DİJİTAL KÜTÜPHANE KANALI

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

https://rantey.org

Yedek ve Duyuru Kanallarımız
Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

• Telegram: https://t.me/birkitapbir

• WhatsApp Kanalımız : https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4IvMoc0Y

ARSLAN TEKİN

İmralı'daki Konuk

BİLGEOĞUZ

ARSLAN TEKİN

İmralı'daki Konuk

BİLGEOĞUZ

5 BÜTÜN ESERLERİ

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

İsmail kocamıza Beyaz
en iyi dileklerimizle...
Arslan Tekin
13 Kasım 2009

İMRALI'DAKİ KONUK

Arslan TEKİN

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

İMRALI'DAKİ KONUK

Yazan
Arslan Tekin

Yayın Yönetmeni
Oğuzhan Cengiz

Kapak Tasarımı
Hüseyin Özkan

Mizanpaj
Sabahattin Kanaş

Baskı / Cilt
Sembol Basım
0212 554 23 53

İstanbul 2009

Kitabın Uluslar Arası Seri Numarası
(ISBN): 978-605-4200-04-7

TC Kültür Bakanlığı Sertifika Numarası
12460

www.bilgeoguz.com.tr

İrtibat: Alemdar Mahallesi Molla Fenari Sokak 41/A
Cağaloğlu / İSTANBUL
Tel: 0212 527 33 65 - 66 Faks: 0212 527 33 64
e-mail: bilgi@bilgeoguz.com.tr

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

İMRALI'DAKİ KONUK

Arslan TEKİN

BİLGEOĞUZ

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Vatanseverliğin timsali
sevgili anama

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ / 25

3. BASKIYA ÖN SÖZ / 29

I. BÖLÜM

A) KENYA'DAN İMRALI'YA / 31

B) ÖCALAN'IN JANDARMA İSTİHBARAT DAİRESİ TARAFINDAN ALINAN İFADESİ / 35

C) DEĞERLENDİRME / 84

II. BÖLÜM

A) ANKARA DURUŞMALARI / 87

III. BÖLÜM

A) İMRALI DURUŞMALARI: BİRİNCİ DURUŞMA

1. Duruşmaya Gidiş ve Dinleyiciler /95
2. 'Vatan Hainlerini Taşımam' / 96
3. 'Referandum Yapılsın' / 98
4. 'Biz Niçin Duruşmaya Giremiyoruz?' / 98
5. Duruşma / 99
6. 'Öyle Bir Evlilik' / 101
7. 'Barış İçinYaşayalım' / 102
8. 'Özür Dilerim' / 102
9. 'Duruşma Ertelenmez' / 102

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

IV. BÖLÜM

A. ANKARA DGM CUMHURİYET BAŞSAVCILIĞININ İDDİANAMESİ / 107

1. I. Bölüm

Giriş / 109

2. II. Bölüm

PKK terör örgütünün kuruluşu, amacı, programı, stratejisi, yapılanması ve faaliyetleri / 113

a) Kuruluşu / 113

b) Amaç, Program ve Stratejisi / 115

(1) Kürdistan Devriminin Özellikleri / 115

(2) Kürdistan Devriminin Görevleri / 117

(3) PKK'nın Mücadele Stratejisi / 117

c) Temel Yapılanması / 118

(1) Parti PKK / 118

(2) Cephe ERNK / 120

(3) Ordu (ARGK) / 130

(d) Örgütün Genel Faaliyetleri / 133

(1) Yurt Dışı Faaliyet Alanları / 133

(2) Yurt içi Faaliyet Alanları / 139

3. III. Bölüm

Terör Örgütü PKK'nın Bugüne Kadar Gerçekleştirdiği Eylemleri ve Nitelikleri / 201

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

a) Genel Bilgiler / 201

b) PKK Eylemlerine Örnekler / 203

(1)Yerleşim Yerlerine Yapılan Baskınlar / 203

(2) Şehir Eylemleri / 210

(3) Yol Kesme / 210

(4) Ekonomik Hedeflere Saldırılar / 213

(5) İntihar Saldırıları / 214

(6) Öğretmen Katliamları / 214

(7) Turizme Yönelik Saldırılar / 215

(8) Askerî Birliklere Saldırı / 216

4. IV. Bölüm

a) Sanık Abdullah Öcalan'ın Terörist Faaliyetlerinin Terör Örgütü Yayınlarına Göre Değerlendirmesi / 229

b) Terör Örgütü PKK'nın Karadeniz'e Açılım Faaliyetleri / 233

c) Sanık Abdullah Öcalan'ın Türkiye Sınırları İçinde Terörist Faaliyetler Yürüten Örgüt Mensuplarına Gönderdiği Telsiz Talimatları / 234

d) Terör Örgütü PKK'nın Yakalanan Elemanlarının Katıldıkları Olaylara İlişkin ve Sanık Abdullah Öcalan'la İlgili Beyanları /237

e) Eruh ve Şemdinli İlçelerine Yapılan Baskınlar / 253

5. V. Bölüm

Örgüt ve Eylemlerinin Anayasa, İlgili Yasa ve Uluslararası Sözleşmeler Açısından Değerlendirilmesi / 261

6. VI. Bölüm

Sonuç ve İstem / 269

B. DEĞERLENDİRME / 270

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

V. BÖLÜM

A. ÖCALAN'IN SÖZLÜ SAVUNMASI

1. 'Daha Fazla Eylem Yaptık' / 271

2. 'Eylemleri Kontrol Edemedim' / 272

3. Birinci Mektup / 273

4. İkinci Mektup / 275

5. 'Bir Jest Bekliyorum' / 277

6. 'Bitli Kızlar Kimin' / 278

7. 'HADEP'in Bize Yardımları Oldu' / 278

8. Öcalan'ın Sözlü Savunması Üzerine / 280

B. ÖCALAN'IN YAZILI SAVUNMASI / 281

1. Giriş / 282

2. 20. Yüzyıl Sonunda Zafer Kazanan Demokrasi / 285

3. Türkiye'de Devlet ve Toplumun Demokrasi Gündemi / 288

4. Türkiye'nin 2000'li Yıllar Gündemi / 290

5. Türk-Kürt İlişkilerinde Kısa Tarih ve Bazı Temel Özellikler / 292

6. Ulusal Kurtuluş Savaşı Ve Türk- Kürt İlişkilerinde Yeni Aşama / 293

7. PKK' nin Ortaya Çıkışı ve Kürt Sorununda Yeni Aşama / 298

8. Cumhuriyet Tarihinde Kürtlerin Rolü, Sorunu ve Çözümü / 300

9. PKK de Dönüşüm Sorunları / 302

10. PKK Eylem Yapısı / 310

11. Cumhuriyet, Tarihinin Bu En Kapsamlı Sorununa Demokrasiyle Yanıt Vermelidir / 311

12.Kürt Sorunu, Ayrılma Değil, Cumhuriyetle Demokratik Birlik Sorunudur / 328

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

13. Ya ayrılık, isyan, buna karşı ya bastırma ve inkâr! / 331
14. Demokratik Çözüm Türkiye'nin Geleceğidir / 334
15. Demokratik Birlik Çözümü İçin Tezler / 334
16. Kişisel Durumum / 343
17. Sonuç / 351

C. PKK'NIN TÜRKİYE'YE KARŞI İDDİANAMESİ / 358

VI. BÖLÜM

A) İKİNCİ DURUŞMA

1. Duruşmanın Başlangıcı ve Dinleyiciler / 363
2. 'Örgüt Bana Bağlıdır' / 364
3. 'Örgüt İçinde Onlarla Kişi Öldürüldü' / 365
4. 'Palme'yi PKK-Vejin Öldürttü' / 366
5. 'Dışarıdan Destek Alıyorduk' / 367
6. 'TeCe 25 bin Kişiyi Öldürdü!' / 369
7. 'Uyuşturucu Ticareti Yapanlar Vardı' / 370
8. 'Diğer Örgütlere Yardım Ediyorduk' / 372
9. 'İngiltere Kullanıp Atar' / 373
10. 'Dolaydan Yöneticilerle Görüştüm' / 377
11. 'Dörtlü Çete Katliam Yaptı' / 378
12. Alman Yetkililerle Görüştüm' / 380
13. Müdahiller: 'Irkçılık Yapmadık' / 382
14. 'Suçlar Şahsıma Yıkılmasın' / 385
B) DEĞERLENDİRME / 386

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

VII. BÖLÜM

A) ÖCALAN'IN İDDALARI VE GERÇEKLER

1. Okyay Başka Yazdırdı / 387

2. Başbağlar Katliamı üzerine Nevzat Çiftçi'nin Anlatıkları / 387

3.Cenevre Sözleşmesi Meselesi / 389

4. İHD ve Mazlum-Der Neyi Savunuyor? / 391

5. İnsan Hakları Derneği / 391

6. Mazlum-Der / 393

7. *El-Vasat*'ta Talabanî'den '1993 Ateşkesi'nin Hikâyesi / 395

8. Talabanî Röportajından Çıkan Sonuç / 399

9. *El-Vasat*'ın Öcalan'la Röportajı: Öcalan Generallerle Bağlantı Kurdu mu? / 400

10. Öcalan'la yapılan Röportajdan Çıkan Sonuç / 405

11. Yalçın Küçük'ün Öcalan'ın Öldürülmek İstenmesiyle İlgili Açıklaması / 407

VIII. BÖLÜM

A) ÜÇÜNCÜ DURUŞMA

1. Duruşmanın Başlangıcı ve Dinleyiciler / 413

2. 'Demirel, Ağar'ın Düğününe Gitmeyecekti' / 414

3. 'Suriye Göz Yumuyordu' / 416

4. 'İç Çatışma Yaşandı' / 418

5. Okyay Zapta Farklı Yazdırdı / 421

6. Ağıt Tufanı: Yıldız Hemşire / 422

7. Çocuklar Etkileniyor / 425

8. Şehit yakınları: 'İdamını İstiyorum!' / 428

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

9. Yüce Devletin Çıkarları İçin' / 431

B) DEĞERLENDİRME

1. 'Türkler Anadolu'nun Yerlisi' / 433
2. Bir Gazeteciye Sinirlenen Şehit Yakını / 433
3. 'Bu Otelde Kalamazsınız!' / 431

IX. BÖLÜM

A) DÖRDÜNCÜ DURUŞMA

1. Duruşmanın Başlangıcı ve Dinleyiciler / 435
2. 'Kaçamak cevap vermeyin' / 436
3. 'PeKeKe Barış Kongresi Yapsın' / 437
4. 'Gazetecilere para verdin mi?' / 438
5. 'Annem Türkmen'dir / 439
6'Ben de Saygılı Olacağım' / 440
7. 'Sana Suikastı Kim Haber Verdi?' / 441
8. 'Özal'la Görüştün mü?' / 441
9. Okyay Neleri Değiştirdi? / 443
10. 'Bayan Mitterand'la İlişkiniz Nedir?' / 444
11. 'Kitap Hediye Etmek İstiyorum' / 445
12. 'Baban Ermeni mi?' / 445

B) MÜDAHİL AVUKATLARIN ESAS HAKKINDA İDDİALARI / 447

C) DEĞERLENDİRME / 465

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

X. BÖLÜM

A) ÖCALAN VE MİLLİYETÇİLİK TARTIŞMALARI

1. İnsan Hakları İzleme Komitesi Türkiye Masası Şefi'nin Şüpheleri / 467
2. Öcalan Kime Bakıyordu? / 468
3. Alp Urungu Meselesi / 468
4. 'Sekbancı' Öcalan / 470
KÜRT MESELESİ (La Question Kurde) (Dr. Şükrü Mehmet Sekban) 471
5. Ziya Gökalp'in Makalesi / 484
TÜRKLERLE KÜRTLER (Ziya Gökalp) 485
6. 'Türkeşçi' Öcalan! / 487
7. Ermenilik Tartışması / 487
8. Ermenilik ve Hümanistlik / 490
9. Ermenilik Meselesi Üzerine Yazılanlar / 491
Atatürk Ulusçuluğu ve Ermeni Olmak... (Toktamış Ateş) / 491
Müdahil milliyetçilik (Etyen Mahçupyan) / 493
PKK Ermenidir demek, Türkiye'yi bölmektir! (Baskın Oran) / 494
10. Öcalan 'Atatürk milliyetçisi' / 496
11. Atatürk milliyetçiliği tartışmaları / 497
a. 'Milliyetçiler'in Atatürkçülük Üzerine Düşünceleri / 497
b). 'Ulusalcılar'ın Atatürkçülük Üzerine Düşünceleri / 499
c). Abdullah Öcalan'ın Atatürkçülük Üzerine Düşünceleri / 502
12. Öcalan: 'Kültür Milliyetçisiyim' / 503

XI. BÖLÜM

A) BEŞİNCİ DURUŞMA

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

1. Duruşmanın Başlangıcı ve Dinleyiciler / 505
2. Müdahil Avukatların Görüşleri / 506
3. Gülbeyaz Hanımın Anlattıkları / 508
4. Mahkemeye Dahlim / 510
5. Avrupa'da Siyasî Eğitim / 511
6. Lord'un Desteği / 513
7. Sanık Avukatları: 'Mahkeme Heyetine Teşekkür Ederiz.' / 515
8. Mahkemede Arbede: 'Çıkın Dışarı!' / 516
9. Ada Komutanının Hassasiyeti / 517
10. 'Gözaltı Usûle Aykırı Değildir' / 518
11. Arbede Üzerine Müdahil Avukatların Sözleri / 521
12. Arbedeye Sebep Olan PKK Metni / 523
13. Hasan Keyfo Kim? / 525

XII.. BÖLÜM

A) ALTINCI DURUŞMA

1. Duruşmanın Başlangıcı ve Dinleyiciler / 527
2. Tartışma / 528
3. Sanık Avukatları: 'Hakaret Ediyorlar!' / 531

B) CUMHURİYET SAVCILARININ ESAS HAKKINDA MÜTALÂASI / 533

1. 'Kanunî Sınırı Aşamayız' / 549
2. Mütalâ hakkında / 550
3.'Beraat ettirsinler!' / 551
4. Avukatla Tartışan Gazeteci / 552
5. Türk Kamu-Sen'den Başka Sendika Neden Yoktu? / 552

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

6. Zengin Çocukları Neden Şehit Olmuyor? / 553

7. Sanık Avukatlarının Mantığı / 553

XIII. BÖLÜM

A) YEDİNCİ DURUŞMA

1. Duruşmaya Gidiş ve Dinleyiciler / 559

2. Sanık Avukatlarının DGM İtirazı / 561

3. Okyay: 'Dava Durdurulamaz' / 562

B) ÖCALAN'IN ESAS HAKKINDAKİ SAVUNMASI / 563

1. PKK'de Dönüşüm Bir Çıkmaz Değil Bir Gerekliliktir / 566

2. PKK'de Örgüt ve Eylem Anlayışında Bir İç Savaş Yaşadığım Gerçektir / 568

3. Türkiye'nin Kürt İlişki ve İsyanında İki Yol, İki Tarihî Sonuç / 571

4. Çıkmaz ve Çatışmada Israr, Gelecek Yüzyılın da Kaybıdır / 573

5. Sorunlara Demokratik Çözüm, Türkiye'nin Kazanılmış Geleceğidir / 579

6. Sonuç: İmralı Süreci Tarihî Bir Başlagıç Olabilir / 584

C) DEĞERLENDİRME / 586

XIV. BÖLÜM

A) SEKİZİNCİ DURUŞMA

1. Duruşmaya Gidiş ve Dinleyiciler / 589

2. Şehit annesi: 'Yavrumu İstiyorum!' / 590

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

3. 'Avukatı Değil, Beni Atın!' / 591

4. Öcalan: 'Katılmadığım Yönler Olabilir' / 593

B) SANIK AVUKATLARININ ESAS HAKKINDAKİ SAVUNMALARI / 533

1. Delillerin Değerlendirilmesi / 618

2. Avrupa Konseyi ve Ölüm Cezası / 629

3. Bosna-Hersek İnsan Hakları Mahkemesi / 629

4. Türkiye'nin Durumu / 630

5. Esasa Giriş / 630

a) Usûle İlişkin Hukuka Aykırılıklar / 631

b) Esasa İlişkin Değerlendirme / 636

6. PKK Hangi Koşullarda Doğdu Ve Gelişti? / 642

7. BM Ve Avrupa Konseyi Belgeleri Işığında Sorunun Çözümü Ve Hukuksal Değerlendirme / 647

8. Savunmadan Özet / 651

9. Sonuç Bölümüne Giriş / 652

a) Türk Ceza Kanununun 125. Maddesinin Tartışılması / 655

b)- Ölüm Cezası Konusundaki Değerlendirme / 659

C) DEĞERLENDİRME / 669

XV. BÖLÜM

A) DOKUZUNCU DURUŞMA

1. Duruşmanın Başlangıcı ve Dinleyiciler / 671

2. Ölüm Cezası / 672

3. İstiklâl Marşı Okundu / 674

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

B) GEREKÇELİ KARAR / 675

1. F- Sanığın Savunmasının Değerlendirilmesi / 677
2. G- Sanığın Durumunun Ceza Hukuku Açısından Değerlendirilmesi / 685
3. Gerekçeli Karar Açıklanırken / 689
4. Öcalan'ın Ruh Hâli / 690

XVI. BÖLÜM

A) İDAM TARTIŞMALARI / 693

1. Emekli Org. Kemal Yavuz'un Görüşü / 694
2. Levon Ekmekçiyan'ın İdamı / 695

B) ŞEYH SAİD DAVASI / 695

XVII. BÖLÜM

İMRALI GÜNLERİ

SUNUŞ / 709
1. İmralı Şart Değildi / 709
2. Cam Kafes / 710
3. 'Düşman Ülke' Avukatları mı? / 711
4. Bizzat Müracaat Gerekiyordu / 711
5. İmralı'da Kahvaltı / 712
6. Sıkı Kontrol / 712
7. Yasak Bölge / 714

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

8. Hemingway'in Mudanya'sı / 714
9. Türk Yurdu'ndan Tarihî Anekdot / 714
10. Evlerinde Ağırladılar / 716
11. Yeni Bir Cemiyet: Şehit Yakınları / 716
12. 'Bir Çanta Fırlat Yeter!' / 719
13. Dinleyiciler Arasında Bir Baro Başkanı / 719
14. 'İsim Lâzım Olur!' / 721
15. Televizyoncunun Zor Anı / 721
16. Deniz Otobüsünden 'Akşemsettin' Adı Silindi / 722
17. Şehit Aileleri'nin Basın Bülteni / 722
18. 'Bizi Yalnız Bırakmadın' / 725
19. 'Vatan Sevgisi Kimin Tekelinde?' / 725
20. Sivil Örgütler Neden Yoktu? / 726
21. Gönüllü Avukatlar / 727
22. Mahkemelik Yazar / 732
23. Müdahil Avukat Cengiz Erkoyuncu'nun Şikâyeti / 732
24. Mahçupyan'ın Avukatının Savunması / 735
25. Öcalan'ın Avukatları / 740
26. Öcalan Davası 'Millî' mi? / 742
27. Barolar Birliğinin İkazı / 743
28. Ankara Barosunun Avukat Özbay Soruşturması / 744
29. Özbay'ın Cevabı / 745
30. Öcalan'ın Avukatlarının Özbay'ı Şikâyeti / 746
31. Davanın Hâkimleri / 748
32. Mahkeme Başkanının Sertliği / 748
33. 'Bu Dava Fazla Adil!' / 749
34. Yunan Televizyoncular / 751

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

XVIII. BÖLÜM

A) MEKTUPLAR

1. Şehit Yakınlarının Mektupları / 753

a) ArslanTekin'e Gelen Mektup / 753

b) Hatırlatma / 757

c) Emin Çölaşan'a Gelen Mektup / 758

2. Okyay'ın Bir Kararı: 'Ne Mutlu Türk'üm Diye' Demek Irkçılık mı?! / 760

3. Muhalefet Şerhi / 762

4. Hatırlatma / 765

B) İMRALI YAZILARI / 767

Bugün Millî Gün / 768

Öcalan'ın Maymun Şaşkınlığı / 769

Öcalan'ın Maskesi Erken Düştü / 772

'Biz Size Ne Yaptık!' / 774

Öcalan'ın Teslimiyeti / 776

Bu Ne Küstahlık / 778

İmralı Ayrıntıları: Öcalan Bir Oyun İçinde / 779

Öcalan Kurtuluş Yolu Arıyor / 782

'Şehit Bayramı'na Doğru / 784

Bir Dava Böyle Bitti / 786

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

KISALTMALAR

AA : Anadolu Ajansı

AB : Avrupa Birliği

ABD : Amerika Birleşik Devletleri

ADYÖD : Ankara Demokratik Yüksek Öğrenim Derneği

AGİK : Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Konseyi

AGİT : Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilâtı

AHKO : Andolu Halk Kurtuluş Ordusu

AİHS : Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi

AİHM : Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi

ANAP : Anavatan Partisi

AP : Adalet Partisi

AP : Associated Press

ARGK : Arteşe Rizgariya Gele Kürdistan (Kürdistan Halk Kurtuluş Ordusu)

ASALA : Armenian Secret Army for the Liberation of Armenia (Ermenistan'm Kurtuşu İçin Ermeni Gizli Ordusu)

BDT : Bağımsız Devletler Topluluğu

BM : Birleşmiş Milletler

BSP : Birleşik Sol Parti

CHP : Cumhuriyet Halk Partisi

CMH : Ceza Muhakemesi Hukuku

CMUK : Ceza Muhakemeleri Usûl Kanunu

CMUY : Ceza Muhakemeleri Usûl Yasası (CMUK'un diğer adı)

DDKD : Devrimci Doğu Kültür Dernekleri

DEHAP : Demokratik Hal Partisi

DEP : Demokratik Emek Partisi

DEV-SOL : Devrimci yol

DGM : Devlet Güvenlik Mahkmesi

DHB : Devrimci Halk Birliği

DHKP-C : Devrimci Halk Kurtuluş Partisi-Caphesi

DHP : Devrimci Halk Partisi

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

DİSK : Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu

DSP : Demokratik Sol Parti

DTP : Demokratik Türkiye Partisi

DYP : Doğru Yol Partisi

ERNK : Eniya Rızgarıya Netawiya Kürdistan (Kürdistan Ulusal Kurtuluş Cephesi)

FDHC : Filistin Demokratik Halk Cephesi

FHKC : Filistin Halk Kurtuluş Cephesi

FKÖ : Filistin Kurtuluş Örgütü

FP : Fazilet Partisi

GAP : Güneydoğu Anadolu Projesi

GKK : Geçici Köy Korucusu

GKRK : Güney Kıbrıs Rum Kesimi

HADEP : Halkın Demokrasi Partisi

HEP : Halkın Emeği Partisi

HK : Halkın Kurtuluşu

HPP : (PKK) Örgüt İçi İstihbarat

HRK : Hezen Rızgariya Kürdistan (Kürdistan Kurtuluş Birliği)

HÜNDER-KOM : Kürdistan Sanatçılar Birliği

IKDP : Irak Kürdistan Demokrasi Partisi

IRA : İrlanda Kurtuluş Ordusu

ITC : Indenpendent Television Comission

İBDA-C : İslâmî Büyük Doğu Akıncılar Cephesi

İHD : İnsan Hakları Derneği

İHEP : İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi

İHS : İnsan Hakları Sözleşmesi

İKV : İktisadî kalkınma Vakfı

(K) : Kod adı

KAB : Kürdistan Alevîler Birliği

KDP : Kürdistan Demokratik Partisi

KESK : Kamu Emekçileri Sendikası Konfederasyonu

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

KGB : Komitet Gosudarstvennoy Bezopasnosti (Millî Güvenlik Komitesi. Sovyet İstihbarat Örgütü)

KİH : Kürdistan İslâm Hareketi

KOMA-GEL : Halk Komitesi

KON-KURD : Avrupa Kürt Devleti Federasyonu

KUK : Kürdistan Ulusal Kurtuluşçuları

KUM : Kürdistan Ulusal Meclisi

KYB : Kürdistan Yurtsever Birliği

KYP : Kürdistan Yurtsever Partisi

MEB : Millî Eğitim Bakanlığı

MGK : Millî Güvenlik Kurulu

MHP : Milliyetçi Hareket Partisi

MK : Merkez Karar

M.Ö : Milâttan Önce

NGO : Non-Govarmental Organizations (Hükûmet Dışı Örgütler. Sivil Toplum Örgütleri olarak Türkçeleştirilmiştir.)

ODTÜ : Orta Doğu Teknik Üniversitesi

OHAL : Olaganüstü Hâl

ÖDP : Özgürlük ve Dayanışma Partisi

PAK : Partiya Azadiya Kürdistan (Kürdistan Özgürlük Partisi)

PKK : Partiye Karkeran Kürdistan (Kürdistan İşçi Partisi)

PTÖ : Pardi Tagana Örgütü

PTT : Posta Telgraf Telefon

PZK : Kürdistan Emekçiler Partisi

RP : Refah Partisi

RTÜK : Radyı Televizyon Üst Kurulu

SALMAK : Küçük Asya ve Kıbrıs Halkları Dayanışma Komitesi

SHP : Sosyal Demokrat Halkçı Parti

SİP : Sosyalist İşçi Partisi

SKP : Sürgünde Kürdistan Parlamentosu

SODEP : Sosyal Demokrat Halk Partisi

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

SVP : Sosyalist Vatan Partisi

TAJK : Kevgera Azadiya Jinen Kürdistan (Kürdistan Özgür Kadın Hareketi)

TAYAD-DER : Tutuklu Aileleri Yardımlaşma Derneği

TBB : Türkiye Barolar Birliği

TBMM : Türkiye Büyük Millet Meclisi

TC : Türkiye Cumhuriyeti

TCK : Türk Ceza Kanunu

TDHP : Türkiye Devrimci Halk Partisi

TDP : Türkiye Devrim Partisi

TEVSAL : (PKK) Örgüt Dışı İstihbarat

TGRT : Türkiye Gazetesi Radyo Televizyonu

THKO : Türkiye Halk Kurtuluş Ordusu

TİKKO : Türkiye İşçi Komünist Kurtuluş Ordusu

TİP : Türkiye İşçi Partisi

TKEP : Türkiye Komünist Emek Partisi

TKP : Türkiye Komünist Partisi

TMY : Terörle Mücadele Yasası

TOBB : Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği

TRT : Türkiye Radyo Televizyon Kurumu

TSK : Türk Silâhlı Kuvvetleri

TÜRK KAMU-SEN : Türkiye Kamu Sendikaları Konfederasyonu

TÜSİAD : Türk Sanayicileri ve İşadamları Derneği

UPİ : Unuted Press International (Uluslar arası Birleşik Haber Ajansı)

YAJK : Yektiya Azadiya Jinen Kürdistan (Kürdistan Gençler Birliği)

YCK : Yektiya Civanen Kürdistan (Kürdistan Gençler Birliği)

YİBO : Yatılı İlköğretim Bölge Okulları

YKD : Yurtsever Kadınlar Derneği

YMKM : Yukarı Mezopotamya Kültür Merkezi

YMRK : Yektiya Welatparazon Rewşanberan Kürdistan (Kürdistan Yurtsever Aydınlar Birliği

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Ön Söz

PKK'nın kurucusu Abdullah Öcalan'ın, İmralı adasında 31 Mayıs 1999-29 Haziran 1999 günleri arasında yapılan dokuz duruşmanın tespit edebildiğim bütün ayrıntılarını bu kitapta bulacaksınız. Duruşmaların ikinci, üçüncü, dördüncü, beşinci, altıncı ve sekizinci'lerinde bulundum. İmralı'ya gitmediğim günler de Mudanya'da kalarak gelişmeleri takip ettim.

Öcalan'ın yakalanması, İmralı'ya kapatılması, davasının görülmesi son derece önemli bir hâdisedir. "Asrın Davası" diyemeyiz ama tarihî bir dava olduğu kesindir. Böyle bir davayı takip etmek de her gazeteciye nasip olmaz. *Türkiye* gazetesinin genel yayın müdürü Kenan Akın'ın uzak görüşlülüğü sayesinde dokuz duruşmanın altısına girdim. "Tarihî duruşmayı ben de takip ettim." demek için bazı gazeteciler bir günlüğüne İmralı'ya gelmişlerdi. Mahkeme salonunda, basına intikal etmeyen pek çok ayrıntı vardı. Gazeteciler olayı kesintisiz takip etme imkânı bulamadıkları için meseleleri birbirine bağlama şansları da olmuyordu.

Duruşmalarda yaşananları, nüanslarıyla yazdığım gibi, savcıların iddianamelerini, Öcalan'ın savunmasını, savcıların esas hakkındaki mütalâalarını, yine Öcalan'ın esas hakkındaki savunmasını, Öcalan'ın Jandarmada verdiği ilk ifadesini, muhakemeden önce mahkeme heyetine gönderdiği mektupları tam metin hâlinde verdim. Sanık avukatlarının savunmalarının "hikâye" kısmını bırakıp hukukî metin bölümlerini aldım. Müdahil avukatların iddialarını, tartışmaları, sorguları, nasıl duyduysam ve nasıl gördüysem yazdım.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Öcalan, neden "Sekbancıyım." demişti? Neden "Ziya Gökalp'in 1922'de yazdıklarına katılıyorum." demişti? Neden "Atatürk milliyetçiliği çerçevesinde kültür milliyetçisiyim." demişti? Öcalan, avukatlarıyla danışıklı dövüş içinde miydi? Şehit yakınlarının, avukatlarının tavırları ne idi? Müdahil avukatların hususiyetleri nelerdir?

Bunların da ayrıntıları kitabımızda...

Dr. Şükrü Mehmet Sekban'ın, 1933'te Fransızca yayımladığı kitapçığın Türkçe metnini, Gökalp'in Öcalan'ın kastettiği "Türklerle Kürtler" yazısının tamamını kitapta bulacaksınız.

Öcalan davasının yansımalarını da kitaba aldım. "Baban Ermeni mi?" sorusu niçin sorulmuştu? Bu soru üzerine gazatelerde neler yazıldı? Mesut Yılmaz, Öcalan'a suikastı ihbar etti mi? Suikastı haber verdiği belirtilen kişi ne yazdı? Öcalan'ın sorgusunda adları geçen İHD ve Mazlum-Der'in PKK ile yakınlığı var mı? Bu derneklerin yöneticilerinin görüşleri ne? Öcalan'la karşılaşan Askerî Ateşe Alparslan Türkeş'e ne anlattı?

Turgut Özal, Öcalan'a ne dedi? Londra'da Arapça yayımlanan *El-Vasat*'ta çıkan ve çok tartışılan Talabanî ve Öcalan'la yapılmış röportajların tercümeleri... Özal, Öcalan'dan "siyasî çözüm" için zaman tanımasını istedi mi? İdam kararı üzerine hassas çevrelerin görüşleri ne?

Şehit yakınlarının Öcalan davasına bakışları... Bununla ilgili iki mektup... Mudanya'da olup bitenler... Daha pek çok ayrıntıları, kıvrımları, nüansları bu kitapta bulacaksınız.

Böyle bin sayfaya ulaşan hacimli çalışmanın içinde PKK'nın geçmişten bugüne bütün faaliyetlerinin de ortaya konması beklenecektir.

Cumhuriyet savcılarının iddianamesinde, PKK'nın kuruluşu ve faaliyetleri ayrıntılı verildiği gibi, Öcalan ve avukatları da savunmalarında, PKK'nın geçmişine atıfta bulunmuşlardır. Onun için tekrara girmedim.

Güneydoğu meselesi üzerine bir kitap yayımlamak üzereyken İmralı duruşmaları başladı. Onun için "İmralı'daki Konuk"un çalışmalarını öne aldık. Diğer kitabımızla bu kitap birbirini tamamlayacaktır.

Meseleye bir bütün hâlinde bakmazsak, teşhisi yanlış kor ve işin içinden çıkamayız. PKK meselesinin de bu kadar uzaması teşhisteki hatadan ileri geliyor. Baştan, PKK'nın hangi şartlarda ortaya çıktığını, ne istediğini, ne verilip verilmeyeceğini iyi anlayabilseydik bu kadar tahribat olmayacaktı.

Abdullah Öcalan ne söylediğini biliyor... Bana öyle geliyor ki, bazı çevreler Öcalan'ın ne demek istediğini anlamakta güçlük çekiyorlar. Onun için Öcalan bu çevrelerle dilediği gibi oynuyor.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Kitabımızın bütünlüğü içinde baktığınızda, Öcalan'ın nasıl bir oyun içinde olduğu gözlenecektir.

Kitabımıza neden "İmralı'daki Konuk" adını verdiğimiz bazılarını düşündürecektir. Devletin Öcalan'a gösterdiği itibar çok tenkit edildi. Bu hâlde en uygun isim de "İmralı'daki Konuk" olacaktı. Çünkü, "çocuk katili", 30 bin kişiyi öldürttü." dedikleri insan, itibarlı bir misafir gibi ağırlanmıştır.

Kitabımıza bir indeks koyduk. Böyle bir kitapta indeks olması şarttı. İndekse; şahısları, mekânları, kavramları, kitapları ve özelliği olan bütün ifadeleri aldım; ilgilenenlerin kitaptan bekledikleri çok farklı şeyler olabilirdi; istediklerini kolayca bulabileceklerdir.

Bu kitabı ortaya çıkartırken, pek çok arkadaşım teşvik etti, destek verdi. Bunlar arasında müdahil avukat Zeki Hacıibrahimoğlu'na, ellerindeki bazı bilgi ve belgeleri veren Star gazetesinden Saygı Öztürk'e, Kanal 6'dan Ali Fuat Duatepe'ye, Server Nur Gürer'e, Baran Dural'a, Dündar Baluk'a, Metin Narman'a ve Mudanya Kaymakamı Mustafa Esen'e teşekkür etmek istiyorum.

Avukat Cengiz Erkoyuncu, bizzat yayımlamayı düşündüğü bazı belgeleri ve notları tereddütsüz bana ulaştırmıştır. Kendisine müteşekkirim.

Teşekkür etmem gereken bir isim de o zamanki gazetemin Genel Yayın Müdürü Kenan Akın'dır. İmralı druşmalarını ısrarla benim takip etmemi istemiş ve şartları hazırlamıştı.

5 Ekim 1999, İstanbul

Dr. Arslan TEKİN

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

3. Baskıya Ön Söz

İmralı duruşmalarının ardından 10 yıl geçti ve hiçbir şey değişmedi. PKK'nın kurucusu Öcalan hâlâ İmralı'da "konuk". Bekaa'dan, sonraki merkez Kandil'den daha rahat. O zaman korkuyla yaşıyordu. Şimdi ise "devlet"in "şafkatli" kanatları altında...

PKK uzun zaman bekledi, hazırlığını gördü, yerini pekiştirdi ve vurmaya başladı. Strateji değiştirdi. Öcalan'ın muhakemesi vetiresinden ders almış görünüyor, daha "akıllıca" vuruyor. Siyasî kanadı TBMM'ye girdi; eskiye göre daha güçlü ve pervasız.

Devleti yönetenler PKK karşısında hiçbir starteji geliştiremiyor. "Şehitlik" yapılmamış bir il, bir ilçe kalmadı. Asker mücadelesinde yalnız. Hedefiniz PKK'yı yok etmekse "savaş"ı topyekûn vereceksiniz, eğer isteklerini kabul edecekseniz bir an önce dillendirip halkı ikna etmelisiniz. Parça bölük yürüdükçe, PKK'nın isteklerini ısındıra ısındıra verdikçe "eşkıya" dediklerniz daha bir cesaretleniyor ve daha fazla kan döküyor.

Elinizdeki kitap dikkatle okunmalı.... İmralı duruşmalarında neler yaşandığı, birinci baskının ön sözünde değimiz gibi, hiçbir yerde okumanız mümkün olmayacak şekilde, bir bir gözler önüne serilmiştir. O günlerden bugünlere bakıp nelerin değiştiğini veya değişmediğini bu kitapta görebilirsiniz.

Öcalan teslim alındığında insanlarımız çok sevinmişlerdi. Saldırıların duracağını sanmışlardı. Devleti yönetenler de, PKK'yla silâhlı müca-

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rahley.org

dele edenler de, bugüne baktığımızda nasıl yanıldıklarını görmelidirler. "Yanıldıkları"nın farkına varırlarsa bir hâl yolu bulmaları da kolaylaşır. Türkiye'yi zaafa uğratan PKK'nın saldırıları değildir; iç çekişmedir; kamplaşmadır; halkın siyah veya beyaz çizgiye çekilme kavgasıdır. Ortak akılla bir yere varabiliriz.

*

Kitabı 1999 şartları içinde okumalısınız. Değiştirmedim, eklemedim, çıkarmadım... Esasa inmeyen bir iki eksiğini tamamladım.

*

PKK saflarındaki birçok isim artık PKK içinde değil... Ya iç çatışmayla tasfiye olundular ya da PKK'nın bir neticeye varamayacağını anlayarak başka bir yol tutturdular. Muhalefete geçenler Abdullah Öcalan ve PKK yöneticilerine çok ağır ithamlarda bulunuyorlar.

Bizim anlı-şanlı gazetecilerimiz eskisi gibi PKK kamplarına gidip röportaj yapmıyorlar veya yapamıyorlar. Bir iki röportaj çıktı ama halkın aksülâmeli röportajcıları pişman ettirdi. Demek ki, halkın irfanı galip geliyor. Öyleyse halkımıza güvenmeliyiz ve isteklerini sezerek bir harekât planı çizmeliyiz. Birtakım "realiteleri tanıdık" demekle, "demokratik çerçevede istekler karşılanacak" nutukları çekmekle sonuç alacağınızı düşünüyorsanız, denenmişi denersiniz ve yanlış adım atarsınız, dipsiz kuyuya biraz daha yuvarlanırız. Bütün mesele insanlarımızı ortak düşünceye vardıracak stratejiyi belirlemektir.

Birlikte rahmet vardır; ayrılıkta değil!

A. TEKİN

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

I. BÖLÜM

A) KENYA'DAN İMRALI'YA

Abdullah Öcalan'ın Suriye'den çıkışı nasıl sağlandı?

Abdullah Öcalan'ın macerası Suriye'de başladı ve Suriye'de bitti. Kara Kuvvetleri Komutanlığına oturalı 16 gün olan Orgeneral Atilla Ateş, Hatay'ın sınır kazası Reyhanlı'da sınır karakollarını teftişi sırasında Suriye'ye yönelik bir konuşma yaptı:

"Ülkemizin problemlerini çözmek, ekonomiyi düzeltmek, kalkınmayı sağlamak ve halkı daha çok refaha kavuşturmak için çaba harcanıyor.

Bazı komşularımız, bizim iyi niyetimizi, gösterdiğimiz yakınlığı yanlış değerlendirmişlerdir. Uzun zamandan beri Apo denilen eşkıyayı kendi ülkelerinde barındırıp, onu destekleyerek Türkiye'yi terör belâsına bulaştırmışlardır. Şunu açıkça söylemek istiyorum: Türk milleti artık bu konuda göstereceği iyi niyetin sonuna gelmiştir. Sabrımız tükenmek üzeredir. Sabrımızı taşırmasınlar." (Gazeteler, 17 Eylül 1998)

Bu konuşma önceden planlanmıştı. Bunun ardından Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel'in açıklaması gelecektir. Peş peşe devlet yetkilileri Suriye üzerine yürümektedirler.

Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel 1 Ekim 1998 günü TBMM'ni açış konuşmasında şunları söyledi:

"Suriye, PKK terör örgütüne aktif destek sağlamayı sürdürmektedir.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

Tüm uyarılarımıza ve barışçı açılımlarımıza rağmen hasmane tutumundan vazgeçmeyen Suriye'ye karşı mukabelede bulunma hakkımızı saklı tuttuğumuzu, sabrımızın taşmak üzere olduğunu bir kere daha dünyaya ilân ediyorum."

Bundan sonra olaylar hızla gelişti.

3 – 6 Ekim 1998 tarihleri arasında Türkiye, Suriye sınırına asker sevk etti.

3 Ekim 1998'de Mısır Devlet Başkanı Hüsnü Mübarek arabuluculuğa soyundu. Telefon diplomasisi başlattı.

5 Ekim 1998'de Başbakan Mesut Yılmaz, Başbakan Yardımcısı Bülent Ecevit, Devlet Bakanı Hüsamettin Özkan ve İçişleri Bakanı Cahit Bayar bir toplantı yaptılar. Toplantıda Suriye'ye karşı her türlü askerî tedbirlerin alınması kararlaştırıldı.

6 Ekim 1998'de Hüsnü Mübarek Ankara'ya geldi ve kendisine Öcalan'ın suçlarını ihtiva eden bir dosya verildi. Mübarek dosyayı Suriye Devlet başkanı Hafız Esad'a götürdü.

9 Ekim 1998'de Suriye yönetimi Öcalan'ı gönderebilecekleri mesajını Ankara'ya iletti.

12 Ekim 1998'de Öcalan'ın Suriye'nin Türkiye sınırına yakın şehri Kamışlı'dan uçakla havalandığı bilgileri ulaştı.

19 Ekim 1998'de, Öcalan'ın Rusya'da olduğuna dair söylentileri, Rusya'nın Ankara Büyükelçisi Lebedev yalanladı.

20 Ekim 1998'de Yılmaz, Öcalan'ın Rusya'nin bir banliyösünde yaşadığını açıkladı.

4 Kasım 1998'de Rusya Parlamentosu Duma, Öcalan'ın sığınma talebini oy çokluğuyla kabul etti.

12 Kasım 1998'de Öcalan, Libya ya da Sudan'a gitmek isterken Roma Havaalanında "Abdullah Sarıkurt" adına düzenlenmiş sahte pasaportla yakalandı.

13 Kasım 1998'de Öcalan, tutuklanarak Regina Celia Cezaevine konduğu, ardından kalp rahatsızlığı yüzünden Palestrina Hastahanesine götürüldüğü iddiaları yayıldı.

14 Kasım 1998'de Adalet Bakanlığı Öcalan'ın iadesi için resmen müracaat etti. İtalya Adalet Bakanı Müsteşarı Carleone: *"İtalya ölüm cezasıyla karşı karşıya olan birini veremez."* dedi.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

15 Kasım 1998'de Öcalan, avukatı Luigi Saraceni aracılığıyla İtalya'dan siyasî sığınma talep etti.

16 Kasım 1998'de İtalyan İçişleri Bakanlığı Öcalan'ın sığınma talebini incelediğini açıkladı. Başbakan D'Alema terörden vazgeçerse Apo'ya sığınma verebileceklerini ima etti. Öcalan ilk defa hastahanede iki saat sorgulandı.

17 Kasım 1998'de İtalya Başbakanı D'Alema: *"İdam varsa Öcalan'ı iade etmeyiz."* dedi. Cumhurbaşkanı Demirel, idam cezasının kalkmayacağını söyledi.

18 Kasım 1998'de TBMM bütün partilerin imzasıyla deklarasyon yayımlayarak Italya'yi ikaz etti. D'Alema görüşmeye açık olduğunu söyledi. Avrupa Parlamentosu, Öcalan'ın İtalya'ya sığınma hakkı tanınması yolundaki kanun teklifini reddetti.

19 Kasım 1998'de D'Alema Galatasaray - Juventus maçı için geleceğini ve bu ara Öcalan'la ilgili görüşeceği mesajını gönderdi. Başbakan Mesut Yılmaz ise, *"Ankara'ya gelsin."* deyince vazgeçti.

20 Kasım 1998'de Öcalan, "Roma'da kalması ve yerini bildirmesi" şartıyla serbest bırakıldı.

21 Kasım 1998'de Öcalan Roma'nın kuzeyindeki Bracciona gölü kenarındaki Infernetto'da bir villaya yerleşti.

27 Kasım 1998'de D'Alema Alınanya Başbakanı Schröder'le görüştü. Almanya Öcalan'ı kabul etmedi.

4 Aralık 1998'de İtalya'da Öcalan hakkında "ülkeye sahte pasaportla girmek" suçundan soruşturına açıldı.

16 Aralık 1998'de Roma İstinaf Mahkemesi, Öcalan hakkında aldığı mecburî ikamet kararını kaldırdı.

28 Aralık 1998'de Roma İstinaf Mahkemesi, Türkiye'nin Öcalan'ın alıkonması talebini kabul etmedi.

16 Ocak 1999'da İtalya, Öcalan'ın ülkeyi terk ettiğini duyurdu.

18 Ocak 1999'da Sovyetler Birliği cumhuriyetlerinden birinde olabileceği söylendi.

22 Ocak 1999'da Rusya Dışişleri Bakani İgor İvanov, Öcalan'ın Rusya'da olmadığını açıkladı.

1 Şubat 1999'da Hollanda radyosu, Öcalan'ın Hollanda'ya gelme talebinde bulunduğunu; ancak, reddedildiğini duyurdu. Türk yetkililer ise

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Atina'ya gittiğini iddia ettiler. Yunanistan bu iddiaları kabul etmedi. Başbakan Bülent Ecevit, Milano üzerinden İsviçre'ye gittiğini ileri sürdü.

2 Şubat 1999'da Yunanistan, Öcalan'ın Korfu Adası'na geldiği ve polisler tarafından çevrildiği iddiasını yalanladı.

16 Şubat 1999'da Öcalan, Kenya'nın başşehri Nairobi'de ABD istihbarat elamanlarından teslim alınarak Türkiye'ye getirildi.

Öcalan, zaman kaybedilmeden Esenboğa'ya, Esenboğa'dan Bandırma'ya, Bandırma'dan da İmralı adasına götürüldü. İmralı, yarı açık cezaeviydi. Buradaki mahkûmlar sür'atle adadan çıkarıldılar. Birkaç gün sonra da bakıp büyüttükleri hayvanlar İmralı'dan taşındı. İmralı, tamamen Öcalan'a tahsis edildi.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

B) ÖCALAN'IN JANDARMA İSTİHBARAT DAİRESİ TARAFINDAN ALINAN İFADESİ

Öcalan'ın Jandarma İstihbarat Dairesinde verdiği ilk ifade zaptının tamamını kitabımıza alıyoruz. Bu ifadeler İmralı duruşmalarından önce bazı gazetelerde çok eksik yayımlanmıştır. Böylece Öcalan'ın ilk ifadesi ile mahkemedeki ifadelerini karşılaştırma imkânı doğacaktır.

İFADE TUTANAĞI

Sanık: Abdullah Öcalan

Ömer oğlu, Üveyş'ten olma, 1949 Urfa doğumlu, Aslen Urfa ili, Halfeti ilçesi Üveyşli köyü nüfusuna kayıtlı yasa dışı PKK terör örgütü lideri olan ve ülke topraklarından bir kısmını ayırarak bağımsız bir Kürt Devleti kurarak silâhlı eylemlerde bulunan Ali Fırat ve Apo (K) adlı Abdullah Öcalan'ın sanık olarak alınan ifadesidir.

1. 09 Ekim 1998 - 16 Şubat 1999 tarihleri arası başınızdan geçen olayları anlatın.

Hüsnü Mübarek, Suriye ile görüşünce Ağa (K) Mervan Zirki (Suriye El-Muhaberat Servisi) ve Delil ile birlikte geldi. Oradan ayrılmamı istediler. Lübnan'a da gidemeyeceğimi belirttiler. Bu konu Şam'daki evimde gerçekleşti. Zorla misafirlik olmaz diye Delil'e hazırlıkların yapılmasını ve

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

pasaport ayarlanmasını söyledim. Delil, Abdullah Sarıkurt adına bir pasaport getirdi.

Sahte pasaportları Suriye, Lübnan ve Avrupa'da kendimiz yapmaktayız. Bizim pasaportlar üzerinde yaptığımız sadece fotoğrafları değiştirmektir. Benim pasaportum Avrupa'dan geldi. Yunanistan'da bulunan temsilcimiz Rozalin (k) Ayfer Kaya'[ya]: "Gerekli hazırlıklarlı yap. Yunanistan'a geleceğim." dedim ve yanıma çağırdım. Rozalin, Yunanistancayı öğrendiği için kılavuzluk yapacaktı. Yunanistan'daki dostlarımız Badovas, Negazakis ve parlamenterlerden arkadaşları ile ilişki kurduğunu, sonucun olumlu olduğunu söyledi. Şam'dan normal tarifeli uçak ile Atina'ya gittim. Evden ayrılıp uçağa gidene kadar El-Muhaberat beni izledi. Uçak Stockholm'e gidiyordu ve kalabalık sayılırdı. Benim yanımda uçağa gidene kadar Delil, Rozalin ve El-Muhaberat'tan Ağa vardı. Havaalanına kadar bizim kullandığımız araç ile gittik. Delil orada kaldı. Delil'e: "İlişkilerimizi evleri boşaltırsınız." dedim. Irak'a doğru gitmelerini söyledim. 9 Ekim 1998 tarihinde oradan ayrıldım. Yolculuk 2 saat kadardı. Uçak içerisinden tanınmamak için kendi kendimi kamufle ettim. Şam'dan ayrılışımızı Delil ve evde kalan bazı gençler biliyordu. Yunanistan'a gideceğimizi Badovas biliyordu. Atina'ya indik. Yunanistan istihbaratının üst düzey sorumlusu Dimitri sivil kıyafetliydi. Bizi havaalanında gördü ve bir odaya götürdü. Bana Abdullah Öcalan olup almadığımı sordu. Ben kendimi tanıtarak dostlarımızı beklediğimiz söydik. Oraya gittiğimizde saat 12:00 sıraları idi. Bana: "Hayır sizin burada kalma süreniz saat 17:00'e kadardır." dedi. Dostlarımızın gelmesi için çok ısrar ettik; ancak, kabul etmediler. Başbakanlık talimatı ile gönderileceğimi söylediler. Bizi uçakla Stockholm'e gönderileceğimizi söyledi. Biz kabul etmeyince; "Karar verin ya da sizi geri göndeririz." dedi. Odada Rozalin'de başka iki istihbarat yetkilisi vardı. Kendileriyle tartıştık. İltica hakkımız olduğunu söyledik. Kabul etmediler. Birkaç gün havaalanında bulunan otelde kalmak istediğimizi söyledik. Bunu da kabul etmediler. Daha önceden Mahir'le görüşüp: Sıkışıklık olacağı takdirde gelebilirim; dedim. Mahir Duma'dan izin almış. Durumun sıkışık olması nedeniyle Mahir'e telefonla irtibat kurduk. Rusya'ya gelip gelmeyeceğimizi sorduk. Mahir hemen görüşmeler yapmış. Tekrar telefon ettiğimizde; "Gelin." dedi. Biz de durumu Yunan yetkililere söyledik ve gönderilip gönderilemeyeceğimizi sorduk. Küçük bir uçak buldular. 8 kişilik bir jetti. Konuştuğumuz cep telefonu Rozalin'de idi. Uçağı Yunan yetkilileri ayarladı. 3 kişilik personeli ile biz vardık.

3 saat içerisinde Moskova'ya gittik. Mahir beni jeopolitik parlamento komisyon sorumlusu ve İstanbullu iki tüccar ile karşıladı. Tuttukları bir eve gittik. Pasaport kontrolü yapıldı. Ancak davetli olduğum için geçişte bir sorun çıkarılmadı. Havaalanından ev yarım saat sürdü. Ev iki kat-

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://ahtey.org

lı idi. Önü çimenli bir evdi. Evde Mitropar (komisyon üyesi), birkaç yerli Kürt ve Mahir bulunuyordu. Moskova'da 30 gün kaldım. Bu süre içerisinde baktık sıkıştırılıyoruz, Enterpol meselesini söyleyip, "Burada tutamayız." dediler. Giderek sıkışma süreci başladı. Sıkıştırma güvenlik ve istihbarat örgütünden geliyordu. Şahsî güvenliğimi ben İtalya'da iken kendisini yakan bir arkadaşla birlikte iki kadro sağlıyordu. Korumalardan birisinin adı Ahmet, diğeri Cihat'tı. (Cihat daha önceden Hakkâri tarafında ayağından yaralanmıştı.) Ahmet Rusya'da temsilci idi. Rusya ile görüşmelerimize Mahir ile Rusya Kürtlerinden bir tercüman bulunuyordu. Tercüman Rüstem'dir. Rusya'da Primakov işi düğümledi. Parlamento ile her türlü ilişkiler açıktı. Toplantılar olumlu idi. Hatta Mahir, ayakta alkışlandığını söylüyordu. Herkes olumlu olmasına rağmen Primakov kesinlikle ülkeyi terk etmemizi istedi. Tekrar ülke aramaya başladık. Yunanistan'la tekrar ilişki kurmaya çalıştık. Rozalin Yunanistan'da, Kani Avpupa'da uğraşıyordu. İtalya'da Yeniden Yapılanma Partisi milletvekili Montavani'nin istemi üzerine Yunanistan'ın AET ile olan ilişkilerini de göz önüne alarak İtalya'ya seçtik. 12 Kasım 1998 günü saat 21.00'de yolcu uçağı ile İtalya'yı gittim. Beni milletvekili Montavani isimli dostumuz ile Ahmet Yaman karşıladı. Pasaport aynıydı. İlk gelen polise: "Ben PKK terör örgütü lideri Abdullah Öcalan'ım." dedim. İltica etmek isteğimi söyledim. Daha sonra kendi işlemlerine başladılar. Sabaha doğru beni hastahaneye götürdüler. Orada kontroller yapıldı. İltica süreci başladı. Pasaport meselesinden beni tutukladılar. İtalyanlar beni Türkiye'de teslim etmeyeceklerini, ancak Şengel [Şengen olacak. A. T.] Antlaşması çerçevesinde Almanya'nın istemesi durumunda Almanya'ya iade edebileceklerini söylediler. 40 gün beklenileceğini söylediler. Kaldığım zaman Rozalin de oradaydı. Ancak yanıma getirmediler. Onu ayrı bir yerde tuttular. Ancak tercümanım olan Ahmet günde bir kez yanıma geliyordu. Cep telefonu ile görüşmeme izin veriliyordu. Telefonla Kani ve Mahir'le konuştum. 10 gün içerisinde İtalyan İstinkaf [İstinaf olacak. A. T.] Mahkemesi sahte pasaporttan yattığım sürenin yeterli ve serbest olduğumu söyledi. Oradan polis kontrolünde Cehennem Vadisindeki villaya gittim. İtalyanlar bana evde serbest olduğumu ancak güvenlik nedeni ile evden ayrılmamam gerektiğini söylediler. Hatta evin alt katına İtalyan polisi yerleşti. Yanımda temsilcimiz Ahmet Yaman vardı. Ahmet'in cep telefonu ile görüşme yapabiliyordum. Gelen gazetecilerden Nilgün Cerrahoğlu ve Tayfun Talipoğlu ile görüştüm. Fransız savcısının istemi üzerine eşyalarım üzerinde arama yapıldı. Bunun nedeni orada bir kadro yakalanmış, onun benimle ilişkisini kanıtlayabilecek bir belge buldukları takdirde bana ülkeye girişi yasaklayacaklarmış. Sonradan benim anladığım Fransa Almanya benzeri bir tutum izlemek istiyordu. Oraya gitmemem için, bu tedbir; gelirsen tutuklarız anlamındaydı. Bu süreçte çok ziyaretçi geldi. Toplam 100 civarında heyet geldi. Hemen hemen her orijinden heyetler vardı. Gelenlerden;

Gerçek PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

İngiltere'den gazeteciler ve bir lord,

Belçikalı bir parlamenter,

Almanya'dan gazeteci ve avukatlar,

Hollanda'dan gazeteci ve avukatlar,

Yunanistan'dan gazeteciler,

Yeşillerden Avrupa milletvekileri,

İtalyanlardan Barış Heyeti, avukatlar, Yeşil Partisi parlamenteleri, Yeniden Yapılanma Partisi milletvekilleri,

İspanya'dan sol partilerden temsilciler,

Filistinliler geldi.

Kaldığımız süreçte İtalyanlar kalabilirsiniz ama, hukukta verilebilecek bir kararla tutuklanabilirsiniz de dediler. Bunu devamlı bir silâh gibi kullanıyorlardı.

Rozalin (K) Ayfer Kaya, kendisi öğrencidir. Ailesi Manisa'dadır. Aramızda bir ilişki yoktu. Hatta serbest kaldıktan sonra Yunanistan'a gitti.

İtalya'da iken Rıza ile kongre üzerine, birkaç sefer Botan'la, birkaç sefer Ferhat'la görüşme yaptım. Onlar beni arıyorlardı. Biz sadece ne zaman arayabileceklerini söylüyordum.

İtalya'da iken ülke arayışına girdik. G. Afrika, Yunanistan, Moskova, Hollanda, Fillandiya, Baltık ülkelerine baktık. Libya'ya başvurmadım. Arap ülkelerine gitmeyi ben istemedim. Avrupa ülkelerinden gelen cevaplar Roma sürecinin aynı olacağı idi. Yalnız İngiltere kesinlikle gelmememi yazılı olarak gönderdi. Hiçbirisi ne kabul ne de ret etti. Gelen cevaplar üzerine biz Moskova üzerinde durmaya başladık. İtalya, baştan savmak istiyordu. Mahir'le görüşerek ve İtalyanlarla anlaşarak 16 Ocak 1999 tarihinde uçak ile İtalya'dan Rusya'ya hareket ettik. Bu esnada Güney Kıbrıs Rum Kesimi'nde şu an üzerimde çıkan sahte bir pasaport ayarlanarak Rusya'ya gittim. Benim yanımda Ahmet Yaman vardı. Uçağın masrafları Avrupa temsilcimiz tarafından karşılandı.

Bu arada Şam'dan ayrılırken yanımda 50 bin dolar vardı. Kaldığım süre içerisinde yakalanana kadar bunun 15 bin dolarını harcadım. Yanımda 35 bin dolar bulunuyordu. Uçakta Kenya'dan gelirken kalan param, gözlüğüm, tesbihim hep alındı. Ayrıca bir valizim daha vardı. Onun içerisinde de ayakkabılarım ve birkaç adet giysim vardı.

Rusya'da Novigrad havaalanına geldik. Bizi bazı Kürt dostlar ve Ma-

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

hir karşıladı. Kürt dostlar tamamen kendi ilişkileridir. Olaydan İç Güvenlik haber aldı. Bana 1 hafta 10 gün ayrılmam için zaman verildi. Havaalanında Mahir'in ayarladığı eve 2 saatte geldik. İtalyanların Rusya'ya gideceğimden 1 hafta öncesine kadar haberleri vardı. Novigrad havaalanındaki görevlileri bizim arkadaşlar ayarladıkları için geçişte bir problem olmadı. Kürt dostlar bunu ayarlamak için bir miktar para dağıtmışlar. Ev dikkati çekmediği için özel eve gittim. Eve gittikten 2-3 gün sonra güvenlik geldi. İç Güvenlik yetkilileri bana Mahir'in çok büyük hata yaptığını, beni kandırdığını söylediler. Tekrar Rozalin'le ile ilişki kurdum. Rozalin ile Yunanlı dost Badovas ve Negazakis yanıma geldi. Rusya'ya özel küçük bir uçakla gelmişler. Uçağa beni, iç güvenlik getirdi. 01 Şubat 1999'da Yunanistan'a Novigrad'dan gittik. Bu sefer durumun ayarlandığını söylediler. Atina havaalanında bizi yine aynı yetkili Dimitris karşıladı. İçeri sokmadılar. Orada anladım ki daha önceden herhangi bir ayarlama yapılmamış. Telâşla beni nereye gönderebileceklerini söylediler. Bir ara Kenya lâfı geçti. Aceleyle beni uçakla Korfu Adası'na gönderdiler. Bana Yunanlılar baştan beri ne yapılacağını biliyorlar gibi geldi. Israrla bana benden sonra örgütün başına gelecek ismi soruyorlardı. O gece Korfu'da beni bir eve götürdüler. Sanıyorum istihbaratın kullandığı yarı askerî bir yerdi. Badovas Atina'da kalmıştı. Benim yanımda temsilci Mehmet (K) İbrahim (soyadını hatırlamıyorum, Midyat'lı) Dilan (K)Şemsi Kılıç, Yunanlı Corc, onun yanında biri ve Rozalin vardı. Korfu Adası'ndan uçakla ayrıldık. Oradan Hollanda'ya Minsk'e götürüldük. Hollanda'da avukat Berita ile görüştük. Minsk'te Hollanda'ya gitmek için uçak gelecekti. Yunanlı pilotlar beni bir an önce havaalanında indirip geri dönmek istiyorlardı. Ancak ben uçak gelmediği için inmedim. Bu arada bütün Avrupa ülkelerinin havaalanlarının bana kapatıldığını duydum.

Avukat Berita'yı MED TV olayında Corc olarak bildiği Aristo bulmuştu. Berita 1-2 yıldır avukatlığımızı yapıyordu. Bizden para almıyordu. Zengindi. Ancak ün peşinde olabileceğini sanıyorum. Kocası Baybaşin'in avukatıdır. İstihbarat servisinin bir elemanı da olabilir.

Bizi Hollanda'ya götürecek uçak gelmediği için tekrar Atina'ya döndük. Uçak değişikliği yapıldı. Benle Mehmet Kenya'ya gönderildik. Burada bizi Yunan elçilik görevlileri karşıladı.Elçiliğe götürüldük. Elçi eskiden NATO'da çalışmış. Adı Kostunas'tı. Orada iltica talebinde bulunduk. Elçilikten bizi elçilik dışındaki evlere göndermek istediler. Ancak kabul etmedik. Son gün İtalya'daki avukat ile Mehmet (İtalya'daki temsilcilerimizden birisidir.) Yanıma geldiler. Yunanistan'dan da bir avukat geldi. Adı Filifilas olacak. Yazılı olarak bunlara iltica talebinde bulundum. Bunun amacı orada bulunduğumu belgelemekti. En son gün elçiyi; Kenya Dışişleri çağırdı. Geldi. Bana: "Saat 17.00'de havaalanına gideceksiniz, buradan istediğiniz

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi https://kitabey.org

yere gidebilirsiniz;" dedi. Ben Amsterdam'a gideceğimizi söyledim. Biz havaalanına elçilik aracı ile diplomatik dokunulmazlığından dolayı gitmek istediğimizi söyledik. Kenyalı görevliler bunu kabul etmeyince aramızda sert tartışmalar oldu. Sonuçta Kenyalılar beni arkadaşlarımdan soyutlayarak kendi araçları ile havaalanına getirdi. Uçağa bindim. Birden etrafımız sarıldı. Hemen yere yatırıldım ve yakalandım.

Uçağa binince üst aramam yapıldı. Saatimi dahil hepsini üzerimden aldılar.

Pişmanlık duymuyorum. Avrupa'da kalıp kolayca Avrupa'nın desteğinde bir süre daha devam edebilirdim. Ancak Türkiye bu sorunun kaynağıdır, sorunu burada çözmek gerekir.

Kenya'da iken beni telefonla aradılar ve: "Orada 4 kişi var dikkat: et." dediler. Daha sonra bir telefon daha geldi. Tehlikenin geçtiğini söylediler. Telefon alınca elçilikte hediyelik olarak bulunan silâhları alıp nöbet tuttuk. Ancak telefonların kimden geldiğini bilmiyorum.

2. Son Kürt Ulusal Kongresi hakkında bilgi verin.

Kürt Ulusal Kongresi henüz yapılmadı. Kongrenin bir çatı olması planlanıyor ve bütün Kürt örgütlerin katılımı ile politik amaç güdülüyor. Aydınları ile yaşlıları ve dışarıda olanları kapsıyor. Diplomatik, entelektüel, ülke içerisinde siyasî pratiği olmayan, içe dönük örgütler arası çatışmaları önleyen, dışarıda diplomasi yapılan bütün Kürtçü örgütleri kapsayan bir yapılanmadır. Bunun ilk çıkışı 20 yıllık bir meseledir.

Kongrenin muhtemelen Brüksel'de yapılması yoğunlaşıyor.

Ulusal Kongre kapsamında PSK, KDP, YNK, Kasımlo, İKDP, PKK'yi bu konuda bir engel olarak görmektedirler. Ben de bunun için bunlara: "Yapın, ben geride durayım, sizi arkadan destekleyim." dedim. Bu konuda KDP, PSK, ve YNK'nin bir araya gelmeyişi önem kazanıyor. Örgütlerin bir kısmı şartlı evet demekle birlikte pratikte bu yapılamadı.

Muhtemelen bahara doğru Nevroz içerisinde bu toplantı yapılabilir. Yakalandığım için bu toplantı gerçekleşebilir. Avrupa'nın da bu konuda yoğunlaşacağını sanıyorum.

Ulusal Kongreye Süryanîler, Yezidîler, Alevîler (Alevîler sürgündeki Kürt Parlamentosu'na katıldıkları için doğal olarak katılabilir), meslek kuruluşları diyebileceğimiz Avrupa'daki işçi dernekleri katılabilir. Bir zamanlar KDP sekreterliğini yapan Doktor Mahmut Osman gibi şahsiyetler önem kazanabilir.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Hollanda bu toplantıya esneklik sağlayabilir. Bu toplantı Avrupa'da Hollanda-Belçika arasında yapılabilir. Bu konuda diğer ülkelerle bir görüşme yapıldığını sanmıyorum.

Ben bunu temel stratejik bir örgüt olarak görmüyorum. FKÖ ve Mandela gibi etkili olabileceğini sanmıyorum. Diplomasi alanında çatışmalarda arabulucu olabilirler. Bir karar çıkartabilecek güce ulaşabileceklerini sanmıyorum.

Ulusal Kongre içerisinde yer alan örgütler yine konferans ve kongrelerini yaparak gelecekleri için çeşitli fikirler ortaya çıkaracaktır. Bundan dolayı etkili olabileceğini sanmıyorum. Ancak kongre içerisinde yeni gelişen veya faaliyet gösteren örgütler eriyebilir.

3. Örgütün son yapılanması, hâlihazır durumu nedir?

6'ncı kongrede 25-30 kişilik askerî konsey oluşur. Eski eyalet anlayışı yerine saha belirleyebilirler. Siyasî ve askerî kesimin iç içe hareket edeceği kararı alınabilir. Hâkimiyeti hem eskilere hem de yenilere verecekler. Güneyde daha fazla gelişme sağlanabilir. Bazen de güçlerini taşırmak isteyebilirler.

1. Botan'da Suriye'li Bahoz (K) sorumluluğunda (1.000) civarında,

2. Zağros'ta Ebubekir (K) sorumluluğunda (700-800) civarında,

3. Amed'de Dr. Ali (K) (Tıp öğrencisi, 7-8 yıldır örgütte) sorumluluğunda (400) civarında,

4. Erzurum'da Yılmaz (K) sorumluğunda (150-200) civarında,

5. Dersim'de Kâzım (K) (C.evinde 15 yıl yatmış, atak, okumuş, Tunceli) sorumluğunda (350-400) civarında,

6. Serhat'ta Sabri (K) sorumluluğunda (50-100) civarında,

7. Koçgiri'de Alişar (K) sorumluluğunda (40-50) civarında bir bölük,

8. Karadeniz'de Ayhan (K) sorumluluğunda (40-50) civarında bir bölük, DHKP-C ile iç içedir,

9. Garzan'da güç bulunmayıp güç Amed'dedir.

10. Mardin'de (150) civarında, sorumlusu Felat (K)'ın öldüğünü duydum, problem arz eden bir yer, maddî kaynakları ve katılımları çok olan bir bölgedir.

11. Kuzey Irak'taki iki bölgede;

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

A. Behdivan'da Abbas (K) sorumluluğunda (1.500) civarında, Barzanî bölgesidir.

B. Soran'da Cuma (K) sorumluluğunda (2.500) kişi var. Soran Hakurki ile Süleymaniye arasındadır. Gücün dörtte üçü o bölgede yaşayan kişilerden kuruludur.

12. Ruha'da Savur'lu Kemal (K) sorumluluğunda (25-30) kişi,

13. Akdeniz'de İbrahim (K) sorumluluğunda (80-100) kişi bulunmaktadır.

Güneyde (4.500), Türkiye'de (3.000) kişi bulunmaktadır.

(Bu konu ile ilgili ayrıntılı bir kaset ve şemamız mevcuttur.)

4. PKK terör örgütünün uyuşturucu, silâh kaçakçılığı ile ilişkisi nedir?

Zağros alanı bu iş için biçilmiş kaftandır. Bu bölgede eskiden beri kardeşim Osman Öcalan bulunmaktadır. Silâh kaçakçılığı örgütümüz için hayatî ihtiyaç idi. Bunu yönlendirdim ve onayladım. Ancak uyuşturucu ticareti bizzat yaptırmayıp, bu işle uğraşanlardan haraç almalarını söyledim. Sonradan öğrendiğim kadarıyla hem bu alanda hem de kapatılan kamp olan Makü alanından Ferhat (K) Osman Öcalan'ın İran kaçakçıları ve bazı devlet yetkilileri ile yaptığını öğrendim. Derhal sorgulama sürecine aldım. Ancak parti ileri gelenleri, affetmemi istediler. Bana uyuşturucu ticareti ile uğraşmayacağı sözünü vererek affettim. Ancak o alana kimi gönderdiysem bu pisliğe bulaştığını duydum. Hatta bu şahısların Romanya üzerinden de Avrupa'ya uyuşturucu sevk ettiklerini öğrendim. Ancak son zamanlarda özellikle buna karşı olmama rağmen kontrolüm dışında bu tür olaylar gerçekleşti. Örgütün başı olduğum için bu işte sorumlu tutulmak isteniyorum. Şahsen uyuşturucu ticaretini yasakladım. Ama örgütün her yerini kontrol etmem çok zor.

5. Örgüt hangi siyasî partiyi, gazeteyi ve dergileri desteklemektedir?

Seçimler için ben talimat vermedim. Ancak CHP, DTP ile ittifak yapılabileceğini söyledim. HADEP'in CHP ve bazı partiler ile görüşmeler yaptığını duydum. Eskiden Refah Partisi ve diğer sol partiler ile de görüşmeler olmuştu.

Erbakan Hükûmeti zamanında Ankara ile mektuplaşmalarım olmuştu. Ağa (K) Mervan Zirki ve Delil kanalıyla Suriye'den Erbakan'a mektup gönderdim. Bana cevap geldi. Karşılıklı olumlu yazışmalarımız oldu.

1991 genel seçimleri sonunda HADEP milletvekillerinin mecliste Kürt kimliğini öne çıkarmaları konusunda talimat verdim. Ancak yemin töreninin-

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

de yapılacak konuşma konusunda herhangi bir talimatım olmadı. Milletvekilleri bu konuşma metinlerini tamamen kendileri kararlaştırmışlar. Leyla Zana'nın milletvekili olarak yemin töreninde Kürt kimliğini öne çıkarmasını ben söyledim ve Kürtçe konuşması konusunda önerim oldu.

1992 yılı sonunda Talabanî ile görüştüğümüzde Türkiye'ye ateşkes istemimizi götürmesini istedim. Özal Hükûmeti ile Talabanî'nin görüşmeleri vardı. Bitlis Paşa'nın Kürt politikasına yaklaşmaları iyiydi. Celal Talabanî aramızda arabuluculuk çalışmalarına başladı. Sanıyorum onlar yaşasaydı bugün bu sorun çözülmüş olacaktı. Bunların önerileri ile bizim önerilerimiz birbirine çok yakındı. Öneriler genel kapsamlı bir af ve bizlerin (PKK) siyasî platform içerisinde faaliyetleri sürdürmemiz öngörülüyordu. Bekaa'da gazetecilerin gelmesi ile bir basın toplantısı yapıldı. 1993 yılı Mart ayında basın toplantısı yaptım. 14 Nisan 1993'te tekrar bir basın toplantısı yapıldı. Talabanî bana olumlu adımlar atılacağını söylüyordu. Bana Bitlis Paşa benden yana, Doğan Güreş ortada şeklinde sözler söylüyordu.

17 Nisan 1993 öğleden sonra Türkiye'den temsilciler gelecekti. Bu aşamadayken aynı gün 11:00'de Turgut Özal'ın öldüğünü öğrendik. Turgut Özal'ın ölümünü suikast olarak değerlendiriyorum.

Siyasî partilerle ilişkimiz HADEP ile HADEP desteği Avrupa'da Yezidîler, Suryanîler, Alevîlerdir.

HEP-DEP olayı ile ilgili ilişkilerimiz oldu. HADEP ilişki kurmak zorunda. Bireysel düzeyde CHP ile temasların olduğunu duydum. CHP'nin isteği seçimlere beraber girmek, seçim sonucunda oluşacak milletvekillerinin kesinlikle partiden ayrılmaması koşulu ile ittifak yapacaklarını söyledi. Ayrıca son zamanlarda DTP ile temasların olduğunu duydum. Cindoruk ve İsmet Sezgin bizim meselelerimize yakın kişilerdir. Ben kendilerine İsmet Sezgin'in Batman'da, Cindoruk'un Diyarbakır'da birinci sırada adaylığını kabul edeceğimizi, diğer yerlerde ise onların adaylarının iki ve üçüncü sırada konulabileceğini önerdim. Sanırım önümüzdeki seçimlerde bu iki partiden biri ile HADEP seçime girecektir. PKK HADEP ilişkileri tavsiyelerden ibarettir. HADEP'i PKK etkiler. Kendilerini PKK'lı sanan orada çalışanlar vasıtasıyla bağımız var. Yan kuruluşumuzdur. HADEP'te bana karşı olanlar var. Ahmet Türk tecrit olmazsa CHP'den aday olabilir. Abdülmelik ile birlikte çalışmaları için önerilerim tasviyelerim oldu. Melik Fırat, Haluk Gerger, Mihri Belli ve Doğu Perinçek gibilerini aday için önerdim.

1991 ve müteakip yıllar Hatip Dicle, Leyla Zana, Sedat Yurttaş, Ahmet Türk, Mehmet Sincar'la telefonla görüştüm. Hâlihazırda bunları yönlendirmem ve parti adına özellikle sürgünde Kürt parlamentosu faaliyetlerini müşterek yürütmekteyiz.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

SHP ile ittifak halkın desteklemesi için yapılsın, dedim. O zamanki politika, siyasî gelişmeleri teşvik edici idi. Belirli bir grupla oluştu. Seçimlerden sonra bunun birlikte hükûmete taşınmasını istedim. Ancak bu konuda kendilerinin başarılı olduğu söylenemez. Onları PKK'nin temsilcileri olarak görmek doğru değildir. Ancak mecliste ayrılıp grup kurulabileceği gibi kendilerine yakın olan partilerle ittifak yapabileceklerini söyledim. Benim işim genelde Avrupa ilişkileri idi. Onlar da Avrupa'ya daha yakındı. O zamanki muhataplarım az önce söylediğim kişilerdir. Hatta bunlardan bazıları Avrupa üzeri Şam'a geldi. Murat Bozlak'la telefon görüşmelerim oldu. Kendilerine emir vermedim. Bizim kitle temelimiz bizim emeklerimizle oluştu. Buna dikkat edin, bunu istediğiniz gibi kullanıp kendi çıkarlarınız için harcıyamazsınız, dedim. Kişisel hesaplar için kullanıldığında desteğimizi çekeriz, dedim. İttifaklar politikasına müdahale ettim. CHP ve DTP ile ittifak yapabilirsiniz, dedim. Fazilet ve Refah'la ve hatta ANAP'la ittifak yapabilirsiniz, dedim.

HADEP'in kapatılabileceği durumuna karşı iki önerim oldu.

1. Birincisi kapatıldığında yeni bir parti DEHAP kurulabilir dedim.

2. İkincisi kurulacak yeni parti yerine daha Türkiyelileşmiş, Kürt partisi olarak katılaşan bir partiyi Türkiye'nin kaldıramayacağını, buna ihtiyaç olmadığını söyledim. Demokratik yapılanmanın oluştuğu, içerisinde her gruptan temsilcilerin olduğu, Melik Fırat'ın da olabileceği bir oluşum kurulmasını istedim. 1995 seçimlerinde Refah Partisi oluşan ortamda dinî konuları kullanarak bizim potansiyelimizdeki oyları aldı. Aslında bu bir Türkiye'ye karşı tepki oylarıdır. Sol gruplardan ÖDP, EMEP gibi partilerle birlikte Cephe Partisi kurulsun dedim. Kendileri için Türkiye ortamında bu kişilikler iş yapamaz, mutlaka demokratikleşin ve çağdaşlaşın, Avrupa'ya yoğunlaşın dedim.

Politika alanında dev bir imkânı kişisel hatalarından kaybettik.

Ben son zamanlarda siyasallaşmak istedim. Bunun için çeşitli arayışlarım oldu. Beklentilerim çok büyüktü.

1991 yılında, DEP'e oy vermeyen herkesin tavuğunu bile öldürün diye talimat verdim. Ancak bunun bir hata olduğunu anladım. Talimatımın âdeta bir katliama dönüşeceğini düşünemedim.

1990'larda kitle potansiyeli açısından potansiyeli yakaladık. Gerillayı geliştirmek, siyasal konulara aktarmak istedim. Serhildanlar beni bu konuda umutlandırdı. DEP'e bunu bildirdim. Bunun çok önemli fırsat olduğunu söyledim. Gerilla için de bunu belirttim. Onlar da kullanamadı.

Parlamentoda Leyla Zana'ya karşı tepkiler doğdu. Parlamentoya git-

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

tiklerinde neden çekindiklerini sordum. Neden 1921'de Mustafa Kemal zamanında yapılanları yapmıyorsunuz dedim. Yemini yapmayın demedim. Ancak Kürt halkının varlığını hissettirin dedim. Kürt giysileri ile gidebilirsiniz dedim. Ama ona da orada saldırılmamalıydı da. Leyla'nın pek fazla politik bilgisi yoktu. Ahmet Türk inisiyatifsiz, rolünü iyi oynayamadı. Liderlik sorunu vardı. Melik Fırat'ı önerdim. Parti merkezince neden dinci bir gericiyi liderliğe getirmek istediğim eleştirildi. Bunun için fazla üzerine gitmedim. Ancak inisiyatifimi kullandım.

Mahmut Kılıç kültürlü idi.Oldukça ilgilendim. Ancak inisiyatifsiz kaldı. Kendisi bağımsız entelektüel idi. Çok iyi bir öndere ihtiyaç vardı. Ancak bu olmadı. Başarısızlığın bence en önemli nedeni buydu. Sonuçta bu enkaz ortaya çıktı. Becerikli bir politikacı tarihî bir adım atabilirdi.

Milletvekillerinin aldığı paraları tasvip etmedim. Dar bir alanda dar bir silâhlı mücadeleyi istemedim. Politika ile bunu yapmak istedim. Türk solu da bu konuda sınıfta kaldı. Bizi desteklemedi.

Örgüt bütçesinden HADEP'e bir miktar ancak ne kadar olduğunu bilmiyorum ama 200 bin mark civarında olan para aktarıldı. Avrupa masrafları da Avrupa temsilciliklerince karşılandı. Avrupa temsilciliklerinde sadece siyasîlerin değil kim gelirse gazeteci, profesör vb. masrafları karşılıyordu. Bu da masraf oluşturdu. Sakıncalı buldum. Hem devletten para al, hem bizden para al, ben bunu suç olarak görüyorum. Savurganlık olarak nitelendiriyorum dedim.

HADEP'te dağdan gelen adamların orada yuvalanmaları hatadır. Gerillaya yardım etmelerini politik hayatını bitirmesi açısından yanlıştır diye eleştirdim.

Benimle veya merkez komite üyeleri ile görüşmek istendiğinde HADEP'le görüşmek yeterlidir. Bu durumlar HADEP ve gerillaya yardımcı olmadı. Bence esas sorun yönetici ve denetleyenlerin olmayışıdır. Bu durum gerillayı, parti ve kişilerin şahsî menfaatleri ile çatışır duruma getirdi. Kürt kimliğini geliştirmek de Türkiye'ye uygun değildir. Buna gerek de yoktu. Bunu eleştirmeme rağmen bu yapılmadı ve Türk kamuoyunda tepki topladı.

Ben politik sosyalistim. Komünist değilim. Milliyetçiliğe karşıyım. Sevmiyorum da. HADEP'in durumu Türkiye'de olan şövenizin karşısında başarılı olamadı.

Bir ara da dinî duygulardan dolayı dini kullandım. Halep ve Roma'da kendimi İsa'ya yakın hissettiğimi söylemem tamamen taktik gereğidir. Öyle bir Kürt milliyetçiliği oluşturun ki karşı taraf da Türk milliyetçiliğini savunur hâle gelsin ve bloklar oluşmasın dedim.

Üvelik Kütüphanesi Arşivi - kutuphane.tarihvakfi.org.tr - tarihvakfi.org.tr - tarihtey.org

Özgür Gündem'i sürekli olarak destekledik.

Bazı muhabirler gerilla birlikleri ile olabilir. Ben bu konuda yönlendirmedim.

Kürdistan Report ilk önce Almanya'da başladı. Bu Türkçe çıkartılan gazetelerin Avrupa'yı ilgilendiren bölümlerini rapor hâlinde yayınlamaktadır.

PKK'nın değişik ülkelerde yaklaşık 30 kadar yayını vardır.

Avrupa'da çıkarılan yayınlar Avrupa'da toplanan paralar ile finanse edilmektedir.

Yayınların finanseleri tamamen örgüt kaynaklarından karşılandı.

Dergilerin dağıtımında bir bağış sistemi var. Yani bir dosta gönderilen yayınlara bedelinin üzerinden çok fazla para veriliyordu. Bu da gazete ve dergilerin masraflarında kullanılıyordu.

Gizli servislerden bu konuda finansman direkt sağlanmadı. Ancak NGO'lar vasıtasıyla finansman sağlandı.

Dergiler masraf kaynağıdır. Ortadoğu'da çıkartılan Denge Kürdistan'ı çıkarırken denetimcilere hediyeler verildi. Yoksa gazete çıkarılamazdı. Avrupa'da ise Mediko gibi örgütleri yardımları oldu. Kızılhaç ve kiliselerden büyük miktarlarda yardım alındı.

Komkar gibi yayınlar birer sermaye kaynağıdır. İsveç ve Almanya bunun gibi yayınlara destek veriyorlar. Ancak bizim yasaklanmış olmamız bundan en az düzeyde almamıza neden oldu. Oysa diğer ülkelerin örgütleri bizden daha fazla yardımlar alıyor. Bu yardımları Kültür Bakanlığı vasıtasıyla temin ediyorlar. Almanya, İskandinavya, İngiltere, Fransa, İtalya, İsviçre, Avusturya, Hollanda geniş olarak bu yöntemi uygulayan ülkelerdir. Doğu bloku ülkeleri bizden haraç alıyordu. Bulgaristan, Gürcistan, Rusya, Azerbaycan'da yayın yok ancak kültürel ağırlıklı faaliyetler vardır.

6. Med TV hakkında bilgi verin.

MED TV çalışanlarının büyük bir kısmı ücretsiz gönüllü olarak çalışmaktadır. Avrupa'da toplanan gelirlerin büyük bir kısmı MED TV yayınlarının finansmanında harcanmaktadır.

Özel kanalların gelişimi ile TV yayını yapmak üzere araştırmaya başladık. Londra'da bir lisans alındı, uydu Fransa'dan kiralandı. Kapanınca ABD'den uydu kiralandı. Maddî finansmanı biz karşıladık. Masrafı en fazla olan kuruluştur. Yılda 50 milyon mark gidiyor. Çalışanların çoğu ma-

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://anitey.org

aşlı değiller. TV'nin kuruluşu için bir şirket kurmak gerekiyordu. Bu şirkette bulunan Kanada'lı ortağı tanımıyorum. Bankaya teminat olarak yatırılan 12 milyon mark hâlen duruyor. Lisans parası olarak İsveç'te ve Almanya'da bir stüdyo var. Esas stüdyo Belçika'da.

MED TV'yi desteklemek ve finans ihtiyacını karşılamak için kurulan vakıf, para aklamak içindir. Para, bağış toplamayı yasal hâle getirmek içindir. Birçok ülkeden para bağış olarak geliyor. En büyük vakıf İsviçre'dedir. Lüksenburg ve Londra'da da şirketler vardır.

ABD'deki uydu iptali edilince Fransa'ya yöneldik.

Teknik elemanlar ücretsiz çalışıyor. Esas para yabancılar ve teknik konularda harcanmaktadır.

MED TV'nin finansmanında Güney Kıbrıs ve Yunanistan'da bulunan bazı kiliseler, sendikalar, zengin kişiler yardım yapmaktadır.

Hikmet Tabak MED TV'nin sahibi olarak görünmektedir. Londra'dadır. Resmî görüşmelerde o bulunur. Aslında paravan bir isimdir.

Uydu kirası yıllık 15 milyon marktır. Almanya, Rusya ve İsveç'te stüdyoları bulunmaktadır. Ayrıca bir adet canlı yayın aracı vardır. MED TV ile Sinan (K) ilgileniyor. MED TV'nin malî işlemleri ie ilgilenen Corç (K) Aristo Aristodolos ile birkaç defa görüştüm. Bu kişi orta yaşlarda, şişman, Güney Kıbrıs veya Yunanistan'lıdır. Özellikle Lüksenburg işlemleri ile uğraşıyor. Ayrıca Hollanda'lı avukatlar da bu işler ile ilgilenmektedir.

7. VI. kongre hakkında bilgi verin.

Kongrenin K. Irak'ta bulunan Zağros eteklerinde yapılması konusunda talimat verdim. Kandil Dağı ve Hakurk arasında kalan bölgedir. Aralık sonundan itibaren yapılmaktadır. 15 Şubat 1999 tarihinde yaptığım telefon görüşmelerinde kongrenin devam ettiğini ve tartışmaların cephe konularına kadar geldiğini öğrendim.

Kongrenin örgüt mensuplarının özgüçleri ile yürütülmesini söyledim. Yaratıcı olunması, çaba harcanması, doğru eylemci olunması ve aktif savunmanın esas alınması talimatlarını verdim. İntihar türü eylemlere son verilmesini istedim.

Ulusal kongre 4 yılda yapılan olağan bir kongredir. Bunun özelliği raydan çıkmış ve ideolojik çizgiden uzak kalmış, ters düşmüş kadro yapısına hâkim olmak için yapılmaktadır.

Bu kongre, örgütün yeniden yapılanması kongresidir. Bu kongreye ben de bir kaset gönderdim.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Kongrenin gündem maddeleri;

1. İdeolojik,

2. Politik,

3. Askerî yapı,

4. Eyalet ve alanlar,

5. Cepheler,

6. Eleştiri-özeleştiri,

7. Seçim konuları görüşülmektedir.

Yakalanmam nedeni ile eyaletlere direkt müdahale olamayacağı için yönetimdekiler kişiliklerini geliştireceklerdir. Bundan sonra asıl PKK'lı kimliği oluşacak, olamayanlar deşifre olacaklardır. İdeolojik söylemde partiyi güçlendirebileceklerdir.

6'ncı kongrede parti içi durumlar, benim durumum, kadro durumları, önderlik durumları tartışılır. Benim dışımda ayrı bir merkez oluşursa bunu onaylarım. Yoksa benden aldığı güçle yapılacaklara son verecektim. 6'ıncı kongrede yeni yapılanma bekliyorum.

Metropol eylemleri artık olmayacak, şehirlere yerleşilmeyecek, çünkü yakalanıp beraberlerinde bir sürü insanı imha ettiriliyor. Avrupa'dan gelen insanlar yalnız siyasî eğitim verecek. Başka birşeye karışmayacak bir nevi cephe siyasî örgütlenme olacak.

6'ncı kongre sonucunda Avrupa sorumlusu Şahin olacak. Botan sorumluluğu güçlendirilecek, Behdinan sorumluluğu güçlü bir komuta yapısı oluşturulacak, Soran'a hakikî bir PKK uyanıklığı olan bir ekip gelecek, Kani Avrupa'ya gönderilmeyecektir. Yönetimler kişilerden değil kollektif şekilde yönetimlerden oluşacaktır. Kadrolar oturtulmuştur.

6'ncı kongre ağırlaşan sorunlara çıkış bulmak amacındadır. Gelişmeler olmasa da buna katkıda bulunmak istiyorum. İnançlarımla ve özgür irademle bir şeyler yapmak istiyorum. Bilimsel temelde kör inançlara koşmadım. Okudum. Türklerin tarihini, Türkiye'nin geleceğine ışık tutan konuları izledim. Bunda bir katkıda bulunmak istiyorum. O bölgeye ilişkin, iç ve dış politikalara ilişkin değerlendirmeler yapılıyor. Bizim içimizdeki köylü anlayıştaki kadrolar nedeniyle yanlışlıklar yapıldı. % 5 devletin yanlışlıkları yanında % 95 bizim yanlışlarımızdı. Ama hatayı kabul ediyorum. Bunları önleyemedim. Bunun amacı acaba çözüm olabilir mi diye yapılıyor.

Kongre önümüzdeki en son ve en önemli savaş. Bu işin Türkiye geleceğini etkileyecek olan bir hususdur. Bir damla kanın boş yere akıtılmasını istemiyorum. Bunu belirtmek istedim.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

6'ncı kongre süresince gelinirken bu işi sonuçlandırmak, ya öyle ya da böyle bir sonuca ulaşılmasını istedim. Bu nedenle çok kapsamlı bir ülke arayışına gitmedim. Gidip saklanıp yaşamayı kendi siyasal ideolojime yakıştıramadım.

Kadroların yurt dışında yaptıklarını gördüm ancak onlara çaktırmadım. Ülke içerisinde kontrolü sağlayacak güçleri de çağırdım. Dışarıdakileri de çaktırmadan toplayarak bir araya getirdim. PKK'nın kaderinde rol oynayabilecek herkes kongrede toplandı.

Kongredeki arkadaşlara ya düşünürsünüz ya da ben sizinle çalışmam dedim. Çünkü parti, yarı çeteleşmiş bir durumda. Bu kafayla amaçlarımıza ters düşebilirsiniz dedim. Bir gerçek vardı ki bu savaş böyle gitmeyecektir. Bu kongre bir bitiş değil yeni bir başlangıçtır.

Kongrede 24 komisyon kurulmuştur. Bunların hepsi kitapçık değerinde perspektifler konuşacaklardır. 450 civarında kadro kongreye katılmıştır. Çok deneyimli bir kadro orada toplanmıştır. Şimdiye kadar en önemli toplantıdır. Bunların güvenliklerini sağlamak üzere de çevrede 2.500 civarında kadro o bölgede toplanmıştır.

Arkadaşlar çalıştı ve sanırım kongreyi bitirmişlerdir. Son gelişen olaylar arkadaşlar arasında infiala neden olabilir. Şiddet eylemleri gerçekleşebilir. Kesinlikle kontrolden çıkmış bir hâle meydan vermemeliyiz.

Çevre ülkeler bize her türlü imkânı sağladı. Hatta ülke içinde birtakım yöneticilerin de bunlara destek olduğunu biliyorum.

Şiddeti geliştirmede üstüme yoktur. Mesele bu konuda uzman olup olmamam değil. Mesele bu biçimiyle hiç gitmemeli. Bu karşılaşma yenenle yenilenin karşılaşması değil. Amacımız akan kanın durdurulmasıdır.

Kongrenin seyrine şu anda hâkim olan kanaat duygusallıkla bir an önce intikam alabilir şeklinde gelişebilir.Bu savaşın sona erdirilmesi için hukukî zemini hazırlanmalıdır. Siyasal partilerce birçok paket açılıyor. Bunlar ileride hukukî belge oluyor. Bu 6'ncı kongre ortamına önemli bir etkendir.

KOMİSYONLAR: ARGK, ERNK, Cephe, K. Irak'taki oluşum mücadelenin örgütlenmesi, alan düzenlemeleri, kültür kurumları, ideolojik ve siyasal kurumlar, örgüt içi suçlarda karar alınması gibi komisyonlar vardır. Kongre sonucundan 400-600 sayfalık bir karar taslağı çıkarılacaktır.

Kongrede yeni bir merkezin oluşturulması sağlanacak. Nasıl bir merkez oluşturulacağını kadrolara ilettim. Yozlaşan kadroların tamamını tasfiye edemeyiz, dedim. Merkeze Cuma, Ferhat, Ebubekir, Abbas, Mahir gibiler merkezde olabilir. Yedekte olabilirler.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Orta boy kadrolardan Küçük Zeki, İsa, Murat, Nasır, Cemal, Felat, Mustafa Karasu merkeze seçilebilirler. Tasfiye olmayacak 20-30 civarında merkez komite olacak.

OLUŞUM

LİDER: Bendim. Şu an kollektif bir yönetimle idare edilir. Yardımcı sistemi işlemedi. Bu konu kongrede işlenecektir. Yardımcılık sistemi kollektif hâle getirilebilir.

MERKEZ KOMİTE: 20-30 kişiden oluşur. Eskiler pasifite edilecek. Tasfiye olmayacak. Düzelenler tekrar eski görevlerine verilebilir. Merkez komite 2-3 yerde olabilir. 1-2 kişi Avrupa'da, 1-2 kişi güneyde, 1-2 kişi de yakın sahada olabilir.

AKTİF ORTA KADRO: Geniş bir kesim tarafından oluşturulacaktır. Merkezin altında yer alacaklar. 400-500 kişi aktif orta kadro olacak. Burada ARGK ve temel yönetim kadroları olacak. Bunlar zaten kongreye katılanlardır. Aktif orta kadro içerisinde etki ve nicelik olarak 1/5 veya 1/4 oranında kadınlar olacaktır. Dar yürütme kurulunda muhtemelen bir kadın bulunacaktır.

ALT KADEME KADROSU: 2500-3000 civarında olacaktır.

TABAN: Çalışanlar ve savaşçılardır. Bunun içerisine ERNK ve ARGK ile milis kadroları dahildir. 10.000 civarında olacaktır.

Önderliğin altında daha önceden (6) başkan yardımcısı vardı. Şimdi ne olacak bilmiyorum. Merkez komiteden 2-3 elemanı Avrupa'ya kaydırmaları gerekiyor. Kimlerin olması konusunda öneride bulunmadım. Ancak bu süre içerisinde hemen gitmemelerini söyledim.

Güneyde önemli kesim yoğunlaşacak. Eski sahalara birer merkez komite üyesi gidebilir. Eskilerin deşifre olması ve kadrolar tarafından istenmemesi nedeniyle gönderilir. Ancak 10 üye K. Irak'ta kalır.

SAHA KOMİTELERİ: Aktif orta kadrolardan oluşturulacak. Altlarında birimler olacaktır. Bunlar gümrük, hastane, lojistik gibi birimlerdir.

ALT KADEME KADROSU: Birliklerden oluşacaktır. Takım şeklinde örgütleneceklerdir. Saha komitelerine bağlı olarak faaliyet göstereceklerdir. Takımlardan büyük birlik bulundurulmayacaktır. İçlerde Cephe (ERNK) birimleri olacak. ERNK tamamen gerillanın denetiminde kitle faaliyetlerinde çalışacaktır.

TABAN: Savaşçılar ve kitle potansiyelidir. Kitle çalışmalarında da bu-

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

lunulacaktır. Örgütün sempatizan kadrosu HADEP'in oylarının iki katı olarak alınmalıdır. Yurt dışında da 2 milyon sempatizan kitlemiz vardır. Bunun 500 bini Avrupa'dadır.

Hedef kitlemiz 25 milyon civarındadır. Bunların tamamına ulaşmamız mümkün değildir. Çünkü bu alanda faaliyet gösteren birçok grup vardır. Türkiye'de 7 milyon Kürt vardır. Taban, önümüzdeki çalışmalarımız için yeterlidir.

Kitlenin kontrolü önemlidir. Kitle çok aktif ve herhangi bir eylemde kontrolden çıkmaktadır.

Kitle, beni çok sevmektedir. Bu nedenle benim temelimde olan yoluna devam eder, ancak benim fikirlerimi karşısına alan lider olamaz ve başarılı olmaz. Şu aşamada da herhangi bir lider çıkarılacağını sanmıyorum. Ferhat bu dönemde aktif rol oynayabilir. Siyasî kurnazlığı var. Soyadının avantajını da kullanabilir. Son üç yılda bu soyadının dezavantajını giderdi.

YAJK (KADINLAR BİRLİĞİ): Genel yapı içerisinde yer alır. Özgürlüğü olan bir çalışmadır. 5 kişisi merkez komite içerisinde seçilebilir. Kendi aralarında da yoğunlaşacaklardır.

YAJK gelişmiş yapıdadır. YAJK klâsik erkek feodalizmine karşı bir yapıdadır. İlk bakışta bu örgütlenmeye erkek kadrolar tarafından karşı çıkıldı ve tartışmalar çıktı. Ben bunu şiddetle karşı çıkınca oturdu. Başında Helin-Sakine gibi isimler var. Kongre de bu oluşumdan 80 kişi vardı. 20 katılım daha oldu. Bunlar tecrübe içerisinde gelişmiştir.

Kongreden sonra kendileri toplanıp görevlendirme yapılacaktır. Bunlar genelde Türkiye içerisinde değil K.Irak'ta faaliyet yapacaklardır. Türkiye'ye küçük gruplar gidebilir. Büyük grup güneyde kalır. Kendi içlerinde siyasal faaliyetlerde gelişecekler. Savaşan gruplarda mutlaka birer unsurları olacaktır.

KAMP VE OKULLAR: Fazla işlevleri yoktur. Şu anda da ihtiyaç yoktur. Bir Gare Dağı yüzlerce kişinin eğitim alabileceği bir alandır. Gerekli de değildir.

HAREKETLİ TABURLAR: Bunların yerine helikopterlerden ve teknikten kendilerini gizleyebilecek gruplar şeklinde düzenleme yapılacaktır. Hareketli tabur oluşumu olmayacaktır.

KORUCULAR: Koruculara yaklaşım ılımlı olacak. Savaş fazla olmayacak bir anlaşma ve ilişki düzeyi geliştirilecek. Şimdiye kadar uygulanan aşırı sertlik uygun değildir.

SAHA YAPILANMASI: Eyaletler kaldırılmak istendi. Buna karşı birşey

demedim. Sanırım onaylamış olduğum anlaşılmıştır. Bu oluşumda coğrafi belirlilik esas olacaktır. Sahalar eyaletlerden daha küçük olacaktır.

Bu yeni bir örgütlenmedir. Ordunun teknik olarak güçlenmesi nedeniyle bu şekilde gerilla kendini koruyacaktır. Bundan sonra son derece gizlilik esas olacak. Manevra ve gece harekâtı yapılacak. Üstünlük sağlanabilecek arazi kesimlerinde gündüz de hareket edilebilir. Sık sık hareketlenme, eski anlayışla eylem yapılmama kararı alınacaktır. Daha çok savunma konumunda, yani aktif savunmada kalınacaktır. Köylere inilmeyecektir. Aktif savunma yapılan operasyonların açıklarından yararlanmadır. Tekniğe alet olunmayacaktır. Gece harekâtları olacak, şehirlere çokça girilebilecektir. İçte daralma yapılacaktır.

Sahalar eyaletlerden küçük olacağı için ne kadar saha belirlenecek bilmiyorum. Hareketli olanlar takım seviyesinde olacak. Arazi çok elverişli ise bölük olacak. Tabur seviyesine çıkılmayacak. Tabur seviyesine çıkıldığında birçok sorunlar yaşanmakta ve hedef olunmaktadır.

Saha komitesi 3 kişiliktir. Biri kadın olacaktır. Takımlar 15-25 kişilik olacaktır Kadınlar takım içerisinde ayrı bir takım olarak faaliyet gösterecekleridir.

CEPHE YAPILANMASI: Karar olarak savaşın grup hariçindeki kesimi kapsamaktadır.

Avrupa'da ERNK örgütlenmesi veya çalışanı olarak 2500 kişi, Rusya'da 300 kişi, Güneyde (K. Irak) 500 kişi, Suriye'de 1000-1500 kişi, bulunmaktadır. Bunların içerisinde 1/5 oranında bayan olacaktır.

Bu gevşek bir örgütlenme olacaktır. Kanunlara yakalanmayacaktır. Bunun içine bütün kurumlar dahildir. Gerilla birimleriyle direkt ilişkisi olmayacaktır. Genel bir merkezi bulunmayacaktır. Merkezi metropoldür. Mevcut derneklerden yararlanılacaktır. PKK'nin siyasal kitlesi olacak. Metropol eylemleri olmayacak eylemsellik gerilla tarafından yapılacaktır.

Çok özel 2 kişilik örgütler cephe birimi olacak ve bunlar eleman temininde bulunacaklardır. Bunlar saha komutanlıklarına bağlı olacaklardır. Sahadan ayrılmayacaklardır.

Cezaevleri ERNK birimleri otonomi şeklinde kendi birimleri olacak, bunlar özerklik kazanacaklardır.

6'ncı kongre büyük bir olayın oluşumun kapsamını içine almıştır. Bana göre geçen yıllarda önemli değişiklikler olmuştur. Kimlik sorunu vardır. Kültürel sorun, ekonomik sorun siyasetin gündemindedir.

6'ncı kongrenin hedefi; uzun süreden beri sorunu şiddet ortamından çekip siyasî ortama geçmek, demokratik bir legal partiye kavuşturmaktı. İktidarda ve ekonomide pay almaktır. Benim yön vermek istediğim temel yöntem budur. Silâhlı saldırıya son verip siyasî platforma âcilen girmektir. Şiddet ortamının sona ermesi gerekir. Büyük hassasiyetle bu noktayı yakalayamayız. İnandığımız değerler için çok sabrettim. Ben bütün dengeleri yaparak adımlarımı atmaktayım. Bu son yıllarda bu savaşta bu mücadele ile buraya gelindiğini bundan sonra çözümün akan kanın durdurulması olduğu ve siyasî çözümü düşündüm.

6'ncı kongreye katılsaydım da, burada olsam da yapacağım konuşma silâhlı alandan siyasî alana geçmek olacaktır. Onları buna ikna etmeye çalışırdım. Savaşın durdurulmasında en önemlisi dağ kadroları silâha başvurdukları için (suçlu sayıldıklarından) aftan tutalım her şeyi gözönündeki bulundurmalıyız.

8. PKK'nın uluslararası bağlantıları hakkında bilgi verin.

A) LÜBNAN-SURİYE

1. SURİYE

El-Muhaberat isimli gizli servisi ile örgüt mensupları görüşmekteydi. Gizli servisten Ağa (Mervan Zirki) isimli şahıs ile görüşülüyordu. Gizli servis ile olan ilişkiler siyasî ilişkilerden farklı olarak faaliyetlerin denetlenmesi şeklindedir. Suriye'de açtığımız okulları zaman zaman Muhaberat denetliyordu.

Hafız Esad ile görüşmedim. Ancak Suriye'de meydana gelen bombalama eylemlerinden sonra Hafız Esad bana Ağa isimli şahısla haber göndererek bu eylemlerin bizim yüzümüzden olduğunu söyledi.

Suriye'nin bize sağladığı imkânlar; Kürtler arasında örgütlenmeye izin verilmesi, bunlardan maddî gelir elde edilmesine göz yumulması, sınırlardan geçişlerde zorluk çıkarılmaması şeklindedir. Suriye'de yapılan çalışmalar sonucunda bir milyon dolar bağış toplanabiliyordu. Muhaberat buna göz yumuyordu.

Suriye'de El-Muhaberat'ın araçlarının zaman zaman kullanıyorduk. Son dönemlerde ise Lübnan'ın araçlarını Suriye'de kullanmaya başladık.

Suriye PKK'yı resmen siyasî bir örgüt olarak kabul etmiyor. Ancak her türlü faaliyetlerimizi destekliyordu.

Suriye'den katılımlar genelde göçlerden olmaktadır. Bu katılımlar 1-2 yıldır çok zayıftır.

Şam'da bir Kürtçe okul açtık. Bu okulun bitişiğinde matbaamız vardı. Burada genelde gayrifaal kişiler çalışıyordu. Burada Deng Kürdistan gibi gazete basılıyordu. Ayrıca bu okulda Suriye arşivi bulunuyordu. Ben oradan ayrıldıktan sonra bu arşivi evlere dağıttıklarını duydum.

Suriye'de Muhtar Ömer, Köy Ağası Osman Ustaz, Doktor Enver, Hasan Ağa, Kürdo, Doktor Yusuf Derkuş isimli şahısların evlerine gidip kendileri ile görüşüyordum.

Suriye'den çıkışımda Ağa isimli şahıs benim yanıma geldi. Suriye devletinin mesajını ileterek Suriye'de çıkmam gerektiğini söyledi. Hüsnü Mübarek ve Hafız Esad görüşmesinden sonra savaş çıkması ihtimali üzerine Suriye'yi terk etmem gerektiği iletildi. Bana verilen mesaj ya savaş çıkar ya seni teslim ederiz şeklinde idi.

Suriye'den ayrıldıktan sonra K. Irak Musul yakınlarındaki Sincan Dağı'ndaki Mahmura kampında kalma düşüncesindeydim. Yunanistan temsilcisi Rozalin tarafından Yunanistan'a davet edildim. Bunun üzerine Yunanistan'a gittim ve havaalanından geri dönüp Rusya'ya gittim.

1984 öncesi El-Muhaberat'tan yaklaşımlar konusunda görüşmeler oldu. Daha sonraki yıllarda PKK'ye silâh yardımında bulunulmadı. Direkt olarak silâh yardımında bulunmanın ne anlama geleceğini iyi biliyorlardı. Son dönemde Kürt nüfusu kontrol altına alabilmek, Suriye'de PKK'nın yüzünü değiştirmek amacıyla yeni bir parti kuruldu. Partinin adı El-Tacelmah El-Vatan'dır. Bunun başına Ağa getirildi. Yani Suriye El-Muhaberatının kontrolünde PKK'nın hem mirasına hem de gayrimenkul mallarına oturuldu. Biz 10 Ekim'den bu yana Suriye'deki gayrimenkulleri satmak istememize rağmen kimse almıyor. Daha doğrusu El-Muhaberat sattırtmıyor.

1984 öncesi Türkiye içerisinde eylemler yapılması için Suriye ile görüşmelerimiz oldu. Suriye'de birkaç yerde patlamalar oldu. Bunlardan Türkiye sorumlu tutuluyordu. Bundan dolayı Suriye ile aramızda bir yaklaşım oldu. Bir nevi Türkiye içerisinde eylemler yapmak için bize yaklaştılar. Suriye Muhaberat'ı PKK terör örgütünün Suriye'deki faaliyetlerine göz yumulması karşılığında Türkiye'de yoğun eylem yapılmasını bizlerden istedi. Bizlere her türlü desteği sağladı. Örgütün büyümesine yardımcı olacak siyasî, askerî finans, sahte kimlik, sınırlardan geçiş dahil olmak üzere önemli destekleri oldu. Türkiye'ye gelen gruplara bölgenin video çekimleri yaptırıldı. Bunda maksat, askerî bir harekât için birliklerine şimdiden arazi yi tanıtmaktı.

Suriye ile Türkiye arasında su sorunu, Hatay sorunu, Ortadoğu politikasından kaynaklanan liderlik sorunu, ekonomik sorunlar vardır. Suriye Türkiye ile savaşa girmekten çekiniyor. Suriye ile görüşmelerimizde niye bize ağır silâh yardımında bulunmadıklarını hatırlatıyordum. PKK özgücüyle Türkiye'yi ne kadar zora çekerse Suriye'nin o kadar yararına olur dememe rağmen bize ağır destek silâhlarını vermedi. Hem Türkiye'den, hem de bilâhare oluşacak Kürt ordusundan korkuyordu.

1996 yılında Şarn'da Kürt okulunda bomba tuzaklı araç patladı. Ben bundan tesedüfen kurtuldum. Bu olayın Bucak ailesi, Çatlı, Viranşehir Belediye Başkanı, Suriye'li Kürt Mala Sina gibi şahıslarca yapıldığını öğrendim. Ben olay esnasında okulun yanında bulunan evde idim.

Suriye'nin PKK gibi bir örgütü beslemek işine geliyor. Ayrıca Suriye'deki Kürtlerin PKK çatısı altında toplanarak kurulacak Kürdistan'da toplanmalarını istiyordu.

Suriye'de Esat ailesinden Cemil Esat ile örgütsel ilişkilerimi yürütüyordum.

Suriye benden önce Talabanî ile iyi ilişkiler içerisinde idi. Ben ortaya çıkınca Talabanî'ye soğuk bakmaya başladılar. Son iki yıla kadar Talabanî ile görüşülmüyordu. Ancak ben ayrılınca hemen Talabanî'yi çağırmışlar.

Suriye'nin yaklaşmalarında politik değil istihbarî yaklaşımlar vardır. Baas Partisi yetkilileri ile görüşmedik. Bu Suriye'nin prensibidir. Başından bu yana El-Muhaberat'ın yetkilisi Ağa ile görüştüm. Bu da Suriye'nin yaklaşımıdır. Delil (K) (Diyarbakırlı) Arapça bildiği için ilişkilerimde kullanıyordum.

Suriye'de ilk yerleşim 1982 yılında Filistin kimliği (Demokratik Cephe) ile ev tutulmak suretiyle başladı. Bilâhare tutulan evleri eğitim yapılacak hâle getirdik. Bizim yaptığımız bu faaliyete, Suriye bilgisi dahilinde olmasına rağmen herhangi bir tepki göstermedi.

Suriye'nin tutumu olarak bizim temsilcimiz olan Mahmut Drej hâlen tutukludur. Bunun amacı: "Biz PKK'yı desteklemiyoruz, bunun örneği de PKK'nın temsilcisi hâlen tutukludur." demek içindir. Ben de 2 kez tutuklanıp bırakıldım. Beni baskı altında bulundurmak için bunu yaptılar.

Suriye'de benim hakkımda yazılı ve görsel basında herhangi bir haber yapılmamıştır.

Suriye'de Antakya'lı öğrenciler çok ucuz, hatta bedava okutulmaktadır. Şoförler çok rahat ticaret yapabilmektedirler. Devlet bunu desteklemektedir. Antakya konusunda silâhlı bir yöntemden daha çok o bölgenin Suriye-

lileştirilmesi politikası izlenmektedir.

Antakya bölgesinde Arap ailelerinden bize katılım ve maddî destek yoktur. Sadece çok zor koşullarda lojistik destek elde edebiliyorduk.

Suriye-Lübnan bölgesinde kullanılan kamplar;

1. Helve ya da diğer adıyla Mahsun Korkmaz Akademisi,

2. 1985-1992 arasında yoğun olarak kullanılan Bağılbek [Baalbek olacak. A. T.] tarafındaki (Lübnan kuzeyindeki) Ersel kampı,

3. Nebatya kampı,

4. Saida kampı,

5. Sur kasabasında bulunan kamp.

Lübnan'daki yerli örgütlerden komünist partisinden sivil karakterli (bildiri basıp dağıtma vb.) Emel örgütünden İran'la olan ilişkileri nedeniyle mesafeli yaklaşımları olmasına rağmen maddî yardım konusunda yardım gördük. Ayrıca FKÖ'den genel yardım gördük.

Suriye bize;

1. Siyasî destek,

2. Ekonomik olarak maddî gelir toplama,

3. Eğitim imkânı,

4. Barınma,

5. Gidiş gelişlerinde nakil hizmetlerinde yardımlarda bulunmuştur.

Ben Suriye'den ayrıldıktan sonra arşivlerin evlere dağıtıldığını Delil (K) bana söyledi.

Suriye'de El Vatan Partisi Mervan sorumluluğunda son 4-5 aylık gelişme sonucunda kuruldu. Bunu açıklamak oradaki Kürtlere zarar verir. Mervan'ı 1992'de tanıdım. Bu Suriye El-Muhaberat'ın adamıdır. Suriye'yi biz boşaltınca Kürtleri bir çatı altında toplamak amacıyla bizim mirasımız üzerine oturdu. Asıl tehlikeli bir gelişim budur.

Suriye'de bizim 3 adet okulumuz vardı. Bunlardan birisi Türkçe, birisi Kürtçe eğitim veriyordu. Birisi de benim kaldığım evdi. Ayrıca Şam merkezinde 10 katlı bir binada evimiz vardı. Bunlardan başka biri çelik 2 adet arabam vardı. Evleri sattırmadılar. Mervan bunların üzerine konacaktır.

Ayrıca ben Suriye'den ayrıldıktan sonra hemen Talabanî'yi görüşme-

ye çağırdılar. Talabanî İngiliz güdümündedir. İngiltere'nin en sistemli yönetebileceği bir kişidir. 1992 yılında Talabanî Türkiye'ye ne kadar zarar verdiyse bana da o kadar zarar vermiştir. Ferhat (K) Osman Öcalan PKK tarihinde ilk defa yalnız başına bir anlaşma imzaladı. Ferhat'ın gördüğüm bu vahim durumu hemen hissettim. Tarihî bir mirası Talabanî'ye götürerek teslim etmeye kalkıştığını söyledim. Ferhat: "Abim beni çekemiyor." dedi. Ondan sonra Ferhat sıfır konumuna getirildi.

Suriye'den ayrılmamın bir nedeni de oradaki yeni oluşumu duymuştum. Orada kalsaydım sağ çıkamazdım. O nedenle Türkiye'nin tutumu gereği savaş söz konusu olunca oradan ayrıldım. Ayrılmamdaki nedenlerden en önemlisi budur.

Suriye'den iç dengeleri sağlamak için toprak talebinde bulunmadık ve oraya küçük toprak dedik.

2. LÜBNAN

02 Temmuz 1979'da Mehmet Sait (K) Ethem Akçan ile birlikte yurt dışına çıktım. Filistin kimliğini (Demokratik Cephe) Şam bürosundan Abdi isimli temcilcisinden Ethem aldı. Abdi Kubay'ın batısındaki bir köydendir. Kimlikle birlikte Lübnan'a gittik. FKÖ ve El-Feth'in dış ilişkiler bürosu ile temaslarımız oldu. O zamanlar orada Sarp Kuray'gilin bir grubu vardı. Orada Kürt gruplarından da KDP ve KYP'nin grupları vardı. Biz de bir grup kurduk. FKÖ Türkiye'de elçilik alınca bize soğuk bakmaya başladı. Bizimle ilişkiye Türkiye'de büro açmak ve asker yapacak adam aradıkları için ilişkiye geçtiler. O zamanlar asker yaptıklarına para da veriyorlardı. Bize fazla yardımları olmamakla birlikte bir yılı geçirdik. Ağırlıklı olarak bizim ilişkilerimiz Demokratik Cephe ile oldu. 1980'e kadar 25-30 kadar kişi katıldı. Bunlardan hatırladıklarım Ozan Sevkan, Kemal Pir, Suphi (Hilvan'lı)'dir. Bu grup 1980 yılı mayıs ayı içerisinde yurt içine döndü. Zaman içerisinde de eriyip gitti. 1980 ihtilâli ile katılımlar arttı. Katılanlar asker oldukları için her birinden FKÖ'den aldığımız para ilk finansal kaynaklarımız oldu. FKÖ askerî eğitim veriyordu. Biz de kitap okuyarak siyasal eğitimimizi sağlıyorduk.

FKÖ'den ilk eğitimi Celal Hoca verdi. Celal Hoca'nın nereli olduğunu bilmiyorum. Celal Hoca Arapça biliyordu ve sadece Arapça konuşuyordu.

Lübnan'da bulunduğumuz süreçte ASALA ile görüştük. ASALA'dan Mafyan (K) ile görüştük. Kendilerine göre kapalı bir yapıları vardı. Bizle ortak eyleme girmiyorlardı.

ASALA 1983 yılında dağılma sürecinde idi. İkiye ayrıldılar. Bekaa'da birbirlerini vurdular ve örgüt örgüt olmaktan çıktı. ASALA daha çok Kurtuluş Örgütü ile ilişkiliydi. Onlarla ilişkileri sonucu parçalanma oldu. ASALA'nın bize verecek adamları yoktu. Bunların bizim eğitimimize de ihtiyacı yoktu. Yıllarca FKÖ içerisinde eğitim görüyorlardı. Bunların bize yardım edecek ne paraları ne de kadroları vardı.

ASALA ile görüşmelerimizde kendi Ermeni iddialarını getiriyorlardı. Ermeni katliamında Kürtlerin de rolü olduğunu, Van, Bitlis, Diyarbakır, Elazığ, Dersim, Erzincan, Artvin illerinin Batı Ermenistan olduğunu söylüyorlardı. Harita anlaşmazlığı yüzünden ilişkilerimiz koptu. Uzun bir süre temas kuramadık. Ancak Avrupa üzerinden kiliselerin ve zengin iş adamları vasıtasıyla malî destek sağladılar. Buna karşılık metropollerde eylem yapmamızı istediler. Bu isteklerini genelde Yunanistan bahsinde değineceğim kişiler vasıtasıyla ilettiler.

Bizim Lübnan'da ilk önceleri özel bir kampımız yoktu. Bize ilk önce Nebatiye, Saida, Sur bölgelerindeki kamplar tahsis edildi. 1985'te Bekaa gelişti. Buranın verilmesi İsrail tarafından yapılan yoğun bombalanmanın uzağında olması idi. FKÖ bizim devamlı sıcak çatışmanın içerisinde olmamızı istiyordu. Zaman zaman İsrail bombalama yapıyordu. Burada 1-2 arkadaş öldü. Bu nedenle FKÖ ile anlaştık. Anlaşma sonucunda küçük bir grubu, sıcak çatışma ortamında bulunması için verdik.

Beyrut'ta bir yakalanma oldu. Bunların içinde Cuma da vardı. Daha sonradan serbest bırakıldı.

FKÖ içerisinde Japonya, Yemen, Kuzey Afrika'dan bazı örgütler de bulunuyordu. ASALA'da bu gruplardan birisiydi. Bizimle görüşmeyi ASALA teklif etti. Geldiklerinde yanlarında bir bayan da vardı.

ASALA ile 1982'de görüştük. Ben ASALA'nın eylem anlayışını benimsemedim. Avrupa'da silâhlı anlamda elçilik basmayı uygun görmedim. Bizim tarafımızdan yapılan eylemler kitle eylemleridir. ASALA ile toplantı teklifi onlardan geldi. Toplantıda Ermeni tarihi üzerine konuşuldu. Ermenistan ve Kürdistan neresi o konuşuldu. Birlikte iş yapıp yapamayacağımız, eylemlilikte ne yapılabileceğini konuştuk. Toplantı sonucu bildiri yayınlamasına rağmen bizimle olmaktan çok Kurtuluş Örgütü ile ilişkiye girdiler. İçlerinden bir grup PKK'yı bir grup Kurtuluş'u savunduğundan dolayı aralarında çatışma çıktı ve yok oldular. Avrupa'da Fransız Ermenileri, Taşnak Hınçak grubu bizimle ilişkilerini geliştirmek istedi. Ancak daha sonra ilişkiler zaman içerisinde yok oldu.

O zamanlar devlet orada FKÖ idi. Hemen hemen birçok partileri görebiliyorlardı. Kamplar 1992'den itibaren kalktı. Lübnan'da bazı Kürt evleri

var.Herhangi bir kamp ilişkimiz yok. Burada Hacı Kenan'la bir ilişkimiz var. İlk zamanlar bize yardımcı oluyordu. Kendisi eski aşiretlerden kalma PKK dostudur. Ancak bunun son zamanında El-Muhaberat'ın adamı olduğunu öğrendim. Ondan söz etmeye gerek yok. Bu şimdi Ulusal Demokrat Birliği'nin başkanıdır. Bunu Suriye hükûmeti kurdurdu. Ben Lübnan'dan çıkınca PKK mirasının üzerine oturdu. Benim oradaki kadrolarım Kuzey Irak'a gittiler.

B) IRAK (KYP, KDP, ŞEYH OSMAN, SADDAM VE DİĞERLERİ)

Türkiye'den göçüp Atruş kampında giden halk, örgütün tasvip etmesi ile göç etmiştir. Bizim için bir dayanacak güç olarak götürüldü. Lojistik temini oluyordu.

Atruş'ta kendi kendini yöneten bir toplum oluşturma, Avrupa ve İnsan Hakları'nın dikkati buraya çekilmek istendi. Esas gaye güneyde gelişme zemini hazırlamaktı. Halkın eğitilmesi sağlanabilir. Filistin'deki kamp örnek alındı. Atruş kampının iaşesi için sivil toplum örgütleri maddî yardımda bulundu. Mediko, 90 bin mark verdi. Buraya Türkiye üzerinden de kamyonlarla giyecek, yiyecek ve ilâç yardımı oldu.

1988 yılında Zeydan'ı, Saddam'la görüşmek üzre gönderdim. Siyasî alanda destek görmedik. Kamp alanı olarak yardımlarını gördük. K. Irak'ta yaralılarımız Süleymaniye'de bulunan hastahanelerde tedavi görmektedirler.

Musul ve Kerkük kontrol altına alınabilirse Türkmenler bir çıkar yol bulabilir. Türkiye'nin en çok ihmal ettiği kesim Türkmenlerdir.

Körfez Savaşı sonrasında boşluğu kullanamadık. KDP güçlerinin ve peşmergelerin Türkiye'ye gitmesiyle yüklenseydim, KDP'yi ortadan kaldırabilir ve egemenliği ele geçirebilirdim. Mesut Barzani son dönemde Washington Antlaşması'na göre Celal Talabanî'ye Habur Gümrük Kapısı gelirlerinden 4 milyon dolar verdiğini biliyorum.

Bu savaşın sonunda kuzeyde oluşan otorite boşluğu ve Birleşmiş Milletler'in bu bölgeye uyguladığı uçuşa yasak bölgeden da yararlanarak çok kısa zamanda büyük bir güç hâline geldik. Çok sayıda silâh, mayın, ağır silâhlar ve mühimmat elimize geçti. Örgütümüzü kısa zamanda bu silâhlarla donatarak büyük bir güç kazandık.

Irak devleti ile ilişkilerin geliştirilmesi yolunda Rıza'ya talimat verdim. Mahmura Kampı'nın da siyasî ilişkilerin geliştirilmesi konusunda çok yararlı olacağı düşüncesinde idim. Ancak Rıza bu konuda pasif kaldığı için ilişkiler geliştirilemedi.

C) İRAN (İRAN KÜRTLERİ, DEVLET İLİŞKİLERİ)

İran'da örgütün sorumlusu Mahsun (K) isimli arkadaştır. İlişkilerimiz onun kanalı ile olmaktadır. Ayrıca İran gizli servisi İttilaat mensubu Sait isimli (Sakallı, orta boylu, buğday tenli, takım elbiseli, Kürtçe bilmez) şahıs zaman zaman yanıma geliyordu ve görüşmelerimiz oluyordu. Kendisi ile Irak, Talabanî-Barzanî meseleleri hakkında tartışıyorduk.

Ben istihbarat servisi memuru Sait ile Rusya üzerinden örgüte sağlanacak silah, SAM/7 ve diğer lojistik desteklerin güvenli bir biçimde elimize geçmesi için anlaşmaya vardık. Ayrıca Urumiye'de örgüte ait bir hastahanenin kurulması veya yaralıların burada tedavi edilmesi anlaşmasına vardık. Buna karşın P.T.Ö.'de Türkiye'de bulunan Hizbullah örgütünün faaliyet alanlarını müdahale etmeyecek ve silâhlı çatışmaya son verilecekti. Bu anlaşma yürürlükte olup İran örgütümüze barınma, silâh, tedavi ve ülkesinde kamp kurma imkânı sağlamaktadır.

KDP'nin İran'la ilişkileri çok iyiydi. Üst düzeyde görüşmeler yapıyorlardı. Hizbullah konusunda PKK ile çatışmalarını eleştiriyorlardı. 1994'e kadar bizim Türkiye'de yaşadığımız gerilemenin ardından İran'ın Hizbullah'ı PKK'ya alternatif geliştirme çabası vardı. Bir nevi bizim yerimize göz koymaları vardı. KDP ile PKK'nın yıpranmasını istiyorlardı. Bir dönem Hizbullah ile aramızda birbirimizin bölgesine girmeme ve faaliyetlerine karışmamaları, hatta düşmana karşı birlikte hareket tarzı konusunda anlaşma yapıldı. Ancak bu antlaşma hâlen fazla gündemde kalmadı.

İran'daki kamplar yaralı ve hastaların tedavi edildiği kamplardır. İran'daki kamplar için yılda 5 milyon dolar, Irak'taki kamplar için 15 milyon dolar harcanıyor.

1994 yılında İran gizli servisinden bana bir telefon geldi. Ferhat'ın çok hasta olduğunu söyleyerek İsfahan'a göndermeyi istediklerini söylediler. Bunu sadece bana karşı geliştirmek istediler ve yeni bir veliaht yaratmak istediler. Bunu değiştirmek için 3 yılımı verdim. Celal Talabanî Cuma'ya; Sıkışırsan yanıma gel, demektedir. Bunlar PKK üzerine kurulan hesaplardır.

1997 tarihine kadar Makü, Kelereş, Zağros gibi yerlerde kamplar mevcuttu. Şu an bunların bir kısmı kapatıldı. Bir kısmı faaliyetlerine devam ediyor. Zağros'ta 2500 civarında P.T.Ö. mensubu mevcuttur. Bu bölge silâh, uyuşturucu ve hayvan ticaretinin yoğun olduğu ve rant paylaşımın yaşandığı bir yerdir. Örgütümüze büyük malî destek sağlamaktadır. Zağros'ta bana son derece inanmış, benim diyeceklerime kesinlikle uyacak kadrolar mevcuttur.

1995'e kadar kurulan ilişkiler Ferhat'a dayalıdır. Şu anda çok zayıf bir temsilciliğe dayanmaktadır. Son zamanda İran Kürtlerinden devamlı eleman bize katılmaktadır. En son bize 150 kişinin listesi verildi ve nerede oldukları soruldu. İran'ın bizden en temel çıkarı güneydeki oluşumdan rahatsız olmasıdır. Bizi ihtiyat kuvveti olarak tutmak istiyor. Şeyh Osman ile ilişkiler sınırlıdır.

İran pastarları daha çok YNK ile ilişkilidir. Onlara sağladığı desteği bize az sağlamaktadır. İttilaat gizli servisi bizimle iş birliği yapmaktadır. İKDP, IKDP'ye bağlıdır. Bizden İKDP'ye eylem dayatmaları var. Ancak buna alet olmadık. İran'ın bizden boşalacak yere Hizbullah'ı oturtmak istiyor. Hizbullah'ı İran destekliyor. 1994'te Sait (İttilaat yetkilisi)'le gelip görüştük. Hizbullah'ı bizim üzerimize göndermemelerini söyledik. Bize karşı değil diğer hedeflere yönelmelerini istedim. Bu mesajı Sait ile İran'a gönderdim. Uyarılarım etkili olmuş. Uyarılarımızın yanı sıra bizim de faaliyetlerimizin etkisi oldu. Hizbullah ile aramızda büyük çatışmalar oldu. Türkiye'deki Hizbullah ile çatışırken Lübnan'daki Hizbullah ile irtibat kurarak: Dost örgüt olarak söyleyin bizim üstümüze gelmesinler, dedim. Sanırım bu etkili oldu.

İran'ın bizim hakkımızda vereceği karar sanırım benim yakalanmam ve kongre sonrası gelişimler doğrultusundaki süreçten sonra olacaktır.

D) ERMENİSTAN VE KAFKAS ÜLKELERİ

Ermenilerle ilişki kurmak istedim. Bana göre bir Ermeni sorunu varsa Türkiye'deki bazı iddiaları kendilerine göredir. Ermenistan devlet başkanı Petrosyan ile Alparslan Türkeş'in 2 kez görüştüğünü duydum. Bu görüşme bize karşıdır. Ben defalarca ilişki kurmak ve Suriye'den ayrıldığımda gitmek istedim. Beni geçirmekte yardımları olmaz mı diye Mahir'i gönderdim. Ancak asla kabul etmediler. Türkeş ile görüşmeden sonra bize karşı tutum sergilendi. Koçaryan dönemi farklı olabilir.

Bu ülkede bulunan Kürtlere PKK doğrultusunda faaliyette bulunma serbestisi vermekte ve bazı (Roya Taze, Botan Redaksiyon) yayınların basılmasına ve dağıtılmasına göz yumulmaktadır.

Kırgızistan, Türkmenistan ve Kazakistan'da gençlerde bir katılım ve ilişkiler olduğunu duydum.

Ermenistan'da bir temsilcimiz bulunmaktadır. Sorumlusu Küçük Mahir (K)'dir. Buradan çok az miktarda para toplamaktadır. Ayrıca burada Botan Redaksiyon isimli gazete çıkarılmaktadır.

Ermenistan'daki Kürtçe radyo Celilo Kasımo'nundur. Bunlar aydın profösörlerdir. Zaman zaman bizimle görüştüler. Ancak Sunnî Kürtleri karşılarında görüyorlardı. Kuruluşlar Yezidîlerin denetiminde olduğundan bana sıcak bakmadılar.

Ermenistan ile Türkeş'in görüşmesi ABD'nin bir dayatmasının sonucudur. ABD-Ermenistan politikası PKK-Türkiye çatışması sonucunda meydana gelen boşluktan ve zayıflamadan yararlanmaktır.

Mustafa Mustafayovski eski Rus generaldir. Ermenistan'dan Sunnî Kürt olması nedeniyle kovulmuştur ve Rusya'dadır. Beni Rusya'da iken ziyaret etti.

Mahir'i Ermenistan'a göndermemin nedeni 1998 başlarında Ermenistan'a gitmek istememdi. Son Suriye'den ayrıldığımda da gitmek istedim. Ancak kabul etmediler. (Kaset-12)

E) ERMENİSTAN'DAKİ ASALA'NIN DURUMU

1983 tarihinde âdeta kendini fesheden bu örgüt, bugün Taşnak partisi adayı Koçaryan'ı destekleyip iktidara taşımıştır. Bu örgütün çekirdek kadrosu bırakılmış ve partimize sempati ile bakmaktadır. Bizden ziyade Kurtuluş Örgütü ile temaslıdır.

F) RUSYA

Rusya'daki faaliyetler 1990'da Rızgar (K) ile başladı. Bu arkadaş 1993'te Mahir'e teslim etti. Moskova yakınlarında Yaroslav köyünde örgütün satın aldığı bir köy bulunmaktadır. Suriye'den ayrıldıktan sonra Moskova'da örgütün kiralandığı bir evde kaldım.

Bu köyün değeri 500 bin dolardır. Fiilî olarak kullanılıyor. Ancak tapusu yok. Orada stüdyo, çocuk korosu gibi faaliyetler var. Alınmasının amacı burada çekim yapmak, bu bölgelerde örgüte katılan gençlere siyasî eğitimler vermektedir.

Benim bu süreçte Rusya'ya gittiğimde Rusya sorumlusu Mahir (K) yetkililerle çok kapsamlı görüşmeler yapıyordu. Bakanlar ve parlamentler dahil görüşmeler sonucunda PKK'yı desteklediklerini konusunda bildiri yayınlandı.

Mahir ABD-Rus Dışişleri bakanların buluşmasında "Kafkasya'yı Rusya'ya-Ortadoğu'yu ise Amerika'ya bıraktığı" yorumunu yaptı.

Moskova'ya gittiğimde burada örgütün evinde İstanbul'dan gelip bavul ticareti yapan (2) tüccarla oturduk ve konuştuk. Birisi Ağrı'lı idi.

Rusya ile ilişkileri Mahir sağlıyordu. Ancak Mahir orada hiç kadro çalışması yapmıyor ve ticaretle uğraşıyor. Benim kanaatime göre başarılı olamaz. Çünkü ekonomik oluşum daha yapılanmamış. Önümüzdeki dönemde toplanan paralarla bir fabrika alınacak, dev bir organizasyon ortaya çıkacak.

Rusya'da mafya %100 KGB'ya bağlıdır. Ve ondan habersiz olarak hiçbir iş yapılamaz.

G) BALTIK CUMHURİYETLERİ

İlişkilerimizin en alt düzeyde olduğu yerlerdir.

H) BALKANLAR

1. YUNANİSTAN

(Siyasî ilişkiler, Yunan gizli servisi, kamplar ve Avrupa geçişleri)

1988 yılında Yunanistan'ın eski generallerinden Negazakis, 1-2 Türkçe bilen tercüman, bir de Haralamus isimli gazeteci ile geldi. Görüşmelerimiz oldu.

Ayrıca emekli Albay A. Mastaski 7 kişilik heyetle Bekaa'da yanıma geldi. Bunlarla yaptığım görüşmelerde siyasî ve askerî yardımda bulunmalarını istedim. Yapılan görüşmelerde Lavrion kampının kullanılmasını, ERNK temsilciliklerinin kurulması kararlaştırıldı. Buna karşın bizlerden Türkiye'de metropollerde eylemlere ağırlık verilmesini istediler. Biz de şehirlere eylemlerimizi kaydırdık.

Ayrıca teknik sabotaj ve orman yangınları eğitimi konusunda Yunanistan'da bulunan kamplarda eğitim verildi. Bunun haricinde Kosova, Sırbistan tarafında da kamplar mevcut olup teknik sabotaj eğitimi yapılmaktadır.

Benim Suriye'den dışarı atılmam sonucu başlayan süreçte benim yanıma hiç gelmediler. Bana sığınma hakkı vermediler. Ben vebalıymışım gibi sürekli benden kaçtılar. Üstüne üstlük beni Türkiye'ye sattılar.

Ülkeler arasındaki ilişkilerde örgüt temsilcilikleri ile yapılan görüşmelere rağmen ben gittiğimde bana ilgi gösterilmedi. Bu da etkisiz, ilgisiz ve seviyesiz bir politika ile PKK ve Türkiye'yi çatıştırıp zayıflayan bir Türkiye'den istifade etmek olduğunu o an anladım.

Yunanistan'dan Türkiye'deki turizm gibi ekonomik hedeflere yönelmemiz konusunda istek geldi.

Yunanistan sorumlusu Rojhat'tır. Bu şahıs oradaki hayat tarzına alışmış birisidir. Yunanistan Parmaksız Zeki'yi bana alternatif olarak kullanmak istemektedir. Biz bunu yargılama sürecine aldığımızda: (Kullanmak amacıyla) "Eğer siz bu adamı vuracaksanız bize gönderin." dediler. Amaç beni bu dertten kurtarmak değil yeni oluşumda kullanmaktır. Bunu araştırınca Yunanistan'ın gizli servisinin en üstüne ulaştım.

Yunanistan PKK olayında başarısızdır. Yunanistan'ın beni Türkiye'ye vermesi diplomatik başarısızlıktır. Bu durum Kürt nüfus ve kadrolar tarafından değerlendirilecektir. Bunu önlemek için bunu yaptıran güce müracaat ederek yardım isteyebilir. Kadrolar oradan çıkıp gidebilir.

Yunanistan'da Türkiye'de eylemler yapmak üzere bomba eğitimi başta olmak üzere birçok alanda eğitim görüyor. Kamplar mevcuttur. Bu eğitimler özellikle 1987-1988 yıllarından başlamıştır.

Yunanistan'da bazı örgütler vardır. Rızgari Örgütü ve lideri orada bulunmaktadır. Eğitimlerini burada sürdürmektedir. Türkiye'den giden ve Türkiye'ye düşman olan her türlü örgütü barındırır. Liderleri serbestçe dolaşabilir. Kamp yeri olarak kullandıkları yerler bulunmaktadır.

Beni ülkelerine kabul etmeyen Yunan yetkililerine yanlış yaptıklarını, Kürt-Türk savaşının, Kürt-Yunan savaşına dönüşebileceğini belirttim.

Yunanistan'da PKK'ye toplanan yardım ki bunlara dergi, kitap geliri dahildir ve kiliselerin yardımı ile yıllık 1 milyon dolar civarındadır. Paraların büyük bir bölümü Güneye aktarılmaktadır. Paraların nakli, kişilerce olmaktadır. Bankalar kullanılmamaktadır. Saptamaları koordinatörler yapmaktadır.

Yunanistan'dan 1989 yılında iri yarı yapılı Dimitri isminde Yunan gizli servisinin adamı yanıma geldi. Botan bölgesine geçti ve bu bölgede 6 ay kadar kaldı. Daha sonra geri döndü.

2. BULGARİSTAN

Bulgaristan'da Sofya'nın merkezinde bir büromuz mevcuttur. 100 kadar aile ile ilgileniyorlar. Büro eğitim için kullanılıyor. Dernek adı altında bir bürodur. Eğitim verilenler Avrupa'ya aktarılır. Ben Bulgaristan'a 1982 ve 1987 yıllarında gittim. On beşer gün kaldım. Mücadelemize destek aradım. Oradan Çekoslavakya'ya geçtim. Daha sonra Berlin üzerinden Suriye'ye geldim. Önemli bir anlaşma sağlanamadı.

Sırbistan'ın elinde bol miktarda Strella füzeleri mevcuttur. Bana biraz yardım amacıyla verdiler. 20 adet de satın aldım. Arkadaşlar Almanya veya Yunanistan üzerinden Sırbistan'a gidip görüşmeler yapıyorlardı. Sırbistan'da büromuz yoktur. Füzeler Avrupa'dan gelen paralar ile alınıyor. Füze eğitimleri Sırbistan'da yapılıyor. Konteynerlere yüklenip gemi ile Suriye'ye getiriliyordu. TNT, C-4 gibi patlayıcı maddeleri Sırbistan'dan sağlamaktayız.

3. ROMANYA

Bizim açımızdan önemlidir. 5000 civarında bir esnaf kitlemiz mevcut. Bükreş'te evlerimiz ve derneklerimiz var. Eğitim amaçlı kullanıyoruz. Bize sık sık serbestlik sağlıyorlar. Romanya'da sorumlu Mehmet Hoca'dır. Eğitim faaliyetlerini yürütür. Romanya Türkiye'den katılanların siyasî eğitim yeridir. Romanya'da bulunan esnaf kitlesinden dolayı malî açıdan da önemlidir. Toplanan paralar önemlidir.

Romanya'dan daha çok teknik malzeme (telsiz, dürbün, gece görüş vb.) gelmektedir.

I) GÜNEY KIBRIS RUM KESİMİ

Burada da aynı faaliyetler olur. G.L.R.K. bizim için hiçtir. Orada 150 civarında bir aile vardır. Kadro yoktur. Ekonomik ilişkiler birkaç milyonluk olup örgütsel ilişkiler daha önem kazanır.

J) AVRUPA

1. ALMANYA

Suriye'de iken Almanya gizli servisinden Lummer benimle görüştü. Bizden Almanya üzerindeki eylemlerin durdurulması istendi. Grumlent isimli gizli servis üyesi ile de görüştük. Konu hemen hemen aynıydı. Biz de bunun karşılığında Almanya'nın bize karşı daha yumuşak davranılmasını istedim. Ayrıca PKK üzerindeki yasağın kaldırılmasını istedim. Grumlent 1995 yılı yaz aylarında, Lummer ise 1996 yılı yaz aylarında benimle görüştüler. Onlarla birlikte bazı parlamenterler, bunlardan birisi Steinbach'tır, gazeteciler ve yanlarında Sosyal Demokratlardan bir bayan parlamenter de vardı.

Almanya ile ilk ilişkiler 1980'lerde işçilerle başladı. 1990'lardan sonra eylemlilik sürecine girildi. Görüşmelerden sonra her ne kadar yumuşama dönemine girilmişse de istenilen düzeyde olmadı.

Ancak diğer ülkelerde olduğu gibi Almanya'da ilişkilerimizde kendisine yakın bulunduklarını yanına alma politikasını izledi. Örneğin Kani Yılmaz'ın sığınma talebini kabul edip pasaport verirken beni Roma'dan sonra gitmem hâlinde tutuklayacaklarını söylediler.

Bu ülke Kürt örgütlerinden KDP ve Barzanî'ye yakındır. PKK konusunda kendi çizgisinde kadro yaratmak istiyor. En büyük Kürt nüfus ve kuruluşları buradadır. Kohl Hükûmetinin değişimi ile bizim 15 yıllık birikimimiz boşa gitti. 1995 yılında Alman istihbarat servisinden yanıma gelenler ile görüştüm. Bana Almanya'da bulunan kitlemi yumuşatmamı söylediler. Ben de yasaklamalarının kaldırılmasına karşılık yapacağımı söyledim. Yeni hükûmet ile anlaşamıyorlardı.

Kendilerine yakın kadrolar istediler. Almanya'da bulunan Kürt kitlesine egemen olma davamız vardı. Kendi çizgisinde olan Kürt örgütlerini desteklemeye devam edecektir. Yalnız PKK'ya değil Ortadoğu'ya açılım politikaları var. Almanya-ABD ve İngiltere ortaklaşa kollektif bir birlik olabilir. Almanya Sakine'yi düşünebilir.

2. İTALYA

Buradaki örgütleme genelde Avrupa sorumlusu tarafından yürütülmektedir.

3. İSVEÇ

4. İSPANYA (BASK'I)

BASK, İspanya'ya karşı karar gücüm diyebilmek için bizimle ilişkidedir. BASK'la ilgilenmemin nedeni aynı modelin Türkiye'de olabilir diye araştırma yapıldığı için bu örgütle ilgilendim. Avrupa sorumlumuz tarafından sürekli temasta bulunmalarını istedim. O bölgelerdeki adamım Ali Yiğit'tir. Kapasitesi zayıftır.

5. PORTEKİZ

6. İNGİLTERE VE İRA İLİŞKİLERİ

Bizim konuya en akıllı yaklaşan ülkedir. İngiltere'nin esas ilgi alanı Celal Talabanî'dir. MED TV'ye yayın hakkı verdi. Mayıs 1999 ayına kadar yayın süresi olacak. Tekrar izin verip vermeyeceği belli değil. Benim tasfiye kararımı sanırım İngiltere vermiştir. Politikaları, İngiltere oluşturur. ABD'ye uygulattırır. İrlanda'da İRA örgütü ile görüşmelerimiz ve temaslarımız zaman zaman olmaktadır.

İngiltere bence ana politikayı oluşturmaktadır. Avrupa ve Ortadoğu'daki işbirlikçilerine bunu uygulattırmaktır. Ama genelde politikalarını ABD'ye uygalattırmaktadır. Ortada bu konularla ilgili bir belge yok. Olması da mümkün değildir.

Ancak gelişmelerde dikkat edilmesi gereken konu Avrupa'nın İngiltere'de düğümlenmesidir. Konulara çok derin yaklaşıyor. Güney Afrika yolunu bence İngiltere kesmiştir.

Bizimle siyasî ilişki kurmaktan çekinen İngiltere, ABD'ye Kürt meselesinden bir anlaşma imzalattırdı. Bundan yansıyan sonuçlar Türkiye ve PKK'yı derinden etkileyebilir. Anlaşmanın ilk kurbanı benim. İlk bertaraf edilmesi gereken misyon bendim. Washington'un PKK politikası budur. İrgiltere'de bazı lordlarla görüşmeler yaptım.

7. BELÇİKA

MED TV stüdyo ve binalarının bulunduğu yerdir. Avrupa ne derse bize karşı onu uygular.

8. HOLLANDA

Üslenme ve eğitim alanımız. Bizi Alman belâsından kurtardı. En fazla destek ve para aldığımız yer. Asıl rolü Almanya'nın kuşatmasında oynadı. Bu Almanya'ya bir tepkinin ifadesidir. İlişkiler herhangi bir ülke ile olduğu gibidir.

Baybaşin'in ilişkisini bize dayanarak kurmak istiyordu. Kardeşi bizdeydi. Ayrıca uyuşturucu ticaretinden elde edilen paraların bir miktarını da bize aktarıyordu.

Hollanda'lı avukatları bize Kani ve Şahin getirdi. Zaten bunlar MED TV'nin de avukatlarıdır. Bunların arasındaki güç kim bilmiyorum. Zengin kişiliklerdir. Ün peşindedirler. Kendilerinin gizli olarak korunduklarını bi-

liyorum. Bence bu avukatların Kenya'da iken Apo Türkiye'ye dönebilir diye demeç verdiklerini gazetelerden okudum.

9. FRANSA

1988'de avukatlar ve Fransız istihbaratından bir yetkili geldi. Bu Longo Marj (istihbaratın yan kuruluşudur) Dev Yolcuları orada helikopter ile dolaştırıp Avrupalılaştırdı. PKK-Vejin'i kurdurarak bizi bölüp yönetmeye çalıştılar. PKK-Vejin kanadının bu oluşumunu Fransa desteklemektedir.

Fransa'da geniş bir halk kitlemiz var. Bu kitleden büyük bir maddî gelir görmekteyiz. Fransa hükûmeti bize destek vermektedir. Temkinli yaklaşıyorlar. Astarı yüzünden pahalı, işe yaramıyor.

10. ÇEKOSLAVAKYA

1987'de Suriye'den Avrupa'dan gelen Türk pasaportu ile uçakla İstanbul üzerinden Sofya'ya oradan da Çekoslavakya'ya gittim. Burada 15 gün kaldım. Bazı istihbarat yetkilileri ile görüştüm. Ancak pratik sonuçlar çıkmadı. İmzalanan protokolde PKK'nın siyasallığının tanınmasını istedik. Oradan Moldovan-Frankfurt üzerinden uçakla Suriye'ye geri döndüm.

9. PKK terör örgütünün diğer örgütlerle ilişkileri...

A. İRA

B. ETA

C. MANDELA KONUSU

D. JAPON KIZIL ORDU

E. KIZIL TUGAYLAR

F. ALMAN RAF ÖRGÜTÜ

G. YUNANİSTAN 17 KASIM ÖRGÜTÜ

H. ASALA

Beyrut'ta 1982 yılında ASALA ile görüştüm. Ermeniler Kürdistan topraklarının kendi topraklarını aldığını belirttiklerinden sıcak bakmadılar. Ancak sınırların iç içe geçmesi nedeniyle şu anda sınırların çizilmesi mümkün değil dedim. Basın, ASALA konusunu abarttı. Benim ASALA misyonunu devam ettirdiğim doğru değildir. ASALA'nın eylemlerinin durmasının nedeni 1983 yılında bölünmesidir. Bölündükten sonra Atina ve Fransa'daki sorumluları öldürülünce örgüt dağıldı.

I. FKÖ

10. Avrupa'daki Türk solu ve Kürt örgütleri ile ilişkiler...

11. PKK ve Ortadoğu ilişkileri...

A. LİBYA

Burada çalışan Türk işçilerinden toplanan 500 bin dolar meselesi vardı. Eskiden ilişkilerimiz vardı. İşçilere dayalı özellikle maddî ilişkiler. Bunun yanında eleman kazandırma da oluyordu. Libya yönetimi demeç vererek siyasî alanda katkısı oldu. Pratikte bize araç gereç, silâh ve malzeme vermediler. Neden vermediklerini bilmiyorum. Benim Suriye'den ayrıldığımda orada bir grup sempatizan kadro vardı. Ben Suriye'den ayrılınca onlar gözaltında alındı. Bizi de bu süreç içerisinde davet etmediler.

B. SUUDİ ARABİSTAN

Suudi Arabistan ve Libya'da işçiler azaldığı için kadro göndermiyoruz. Suudi Arabistan'da illâ bir emirin kabul etmesi gerekiyor. Ancak bunu bulamadık. Buradaki faaliyetimiz oldukça cılız kalmıştır.

Bazı katılımlar oldu. Yılda 100-150 bin dolar kadar katkıları oluyordu. Bu maddî gelir sadece oradaki emekçilerin katkısı ile oluyordu. Burada birkaç lokanta açıldı.

C. KUVEYT

Folklor nitelikli etkinlikler var. Yönetimin bize bakış açısı yoktur.

D. MISIR

El-Hezer [El-Ezher olacak. A. T.] Üniversitesinde okuyan bir grup sempatizan kadromuz bulunmaktadır.

E. BİRLEŞİK ARAP EMİRLİKLERİ

F. KUZEY YEMEN

G. DİĞERLERİ

12. PKK ve Uzakdoğu ilişkileri...

A. AFGANİSTAN

B. JAPONYA

C. HİNDİSTAN

D. ÇİN

İlişkiler kurulmaya elverişlidir. Üzerinde çalışılıyordu. Benim gidip çalışmam gerekiyordu. Ancak olmadı.

E. KUZEY KORE

F. FİLİPİNLER

13. PKK ve Afrika ilişkileri...

A. GÜNEY AFRİKA

Güney Afrika ile bazı ilişkilerimiz var. Mandela beni kabul etmedi. Ben ona müracaat ettim. Ancak kabul etmedi. Ben Roma'da iken Mandela'ya mektup gönderdim. Beni kabul etmesi için. Fakat Mendela İngiltere'nin etkisiyle kabul etmedi. Mandela'ya güvenmemin sebebi birkaç kez Kürt sorununa karşı Türkiye'yi Kürt sorununa istinaden suçlaması, Kürt sorunlarından dolayı Atatürk Barış Ödülü'nü almaması gibi sebeplerdir.

B. DİĞERLERİ

14. PKK ve Amerika ilişkileri...

A. KANADA

Bazı sempatizan gruplar var. Özellikle İran' dan giden nüfus vardır. Küçük bir temsilciliğimiz bulunmaktadır.

B. ABD

Amerika bizi ve Türkmenleri ezdi. Barzanî ve Talabanî'yi devlet yapmaya çalışıyordu. Amerika 40 yıldır Kürtler üzerinde Barzanî'yi yüceltmeye destek çıkıyor. Barzanî ve Talabanî beni kesinlikle istemiyorlardı. Bu konuda Suriye de destekledi.

Irak'ta Başbakan Yardımcısı, kanuna göre Kürt olur. Amerika yardımcıyı destekler ve öne çıkarır. Irak'ta bir Kürt devletinin kurulması bütün çevre ülkeleri etkiler. Amerika'nın Irak'ta Saddam'ı devirmesi için Kuveyt destek veriyor.

Benim buraya gelmemde Amerika çaba gösterdi ve Yunanistan'ın da bariz desteği vardır. Bu da Amerika ve Yunanistan'a Türkiye ile 50 yıl daha bunun politikasını yapma imkânı sağlayacaktır.

PKK olarak Amerika ile ilişkilerimizi geliştirmek için Akın (K) Kani Bulan tarafından teklifler götürüldü. Amerika bizim tekliflerimize ılımlı yaklaşmadı.

Amerika'dan Şam'a senatör eşi bayan Portır [Porter olsa gerek. A. T.] 1996 yılı içerisinde geldi. Bizimle görüştü. Mesajlarımı kendisine ilettim ve Amerika'ya mesaj yolladım. İlişkileri geliştirmek istiyordum. Bu ikisinden mesaj gelmedi. Daha sonra bunlar K. Irak'a gittiler.

PKK'dan en uzak duran, mesafeli olan ülkedir. Ama üst düzeyde bir politik olay olarak değerlendirip bir politika çizgisi belirlemektedir.

Eski bir büyükelçi olarak Irak'ta çalışmış bir diplomat son günlerde benim yanıma geldi. Mesajlarımı anında ABD ile İngiltere'ye bildireceğini belirtti.

ABD'de Akın derneği iyi işliyor. Ayrıca Kani'nin enfarmasyon bürosu var. ABD'deki kuruluşlar Kürt politikasında raporlar düzenlemek için çalışıyor. Ermeni lobilerini çalıştırın diye çok uğraştık. Ancak olmadı. Yunanistan'la da bu konuda çok tartıştık.

Washington Anlaşması bu sefer çok ciddîdir. 1992'deki uygulanmamış olabilir. Ancak bu sefer çok ciddîdir. Anlaşma temelinde benim bertaraf edilmemdi. Çünkü PKK mirası ile boşluğu doldurma, böylelikle Türkiye'nin kızıp savaş açmasını önlemiş oluruz şekinde bir politika izlenmiştir. ABD bununla aynı zamanda Türkiye'nin dayatmalarını göz önüne almıştır. Buna Türkiye'nin çıkarları ile ABD'nin stratejik çıkarları temelinde yaklaşılmıştır. ABD politikalarını Kürtlere yönelik olarak anlaşmayı kalıcı, köklü bir oluşum ile işler hâle getirmek için kullanacaktır.

C. KÜBA

Bir iki defa kültürel etkinliklere bir grup genç gönderdik. İlişki bu kadardır.

D. GÜNEY AMERİKA

A. STRATEJİK HEDEFİ

B. SİYASÎ İLİŞKİLER

1. YASAL PARTİLER

2. DİĞERLERİ

C. ÖRGÜTÜN TÜRKİYE İÇERİSİNDEKİ ASKERÎ VE SİYASÎ YAPILANMASI

D. METROPOL İLİŞKİLERİ

E. BAZI ÖNEMLİ KİŞİLER VE ŞAHSÎ İLİŞKİLER.

1. Siyasîler: 1993'te gazeteci Hasan Cemal yanıma geldi. Bana İsmet Sezgin'den "Uslûbunu düzeltsin, hükûmetin söylediklerini de fazla hesaba almasın." şeklindeki notunu getirdi.

Özal'ın ölümünden sonra Semra Hanıma başsağlığı mesajı gönderdim. Sağlığında benim için söylediği "Söyleyin ona yaptığın her şey yanlış değildir." Bu söz beni çok etkiledi.

2. Sanatçılar: Ahmet Kaya, Şivan Perver, Gülistan, Şahturna (Bana MED TV'ye çıkmak istediğini ve yardımcı olması yolunda mektup yazmıştı) Bu sanatçıları programlarına ücret almaksızın MED TV ve diğer etkinliklere katılarak örgüte katkı sağladılar.

3. Zengin İşadamları: Tatlıses Turizm'in İstanbul bağlantılı ve gönüllü yardımlarını gördük. Toprak Holding (Halis Toprak)'ın parasal yardımlarını zaman zaman gördük. Batman'da petrol sendikaları iyi dosttur. Örgüte zaman zaman yardımları oldu. Antalya'da da geniş yatırımlara giren Ceylan Holding'in birçok yardım ve katkılarını gördük.

4. Eğitimciler: Haluk Gerger bizi, yani örgütü yazılarıyla desteklemektedir. Doğu Ergil, örgütü yazılarıyla ve bize yaklaşımlarıyla desteklemektedir.

5. Medya Grubu: Yeni Ülke, Özgür Gündem gibi gazeteler istediğim çizgide olmasalar da destekleri fazladır.

En son görüştüğüm Tayfun Talipoğlu bana dosttu. İtalya'da bana bunu belirtti.

Ben Mehmet Ali Birand'ın yaklaşımlarını çok olumlu buluyordum. Türkiye'de yanıma gelmeye cesaret eden ilk gazeteciydi. Bekaa'ya geldi. Kendi görüş açısına göre yazardı.

1991'de Güneri Civaoğlu, Ramazan Öztürk ile yanıma geldi. İyi bir röportaj yaptık.

İsmet İmset yanıma geldi. Hatta HADEP'ten aday olma çabaları oldu. MED TV'nin kuruluşunda yardımcı oldu. Şu an nerede olduğunu bilmiyorum.

Hasan Cemal yanıma geldi. 1993'te Bekaa'da görüştüm. Devlet katında olup biteni bana aktardı. İçişleri Bakanı İsmet Sezgin'den: "Uslûbuna dikkat etsin." diye mesajını da getirdi. İsmet Sezgin o mesajında: "Türkiye sert konuşursa dikkate alma." da demişti. Şam'da Türk televizyonlarını seyredebiliyordum.

1993 sürecinde Cengiz Çandar, İsmet İmset, M. Ali Birand, Güneri Civaoğlu bizle Türkiye arasında elçilik yapan gazetecilerdir.

6. Sol örgüt liderleri:

7. Kişiler ve Aşiretler: PKK'ya Türkiye içerisinde destek olanlar bellidir. Çoğu HADEP çatısı altında toplanmıştır. En büyük destek tabanımız üzerinde siyaset yapan HADEP'tir.

Mardin'de başında Piling'in bulunduğu aşiretin ve Türk ailesinin destekleri vardı. Karşılıklarını alıyorlardı.

Botan'da Babat'lar, Osman Demir (önceleri adam verme, erzak ikmali gibi yardımları var) gibi aşiretlerin yardımları çok olmuştur.

Ben ilk çıktığımda bölgede çok etkili bir kişilik olan Yüksekova'lı Cihangir Ağa'nın destekleri olmuştur.

Bucak aşiretinden dostlarımız vardır.

Suruç'ta Kılıç'ların dostlukları vardır.

Nusaybin'de 1994 yılı öncesi Belediye Başkanı bize dosttu. Daha sonra korkup Mersin'e kaçtı. Belediyede kadro verme yardımları olmuştur.

Adıyaman'da Kavi'ler dosttur.

Siirt'te Mamkuran aşireti dosttur.

Bitlis'te bulunan Şeyh Muhyettin Mutlu 1992 yılında Mahsun Korkmaz Akademisinde yanıma geldi. Yanımda bulunan oğluna karşılık bana yardım teklifinde bulundu. Ben de oğlunu verdim ve yardımlarını gördüm.

Batman'da Raman aşireti ile dostluğumuz son zamanlarda gelişti.

Diyarbakır Silvan'da Azizoğulları ile dostluğumuz çok iyidir. Ergani Hazro hattında Ensari'ler ve Aksu'ların zaman zaman yardımlarını gördük.

Bingöl'de Bilgin'ler (Şeyh Sait'in akrabalarıdır) ailesinin çok yardımlarını gördük.

Elazığ Karakoçan'dan Okçiyen aşireti bolca yardımlarda bulundu. Palu'da Septioğulları'nın zaman zaman olumlu yardımlarını gördük, zaman zaman da ters düştük.

Tunceli bölgesinde tüm ilçeleri ile her zaman yardımlar görmekteyiz.

Erzurum'da Melik ailesinin yardımlarını hâlâ görmekteyiz.

Ağrı'da Öztürk ailesinin, Ağrı Dağı eteklerinde Öztürk ailesinin yardımlarını görmekteyiz.

Van'da Kartal'lardan Remzi Kartal başta olmak üzere yardımlarını gördük.

Hakkâri Yüksekova'da Canan'lar, Buldan'lar, Herki'ler ile dostluklarımız iyidir.

Malatya'da Alevî kesiminden söz etmek gerektir. Alevî kesimle genelde aramız iyidir. Kürecik ve Doğanşehir bölgelerinde yardım fazladır.

Koçgiri'de Koçgiri aşireti ile görüşmelerimiz iyidir.

Bizimle kitle potonsiyelimizin HADEP'e yansıyan bölümü 1/4'tür. Gerisi gizli sempatizandır. 4-5 milyon civarında duygular civarında da olsa HADEP'in oy potansiyeli vardır.

8. Dernekler: Mezopotamya Kültür Derneği'nin desteği büyüktür. Kültürümüzü yansıtmaktadır. İstanbul Kürt Endüstrisi [Enstitüsü olacak. A. T.] (İsmail Beşikçi)'nin desteği olmuştur.

9. Diğerleri: Genelkurmay Başkanı Doğan Güreş'in kahvesine zehir katarak öldürme teşebbüsünde bulunan askere talimatı Avrupa'dan Cemal (K) Murat Karayılan verdirmiştir. Daha sonra bu asker bize katıldı ve Gaziantep yöresinde bir çatışmada öldü.

Genelkurmay'dan bir albay Avrupa'dan Şahin (K) ile 1997 yılı içerisin-

de, ayrıca Bursa Cezaevindeki Sabri Ok ile de görüşme yaptığını biliyorum. Bu albayın isminin Osman olduğunu hatırlıyabiliyorum, ancak soyadını tam olarak hatırlamıyorum. Aydın olabilir.

F. KARADENİZ VE AKDENİZ AÇILIM POLİTİKASI

Karadeniz'e açılımda amaç TİKKO, TDP, DHKP-C ve PKK'nın müşterek eylem kararı alınmasıyla bu bölgeye açılım yapıldı.

G. ÖRGÜTÜN YAN KURULUŞLARI, İTTİFAKLARI, SİVİL TOPLUM DERNEKLERİ İLE İLİŞKİLERİ

Karadeniz Bölgesinde DHKP-C ile bir anlaşmamız oldu. Bu anlaşma Avrupa'da yapıldı. Ancak yürümedi.

Roma'da bulunduğum zaman Mehmet Yılmazer, Suat Bozkuş gibi sol örgütlere ait dergilerin temsilcileri ziyaretime geldi.

H. BELEDİYE BAŞKANLARI

Diyarbakır eski Belediye Başkanı Fuat Atalay bize yakındı.

1994 öncesi Lice Belediye Başkanı iyiydi.

1994 öncesi Dersim'in Belediye Başkanı aktif olmamakla birlikte yardımcı oluyordu.

1994 öncesi Siirt Belediye Başkanı Ekrem Bilek ile de dostluğumuz iyiydi.

16. PKK'nın finans kaynakları...

Örgütün malî kaynakları halktan toplanan bağışlardan oluşmaktadır. Avrupa'da yapılan küçük çaplı ticaret hareketleri başarılı olmamıştır. Avrupa'daki halk, para kaynağının özünü teşkil etmektedir.

Suriye bankalarında örgüte ait para bulunmamaktadır. Bu ülkede bankalara güvenilmez. Para kaynağı halkın kendisidir. PKK'nin uyuşturucu ticaretinden para sağladığı gerçek dışıdır. Uyuşturucu ticareti yapılmasını tamamen yasakladım. Sınırlarda kaçakçılardan vergi altında para alınmaktadır. Bunun haricinde İran/Makü bölgesinden uyuşturucu ticaretinin iyi para getirdiği bildirilmesine rağmen kabul etmedim. Eğer uyuşturucu ticareti yapıldığı konusunda bir bilgi olursa örgütü ortadan kaldırırdım. Çünkü uyuşturucuya karşıyım. Buna rağmen başta kardeşim olmak üzere bazı

kadroların İran, Zağros ve Romanya üzerinden Avrupa'ya uyuşturucu sevk ettiğini öğrendim. Bu işlerle uğraşmamalarını tembih ettim. Ancak belli bir noktada örgütü tam kontrol edemediğim aşikârdır.

Avrupa'da toplanan paralar kuryeler vasıtasıyla İran ve Irak'taki örgüt mensuplarına aktarılıyor. Avrupa'dan yılda 30 milyon mark aidat toplanıyor. Avrupa-Suriye-Ortadoğu ve Türkiye'deki örgüt mensupları ise kendi kendilerini finanse edebiliyor.

1990'lı yıllarda Buldan'ların destekleri oldu. Urfa'lı İnci Baba'nın aldığı ihalelerden %3 vergi vermesi konusu vardı. Bunun alınıp alınmadığını bilmiyorum. Yüksekova'da Cihangir Ağa, Mardin'de Ahmet Türk ve ailesi yardımda bulunuyorlardı. Ayrıca Lice'li Behçet Cantürk ve ailesi, Ceylan Holding, Halis Toprak ve ailesi, Rıza Septi isimli şahıslar da yardımlarda bulunuyorlardı.

Özellikle K. Irak'ta lojistikle uğraşanlar parayı gördükleri zaman kaçtılar. Kaçanlar hemen hemen yüzbinlerce dolar parayı beraberinde götürdüler. Paris'te bir dostumuz bizi 500 000 mark dolandırdı.

Kafkaslardan Nahçıvan, Azerbaycan, Ermenistan'dan silâh satın alındı. Ancak alınan malzemelerin büyük bir kısmı bozuk çıktı. Bu ülkeler de bizi dolandırdılar.

Finans kaynağı sağlamak amacıyla Bakü'deki Kadir (K) isimli bir arkadaş uyuşturucu ticaretinin burada yaygın olduğunu ve çok iyi para getirdiğini söyledi. Ben bunu kesinlikle yasakladım. Ancak gruplar, gümrük adı altında kaçakçılar ve tüccarlardan para topluyorlardı.

Son dönemde evimde bulunan kasada 20 milyon dolar vardı. Bunun büyük bir kısmını K. Irak'a gönderdim. En son olarak kasada 2.250.000 dolar bulunuyordu. Bu parayı Delil (K)'e bıraktım. Oradan ayrıldıktan sonra ihtiyaçlarım Avrupa'da bulunan örgütlerin bütçelerinden karşılandı.

Eyaletlerden Dersim, Erzurum, Diyarbakır, Mardin kendini finanse ediyor. Botan çok masraflıdır. Yıllık 2 milyon dolar harcanıyor. Zağros kendini finanse ediyor. Gümrük vergisi alınıyor. Behdivan yılda 5 milyon dolar harcıyor. Soran'ın yıllık 5 milyon dolar gideri vardır.

Para kaynağının büyük bir bölümü halktır. Leco'lardan bir miktar para geliyor. Küçük çaplı iş yerlerimiz var. Fabrika ve banka düzeyine ulaşabilecek bir kurumlaşmayı yakalayamadık. Küçük çaplı iş yerleri ile yetindik. Bunlar dükkân, lokanta gibi yerlerdir. Dış devletlerden fazla bir malî yardım görmüyoruz. İsviçre'de büyük iş yerleri (fabrika) ve banka açma çalışmaları yapıldı, ancak başarılamadı.

Uyuşturucu ticaretini ben kesinlikle yasakladım. Yapılıyorsa benim bilgim dışında yapılmıştır. Ben Baybaşin'i şahsen tanırım. Ama uyuşturucu işinden dolayı tanımam. Uyuşturucudan elde ettiği büyük bir malî gücü bulunmaktadır.

Halkın bize bir inancı doğmuştur. Herkesten gücüne göre bağış veya vergi altında para toplanmaktadır.

Uyuşturucunun Türkiye'deki en önemli merkezi Van'dır. 20 yıl önce Kulp, Lice bölgeleriydi. Şimdilerde Yüksekova'nın yeri de önemlidir. Yüksekova'nın denetimi Buldan'lardadır.

Benim nazarımda Zağros önemlidir. Burda ticaret çok belirleyicidir. Üçgendir. Manevra özelliği verir. Hangi devlet saldırırsa diğer tarafa geçerdik. Bu bölge kaçakçılığın da merkezidir. Burada bulunan sorumlu devletlerle, kaçakçılarla ve ticaret yapanlarla ilgisi ve irtibatı vardır.

Zağros eyaletinin yağlı, ballı olması ticaretidir. Araziyi, parayı sorumlular ve görevliler tatlı bularak büyümüşler ve bana kafa tutmaya itmiştir.

Necdet Buldan bize yardımcı olmuştur.

Örgüt içerisinde oluşan rant çetesinin varlığı mevcuttur. Üzerine gitmek için çok uğraştım. Tam anlamıyla başaramadım. Eğer Suriye'den çıkmam söz konusu olmasaydı üzerine gidecektim.

17. Örgütün alt yapılanması...

18. DHB, İslâmî hareketleri hakkında bildiklerin nedir?

Dev-Sol'dan Bedri Yağan ile 1992 yılında Lübnan'da ilişki kurduk. İttifak olma yolunda görüşmelerde bulunduk. Aksi bir durum ortaya çıktı. Anlaşamadık. Sol içerisinde bize aşırı tepki duydular. Bizim yardımımız ile bir kamp kurdular. Kampa çok büyükçe sloganlar yazınca karşı çıktık, ilişkiler bunun üzerine koptu.

1996 yılında TİKB, TDP ve Kıvılcım ile bir platforma girdik. Ortak kararlar aldık. Birleşik Devrimci Cephesi'ni kurduk.

Avrupa'daki sol örgütlerle aramızda güç birliği anlaşması bulunmaktadır. Bu anlaşma Brüksel'de Kani ve Şahin'in katılımı ile yapılmıştır. Karşıdan ise Mehmet Yılmazer, Suat Bozkuş, Fehmi Erbaş (DHB) gibi kişiler katılmıştır.

Yasal platformda 1995 yılında Sol Blok ile seçimlere girildi. Bu seçimlerde de özellikle ÖDP ile bir çalışma var. Ancak gerektiği gibi gelişmedi.

TDP'nin bir grubu bizim tarafımızdan eğitildi. Ancak Kuzeye doğru giderlerken öldüler. Bunlar Lübnan'da bizimle birlikte idiler.

HDÖ isimli örgütün Avrupa'da 4-5 kişilik bir oluşumu 2 yıl önce bizim tarafımızdan eğitildi. Daha sonra gittiler. Şu anda da ne olduğunu bilmiyorum.

19. Örgütün yaptığı infazlar nelerdir?

İsveç'te Mahsun Baksi isimli yazarın kardeşi Doktor Lamia Baksi yanıma geldi. Ülke içerisinde faaliyet göstermek için gönderdik. Bu bize Avrupa'dan ilk katılımdı. Bu kız Erdal (K) Mustafa Yöndem ile duygusal ilişkiye girmiş. Bunu çekemiyorlar ve Lamia'ya kulp taktılar. Daha sonra bu kız grup sorumlusu Kör Cemal tarafından yargılanıp öldürülmüş olduğunu öğrendim.

Şahin Baliç'in öldürülmesi emrini ben verdim. Ülkede sıradan halktan çok kişiyi, kampta birçok kadroyu öldürdü. Ayrıca benim köylüm olan Hasan Aktaş'ı kampta öldürdü. Bunu eğitim esnasında kazayla oldu dedi. Ancak yaptığımız araştırmada bunun kaza olamayacağını, kasten yapılmış olduğunu anlayınca hemen öldürülmesi emrini verdim.

1992'de Güney savaşında (Çelik Harekatı) 18 yaralı kadro Cuma'nın talimatı, grup sorumlusu Cemal'in ses çıkartmaması sonucu Adnan (K) tarafından ele geçmelerini engellemek üzere öldürülmüştür.

20. Yakalanmanızın sonucunda örgüt içerisinde dağılmaya neden olup olmayacağı konusunu açıklayınız?

Dağılma olacağını sanmıyorum. Dağılmayı beklemeden ziyade "siyasî çözüm" ile "dönüştürme" politikaları izlenebilir. Siyasî çözüm olarak kültür, Kürtçe eğitim yapan okulların kurulması, Kürt kimliğinin tanınması önemlidir.

Benden sonra örgüt içerisinde kollektif bir yönetim olur. İçlerinden birinin sivrilip lider olacağını sanmıyorum. Herhâlde yine bana bağlı kalırlar. Cuma (K) Cemil Bayık'ın lider olabileceği konusunda spekülasyonlar yapılıyor. Mustafa Karasu kendisini geliştiremedi. Parmaksız Zeki (K) Şemdin Sakık örgüt içerisinde kalsaydı PKK-Vejin'e kayacaktı. PKK'dan kim koparsa kopsun tek başına gider. Arkasından kimse gitmez. Ben son iki yıldır örgütle Türkiye arasında ilişkiyi işledim. Örgütte şu anda bu zihniyet bulunmaktadır.

21. 1986 yılında İsveç Devlet Başkanı Olef Palme'nin öldürülmesi olayı ile ilgili diyecekleriniz?

Olef Palme'yi PKK öldürmedi. Hatta bu olayı duyunca bir bildiri ile PKK'nın olayı şiddetle kınadığının bildirilmesi talimatını verdim.

22. PKK'nın Silâh Kaynakları Nelerdir?

Silâhlar Körfez Savaşı sonrasında Irak'ta meydana gelen pazarlardan sağlanıyor. Körfez Savaşı hemen öncesinde Irak yönetiminden hediye olarak çok az miktarda silâh yardımı aldık. Körfez Savaşı sonrası ise silâh kaynağı oluşan pazarlar ile Türkiye'ye gelen peşmergelerdir.

Sam-6/Sam-7 füzeleri 1990'dan sonra Körfez Savaşı'nda alındı. Diğer füzeler Yunanistan aracılığı ile (Strella) alındı. Füzeler gemilerle tüccar malı içerisinde Körfez üzerinden K. Irak'a getiriliyordu. Sırbistan'da Strella (Kosova -Bosna) eğitim kampları var. 20 adet Strella alındığını biliyorum. Sam-6 ve Sam-7 füzeleri sağlıklı kullanılamadı. Strella'ların tanesi 18.000 dolar karşılığında satın alındı.

23. Genelkurmay Başkanlığına bir albay ile ilişkini olduğu hususunda bilgiler hakkında diyecekleriniz nelerdir?

Avrupa sorumlusu Kani Yılmaz bu kişi ile irtibat kuruyordu. Şu anda bu albayın ismini hatırlıyamıyorum. Ancak ileride hatırladığım zaman ismini bildireceğim. Ben bu albaya eylül ayında ilân edilen ateşkes antlaşması ile ilgili hususların Genelkurmay Başkanlığında ele alınmasını sağlaması konusunda haber gönderdim. Ancak ulaşıp ulaşmadığını bilmiyorum.

24. Örgütün Hatay bölgesine son dönemde verdiği önemin nedenini anlatınız?

Hatay'a ağırlık vermemizin nedeni buradan Malatya ve Elazığ bölgelerine kolay açılım yapma isteğidir. Bunun için Parmaksız Zeki (K) Şemdin Sakık bana teklifte bulundu. Diğer alanların tamamını bildiğini yeni alana açılım yapmak istediğini söyledi. Daha sonra Hatay alanına faaliyet için bu bölgeye gittiler. Bu bölgede Acilciler örgütü vardır. Kürt nüfus yoktur. Acilciler örgütü bu alanda açılım yapmamıza rağmen bize yardımı olmadı. Bu alana açılım yapmamızda Suriye'nin herhangi bir etkisi yoktur.

25. Örgütün üst düzey sorumlularının yapısal özelliklerini anlatınız?

1. Cuma (K) Cemil Bayık: Askerî ve pratik alanda zayıftır. Bana bağlıdır. Birey olarak çok öne çıkarsa genelde perspektif verebilir. Dar bir sahada pratikleşmesi zayıftır. Genelde cephe gerisinde kalır, eğitimlerde yararlı olur, savaş içerisine girmez. 1992 yılında bir mağarada 17 kadroyu yaralı oldukları ve ele geçmemeleri için, karargâhta 13 kadroyu ise disiplini sağlamak için öldürmüştü. Bu yüzden yoğun eleştirileri vardı.

2. Abbas (K) Duran Kalkan: Pratik alanda güçsüz eğitim ve ideolojik söylemde güçlüdür. Yaşam gücü ve eğitimlerde çok başarılıdır. Hakurki bölgesinde kalabilir. Bunların tecrübeleri çok güçlüdür. Belli bir pratik duyarlılıkları vardır. Ülke içerisinde dağa dayanabilecek, çevre ilişkileri ile kaldılar. Cephe içi ve gerisinde yer bulabilirler. Hatta KDP içerisinde bile yer bulabilirler. Çünkü KDP'nin tepkisi banaydı.

3. Fuat (K) Ali Haydar Kaytan: İdeolojik yanı ve yorum kabiliyeti çok güçlüdür. Örgütlemede oldukça dağınıktır. Kararlıdır. Cesareti vardır. Korku nedir bilmez. Her an ölüme yatabilir. Pratiksel bir usta olarak toparlanma sağlayamaz. Cuma (K) Cemil Bayık'a yakındır.

4. Parmaksız Zeki (K) Şemdin Sakık: Konumu en zayıf, ancak pratikte, çok güçlü idi. Ayrı bir oluşum gibiydi. Zeki'yi kendim öldürterek âdeta bir kan davası başlatmak istemedim. Bu Kürtlerde yaygın bir anlayıştır. Onu kongreye taşıyıp cezasını kongrenin vermesini,sorumluluğu tek başıma taşımaktansa yönetimce taşınmasını istedim.

5. Ebubekir (K) Halil Ataç: Bilinç düzeyi, anlama yeteneğini ve askerî alanda çok iyidir. Ancak %10 kapasite ile çalışıyor. Bunu neden bu kadar az kapasite ile çalıştığı için eleştirdim. Eğer köylülüğü aşabilse askerî alanda inanılmaz bir komutan olurdu. Atak formasyonu yok. Dağılma yerine ortaya çıkabilir, dayanabilir, sorumluluğu paylaşabilir.

6. Cemal (K) Murat Karayılan: Suruç-Gediki köyündedir. Eski kaçakçıdır. Becerikliliği huduttaki mayınları sökmedir. Çok cesurdur. Başlangıçta grupların sınırdan geçirilmesi ile halkla ilişkileri iyidir. Son dönemde değerlendirmeleri güçlendi. Olgundur. Köylü özellikleri hâkimdir. Son Botan'daki operasyonlarda 1998'deki savaş tarzı çok sayıda kadronun yitirilmesine neden oldu. Derin bir askerî anlayışı yoktur. Saygınlığı var. Kayıplarından ders çıkarır. Dürüsttür. Yakalanmamdan yıkılmazsa patlama yapabilir.

7. Botan (K)Nizamettin Taş: Askerî pratiği ve dayanma gücü var. Hareket tarzında laçkalık fazla. Askerî alanda oldukça fazla kayıplara neden oldu. Halkı iyi harekete geçirebilir. Bunu yani laçkalık düzeyini aşabilirse rolünü iyi oynayabilir. Bencilliği yoktur. Onun ihtiyacı gerçek bir anlayışla askerî formasyona kavuşmaktır.

8. Ferhat (K) Osman Öcalan: 1993'te idamla yargılandı. 5'inci Kongrede bir kararla 2 yıllık süre tanındı. Bunu başardı. İran/Urumiye'de bir gün bir toplantı yaparak her iki eline silâh almış ve "Ya kabul edilirim ya öldürürüm." diye tehditlerde bulunmuş. Kongrede idam infaz kararı çıksa idi uygulattırırdım. Ancak daha sonradan hatasını anlayarak kabul etti. Pratik alanda deneyim kazandı. Örgüt siyaseti hakkında başarılıdır. İdeolojik yanı, doğru karar verme anlayışı iyidir. Pratikleşmede bazı zaafları var. Hakurki'de kendi kendine alanda tutsak etti. Araziyi hiç kullanmayı bilmiyor.

Kadrolarda özellikle güneyde köy kurma hastalığı var. Bu hemen hemen tümünde var.

9. Topal Nasır (K) Faruk Bozkurt: Avrupa katılımdır. Oldukça pratik yönleriyle öne çıkmıştır. İdeolojik yetmezliğinden örgüt çizgisini fazla tutturamadı. Son dönemlerde siyasî yönden geliştiğini duydum. Becerikli pratik yönleri iyidir. Siyasî yönünü geliştirirse ileride önemli yerlere gelebilir. Örgüte bağlı ve tam açılamamıştır.

10. Avareş (K) Mustafa Karasu: Uzun süre cezaevinde kalmış sorumluluklar yapmış. Kırsala çıktığında iradesiz bir görünüm çizdi. Bir iki yıldır pratiğini geliştirdiğini gördüm. Bundan sonra daha pratik katkıları olur. Dürüst ve bağlıdır. Pratiğini geliştirirse ileride iyi seviyeye gelebilir. Mehmet Şener'in sırtından yükselmiştir.

11. Rıza Altun: İlk çıkan gruplardandır.

12. Mahir (K) Numan Uçar: İhtiyar derler. Rusya'dayken gördüğüm siyaseti ve devletleri anlıyor. Biraz sivilleşmiş. Klasik bir diplomasi anlayışına kendisini bağlamış. Şanlı Urfa - Birecik'li. Cephe adamı olarak iyi rol oynayabilir. Kırsalda başarılı olamaz. Rusya'da biraz kullanıldığını biliyorum.

13. Felat (K) Mehmet Özaydın: 25.01.1999 tarihinde Mardin-Bagok kırsalındaki çatışmada öldü.

14. İsa (K): Dürüst, pratikçi, gayretli, PKKiçinde fazla derinliği olmayan, kendine göre alaycı bir kişiliği vardır. Gelişmeye elverişlidir.

15. Topal Şahin (K): Güneylidir. Örgütün genel temsilcisidir. Babası doktordur.

16. Amed Cephe Sorumlusu Kemal (K) idi, vuruldu. Mardin ve Ruha'da cephe sorumlusunu bilmiyorum. Türkiye genel cephe sorumlusu Mehmet Hoca'dır. Romanya ve İtalya arasında faaliyet göstermektedir. Partiler, dernekler ve şahsiyetlerin sorumlusudur. Cezaevlerinin yönetimi Muzaffer ve Sabri Ok'tur. Bunlarla telefonla birkaç defa görüştüm. Raporları geliyor. Belli bir örgüt düzenleri var. Büyük illerde örgütün üst düzey sorumluları-

nı oturtamadık. Gruplar mahalle olarak faaliyet gösteriyor. ERNK faaliyetlerinde sorunlar vardır.

17. Kani Yılmaz (K) Faysal Dunlayıcı: İngiltere'de 4 yıl kadar gözaltında kaldı. Avrupa ERNK sorumlusu olup İngiliz istihbarat servisinin doğrultusunda faaliyet yürütür. Bu ülke, benden sonra örgütün başına bu şahsı getirmek için uğraşır.

26. YAJK (Yektiya Azadiya Jinen Kürdistan-Özgür Kadınlar Birliği) hakkında diyecekleriniz nelerdir?

Kadın örgütlenmesini erkek feodalizminden kurtarmak, güçlü bir kadın yaratmak istediğim için oluşturdum. Bol bol tartışmalarını istedim. Sorumlusu Sakine (K) Fatma Altın (Batman'lı) ve Helin (K) idi. 6'ncı Kongrede değiştirilmişler. Yerlerine Fatma (K) ve Karakoçan'lı Sakine (K) Fatma Gönültepe getirilmiş. Ayrıca bu örgütlerden Sara (K) Sakine Polat da hatırladığım isimler arasındadır.

Görevden alınan Sakine Avrupa'dadır. Fransa tarafından kendisine pasaport verilmiştir. Kapalıdır. Duygu ve düşüncelerinde partiye bağlıdır.

YAJK içerisinde 1500 civarında eleman mevcuttur. İntihar eylemlerinde neden kadın olduğu, bu tür eylemlere karşı olduğum kendi bireysel düşünceleri ile bölgelerde eğitim alıp eylemi gerçekleştirdiklerini düşünüyorum. Askerî çizgi öğrenmelerini her zaman söyledim. Sivilleri öldürmek askerî değildir. Tasvip etmedim. Şahısların metropollerdeki eylemleri için eğitim görüp (Yunanistan'da) eğitimleri hâlen devam etmektedir.

27. Üniversite gençliği arasındaki yapılanmayı açıklayınız?

Üniversite kesimindeki grupların Yurtsever Gençlik adı altında bir dergi çatısında toplanmaları var. Ben onlara dernekleşin talimatını verdim. Dağ kadrosuna katılımlar kendi hür iradeleri ile olmaktadır. Bunlar bizim için çok önemlidir. Dağda bulunan geri köylülük yapısını, düzeyini aşmak için okuyan gençliği dağ kadrosuna istiyordum. 1998'de Romanya'da, Bükreş'te eğitim gören 5-6 kişilik öğrenci grubuyla görüştüm. Üniversitelerde örgütlenme çalışmalarına ağırlık vermelerini istedim. YCK (Yurtsever Gençlik Birliği) faaliyetlerine ağırlık vermelerini istedim. Bizde bulunan köylü kesimin aydınlatılması ve siyasî alanda yetişmesi için üniversite gençliğinde katılımları büyük önem arz etmektedir.

28. Şam'da Türk askerî ateşe ile karşılaştınız mı?

Şam'da kaldığım binada Türk ateşesi ile bir gün, tarihini hatırlamıyorum, asansörün içerisinde karşılaştık. Yanında küçük kızı vardı. Benim yanımda korumam vardı. Aslında diyalog kurmak istiyordum. Ancak El-Muhaberat'tan çekindiğim için konuşamadım.

21 Şubat 1999

İFADEYİ ALAN
İSTİHBARAT SORGU AMİRİ

HAZIR BULUNAN
İSTİHBARAT SORGU SUBAYI

İFADEYİ VEREN
ABDULLAH ÖCALAN

SANIK
ALİ FIRAT VE APO (K)

C) DEĞERLENDİRME

İleride de açıklayacağım, mahkemede sorgu sırasında söylenenlerle tutanağa geçirilenler arasında farklılık oluyordu. Öcalan'ın muhakemesi sırasında edindiğim tecrübeden yola çıkarak diyebilirim ki; Öcalan'ın Jandarma İstihbarat Dairesi tarafından alınan ifadesi, teypten çözülmesi için, maalesef konuya hâkim olmayan bir "yazıcı"ya verilmiş ve aradan sorular çıkartılarak mücmel hâle getirilmiş. İfade toplanırken, "tasarruf"a gidilmiş. Ayrıca birçok kelime yanlış yazılmış, imlâ kaidelerine dikkat edilmemiş. *"İfade Tutanağı"*nın öneminden dolayı üzerinde oynamadım; düzelttiğim kelimeleri belirttim. Bazı konuşmaları tırnak içinde gösterdim.

Bu ifadede bazı bölümler ya cevaplandırılmamış ya da tutanağa geçirilmemiş. Meselâ; 15. soruda PKK ve Türkiye ilişkileri soruluyor, başlıklar alt alta sıralanıyor ama cevapları yazılmamış. Düzensiz bir ifade tutanağı olduğu için cevaplar önemsiz görülüp yazılmamış veya Öcalan cevaplandırmamış. Diğer bir ihtimal ise, bir başka tutanak daha var... Ama olduğunu sanmıyorum. Çünkü, "Devlet", Öcalan'ı ve PKK'yı "küçültmek" için bu tutanağı da sızdırırdı.

***

Öcalan İtalya'da bulunduğu sırada iki Türk gazetecinin kendisiyle görüştüğünü ifadesinde açıklıyor. Nilgün Cerrahoğlu konuşmasını, *Milliyet* gazetesinde yayımladı. Tayfun Talipoğlu'nun röportajının yayınına ise izin vermediler. Talipoğlu uzun bir görüşme yapmış... Metni elimde... Bu görüşmenin ayrıntısına girmeye gerek yok. Öcalan ifadesinde Talipoğlu'nu kendisinin dostu olarak gösteriyor.

Kitabın bütünlüğü içinde Öcalan'la görüşmenin gazetecilik başarısı olup olmadığı üzerinde tereddütlerimi de göreceksiniz.

Öcalan İtalya'ya gittikten bir hafta sonra ben de Roma'ya gittim ve gelişmeleri yerinde takip ettim. Ben Öcalan'ın hissiyatına değil, Türk kamuoyunun hissiyatına tercüman olmayı tercih ettim; İtalyanların önde gelen gazetelerinden *Il Tempo*'da PKK üzerine yazı yazdım. Çünkü İtalyanlara PKK'nın ve Öcalan'ın asıl ne ve kim oldukları anlatılmamıştı. Görüştüğüm politikacılar da, kendilerine PKK'dan gelen faksları göstererek: "Nerede sizin yetkileriniz?" diye sormuşlardı. Ben de bunları gazetemde dizi hâlinde kamuoyuna duyurmuştum.

2. soruda, son "Kürt Ulusal Kongresi" hakkında bilgi verilmesi isteniyor. Öcalan'ın *"... bütün Kürtçü örgütleri kapsayan bir yapılanmadır."* sözü geçiyor. Bir başka yerde de *"PKK terör örgütü..."* ifadesine yer veriliyor.

Bunlar uygun değiştirmeler değildir. Öcalan *"Kürtçü"* ve *"PKK terör örgütü"* ifadelerini kullanmaz. Mahkemede de hiçbir zaman böyle konuşmamıştır.

Öcalan, 7. sorunun "Komisyonlar" bölümünde PKK'nın 6'ncı Kongresinde merkez idaresine seçilebilecek orta boy kadrolardan bahsederken bazı isimler veriyor. Bu isimlerden "İsa" kod ismi dikkat çekicidir. Eski PKK komutanlarından Nevzat Çiftçi (Küçük Zeki kod. Bu Küçük Zeki, merkez komiteye seçilebilir, dediği "Küçük Zeki" değil. Öcalan Nevzat Çiftçi'nin teslim olduğunu biliyor.), ileride okuyacaksınız, Başbağlar katliamında grubun başındaki ismin "İsa" kod Orhan İlbay olduğunu belirtti.

8. soruda Suriye üzerine bilgi verirken, 1996'da Şam'da kendisinin bombayla öldürülmek istendiğini anlatıyor ve Bucak ailesinden, Abdullah Çatlı'dan bahsediyor. 3 Kasım 1996'de Susurluk'ta trafik kazasında polis müdürlerinden Hüseyin Kocadağ ile birlikte hayatını kaybeden Abdullah Çatlı, eski "ülkücü" gençlik liderlerinden idi. Arabada Şanlı Urfa milletvekili, Bucakların "reisi" Sedat Bucak da vardı. Öcalan, bu isimlerin kendisini öldürmek için bir plan kurduklarını nereden öğrendi?

Bazı kesimler, bu isimleri "çete" diye işaret etmişler ve inanılmaz bir hücuma geçmişlerdi. Bu kesim aynı zamanda konjonktüre göre Güneydoğumuzda "siyasî çözüm"ü de dillendiriyordu. Öcalan, Bucak ailesinden ve Çatlı'dan bahsederek o "bazı kesimler"e aidiyetini göstermek, desteklerini almak mı istiyordu?

Öcalan, Suriye bahsinde, Suriye'nin kendisinden önce Talabanî ile iyi ilişkiler içinde olduğunu söylüyor. Talabanî de, yine bu kitapta *El-Vasat*'tan tercüme ettiğimiz röportajında Öcalan'la Suriye'de nasıl karşılaştığını ve ona nasıl kol-kanat gerdiğini izah edecektir. Burada Öcalan'ın ve Talabanî'nini anlattıkları birbirine uymaktadır.

"H. Balkanlar, 1. Yunanistan" bölümünde bahsettiği Yunan gizli servisinden Dimitri'den, daha önce Hizan'da görüştüğüm eski PKK'lılardan Şehmuz Batur da bahsetmişti. Öcalan'ın anlattığı gibi Dimitri PKK'lılarla beraberdi. Şehmuz'un açıklamasına göre, Dimitri PKK'lıların kaçışına çok kızıyordu... PKK'lılar kaçışlarını "manevra" diye adlandırıyorlarmış. Dimitri de PKK'lıların dağda çok çay içtiklerini kastederek: *"Fırt fırt çay 200 km. manevra!"* diyormuş.

Öcalan, *"J. Avrupa"* bölümünde İspanya Bask'ı ile ilişkisi üzerinde duruyor. Siyasî çözümcüler PKK'yı meşrulaştırmak için bir zamanlar "Bask modeli"ni ileri sürmüşlerdi. Öcalan da, bu tartışmaları fırsat bilerek Basklarla ilişkiye geçmiş. O sıra ben de Bask bölgesine gitmiş, birkaç gün do-

laşmış ve hem Fransa, hem de İspanya tarafında, bu modelin ne olduğunu anlamaya çalışmıştım. (Bu konu Aynaroz Papazı kitabımda yer almaktadır.)

"E. Bazı Önemli Kişiler ile Şahsî İlişkiler" bölümünde, Öcalan, Özal'ın ölümünden sonra Semra Hanıma başsağlığı mesajı gönderdiğini söylemektedir. Semra Özal ise böyle bir başsağlığı mesajının gelmediğini açıkladı.

Öcalan kendisiyle Şam'da ve Bekaa'da görüşen gazetecilerin adlarına da yer vermektedir.

Öcalan'ın "ülke" diye bahsettiği yer Güneydoğumuzdur.

25. soruya verdiği cevapta örgütün üst seviyedeki sorumlusu olarak gösterdiği "Mehmet Hoca" kod adlı kişi Cevat Soysal'dır ve İmralı duruşmalarının bitiminden sonra Moldova'da yakalanıp Türkiye'ye getirilmiştir.

28. soruda, Öacalan Şam'da Türk askerî ateşe ile karşılaşıp karşılaşmadığı soruluyor. Olayı Öcalan kendisine göre anlatmıştır. Askerî Ateşe ise olayı başka türlü anlatıyor.

İfadede birçok kod isim geçmektedir. Bu kod isimlerin hangi isme tekabül ettiğini kitabımızın sonunda yer alan "İndeks' bölümündeki göndermelerden takip etmek mümkündür.

***

Şehit yakınlarının daimî avukatlarından Zeki Hacıibrahimoğlu, merhum Alparslan Türkeş'ten bizzat dinlediği, Askerî Ateşenin Şam'da Öcalan'la karşılaşma olayını bana anlattı. Türkeş'e de bu olayın kahramanı Askerî Ateşe anlatmış.

Suriye'nin bir bakanlığında görevli üst seviyedeki yöneticileri Askerî Ateşemizi bir toplantıya çağırıyorlar. Ancak Öcalan'ın o toplantıda olacağını söylemiyorlar. Askerî Ateşe, toplantının düzenlendiği binaya geliyor. Toplantı salonuna çıkan asansörün kapısını açtığında Öcalan'la karşılaşıyor. Bu duruma çok kızıyor ve kapıyı hızla kapatıp binadan ayrılıyor.

Bir vesile ile Ankara'da Türkeş'le karşılaşan Askerî Ateşe olayı anlattığında Türkeş diyor ki:

"Keşke öldürseydin! Ama sen yabancı ülkede görevliydin. Bunu yapamazdın. Ben de bunu olayın hiddetiyle söylemiş oldum!"

II. BÖLÜM

A) ANKARA DURUŞMALARI

24 Mart ve 30 Nisan 1999 Günleri Duruşmaları

İmralı duruşmalarının zemini Ankara'daki iki duruşmada atıldı. Birinci duruşma 24 Mart 1999 tarihinde yapıldı. Ve duruşma 30 Nisan'a ertelendi. Bu duruşmada İmralı'da görülecek davanın seyri de ortaya çıktı. İmralı duruşmaları zaten zabıtlarda Üçüncü Duruşma olarak başlar.

30 Nisan'da Ankara'da yapılan duruşmada; Mahkeme Heyeti Başkanı: Mehmet Turgut Okyay; üyeler: Hâkim Albay Abdülkadir Davarcıoğlu, Hâkim Hüseyin Eken idiler. İddia makamında Ankara DGM Cumhuriyet Başsavcısı Cevdet Volkan ile Cumhuriyet Savcısı Ünal Haney oturuyordu. Kâtip ise Hüseyin Karakuş'tu.

Şehit yakınlarının avukatları: Mehdi Keskin, Hasan Alper Avcı, Mehmet Celal Nacar, Seyfettin Ercan, İlhan Çakar, Mükremin Türkmen, Cengiz Erkoyuncu, Zeki Tanır, İsa Savaş, Mahmut Beyekrem, Uğur Önder, Ali Özer, Şakir Demirtaş, Metin Yıldız, Hanifi Altaş, Halim Kenan Köksal, Hüseyin Özbek, Ömer Yeşilyurt, Şakir Erkan Göksu, Murat Erfet, Hüdai Erdal Gezer, Tufan Öbek, Atilla Aydınlık, Kadir Kartal, Ahmet Ülger, Sadullah Kara, Zeki Hacıibrahimoğlu, Nejdet Küçüktaşkıner.

Sanık avukatları: Ercan Kanar, Hasip Kaplan, Refik Ergün, Turgay Kaya, Hatice Korkut, Fehmi Güneş, M. Sait Karabakan, Ahmet Avşar, Zeynel Polat, Doğan Erbaş, Fatma Karakaş, Zeki Okçu.

Davaya müdahil olan şehit yakınlarının isimleri yazıldı. Şehit yakınları 287 kişi idi.

***

Mahkeme Başkanı Mehmet Turgut Okyay duruşmayı açtı.

Sanık Vekillerinden Ercan Kanar söz aldı.

"Salonda bulunan şehit ailelerinin suçtan doğrudan zarar görmemeleri sebebiyle Ceza Muhakemeleri Usûlü Kanununun 365. maddesi gereğince davaya müdahil olamazlar. Çünkü ölenlerin kimler tarafından öldürüldükleri belli değil."

Bu sözler şehit yakınları arasında infiale yol açtı. Bir şehit anası bayıldı. Mahkeme Başkanı sık sık şehit yakınlarına sakin olmalarını, aksi takdirde salonu boşaltacağını söyledi. Şehit yakınları sanık avukatlarının üzerine yürümek istediler. Polis arada set kurmuştu. Müdahil avukatlardan Mehmet Emin Bağcı ve diğer avukatlardan bazıları kendilerini tutamamış, Öcalan'ın avukatlarına doğru hamle yapmışlardı. Başkan, polise "Salonu boşaltın!" diye direktif verdi. Ancak polis oralı olmadı. Başkan Okyay, polisleri birkaç defa ikaz etti ama şehit aileleri çıkmayınca ısrarından vazgeçti.

Müdahil avukatlar Mehmet Celal Nacar, Şevket Can Özbay, Ali Gözel söz alarak sanık vekili Ercan Kanar'ın talebinin yersiz olduğunu, PKK terörü yüzünden şehit olanların ve gazilerin davaya müdahil olarak katılabileceklerini belirttiler.

Mahkeme Başkanı bunun üzerine sözü Cumhuriyet Başsavcısı Cevdet Volkan'a verdi. Cevdet Volkan, müdahale dilekçelerinin kabulü yönünde mütalâada bulundu.

Mahkeme Başkanı sağında ve solunda oturan üye hâkimlere dönerek bir şeyler söyledikten sonra ara karara vardı:

"Yukarıda isimleri belirtilen şikâyetçiler ve vekillerinin ibraz ettikleri belgeler ve bilgiler ışığında suçtan zarar gördükleri anlaşıldığından müdahil davacı ve müdahil davacı vekilleri olarak davaya kabullerine karar verildi."

Müdahale talebinde bulunan Nejat Ateş'in dilekçesi incelendi. Nejat Ateş, terör yüzünden maaşının artmaması sebebiyle zarar gördüğünü iddia ederek müdahale talebinde bulundu.

Bu talep okunurken salonda gülüşmeler oldu.

Mahkeme heyeti, Nejat Ateş'in suçtan direkt zarar gördüğünü "ispat edilemediği"nden müdahale talebinin reddine karar verdi.

Şehit yakını avukatı Mehmet Celal Nacar söz aldı:

"CMUK'un 223. maddesi gıyapta yargılama usûllerini ve yöntemlerini tespit etmiştir. Sanık bulunmadığına göre avukatlarının duruşmalarda bulunmaları doğru değildir. Bu hususta karar verilmesini istiyoruz. Ayrıca tevkille gelen avukatların asılları olduğundan alınmaması gerekir."

Sanık vekillerinden Hasip Kaplan halktı:

"Türkiye çok acı çekti. Müdahil ailelerinin acılarına katılıyorum. Savunmasız yargılama olmaz. Bu hususun göz önüne alınmasını istiyorum."

Sanık vekili Zeki Okçuoğlu konuştu:

"Öcalan'a kitap, gazete, dergi verilmiyor. İnsanî şartlarda kalmıyor. Zaman kavramını unuttu."

Mahkeme heyeti Okçuoğlu'na bir cevap vermedi.

Sanık vekillerinin 3 sayfalık 21 Nisan 1999 tarihli mahkemeye sundukları dilekçe ve ekleri incelendi.

Şehit yakını avukatlarından Ahmet Ülger söz aldı:

"Bu *suçtan dolayı şehit aileleri zarar görmüştür. Suçun faillerine yardımcı olmaktan bazı devletler de sorumludur. PKK terör örgütüne yardım eden Yunanistan Dışişleri Bakanı Yorgo Papandreu gibilerinin hakkında gıyabî tutuklama kararı verilsin. Bu hususun saklı tutulmasını istiyoruz."*

Bu sözler üzerine mahkeme heyeti kısa bir şaşkınlık yaşadı. Cumhuriyet Başsavcısı Cevdet Volkan: *"Elinsaf! Böyle saçma talep mi olur!"* dedi ve ardından Okyay'a bakıp eliyle boşver işareti yaptı, sonra: *"Dikkate alma!"* diye ekledi.

Müdahil vekillerinden bazıları Ahmet Ülger'e tepki gösterdiler.

Bu sıra salon kapısının önünden bağrışmalar duyuldu. Sanık avukatlarından Zeki Okçuoğlu:

"Dışarıda arkadaşlarımızı dövüyorlar. Sayın başkan müdahale edin." dedi.

Ardından salon kapısı açıldı; üç sanık avukatı üstleri başları dağılmış vaziyette içeri girdi.

Sanık vekili Ercan Kanar söz aldı:

"Davanın başından beri, Öcalan'ın Kenya'dan alınmasından bu yana hukukî gerekler yerine getirilmemiştir. Müvekkilim askerî yetkililer tarafından sorgulanmış ve bir askerî mekânda tutulmuştur. Sorgulama da Başbakanlık Kriz Merkezinden yönetilmektedir. Müvekkilimin yakalanması hukukî değildir. Bu nedenle müvekkilimin serbest bırakılmasını talep ediyorum. Ayrıca mahkemeniz yetkisizdir. Müvekkilim TCK'nın 125. maddesinden yargılanmaktadır. Bu madde Türkiye Cumhuriyeti topraklarının belirli bir kısmını bölmeye veya belirli bir kısmı üzerinde başka bir devlet kurmaya yönelik örgüt kurmayı cezalandırmaktadır. İddianame'de geçtiği gibi, PeKeKe Diyarbakır'da kurulmuştur. Bu nedenle Diyarbakır Devlet Güvenlik Mahkemesi yetkilidir. Mahkemenizin yetkisizlik kararı vererek dosyanın Diyarbakır DGM'ye gönderilmesini talep ediyorum."

Bu sözler salondakileri çileden çıkardı. Müdahil avukatlar ve müdahiller uzun süre tepkilerini yüksek sesle dile getirdiler. Bir şehit yakını kadın bayıldı.

Mahkeme Başkanı polisleri duruma müdahale etmeleri için ikaz etti. Ancak bu defa da başarılı olamadı. Müdahil avukatlar araya girerek şehit yakınlarını yatıştırmak için çaba harcadılar.

Mahkeme Başkanı Okyay, söz isteyen müdahillere söz verdi. Bir şehit öğretmen kızın babası söz aldı.

Şehit öğretmen kızın babası şunları anlattı:

"Ben 25-30 sene Almanya'da çalıştım. Bütün yatırımımı Türkiye'de yaptım. Kızım öğretmen çıktı. Kendisi gibi öğretmeni sevdi. Biz de nişanladık. Nişanında belki bir kilo altın takıldı. Kızımı nişanlısıyla Güneydoğu'ya öğretmenlik yapmaya gönderdik. Bir gece PKK, çocuklarımın öğretmenlik yaptığı köyü bastılar. Hiç acımadan onları alıp dağa götürdüler. Kızımı ve nişanlısını kurşuna dizdiler. Altınlarını gasp ettiler. Sanık avukatları zarar görmediğimizi söylüyorlar. Evlât acısı bilmeyenlere bunu anlatmak çok zor. Öcalan için cezaların en kötüsünü talep ediyorum. Ancak onun için dilemeyeceğim tek şey Allah, Öcalan'a bile evlât acısı vermesin."

Şehit babası bunları anlatırken salonda herkes hıçkırıklara boğulmuştu.

Bir şehit komiserin karısı konuştu...

Yıllarca Almanya'da çalıştığını, dişiyle tırnağıyla kazandığı parayla bir ev aldığını, kocasının PKK tarafından şehit edilmesi üzerine ekonomik yönden zora girdiğini, sanık vekillerinin zarar görünemesi yönündeki iddialarının asılsız olduğunu açıkladı.

Sonra Cumhuriyet Başsavcısı Cevdet Volkan söz aldı:

"İmralı adasında yapılacak duruşmanın yerine getirileceği duruşma salonunun sanık ve müdahil vekilleri basın ve dinleyicilerin oturacağı yerlerle ilgili bilgi Adalet Bakanlığınca bildirilmiş ve yazı dosyanız içine konulmuştur. Duruşma salonunun fizikî yapısı itibarıyla gerek müdahil gerekse sanık vekillerinin tamamının duruşma sırasında hazır bulundurulması mümkün bulunmamaktadır. Ayrıca İmralı adasına gidiş gelişler izne tâbi tutulmaktadır. Ve yetkili makamın izin verebilmesi için duruşma günü gideceklerin isim listelerinin önceden Adalet Bakanlığı aracılığıyla bildirilmesi gerekmektedir Bu konu mahkemenin faaliyetini de ilgilendirmektedir. Önceki duruşmada İmralı adasında duruşma yapılmasına karar verilmiş, ancak duruşma tarihinin belirlenmesi, açılacak dava ile ilgili iddianamenin mahkemeye intikalinden sonra bugünkü oturumda belirleneceği karar altına alınmıştır. Bu sebeple öncelikle İmralı adasında yapılacak duruşma gününün tespitine, duruşma günlerinde hazır bulunacak sanık vekilleri, müdahil vekilleri, müdahil basın ve diğer dinleyicilerin günlük olarak takvime bağlanıp ilgili mercie bildirilmesi konusunda mahkemenizce bir karar verilmesi, güvenlik sebebiyle İmralı adasında bulunan sanık Abdullah Öcalan'ın tutukluluk hâlinin devamına karar verilmesi kamu adına talep olunur."

Mahkeme heyeti, İmralı'da yapılacak duruşmalara sanık ve müdahil vekillerinden 12'şer avukatın katılacağını söyledi.

Bunun üzerine müdahil vekilleri itiraz ettiler. Şehit yakınlarından da: *"Bir Apo'ya 12 avukat, 30 bin kişiye 12 avukat, bu adaletsizlik!"* diye bağırdılar. Bu tartışmalar uzun sürdü.

Avukat Mehdi Keskin söz aldı. Mehdi Keskin müdahillere dönerek yatıştırıcı bir konuşma yaptı:

"Durumunuzu biliyoruz mahkeme salonunun yetersizliği sebebiyle böyle bir karar alınmak zorunda. Biz 12 kişi de olsak sizlerin hakkını sonuna kadar İmralı'da savunacağız. Lütfen sakin olun."

Heyet müzakere için içeriye geçti. 10 dakika sonra salona girdiler. Aşağıdaki kararları Başkan Okyay açıkladı:

1. Mahkememizde açılan kamu davası iki yıla yakın bir zamandır görüldüğünden ve iddianameler okunduğundan mahkememizin yetkisizliğine karar verilmesine yer olmadığına,

2. Sanık avukatlarının 21.4.1999 tarihli dilekçelerinde belirtmiş oldukları hususlar idarenin görevine girdiğinden bu konuda Adalet Bakanlığına başvurmakta muhtariyetlerine,

3. Sanık avukatlarından Av. Hasip Kaplan'ın muhakemenin durmasına yönelik talebine gelince; yürürlükte bulunan T.C. Anayasası ve 2845 sayılı yasa göz önünde bulundurularak muhakemenin durdurulmasına karar verilmesine yer olmadığına,

4. Adanın durumu, duruşma salonunun kapasitesi, ulaşım imkânları ve güvenlik önlemleri göz önünde tutularak duruşmayı izlemek isteyen yerli ve yabancı izleyicilerle yerli ve yabancı basın mensuplarından kimlerin katılacağının Ankara DGM C. Başsavcılığınca tespitine,

5. Bağımsız Türk yargısına gölge düşmemesi açısından gözlemci sıfatıyla duruşmalara katılmak isteyenlerin duruşmalara alınmalarına,

6. Duruşmanın imkânları ölçüsünde ara verilmeksizin sürekli yapılmasına,

7. 1999/78 Sayılı mahkememize sunulan iddianamenin adadaki duruşma günüyle birlikte sanığa tebliği için iddianamenin bir örneğinin ivedi olarak DGM C. Başsavcılığına yazı yazılmasına,

8. Müdahil ve sanık avukatlarının tespiti açısından kendilerine 5 günlük mehil verilmesine isimleri (adaya gidecek avukatların) bildirdiklerinden gerekli güvenlik önlemlerinin alınması ve adaya gidiş geliş güvenliğinin sağlanması için DGM C. Başsavcılığına yazı yazılmasına, isimler taraflar tarafından bildirilemediği uzlaşılamadığı hâlde mümkün mertebe il bazında başvurular göz önünde tutularak mahkeme heyetince tespitine ve başsavcılığımıza bildirilmesine,

9. Sanığın üzerine atılan suçun niteliğine, tutuklama tarihine dosya kapsamına göre tutukluluk hâlinin devamına,

10. Adaya alınacak avukatların duruşma günü ile birlikte kendilerine basın yoluyla tebligat yapılmasına,

11. İmralı adasındaki duruşmanın 31.5.1999 günü saat: 10.00'da başlanılmasına oy birliği ile karar verildi.

***

Başkanın sözünü bitirmesi üzerine şehit yakınları sanık vekillerinin üzerin bozuk para, çakmak, kalem, tarak gibi cisimler atmaya başladılar. Polis, sanık vekillerini tutuklu sanıkların girdiği kapıdan arkaya çıkardı.

***

Mahkeme salonunun dışında da içeriye giremeyen müdahiller ve sanık avukatları bulunuyordu. Uzun saçlı bir sanık avukatı, bir İtalyan gazeteci hanıma:

"Öcalan'ı savunmada kararlıyız. Biz dışarıda kaldık. Savunmayı tam yapamıyoruz." diye şikâyet edince, bir şehit yakını avukatın üzerine uçarak ensesine yumrukla vurdu.

Muhakemenin yapıldığı 2 Numaralı DGM birinci kattaydı. Polis mahkeme salonunun önünde bekleşen müdahilleri bina dışına çıkardı. Dışarıda da bir grup, Öcalan ve PKK aleyhine slogan atıyordu.

Sanık avukatları, mahkemenin bitişiğinde çay ocağının penceresinden dışarıdaki öfkeli kalabalığa uğratılmadan kaçırıldılar.

III. BÖLÜM

A) İMRALI DURUŞMALARI

BİRİNCİ DURUŞMA

(31 Mayıs 1999 Pazartesi)

1. Duruşmaya Gidiş ve Dinleyiciler

Duruşmayı takip edecek gazeteciler, şehit yakınları, gaziler, avukatları ile Avrupa ülkelerinden temsilciler adaya gidiş kartlarını almak için 04.00'ten itibaren Mudanya Jandarma Komutanlığına gelmeye başladılar. Öcalan'ın yakınları ve avukatları ise İmralı'ya Gemlik Gemport iskelesinden götürüldüler.

İmralı'ya gideceklerin listesi önceden belirlenmişti.

Listede ismi olanlar Mudanya Jandarma Komutanlığına bir gün önceden gelip kayıt yaptırdılar... Retina ve doku testinden geçtiler. Nüfus cüzdanından başka hiçbir kimlik kabul edilmedi. En bilinen insanlardan dahi nüfus cüzdanı istendi.

İlçe Jandarma Komutanlığına gelenler, yürüyüşle 10 dakika mesafede olan iskeleye minibüslerle götürüldüler. İlk günden sonra sık sık adaya gidenler çoğu zaman minibüsü beklemeden kendi arabalarıyla veya yürüyerek iskeleye geldiler.

İskelede de nüfus cüzdanına bakarak listeden isim kontrolü yapıldı. Turnikeden içeri alınan duruşma takipçileri retina ve doku kontrolünden, üst aramasından geçirildiler. Retina kontrolü, yüzü görebileceğimiz kadar büyüklükte bir ayna ile yapılıyor. Aynaya gözler kaydırmadan dikkatli ba-

kılıyor. Sonunda bir hanım sesi İngilizce: "Sizi tanıdım." deyince geçiliyor. Gözünüzü kaydırırsanız, ayna sizi tanımıyor! Hiç kimsenin üzerinde metal bir şey bırakılmadı. Saatler, kontrolden geçilirken alındı, sonra geri verildi. Tarak dahi sokulmadı. Naylon poşetler içine alınan özel eşyalar üzerine isimler yazıldı ve duvara raptedilmiş kutulara konduktan sonra anahtarı eşya sahibine verildi.

Adaya gidecek erzak da aynı deniz otobüsüne yüklendi.

***

Duruşmaları her gün sekizi yabancı olmak üzere toplam 20 gazeteci takip etti.

Yabancılar: Erich Walsh (Kanada Büyükelçiliği 3. Kâtibi), Peter Reuss (Almanya Büyükelçiliği 2. Kâtibi), Ferda Karaman (Almanya Büyükelçiliği tercümanı), Helen Van Der Beek (Hollanda Büyükelçiliği 2. Kâtibi), Benjamin Jonathan (İngiltere Büyükelçiliği Siyasî Bölüm Başkanı), Walter Schwimmer (Avusturyalı Parlamenter), Belgin Dölay (tercüman), Finn K. Fostervall (Norveç Büyükelçiliği), William Butler (ABD'li Hukukçu), Bruno Angele (Belçika Büyükelçiliği Başkâtibi), Gene Burt Christy (ABD Büyükelçiliği Başkâtibi), Serdil Günay (ABD Büyükelçiliği tercümanı).

Yerli Medya: Kenan Akın (*Türkiye*), Uğur Dündar (*Kanal D*), Ali Kırca (*ATV*), Güneri Civaoğlu (*Milliyet*), Abdurrahman Keskin (*TRT*), Demircan Ülger (*AA*), Uğur Şefkat (*NTV*), Işın Gürel (*İnter Star*), Reha Muhtar (*Show TV*), Emin Pazarcı (*Akşam*), Hikmet Çetinkaya (*Cumhuriyet*) ve Alparslan Esmer (*Turkhish Daily News*), Güntaç Aktan (*TRT*).

Yabancı Medya: Andrew Finkel (*CNN*), Christopher Morris (*BBC*), Selcan Hacaloğlu (*AP*), Burak Akıncı (*AFP*), Stephan Kinzer (*New York Times*), Ercan Ersoy (*Reuter*), Nicole Pope (*Le Monde*), Dietrich Sauter (*ARD*).

2. 'Vatan Hainlerini Taşımam'

Şehit yakınları, çocuklarının fotoğrafları ve Türk bayraklarıyla duruşmaya katıldılar. Akşemsettin deniz otobüsü saat 07.40'ta iskeleden demir aldı. İskelenin karşısındaki Mudanyaspor Lokalinde ve lokalin arkasındaki sokakta bekleyen çok sayıda şehit yakını deniz otobüsünü alkışlarla uğurladılar.

Öcalan'ın yakınları ve avukatları adaya Gemlik iskelesinden götürüldüler. İlçede geniş güvenlik tedbirleri alındı. Jandarma karakolunun karşısındaki tepeye de asker ve jandarma dikildi. Öcalan'ın ailesi ve avukatları

05.00'te bir minibüs ve üç otomobille eskort eşliğinde geldiler. Jandarma karakolunun önünde kendilerine ayrılan bölümde duran araçlar arandıktan sonra önce avukatlar sonra da Öcalan'ın ailesi tek tek, isim isim çağırılarak karakola alındılar. Dedektörle arandıktan sonra karakola giren grup, retina ve doku taramasından geçti. Grubun karakoldaki işi bir saat sürdü. Sanık yakınları ve avukatları üç jandarma minibüsü, eskort ve ambulans eşliğinde Gemlik Liman ve Depolama İşletmeleri AS (Gemport) limanına getirildiler.

İmralı'ya Öcalan'ın avukatlarından Ahmet Avşar'a "yazı gelmediği" için izin verilmedi. Öcalan'ın ailesinden kardeşleri Havva Keser, Fatma ve Mehmet Öcalan, amcaoğulları Abdullah ve Hacı Aydın Öcalan, dayıları Süleyman ve Sait Aslan, yeğenleri Hikmet ve Menderes Keser, Fatma Ayney duruşmaya katıldı. Öcalan'ın amcası Mehmet Emin Öcalan da "yazı gelmediği" için İmralı'ya gidemedi.

Öcalan'ın ailesinin ve avukatlarının adaya gidişini gözlemek için Hamburg Üniversitesi Anayasa Profesörü Norman Phach ve BM adına Bruce Kent'in aralarında bulunduğu yabancı heyet de Gemlik'e gelmişti.

Bruce Kent, gazetecilerin sorusu üzerine Öcalan'ın avukatlarının kaçırılırcasına götürüldüğünü ve bunun savunmanın teminatı bakımından yanlış olduğunu iddia ederek: *"Bu dava politik davadır. Türkiye devleti de buna politik yaklaşıyor."* dedi.

Alman profesör Norman Phach da, Öcalan'ın Türkiye'ye getiriliş şeklinin milletlerarası hukuk kurallarına aykırı olduğunu, muhakemenin âdil olamayacağını, bu yüzden Öcalan'ın milletlerarası mahkemede yargılanması gerektiğini, DGM'nin ise milletlerarası mahkeme standardında olmadığını söyledi. BM Güvenlik Konseyinin davayı takip edeceğini, davanın Konsey'e kadar gidebileceğini iddia etti.

Mudanya'dan hareket eden Akşemsettin deniz otobüsü, İmralı'ya vardığında, deniz otobüsünde bir anons duyuldu. Sanık vekillerini ve yakınlarını getiren yat arıza yaptığı için gecikmişti. Önce onlar çıkacak, sonra deniz otobüsündekiler...

Kimse olayın üzerinde düşünmedi. Sonra bir söylenti yayıldı: Öcalan'ın avukatlarını ve yakınlarını taşıyan yatın kaptanı Kıbrıs gazisiydi. "Bu vatan hainlerini taşamam!" diyerek yatı, denizin ortasında durdurmuş ve anahtarları denize atmış.

Böyle söylentinin çıkması anlamlıydı.

İmralı'da retina kontrolünden ve üst aramasından geçirildikten sonra isteyen bloknot ve kalem aldı. Bloknotlar, birinci hamur kâğıttan ve ikinci

hamur kâğıttandı. Kalemler de siyah Bic tükenmez ve Faber kurşun kalemlerdi. Duruşma bitiminde, alınan yere, defter ve kalemlerin iadesi istendi.

Mahkeme salonundan sadece *TRT* ve *AA*'nın görüntü almasına izin verildi. Adadan Mudanya'ya ilk önce 11.30'da Anadolu Ajansının foto muhabiri Mustafa Abadan Unat döndü. Mustafa Abadan Unat 470 kare film çektiğini söyledi.

Abdullah Öcalan'ın duruşması İmralı'da sürerken, duruşma salonundan ilk görüntülerin televizyonlarda yayımlanması üzerine şehit yakınları arasından bir grup genç, Mudanya'da basın mensuplarına tepki gösterdiler. Şehit yakınları: "Neremi neremi, oramı buramı programı yapanlar burada. Daha önce neredeydiler. Yıllarca kapılarını aşındırdık. Yüzümüze bakmadılar. Şimdi de bizi çekmeyin, istemiyoruz!" diye bağırdılar.

3. 'Referendum Yapılsın'

Tüm şehit aileleri dernekleri adına yapılan bir ortak açıklamada: *"Pişmanlık yasası için referandum yapılmalıdır."* denildi. Açıklamada şu görüşlere yer verildi:

"Pişmanlık yasasının her türlüsüne karşıyız. Çünkü bugüne kadar yapılan uygulamaların faydası görülmemiştir. Amaç, dağdaki kandırılmış diye masum gösterilen gençleri kazanmaksa buna inanmıyoruz. Suç işleyip de 'pişmanım' diyen affedilecekse masum ve namuslu insanların suçları nedir? İnanıyoruz ki pişmanlık yasası ile suçluya prim verilecek ve masum insanlar dahi suç işlemeye teşvik edilecek. Halka inanıp güveniyorsanız pişmanlık yasasını halka götürelim."

4. 'Biz Niçin Duruşmaya Giremiyoruz?'

Şehit yakınları ve gaziler kendilerinden az sayıda kişinin duruşmayı takip etmesine izin verilmesine kızdılar. Şehit aileleri İskele Meydanına girmek isteyince polis engeliyle karşılaştılar. *"Bizim çocuklarımız bu ülke için şehit oldu. 30 bin kişinin katilinin hiç tanımadığı yakınları duruşmaya alınırken bize neden izin verilmiyor?"* dediler. Aileler: *"Şehitler ölmez, vatan bölünmez", "İmralı Apo'ya mezar olacak", "Yunanistan gelsin, Apo'yu kurtarsın", "Şerefsiz Öcalan, şerefsiz avukatlar", "Kahrolsun Apo'nun avukatları", "Türk-Kürt kardeştir, Apo iti kalleştir"* sloganları attılar.

Bu arada İskele Meydanına bakan binanın terasına çıkan bir şehit yakını: *"Apo Ermeni tohumudur. Ermeni değilse buraya gelsin. Müslüman Müslümana bunu yapmaz. Polise, askere el kalkar mı? Kurşun sıkılır mı?*

Ermeni tohumu olmasa yapar mı bunu! Müslüman tohumu olsa bunu yapar mı!" diye bağırdı.

Mudanya İlçe Emniyet Müdürü Güzin Nil Erdoğan, şehit yakınlarını iskelenin karşısında bulunan Mudanyaspor Kulübü lokaline aldı. Mudanya Kaymakamı Mustafa Esen, sükûneti sağlamak, eksiklikleri giderebilmek için her yere koşturuyordu.

Şehit yakınları: *"Bir adama bu kadar masraf yapılmasından utanıyoruz. Apo'ya yapılan masrafla Doğu'ya bir okul, bir hastahane yapsınlar. Bu adiye bu kadar masraf değer mi?"* diye tepki gösterdiler. Bazı şehit yakınları da, Öcalan için yapılan masraftan dolayı daha ağır bir dil kullanıldılar ve: *"Benim verdiğim vergi, zehir zıkkım olsun!"* dediler.

Sivil toplum örgütlerinden sadece Türkiye Kamu Sendikaları Konfederasyonu (Türk Kamu-Sen) davaya müdahil oldu. Duruşmalara katılacak olan Kamu-Sen Genel Başkanı Resul Akay ile Türk Eğitim-Sen Genel Başkanı Şuayip Özcan, 100 kadar otobüsle ilçeye girmek istediler; ancak, ilçe yakınında Siemens'te durduruldular. Konvoyun uzunluğu iki kilometreyi buldu. Arabalarından inen binlerce memur yürüyüşe geçerek Siemens girişine kadar geldiler. Ellerinde Türk bayraklarıyla yürüyen memurlar, *"Kahrolsun PKK"*, *"Şehitler ölmez vatan bölünmez"*, *"İmralı Apo'ya mezar olacak"*, *"Öcalan ölecek bebekler gülecek"* sloganları attılar. Yürüyüş yapan grup daha sonra polisler tarafından durduruldu. İlçe Kaymakamı Mustafa Esen'in ikazıyla memurlar, Resul Akay ve Şuayip Özcan'ı iskeleye gönderdikten sonra İstiklâl Marşı okuyup geriye döndüler.

Saat 10.00'dan sonra Öcalan'ın duruşma salonundaki görüntülerinin televizyon kanallarında yayımlanmaya başlamasıyla şehit yakınlarının öfkesi taştı. Şehit yakınlarından bir grup, Öcalan'ı televizyon kanalından seyrederken fenalık geçirenlerin ve bayılanların ambulansa taşınmalarını görüntülemek isteyen basın mensuplarına bağırdı. Daha sonra basın mensuplarıyla aileler arasında itiş-kakış yaşandı. Basın mensuplarına kızan şehit yakınları demir parmaklıkları ve polis barikatını aşarak gazetecileri kovalamaya başladılar. Bu arada bir patlama duyuldu. Kalabalık arasında silâh atıldığı söylendi. Ancak silâh mı patladı, başka bir şey mi oldu, anlaşılamadı.

Büyüyen olay, çevredeki emniyet güçlerinin araya girmesiyle engellendi.

5. Duruşma

Öcalan teslim alınışından 103 gün sonra 31 Mayıs 1999 Pazartesi mahkemeye çıkarıldı.

Abdullah Öcalan, saat 09.38'de İmralı'da kaldığı cezaevinden elleri kelepçeli olarak alındı ve 16 FP 728 plakalı zırhlı vasıtasıyla mahkeme salonunun bulunduğu binaya getirildi.

Salona ilk olarak şehit aileleri, gazeteciler, Öcalan'ın ailesi ve 11 avukatı ile 11 müdahil avukat alındı. Şehit yakını avukatlar: Zeki Hacıibrahimoğlu, Mehdi Keskin, İlhan Çakar, Şevket Can Özbay, Müeremin Türkmen, Adnan Aytürk, Cengiz Erkoyuncu, Nejdet Küçüktaşkıner, Cahit Torun; sanık avukatları: Ercan Kanar, Hasip Kaplan, Niyazi Bulgan, Mahmut Şakar, İrfan Dündar, Hatice Korkut, M. Fehmi Güneş, Mükrime Tepe, Kemal Bilgiç, Ender Büyükçulha, Doğan Erbaş idiler.

Saat 09.45'te de Ankara 2 No'lu DGM heyeti Mahkeme Başkanı Mehmet Turgut Okyay, üyeler Hâkim Albay Abdülkadir Davarcıoğlu, Hüseyin Eken, Ankara DGM Cumhuriyet Başsavcısı Cevdet Volkan ile Yardımcı Savcı Talât Şalk yerlerine oturdular.

Mahkeme Başkanı Okyay bir konuşma yaparak güvenlik sebebiyle davanın İmralı adasına alındığını açıkladı.

İmralı adasına gelme zahmetine katlananların hoşgörüsüne sığındıklarını belirten Okyay, taşkınlık olmamasını, kendilerinin "yasal tedbir almaya mecbur bırakılmaması"nı rica etti.

Bu sıra söz alan sanık avukatı Ercan Kanar, daktilo edilmiş savunmasının Öcalan'a verilmesini istedi. Başkan Okyay: "Onu hemen verin." dedi ve ardından sanığın getirilmesini söyledi.

Sanık avukatları Ercan Kanar ve Hasip Kaplan mahkeme heyetinden "yetkisizlik" ve "görevsizlik"le ilgili talepleri olduğunu belirttiler.

Mahkeme Başkanı Mehmet Turgut Okyay, henüz sanığın kimlik tespitinin yapılmadığını, Kaplan ve Kanar'dan taleplerini sonra mahkemeye iletmeleri gerektiğini hatırlattı.

Bu tartışmalar yaşanırken Öcalan saat 09.55'te cam kafese alındı. Öcalan koyu renk ceket, krem rengi pantolon, mavi gömlek ve altı lastik kışlık ayakkabı giymişti. Kravatı alıkonduğu için takmamıştı.

Kafes, kurşun geçirmez camdan yapılmıştı. Kafesin içinde bir koltuk, önünde eğik bir masa ve Öcalan'ın tam karşısında tepede bir mikrofon bulunuyordu. Cam kafesin iki tarafında birer asker elleri arkada kıpırdamadan nöbet tutuyorlardı. Nöbetçiler saatte bir değişti.

132 kişilik salonda oturma düzeni şöyle idi:

Mahkeme heyetine göre solda cam kafes, cam kafesin üç metre ilerisinde sanık avukatları, sanık avukatlarının sol tarafında şehit yakını avukatlar,

şehit yakını avukatların ardında şehit yakınları, onların ardında dinleyiciler, sanık avukatlarının ardında yerli ve yabancı gazeteciler, onların ardında yabancı diplomatlar, en arkada sanık yakınları... Sanık avukatlarının bölümü 75 cm yüksekliğinde bir duvarla çevrilmişti. Sanık yakınları ile şehit yakınları birbirlerini görmeyecek şekilde paravanla ayrılmışlardı. Sanık avukatları paravanla ayrılmış ayrı bir koridordan dışarı çıkıyorlardı. Sanık yakınlarının oturduğu yerin ardında ise bir kapı vardı. Salon dışında da iki grup bir paravanla ayrılmıştı. Paravanların arasında birer parmak aralık bulunuyordu. Meraklılar bu aralıktan karşı tarafa bakıyorlardı. Sanık ve müdahiller arasında hem salonda, hem salon dışında jandarma aralıklarla dizilmişti.

Okyay kimlik tespitini yaptı.

Abdullah Öcalan'ın kimliği *"Şanlı Urfa'nın Halfeti ilçesi, Ömerli köyü nüfusuna kayıtlı, 1949 doğumlu, Ömer'den olma, Üveyiş'ten doğma"* olarak zapta geçti.

Okyay, zapte geçirirken "1949" diyeceğine heyecanla "1999" dedi, sonra düzeltti. Öcalan doğum tarihinin resmî belgelere göre "4 Nisan 1949" olarak geçtiğini, ancak nüfusa iki yıl geç kaydolduğu için 1949'da yazıldığını söyledi. Abdullah Öcalan'a kimlik tespiti sırasında "sabıkası" ve "mesleği" sorulmadı.

6. 'Öyle Bir Evlilik'

Okyay Öcalan'a sordu:

"Evli misin?"

Öcalan:

"Bekâr... Prensipte bir evlilik var. Ama bekârım."

Okyay:

"Boşandınız mı?"

Öcalan:

"Hayır, öyle bir evlilik."

Öcalan, 1953 doğumlu Tuncelili Kesire Yıldırım'la 1978 yılında evlendi. Kesire, Öcalan'la 1980'li yıllarda görüş ayrılığı yüzünden karşı karşıya geldi ve Avrupa'ya kaçtı. Bundan dolayı kâğıt üzerinde evlilikleri devam ediyor.

Kimlik tespitinden sonra ise Abdullah Öcalan, *"Kısa bir açıklama yapma gereği duyuyorum."* diyerek mahkeme heyetinden söz istedi. Bu sıra şehit yakınlarının oturduğu bölümden "şerefsiz!" diye bağırıldı.

7. 'Barış için Yaşamalıyım'

Öcalan şunları söyledi:

"Tüm uluslararası alanın dikkatini de göz önüne getirerek, yakalandığım günden, barış için yaşayacağım sözünü verdiğim günden bu güne kadar, kaba bir baskı, söz düzeyinde hakaret ve işkence görmediğimi belirtmek istiyorum. Bu bağlamda, bu temelde demokratik cumhuriyet ekseninde, barış ve kardeşlik için devletin hizmetinde çalışma isteğimi, kararlılığımı Türkiye Cumhuriyeti Devletinin bu konuda gösterdiği saygılı yaklaşımın bir gereği olarak, ben de bu düzeyde kararlılığımı saygı ve şükranla belirtmek istiyorum. Ayrıca yakalandığımda uluslararası devletlerden başta Yunanistan olmak üzere, Rusya ve kısmen İtalya, bunlar uluslararası hukuk kurallarını yerine getirmemişlerdir. İtalya, Kenya, Rusya ve Yunanistan ile diğer ülkeler tarafından uluslararası komplo neticesinde yakalandım. Tamamen korsanvari yöntemlerle, benim yakalanmamda bunların rolleri önemlidir. Bunu hem protesto ediyorum, hem de bu nedenle yargılanmamın ve dolayısıyla savunmamın fazla gereği olmayacağını belirtmek istiyorum. Ayrıyeten barış ve kardeşlik için yaşamam gerektiğini söyledim. Bu temelde savunmamı mahkemenizde dile getirmeyi yine tarihî bir görev biliyorum."

8. 'Özür Dilerim'

Öcalan daha sonra şehit ailelerine döndü:

"Sayın saygıdeğer şehit yakınlarına da kısa bir açıklama yapmak istiyorum. Kendilerinin yaşadığı üzüntüyü, acıyı yürekten paylaşıyorum. Yine bundaki sorumluluk payımdan üzüntü duyuyorum temelde. Şehit ailelerinin acılarını aynen taşıyorum. Kan ve gözyaşını kesmek için söz veriyorum. Hakikaten bir toplumsal yaradan kaynaklanan bu kanın durması için ve barış için elimden gelen her türlü çabayı göstereceğime söz veriyorum. Saygılarımla efendim."

Öcalan bu sözleri söyleyince salonda bir uğultu koptu... Şehit yakınları şehit fotoğraflarını Öcalan'a doğru kaldırdılar:

"Şerefsiz!... Köpeksoyu!... Köpek!..." bağırışları duyuldu.

9. 'Duruşma Ertelenemez'

Abdullah Öcalan, konuşmasını bitirdikten sonra Mahkeme Başkanı Okyay, ifadeyi özetleyerek zapta geçirtmeye başladı. Okyay, Öcalan'ın: *"Şehit ailelerinin acılarını paylaşıyorum. Bundan sonra barış için çalışa-*

cağım." sözlerini yazdırdı... Bu sıra hâkim üye Hüseyin Eken, *"Şehit ailelerinden özür diliyorum."* cümlesinin de zapta geçmesini istedi. Okyay, Eken'in isteğini zapta geçirtti.

Sanık avukatı Hasip Kaplan söz aldı. Mahkemelerin görev ve yetkisine dair şimdilik bir şey söylemeyeceğini belirterek: *"Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararı doğrultusunda, davanın müvekkilinin yakalanmasından bu yana Başbakanlık Kriz Masası tarafından DGM'nin ilgili anayasa değişikliğini kamuoyunda tartışılır olması nedeniyle muhakemenin durdurulmasını"* istedi. Devamla: *"Müvekkilimle bu davada savunması hususunda görüş ayrılıklarımız var. Kendisi de davanın esasıyla ilgili bir savunmaya girmeyeceğini beyan ettiğinden müvekkil sanığın beyanından sonra da savunmanın bir anlamı kalmamıştır. Müvekkilimle ilgili karar önceden verildiğinden savunma olarak bir şey yapmam mümkün olmadığı nedeniyle bu davadaki avukatlık görevinden ayrılıyorum."* dedi. Bu konuda altı sayfalık dilekçe verdi ve salonu terk etti.

Ardından sanık avukatı Ercan Kanar kalktı:

"Sayın meslektaşımın görüş ve beyanlarına aynen katılıyorum. Duruşma açısından çok önemli bir nedenimiz var. Yapılacak yargılamanın CMUK hukukuna uygun olması gerekir. Anayasa'nın 138'inci maddesine uygun olması gerekir. Müvekkilimiz ile ilgili soruşturma ceza usûl hukukuna uygun olarak yapılmamıştır. Kriz Merkezi uygulamalarıyla ilgili Danıştay'a başvurduk. Bu nedenle davanın durdurulmasını istiyoruz."

Kanar, 31 Mayıs 1999 tarihli sekiz sayfalık, daha önce Ankara İdare Mahkemesi Başkanlığına sundukları dilekçenin suretiyle birlikte mahkemeye ibraz ederek yargılamanın durdurulmasını istedi ve duruşmadan da ayrılacağını belirterek dışarı çıktı.

Şehit yakınlarının avukatı Mehdi Keskin ayağa kalktı ve sanık avukatlarının taleplerinin hukuka aykırı olduğunu söyledi. Sonra dört sayfalık davanın durdurulmamasıyla ilgili dilekçelerini mahkemeye sundu.

Avukat Cahit Torun söze girdi:

"Mahkemeden ceza usûlünün korunması ve tatbikini istiyoruz. Önce müdahillerin söz alması gerekir. Daha sonra sanık tarafına söz verilir. Ayrıca bu davada CMUK'un 253'üncü maddesinde şartları öngörülen davanın durdurulması sebepleri mevcut değildir. Bu hususun da nazara alınmasını istiyoruz."

Bu konuda görüşlerini ihtiva eden 10 sayfalık metni mahkeme heyetine verdi.

Avukat Mehmet Celal Nacar kalktı:

"Meslektaşlarımın görüşlerine katılıyorum. Davanın durdurulması konusundaki taleplerinin reddedilmesini istiyorum."

Saat 10.30'u gösteriyordu.

Öcalan söz aldı:

"Pratik yaşam koşullarına ilişkin bir dilekçe verdim. Bunun dikkate alınmasını istiyorum."

Mahkeme Başkanı Okyay talebinin dikkate alınacağını bildirdi.

Cumhuriyet Savcısı Talât Şalk söze girdi:

"Devlet Güvenlik Mahkemeleri Anayasa'nın 143-2845 sayılı DGM'leri kanununun 5. ve 6. maddeleri uyarınca kurulmuş ve yargıçlarının tayini de bu kanunda yazılı esaslara göre yapılmıştır. İnsan Hakları Mahkemesinin verdiği İncal davasından sonra Devlet Güvenlik Mahkemeleri yasasında ve Anayasa'da değişiklik yapılmamıştır. Devlet Güvenlik Mahkemeleri Kanunu 1984 yılında kabul edilmiştir ve Devlet Güvenlik Mahkemeleri 1 Mayıs 1984'ten beri görev yapmaktadır. Tabiî olarak Devlet Güvenlik Mahkemelerin görev alanına giren suçların yargılaması Devlet Güvenlik Mahkemeleri Kanunuyla yapılacaktır. Anayasa'da ve kanunlarda değişiklik yapılması ihtimali yargılamanın durması için bir gerekçe olamaz. Ayrıca Anayasa'nın 36/2 maddesinde 'Hiçbir mahkeme görev ve yetkisi içindeki davaya bakmaktan kaçınamaz' hükmü mevcuttur. Bu itibarla sanık avukatlarının bu konudaki taleplerinin reddi ile yargılamanın devamına karar verilmesini talep ve mütalâa ederim."

Kısa bir aradan sonra Mahkeme Başkanı Okyay açıkladı:

"Mahkemeler yürürlükteki Anayasa ve yasalara göre hareket eder, yasa tasarıları duruşmalarda bekletici mesele olamaz, davanın durdurulması ve yetkiyle ilgili sanık avukatlarının talepleri 30 Nisan 1999 tarihli duruşmada reddedildiğinden ayrıca bu konuda yeniden karar verilmesine yer olmadığına oy birliği ile karar verildi."

***

Duruşmaya ara verildiğinde şehit yakınlarıyla bazı gazeteciler arasında sert tartışmalar geçti. Bir şehit babası gazetecilerin oturduğu masaya geldi. Güneri Civaoğlu, Ali Kırca ve Reha Muhtar'ın yanında durdu. Güneri Civaoğlu'na döndü:

"Senin çocuğun var mı?"

"Yok..."

"Benim tek evlâdım vardı; onu da Güneydoğuda şehit verdim. Sen evlât acısını bilmezsin. Bu acıyı bana, şehit ailelerine sor. Apo'yla röportaj yaparken hiç bunlar aklına geldi mi?"

Güneri Civaoğlu ve yanındakiler şehit babasının sözlerini sessizce dinlediler.

IV. BÖLÜM

A) ANKARA DGM CUMHURİYET BAŞSAVCILIĞININ İDDİANAMESİ

DGM savcıları Talât Şalk, Nuh Mete Yüksel ve Hamza Keleş tarafından hazırlanan, 6 bölüm, 139 sayfadan meydana gelen ve 26 Nisan 1999 tarihini taşıyan *İddianame* saat 10.35'te, Başsavcı Cevdet Volkan tarafından okunmaya başlandı. Volkan, saat 12.35'e kadar *İddianame*'nin 99'uncu sayfasına geldi. Çok az atlayarak okumuştu. Duruşmaya 12.35'te ara verildi. Öğleden sonraki duruşma 13.40'ta başladı. İddianame'yi okumaya Cumhuriyet Savcısı Talât Şalk devam etti.

(*İddianame*'de bazı yazılış hataları vardı. Bunları düzelttim. Üslûba hiç dokunmadım. Yalnız nispet "î"lerini ve düzeltme "^" işaretlerini koydum.)

TUTUKLU

T.C.

ANKARA

DEVLET GÜVENLİK MAHKEMESİ

CUMHURİYET BAŞSAVCILIĞI

HZ. NO : 1997 / 514

ESAS NO : 1999 / 98

İDDİANAME NO : 1999 / 78

İDDİANAME

ANKARA ( ) NOLU DEVLET GÜVENLİK
MAHKEMESİ BAŞKANLIĞINA

DAVACI: :

KAMU HUKUKU

MÜŞTEKİLER:

1- Tacettin DUMAN, İzzet oğlu 1940 doğumlu, Balıkesir Merkez Köseler Köyünde oturur.

2- Ayrıca, dilekçeleri dosyaya konulan çok sayıdaki şikâyetçi olanlar.

SANIK:

Abdullah ÖCALAN: Ömer ve Üveyiş oğlu, 1949 doğumlu Halfeti İlçesi, Ömerli Köyü nüfusuna kayıtlı. Hâlen bu suçtan İmralı Kapalı Cezaevinde TUTUKLU.

GÖZETİM TARİHİ :

16.02.1999

TUTUKLAMA TARİHİ :

23.02.1999

SUÇ:

Devlet topraklarının tamamını veya bir kısmını yabancı bir devletin hâkimiyeti altına koymağa veya Devletin istiklâlini tenkise veya birliğini bozmağa veya Devletin hâkimiyeti altında bulunan topraklardan bir kısmını Devlet idaresinden ayırmağa yönelik hareketlerde bulunmak.

SUÇ TARİHİ : 15.02.1999 ve öncesi

1. I. BÖLÜM

GİRİŞ

Amacı; Türkiye topraklarının bir kısmında Marksist-Leninist ideolojiye dayalı, bağımsız bir Kürt Devleti kurmak olan ve 1972-1973 yıllarından bu yana, bu amacına ulaşabilmek için de öncelikle, ülke topraklarından bir kısmında yoğun şekilde ayrı bir Kürt ırkı bulunduğu ve bunların egemen Türk Devleti tarafından sömürüldüğü, ezildiği ve katledildiği hususunda, inandırdığı kişileri örgütleyerek, yasadışı silâhlı terör örgütü PKK'yı kuran, bu amaca yönelik eylemler planlayan ve silâhlandırdığı kimseleri terörist faaliyetlere katılmalarını sağlayarak silâhlı ayaklanma hareketi başlatan, yurt içi ve yurt dışında bölücü ve silâhlı terör eylemlerini gerçekleştiren, uzun süredir bu örgütü sevk ve idare eden sanık Abdullah ÖCALAN'ın, Kenya güvenlik birimlerince yurt dışında yakalanıp, Türk güvenlik görevlilerine 15.02.1999 günü teslim edilmesi, Türkiye'ye getirilerek güvenlik nedeniyle İmralı Adası'nda gözaltına alınması üzerine, hakkında daha önce aynı suçtan gıyabı tutuklu olarak açılan ve Ankara 2 Nolu Devlet Güvenlik Mahkemesi'nde yargılaması sürdürülen kamu davasının bulunması, ayrıca Cumhuriyet Başsavcılığımızca başlatılan 1997/514 ve 1998/632 Hz. sıralarında kayıtlı soruşturmaların olması, yurt içinde ve yurt dışında gerçekleştirilen yoğun eylemleri ve bunların nitelikleri de nazara alınarak, mevcut soruşturmanın genişletilmesinde yarar görülmüştür. (Kls: 1/Dizi: 5-7)

Mudanya İlçe Jandarma Komutanlığının 19 Şubat 1999 günlü yazısı üzerine, 2845 sayılı Kanun'un 4229 sayılı Yasayla yeniden düzenlenen 16'ncı maddesi uyarınca sanığın 4 güne kadar gözaltında tutulmasına karar verilmiş, ayrıca Ankara 1 No.lu Devlet Güvenlik Mahkemesi Yedek Üyeliğince de bu süre 22.02.1999 dahil 3 gün daha uzatılmıştır. (Kls: 1/20-23)

Hava muhalefeti sebebiyle ancak 21.02.1999 günü İmralı Adası'na ulaşabilen Ankara 2 No.lu Devlet Güvenlik Mahkemesi Yedek Üyeliğince müşahedeye tâbi tutulup gerekli doktor muayenesinden geçirilen sanığın, gözaltında tutulmasında herhangi bir sakınca bulunmadığına karar verilmiştir. (Kls. 1/24-36)

Gözetim süresi içinde ifadesi alınan sanık, sevk edildiği Ankara 2 No.lu Devlet Güvenlik Mahkemesi Yedek Hâkimliği'nce sorgusu yapılıp, 23.02.1999 gün ve 1999/63 D.İş. sayılı kararı ile, Devlet topraklarından bir kısmını Devlet idaresinden ayırarak ayrı bir devlet kurmaya matuf fiil işlemek suretiyle Türk Ceza Kanunu'nun 125'inci maddesini ihlâl etmek suçundan tutuklanmış, mevcut kamu davası dosyası içinde bulunan ve Adana Devlet Güvenlik Mahkemesi'nin 17.11.1998 gün 1998/345 Esas, Gazi Antep Sulh Ceza Mahkemesi'nin 10.02.1995 gün 1995/84 sorgu, Ankara 2 No.lu Devlet Güvenlik Mahkemesi'nin 29.08.1997 gün ve 1997/125 D.İş. sayılı gıyabı tevkif müzekkereleri de vicahiye çevrilerek İmralı Kapalı Cezaevine konulmuştur. (Kls: 1/Dizi: 42/1-50,43-78,79-97)

Tutuklu sanığın cezaevinde bulunduğu süre içinde avukatları ve yakınlarıyla olan görüşmeleri konusunda ilgili makamlarca yapılan yazışmalar, alınan dilekçeler Klasör-2'de toplanmıştır.

Sanık Abdullah ÖCALAN hakkındaki, diğer Devlet Güvenlik Mahkemeleri Cumhuriyet Başsavcılıkları tarafından başlatılan hazırlık soruşturmalarının yetkisizlik kararı verilerek gönderilmesi talep edilmiş, Diyarbakır Devlet Güvenlik Mahkemesi Cumhuriyet Başsavcılığının Hz. 1998/739- Karar 1999/28 (Kls: 24-25-42-43); İzmir Devlet Güvenlik Mahkemesi Cumhuriyet Başsavcılığının Hz. 1993/539- Karar 1999/5 (Kls: 26-34); Van Devlet Güvenlik Mahkemesi Cumhuriyet Başsavcılığının Hz. 1999/107, Karar 1999/2 (Kls: 23); Gaziantep Cumhuriyet Başsavcılığının Hz. 1987/7764-Karar 1999/18 (Kls: 22/Dizi/1-24) sayılı yetkisizlik kararları ekinde gönderilen soruşturmalar, Cumhuriyet Başsavcılığımızın Hz. 1997/514 sayılı evrakı ile birleştirilerek işleme konulmuştur.

Ayrıca, değişik yer ve zamanlarda PKK terör eylemleri sonucu yakınları öldürülenlerle, olaylar nedeniyle yaralananlar tarafından mahallî Cumhuriyet Başsavcılıklarına verilip, yetkisizlik veya görevsizlik kararına bağlanarak gönderilen çok sayıdaki şikâyet dilekçesi, aynı hazırlık evrakı ile birleştirilmiştir. (Kls: 23,24,25,40,41)

Sanık Abdullah ÖCALAN'ın talimatıyla gerçekleştirilen adam öldürmeye azmettirme suçundan Alman makamları tarafından I BJS 195/88-3 II BGS 90/90 dosya numarasıyla başlatılan soruşturma evrakındaki delililer, 1999/126 Hz. sayılı istinabe talebiyle Adalet Bakanlığı aracılığı ile yetkili Alman makamından talep edilmiş, ancak henüz intikal etmemiş, bu hazırlık soruşturması da 1997/514 ile birleştirilmiştir. (Kls: 1/Dizi: 197/1-17)

PKK terör örgütünün Türkiye çapında ve özellikle Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde sivil, asker, kadın, çocuk, meslek, din, mezhep, ırk ve cins ayırımı gözetmeksizin kitle imhası şeklindeki toplu adam öldürme, yakma, yok etme ile sonuçlanan, katletme, silâhlı yol kesme, soygun, eğitim ve öğretim özgürlüğünü engelleyici nitelikteki okul yakma ve toplu öğretmen kıyımı, sivil ve resmî daire, köy ve mezra ile ekonomik ve turistlik yerlere silâhlı baskın ve bombalama gibi olaylarla ilgili bilgi ve belgeler Cumhuriyet Başsavcılıklarından istenmiş ve sürdürülen soruşturma evrakı arasına konulmuştur. (Kls: 9-10-11-12-13-20-39)

Alınan şikâyet dilekçelerinden yer, zaman ve olay belirtilip, delillendirilenler ile, bunların dışındaki dilekçelerde yer verilen olaylar yetkili makamlardan sorulmuş, alınan liste ile bir diğerleriyle birlikte ayrı klasör hâlinde evraka eklenmiştir. (Kls: 23,24,25,40,41)

Yine sanık Abdullah ÖCALAN'ın meydana gelen olaylarla ilişkisini ortaya koyacak bilgi ve belgelerle telsiz konuşmaları, düzenlenen toplantılar ile televizyonlardaki beyanlarına ait ses ve video bantları derlenerek çözüm tutanakları, yayınlanan ya da ele geçirilen bildiri, broşür, dergi, kitap gibi delillerle birlikte toplanmıştır. (Kls: 14-1-34-38)

Devlet güvenlik güçleri ile istihbarat birimlerinden elde edilen terör örgütünün kuruluşu, yapısı, amacı ve bu yöndeki faaliyetleri ve sonuçlarını ortaya koyan belge ve bilgiler alınmış, *İddianame*'nin özel bölümünde duruma geniş şekilde yer verilmiştir. (Kls: 3,4,5,6,7,8)

Türkiye Cumhuriyeti Devletinin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü ağır ve ciddî bir tehlikeye sokan, Devletin egemenliğini ortadan kaldırmayı amaçlayan, demokratik ve hoşgörülü ortamdan yararlanarak kin ve nefret tohumlarını atıp, zamanla daha da geliştiren, yasal ve yasal olmayan yollarla faaliyet gösteren diğer örgüt ve kuruluşların eylem ve söylemlerinden her fırsatta yararlanan, Türkiye Cumhuriyeti Devleti aleyhinde yabancı ülke temsilcileri ve kuruluşları ile iş birliği yaparak, terör örgütüne ve kendisine maddî ve manevî çıkar sağlama çabasını çekinmeden gösteren, ırk düşmanlığı ile şiddeti artırmada örgüt ve mensuplarını aracı olarak kullanan ve ham hayal peşinde sürükleyerek Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları ile birlikte ölüme atmada hiçbir sakınca görmeyen,

bunun için de her türlü baskı, cebir, şiddet, korkutma, yıldırma, sindirme veya tehdit yöntemlerini uygulamaya koyan gizli ve açık, sözlü ve yazılı emri ve talimat veren, telkinlerde bulunan sanık Abdullah ÖCALAN'ın, her birisi Türk Ceza Kanunu ile diğer yasalara göre ayrı ayrı suç sayılan eylemleri, bir bütün olarak Türk Ceza Kanunu'nun 125'inci maddesini ihlâl ettiği açık ve tartışmasız şekilde kabul edildiğinden başka delil toplanması yoluna gidilmemiştir.

İddianamenin düzenlenmesinde; bölücü bir terör organizasyonu olan PKK'nın yapısı, amacı, faaliyetleri geniş olarak ele alınmış, bugüne kadar gerçekleştirdiği binlerce eylemden örnekler verilmiş, fiilî ve hukukî durumunun tespitine çalışılmış, eylemlerin sanıkla olan ilişkisi belirlenmiş, adı geçen örgütün Türkiye Cumhuriyeti Anayasası ve ilgili yasaları ile uluslararası sözleşme ve kurallar açısından durumu değerlendirilmiş, savunması da gözetilerek ayrı ayrı bölümler hâlinde belirlenip sonuçlandırılmıştır.

2. II. Bölüm

PKK terör örgütünün kuruluşu, amacı, programı, stratejisi, yapılanması ve faaliyetleri

A) Kuruluşu

Terör örgütü PKK (Partiya Karkeran Kürdistan-Kürdistan İşçi Partisi), 27 Kasım 1978 tarihinde Diyarbakır İli Lice İlçesi Fis (Ziyaret) Köyü'nde kuruluş kongresini gerçekleştirerek kurulmuştur. Örgütün I. Kongresi de sayılan bu kongrede Abdullah ÖCALAN, Kurucu Genel başkan seçilmiştir. Abdullah ÖCALAN, bu yöndeki çalışmalarına Ankara'da üniversite çevresinde başlamış olup, 1975 yılına kadar ideolojik alt-yapı ve öncü kadro oluşturma faaliyetlerini yürütmüş, 1976 yılından itibaren de arkadaşlarıyla birlikte Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesinde faaliyetlerini sürdürmüştür.

Abdullah ÖCALAN, 1970 yılında İstanbul'da DDKO (Devrimci Doğu Kültür Ocakları) şubesi üyesi olarak faaliyete başlamış, 1971 yılında Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi'ne kayıt yaptırmış, yine bu yıllarda Marksis-Leninist görüşlü THKP/C örgütü ile ilgilenmiş, Nisan 1972 tarihinde Şafak Grubunun bildirilerini dağıtırken yakalanarak 7 ay Mamak Askerî Cezaevinde tutuklu kalmıştır.

Terör örgütünün başı olan sanık Abdullah ÖCALAN, Mart 1973 ta-

rihinde etrafına topladığı, üniversiteli arkadaşlarıyla, "Kürtçü-bölücü" bir örgütlenmeyi oluşturmak amacıyla ilk toplantıyı yapmıştır. Bu toplantıda "Kürdistan olarak nitelendirilen Doğu ve Güneydoğu illerimizin, Türkiye'nin sömürgesi olduğu, amaçlarının bu bölgede bağımsız bir Kürt Devleti kurmak olduğu, bunu sağlamak için gizli bir örgüt kurulması gerektiği" beyan edilmiştir.

Abdullah ÖCALAN; öğrenci evleri, okul kantinleri ve yurtlarda öğrenci kesimini etkilemeye çalışırken başta Tuzluçayır ve Dikmen olmak üzere çeşitli semtlerdeki "Kültür, Güzelleştirme, Yaşatma" sıfatlı derneklerde çeşitli yaş grubundan gençlere ve ailelerine el atmıştır. Böylece ideolojik alt-yapı ve önce kadro oluşturma faaliyetleri yürüten Abdullah ÖCALAN öncülüğündeki grup 1975 yılı sonlarında Dikmen semtinde bir toplandı yapmışlardır. Bu toplantıda ideolojik oluşumun sağlandığı, asgarî kadronun oluştuğu sonucuna varılmıştır. Bu nedenle 1976 yılından itibaren faaliyetlerini Doğu ve Güneydoğu illerinde sürdürme kararına varılmıştır.

Abdullah ÖCALAN, 1975 yılında üst düzey elemanlarından Mehmet Hayri DURMUŞ ile birlikte grubun manifestosu veya örgütün program taslağı niteliğindeki 68 sayfalık "KÜRDİSTAN DEVRİMİNİN YOLU" isimli broşürü kaleme almışlardır.

1976 yılından itibaren bölge illerine dağılan ilk önce elemanlar Gaziantep, Şanlıurfa, Diyarbakır, Mardin, Batman, Elazığ, Bingöl, Tunceli, Kars, Ağrı illerinde 1 yıl süre ile "Ulusalcılar, Ukocular, Kürdistan Devrimcileri" adı altında faaliyet sürdürmüşler ve bu faaliyetleri sırasında genellikle öğrenci gençlik ve akraba aileleri ağırlıklı bir çevre oluşturmuşlardır.

Sanık Abdullah ÖCALAN liderliğindeki üst düzey elemanlar ise 1977 Ocak ayında Ankara Mimar ve Mühendisler Odası'nda bir toplantı gerçekleştirerek Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesinde sürdürülen faaliyetlerin genel bir değerlendirmesini yapmışlardır. Yine bu toplantıda bölgede nispeten rahat bir ortam bulunduğu, örgüt liderinin bölgede gezi yapabileceği, grup lideri olarak Abdullah ÖCALAN'ın bölgede bir dizi toplantı yaparak kendisini sempatizanlara tanıtmasının faydalı olacağı kararlaştırılmış ve alınan bu karar gereği Abdullah ÖCALAN, Nisan-Mayıs 1977 tarihinde bölgede yaptığı gezi ve toplantılarda örgüt sempatizanları üzerinde amaçlanan etkiyi göstermiştir. Abdullah ÖCALAN'ın bölgedeki gezisi boyunca Ağrı, Kars, Tunceli, Karakoçan, Diyarbakır ve Gaziantep il ve ilçelerinde yer yer 30-40 kişinin katıldığı toplantılar gerçekleştirilmiştir.

Yaklaşık 3 yıl boyunca Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde "Kürdistan Devrimcileri, Ukocular, APO'cular" adı altında kadrolaşma faaliyetlerini sürdüren Abdullah ÖCALAN ve arkadaşları, yukarıda belir-

tildiği gibi 27 Kasım 1978 tarihinde PKK örgütünü kurmuşlar, 30 Temmuz 1979 tarihinde ise dönemin Adalet Partisi Şanlıurfa Milletvekili Mehmet Celal BUCAK'a yaptıkları silâhlı saldırı ile örgütün kuruluşunu ilân etmişlerdir.

Kurulması kararlaştırılan PKK örgütünün programı 1977 yılında, tüzüğü ise 1978 yılında hazırlanmıştır. Partinin program ve tüzüğü 1995 yılında gerçekleştirilen V. Kongre'de birtakım Marksist-Leninist unsurlarından arındırılmıştır. Partinin kuruluş bildirgesi ise Abdullah ÖCALAN tarafından o dönemde gizlenmekte olduğu Diyarbakır'da Aralık 1978-Ocak 1979 tarihleri arasında hazırlanmıştır.

B) Amaç, Program ve Stratejisi

1977 yılı sonlarında hazırlanan parti programı "KÜRDİSTAN DEVRİMİNİN YOLU-MANİFESTO" broşüründeki görüşlerin formüle edilmiş şeklidir. 1995 yılında gerçekleştirilen V. Kongre'de parti programında değişiklikler yapılmış olmasına rağmen programın 3. Bölümünde yer alan "KÜRDİSTAN DEVRİMİNİN ÖZELLİKLERİ, KÜRDİSTAN DEVRİMİNİN GÖREVLERİ" başlıklı kısımlar aynen muhafaza edilmiştir.

Hazırlanan parti programına göre;

(1) Kürdistan Devriminin Özellikleri

Kürdistan'da partinin yürüttüğü devrim bir ulusal demokratik devrim olup, başlıca özellikleri şunlardır:

a) Devrimin 2 temel yanı vardır. Millî ve demokratik yanı.

Millî yanı; sömürgeciliğin siyasal, askerî, ekonomik, kültürel alandaki hâkimiyetini hedef almaktadır. Devrimimiz ilk planda bu yanı ön plana alarak gelişmiştir. Millî çelişki baş çelişki olup, diğer toplumsal çelişkilerin çözümünde tayin edicidir.

Devrimin ikinci yanı demokratik yanıdır. Demokratik devrim, toplumda Orta Çağ'dan kalma çelişkileri temizlemeyi hedef almaktadır. Bunlar feodal, komprador sömürüsü, aşiretçilik, mezhepçilik, kadının kölece bağımlılığı gibi çelişkilerdir. Bu çelişkiler çözüldükçe toplum demokratik bir nitelik kazanmaktadır.

Devrimin bu iki yanı arasında çok sıkı bir ilişki vardır. Demokratik devrim, hâkim yan olan millî devrime bağlı olarak gelişmektedir. Millî devrimin gelişmesi de toplumdaki demokrasinin gelişmesine çok yakından bağlı olmaktadır.

b) Kürdistan Devriminin diğer bir özelliği önderlik sorununa ilişkindir. Ulusal Demokratik Devrimde önderlik iki biçimde ortaya çıkmaktadır. Birincisi sınıf önderliği, ikincisi parti önderliği. Sınıf önderliği çerçevesinde feodal komprador sınıf, küçük burjuvazi ve işçi sınıfı arasında süren yoğun mücadelede önemli sonuçlara ulaşılmıştır. Ulusal kurtuluş mücadelesi pratiği, devrimde zafer yaratacak temel gücün işçi-köylü ittifakı, zafer yaratacak önderliğin ise işçi sınıfının ideolojik-politik ve örgütsel önderliği olduğunu göstermiştir. Diğer sınıf önderlikleri sürekli geriler ve sömürgecilik karşısında ciddî bir güç olmaktan çıkarken, partimiz şahsında şekillenen işçi sınıfı önderliğinin sağladığı sürekli gelişme bunu kanıtlamıştır.

Kürdistan'ın bölünmüşlüğünden kaynaklanan parça önderliği de önemlidir. Geri bir sosyal yapıda ve küçük bir parça olmasına rağmen Güney Kürdistan'ın geçmişte kendini önder olarak dayatması ve bütün Kürdistan'ın olanaklarını kendinde toplaması, ulusal kurtuluşta bir sonuç ortaya çıkarmadığı gibi, ona ciddî zararlar da vermiştir. Bu çarpık durum, gelişmiş ve büyük parça olan Kuzey Kürdistan'daki ulusal kurtuluşu gelişmeyle düzeltilmiş ve T.C.'ye karşı Kuzey-Batı Kürdistan'daki mücadelenin önderliği sağladığı kalıcı gelişmelerle kanıtlanmıştır.

Kürdistan'ın bölünmüşlüğünden kaynaklanan parça önderliği de önemlidir. Geri bir sosyal yapıda ve küçük bir parça olmasına rağmen Güney Kürdistan'ın geçmişte kendini önder olarak dayatması ve bütün Kürdistan'ın olanaklarını kendinde toplaması, ulusal kurtuluşta bir sonuç ortaya çıkarmadığı gibi, ona ciddî zararlar da vermiştir. Bu çarpık durum, gelişmiş ve büyük parça olan Kuzey Kürdistan'daki ulusal kurtuluşu gelişmeyle düzeltilmiş ve T.C.'ye karşı Kuzey-Batı Kürdistan'daki mücadelenin önderliği sağladığı kalıcı gelişmelerle kanıtlanmıştır.

Hem sınıf, hem de parça önderliğini doğru bir biçimde ele alıp, şahsında doğru bir çözüme kavuşturan partimiz burjuva milliyetçi, ulusal inkârcı, teslimiyetçi yaklaşımlara karşı başarılı bir mücadele vererek, ulusal kurtuluşa doğru, devrimci çizgiyi egemen kılmıştır.

c) Devrimimizin 3. özelliği halkın geniş güçlerinin seferber edildiği uzun vadeli bir mücadele çizgisine sahip olmasıdır. Bu çizgi pratikte kendisini uzun vadeli halk savaşı biçiminde şekillendirir. Uzun süreli halk savaşı temelinde, bütün mücadele biçimlerinin kullanılmasını içerir. Çok güçlü olan sömürücü örgütler, ancak böyle bir mücadele çizgisiyle geriletilip yenilgiye uğratılabilir.

d) Devrimimizin 4. temel özelliği sadece Kürdistan'la sınırlı olmayıp çevresini de derin etkisi altına alması ve bölgesel çapta gelişmesidir. Bu devrimimizin evrensel niteliğini göstermektedir.

(2) Kürdistan Devriminin Görevleri

Devrimimizin en yüce amacı, sınıfsız topluma doğru ilerlemektir. Bu toplumun ilk evresi olan sosyalizme varmak zorunlu bir aşama olup, devrimimiz esas olarak şu görevleri gerçekleştirecektir. Bu görevler, şu ana bölümlerde toplanmış olup, bu bölümlere bağlı olarak yapılması gerekenler 32 madde hâlinde sıralanmıştır.

a) Türk sömürgeciliğinin ve gerisindeki emperyalizmin Kürdistan üzerindeki her türlü hâkimiyetine son vermek,

b) Demokratik halk yönetiminde ulusal, bağımsız ve demokratik bir toplum yaratmak.

c) Bağımsız bir ekonomik yapı inşa etmek,

d) Sömürgeci eğitim ve kültür kurumlarının yerine ulusal eğitim ve kültür kurumlarını oluşturmak, Kürtçenin bütün lehçelerinin gelişimine fırsat ve imkân tanımak ve birinin ulusal dil hâline gelmesini teşvik etmek, Kürt dili, edebiyatı ve tarihi alanlarında yoğun bir araştırma ve örgütlendirme çabasına girişmek, bütün halka okur-yazar olma imkânı tanımak.

e) Kürdistan devrimini ve birliğini sağlamak,

f) Komşu halklarla olan ilişkilerde ve uluslararası sorunlarda proleter enternasyonalizmi uygulamak,

(3) PKK'nın Mücadele Stratejisi

PKK'nın kuruluş amacı, örgütün manifestosu olan "KÜRDİSTAN DEVRİMİNİN YOLU" isimli broşür, parti programı ve PKK kuruluş bildirgesinde "BAĞIMSIZ BİRLEŞİK KÜRDİSTAN'IN KURULMASI", "Stratejisi ise, "UZUN SÜRELİ HALK SAVAŞI" olarak açıklanmıştır.

Halk savaşı stratejisinin temel örgütlenmelerinin "parti-cephe-ordu" olduğu, temel faaliyet biçiminin de, "gerilla savaşı" olduğu belirtilmiştir.

Uzun süreli halk savaşı stratejisi üç aşamalıdır.

Birinci aşama stratejik savunma aşaması olup, en uzun dönemi kapsar. Bu sürenin uzaması Devleti ve kurulu düzeni devamlı yıpratmasına karşılık, halk savaşını sürdüren ve sınırlı ölçüde güçleri olan örgütleri devamlı geliştirir.

Stratejik denge aşaması; her iki güç açısından en kritik dönemi oluşturur. Denge döneminde halk savaşını yürüten gücün geriye düşme ve dengenin uzaması hâlinde yıpranma, Devletin ve kurulu düzenini de bütün kurum ve kuruluşları ile çöküşe geçme durumu olabileceği, dengelerin kısa ve kararsız olduğu dönemdir.

Stratejik saldırı aşamasında; halk savaşını sürdüren gücün sür'atle sonuca gitme zorunluluğu vardır. Devletin ve kurulu düzenin şiddetle direniş göstermesi hâlinde karşısındaki güç kontrolden çıkarak dağılabilir.

C) Temel Yapılanması

Terör örgütü PKK parti, cephe ve ordu şeklinde bir yapılanmayı benimsemiştir. Parti PKK (Partiya Karkeren Kürdistan-Kürdistan İşçi Partisi) olarak 1978 yılında kurulmuştur.

Parti; ideolojik, politik öncüdür.

Cephe; ERNK (Eniya Rızgariya Netawiya Kürdistan-Kürdistan Ulusal Kurtuluş Cephesi) 1985 yılında kurulmuştur. Cephe tüm halkın temsil edildiği ve yönetildiği siyasî organizasyondur.

Ordu; ARGK (Arteşe Rızgariya Gele Kürdistan-Kürdistan Halk Kurtuluş Ordusu) 1986 yılında iki aşamlı olarak kurulmuştur. Ordunun ilk aşaması olan HRK (Hezen Rızgariya Kürdistan-Kürdistan Kurtuluş Birliği) 1984 yılında kurulmuştur.

Cephe ve ordu, partinin çizdiği çerçevede hareket ederler.

1.Parti - PKK (Partiya Karkeren Kürdistan)

Parti, hem ideolojik manada hem de kadro düzeyinde Kürdistan ulusal kurtuluş mücadelesinin rehberi olarak kabul edilmektedir.

Parti tüzüğü; genel hükümler, parti üyeliği, parti yapısı, partinin iç işleyişi bölümlerinden oluşmaktadır.

a) Genel Esaslar

Örgütün adı, Partiya Karkeren Kürdistan, kısa adı PKK'dır.

Örgütün amblemi, kırmızı yıldız içinde sarı meşaledir. Bu amblemin sarı şerit ile ayrılarak kırmızı zemin üzerine oturtulmasıyla örgüt bayrağı oluşur.

Örgütün amacı, Kürdistan üzerindeki sömürgeci egemenliğe ve gerisindeki emperyalizmin etkilerine son vermek, Kürdistan'daki çağ dışı kalıntıları tasfiye etmek, bağımsız birleşik Kürdistan'da demokratik bir halk yönetimi kurmak, ilerici insanlığın bir parçası olarak sınıfsız topluma doğru ilerlemektir.

b) Parti Üyeliği

Parti üyesi, parti programını kabul eden ve onu hayata geçirmekten sorumlu olan, parti idaresini esas alıp kendini giderek bu iradeyle bütünleştiren, parti-yaşamına ve taktik uygulamaya bir parti organında tüm gün katılan, kendini çözüp partinin tarzı, tempo ve üslûbuna kavuşturarak temel parti amaçları için ödünsüz, çıkarsız derin coşku ve fedakârlıkla çalışan ve yaşamını parti davasına adayan kişidir.

Partiye sempati duyan ve ulusal kurtuluş çizgisini destekleyen kişi yurtseverdir.

Parti üyeliği bölümünde bu tariften sonra üyeliğe alınma ve çıkarılma, parti üyesinin görevleri, parti üyesinin hakları, parti üyesinin özellikleri düzenlenmiştir.

c) Örgütlenme Şekli

Partinin en yüksek karar organı kongredir. Parti kongresi belirlenmiş delegelerin üçte ikisinin katılmasıyla dört yılda bir toplanır.

Parti kongresi, parti program ve tüzüğünü kabul eder veya değiştirir. Partinin dönemsel politikasını çizer. Parti pratiğini değerlendirir. Parti Genel Başkanı, Merkez Komite ve Merkez Disiplin Kurulu üyelerini seçer.

Önemli politik değerlendirme ve kararlarını gerektiği, ancak kongrenin toplanamadığı veya toplanmasına gerek görülmediği dönemlerde, parti konferansları toplanabilir. Konferanslar, Genel Başkanlığın kararlı veya merkez komitenin kararı ve genel başkanın onayı ile toplanır. Politik durum değerlendirmesi yapar ve kararları alır. Ancak parti programı ve tüzüğünü değiştiremez, görevlendirme yapamaz.

İki kongre arasında partinin en yüksek ideolojik ve politik organı Parti Genel Başkanı'dır. Parti Genel Başkanlığı, partinin ve devriminin önderliğidir.

Genel Başkanlık Konseyi; Parti genel başkanının liderliğinde faaliyet gösteren en üst yürütme organıdır. Üyeleri merkez komite tarafından seçilir, genel başkan tarafından onaylanır.

Merkez Komite üyeleri kongre tarafından seçilir. Genel başkan ile birlikte iki kongre arasında parti politikasını belirler.

Merkez Disiplin Kurulu üyeleri kongre tarafından seçilir. İki kongre arasında bütün disiplinsizlik işlerini soruşturur ve karara bağlar.

2. Cephe - ERNK (Eniya Rızgarıyla Netawiya Kürdistan (Kürdistan Ulusal Kurtuluş Cephesi)

Cephe, değişik sınıf ve katmanların hedeflenen amaç etrafında, asgarî müştereklerde birleştikleri temsil ve yönetim organı olarak tarif edilmiştir.

ERNK 21 Mart 1985 tarihinde bir avuç PKK'lı tarafından kurulmuş ve bölge halkına zorla dayatılmaya çalışılmıştır.

Örgüt lideri Abdullah ÖCALAN tarafından 6 Mayıs 1982 tarihinde hazırlanarak yayımlanan "Kürdistan Ulusal Kurtuluş Problemi ve Çözüm Yolları" isimli kitapçıkta ERNK'nin teorik düzeydeki ilke ve hedefleri şu şekilde belirlenmiştir:

Sözde Türk sömürgeciliğinin tasfiyesine yönelik olarak;

- Güvenlik güçlerinin bölgedeki faaliyetlerine son verilmesi,

- Devletin tüm sivil yönetim kurumlarının tasfiye edilmesi,

- Devlete ait tüm ekonomik kurumlara el konulması,

- Devletin tüm eğitim kurumlarının tasfiye edilerek, Kürt dili ve kültürünün geliştirilmesi,

- Büyük tüccar ve toprak ağalarının mal varlıklarına el konularak kamulaştırılması,

Sözde halk iktidarının inşası için;

- Ulusal meclis ve halk hükûmetinin kurulması,

- Mülkiyeti kamunun olmak kaydıyla, topraksızlara toprak dağıtımı ve bağımsız bir ekonominin örgütlendirilmesi,

- Ulusal dil, eğitim ve kültür kurumlarının geliştirilmesi,

- Bağımsız bir yargı sisteminin geliştirilmesi,

- Temel insan haklarının güvence altına alınması,

- Millî azınlıklara özgürce gelişebilecek bir ortak sağlanması.

PKK terör örgütünün yurt içinde ve yurt dışında legal ve illegal bazda sürdürdüğü eleman temini, taraftar desteği sağlayarak kitleselleşme, faaliyetlerin gerektirdiği malî ve lojistik destek sağlama giderek meşruiyet kazanma temelinde sözde iktidar organları oluşturma yolundaki tüm faaliyetlerine cephe faaliyetleri denmektedir. Cephe faaliyetleri yurt içi ve yurt dışı olmak üzere iki temel alanda sürdürülmektedir.

Kışın yaklaşması üzerine yurt içinde faaliyet gösteren PKK üst düzey kadroları kışı güvenli bir ortamda geçirmek ve 1985 yılı planlarının hazırlığını yapmak üzere K.Irak'a çağrılmışlardır. Abdullah ÖCALAN'ın talimatıyla Ocak 1985 tarihinde K. Irak'ta yapılan ve örgütün üst düzey yöneticilerinin katıldığı toplantıda 21 Mart 1985 tarihinde ERNK (Eniya Rızgariya Netawiya Kürdistan-Kürdistan Ulusal Kurtuluş Cephesi'nin ilânı kararı alınmıştır. Aynı zamanda cephenin bir kitle gösterisiyle ilânı ve akabinde kitlesel çalışmaların hızlandırılması kararlaştırılmıştır. Böylece giderek kitlesel başkaldırıların geliştirilmesi hedeflenmiştir.

Bu amaçla Ocak 1985 tarihinden itibaren cephenin ilânı amacıyla K.Irak'tan yurt içine üst düzey kadrolar ve savaşçı takviyesi hızlandırılarak sürdürülmüştür. Ancak Ocak –Şubat 1985 tarihinden itibaren birçok örgüt mensubunun ölü veya sağ olarak güvenlik kuvvetlerince ele geçirilmesi üzerine ERNK'nin ilânı, Atina'da yapılabilmiş ve bir basın toplantısı ile kamuoyuna duyurulmuştur.

1985 yılında terörle mücadelede yan tedbir olarak uygulanmasına başlanılan "Pişmanlık Yasası", "GKK" gibi uygulamalar örgütü giderek tedirgin etmiş ve karşı önlem olarak örgüt bu kesimlere karşı vahşet boyutlarında katliamlar gerçekleştirmek suretiyle bu tedbirleri etkisiz kılmaya çalışmıştır.

Öte yandan örgütün 1985 yılı içerisinde gerçekleştirdiği sansasyonel nitelikli bazı katliamlar dışında hedeflenen düzeyde başarılı olamaması yurt içinde örgüte katılımların azalmasına, teslim olmaların artmasına neden olmuştur. Bunun üzerine örgütün büyük bir sarsıntı geçirmekte olduğunu, böyle giderse çözülmeyi önleyemeceğini farkeden Abdullah ÖCALAN, eylemlerin yeniden tırmandırılması için üst düzey elemanlarına tehditler, talimatlar yayınlamıştır.

Abdullah ÖCALAN'ın bu talimatları üzerine yurt içinin yanı sıra K. Irak, Suriye ve Lübnan'daki kamplarda büyük hazırlıklar yapılmış ve Şubat 1986 tarihinden itibaren yurt içine girişler başlamıştır.

PKK Merkez Komite üyelerinden olup, kırsal kesimdeki eylemlerin gerçekleştirilmesinde büyük etkisi bulunan Mahsun KORKMAZ'ın 28 Şubat 1986 tarihinde Gabar Dağı'nda güvenlik kuvvetlerince ölü ele geçirilmesi üzerine örgüt planlanan hedeflerine ulaşmada büyük darbe almıştır.

1986 yılında Siirt ve Şırnak civarında bazı pusu olaylarıyla bazı katliamlar gerçekleştirebilmekle birlikte örgüt kitle ve silâhlı faaliyetler bazında hedeflenen atılımları gerçekleştirememiştir. Ancak kitle katliamları örgütün bölgede zora dayalı otorite tesis etmesine rol oynamıştır.

a) ERNK - Yurt Dışı

PKK'nın yurt dışında sürdürdüğü propaganda ve örgütlenme gibi temel faaliyetlerin önemli bir kısmı ERNK faaliyetleri olarak sürdürülmektedir. Bu faaliyetleri ülkeler, bürolar ve birlikler olarak tasnif etmek mümkündür.

ERNK'nin faaliyetlerini sürdürdüğü ülkeler, Avrupa Cephe Merkezi, Kafkas ülkeleri, Balkan ülkeleri, Ortadoğu ülkeleri olarak tasnif edilebilir. Bunların dışında PKK Japonya'dan Avustralya'ya, Güney Afrika'dan Kanada'ya kadar pek çok ülkede temsilcilik bulundurmaktadır.

ERNK'nin Avrupa Cephe Merkezine bağlı büroları genellikle yurt içi (metropol kentler), dış ilişkiler, eğitim, basın yayın, maliye konularında faaliyet göstermektedirler.

Temel propaganda ve örgütlenme teşkilâtları ise birliklerdir. PKK'nın faaliyetlerini kamufle eden birlikler, sözde "demokratik-meslekî birlikler" adı altında örgütlenmişlerdir. Hukukçular Birliği, Gazeteciler Birliği, Yazarlar Birliği gibi.

b) ERNK- Yurt İçi

PKK'nın yurt içi faaliyetleri başta HADEP olmak üzere legal sendika, dernek ve benzeri legal kuruluşlar içinde kamufle edilmiştir. Ancak, henüz oluşma aşamasında da olsa bazı özgün örgütlenme deyimleri söz konusudur.

PKK, ERNK'nin yurt içi faaliyetlerini geliştirmek amacıyla "Eyalet Cephe Karargâhı/Konseyi" isimli birimler oluşturmuştur.

c) ERNK'nin Din ve Mezhep İstismarına Dayalı Faaliyetleri

* *KİH (Kürdistan İslâm Hareketi)*

PKK terör örgütünün Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesinde, halkın dinî duygularını istismar ederek örgüt bünyesine kanalize etme amacıyla, cephe birimi içinde oluşturduğu Mollalar Birliği, Din Yayanlar Birliği, Dindarlar Birliği gibi İslamî motif taşıyan paravan oluşumlarını yakın dönemde Abdurrahman DÜRRE'nin başkanlığında birleştirmek suretiyle Kürdistan İslâm Hareketi ismiyle yeni bir paravan örgüt oluşturarak diğer dinî oluşumları kendi ideolojik hedeflerine kanalize etmeyi amaçladığı bilinmektedir.

Bu yöndeki örgütlenme faaliyetlerini Avrupa ülkelerinden başka Mısır, Suriye ve Türkiye gibi Müslüman Kürt nüfusun bulunduğu ülkelerde sürdürmekte, propaganda amaçlı seminer ve konferanslar tertiplemektedir.

* KAB (Kürdistan Alevîler Birliği)

12 Eylül öncesinde olduğu gibi Alevî inanca sahip vatandaşlarımızı birtakım provokasyonların içine çekebilmek için yurt dışında Kürdistan Alevîler Birliği isimli kuruluş geliştirilmiştir.

Asıl gaye;

- Sözde Gazan, Botan, Amed adıyla tabir ettikleri bölge üzerindeki operasyonları etkisiz kılmak amacıyla Sivas, Kahraman Maraş, Erzincan, Tunceli, Adıyaman, Malatya gibi illerdeki Alevî vatandaşlarımızı harekete geçirerek cepheyi genişletmek,

- Alevî gençliği kendi saflarına çekerek eleman kaybını telafi etmeye çalışmak,

- Kahraman Maraş, Gazi Antep, Adıyaman, Malatya, Tunceli, Sivas, Erzincan gibi çok sayıda Alevî inanca sahip vatandaşlarımızın yaşadığı bu bölgeleri Karadeniz, Toroslar ve İç Anadolu bölgelerine açılmadan temel almak, Kürt Alevîleri PKK, Türk Alevîleri DHP vasıtasıyla kendi saflarına çekerek, adı geçen bölgelere açılımı sağlamaktır.

* *KUM (Kürdistan Ulusal Meclisi)*

Terör örgütü PKK, uluslararası kamuoyu nezdinde terörist kimliğini maskelemek, kendisinin Kürt halkının gerçek temsilcisi olduğu imajını

vermek ve uluslararası kuruluşlarla diyalog zemini oluşturmak amacıyla "diplomasi cephesi" olarak nitelendirdiği ulusal meclis çalışmalarına 1990 yılında gerçekleştirdiği IV. Kongrede aldığı kararla start vermiştir. Kürdistan Ulusal Meclisi'ne sadece diplomatik misyon verilmemiş, aynı zamanda siyasî kurumlaşma, yasama ve yürütme organı işlevi de yüklenmiş, böylece KUM vasıtasıyla geleceğin Ulusal Kongresinin altyapısı da oluşturulmaya çalışılmıştır.

Terör örgütünün lideri Abdullah ÖCALAN, 8 Haziran 1993 yılında Lübnan'ın Barlias Kasabasında yaptığı toplantıda "örgütün ana hedefinin siyasi alanda tanımak" olduğunu açıklamıştır.

1992 yılı başlarında hazırlık çalışmaları başlayan ve yıl sonunda toplanması beklenen KUM, yurt içinde bir varlık gösterememiş, Avrupa ülkelerinde sözde bir seçim yapılarak Avrupa kontenjanından 15 milletvekili seçilmiştir.

1993 yılında KUM için yeni bir atak yapılmış, çoğunluğu yurt dışından olmak üzere 400 kişi Kuzey Irak'ta bulunan Zeli Kampı'na çağrılmıştır. Ancak çağrılanlardan 134 kişi Zeli Kampı'na ulaşmıştır.

Yaklaşık 3 aylık eğitimden geçirilen bu şahıslara KUM'un oluşturulabilmesi için evvelâ Eyalet Meclislerinin teşkilâtlandırılması, KUM'un da Eyalet Meclisi temsilcilerinden oluşturulması talimatı verilmiştir. Söz konusu şahıslar 1993 yılında bu yönde çalışmalara başlamışlar ancak, 1994 yılında bu çalışmalarını durdurmuşlardır.

i) Sözde Sürgünde Kürdistan Parlamentosu: PKK terör örgütü, 1995 yılında gerçekleştirdiği V. Kongresinde "Kürdistan'ın kurulması yolunda 20 yıldan beri sürdürülen faaliyetlerle bir direniş örgütünün yaratıldığı, bundan sonraki hedefin bir kuruluş örgütü yaratmak olduğu" açıkça ifade edilerek "yakın dönem hedeflerinin iktidarlaşmak olduğu ve bu amaçla ulusal ordunun yanı sıra ulusal meclisin de bir an evvel kurulması gerektiği" belirtilmiştir.

V. Kongre kararlarında ve bu kararların öncesi ve sonrasında yapılan değerlendirmelerde ve yayımlanan talimatlarda "PKK ile ilişki kurmada zorlanan batılı çevrelerin sözde Kürt sorununa desteğinin sağlanması amacıyla Sürgünde Kürdistan Parlamentosu'nun oluşturulması ve yurt içinde de benzer legal mekanizmalar oluşturulması ve olanların güçlendirilmesi gerektiği" belirtilmiştir.

Yurt dışında illegal olarak yayınlanan sözde Kürdistan Parlamentosu hazırlık komisyonu bildirisinin Şubat 1995 tarihli I. Sayısında PKK Lideri

Abdullah ÖCALAN'ın "gerillanın dağda, cephenin içeride sürdüğü bugünkü koşullarda uluslararası ortama hitap edecek bir sürgün parlamentosu fikri doğru mudur veya Kürt Ulusal Kongresi sürgünde gerçekleştirilebilir mi? Kürdistan ülkesinin giderek uluslararası kamuoyunda kabul görmesi, gerilla ile ilişkiye geçmekte zorlanan uluslararası yapının böyle legal yanı ağır basan bir oluşuma ihtiyaç hissetmeleri yeni bir oluşum üzerinde düşünülebileceğini göstermektedir" şeklinde konuya ilişkin görüşlerine yer verilmiş olup, ulusal kongreye hazırlık amacıyla oluşturulması planlanan sözde parlamentonun gerçek amacını da ortaya koymuştur.

PKK V. Kongresinde ayrıca "Kürt sorununun bölgesel bir sorun olmaktan çıkarak dünyayı ilgilendiren bir sorun hâline geldiği, PKK'nın bu sorunun çözümünde anahtar rol oynadığı, bu bağlamda çözüm arayan güçlerin kendileriyle diyaloga geçebileceği" değerlendirmesi yapılmıştır.

ii) Sözde Sürgünde Kürdistan Parlamentosunun Kurulması ve Faaliyetleri: Sözde Sürgünde Kürdistan Parlamentosunun kurulmasına ilişkin çalışmalar, bu amaçla oluşturulan hazırlık komisyonu tarafından 12 Ocak 1995 tarihinde resmen başlatılmıştır.

Kurucular tarafından Brüksel'de yapılan basın toplantısında; "Kürdistan Sürgün Parlamentosu üyelerini daha önce PKK tarafından atanan ve bugün ulusal kurtuluş mücadelesine hizmet eden Kürdistan Ulusal Meclisi üyelerinden ve DEP yöneticilerinden seçer." demek suretiyle parlamentonun niteliği ve bileşimi hakkında bilgi vermiştir.

Hazırlık komisyonu üç ay süren çalışmaları sonunda Abdullah ÖCALAN'ın talimatları doğrultusunda hareket eden, kendini örgütün yan kuruluşları içinde kamufle etmeye çalışan veya doğrudan PKK örgütü adına çalışan 65 kişilik sözde Sürgünde Kürdistan Parlamentosu 12 Nisan 1995 tarihinde Hollanda'nın Lahey şehrinde kuruluşunu ilân etti.

Sözde Sürgünde Kürdistan Parlamentosu Batı'da PKK'nın diplomatik sözcülüğünü yapmaktadır.

Terör örgütü PKK yıllarca dış çevrelerle ilişkilerini daha çok örgüt kadroları, komiteleri vasıtasıyla sürdürürken, ilerleyen süreçte bu ilişkileri ERNK Büroları, temsilcileri veya Kürdistan Komiteleri, dernekler gibi sözde siyasî, sosyal, kültürel kuruluşlar desteğiyle sürdürmüşlerdir. Bu büro ve dernekleri paravan olarak kullanan PKK, terörist kimliğini maskelemeye çalışmıştır.

Ancak, bu konuda ülkemizin dış çevreler nezdinde sürdürdüğü diplomatik faaliyetler PKK'nın bu alanda zorlanmasına neden olmuştur. Bunun

üzerine terör örgütü PKK diplomatik destek girişimlerini sürdürmek amacıyla ERNK ve diğer dernekleri devrede tutmakla birlikte SKP (Sürgünde Kürdistan Parlamentosu) gibi araçlar geliştirmeye başlamıştır.

12 Nisan 1995 tarihinde Abdullah ÖCALAN'ın talimatları doğrultusunda V. Kongre'den sonra kurulan SKP, PKK'nın terörist faaliyetlerini maskeleme, uluslararası destek sağlama faaliyetlerinin önemli bir parçası olarak çalışmalarını sürdürmektedir.

Sözde Sürgünde Kürdistan Parlamentosu, ERNK ve ona bağlı olan aşağıdaki kuruluş temsilcilerinden oluşmuştur:

ERNK; PKK'nın cephe örgütü;

TAJK (Tevgera Azadiya Jinen Kürdistan-Kürdistan Özgür Kadın Hareketi); ERNK bünyesinde yer alan bir kadın komitesi olup, son dönemde YAJK (Yektiya Azadiya Jinen Kürdistan-Kürdistan Özgür Kadınlar Birliği) olarak isimlendirilmiştir.

YWRK (Yektiya Welatparazen Rewşanberen Kürdistan-Kürdistan Yurtsever Aydınlar Birliği); ERNK'nin sözde aydınları bünyesinde toplayan alt örgütlenmesi.

YCK (Yektiya Civanen Kürdistan-Kürdistan Gençler Birliği); ERNK'nin gençlik örgütlenmesi.

HÜNDER-KOM (Kürdistan Sanatçılar Birliği); ERNK'nin kültür ve sanatla uğraşan kesime yönelik bir kuruluştur.

Kürdistan Yurtsever Esnaflar Birliği; ERNK'nın yurt dışında bulunan Kürt orijinli vatandaşlara hitap eden bir örgütlenmesi.

Kürdistan Yezidîler Birliği; Yurt dışında bulunan Yezidî kökenli vatandaşları PKK terör örgütüne kazandırma amacını taşıyan oluşum.

Asurîler Birliği; Çeşitli Avrupa ülkelerine göçmüş bulunan ve çoğunluğunu Iraklıların oluşturduğu bir örgütlenme.

KUM (Kürdistan Ulusal Meclisi) Avrupa Grubu; PKK tarafından sözde ulusal meclis oluşturmak amacıyla Avrupa ülkelerinde yapılan sözde bir seçim sonucu oluşturulan ancak, etkinlik kazanamayan yapılanması.

Kapatılan DEP eski milletvekilleri ve yöneticileri; PKK'nın güdümünde hareket eden ve bilahare yurt dışına çıkan milletvekili ve yönetici grubu.

KON-KURD (Avrupa Kürt Devleti Federasyonu); Çeşitli Avrupa ülkelerinde bulunan ve çoğunluğu PKK'nın güdümünde olan derneklerin üst kuruluşu.

KİH (Kürdistan İslâm Hareketi); PKK tarafından dindar kesimi kazanmak amacıyla oluşturulan örgütlenme.

KAB (Kürdistan Alevîler Birliği); PKK tarafından Alevî vatandaşları kazanmak amacıyla oluşturulan örgütlenme.

iii) Sözde Sürgünde Kürdistan Parlamentosunun Sürdürdüğü Faaliyetler: Sözde Sürgünde Kürdistan Parlamentosu'nun kurulmasından sonra örgütün Avrupa alanında sağlamayı hedeflediği destek ve legalleşme faaliyetleri aralıklı olarak PKK ile ilgisi yokmuş gibi gösterilmeye çalışılan mezkûr oluşum vasıtasıyla yürütülmeye çalışılmıştır.

Sözde SKP üyeleri kendilerini Kürt orijinli vatandaşlarımızın temsilcileriymiş gibi göstererek örgütün siyasî amaçlarına destek sağlayabilmek ve sözde Kürt sorununa barışçıl bir çözüm sağlayabilmek adı altında, başta Avrupa ülkeleri olmak üzere diğer ülkelere ziyaretlerde bulunarak bu ülkelerindeki başta sosyalist eğilimli parti, grup ve şahıslar olmak üzere uluslararası insanî kuruluşların yetkililerileriyle görüşmelerde bulunmuşlardır.

Grup üyeleri gittikleri ülkelerde Türkiye'de Kürt orijinli vatandaşlarımıza sözde soy kırım ve zulüm yapıldığını iddia etmişler, güvenlik kuvvetlerimizin PKK terör örgütüne karşı yürüttükleri mücadeleyi soy kırım olarak göstermeye çalışmışlar ve PKK'yı da Kürt orijinli vatandaşları bu zulüm ve soy kırımdan kurtarmayı amaçlayan bir halk hareketi olarak tanıtmaya çaba sarf etmişlerdir.

Yine bu faaliyetlerle koordineli olmak kaydıyla, yurt içinde başta HADEP olmak üzere birçok legal kurum ve kuruluş oluşturularak var olanlar güçlendirilerek, kendileri dışında kişi ve kuruluşlarla temasa geçilerek veya içlerine sızılarak harekete geçilmiş ve bu kesimlere PKK'nın asgarî program hedeflerinin yasallaştırılması, sözde Kürt sorununa taraf statüsü elde edilmesi gibi roller atfedilmiştir.

Diğer taraftan PKK terör örgütü sözde SKP ile sözde Kürt halkının haklarını savunmak, Avrupa alanında destek sağlamak, nihaî hedefi olan kongre ve bunun içinden oluşturulacak ulusal meclise temel oluşturmaya çalışmıştır.

Yürütülen faaliyetlerle, uluslararası kamuoyuna sözde Kürt sorununa barışçıl çözüm aranıyor imajı verilerek, Birleşmiş Milletler nezdinde gözlemci statüsü kazanılması ve Türkiye'nin uluslararası alanda yalnızlığa itilmesi hedeflenmiştir.

Terör örgütü PKK, sözde Kürdistan olarak adlandırıldığı bölgede bazı alanların kurtarılmış, bazı alanların yarı kurtarılmış alanlar hâline geldiği iddiasıyla dönemi iktidarlaşma, devletleşme ve bunları örgütsel yönleri-

ne cevap verebilme süreci olarak değerlendirmektedir. Dönem içinde SKP böyle bir işlevi de yüklemiştir.

Nitekim V. Kongre kararlarında Ulusal Meclis'in (yerini SKP almıştır) "Kürdistan'daki devletin tüm kurum ve kuruluşlarını işlevsiz kılarak kendisine has kurumlar yaratacağı, halkın yönetimle ilgili görevlerini üstleneceği, eyalet, il, ilçe ve köy meclisleriyle Geçici Devrim Hükûmetini oluşturacağı, Geçici Devrim Hükûmetinin ise ekonomik, sosyal, kültürel, asayiş, sağlık vs. her alanda gerekli düzenleme ve planlama yapılması görevlerini yerine getireceği" yolunda belirlemelerde bulunmuştur.

iv)Sözde Sürgünde Kürt Parlamentosunun Ulusal Kongreyi Toplama Gayretleri: SKP, kuruluşunu müteakip Abdullah ÖCALAN'ın talimatıyla Ulusal Kongreyi toplama gayretlerine başlamıştır. Nitekim 28 Temmuz 1995 tarihinde Viyana'da oluşturulan II. Kongre'de Abdullah ÖCALAN'ın direktifleri doğrultusunda Ulusal Kongreyi bir an önce toplamak için karar alınmıştır.

Alınan bu kararın ardından 1995 Ekim ayında, aynı zamanda SKP üyeleri de olan bölücü kişilerce "Ulusal Kongre Temas Grubu" oluşturulmuştur. Ulusal Kongre Temas Grubu bölücü çevrelerin en etkin ve geniş desteğiyle "Ulusal Kongre Hazırlık Komitesi"ni oluşturmayı hedef almıştır.

Tamamen PKK bağlantılı olan Ulusal Kongre Temas Grubu üyeleri, ilk temaslarında BKDP, PSK gibi etkili örgütlerden olumsuz cevaplar alırken, KYB'den de net cevap alamamıştır. Daha ziyade reklam peşinde koşan küçük örgütleri toparlayabilmiştir.

İki yıl süren çalışmalar sonucu Ulusal Kongre Hazırlık Konferansı'nın ilki 4 Aralık 1997 tarihinde Kuzey Irak'ın Süleymaniye kentinde toplanabilmiştir.

Süleymaniye'de yapılan Ulusal Kongre Hazırlık Konferansı'na PKK'dan başka KYB (Kürdistan Yurtsever Birliği), KKP (Kürdistan Komünist Partisi), PMK (Kürdistan Muhafızlar Partisi) PKSK (Kürdistan Bağımsız Emek Partisi), PNK (Kürdistan Ulusal Platformu), PRK-Rızgari (Kürdistan Kurtuluş Partisi), PZK (Kürdistan Emekçiler Partisi), YNDK (Kürdistan Ulusal Demokratik Birliği), İran Komünist Partisi, Milliyetçi Kürtler Cephesi, Kürdistan Birleşik İslâm Partisi, Kürdistan İnsan Hakları Örgütü, İran Kürdistan Bağımsız İşçi Partisi, PSDK (Kürdistan Sosyalist Demokrat Partisi), Demokrasi İsteyenler Hareketi, Mezopotamya Yurtsever Devrimci Örgütü, Kürt Ulusal Derneği, İslâmî RAPO'rin Hareketi, Komala İran, Kürdistan Demokratik Gençler Birliği, Kürdistan Bağımsız Hanımlar Örgütü gibi parti ve örgütler katılmıştır.

13 Aralık 1997 tarihinde Brüksel'de oluşturulan II. Ulusal Kongre Hazırlık Konferansı'nda ise "Ulusal Kongre Hazırlık Komitesi" oluşturulmuştur.

PKK, KYB ile birlikte bir kısım etkisiz Kürtçü örgütler ve bağımsız gruplarla birlikte PKK'nın imkânlarıyla varlıklarını idame ettiren kişilerin katılması ile oluşan Ulusal Kongre Hazırlık Komitesi" Ulusal Kongre'nin en kısa zamanda 1998 yılı içinde toplanması için çaba sarf edilmesini benimsemiştir.

Ulusal Kongre Hazırlık Komitesi, 28 Mart 1998 tarihinde İsveç'te bir toplantı gerçekleştirmiştir. Bu toplantıya PKDW Yürütme Konseyi Başkanı ve Ulusal Kongre Hazırlık Komitesi üyesi Zübeyir AYDAR ile KYB Abdülrezak FEYLİ, PZK (Kürdistan Emekçiler Partisi) temsilcileriyle birlikte 30 kişinin katıldığı tespit edilmiştir.

Görüldüğü gibi geçmişte silâhlı faaliyetlere endeksli bulunan taktiği tıkanan, çıkış yolunu diplomatik manevralar üzerinde yoğunlaştıran PKK Ulusal Kongreye büyük ümit bağlamıştır. Ulusal Kongrenin toplanmasında büyük etkisi bulunan BKDP'yi ikna ya çalışmaktadır.

v) Sürgünde Kürdistan Parlamentosunun Faaliyetlerinde II. Dönem: Ülkemiz aleyhindeki faaliyetlerini örgüt politikaları ile paralel olarak sürdüren Sözde Sürgünde Kürdistan Parlamentosu 8. Olağan Genel Kurul Toplantısı'nı 23.05.1998 tarihinde Brüksel'de PKDW (SKP) Başkanı Yaşar KAYA'nın başkanlığında 50 delegenin katılmasıyla yapmıştır.

Sözde parlamento üyelikleri için yeniden seçim kararı alınması akabinde, üst seçim kurulu oluşturulmuş ve bu kurulun başkanlığına Ali YİĞİT, sekreterliğine Yusuf Serhat BUCAK, sözcülüğüne George ARTO isimli şahıslar getirilmiştir.

Sözde Üst Seçim Kurulu, seçim çalışmalarının 3 ay içinde tamamlanmasına karar alarak, seçime katılmak isteyen siyasî parti, grup, kitle örgütleri, cemaat ve ulusal kurumların başvuru talepleri, istekleri, kontenjan sayısı ve seçimlerin yapılış biçimi ile ilgili tekliflerini 25 Haziran 1998 günü saat 17.00'ye kadar bildirmelerini istemiştir.

SKP içinde oluşturulan bu kurulun 1998 Temmuz ayının ikinci yarısında Brüksel'de yaptığı toplantıda SKP içinde yer alacak örgüt, parti, birlik ve şahıslara verilecek aday kontenjan sayısı belirlenmiştir. 65 üyeliğin bulunduğu grupta aday olmak isteyenlerin bağlı bulundukları parti veya kurumlara, bağımsızların ise doğrudan Üst Seçim Kurulu'na 10 Ağustos 1998 tarihine kadar müracaat etmeleri yapılan bir açıklama ile duyurulmuştur. Kontenjan tanınan kuruluş, örgüt, parti ve birliklerin seçim sonucunda tespit edilerek isimleri 25 Ağustos 1998 tarihine kadar SKP merkezine bil-

dirilmesi istenmiştir. Kararlaştırılan bu hususlara rağmen belirlenen 65 üye tamamen PKK yönetimi ve daha ziyade Abdullah ÖCALAN'ın öngördüğü kişilerden atama yoluyla belirlenmiştir.

1996 yılı Nisan ayında İtalya'da yapılan erken seçimlerde iktidara gelen Merkez Sol İttifakının PKK faaliyetlerine ılımlı yaklaşımları dolayısıyla 1998 Eylül ayının ilk haftasında kamuoyuna isimleri açıklanan SKP'nin 65 üyesi 29.09.1998 tarihinde Roma İtalyan Parlamentosu yakınındaki Sala Barramoni'de Kürtçe yemin ederek görevlerine başlamışlardır. Yemin metni olarak;

"Bütün şartlar altında halkımızın iradesini kendi irademden üstün tutacağıma, Kürdistan'ın üstünlüğü için çalışacağıma, Kürt halkının arasına hiçbir ayrılık sokmayacağıma, Kürt halkının çıkarlarına lâyık yeni bir dönem açacağıma ve haklarını koruyacağıma, Kürt halkı için amacım; demokratik, eşit ve özgür bir toplum oluşturmak olduğuna, çalışmalarımda hiçbir şahsî çıkarımı göz önüne almayacağıma, ulusun eşitliği ve birliğini koruyacağıma, Kürdistan'ın değerleri ve şehitlerine bağlı kalacağıma, tarih, insanlık, ülkem ve halkımın huzurunda namusum üzerine yemin eder, söz veririm." cümlesi kullanılmıştır.

Söz konusu toplantıya bir mesaj gönderen PKK lideri Abdullah ÖCALAN mesajında;

"Önümüzdeki dönemde yürütülen kirli savaşa karşı uluslararası alanda göstereceğimiz diplomasi önemli bir kaynaklık teşkil edecektir. Heyecan ve tecrübe kadar gençlik dinamizmi ile birleşmenizde görevinize daha sıcak yaklaşacak ve sorumluluk göstereceksiniz. Bu da başarıyı oldukça etkileyecektir. Ülke içinde halkımızın bitmeyen direnişi ile artan siyasî ilişkiyi önümüzdeki dönemde gerek Türk hâkim sınıflarının yürüteceği seçimler üzerinde olsun, gerekse Güney Kürdistan'daki yeni Federe Meclis Sistemi'nde olsun kendi alternatifimizi ve dolayısıyla bunun önemli bir parçası olarak izin parlamento çalışmalarınız üzerinde oldukça etkide bulunacak, hatta etkileyebilecek konumda olacaksınız..." açıklamalarına yer vermiştir.

3. Ordu -ARGK (Arteşe Rızgariye Gele Kürdistan) (Kürdistan Halk Kurtuluş Ordusu)

İŞLEV VE YAPISI

PKK, kuruluşundan itibaren silâhlı mücadeleye büyük önem atfetmiş, kendini kamuoyuna tanıtma ve etkinlik kurma aracı olarak silâhlı yöntemi seçmiştir. Eğiterek yetiştirdiği her elemanını savaşçı olarak algılayan örgüt, savaşçılık yeteneği olmayan kişilere fazla itibar etmemiştir.

12 Eylül Harekâtı ile birlikte silâhlı grupları dağıtılan örgüt, 1981 yılında Lübnan'da gerçekleştirmiş olduğu I. PKK Konferansı'nda;

"Partinin yeniden inşasıyla birlikte silâhlı mücadele anlayışına öncelik vermek, silâhlı mücadeleyi hemen bir gerilla savaşı olarak düşünmemek, gerilla savaşını hazırlayacak alt birimlerin de olduğunu görmek, siyasî mücadeleyi sürekli geliştirecek bir silâhlı mücadele çizgisini uygulamak gereklidir.

... Gerilla güçlendirilmeden, Kürdistan koşullarında siyasî sonuçlar alınabileceğini, siyasî sonuçlara ulaşılabileceğini sanmak gülünç olur. Gerilla, Kürdistan tarihinde, Kürdistan Ulusal Kurtuluş mücadelesinde diğer ülkelere kıyasla daha büyük ve daha önemli rol oynayacaktır. ... Gerilla savaşının, halk savaşının bu biçimini Kürdistan'da uzun süre ve çok güçlü bir şekilde uygulanmasını zorunlu kılmaktadır.

Kürdistan'da sabırla ve özenle hazırlanmış bir gerilla mücadelesinin gelişimi içinde ve onunla birlikte geniş kitlelerin ayaklanması beklenmektedir... Bu durum şimdiden akılda tutulmalı, halk ayaklanmasının hazırlıkları ve sorunları daha şimdiden partinin gündemine getirilmeli, özellikle bu konuda sorumluluk alan arkadaşlar, bu iş üzerinde düşünmeye ve planlar geliştirmeye çalışmalıdırlar.

... Askerî örgütlenme açısından küçük silâhlı gruplar, gerilla grupları, gerilla ordusu ve giderek halk ordusunun örgütlendirilmesi bu alanda kurulacak örgüt biçimleridir." şeklindeki açıklamalar ile silâhlı mücadeleye verilen önem açıkça ortaya konulmuştur.

Bu dönemde hazırlanan ve sürdürülecek olan silâhlı faaliyetlerin teorik çerçevesi niteliğindeki "Kürdistan'da Zorun Rolü-Ulusal Kurtuluş Siyaseti ve Ulusal Kurtuluş Savaşı" isimli bir kitapçık hazırlanarak örgüt mensuplarının istifadesine sunulmuştur. 1982 yılı başında hazırlanan bu kitap ile PKK'nın silâhlı faaliyetlere verdiği önem, siyasî faaliyetlerin PKK açısından üstlendiği rol ve silâhlı faaliyetlerin ne tür yöntemlerle yürütülecağına açıklık getirilmek istenmiştir. Bu kitap incelendiğinde daha o dönemde PKK'nın silâhlı faaliyetlerinin diğer bütün faaliyetlerin dinamosu olarak değerlendirildiği anlaşılmaktadır.

Nitekim, genel hazırlık dönemi tamamlanarak silâhlı faaliyetlerin başlamasından hemen önce Temmuz 1994 [Bu tarih yanlış verilmiş olsa gerek. 1984 olmalıdır. A. T.] tarihinde üst düzey örgüt mensuplarınca yapılan toplantıda Abdullah ÖCALAN'ın verdiği talimat doğrultusunda HRK (Hezen Rızgariya Kürdistan-Kürdistan Kurtuluş Birliği) adı altında bir askerî aparatın kurulmasına karar verilmiş ve alınan karar gereğince HRK takım ve grupları kısa zamanda kurulmuştur.

Örgüt lideri Abdullah ÖCALAN'ın bilahare HRK'nin kuruluş ve fonksiyonlarına ilişkin olarak yaptığı açıklamalarında "HRK birimleri halkımızın kurtuluş ordusunun çekirdekleridir. Bu olgu ne kadar yükseltilse, ne kadar üzerinde durulsa yeridir. O hâlde partimizin silâhlı mücadelesini ve bunun somut boyutu olan HRK olayını en az ideolojik, politik kalkış kadar dikkatle değerlendirmek gerekmektedir" demek suretiyle HRK'nin muhtevasını belirlemiştir.

PKK tarafından oluşturulan bu takım ve gruplar sözde gerilla taktiklerinin başladığı 1987 yılına kadar askerî aparat olarak faaliyetlerini sürdürmüşlerdir.

1986 yılında yapılan PKK III. Konferansı'nda alınan bir kararla HRK isimli askerî aparat lağvedilerek yerine ARGK (Arteşe Rızgariya Gele Kürdistan-Kürdistan Halk Kurtuluş Ordusu) isimli askerî aparat kurulmuştur. Bu kuruluşun hemen ardından görevlilerine ve yapısına uygun yönetmenliği hazırlanmıştır.

"ARGK Genel Yönetmenliği" başlığını tayına bu yönetmenlik, "Genel Hükümler, Halk Savaşı, Gerilla Birlikleri, Örgüt Yapısı, Örgütsel İşleyiş, Suç ve Ceza" bölümlerinden oluşmaktadır. Bu tarihten sonra Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da gerçekleştirilen kanlı terör eylemlerinin tamamı ARGK adına üstlenilmiştir.

Kuruluşundan günümüze kadar kendisini yukarıdan aşağıya ve yatay olarak organize etmeye çalışan ARGK'nin henüz oturmuş bir hiyerarşisi yoktur. Bununla birlikte yukarıdan aşağıya doğru "Yüksek Askerî Konsey, Genelkurmay, Ana Karargâh, Sahra Komutanlığı, Eyalet Komutanlığı" gibi bir kurumlaşmaya ve tabur, bölük, takım, manga gibi askerî birlikler oluşturmaya çalışmaktadır.

ARGK'nin üst birimleri; Başkomutanlık, Yüksek Askerî Konsey ve Genelkurmaylık olarak isimlendirilmiştir.

Başkomutan; ARGK'nin Başkomutanı olarak PKK'nin lideri olan Abdullah ÖCALAN gösterilmiştir. Silâhlı eylemlerin hemen tamamı Abdullah ÖCALAN'ın talimatları üzerine gerçekleştirilmiştir.

Yüksek Askerî Konsey; Ana karargâh sorumluları, sahra komutanları, eyalet komutanları, PKK/MK üyeleri, tabur düzeyindeki bölge ve birlik komutanları gibi üyelerden oluşur. Başkomutanın belirlediği esaslara uygun planlama ve yürütme faaliyetlerini üstlenmiştir.

Genelkurmaylık; Yüksek Askerî Konsey üyeleri arasından seçilen bir yürütme ekibidir. Yüksek Askerî Konsey kararları doğrultusunda sevk ve

idareden sorumludur. Genelkurmaylık faaliyetlerini ana karargâh ve alt komutanlıklar vasıtasıyla sürdürmektedir.

Ana Karargâh; Silâhlı faaliyetlerin sevk ve idaresi yönünden tüm destek faaliyetlerinin organizasyonundan sorumludur. Ana Karargâh başlıca "İstihbarat Bölümü, planlama, Hareket Bölümü, Eğitim Bölümü, lojistik Bölümü, Muharebe Bölümü, Sağlık Bölümü, Arşiv-Sicil Bölümü, Basın-Yayın ve Halkla İlişkiler Bölümü, Milis Bölümü gibi bölümlerden oluşur.

Alt Komutanlık Karargâhları; Sah[r]a Komutanlığı, Eyalet Komutanlığı, Bölge Komutanlığı karargâhlarından ve yerel komutanlıklardan oluşur.

Birlikler; Örgütçe sözde düzenli ordunun kurulması için oluşturulan birlikler zaman zaman tugay ve alay olarak isimlendirilmişse de fiiliyatta tabur düzeyinde bazı birliklere rastlanmıştır. Daha ziyade takım, manga düzeyinde hareket esas alınmıştır.

Birlikleri, düzenli ve hareketli birlikler olarak ikiye ayırmak mümkündür.

Düzenli Birlikler; Manga 7 kişiden, takım 3 mangadan, bölük 3 takımdan, tabur 3 bölükten oluşur.

Hareketli Birlikler; Fizik, eğitim ve donanım yönünden vurucu gücü yüksek elemanlardan oluşan, bir bölgede daha ziyade sindirme ve sansasyonel amaçlı eylemlere yönelen ve takım, bölük seviyesinde hareket eden silâhlı birliklerdir.

Milis Komutanlıkları; Genellikle aranır durumda olmayan işbirlikçileri silâhlandırarak sabotaj, pusu, kundaklama gibi eylemlere sevk eden birimlerdir.

d) Örgütün Genel Faaliyetleri

PKK'nın üzerinde hareket ettiği sahaları yurt içi ve yurt dışı olmak üzere ikiye ayırmak mümkündür. Yurt dışını, sınır ötesi ve Avrupa, yurt içini ise kırsal alanlar ve merkezler olarak ayırmak uygun olacaktır.

(1) Yurt Dışı Faaliyet Alanları

PKK terör örgütünün faaliyetlerinin artmasında iç âmillerin yanında, Türkiye'ye yönelik dış hesapların da büyük rolü olmuştur. Bölücü terör örgütünün faaliyetleri başta komşu ülkeler olmak üzere dünyanın birçok ülkelerinden himaye görmüş, örgüte lojistik, eğitim, barınak, silâh hatta eleman düzeyinde destek vermiştir.

Yunanistan, Suriye, Iran gibi ülkeler PKK terör örgütüne istihbarat ör-

gütleri veya gayrı resmî kanallarla her türlü desteği verirlerken, batılı ülkeler de aynı yollarla bölücü terör örgütüne kolaylıklar sağlamışlardır.

Körfez krizinden sonra bazı ülkeler bölücü örgütle daha sık temasa geçerken, kendi ülkelerinde büro ve temsilciliklerde kurmalarına müsaade etmişlerdir. Hatta Avrupa Konseyi gibi ciddî uluslararası kuruluşlar sözde sorunun çözümü için tavsiyelerde bulunmuşlardır. Bölücü örgüt yurt dışından sağladığı bu destek ve bağlantı sayesinde propaganda ve kadrolaşmasını artırmıştır.

Sınır ötesi (Komşu Ülkeler) Alanlar:

PKK, uluslararası ilişkileri geliştirme, kamuoyu oluşturma, örgütlenme ve propaganda faaliyetlerinde Avrupa sahasına ağırlık verirken, sevk idare, üslenme, kamplar, eğitim ve silâhlanma faaliyetlerini açısından Ortadoğu ülkelerini ön plana çıkarmıştır.

Suriye: PKK ile Suriye yönetimi arasındaki ilişki rasgele ve yüzeysel bir ilişki değildir. Bu ilişki son derece planlı, kalcı somut hedeflere yönelik bir ilişkidir. PKK'nın yurt dışına çıkışta Suriye ve Suriye'nin kontrolü altında bulunan Lübnan topraklarını tercih etmesi önemle değerlendirilmesi gereken bir husustur.

Dönem itibarıyla Suriye'nin sosyalist blok adına yüklenmiş olduğu en önemli görev özellikle işgal altında bulundurduğu ve kendisi açısından hiçbir hukukî sorumluluk doğurmayacak olan Lübnan topraklarını kullanmak suretiyle soğuk savaşın en etkili vasıtalarından olan uluslararası terör ve kaçakçılığa ev sahipliği yapmasıdır.

Sosyalist ülkeler, bu hizmetine karşılık Suriye'ye gerekli askerî ve malî desteği sağlamışlardır. İktidarda bulunan Hafız Esad ve ekibi varlıklarını devam ettirebilmek için gerekli olan dayanaklarının önemli bir kısmını böylece sosyalist ülkelerden temin etmişlerdir.

Lübnan topraklarında sosyalist blok adına uluslararası terörizm ve kaçakçılık hareketlerine zemin hazırlayan Suriye yönetimi, terör ve kaçakçılık şebekelerini komşularına karşı kullanmıştır. Bundan ülkemiz de fazlasıyla nasibini almıştır. Suriye'nin ülkemizle olan çelişkilerinin odağında yer alan Hatay meselesinden başka 20 yıldır Ortadoğu'daki pratik hesaplaşmanın temel konularından biri olan su kaynaklarının denetimi meselesi de PKK-Suriye ilişkilerinde bir unsur olmuştur. Nitekim, Suriye ile yakın zamana kadar yapılan görüşmelerde PKK ile olan ilişkilerini su sorununa endekslemeye çalışmıştır.

Suriye, sosyalist ülkelerin politikalarına uygun olarak ve kendi çıkarlarını da göz önünde bulundurarak uluslararası terör ve kaçakçılık şebekelerine kendi egemenlik sahası içinde rahatça hareket etme imkânı sağlamıştır.

PKK terör örgütü mensuplarına da sınırdan geçmelerinden koruma altına alınarak kamplara ulaştırılmasına kadar her türlü kolaylık sağlamıştır. Sovyetler Birliğinin dağılmasından sonra Suriye bu desteğini daha da arttırmış ve âdeta PKK örgütüne tek başına sahiplenmek istemiştir. Suriye Hükûmeti, PKK örgütüne verdiği bu desteğinden dolayı ülkemizin yaptığı çeşitli uyarıları anlamamazlıktan gelmiştir.

PKK terör örgütü mensupları Başkent Şam'da, Haseki ve Halep illerinin Suriye'ye yakın kesimlerinde birçok ev ve çiftlikler kiralayarak Suriye İstihbarat örgütlerinin desteği ve denetimi altında eğitim ve barınma faaliyetlerini sürdürmüşlerdir.

Gerek Başkent Şam'da ve gerekse Türkiye sınır boylarında Kürt orijinli Suriye vatandaşlarının ikamet ettiği kasabalarda "Özel Faaliyet Cephesi" ihdas edilerek propaganda ve örgütlenme çalışmaları yaptırılmıştır.

Yine Suriye Hükûmeti'nin özel izniyle, sınır boyunca araziyi tanımak, sınır köylerinde oturan kişileri örgüte kanalize ederek bunlardan kılavuz, kurye ve eleman olarak yararlanmak, Suriye Kürtlerini örgüte engaje etmek ve bu kişilerin maddî ve pratik desteğinden istifade etmek gibi faaliyetler sürdürmüşlerdir.

Örgütün Suriye'de varlığını koruması, eğitim kampları, genel koordinasyon faaliyetleri, silâh-mühimmat temini çalışmaları önemini korumaktadır. Suriye Kürtleri arasında PKK örgütlenmesi devam etmektedir. Türkiye-Suriye arasındaki sınır geçişleri Hatay-Amanos bölgesinin faaliyet sahası içine alınmasıyla önem kazanmıştır.

Lübnan: PKK örgütünün Lübnan topraklarına yerleşmesi, Suriye ile eş zamanlıdır. 1982 yılına kadar Filistinli örgütlere ait kamplarda kalan PKK, 1982 yılından sonra müstakil kamplarda faaliyet sürdürmeye başlamıştır. Yıllarca PKK militanlarının eğitildiği ve Mahsun Korkmaz Akademisi olarak isimlendirilen Helvi Kampı Lübnan topraklarında bulunmaktadır.

PKK terör örgütü, Lübnan'dan sadece eğitim değil, ekonomik amaçlı da istifade etmektedir. Bir kısım örgüt mensubu veya sempatizanı örgütçe kurulan iş yerlerinde çalışmaktadır. Bekaa'nın önemli bir uyuşturucu merkezi olduğu bilinmektedir. Yine Lübnan'da yerleşik bulunan Türk ve Suriye asıllı Kürtler ile Lübnan asıllı Kürtler arasında eleman temini çalışmaları devam etmektedir:

Kuzey Irak: K. Irak, örgüt faaliyetleri açısından yurt dışı veya cephe gerisi olarak değerlendirilmiştir. Başlangıçta yurt içine girişte sıçrama tahtası rolü oynayan K. Irak, giderek örgütün hâkimiyet ve iktidarlaşma sahası olarak rol oynamaya başlamıştır.

PKK terör örgütü mensupları ilk defa 1982 yılında K. Irak'a yerleşmişlerdir. K. Irak'a ve İran sınırına yerleştirilmek üzere gruplar hâlinde Suriye

üzerinden gönderilen PKK mensupları, IKDP (BKDP) kamplarının yanı başında veya IKDP'nin gösterdiği mıntıkalarda üslenmişlerdir.

Irak, İran ve K. Irak'a yerleştirilen PKK militanlarının iaşeleri ilk etapta IKDP tarafından karşılanmıştır. Bölgeye yerleşen PKK mensuplarının evvelâ aldıkları talimat gereği araziyi tanıma ve keşif çalışmaları, daha sonra Türkiye sınırından sızarak Hakkâri ve Şırnak'ın sınıra yakın köylerinde ilişki kurma çalışması yaptıkları tespit edilmiştir.

PKK mensupları, K. Irak'a yerleşirlerken daha ziyade sınıra yakın, Türkiye'ye geçişlere elverişli, Türkiye'den gelen kaçakçılarla kolay irtibat kurabilecekleri, zamanla IKDP'nin kontrolünü boşa çıkarabilecekleri yerleri tercih etmişlerdir. Bu nedenle zamanla IKDP ile aralarında sürtüşmeler meydana gelmeye başlamıştır. PKK, K. Irak'a yerleştikçe bağımsız harekete başlamış, IKDP'nin gösterdiği yerlerin dışında da kamplar oluşturmuşlardır. Nitekim kısa zamanda Türkiye-Irak sınırı boyunca hareket serbestisi, beslenme ve barınma imkânları elde etmişlerdir.

K. Irak'a yerleşen PKK, 1988-1991 yılları arasında meydana gelen göçler nedeniyle önemli avantajlar elde etmiştir. 1991 yılından sonra 36'ncı paralelin kuzeyinin güvenli bölge ilân edilmesinden sonra BKDP ve KYB gibi yerel otoriteleri aşmak için yoğun bir çaba içine girmiştir. PKK, 8-27 Ocak 1995 tarihinde gerçekleştirdiği V. Kongresinden sonra K. Irak'ın kendileri için temel ve vazgeçilmez bir faaliyet alanı olduğunu ilân etmişlerdir.

Örgüt, K. Irak'ta denetim bölgeleri oluşturmayı, bu bölgelere dayanarak direkt veya paravan örgütler vasıtasıyla yöre halkını kendi saflarına çekmeyi, yine paravan örgütler vasıtasıyla Federe Parlamento'da temsil edilmeyi, yandaş örgütler veya ittifak kurabileceği örgütlerle ulusal kongreyi oluşturmayı hedefleyerek bu yönde çaba sarf etmiştir.

V. Kongreden sonra bölgede üslenme faaliyetlerini yoğunlaştıran örgüt, BKDP ve KYB'den sonra bölgede üçüncü güç, giderek bölgenin tek hâkim durumuna gelmek için yoğun çaba harcamıştır. Öte yandan KYB'nin PKK'ya destek vererek bölgedeki rakibi BKDP'nin etki alanını daraltmaya çalıştığı görülmüştür.

PKK, bir taraftan bölgenin etkili güçleri olan BKDP ve KYB'ni etkisizleştirmeye çalışırken, bir yandan da kolayca boyun eğdirebileceği küçük örgütlerle ittifaklar kurmuştur.

Yine PKK'nın, BKDP ve KYB haricinde K. Irak'ta bulunan küçük örgütler ve gruplarla "Ulusal Demokratik Birlik" adı altında bir birlik oluşturması, bu bölgede kalıcı olmak istediğinin diğer bir göstergesidir.

İran: PKK, K. Irak'ta IKDP vasıtasıyla 1982 yılında yerleşmiştir. Ancak, zamanla IKDP'den bağımsız olarak İran Devrim Muhafızları ile irtibat kurarak IKDP'yi bertaraf etmeye çalışmıştır.

İran-PKK ilişkileri 1987 yılından itibaren hızla gelişmiş, 1993 yılında bir durgunluk dönemi geçirmiş, 1995 yılından itibaren yeniden gelişmiştir. Hâlen İran'da PKK'nin pek çok kamp ve barınak yeri ile Urumiye'de hastanesi bulunmaktadır. Örgüt İran topraklarını aynı zaman Ermenistan ve Azerbaycan gibi ülkelere geçiş için kullanmaktadır.

Libya: Libya-PKK ilişkileri 1982 yılından itibaren gelişmiştir.

PKK'nin Libya'da sürdürdüğü ilişki, işçiler arasında para, eleman kitle desteğini sağlamanın yanı sıra, Libya'nın siyasî desteğini sağlama amacına yöneliktir.

Avrupa ve Diğer Ülkeler:

PKK, Avrupa sahasını "küçümsenemez bir mevzi" olarak değerlendirmiş ve alandaki faaliyetlere en az kırsal kesimdeki faaliyetler kadar önem vermiştir.

Bir taraftan SKP üyelerince diplomatik faaliyetler sürdürülürken, diğer yandan PKK'nın Kürt orijinli vatandaşlarımızın çoğunluğu tarafından desteklendiği imajını vermek için komiteleri organize etmesi sonucu çeşitli Avrupa ülkelerinde yürüyüşler, açlık grevleri, bildiri dağıtma, işgal, protesto eylemleri, toplantılar tertiplenmiştir. Ayrıca Avrupa'da yine eleman temini, maddî destek sağlama ve basın-yayın yoluyla propaganda faaliyetleri sürdürülmüştür.

MED-TV de Avrupa merkezli bir kuruluştur.

Batı Avrupa: PKK terör örgütünün Batı Avrupa'daki faaliyetlerini 1977 yılından başlatmak mümkündür. 1980 yılında her ne kadar bazı Merkez Komite üyeleri Batı Avrupa için görevlendirilmişlerse de, esas profesyonel düzeyde faaliyetler 1981 yılından itibaren yükseltilmiştir.

Terör örgütünün lideri Abdullah ÖCALAN "Batı Avrupa alanında geniş imkânların olduğunu, özellikle bu alandaki örgüt kitlesinin davaya hizmet edebilecek sayıda ve nitelikte olduğunu, yine bu alanda demokratik kuruluşların çok olması nedeniyle kamuoyu oluşturma ve ilişkileri geliştirme yönünden de bu alanın önemli olduğunu" ifade etmiştir.

Son dönemde PKK, Batı Avrupa'yı sözde diplomatik faaliyetlerinin merkezi hâline getirmek istemiş, bu amaçla eski DEP milletvekilleriyle bölücü kimlikli kişilerden SKP'yi oluşturmuştur.

Örgüt, Batı Avrupa'da çeşitli adlar altında oluşturduğu sözde sosyal ve kültürel amaçlı kuruluşlar vasıtasıyla malî destek ve kadro temini faaliyetleri yürütmüştür.

Terör örgütü, Batı Avrupa'da yerleşmiş bulunan Kürt orijinli vatandaşlarımızdan 40 bin 50 bin kadarı ile irtibat kurmuştur. Bunlardan 4 bin veya 5 bin kadarı profesyonel kadro veya aktif sempatizan durumundadır.

Başta SKP olmak üzere, Yurtsever Aydınlar Birliği, Kürdistan Alevîler Birliği, Kürdistan İslâmî Hareketi gibi ERNK'nın yan kuruluşları Batı Avrupa'da üslenmişlerdir.

Balkanlar:

Terör örgütü PKK, başta Yunanistan olmak üzere Balkan ülkelerini yurt içindeki metropol ve cephe faaliyetlerinin bir geri cephesi konumuna getirmiştir. Ancak, Yunanistan ve Balkanlardaki PKK faaliyetleri amaç ve nitelik bakımından farklılık arz etmektedir. Bu itibarla Balkanlar ve Yunanistan'ı ayrı ayrı değerlendirmektedir.

PKK, Romanya ve Bulgaristan'da benzer amaçlarla faaliyet göstermektedir. Örgüt bu ülkelerdeki hükûmet dışı güçlerin desteğinin yanı sıra, yönetim zaafiyetinden istifade ederek bu iki ülkede oluşturduğu komiteler vasıtasıyla metropol bölgelerde kullanılacak silâh ve mühimmatı temin ve aktarma çalışması yapmaktadır. Ayrıca, bu ülkelerde kurduğu irtibatlar vasıtasıyla elemanlarını yurt içinden yurt dışına, yurt dışından yurt içine geçişlerini temin etmektedir.

PKK, SKP üyelerini bu ülkelerdeki çeşitli çevreler nezdinde girişimlerde bulunmak ve altyapı oluşturmakla görevlendirmiştir. Yine örgüt, bu ülkelerde yerleşmiş bulunan elemanları vasıtasıyla eğitim ve lojistik destek faaliyetleri yürütmektedir. Örgüt Bulgar, Romen ve Sırp asıllı kişi ve kuruluşların gerek bölgesel gerekse uluslararası desteğini almaya çalışmıştır.

Yunanistan ve GKRK: Terör örgütü PKK 1981 yılından beri Yunanistan'ı kamp, eğitim, geçiş ve koordinasyon faaliyetleri yönünden kullanmaktadır. Resmî ve gayrı resmî Yunan çevrelerinden önemli ölçüde destek ve teşvik görmektedir.

PKK-Yunan iş birliği giderek alenîleşmiştir. İktidardaki PASOK milletvekillerinin PKK'yı her yönüyle desteklediklerı bütün kaynaklara yansımıştır. Bu destek aynı zamanda teşvike dönmüştür ve Türkiye'de metropollerde yapılacak bütün eylemler Yunanistan'da organize edilmiştir.

Yunanistan'daki kamplarda bomba eğitimi gören PKK militanları, tu-

ristlik bölgeler ve metropollerde eylem yapmak üzere Türkiye'ye sokulmuştur.

Yurt içinden Avrupa alanına, Avrupa alanından yurt içine eleman ve malzeme aktarımının büyük çoğunluğu legal ve illegal yollar kullanılmak suretiyle Yunanistan üzerinden yapılmıştır.

Kıbrıs Rum Kesimi'den de PKK'ya büyük destek gelmiştir. Bu sahada PKK'nın irtibat ve eğitim birimleri bulunmaktadır.

Kafkasya:

PKK, gerek Kafkasya ülkelerinde gerekse Rusya Parlamentosu'nda bu ülkelerin Türkiye ile olan çelişkilerini yakından izleyerek yararlanmayı hedeflediği gibi diğer cumhuriyetlerde bulunan Kürt orijinli kişilerin örgütlenmesine de çalışmıştır.

PKK'nın Rusya Parlamentosu ve BDT'deki faaliyetleri Ermenistan üzerinden Sovyetler Birliği döneminde başlamıştır. Örgüt, Rusya'daki faaliyetlerini giderek yarı resmî düzeye çıkarmaya çalışmaktadır.

PKK terör örgütü, Ermenistan'dan sağladığı barınma, kamp kurma, silâh ve mühimmat desteğini giderek görünürde Karabağ'a dayandırmıştır.

(2) Yurt içi Faaliyet Alanları

Gelişen aşamada Kürt orijinli vatandaşlarımız arasında Kürt milliyetçiliği fikrinin yerleşmekte olduğunu, bu yönlü olarak bazı kişilerin sorunu devamlı gündemde tutmak istediklerini söylemek mümkündür.

PKK'nın 1990'lı yıllardan itibaren parti, dernek, sendika ve yayın organları vasıtasıyla legal alanlara yönelmesi, sindirme ve korkutma yoluyla kitleleri kepenk-kontak kapatma eylemlerine ve gösterilerine yöneltmesi bazı dış odakların da çeşitli vesilelerle bölge insanını kışkırtması sözde Kürt sorununun gündemdeki yerini korumasına neden olmuştur. Buna karşılık Kürt orijinli sıradan vatandaşların PKK'ya verdiği destek şartlarına göre değişmiştir.

Bölücü terör eylemlerinin tırmanış gösterdiği dönemde artan bu destek, eylemlerin ve baskıların azaldığı dönemde gerilemiştir. Yurt içi faaliyetlerini nitelikleri itibarıyla kırsal kesim silâhlı faaliyetleri ve şehir faaliyetleri olmak üzere ikiye ayırmak mümkündür.

* Kırsal Bölgeler

Kırsal kesimde silâhlı grupların faaliyetleri söz konusudur. Silâhlı grupların faaliyetlerini üslenme, hareket tarzı, eylem biçimleri, eylem hedefleri, eleman temini ve eğitimi ve GKK faaliyetleri açısından incelemek gerekir.

Kırsal kesim silâhlı faaliyetleri Hakkâri'den Kars'a, Van'dan Sivas'a kadar uzanan geniş alanda sürmektedir. İran ve Irak sınır boylarında nispeten yoğunluk arz eden eylemler iç kısımlarda yoğunluğunu azaltmakla birlikte Genç, Lice, Kulp, Mutki, Tunceli gibi alanlarda yine yoğunluk söz konusu olmuştur.

* Üslenme ve Barınma

Silâhlı PKK gruplarının sorunlarının en önemlisi üslenme ve barınma sorunudur. Silâhlı örgüt mensupları Amed Eyaleti, Garzan Eyaleti, Botan Eyaleti, Zagnos Eyaleti, Dersim Eyaleti, Mardin Eyaleti, Serhat Eyaleti, Ruha (GAP) Eyaleti, Koçgiri Eyaleti, Güneybatı Eyaleti, Erzurum Eyaleti ve Toros Akdeniz Eyaletlerinde üslenmişlerdir. Genellikle sarp ve ulaşımı dağlık bölgeler üslenme merkezi olarak seçilirken yerleşim birimlerine yakın üsler, sarp olmayan yerler, tali üslenme bölgeleri ve irtibat adresleri olarak belirlenmiştir. Ulaşım imkânı çok zor olan yerleşme birimlerinden uzak ve güvenlik kuvvetlerinin sık sık denetleyemediği bu alanlarda, ormanların derinliklerinde, vadi yamaçlarında, kayalıklarda kazdıkları sığınaklarda, mağaralarda ve çadırlarda barınmışlardır. Bu üslere, çevre yerleşim birimlerinden araçla, katırla veya sırtla getirilen lojistik malzemeler, yer altında oluşturulan depolarda saklanmaktadır.

Yıllardır pek fazla değişmeyen bölgeleri temel barınma alanları olarak benimseyen örgüt, ileri gözetleme yöntemleriyle güvenlik kuvvetlerine karşı tedbirler almaya çalışmaktadır. Operasyonlardan kurtulmak için örgüt mensuplarının geçici olarak üs bölgelerini terk ettikleri, sürekli manevra yaptıkları anlaşılmıştır.

Ancak, 1994 yılında uygulanan "alan konsepti" uygulaması esnasında temel üslenme bölgelerinin güvenlik kuvvetlerinin denetimi altına alınması sebebiyle örgüt büyük zayiat vermiştir. Üslenme sırasında problem yaşayan örgüt, lojistik stoklarını da yapamamıştır. Günü birlik lojistik temini ise büyük operasyonlarda problem olmuştur. Gruplar bazen günlerce aç kalmışlar ve bu durum teslim olmalarına da yol açmıştır.

* Hareket Tarzı ve Donanımları

Kırsal kesimde üslenmiş bulunan örgüt mensupları manga, takım, bölük düzeyinde hareket etmektedirler. Yaklaşık 20 kişiden oluşan takım ideal grup büyüklüğündedir. Ancak, coğrafî şartlara veya yapılacak eylemin şartlarına göre bu grup manga düzeyine düşürülebileceği gibi bölük veya tabur düzeyine de çıkarılabilmektedir.

Sarp bölgelerde bulunan üs alanlarında gruplar, takım veya bölük düzeyinde bulunurlar. Bunların arasında herhangi bir müşterek eğitim veya toplantı yoksa, mangalar hâlinde aralıklı üslenirler.

Eylem alanlarına yaklaşımda son derece temkinli hareket eden örgüt mensupları tek sıra hâlinde, ikişerli, avcı zinciri, avcı kolu gibi yürüyüş biçimleriyle intikal etmektedirler. Arazi biçimine göre hareket tarzı farklı olmaktadır.

Kırsal alanda faaliyet gösteren gruplarda bulunan elemanlar piyade tüfeği, el bombası, roketatar, makinalı tüfek taşımaktadırlar. Sınır hattına yakın faaliyet gösteren elemanlarda ise havan, uçaksavar gibi ağır silâhlara da rastlanmaktadır. Silâhlı kırsal gruplar telsiz, mobil telefon gibi teknik haberleşme vasıtalarıyla koordine edilmektedirler. Gruplar genelde silâh ve mühimmat yönünden sıkıntı yaşamamaktadırlar.

* Eylem Çeşitleri ve Biçimi

PKK'nın gerçekleştirdiği eylemler, vur-kaç taktiğine dayalı çete eylemleridir. Örgüt bu eylemleri gerçekleştirmek için pusu, baskın, sabotaj gibi çeşitli metotları denemektedir. Bugüne kadar gerçekleştirilen eylem çeşitleri yol kesme, araziye çıkma, güvenlik güçlerine pusu, saldırı, mayınlama, bubi tuzakları oluşturulması, GKK'lara baskın, mensuplarını kaçırma, pusuya düşürme, evlerini, bahçelerini yakma, hayvanlarını telef etme, kalabalık gruplarla il, ilçe, köy, mezra baskınları, yine il ve ilçe merkezlerinde süreklilik arz eden bombalama, sabotaj, karakol baskını, askerî birlik ve karakolları imhaya yönelik eylemler şeklinde olmuştur.

Eylemlerden evvel keşif ve istihbarat yapılarak hedefin kuvvetli ve zayıf yönlerini tespit edilmekte ve milis denilen iş birlikçilerin de yardımıyla eylemler gerçekleştirilmektedir.

* PKK'nın Hedefleri

Örgütün belirlediği hedefler; askerî birim ve kışlalar, polis karakolları, noktaları ve mensupları, askerî ve idarî personelin oturduğu lojmanlar,

kamu kurum ve kuruluşlarına ait binalar, okullar, öğretmenler, sağlık ocakları, sağlık personeli olmuştur. Yol, köprü, baraj, eğitim ve sağlık hizmeti götüren şantiyeler ve araçlar tahrip edilmiş ve yine mensupları öldürülmüştür. Bölgedeki iş adamları, esnaf ve çiftçiler hedef seçilmiş, bunlardan bazıları öldürülmüş, bazıları haraç karşılığı serbest bırakılmıştır. GKK'lar başlı başına hedef alınmıştır. PKK, eylemlerini yaparken kadın, genç, ihtiyar, çocuk ayrımı yapmamış, katliamlar gerçekleştirmiştir.

* Bölge Şehirleri ve Metropoller

Şehir faaliyetlerini bölge şehirleri ve metropolü olmak üzere ikiye ayırarak incelemek gerekmektedir.

Bölge şehirleri: Bölge şehirleri, 12 Eylülden evvel PKK'nın temel üslenme ve faaliyet alanı olmuştur. Yakın dönemde ise, ilk etapta elemanlarının yakın çevresi, ilerleyen süreçte ise demokratik kitle örgütleri vasıtasıyla faaliyetler geliştirilmiştir. 1991 yılının ilk aylarında örgütün bölge şehirlerine büyük ölçüde sızmış olduğu ve belli bir taban elde ettiği görülmüştür. 1991 yılından itibaren bölge şehirlerinde etkili eylemler gerçekleştiren örgüt, 1992 yılından itibaren ayaklanma hazırlıkları yapma cüretini gösterebilmiştir. Örgüt hâlen bölge şehirlerindeki varlığını legal kurumlar vasıtasıyla sürdürmektedir.

Metropol Şehirleri: Metropol merkezler veya batı illerindeki PKK faaliyetleri ilk etapta cezaevlerinin, 1987 yılından itibaren göç alan mahalle ve semtlerde, daha sonraları ise üniversiteler ile legal kurum ve kuruluşlar etrafında şekillenmiş ve gelişmiştir.

Hâlen cezaevleri, göç alan semtler, legal kurum ve kuruluşlar örgüt faaliyetlerinin en faal sürdürüldüğü merkezlerdir.

Bu merkezlerde yürütülen PKK faaliyetleri, PKK'ya eleman temini ve maddî imkân sağlamanın yanı sıra örgüte meşruiyet kazandırma faaliyetlerinde de önemli bir yer tutmaktadır.

Metropol ve diğer batı merkezlerinde yürütülen faaliyetler legal durum ve kuruluşların yanı sıra illegal komiteler vasıtasıyla da sürdürülmektedir. Hatta legal kurum ve kuruluşların içinde de illegal grup ve komiteler bulunmakta ve yapılacak faaliyetleri yönlendirmektedirler. Bu illegal grup ve komiteler direkt PKK üst düzeyinden talimat almaktadırlar.

Metropol faaliyetlerinin ağırlıklı kısmı, cephe faaliyetleridir. İşçiler, köylüler, gençler, aydınlar, kadınlar, çocuklar, esnaf, din adamları gibi her türden cephe biriminin örgütlenmesine çalışılmış, ancak başarılı olunamamıştır.

Metropollerdeki en önemli eylemler turizm tesislerine yönelik bombalama türü eylemler olmuştur. Bunlardan başka orman yakmalarını, iş yeri kundaklamalarını, PKK'ya karşı olanlara yapılan suikastleri de saymak mümkündür.

21 Mart, 15 Ağustos ve 27 Kasım gibi günlerde eylemler yapılmıştır. Özellikle Mersin, Aydın, İstanbul, İzmir gibi merkezlerde geniş katılımlı gösteriler tertiplenmiştir. Bu eylemlerin yanı sıra faal kuruluşlar eliyle gerçekleştirilen panel, konferans türü faaliyetleri de saymak gerekmektedir.

1) PKK I. KURULUŞ KONGRESİ

27 Kasım 1978 tarihindeki PKK'nın Kuruluş Kongresine örgüt lideri Abdullah ÖCALAN'ın yanı sıra Cemil BAYIK, Şahin DÖNMEZ, Mehmet Hayri DURMUŞ, Baki KARER, Mehmet TURAN, Mehmet Cahit ŞENER, Ferzende TAĞAÇ, Ali Haydar KAYTAN, Mazlum DOĞAN, Hüseyin TOPGÜDER, Ali GÜNDÜZ, Sekine CANSIZ, Kesire YILDIRIM, Duran KALKAN, Ali ÇETİNER, Faruk ÖZDEMİR, Abbas GÖKTAŞ, Abdullah KUMRAL isimli dönemin üst düzey örgüt mensupları katılmışlardır. Kuruluş kongresinde Abdullah ÖCALAN Genel Sekreter, Cemil BAYIK Genel Sekreter Yardımcısı seçilmişlerdir. Şahin DÖNMEZ, Mehmet Hayri DURMUŞ, Baki KARER Örgütleme Komitesi üyeliğine, Mehmet KARASUNGUR Askerî Sorumluluğa, Mazlum DOĞAN ise Basın-Yayın Sorumluluğuna getirilmişlerdir. Ancak bu sorumluluklar kalıcı olmamıştır. Abdullah ÖCALAN'ın Genel Sekreterlik görevi dışındaki sorumluluklarına sık sık değiştirilmesi ve yetkilerinin zayıflığı dolayısıyla göstermelik olarak kalmışladır.

Gerçekleştirilen I. Kongre'nin sözde delegelerinin büyük bir bölümü zaman içerisinde Abdullah ÖCALAN tarafından ajan ilân edilerek kurşuna dizilmişlerdir. Bunlardan bazıları canlarını kurtarmak için örgütten kaçmışlardır.

Kuruluş Kongresi'nde alınan temel kararlardan birisi de PKK'nın alt örgütleri oluşturduktan sonra partinin kamuoyuna ilân edilmesi olmuştur. Nitekim Mayıs 1979 tarihindeki Elazığ tutuklamalarına kadar bu karar gizliliğini ve geçerliliğini muhafaza etmiştir.

Bu itibarla, önceden taban çalışması yapılmış olan Gazi Antep, Şanlı Urfa, Mardin, Batman, Diyarbakır, Elazığ, Tunceli, Bingöl, Ağrı gibi illerden başlamak suretiyle Hazırlık Komitelerinin teşkiline başlanmıştır.

Bölge Hazırlık Komiteleri teşkili planlanan iller ile bu illerde görevlendirilecek olan üst düzey kadroların isimleri de tespit edilerek görevlendirilmeler yapılmıştır.

Buna göre 1979 yılı itibarıyla Gazi Antep Bölge Temsilciliğine Ali ÇETİNER, Şanlı Urfa Bölge Temsilciliğine Mehmet Hayri DURMUŞ, Adıyaman Bölge Temsilciliğine Ali Haydar KAYTAN, Mardin Bölge Temsilciliğine Bakî KARER, Siirt Bölge Temsilciliğine Mehmet Cahit ŞENER, Tunceli-Erzincan Bölge Temsilciliğine Yıldırım MERKİT, Elazığ-Malatya Bölge Temsilciliğine Hüseyin TOPGÜDER, Bingöl-Muş-Erzurum Bölge Temsilciliğine Resul ALTINOK, Van-Hakkâri Bölge Temsilciliğine Çetin GÜNGÜR, Kars Bölge Temsilciliğine Abbas GÖKTAŞ, Ağrı Bölge Temsilciliğine Mehmet TURAN isimli üst düzey örgüt militanları gönderilmişlerdir. Bu örgüt mensupları atandıkları bölgelerde hazırlık komitelerini teşkil etmek, eylem hedeflerini gerçekleştirmek üzere yoğun faaliyetlere girişmişlerdir. Nitekim 1978 kışı ve 1979 baharında PKK eylemlerinde önemli bir artış olmuştur.

Mayıs 1979 tarihinde PKK Merkez Yürütme Komitesi üyesi ve Örgütlenme Genel Sorumlusu Şahin DÖNMEZ ile birlikte Elazığ Bölge Komitesi üyelerinin büyük çoğunluğunun yakalanması örgütte paniğe yol açmıştır.

Şahin DÖNMEZ'in itirafları ile birlikte güvenlik kuvvetlerinin başlattığı bir dizi operasyon nedeniyle Abdullah ÖCALAN, Diyarbakır'da saklanmakta olduğu evde yakalanmaktan son anda kurtulmuştur.

Abdullah ÖCALAN Yurt dışında

Yukarıda anlatılan tutuklamalar üzerine Türkiye'de barınamayacağını, her an yakalanabileceğini düşünen Abdullah ÖCALAN, Haziran 1979 tarihinde anî bir kararla illegal yollardan sınırı aşarak Suriye'ye geçmiştir. Suriye'ye geçişinde kendisine Şanlı Urfa Suruç İlçesi nüfusuna kayıtlı SAİT (K) Ethem AKCAN isimli şahıs yardımcı olmuştur.

Abdullah ÖCALAN, Yurt dışına çıkıp kendisini emniyete aldıktan sonra Türkiye'de bulunan üst düzey örgüt elemanlarına etkili ve sansasyonel bir eylemle PKK'nın kamuoyuna ilân edilmesi talimatını vermiştir. Bunun üzerine bir grup PKK militanı 30 Temmuz 1979 tarihinde dönemin Şanlı Urfa Adalet Partisi Milletvekili Mehmet Celal BUCAK'ın misafir olarak kaldığı kayınpederinin Hilvan-Kurtbaşı Köyündeki evine bombalı ve silâhlı bir saldırı gerçekleştirmişlerdir. Saldırıda saldıran grubun lideri durumundaki Salih KANDAL ölürken, M. Celal BUCAK yaralı olarak kurtulmuştur. PKK'nın Kuruluş Bildirisi'nin sonuç bölümü olay yerine bırakılmıştır. Bu saldırıdan sonra Bucak Aşireti ile PKK mensupları arasında yüzlerce kişinin ölümüyle biten kanlı çatışmalar başlamıştır.

Yurt dışına Eylem Amaçlı Eleman Gönderilmesi

Elazığ tutuklamaları neticesinde elde edilen bilgiler ışığında geliştirilen operasyonlar nedeniyle pek çok PKK mensubu etkisiz hâle getirilirken diğer bir bölümü aranır hâle düşmüş ve aktivitesini yitirmiştir. Suriye'de bulunan Abdullah ÖCALAN, Suriye istihbaratının yardımıyla Lübnan'da gerekli altyapıyı oluşturduktan sonra en fazla aranan ve merkezlerde barınma zorluğu çeken 250 kadar elemanının eğitilmek üzere yurt dışına çıkmalarını istemiştir. Buna rağmen Ekim-Kasım-Aralık 1979 aylarında yurt dışına ancak 60-70 kadar örgüt mensubu çıkabilmiştir.

Yurt dışına gönderilen ve aralarında Kemal PİR, Mahsun KORKMAZ, Baki KARER, Delil DOĞAN, Suphi KARAKAŞ, İrfan PALABIYIK, Halil ATAÇ gibi üst düzey yöneticilerin de bulunduğu örgüt elemanları Nisan 1980 tarihine kadar Lübnan'da bulunan "El Fetih Örgütü"ne ait iki kampta siyasî ve silâhlı eğitim görmüşlerdir.

Kırda ve Şehirlerde Şiddetin Tırmandırılması

PKK terör örgütü mensupları yurt dışında Ermeni terör örgütleriyle de irtibata geçmişlerdir, PKK ve ASALA Ocak ve Nisan 1980 tarihlerinde iki ayrı basın toplantısı yapmışlardır. Bu basın toplantılarında iki örgüt arasında iş birliği yapıldığına dair açıklamalar yapılmıştır. Nitekim PKK'nın 21-28 Nisan 1980 tarihi (Kızıl Hafta) ilân ederek yoğun bir eylem kampanyası başlatması ve ilân edilen kampanya sonucunda 40 civarında irili ufaklı eylem gerçekleştirilmesi, ASALA ile yapılan iş birliğinin sonucu olarak değerlendirilmiştir. Yurt dışında eğitime tâbi tutulan ve peyderpey yurt içine gönderilen gruplar Adıyaman, Tunceli ve Sason merkez olmak üzere üç kırsal bölgede sözde gerilla üssü oluşturmaya çalışmışlardır.

Bu dönemde silâhlı saldırılarını, her bölgede tırmandıran PKK, DHB (Devrimci Halk Birliği), HK (Halkın Kurtuluşu), Aydınlık gibi Marksist-Leninist sol örgütler ve DDKD (Devrimci Doğu Kültür Dernekleri), KUK (Kürdistan Ulusal Kurtuluşçuları) gibi bölücü örgütlerle de yaygın çatışmalara girmişlerdir.

Yine bu dönemde tutuklamalar artmış, Mazlum DOĞAN, Mehmet Hayri DURMUŞ, Yıldırım MERKİT, Mustafa KARASU, Mehmet Cahit ŞENER, Rıza ALTUN, Ferhat KURTAY gibi örgütün üst düzey yöneticilerinin tutuklanmalarıyla cezaevleri örgüt için eğitim kurumu hâline gelmiştir. Özellikle PKK tutuklularının yoğun olarak bulunduğu Diyarbakır, Elazığ ve Adana cezaevlerinde eğitim çalışmalarının başlamasıyla örgüt, tutukluları kontrol altına almıştır.

Öte yandan örgütün etkinlik kurduğu Siverek, Hilvan, Batman, Ceylanpınar, Suruç, Nizip, Kızıltepe, Derik ve benzeri yerlerde halka büyük baskı uygulanmış ve halk büyük şehirlere doğru göçe zorlanmıştır.

Bu dönemde PKK terör örgütünün eylemleri 12 Eylül 1980 Bayrak Harekâtına kadar devam etmiştir. 12 Eylül Harekâtıyla terörist ve bölücü faaliyetler önemli ölçüde çökertilmişse de bölücü örgütün bir kısım lider ve militan kadrosunun yurt dışına kaçmasına engel olunamamıştır.

PKK, 12 Eylül Harekâtının hemen akabinde başlayarak, Ocak-Şubat 1981 tarihine kadar çoğunluğu sempatizanlardan ve alt düzey kadrolardan oluşan 150 kadar kişiyi Suriye üzerinden Lübnan'a göndermiştir. Aynı dönemde 50 kadar sempatizanı da Avrupa'daki ilticacı vatandaşlardan seçerek Lübnan'daki kamplara göndermiştir. Şam bağlantılı olarak Beyrut'a ulaşan örgüt elemanları Lübnan'da ağırlıklı olarak FHKC (Filistin Halk Kurtuluş Cephesi) ve FDHC (Filistin Demokratik Halk Cephesi)'nin İsrail-Lübnan sınır boylarındaki kamplarına beşer onar kişilik gruplar hâlinde yerleştirilmişlerdir. Abdullah ÖCALAN ise, başkent Şam'ın lüks semtlerinde özel olarak korunan evlerde kalmıştır.

2) PKK I. KONFERANSI VE ALINAN KARARLAR

Örgütün yurt dışına çıkış işlemlerinin tamamlanmasından hemen sonra mevcut durumun tespit ve değerlendirilmesi ve yeni dönemde yürütülecek faaliyetlerle ilgili program hazırlanması amacıyla 15-25.07.1981 tarihleri arasında Lübnan Helvi Kampında 11 gün süren PKK I. Konferansı gerçekleştirilmiştir.

Örgüt faaliyetleri açısından önemli bir fonksiyonu olan ve kapatıldığı 1993 yılına kadar aktivitesini sürdüren Helvi Kampı 1986 yılında gerçekleştirilen 3. PKK Kongresi'nden sonra Mahsun Korkmaz Akademisi adını almıştır.

PKK'nın 12 Eylül sonrası sempatizan ve kadro yönünden aldığı darbeler telafi etmek ve silâhlı eylem temelinde yeniden sahneye çıkmak açısından dönüm noktalarından birini teşkil eden I. Konferans'ta geçmişin değerlendirilmesi yapıldıktan sonra içinde bulunulan durumun tespiti yapılmış ve mevcut tablonun verdiği imkânları ölçüsünde gelecek dönemde yürütülecek faaliyetler kararlaştırılarak planlama yapılmıştır.

1. Konferans'ta geleceğe yönelik hedef tespiti yapıldıktan sonra;

- Örgütlenmenin yeniden oluşturulması,

- Cephe ve ittifaklara ilişkin pratik adım atılması,

- Askerî hazırlıkların başlatılması,

- Örgütün yeniden toparlanması maksadına yönelik olarak Orta Doğu ve Avrupa ayırımı yapmaksızın yurt dışı imkânlarına dayalı olarak asgarî bir yıllık askerî ve siyasî eğitim çalışmasının başlatılması,

Kararlaştırılmıştır.

Söz konusu eğitim ve hazırlık çalışmaları dağılan parti komitelerinin yeniden tesisi, parti programının kadrolara öğretilmesini hedeflemiştir.

Bu meydanda, Abdullah ÖCALAN tarafından "Örgütlenme Üzerine" isimli kitap yazılarak kadrolara dağıtılmıştır. Bu kitapta Leninist örgütlenme modelinin esasları ortaya konulduktan sonra yerel koşullarda hedeflenen parti örgütlenmesi tanımlanmıştır.

Yine Abdullah ÖCALAN tarafından;

- Kürdistan Ulusal Kurtuluş Problemi ve Çözüm Yolu,

- Faşizmle Mücadelede Birleşik Direniş Cephesi Üzerine

İsimli broşürler hazırlanarak kadrolar cephe ve ittifak politikaları yönünden bilinçlendirilmiştir.

Silâhlı faaliyetlerde takip edilecek ana metodun tespiti ve kadroların bu tespit doğrultusunda siyasî ve askerî eğitimlerinin tamamlanması konusuna örgüt açısından açıklık getirilmesi amacıyla Abdullah ÖCALAN'ın bu kitap tek başına devrim yapmaya yeter dediği "Kürdistan'da Zorun Rolü, Kürdistan Ulusal Kurtuluş Siyaseti, Kürdistan Ulusal Kurtuluş Süreci" isimli kitaplar örgüt mensupları için hazırlanmıştır.

Bu temel faaliyetlerin yanı sıra etkili bir basın-yayın faaliyetinin sürdürülmesi amacıyla 01.01.1992 tarihinde partinin resmî yayın organı sıfatıyla Almanya'nın Köln şehrinde "Serxwebun-Bağımsızlık" adıyla aynı bir dergi çıkarılarak yayımlanmaya başlamıştır.

Yine 1980 yılında Avrupa'da başlatılan faaliyetlerin daha da geliştirilmesi maksadıyla 1981 yılı ortalarından itibaren Avrupa'daki faaliyetlerin bir temsilciliğe bağlı olarak sürdürülmesi kararlaştırılmıştır.

Konferanstan hemen sonra Lübnan Bekaa Vadisi'nde bulunan ve Filistin Demokratik Halk Cephesi'nin tasarrufundaki Helvi Kampı tamamıyla PKK'ya tahsis edilmiştir. Örgütün yeni dönem silâhlı eğitim faaliyetleri başlangıçta Filistinli eğitimler, bilahare örgütün kendi eğitmenleri tarafından bu kampta verilmeye başlanmıştır.

1982 yılı başlarında PKK, DEV-YOL, TKEP (Türkiye Komünist Emek Partisi), THKP/C Acilciler, TKP İşçinin Sesi, SVP (Sosyalist Vatan Partisi),

TEP (Türkiye Emekçi Partisi) ve DS (Devrimci Savaş) örgütleri müştereken FKBDC (Faşizme Karşı Birleşik Direniş Cephesi)'ni oluşturmuşlardır. Ancak bu cephe pratikte bir varlık gösterememiştir.

Haziran 1982 tarihinde İsrail Ordusu, Filistinlilerin de yoğun olarak bulunduğu Güney Lübnan'ı işgal etmiştir. Filistinlilerin Lübnan'ı terk etmesi üzerine PKK da elemanlarını Suriye'ye aktarmıştır. Örgüt elemanları başkent Şam'ın yanı sıra Halep ve Haseki kentlerinin merkez ve ilçelerinde Muhaberat'ın bilgisi altında kiralanmış evlerde kalmaya başlamıştır.

3) KUZEY IRAK'IN PKK FAALİYETLERİNE AÇILMASI GAYRETLERİ

PKK'nın yurt dışı hazırlıklarının asgarî olarak tamamlanması üzerine Suriye'nin de yönlendirmesi ve yardımlarıyla PKK ile Irak KDP'si uzlaştırılarak Suriye'de bulunan PKK mensuplarının IKDP'nin güdümündeki Kuzey Irak'ın kuzey şeridine aktarılması için gizli bir anlaşmaya varılmıştır. Böylece PKK, yurt içine gire dönüşte faaliyetlerinin devamlılığı açısından ihtiyaç duyduğu "Geri Cephe" sorununu çözmüştür.

Suriye denetiminde IKDP ile yapılan anlaşmadan sonra PKK mensupları küçük gruplar hâlinde illegal olarak Suriye-Türkiye-Irak, Suriye-Irak ve hava yoluyla Suriye-İran güzergâhını izleyerek Kuzey Irak'a aktarılmıştır.

İlk önceleri IKDP elemanlarının kılavuzluğunda Kuzey Irak'a aktarılan PKK kılavuzları, IKDP kamplarının çevresinde olmak kaydıyla kendilerine gösterilen çadır, baraka ve mağaralarda kalmışlardır. Lojistik ihtiyaçları da IKDP tarafından karşılanmıştır.

Ancak zamanla K. Irak'ta araziyi iyice tanıyan ve asgarî ilişki ve irtibatlarını kuran PKK mensupları örgüt lideri Abdullah ÖCALAN'dan aldıkları talimatlar doğrultusunda IKDP'den bağımsız hareket etmeye başlamışlardır. IKDP'nin ikazlarına aldırış etmeyen PKK elemanları Abdullah ÖCALAN'ın talimatları ile ortamı provoke edici ve çalışma zemini hazırlayıcı davranışlara yöneldiler. Bu gerginlik ileriki tarihlerde zaman zaman çatışmalara dönüşmüştür.

4) PKK II. KONGRESİ VE ALINAN KARARLAR

PKK'nın II. Kongresi İsrail'in Lübnan'ı işgal etmesi olayının etkisiyle planlanandan birkaç ay öne alınarak 20-25.08.1982 tarihinde Suriye'nin Ürdün sınırına yakın ve FHKC (Filistin Halk Kurtuluş Cephesi)'nin uhdesinde bulunan bir kampta yapılmıştır.

Abdullah ÖCALAN'ın başkanlığında yapılan kongrede;

Yurt dışına bağlı olarak yürütülen siyasî ve askerî faaliyetlerin gelinen aşama itibarıyla asgarî ölçüde tamamlandığı belirtilmiş ve bu nedenle daha fazla beklemeden K. Irak'tan yurt içine dönüşün bir an önce başlatılması ve tamamlayıcı hazırlıkların K. Irak'ta ve yurt içinde sürdürülmesi karar olarak benimsenmiştir.

Yurt içi faaliyetlerinin, sınırdan iç kısımlara doğru keşif ve istihbarat kolları şeklinde ve azamî bir yıllık süresini kapsayacak şekilde başlatılması ve böylece 1983 sonbaharında sözde gerilla faaliyetlerinin başlatılması karar altına alınmıştır.

Avrupa faaliyetlerinin merkez komite düzeyinde yeniden takviye edilmesi Libya'da bir temsilciliğin açılması alınan diğer kararlar olmuştur.

20-25.08.1982 tarihinde gerçekleştirdikleri II. Kongre'nin Suriye, Lübnan ve Avrupa ülkelerinde sürdürülen hazırlık faaliyetlerini sonuçlandırarak K. Irak'a dayalı olarak yurt içinde silâhlı ve örgütsel faaliyetleri yeniden başlatmayı hedeflediği söylenebilir.

5) KUZEY IRAK'TA OLUŞTURULAN KAMPLAR

Yurt içine dönüş ve eylemlerin başlatılması açısından Suriye sınırının aktif olarak kullanılması, Suriye'nin geri cephe olarak değerlendirmesi, siyasî ve coğrafî açıdan sakıncalı görülerek K. Irak üzerinden yurt içine giriş yapılması kararlaştırılmıştır. K. Irak'ın kontrolsüz olması, Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgesiyle coğrafî yönden bütünlük ve uygunluk arz etmesi, sınır geçişleri açısından elverişli olması bu şekilde karar alınmasına neden olmuştur.

Nitekim II. Kongrenin hemen akabinde Lübnan'dan Suriye'ye geçirilen PKK mensupları hızla K. Irak'a aktarılmışlar ve oluşturulan kamplarda yeni bir eğitim düzenine alınmışlardır.

K. Irak'ta sınır boylarında bir yandan eğitim faaliyetleri sürdürülürken, diğer yandan da başlatılacak olan sözde gerilla savaşının altyapısının hazırlanması amacıyla yurt içi hazırlıklarına yönelmiştir.

K. Irak'tan yurt içine yerleşme faaliyetleri ilk etapta sınır boylarında Hakkâri ve Şırnak kırsalında başlamış, burada üslenmeden sonra giderek Van, Siirt, Bitlis, Muş, Bingöl, Diyarbakır, Batman, Tunceli gibi bölgelere yayılmaya çalışmışlardır.

Aynı dönemde İran sınırı içinde üslenen PKK grupları, İran içerisinden de Kars, Ağrı bölgesine gruplar göndermişlerdir. Yine bu dönemde Kamışlı üzerinden Mardin bölgesine, Halep üzerinden Şanlı Urfa civarına keşif istihbarat grupları gönderilmiştir.

Yurt içine girişlerin devam ettiği sırada Avrupa sorumlusu Çetin GÜNGÖR, dönemin örgütlenme ve faaliyet tarzı konusunda Abdullah ÖCALAN'a muhalefet etmiş ve düşüncelerini açıkça dile getirmiş, akabinde de kaçarak izini kaybettirmiştir. Aynı düşünceleri dile getiren Merkez Komite üyelerinden Resul ALTINOK, Abdullah ÖCALAN tarafından bozgunculuk yaptığı gerekçesiyle tutuklattırılmıştır.

Mart-Nisan 1984 Kuzey Irak Toprakları

Yurt içinde; keşif, istihbarat ve üslenme faaliyetlerinin uzun sürmesi üzerine Abdullah ÖCALAN, sorumlu elemanlara tehdit talimatları göndererek bir an önce harekete geçmelerini istemiştir. Bu talimatlar doğrultusunda K. Irak Zap Vadisi'nde Mart-Nisan 1984 tarihinde bir dizi değerlendirme toplantısı yapılmıştır.

Duran KALKAN, Selahattin ÇELİK, Mahsun KORKMAZ, Sabri OK, Halil ATAÇ, Ali ÖMÜRCAN, Abdullah EKİNCİ, Halil KAYA gibi dönem üst düzey örgüt mensuplarını hazır bulunduğu toplantılarda, Abdullah ÖCALAN'ın keşif ve istihbarat faaliyetlerinin uzatılması durumunda örgüt içinde çözülmelerin meydana gelebileceği ve kendilerine ümit bağlayan dostların zor duruma düşebileceği yolundaki kaygılarını dikkat çekilerek, silâhlı mücadelenin bir an önce başlatılması kararlaştırılmıştır.

Abdullah ÖCALAN'ın talimatları ile yine K. Irak'ta gerçekleştirilen toplantılarda çeşitli faaliyet alanları ve sorumluluk bölgeleri belirlenmiş, bu bölgelere gönderilecek olan üst düzey elemanlar ve savaşçı kadrolar tespit edilmiş, silâhlı mücadelenin başladığının, tıpkı PKK'nın ilânında olduğu gibi, sansasyonel bir eylemle duyurulması ilke olarak benimsenmiştir.

Başlangıçta fikir olarak var olan parti, cephe, ordu örgütlenmesinin ordu ayağının ön biçimi niteliğindeki HRK'nin kurulması ve eylemlerin bu aparat adına yapılması alınan diğer önemli bir karar olmuştur.

Öte yandan Hakkâri-Çukurca Bölgesi, Eruh-Şırnak-Pervari Bölgesi, Van-Çatak Bölgesi, Şirvan-Bitlis Bölgesi, Sason-Muş-Kulp Bölgesi, Ergani-Dicle Bölgesi, Lice-Genç-Bingöl Bölgesi, Karakoçan-Karlıova-Kiğı-Varto Bölgesi, Tunceli Bölgesi ismiyle faaliyet bölgeleri oluşturulmuştur. Ayrıca İran üzerinden Kars-Ağrı Bölgesi, Suriye üzerinden Mardin Bölgesi, Gaziantep-Kahramanmaraş-Adıyaman Bölgesi olmak üzere toplam 12 adet bölge oluşturulmuştur.

6) HRK VE SİLÂHLI PROPAGANDA EYLEMLERİ

I. Konferans ve II. Kongre gibi toplantılarda silâhlı mücadelenin baş-

latılması kararı alındıktan sonra bu faaliyetlerin örgütlenme tarzı, yöntemi ve hedefi de belirlenmiştir.

Yöntem olarak silâhlı propaganda türü sansasyonel eylemleri benimseyen örgüt, eylem hedefleri olarak siyasî parti başkanlarını, milletvekillerini, belediye başkanlarını, mülkî idare amirlerini, polis şeflerini, üst rütbeli subayları, aşiret ve kabile ileri gelenlerini, toprak ağalarını, ihbarcı olarak ilân ettikleri vatandaşları, jandarma ve polis karakollarını, kamu binalarını, elektrik ve telefon şebekelerini, köprüleri, yolları, fabrika, iş yeri ve mağazaları seçmiş, bu kişi ve kuruluşlara yönelinmesini kararlaştırmıştır.

Silâhlı propaganda eylemlerini sürdürecek olan örgüt mensuplarının Silâhlı Propaganda Birlikleri (Takımları), Silâhlı Propaganda Grupları (Mangaları) olarak teşkil edilmeleri öngörülmüştür.

Buna göre, merkezî düzeyde oluşturulan 5 kişilik HRK Konseyi'ne bağlı olarak Eruh-Şırnak-Pervari Bölgesinde Mahsun KORKMAZ liderliğinde 14 Temmuz Silâhlı Propaganda Birliği (Takımı), Hakkâri-Çukurca-Şemdinli Bölgesinde Abdullah EKİNCİ liderliğinde 21 Mart Silâhlı Propaganda Birliği, Van-Çatak Bölgesinde Ali ÖMÜRCAN liderliğinde 18 Mayıs Silâhlı Propaganda Birliği oluşturulmuştur. Sayı yetersizliği nedeniyle silâhlı propaganda birlikleri oluşturulamayan yerlerde silâhlı propaganda grupları (mangaları) oluşturulmuştur.

Yapılan hazırlıklar ve alınan kararların akabinde 15 Ağustos 1984 tarihinde Eruh ve Şemdinli Baskınları gerçekleştirilerek PKK faaliyetlerinde II. Dönem olarak adlandırılabilecek silâhlı eylemler yeniden ve daha organizeli olarak başlatılmıştır.

Örgüt sansasyonel nitelikli silâhlı eylemleri başlatmakla bölge halkına örgütün varlığını ve gücünü ispatlamayı, elemanlarına silâhlı propagandanın etkili ve sonuç alıcı bir yöntem olduğunu göstermeyi hedeflemiştir.

Öte yandan yurt içinde silâhlı eylemlerin başlatılmasıyla birlikte o tarihe kadar örgüte muhalefet gerekçesiyle gözaltında bulundurulan ve aralarında Resul ALTINOK, Saime AŞKIN, Suphi KARAKUŞ, gibi Merkez Komite üyelerinin de bulunduğu örgüt mensupları, diğerlerine gözdağı vermek için hain ilân edilerek K. Irak'ta, Suriye'de ve yurt içinde işkence edilerek kurşuna dizilmişlerdir.

Yine örgütten kaçarak Avrupa'da izini kaybettirmeye çalışan Çetin GÜNGÖR, Enver ATA gibi üst düzey örgüt mensupları bu dönemde bulunarak öldürülmüşlerdir. Baki KARER, Metin GÖRGÖZE ve İbrahim AYDIN gibi Merkez Komite üyeleri örgütten kaçtıktan sonra uzun yıllar gizlenerek canlarını kurtarmışlardır.

7) PKK III. KONGRESİ

III. Kongre'ye 25-30 Ekim 1986 tarihinde Lübnan'da bulunan Helvi Kampında yapılmıştır. Abdullah ÖCALAN'ın "savaşmıyorlar" gerekçesiyle üst düzeyde büyük tasfiyeler yaptığı bu kongre "kötü gidişi engelleme" kongresi olarak nitelendirilmiştir. 1985 yılında başlayıp, 1986 yılında devam eden durgunluğun müsebbibi olarak gösterilen üst düzey elemanlar çeşitli yöntemlerle tasfiye edilmişlerdir.

Tasfiye edilenlerin yerine ileride büyük katliamlar gerçekleştiren ve yaşadıkları ve örgüt saflarında kaldıkları sürece Abdullah ÖCALAN tarafından devamlı taltif edilen Halil KAYA, Şah İsmail AL, Şemdin SAKIK, Nizamettin TAŞ, Halil ATAÇ, Haydar ALTUN, Şahin BALIÇ, Cemil IŞIK, Şehmus YİĞİT, Müslüm DURGUN, Cihangir HAZİR getirilmişlerdir.

III. Kongre'de, silâhlı grupların bölgede tutunabildiği, önemli ölçüde kitle desteğinin sağlandığı, bazı uluslararası çevrelerin açık desteğinin sağlandığı, örgütün kendisini dünya kamuoyuna tanıttığı değerlendirmeleri yapılarak örgüt mensupları motive edilmiştir.

- PKK III. Kongresinde HRK'nin lağvedilerek yerine ARGK (Kürdistan Halk Kurtuluş Ordusu)'nın kurulması, imkânların elverdiği bölgelerde silâhlı propaganda yerine sözde gerilla faaliyetlerine yönelinmesi,

- ARGK'nın ihtiyaç duyduğu personelin sözde Askerlik Yasası gereğince temini, Askerlik Yasasının çıkartılarak ilânı ve akabinde uygulamaya konulması,

- Örgütün ilerlemesinin önünde önemli bir engel olarak görülen GKK (Geçici Köy Koruculari)'nın kendilerinin ve yakınlarının katledilmesi, evlerinin kundaklanması, mallarını yağmalanması yöntemleriyle sindirilmeleri,

- Helvi Kampının adının Mahsun Korkmaz Akademisi olarak değiştirilmesi ve bu kampın bir kadro okulu hâline getirilmesi,

- Yurt içinde şehir ve kitle faaliyetlerine daha fazla önem verilmesi, legal girişimlerin başlatılması ve bu amaçla gerekli mekanizmaların işletilmesi,

- Başlıca faaliyet bölgelerinin Botan, Mardin, Güneybatı, Garzan, Orta (Amed), Kuzey (Dersim), Kars-Ağrı (Serhat) Eyaletleri olarak tanzimi,

- HPP (Örgüt içi İstihbarat), TEVSAL (Örgüt dışı İstihbarat) birimlerinin oluşturulması,

- Cezaevlerinin daha aktif hâle getirilmesi çalışmalarının derhal başlatılması ve buna bağlı olarak cezaevleriyle ilişkilerin merkezîleştirilmesi ve örgütlü biçime kavuşturulması,

- Firar olaylarının organize edilmesi, tahliye olanlarla ilişki kurulması,

Kararlaştırılmıştır.

PKK'nın III. Kongresinden sonra başta Yunanistan olmak üzere bazı ülkelerin PKK'ya karşı ilgileri artmaya başlamış ve örgütün bu çevrelerle ilişkisi ön plana çıkmıştır. Suriye ve İran ise yarı gizli olarak sürdürdükleri desteklerini artırmışlardır.

Kongre kararları doğrultusunda örgütün yurt içi faaliyetleri tırmandırılmıştır. Nitekim 1987 yılı içerisinde GKK'ların tasfiyesine yönelik Mardin, Şırnak, Siirt yöreleri başta olmak üzere 15 ayrı toplu katliam gerçekleştirilmiştir.

Silâhlı gruplar özellikle Şırnak ve Hakkâri Bölgesinde daha kalabalık gezerek pusu, mayınlama ve benzeri eylemlerle güvenlik kuvvetlerine daha fazla zayiat verdirmeye çalışmışlardır.

Sözde AskerlikYasası adı altında alınan karar gereğince köy ve mezralar basılarak çok sayıda genç zorla dağa kaldırılarak örgüte kazandırmaya çalışılmıştır.

1988 yılına gelindiğinde 8 yıldan beri devam eden İran-Irak savaşının sonuna gelinmiş, bu arada 16 Mart 1988 tarihinde Irak, Kürtlerin yaşadığı Halepçe kasabasına zehirli bombalar atarak binlerce insanın öldüğü bir katliam gerçekleştirmiştir. Bu katliamın dehşetiyle Irak Kürtlerinin bir kısmı İran sınırına yığılırken bir kısmı da ülkemize sığınmıştır. Kürt sığınmacılarının yanlarında getirdikleri silâhların önemli bir bölümüne PKK, hudut boylarında el koymuş, ayrıca sahipsiz kalan topraklarda üslenme imkânı elde etmiştir.

1988 yılı içinde meydana gelen önemli bir olay da PKK Avrupa Sözcüsü Hüseyin YILDIRIM ile PKK liderinin eşi Kesire ÖCALAN (YILDIRIM)'ın örgüt içinde meydana getirdikleri hizipleşme olmuştur.

Hizip liderince yayımlanan bildiride "örgüt lideri Abdullah ÖCALAN'ın etrafına topladığı bir grup ile örgüt içinde terör estirdiği, kimseye söz hakkı tanımadığı, köy katliamlarının emirlerini kendisinin vermesine rağmen bunu inkâr ettiği, Suriye gibi askerî bir diktatörlüğün hesabına çalıştığı, örgütün hedeflerinden giderek uzaklaşarak Kürt halkına ihanet ettiği" ifade edilmiştir. Abdullah ÖCALAN, Hüseyin YILDIRIM ve arkadaşlarını "komplocu-ajan" olarak ilan ederek haklarında ölüm fermanı çıkarmıştır. Hüseyin YILDIRIM'ın grubu PKK'dan kurtulabilmek için devamlı saklanmak zorunda kalmıştır.

Yine bu dönemde Avrupa'da cinayet ve tehdit olaylarının artması üze-

rine Alman Güvenlik Kuvvetleri üst düzey PKK mensuplarına karşı 1987 yılı sonundan başlayarak bir dizi operasyon gerçekleştirmiştir. Bu operasyon sonunda PKK'nın Avrupa biriminde faaliyet gösteren ABBAS (K) Duran KALKAN, SELİM HOCA (K) Selahattin ÇELİK, FUAT (K) Ali Haydar KAYTAN, GÖZLÜKLÜ CAFER (K) Ali ÇETİNER, ZEHRA (K) Maral KIDIR, Oktay (K) Hasan Hayri GÜLER gibi örgüt mensupları tutuklanmıştır.

8) LEGAL FAALİYETLER

Terör örgütü PKK'nın legalleşme yolundaki ilk organize faaliyetleri 1988 yılından itibaren derneklere sızma ve basın-yayın alanındaki çalışmalarıyla başlamıştır. Örgüt tarafından yapılan bir değerlendirmede kitle faaliyeti olmayan bir silâhlı faaliyetin yaşama şansı olamayacağından bahisle hızla kitle desteğinin sağlanması amacıyla taktik çalışmaların başlatılması kararlaştırılmış ve legal zemindeki faaliyetler bu kararın sonucu olarak tırmandırılmıştır.

Cezaevlerinde bulunan örgüt mensupları çeşitli açlık grevleri ve ölüm oruçları gibi eylemlere yönlendirilerek örgüt lehine bir kamuoyu oluşturulmaya çalışılmıştır. Kürtçe sözde aydın çevrelerle ilişkiler yoğunlaştırılmış ve bu çevreler PKK faaliyetlerine dahil edilmiştir. Dernek, sendika gibi legal kitle kuruluşlarına örgüt sempatizanları sızdırılarak, bu kuruluşlar örgütün yuvası hâline getirilmeye çalışılmıştır.

Fransız İhtilâli'nin 200'üncü yıldönümü nedeniyle Fransız Hükûmeti'nin gerçekleştirdiği resmî kutlamalardan başka 1989 yılı içerisinde aralıklı olarak sivil örgütlerce organize edilen bir dizi etkinlikler yapılmıştır. Bu etkinliklerden birisi de Hak ve Özgürlükler Vakfı ile Paris Kürt Enstitüsü'nün birlikte gerçekleştirdikleri "Paris Kürt Konferansı" isimli etkinlik olmuştur. Dönemin Fransa Cumhurbaşkanı Fransua MİTTERAND ile eşi Daniella MİTTERAND'ın başkanlık yaptıkları bu toplantıya birçok tanınmış Kürtçü ve bölücünün yanı sıra dönemin SHP Milletvekilleri Ahmet TÜRK, Mahmut ALINAK, İsmail Hakkı ÖNAL, Adnan EKMEN, Mehmet Ali EKMEN, Kenan SÖNMEZ, Salih SÜMER davetli olarak katılmışlardır.

Fransız Hükûmeti'nin sözde Kürt sorununa destek vermek amacıyla büyük ilgi duyduğu bu toplantı PKK lideri Abdullah ÖCALAN tarafından kendileri dışındaki Kürtçü örgütlerin ön plana çıkarılmak istendiği düşüncesiyle boykot edilmiştir.

Paris'te gerçekleştirilen ve ülkemizde yürütülen bölücü faaliyetlere

meşru zemin hazırlamayı amaçlayan bu toplantının daha gelişmişleri ilerleyen zamanda Avrupa'nın Bonn, Stockholm gibi merkezlerinde yapılmıştır. Hatta bu toplantılarda daha da ileriye gidilerek genel bölücü harekete taktik, strateji ve yöntem belirlenmeye çalışılmıştır. Günümüzde ise bu tür faaliyetlerin temeline PKK oturtulmuştur.

9) KIRSAL KİTLELERİ PROVOKE ETME GAYRETLERİ

PKK terör örgütü gerçekleştirdiği köy katliamları ile savunmasız halkı etkisi altına almış ve buradaki gençleri saflarına katarken, diğer bireyleri milis, lojistik ve kurye faaliyetlerinde kullanmıştır.

Evvelce kırsal kesimin bazı alanlarında bulunan köy ve köy üst komiteleri bir araya getirilerek KOMA-GEL (Halk Komitesi) adı altında yeni bir örgütlenme oluşturulmuştur. 1989 yılı itibarıyla oluşturulmuş bulunan bu KOMA-GEL'ler vasıtasıyla kırsal kesimde bulunan bölge halkı ile güvenlik güçleri karşı karşıya getirilmeye çalışılmıştır. Nitekim, Siirt, Mardin, Şırnak illerimizin kırsal kesiminde bulunan bölge halkı çeşitli nedenlerle zaman zaman güvenlik kuvvetleri ile karşı karşıya getirilerek yasadışı gösterilere zorlanmıştır.

1989 yılında örgüt açısından meydana gelen bir başka gelişme de yerel seçimlerde PKK destekçilerinin seçilmesi için çaba sarfedilmesidir.

Ancak bu dönemde alınan güvenlik tedbirleri nedeniyle örgüt kırsal kesimde fazla etkili olamamış ve dönem sonunda kış bahanesiyle Suriye ve K. Irak'a çekilmek zorunda kalmıştır.

10) CİZRE-NUSAYBİN-SİLOPİ OLAYLARI

Örgüt elemanları eylemleri tırmandırmak amacıyla yurt içine giriş yaptıkları sırada Mart 1980 tarihinde çatışmada ölen bir grup örgüt mensubunun definleri sırasında önce Nusaybin'de daha sonra Cizre ve Silopi'de gösteriler başlatmıştır.

Cenaze töreni sırasında önceden yapılan alt yapı hazırlıklarına da bağlı olarak kitleler yasadışı gösteriye sürüklenmiştir. Meydana gelen kitlesel şiddet olayları anlık bir tepki olmayıp, bu olaylar örgüt tarafından yıllarca önceden hazırlanan bir zemin üzerinde ve birtakım sözde aydın-demokrat kişilerin devamlı istismarı ve kışkırtması sonucu meydana gelmiştir.

11) PKK II. KONFERANSI VE ALINAN KARARLAR

Mayıs 1990 tarihinde Lübnan'da gerçekleştirilen II. Konferans, PKK

terör örgütü açısından büyük önem arz etmektedir.

Konferansı önemli kılan esas husus bu konferansın yurt içinde yapılması planlanan ve PKK lideri Abdullah ÖCALAN'ın da katılmayı düşündüğü PKK IV. Kongresinin bir nevi provası olması ve hazırlıklarını içermesidir. Diğer taraftan PKK yanlısı kitlesel gösterilerin yapıldığı günlerin hemen akabinde gerçekleştirilmesi bu konferansın kitlesel boyutlu gösterilerin tırmandırılması gibi kararlara esas teşkil etmesi, konferansın diğer önemli nitelikleridir.

Konferansta Nusaybin, Cizre, Silopi olaylarının meydana getirdiği kargaşadan azamî faydalar sağlayabilmek için Abdullah ÖCALAN tarafından "Fırat-Dicle" Havzası olarak tabir olunan bölgenin bir ayaklanma bölgesi hâline getirilmesi için broşürler ve talimatlar hazırlanmıştır.

Öte yandan bu konferansta IV. Kongrede alınan kararlar arasında yer alan;

- Faaliyetlerin en üst seviyede siyasî büro ve askerî komite şeklinde pratik olarak birbirinden ayrılması, siyasî büronun cephe faaliyetlerinden sorumlu kılınması,

- Halk ayaklanmaları sürecine gelindiği, kitlelerin buna göre örgütlendirilmesi, cephe örgütlenmesinin bu ihtiyaca göre şekillendirilmesi,

- Basın-yayın faaliyetlerinin geliştirilmesi ile her eyaletin bir yayın organı çıkartması,

- Legal kurum ve kuruluşlar oluşturarak halk katmanlarının bunların etrafında bir araya getirilmesi,

- ERNK alt birimlerinin oluşturulmasıyla bunların kitle içinde örgütlendirilmesi,

- Dinî ve mezhepsel örgütlenmelere ağırlık verilmesi, bu amaçlara uygun teşkilâtların oluşturulması,

- Kültürel faaliyetler ve Kürtçenin geliştirilmesi konusunda çalışmalar başlatılması,

- Ulusal Kongre ve Ulusal Meclisin toplanması için hazırlık çalışmalarının sürdürülmesi,

- Silâhlı faaliyetlerin giderek kırdan şehre doğru yayılması, silâhlı birliklerin sayısının artırılması,

Yönünde kararlar alınmıştır.

Bu kararların alınmasının ardından bölge şehirlerinde kitle gösterileri, kepenk ve kontak kapatma eylemleri gündeme gelmiştir.

12) IV. KONGRE VE ALINAN KARARLAR

IV. Kongre, Körfez Krizinin en kritik döneminde 26-31 Aralık 1990 tarihinde K. Irak'ın Haftanin bölgesinde yapılmıştır. Bu kongrede örgüt lideri Abdullah ÖCALAN hazır bulunmamıştır.

IV. Kongre'de kitlesel faaliyetler ile siyasal faaliyetlerin dayanışmasının sağlanarak, parça parça kurtarılmış alanlar oluşturulması yönünde kararlar alınmıştır.

Abdullah ÖCALAN bu kongreye katılmamış olmakla birlikte kongre kararlarına esas teşkil edecek talimat ve değerlendirmeleri kongreye katılacak olanlara ulaştırmıştır.

Örgütün Merkez Komite üyesi Mehmet Cahit ŞENER'in Divan Başkanlığında yapılan kongrede II. Konferans'ta alınan kararların benzerleri alınmıştır.

IV. Kongrede Sosyalist Blok'un dağılması neticesinde, dünya dengelerinde meydana gelen değişimlere bağlı olarak "Dünya İnsanlığının Durumu" başlığı altında klasik Marksizmden kaçış sayılabilecek bazı değerlendirmeler yapılmıştır.

IV. Kongre de alınan en önemli karar sözde gerillanın yaygınlaştırılması, kararı olmuştur.

13) PKK VEJİN (DİRENİŞ)

Kongrenin bitiminde PKK-MK üyelerinden Ahmet (K) Mehmet Cahit ŞENER PKK-Irak, PKK-Suriye ilişkilerini ve Abdullah ÖCALAN'ın konumunu eleştirmesi nedeniyle hain ilân edilerek gözaltına alınmıştır. Ancak Mehmet Cahit ŞENER diğer MK üyelerinden Faik (K) Abdurrahman KAYIKÇI (HHP sorumlusu), Sabri BARAN (K) Cihangir HAZIR'ın (ARGK sorumlusu) yardımlarıyla kaçmayı başarmıştır.

Mehmet Cahit ŞENER'in örgütten kaçıştan bir müddet sonra örgüt içinde Abdullah ÖCALAN'ın diktörlüğüne karşı PKK-Vejin kanadını oluşturması, Abdullah ÖCALAN'ın paniğe kapılmasına neden olmuş ve görevlendirilen örgüt elemanları Muhaberat ile iş birliği yaparak M. Cahit ŞENER'i Avrupa'ya kaçma hazırlığı içinde iken Suriye'nin Kamışlı şehrinde kıstırarak öldürmüşlerdir.

14) KÖRFEZ KRİZİNİN ÖRGÜTE SAĞLADIĞI FAYDALAR

Türkiye-İran ve Irak topraklarında aşiret ayaklanmaları, bölgesel isyanlar, silâhlı çete faaliyetleri, legal ve illegal propaganda faaliyetleri şeklinde cereyan eden Kürtçü faaliyetler, uzun süre bölgesel, mevzii olmaktan ileri gidememiş ve bu durum Kürtçü organizasyonlarda handikap yaratmıştır.

Ancak, Körfez krizinin bitiminde K. Irak'ta meydana gelen değişmeler nedeniyle Kürtçülük sorunu, batılı devletlerin ve medyanın da çabalarıyla bir anda dünya gündemine girmiştir. Sözde Kürt sorunu böylece uluslararası bir boyut kazanmaya başlamıştır.

PKK böylece K. Irak'ın kuzey şeridinde İran'dan Suriye hududuna kadar olan bölgede oluşturduğu kamplarda elemanlarını mevzilendirerek serbestçe hareket etme imkânı aranmıştır.

PKK'nın diğer bir avantajı, elde ettiği silâhlar olmuştur. 1988 yılından itibaren Irak istihbaratı ile ilişki sağlayan PKK bu irtibatını Körfez Krizi esnasında devam ettirmiştir. Savaşın bitiminde kuzeyden çekilen Irak ordusu silâhlarını PKK'ya terk etmiştir. Ayrıca savaş sırasında ülkemize sığınan K. Irak'lılardan çok miktarda silâh ve mühimmat gasp edilmiştir. Öte yandan 36'ncı paralelin kuzeyindeki toprakların Irak yönetimine kapatılarak, Kürtlerin sözde koruma altına alınması iradesini "bölgede bir Kürt devleti kurulmak istendiği" şeklinde değerlendiren PKK, diğer örgütlerinin önüne geçerek bölgede varlığını güçlendirmeye başlamıştır. Bu amaçla Haziran 1991 tarihinde PAK (Partiya Azadiya Kürdistan-Kürdistan Özgürlük Partisi) isimli paravan örgütü kurmuştur.

15) GENİŞ ÇAPLI SİLÂHLI SALDIRILAR VE KİTLESEL GÖSTERİLER

PKK terör örgütü silâh, mühimmat ve eleman yönünden gerekli yığınağı yaptığına inandıktan sonra yurt içinde ve sınır ötesinde etkinlik sağlamak amacıyla geniş çaplı eylemler planlamıştır. 1991 yaz sonlarından itibaren başta Samanlı Karakolu olmak üzere pek çok sınır karakolumuza baskınlar düzenlemiştir. Bu baskınlarda çok sayıda güvenlik görevlisi şehit olmakla birlikte örgüte ağır kayıplar verdirilmiştir.

Aynı zamanda yurt içinde de silâhlı eylemler ve kitlesel gösteriler yoğunlaştırılmıştır. Bir taraftan yerleşim birimlerine baskınlar yapılırken, bir taraftan da kepenk ve kontak kapatma eylemleriyle yürüyüşler düzenlenerek güvenlik kuvvetleri ile halk karşı karşıya getirilmeye çalışılmıştır.

Yine bu dönemde legal kuruluşlar içinde etkinlik sağlamaya yönelinmiştir. Nitekim, bu dönemde kurulmuş bulunan HEP (Halkın Emek Partisi)'in tüm yerel kuruluşları ele geçirilerek ve yönetimi denetim altına

alınarak çeşitli siyasî çalışmalar bu parti vasıtasıyla yürütülmeye başlanmıştır. SHP listesinden aday gösterilecek olan HEP'liler, PKK lideri Abdullah ÖCALAN'ın onayından geçmiştir. Böylece PKK'yla ilişkili kişiler seçilerek Meclise girmiştir.

16) 1992 YILI PLANLARI

Terör örgütü PKK, 1991 yılında gerek yurt içindeki ve gerekse K. Irak'taki faaliyetlerinde mesafe kaydetmesi üzerine 1992 yılında daha ileri adımlar atmaya ve böylece sözde kazançlarını kalıcı hâle getirmeyi hedeflemiştir.

PKK lideri Abdullah ÖCALAN'ın belirlediği hedeflerin;

- Geniş ayaklanma başlatma,
- Kurtarılmış bölgeler yaratma,
- Ulusal Meclisi kurarak bir Savaş Hükûmeti oluşturma,

Olduğu anlaşılmış, Abdullah ÖCALAN bu hedeflere yönelmekle bölücü terör faaliyetlerinde sıçrama yapmak istemiştir.

PKK lideri sanık Abdullah ÖCALAN, "Ayaklanma Taktiği Üzerine Tezler ve Görevlerimiz" isimli 1992 Ocak tarihli broşüründe: "Uluslararası ve bölgesel gerçekler artık Kürdistan devriminin tarihî ayaklanma önderliğini bize veriyor, bu önderliği bizim yürütmemiz gerektiği artık tartışma götürmez biçimde kendini ortaya koyuyor... Halkımız gerçekten ayaklanmak istiyor. planlı ve örgütlü bir biçimde, başına büyük badireler getirmeyecek bir önderlikle ayaklanmak istiyor. Son iki yıllık deneyimler ve özellikle de son bir yıllık çarpıcı deneyimler tartışma götürmez bir gerçeklikle halkımızın büyük çoğunluğunu ayaklanmaya evet dediğini, onay verdiğini gösteriyor." demek suretiyle bu yöndeki görüşlerini ifade etmiştir.

Abdullah ÖCALAN yine aynı broşürde: "Mevcut uluslararası ortam emperyalizm tarafından kendi açısından kullanılmak istense de devrim lehine daha çok kullanılabilir. İlk defa bu düzeyde bir sömürgeci devletin (Türkiye kastediliyor) millî sınırlarının parçalanması vardır. İran, Irak ve Suriye emperyalizmin Kürdistan etrafında örnek istediği tecrit çemberinin dışındadırlar. Ve bu çok önemli bir dış çerçevedir. Bugün İran üzerinden tecrit çemberinin kurulamaması, Irak üzerinde kurulamaması, bu çok önemlidir. Suriye üzerinden kurulamaması lehimize bir durumdur.

Ne anlama geliyor bütün bunlar? Çerçevenin çok olgun ve uygun bir durum arz ettiğini gösteriyor. Dolayısıyla Kürdistan tarihinde ilk defa böyle bir durum yakalıyor." şeklinde beyanlarıyla görüşlerini ifade etmiştir.

Örgüt yukarıda belirlenen hedeflere ulaşmak için Ocak 1992 tarihinden itibaren aktif çalışmalara başlamış, ancak ilk çıkışı 21 Mart 1992 tarihinde yapmayı kararlaştırmıştır. Örgüt halka yaptığı çağrıda her ailenin bir silâh edinmesi, silâh alacak parası olmayanların silâhlarının örgüt tarafından temin edileceğini, yine her ailenin evinin altına sığınak yapmasını ve sığınaklara uzun süre yetecek yiyecek stoklanmasını istemiştir.

1992 yılı hedeflerinin gerçekleştirilebilmesi için "ayaklanma komiteleri" oluşturulması da kararlaştırılmıştır. Örgüt mensupları, yöre halkına yönelik propaganda faaliyetleri sırasında "ayaklanma komiteleri"nde görev almaları veya bu komitelerin emirlerine uymaları yolunda uyarı niteliğinde tehdit edilmişlerdir.

Yine 1992 yılı başlarında Türk Solu olarak nitelendirilen yasadışı Marksist-Leninist örgütlerin tabanının PKK faaliyetlerine kanalize edilmesi için çalışmalar başlatılmıştır.

Bu düşünce gereği 1992 Ocak-Şubat ayında PKK içinde faaliyet gösteren Türk orijinli örgüt mensuplarının yönetiminde TDHP (Türkiye Devrimci Halk Partisi) kurulmuştur. Bu paravan kuruluş DHP (Devrimci Halk Partisi) adını almıştır. Abdullah ÖCALAN 1992 yılı hedefleri arasında DHP'ye önemli hedefler yüklemişse de bundan muvaffak olamamıştır.

17) 1992 YILI NEVRUZ OLAYLARI

PKK terör örgütü zora dayılı da olsa 1992 Nevruz Bayramı'nı vesile ederek bölge halkını genel bir ayaklanmaya yönlendirmeye çalışmıştır.

21 Mart Nevruz Bayramı nedeniyle yapacağı eylemlere karşı güvenlik kuvvetlerinin tedbirler geliştireceğini düşünen örgüt, güvenlik kuvvetlerini etkisiz hâle getirebilmek için dış basının bölgeye gelmesi konusunda yoğun çaba harcamıştır. Ancak güvenlik kuvvetlerinin çabasıyla eylemler gelişmeden önlenmişse de Cizre, Şırnak, Nusaybin, Yüksekova gibi merkezlerde ölümle biten etkili kitle eylemleri gerçekleştirilmiştir.

PKK terör örgütünün büyük hazırlıklar yaparak 21 Mart 1992 tarihinde başlatmayı planladığı genel ayaklanmanın güvenlik kuvvetlerinin çabası ve bölge halkının sağduyulu yaklaşımlarıyla başarısızlıkla sonuçlanması PKK açısından sonun başlangıcı olmuştur.

Bu durumu değerlendiren PKK, elemanlarına cesaret ve moral verebilmek amacıyla 15 Ağustos olaylarının yıldönümünde Şırnak merkezini ele geçirmeyi ve böylece güçlü olduğu imajını yaratmayı planlamıştır. 15 Ağustos tarihinde güvenlik güçlerinin yoğun tedbirler alacağını düşünerek

eylemi 18 Ağustos 1992 akşamı gerçekleştirmiştir. Çevre köylerden iş birlikçiler toplanarak Şırnak il merkezini birkaç koldan ateş altına almış, özellikle Tugay, Jandarma Alay Komutanlığı ve Emniyet Müdürlüğü binalarını hedef almışsa da başarılı olamamıştır. Böylece PKK'nın ümit bağladığı 1992 yılı hedefleri de bertaraf edilmiştir.

18) KUM (KÜRDİSTAN ULUSAL MECLİSİ)

PKK terör örgütü, mevcut potansiyeli kurumlaştırarak, iç ve dış kamuoyunu etkilemek amacıyla 1992 yılında Kürdistan Ulusal meclisini kurmayı planlamıştır. KUM çalışmaları 1992 yılı sonlarında başlamışsa da 1992 yılında örgüte vurulan darbeler nedeniyle planlanan hedef gerçekleştirilememiş ancak, 1992 yılı sonlarında KUM üyeleri Avrupa'daki iş birlikçileri arasında yapılan bir sözde oylamayla seçilebilmiştir.

19) EKİM 1992 KUZEY IRAK HAREKÂTI

1992 yılının başından itibaren PKK'nın yurt içindeki elemanlarına önemli ölçüde darbeler vurulmuşsa da K. Irak'taki üslerinden devamlı takviye alan örgüt, bu darbeleri telâfi etme yoluna gitmiştir. Bunun üzerine Ekim 1992 tarihinde örgütün K. Irak'ta bulunan kamplarına önemli bir operasyon gerçekleştirilmiştir. Bu harekât ile örgüte büyük kayıplar verdirilmiş ve böylece PKK'nın kurtarılmış bölgeler oluşturma teşebbüsü neticesiz bırakılmıştır.

Her ne kadar Abdullah ÖCALAN, harekâtın başlangıcında "sınır üzerinde bir direniş hattı oluşturun" talimatı vermişse de kayıpların çoğalması üzerine talimatı geri almıştır.

1992 yılı sonlarına gelindiğinde PKK silâhlı ve örgütsel bazda bir çıkmaza girmiştir. Bu durum örgüt içinde ciddî sorunların meydana gelmesine neden olmuş, 1992 yılı sonuna kadar yükselme trendi gösteren PKK faaliyetleri bu tarihten sonra sorunların çözülememesi nedeniyle evvelâ duraklama, bilahare gerileme sürecine girmiştir. PKK yönetimi 1992'yi 1993'e bağlayan kış aylarında yaptığı toplantılarda tıkanıklığın önüne geçmek için 1993 yılı başında yeni bir radikal çıkış kararı almıştır.

Yurt içinde silâhlı faaliyetlerin yeniden tırmandırılması, kitlesel gösterilerin alabildiğine yaygınlaştırılması, K. Irak'ta kaybedilen alanların yeniden ele geçirilmesi Abdullah ÖCALAN tarafından belirlenen yeni hedefler olmuştur.

20) SÖZDE ATEŞKES

PKK lideri Abdullah ÖCALAN, Celal Talabanî'nin önerdiği tek taraflı ateşkesi kabul ederek 20.03.1993 tarihinde tek taraflı sözde ateşkes ilân ettiğini açıklamıştır. Bunu yaparken terörist faaliyetlerle ulaşamadığı hedeflerine legal yollardan ulaşmayı, terörist imajı konusunda kamuoyunu yanıltmayı, dağılan elemanlarını yeniden toparlamayı amaçlamıştır.

Ancak, sözde ateşkesi sadece taktik olarak benimsemiştir. Hiçbir şart altında silâhlı faaliyetten vazgeçmek istememiştir. "Ayaklanma Üzerine Tezler ve Görevlerimiz –Ocak 1992" isimli broşüründe sözde siyasî hâl yoluna ilişkin görüşlerini şu şekilde belirtmiştir. "Siyasal hâl yoluna ilişkin görüşlerimiz halkta da büyük bir güç ve destek bulabilir. Bu tartışmalar uluslararası kamuoyunda da büyük güç ve destek alabilir. Partimiz her zaman bu yönü açık bırakıyor. Fakat esas itibarıyla gerilla, iç içe ayaklanmayı tırmandırıyor. Böylece düşmanı ayrıca teşhir ve tecrit etme gibi bir taktiği hem halk içinde, hem uluslararası alanda yürütüyor." Bu sözler örgütün siyasal hâl yolu gibi görüşlere sadece taktik olarak değer verdiğini göstermektedir.

Abdullah ÖCALAN'ın talimatları üzerine 1993 Mayıs ayında Leyla ZANA ve Ahmet TÜRK'ten oluşan bir HEP heyeti sözde Kürt sorununun çözümü için ABD yetkilileriyle görüşmelerde bulunmuşlardır.

Sanık Abdullah ÖCALAN, illegal Kürtçü örgütlerle cephe kurma faaliyetlerini sürdürürken legal bazda da bu iş birliğini sürdürmek amacıyla zaten kapatılmak üzere olan HEP'in yerine ağırlık yönetimi PKK'lı olmak üzere Kürt cephesini oluşturan bütün örgütlerin yasal temsilciğini sürdürmek amacıyla DEP'in kurulmasını kararlaştırmıştır.

Terör örgütü PKK, sözde ateşkesten umduğu neticeye alamamış, tam tersine örgütte çözülmenin başladığını fark ederek daha şiddetli bir biçimde eylemleri yeniden başlatma kararı almış ve kararlarını uygulamaya geçirmiştir.

Abdullah ÖCALAN'ın talimatıyla faaliyetlerini daha da genişleten PKK, 24 Mayıs 1993 tarihinde Elazığ-Bingöl kara yolunda yol kesme ve 33 askerin şehit edilmesi olayını gerçekleştirmiştir. Bu eylemden sonra yurt çapında tırmandırdığı eylemleriyle Devleti sözde ateşkese ve şartlarını kabule zorlamak istemiştir. 1993 sonbaharında bölgede büyük bir kaos ve kargaşa yaratılması hedeflenmiştir.

1993 yılını sözde ateşkes girişimi, barış kampanyaları ve son ayları da terörist eylemlerle geçiren PKK, taktik amaçlarına ulaşamayınca 1994 yılına daha da tırmandırılmış terör eylemleriyle giriş yapabilmek için diğer yılların aksine elemanlarının büyük bir bölümünün kış üslenmelerini yurt içinde yapmalarını istemiştir.

PKK kış süresince 1994 yılı hedefleri çerçevesinde kurtarılmış bölgeler oluşturulması temelinde ordulaşmaya gitmeyi bu nedenle kadrolarını yeniden organize etmeyi, faaliyet bölgelerini yeniden planlamayı, temel eğitimine de bu yönde sürdürmeyi hedeflemiştir.

Bu faaliyetlerle birlikte 12 Aralık 1993 tarihinde yapılan kongresinde tamamen kontrolü altına aldığı DEP vasıtasıyla yaklaşan 27 Mart Yerel Seçimlerine iştirak temelinde müdahale etmek amacıyla çalışmalarını sürdürmüştür.

Örgüt, yapılan operasyonlarda ağır kayıplar vermesi, şehirlerdeki iş birlikçilerin giderek kaybetmesi, halk kitlelerinin çeşitli vesilelerle örgüte karşı tepkilerini dile getirmeye başlamaları nedeniyle DEP vasıtasıyla seçimlere iştirak etme gibi bir müdahale biçimiyle başarılı olamayacağı kanaatına varmıştır.

Bu nedenlerle 1994 yılına girişte 27 Mart seçimlerini boykot amacıyla DEP'i yönlendirmiştir. PKK örgütünün elebaşı Abdullah ÖCALAN yurt içinde bulunan elemanlarına yayımladığı talimatlarda "seçimlerin kendilerine karşı ilân edilmiş bir savaş olduğu" gerekçesiyle seçimleri boykot etmelerini bildirmiştir.

PKK, boykot eyleminden etkili sonuç alabilmek amacıyla bölgedeki siyasî parti çalışmalarını sabotaj, kundaklama eylemleri ile engellemeye çalışmış, ancak boykot eylemlerinden istediği neticeyi alamamıştır.

HEP'in yerine kurulmuş olan DEP'in de PKK örgütü ile ilişkilerinin belgelenmesi üzerine kapatılması için Anayasal Mahkemesi'nde yargılanması başlamış, dokunulmazlıkları kalkan milletvekilleri ise Ankara DGM'nce tutuklanmışlardır. Ancak, DEP milletvekilleri hakkında tutuklama kararı çıkmadan bir süre önce Ali YİĞİT, Mahmut UYANIK, Remzi KARTAL, Zübeyir AYDAR gibi bir kısım DEP milletvekilleri Abdullah ÖCALAN'ın talimatı ile yurt dışına kaçmışlardır.

21) SÖZDE BARIŞ GİRİŞİMLERİ

PKK lideri Abdullah ÖCALAN 12-13 Mart 1994 tarihinde Brüksel'de toplanan sözde Uluslararası Kuzey Kürdistan Konferansı'na gönderdiği ve dönemin ERNK Avrupa Sözcüsü Kani YILMAZ (K) Faysal DUMLAYICI tarafından açıklanan sözde Kürt sorununa ilişkin çözüm önerilerini içeren mesajda; "Batılı devletlerin getirebileceği her türlü çözüm önerilerine açık olduğunu, ancak batılı devletlerin de sorunun çözümünde PKK'yı taraf kabul etmeleri gerektiğini" ileri sürmüştür.

Abdullah ÖCALAN'ın bu mesajında samimî olmadığı, bu girişimin taktik bir manevra olduğu III. Konferans'ta alınan kararlarla anlaşılmıştır.

22) III. KONFERANS VE ALINAN KARARLAR

5-15.03.1994 tarihinde PKK lideri Abdullah ÖCALAN'ın denetiminde Suriye topraklarında yapılan III. Konferans'ta alınan en önemli karar "silâhlı eylemlerin daha da tırmandırılması ve yaygınlaştırılması"na ilişkin karar olmuştur.

Nitekim Abdullah ÖCALAN'ın III. Konferans'a sunduğu yurt dışında illegal olarak çıkarılan Serxwebun gazetesinin Haziran 1994 tarihli sayısında yayımlanan "Ordu ve Savaş Gerçekliğine Doğru Yaklaşmayın Anlayışları Yerle bir Edelim" başlıklı yazısında; "Mevcut silâhlı eleman sayısının 10-15 bine çıkarılıp kalmasının Devlete herhangi bir çözüm dayatmalarına yetmeyeceği gibi kendilerinin de gerilemelerine giderek dağılmalarına neden olabileceği, bu sayıyla ancak birkaç yıl dayanılabileceği ve birtakım taktik çözümlerin dayatılabileceği, bunun da ancak devam ettirilecek kitle desteği ve dış destek ile sağlanabileceği" belirtilmiştir.

Abdullah ÖCALAN'ın bu yazının devamında sayıyı artırmak için birtakım düzenlemelere ihtiyaç bulunduğunu, bu düzenlemelerin "saha komutanlıkları" olabileceği, saha komutanlıklarının başarılı olabilmesi için onlarca birimin teşkilâtlanması gerektiği, eyalet ve bölge komutanlıklarından başka milis komutanlıklarının da bu teşkilâta bağlı olarak örgütlendirilebileceği belirtilmiştir. Böylece eyaletlerin üzerinde bir teşkilât olan saha komutanlıkları organize edilmiştir.

Buna göre;

- Kuzey Saha Cephe Komutanlığı [Dersim, Orta (Erzurum), Serhat],

- Orta saha Cephe Komutanlığı [Amed ve Garzan],

- Güney Saha Cephe Komutanlığı [GAP, Mardin, Botan] ismiyle üç tane cephe komutanlığı oluşturulmuştur.

Örgüt lideri Abdullah ÖCALAN'ın düzenlediği eylem ve hareket tarzına ilişkin olarak da; "güvenlik kuvvetleriyle başedebilmenin genişliğine ve derinliğine, pusulama taktiklerini geliştirmekle mümkün olabileceği, bu taktiklerin güvenlik kuvvetlerini grupların üzerine ve üslenme alanlarına çeken bir taktik olduğu, böylesine taktikler uygulanmasında dikkat edilmesi gereken şeyin güvenlik kuvvetlerinin, silâhlı grupların mevzilenme durumu ve sayılarını bilmemesi gerektiği, böylece gerilla tarzı ile hareketli çatışma biçimlerinin iç içe yürütülebileceği" ifade edilmiştir.

III. Konferans kararları arasında ve 1994 yılı planlamaları kapsamında metropol iller ve turizm bölgelerinde sabotaj, kundaklama ve bombalama

gibi sansasyonel nitelikli eylemlerin gerçekleştirilmesi de yer almıştır.

1994 yılı başlarında alınan diğer bir karar da "kuzeye açılım planı"dır. Bu plan 1993 yılında da uygulanmaya konulmak istenmiş, ancak başarılamamıştır. Bu plana göre; "Gümüşhane, Bayburt, Trabzon, Artvin, Rize, Giresun, Samsun gibi illere açılmak, bölgeyle Gürcistan-Ermenistan hattında bir koridor oluşturmak ve buraları lojistik, silâh ve mühimmat ikmalinde kullanmak" hedeflenmiştir.

Bu arada cephe faaliyetlerinin tabiî bir sonucu olarak oluşturulmaya çalışılan KUM (Kürdistan Ulusal Meclisi) ile Eyalet ve Saha Meclislerine işlerlik kazandırılamamıştır.

PKK terör örgütü III. Konferans'ta alınan kararlar gereği, cephe faaliyetlerine ilişkin olarak Kürdistan Ulusal Meclisi veya Saha ve Eyalet Meclisleri gibi alternatif yönetim organlarının oluşturulması gayesiyle çabalarını yoğun bir şekilde sürdürmüştür. Bu meclisleri temsilen sözde savaş hükûmeti veya sürgün hükûmeti kurulmasına çalıştığı, diğer bölücü örgütlerin de katılımıyla sözde "Kuzey Kürdistan Ulusal Cephesi"nin oluşturulmasının hedeflendiği görülmüştür.

23) METROPOL EYLEMLERİ, LEGAL FAALİYETLERİN TIRMANDIRILMASI, HADEP'İN KURULUŞU

1994 yılı içerisinde DEP ile birlikte Özgür Gündem gazetesinin kapatılması, YMKM (Yukarı Mezopotamya Kültür Merkezi), YKD (Yurtsever Kadın Derneği), Kürt Enstitüsü, Özgür Üniversite ile kuruluşlar üzerinde sıkı bir denetim uygulanmasına rağmen örgüt bu kuruluşları değişik isimler altında yeniden devam ettirmeye çalışmıştır.

Legal propaganda araçlarının en etkilisinin siyasî partiler olması nedeniyle kapatılan DEP'in yerine HADEP (Halkın Demokrasi Partisi) kurulmuştur.

Abdullah ÖCALAN'ın talimatıyla HADEP ERNK'nin fonksiyonlarını üstlenmiştir. Şehir faaliyetleri HADEP tarafından oluşturulan "Halkla İlgilenme Komiteleri, Tutuklu Aileleriyle İlgilenme Komiteleri, Gençlik Komisyonları, Kadın Komisyonları" kanalıyla yürütülmüştür. Böylece HADEP kurulduğu tarihten itibaren PKK'nın ilgili alanda sürdürdüğü cephe faaliyetlerini sürdürmüştür. HADEP'in il ve ilçe teşkilâtları bünyesinde sürdürülen faaliyetlerle örgüte lojistik destek sağlanmış, kırsal kesim için eleman temin edilmiştir.

Öte yandan 1994 yılı boyunca Avrupa, Yunanistan, Suriye ve kırsal böl-

geler üzerinden metropollere ve turistik bölgelere gönderilen silâhlı kuruluşlar İstanbul, İzmir ve Antalya gibi yerlerde çok sayıda sabotaj, bombalama ve orman yakma eylemleri gerçekleştirmişlerdir. Yine de gerçekleştirilen bu eylemler örgütün hedeflerinin çok altında kalmıştır. Nitekim örgüt, 1994 yılı içinde yurt içi faaliyetlerinde bir bocalama devresine girmiştir. Örgütçe getirilen esaslar ve belirlenen kurulların uygulanabilirliği devamlılık arz etmemiştir.

24) V. KONGRE'NİN TOPLANMASI VE ALINAN KARARLAR

Kongre Hazırlıkları

PKK lideri Abdullah ÖCALAN'ın yurt içinde faaliyet gösteren örgüt elemanlarına yayımladığı ve zaman zaman tehdit ve hakaretlere varan talimatlara rağmen örgütte bir toparlanma görülmemesi üzerine Ekim 1994 tarihinden itibaren toplanacak olan V. Kongre'nin bir yargılama kongresi olacağı ilân edilmiştir.

Nitekim Abdullah ÖCALAN 13.12.1994 tarihinde yurt içinde bulunan üst düzey örgüt mensuplarına yayımladığı talimatta "örgüt tarihinde, hiç bu kadar bir yargılamanın gerekliliğine inanmadığını, gerçekleştirilecek yargılamanın, örgüt açısından olduğu kadar, elamanları açısından da ve hatta sözde Kürt halkı açısından da bir şans olduğunu, bu nedenle çok kapsamlı bir yargılama planladığını, gerekirse örgüt elemanlarının yarısını tasfiye edebileceğini 1994 yılı içerisinde yapılan çözümlemeler ile yapılacak yargılamanın çerçevesinin ortaya konduğunu" ifade etmiştir.

V. Kongre Öncesi Durum

Terör örgütü PKK, 1993 yılından itibaren karşı karşıya kaldığı sorunları çözebilmek amacıyla, uluslararası güvencelerin sağlanabildiği oranda legalleşmeyi bir taktik araç olarak benimsemiştir. Örgüt bu tarihten itibaren bölücü terör ile "bölücülüğe yasal güvence oluşturma" gibi iki ayrı olguyu birbirine alternatif olarak aynı anda gündemde tutmak amacıyla büyük gayret sarf etmiştir.

Ancak güvenlik kuvvetlerimizce 1994 yılı boyunca çok etkili operasyonlar başlatılmış ve örgüte üst üste darbeler vurulmuştur. Örgüt ise silâhlı faaliyetlere ilişkin çabalarını giderek yoğunlaştırmıştır.

Nitekim eyalet olarak isimlendirdiği faaliyet bölgelerini gruplaştırmak suretiyle saha koordinatörlükleri adı altında birleştirmiştir. Böylece operasyonlardan kurtulmak için gruplara geniş bir hareket serbestisi vermeyi,

silâhlı gruplar arasında koordine kopukluğunu ve yönetim zaafiyetini gidermeyi, sahalara dayanarak gidermeyi planladığı ve sözde kurumlaşmalar sayesinde de daha geniş katılımlarla terör olaylarını tırmandırmayı hedeflemiştir. Buna karşılık aksatılmadan yürütülen operasyonlarla PKK'ya önemli darbeler vurulmuştur. Abdullah ÖCALAN ise 1994 yılının ikinci yarasından itibaren "güvenlik kuvvetlerinin alan tutma hâkimiyetlerinin, alınacak yeni tedbirle mutlaka etkisizleştirilmesi gerektiği yolunda elemanlarına sık sık talimatlar vermiştir.

Kırsal kesimdeki silâhlı eylemlerde başarı sağlanamaması üzerine Abdullah ÖCALAN'ın özel talimatlarıyla, turizmin engellenmesi ve halkın infiale sürüklenmesi amacıyla özel eğitim görmüş bir kısım elemanlarından "mobil intikam timleri" oluşturularak sabotaj, katliam, kundaklama, suikast eylemleri gerçekleştirmeleri için metropol illere gönderilmiştir. Böylece Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgesindeki operasyonlardan bunalan örgüt elemanları, güvenlik kuvvetlerinin dikkati metropol illere çekilmek suretiyle rahatlatılmak istenmiştir. Bununla birlikte bazı illerde gerçekleştirilen orman yangınları, bombalama, kundaklama eylemleri dışında planlanan eylemler gerçekleştirilememiştir.

Özellikle Temmuz-Ağustos 1994 aylarından itibaren örgüt lideri Abdullah ÖCALAN'ın âdeta günlük talimatlarla tırmandırmaya çalıştığı yurt içi silâhlı faaliyetlerdeki başarısızlığın devam etmesi üzerine Eylül 1994 taribinden itibaren Abdullah ÖCALAN üst düzey örgüt mensuplarına gönderdiği talimatlar tehdit ve hakaretler şeklini almaya başlamıştır.

Alınan Kararlar

Örgüt lideri Abdullah ÖCALAN , V. Kongre'nin 20 yıllık PKK tarihinde bir dönüm olduğunu bugüne kadar ki faaliyetlerin bir diriliş örgütü yaratma amacına yönelik olduğunu, bunda başarılı sağlandığını, bu yeni hedeflerinin daha güçlü ve bilinçli olmayı gerektirdiğini, örgütsel ve silâhlı faaliyetlerin artık sıradan çabalarla yürütülemeyeceğini ifade etmiştir.

Abdullah ÖCALAN 08.01.1995 ve 28.01.1995 tarihleri arasında K. Irak'ta gerçekleştirilen V. Kongre'nin sözde ordulaşma ve ordulaşma temelinde iktidarlaşma, iç ve dış ittifakları iktidarlaşma yönünde kanalize etme misyonunu yükleneceğini belirtmiştir.

V. Kongre'de parti program ve tüzüğünde değişiklikler yapılmıştır. Yapılan program değişikliği ile dünyada sosyalist sistemin çöküşüne bağlı olarak, klasik sosyalizm görüşlerinde değişiklik yapılması ve PKK'ya özgü bir sosyalizm teorisinin gerçekleştirilmesi planlanmıştır.

V. Kongre'de parti, ceple ve sözde ordu ile hedeflenen planlara ilişkin çoğu evvelden bilinen bir dizi karar alınmıştır.

Dış ilişkilere ilişkin olmak üzere örgüte yardım etmeleri kaydıyla her devlet, grup veya kişi ile ittifaka girilmesi kararlaştırılmıştır.

Nitekim terör örgütü PKK 1995 yılında yurt dışı alanında, legal görünüşlü paravan kuruluşların devreye konulmasıyla daha organizeli bir faaliyet yürütmeye başlamıştır.

Bununla amaçlananın;

- Örgütün nihaî hedeflerinden olan "uluslararası alanda taraf statüsü" elde edilmesi,

- Kitleler üzerindeki toparlayıcı, harekete geçirici özelliğini kaybetme istidadı gösteren silâhlı faaliyetlerden doğacak örgütsel duraklama ve boşluğu bertaraf etmek üzere hareketin yönünün bir müddet siyasal alana çekilmesi.

Olduğu belirlenmiştir.

PKK'nın Avrupa alanını diplomatik faaliyetlerin merkezi hâline getirme faaliyetleri 1995 yılı boyunca yoğun bir şekilde devam etmiştir. Bu tür faaliyetlerde, örgütü terörist kimliğinden kurtarmak ve bütün Kürtlerin temsilciliğini yaptığı imajını yaratmak amacı güdülmüştür. Bu çalışmalarda eski DEP üyeleri ve Kürtçülük adına isim yapmış kişiler kullanılmıştır. Bu kişiler heyetler oluşturarak Avrupa alanında ulusal ve uluslararası resmî kuruluşlar, siyasî partiler, hükûmet dışı kuruluşlar, baskı grupları gibi çevrelerle temasa geçerek PKK'nın taktik ve dönem hedefleri lehine yapacakları görüşmelerde sözde Kürt sorunu ile PKK'nın özdeşleştirilmesi amaçlanmıştır. Bu nedenle PKK'nın Kürt orijinli vatandaşlar tarafından desteklendiği imajını yaratmak amacıyla Avrupa'da geniş katılımlı yürüyüşler, açlık grevleri, bildiri dağıtma, işgal, protesto eylemleri düzenlenmiştir.

Yine bu dönemde PKK, Yunanistan'ı yurt içi metropol ve cephe faaliyetlerinin geri cephe olarak takdim etmeye çalışmış, Bulgaristan ve Romanya'da da bu yönlü çalışmalarını hızlandırmıştır. Yunanistan'dan destekten de öte teşvik gören PKK, metropollere yönelik eylem ve faaliyetlerini Yunanistan üzerinden organize etmiştir. Yunanistan'daki örgüt kamplarında şehir faaliyetleri ve patlayıcılar konusunda eğitilen militanlar, metropoller ve turistlik bölgelerde eylem yapmak üzere illegal yollardan Türkiye'ye sokulmuşlardır.

Netice olarak PKK, 1995 yılı içerisinde uluslararası ilişkileri geliştir-

me, propaganda, örgütlenme, kamuoyu oluşturma faaliyetlerinde ağırlıklı olarak Avrupa sahasını kullanmıştır.

Sevk, idare, üslenme, kamplar ve silâhlanma faaliyetleri bakımından Orta Doğu bölgeleri önem kazanmıştır.

25) YNDK'NIN KURULUŞU VE GELİŞMELER

Terör örgütü PKK, batılı çevrelerin, K. Irak'taki sözde çözüm senaryolarında, yerel güçlere önemli roller vereceği düşüncesinden ve K. Irak'taki önemli bir boşluğun bulunduğu düşüncesinden hareketle 1995 yılı başında bu boşluğu fiilen doldurmayı amaçlamıştır. Bu amaçla Talabanî'nin desteğini alan PKK, BDKP'yi sindirmeyi, küçük örgütleri ve bazı aşiretleri yörüngesinde tutmayı taktik olarak benimsemiştir.

1995 yılında tamamen kendi kontrolünde olmak kaydıyla YNDK (Ulusal Demokratik Güç Birliği) adı altında Kuzey Iraklı örgüt, grup ve çevrelerden meydana gelen bir cephe olmuştur.

K. Irak'a hâkim olmayı amaçlayan örgüt, K. Irak'ta denetim bölgeleri oluşturmayı bu bölgelere dayanarak yöre halkını direkt olarak veya paravan örgütler vasıtasıyla kendi saflarına çekmeyi yine paravan örgütler vasıtasıyla kendi saflarına çekmeyi yine paravan örgütlenmeler vasıtasıyla Federal Parlamento'da temsil edilmeyi, yandaş örgütler ve ittifaka girebileceği, YNK gibi yerel örgütlerle ulusal cephe veya ulusal kongreyi oluşturmayı hedeflemiş ve bu hedefler doğrultusunda çalışmalar yapmıştır.

26) SEÇİM TAKTİĞİ, YENİ ATEŞKES GİRİŞİMİ

PKK tarafından Kürt kültürel kimliğinin tanınması amacına yönelik olarak başlatılan süreçte HADEP'e PKK'yı aklama görevi verilmiştir.

HADEP, kendisine verilen bu misyon gereği, gerek demokratik kitle kuruluşlarına sızma ve onları ele geçirme faaliyetleri, gerekse Marksist-Leninist solun yanı sıra sözde demokratik aydın çevrelerle yaptıkları temaslar sırasında "Kürt kimliğinin tanınması şartıyla sağlanabileceğini" ısrarla beyan etmiştir.

HADEP, yine PKK tarafından kendine yükletilen bu misyona uygun bir tarzda 24 Aralık 1995 Genel Seçimlerine yönelmiştir. Evvelâ medya ve sözde demokratik çevrelerin desteğini sağlamak amacıyla kendisi için bir "Türkiye Partisi" imajı sağlamaya çalışmıştır. Bunun için de geniş bir ittifak arayışına girmiş ve sürdürdüğü çabalar sonucu Marksist-Leninist eğilimli SİP (Sosyalist İktidar Partisi), BSP (Birleşik Sol Parti) ve bölücü PSK

yanlısı DDP (Demokratik Değişim Partisi) gibi legal partilerle "Emek-Barış-Özgürlük Bloku" gibi partilerle bir seçim ittifakı gerçekleştirmiştir.

Kamuoyu desteğini sağlamak amacıyla da yaptığı propaganda faaliyetlerinde "barış ve kardeşliğin tesis edileceği ve sözde ateşkesin sağlanacağı" temaslarına büyük ağırlık vermiştir. HADEP seçim bildirgesinde "Kürt sorunun barışçıl yöntemlerle, eşitlik ve özgürlük temelinde demokratik çözümü ve birlikteliğini savunur" şeklinde yumuşak ifadeler kullanmış, yaptığı propaganda faaliyetlerinde de amaçlarının barış olduğunu sık sık vurgulamıştır.

Böylece yürütülen seçim çalışmaları sırasında HADEP'in güçlenmesi ve sözde Kürt sorununda ön plana çıkması hâlinde, PKK terörünün geriletilebileceği gibi bir imaj ortaya çıkmış ve bu imaj bir kısım medya ve sözde aydın tarafından kamuoyuna empoze edilmeye çalışılmıştır.

Ortaya çıkan bu imaj, PKK'nın dönem taktiğine hizmet etmiştir. Nitekim PKK, Devlet Kürt sorununun çözümünde bizimle pazarlık yapmıyorsa legal zeminden ayrılmayan, yasalara saygılı davranan HADEP'le yapsın" şeklinde beyanlarda bulunmuştur. HADEP ise seçim süreci boyunca barışın ancak kendileri tarafından sağlanabileceği yolunda propaganda faaliyetlerinde bulunarak insanları inandırmaya çalışmıştır.

Nihayet Abdullah ÖCALAN, HADEP'i zor durumda bırakmamak amacıyla 20 Aralık 1995 tarihinde sözde ateşkes ilân etmiştir.

Netice olarak PKK, HADEP vasıtasıyla sürdürdüğü seçim faaliyetlerinde "barışın sağlanmasının kamuoyunun ertelenemez bir talebi olduğunu, barışın sağlanması için Kürt kültürel kimliğinin tanınmasının temel şart olduğunu, HADEP mihverli grupların barışın sağlanması ve Kürt kültürel kimliğinin tanınmasında taraf olarak kabul edilmesi gerektiğini" kabul ettirmeye çalışmıştır. HADEP, PKK tarafından kendisine yüklenen misyon gereği yürüttüğü seçim çalışmalarında nispî bir başarı elde etmişse de seçimlerde ülke barajının çok altında rey alması, örgütü yeni hedeflere yöneltmiştir.

27) PKK'NIN 1996 YILI HEDEFLERİ

PKK terör örgütü ileri gelenleri, sanık Abdullah ÖCALAN'ın talimatıyla 1996 yılı Mart-Nisan aylarında, II. Yüksek Askerî Konsey Toplantısı ve Merkez Komite III. Toplantısı ismiyle bir dizi toplantı gerçekleştirmiştir. Bu toplantıda 1996 yılına ait örgütlenme ve faaliyetlere ilişkin alınması gereken kararlar alınmış ve hedefler tespit edilmiştir.

28) PKK IV. KONFERANSI

PKK IV. Konferansı 01-15 Mayıs 1996 tarihleri arasında Şam yakınlarındaki bir örgüt kampında gerçekleştirilmiştir.

IV. Konferansta;

- Kızıl ve kurtarılmış üs alanlarının oluşturulması,

- Gerillanın yaygınlaştırılması,

- İl, ilçe, kasaba gibi kalabalık yerleşim birimlerine baskınlar düzenlenmesi,

- Çeşitli bahanelerle serhildanların (kitlesel başkaldırmaların) yeniden başlatılması,

- K. Irak'ın kuzey şehirlerinden başlanılarak iktidar organlarının oluşturulması,

- İntihar eylemlerinin geliştirilmesi,

- Her eyalete intihar timleri gönderilebilecek şekilde hazırlık ve alt yapı çalışmalarının yapılması,

Şeklinde kararlar alınmıştır.

Böylece bir yandan V. Kongre'de alınan kararlar güncelleştirilirken, diğer yandan örgüt açısından hayatî [önemi] gittikçe artan K. Irak'a dikkat çekilmiştir.

29) İNTİHAR EYLEMLERİ

Abdullah ÖCALAN tarafından yazılan "Kürdistan'da Zorun Rolü" isimli kitapta şiddet olaylarının vazgeçilmezliği bütün ayrıntılarıyla dile getirilmiştir. Abdullah ÖCALAN, aynı kitapta yaptığı değerlendirmede "Asırlardır sömürge ve yarı feodal bir ülkede ekonomik, sosyal ve siyasî her türlü hakkı gerici zorla engellenen Kürt halkı kuruluş mücadelesini bazı alanlarda ve bazı eylem biçimleriyle sınırlandıramaz. O, şehirde, kırda, dağda ve ovada olmak üzere her yerde siyasî ve askerî şiddetini siyasî mücadeleyle birleşmiş silâhlı mücadelesini ve her türlü eylem biçimini kullanarak direnmek zorundadır. Durumu böyle olan bir halk hangi eylem biçimine başvurursa, bu onun hakkıdır." demek suretiyle eylem yapılmasının ve ses getirmesinin önemli olduğunu açıklamıştır.

PKK'nın terör eylemlerine bakışı örgüt yönetimi tarafından "ne kadar eylem o kadar propaganda, ajitasyon; ne kadar eylem o kadar otorite" şeklinde değerlendirilmiştir.

Örgütü intihar saldırısı türündeki eylemlere iten dönem şartları değerlendirildiğinde;

- PKK terör örgütü eylemsel alanda en yüksek seviyeyi 1991 yılında yakalamış, bu tarihten itibaren PKK eylemlerinde sayı ve nicelik itibarıyla düşüş görülmüştür.

Gerek V'inci Kongre (8-27 Ocak 1995) ve gerekse IV'üncü Konferans'ta (1-15 Mart 1996) bir tıkanma noktasının yaşandığı, bu tıkanmanın kadroların yeniden yapılanması ve sansasyonel nitelikli eylemlerin arttırılması ile bertaraf edilebileceği kabul edilmiştir. Kongre sonrasında örgütün sorumlu kadroları hızla yenilenirken, metropol eylemlerinin sayı ve etki bakımından artırılması yolunda talimatlar verildiği görülmüştür.

8-27 Ocak 1995 tarihinde K. Irak'ın Haftanın Kampı'nda yapılan 5'inci Kongre, örgütün yeniden yapılanması, yeni hedefler belirleme ve bu yeni hedeflere ulaşma, yeni eylem taktiklerine başvurma konularının ele alındığı bir dönemeç olarak değerlendirilmiştir. Örgüt bu kongrede elindeki bütün imkânlarını Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgemizde hâkim güç hâline gelme ve iktidarlaşma amacıyla kullanmayı uygun görmüştür.

V'inci Kongre kararlarının "Temel Hedefler" başlığını taşıyan bölümünde; halkın kızıl iktidarını yaratmanın stratejik savunma aşamasından, kısmen de stratejik saldırı aşamasına geçmenin şartlarının oluştuğu, bu nedenle devletin ekonomik, siyasî, askerî, sosyal, kültürel tüm kurum ve kuruluşları ile bunlara hizmet eden kişilerin hedef alınması en temel görev ve eylem hedefi olarak ortaya konulmuştur.

Örgütün metropol eylemlerine verdiği önemin nedeni, halk arasında, örgütün metropollere bile hâkim olduğu düşüncesini yerleştirerek bir korku ve yılgınlık ortamı yaratmak ve böylece siyasî alanda Devletimizi örgütle siyasî diyaloğa zorlayan bir kamuoyunu oluşturabilmektir.

Ancak 1996 yılı başlarında güvenlik kuvvetlerinin aldığı tedbirler nedeniyle, merkezlerde eski eylem biçimlerinin işlemez hâle geldiği, metropollerde örgüt kadrolarının istenilen eylemleri yapamadığı örgüt yönetimince tespit edilmiştir.

Planlanan hedeflere ulaşılması için "Hamas türü intihar saldırıları" dahil her türlü eylem türünün denenmesi kararlaştırılmış ve 1996 Mart ayından itibaren bu tür eylemlerin hazırlıklarının yapılması için örgüt kadrolarına talimat verilmiştir.

Terör örgütü PKK V'nci Kongre'de karar aldığı hâlde, metropollere yönelik eylem planlarının gerçekleştirilememesi önemli bir kriz yaratmıştır. İntihar eylemlerinin yapılması için kadrolara önceden talimat verilmekle birlikte konunun ciddî biçimde ele alınması ilk defa IV'üncü Konferans'ta olmuştur. Mart 1996 tarihinde yapılan V'inci Konferans'ta intihar eylem-

lerinin uygun yer ve zamanlarda yapılması ve en kısa zamanda gerçekleştirilmesi karara bağlanmıştır.

İntihar eylemlerinin organizasyonu sözde Dersim Eyaleti olarak bilinen Tunceli ili ve kırsalında faaliyet gösteren örgüt sorumlularınca yapılmıştır.

İntihar saldırı eylemlerinde genelde, örgüt tarafından çıkarılmış, örgütün güvenini kaybetmiş kimseler arasından seçilmiştir.

İntihar saldırısı türündeki ilk eylem 10.06.1996 tarihinde Tunceli ili nüfusuna kayıtlı, Turabi kızı, 1981 doğumlu Derya ADAY tarafından gerçekleştirilmek istenmiş, ancak patlayıcı maddenin erken infilak etmesi nedeniyle bu örgüt mensubu parçalanarak ölmüştür.

Gerçekleştirilen ilk eylem 30.06.1996 tarihinde saat 17.40 sıralarında hamile görünümü vererek bando takımı ve tören mangasına yaklaşan Zeynep KINACI, yüklendiği patlayıcı infilak etmiş, 6 er şehit olmuş, 31 kişi yaralanmıştı. Abdullah ÖCALAN ve üst düzey örgüt yöneticileri bu eylemi kendilerinin yaptığını lanse etmeye çalışmışlardır.

İkinci intihar eylemi 25.10.1996 günü Adana ilinde Çevik Kuvvet Şube Müdürlüğü girişinde Leyla KAPLAN isimli militan tarafından gerçekleştirilmiş, 3 polis memuru ve 1 vatandaş hayatını kaybetmiş, 9 polis memuru ve 5 vatandaş yaralanmıştı.

29.10.1996 tarihinde Sivas ilinde Cumhuriyet Bayramı törenleri sırasında intihar eylemi gerçekleştirileceğinin ihbar olunması üzerine, Sivas ili girişinde arama yapan güvenlik kuvvetleri biri bayan üç kişiden şüphelenmiş, bu şahıslar TEM Şube Müdürlüğüne getirilirken BERMAL (K) Güler ORTAÇ isimli örgüt mensubu patlayıcıyı infilak ettirmiş, 3 polis memuru, 1 vatandaş hayatını kaybetmiş 8 kişi yaralanmıştı.

Yine 29.10.1996 tarihinde Diyarbakır ilinde Cumhuriyet Bayramı törenleri sırasında APE-MUSTAFA-CEVDET (K) Abdurrahman MARANGOZ tarafından intihar saldırısı planlanmış ancak, 27.10.1996 tarihinde yapılan operasyon sırasında bu örgüt mensubu yakalanmıştır. Abdurrahman MARANGOZ ifadesinde "Amed Eyalet Sekreteri Dr. Süleyman (K) Sait ÇÜRÜKKAYA tarafından bu intihar saldırısı için görevlendirildiğini" ifade etmiştir.

30) PKK'NIN 1997 YILI HEDEFLERİ VE İNTİHAR SALDIRILARINA İLİŞKİN PLANLAMALARI

1997 yılı örgüt tarafından kadrolarına "FİNAL YOLU" olarak lanse

edildiği, yurt içinde ve yurt dışında tertiplenen toplantı konferans ve panellerde devamlı olarak "barış, diyalog, siyasî çözüm" gibi konuların işlendiği bu şekilde kamuoyu oluşturulmaya çalışıldığı görülmüştür.

Örgüt, intihar saldırısı türündeki eylemleri sözde barış girişimlerinin alternatifi durumuna getirmiş, "barış, siyasî çözüm" gibi kavramlarla yürüttüğü faaliyetler etkisiz kaldığı takdirde şehir merkezlerinde bomba ve intihar saldırıları gerçekleştirmeyi amaçlamıştır.

27 Kasım 1996 tarihinde Belçika Kürdistan Komitesi tarafından Brüksel'de Uluslararası Basın Merkezinde bir basın toplantısı yapılmıştır. Bu basın toplantısında örgüt mensupları tarafından "yeni savaş stratejisi" adı altında bir mücadele anlayışının benimsendiği şeklinde açıklamalar yapılmıştır. Bu açıklamada "devletin sözde Kürt sorununa ait politikasını değiştirmemesi hâlinde intihar saldırılarının yeniden gündeme gelebileceği" yolunda tehditlerde bulunmuştur.

Yunanistan'da yayınlanan Avri gazetesinin 28 Kasım 1996 tarihli nüshasında "PKK'nın siyasî kanadı olan ERNK Ankara'nın Kürt sorununa siyasî çözüm getirmesini istedi, aksi halde intihar saldırılarının yeniden başlayacağını bildirdi." şeklinde haber vererek örgüte tercümanlık etmiştir.

Örgüt, lideri Abdullah ÖCALAN, Aralık 1996 tarihli Serxwebun dergisine verdiği beyanatta "Kentlere ineceğiz, kent çatışmaları başlayacaktır. Neye mal olursa olsun bir otobüse binmek zor değildir... bir uçağa binmek zor değildir. Kendine bomba sarıp gidecek binlerce insanımız var." şeklinde sözler sarf etmiştir.

1996 yılında gerçekleştirilen intihar saldırılarından sonra örgüt yönetimi, bu tür eylemlerin gerektiğinde başvurulabilecek bir taktik olması gerektiği, içinde bulunulan dönemin sözde barış girişimlerine ağırlık verilecek bir süreç olması, bu nedenle eylemlerin bir müddet askıya alınması gerektiği sonucuna varmıştır.

Ancak, dönem içinde örgüt intihar saldırısı tarzındaki eylemleri sözde barış girişimlerinin alternatifi olarak yeniden gündeme getirmeyi kararlaştırmıştır. İntihar saldırılarında kullanılacak 10 örgüt mensubu Tunceli ili kırsal kesiminde faaliyet gösteren İsa (k) Orhan İLBAY ile irtibat kurmuşlardır.

Örgütün 1997 yılı eylem takvimini barış ve diyalog kavramları temelinde şekillendirmeyi planladığı, ancak bu girişimlerinden sonuç alamaması hâlinde sürpriz eylemler olarak nitelendirilen ve aralarında intihar saldırılarının da bulunduğu bir eylem sürecine yönelmeyi planladığı, bu

doğrultuda örgütün İGT (İntihar Gerilla Timi) adı altında bir yapılanma oluşturduğu tespit edilmiştir.

02.09,1997 tarihinde Elazığ ilinde yapılan operasyonlarda İstanbul ilinde intihar saldırısı eylemi yapmak üzere kırsal kesimden gönderilen Berçem-Sinem (k) Fehime EMAN güvenlik kuvvetlerince yakalanmıştır. Fehime EMAN'ın yakalanması üzerine bir süre intihar eylemleri durdurulmuş, ancak terörist başı Abdullah ÖCALAN'ın Suriye'den İtalya'ya sığınması üzerine örgüt kadrolarında meydana gelen tedirginliği önlemek üzere bu eylemler tekrar gündeme gelmiştir.

14.11.1998 tarihinde Antalya ilinde gerçekleştirilen operasyonlarda kırsal kesimde bulunan örgüt sorumluları tarafından metropollerde intihar saldırısı eylemleri yapmak üzere gönderilen Servet-Fırat (K) Medeni AK ile Esma KURT isimli örgüt mensupları eylemi gerçekleştiremeden yakalanmışlardır.

17.11.1998 tarihinde Yüksekova Jandarma Komutanlığı önünde, Van iline gitmek isteyen konvoya karşı Rojbin-Amanos (K) Fatma ÖZEN tarafından gerçekleştirilen intihar eylemi sonucu bir astsubay şehit olmuş, iki astsubay, 2 vatandaş yaralanmışlardır.

02.12.1998 tarihinde Lice İlçesi Atatürk Çarşısı'nda Can Market isimli iş yerinde Bineviş (K) Hüsniye ORUÇ tarafından yapılan intihar eyleminde 8 vatandaş yaralanmıştır.

24. 12.1998 tarihinde Van ilinde Subayevleri önünde durmakta olan askerî servis aracına karşı BERVAN-AMED-MELSA (K) Hamdiye KAPLAN tarafından gerçekleştirilen intihar eyleminde bir çocuk ölmüş, 24 asker ve vatandaş yaralanmıştır.

15.10.1999 tarihinde İran'da bulunan sorumlu düzeyindeki örgüt mensupları tarafından intihar saldırısı eylemleri yapmak üzere gönderilen REHBER-HASAN (K) Adem NİKBAY isimli örgüt mensubu bol miktarda bomba yapımında kullanılan malzeme ve TNT kalıplarıyla birlikte İstanbul'da yakalanmıştır.

30.01.1999 tarihinde intihar saldırısı eylemleri için keşif yapmak üzere Avrupa'dan gönderilen Elif MAVİŞ isimli örgüt mensubu İstanbul'da yakalanmıştır.

04.03.1999 tarihinde Batman İlinde Şehit Keskin KAPLANKIRAN Karakolu önünde ŞEHRİSTAN (K) Nezahat BOYACI isimli örgüt mensubu tarafından intihar saldırısı eylemi gerçekleştirilmiş, ancak bayan militanı fark eden karakol nöbetçilerinin uyarıları üzerine örgüt militanı bombayı patlatarak ölmüş, başka can kaybı olmamıştır.

31) KIRSAL KESİMDE SİLÂHLI FAALİYETLERİN DURUMU

IV'üncü Konferans'ta alınan kararlardan sonra Temmuz-Ağustos 1996 tarihinden itibaren örgütün yurt içinde gerçekleştirdiği eylemlerde hissedilir bir artış olmuştur. Uzun süredir gerçekleştirilemeyen ilçe ve karakol baskını türündeki eylemler zayıf da olsa yeniden gündeme getirilmiştir. Ancak dönem içerisinde aralarında sorumlu kadroların da bulunduğu çok sayıda örgüt mensubunun ölü olarak ele geçirilmeleri üzerine örgüt kadroları "kendinizi korumayı esas alın, mecbur olmadıkça çatışmalara girmeyin" şeklinde talimatlandırılmışlardır.

Örgüt, Tunceli kırsalındaki kadrolara bağlı olarak çalışan Sivas kırsalını Koçgiri Eyaleti olarak isimlendirerek yeniden düzenlemeye çalışmıştır.

Sözde Koçgiri Eyaleti'nin Türkiye'nin Güneydoğu bölgesinde güvenlik kuvvetlerinin yoğun operasyonları nedeniyle sıkışan faaliyetlere soluk borusu olabilecek konumda olduğu, bu bölgedeki güvenlik kuvvetlerinin daha tecrübesiz olmalarının verdiği avantajdan hareketle, eylemlerin Karadeniz ve batı bölgelerine açılmada kilit durumunda olduğu ve bu bölgede gerçekleştirilen eylemlerin kamuoyunu daha çok etkileyeceği yolunda değerlendirmeler yapılmıştır.

Yine örgüt 1995 yılında "Toros Akdeniz Eyaleti" adı altında Amanos dağlarına silâhlı gruplar aktararak faaliyete başlamıştır. Bölgenin; Çukurova ve Toroslara açılım yapması, pek çok bölgeye geçiş sağlaması, coğrafî bakımdan silâhlı grupların barınmasına elverişli olması gibi nedenlerle stratejik bir konumunun bulunduğu değerlendirilmiştir. 1995 yılında bölgede yaşanan örgütsel gelişme ve eylemlerin 1996 yılında gerilediği görülmüştür.

1996 yılı Eylül ayında K. Irak'ta meydana gelen gelişmeler üzerine sınır ötesi operasyon beklentisi içine giren örgüt, taraftarlarına seferberlik çağrısı yaparak, kırsal kadroya katılmalarını istemiştir.

1996 Mart ayında YAJK (Kürdistan Özgür Kadınlar Birliği) I. Ulusal Kadın Konferansı K. Irak'ta yapılmış, 216 kadın örgüt militanı katılmıştır.

Güvenlik kuvvetlerinin sürekli operasyonları sonucu, örgütün ağır kayıplar vermesi kaçışlara da neden olmuştur. Kırsal kesimin eleman ve diğer ihtiyaçlarının temini HADEP'in etkili büyük çabalarına rağmen zorlaşmıştır.

Örgüt bu durumun önüne geçmek için V. Kongre'de alınan kararlar çerçevesinde Diyarbakır-Batman hattında "Yurt İçi Cephe Merkezi" kurmayı amaçlamıştır.

Yurt İçi Cephe Merkezinin kuruluşunu Merkez Komite üyesi olan bir

örgüt mensubunun organize etmesi, Doğu ve Güneydoğu illeri ile birlikte metropollerdeki cephe faaliyetlerinin sevk ve idaresini üstlenmesi karar altına alınmıştır.

32) HADEP'LE İLGİLİ LEGAL FAALİYETLER

PKK terör örgütünün yasal statü kazanma çalışmaları 1996 yılından itibaren de devam etmiştir. Yurt içinde başta HADEP olmak üzere bütün legal sendika, dernek ve kuruluşları harekete geçirerek bir lobinin oluşması için gayret sarf etmiştir.

HADEP'in 23.06.1996 tarihinde Ankara'da gerçekleştirdiği II. Kongre öncesinde yapılan il ve ilçe kongrelerinde yönetime kimlerin seçileceğine, keza kongrede Genel Başkanlığa ve yönetime kimlerin seçileceğine PKK karar vermiştir. PKK'nın HADEP'i bu kadar yakından takip etmesi, kongrenin atmosferini de etkilemiş ve kongrenin devamı sırasında Türk Bayrağı yerlere atılmıştır.

Kurulduğu tarihten itibaren PKK'nın cephe faaliyetlerini üstlenen HADEP, kitleler içinde daha etkili olmak, dindar kesimin de desteğini sağlamak amacıyla KİH (Kürdistan İslâm Hareketi) ile müşterek çalışmalara başlamıştır.

33) CEZAEVİ FAALİYETLERİ

1996 yılı içinde de PKK örgütünün organize ettiği açlık grevleri ve diğer faaliyetler devam etmiştir.

Cezaevlerindeki açlık grevlerine, HADEP teşkilât binalarında sözde tutuklu ailelerinin gerçekleştirdiği açlık grevleri ile destek verilmiştir. Bu faaliyetlerde sözde tutuklu ailelerine kurdurulan TUAD, TADER, TAYADDER gibi paravan dernekler kullanılmıştır. Cezaevlerindeki açlık grevleri 1996 yılı Temmuz-Ağustos aylarından itibaren örgütün talimatıyla tırmandırılmış ve sözde Kürt sorununa batılı ülkelerin dikkati çekilmek istenmiştir. Nitekim örgütün provoke etmesi sonucu 24.09.1996 tarihinde Diyarbakır E Tipi Cezaevinde meydana gelen isyanda on hükümlü ve tutuklu ölmüştür. Bu olay örgüte önemli bir propaganda imkânı sağlamıştır.

34) SKP'NİN KUZEY IRAK'A YERLEŞME GAYRETLERİ

12 Nisan 1995 tarihinde kuruluşunu ilân eden sözde Kürt Parlamentosu VI. Genel Kurulu'nu 20 Kasım 1996 tarihinde Norveç'in başkenti Oslo'da yapmıştır. Bu kongrede ulusal kongrenin toplanması için gayret sarf edilmesi, SKP'nin K. Irak'a taşınması yönünde kararlar alınmıştır. Bu kararlar PKK'nın talimatları doğrultusunda alınmış olup, PKK'nın K. Irak'ta kurumlaşması amacını taşımaktadır. Nitekim ulusal kongrenin toparlana-

bilmesi ve K. Irak'ta alt yapının oluşturulması amacıyla Zübeyir AYDAR başkanlığında bir heyet PKK tarafından K. Irak'a gönderilmiştir. Heyet, bölgede PKK'ya siyasî destek sağlamaya çalışırken bir yandan BKDP ile YNK'nin sözde barıştırma gayretleri içine girmiştir.

35) 1997 YILI HEDEFLERİ

Terör örgütü PKK'nın lideri Abdullah ÖCALAN, örgüt mensuplarına yayımladığı "1997 Perspektifleri" başlıklı talimatında 1997'nin kendileri için "Çözüm ve Final Yolu" olduğunu ilân ederek, örgüt militanlarını motive etmeye çalışmıştır.

Abdullah ÖCALAN, başka bir talimatında ise "Güvenlik olarak başaramayan düşer, başarı ölçüdür. Başarı ölçüleri; eğitim, moral, az kayıp ve gelişmeyi açık bir şekilde ortaya koymaktır. Bunu haftalık, aylık raporlarıyla kanıtlayan başarılıdır. Birimini anlamsız yıpratan, moralden düşüren ve kayba uğratan kesinlikle yargılanacaktır." demek suretiyle örgüt elemanlarına tehditler savurarak faaliyetlere yönlendirmeye çalışmıştır.

Abdullah ÖCALAN, 1997 perspektifine ilişkin olarak; "Bu yıl ulusal kongreyi, hatta federe devleti, onun meclis ve hükûmetini kurma çalışmalarını hem güneyde (K. Irak), hem de kuzeyde (Doğu ve Güneydoğu Anadolu) sürdüreceğiz." şeklinde açıklamalarda bulunmuştur.

PKK, bir yandan K. Irak'a dayalı olarak Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerimizi de içine alacak şekilde "Bağımsız Birleşik Kürdistan'ın kurulmakta olduğunu" ifade ederken, bir yandan "PKK güneylileşmiştir" sloganıyla K. Irak ile PKK'nın bütünleştiğini dile getirmiş, diğer taraftan "PKK Türkiyelileşiyor" tarzında bir dönem sloganını ortaya atmıştır.

PKK lideri Abdullah ÖCALAN, "Türkiye halkıyla gerek legal, gerek illegal olsun Türkiye halkının çeşitli güçleri ile ittifakları genişleteceğiz, illegalitede gerilla da dahil olmak üzere eylemlerde birlikteliği gerçekleştireceğiz. Türkiye cephesi önümüzdeki dönemde siyasî ve askerî boyutu ile büyük bir ivme kazanacaktır." demek suretiyle "PKK Türkiyelileşiyor" sloganına açıklamalar getirmiştir.

ERNK'nin devam ettirdiği Avrupa'daki PKK faaliyetleri 1994 yılında Atina'da açılan bürodan sonra Viyana, Kopenhag, Oslo, Helsinki, Stockholm, Madrid, Roma büroları vasıtasıyla sürdürülmüştür. PKK, 1997 yılı itibarıyla Avrupa ülkelerindeki faaliyetlerini 18 eyalet olarak organize etmiştir. Bu eyaletlerin 10 tanesi Almanya'da bulunmaktadır. 1997 yılı itibarıyla Avrupa'da PKK'nın güdümündeki bölücülük hareketi, başta Avrupa Parlamentosu olmak üzere bazı uluslararası platformlarda gündeme alınmış ve ülkemize yönelik bazı tavsiyelere konu olmuştur. Bu durum

PKK'ya cesaret vermiştir. Bazı uluslararası kuruluşlar ise PKK'nın organı olduğunu bildikleri hâlde SKP ve benzeri kuruluşların temsilcilerini muhatap kabul ederek görüşmelerde bulunmuşlardır. Sözde Sürgünde Kürdistan Parlamentosu'nun 7. Genel Kurulu 10 Nisan 1997 tarihinde Brüksel'de yapılmış ve bu kongrede ülkeye yani K. Irak'a dönüş kararı alınmıştır. Bu karardan sonra sözde SKP üyeleri K. Irak'a geziler tertiplemişler, ayrıca sözde Kürdistan Aydınlar Birliği mensupları ile birlikte Vatikan'da Papa ile görüşmüşlerdir.

Bazı ülkeler ise resmî veya yarı resmî karar organları vasıtasıyla PKK temsilcileri ile temasa geçmişler, PKK'nın güdümündeki bazı konferans ve panellere ev sahipliği yapmışlar, hatta bu toplantıları finanse etmişlerdir. Ayrıca PKK tarafından kurulan ve PKK'ya hizmet eden başta SKP olmak üzere pek çok komite, büro, temsilcilik, yayın kuruluşu gibi oluşumun örgütsel faaliyetine, toplantısına izin verilmiş, PKK'nın bu yapılanmaları direkt veya dolaylı olarak teşvik edilmiştir. Bunlardan SKP ve ERNK temsilcilikleri birçok ülkede yarı resmî diplomatik misyon olarak kabul görmüştür.

36) BARIŞ TRENİ, BARIŞ ŞENLİKLERİ

Terör örgütü PKK 1997 yılı içerisinde yurt içinde ve yurt dışında sözde barış etkinlikleri organize etmeye çalışmıştır.

Bu faaliyetlerden en önemlisi, sözde Barış treni organizasyonu olmuştur. Önce İtalya-Türkiye arasında olması gereken barış treni projesi sonradan "Brüksel-Diyarbakır" hattı olarak değiştirilmiştir. Organizasyonun daha etkili olabilmesi için Diyarbakır'a varış gününün 1 Eylül 1997 (Dünya Barış Günü) olması kararlaştırılmıştır.

Ancak barış treni organizasyonundan istediği neticeyi alamayan örgüt, bu defa Avrupa'nın çeşitli merkezlerinde yürüyüşler, toplantılar tertipleyerek amacına ulaşmak istemiştir.

Bu amaçla, 06.09.1997 tarihinde Köln'de "V. Kürdistan Zafer Paneli" 16.09.1997 tarihinde Köln'de "Barış Yürüyüşü", 19.09.1997 tarihinde Selanik'te "Kürt Halkı İçin Barış ve Dayanışma Festivali" adı altında çeşitli gösteriler tertiplenmiştir.

37) 1997 YILI SINIR ÖTESİ VE SİLÂHLI FAALİYETLER

1997 yılında yurt içinde silâhlı ve kitlesel faaliyetlerde başarılı olamayan PKK, tekrar K. Irak'a önem vererek bu bölgeyi sıçrama tahtası olarak kullanma çabaları içine girmiştir.

1997 yılına "Fetih Yılı, Zafer Yılı, Final Yılı" sloganlarıyla girilmiş ve kış döneminde K. Irak'tan ve Suriye'den ve yurt içinden kadro ve eğitim takviyesi yapılmış olmasına rağmen terör örgütü PKK Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgemizde sürdürdüğü silâhlı faaliyetlerinde başarılı olamamış ve gerileme içinde olmuştur.

1997 yılında PKK, yurt içi silâhlı faaliyetlerini 4 saha ve 12 eyalet tanzim ederek sürdürmüştür. Yıl sonu itibarıyla yurt dışında 2400-2600, yurt içinde ise 2100-2300 örgüt mensubunun olduğu tespit edilmiştir. Bu çabalarına rağmen terör örgütü yıl içinde girdiği çatışmalarda önemli ölçüde kadro ve eleman kaybına uğramıştır.

38) KUZEY VE BATIYA AÇILIM FAALİYETLERİ

PKK terör örgütünün kurulması ile birlikte batıdaki yerleşim birimlerine yönelik ve Kürt orijinli vatandaşlarımızı esas alan faaliyetleri başlamıştır. Ancak, batının kırsal kesimindeki faaliyetlerinin 1996 yılı itibarıyla stratejik ve taktik değişikliklere bağlı olarak başladığı görülmüştür.

Kırsal alanda PKK faaliyetlerinin dayandığı uç noktalar durumundaki Kars, Erzincan, Erzurum, Tunceli, Kahraman Maraş, Gazi Antep gibi alanlar batı bölgelerine açılımda dayanak noktası durumunda olmuşlardır.

Terör örgütü, Karadeniz Bölgemizde cılız da olsa, "Pontusçuluk Lazcılık, Gürcücülük" faaliyetleri geliştirmeye çalışırken, bir yandan da Alevîliğin yaygınlık arz ettiği İç Anadolu Bölgesini mezhep çatışmalarının alanı hâline getirmek istemiştir. Ayrıca, Akdeniz Bölgemizde metropollerde bulunan Kürt ve Arap nüfus üzerinde bölücü çalışmalar yapmıştır.

Karadeniz Bölgesi'nde 1997 yılı başı itibarıyla birtakım eylemlerin başlatılması, özellikle Tokat-Amasya Bölgesi'nde PKK-DHKP/C örgütlerinin müşterek üslenme faaliyetleri, örgütün Karadeniz'e açılım planlarının 1996 yılında keşif, 1997 yılında ise üslenme ve eylem aşamasına geldiğini göstermiştir. Öte yandan 1996 yılında Akdeniz Bölgesi'nde eylemlerini hızlandıran örgüt mensupları üslendikleri Nurhak dağlarından ve Toroslar üzerinden daha batıya açılmanın planlarını yapmışlardır. Örgütün Toros-Akdeniz Bölgesi olarak isimlendirdiği bu bölge Hatay gibi ilimizden başlayarak Muğla il hududuna kadar uzanmaktadır. PKK bu bölgeyi sözde ikinci bir Botan yapmayı düşünmüştür. Örgütün batıya açılım için üslenmeye çalıştığı Nurhak dağlarıyla Toros dağlarının kesiştiği nokta, Adana, İçel, İskenderun, Hatay, Gazi Antep ve Adıyaman illerimizde bulunan ve büyük bir potansiyel teşkil eden Kürt orijinli vatandaşlarımızı kontrol altında bulundurmaya elverişli stratejik bir noktadır.

39) PKK'NIN 1998 YILI HEDEF VE FAALİYETLERİ

PKK terör örgütü 1998 yılı itibarıyla çeşitli eylem ve örgütleme hedeflerini belirlemiştir. Bu hedeflerin en önemlisi Kürdistan Ulusal Kongresinin toplanması olmuştur. Ayrıca, K. Irak'ta etkili bir güç hâline gelinmesi, yurt içinde etkili eylemler gerçekleştirilirken legal alandaki imkânların en üst seviyeye çıkarılması hedeflenmiştir.

PKK terör örgütü, 1997 ve 1998 bahar aylarıyla birlikte üç ayrı koldan Karadeniz'e açılım yapmak istemiştir. Tunceli-Erzincan üzerinden Giresun ve Gümüşhane, Sivas üzerinden Tokat ve Ordu bölgelerine küçük gruplarla açılım sağlanabilmiştir. 1998 yılı içerisinde Bingöl üzerinden hareket eden 6'şar kişilik iki grup Erzurum-Bayburt kırsalı üzerinden Trabzon-Çaykara ve Rize-İkizdere ilçelerine ulaşmışlarsa da bu gruplar imha olmuştur. Bu dönemde Toroslara açılmaya büyük önem vermiş ve bazı bölgelerde örgüt militanları üslenebilmiştir.

Örgütün silâhlı faaliyetlerini bu alanlara kaydırmak amacıyla Hatay, Gazi Antep, Kahraman Maraş, Malatya, Sivas, Tokat ve Ordu ile Karadeniz'in Artvin, Tokat ve Kastamonu hattında açılımı koordine etme planları güncelliğini sürdürmektedir.

Örgütün Karadeniz'e açılım planında TKP-ML/TİKKO ve TDP örgütleriyle kurmuş olduğu ittifak, Sivas-Ordu-Tokat bölgelerinde gerçekleştirilen eylemlerle işler hale getirilmek istenmiştir. Abdullah ÖCALAN'ın gündemde tutmaya çalıştığı "Türkiyelileşme" kavramına anılan alanlardaki faaliyetlerle hayatıyla kazandırılmaya çalıştırılmıştır.

Türkiyelileşme kavramı örgüt tarafından;

- Mevcut silâhlı güçlerin ülkemizin her yerinde faaliyete geçirilmesi,

- Diğer sol grupların PKK'ya, sol ideolojik temel üzerinde kanalize edilmesi,

- Silâhlı faaliyet için yeterli potansiyeli bulunmayan sol grupların PKK'nın kontrolünde bu faaliyetlere hazırlanmaları,

Şeklinde kullanılmaktadır.

Bölge halkına yönelik propaganda faaliyetlerinde ise Kürtçü bir örgüt olarak değil, bütün Türkiye halklarının kurtuluşuna yönelik gerilla faaliyeti olduğu söylemleri kullanılmıştır.

Örgütün teorik anlamda en üst karar organı olan ve periyodik olarak dört yılda bir toplanan kongreden PKK VI. Kongresi hazırlıkları K. Irak'ta yapılan toplantılarda sürdürülmüştür.

15-25 Mart 1998 tarihleri arasında ise Abdullah ÖCALAN sorumluluğunda PKK V. Konferansı Suriye'de gerçekleştirilmiştir.

01.06.1998 tarihinde ise Avrupa alanında ise PKK, TKP/ML, TKP/ KIVILCIM, TKP-ML/KONFERANS, MLKP, DEV-SOL, DHP ve TDP örgütleri arasında "Devrimci Birleşik Güçler Platformu" adı altında bir protokol imzalanmış olup hâlen geçerliliğini muhafaza etmektedir.

Örgüt, 1998-1999 kış dönemini lojistik ve barınma için alt yapı oluşturulması, operasyonlarda yıpranan kadroların dinlendirilmesi ve eğitimi bahar ve güz ayları için öngörülen faaliyetlerin planlanması, örgüt içi sorgulama ve yargılama, kitleyle kopan bağların yeniden kurulması için yeni kanallar açılması gibi hazırlık faaliyetleriyle geçirmiştir.

1998-1999 kış dönemine girilirken, geçmiş döneme göre faaliyetlerinde belirgin bir gerileme görülmüştür. Örgütün eleman sayısı yurt içinde 2250-2500, yurt dışında ise 3000-3500 olarak tespit edilmiştir. Eylem gücü zaafa uğrayan örgütün muhafaza edebilmek için 1999 yılı "İktidarlaşma ve Devletleşme" yılı olacak gibi söylemelere yer verilmiştir.

40) VI. KONGRESİ VE ALINAN KARARLAR

PKK terör örgütü, VI. Kongresini 1999-Şubat döneminde K. Irak-İran sınırında Kandil Dağları bölgesinde toplamıştır. Kongre sonrasında aşağıdaki bildiri yayımlanmıştır. Bu bildiri 05.03.1999 tarihli Özgür Politika isimli gazetede yayınlamıştır. Bu bildiride aynen;

Zafer Kongresi Uluslararası Komploya Yanıttır.

Emperyalizmin, siyonizmin ve Türk sömürgeciliğinin el ele vererek parti önderimize yönelttikleri alçakça komplonun adım adım geliştirilip, uluslararası korsanlık eylemine dönüştürüldüğü, partimizin ve halkımızın ise böyle vahşi bir saldırganlığa karşı ise her şeyini ortaya koyarak direndiği bir ortamda 300'ü aşkın delegenin bütün mücadele sorunlarını gündemleştirdiği, kapsamlı bir biçimde tartıştığı ve ayrıntılı çözümler üretip karar altına aldığı, tarihi bir çalışma olarak başarıyla tamamlanmıştır.

VI. Kongrenin gerçekleştiği ortam partimiz ve halkımız için, parti önderliğimize yönelik komplo çerçevesinde, düşman saldırılarının vahşi boyutlara ulaştığı, oldukça zorlu ve acılı ama aynı zamanda büyük bilinç, öfke ve intikam ruhuyla dolu bir süreç olmuştur. ABD emperyalizmi, İsrail siyonizmi ve Türk faşizminin tüm uluslararası gerici güçleriyle, Kürt ihanetini de kullanarak gerçekleştirdiği 9 Ekim 1998 komplosu, hiçbir uluslararası hukuk kuralına, ahlâk kuralına ve insanlık ölçülerine bağlı kalmaksızın sürdürülmüş, parti önderliğimizin yüksek öngörülü ve kararlı mücadelesine rağmen 15 Şubat 1999 günü korsanlık eylemiyle yeni bir aşamaya ulaşmıştır.

Parti önderimizin oldukça ölçülü olan mücadele çizgisi ve Kürt sorununa siyasî çözüm bulma arayış ve çabasının böyle alçakça bir yöntemle karşılaşması, tarihin oldukça derinlikli bir olayı olarak karşı karşıya olduğumuz düşman gerçeğini, Kürt halkının haklarının karşısındaki dünya gerçeğini, ABD entrikacılığı ile Avrupa iki yüzlülüğünü açıkça ortaya koymuştur.

ÖCALAN Yeniden Genel Başkan

VI. Kongremiz Başkan Abdullah ÖCALAN yoldaşı oy birliği ile yeniden alkışlar arasında Genel Başkanlığa seçmiştir. Ayrıca yeterli sayı ve nitelikte bir merkez yönetimi seçerek çalışmalarını tamamlamıştır. Yeni merkez komitemiz tüm parti, cephe ve ordu güçlerimizi, tüm parçalardaki yurtsever halkımızı ve bütün dostlarımızı daha fazla birlik ve bütünlük içinde olmayan Başkan APO'nun çizgisinde daha aktif ve kararlı mücadele etmeye çağırır.

Türk Egemenleri Uyarıyoruz

Türk egemenlere gelince, Başkan APO'yu da tarih boyunca katlettikleri Kürt liderlerine benzetirlerse fena halde yanılırlar. Askerî, sivil tüm T.C. yöneticilerini son kez uyarıyoruz. Önderliğimize yönelik mevcut uygulamalar derhal durdurulmalı ve halkımızın temsilcisi olarak muhatap alınmalıdır. Mevcut uygulamalar devam ederse bunu yapanlar da bizden benzer uygulamaları göreceklerdir. Bu dünyada ya yanyana yaşam olacak, ya da bize yaşam hakkı vermek istemeyenlere, biz de yaşam hakkı vermeyeceğiz.

Başından beri parti önderliğimize karşı bu alçakça komployu başlatıp planlayıp yürüten ABD ve İsrail, halkımızın düşmanlığını kazanmıştır. Yaptıklarının karşılığını gelişen devrimci hamlemizde bulacaklardır. Yine bu insanlık dışı komploya ortak ve alet olan tüm güçler yaptıklarını telâfi etmedikleri müddetçe hak ettikleri zarara uğrayacaklardır.

Gerilla Vazgeçilmez Yaşam Güvencemizdir

Partileşmeye birlikte özellikle gerilla üzerinde yoğunlaşan VI. Kongremiz savaşı ve ordulaşmayı geliştirmeyen, askerleşmeyi zayıflatan, gerillayı marjinalleştiren, kendini nihaî zafere kilitlemeye koşullara uygun yaratıcı bir taktik anlayışa ulaşmayan, gerilla tarzıyla çelişen, her türlü yaşam, savaş ve komuta tarzını eleştirerek mahkûm etmiştir. "Gerilla vazgeçilmez yaşam güvencemizdir ve her şeyimiz gerilla ordumuzundur" şiarlarından hareketle ARGK'nin devamlı büyütülmesini askerî eğitim ve gerillanın

nitelik bakımından geliştirilmesini, savaş tarzında kesin bir düzeltmeyi yaşayarak, yaratıcı bir taktik uygulama içinde olunmasını ve bu temelde önümüzdeki kongrede gerçek bir gerilla savaşının yürütülmesini gerekli ve mümkün görmüştür. Özellikle partimize yönelen komploya karşı gerillanın gerçek bir APO'cu fedaî ruhuyla savaşarak başarıdan başarıya koşmasını, her türlü düşman varlığını hedefleyerek, APO'cu vuruş tarzıyla yönelmesini, savaşı güneye ve Türkiye'ye yayarak düşmanı tir tir titreten bir savaşla sömürgeci sistemi felç edip askerî zafer yolunu açmasını zorunlu görerek ARGK'nin tüm komutan ve savaşçılarını, ertelenemez tarihî görevimizi başarmaya çağırmıştır.

Parti VI'ıncı Kongresi, ilişki ve ittifak siyasetimiz doğrultusunda bir diplomatik faaliyet yürütmeyi, bu çalışmalarındaki hata ve yetersizlikleri de mutlaka aşmayı, başta Ortadoğu'nun ilerici güçleri olmak üzere dünyadaki tüm sosyalist ve demokratik çevrelerlerle ilişki ve ittifak içinde olmayı gerekli görmüştür. Özellikle Ortadoğu halkları, yeni dünya düzeni çerçevesinde, kapsamlı bir emperyalist ve Siyonist saldırıyla karşı karşıyadır. Başkan APO'ya yönelik komplo Ortadoğu gerçeğine yönelik bir komplodur. Başkan APO'ya yönelen saldırı Ortadoğu halklarına yöneltilmiş saldırıdır. Bugün bu gerçek daha net ortaya çıkmış bir durumdadır. Bu nedenle bu azgın ve tehlikeli saldırganlığa karşı Ortadoğu halklarının ve tüm ilerici yurtsever gençlerin birlik ve direniş içinde olmaları zorunludur. Böyle bir mücadeleyi daha da geliştirme kararlılığında olan partimiz Ortadoğu'nun tüm halk güçlerini ve tüm kardeş Müslümanları birlik ve ortak bir mücadele içinde olmaya çağırmaktadır.

Tüm Parti Militanları ve ARGK Savaşçıları

VI. Kongremizin kapsamlı değerlendirme ve kararları temelinde, zaferi hedefleyen yeni bir sürece girmiş bulunuyoruz. Başkan APO, en son kongreye sunmuş olduğu raporunda bu yeni dönemin kapsamlı görevlerini ve görevleri nasıl bir tarz ve tempoyla başaracağımızı ortaya koymuş, görevlerimizin zaferi içerdiğini ve bunların APO'cu fedaî ruhuyla başarılacağını açıkça göstermiş ve hepimizi bu temelde görev başına çağırmıştır. Başkan APO, baştan beri yürüttüğü çalışmalarıyla kendisini kapsamlı bir devrimci çizgi hâline getirmiştir. Önderlik çizgisini çoktan beri netleştirmiş, hepimiz bu çizgi temelinde yaşamaya ve savaşmaya, bu çizginin koruyucusu ve uygulayıcısı olmaya çağırmıştır. Şimdi bu çizginin gerekleri, Başkan APO'nun yolumuzu aydınlatan tüm değerlendirme ve talimatları, hepimiz için her zaman ve her koşul altında yerine getirilmesi gereken bir emir ve talimat durumundadır. Bu temelde tüm kadro ve savaşçıların sağlam birer devrimci çizgi hâline gelmeleri, APO'cu çizginin sağlam birer savunucusu

ve uygulayıcısı olmaları, bütün görevlerin üzerine APO'cu fedaî ruhuyla yürümeleri, parti birliğini ve bütünlüğünü her zaman ve her yerde geliştirmeleri, partili olmanın zorunlu gereğidir. İç ve dış düşmanlarımız bizi bu yoldan saptırmak için parti birliğini ve örgütlülüğünü bozmak için Başkan APO'nun devrimci önder kişiliğini zedelemek için her türlü oyuna başvuracak, her türlü çabayı harcayacaktır. Partimizin tüm kadro ve savaşçıları, düşman gerçeğinin derin bilincinde olarak her türlü düşman oyununa karşı uyanık davranmalı, özellikle parti önderliğimiz adına düşman tarafından yapılabilecek yazılı ve sözlü açıklamaların önderliğimizi ve bizi bağlamayacağını ve bunların düşmana ait olacağını kesin bilmedir. Bu temelde düşman oyunlarını boşa çıkararak parti birliğimizi ve mücadelemizi geliştirmelidir. Bütün bunlar temelde tüm parti militanlarını ARGK'nin tüm komutan ve savaşçılarını her türlü düşman oyununa karşı uyanık olmaya, sağlam çizgi devrimcileri olarak önderlik çizgisinin başarılı savunucusu ve uygulayıcısı hâline gelmeye, parti birlik ve bütünlüğümüzü her şeyin üstünde tutarak, tamamen fedaîleşmeye, dönemin fedaî ruhuyla yürümeye, ulusal kurtuluş için gelişen haklı mücadelemize başarıyla öncülük ederek, zaferi mutlaka yakalamaya, her zaman ve her yerde Başkan APO'ya lâyık fedaîler olmaya çalışacağız.

Güney Kürdistan

VI. Kongremiz ulusal bütünlük çerçevesinde Kürdistan'ın bütün parçalarındaki özgün durumları değerlendirmiş, bu noktada özellikle Güney Kürdistan üzerinde durmuştur.

Bu alan hem K. Irak'taki gelişmeler ve hem de yürüttüğümüz devrimci çalışma ve savaş açısından yaklaşan kongremiz alandaki istikrarsız ortam ve değişim ihtimaline dikkat çekerek, örgütlenmeyi ve devrimin geliştirilmesini gerekli görmüştür.

Bu temelde parti çizgimizi alanın koşullarında hayata geçirmek üzere, alandaki tüm faaliyetleri "PKK başarır" adı altında yürütmeye karar vermiştir. İki yıldır bu alanda yürüttüğümüz savaşın sonuçlarını da değerlendiren kongremiz, bir yandan bu mücadelede belli düzeltme ve değişiklikler yapmayı gerekli görürken, diğer yandan buradaki iş birlikçi ve hain güçleri parti önderliğimize yönelen alçakça komplodaki önemli rollerine dikkat çekmiştir. İş birlikçiliğe ve ihanete karşı doğru tutumunu aktif bir şekilde sürdürürken, ulusal çerçeveye giren güçleri de, ulusal birlik içinde toplamak için çalışmanın önemini de vurgulamıştır.

YAJK

VI. Ulusal Kongremizin üzerinde yoğun olarak çalıştığı bir konu da ulusal kadın hareketi olmuştur. Özellikle parti önderliğimizin yoğun çabaları temelinde önemli bir gelişme düzeyine ulaşan ve mücadelede etkin rol oynayan bu hareketi bir aşama daha ilerletmenin, örgütlüğünü geliştirmenin sorunları tartışılmış ve önemli sonuçlara ulaşılmıştır. Parti ideolojimizin bu alan özgürlüğünde partileştirilmesinin ve kadın kesiminin büyük devrimci potansiyelinin örgüt ve eyleme dökülmesinin önümüzdeki dönem görevlerinin başarılmasında büyük bir yer tutacağı sonucuna varılmıştır.

Anadolu Halk Kurtuluş Ordusu (AHKO) Kuruldu

VI. Kongremiz Türkiye devrimi ve demokrasinin geliştirilmesi üzerinde de her zamankinden fazla durmuştur. Ulusal kurtuluş hareketlerimizin ulaştığı bu aşamada Türkiye devrim ve demokrasisi mücadelesini daha fazla geliştirmek, sömürgeciliği kendi içinde zorlamak artık kesin bir zorunluluk hâline gelmiştir. Bu temelde Türkiye'deki somut durumu değerlendiren kongremiz, bir yandan sömürgeciliğe ve faşizme karşı mücadele eden tüm güçleri her bakımdan destekler ve ulusal güç birliğini anti-faşist mücadele cephesini oluşturmaya çalışırken, diğer yandan Türkiye halklarının örgütlülüğü ve eylemliliği için her türlü çalışmayı bizzat yapmayı başta Karadeniz ve Akdeniz olmak üzere gerillayı Türkiye'nin içlerine kadar yaymayı bu doğrultuda gelişen Anadolu Halk Kurtuluş Ordusu'nun sürekli güçlendirmeyi gerekli görmüştür. Özellikle son komplo temelinde T.C. kesin bir katliam ve soykırıma yönelirken böyle bir çalışma büyük önem taşımaktadır. Bu temelde partimiz Türkiye'nin tüm devrimci ve demokratik güçlerini, tüm emekçi Türkiye halklarını, parti önderliğimize ve halkımıza yönelik komplolara karşı olmaya ve görevlerine sahip çıkamaya çağırmaktadır. Türkiye'deki halkı unutmamalı ki, Kürdistan'da ve dünyada Türkiye ve Türk halkı gerçeğine en yakın, en dost kişilik Başkan APO'dur. Başkan APO Kürdistan için çalıştığı kadar, Türkiye emekçi halkı için de çalışmıştır. Ama ne yazık ki, bu gün bu halkın en azından sessiz bakışları altında katledilmek istenmektedir. Türkiye emekçileri böyle tarihsel bir kara lekenin alınlarına sürülmesine müsaade etmemeli, kendileri için tarihteki peygamberlere benzer bir rol üstlenmiş olan ve kurtuluşu müjdelemeye çalışan bu kişiliğe kulak kabartmayı bilmelidir.

Başkan APO yaşam anlayışıyla evrenselleşmiştir

Başkan APO'nun günümüz sosyalizmini ve insanlığını gerçek temsilcisi olduğu gerçeğini vurgulayan kongremiz, bu çerçevede parti önderliğimizin

yaptığı çalışmaların sosyalist ve devrimci harekete önemli bir teorik ve pratik katkı yaptığını emperyalist ve kapitalist sisteme karşı yeni bir sosyalist yaşam ve mücadele sistemi oluşturarak tüm dünyayı etkiler duruma ulaştığını ve böylece Başkan APO'nun devrimci sosyalist düşünce ve yaşam anlayışını evrenselleştirdiğini tespit etmiştir. Bu nedenle Başkan APO'ya yapılan saldırının uluslararası boyut taşıması ve hemen hemen tüm dünyayı içine almış olması bir tesadüf değildir. Başkan APO'ya yapılan komplo ve saldırı gerçekten dünya emekçilerine ve halkına yöneltilmiş bir saldırıdır. Bugün bu gerçeği tüm insanlık daha iyi anlamaya ve bu çerçevede yiğit evlâdına ve önderine sahip çıkmaya başlamıştır. Sosyalist kişiliğin önder temsilcisi olan Başkan APO, onun gereklerini her koşul altında ve yaşamın her alanında sonuna kadar militanca yerine getirecektir. Başkan APO'nun ruhu ve düşüncesiyle donatılmış olan partimiz de bu doğrultuda yürümeye, dünya sosyalist ve devrimci hareketinin sağlam bir parçası olmaya devam edecektir. Bu temelde partimiz dünyanın tüm sosyalist, devrimci ve demokratik güçlerini ana dil, insanca yaşam ve insan haklarından yana olan tüm çevrelerini emperyalizme, faşizme ve geriliciliğe karşı ortak mücadele etmeye, bu temelde yürütülen mücadeleyi daha fazla birleştirmeye ve bu mücadelenin önder militanı olan Başkan APO'ya sahip çıkmaya çağırır.

Yeniden Yapılanma

Kongre sürecine girerken, parti önderliğimizin geliştirdiği partimizin yenilenmesi ve yeniden yapılanması yaklaşımı çerçevesinde parti sorunlarımızı gündemleştirip tartışan VI. Kongremiz, sömürgeciliğin ve feodal komprador sınıfın partimiz içindeki yansıması olan işbirlikçi çete çizgisiyle, bu çizgiye zemin teşkil eden her türlü orta sınıf eğilimini ve ruh hâlini kapsamlı bir biçimde değerlendirip mahkûm etmiştir. Partileşmeyi, merkezileşmeyi ve örgüt olmayı zayıf bırakan her türlü bireyi tutucu, tepkici, tasfiyeci unsuru açığa çıkarıp eleştirerek, önderlik çizgisinde doğru örgüt ve yönetim olmanın yolunu göstermiştir. Partiyle bütünleşememenin katılım tarzından kaynaklandığını, kendini eğitmemeye, değiştirip dönüştürmemeye dayandığını ortaya koyan VI. Kongremiz her türlü parti dışılığı aşmak için tüm kadroları önderlik çizgisine doğru bir tarzda yeniden katılmaya ve önderlik çizgisinde sarsılmaz bir birlik oluşturmaya çağırmıştır.

Komplo, Partimiz ve Halkımızı Fedaî Bir Güç Hâline Getirmiştir

Parti önderliğimizi imha ederek, komployu sonuca götürmek isteyen uluslararası düşman cephesinin kendisince büyük bir zafer kazandığını iddia etmesinin aksine vahşi komplo, partimizi ve halkımızı bütünüyle fedaî

güç hâline getirmiştir. Ulusal önder Başkan APO'nun şahsında partimizin ve halkımızın varlığını ve geleceğini yok etmeyi amaçlayan bu insanlık dışı saldırganlığı bütün yönleriyle değerlendirirken VI. Kongremiz hiçbir kural tanımayan ve tam bir uluslararası terörizm örneği olan bu alçakça komployа karşı partisel, kitlesel, tarihi ve örgütsel her alanda büyük bir zafer hamlesi yürütmek kararlılığına ulaşmıştır. Devrimimizin bütün gücü seferber edilerek her türlü mücadele yöntemiyle yürütülen bu devrimci hamlemiz, gerilla halk eylemliliğini en üst düzeyde birleştirerek düşmanlarımızı kahreden, dostlarımıza ise devamlı umut ve sevinç veren bir sonucu ortaya çıkaracaktır. Bu nedenle halkımızın celladı ve soykırımcı T.C.'nin sahte zafer çığlıkları ve yalana dayalı propagandaları boşunadır. Türkiye'i satma karşılığında ABD ve İsrail"n yaptıklarına dayanan bu sahte zafer umutları partimizin ve halkımızın öfke seli karşısında yok olup gidecektir.

VI. Kongre çalışmalarımız bir zafer çalışmasıdır. Kongre kararlarımız zafer yaratacak kadar sağlam ve kapsamlıdır. Partimiz kendi yönetimi etrafında tam bir birlik ve bütünlük içindedir. Çalışmalarını tam bir seferberlik ruhuyla, APO'nun fedaî ruhuyla yürütmektedir. Düşman Başkan APO'ya yönelttiği komployla umutlarımızı kırmak ve bizi ezmek istiyor. Biz de APO'cu ruhuyla gerçekleştirdiğimiz VI. Kongremizin yeşerttiği zafer umutlarıyla dolmuş olarak gerçekleştirdiğimiz VI. Kongremizin yeşerttiği zafer umutlarıyla dolmuş olarak düşmanı ezmeye yürüyoruz. Düşmanının, Başkan APO'ya yönelttiği vahşi saldırıya karşı devrimci hamlemiz sürecek. Herkes kendini buna göre ayarlarsın ve yürüsün. Gün mücadele günü, onur günü, şeref günü, direnme günü, geleceğini yaratma günü. Herkes her gününü buna göre anlamlı kılsın. Ruhuyla, beyniyle, elleriyle gücü neye yetiyorsa onunla düşmana vursun. Bizi bu dünyada yaşatmak istemeyen düşmana biz de bu dünyayı zindan edelim. Onun her parçasına her yerde vuralım. Partimizin önderliğinde gerillamızın vuruşları altında halkımızın her ferdi böyle yaparsa dünyayı düşmana zehir edip zafer kazanacağımız kesindir. Bu temelde, Kuzey Kürdistan'daki Türkiye metropollerindeki tüm halkımızı T.C. sistemini çökertmek üzere bir halk ayaklanması düzeyinde her türlü yöntemle mücadele etmeye, Kürdistan'ın diğer parçalarındaki ve yurt dışındaki halkımızı kitlesel eylemliliği sürekli geliştirerek Başkan APO'ya ve Kuzey Kürdistan'daki mücadelemize destek vermeye, yiğit Kürt gençliğini ise her alanda bu mücadelenin kahramanca militanlığını yapmaya ve gerilla ordumuz ARGK saflarına katılmaya çağırıyoruz.

Kürdistan Halkımızın Serhildan Dalgasını Selâmlıyoruz

Parti önderliğimize yönelen uluslararası komplo karşısında yıkılmaz bir kale gibi büyük direnişe kalkan halkımızın yeni Serhildan dalgalarını

selâmlayan kongremiz ne pahasına olursa olsun, bu Serhildanları kesintisiz sürdürecek gerillayla birleştirip düşmanı yenecek bir düzeye yükseltmeyi tarihi önemde görmüştür.

Bununla birlikte ulusal kurtuluş mücadelemizin geldiği düzeyin bir gereği olarak parti önderliğimiz tarafından başlatılıp yürütülmüş olan devletleşme yolundaki ulusal kurtuluş mücadelemizi aksatmadan geliştirmenin, ulusal meclis ve ulusal kongre çalışmalarını ilerleterek ulusal birliği en üst düzeyde yaratmanın öneminin altını çizmiştir.

Bu temelde ruhunu düşmana satmış olan bir avuç hain dışındaki tüm ulusal yurtsever güçleri, Kürdistan'ın tüm parti, örgüt ve çevrelerini düşman komplosu çerçevesindeki soykırımcı amacını ve yaşadığımız dönemin yakıcılığını görerek her türlü ayrılığa ve küçük hesabı bir yana bırakıp, gerçek yurtseverlere yakışır bir tutumla ulusal birlik ve devletleşme çabalarına aktif olarak katılmaya çağırmıştır. Tüm bu güçleri "PKK dağıldı, bitti, bölündü" gibi düşman propagandaları karşısında aldanmamaları, bu konuda yanlış hesap yapmamaları, yani PKK mirasına konmak, PKK'ya karşı düşmanla uzlaşmak gibi umutsuz bir yola sapmamaları karşısında kesin olarak uyarmıştır..." denilmektedir.

Bu bildiri metninde yer verilenler PKK'nın ve örgüt ileri gelenlerinin örgüt içindeki konumlarını sergilemektedir.

41) ABDULLAH ÖCALAN'IN KAÇIŞ SERÜVENİ

Türkiye'nin Suriye'ye karşı uyguladığı kriz yönetimi baskısı üzerine terör örgütünün başı olan Abdullah ÖCALAN, 9 Ekim 1998 günü Abdullah SARIKURT adına düzenlenmiş sahte pasaportla ve hava yoluyla Atina'ya geçmiştir. Yanında PKK Yunanistan sorumlusu Rozerin (K) Ayfer KAYA olduğu hâlde Yunanistan yetkilileriyle görüşen Abdullah ÖCALAN, aynı gün Moskova yakınlarında bir yere gelmiştir. Burada Jerinovski'nin partisinden milletvekili olan Mitrapano'nun tahsis ettiği evde 33 gün süreyle barınmıştır.

Rus Hükûmeti'nin sıkıştırması üzerine yine aynı pasaport ile 12 Aralık 1998 günü Roma'ya gelmiştir. Roma'ya gelişinde İtalyan milletvekili Mantovani ile ERNK Roma Temsilcisi Ahmet YAMAN hazır bulunmuşlardır.

16 Ocak 1999 günü İtalyan Hükûmeti'nin de isteği ile yanında Ahmet YAMAN olduğu halde Rusya'ya gelmiştir. Rus Hükûmeti'nin baskısı sonucu, 29 Ocak 1999 günü Rusya'dan Atina'ya geçmiştir.

Yunanistan yetkilileriyle görüştükten sonra 31 Ocak 1999-1 Şubat 1999

tarihleri günü ve gecesi evvelâ uçakla Belarus-Minsk havaalanına gelmiş, aynı gün Atina'ya geri dönmüştür. Yine aynı gün Korfu Adası'na götürülüp getirilmiştir.

2 Şubat 1999 günü Atina'dan Kenya'nın başkenti Nairobi'ye getirilmiş ve Yunanistan Büyükelçiliği'ne yerleştirilmiştir. 15 Şubat 1999 günü Nairobi'de Türk güvenlik kuvvetlerinin operasyonu sonucu yakalanmış ve Türkiye'ye getirilerek İmralı Adası'nda gözetim altına alınmıştır.

42) HADEP-PKK İLİŞKİSİ

1994 yılında güvenlik kuvvetlerinin gerçekleştirdiği operasyonlarda halk tabanını gittikçe kaybeden PKK terör örgütü, operasyonları durdurmak amacıyla legal kuruluşları harekete geçirerek, özellikle dış çevrelerde "operasyonların halka karşı gerçekleştirildiği" propagandasını yapmak istemiştir. Legal kuruluşların en etkilisi olanların başında siyasî partilerin geldiği şüphesizdir. Bu nedenle DEP'in kapatılmasından hemen sonra HADEP (Halkın Demokrasi Partisi) adı altında bir siyasî parti kurulmuştur.

Abdullah ÖCALAN'ın talimatları doğrultusunda HADEP'in ERNK'nin yerine HADEP bünyesinde oluşturulan "Halkla İlgilenme Komitesi, Tutuklu Aileleri ile İlgilenme Komiteleri, Gençlik Komisyonları, Kadın Komisyonları" kanalıyla yürütülmüştür. Böylece HADEP kurulduğu tarihten itibaren PKK'nın illegal olarak sürdürdüğü cephe faaliyetlerini sürdürmüş ve tamamen ERNK'nin rolünü üstlenmiştir.

HADEP bünyesinde oluşturulan komisyonlar toplumun çeşitli kesiminden vatandaşları PKK yanlısı düşüncelere kanalize ettiği gibi HADEP il, ilçe ve belde teşkilâtlarında sürdürülen faaliyetlerle PKK'nın kırsal kesimine çok sayıda eleman gönderilmiş ve örgüte lojistik destek sağlanmıştır.

PKK terör örgütü, "Kürt kültürel kimliğinin tanınması" amacına yönelik olarak başlattığı süreçte HADEP'e PKK'yı aklama ve PKK'ya yasal zemin hazırlama görevini yüklemiştir.

HADEP mensupları; demokratik kitle kuruluşları, Marksist-Leninist solun yanı sıra sözde demokratik ve aydın çevreler nezdinde sürdürdükleri girişimlerde Kürt kültürel kimliğinin tanınması şartıyla sözde barışın sağlanabileceğini beyan etmişler ve kendilerine yüklenen misyon gereği bu beyanlarında ısrarlı ve kararlı olmuşlardır. HADEP bu tarzda ve üslûpla 1995 Aralık Genel Seçimlerine girmiştir. PKK'nın yüklediği göreve uygun olarak önce medya ve sözde demokratik çevrelerin en geniş desteğini sağlamak amacıyla kendilerine bir "Türkiye Partisi" imajı uyandırmaya çalışmıştır.

Bu maksatla da, geniş bir ittifak anlayışına girişmiştir. Yaptığı çalışmalar sonucu Marksist-Leninist ağırlıklı SİP (Sosyalist İktidar Partisi), BSP (Birleşik Sol Parti) bölücü PSK yanlısı DDP (Demokratik Değişim Partisi) gibi legal partilerle "Emek, Barış Özgürlük Bloku" adı altında bir ittifak gerçekleştirmişlerdir. Bölücü ve yasadışı KAWA, YEKBUN, RIZGARİ gibi örgütlerin de desteğini almıştır. HADEP bu ittifakı oluştururken kamuoyunda isim yapmış bölücü, Marksist-Leninist kişilerle sözde demokratik aydın ve ilericileri de bir araya getirmek istemiş, başarı da elde etmiştir.

Diğer taraftan kamuoyunun desteğini sağlamak amacıyla propaganda faaliyetlerinde "barış ve kardeşliğin tesis edileceği ve sözde ateşkesin sağlanacağı" temalarına büyük ağırlık vermiştir. Nitekim, HADEP seçim bildirgesinde ve propaganda çalışmalarında "Kürt sorununun barışçıl yöntemlerle, eşitlik ve özgürlük temelinde demokratik çözümünü ve birlikteliğini savunur" şeklinde ifadelerle amaçlarının bir an evvel barışın sağlanmasını olduğunu sık sık vurgulamıştır.

Böylece bir ay süren seçim çalışmaları sonucunda "HADEP'in güçlenmesi ve sözde Kürt sorununda ön plana çıkması hâlinde PKK terörünün fonksiyonel olmaktan çıkarılıp, geriletilebileceği" gibi imaj oluşmuş ve bu imaj bir kısım medya ve sözde aydın tarafından kamuoyuna empoze edilmeye çalışılmıştır.

Böyle bir imajın oluşması, PKK'nın HADEP'e yüklediği misyon ile çakışmış ve PKK'nın dönem taktiğine hizmet etmiştir. Nitekim, PKK terör örgütü "Devlet Kürt sorununun çözümünde bizimle pazarlık yapmıyorsa, legal zeminden ayrılmayan ve yasalara saygılı olan HADEP'le yapsın" tarzındaki düşünceleri zihinlerde uyandıracak beyanlarda bulunmuştur.

Diğer taraftan Abdullah ÖCALAN, seçimlerde HADEP'i zor durumda bırakmamak için 20 Aralık 1995 tarihinde sözde ikinci bir ateşkes ilân etmiştir.

23.06.1996 tarihinde yapılan II. HADEP Olağan Genel Kurulu'nda Türk bayrağını indirerek yerine PKK terör örgütünün başı olan Abdullah ÖCALAN'ın posteri ve PKK'yı simgeleyen bez parçasının asılması olayı yaşanmıştır. Bu olay üzerine HADEP üst düzey yetkilileri gözaltına alınarak tutuklanmışlar. Ankara 1No.lu DGM'nde yapılan yargılanmaları sonucu çeşitli cezalara çarptırılmışlardır. Ancak bu karar Yargıtay'ca bozulmuştur.

HADEP yöneticileri ve PKK terör örgütünün üst düzey elemanları HADEP'in kapatılması ihtimaline binaen DEHAP'ı kurmuşlardır. HADEP'in kapatılmasına kesin gözüyle bakarak üst düzey PKK yöneticileri bütün kadroların DEHAP'a geçmesi ve faaliyetlerinin DEHAP içinde

yürütülmesi yönünde talimatlar verilmiştir. Ancak Yargıtay'ın, HADEP yöneticilerinin mahkûmiyetlerine dair kararı bozması üzerine örgüt tekrar faaliyetlerinin HADEP bünyesinde yürütülmesine karar vermiştir. Bunun üzerine il kongreleri yapılmıştır. İl kongrelerine, il yönetimlerine PKK'nın güdümünde olan şahısların getirilmesine özen gösterilmiştir.

1997 yılı sonları ve 1998 yılı başlarında HADEP teşkilâtlarında yapılan uygulamalarda hakkında Diyarbakır DGM'since verilmiş toplatma kararları bulunan ve PKK propagandasını içeren takvimlerle örgütsel doküman ve yayınlar ele geçmiştir.

1998 Şubat ayında Genel başkan Murat BOZLAK ile bazı merkez yöneticileri tutuklanmışlardır. Açılan dava Ankara 2 No.lu DGM'de devam etmektedir. 1Kasım 1998 yılında yapılan 3. Genel Toplantısında Genel Başkanlığa yeniden Murat BOZLAK seçilmiştir.

Soruşturma geçiren çok sayıda HADEP ve PKK mensubu ifadelerinde HADEP il ve ilçe teşkilâtlarında özellikle Kürt orijinli vatandaşlarımızı PKK'ya kazandırma, PKK'nın kırsal kesimine silâhlı mücadele yürütecek eleman gönderme ve lojistik destek sağlama çalışmalarının yapıldığını ortaya koymuşlardır.

HADEP il ve ilçe teşkilât binalarında muhtelif tarihlerde yapılan uygulamalarda ele geçen muhtelif örgütsel doküman bu ifadeleri doğrulamakta ve HADEP-PKK ilişkisini açıkça ortaya koymaktadır.

9 Ekim 1998 tarihinden sonra terör örgütünün başının Suriye'den çıkarılması ile başlayan süreçte HADEP, Abdullah ÖCALAN'ı desteklemek amacıyla büyük bir kampanya başlatmıştır. Bu meydanda HADEP Genel Başkanı Murat BOZLAK, 15.11.1998 tarihli basın açıklamasında;

"Resmî ideolojinin tek dil, tek kimli, tek kültür biçiminde şekillenen anlayışının dar kalıpları çerçevesinde kalınarak, bugüne değin Kürt sorununun barışçıl demokratik çözümü konusunda beklenen adımların atılamaması nedeniyle insanlarımız büyük acılar, üzüntüler yaşadılar. İnsan hakları ihlâlleri durmak bilmedi, demokratikleşme sağlanamadı, ciddî boyutta ekonomik çöküntü yaşandı, çeteleşme hızla yayıldı.

Bu tablo, bir avuç rantçının dışındaki bütün insanlarımızı etkilemiş, içte ve dışta karşı karşıya kalınan bütün olumsuzlukların kaynağı olmuştur.

Başta İtalya olmak üzere Avrupa ülkelerinin, Kürt sorununun demokratik barışçıl çözümü konusunda dostane istemleri yanlış değerlendirilmiş ve hep geri çevrilmiştir.

PKK Genel Başkanı Abdullah ÖCALAN'ın İtalya'ya gidişi ile birlikte yeni ve önemli bir gelişme meydana gelmiştir.

Kürt sorununun barışçıl ve demokratik çözümü konusundaki istemini devamlı dile getiren İtalya'nın barışa hizmet etmeyecek, yeni acı ve üzüntülere sebebiyet verecek bir karara imza atması beklenmemelidir." denilmektedir.

HADEP Kadıköy ilçe örgütünün 7. 11.1998 tarihli basın açıklamasında;

"Cumhuriyetin 75'inci yılı Kürt halkı açısından sadece zulüm demektir, vahşet demektir. Resmî ideolojiye bağlı olarak geliştirilen inkâr politikaları ve soykırıma varan şiddet uygulamaları sonucunda insanlık 75 yıl boyunca büyük bir tedirginlik yaşamış ve hâlen daha yaşamaktadır... ABD, İsrail, Türkiye ittifakı bölge halkını savaşa sürüklemeye çalışmıştır. Kürt halkına ve önderliğine karşı uluslararası komplo bu bağlamda gelişmiştir. Son olarak, PKK Genel Başkanı Abdullah ÖCALAN'ın İtalya'ya gitmesi Kürt sorununun siyasî çözümü açısından yeni bir sürecin başlangıcı olmuştur. Kürt sorununda 75 yıllık devlet politikası bu gün iflâs etmiştir. Şiddet politikalarının çözüm olmadığı artık kabul edilmeli, sorunun çözümü demokratik siyasî çözümde aranmalıdır. İtalya'nın verdiği karar burada önem taşımaktadır. HADEP olarak beklediğimiz, İtalyan Hükûmeti'nin vereceği kararın barışa ve çözüme katkı sunmasıdır." denilmiştir.

Ayrıca HADEP'in;

- Ankara İl ve Çankaya İlçe Teşkilâtının "kamuoyuna" başlıklı,

- İstanbul İl örgütünün 18.11.1998 ve 23.11.1998 tarihli

- Van İl teşkilâtlarının "kamuoyuna" başlıklı,

- Parti Meclis üyesi Abdullah AKIN ile Merkez Kadın Komisyonu imzalı,

- Genel Merkezinin 06.12.1998 tarihli ve "kamuoyuna" başlıklı,

Basına yapılan açıklamaları ile dosya içinde yer alan diğer basın açıklamalarının tamamı aynı mahiyettedir. Ayrıca HADEP Genel Başkanı Murat BOZLAK'ın basın açıklaması da örgütün başı Abdullah ÖCALAN'a destek verilmek amacıyla kaleme alınmışlardır.

Nihayet terör örgütünün başı Abdullah ÖCALAN, 22.02.1999 tarihli Savcılık ifadesinde bu konuda şunları söylemektedir:

"... HEP ile SHP'nin ittifak yaparak seçimlere girmelerini fikren destekledim. Bildiğiniz gibi SHP Cumhuriyet Halk Partisi'nin mirasının almıştır. SHP en köklü partilerden biridir. Kürt sorununu bu parti çözebilir diye düşündüm. Esasen SHP'nin de Kürt sorunu ile ilgili hazırladığı rapor vardır. Bu sebeple SHP ile HEP'in ittifak yapmalarını istedim. İttifak ortamının

hazırlanması için çaba sarfettim. Dolayısıyla gösterilen HEP kökenli milletvekili adaylarının bir kısmını tanımamakla birlikte adayların seçiminde etkili oldum. Seçilenlerin adaylıklarını onayladım. Seçimlerden evvel Zübeyir AYDAR, Ahmet TÜRK, Hatip DİCLE, Leyla ZANA, Sedat YURTTAŞ, Sırrı SAKIK ile görüştüm. Yüz yüze görüştüklerim arasında Zübeyir AYDAR, Ahmet TÜRK, Leyla ZANA, Sedat YURTTAŞ vardır. Diğer milletvekilleriyle telefonla görüştüm. Görüşmeler Suriye ve Lübnan'daki evimde olmuştur.

Birinci Büyük Millet Meclisi açıldığı zaman Kürt milletvekilleri de meclise kendi kıyafetleri ile gelmişlerdi ve kendi dilleriyle konuşuyorlardı. Esasen bunların çoğu Türkçeyi bilmiyordu. Ben o zaman seçilen milletvekillerine meclise kendi kıyafetlerinizle geleceksiniz, mecliste Kürtçe konuşabilirsiniz, yani Kürt olduğunuzu belirtebilirsiniz şeklinde talimat verdim.

....23.06.1996 tarihinde yapılan HADEP Kurultayında Türk Bayrağının indirilmesi olayı tamamen HADEP'in bir gafıdır. Olaydan birkaç gün sonra MED-TV'de yaptığımız konuşmada bu olayın yanlış olduğunu ortaya koydum.

HADEP bünyesinde yurt içinde oluşturulan Gençlik ve Kadın Komisyonlarında yapılan eğitim çalışmalarıyla, Romanya ve Moldovya gibi ülkelerde yapılan eğitim çalışmaları tamamen benim perspektifime ve görüşlerime uygun olarak yapılan çalışmalardır. Ben kendilerine "Buraya PKK ideolojisini taşıyamazsınız, siyasal ve yasal gerçeklere uygun bir eğitim yaparak bilinçlenmeyi sağlayacaksınız." diyordum.

Romanya ve Moldovya gibi ülkelerde yapılan eğitim çalışmalarında yetişen müdahaleci grupların HADEP faaliyetlerinde ve icraatında söz sahibi olduğu doğrudur. Yurt dışındaki ve özellikle Romanya'daki eğitim çalışmalarını Mehmet Hoca (K) Cevat SOYSAL benimle telefonla irtibat kurarak görüş ve talimatlarını alırdı.

HADEP il ve ilçe teşkilâtlarında, gerek yurt dışındaki kamplara, gerekse kırsal alana eleman gönderme faaliyetlerinin yapıldığı doğrudur. Ancak bu kendilerine, bu işin yasal parti olmaları nedeniyle, kendilerine zarar vereceğini, faaliyetlerinin yanlış olduğunu belirtiyorum. HADEP'in kuruluşu sırasında Avrupa teşkilâtımız vasıtasıyla para yardımı yaptık. Zannederim bu yardım 200 bin Mark civarında idi.

... Hâlen cezaevinde tutuklu olarak bulunan Sabri OK'un HADEP'lilere talimat verdiği doğrudur. Üst düzey kararları da vermektedir. Ancak benim demek istediğim şudur. Ben esasen bir siyasî kanal arayışı içindeyim. Fakat HADEP'linin yasal gerçekler karşısında kendini PKK militanı gibi görmesi ve göstermesi doğru değildir.

18 Nisan 1999 tarihinde yapılacak Milletvekili Genel Seçimleri dolayısıyla benden CHP veya DTP ile ittifak yapılıp yapılmayacağı konusunda Avrupa'daki görevlimiz Şahin (K) Ferhat Abdi ŞAHİN vasıtasıyla görüş soruldu. Ben de her iki parti için yapılacak ittifak için olumlu görüş belirttim.

Şeklindeki sözleri konuya açıklık getirmektedir.

Görüldüğü gibi yüzlerce örgüt ve HADEP mensubunun ifadeleri, HADEP il ve ilçe teşkilâtlarında yapılan aramalarda ele geçen doküman, HADEP üst düzey yetkililerinin beyanları, Abdullah ÖCALAN'ın Suriye'den çıkarılmasından sonra destek amacıyla HADEP tarafından organize edilen eylemler, Abdullah ÖCALAN'ın ifadesi birbirlerini doğrulmakta olup, HADEP'in, PKK terör örgütünün legal görünüşlü uzantısı, ERNK yerine yurt içinde faaliyet gösteren ve ERNK'nın fonksiyonlarını ifa eden bir kuruluş olduğunu ve PKK terör örgütünün asker alma daireleri gibi çalıştığını ispatlamaktadır.

43) MED/TV- PKK İLİŞKİSİ

Terör örgütü PKK'nın III. Konferansı'nda (5-15 Mart 1994) almış olduğu kararlar doğrultusunda, Kürt orijinli bir İngiliz vatandaşı tarafından İngiltere'de kurulmuş 30.03.1995 tarihinde yayına başlamıştır.

Terör örgütünün başı Abdullah ÖCALAN, 1995 tarihinde örgüt mensuplarına verdiği talimatta;

MED/TV yayınlarında Türkiye aleyhinde propaganda malzemesi yapabilmek amacıyla, kırsal kesimde bulunan örgüt mensuplarının ellerindeki dokümanları derlemelerini, ayrıca bilgi, belge ve doküman temin ederek örgütün Avrupa alanına aktarmalarını istemiştir.

MED/TV'ye yayın lisansı Mart 1995 tarihinde İngiltere Bağımsız Televizyon Komisyonu ITC (Independent Television Comınision) tarafından verilmiştir. MED/TV yanları ilk kez İngiltere'den Starbird adlı bir yayın kuruluşunun yer istasyonundan merkezi Paris'te bulunan Eutelsat uydusu aracılığı ile yapılmaya başlanmıştır.

Starbird adlı kuruluşun, MED/TV yayını konusunda Fransız Telecom Şirketi ile bir yıllık sözleşme yaptığı, bu iş için daha önce Fransız Telecom'a tahsis edilen Eutelsat uydusunun 37'nci transponderin PKK güdümünde faaliyet gösteren Belçika LBO Şirketi tarafından kiralandığı ve (I-F2 10 derece doğu) kanalını kullandığı öğrenilmiştir.

LBO isimli Belçika Şirketi MED-TV yayınları konusunda Fransız Telecom İdaresi ile yaptığı bir yıllık tarnsponder kiralamasına ilişkin sözleş-

meyi 31 Mart 1996 tarihinde feshetmesi üzerine, MED-TV yayın saatleri süresince, Fransız Eutelsat uydusunda bulunan söz konusu tarnsponderi, Portekiz Televizyon İdaresi kiralamış ve PKK'nın paravan kuruluşu durumundaki LBO şirketi Portekiz Televizyon İdaresi ile anlaşmış ve MED-TV yayınları aynı frekans üzerinden yayın yapma imkânına kavuşmuştur.

MED-TV'nin birçok programları Brüksel'de Little Bil One (LBO) adlı şirketin Denderleuw Kasabasındaki stüdyolarından izinsiz olarak yapılmaya başlanmıştır. Yapılan bu programlar Belçika'lı VTY isimli bir şirket aracılığıyla şifreli olarak Alman Koperikus uydusundan Belçika'dan Londra'ya aktarılmıştır.

Ağustos 1996 tarihinden itibaren Intelsat, Eutelsat ve Eutelsat-II, Hotbird-4 uydusundan Polonya ve Slovakya gibi şirketlerin transponderleri ile bahse konu yayınlar sürdürülmektedir.

Kurulduğu tarihten itibaren MED-TV'nin düzenlediği panel, haberler, söyleşi, Kürsiya Gel (Halk Kürsüsü) gibi programlarda PKK terör örgütünün propagandası yapılmış, başta Abdullah ÖCALAN olmak üzere birçok üst düzey örgüt mensubu ile telefonla canlı bağlantı kurulmuştur.

MED-TV'nin Finansmanı

MED-TV'nin ticarî olarak temsiline dönük olarak 27.04.2995 tarihinde Brüksel'de Roj adlı bir şirket kurulmuştur.

Kürt Vakfı: 10.01.1997 tarihinde MED-TV'ye gelir sağlamak amacıyla örgüt mensupları tarafından Kürt Vakfı adıyla İngiltere'de bir banka hesabı açtırılmış ve bu vakfa bağış yapılması için örgüt yayın organlarında propaganda içerikli yazılar yazılmıştır.

Dayanışma Vakfı: Örgütün yasadışı yollardan elde ettiği ve aklamakta güçlük çektiği paralar için MED-TV'ye yardım adı altında kara para aklama operasyonu başlattığı, bunun için İsveç merkez olmak üzere İsveç Posta nezdindeki hesaba MED-TV'ye dayanışma adı altında kara para aktarılmıştır.

Temmuz 1998 tarihinde MED-TV'nin yayın politikası ve yönetim biçimi örgüt üst yönetimi tarafından beğenilmemiş, bu alanda faaliyet gösteren örgüt mensupları örgütün elebaşısı Abdullah ÖCALAN tarafından sorguya tâbi tutularak, MED-TV yönetiminin yeniden oluşturulması yoluna gidilmiştir. Buna göre yeni yönetimde yer alan örgüt mensuplarının çoğunluğu Avrupa alanından örgüte katılan kimselerden oluşmuştur. Keza, TV Stüdyosunda yer alan bayan görevlileri tamamen PKK'nın sözde ka-

dın ordulaşması olarak kurduğu YAJK (Kürdistan Özgür Kadınlar Birliği) mensuplarından seçmiştir.

Terör örgütü PKK'nın başı Abdullah ÖCALAN Roma'da yakalanmasından sonra bu ülkede siyasî statü kazanabilmesi için propaganda faaliyetleri yoğunlaştırılmıştır. Bu amaçla PKK örgütünün görsel yayın organı olan MED-TV'de, İtalya'da örgüt mensuplarının yaptıkları gösterileri naklen vermiş, yurt içinde gerçekleştirilen cezaevi eylemleriyle HADEP yöneticilerinin beyanlarını ve kitlesel gösterileri abartılı olarak aktarmıştır. PKK örgütünün kırsal kesiminde bulunan örgüt mensuplarıyla canlı telefon bağlantıları kurarak örgüte yardım eden kişilerin demoralize olmalarını önlemek istemiştir. Abdullah ÖCALAN'ın İtalya'ya gelmesinden itibaren MED-TV, Avrupa kamuoyunu etkilemek amacıyla propagandaya başlamış, özellikle sözde Kürt olduklarından dolayı Türkiye'de kötü muameleye maruz bırakılan kişilerle röportajlar yapmıştır.

Abdullah ÖCALAN'ın Kenya'da yakalanıp Türkiye'ye getirilmesinden sonra MED-TV yayınlarını aralıksız 24 saate çıkarmıştır. PKK mensup ve yandaşlarını eylemlere yönelten kışkırtıcı yayınlara ağırlık vermiştir. Her akşam düzenlenen panel programlarında Abdullah ÖCALAN'a destek amacıyla kamuoyunu oluşturulmaya çalışılmıştır. Ayrıca üst düzey örgüt mensuplarının da, MED-TV aracılığıyla örgüt mensuplarını kitlesel şiddet eylemlerine yöneltme çalışmaları devam etmiştir.

Abdullah ÖCALAN'ın yakalanmasından sonra 17.02.1999 tarihinde Almanya'da PKK yandaşlarınca gerçekleştirilen gösteriler MED-TV'de canlı olarak yayınlamış ve bu yayın sırasında MED-TV programcıları, göstericileri, Abdullah ÖCALAN'ı ve PKK örgütünü destekleyen konuşmalar ve yorumlara yer verilmiştir.

MED-TV'de yayımlanan 02.03.1996 tarihli Halk Meclisi Programında PKK Merkez Komitesi üyesi Osman ÖCALAN ile canlı telefon bağlantısı kurulmuştur. Osman ÖCALAN bu telefon bağlantısında şunları söylemiştir:

"... Şu anda kurtuluş savaşımızı, bir halk ayaklanması, ikincisi yetkinleşen pekleşen, sağlamalaşan gerilla ve bunun yanı sıra da özellikle Kürdistan gençliğinin, Kürdistan'ın belli başlı kesimlerinde ve Türkiye'nin metropollerinde gerçekleştirdiği intikam eylemleriyle fedaîlik savaş süreci başlamıştır. Yani fedaîlik olayı yeni bir olaydır. Bu temelde hem halkımız hem de gerilla güçlerimiz fedaîlik eylemini devreye sokacaklardır. Klasik gerilla savaşı fedaîlik ve halk ayaklanması üçlüsü temelinde Kürdistan devriminin yeni aşamaya girdiğini, Türk Devleti'nin büyük bir bozgunla karşı karşıya olduğunu söyleyebilirim.

.... Kuzey Kürdistan'da ve Türkiye'de halkımızın her türlü eylem biçimini yapmaya hakkı vardır. Türk Devleti kuralsız bir savaş yürütüyor. Doğal olarak buna meşru müdafaa hakkıyla cevap vermemiz gerekiyor. Bu açıdan halkımıza özellikle gençliğimize, özellikle belirteceğimiz şudur: yani Kürdistan'da ve Türkiye'de her türlü direniş hakkını kullanabilir, her türlü savaş biçimini kullanabilir. Bu hakkı kimse elinden almaz, meşrudur. Çünkü düşmanımız kuralsız bir savaş yürütmektedir. Özellikle gençlerimiz "APO İntikam Şahinleri" örgütünde olduğu gibi birçok intikam örgütünü kurabilir ve mücadelesini yükseltebilir. Onlar bunun bilinci içerisindedirler. Beklentimiz yeri göğü sarsan eylemleri daha da boyutlandırmaktır."

MED-TV hakkındaki bu bilgi ve dosya içinde bulunan MED-TV programlarında yapılan konuşmaların çözümleri ve yukarıya alınan Osman ÖCALAN'ın konuşmaları bu TV'nin tamamen PKK terör örgütünün kuruluş olduğunu, örgütün talimatları doğrultusunda yayın yaptığını ve hâlen de bu yayınını örgütün amaçları doğrultusunda daha da yükseltip şiddetlendirerek devam ettiğini göstermektedir.

44) SİLÂHLI ÇETE PKK'NIN UYUŞTURUCU TİCARETİYLE İLİŞKİSİ

İnsan hayatına değer vermeyen silâhlı çete PKK, uyuşturucu ticareti de yapmaktadır. Sanık Abdullah ÖCALAN, doğrudan uyuşturucu ticareti yaptığını inkâr etmiş;

"... Bizim örgütümüzün uyuşturucu madde ticaretiyle iştigali yoktur. Başlangıçta da ifade ettim; bizim Zağros bölgesi dediğimiz, Van ve Hakkâri bölgesinin normal ticareti uyuşturucu ticaretidir. Oradaki bölge sorumlularımız buradaki uyuşturucu ticaretinden pay almışlardır. Bunun dışında örgütümüz uyuşturucu ticaretiyle iştigal etmez." beyanında bulunmuştur. (Kls.: 1/Dizi: 43-78/Cumhuriyet Savcılığı Sorgu Zaptı, Sayfa 21-22)

Abdullah ÖCALAN'ın beyanından da silâhlı çete PKK'nın uyuşturucu ticareti yapan çete ve kişilerle sıkı ilişki içinde olduğu anlaşılır. Uyuşturucu ticaretinden kazandığı paralardan PKK'ya pay veren uyuşturucu tacirlerinin uyuşturucunun naklinde ve pazarlanmasında PKK elemanlarından yardım gördüğü muhakkaktır.

"1984-1993 yılları arasında yıkıcı ve bölücü örgütlerle ilişki içerisinde bulundukları tespit edilen 503 Türk uyruklu şahıs uyuşturucu madde kaçakçılığı olaylarına karıştıkları gerekçesiyle yakalanmışlar ve haklarında tahkikat yapılmıştır.

Haklarında tahkikat yapılan 503 şahıstan 188'i serbest bırakılırken geriye kalan 315 şahıs Avrupa'nın çeşitli ülkelerinde tutuklanmıştır.

Farklı ülkelerin polis raporlarına göre toplamın % 94,6'sı olan 298 şahıs ya terör örgütü PKK mensubu ya da örgütle yakın ilişki içinde bulunan kişilerdir." (Paris Enstitüsü tarafından hazırlanan "Terörizm ve Politik Şiddet" başlıklı rapor) (Kls: 39)

06.05.1998 günü silâhlı çete PKK'dan kaçarak 2'nci Jandarma Sınır Tabur Komutanlığına teslim [olan] Fettah DURSUN 25.05.1998 günü zabıtaya verdiği, Van Devlet Güvenlik Mahkemesinde yapılan yargılamasının 27.08.1998 günü oturumunda da doğruluğunu teyit ettiği ifadesinde; PKK örgütü elemanı Mehmet Ali METE'nin örgütün uyuşturucusunu satmakla görevli olduğunu, 1994 ve 1995 yılı içerisinde Mehmet Ali METE'nin değişik tarihlerde Yüksekova İlçesi Yediveren Köyü Pağeng bölgesine çağırdığı, Ferzinde ATASOY, Emirhan YAZGAN, Tahir BASKIN isimli uyuşturucu kaçakçılığı ile iştigal eden şahıslara satması için örgüte ait eroini verdiğini, bu şahısların örgütün eroinini satıp, parasını ödedikleri beyanında bulunmuştur. (Kls: 39)

Abdullah ÖCALAN da;

"... Ben başından beri uyuşturucu ticaretine karşı çıktım. 1990'lı yıllarda İran'da Makü bölge sorumlusuyla yaptığım konuşmada, 'Bu uyuşturucu ticaretini bırakın PKK'nın siyasî yönünü bitirir.' dedim." Sözleriyle PKK elemanlarının uyuşturucu ticareti yaptığını dolaylı olarak da olsa ikrar etmiştir. (Kls: 1/Abdullah ÖCALAN'ın sorgu zaptı, sayfa 22)

PKK (Partiya Karkeren Kürdistan –Kürdistan İşçi Partisi) hakkındaki bilgiler aşağıda dizi numaraları verilen dokümanlarda bulunmaktadır:

a) PKK Kuruluş Bildirgesi, (Kls:3/Dizi:10)

b) PKK Programı, (Kls:3/Dizi:9)

c) PKK Programı ve Tüzüğü, (Kls:3/Dizi:8)

ç) PKK V. Kongre Kararları, (Kls: 3/Dizi:6)

d) Şubat 1996 Tarihli ve Haziran 1997 Tarihli Serxwebun Dergileri, (Kls:3/Dizi:5)

e) Abdullah ÖCALAN'ın 1990 yılında örgüt mensuplarına verdiği talimatları içerir konuşmalar, (Kls:3/Dizi:15)

f) Abdullah ÖCALAN'ın ifadeleriyle PKK tarihi, (Kls: 3/Dizi:11)

g) Emniyet Genel Müdürlüğü tarafından hazırlanan 3 cilt hâlinde "PKK" isimli kitap, (Kls:5/Dizi:11-12-13-14)

h) Abdullah ÖCALAN tarafından yazılmış olan "Ayaklanma Taktiği Üzerine Tezler ve Görevlerimiz" isimli kitap, (Kls:5/Dizi:7-8)

ı) "Kendi İfadeleriyle Abdullah ÖCALAN" isimli broşür, (Kls: 5/ Dizi:5-6)

i) "PKK Yurt İçi Silâhlı Faaliyetler" isimli broşür (Kls: 5/Dizi: 1-2)

i) Serxwebun dergisi (1982 Ocak Birinci Ulusal Konferens Kararları), (Kls: 4/Dizi:183)

k) PKK I. Ulusal Konferans Kararları, (Kls:4/Dizi:180)

l) PKK IV. Kongre Kararları, (Kls:4/Dizi:179)

m) VI. Ulusal Kongre Sürecine Dair Talimat ve Perspektifler, (Kls:4/ Dizi:178)

n) PKK II. Ulusal Konferans Kararları (Serxwebun Temmuz 1990), (Kls:4/Dizi:177)

o) PKK III. Konferans Kararları (ögrütsel doküman), (Kls:4/Dizi:78-169)

ö) PKK IV. Ulusal Konferansından Değerlendirmeler ve Kararlar (Serxwebun Haziran 1996, Sayı 174), (Kls:4/Dizi:77)

p) V. Ulusal Konferans Kararları (1998 Nisan, Mayıs, Haziran aylarına ait 1996, 197, 198 sayılı Serxwebun dergileri), (Kls:4/Dizi:34-73)

r) IV. Ulusal Konferans Kararları (Şubat, Mart, Nisan, Mayıs ayların ait 110, 111, 112,113 sayılı Serxwebun dergileri), (Kls:4/Dizi: 26-33)

s) VI. Kongre kararlarına ait örgüt açıklamaları, (Kls:4/Dizi.11-25)

ş) 07.03.1999 tarihli telsiz görüşmeleri, (Kls:4/Dizi:1-10)

t) 05.03.1999 tarihli Özgür Politika gazetesi ("PKK VI. Zafer Kongresini Yaptı" başlığıyla kongre bildirisi yayımlanmıştır), (Kls:4/Dizi:11-14)

u) Kürdistan Devriminin Yolu-Manifesto, (Kls:4/Dizi:184)

ü) Abdullah ÖCALAN'ın Roma'da yakalanması sonrası HADEP tarafından verilen destek (Kls:7)

v) HADEP-PKK ilişkisini gösterir ifade suretleri (Kls:7/Dizi:1-14)

y) HADEP-PKK ilişki dosyası (Kls:7)

z) HADEP-PKK ilişkisini gösterir belge ve dokümanlar (Kls:7/Dizi:1-12)

aa) HADEP-PKK ilişkisini gösterir ifadeleri (Kls:6/Dizi:1-110)

bb) MED-TV Dosyası (Kls:8)

3. III. Bölüm

Terör Örgütü PKK'nın Bugüne Kadar Gerçekleştirdiği Eylemleri ve Nitelikleri

A- Genel Bilgiler

Silâhlı Çete PKK, sanık Abdullah ÖCALAN tarafından kurulur. Ağrı, Adıyaman, Bingöl, Diyarbakır, Elazığ, Gazi Antep, Hakkâri, Kars, Mardin, Siirt, Şanlı Urfa ve Tunceli illerimizde başlangıçta Ulusal Kurtuluş Ordusu, Kürdistan Devrimcileri, APO'cular gibi adlar altında faaliyetini sürdüren örgüt, 27-28 Kasım 1978 tarihlerinde Diyarbakır'ın Lice İlçesi, Akziyaret (Fis) Köyünde Abdullah ÖCALAN'ın başkanlık ettiği I. Kongresi'nde partileşme sürecine girer ve PKK (Partiya Karkeren Kürdistan-Kürdistan İşçi Partisi) adını alır.

PKK, Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerimizi içine alan Marksist-Leninist ilkelere dayalı Türkiye Cumhuriyeti Devletinden ayrı bağımsız bir Kürdistan Devleti kurmak amacıyla kurulur. Silâhlı Çetenin kurucusu ve hâlen de başkanı olan sanık Abdullah ÖCALAN sorgusunda, "Başlangıçta bağımsız Kürdistan kurmak gibi bir kavramımız vardı." sözleriyle Silâhlı çetenin kuruluş amacının bağımsız Kürdistan'ı kurmak olduğunu doğrulamıştır.

1980 yılına kadar PKK, Gazi Antep, Şanlı Urfa ve Mardin'de örgütlenmeye çalışmış, bölgede faaliyet gösteren KUK gibi rakip bölücü örgütlerle

silâhlı iktidar mücadelesi yapmış, Bucak Ailesi gibi bölgede saygınlığı ve otoritesi olan ailelerle de çatışmıştır. Abdullah ÖCALAN sorgusunda bu dönemi, mahallî otoriteye karşı faaliyet gösterdikleri "Hilvan-Siverek Dönemi" olarak adlandırmıştır.

Örgüt 12 Eylül Askerî Harekâtı'nın yapılacağını önceden haber almış, harekât öncesinde örgütün önde gelen liderlerini Suriye'ye geçirmiştir. Bu sebeple PKK, 12 Eylül Harekâtından sonra da varlığını devam ettirebilmiştir.

Suriye'ye geçtikten sonra Abdullah ÖCALAN, Suriye istihbarat birimlerinin aracılığıyla Filistin Halk Kurtuluş Partisi Cephesi ile ilişki kurar ve bu örgütten demokratik cephe kimliği temin eder. Filistin Örgütü, Lübnan-Bekaa Vadisi'nde PKK'ya yer verir. Abdullah ÖCALAN burasını PKK'nın kampı hâline getirir, başlangıçta Helvi Kampı dedikleri bu kampa sonradan "Mahsun Korkmaz Akademisi" adını verirler. Abdullah ÖCALAN Silâhlı Çete PKK'ya bağlanan elemanlarını bu kampta toplar ve bu kampta elemanlarını eğitir. Sorgusunda "Kendi eğitimimizi kendimiz yaptık." der. 1983 yılında Suriye'nin de yardımlarıyla Kürdistan Demokratik Partisi Başkanı Mesut Barzanî ile anlaşır, elemanlarının bir kısmını Kuzey Irak'a geçirir. Burada da elemanlarını eğitmek için kamplar kurar.

Suriye ve Irak'ta geçen uzun bir hazırlık döneminden sonra Türkiye'ye karşı silâhlı mücadeleyi başlatma karar verilir. İllegal yollardan Türkiye'ye giriş yapan Silâhlı çete PKK elemanlarının 15 Ağustos 1984 günü Eruh ve Şemdinli İlçelerine silâhlı saldırıda bulunmasıyla, PKK'nın Türkiye'ye karşı silâhlı mücadelesi başlamış olur.

Sanık Abdullah ÖCALAN sorgusunda, Eruh ve Şemdinli baskınlarıyla ilgili;

"1982 yılında Diyarbakır Cezaevinde bizim elemanlarımız ölüm orucu başlatmıştı... Bu ölüm oruçlarında Merkez Komitesi'nden Mazlum DOĞAN, Kemal PİR, Mehmet Hayri DURMUŞ yitirildi. Üç kişi bu ölüm oruçlarında yitirilince böyle bir eylem karar[ı] verildi. Hatta eylemin başlangıcı 1983 yılı olmalıydı. Eruh ve Şemdinli benim talimatımla olmuştur. Eruh ve Şemdinli ilçelerine baskın düzenleyen birliklerimiz, Kuzey Irak'ta KDP'nin kontrolündeki bölgede bulunan Lolan Kampı'nda hazırlanmıştır." demiştir. (Kls:1/Dizi:43-78)

Silâhlı çete PKK'nın Türkiye'ye karşı Eruh ve Şemdinli baskınlarıyla başlayan silâhlı saldırıları, kanlı terör eylemleriyle devam etmiştir. 15 Ağustos 1984 günü yapılan Eruh ve Şemdinli baskınlarından sonra 22 Şubat 1999 tarihine kadar PKK, 6036 saldırı yapmış, 388 gasp suçu işlemiş, 1046 kişiyi kaçırmıştır.

Sanık Abdullah ÖCALAN'ın yönlendirmesiyle Türkiye'nin her bölgesinde, hatta Türkiye dışında örgütlenen PKK elemanlarının eylemlerinin tamamı insanı hedef almış, bu kanlı eylemlerde İstanbul, İzmir, Antalya, Gazi Antep'te birçok vatandaşımız, PKK eylemcileri tarafından öldürülmüşlerdir.

15 Ağustos 1984 günü başlayan PKK terör eylemlerinde 22 Şubat 1999 tarihi itibarıyla 4472 sivil vatandaşımız hayatını kaybetmiş, 5620 sivil vatandaşımız yaralanmış, bunların birçoğu sakat kalmıştır. PKK'nın silâhlı çetelerine karşı toprağını, halkının canını ve malını korumak için savaşan güvenlik güçlerimizden 3874 asker, 1225 GKK, 247 polis şehit olmuş, 8178 asker, 1665 GKK, 909 polis yaralanmıştır. Bu yaralı asker, polis ve GKK'lardan kimi kolunu, kimi ayağını kaybetmiş, genç yaşta sakat kalmışlardır.

PKK çeteleri, sivillere yönelik saldırılarında tam bir vahşet sergilemiş; kadın, erkek, yaşlı, genç, bebek ayırt etmeden rasgele öldürmüşlerdir. Bazı vatandaşlarımız evlerinin içinde yanarak can vermişlerdir.

B-PKK Eylemlerinden Örnekler

(1) Yerleşim Yerlerine Yapılan Baskınlar

1) 5 Ağustos 1985 günü, saat 21.00 sıralarında Van'ın Çatak İlçesi, Kanalga Köyü, Taşbucak Mezrasına gelen 10-15 Kadar PKK elemanının, kapısının önünde bulunan Hacı Şeref ÖZKAN'ı, Gazi ÖZKAN'ı, (2) yaşındaki kız çocuğu Nergiz ve (1) yaşındaki kız çocuğu Heyet'i silâhla tarayarak öldürdükleri, Hacı Şeref ÖZKAN'ın evine gaz dökmek ve yakmak suretiyle evde bulunan Meryem ÖZKAN, (10) yaşındaki Hâkim ve (8) yaşındaki Utba'yı evle birlikte yakarak; Hayriye ÖZKAN'ın evine bomba atmak ve silâhla taramak suretiyle de evde bulunan Hayriye ÖZKAN, (10) yaşındaki Zaide ÖZKAN ve (5) yaşındaki Veliti ÖZKAN'ı öldürdükleri, (Kls:10/Dizi:1)

2) 22.02.1987 günü saat 18.30 sıralarında Türk askeri kıyafeti giymiş bir grup silâhlı PKK elemanının Şırnak İli, Uludere İlçesi, Taşdelen Köyüne geldikleri, asker kıyafetli olmalarına rağmen köylülerin kendilerinden şüphelendikleri, bunun üzerine Taşdelen Köylüleri ile silâhlı PKK grubu arasında çatışma başladığı, PKK militanlarının gecenin karanlığından da istifade ederek köyden kaçtıkları, ancak köyden ayrılmadan önce kadın ve çocukların bulunduğu 4 evi otomatik silâhlarla taradıkları ve Zülfü CENGİZ, Gürgin CENGİZ, Mecit CENGİZ, Gülli CENGİZ, Sadık APAYDIN, Huri APAYDIN, Hikmet APAYDIN, Ayşe APAYDIN, Leyla APAYDIN,

Halit CENGİZ, Halime ÖZER, Elife ÖZER ve Halide AYKUT'u katlettikleri, (Kls:9/Dizi:2)

3) 19.08.1987 günü saat 21.15 sıralarında Diyarbakır İli Eruh İlçesi Bağgöze Bucağı, Kılıçkaya Köyü Milan Mezrasına bomba ve otomatik silâhlarla baskın düzenleyen sayıları 60-70 kadar olduğu tahmin edilen PKK elemanlarının evleri yaktıkları, evlerin için bulunan 25 kadar vatandaşımızı bomba ve otomatik silâhlarla tarayarak öldürdükleri, ölenlerin içinde çocuk ve kadınların bulunduğu, (Kls:9/Dizi:4)

4) 10.10.1987 günü saat 20.00 sıralarında bir grup PKK elemanının Şırnak İli, Meşeiçi Köyü, Çobandere Mezrasına otomatik silâh ve bombalarla saldırı yaptıkları, ev ve çadırları taradıkları, kadınlardan Azime ŞANLI, Hezar ŞANLI, Ayşe VAROL, Latife VAROL, Leyla VAROL, Hatun ŞANLI, Leyla KARTAL ile Abdurrahman ŞANLI, Mehmet KARTAL ve henüz ismi konmamış Genç oğlu 15 günlük, Faysal oğlu 1 aylık bebekleri öldürdükleri, Mesut ŞANLI, Kadriye KARTAL, Hanım ŞANLI, Fatma ŞANLI, Ali ŞANLI, İbrahim KARTAL, Yusuf ŞANLI, Genco VAROL ve Bestan ŞANLI'ya yaraladıkları, (Kls:9/Dizi:3)

5) 29.03.1988 günü gece Şırnak İle Eruh İlçesi Yağızoymak Köyüne silâhlı baskın düzenleyen PKK elemanlarının köyün yakınlarında dereyatağı içinde koyunlarını otlatan çobanlar Mehmet TEKİN, Ömer KIZILASLAN, Abdullah KIZILASLAN, Ahmet DELAN, Emin EROĞLU, Ömer PİŞKİN, Hamit YILMAZ, Hüseyin PİŞKİN ve Abdullah PİŞKİN'in öldürdükleri, (Kls:9/Dizi:5)

6) 07.05.1983 günü Şırnak İli Dereler Köyü Taraklı Mezrasını basan bir grup silâhlı PKK elemanının evlerinden çıkardıkları halkı Mezra ortasındaki boşlukta topladıkları: "Devlet bizim düşmanımızdır. Babatlar bizim düşmanımızdır. Çeteler bizim düşmanımızdır. Sizler Babatlara ve çetelere yardım ediyorsunuz. Yardım edenleri cezalandıracağız." konuşmasını yaptıktan sonra topluluktan Salih İNCİ, Ali İNCİ, Mustafa İNCİ, Şehmuz İNCİ ile birlikte Esmer KABUL, Gevri İNCİ, Meryem KABUL, Halim KAPLAN isimli kadınları ayırdıktan sonra otomatik silâhlarla taramak suretiyle mezra dışında yakaladıkları Osman BABAT'ın başına taş vurmak suretiyle öldürdükleri, Osman BABAT'ı öldürdükten sonra boğazından iple bağlayarak bir ağaca astıkları, (Kls:9/Dizi:1)

7) 24.11.1989 günü bir grup PKK militanının Yüksekova İlçesi İkiyaka Köyüne baskın düzenledikleri, baskından önce çevrede koyun otlatmakta olan İkiyaka Köyü çobanları Kemal DOĞAN, Mehmet Reşit AYKUT, Abdurrahman GEZGİNCİ, Mehmet KIRBİŞ ve İkrem BOZ'u yakaladıkları, bir araya topladıktan sonra ellerini bağladıkları, çobanların kaçmama-

ları için başlarına adam koyduktan sonra İkiyaka Köyüne gittikleri, köyde bir evden elinde fenerle bir kadının çıktığını görmeleri üzerine kadına ateş ettikleri, eve roketatar ve el bombası attıkları, otomatik silâhlarla taradıkları, evden karşılık verilmemesi üzerine eve girdikleri, evde bulunan kadın ve çocukları bir araya topladıktan sonra üzerlerine ateş ederek öldürdükleri, bu arada bir grup PKK elemanlarının da Hüseyin BOZ'a ait eve girerek evde bulunan kadın ve çocukları boğarak öldürdükleri, bundan sonra köyün çobanlarını bağladıkları yere geldikleri, çobanlar Kemal DOĞAN, Mehmet Reşit AYKUT, Abdurrahman GEZGİNCİ, Cafer BOZ, Nurettin BALCI, Enver BABAT, Mehmet KIRBİŞ ve İkram BOZ'u eşyalarını aldıktan sonra soğuktan korunmak için başlarına sardıkları puşi ile boğarak öldürdükleri ve olay yerinde bulunan 300 koyunu da alarak kaçtıkları, olayda çobanlardan başka 1959 doğumlu Emine AYKUT, 1960 doğumlu Cemil AYKUT, 1942 doğumlu Züleyha AYKUT, 1978 doğumlu Mehmet AYKUT, (1) yaşlarında Elife AYKUT, 1968 doğumlu Fatma BOZ, 1331 doğumlu Hazal AYKUT, (4) yaşlarında Halime AYKUT, (3) yaşlarında Rıfat AYKUT, (2) yaşlarında Mustafa AYKUT, Enver AYKUT, Burhan AYKUT, 1982 doğumlu Ayhan AYKUT, 1982 doğumlu Namet AYKUT, 1982 doğumlu İsmet AYKUT, 1935 doğumlu Nami BOZ, 1958 doğumlu Esat BOZ, 1965 doğumlu Selime BOZ, (5) yaşlarında Cebrail BOZ, (2) yaşlarında Muhammet BOZ'un da PKK elemanları tarafından hunharca öldürüldükleri, (Kls:10/Dizi:3)

8) 28.04.1991 günü saat 18.50 sıralarında Solhan İlçesi Hükûmet Caddesi üzerinde bulunan Memurlar Lokali'ni silâhlarla tarayan bir grup PKK elemanının, Memurlar Lokali'nde bulunan İlçe Kaymakamı Ersin ATEŞ, İlçe Cumhuriyet Savcısı Mehmet TÜRKSEVEN ile İlçe Orman Bölge Şefi Ahmet YANEL'i öldürdükleri, (Kls:9/Dizi:6)

9) 21.06.1992 günü saat 19.00 sıralarında Solhan İlçesi Elmasırtı Köyüne baskın düzenleyen 20-22 kişi oldukları sanılan bir grup PKK elemanının köyden Bahattin ATEŞ, Şevket ATEŞ, Kemal BİDOŞ, Mehmet YILDIZ, Meyhettin YILDIZ'ı öldürdükleri, Zeki ATEŞ, Mehdi YILDİZ, Agit YILDIZ ve İsmail YILDIZ'ı köyden ayrılırken beraberlerinde götürdükleri, Ziya BİDOŞ, Ekrem BİDOŞ, Hasan KAYNAR, Ahmet TUNÇ, Ali YILDIZ ve Salih YILDIZ'ın evlerini tamamen yaktıkları, (Kls:9/Dizi:7)

10) 22.06.1992 günü saat 22.00 sıralarında Gercüş İlçesi, Seki Köyüne uzun namlulu silâhlar ve roketatarlarla saldırı düzenleyen 50-60 kişi oldukları tahmin edilen bir grup PKK elemanının köyden Behçet TUNÇ, 8 yaşlarında Gülbahar TUNÇ, 4 yaşlarında Haşim GÖK, 10 yaşında Şükrü GÖK, 1 aylık henüz ismi konmamış kız çocuğunu, 13 yaşında Abdurrahman GÖK, 10 yaşında Sultan GÖK, Latife GÖK, Fahriye GÖK'ün hayatlarına son verdikleri, (Kls:9/Dizi:22)

11) 25.06.1992 günü, saat 22.30 sıralarında Silvan İlçesi, Yolaç Köyüne gelen bir grup silâhlı PKK elemanının köyün telefon hatlarını kestikten, köy etrafı ve köy camii yanında tertibat aldıktan sonra camide bulunan köy imamı ile 15 kişiyi cami önüne çıkardıkları ve her birinin ellerini iplerle bağladıktan sonra duvara dizip otomatik silâhlarla taradıkları, Medeni FİDANCI, Hüseyin ÇETİNKAYA, Sait FİDANCI, Köy İmamı Abdulhalûk ILGAZ, Ahmet KANTER, Adnan KANTER, Mehmet Mehdi FİDANCI, Ali USLU, 15 yaşlarında Mehmet Emin KANTAR, 15 yaşlarında Zeki FİNANCI'yı öldürdükleri, 14 yaşlarında Yusuf KANTAR, 14 yaşlarında Yeşrip KANTAR, 11 yaşlarında M. Fesih ÇETİNKAYA'yı yaraladıkları, (Kls:9/Dizi:8)

12) 01.10.1992 günü Bitlis İli, Cevizdalı Köyüne baskın düzenleyen sayıları 100 kadar tahmin edilen PKK grubunun köyde kendileriyle konuşan Hacı Salih AKPOLAT'a "Korucular silâhlarını bırakın, size bir şey yapmayacağız." dedikleri, korucu Abdullah KAPTAN hariç köy korucularının silâhlarını PKK elemanlarına teslim ettikleri, silâhlı PKK grubunun silâhını bırakmayan Abdullah KAPTAN'ı şehit ettikten sonra köy halkından bulduklarını, köyün üst tarafından topladıkları, bu sırada bir grup PKK elemanının da köydeki evlerin içine girerek evlere el bombası attıkları ve evde buldukları şahısları uzun namlulu tüfeklerle tarayarak öldürdükleri, köyün üst tarafında topladıkları köylüleri de silâhla tarayarak öldürdükleri, olayda PKK elemanlarıyla konuştuktan sonra koruculara silâhlarını bıraktıran Mehmet Salih AKPOLAT, Abdullah KAPTAN, Yakup KAPTAN, (5) yaşlarında Hikmet KAPTAN, Abdulhamit AKPOLAT, Eyüp KAPTAN, (16) yaşlarında Felemez KAPTAN, Zekeriye KAPTAN, Meryem AKPOLAT, Perinaz KAPTAN, Aysel KAPTAN, Hatice KAPTAN, (16) yaşlarında Raife AKPOLAT, (16) yaşlarında Yaşar KAPTAN, (65) yaşlarında Nafiye KAPTAN, Sıttı KAPTAN, Raife KAPTAN, Rabiya KAPTAN, Cemile AKPOLAT, Aysel KAPTAN, Kamile AKPOLAT, Medine KAPTAN, Hasret KAPTAN, (13) yaşlarında İbrahim KAPTAN, (18) yaşlarında Aynur KAPTAN, (4) yaşlarında Gülbahar KAPTAN, (10) yaşlarında Nafiye KAPTAN, (8) yaşlarında Turan AKPOLAT, (8) yaşlarında Ejder AKPOLAT'ın öldürüldüğü, ayrıca (11) kişinin yaraladıkları, (Kls:10/Dizi:9)

13) 23.10.1992 günü saat 22.00 sıralarında Tunceli İli Mazgirt İlçesi Dedebağı Köyüne baskın düzenleyen 12 kişi kadar oldukları tahmin edilen silâhlı PKK grubunun köyün telefon bağlantısını kestikten sonra Hıdır GÜL ile Ali Haydar İLKHAN, evlerinde bulunanların tamamlı dışarıya çıkarıldıktan sonra Kaleşnikof silâhlarla taradıkları, Keko GÜL, Besil GÜL, Hıdır GÜL, Gülhan GÜL, (2) yaşındaki Onur GÜL, (3) yaşındaki Sıla GÜL, Haydar İLKHAN, Gülten İLKHAN, Heves İLKHAN, Nursel GÜL ve Zeynep KIZIL'ı öldürdükleri, Ali Kaya GÜL, Güllü GÜL, Fidan GÜL,

Seliha GÜL'ü yaraladıkları, (Kls:11/Dos:6)

14) 23.01.1993 günü Diyarbakır İline saldıran bombalı ve silâhlı bir grup PKK elemanlarının Bağlar Semtinde müstecirliğini Ramazan BAYKAL'ın yaptığı Köşk Çayevini silâhla taradığı, Kaynartepe Mahallesi, İnkılâp Sokak 10 No.lu eve de bomba attıkları kahvehanede bulunan Zülküf GÜMÜŞ, Salih ŞEN, Ahmet ELKANSU ile 10 No.lu evde bulunan Surri AYDIN, Güneş AYDIN, Cebrail AYDIN ve Aynur AYDIN'ın öldüğü, PKK elemanlarının olay yerinde bıraktıkları bombayı evine götüren 12 yaşındaki Kasım ERENDAĞ'ın da bombanın evde patlaması neticesi hayatlarını kaybettiği, (Kls:9/Dizi:13)

15) 14.06.1993 günü saat 21.00 sıralarında Şirvan İlçesi Gözlüce Köyüne baskın düzenleyen bir grup silâhlı PKK elemanının Nurettin KALKAN, Reşat KALKAN, Mahfuz KALKAN, Asiye KALKAN, Nesime DİCLE ve 8 yaşındaki Sevdet KALKAN'ı otomatik silâhla tarayarak, Gözlüce Köyüne baskın yapmadan önce yolda karşılaştıkları, Şirvan İlçesi Ormanlı Köyünde çobanlık yapan Mehmet AKBURAK'ı iple boğmak suretiyle öldürdükleri, (Kls:9/Dizi:15)

16) 05.07.1993 günü saat 20.00 sıralarında Erzincan İli Kemaliye İlçesi Başbağlar Köyüne baskın düzenleyen 60 kişilik silâhlı PKK grubunun köy halkını köy meydanında topladıkları, kadınları ayırarak başka bir yere gönderdikten sonra önceden kararlaştırdıkları şekilde meydandaki erkeklerin üzerlerine yaylım ateşi açarak Hasan Fehmi AYDIN, Recep PARTO, Hasan SANDIKÇI, İbrahim BALTACI, Yahya Kemal ÖZDEMİR, Ali Rıza TÜRKÜÇÜ, Ali KUCU, Süleyman AKPINAR, Ali BALTACI, Kamil AKPINAR, Mehmet BALTACI, Mehmet TAŞDELEN, Celal DEMİRCİ, Salim PARTO, Aydın AYDIN, Refat AYDIN, Hüseyin GÜNER, Feridun DİKKAYA, Ali TAŞDELEN, Hüseyin Hüsnü ÖZTÜRK, İbrahim PARTO, İbrahim ÇELİK, Şaban TÜRKÜCÜ, Nazife BALTACI, İbrahim BALTACI, İbrahim Hakkı GÜRCAN, Ahmet YILDIRIM, Adil TORUN, Şakir AYDINLI, Nurettin AYDIN, Süleyman ORHAN'ı öldürdükleri Ali AKARPINAR, Hüseyin KESKİN, Süleyman AYDIN'ı yaraladıkları, köyü ateşe verdikleri, köydeki evlerin çoğunun yakıldığı, (Kls:13/Dizi:1)

17) 18.07.1993 günü Van İli Bahçesaray İlçesinde göçerlerin bulunduğu yaylaya baskın düzenleyen bir grup silâhlı PKK elemanının, yaylada bulunan (14)ü çocuk, (10)u orta yaştaki (24) vatandaşımızı, Ahmet SEVGİLİ isimli şahsın çadırı içerisine topladıktan sonra kaleşnikof silâhla tarayarak öldürdükleri, olayda (7) yaşında Azat SABIRLI, (2) yaşında Yunus SABIRLI, Gülnaz SÖYLEMİŞ, Müzeyyen YAŞAR, Sedef ELMALI, (3) yaşında Bahar TURAN, Neşide AĞAÇ, (1) yaşında Zehra AĞAÇ, (7) yaşında Sevim AĞAÇ, Hediye TURAN, Suzan TURAN, (13) yaşında Yıl-

dız GAZEL, Hikmet SABIRLI, Semra SABIRLI, (12) yaşında Nezahat ELMALI, (4) yaşında Eylem ELMALI, Beybun SEVGİLİ, Huri SAMSA, Muteber SABIRLI, (14) yaşında Azime ELMALI, Menice YAŞAR, (8) yaşında Muhammet YAŞAR, (4) yaşında Hamim YAŞAR, (12) yaşında Hürriyet SEVGİLİ'nin insanlıkla bağdaşmayacak şekilde öldürüldükleri, (Kls.10/Dizi:11)

18) 15.08.1993 günü saat 21.00 sıralarında içlerinde 2 de kadının bulunduğu asker elbisesi giymiş 20 kişi kadar oldukları sanılan silâhlı PKK grubunun Çemişgezek İlçesi Güneybaşı Köyüne baskın düzenledikleri, köyün telefon kablolarını kopardıktan sonra halkı cami önünde topladıkları ve sıraya dizdikleri, üzerlerindeki kimlik ve paraları aldıktan sonra halkın içinden ayırdıkları 8-10 kişiyi silâhlarıyla taradıkları ve Ali AKGÜN, 16 yaşlarındaki Soner ÖZCAN, Sadettin GEDİK, Adnan KURT, İzzet ÖZCAN, Selahattin GEDİK'i öldürdükleri ve olay yerinden kaçtıkları, kaçarken Aydın KURT'a ait 34 LJT 12 plakalı otomobili yaktıkları, (Kls:11/Dizi:8)

19) 28.08.1993 günü saat 21.00 sıralarında Kovancılar İlçesi Yoncalıbayır Köyüne baskın düzenleyen 17 kişilik PKK grubunun köy halkını meydanda topladıktan sonra içlerinden 12 kişiyi ayırdığı, halka, ayırdığı kişileri köy dışına götürüp bu kişilerle konuşma yapacaklarını ve sonra bırakacaklarını söyledikleri ve ayırdıkları 12 kişiyi köy dışındaki Gilbere Deresine götürdükleri, Gilbere Deresine giderken 12 kişiden Zeki ASLAN ile Hanifi TUNÇ'un PKK elemanlarının maksatlarını anlayarak kaçmayı başardıkları, 12 kişiyi Gilbere Deresine götüren PKK elemanlarının Ahmet AKTAŞ isimli vatandaşı kendilerine kılavuz olması için ayırdıktan sonra geriye kalanları sıraya dizdikleri ve taşıdıkları kaleşnikof ve G-3 silâhlarıyla taradıkları, Sait TUNÇ, Zeki KARAMAZI, Nuri ARSLAN, Bedri TUNÇ, Ali DEMİR, Hasan ERDOĞAN, Naci KAYA, Aydın ÖZMEN, Nurettin ÖZMEN'i katlettikleri, (Kls.11/Dizi:3)

20) 03.09.1993 günü, Muş İli Korkut İlçesi, Kümbet Köyünde bulunan Tarım Açık Cezaevine baskın düzenleyen bir grup silâhlı çete PKK elemanının cezaevinin ana giriş kapısını kırdıktan sonra 6'şar kişilik gruplar hâlinde cezaevine girdikleri, cezaevi görevlilerini tehditle etkisiz hâle getirdikten sonra cezaevinde bulunan yiyecek ve giyecekleri ve birkısım eşyayı dışarı taşıdıklarını, cezaevinde yangın çıkardıkları, cezaevinde bulunan traktör römorkuna cezaevi ambarından çıkarmış oldukları eşyaları yükledikleri, yanlarında hükümlü Cemil ve Zehra oğlu Diyarbakır Kulp İlçesi nüfusuna kayıtlı 1978 doğumlu Zeki TAYFUN'u da alarak traktör ve römorkla birlikte cezaevinden uzaklaştıkları, (Kls:10/Dizi:13)

21) 17.09.1993 günü saat 20.30 sıralarında Diyarbakır İli Eğil İlçe mer-

kezine baskın düzenleyen sayıları tahminen 25-30 kişi olan silâhlı PKK grubunun ilçedeki PTT binasını yaktığı, Emniyet Teşkilâtı Gece Bekçisi Mehmet SÜZÜK'ü şehit ettikleri, öğretmenler Lokali'nde bulunan İlçe Mal Müdürü M. İhsan ORUÇ, İlçe Tapu Müdürü Aziz YILMAZ, Belediye Memuru Burhanettin ASLANOĞLU, Nüfus Müdürlüğü memuru Mirza TEKİN'i otomatik silâhlarla tarayarak öldürdükleri, (Kls:9/Dizi:17)

22) 25.10.1993 günü silâhlı 5 PKK elemanının Erzurum İli Çat İlçesi Yavi Kasabasına baskın düzenlediği, PKK elemanlarının Ağaköy'den 25 DY142 plaka No.lu kamyonetine yüklediği hayvanları Gökçeşeyh Köyüne götüren Zeki BİNGÖL'ü Yavi Kasabasına yakın bir yerde durdurdukları, Zeki BİNGÖL ve yanındaki arkadaşlarını kamyonetten indirdikten sonra Zeki BİNGÖL'den aldıkları penseyle Yavi Kasabasının telefon hatlarını kestikleri, sonradan kamyonete bindikleri Yavi Kasabasında dolu olan kahvehane önünde PKK elemanlarından 4'ünün kamyonetten indiği, araçta kalan PKK elemanının Zeki BİNGÖL'e kamyonetten hayvanları indirttiği, kamyonetin önünü tekrar geldikleri istikamete çevirdiği, kamyonetten inen 4 PKK militanının kahvehaneye girdikten sonra kahvehanede bulunan halkı rasgele taradıkları ve Hikmet ÇİMEN, Ahmet KOÇOĞLU, Elaattin AKDENİZ, Abdulgani AKDENİZ, Selahattin KÖSE, Hamit TURAN, Mehmet POLAT, Tahsin POLAT, Sıddık BİRGÜL, Dursun YAŞAR, Kamil TİRYAKİ, Zülküf POLAT, Şeref KÖSE, Abdulbaki YILDIZ, Ahmet KÖÇER, Selami DURSUNOĞLU, Ahmet PEKCAN, Ali KARAPINAR, Selami KUDRET, Sinan ŞİMŞEK, Lütfü İhsan POLAT, Salih SUNAR, Hacı Ali NEHİR, Yusuf ŞAHAN, Hacı BİLİR, Yusuf YAVİLİOĞLU, Kurbani YEŞİL, Hacı YAVİLİOĞLU, Rasim YAVİLİOĞLU, Bünyamin YEŞİL, Muhlis MENTEŞE ve Hulusi MENTEŞE'yi öldürdükleri, 10 kişiyi yaraladıkları, (Kls:13/Dizi:2)

23) 12.12.1993 günü Adıyaman İli Ağaçkonak Köyüne baskın düzenleyen bir grup silâhlı PKK elemanının köyde bulunan GKK'lar Cumali BEREKET ile Mehmet DENİZ'in evine giderek hem Cumali BEREKET'i hem İsmet DENİZ'i ve hem de bu şahısların yakınları Ali BEREKET, Mehmet DENİZ, Gülistan BEREKET, Bedriye DENİZ, Cemal DENİZ, Şehriban DENİZ, Gülhan BEREKET, Burhan DENİZ, Emine DENİZ, (2) yaşındaki Hülya DENİZ'i öldürdükleri, (11) yaşındaki Erdal DENİZ'i yaraladıkları ve Mehmet DENİZ ve Cumali BEREKET'in evini tamamen yaktıkları, (Kls:11/Dizi:13)

24) 13.08.1993 günü Elazığ İli Alacakaya İlçesi Halkalı Köyüne baskın düzenleyen 4 silâhlı PKK elemanının tarlalarında çalışan köylüleri topladıkları ve hepsini yine köy sakinlerinden olan Mehmet TEMİZKAN isimli kişinin tarlasının içindeki söğüt ağacının yanında topladıkları, köy-

lülere silâhlı çete PKK'nın propagandasını yaptıkları, köylülerden Hüseyin ÖZGEN'i kendilerine ekmek getirmesi için köye gönderdikleri, sonra PKK elemanlarından birinin elindeki telsiz ile bir konuşma yaptığı, konuşmadan sonra herhâlde aldığı emir uyarınca topladıkları köylüleri 2'şer sıra hâlinde dizdikten sonra köylülerin ellerinde bulunan saatlerle ceplerinde bulunan paraları topladıkları ve ellerindeki kaleşnikof silâhlarla dizdikleri köylüleri taradıkları, Mehmet Zülfi ÖZGEN, Mehmet ÖZGEN, Ali ÖZDEMİR, Hüseyin BAKŞİ, Mehmet BAKŞİ, Ahmet ÇELİK, Mehmet ÇELİK, Hüseyin ÇELİK, Mehmedi GÜLŞEN, Mahmut GÜLŞEN'i öldürdükleri, Hanifi ÖZGEN'i yaraladıkları, (Kls:11/Dizi:4)

(2) Şehir Eylemleri

1) 25.12.1991 günü saat 13.00 sıralarında PKK elemanları Cemal TEKİN, Nevzat GÜNGÖR, Soner ÖNDER, Hüseyin BİLGE ve Çetin ARKAŞ'ın Bakırköy İlçesi İstanbul Caddesinde bulunan Çetinkaya Giyim Mağazasına molotof kokteyli ile saldırı düzenledikleri, mağazayı tutuşturdukları, mağazada bulunan Ahmet ÇETİNKAYA, Sezer BAKKAL, Merve GÜL BAKKAL, Şaziye NADİR, Zübeyde NADİR, Hatice ÇELİK, Habire ÇELİK, Rezzan KIZILKIRMIZI, Seda KIZILKIRMIZI, Hasan DERVİŞOĞLU, Yaver AĞABEYLİ ve Şengül ARAS'ı yakarak öldürdükleri, 12 kişiyi de yaraladıkları, (Kls:12/Dizi:1)

2) 12.02.1994 günü PKK örgütü elemanları Cumalı KARSU ve Enver ÖZER'in yedeksubay öğrenciler ve askerlerin geleceği saatte patlamak üzere ayarlanmış, zaman ayarlı bombayı Tuzla Tren İstasyonundaki çöp bidonuna yerleştirdikleri, eylem talimatını PKK elemanı Şerif MERCAN'ın verdiği, bombanın patlaması sonucu yedeksubay adayları İsmail KAYA, Osman BOZDAĞLIOĞLU, Murat TUNCEL, Ekrem OKUTAN, Cüneyt GÜDEN'in öldükleri, 16 askerî öğrenci ile 11 erin yaralandığı, (Kls:12/Dizi:2)

(3) Yol Kesme

1) 09.05.1990 günü Muş İlinden Bingöl-Genç istikametine giden 3005 sefer sayılı treni Yörecik Köyü yakınlarında durduran silâhlı bir grup PKK elemanlarının tren görevlileri Mustafa TOPÇU, Mustafa ESKİMEZ ve Ziya ÇETİN'i trenden indirdikten sonra başlarına uzun namlulu silâhlarla ateş ederek öldürdükleri, diğer görevliler Hüseyin ÖZGÜR, Yaşar ÇAVUŞ, Sait ERGÜN'ün PKK elemanlarının elinden kurtularak kaçmayı başardıkları, (Kls:10/Dizi:4)

2) 10.06.1992 günü Bitlis İlçesi Kokarsu Köyüne baskın düzenleyen bir grup PKK elemanlının Çubuk mezrasıyla Sütlüce Mezrası arasında köye gitmekte olan 13 AV 223 plakalı minibüsü durdurduktan sonra içinde bulunan İbrahim IŞIKLI, Mehmet Ali ŞİLLİ, Mehmet ŞİŞMAN, Ahmet ŞİŞMAN, Hikmetullah DİKSİN, Abdullah ÖZBAŞ, Kemal ŞİLLİ, Mahmut ÖZER, Adil ŞİŞMAN, Mahmut GÜNEŞ, Abdülaziz TAŞOĞLU, Yaşar ALAYUMAT ve Mahmut ŞİŞMAN'ı kaleşnikof tüfeklerle tarayarak öldürdükleri, (Kls:10/Dizi:8)

3) 09.10.1992 günü silâhlı 8 PKK elemanının saat 15.40 sıralarında Gözlü Köyü yol ayrımına 1 km kala müsait bir yerde pusu kurdukları ve o saatte Sadettin DAYANA'nın sevk ve idaresinde Şirvan İlçesi Kayahisar Köyü istikametine gitmekte olan ECH 02 plaka No.lu minibüsü otomatik silâhlarla taradıkları ve minibüste bulunan Hari ARAL, Sadullah ERDOĞAN, Mehmet ERPAKNA ve Zaide ZEYREK'i öldürdükleri, Hayrettin DAYANA, İdris BULUNTEKİN, İskan BULUNTEKİN, Selahattin ZEYREK ve Mustafa ZEYREK'i yaraladıkları, (Kls:9/Dizi:10)

4) 20.10.1992 günü Solhan İlçesi Hazerşah Köyü Aksakal Mezrası yakınlarında, 23 EA 355 plakalı otobüsün önünü kesen 3 PKK elemanının otobüste bulunan yolcuları indirdikten sonra ateşe verdikleri ve kimlik tespitine başladıkları, bu sırada Abdurrahman PARLA isimli yolcunun kaçmak istemesi üzerine ellerindeki silâhlarla bütün yolcuları taradıkları ve Mahmut KAYA, Sait ALİN, Hasan IŞIK, Ziya ÖZCAN, Mahmut ALP, Ali KAYA, Eşref İDE, Temür ÖZTAŞ, Abdullah İLKYAZ, Mehmet TUZ, Rabiya KARABEYESER, Hamit AKAR, Keje KAYA, Ömer ÖLMEZ, Abdurrahman GÜLTEKİN, Cevdet YILMAZ, Hüseyin ALACA, Selim İLHAN ve Ali DEMİR'i öldürdükleri, (Kls:9/Dizi:11)

5) 25.10.1992 günü saat 10.45 sıralarında Muş İlinden Elazığ ili istikametine jandarma timi muhafazasında gitmekte olan 2561 sefer sayılı posta trenine 229 km deki tünel girişinde bir grup KK elemanınca ateş açıldığı, ateşe ateşle karşılık verildiği, PKK elemanlarının önceden trenin raylarını sökmüş olmaları ve raylara patlayıcı madde yerleştirmeleri, trene de roketatarlarla saldırmaları neticesinde tren çekeri olan 2 lokomotif ile güvenlik görevlilerinin içinde bulunduğu zırhlı vagon, 3 yolcu vagonu ve 5 yük vagonunun 25 mt. derinliğindeki Murat nehrine yuvarlandığı, olayda tren makinistleri Şükrü oğlu, 1934 doğumlu Ahmet YILDIRIM ile Hasan oğlu 1942 doğumlu Ali Osman DİLEKÇİ'nin öldüğü, 45 kişinin de muhtelif yerlerinden yaralandığı, (Kls:10/Dizi:10)

6) 10.08.1993 günü Genç İlçesi Ardıçdibi Köyü Soğan Mezrası yakınlarında yolun güneyindeki tepelere pusu kuran sayısı belirsiz PKK elemanlarının saat 18.00 sıralarında Çaytepe Köyüne yolcu taşımakta olan Ziya

ÖZTÜRK yönetimindeki 12 AH 462 plaka No.lu minibüs, uzun namlulu silâhlarla tarayarak Tahsin YOLDAŞ, Hamit ARTAR, Ziya ÖZTÜRK, Fevzi ÇABUK, Sait ARI, Gülten ÇAKIRCI, Zehra PEŞMEN ve Nurullah DİNSEVER'i ile (1) yaşlarında Salim oğlu Emrah ÖZER'i öldürdükleri, (Kls:9/Dizi:16)

7) 04.08.1993 günü Bingöl Solhan İlçesi Bağönü Köyü Dordere mevkiinde 8-12 minibüsü durduran bir grup PKK elemanının araçlarda bulunan Şehmuz KARDAŞ, Mehmet ÜRÜN, Hasan YEŞİLDAĞ, Mehmet ÖZDİL, Mehmet Salih KILIÇARSLAN, Hasan KIZMAZ, Ferzende KARDAŞ, Aşur TURAN, Mirza BUGAN, Mehmet Zeki KARDAŞ, Hayrettin KARDAŞ, Seyfettin ÇETİN, Feyat ÜRÜN, Aydın UZUNKÖPRÜ, Seyfettin ÖZASLAN, Kıyasettin AKYOL'u silâhla tarayarak öldürdükleri, (14) vatandaşlarımızı da yaraladıkları, öldürdükleri ve yaraladıkları şahısların paralarını aldıktan sonra olay yerinden uzaklaştıkları, (Kls:10/Dizi:12)

8) 18.09.1993 günü, Bitlis-Mut kara yolunda Karçunbaşı mevkiinde 5-6 aracı durduran bir grup PKK elemanının araçta bulunanları indirip kimlik kontrolü yaptıkları ve GKK'ları ayırdıkları, bu sırada olay yerine doğru gelen 13 AN 823 plakalı minibüste bulunan GKK'ların durumu anlayarak PKK elemanlarına ateş ettikleri, bunun üzerine PKK elemanlarının da ellerindeki kaleşnikof silâhlarla araçlardan indirdikleri şahısların üzerine rasgele ateş ettikleri, Menderes YAŞAR, Ali YALÇIN, Seneddin KANIK, Mehmet Sait ÇELİK, Sebahattin CEYHAN, Bedirhan UYANIK, Muzaffer ALTINKAYA ve Ali YALÇIN'ı öldürdükleri, ayrıca (14) kişiyi yaraladıkları, (Kls:10/Dizi:15)

9) 07.09.1994 günü, Hakkâri İli Çukurca İlçesi Köprülü Köyü yolunu kesen bir grup PKK militanının (10) adet otomobil, (1) minibüs, (1) jeep pikap, (1) adet kamyonu yaktığı, araçlardan indirdikleri Ahmet ACAR, Kasım EDİŞ, Nevzat EDİŞ, Hacı TEKİN, Necati YÜNLÜ isimli vatandaşları tarayarak öldürdükleri, (15) vatandaşı da kaçırdıkları, olay yerine intikal eden güvenlik görevlileri ile PKK grubu arasında sıcak temas sağlandığı, bu çatışmada da Çukurca İlçe Jandarma Komando Bölüğünde görevli Isparta İli Yalvaç İlçesi Cami Mahallesi nüfusuna kayıtlı 1967 doğumlu Erkan APALAK'ın silâhla vurularak şehit olduğu, (Kls:10/Dizi:16)

10) 01.06.1995 günü Kozluk İlçesi Ulaşlı Köyü Tomurcuk mezrası yakınlarında Kahveci-1 mevkiinde pusu kuran bir grup PKK militanın Ziyaret Beldesine doğru seyir hâlinde olan 01 EC 590 plaka No.lu otobüsü kaleşnikof silâhlarla yaylım ateşine tuttukları, PKK elemanlarının ateşi neticesinde şoför koltuğunun arkasındaki ikinci koltukta ve ön sol koltukta oturan kadınlardan Sevim KIZILKAN, Süheyla KANMAZ, Necla KOÇYİĞİT'in öldürererek olay yerinden kaçtıkları, (Kls:9/Dizi:21)

(4) Ekonomik Hedeflere Saldırılar

1) 21.03.1990 günü bir grup silâhlı PKK elemanının önceden planladıkları şekilde Şark Kromları Ferro Krom Müessese Müdürlüğü elemanlarını taşıyan müesseseye ait araçların önüne pusu kurdukları, Palu İlçesi Kayaönü Köyü hudutları içindeki Küçükseri Tepesinde durdurdukları, müessese müdürü ile diğer personeli araçlardan indirdikten sonra şahısların arasında seçtikleri müessese müdürü Metin ÇAKIR, Bülent FİDAN, Orhan YELER, Fethi Mehmet BAKAR, Selim ŞAHİN, Aydın İNCEOĞLU, Hüseyin YEĞENOĞLU, Mehmet Zeki ÖZÇELİK'i silâhlarıyla tarayarak öldürdükleri, müessese müdürlüğüne ait araçları yaktıkları, olay yerine 'PKK' ve 'ERNK' imzalı bildiri bıraktıkları ve olay yerinden uzaklaştıkları, (Kls:11/Dizi:1)

2) 11.09.1992 günü saat 19.40 sıralarında ellerinde uzun namlulu silâh, roketatar ve lav silâhları bulunan PKK grubunun Kozluk İlçesi Yanıkkaya köyü yakınlarında bulunan Shell/Mobil Şirketi'ne ait Mobil 32 no.lu sondaj kuyusu ile Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığına ait 103 Toplama Kampına baskın düzenlediği, 103 Toplama Kampında tanker kamyonu, Jeneratör ve karavanı yaktıkları, Mobil 32 no.lu sondaj kuyusunda işçi ve mühendisleri ayırdıktan sonra her birinin üzerine tek tek ateş ederek, mühendisler Ahmet Hakan YILMAZ, Hasan BAYLA ve Mustafa YELKENCİ'yi öldürdükleri, Ahmet ŞENYİĞİT, Hasan ZENGİN, Mustafa OĞUL ve Ahmet ŞAHBİLMEZ'i yaraladıkları, (Kls:9/Dizi:9)

3) 23.10.1993 günü, 5 silâhlı PKK elemanının Muhittin GÜÇ isimli şahsa ait 12 AE 308 plaka no.lu kamyonu gasp ettikleri, gasp ettikleri kamyonun kasasında gizlenerek Kiğı Günlük Köyü yol ayrımındaki kil ocağına kadar geldikleri, kil ocağında araçtan inerek işçileri bir araya topladıkları ve üzerlerine yaylım ateşi açarak Özer ÇAKMAK, Sezgin BİNGÖL, Eşref YILDIZ, Mustafa Necati AKSAÇ, Ömer NAMA, Abdurrahman BAĞCI, Yusuf KILIÇ, Mustafa NAMA, Abdussemet AVCI ve Muhittin ÜSTÜNKAYA'yı öldürdükleri, Rıdvan ABA ve Yahya GÖÇER'i yaraladıkları, (Kls:9/Dizi:18)

4) 21.09.1996 günü saat 22.30 sıralarında Alacakaya İlçesi Etibank Şark Kromları Kef İşletmesine el bombası ve uzun namlulu silâhlarla saldırı düzenleyen kalalabalık bir PKK grubunun özel güvenlik görevlileri Eyüp ÇELİK, Suat ÇETİN, Davut EŞ, Mansur SÖNMEZ ile Yılmaz GÜN'ü öldürdükleri, Müteahhit Etibant Şark Kromları İşletmesine ait iş makinaları, yazıhane ve yatakhaneleri tahrip ettikleri, (Kls:11/Dizi:5)

(5) İntihar Saldırıları

1) 30.06.1996 günü saat 17.40'ta elbiselerinin içine bomba yerleştiren Zeynep KINACI isimli PKK elemanının Tunceli İli Cumhuriyet Meydanında bayrak merasimine katılan Merasim Kıt'asının içine hızla daldığı ve evvelce vücuduna yerleştirdiği bombayı infilak ettirdiği olayda PKK elemanı Zeynep KINACI'nın kendisi ile birlikte Astubay Önder YAĞMUR, Er Celal ATIL, Er Yusuf YILDIRIM, Er İbrahim SEVER, Er Ahmet YAYMAN'ın öldürüldüğü, (Kls:11/Dizi:12)

2) 17.11.1998 günü saat 09.00 sıralarında Yüksekova İlçesi İlçe Jandarma Komutanlığı önünde Van iline gitmek için hazırlanan askerî konvoy arasına giren Fatmi ÖZEN isimli PKK elemanının çantasına yerleştirdiği parça tesirli bombayı infilak ettirdiği, bombanın infilak etmesi sonucu Astsubay İrfan TÜRKER'in şehit olduğu, Jandarma Astsubay Uğur AKYOL, Astsubay Çavuş Adem CEYLAN, Mustafa DUGARLI ile Yüksekova ilçesinden İbrahim DİCLE ve Hüseyin KANAT'ın yaralandıkları, (Kls:10/Dizi:19)

(6) Öğretmen Katliamları

1) 14.04.1990 günü Elazığ Arıcak İlçesi Bükardı Köyüne gündüz, saatlerinde silâhlı baskın düzenleyen bir grup PKK elemanının köyün ilkokuluna gittikleri, öğretmenleri bir odada topladıktan sonra öğretmenlerin eşlerini de getirdikleri, öğretmenlerin eş ve çocuklarını müdür odasına aldıktan sonra sınıflardan birine öğretmenleri ikişer ikişer oturttukları, bir müddet konuşma yaptıktan sonra silâhlarıyla üzerlerin ateş ederek öğretmen Sebahattin KURTULUŞ, eşi Hikmet KURTULUŞ, öğretmen İzzet YÜKSEL, öğretmen Ahmet BEKAR ve öğretmen Bayram YEŞİL'i şehit ettikleri, (Kls:11/Dizi:2)

2) 23-34.06.1993 günü gece saatlerinde Tunceli İli Meşeyolu köyüne gelen silâhlı bir grup PKK elemanının köy ilkokulu lojmanlarında kalan okul müdürü Hamza ÇETİN ile Okul öğretmeni Erkan AYDIN'i kaleşnikof silâhla ateş etmek suretiyle öldürdükleri, okul lojmanlarından birini ve okulu tamamen yaktıkları, bir lojmanı da tamamen tahrip ettikleri, (Kls:11/Dizi:7)

3) 07.01.1993 günü saat 17.50'de Tunceli İli Pertek İlçesi Pirincik Köyüne gelen 5 silâhlı PKK elemanının köy okuluna 15 mt. mesafede olan bekâr öğretmenlerin kaldığı lojmana girdikleri, konuşmak için geldiklerini söyleyerek öğretmenleri bir odaya topladıktan sonra evli öğretmenleri okul müdürü yardımcısı ve okul müdürünü de girdikleri lojmana çağırdıkları,

okul müdürü o sırada bir başka köyde hasta ziyaretine gitmesi sebebiyle bulunamadığı, diğer evli öğretmenler ve okul müdür yardımcısının bekâr öğretmenlerin kaldıkları lojmana geldikleri, PKK elemanlarından biri öğretmenlere 5 dakika kadar süren bir konuşma yaptıktan sonra okul müdür yardımcısı Ali Galip TUTAR'ı ekmek almak bahanesiyle 2 PKK elemanının nezaretinde evine gönderdikleri, Ali Galip TUTAR'ı gönderdikten 5 dakika sonra kalan 3 PKK elemanının kaleşnikof ve G-3 silâhlarıyla odada kalan öğretmenleri yaylım ateşine tuttukları, öğretmenler Fevzi KATAR, Taşkın ŞENGEN, Ünal ATLI, Orhan BAKIŞ'ı öldürdükleri, Cemal ÜNLÜ'yü ağır yaraladıkları, (Kls:11/Dizi:9)

4) 11.09.1994 günü saat 22.15 sıralarında kalabalık bir PKK grubunun Tunceli İli Mazgirt İlçesi Darıkent Beldesine baskın düzenlediği, beldede bulunan Jandarma Karakolu'nu yoğun ateş altında etkisiz hâle getirdikten sonra beldenin PTT ve belediye binalarına, sağlık ocağına girdikleri, PTT binasında bütün eşya ve evrakı yaktıkları, belediye binasının bütün kapı ve pencerelerini kırdıkları, sağlık ocağı içinde yangın çıkardıkları, ocakta bulunan sağlık malzemelerini aldıkları, Darıkent Beldesi İlköğretim Müdürlüğünde görevli öğretmenler Ali İhsan ÇETİNKAYA, Metin KAYNAR, Buminhan TEMİZKAN, Mustafa KARINCA, Rüstem ŞEN ve Vedat İNAN'ı evlerinden çıkardıktan sonra kaleşnikof silâhlar tarayarak öldürdükleri, sağlık memurları Mesut DEMİRTAŞ, Kazım KILIÇ ve Hüseyin VURAL'ı kaçırdıkları, ilköğretim okulunun bir kısmını yaktıkları, (Kls:11/Dizi:10)

(7) Turizme Yönelik Saldırılar

1) PKK elemanları Sakine DÖNMEZ ile Atilla KAYA'nın, örgütün Ege Bölgesinde turistlere yönelik bombalı eylem yapma kararı alması üzerine önceden hazırlanan ve yanlarına verilen 5 adet zaman ayarlı savunma tipi el bombasıyla turist görünümünde Fethiye'ye geldikleri, Fethiye'de Çoban Pansiyonu'na yerleştikten sonra 21.06.1994 günü Yat Limanı yanındaki Çay Bahçesinde önceden meyve suyu kutusu içine yerleştirdikleri zaman ayarlı el bombasını naylon torbayla oturdukları masanın demirine astıkları olay yerinden uzaklaştıkları, bombanın patlaması sonucunda çay bahçesinde bulunan içlerinde 7'si Alman ve İngiliz vatandaşı turist olan 13 kişinin yaralandığı, (Kls:15/Dizi:2)

2) Fethiye İlçesindeki eylemi gerçekleştiren Sakine DÖNMEZ ve Atilla KAYA'nın ertesi günü Marmaris ilçesine gittikleri, 22.06.1994 günü saat 14.30'da Atilla KAYA'nın Belediye Halk Plajı'ndaki, Sakine DÖNMEZ'in Abdi İPEKÇİ Parkı'ndaki çöp bidonlarına zaman ayarlı el bombalarını

yerleştirdikleri, çöp bidonlarına konan bombaların infilak etmesi sonucu parklarda bulunan 11 kişinin çeşitli yerlerinden yaralandıkları, yaralananlardan 4'ünün İngiliz vatandaşı turist olduğu, Joanna GRIFFITHS isimli yaralı İngiliz turistinin sonradan aldığı yaralar sebebiyle öldüğü, (Kls:15/ Dizi:2)

3) 17.09.1995 günü saat 09.55'te PKK elemanları Mehmet Nuri ÖZEN, Hasan AŞKIN ve Fethi YAVAŞ'ın İzmir Gaziemir'deki TANSAŞ Mağazasının çok yakınında bulunan çöp bidonuna yerleştirdikleri saatli bombanın patlaması sonucu Muzaffer YILDIZ, Veli EREFE, Sefer AĞLAR, Selami SAYILIER, Nadir SAKALLIĞLU'nu öldürdükleri, 28 kişinin yaralandığı, çevrede bulunan ağaçların hasar gördüğü, Mehmet Nuri ÖZEN ve Hasan AŞKIN'ın Yunanistan'da Atina'ya 5-6 saatlik mesafesi olan Yunan Devletinin himayesindeki PKK Kampında askerî eğitim gördükleri, eğitimlerini bilhassa bomba yapma üzerinde yoğunlaştığı, eğitimlerinin bittiği 1995 Yılı Ağustos ayı ortalarında kamp sorumlusu Yılmaz-Zuhal (K) tarafından İzmir'deki turistlik tesislere eylem düzenlemek üzere Hasan AŞKIN'la birlikte Türkiye'ye gönderildikleri, Türkiye'ye gönderildikten sonra arkalarından gelen Doğan (K)la birlikte eylem düzenlemeye elverişli yerleri araştırdıkları, Gaziemir'deki TANSAŞ Mağazasına turistlerin ve askerlerin de geldiğin tespit ettikten sonra burada eylem yapmayı kararlaştırdıkları, TANSAŞ mağazası yanındaki bombayı Doğan (K)la birlikte hazırladıkları, hazırladıkları bombayı Hasan AŞKIN'ın çöp bidonuna yerleştirdiği, bombayı yerleştirmek için olay yerine Fethi YAVAŞ'la birlikte geldikleri, (Kls:13/Dizi:3)

(8) Askerî Birliklere Saldırı

1) 3/118 Jandarma Sınır Tabur Komutanlığı 9. Bölüğe bağlı ve Andaç Köyü Serin Mahallesinde konuşlandırılan Serin Jandarma Takımına 25.10.1985 günü gece saatlerinde silâhlı baskın düzenleyen 50-60 kişi kadar oldukları tahmin edilen silâhlı PKK grubunun Jandarma erlerinden Ahmet BURSA, İsmail DEMİRBAŞ, Halis ARINIĞ, Ali TÜRKER, Nihat ÇELEBİ, Beytullah ALIÇ, Ömer KARA, Celal ÇAMBEL, Ramazan ÇELİK'i şehit ettikleri, Nihat EMİROĞLU ve Muammer KAFKAS'ı yaraladıkları, şehit ve yaralıların silâh ve mühimmatlarını da gasp ettikten sonra gece karanlığından da yaralanarak olay yerinden uzaklaştıkları, (Kls:10/ Dizi:2)

2) 04.08.1991 günü saat 04.30 sıralarında Hakkâri İli Şemdinli İlçesi hudutları içinde bulunan 1/118 Sınır Tabur Komutanlığına bağlı Samanlı Karakolu'na baskın düzenleyen 150-200 kişilik bir PKK grubunun, karakolda görevli Jandarma Onbaşı Bekir ÖZAYDIN, Er Sedai ÖZER, Er Ha-

san TARIM, Er Yüksek KARACA, Er Mustafa HİÇYILMAZ, Er Mustafa GEDİK, Er Durak AÇIKGÖZ, Er Sait Ahmet APAK, Er Erdal ÇOBAN, GKK Baki YALÇIN'ı şehit ettikleri, 7 eri kaçırdıkları, toplam 9 subay, astsubay ve eri yaraladıkları, (Kls:10/Dizi:5)

3) 25.10.1991 günü saat 04.45 sıralarında 10. Jandarma Sınır Bölük Komutanlığına baskın düzenleyen ve 200 kişi oldukları tahmin edilen silâhlı PKK grubunun, Sınır Bölük Komutanlığının emniyetini sağlamak için tepelerde mevzilenmiş timlerinde görevli erler Necati ÇİÇEK, Mehmet ÜNAL, Duran OKÇU, Ali AKDOĞAN, Savaş GEDİK, Ali ERDOĞAN, İdris DEMİRTAŞ, Yılmaz KABAK, Ali ERDEM, Hasan YAĞLIGİRDİ, Necdet AYHAN, Cengiz SABUNCU, Hüseyin ALBAŞGİL, İsmet ÖZDEMİR, İsmail AKDUMAN'ı şehit ettikleri, Asteğmen Bilal ÇAKIRCALI; Çavuş Feyyaz BİLGİÇ, Erler İlhan ÜNALAN, Hasan KARASAKAL, Mahmut GÖKALP, Salih DEMİR, Habip KOÇER, Bayram SELEK, Faruk GÜNEY, Sadık KOCA'yı yaraladıkları, (Kls:10/Dizi:7)

4) 24.05.1993 günü kalabalık bir silâhlı PKK grubunun Bilaloğlu Köyü yakınlarında Çevrimpınar yol ayrımında Elazığ-Bingöl karayolunu kestikleri, durdurdukları araçlardan bulunan yolcuları indirdikten sonra izinden dönen ve kıtalarına gitmekte olan erbaş ve erler Ramazan AKKAYA, Mehmet ÖZTÜRK, Ertan KAÇAR, Hüseyin ÇELİK, Mustafa YILMAZ, Nihat ODABAŞI, Ercan ÇOBANOĞLU, Uğur BOZACI, İbrahim ERTAN, Hasan GÜLTUTAN, Haydar ASLAN, Mevlüt ÖZKAN, Şenol CANSIZ, Aydın KUZEY, Mustafa KOÇANOĞLU, Mustafa SARIGÖZ, Cavit YAMAN, Ali ARAR, İlyas UYAR, Murat MENTEŞ, Ahmet ARAR, Hilmi ŞAHİN, Şeref TAY, Adem ZÖNGÜR, Baki UMUTLU, Murat ELİBOL, Mehmet TURA, Ahmet APAK, Hikmet ÖZDEMİR, Turgut ERGÜL ile öğretmenler Mehmet BİROL, Abdullah KARA, Selahattin ASLAN ve Güzel DOĞAN, Sisi ÖZDEMİR, Erdal AKBAŞ isimli vatandaşları şehit ettikleri, (Kls:9/Dizi:14)

5) 15.09.1993 günü Van İli Çatak İlçesi Kanalga Karakolu'na baskın düzenleyen kalabalık bir grup silâhlı PKK elemanının, karakolu korumak için 2 km mesafedeki 2053 rakımlı tepe ile bu tepenin kuzeyindeki rakımsız tepede pusuya yatan timlerde görevli Uzman Jandarma Çavuş Mete SARAÇ, Jandarma Onbaşı Yılmaz GÖKÇEN, Jandarma Onbaşı Ramazan ÇAKIR, Jandarma Onbaşı Murat ÖZÇELEBİ, Jandarma Er Selahattin TOKAT, Jandarma Astsubay Çavuş Ali UĞUR, Jandarma Er Cuma YILDIZ, Jandarma Er Satılmış TAŞDELEN, Jandarma Er Zeki CANER, Jandarma Er Muammer KARACAER, Jandarma Er Ali ÇAKIR, Jandarma Er İhsan AVŞAR'ı şehit ettikleri ve silâhlarını gasp ettikten sonra kaçtıkları, (Kls:10/Dizi:14)

6) Eruh Dağdöşü Köyünde konuşlanmış bulunan Jandarma Komando Bölüklerinin emniyetini sağlamak amacıyla çevreye çıkardığı timlerine 09.11.1994 günü saldırı düzenleyen kalabalık bir PKK grubunun timlerde görevli komando erler Fahrettin ENGİN, Atilla ÖZTÜRK, Veli KARA, Halim ÇİMEN, Mehmet ÖZEN, Ayhan ÖZAY, Şamas AYTAÇ, Muharrem ÇAKIR, Kurabey YILDIRIM, Yaşar SÖYTÜRK, Faik ALKAN, Ercan AYGÜN, Erol KAKIŞIN, Cevahir ÇELİK, Mustafa ALTINTAŞ'ı öldürdükleri, 13 komando erini de yaraladıkları, (Kls:9/Dizi:20)

7) 15.06.1995 günü saat 23.00 sıralarında Şemdinli İlçesi Ortaklar Köyü hudutları içinde bulunan Jandarma Karakoluna baskın düzenleyen 400 kişilik silâhlı PKK grubunun karakolda görevli Jandarma Astsubay Kıdemli Çavuş Erkem KAYAR, Jandarma Astsubay Çavuş Vedat ÖZAYAR, Jandarma Eri Ali ÇELİK, Jandarma Eri Engin ÇİL, Jandarma Eri Halil TATLI, Jandarma Eri Ali AKYOL, Jandarma Eri Hasan ÇELİK, Jandarma Eri Arif MEYDAN, Jandarma Eri İrfan ÖNCEL, Jandarma Eri Sadık ŞİŞMAN, Jandarma Eri Mehmet ÇADIRCI, Jandarma Eri İlimder ATASOY, Jandarma Onbaşı Ali SUYABATMAZ, Jandarma Eri Mehmet DEMİR, Jandarma Eri Mehmet ÖZTÜRK'ü şehit ettikleri; Jandarma erleri Mehmet SIKILGAN, İsmail BAŞARAN, Hakan PUSAT, Ramazan ÇELİK, Tuncay KAVAKLIOĞLU'nu kaçırdıkları, Jandarma Erleri Halil KAYACI, Şahin KILIÇ, Yavuz KIRMIZIYÜZ, İrfan TOPÇUOĞLU, Hulusi ERDOĞAN, Özkan ADIŞANLI'yı yaraladıkları, (Kls:10/Dizi:18)

a) Olay zaptı tutanakları kapsamları,

b) Olay yeri krokileri,

c) Otopsi ve ölü muayene tutanakları kapsamları,

d) Görgü tanıkları ifade tutanakları kapsamları,

e) Olayı gerçekleştiren sanıklarla ilgili iddianameler,

f) Bazı sanıklarla ilgili onanlı mahkûmiyeti hükmü kararları kapsamları gibi delillerden anlaşılmıştır.

Yukarıda anlatılan eylemler, insan hayatını hedef alan terör eylemleridir. Bu eylemler, iddianameye rasgele alınmıştır. PKK elemanlarının gerçekleştirdiği binlerce eylemin tamamı bu niteliktedir ve yukarıda da belirtildiği gibi insanlık aleyhine işlenen, toplu kıyıma yönelik olan terör eylemleridir.

PKK bir terör örgütüdür. PKK'nın bir terör örgütü olduğu, belgelerle de sabittir.

26-30 Ekim 1986 günlerinde Lübnan'daki Mahsun Korkmaz Akademisi'nde yapılan PKK'nın III. Kongresi'nde kabul edilen 30.10.1986

tarihli ve Kürdistan Ulusal Kurtuluş Cephesi imzalı sözde Askerlik Kanununda;

"Yüzyıllardır ülkemiz ve halkımız üzerinde egemenlik sürdüren Türk sömürgeciliği, gerici zorunu dayatıp ülkemizi bir cephanelik, insan potansiyelimizi ise kendi amaçları doğrultusunda bir savaş aracı olarak günümüze kadar kullanılmıştır... Bu yapıyla şiddetli bir savaş içinde doğup gelişen devrimci önderlik, bu gerici yapıyı parçalayarak geliştirdiği ulusal kurtuluş hareketini bugün ileri boyutlarda gelişen ulusal kurtuluş savaşının yürütülmesi için halk ordusunun inşaası düzeyine getirmiştir. Bu nedenle bugün bağımsızlık ve özgürlük için savaşmak Kürdistan'da tek onurlu yaşam biçimidir... Bu gerçekler doğrultusunda.. onurlu her Kürdistan'lının gücünü ordu gücüne dönüştürmesi ve orduyla birleştirmesi zorunludur...

Kanun hükümleri şunlardır;

1- Değişik yaş ve cinsiyetten her Kürdistan'lı yurtsever... gönüllü olarak Kürdistan Halk Kurtuluş Ordusu birliklerine katılmayı ve savaşmayı görev bilmelidirler.

2- ... her Kürdistan'lı... ulusal kurtuluş savaşına maddî ve manevî destek vermekle yükümlüdür.

3- 18-25 yaşları arasındaki her Kürdistan'lı erkek Kürdistan'ın bağımsızlığı ve özgürlüğü için savaşmak üzere Kürdistan Halk Kurtuluş Ordusuna katılmak... zorundadır.

EK MADDE:..... orduya katılması için çağrının bildirilmesine rağmen, buna uymayan kişilere yönetmenlikteki ordudan kaçma hükümleri uygulanır..." maddelerine yer verilmiştir, (Kls:14/Dizi:17)

Yine "Kürdistan'da Yargılama Esasları" Başlıklı 30 Ekim 1986 Kürdistan Kurtuluş Cephesi imzalı belgede;

"... Kendisini kanıtlayan bu meşruiyete göre bugün Kürdistan'da suçlar ve cezaları şöyle belirlenir;

1- Kürdistan ulusal kurtuluş mücadelesine karşı Türk sömürgeciliği ile doğrudan birlik, ona işbirlikçilik, uşaklık, ajanlık, milislik, muhbirlik vb. yapmak bu ülke ve halk karşısında açık ihanettir ve ihanetin cezası da ölümdür.

2- 'Komünist, devrimci, yurtsever, milliyetçi' vb. sıfatları kendine takıp gerçekte bunların gereklerini yerine getirmemek, bunların yerine siyasal ikiyüzlülük, teslimiyetçilik, işbirlikçilik... böylece Kürdistan ulusal kurtuluş mücadesine karşı olmak, ona karşı mücadele etmek, onun gelişimini engellemeye çalışmak... maskeli olarak Türk sömürgeciliğine hizmet

etmek... siyasal görünümlü bir ihanettir. Bu tür ihanetin cezası önce uyarı ile vazgeçirmeye çalışmak, örgütsel yapıları dağıtmak, bunlara rağmen devam ettiğinde ise ölümdür.

3- Türk sömürgeciliğine karşı mücadele etmemek, direnmemek, ulusal kurtuluş mücadelesine katılmamak, madden ve manen desteklememek... dolaylı olarak sömürgeci egemenlik hizmet etmek ve ülke halk kurtuluş davası karşısında suçlu duruma düşmek demektir. Bu suçlara karşı bilinçlendirme ve ikna faaliyetleri ile mücadeleye hizmet eder hale getirmek için çalışarak uyarmak, bu çabalara rağmen süren bu hâle karşı uygun biçimlerde ve vatandaşlığın bir gereği olarak para, başka maddî değer, devrimci görevlerde zorla çalıştırma vb. cezalar verilir."

EK MADDE: "Bu kanunu pratikte ERNK Komiteleri, örgütleri ve silâhlı kuvvetleri uygular." denilmiştir. (Kls.14/Dizi:17)

"Kürdistan Ulusal Kurtuluş Cephesi (ERNK) Vergilendirme Fişidir" başlıklı Kürdistan Ulusal Kurtuluş Cephesi (ERNK) Temsilciliği imzalı ERNK Marmara Temsilciliği mühürlü belgede;

"Sayın.....

Sömürgeci faşist Devletine karşı yürütülen Kürdistan ulusal kurtuluş savaşımız... tüm şiddetiyle gerilla savaşı tarzında ve daha yüksek boyutlarda gelişip devam etmektedir. Savaşımızın gelişip daha da yaygınlaşması beraberinde maddî masraf ve ihtiyaçlarını da getirmektedir. Bu nedenle, ... gerilla savaşımızın maddî yönden de desteklemesi hâli vakti yerinde olan her Kürdistanlının vazgeçilmez temel birer insanlık borcudur... Birer namus ve şeref borcu olan bu görevin yerine getirilmemesi hâlinde sözü edilen kesimlerin can ve mal varlıklarına yönelinecektir. Bu ulusal kurtuluş cephemizin yargı sisteminin bir gereğidir. Bu nedenle sizlerin de elinden gelen..... süre içerisinde yardım yapmanız uygun görülmüştür... Not: Düşmana haber verildiği takdirde gelişecek olaylardan sorumlu değiliz." sözlerine yer verilmiştir. (Kls:14/Dizi:17)

Dosyada mevcut;

1- Askerlik Kanunu Başlıklı 30.10.1986 tarihli ve Kürdistan Ulusal Kurtuluşu Cephesi imzalı,

2- "Kürdistan'da Yargılama Esasları" başlıklı ve 30 Ekim 1986 Kürdistan Kurtuluş Cephesi imzalı,

3- "Kürdistan Ulusal Kurtuluş Cephesi (ERNK) Vergilendirme Fişidir" başlıklı Kürdistan Ulusal Kurtuluş Cephesi (ERNK) Temsilciliği imzalı ve ERNK Marmara Temsilciliği mühürlü, belgelerle sabittir.

Halkın canıyla malıyla tehdit edildiği bu belgeler de PKK'nın terörist bir örgüt olduğunu gösterir.

Abdullah ÖCALAN sorgusunda;

"1991-1993 yılları arasında bölgedeki müteahhitlerden yüzde itibarıyla örgüte gelir adıyla paralar alınmıştır. Müteahhit firmalar, örgütün gücünü kullanarak ihale aldıklarında biz de onun üzerinden bir gelir temin etmekteyiz. Bunlardan Halis TOPRAK, fabrika yapımına başlayınca, bizimkiler ondan eğer burada fabrika yapacaksan, çalıştıracaksan bir ücret vermek zorundasın. Yani örgüte bir bedel vereceksin demişler ve ondan ücret almışlardır. Miktarını bilemiyorum. Bölgelerdeki elemanlarımız tahsil etmişlerdir. Ali Rıza SEPTİOĞLU'nun ailece işlettiği taş ocakları vardır. Keza bundan da bölgesel örgütümüz örgüt adına ücret almıştır. Miktarını bilemiyorum. Keza Ceylan Holding Şirketinden bölgesel birimlerimiz para tahsil etmişlerdir. Miktarını bilemiyorum. Bu para alma usûlü bölgemizde yaygındır... Bunun dışında ismini bilemediğim çok sayıda iş adamından da para temin edilmektedir... Ayrıca sınır boylarında örgüte ait Gümrük Birimleri adı altında oluşumlar vardır. Paraları bunlar tahsil etmektedir..." şeklinde beyanlarda bulunmuştur. (Kls:1/Dizi:43-78/Cumhuriyet Savcılığı Sorgu Zaptı, Sayfa 18)

PKK çeteleri tarafından vahşice katledilen sivil vatandaşlarımızın çoğunluğu, Güneydoğu ve Doğu Anadolu Bölgelerimizde yaşayan vatandaşlarımızdır. GKK'ların yaşadığı köyler bilhassa PKK çetelerinin hedefi olmuştur.

Sanık Abdullah ÖCALAN sorgusunda; 1987 yılından itibaren Olağanüstü Hal ve GKK Sisteminin ihdas edildiğini, bu sebeple 1987 yılından sonra GKK'ların da hedefleri arasında olduğunu söylemiştir. Ancak, GKK'ların aileleri, çocukları ve yakınları da PKK çetelerinin hedefi olmuştur. Yukarıda yer ve zaman verilerek anlatılan terör olaylarında görüldüğü gibi PKK çeteleri GKK'ların ailelerini, kundaktaki çocuklarını katletmiş, evlerini yakmışlardır.

GKK'lar, Abdullah ÖCALAN ve PKK'nın ideoloji ve propagandasının mesnetsiz ve yalan olduğunu, PKK'ya karşı çıkarak en açık şekilde gösteren Kürt asıllı vatandaşlarımızdır. Bu sebeple PKK çeteleri en büyük katliamlarını bilhassa GKK'ların yaşadığı köylerde gerçekleştirmişlerdir.

PKK elemanlarının kadın erkek ayırımı yapmaksızın 30 kişiyi katlettikleri, 20.06.1987 günü gerçekleştirilen Pınarcık katliamı ile ilgili olarak baskına katılanlardan Alaattin KANAT'ın;

"... Bu köye koruculuk sistemini kabul ettiği için eylem yapılmasına karar verilmiştir." şeklinde beyanda bulunmuştur. (Kls:16/Dizi:2)

GKK'ları, ailelerini, çocuklarını ve bütün varlıklarını yok etmek için PKK yönetimi ve bizzat Abdullah ÖCALAN tarafından hedef gösterilmiştir.

PKK'nın 1994 yılında yapılan III. Ulusal Konferansı'nda GKK'lar eylem hedeflerinden biri olarak seçilmiştir.

Yine PKK'nın V. Kongresinde GKK'ların aileleri ile birlikte imha edilmesi karar altına alınmıştır.

PKK'nın yaygın organı Serxwebun dergisi Şubat 1993 sayısında Abdullah ÖCALAN;

"... Kurtuluş güçlerimizin en önemli hedeflerinden birisi de koruculuğu tümden tasfiye etmektir. Bu başarıldığı takdirde düşmana tamamen yenilgi psikolojisi hâkim olacaktır." demiştir. (Kls:14/Dizi:7)

18.06.1996 günlük MED-TV'de yayımlanan Panel programında;

"Önümüzdeki aylar sıcak geçebilir... Bu ara, koruculardaki çözülme vardır. Özellikle Batman'daki korucuların... Sonlarını getirmemelerini diliyorum. Onlara yönelik de bir af çağrımız vardır. İlişkilerini geliştirirlerse bizimle, onları olduğu gibi güneye de çekeriz. Ve gerilla saflarına da alırız. Hiç çekinmelerine gerek yoktur. Ayrıyeten savaşta da üzerimize gelmezlerse, onları hedeflemek gibi bir durumumuz olmayacaktır. En azından ateş etmezlerse biz de kendilerine yönelmeyeceğiz. Ama çok azılı olan üzerimize gelenlerin de bu halk içinde asla yerinin olmayacağını, asla affedilmeyeceklerini bilmeleri gerektiğini vurguluyorum." (Kls:37/Dizi:15)

Yine 01.03.1998 günlü MED-TV'de yayımlanan Panel programında;

"Önümüzdeki yıldaki savaşa biz kendimizi ağır ağır hazırladık, biz savaş yapacağız, koruculara gerillanın üzerine gelmesin, ihbarcılık yapmasınlar, büyük suç işlemezlerse biz onların ailelerine dokunmayız, evlerine dokunmayız. Hatta onların canlarına da dokunmayız, ama çok açık bir şekilde bizim üzerimize gelirlerse, ihbarcılık yaparlarsa, bunlar tasfiye olurlar. Şimdi olmazlarsa yarın olurlar. Belki, kendiliğinden olmazlarsa çocukları, kötülüğün içinde kalırlar. Ben onların çocukları ve karıları için söylüyorum; önümüzdeki savaş çok ağır olacak, binlercesi belki ölür. Bunun için ben diyorum ki, bu zararlı işten bütün koruculara kendilerini uzak tutsunlar." şeklindeki sözleriyle köy korucularına gözdağı vermek istemiştir. (Kls:37/Dizi:15)

a) Dosyada mevcut belgeler,

b) Emanette kayıtlı Abdullah ÖCALAN"ın MED-TV'de yaptığı konuşmaların zapdedildiği video kaset içeriği, gibi delillerle sabittir.

01.03.1998 günü MED-TV'de yaptığı konuşma Abdullah ÖCALAN'ın daha başlangıçta GKK'lar ile birlikte korucuların ailelerini, ismi konmamış çocuklarını, barındıkları evlerini ve yakınlarını da PKK çetelerine hedef gösterdiğini ortaya koymaktadır.

Okullar, sağlık ocakları, kil ocakları, maden işletmeleri, sondaj kuyularında çalışanlar da PKK çetelerinin hedefi olmuştur.

Yukarıda verilen emsal olaylarda görüldüğü gibi; okullar yakılmış, okul öğretmenleri öldürülmüş, hiçbir şeyden habersiz kil ocağında çalışan işçiler, bölgede açılmış sondaj kuyularında, maden işletmelerinde çalışan mühendisler, PKK çetelerince kurşuna dizilmiştir.

GKK'larla birlikte öğretmenler, işçiler, bölgede çalışan mühendisler de Abdullah ÖCALAN ve PKK yönetimi tarafından hedef gösterilmiştir.

PKK'nın 1994 yılında yapılan III. Ulusal Konferansı'nda Türkiye Cumhuriyetinin eğitim ve kültür kurumlarının tasfiye edilmesi, turizm ve maden işletmeleri eylem hedefleri olarak tespit edilmiş, PKK'nın V. Kongresi'nde de suikast eylem stratejisinin bir parçası olarak kabul edilmiştir. Bu sebeple, yukarıda anlatılan emsal olaylarda olduğu gibi öğretmenler, işçiler, bölgede çalışan mühendisler PKK çetelerinin hedefi olmuş, öğretmenler, mühendisler kurşuna dizilmiş, okullar yakılmıştır.

21.06.1988 günü Lübnan Bekaa Vadisi'nde silâh eğitimi gören PKK elemanlarına yaptığı konuşmasında Abdullah ÖCALAN;

"Siz o sıcak savaşın içinde dehşet olacaksınız, fırtına olacaksınız. Başta, siz esemezseniz, kurtaramazsınız durumu..." dediği anlaşılmaktadır. (Kls:37/Dizi:15)

13.02.1993 günü PKK'nın 1993 yılı hedefleriyle ilgili yaptığı konuşmasında;

".... Ülkemizin güneyinde savaş değişik biçimlerde daha da sürdürülecektir... Gerillamız şimdi 5 bin –10 bin civarında ise, eğer herkes planına bağlı kalırsa, doğu savaşın tarzı ile karşılık verirse 50 bine fırlar... Her köyü bir direniş kalesi hâline getirtebiliriz. Her kent bir Serhildan biçiminde kaynar. Bütün bunlar hedeftir. plan hedefindedir ve yöntemleri de bellidir. En hainini amansız tepelemekten tutalım, tarafsızlaştırması gerekeni tarafsızlaştırmaya, bu parayı kazanılacak olandan tutalım, bir ruh ile kazanmaya kadar herkese uygun yöntemlerle yaklaşırız. Bunlar çalışma tarzıdır. Taktik de düşmanının bir taburunu imha etmekten tutalım, bir tugayını bile içinden dışından kuşatmaya alıp tasfiye edebiliriz... Yakmadık köy bırakmayız. Bütün bunlar taktik plan hedeflerimiz dahilindedir..." sözleri açıklanmaya çalışılan durumu doğrulamaktadır. (Kls:37/Dizi:15)

14.04.1998 günü MED-TV'de yaptığı konuşmasında;

"Şimdi bizim pek turistler hedeftir demeyeceğim ama, şüphesiz Türkiye'de bir savaş var. Özel turist hedefleri diye bir hedef yok, fakat

ekonomi de hedeftir tabiî ve bu arada turizm ekonomisi de hedeftir. Turist demiyorum, dikkat edin turizm ekonomisine elinizden geldiğince turiste zarar vermemeyi de biraz gözönüne getirerek şüphesiz bazı adımlar atarız. Bu günlerde bunun arayışı içindeyiz." mesajının anlamı terör estirmektir. (Kls:37/Dizi:15)

10.07.1998 günlük MED-TV'de yayımlanan Vedat AYDIN'ı anma programındaki konuşmasında;

"Özellikle şehirlere yönelik eylem taktiklerini fazla dayatmadık ama, sanırım belli bir müddet bu yönlü gelişmeler de ortaya çıkabilir. Daha çok gerillayı kırsal alanda geliştirmekle birlikte kent ağırlıklı hareketleri de geliştirecek kapasitemiz var. O kapasiteyi geliştiriyoruz. Sanırım gerekebilir de, çünkü kendilerini rahat hissettiklerini düşünüyorlar. Başta turizm olmak üzere ekonomik hedefler bizim rahat dolaşabileceğimiz hedeflerdir..." açıklaması yeni hedef belirlemesinin delilidir. (Kls:37/Dizi:15)

a) Dosyada mevcut belgeler,

b) Emanette mevcut sanık Abdullah ÖCALAN'ın yaptığı konuşmaların zapdedildiği video kaset,

Gibi deliller sanığın amacını ve hedeflerini ortaya koymaktadır.

Sanık Abdullah ÖCALAN'ın yukarıya alınan konuşmalarının, talimatlarının muhatabı silâhlı PKK çeteleridir. Silâhlı PKK çeteleri, Abdullah ÖCALAN'dan aldıkları talimat uyarınca rast gele gerçekleştirdikleri terör eylemleriyle, gerçekten dehşet olmuşlar, etrafa dehşet ve korku salmışlardır. Köyde, kentte PKK otoritesini kurmak için amansız davranmışlar, Abdullah ÖCALAN'ın tabiriyle tepelemişler, köyleri yakmışlardır. Abdullah ÖCALAN'ın talimatında geçen; "herkese uygun yöntemle yaklaşma" öldürmek ve yakmaktır, yani terördür. Terör eylemleriyle dehşet yaratmak Abdullah ÖCALAN'ın PKK'ya verdiği yegane taktiktir.

PKK bir terör örgütüdür. Abdullah ÖCALAN MED-TV'de yaptığı konuşmasında;

"... Özel turist hedefleri diye bir hedef yok, fakat ekonomi de hedeftir tabiî ve bu arada turizm ekonomisi de hedeftir. Eğer işler daha da kızışırsa şüphesiz bu tip hedeflere insan demiyorum, turist demiyorum, dikkat edin turizm ekonomisine elimizden geldiğince turiste zarar vermemeyi de biraz gözönüne getirerek şüphesiz bazı adımlar atarız. Bu günlerde bunun arayışı içindeyiz." demiştir. (Kls:37/Dizi:15)

Ancak, PKK elemanları Türk turizmine zarar vermek için doğrudan insanı hedef almıştır. Marmaris İlçemizde turistlerin uğradığı bir parkta bulunan masa altına, Fethiye İlçemizde turistlerin gezindiği kordon bo-

yunda bulunan çöp sepetine bomba yerleştiren Sakine DÖNMEZ ile Atilla KAYA isimli PKK elemanlarının hedefi, doğrudan doğruya insandır. Sakine DÖNMEZ ve Atilla KAYA'nın gerçekleştirdiği bu eylemlerde Fethiye Kordon boyunda gezinen bir turist ölmüş, 20'den fazla insan yaralanmıştır. Doğrudan insanı hedef alan bu eylemler, terör eylemleridir.

Tamamen bir terör örgütü olan PKK, Türkiye'yi kendisiyle diyalog kurması için yine bir terör örgütüne yakışır bir biçimde tehdit de etmiştir.

27.11.1996 günü PKK'nın 18. Kuruluş Yıldönümü münasebetiyle Belçika Kürdistan Komitesi tarafından Brüksel şehrinde bulunan Uluslararası Basın Merkezi'nde düzenlenen basın toplantısında, örgüt mensuplarının Türkiye'nin Kürt Meselesi ile ilgili politikalarının değiştirilmemesi hâlinde intihar saldırısı eylemlerinin yeniden gündeme gelmesinin kaçınılmaz olduğu tehdidinde bulunmuştur. (Kls:14/Dizi:15-16-17)

a) Dosyada mevcut Belçika'da yayınlanan 28.11.1996 tarihli gazetede yayınlanmış habere ilişkin fotokopi,

b) Yunanistan'da yayınlanan Avgi gazetesinin 28.11.1996 tarihli nüshasında yer alan haber fotokopisi gibi delillerle sabittir.

Aynı tehdidin;

Aralık 1996 günlü Serxwebun dergisine beyanat veren Abdullah ÖCALAN tarafından;

"... Kentlere ineceğiz, kent çatışmaları başlayacaktır. Neye mal olursa olsun bir otobüse binmek zor değildir, bir uçağa binmek zor değildir, yine bir trene binmek zor değildir. Kendine bomba sarıp gidecek binlerce insanımız var..." (Kls:14/Dizi:10)

21.03.1997 tarihli MED-TV yayınında;

"Şunu açıklıkla belirtelim ki, askerî hazırlıklarımız hiçbir döneme kıyaslanmayacak kadar ileri bir düzeydedir. İster şahsî intihar eylemleri içinde olsun, ister çok etkili küçük yerlere sızmak... şehirler de buna dahildir, çok önemli askerî birlikler de buna dahildir, çok geniş tahrip gücüyle eylem düzenleme imkânları da var."

Sözleri, militanlarına vermek istediği talimat niteliğindedir. (Kls:37/Dizi:15)

a) Dosyada mevcut Aralık 1996 tarihli Serxwebun dergisinde Abdullah ÖCALAN'ın açıklamasının yer aldığı yazı fotokopisi,

b) 21.03.1997 günlü MED-TV yayınında Abdullah ÖCALAN'ın yaptığı konuşmanın zapdedildiği dosyada mevcut video kaset,

c) Abdullah ÖCALAN'ın MED-TV'de yaptığı konuşmanın çözüm tutanakları kapsamı,

Verdiği talimatların delilidir.

Yine Abdullah ÖCALAN'ın Bekaa Vadisi'nde kendisiyle röportaj yapan İngiliz Sunday Mirror gazetesi muhabirine verdiği beyanatında 3 bin dişi PKK militanının Türkiye'ye gelen turistlere karşı bombalı intihar saldırısında bulunacağını söylediği, (Kls:14/Dizi:15-16-17)

Dosyada mevcut belge ile sabittir.

27.11.1996 günü Brüksel kentinde bulunan Uluslararası Basın Merkezinde PKK'nın 18. Kuruluş Yıldönümü münasebetiyle düzenlenen basın toplantısında Belçika Kürdistan Komitesi tarafından açıklanan yeni savaş stratejisi, Abdullah ÖCALAN'ın Aralık 1996 tarihli Serxwebun dergisinde verdiği beyanat ile 21.03.1997 günü MED-TV'de yaptığı açıklamalar, Abdullah ÖCALAN'ın Bekaa Vadisi'nde Sunday Mirror gazetesi muhabiri ile yaptığı röportajlar intihar saldırısı eylemlerinin de terör eylemi olduğunu gösterir. PKK'nın intihar saldırısı eylemlerinin de hedefi kesinlikle askerî hedefler değil, hiçbir şeyden haberi olmayan insanlardır, sivil halktır, turistlerdir, Abdullah ÖCALAN intihar saldırısı eylemlerinin hedeflerini;

"... neye mal olursa olsun, bir otobüse binmek zor değildir, bir uçağa binmek zor değildir, yine bir trene binmek zor değildir. Kendine bomba sarıp gidecek binlerce insanımız var..." sözleriyle ve İngiliz Sunday Mirror gazetesi muhabiri ile yaptığı röportajda göstermiştir.

Yukarıda yapılan açıklamalardan da açıkça anlaşıldığı gibi PKK bir terör örgütüdür. Bu terör örgütünün elemanları da söz konusu terörist eylemleri, sanık Abdullah ÖCALAN'ın verdiği emir ve talimatlar üzerine gerçekleştirmişlerdir.

İnsan hayatına hiç değer vermeyen, devamlı insan haklarını ihlâl eden bu terörist örgüte karşı Türkiye, toprağını ve insanının hayatını, malını korumak için hukuk kuralları içinde mücadele etmiştir.

Uluslararasında terörizm şiddetle kınanmış, uluslararası hukukta da hiçbir şekilde himaye görmemiştir.

Türkiye'nin de taraf olduğu "Tedhişçiliğin Önlenmesine Dair Avrupa Sözleşmesi"nin 1'inci maddesi uyarınca;

"Adam kaldırma, rehin alma veya gayrı kanunî hürriyeti tahdit eden, şahısların hayatı için tehlike teşkil ettiği ölçüde bomba, el bombası, roket, otomatik ateşli silâh veya bombalı mektup ve koli kullanmak suretiyle işlenen suçların hiçbiri siyasî suç, siyasî suça murtabit suç veya siyasî nedenle

işlenmiş suç niteliğinde telâkkî edilmeyecektir."

Helsinki Nihaî Senedi'nde de;

"Devletlerin egemen eşitliği ve egemenliğin üzerindeki haklara saygı, sınırların dokunulmazlığı, devletlerin toprak bütünlüğüne saygı, içişlerine karışmama." ilkeleri benimsenmiş ve kabul edilmiştir.

Hukuken hiçbir bağlayıcılığı olmayan "Yeni Avrupa İçin Paris Şartı"nda da;

"Tüm ilkeler her biri diğerleri dikkate alınmak şartıyla yorumlanarak kayıtsız şartsız aynı derecede uygulanır. Bu ilkeler, ilişkilerimizin temelini oluşturur. Taraf devletlerin bağımsızlığını, egemen eşitliğini ya da toprak bütünlüğünü ihlâl eden faaliyetlere karşı demokratik grupları savunmak hususunda işbirliği yapmaya kararlıyız. Dışarıdan yapılan baskı, zora başvurma ve yıkıcılık gibi yasadışı faaliyetler burada söz konusu olan özelliklerdir... Her türlü terörist eylemleri, yöntemleri ve uygulamaları açıkça suç olarak kınıyor ve bunların ikili olduğu kadar çok taraflı işbirliği ile ortadan kaldırılması için çalışmaya kararlı olduğumuzu ifade ediyoruz."

İlkeleri kabul edilmiştir.

Avrupa'da hiçbir ülke, sanık Abdullah ÖCALAN'ın siyasî iltica talebini kabul etmemiştir. Ne Abdullah ÖCALAN'ı bir müddet ülkesinde barındıran İtalya, ne Rusya, ne Almanya, ne Hollanda, ne de bir başka Avrupa ülkesi Abdullah ÖCALAN'ın siyasî mülteci olarak ülkelerinde barınmasına izin vermemiştir.

Abdullah ÖCALAN sorgusunda: kendisini Türkiye'ye karşı kullanan, ama sıkıştığında siyasî iltica talebini kabul etmeyen İngiltere, Almanya, İtalya, Yunanistan gibi Avrupa ülkelerini insan haklarını işletmemekle, iki yüzlü olmakla suçlamıştır. Avrupa ülkelerinin Abdullah ÖCALAN'ı ülkelerine kabul etmemelerinin her biri için başka sebepleri de olabilir. Ama Abdullah ÖCALAN'ın, Avrupa ülkelerine siyasî mülteci olarak kabul edilmeyişinin en önemli sebebi, PKK'nın herkesçe bilinen bir terör örgütü olmasıdır. Avrupa ülkeleri, terörist olduğu açıkça bilinen bir örgütün başkanını ülkelerine sokmaktan kaçınmıştır.

Sanık Abdullah ÖCALAN, ayrıca alınan ifadesinde;

"... Yunanistan'ın PKK örgütüyle ilişkileri az çok Suriye'nin PKK örgütüyle ilişkilerine benzer. 1988 yılında ben Lübnan'da iken Badovas ve Negazakis'in beni ziyaretleriyle bu ilişkiler başlamıştır... Bu ilişkilerin kurulmasında birkaç yıl sonra muhtemelen 1994 senesinde Yunanistan'da

PKK örgütünün kampları açıldı. Lavrion Kampı'nda PKK'lı gençlere daha çok ideolojik eğitim veriliyordu. O tarihlerde Yunanistan temsilcimiz Mahir (K) Fethi DEMİR'dir. Yunanistan'da Lavrion Kampı'ndan başka bir de bomba eğitimi veren Dimitri Elen kampımız vardır... Yunanistan'da bomba eğitimini, kamp eğitimini ve küçük grupları barındırmak hususundaki organize de bizim dost tabir ettiğimiz Yunan istihbaratının yardımı olmaktadır... Yunanistan'ın bizimle işbirliği yapmasındaki amacı, bizi Türkiye'ye karşı kullanmak, Türkiye'yle çelişkilerinde koz olarak kullanmaktır..." diyerek Yunanistan'ın PKK ile iş birliği yaptığını ileri sürmüştür. (Abdullah ÖCALAN'ın sorgu zaptı sayfa 32-33/Kls:1/Dizi:43-78)

1994-95 yıllarında PKK'nın Yunanistan temsilcisi Mahir (K) Fethi DEMİR de Diyarbakır Devlet Güvenlik Mahkemesi'nde benzer beyanda bulunmuştur.

Yunanistan aynen Suriye ve Libya gibi insanlığa karşı suç işleyen terör örgütlerini ülkesinde barındıran, bunlarla işbirliği yapan terörist bir devlettir. Buna rağmen Yunanistan dahi, Suriye'den çıkarıldıktan sonra terörist olduğu dünyaca bilinen bir örgütün başına siyasî sığınma hakkı tanımamış, tanımaktan korkmuştur. Bu durum da, sanığın terörist kişiliğini açıkça göstermektedir.

4. IV. BÖLÜM

Silâhlı terör örgütü olduğundan kuşku duyulmayan PKK'nın gerçekleştirdiği eylemlerden önce veya sonra, örgüt tarafından yayınlanan dergilerde ya da örgütsel toplantılarda söylenen beyanatlar ve tespit edilen telsiz konuşma ve talimatları ile yakalanan sanıkların anlatımları, örgütün amacını, stratejisini, hedeflerini sergilemekte ve sanık Abdullah ÖCALAN'ın bu olaylardaki sorumluluğunu ortaya koymaktadır.

a) Sanık Abdullah Öcalan'ın Terörist Faaliyetlerinin Terör Örgütü Yayınlarına Göre Değerlendirmesi

1) 20.06.1987 tarihinde Mardin İli Ömerli İlçesi Pınarcık köyüne yasadışı PKK örgüt mensuplarınca saldırı yapılmış, 31 vatandaşımız öldürülmüş, 4 vatandaşımız yaralanmıştır.

Bu olayla ilgili olarak sanığın Serxwebun dergisi Haziran 1987, sayı 66 sayfa 1-4'te yer alan beyanları;

"..... Pınarcık eylemi hiç kimsenin çarpıtamayacağı gerçekleri ortaya sermiştir. 80 kişiden oluşan ARGK (Arteşe Rızgariya Gele Kürdistan-Kürdistan Halk Kurtuluş Ordusu) Birliği, GKK'ların bulunduğu köyü sarmış ve çeteleri kadın ve çocuk imha etmiştir.

..... ARGK savaşçıları düşmana karşı inisiyatifi ele geçirmiş, onları etkisizleştirmiş, hedefi imha etmiş, bütün donanımlarına el koymuştur...." (Kls:14/Dizi:1)

2) Aynı eylem hakkında Berxweden 31 Mart 1988 sayı 51, sayfa 3'teki beyanında eylemi "soylu bir eylem" olarak nitelemiştir.

3) Sanık 25.05.1990 tarihli Parti Genel Sekreterliği talimatında;

".... Yeterince bir eyleme hazırlıklı olacaksınız. Araç-gereç ve birim örgütlenmekten tutalım, eylem istenildiği anda darbeyi vurmak gerekir.

... Gücünüz ve militanlığınıza göre başarmanız gereken bir görev oluyor..." şeklinde açıklamalarda bulunmuştur. (Kls:14/Dizi.2)

4) 04.08.1991 tarihinde Hakkâri ili Günyazı-Samanlı Karakoluna yapılan PKK saldırısı sonucu 9 er ile 1 GKK şehit olmuştur.

- 15.08.1944 [1991] tarihinde Eruh İlçesine saldırı düzenlenmiştir.

- Çiçekli Jandarma Karakolu'na saldırı yapılmıştır.

Bu oylarla ilgili olarak sanığın Serxwebun dergisi Şubat 1992, sayı 122, sayfa 21-22'de yer alan beyanları:

".... Ancak sürekliliklestirilemediği için taktik bir aşama süreci yaratılmadı. Yeni eylemler sürekli kılınamadığı için tek başına kaldılar ve taktik bir sıçrama yaratılamadı. Mevcut durumda elimizde olan imkânlar o dönemde elimizde yoktu. Teknik olanaklarımız zayıf ve savaşın geri bir aşamada olması kuvvetlerimiz için bir dezavantajdı, Avantajlarımız ise düşmanın özel savaşta fazla yetkinleşmemesi, gerilla savaşına karşı hazırlıksız oluşu, yine günümüzdeki mevcut güç yoğunluğunun olmaması ve tedbirlerin alınmamış olmasıydı. O dönemin avantajları yi değerlendirilseydi, çok daha farklı büyük gelişmeler sağlanırdı. Çünkü, yapılan çıkışlar çok önemli ve büyük çıkışlardı. Bu çıkışlar sürekliliklestirilmiş olsaydı, günümüzde savaşın gelişim düzeyi çok daha ileri olacaktı.

..... Bugün Mavan eylemi (Samanlı Karakol baskını) kendi başına kalan bir eylem değildir. Taktik bir aşamayı ifade ediyor ve Mavan bu taktik aşamanın ilk adımı olmuştur. Bu anlamda Mavan eylemi önemlidir..." şeklindedir. (Kls:14/Dizi:3)

5) 1992 yaz dönemi hedefleri ili ilgili Serxwebun dergisi Temmuz 1992, Sayı 127, Sayfa 4-5'te yer alan beyanları;

".... Gerilla örgütlenmesi biraz daha derinleşecektir. Özellikle de sıcak savaşın avantajıyla kendisini çelikleştirecek, hemen hemen bütün kent ve köyleri vurabilecek noktaya getirecektir... Kent işgalleri günlerce sürebilir. Birçok işbirlikçi hedefler tamamen ezilecektir. Bazılar kaçırılacak, bazıları tahrip edilecek hedeflerdendir. Bazılarına da el konulacaktır..." şeklindedir. (Kls:14/Dizi:5)

6) 1993 yılı hedefleri ili ilgili olarak Serxwebun Şubat 1993, sayı 134, sayfa 9'da yer alan "Abdullah ÖCALAN Yoldaşın 1993 Yılı Savaşına İlişkin Değerlendirmesi" başlıklı yazıda;

".... 1993 yılı toplu bir savaşım yılı olacaktır. Garzan, boydan boya gerilla denetimine alınacaktır. Amed bütünüyle savaş alanına çevrilecektir. Dersim, bütünüyle savaş alanına çevrilecek ve denetime alınacaktır...

... Bir şehre girip, günlerce kalıp işgal edebiliriz, içine gireriz, dışını pusularız, denetim altına alırız, girmedik köy bırakmayız..." şeklinde talimat vermiştir. (Kls:14/Dizi:6-7)

7) Serxwebun Haziran 1993, sayı 138, sayfa 3'te yer alan "Savaşta da barışta da zafer Kürdistan'ındır" başlık yazıda;

"... Yapılan bütün hazırlıklar devletleşme aşamasını her yönüyle kurumlaştırma yönünde geliştirilmiştir. Bunun için daha yaygın, kapsamlı ve nitelikli eylemler hedeflenmiştir.

.... Kurtuluş güçlerimizin en önemli hedeflerinden birisi de koruculuğu tümden tasfiye etmektir. Bu başarıldığı oranda düşmana tamamen yenilgi psikolojisi egemen olacaktır..." şeklinde beyanda bulunmuştur. (Kls:14/Dizi:18)

8) Serxwebun dergisi, Haziran 1993 sayı 138, sayfa 25-28'de yer alan "Zaferi Kesinleştirmek İçin Yeni Atılım Dönemine Yüklenelim" başlıklı yazıda;

"... Mart ayı ortalarından günümüze kadar adına ateşkes denilen bir siyasal hamle sürecini başlattık. En önemlisi, güçlerimizin hazırlık sürecini derinleştirilmesi ve sağlamlaştırılmasına yol açtı. İyi biliyoruz ki, bu sağlamlaştırma çok gerekli idi. Yapımız sanıldığından daha fazla amatör yanılgılı ve savaş gerçeğine karşı bir çok eksiklikle dolu bir yapıydı.

.... Savaşta düşmanı tanımak çok önemlidir. Politikaları ve bütün yönleriyle düşmanı tanımak çok önemlidir. Birincisi budur. İkincisi kendimizi tanımak en önemlisidir. Bu yaza girerken, hemen hemen bütün eyaletlerimizde savaşı geliştirebilecek gücün konumlandırıldığını biliyorsunuz. Bütün stratejik dağlık alanlar gerillaya kavuşturulmuştur. Gerillanın en az bir yıl savaşabilecek lojistiği sağlanmıştır..." şeklinde beyanda bulunmuştur. (Kls:14/Dizi:18)

9) Serxwebun dergisi, Ağustos 1993, sayı 143, sayfa 9'da yer alan "15 Ağustos özgürlük yürüyüşünün 10. Zafer yılı 10. Savaş yılında gelişme olasılıkları" başlıklı yazısında;

"... 15 Ağustos atılım, stratejik savunma içinde bir taktik saldırı hareketi olarak doğdu. Şimdi topyekün savaşın ikinci aşaması gelişiyor ve yaşanıyor. Savaşan tarafların ikisi de hem PKK hem de T.C. topyekün savaş ve seferberlik ilân etmiş durumda..." şeklinde beyanda bulunmuştur. (Kls:14/Dizi:18)

10) Serxwebun dergisi, Mayıs 1994, sayı 149, sayfa 23'te yer alan "Savaş Gerçekleri ve Taktikleri Üzerine" başlıklı talimat yazısında;

".... Savaşta acıma yoktur. İnsan insana acır, denilir. Doğru, insan hayvanlara da acır. Ama, canavarlara, canavarlaşan insanlara acımak, acıyanın sonunu getirir. Bunun tasfiye olmaması getirmekten başka bir sonucu da yoktur. Daha da öteye gidiyoruz ve diyoruz ki, düşmana gözü karaca vurulmalı, her vuruşta kinimiz fışkırmalıdır..." şeklinde örgütüne ve militanlarına talimat vermiştir. (Kls:14/Dizi:18)

11) Sanık Abdullah ÖCALAN tarafından kaleme alınan ve Almanya'dan posta kanalıyla Nusaybin İlçe Emniyet Müdürlüğüne gönderilen 17 Ocak 1992 tarihli ve "Ayaklanma Taktiği Üzerine Tezler ve Görevlerimiz" başlıklı yazısında;

".... Devrimci bir parti, bir anlamda basitten karmaşığa giden bir ayaklanma sorununu gündemine koymadan devrim yapamayacağı gibi ayaklanmanın gerilla tarafından beslenmesini ve korunmasını esas almadan bu temelde gerillayı sağlamca oturtmadan ve netleşmeye ulaştırmadan devrimi gerçekleştiremeyiz.

... Halk milisleri kentlerde iyi bir hazırlık içinde olmalıdır. Mahalleler gerektiğinde milislerle savunulmalıdır. Milis, gerillanın bir alt basamağı olarak işlem görmelidir. Hemen katılmasa bile halkın silâhlı hazırlığı olmalı ve günü geldiğinde silâhlarını çıkarıp kullanabileceği düzeye getirilmelidir..." şeklinde yönlendirmede bulunmuştur. (Kls:14/Dizi:14)

12) Terör örgütünün 1994 yılında yapılan II. Ulusal Konferansı'nda belirlenen eylem hedefleri:

"- T.C.'nin eğitim ve kültür kurumlarının çeşitli birimlerde tasfiye edilmesi,

- T.C.'nin yargı sistemini işlemez hâle getirerek tasfiye edilmesi,

- Ordu bir bütün olarak hedeftir.

- Ordu, özel tim, korucular, polis, mit, sivil savunma hedeftir.

- Turizm işletmeleri, maden işletmeleri, petrol boru hatları, petrol işletmeleri, enerji kaynakları, fabrikalar, termik santraller, silâh sanayii, ulaşım ve haberleşme sistemleri... Bunların tahrip edilmesi, işlemez hâle getirilmesi ve kamulaştırılması esastır." şeklinde belirleme yapılarak terörü Türkiye sathına taşımak amacıyla ARGK-ERNK bünyesinde eylem birlikleri oluşturup, yukarıda belirtilen sahalarda eylem yapmak üzere görevlendirilmiştir. (Kls:4/Dizi:79-169)

13) Terör örgütünün V. Kongresi'nde belirlenen eylem stratejisi:

"Hareketli savaş tarzının tek taktik olarak uygulanmaması, buna paralel olarak suikast, sabotaj, pusu, baskın, çatışma, kuşatma gibi eylem biçimlerinin iç içe gerçekleştirilmesi, kurtarılmış alanlar oluşturulması, geçici köy korucularının aileleriyle birlikte imha edilmesi" şeklinde belirlenmiştir.

Yukarıda belirtilen eylem kararları, sanık Abdullah ÖCALAN'ın başkanlığında düzenlenen konferans ve kongrelerde alınmış ve akabinde Türkiye'ye gönderilen terör örgütü mensuplarınca uygulamaya konulmuştur. (Kls:3/Dizi:6)

b) Terör Örgütü PKK'nın Karadeniz'e Açılım Faaliyetleri

1995 yılında K. Irak'taki Haftanın bölgesinde yapılan PKK örgütünün V. Kongresi'nde alınan karar gereği olarak 1997 yılında Karadeniz ve Toroslara açılım faaliyetleri adı altında adam öldürme, gasp, soygun gibi terörist faaliyetler bu bölgelere taşınmıştır.

Sanık Abdullah ÖCALAN ifadelerinde, bu faaliyetini Türkiyelileşme olarak belirtmiş ise de, aslında bu faaliyetlerinin terörün Türkiye sathına yayılmasıdır. Bu terörist faaliyetin iki amaca yönelik olduğu anlaşılmaktadır.

a) Silâhlı faaliyetlerini Doğu ve Güneydoğu Anadolu'dan Anadolu'nun diğer bölgelerine taşıyarak sürdürmek,

b) Silâhlı terör faaliyetlerinin bölge dışına taşmasıyla bu bölgede faaliyet gösteren diğer terör örgütleri ile (DHKP/C, TİKKO gibi) yeni ittifaklar geliştirmek ve bu bölgede bulunan halk arasında ayrılıkçı düşünceyi geliştirerek kendi saflarına çekmek.

Bu çerçevede Karadeniz'e açılım adı altında terörü bu bölgeye taşımıştır.

Tunceli, Erzincan üzerinden; Giresun ve Gümüşhane bölgelerine,

Sivas üzerinden; Tokat, Ordu kırsalına açılım adı altında gasp, soygun, adam öldürme, adam kaçırma gibi terör faaliyetlerini bu bölgeye taşımıştır.

- Terör örgütünün Tokat bölgesinde yukarıda belirtilen stratejiye uygun olarak terör faaliyetleri 26.05.1997'de Tokat Kurtuluş Un Fabrikası'nın basılarak 3 kişinin öldürülmesi olayıyla başlaması (Hazırlık: 1997/275);

- 07.06.1997 tarihinde Tokat, Niksar İlçesi, Gökoluk Köyü yakınlarında bulunan PTT'ye ait radyolink istasyonuna saldırı yapılması (Hazırlık: 1998/44);

- 27.07.1997 tarihinde Almus İlçesi, Ceget Kasabası çıkışında askerî araca silâhlı saldırı yapılması (Hazırlık: 1997/368);

- 30.08.1997 tarihinde Reşadiye İlçesi, Bostankolu köyü, Sirkaya mevkiinde yol çalışmaları yapan araçların yakılması (Hazırlık: 1997/413);

- 14.10.1997 tarihinde Reşadiye İlçesi, Sazak Köyü bölgesinde jandarma timine pusu kurularak 4 askerin şehit edilmesi ve 1 askerin yaralanması (Hazırlık: 1998/7);

- 30.11.1997 tarihinde Almus İlçesi Kızıldere köyü girişinde sayımda görevli askerlere ateş açılması (Hazırlık: 1998/14);

- 20.11.1997 tarihinde Almus İlçesi, Çiftlik köyü Arhut yaylasında güvenlik kuvvetleriyle silâhlı çatışmaya girilmesi (Hazırlık: 1998/12),

- 15.07.1997 tarihinde Almus İlçesi, Bakımlı köyü Kızıliniş mevkiinde kara yolunun kesilerek yolcuların özel eşyalarının gasp edilmesi (Hazırlık: 1998/10),

- 14.12.1997 tarihinde Niksar İlçesi, Arpaören köyü, Fatlı mevkiinde MİMSAN Kireç Sanayine baskın yapılması (Hazırlık: 1998/62),

- 06.07.1998 tarihinde Niksar İlçesi Akkuş kara yolunun kesilmesi, otobüsün yakılarak otobüste bulunan Ünye İlçesi Cezaevi 2'nci Müdürü Mustafa ERYILMAZ'ın öldürülmesi (Hazırlık: 1998/325),

Olaylarıyla devam etmiştir.

Sivas-Tokat bölgelerinde DHKP/C ve TİKKO adlı terör örgütleriyle iş birliği yaparak "Birleşik Kuvvet" adı altında ittifak oluşturmuş, bu oluşum içinde yol kesme, adam öldürme, gasp, soygun gibi terörist eylemlerini sürdürmüştür.

c) Sanık Abdullah Öcalan'ın Türkiye Sınırları İçinde Terörist Faaliyetler Yürüten Örgüt Mensuplarına Gönderdiği Telsiz Talimatları

1) 17.10.1996 tarihli telsiz talimatı (Diyarbakır Emniyet Müdürlüğü'nce izlenmiştir):

Yani böyle dönemlerde gücü dağıtmak, gücü son derece düşmanı boşa çıkaracak, yıpratıcı bir tarzda düzenlemek zor değil. Küçük birimlere ayrılmak gerekir. Çok olmak değil, düzelmek gerekir.

... Köylere girişlere bakıyorum; Koruyucu köyüne giriyorsunuz, bilmem lojistik için hem de koruyucu köyü olduğunu bilmiyordum. Köyde asker olduğunu bilmiyordum, diyorsunuz. Şimdi hiçbir gerilla bu duruma düşer mi? Tanımadığı bir köye böyle girer mi?.. Defalarca uyardık. Yani hareketiniz böyle durumdadır.

... Bugün basında özellikle bir temel taktik hususunu ben işledim. Bırakın onu, ülke genelinde olduğu kadar, eyalet seviyesinde bir temel, bir eylem anlayışımız vardır. Nedir o? Ve tüm çalışmaları buna göre ayarlıyoruz. Eylemden oluşuna kadar herşey böyle birbirini güçlendiren bir biçimde yürüyor. Ama biz bakıyoruz, eyaletin bir bölgesi beklenmedik bir şey yapmış, tüm eyaleti allak bullak ediyor.

... Hiç olmazsa önümüzdeki süreci kazanmaya çalışacağız. Tüm birlik, komuta ve elamanlarımızı, savaşçılarımızı böyle artık anlayabilecekleri doğruyu, temsil edebilecekleri, yakalayabilecekleri ve dolayısıyla yürüyebileceklerine çalışmalıdırlar.

... Peki şimdi ben, kısa bir mesaj verebilirim. Hatta Dersim'deki yoldaşlara da bu arada verebilirim. Dersim eyaletindeki tüm savaşçı yapımıza, değerli yoldaşlar, girişte de vurguladığım gibi geçirdiğimiz süreci, artık oldukça olgunlaşmış bir çözümlenme süreci olduğunu her bakımdan siyasal, askerî olarak kendimizi bütün gelişmelere cevap verebilecek imkân ve olanaklara kadar yine nitelikler kadar verebilecek bir düzeyi yakalamış bulunuyorsunuz.

... Küçük rakamlarla yetinememe en kapsamlı bir eylemi düzenlemeye kadar biz bu işi yürütebiliriz. Ve bu konuda da kül tutmayan, ne yaptığını bilen, sonuç almasını diyebilmelisiniz.

... Bir gerilla mangamızın bile destan yazacağı artık gösterilmelidir... Kayıp olmaz demiyorum. Anlamsız kayıpların tekerrür etmeyeceği kanısındayım." (Kls:19/Dizi:2)

2) 31.10.1996 tarihli Parti Önderliği Telsiz Talimatı (Diyarbakır Emniyet Müdürlüğünce izlenmiştir):

- Adana ilinde bombalı intihar eylemi düzenleyen Pınar-Perşen (K) Leyla KAPLAN'ın intihar olayıyla ilgili;

"... Gördünüz, en son bir sempatizan genç kızımız bile kendi başına ne kahramanca eylem yapıyor. Evet. En zayıf olan Leyla biraz, öyle çok eğit-

tiğimiz, çok tecrübe kondurduğumuz birisi de değil. PKK'nın ruhunu biraz alan düşmanı sarsacak eylemi gerçekleştiriyor.

... Bütün güçler için söylüyorum. O geçen günkü genç kızın anasına yalnız bunun anısına saygılı olun. Ne kadar değerli olursanız. Peki bunun karşısında sizin aklınızda ne var. Yetki var. Komutanlık var." (Kls:19/Dizi:3)

3) 17.11.1996 tarihli Telsiz Talimatı (Diyarbakır Emniyet Müdürlüğünce izlenmiştir):

30.06.1996 günlü Tunceli'de bombalı intihar eylemi düzenleyen Zilan (K) Zeynep KINANCI'nın eylemi ile ilgili olarak;

"... Unutmayın ki, Zeynep KINACI'lar sizin aklınızın en büyük sembolü olarak neye ve nasıl yaklaştığını, ideolojide, siyasette, planlamada, örgütlenmede ve uygulamada gösterdi. Bizim için bu her anlayışınızda, alınızda, tüm ülkede daha fazla emredici bir sorumluluk yaratır. Yani, sıradan ele alınamaz. Sıradan yaşanılamaz. En büyük ülkemiz, ben büyük yaşamak istiyorum, ben büyük eylemin sahibi olmak istiyorum, diyor. Bunu ne pahasına olursa olsun egemen kılacaksınız" (Kls:19/Dizi:4)

4) 18.03.1997 günü Diyarbakır kırsalına yönelik eylem talimatı (Diyarbakır Emniyet Müdürlüğünce izlenmiştir)

Diyarbakır Nevruz kutlamaları ile ilgilidir.

"... Bunu mutlaka doğruya yakın yapıyorsunuz. En önemlisi de çok büyük bir taktik zenginlikle ekonomik ve sosyal, kültürel hemen hemen düşmana zarar veren ne varsa en az kayıpla sonuçlanabilecek, basitten karmaşığa doğru çok zengin bir eylemcilikle bu düşmanı perişan etmeliyiz. Ona artık bu ülkede kolay barınamayacağını, bu ülkeyi eskisi gibi yönetmeyeceğini, bu ülkenin en az kendisi kadar bir sahibi olduğumuzu gösterinceye kadar büyük bir inatla üzerinde durmalıyız ki, tek yaşam şansımız da budur." (Kls:19/Dizi:5)

5) 16.04.1997 günlü telsiz talimatı (Diyarbakır Emniyet Müdürlüğünce izlenmiştir)

Kuzey Irak operasyonuyla ilgili;

Sanık Abdullah ÖCALAN'ın tüm sözde eyaletlere mesajında:

Düşmanı kapsamlı bir masrafa sokmak, bu tarzı ısrarla dayatmak yine bu taktiğin gerektirdiği işte bütün bu özelliklerle bilinen noktalara baskın yapabilinir, yine zayıf noktalarda gözönüne getirelerek bu gibi tarzlar geliştirilebilinir.

... Bu savaşı çok kısa süreli çatışmalar dayatarak yürütmemeliyiz. Süresini uzatarak derinleştirerek ve imha yaklaşımlarından ziyade bütün bunları gözardı etmemekle birlikte ve sürekli zayıf noktaları düşünerek netleştirmeyi esas almaktır. En azından önümüzdeki 6 ayı böylesine bir gerilla anlayışıyla karşılamayı hedeflemeliyiz.

.... Güneyde geliştirecek hiç şüphesiz siyasî çalışmalar da var. Askerî bir durum olduğuna göre düşmanın olmadığı her yere biz girebiliriz. Halkı da bunlara karşı çeşitli propagandalarla diğer örgütlenme yollarıyla bunlara karşı çıkartacağız. Kitle çalışmalarına giderek çeşitli aşiret, kişi, örgütle ileteceğiz.

... Yenilgi ve kaybı bir kader olmaktan çıkartmaya, bunun tarihini artık gericiliklerine itmeye, herşeyi başarıya götürür. Militan tarzdan yine ulaşmaya çağırıyorum." Şeklinde talimatlar vermiştir. (Kls:19/Dizi:6)

6) 22.05.1995 tarihinde sanık Abdullah ÖCALAN'ın terör örgütünün üst düzey sorumlularıyla yaptığı görüşmede verdiği talimatta:

Savaşa yaklaşmanızda düşmanın dayatma istediği koşullar olmamalıdır. Ne kadar dayatırsa o kadar her zaman dediğim gibi beklenmediği ve bilmediği noktalardan sonrasında biz dayatmalıyız. Gerilla her zaman bunun için insiyatifini elinde bulundurur. Düşmanın değil, bizim dayatmalarımız esas olmalıdır. Düşmanı her zaman kontrol altına bizim almamız lâzımdır." şeklinde beyanda bulunmuştur. (Kls: 19/Dizi: 1)

7) 05.01.1998 tarihinde sanık Abdullah ÖCALAN'ın telsiz talimatında:

Şimdiden savaş planlarımızı somuta göre, plana göre, güce göre doğru yapacaksınız. Tecrübeniz var. Hayat size netleştirmeyi, neyi nasıl davranacağını farklı bir eylem çizgisi izleyeceğiz. Metropollere kadar çok farklı planlarımız olacak. Özellikle olası istila seferlerine, operasyonlara karşı eylem tarzınızda değişiklikler olacak. Kentlere giriş tarzınız, faşist çeteleri dağıtma tarzınız, sivil faşistleri darbeleme tarzınız, önemli değişiklikleri getireceksin. Daha şimdiden yoğunlaşmanız gerekiyor... Türkiye'ye doğru yayılıyoruz. Hem coğrafyada genişleme, hem tarzda derinliğine eylem tarzınız, savaş tarzınızı müthiş geliştirebiliriz ve bunlara yaratıcı yaklaşacaksınız..." şeklinde beyanda bulunmuştur.

Sanık Abdullah ÖCALAN'ın yasadışı PKK örgüt mensuplarına verdiği emir ve talimatları içeren konuşmalarının yer aldığı (12) adet VHS video kaseti ile (27) adet teyp kaseti çözümleri (3) klasör hâlinde ektedir. (Kls:19/Dizi:7)

d) Terör Örgütü PKK'nın Yakalanan Elemanlarının Katıldıkları Olaylara İlişkin ve Sanık Abdullah Öcalan'la İlgili Beyanları

Sanık Abdullah ÖCALAN'ın faaliyetlerinde temel aldığı düşünce tarzı üzerine değerlendirme:

Dünya üzerindeki devlet topluluklarının her birinde olduğu gibi Türkiye toplumunda da değişik insan grupları vardır. Bu topluluklardan birini esas alarak, diğerlerine karşı ona üstünlük sağlayıcı sistem oluşturmak ve bu amaçla ırksal bir yaklaşımla sindirme amacına yönelik olarak öldürme, yağma, yıkma, tahrip etme gibi fiileri işlemek, toplumun sosyolojik yapılanmasına aykırı bulunmaktadır.

Tarihin hiçbir döneminde böyle bir yapılanmanın başarı şansı olmamıştır. Toplumsal hayatın birlikteliği, o toplumu oluşturan insanların birbirlerine karşı özverili davranmaları, feragat sahibi olmalarıyla mümkündür.

Devlet olmak ise, toplumda farklı olarak onu oluşturan insanların yek diğerine bağlılığı ile oluşur ve kuvvet kazanır. Toplumların tarihine bakıldığında bir sınıfın veya kesimin hâkimiyetini esas alan baskıcı sistemlerin uzun zamanlı olamadıkları ve kendi getirdikleri kurallar ile çelişkiye girerek yok oldukları görülmektedir.

Sanık Abdullah ÖCALAN, insan yaradılışına aykırı kendi içindeki kuralları ile çelişik olan sadece şiddet, kıyım, öldürme ve baskıcı kıstasları esas alan Marksist-Leninist teorinin kurallarını Türk toplumu üzerinde uygulamak istemiş ve bu yönde örgütlü katliam yöntemlerini geliştirmiştir.

Sanık 1975 yıllarında taslak hâlinde hazırlanan ve 1978 yıllarında kitap hâline getirdikleri yasadışı PKK örgütünün manifestosu özelliğindeki "Kürdistan Devriminin Yolu" isimli broşürde Türk toplumunun bir bölümünü ayrı halk olarak nitelemiş ve bu bölümün, çeşitli evrelerden geçecek halk savaşına hazırlanması gerektiğini belirterek daha başlangıçta amacının şiddete dayalı olduğunu ortaya koymuştur.

Sanığın kendi ismini taşıyan kitaplara bakıldığında;

- Abdullah ÖCALAN, Seçme Yazılar, Birinci Cilt, Sayfa 81'de;

"... Halkların kendi tarihlerini yapmaları toplumun en ilerici sınıfın (proletarya) askerî ve örgütsel önderliği ile oluşur..." (Kls: 14/Dizi:9)

- Abdullah ÖCALAN, Seçme Yazılar, Birinci Cilt, Sayfa 123'te;

"... Diktatörlük vazgeçilmez bir araç olarak komünist evreye kadar proletaryanın mutlaka başvurması gereken silâhıdır.

... Şiddet vazgeçilmez bir öneme sahiptir. Marks ve Engels, proletarya iktidara giderken şiddet sorununun kesinlikle gözardı edilmemesi gerektiğini söyler. Paris Komünü üzerine değerlendirmelerinde de şiddete

başvurulmasını değil, daha az şiddet kullanılmasını eleştirirler..." (Kls:14/ Dizi:9)

- Abdullah ÖCALAN, Seçme Yazılar, Birinci Cilt, Sayfa 144'te;

"... Dünya sosyalist devriminin sorunlarına yaratıcı Marksizm ve Leninizmle cevap vermek gerekiyor..." (Kls:14/Dizi:9)

- Abdullah ÖCALAN, Seçme Yazılar, Birinci Cilt, Sayfa 157'de;

"... Engels, Alman ulusuna gerekirse savaşın, zorla dayatılması ve bunun başını da proletaryanın çekmesi gerektiğinden bahseder..." (Kls:14/ Dizi:9)

- Abdullah ÖCALAN, Seçme Yazılar, Birinci Cilt, Sayfa 195'te;

"... Silâhlı mücadele halk ayaklanması ve örgütlenme son derece iç içe gelişen, birbirlerini zorunlu kılan özelliğe sahiptirler..." (Kls: 14/Dizi:9)

Şeklinde sözleri ile sanık Abdullah ÖCALAN, temel aldığı felsefî düşünceyi açıklamıştır.

- Terör örgütünün başı olan sanığın 1979 yılında hazırlanan ve 30 Temmuz 1979'da kamuoyuna açıklanan "PKK Kuruluş Bildirgesi"nde şiddeti ön plana alarak gelişmenin savaş ortamı içinde mümkün olacağına inandığını belirterek, halk düzeninin ancak uzun vadeli savaştan sonra kurulabileceği şeklinde görüşleri esas almıştır.

Böylece sanık, hedefe ulaşmada şiddeti temel bir yöntem olarak benimsemiş, yasadışı PKK örgüt mensuplarının da kırda, kentte silâhlanarak yağma, öldürme, yakma gibi terörist faaliyetlerini tırmandırmalarına sebep teşkil etmiştir.

12 Eylül 1980 Harekâtından sonra Suriye ve Lübnan'a kaçabilen örgüt elemanlarının yeniden organize edilerek Türkiye içine salınması amacına yönelik hazırlık faaliyetleri yapılmış ve öncelikle geliştirilmiş bir şiddet teorisi oluşturulmuştur.

Bu dönemde "Kürdistan'da Örgütlenme Üzerine", "Kürdistan'da Çözüm Yolu", "Kürdistan'da Zorun Rolü" isimli örgütlenme ve şiddet ilkelerini belirleyen kitaplar hazırlanmıştır.

Kürdistan'da Örgütlenme Üzerine isimli kitapta (Sayfa:192-193);

"... Kuzey Batı Kürdistan'da yaratılacak olan ulusal kurtuluş cephesinin çeşitli alanlarda geliştireceği ilişki ve ittifakları olacaktır. Herşeyden önce Türkiye'nin anti-faşist devrimci demokratik hareketiyle ittifakını ve cephesini geliştirmek durumundadır. Türkiye'deki devrimci demokratik hareketle ortaklaşa bir iktidar savaşını yürütmek, Kürdistan devrimiyle Türkiye

devriminin zamandaşlığını sağlamak, buna hem Kürdistan ve hem de Türkiye devrimi açısından özen göstermek gibi bir sorunu vardır..." (Kls:14/Dizi:12)

Aynı kitap 213 üncü sayfasında;

Biz ulusal kurtuluş mücadelesini böyle gelişmiş savaş düzeyine ulaştırmak için ise silâhlı propaganda ile başlanması gerektiğini ajitasyon, propaganda ve örgütlenme görevlerinin başarılmasının temel aracının silâhlı propaganda olacağını, devrimci yapının yaratılmasında temel iskele görevini silâhlı propagandanın göreceğini belirtiyoruz...

... Bu konuda Hochiminch, 1944'lerden önceki Vietnam koşullarında; '... Ne bir gerilla savaşını ve ne de bir halk ayaklanmasını başlatabiliriz. Ama, bunları hazırlamak için silâhlı propaganda uygulamaya ihtiyacımız vardır.' der, Kürdistan koşullarında bu daha da açık ve dayatıcı bir gerçektir..." şeklinde beyanda bulunmuştur. (Kls:14/Dizi:12)

Kürdistan'da Zorun Rolü isimli kitapta (Sayfa:304-305);

Biz gerilla savaşıyla hareketli savaşı bir arada uygulayarak düşmanın askerî üstünlüğünü yok etmeye ve onu daha geriletmeye, özellikle de kendi güçlerimizi toparlayıp geliştirmeye ve Türkiye'deki devrimci gelişimini hızlandırmaya çalışacağız. Bu stratejik denge aşamasında Kürdistan'da devam eden gerilla savaşıyla hareketli savaş eğer Türkiye'de de gelişmiş bir devrimci savaşla desteklenirse ve Türkiye'de büyük kentler de dahil olmak üzere bir proletarya ve halk ayaklanması gündeme gelirse bu ayaklanma durumu Kürdistan'a kadar genişletilerek Türkiye ve Kürdistan'da girişilecek halk ayaklanmalarıyla burjuva ordusu dağılabilecek, devriminin siyasî üstünlüğü böylece askerî üstünlüğe de dönüştürülerek burjuva iktidarı yıkılıp devrim zafere götürülebilecektir..." şeklinde beyanda bulunmuştur. (Kls:14/Dizi:11)

Kürdistan'da Çözüm Yolu isimli kitapta (Sayafa: 196);

"Siyasal İlke ve Hedefler" başlıklı bölümde;

"... Eylem alanında halkın temel gereksinmelerinden yola çıkarak ve kendiliğinden gelişme durumundaki kin, öfke ve protesto hareketlerinden miting, yürüyüş gibi daha ileri siyasal eylemlerin geliştirilmesi, silâhlı propaganda, genel ve kısmî ayaklanmalar, halk savaşının basit gerilla biçimlerinden en gelişmiş biçimlerine kadar uygulanması..." şeklinde beyanlarda bulunmuştur. (Kls:14/Dizi:13)

Baskı, şiddet ve terör sadece teoride değil, uygulamada da sanık Abdullah ÖCALAN'ın başvurduğu yöntemler arasında bulunmaktadır.

Sanık, terör örgütü başı olarak şiddet ve terör uygulamalarında Marksizm ve Leninizm ilkelerini adım adım uygulamaya koymuştur. Yurt dışında (Suriye, Lübnan, K.Irak, İran, Yunanistan gibi.) ülkelerin istihbarat birimleriyle irtibat kurarak bu ülkelerde oluşturulan örgüt kamplarında örgüt militanlarına siyasî ve askerî eğitim vermiştir. (Dosyada mevcut bant kayıtları ve sanığa ait kamp fotoğraflarında açıkça görülmektedir.) (Kls:21-35-36-37)

Sanık, kamplarda siyasî ve askerî eğitim verdiği gibi örgüt mensuplarını adam öldürmek, gasp, soygun yapmak, pusu kurmak, köy basmak, adam kaçırmak, köy yakmak, yıkmak gibi eylemlerde bulunmak üzere silâhlı olarak Türkiye'ye göndermiş, böylece terör faaliyetlerinin acımasızca uygulanmasını gerçekleştirmiştir.

Türkiye topraklarında eyaletler adı altında yapılanmaya giderek, Türkiye'nin her bölgesinde terörün her çeşidini uygulamaya koymuştur.

Sanık ifadesinde; "Bir kurşun atmadım" şeklinde beyanda bulunmasına karşın, eğitim vererek Türkiye'ye gönderdiği örgüt elemanlarının işlediği cinayetler ve toplu katliamlar karşısında "Maalesef bu kadar adam ölmüştür" şeklinde aciz bir ikrara yönelmiştir.

Sanığın yurt dışında oluşturduğu örgüt kamplarında eğitim vererek Türkiye'ye gönderdiği terör örgütü mensupları eylemler sonrası yakalanmışlardır. Yakalanan birkısım terör örgütü mensuplarının kendi beyanlarıyla terörün nasıl yapıldığı, eğitimde sanık Abdullah ÖCALAN'ın rolü aşağıdaki sanık beyanlarında açıkça görülmektedir.

Yakalanan Sanıkların Beyanlarına göre;

1- YILDIRIM MERKİT (Ali ve Şahan'dan olma, 1956 Tunceli doğumlu, suç tarihinde Eğitim Enstitüsü öğrencisi olup, Diyarbakır Sıkıyönetim 1 No'lu Askerî Mahkemesi'nin 30/04/1982 tarihli oturumundaki beyanı)

"... Merkez Komite üyesi olduğum doğrudur... 13 Temmuz 1979 tarihinde Merkez Komitesinde görev aldım. Merkez Komitesinde görev almadan önce örgütle ilişkim, daha doğrusu bireysel ilişkim, 1976 yılında Ankara'dan Tunceli'ye gelen Şahin DÖNMEZ ve Haydar KAYTAN vasıtasıyla olmuştur... Daha sonra Karakoçan ilçesinde bir mahallede Abdullah ÖCALAN bir toplantı yaptı. Bu toplantıya yukarıda isimlerini saydığım şahıslarla birlikte Delil DOĞAN, Mehmet BAYIK ve Resul ALTINOK ve şimdi isimlerini hatırlayamadığım birkaç kişi katıldı. Toplantıda Abdullah ÖCALAN, toplumlar, sömürgecilik ve Kürdistan tarihi üzerine konuşma yaptı. Bu şekildeki grup faaliyetlerimiz 1979 yılı başına kadar sürdü... 1979 yılında Şahin DÖNMEZ Tunceli'ye geldi, komitelerin oluşmasını söyledi.

Ben Yıldırım MERKİT bölge sorumluluğuna getirildim... Duran'la beraber Urfa'ya gittim. Nusret ÇAKAR'ın evinde Cemil BAYIK'la buluştum. Orada Cemil BAYIK yeni bir Merkez Komitesi oluşturulacağını, benim de Merkez Komiteye getirileceğimi söyledi... Cemil BAYIK'la toplantı yapıldıktan sonra eyalet örgütlenmesine geçildi... 13.07.1979 tarihinden önce Abdullah ÖCALAN, Cemil BAYIK ve Duran KALKAN bir toplantı yapmışlar, bu toplantıda eyalet örgütlenmesine gidileceği kararlaştırılmış ve üç ayrı eyalet kararlaştırılmıştır... Eyaletler; Kuzey Eyalet, Orta Eyalet, Güney Eyalet olmak üzere üç kısma ayrılmıştır...

... Kuzey Eyalete; Kars, Ağrı, Erzincan, Elazığ, Bingöl, Tunceli ve Muş illeri, Orta Eyalete; Diyarbakır, Siirt, Mardin, Hakkâri ve Van illeri, Güney Eyalete; Urfa, Adıyaman, Gaziantep illeri bağlanmıştır.

.... Abdullah ÖCALAN'ın yurt dışına çıkması üzerine Cemil BAYIK, Duran KALKAN ve ben Merkez Yürütmeye getirildik. Bu sıralarda Merkez Komitesini Abdullah ÖCALAN, Mehmet KARASUNGUR, Yıldırım MERKİT, Baki KARER, Mehmet Hayri DURMUŞ, Duran KALKAN ve Cemil BAYIK oluşturuyordu... Yurt dışı temsilciliğine Abdullah ÖCALAN getirilmişti..." (Kls:16/Dizi:1)

2- Hasan ŞERİK (İbrahim Ali ve Fatma'dan olma, 1956 doğumlu, Sivas, Divriği, Karaöge köyü nüfusuna kayıtlı olup, Adana 1 No'lu Sıkıyönetim Askerî Mahkemesi'nin 1982/870 Esas sayılı dosyasında 19.08.1983 günlü verdiği ifadesinde)

"... 1975-76 yıllarında Ankara'da eğitim çalışmaları içinde bulundum. Eğitim çalışmalarına Abdullah ÖCALAN da katılıyordu. Cemil BAYIK 1978 ortalarına kadar PKK ile ilgili propaganda yapıyor ve bildiri dağıtıyordu. Afiş asıyordum... Ankara'dan Antep'e parti tarafından gönderildim... Antep Bölge Sorumluluğu görevi verildi." (Kls:18/Dizi:1)

3- Abdulkadir AYGAN (Mehmet ve Zeynep'ten olma, 1958 doğumlu, Urfa Suruç İlçesi Molla Hamza Köyünden olup, Adana 1 No'lu Sıkıyönetim Askerî Mahkemesi'nin 1985/339 Esas sayılı dava dosyasında 25.12.1985 tarihli celsede doğruladığı 05.11.1985 tarihli Savcılık ifadesinde)

29.08.1978 tarihinde Nizip'e Mehmet ECE'nin cenazesi için Antep'ten APO'cular gelmişti. Abdullah ÖCALAN, Nizip'te Aynur YILDIRIM'ın evine gelmişti... Mehmet Emin YILMAZ'ın evinde toplanıldı... Evde Mehmet Ali YILMAZ, Mustafa KARASU, Mustafa KESER, ben Arif GÖKTAŞ, Hüseyin SARIÇİÇEK ve soyadını bilmediğim Faruk adlı kişiler vardı... Abdullah ÖCALAN, Mehmet ECE'nin ölümüyle ilgili konuşma yaptı. Bizlere 'Mehmet ECE'nin kanı yerde kalmamalı, intikamını almalısınız' diye konuştu. Sonra da Abdullah ÖCALAN, yanına Arif GÖKTAŞ ve Hüseyin SARIÇİÇEK'i alarak evden ayrıldı... O tarihte Ni-

zip APO'cular sorumlusu Mustafa KARASU idi. Mustafa KARASU bize, 'misilleme yapmamız gerekir' dedi... Elimdeki silâhla 4-5 metreden Mustafa BAYKUŞ'a ateş ettim." (Kls:18/Dizi:3)

4- Ali OZANSOY (Tilki (K), Asef ve Fatma'dan olma, 1953 doğumlu, Gazi Antep Pazarbaşı Mahallesi nüfusuna kayıtlı olup, Diyarbakır 1No'lu Sıkıyönetim Askerî Mahkemesi'nin 1985/257 Esas sayılı dosyasında..... tarihli oturumundaki ifadesinde)

"... Halep'in Kobani ilçesinde 1 Ocak 1981 tarihinde Lübnan El Bekaa Vadisi'ndeki El Havuş Kampı'na geldik. Kamp Filistinlilere aitti. Türkiye'den APO'cular olarak yalnız biz gelmiştik. Kampa daha sonra Cemil BAYIK geldi... Nisan ayından sonra Hırbitruha Kampı'na gönderildim. Kampta diğer sol örgütler de vardı. (DEV-YOL, Rızgari gibi)... Ben, Şahin KILAVUZ, Solmaz ÖMÜRCAN, Suriye-Lübnan hududundaki Helvi Kampı'na çağrıldık. Kampta PKK'nın 1. Konferansı'nın yapılacağı ve bu konferansa katılacağımız söylendi...

... Helvi Kampı'nda diğer sol örgütler de vardı. Kampın çevresinde Suriye'nin Sam-6 füze bataryaları vardı... Kampa Abdullah ÖCALAN da geldi. I. Konferansa katılacak gruplar grup grup geliyordu. Abdullah ÖCALAN, toplantılar tertip ediyor ve kendisinin hazırladığı Politik Rapor şeklindeki teksir hâlindeki notları gruplara dağıtıyor ve okumamızı istiyordu... bu kamp konferans öncesi tamamen bizim elimize geçmişti.

... 15 Temmuz 1981'de I. Konferans başladı. Abdullah ÖCALAN, kendisini Divan Başkanı olarak ilân etti. Yanında Merkez Komite üyeleri vardı... Politik Rapor'daki kararlar kabul edildi. Merkez Komite teşkil edildi... Gruplara Türkiye'ye girdikten sonra ne yapacakları yönünde talimatlar verildi. Kampta Kürdistan'da Zorun Rolü isimli seminerler verdi. Bu kitap hâline getirildi. Kitap Marksist-Leninist ilkelere bağlı uygulanacak askerî çizginin aşamalarını içermektedir.

... 20-25 Ağustos 1982 tarihinde PKK'nın II. Kongresi Suriye toprakları üzerindeki bir kampta yapıldı. Halep bölgesinden 8 kişi olarak katıldık. Abdullah ÖCALAN'ın açılış konuşmasıyla başladı, toplam 60 kişi kadardı... PKK Merkez Komitesi çalışma raporu kongreye sunuldu ve kararlar alındı. Merkez Komite üyelerini bizzat Abdullah ÖCALAN seçiyordu... Türkiye'ye girme aşamasına gelindiğini bunun için de elverişli zeminlere doğru kayış hazırlığına başlanacağını, kongreden sonraki asgarî bir yıl içerisinde örgütün askerî faaliyetini yürütecek olan silâhlı propaganda birliklerinin kadro, silâh, üst ve donanım bakımından hazırlanmasının gerektiği, Avrupa'daki faaliyetlerin yeniden ele alınarak amaca uygun bir şekilde düzenlemesinin gerektiği yolunda kararlar alınmış ve gruplar bölgelerine faaliyet için dağıtılmıştır..." (Kls:18/Dizi:2)

5- Remzi PİŞKİN (Hebun (K), Süleyman ve Hüsna'dan olma, 1968 doğumlu, Silvan ilçesi Kayadere Köyünden olup, Diyarbakır 1No'lu Sıkıyönetim Askerî Mahkemesi'nin Yedek Hâkimliğindeki 31.10.1994 tarihli ifadesinde)

"... Suriye'de kampta Abdullah ÖCALAN'la buluştum. Bilahare PKK örgütünde bölük komutanı olarak görev yaptım. Savcılık ve kolluk beyanında aynen tekrar ederim... (Kolluk Beyanı: Türkçe kampında bulunduğum süre içerisinde Abdullah ÖCALAN kampa haftada bir mutlaka gelir, eğitim verir, bir iki gün kaldıktan sonra da giderdi. Parmaksız Zeki (K) Şemdin SAKIK, yaklaşık 10 aydır bu kampta bulunmaktadır. Bir süre Abdullah ÖCALAN tarafından yargılandı... Suriye'de Şam'a indiğimizde havaalanında Delil (K) Abdullah ÖCALAN'ı arabasıyla havaalanına gelip beni Gafur (K) ve Battal (K)'u alarak Türkçe kampına götürdü... Orada Cuma (K) Cemil BAYIK tarafından teslim alındık. Benim hakkımda rapor istendi. Rapor tanzim edip, kamp yönetimine verdim. Bu kampta 220 kişi vardı. Kampta siyasî, teorik eğitim alıyorlardı..." (Kls:17/Dizi:4)

6- İsmet KORKAN (Yücel (K), Ali ve Çiçek'ten olma, 1960 doğumlu, Ağrı ili Tutak İlçesi Kaşönü köyü nüfusuna kayıtlı, Erzincan DGM'nin 1989/247 Esas sayılı dosyasında hüküme esas alınan 17.11.1989 tarihli Savcılık ifadesinde)

"... Askerlikten firar ederek İstanbul'daki Şevket GÖKÇE'nin dahil olduğu örgüt evine gittiği, örgütün talimatı üzerine Yunanistan'a geçerek, Atina'da bulunan örgüte ait Şans Rival Oteli'nde eğitim gördüğü, Mayıs 1988'de Abdullah ÖCALAN'ın talimatı üzerine Suriye'nin kontrolü altındaki Bekaa'daki örgüt kampına gittiği, Abdullah ÖCALAN'ın kaldığı örgüt evine sanığın götürüldüğü... Bekaa Vadisi'ndeki Mahsun Korkmaz Akademisi'ne giderek eğitim çalışmaları yaptığı ve kendisine Fuat (K) adının verildiği... Kampta Abdullah ÖCALAN'ın konuşmasıyla başlayan mezuniyet töreni yapıldığı... Abdullah ÖCALAN'ın yakın koruması olarak görev yaptığını belirten sanık, burada eylem gruplarından gelen raporları incelemekle görevlendirildiğini, 1989 Temmuz ayında İran'ın Tahran şehrine, oradan da Urumiye'deki örgüt evine gittiğini, daha sonra Türkiye'ye giriş yaptıklarını belirtmiştir... 07.09.1989 günü üç ayrı saldırı grubu hazırlayarak Iğdır ilçesi İslâmköyü Karakoluna giden yola pusu kurarak su deposunu korumakla görevli askerlere erzak götüren askerî araca siyah ve bomba ile saldırdıklarını, silâhlı çatışmada Jandarma Çavuş Veli Can ALTINTARAK ile Jandarma erleri Ayhan EROĞLU ve Ergün ÖZCAN'ı yaralandıklarını..." (Kls:17/Dizi:1)

7- Nimazettin ÖZTURAN (Hamza (K), Selahattin ve Cemile'den olma, 1974 doğumlu, Muş, Malazgirt Mezra Köyü nüfusuna kayıtlı olup, Diyar-

bakır 1No'lu DGM'nin 24.06.1996 tarihli oturumunda verdiği ve doğruladığı kolluk ifadesinde)

"... Ağrı ve Tendürek bölgesindeki örgütün kamplarında askerî ve siyasî eğitim gördüm. Hamza (K) adını verdiler. Örgütün kırsal alanına gittiğim 1992 yılından yakalandığım 1996 Mart tarihine kadar iddianamede belirtilen silâhlı eylemlerin tamamına silâhımla birlikte iştirak ettim... Aydın'da yurt dışına çıkma hazırlığında iken yakalandım... APO (K) Abdullah ÖCALAN bu konuda, yani yabancı uyruklu militanlara yönetimde görev verilmesi konusunda talimatlar gönderir ve özelikle Ermeni ve Suriye uyruklu militanları yönetime alırdı... Yine üst düzey yönetimde bulunan lideri APO (K) Abdullah ÖCALAN, Parmaksız Zeki (K) adlı Şemdin SAKIK, sorumlu militanlar, kendileri ayrı bir bayan takımı oluşturarak koruma alıyoruz diye bayanları seçerler ve bu bayanlarla, yani bayan militanlarla yoz ilişkiye giriyorlar ve bu bütün eyaletlerde sorumlu militanlar için aynıdır... Eyalet sorumluları da yine kendilerine bayan militanlardan bu tür yoz ilişki kurmak için seçerek birtakım oluştururlar..." (Kls: 17/Dizi:6)

8- Engin KARADAĞ (Arteş (K), Muharrem ve Hatun'dan olma, 1968 doğumlu, Diyarbakır Çermik İlçesi Kuyu köyü nüfusuna kayıtlı olup, Diyarbakır 1 No'lu DM'nin 27.09.1996 tarihli oturumunda verdiği ifadesinde)

"... Örgüte 1991'de katıldım. Örgütün Suriye'deki kampına gidip, orada 5 ay süreyle askerî ve siyasî eğitim gördüm... Bana Arteş (K) adını verdiler, silâh da aldım. Örgütte 1996 yılına kadar kaldım, daha doğrusu 1995 yılı Kasım ayında örgütten kendi isteğimle kaçtım..." (Kls:17/Dizi:7)

Kamplardaki eğitimle ilgili beyanında ise;

"... Kampta bulunan bütün örgüt mensupların kampın ortasında içtimaya aldılar, herkes takımlarına geçti. Takım sorumlusu ve koordinatörü Kara Ömer (K), bizlere 'birazdan liderimiz Abdullah ÖCALAN gelecek, geldiğinde herkes esas duruşta duracak, hiç kimse sağa sola bakmayacak, kımıldamayacak' dedi... Bir saat içtima alanında bekledikten sonra Abdullah ÖCALAN yanında 7-8 kişilik bir grupla geldi. İçtima alanına geldiğinde Kara Ömer (K) kendisine 'kamp 600 mevcutlu görüşlerinize hazırdır başkanım' dedi... Daha sonra Abdullah ÖCALAN, yanımıza yaklaşarak Kürtçe ve Türkçe 'selâm yoldaşlar' diye hitap ettikten sonra sırayla hepimizin elini sıktı. Selâmlaşma bittikten sonra ayrıldı, gitmek üzereyken bütün savaşçılar Kürtçe 'yaşasın önder APO' diye bağırdılar... Daha sonra herkes dağılıp silâhlarını alarak eğitim alanında takımlara ayrılarak eğitime başladı... Daha sonra okul diye tabir edilen bir barakada Abdullah ÖCALAN konuşma yaptı..."

9- Adnan DİZİN (Serhat (K), Kazım ve Elif'ten olma, 1965 doğumlu, Elazığ Karakoçan İlçesi, Beydere Köyü nüfusuna kayıtlı olup, Diyarbakır Sıkıyönetim 1No'lu Askerî Mahkemesi'nin 08.07.1997 tarihli oturumunda doğruladığı kolluk ifadesinde)

"... İddianamede bana isnat edilen silâhlı eylemlere katıldım..."

Hollanda'dan Suriye'ye PKK örgütü tarafından uçakla gönderildiğini belirten sanık devamla;

"... Havaalanındaki örgüt mensubu beni ve Medya (K) adlı örgüt mensubunu alarak Abdullah ÖCALAN'ın da karargâh olarak kullandığı Şam kendindeki örgüt evine götürdüler. Geldiğimiz bina 7 katlı idi. Bu binanın 4 ve 5 inci katları PKK örgütüne aitti... Örgüt evine geldiğimizde Cuma Mehmet (K) Cemil BAYIK'ın Hollanda'da bize verıniş olduğu para 4 valiz dolusu malzemeleri oradaki görevlilere teslim ettik... o gece örgüt evinde kaldık. Ertesi gün öğleye doğru PKK lideri Abdullah ÖCALAN yanımıza geldi. Bize Almanya'daki PKK örgütü faaliyetleri hakkında sorular sordu. Biz de kendisine faaliyetler hakkında bildiklerimizi söyledik... Abdullah ÖCALAN benimle konuştuktan sonra oradaki görevlilere talimat vererek, bizlere derhal ERNK kimliği hazırlayıp Bekaa Vadisi'nde bulunan Mahsun Korkmaz Akademisi'ne gönderilmemizi istedi. Görevliler adımıza birer ERNK kimliği düzenlediler. O sırada benim kimlikteki adım Ekrem olarak yazılmıştı. Bu kimlik Suriye'de kullanmamız için bize verildi..." (Kls:17/ Dizi:8)

10- Faysal KURT (Agit (K), Bekir ve Hazne'den olma, 1952 doğumlu, Mardin Nusaybin İlçesi, Günebakan Köyü nüfusuna kayıtlı, Diyarbakır 3 No'lu DGM'nin 01.02.1994 tarihli oturumunda verdiği ifadesinde)

"... 1986 yıllarında cezaevinden çıktım. 1987 yılında tekrar PKK örgütüne katıldım. Nusaybin ilçesinde Yıldırım adlı şahıs vardı... Örgüt bu şahsın devlet yanlısı ve ajan olduğunu bildirdi ve bunun öldürülmesinin gerektiğini söyledi ve bu görevi bana verdi. Ben de şahsı öldürdüm... Askerî ve siyasî eğitim gördüm. Mahsun Korkmaz Akademisinde 8 ay kadar kaldım. 1989'da Botan Eyaletinde geldim. Ben orada ana hareket birliğine komuta ediyordum. Burada iddianamede belirtilen, bana okumuş olduğunuz 24 adet eylemlerin hepsine katıldım..." dediği ve doğruladığı Emniyet beyanında ise; "... Kampta 3'er aylık dönemlerde eğitim bitiriliyor ve diplomalar veriliyordu. Bu diplomaların verilmesi sırasında Abdullah ÖCALAN kendisi de mutlaka bulunuyordu... ben kampı orta derece ile bitirdim ve bana da diplomamı Abdullah ÖCALAN kendisi verdi. Diplomalar verildikten sonra kampta bulunanların eğitimlerine göre nerelerde faaliyet yürütecekleri tespit ediliyor ve buna göre faaliyet yürütecekleri bölgelere gönderiliyordu..." (Kls:17/Dizi:2)

11- Ulaş AKBAL (Arteş (K), Asım ve Nesrin'den olma, 1977 doğumlu, Dicle İlçesi merkez nüfusuna kayıtlı olup, Adana DGM Yedek Hâkimliği'nde 28.02.1998 günlü ifadesinde)

"... 1996 Temmuz ayında pasaport çıkarttık. Hava yolu ile Bükreş'e gittik. Örgütün bürosunda 10 gün kadar barındık. Trenle Bulgaristan'a geçtik. Daha sonra kara yolculuğu ile Yunanistan Selanik'e geçildi. Daha sonra Atina'ya gelerek Lavrion Kampına alındık... bir buçuk ay süreyle eğitimden geçtik... 70-80 kişilik bir örgüt adamı olarak Yunanistan kırsalında ve kısmen de Atina merkezinde örgüt üyelerince hem askerî hem de siyasî, teorik eğitimlerimiz yaptırıldı... Yunan görevlileri de bazı konularda yardımcı oluyorlardı... Üniversite kökenli olanlar ve ben Şam'daki Mahsun Korkmaz Akademisi'ne gönderildik... 7 ay süreyle eğitimlerimiz arttırıldı. Örgütün lideri Abdullah ÖCALAN'ın inisiyatifiyle eğitimlerimiz tamamlatıldı... 1997 Eylül ayına kadar eğitimlerimiz tamamlandı... 22 silâhlı kişi, ben de dahil eylem yapmak üzere Hassa bölgesine giriş yaptık... Hassa, Dörtyol, Islahiye, Erzin, Samandağ, İskenderun, Bahçe kırsalını kontrol altına aldık..." (Kls:17/Dizi:9)

12- Ejder PAÇAL (Kemal-Rizgar-Rezan (K), Eyüp ve Zarife'den olma, 1975 doğumlu, Gercüş ilçesi Koçak Köyü nüfusuna kayıtlı olup, Diyarbakır 2 No'lu DGM'nin 10.03.1994 tarihli oturumunda doğruladığı kolluk ifadesinde)

"... Kampta her üst düzeyde bulunan şahısların ayrı ayrı görevleri vardır... Her şahıs bu görevleri doğrultusunda faaliyet gösterir. Birbirlerine karşı yardımlaşma, bir üst düzey sorumluya verilen rapor ile her iki taraf toplanarak ortak karar alır ve alınan bu karar Genel Sekreter ve Kampın Genel Komutanı olan Abdullah ÖCALAN'a onaylatılır. Alınan karar harici davranan olursa öz eleştirisi alınır ve değerlendirme sonucu af veya çeşitli cezalar olarak görevden alma, hapis gibi, şiddetli ise ölümle cezalandırma yapılır..." (Kls:17/Dizi:3)

13- Fethi DEMİR (Mahir (K), Ahmet ve Sultan'dan olma, 1970 doğumlu, Gümüşhane Şiran Susuz Köyü nüfusuna kayıtlı olup, Diyarbakır 1No'lu DGM'nin 22.06.1998 tarihli oturumunda verdiği ifadesinde)

"... 1992 Haziran ayında Doğubeyazıt'ta PKK örgütünün dağ kadrosuna katıldım. Oradan İran'a geçtim... Askerî ve siyasî eğitim gördüm. Silâh verildi. Mahir (K) adı verildi... K. Irak'taki Hakurk Kampı'nda basın-yayın işinde çalıştım... Zeli Kampı'ndan sonra örgütün yeni savaşçılarına manga komutanı olarak eğitim verdim... 1995 yılı Kasım ayında Şam'a geçtim. Şam'da örgütün kampı vardı. Örgütün lideri Abdullah ÖCALAN'ın bulunduğu yerde eğitim gördüm. Oradan Yunanistan'a geçtim. Atina'da kaldım.

Buraya eğitim vermek için gittim... Örgüte ait çiftlik vardı. Eğitimi o çiftlikte veriyorduk... Yunan gizli servisi de bize ve diğer örgüt mensuplarına bomba yapımı konusunda kitapçıklarla bilgi veriyordu..." dediği ve doğruladığı kolluk ifadesinde ise; "... Yunanistan sorumlusu Cahit (K), Abdullah ÖCALAN'ın talimatıyla görevden alındı. Cahit (K)'un yerine Yunanistan sorumluluğuna ben görevlendirildim..." (Kls:16/Dizi:5)

14- Hacı NAHSAN (Şıho (K), Musa ve Emine'den olma, 1974 doğumlu, Suriye devleti Raka İli, Tilebiyet İlçesi, Abudhayat Köyü nüfusuna kayıtlı ve Suriye Devleti vatandaşı olup, Malatya 2 No'lu DGM'nin 05.06.1997 tarihli oturumunda verdiği ifadesinde)

".... Suriye Devleti vatandaşıyım. 1990 yılında Suriye'de PKK'ya katıldım. Siyasî eğitim gördüm... 1993 yılında Türkiye'ye örgüt adına giriş yaptım... Ben örgütte kuryelik yaptım..." (Kls: 16/Dizi:4)

15- Şemdin SAKIK (Parmaksız Zeki (K), Sabri ve Fatma'dan olma, 1959 doğumlu, Muş merkez Yörecik Köyü nüfusuna kayıtlı olup, Diyarbakır 1No'lu DGM'nin 03.09.1998 tarihli oturumunda verdiği ifadesinde)

"... 1989 yılından 1993 yılına kadar ben, örgüt içerisinde yönetici görevini üstlendim. Dolayısıyla eylemlere fiilî olarak katılmam söz konusu değildir... Genelde tüm eylemler benim talimatım doğrultusundadır. Ancak, tüm gerilla eylem yapmak için eğitilir ve eylem yapar... 1993 yılındaki ateşkes tamamen örgütün ve bizim dışımızda haberimiz olmadan APO (Abdullah ÖCALAN) tarafından telsizle yapılmıştır... Bu ateşkesin amacı neydi? APO'nun kafasından mı çıktı? Şam'ın veya daha üst kişilerin talimatıyla mı, bilemiyorum?.. Operasyonlar düzenleniyor, terör örgütü mensupları öldürülüyordu. Yakalanan terör örgütü mensupları tutuklanıyordu. Ben, bunu APO'ya rapor olarak belirttim. O da, 'sizin kendinizi korumak misilleme yapma hakkınız vardır' talimatını verdi. Ben bu talimatı, tüm birimlere ulaştırdım... 24.05.1993 tarihinde Bingöl-Elazığ kara yolunun kesilmesi ve 33 askerin şehit edilmesi olayını Celal BARAK ve kendisine bağlı 100 kişilik gerilla grubu tarafından gerçekleştirilmiştir... Herhangi bir planlama ve istihbari bilgi sonucu yapılmamıştır... Sadece tesadüfen bir kara yolunun kesilmesi sırasında bu olay olmuştur. Celal BARAK bana bağlı iken, olaydan önce ayrı bir eyalet kabul edildiği için o eyaletin sorumlusu olarak bu olayı gerçekleştirmiştir ve kendisi doğrudan APO'ya bağlıdır. Ben olay anında olay yerinde yoktum. Kendisi olaydan sonra, olayı tahminen 7 gün sonra bana telsizle aktarmıştır. Olaydan kesinlikle benim haberim yoktur... Bugüne kadar yapılan tüm ateşkesler, Şam'dan APO tarafından verilmiş ve yine APO'nun talimatıyla bozulmuştur.." (Kls:15/Dizi:4)

16- Alaattin KANAT (General-Zinnar-Ali (K), Mustafa ve Zini'den olma, 1964 doğumlu, Mardin Kızıltepe ilçesi Küprübaşı nüfusuna kayıtlı

olup, Diyarbakır 1 no.lu DGM'nin 91/357 Esas ve 91/455 Esas no.lu birleştirilen dosyalarında 21.11.1991 tarihli oturumunda verdiği ve doğruladığı 17.10.1991 tarihli savcılık ifadesinde)

23.01.1987 tarihinde Midyat ilçesi Başyurt köyü Efeler mezrasına baskın olayıyla ilgili olarak;

"... Bu eylemin hedefi, bu köyde oturan Devletle iş birliği içinde olan Kadri AĞIRMAN ve Hüsnü isimli şahıslardı... Bu eyleme keşif için Midyat grubundan birkaç militan gitti. Toplantı sonucu 4 gruba ayrıldık.. Birinci grupta, Kamuran'ın komutasında Hacı, Zana, Yasin ve benden oluşuyordu... Bu eylem toplam 15 örgüt mensubuyla gerçekleştirildi.. İki grup köye girdik.. benim içinde bulunduğum grup Kadri AĞIRMAN'ın evinin önüne gittik... Kadri AĞIRMAN'ı teşhis ettirdik... Kadri AĞIRMAN kaçmak için Zana'nın üzerine fırlayınca, Zana gelişigüzel ateş etmeye başladı... Evin içindeki şahısları tarıyordu. Daha sonra ben de silâhımı dayadığım yerden alıp, odanın içine doğru gelişigüzel ateş ettim. Zana dışarı çıkarken evin içine el bombası ve molotof kokteyli attı... Daha sonra bu olayda 14 kişinin ölmüş olduğunu öğrendik..."

20.06.1987 günü Ömerli ilçesi Pınarcık Köyü katliamıyla ilgili olarak;

"... Bu köye de koruyuculuk sistemini kabul ettikleri için eylem yapılmasına karar verilmiştir. Kamuran, Hasan, Mehmet, İsa ve ben köy civarına gidip, köyden bir şahıs vasıtasıyla Pınarcık'la ilgili bilgileri toplayıp bize tek tek gösterdi... Bu grupta 23 kişi vardı... Ben Suriye'li İsmail, Lezgin, Selman, Ferhat ve tanımadığım bir kişi daha 8 kişilik bir grup oluşturduk... Bizim bulunduğumuz grup saldırıya geçti. Köy koruyucuları ile bir müddet çatıştık. Koruyucular evlerine girdiler. Biz de bunların girdikleri evlere el bombası atıp silâhla taradık. Evlere girerek evdeki şahıslara ateş ederek öldürdük... Evlerdeki çocuk ve kadınları, dışarıdaki Lezgin'e teslim ettik. Bu da biz evlere girdiğimizde teslim olan çocuk ve kadınlara ateş ederek öldürmüştür... Eylem bir buçuk saat sürmüştür... Daha sonra 30 kişinin ölmüş olduğunu öğrendik..."

Sanık ifadesinde devamla; Yunanistan'a geçtiğini, Atina'da Sans Viral Oteli'ne, oradan da Lavrion Kampına gittiğini, kendisini Abdullah ÖCALAN'ın çağırması üzerine Şam'a gittiğini belirterek devamla "... Şam'da 3 örgüt mensubuyla birlikte Abdullah ÖCALAN'ın kaldığı binaya getirdiler. Burada bir müddet bekledikten sonra Abdullah ÖCALAN geldi. Yüz yüze ikili bir görüşme yaptık. Bana örgütten kaçtığımı ve bana bir şans daha vereceğini söyledi. Daha sonra da dışarıda bekleyen şahıslara beni teslim edip, ertesi gün kampa götürmelerini söyledi... Ben bir gece bu binada kaldım. Ertesi günü Hacı ve (K) adını bilmediğim iki örgüt mensubu tarafından Mahsun Korkmaz Akademisi'ne getirildim. 40 gün askerî ve

siyasî eğitim gördüm. Redaksiyonda çalıştım... Daha sonra kampa gelen Abdullah ÖCALAN, bana şehir örgütlenmesinde çalışıp çalışamayacağımı sordu. Ben de çalışacağımı söyledim. Daha sonra şehir örgütlenmesi için kamptan ayrıldık. Ayrıca bir eğitime tâbi tutulduk. Bana Kazım (K) adı verildi... İbrahim (K) adlı örgüt mensubu vasıtasıyla Abdullah ÖCALAN'ın bulunduğu binaya geldik. Burada her birimizle ayrı ayrı görüştü. Bana, beraber Türkiye'ye geçeceğimiz şahısları bölgelerine yerleştirip, bir buçuk ay içerisinde de Mardin alanına gitmemi söyledi. Bu arada Tacin DAŞ isimli şahsın kimliğini benim adıma düzenleyip bana verdiler... Daha sonra Türkiye'ye geçtik. Ben ve Azime bir otobüsle birlikte İstanbul'a geldik..." (Kls:16/Dizi2)

17- Mehmet DÖRTYAMA (Doktor Velat (K), Bedrettin ve Zekiya'den olma, 1977 doğumlu, Mardin Derik İlçesi, Dağ mahallesi nüfusuna kayıtlı olup, Diyarbakır 1No'lu DGM'nin 19.12.1997 tarihli oturumunda verdiği ifadesinde)

1995 yılında karakola pusula vererek kaçmak konusunda yardım isteyecektim. Bu durum örgüt tarafından öğrenilmiş. K. Irak'a gönderildim. 1996 yılının Ağustos Eylül ayına kadar orada esir askerlerle birlikte kaldım. Orada askerî konsey toplantısı yaptılar. Grupları ayırdılar. Ben katılmadım. Orada örgütten kaçtım. Tekören Köyünden, örgütten kaçtım. Sarı ailesi örgütten kaçtığımda bana yardımcı oldu. Örgüt mensupları bu aileyi tehdit ettiler. İzmir'e gittim. Ben örgüt içerisinde idamla yargılandım, ancak APO'nun onay vermemesi üzerine idam edilmedim..." (Kls:17/Dizi:5)

18- Nevzat ÇİFTÇİ (K. Zeki (K), Abdülmecit ve Muhsine'den olma, 1970 doğumlu, Solhan ilçesi Sülüntaş köyü nüfusuna kayıtlı olup, Malatya 2 No'lu Devlet Güvenlik Mahkemesi'ndeki ifadesinde doğruladığı 14.07.1995 günlü kolluk ifadesinde)

Diyarbakır ilinde bağlantılı olarak çalıştığım şahısların birçoğu kırsalda ve birçoğu da cezaevindelerdir. Ben söylemeyi unuttum. Bu yapmış olduğum faaliyetleri ayrıca Suriye Devletinde bulunan Abdullah ÖCALAN'a bildiriyordum. Kendisiyle 9632196 ve 9632186 No.lu telefonu arayarak irtibat kurup görüşüyorduk. O da bana bazı talimatlar veriyordu. Halk kitlelerini örgütlemek, harekete geçirmek gibi konulara ağırlık veriyordu. Ben artık Diyarbakır Bölge Sorumlusu olarak görev yapıyordum... 1991 yılı Temmuz ayında Diyarbakır il merkezinde emniyet güçlerinin yapmış olduğu operasyonlarda gözaltına alınan arkadaşlarımın benim ismimi vermeleri üzerine deşifre olmamdan dolayı ve polis tarafından arandığım için İstanbul iline kaçtım. Burada İlhan ÇİFTÇİ, Faruk ÜÇKARDEŞ, Cafer DEMİREL ile bağlantı kurup bir hücre evinde saklandım. 1991

yılı Eylül ayında Abdullah ÖCALAN'ın talimatıyla Betal CİCİK (Songül (K), Diyarbakır kırsalında savaşçıdır), Müslüm (K) Haydar ŞALIKARA (Tunceli kırsalında), Berdan (K) (1995 yılında Tunceli kırsalında öldü), Kesip (K) (İstanbul'da 1992 yılında cezaevinde infaz edildi) ve ben yolcu otobüsüne binerek Urfa Suruç ilçesine geldik... Halep şehrinin Şeyh Mesut Mahallesinde PKK örgüt mensuplarıyla ilişkiye geçerek bunlar tarafından bize sağlanan sahte kimliklerle Şam şehrine ulaştık. Şam merkezinde askerî lojmanların olduğu bir mahallede bir binanın 4 üncü katındaki hücre evine gittik. Ertesi günü Abdullah ÖCALAN yanımıza gelerek bizi karşıladı. Geldiğimiz bölgeler hakkında ve özellikle halkın durumu hakkında bizden özel görüşerek bilgiler aldı... Eylül 1993 ayına kadar Antalya ilinde kaldım. Bu tarihlerde Abdullah ÖCALAN beni telefonla tekrar arayarak beni Bekaa Vadisi'ne çağırdı. Nasıl geleceğim hususunda ise Avrupa ile bağlantıya geçmemi ve onların bana yol göstereceğini söyledi..." (Kls:15/Dizi:3)

19- Nejat UTKUN (Hüseyin (K), Emin ve İslim'den olma, 1971 doğumlu, Şanlı Urfa Halfeti, Karaotlak köyü nüfusuna kayıtlı olup, Malatya DGM'nin 20.11.1990 tarihli oturumunda verdiği ifadesinde)

"... Ben, Suriye'li İbo, Hanifi NOYAN ve Hasan VURAL ile birlikte Suriye'ye geçtik. Huduttan gece geçtik. Şam'a gittik. Örgüt evinde bir iki gün kaldık. Bu sırada bizi Abdullah ÖCALAN karşıladı. Örgüt evinde hizmet eden 8 kişi vardı. Orada iki gün kaldıktan sonra Bekaa Vadisi'ne geçtik. Ben yaklaşık 7 ay kadar eğitim gördüm. Orada eğitim devre olarak verilmekte, ikişer buçuk ay olarak verilmekte..."

Şahıs emniyet ifadesinde;

"... 18.07.1990 günü Halfeti ilçesi Ömerli köyünde Boza BİNDAL ve Osman BİNDAL isimli şahısların öldürülmesi ve aynı aileden üç kişinin yaralanması ise Muhittin AYALP, Suriyeli Ethem, Mehmet KANKAYA ve Müslüm AKIN tarafından gerçekleştirildiğini biliyorum. Ben bu eyleme katılmadım. Ancak biz Suriye'de eğitim gördükten sonra Türkiye'ye giriş yapacağımız sırada Abdullah ÖCALAN beni, Hanifi NOYAN'ı, Mustafa AYALP'ı yanına çağırarak, Ömerli köyünde Güllü (Gülay) ASLAN'ın öldürülmesi gerektiğini, ajan olduğunu, mutlaka bu eylemi gerçekleştirmemizi istemişti..." (Kls:15/Dizi:1)

20- Abdurrahman KAYIKÇI (Faik (K), Nuri ve Fadile'den olma, 1961 doğumlu, Bismil İlçesi Sinanlı köyü nüfusuna kayıtlı olup, İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesi Başkanlığındaki sorgu ifadesinde)

Sanık ifadesinde emniyette ve Cumhuriyet Savcılığında verdiği ifadelerin doğru olduğunu belirtmiş olmakla 28.09.1993 tarihli savcılık beyanında;

Önceleri PKK örgütü içinde faaliyetlerde bulundum. Daha sonra Abdullah ÖCALAN'la ihtilafa düşünce, buradan ayrılarak PKK/Vejin-Yeniden Diriliş isimli örgüt kurduk. Bu örgüte eleman sağlamaya çalıştım... 1989 yılında şartla tahliye edildikten sonra tekrar PKK örgütü içinde yer almak üzere Yunanistan'a gittim. Oradan Suriye'ye geçtim. İki ay kadar Abdullah ÖCALAN'ın koruması görevini üstlendim. Daha sonra Mahsun KORKMAZ Akademisi'nde iki devre eğitimci ve kamp komutanlığı görevini üstlendim. Burada bulunduğum süre zarfında bazı tutuklularla karşılaştım. Bu tutuklulara korkunç işkenceler yapılıyordu. Bunun üzerine kendisine bir rapor hazırlayarak Abdullah ÖCALAN'a teslim ettim... Botan Eyaleti'nde Hayati BALMAN isimli kişinin bu işkenceyi yaptığını söylediler. Ben de bu şahsın getirtilerek sorgulamasının yapılmasını istedim. Bunun üzerine adı geçen kişi ile görüştüm. Kendisi itiraf etti. Savaş içinde bunun normal olduğunu bildirdi. Ayrıca mağaraya işkence görmüş iki kişi bırakıldığını söyledi. Mağaraya gittik, kapıyı kırarak içeri girdik. Gerçekten işkence görmüş birbirine sarılı iki cesetle karşılaştım. Bunun sorgulamasını yaptık. Sorgulamayı ben yaptım ve idama mahkûm ettim, ancak bu kararı APO onaylamadı..." (Kls:16/Dizi:3)

Şeklinde beyanda bulunmuşlar ve karıştıkları olayları, sanık Abdullah ÖCALAN ile olan ilişkilerini ve ayrıca kendilerince olayların değerlendirmesini yapmışlardır.

Yukarıda yasa dışı PKK terör örgütü mensuplarından yakalananların beyanlarında açıkça görüldüğü üzere;

Terör örgütü başı sanık Abdullah ÖCALAN, Türkiye içinde kendine göre Amed-Mardin-Zağros-Botan-Dersim-Koçgiri-Serhat-Erzurum-Garzan-Güneybatı-Toros-Akdeniz adlarıyla oluşturduğu eyaletlere Roj-Andak-Cilo-Cudi-Çiya-Ruba-Gobar gibi kod adları vererek örgüt mensupları göndermiştir.

Yurt dışında;

Suriye'de; 1-Parti Merkez Okulu (Mahsun Korkmaz Akademisi), 2-Parti Merkez Okulu (Mahsun Korkmaz Akademisi),

Lübnan'da; 1-Bekaa Kampı, 2-Şehit Cemal Kampı,

K. Irak'ta; 1- Merkez Karargâh Kampı, 2- Helvi Kampı, 3- Lolan Kampı, 4- Şehit Biritan Kampı, 5- Ninova Kampı, 6- Makhmur Kampı,

İran'da; 1- Şehidan Kampı, 2- Cerine Kampı, 3- Humaro Kampı, 4- Kelereş Kampı, 5- Zağros Kampı, 6- Kandil Kampı, 7- Afki Kampı,

Yunanistan'da; 1- Lavrion Kampı, 2- Lamia Halkida Kampı, 3- İbrahim İncedursun Kampı,

Gibi örgüt kampları oluşturarak, bu kamplardan Türkiye içerisindeki eylem faaliyetleri ile ilgili olarak telsiz talimatları göndermiş ve örgüt mensuplarının işledikleri cinayet, soygun, gasp, katliamlar üzerine görüşlerini açıklayarak kendi deyimine göre cinayetlerini Türkiye sathına yaymıştır.

e) Eruh ve Şemdinli İlçelerine Yapılan Baskınlar

15 Ağustos 1984 tarihinde Eruh ve Şemdinli İlçelerine terör örgütü mensuplarınca yapılan baskınlar sanık Abdullah ÖCALAN'ın emir ve talimatıyla gerçekleştirilmiş olup, Sanık, Savcılık ve Tutuklama Hâkimliği'ndeki beyanlarında da bu olayların kendisi tarafından verilen talimatlar üzerine gerçekleştirildiğini açıkça anlatmıştır.

Olayların Gelişimi

1) Eruh İlçesine Baskın Yapılması

15 Ağustos 1984 tarihinde meydana gelen bu terör eylemine bizzat katılan örgüt mensubu Mustafa ÇİMEN'in Diyarbakır Sıkıyönetim 1No'lu Askerî Mahkemesi'nin 07.05.1985 tarihli oturumundaki anlatımlarına göre;

"... Eruh olayından 15 gün kadar önce Hasan (K) adlı Merkez Komite üyesi Sabri OK ve Mehmet HOCA ile birlikte Gürzova Köyüne gittik. Bu köyde Pervari ilçesinde okuyan bir öğrenciyle ilişki kuracaktır. Öğrenci gelmediği için ilişkiyi kuramadık. Üçümüz birlikte dönüşte Hacıyusufhan köyüne geldik. Örgüt arkadaşlarından Hacı ile yanında bulunan bir iki arkadaş bizi bekliyorlardı. Hacı, Sabri OK'a bir pusula geldiğini söyledi. Bunun üzerine Sabri OK hemen toparlayıp, Umyanus'a gideceğimizi söyledi. Umyanus'a ben, Hacı, Kerim, Mehmet HOCA ve Sabri OK'la birlikte gittik. Umyanus köyünde Süleyman'ın çadırına vardık. Bizden sonra çadıra İzzettin EVCİL ile bir iki kişi geldi. İzzettin EVCİL, Sabri OK'a Agit kod adlı Mahsun KORKMAZ'ın kendi grubuyla bizi beklediğini söyledi. Bunun üzerine Agit kod adlı Mahsun KORKMAZ ile buluşmak üzere gittik. Fakat gece bulamadık. Öğlen saatlerine doğru Umyanus köyünün güneyindeki ormanlıkta Mahsun KORKMAZ'ın grubuyla buluştuk. Mahsun KORKMAZ'ın yanında 15 kişilik bir grup vardı. Bu grup Irak'tan gelmişti. Agit ile Sabri OK, bir saat kadar yalnız konuştu. Daha sonra Sabri OK beni çağırdı. Bölgeden ayrılacağını, önemli bir husus olup olmadığını söyledi. Kendisine bölgedeki önemli hususları bir önceki raporumda belirttiğimi söyledim. Bu konuşmamdan sonra Sabri OK ile Mehmet HOCA bizden ayrılarak gitti. Mahsun KORKMAZ'la karşılaştığımda yanında tanıdıklarımdan Haşim, Şiar, Kazım, Biji, Erdal, Azat, Haydar, Doktor Baran,

Ömer, Küçük Ali ve İbrahim kod adlı Şahin vardı. Sabri OK ile Mehmet HOCA yanımızdan ayrıldıktan sonra Agit bir yere gideceğimizi söyledi. 15 kişilik bir grupla hareket ettik. İzzettin EVCİL bize kılavuzluk yapıyordu. Pervari'nin Yanıkses köyüne geldik. Agit bana iki adres verdi. Bunlardan hangisi hazırsa al gel dedi. Ben Yanıkses köyüne gittim. Ömer AYDAR'a söyledim. Kabul etmedi. Daha önceden tanıdığım Ekrem KIZIL'a söyledim, o da kabul etmedi. Ekrem KIZIL'ı soruşturmada tanıdım. Ömer AYDAR kabul etmeyince Ekrem KIZIL'a rasgele teklif ettim. Örgütsel bir ilişkimiz yoktur. İsmini de soruşturmada öğrendim.

Yanıkses köyünden Hamit ŞENCİ'yi alarak Agit'in yanına götürdüm. Agit, Hamit'i ikna etti. Bir müddet yürüdükten sonra Hamit ŞENCİ yolda itiraz etti. Fakat Mahsun KORKMAZ, sen bizim gözümüz olsan da seni bırakmayız. Sen bizim yapacağımız işi biliyorsun, dedi ve Hamit ŞENCİ'yi bırakmadı. Hamit bizi Ciraf Yaylası, Biriaska mevkiine kadar götürdü. Burada Agit bana bir adres verdi. Tünekpınar'dan Abdülaziz oğlu Ömer'le görüşmemi istedi. Ben gidip Ömer'i gördüm. Ona arkadaşları sordum. Ömer beni Banikürsi mevkiine götürdü. Orada bizi bekleyen Selahattin ÇELİK, Cemal kod adlı Halil KAYA, Bedran kod adlı Hilvan sorumlusu Reşo diye bilinen şahıs, Urfalı Botan, Cengo kod adlı Abdurrahman KANDEMİR, Bozan kod adlı Kemal ELLİK, Fikret kod adlı Burhan İLİK, Musa kod adlı şahıs, Ferhan kod adlı Ağaçyurdu'ndan tahminime göre Adil TUNÇ isimli şahıs ile Selim kod adlı Fevzi AYDIN vardı. Bu yeri öğrendikten sonra Agit'e gittim. Agit kod adlı Mahsun KORKMAZ'ın grubunu alıp, bizi bekleyen Selahattin ÇELİK'in grubuyla buluşturdum. Burada bir hafta kadar kaldık. Tahminime göre Halil KAYA, Fikret ve Selim'i köylere göndermiş, ne kadar milis varsa al gel demiş, bunun üzerine İbrahim KAYA, Abdurrahman BASKAK, Kırkkuyu köyünden Hakkı kod adlı Resul BALİÇ ile Berkevir köyünden Cuma kod adlı Ali GÜN ile Şırnak Şeridi köyünden Sorej isimli şahıslar geldiler.

Resul BALİÇ'e, Hakkı kod adını, Ali GÜN'e de Cuma kod adını orada biz verdik. Ali GÜN'de Mahir kod adlı Mücahit KILIÇ'ın silâhı vardı. Mahir kod adını kesin biliyorum. Eğer bu kod adlı şahıs, sarışın bıyıklı ise Mücahit KİLİÇ'tır. Mahir eyleme katılmadığı için silâhını Ali GÜN'e verdik. Mahsun KORKMAZ'la karşılaştığımızda Dereler köyünden Küçük Ali, dereler köyü Bacrik Mezrasından Keleş kod adlı Nuri isimli şahıs ile yine Dereler köyünde yalnız bir evde oturan İbrahim kod adlı Şahin, Mahsun KORKMAZ'ın grubu içerisindeydi. Bu şahıslar milis olarak aramızda bulunuyordu. Köyden milis olarak getirilen İbrahim KAYA, Abdurrahman BASKAK, Resul BALİÇ, Ali GÜN ve Sorej isimli şahıslarla ayrı ayrı konuştum. Örgütçe çok önemli bir eylem yapacağımızı, bu eylem sonunda tutuklanabileceğimizi, vurulup öldürülebileceğimizi, yaralanabileceğimi-

zi anlattım. Bu anlatmam karşısında bu şahıslar her şeye razı olduklarını, örgütçe kararlaştırılan bu eyleme severek katılacaklarını bana söylediler. Bunun üzerine eyleme katıldılar. Grubumuzda yani örgütte fazla silâhlar vardı. Bu silâhı bunlardan birine verdik. Köyden silâhlı gelip gelmediklerini bilmiyorum. Silâhsız gelmişler ise mutlaka örgüt orada onlara silâh vermiştir.

Örgütçe belirlenen milis tabiri: Gündüzleri köyünde normal işini yapan, örgütçe bir eyleme geçeceği zaman silâhını çıkarıp örgüt için örgütün gayesi doğrultusunda savaşan, örgütün amacını bilen, savaşmanın dışında da örgüte her türlü maddî ve manevî yardım yapan kişi anlamına gelmektedir. Biz milis olarak belirttiğimiz İbrahim KAYA, Abdurrahman BASKAK, Resul BALİÇ, Ali GÜN, Sorej, Küçük Ali, Nuri ve İbrahim kod adlı Şahin'i kastetmekteyiz. Örgüte katılan milislerden Sorej, bir daha köyüne dönmeyip örgüt içerisinde profesyonel olarak kalmıştır. Diğerleri eylemden sonra köylerine dönmüştür.

Banikürsi dağında bir toplantı yapıldı. Bu toplantıya geçen durumada belirttiğimzi milisler katılmadı. Zaten PKK'nın silâhlı elemanı olan bizler katıldık. Toplantıya Selahattin ÇELİK yönetti. Agit kod adlı Mahsun KORKMAZ da Selahattin'e yardım etti. Toplantıda Türkiye ve dünyadaki durumlar izah edildi. Bu durumlar karşısında PKK'nın Kürdistan'daki mücadelesini sürdürebilmesi için zorunlu olarak eylemlere geçeceği ve bu şekilde kitleleri harekete geçireceği belirtiliyordu. PKK örgütünün Kürdistan'daki mücadelesini yürütebilmesi için Hezene Rızgariye Kürdistan adlı örgüt içerisinde bir teşkilâtın kurulduğu, bu teşkilâtın görev ve amaçlarının bildiride açıklandığı, bütün PKK örgüt üyelerinin HRK'nin amaçları doğrultusunda faaliyet yapacağı açıkça belirtiliyordu. HRK'nin kuruluşu bu yerde açıklandı. Tahminime göre PKK örgütünün Irak'ta bulunan üst düzey yöneticilerinin HRK teşkilâtının kurulmasını kararlaştırmışlar, bu teşkilâtın tüzüğünü önceden hazırlamışlar, durumu Selahattin ÇELİK'e bildirmişler. Selahattin ÇELİK de bu PKK'nın teşkilâtının kurulduğunu bize açıkladı. Ne amaçla kurulduğunu belirten bildiriyi de orada bize okudu. HRK'nin silâhlı takımlar şeklinde oluşturulduğu da daha önceden tespit edilmiş. Selahattin ÇELİK, HRK'nin kuruluşunu açıkladıktan sonra faaliyet gösteren silâhlı elemanların takımlarda yer alacağını söyledi ve Beyttüşşebap, Uludere, Eruh, Şırnak ve Silopi yöresinde faaliyet göstererek takımın adının da "14 Temmuz Silâhlı Propaganda Takımı" olduğunu bildirdi. Bu takımın üç gruptan oluştuğunu belirtti. Birinci grupta, Erdal kod isimli Hüseyin ENGİZEK sorumlu olarak bulunuyordu. Bu grup Beyttüşşebap ve Uludere bölgesinde faaliyet yürütecek, 2'nci grubun başkanı ben Mustafa ÇİMEN Tevfik kod adıyla biliniyordum. Benim sorumluluk

saham da Eruh ve Pervari ilçesi bölgesiydi. Benim grubuma bağlı olarak Fikret kod isimli Batman'lı olan biri, Kerim kod isimli Antep'li bir şahıs, Selim kod adlı Fevzi AYDIN, Bozan kod adlı Kemal EMLİK, Mardin'li Millî Karakolu baskınında öldürülen Musa kod adlı şahıs ile Suruç'lu Şişman Hacı kod adlı şahıs bulunuyordu.

Silâhlı propaganda takımımızın ismi daha önce PKK örgüt üyesi olarak yargılanıp 14 Temmuz 1983 tarihinde ölüm orucuna gideceğini açıklayan Mehmet Hayri DURMUŞ'un ölüm orucuna başladığı tarihten alıyordu.

HRK'nin bir tüzüğü vardı. Bu tüzükten HRK kurulduktan sonra bu kuruluş içerisinde görev alan elemanların uyacakları kuralları belirtiliyordu... 14 Temmuz propaganda takımı olarak gruplara ayrıldıktan sonra, grupların ve bütün grupların fotoğrafları çekildi. Selahattin ÇELİK, HRK'nin kurulmasının Türkiye ve dünya kamuoyuna çok güçlü bir eylem duyurulacağını açıkça söyledi. Silâhlı propaganda takımımızın komutanı Agit kod adlı Mahsun KORKMAZ'dır. Ben Mustafa ÇİMEN ve Agit'in siyasî yardımcısı ve aynı zamanda takım komutanı yardımcısı idim. Mahsun KORKMAZ'dan sonra takıma ben komuta ediyordum.

... Mahsun KORKMAZ, Fevzi AYDIN, Kemal EMLİK, Mehmet SEVGAT ve Erdal kod adlı şahıs birlikte ayrılarak işleri olduğunu söyleyip birlikte gittiler. Bana takıma komuta edeceğimi belirttiler. Daha sonra da öğrendiğime göre, bunlar ayrıldıktan sonra Eruh'a baskın yapılacağı için keşif yapmaya gitmişler. Bunlar ayrıldıktan sonra ben ve birkaç arkadaşım pankart hazırladık. Bu pankartlar "KAHROLSUN FAŞİST TÜRK SÖMÜRGECİLİĞİ! YAŞASIN PKK! YAŞASIN HRK! HALK DÜŞMANI CANİLERDEN HESAP SORULACAKTIR VE DEVRİM ŞEHİTLERİMİZ ÖLÜMSÜZDÜR" sözlerini ihtiva ediyordu. Mahsun KORKMAZ ve arkadaşları keşif işlemini yapıp üç gün sonra bulunduğumuz yer yakınına gelerek bizi çağırdılar. Bu çağırma üzerine bütün arkadaşlarımı toplayarak, bulunduğumuz yere 4 km. uzaklıktaki Birigeni Yaylasındaki sarp kayalığa gittik. Mahsun'un yanına vardık. Mahsun KORKMAZ beni Kemal EMLİK, Erdal ve Bedran kod adlı şahısları çağırarak bize HRK'nin kurulduğunun duyurulması için Eruh Jandarma Bölük Komutanlığına baskın düzenleneceğini söyledi. Bu anda Eruh ilçesine baskın yapılacağını öğrendim. Mahsun KORKMAZ, keşifte de daha önce planladığı bilgilerin ışığı altında baskının planlamasını yaptı. planlamaya Mahsun'la birlikte Kemal EMLİK, Erdal ve Bedran kod isimli şahıslarla ben iştirak ettim. Bütün arkadaşlar, planlamada fikirlerini söylediler. Ben keşfe katılmadığım için planlama sırasında suskun kaldım. Bu planlamadan sonra Erdal kod adlı şahısla Mehmet SEVGAT bombalı pankartlar hazırladı.

Eruh baskını planına göre, baskını Mahsun KORKMAZ yönetecekti... Eruh baskınında hücum grubunda: Erdal, Selim kod adlı Fevzi AYDIN, Haydar, Musa, Şiar, Fikret kod adlı Burhan İLİK, Ferhan kod adlı Ağaçyurdu köyünden Halil TUNÇ ve Azat kod adlı şahıs vardı. Gazino grubunda: Bedran kod adlı Mehmet SEVGAT, Kerim kod adlı Antep'li bir şahıs ile Biji kod adlı Şahin BİLİCİ vardı..... Propaganda grubunda: Ben Mustafa ÇİMEN, Sorej ve Ömer kod adlı şahıslar vardı... Eruh ilçesindeki Jandarma Bölük Komutanlığının krokisi düz bir araziye taşlarla çizilerek provası yapıldı. Provadan sonra Eruh'un güneyindeki dağa geldik... biz akşam olunca, saat 21.00 sıralarında bulunduğumuz yerden grup hâlinde ilçeye doğru hareket ettik... ben, Midyat'lı Ömer, Sorej camiye girdik. Camide ses yayını cihazını açtım. Ses yayın cihazından, hoparlörlerden ilçe halkına hitaben HRK'nin kuruluş bildirisini okudum... askerlere teslim ol çağrısında bulundum... Bölüğün önüne giderek sipere yattım. İzzetin EVCİL birkaç askeri yere yatırmış başında bekliyordu..." şeklinde olayın oluş biçimini açıklamıştır.

15 Ağustos 1984 günü saat 21.30 sıralarında PKK örgüt mensupları yukarıda Mustafa ÇİMEN'in belirttiği üzere oluşturulan gruplar Eruh ilçesine saldırmışlar. İlçe Jandarma Bölük Komutanlığı'na silâhlı ve bombalı saldırı sonucu Nöbetçi Er Süleyman AYDIN şehit olmuştur.

Silâhlı saldırı sonucu Jandarma Birliği bahçesinde bulunan sivil vatandaşlardan Asl ERİŞİR, M. Recai YILMAZ, Özgür AYKIN ile Jandarma koğuşuna yapılan el bombalı ve silâhlı saldırıda erlerden Doğan AVŞAR, Ali ERGÜN, Hüsamettin İLKİN, Mustafa ANAR, Şenol ÖZDEMİR, Yüksel KAYNAR, Adil ALTINTAŞ, Mehmet PEŞMEN ve Bayram ERTEKİN yaralanmışlardır. Jandarma Birliğine ati çok sayıda silâh, mühimmat, malzeme gasp edilmiştir.

Ziraat Bankası'nı soymak maksadıyla banka personelinin evlerine silâhlı baskın yapılarak, banka personelinden Musa ÇAYLAK'ın evinden altın bilezik gasp edilmiştir. Olay sırasında ilçede dağıtılan "Yurtsever Kürdistan Halkı" başlıklı, Hezen Rızgariye Kürdistan" imzalı, 15 Ağustos 1984 tarihli bildiriler ele geçmiştir. (Kls:20/Dizi:1)

2) Şemdinli İlçesine Baskın Yapılması

15 Ağustos 1984 tarihinde meydana gelen bu terör eylemine bizzat katılan örgüt mensubu Hüseyin TİLKİ'nin Diyarbakır Sıkıyönetim 1No'lu Askerî Mahkemesi'nin 07.10.1985 tarihli oturumundaki anlatımlarına göre;

14 Ağustos'u 15 Ağustos'a bağlayan gece Abdullah EKİNCİ bizi topladı. Kürdistan Kurtuluş Birliği HRK'nin kurulduğunu belirt-

ti ve bildirisini okudu. Ayrıca bölgede faaliyet gösterecek olan 21 Mart adlı Silâhlı Propaganda Takımı'nın kurulduğunu da açıkladı. Abdullah EKİNCİ'nin açıklamasına göre 21 Mart Silâhlı Propaganda Takımı Abdullah EKİNCİ'nin komutanlığında oluşuyordu. Zeki kod adlı Mehmet Emin TAŞDAN Abdullah EKİNCİ'nin siyasî yardımcısı Baran kod adlı şahıs da askerî yardımcılığını yapacaktı. 21 Mart Silâhlı Propaganda Birliğinde ben Bilal kod adlı Hüseyin TİLKİ, Osman TEKİN, Dişsiz kod adlı İrfan PERVANE, Sarı Ömer kod adlı Mustafa ÖMÜRCAN, Kemal, Halit, Nasır, Cuma, Hamit, Cemal, Faysal, Velat ve Şerif kod adlı şahıslardan oluşuyordu. Daha sonra 21 Mart Silâhlı Propaganda Takımı'ndan bazı ayrılanlar ve katılanlar da olmuştur. Daha sonraları Celal kod adlı şahıs HRK'den ayrıldı. Yerine Sarı Hüseyin kod adlı şahıs katıldı. Abdullah EKİNCİ bu şekilde açıklamalarda bulunduktan sonra örgütçe Şemdinli ilçesinin basılacağını açıkladı. Şemdinli ilçesi baskınının planları daha önce Nasır kod adlı Mehmet AĞAASLAN, Cuma, Salih kod adlı Mahmut BİLİCİ ve Mehmet Emin TAŞDAN tarafından teferruatlı olarak hazırlanmıştı. Bu şekilde açıklama yapıldıktan sonra ben Abdullah EKİNCİ, Tekin kod adlı şahısla birlikte Seferi YILMAZ ve Abdülmecit YILMAZ'la buluşmak üzere Altınsu köyünün güneybatısındaki vadiye gittik. Orada Seferi YILMAZ ve Abdülmecit YILMAZ'la buluştuk. Yanlarında Mahmut BİLİCİ de vardır. Kendileri örgüt mensupları için yiyecek temin etmişlerdi. Bu buluşmadan sonra Tekin kod adlı şahıs Mahmut BİLİCİ Irak'a gittiler. Bu iki şahıs eyleme katılmadılar. Biz bu şahısların yanına giderken örgütçü arkadaşlarımıza buluşma yeri vermiştik. Biz Seferi YILMAZ ve Abdülmecit YILMAZ'ı alarak buluşma yerine gittik. Arkadaşlarımız da oraya gelmişlerdi. Abdullah EKİNCİ orada eyleme katılacak şahısları iki gruba ayırdı. Birincisi, saldırı grubu idi. Sorumlusu Abdullah EKİNCİ'ydi. Grupta Mahmut kod adlı İrfan PERVANE, Baran, Nasır kod adlı Mehmet AĞAASLAN, Celal, Seferi YILMAZ, Halit, Hamit, Şerif ve ben Hüseyin TİLKİ görev aldık.

İkinci grup olan propaganda ve ajitasyon grubunda, Zeki kod Mehmet Emin TAŞDAN sorumlu idi. Grupta, Sarı Ömer, Osman TEKİN, Hasan ÇAVUŞ, Cuma Velat, Cemal, Faysal, Kemal ve Abdülmecit isimli kod adlı ve Hakiki isimli şahıslar yer aldılar. Her iki grubun yapacağı açıkça anlatıldı. Eylem saati olarak, saat 21.30 tespit edildi. Eyleme iştirak edecekler bu şekilde gruplandırıldıktan sonra saat 21.10'da Şemdinli girişindeki trafonun yakınında toplandık. Saat 21.10'da saldırı grubu olarak biz hareket ettik. Bizden 5 dakika kadar sonra diğer grup hareket edecekti. Sonradan öğrendiğime göre grup da, plan gereği bizden 5 dakika kadar sonra hareket etmiş.

Seferi YILMAZ, Şemdinli ilçesini iyi bildiği için bize kılavuzluk yapıyordu. Seferi YILMAZ önümüze düştü. Baran, Mehmet AĞAASLAN

ve Celal'i Jandarma Karakolu karşısındaki cami ile yol arasına yerleştirdi. Bizi de yanına alıp önceki plan gereğince inşaat hâlinde olan Askerlik Şubesine götürdü. Askerlik Şubesi inşaatının kapısından girerken bir şahısla karşılaştık. Bu şahsı yakalayıp Seferi YILMAZ'a teslim ettik. Bu şahsı da alıp Askerlik Şubesinin içine girdik. Orada yatan işçiler vardı. Kapıdan içeri girdik. 6-7 kadar işçiye 'korkmayın size bir şey yapmayacağız' dedik. Bu şekilde konuşma yaptıktan sonra bunların başına Hamit kod adlı Mardin'li arkadaşımızı koyduk. Seferi YILMAZ bizi şubenin üst katına çıkardı. Bizi yerleştirdi. Daha sonra kendisi dönüp Abdullah EKİNCİ'nin yanına gitti. Askerlik Şubesi inşaatının üst katına yerleştiğimizde ben de Bisifing denilen roketatar, Şerif'te G-1, Halit'te Diktiryof, Hamit'te G-1 silâhları vardı. Önce ben roketatarla gazinoya hedef alıp bir el ateş ettim. Roketatar ağaca çarptı. Bana verilen talimata göre bir mermi daha kullanmam gerekirdi... İkinci mermiyi atmaktan vazgeçtim. Diğer arkadaşlarım subay gazinosunu sürekli olarak ateşe tuttular. 4 dakika kadar ateş ettikten sonra inşaattan inip çekildik. Abdullah EKİNCİ, Dişsiz Mahmut, Seferi YILMAZ, biz yukarıda gazinoya ateş ederken onlar da gazinoyu hedef olarak ateş etmişlerdi... 10 dakika kadar sonra tamamen Şemdinli'yi terk ettik ve trafonun yanında saldırı grubu olarak buluştuk. Zaten birlikte geri çekilmiştik. Propaganda ve ajitasyon grubu silâh seslerinin kesilmesi üzerine onlar da geri çekilip, trafonun yanına gelmişlerdi..." şeklinde olayın oluş biçimini açıklamıştır.

15 Ağustos 1984 günü saat 21.30 sıralarında PKK örgüt mensupları yukarıda Hüseyin TİLKİ'nin belirttiği üzere oluşturulan gruplar Şemdinli ilçesine saldırmak üzere toplanma bölgesinde 15.08.1984 akşamı saat 20.00'de Berarej mevkiinde cevizin dibinde toplanmışlardır.

Aynı gün saat 21.30 sıralarında grupların yerlerini almasından sonra örgüt mensupları Jandarma Sınır Tabur Komutanlığı ve İlçe Jandarma Bölük Komutanlığını hedef alarak buralara ateş açmışlardır. Aynı zamanda ilçenin içine giren gruplardan bir kısmı Askerlik Şubesi inşaatında çalışmakta olan işçileri tehdit ederek buraya yerleşmişler, buradan askerî mahallere roketle ve uzun menzilli silâhlarla ateş etmişlerdir.

Teröristlerin ilçe merkezine girişte bir bombalı pankart astıkları, pankartın üzerinde "TEKOŞİNE MAZLUM DOĞAN XETİRE HERDEMREYA MERONAHİ DİKİ PKK BEXWEDAME JİYANE" ibare bulunduğu, bu bombalı pankarta 5 metre kadar mesafede "HALKA DUYURU! TÜM YOLLAR MAYINLIDIR" şeklinde levhalar yerleştirmişlerdir.

Teröristlerin askerî mahallere yaptıkları silâhlı saldırı sonucunda Askerlik Şube Başkanı Tuncay ŞENEROL, Astsubay Çavuş Memiş ARIBAŞ, Jandarma Çavuş Sedat KURUM ağır şekilde yaralanmışlar, Astsubay Memiş ARIBAŞ almış olduğu silâh yarası sonucu şehit olmuştur.

Bir kısım terör örgütü mensupları ilçe içerisindeki kahvehanelere girerek burada oturan vatandaşları etkisiz hale getirdikten sonra, "BİZ GELDİK, ARTIK KÜRDİSTAN'I KURDUK, GELİN BİZİMLE YAŞAYIN, YAŞASIN PKK KÜRDİSTAN" şeklinde slogan atarak halka propaganda yapmışlar ve daha önceden hazırlanan bildirileri halka dağıtmışlardır. Bu bildirilerin, 15 Ağustos 1984 günü aynı saatte Eruh ilçesine yapılan baskında dağıtılan bildirilerin aynısı olduğu anlaşılmıştır. (Kls:20/Dizi:2)

5. V. BÖLÜM

Örgüt ve Eylemlerinin Anayasa, İlgili Yasa ve Uluslararası Sözleşmeler Açısından Değerlendirilmesi

15 Ağustos 1984 günü Eruh ve Şemdinli baskınlarından itibaren PKK örgütü, 22 Şubat 1999 tarihine kadar 6036 saldırı gerçekleştirmiş, 8257 defa güvenlik güçlerimizle çatışmaya girmiş, Türkiye'nin muhtelif bölgelerinde 3071 bomba infilak ettirmiş, 388 gasp suçu, 1046 adam kaçırma ve hürriyeti tahdit suçu işlemiştir. PKK elemanlarının gerçekleştirdikleri eylemler sonucu 4472 sivil vatandaşımız, 3874 asker, 247 polis, 1225 GKK şehit olmuş, sivil, asker, polis GKK toplam 16.362 kişi yaralanmıştır.

Silâhlı PKK elemanları korumasız köylere yaptıkları baskınlarda toplu katliam yapmışlardır. PKK elemanları, katliam yaparken yaşlı, çocuk, genç, bebek ayırımı yapmamış, hedef aldıkları köylerdeki aileleri toptan yok etmişlerdir. Bazı aileleri evleriyle birlikte yakmışlar, hedef aldıkları bazı şahısları mesela İkiyaka köyü dışında hayvan otlatan çobanları boğarak öldürmüşlerdir.

PKK elemanları, Suriye ve Irak'taki kamplarda eğitildikten sonra eylemlerini yapması için Türkiye'ye Abdullah ÖCALAN tarafından gönderilmişlerdir.

Abdullah ÖCALAN da sorgusunda;

"... bu örgütün önderliğini yaptığım, benim önderliğimde Türkiye toprakları üzerinde silâhlı bir mücadele başlattığım doğrudur..." beyanında bulunmuş, suçunu ikrar etmiştir. Ayrıca dosyada PKK elemanlarının Ab-

dullah ÖCALAN'ın verdiği emir ve talimatlarla kanlı terör eylemleri yapmaya sevk ettiğini gösterir delil vardır. Yukarıda bu deliller ele alınmış ve değerlendirilmiştir. Abdullah ÖCALAN'ın örgütün yaygın organı Serxwebun dergisinde;

"... Kentlere ineceğiz, kent çalışmaları başlayacaktır. Neye mal olursa olsun bir otobüse binmek zor değildir, bir uçağa binmek zor değildir, yine bir trene binmek zor değildir. Kendine bomba sarıp gidecek binlerce insanımız var..." beyanında bulunması örgüt elemanlarına verilmiş, bir eylem talimatıdır.

Yine Abdullah ÖCALAN'ın 14.04.1998 günü MED-TV'de;

"... Şimdi bizim pek turistler hedeftir demeyeceğim. Ama, şüphesiz Türkiye'de bir savaş var. Özel turist hedefleri diye bir hedef yok. Fakat ekonomi de hedeftir tabiî ve bu arada turizm ekonomisi de hedeftir. Turist demiyorum, dikkat edin turizm ekonomisine elinizden geldiğince turiste zarar vermemeyi de biraz gözönüne getirerek şüphesiz bazı adımlar atarız. Bu günlerde bunun arayışı içindeyiz..." beyanında bulunması da bir eylem talimatıdır. (Kls:37/Dizi:15)

PKK'nın V. Kongresinde;

"... Hareketli savaş tarzının tek taktik olarak uygulanmaması, buna paralel olarak suikast, sabotaj, pusu, baskın, çatışma, kuşatma gibi eylem biçimlerini iç içe gerçekleştirilmesi, kurtarılmış alanlar oluşturulması, GKK'ların aileleri ile birlikte imha edilmesi..." eylem stratejisi olarak belirlenmiştir.

Abdullah ÖCALAN silâhlı çete PKK'nın başkanı olarak silâhlı çetenin bütün eylemlerinden sorumludur. Eylem yapmak üzere Türkiye'ye gönderdiği PKK elemanlarıyla devamlı irtibat hâlindedir. İnisiyatifini devamlı kullanarak PKK elemanlarını eylem yapmaya sevk etmiştir.

Diyarbakır Emniyet Müdürlüğünce izlenen "31.10.1996 günlü Parti Önderliği Telsiz Talimatı"nda;

"... Gördünüz, en son bir sempatizan genç kızımız bile kendi başına ne kahramanca eylem yapıyor. Evet. En zayıf olan Leyla biraz, öyle çok eğittiğimiz, çok tecrübe kondurduğumuz birisi de değil. PKK'nın ruhunu biraz alan düşmanı sarsacak eylemi gerçekleştiriyor.

... Bütün güçler için söylüyorum. O geçen günkü genç kızın anısına yalnız bunun anısına saygılı olun. Ne kadar değerli olursanız. Peki bunun karşısında sizin aklınızda ne var. Yetki var. Komutanlık var..." demiştir.

Abdullah ÖCALAN'ın Türkiye'deki PKK alan sorumlularıyla devamlı

irtibat hâlinde olduğunu, alan sorumlularına sık sık talimat verdiğini gösteren dosyamızda çok sayıda telsiz çözümü bulunmaktadır.

Abdullah ÖCALAN'ın emir ve talimatıyla PKK elemanları Türk Ceza Kanununda yazılı tehdit, hürriyeti tahdit, adam kaçırma, yol kesme, gasp, kundaklama ve patlayıcı madde atma gibi suçlar yanında, TCK'nun 450'nci maddesinde belirtilen ve karşılığı ölüm cezası olan, taammüden ve birden çok adam öldürmek, canavarca bir his sevkiyle veya işkence ve tazip ile ya da görev başında devlet memurlarını öldürmek suçlarını işlemişlerdir.

PKK elemanları, Abdullah ÖCALAN'dan aldıkları emirle bu suçları birden ziyade işlemişlerdir. Ancak, Abdullah ÖCALAN ve bu suçları işleyen PKK elemanlarının asıl amacı Devletin birliğin bozmak, Devletin hâkimiyeti altında bulunan topraklardan bir kısmını Devlet idaresinden ayırmaktır.

Türk Ceza Kanununun 125. Maddesi uyarınca;

"Devlet topraklarının tamamını veya bir kısmını yabancı bir devletin hâkimiyeti altına koymağa veya Devletin istiklalini tenkise veya birliğini bozmağa veya Devletin hâkimiyeti altında bulunan topraklardan bir kısmını Devlet idaresinden ayırmağa matuf bir fiil işleyen kimse ölüm cezası ile cezalandırılır."

PKK elemanlarının gerçekleştirdiği eylemler sonucunda sivil vatandaş, asker, polis, GKK toplam 9818 kişinin şehit olması, 16.362 vatandaşımızın yaralanması gözönüne alındığında PKK eylemlerinin Türkiye'nin iç ve dış güvenliği için tehlike oluşturduğunu kabul etmek zarureti vardır. Ayrıca PKK örgütün Yunanistan, Suriye gibi Türkiye'ye karşı düşmanca siyaset takip eden ülkelerle birlikte hareket ettiği, bu ülkelerden yardım gördüğü, PKK elemanlarının Avrupa'da Türkiye aleyhinde geniş propaganda faaliyetinde bulundukları da düşünülürse, Türk Ceza Kanunu'nun 125'inci maddesinde yazılı suçun, bütün unsurlarıyla oluştuğu anlaşılır.

Silâhlı çete PKK'nın kurucusu olan, kuruluşundan itibaren örgütünü Türkiye'ye karşı silâhlı mücadeleye hazırlayan ve belirli bir hazırlık döneminden sonra Türkiye üzerine silâhlı eylem yapmaya sevk eden sanık Abdullah ÖCALAN, Türk Ceza Kanunu'nun 125'inci maddesindeki suçu işlemiştir.

Abdullah ÖCALAN sorgusunda;

"... Başlangıçta gerçekten Kürdistan Devleti kurmak gibi bir kavramımız vardı. Bu da doğrudur. Ancak değişen süreç içerisinde müstakil bir Kürt Devleti kurmak değil de, Kürtlerin de Cumhuriyetin kuruluşunda rol almış bir halk olarak özgür olduğu bir ortam içerisinde birleştirilmesi sonucuna vardım..."

03.04.1999 günü alınan ek ifadesinde de;

"... Bildiğiniz gibi PKK'nın da kurucusu benim. PKK'nın kurulurken programını da yaptık. O zaman Kürtlerin Bağımsız ve Kürdistan kavramı da vardı. Marksist temele dayalı yeni sistem getirecektik. Ancak değişen olaylar ve zaman bize bu programın hayalî olduğunu gösterdi. PKK kurulduktan sonra şiddete başvuruldu. Ama, zaman içerisinde de PKK'nın gösterdiği bu şiddetten rahatsız oldum. 1993'ten sonra bütün çabamı PKK'yı gösterdiği unsurundan arındırıp siyasî kanal içerisine sokmayı amaçladım... Benim programlarımın da başlangıçta hayalî olduğunu anladım. PKK programının politik ve siyasî değeri olmadığını kavram olarak Kürdistan ibaresi kullandım. Coğrafî olarak ele aldım. Kürt devleti kurmanın mümkün olamayacağı gerekli de değildir. Mevcut Türkiye Cumhuriyeti Devleti içerisinde demokratik ortam içerisinde her şeyin gerçekleşmesi mümkündür. Ben bu sonuca vardım..." beyanında bulunmuştur. (Kls:1/Dizi:106-118)

Sanık Abdullah ÖCALAN'ın elebaşılığını yaptığı PKK örgütünün gerçekleştirdiği eylemler terör suçudur.

3713 Sayılı Terörle Mücadele Kanunu'un 1'inci maddesinin 1'inci fıkrası terörü;

"Terör; baskı, cebir ve şiddet, korkutma, yıldırma, sindirme veya tehdit yöntemlerinden biriyle, Anayasa'da belirtilen Cumhuriyetin niteliklerini, siyasî, hukukî, sosyal, laik, ekonomik düzenini değiştirmek, Devletin ülkesi ve milleti ile bölünmez bütünlüğünü bozmak, Türk Devleti'nin ve Cumhuriyetinin varlığını tehlikeye düşürmek, devlet otoritesini zaafa uğratmak veya yıkmak veya ele geçirmek, temel hak ve hürriyetleri yok etmek, Devletin iç ve dış güvenliğini, kamu düzenini veya genel sağlığı bozmak amacıyla bir örgüte mensup kişi veya kişiler tarafından girişilecek her türlü eylemlerdir." şeklinde tanımlamıştır.

Aynı maddenin 2 ve 3'üncü fıkralarında yer alan;

"Bu kanunda yazılı olan örgüt, iki veya daha fazla kimsenin aynı amaç etrafında birleşmesiyle meydana gelmiş sayılır.

Örgüt terimi; Türk Ceza Kanunu ile ceza hükümlerini içeren özel kanunlarda geçen teşekkül, cemiyet, silâhlı cemiyet, çete veya silâhlı çeteyi de kapsar." hükümleri ile de terör örgütleri nitelendirilmiştir.

Yine Terörle Mücadele Kanununun 2'nci maddesi, birinci maddede belirtilen suçları işleyenleri terör suçlusu olarak kabul etmiş, 3'üncü maddesinde de terör suçları arasında TCK'nun 125'inci maddesini saymıştır.

Bu itibarla 3713 Sayılı Kanun hükümleri açısından, belirtilen eylemler terör suçu, PKK silâhlı terör örgütü, sanık Abdullah ÖCALAN da terör suçlusudur.

Anayasa'nın 2'nci maddesi uyarınca;

"Türkiye Cumhuriyeti, toplumun huzuru, millî dayanışma ve adalet anlayışı içinde, insan haklarına saygılı, Atatürk Milliyetçiliğine bağlı, başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan, demokratik, laik ve sosyal bir hukuk Devletidir."

Atatürk Milliyetçiliği 2 nci maddenin gerekçesinde "bütün fertlerin kaderde, kıvançta ve tasada ortak ve bölünmez bir bütün teşkil etmeleri" olarak anlatılmıştır.

Anayasa Mahkemesi, 20/07/1971 Gün, 1971/3 Esas, 1971/1 Sayılı ve 08/05/1980 Gün 1979/1 Esas, 1980/1 Karar Sayılı kararlarıyla Türk Milliyetçiliği ile ırk düşüncesi ve başka kökten gelen toplulukların ayrı tutulması düşüncesine yer olmadığı, din, dil ve mezhep ileri sürülerek oluşturulmak istenen ayrılık çabalarına taviz verilmediği içtihadında bulunmuştur.

Anayasa'nın 3'ncü maddesi uyarınca;

"Türkiye Devleti, ülkesi ve milletiyle bölünmez bir bütündür. Dili Türkçe'dir.

Bayrağı, şekli kanunda belirtilen beyaz ay yıldızlı al bayraktır.

Millî marşı 'İstiklal Marşı'dır."

Başkenti Ankara'dır.

Anayasanın 4 üncü maddesi uyarınca;

"Anayasanın 1'nci maddesindeki Devletin şeklinin Cumhuriyet olduğu hakkındaki hüküm ile, 2'nci maddesindeki Cumhuriyetin nitelikleri ve 3'ncü maddesi hükümleri değiştirilemez ve değiştirilmesi teklif edilemez."

Anayasada yer alan Türkiye Cumhuriyeti Devletinin ülkesi ve milletiyle bölünmez bir bütün olduğu ilkesi İstiklal Savaşı başlarında Erzurum ve Sivas Kongrelerinde gündeme gelmiş, alınan kararda "Misak-ı millînin gösterdiği sınırlar içinde birbirleriyle kaynaşmış olarak yaşayanların gerçekten ve hukukça ayrılık kabul etmez bir bütün oldukları" ifade edilmiş, bu bütünlük içinde ayrı bir Kürt halkından kesinlikle söz edilmemiştir. İstiklal Savaşımıza Türkiye sınırları içinde bulunan bütün Türk halkı katılmış ve İstiklal Savaşı Türk halkının zaferiyle sonuçlanmıştır.

Misak-ı Millî'de ifade edilen "birbiriyle kaynaşmış olarak yaşayanların gerçekten ve hukukça ayrılık kabul etmez bir bütün olduğu" ilkesi İstiklal Savaşından sonra aynen kabul edilmiş Anayasaya girmiştir.

Atatürk, kendi el yazısıyla düzenlediği notlarında;

"Bugünkü Türk milleti siyasî ve içtimaî camiası içinde kendilerine

Kürtlük fikri, Çerkezlik fikri ve Lazlık fikri veya Boşnaklık fikri propaganda edilmek istenmiş, yurttaş ve millettaşlarımız vardır... Bu yanlış göstermeler, hiçbir millet ferdi üzerinde üzüntü ve kınamadan başka bir tesir hasıl etmemiştir. Çünkü bu millet fertleri de, umum Türk camiası gibi aynı müşterek maziye, tarihe, ahlâka ve hukuka sahip bulunuyorlar. Türkiye Cumhuriyeti'ni kuran Türk halkına Türk Milleti denir." demiş, milleti çağdaş bir anlayışla tanımlamıştır.

Lozan Barış Antlaşması'nda da, Türkiye'de değişik bir dil kullanmanın ya da soy unsurunun bir grubun azınlık sayılmasına ölçü olamayacağı gerçeği kabul edilmiştir.

Anayasanın 10'ncu maddesi uyarınca;

"Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasî düşünce, felsefî inanç, din ve mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetmeksizin kanun önünde eşittir.

Hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınamaz.

Devlet organları ve idare makamları bütün işlemlerinde kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorundadırlar."

Anayasanın 12/1'nci maddesi uyarınca;

"Herkes, kişiliğine bağlı dokunulmaz, devredilmez, vazgeçilmez temel hak ve hürriyetlere sahiptir."

Anayasanın 10 ve 12'nci maddeleri hükümleri uyarınca, Türkiye'de bireyler arasında hiçbir sebeple ayırım yoktur. Birey, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nde sayılan ve Anayasada da gösterilen bütün insan hak ve özgürlüklerine sahiptir. Bu hak ve özgürlükleri demokratik meşruiyet hudutları içerisinde serbestçe kullanır, bütün siyasal faaliyetlere katılır, seçme ve seçilme hakkına sahiptir.

Demokratik meşruiyetin sınırları Anayasa ve yasalarla çizilmiştir. Anayasamızın 13'ncü maddesi uyarınca;

"Temel hak ve hürriyetler, Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünün, millî egemenliğin, Cumhuriyetin, millî güvenliğin, kamu düzeninin, genel asayişin, kamu yararının, genel ahlâkın ve genel sağlığın korunması amacıyla ve ayrıca Anayasanın ilgili maddelerinde öngörülen özel sebeplerle Anayasanın sözüne ve ruhuna uygun olarak kanunla sınırlanabilir.

Temel hak ve hürriyetlerle ilgili genel ve özel sınırlamalar demokratik toplum düzeninin gereklerine aykırı olamaz ve öngörüldükleri amaç dışında kullanılamaz..."

Yine Anayasanın 14'ncü maddesi uyarınca;

"Anayasada yer alan hak ve hürriyetlerden hiçbiri, Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü bozmak, Türk Devletinin ve Cumhuriyetin varlığını tehlikeye düşürmek, temel hak ve hürriyetleri yok etmek, Devletin bir kişi veya zümre tarafından yönetilmesini veya sosyal bir sınıfın diğer sosyal sınıflar üzerinde egemenliğini sağlamak veya dil, ırk, din ve mezhep ayırımı yaratmak veya sair herhangi bir yoldan bu kavram ve görüşlere dayanan bir devlet düzenini kurmak amacıyla kullanılamazlar.

Bu yasaklara aykırı hareket eden veya başkalarını bu yolda teşvik veya tahrik edenler hakkında uygulanacak müeyyideler, kanunla düzenlenir.

Anayasanın hiçbir hükmü, Anayasada yer alan hak ve hürriyetleri yok etmeye yönelik bir faaliyette buluma hakkını verir şekilde yorumlanamaz."

Anayasanın 13 ve 14 üncü maddesindeki hükümlere benzer hükümler Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nde de mevcuttur.

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 10/2 ve 11/2 maddeleriyle Anayasanın 13 ve 14'ncü maddesinde sayılan sebeplerle hak ve özgürlüklerin kullanımına kanunla tahdit konulabileceği kabul edilmiştir.

Sözleşmenin 10/2 maddesinde;

"Kullanılması ödev ve sorumluluklar içeren düşünceyi ifade özgürlüğünün, demokratik bir toplumda ulusal güvenlik, ülke bütünlüğü ve kamu düzeninin korunması ya da suçun önlenmesi... için gerekli olan ve yasayla konulan kural, şart ve müeyyidelere bağlanabileceği..."

Sözleşmenin 11/2 maddesinde de;

"Dernek kurma, sendika kurma ve sendikaya üye olma haklarının demokratik bir toplumda ulusal güvenlik ya da kamu güvenliğinin gereklerivle ve kamu düzeninin korunması ya da suçun önlenmesi, genel sağlık ve ahlakın ya da başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması için gerekli olan ve yasayla konulanlardan başka hiçbir kısıtlama uygulanamaz. Bu madde, Silâhlı Kuvvetler ve güvenlik güçleri üyeleri ile Devlet görevlileri tarafından bu hakların kullanılmasına yasayla kimi kısıtlamalar konulmasına engel olmadığı" kabul edilmektedir.

Görüldüğü gibi hak ve özgürlüklerin kullanımına sınırlar getiren 13 ve 14'ncü maddesindeki kurallar uluslararası hukukça da kabul edilmiş kurallardır.

Bireyin sahip olduğu bu haklar dışında millet bütünlüğü içinde yer alan bir topluluğa değişik adlar altında siyasal haklar verilmesi düşünülemez. Türkiye'de herhangi bir topluluğa imtiyaz sayılacak haklar verilmesi, Anayasanın Başlangıç, 2, 3 ve 4'ncü maddelerinin değiştirilmesi, Devletin

ve ülkenin parçalanması sonucunu getirir. Yukarıda geniş olarak yapılan açıklamalardan da açıkça bellidir ki, PKK bir terör örgütü, suç işleyen bir örgüttür. Uyuşturucu ticareti yapmaktadır. Türkiye Cumhuriyeti Devleti uyuşturucu ticareti yapan, insanlığa karşı devamlı suç işleyen bir terör örgütünü muhatap kabul edemez.

Kaldı ki, Abdullah ÖCALAN'ın sorgusundaki beyanına da kesin olarak itibar edilemez. Abdullah ÖCALAN'ın kurduğu PKK'nın asıl amacı, müstakil bir Kürt Devleti kurmaktır. Abdullah ÖCALAN'ın da amacı aynıdır. Bu amaca ulaşmak için Türkiye'ye saldırıda bulunmuş, Türkiye'de gerçekleştirdiği binlerce kanlı terör eylemiyle binlerce kişinin ölümüne sebep olmuştur.

16.04.1992 günü Lübnan Bekaa Vadisi'nde PKK elemanlarına yaptığı konuşmasında;

"... Zafere kadardır bu yürüyüş. Zaferi tam sağlamayıncaya kadar bu yürüyüşün durdurulması imkânsızdır. Taktik geri çekilmeler olabilir. Bir adım geri, üç adım ileri olabilir. Bunlar taktiktir olabilir. Fakat yürüyüş kesintisiz. PKK adına her kim ki, ortaya çıkarsa erteleyelim diyorsa yalan söylüyor, sahtekardır. Siyasî görüşme de olsa bu özgürlük yürüyüşü devam edecektir. Ucunda tam bağımsızlık, özgürlük hedefi vardır. Ona ulaşmak içindir her şey. Savaşta, barışta, görüşmede başka türlü PKK adına kimse politika yapamaz..." demiştir. (Kls:37/Dizi:15)

Abdullah ÖCALAN MED-TV'nin 31.12.1997 günlü Yılbaşı Özel Programında yaptığı konuşmasında;

Bütün halkımız biliyor ki, düşman tarafından üzerimize kara bir belâ, savaş tarihten beri yürütüldü. Ama bu savaş, karanlıkları yırttı. Sizler için büyük bir aydınlık yarattı. Sadece aydınlık değil, Kürdün ruhunu yeniden yarattı. Herkes biliyor ki, yüz binlerce Kürt, ruhu ve beyniyle birlik hâlindedir. Bunlar küçük şeyler değildir. Bundan birkaç sene önce kaç Kürt bir araya gelebiliyordu. Kürtler dünyada ne haldeydiler? Bazıları bu savaşın hoşnutsuzluk yarattığını, zorluklar doğurduğunu söylüyorlar. Peki halkı için ne kadar kan dökmüş, sen özgürlüğün için kan dökmezsen kim sana ülke verir, kim sana şeref verir?" demiştir. (Kls:37/Dizi:15)

Abdullah ÖCALAN'ın bu konuşmaları, amacının Devleti hâkimiyeti altındaki bir kısım topraklar üzerinde müstakil bir Kürdistan Devleti kurmak olduğunu gösteren delillerdir.

6. VI. BÖLÜM

Sonuç ve İstem

Yukarıda ayrı ayrı bölümler hâlinde ve geniş şekilde açıklanan duruma göre sanık Abdullah ÖCALAN'ın;

Kurduğu ve örgütlediği PKK silâhlı terör örgütünü, aldığı kararlarla, verdiği emir ve talimatlarla sevk ve idare ederek, Devletin hâkimiyeti altında bulunan topraklardan bir kısmını Devlet idaresinden ayırmaya matuf eylemleri sabit görüldüğünden;

2845 sayılı Kanunun 9 ve 20 nci maddeleri uyarınca yargılanmasının yapılmasına,

Dosyanın, Cumhuriyet Başsavcılığımızın 04.09.1997 gün, Hz. 1996/865, İd. 199/104 sayılı iddianamesiyle aynı suçtan açılan ve Ankara 2 No.lu Devlet Güvenlik Mahkemesi'nin 1999/21 Esas numarası üzerinden yargılaması sürdürülen kamu davası ile birleştirilmesine,

Eyleminin uyduğu Türk Ceza Kanunu'nun 125 inci maddesi uyarınca cezalandırılmasına,

Emanette bulunan ve örgüte ait olduğu anlaşılan 19.500 Dolar ile suç konusu video kasetlerin Türk Ceza Kanunu'nun 36'ncı maddesi uyarınca müsaderesine,

Karar verilmesi kamu adına talep ve iddia olunur.

26/04/1999- ANKARA

Talât ŞALK

17924

Ankara Devlet Güvenlik Mahkemesi

Cumhuriyet Savcısı

Nuh Mete YÜKSEL

19201

Ankara Devlet Güvenlik Mahkemesi

Cumhuriyet Savcısı

Hamza KELEŞ

23839

Ankara Devlet Güvenlik Mahkemesi

Cumhuriyet Savcısı

EKLER: 43 Klasör.

B) DEĞERLENDİRME

Tarihe ışık tutması gereken böyle metinleri savcılarımız bir de edebiyatçılara inceletselerdi ve açıkçası, edebiyatçılara redakte ettirselerdi... Hukukî metinlerin de bir edebiyatı olması gerekir, diye düşünüyorum. Adı üstünde bir iddiada bulunuyorsun, iddianın maddî delillerini sunarken, inadırabilmek için, üslûba bir kuvvet vermelisin. Metin za'f-ı telif ifadelerle dolu.

V. BÖLÜM

A) ÖCALAN'IN SÖZLÜ SAVUNMASI

1. 'Daha Fazla Eylem Yaptık'

Şalk *İddianame*'yi okumayı tamamladıktan sonra Öcalan, kendi 81 sayfalık savunması elinde olduğu hâlde söz alıp saat 14.22'de sözlü savunmaya geçti. Bu sıra Mahkeme Başkanı Okyay sordu:

"Savunmayı bize verecek misiniz?"

Öcalan:

"Vereceğim."

Mahkeme Başkanı, oturduğu yerden konuşan Öcalan'a, ayakta konuşması için ikaz etti. Ancak, Öcalan oturarak savunma yapmak için izin istedi. Hâkim de bu izni verdi.

Öcalan şunları söyledi:

"*İddianame*'ye bir diyeceğim yok. PeKeKe'nin iddianamede belirtilenden daha fazla eylemi var. Bunları kabul ediyorum. Hatta ölü sayısına ben de ek yapabilirim. Bana ve PeKeKe'ya bir şans verin. Üç ayda bunları dağdan indiririm. PeKeKe elemanlarına silâhlarını bırakmaları çağrısında bulunuyorum. Kürtlerin sığınacağı demokratik cumhuriyettir. Başka bir yer yoktur. Düşünce özgürlüğü vardır. Siyasal özgürlük de vardır. Olan bir şeyi niye isteyeyim. Sadece dil ve kültürel varlık problemdir.

Kürt sorununu ben yaratmadım. Ankara'da önümde buldum.

PeKeKe'nın silâhlı çatışmaları bırakmasını istiyorum. PeKeKe'nın silâhlı konumdan yasal konuma dönüşmesini istiyorum. Bir af yasası, izni gibi şeylerin düşünülmesini istiyorum. PeKeKe'ya sesleniyorum. Hiçbir baskı altında kalmadan söylüyorum. Bizi koruyacak olan demokratik cumhuriyetin çatısıdır. Ben bunu gördüm. Ne döneklik yapmak, ne de kendimi kurtarmak için yapmadım. PeKeKe'lilere diyorum ki niye silâhla savaşıyorsun, düşünce varken. Benim için ölmeyin, benim için devletinizle birleşin. Yineliyorum, ayrı bir Kürdistan devleti istemiyorum. Türkiye'de demokrasinin açılmasını istiyorum.

Kürt sorunu 200 yıldır devam etmektedir. Türkiye'de 1993'ten beri 1925 yılında yaşanan süreç gündemdedir. Bunu örgüt elemanlarına anlatmaya çalıştım ama başarılı olamadım. Eylem emirleri verdim, sürecin hazırlığına katıldım. 1990'dan itibaren devletin duyarlılığı gelişti. Sivillere yönelik eylemler beni mahvetti.

Sürekli ateşkes istedim. Kosova'da, Bosna'da yaşanan acılar ortada. Ben çok çaba harcadım. İntihar eylemleri emri vermedim. Kürdistan'ı siyasî değil, coğrafî zemin olarak vurguladım."

Öcalan: *"Bir af düşünülmesini istiyorum."* dediğinde, salonda bulunan şehit ailelerinden büyük tepki geldi. Bir şehit annesi: *"Aldığın canı geri verebilecek misin şerefsiz!"* diye bağırdı ve dışarı çıktı.

Bunun üzerine Başkan Okyay, dinleyicilerden sakin olmalarını istedi.

2. 'Eylemleri Kontrol Edemedim'

Öcalan savunmasında, Suriye'den sonra İtalya, Rusya, Yunanistan arasındaki gelişmeleri, kaç kez gidip geldiğini anlattı. Öcalan şöyle devam etti:

"Yunanistan'ın örgüte verdiği destek, PeKeKe elemanlarından Fethi Demir'in ağzından *İddianame*'de anlatılmıştır. PeKeKe'yı başlangıçta herkes kabul ediyordu. Yunanistan'a son gidişimde bir saat dahi kalmama izin vermediler. Simitis [Yunanistan Başbakanı. A. T.], Karadziç'e [Bosna Sırplarının lideri idi. A. T.] dahi sahip çıkmıştı. Çok kişiyi sakladılar. Kenya'dan bir uçak getirildi. Yunanistan'dan Kenya'ya, İsviçre'den getirilen uçakla götürüldüğümü söylediler. Yunan uçağı değildi. Ancak bu uçağın daha sonra İngiltere'ye bağlı bir uçak olduğunu öğrendim. Kenya Büyükelçisi siyasî iltica talebimi kabul etti. Bu arada, 100 telefon konuşması yaptım. Ancak beni bir an önce atmak istiyorlardı.

Yakalanmamdan sonra Yunanistan 'öldürüldüğüm' yolunda haberler yaydı. Bunun sonucunda İstanbul'da intihar eylemleri oldu. Bunun böyle olmadığını anlatmaya çalıştım."

Öcalan'ın bu sözleri üzerine, şehit yakınları "şerefsiz!" diye lâf attılar.

Öcalan devam etti:

"Eylemleri kontrol etmekte zorlandım. Ancak sınırlı da olsa durdurdum. 1973'te 5-6 kişi ile başlayan iş bugün bu noktaya geldi. PeKeKe'nin 40 ülkede bürosu bulunmaktadır. Akan kandan acı duyuyorum. Bunu önlemeye çalıştım. Kürt-Türk, herkes barış ve kardeşlik içinde bir arada yasaması gerekir. Tehlikenin çıkma durumunu görmeliyiz. Tehlikeyi önlersek hem Türkler hem Kürtler yarar sağlar. Silâhsız bütünlük, cumhuriyetçi çerçeve nihaî bir barıştır. Demokratik cumhuriyete sonuna kadar inanıyorum. Özgürlüğümüz için bunların temel alınmasını istiyorum."

Öcalan, Okyay'a sordu:

"Size iki mektup göndermiştim. Okudunuz mu?"

Başkan Okyay, Öcalan'ın mahkemeye verdiği mektupları okuduğunu ve dosyasına koyduğunu belirtti.

Öcalan, mektupları elle yazmıştı.

3. Birinci Mektup

Ankara 2 Nolu Devlet Güvenlik Mahkemesi

Başkanlığına/İmralı

Sayın yargıcım; Duruşmalarıma çok az gün kala içinde bulunduğum durum ve yargılamaya ilişkin bazı hususları iletmeyi önemli bulmaktayım:

Bu davayı ve Türkiyenin içinde bulunduğu koşulları, Cumhuriyetin kuruluş yılları ve 1925 isyan süreçlerinin iç ve dış gelişmeler açısından ortak benzerlik taşıdığı kanısındayım. Cumhuriyetin liberalleşmesi ve Musul-Kerkük sorunu bu isyan dolayısıyla olumsuz sonuçlanmış özellikle İngilterenin bu dönem oyunu Kürt sorunu üzerinde oynayarak istediğini elde etmişti.

Şimdi de Irak'ta olup-bitenler ve Kürt sorunlarıyla ilgilenmeler bu dönemi çağrıştırmaktadır. Beni ve PKK'yi 1925 İsyanı yerine koyarsak oyunun bu günde çok benzer oynanmak ve sonuç alınmak istediği açıktır. Ben şahsım ve gücüm oranında PKK ve Kürtler üzerinde bu oyunun tekerrür

etmemesi ve Türkiye'nin Misak-i Millî çizgisinin içteki çok açık belirtilen Türk-Kürt kardeşliğinin gerçek demokratik birlikteliğiyle, Demokratik Cumhuriyetin başarısına; dışarda da özellikle Irakta olası gelişmeler karşısında Türkiye'nin Misak-i Millî çizgisinin yeni yorumuyla kazanması tutumuyla birlikte hareket etmesinin tarihi görevimiz olduğu inancındayım.

Bunun için Demokratik Cumhuriyetle Kendim, PKK ve Kürtlerin barış ve birlik içinde hareketini, bunun için silâhlı çatışmaya hükûmetin kolaylık göstermesi hâlinde derhal son vermesini bir çağrı olarak belirtmeyi uygun bulmaktayım. Ama kamuoyu, özellikle basın-yayın dıştalayıcı ve sanki düşmanmış gibi yayın yapmasını ulusal demokratik barış politikasına hizmet etmiyor kanısındayım. Barışçıl, kardeşlik yaklaşımının karşılıklı sergilenmesinin hepimize gerekliliği açıktır.

Daha yargılanmadan şahsına yönelik (bir kelime okunamadı) ulusal demokratik politikaya hizmet etmediği, gerçek düşman güçlerin bundan yararlanmaya çalıştığını iyi biliyoruz. Hiç olmazsa bundan sonra fırsat vermemek gerektiğine inanıyorum. Mahkemenizin daha şimdiden bu hususlarda insiyatifini kullanacağına güvenmek istiyorum. Geçmişin hesaplaşmasıyla zıtlaşma yerine geleceğin barış ve kardeşliğinde birlik, herşeyden üstün tutulmalıdır. En iyi, adil yargılanmanın toplumun biran önce barış ve birliğe kavuşmasıdır. Bunun için üzerime düşeni sonuna kadar yerine getirme kararlığındayım.

Bununla birlikte şimdiye kadar yaşadığım İmralı sürecini biraz açmayı gerekli bulmaktayım. Gerek soruşturma komisyonunun gerek Ada Komutanlığının yaklaşımı karışlıklı saygı içinde olmuştur. Cezaevi yönetimi içinde bu geçerlidir. Bu konuda şikâyetçi olmam söz konusu değildir. Fakat tek kişilik koğuş sistemi, hiçkimseyle ilişkilenmemem, son dönemlerde yayınların düzensiz de olsa verilmesi olumlu olmakla birlikte önemli kısımların kesilmesi, tek dalgalı FM kanalı olmasına anlam veremedim ve gözden geçirilmesinin ve düzeltilmesinin iyi bir jest olacağına inanıyorum. Bu konularda endişem bahsettiğim önemli tarihi hizmetleri oynayamamamdır. Ben özel ilgi değil, devletin duyarlılığının uygun yöntemle harekete geçmesinin ve başarılı olmasının beklentisinin içindeyim.

Diğer bir sorun, son günlerde devletin üst düzey yetkililerinin Devlet Güvenlik Mahkemelerinin yapısına ilişkin değerlendirme ve erteleme tartışmalarıdır.

Ayrıca avukatlarım ciddî savunma yetersizlikleri nedeniyle bu hâlleriyle sorumluluk ü tstlenmek istememe ve süre istemleri sözkonusudur. Bu aşamada bu hâliyle ifade vermemin ciddî hukukî sorunlar doğuracağını belirtiyorlar.

Tarihi duruşma öncesinde bu hususları dile getirme ve gereği konusunda, yüksek makamınıza saygıyla arz ederim. 28.5.1999

Abdullah Öcalan

İmza

K

28. 5.1999

(Okunamadı)

4. İkinci Mektup

Sayın Yargıçlar,

İmralı adasında çok özel bir tutuklu olarak dördüncü ayımı doldurmaya çalışırken bu savunmayla mahkeme duruşmalarına çıkmayı bir görev bildim. Benim için yeniden bir doğuş anlamına gelebilecek bu süreç; tamamen yaşanılan isyanın anlamlı barışına katkıda bulunmak olacaktır. Hiçbir ciddî çatışma kendine özgü barış getirmeden sonuçlanmaz. Savunmamın temelinde eğer demokratik sistemin ölçülerinde anlaşılırsa yirmibirinci yüzyılın, yaşadığımız sorun ve isyanlarında köklü kurtuluşun kapsamlı barışına duyulan derin inanç ve umuttur. Bir anlamda en kolay bir anlamda en zor bir barış sorunuyla karşı karşıyayız. Rolümü bu konuda oynamam tek yaşam gerekçemdir.

Tutuklu sürecim boyunca devletin yaklaşımlarını bu umut uğruna yaşamaya değer buldum. Karşılıklı eleştiri ve suçlamaları derinleştirmeyi anlamlı bulmadım. Bu yargılamadan kaçma anlamında değildir. Yargılanmayı barış yolunda temel bir köprü olarak görme inancımdan ötürüdür. Burada benim şahsımda yargılanan acı bir tarih ve yaralı bir toplumdur. Tüm gücümü bu zor ve tek başına koşullarda yitirmeden bu acılı tarihi barışın yaşanmaya değer tarihi, toplumu da daha sağlıklı bir iradeyle, güvenle geleceğine kardeşçe yöneltmektir.

Bundan sonra fırsat bulabilirsem, çabam silâhlı çatışmanın tamamen ortadan kaldırılması ve PKK varlığının yasal-siyasal zemine çekilmesi demokratik sistemle bütünleştirilmesi temelinde olacaktır. Devletin duyarlılığıyla, yaratıcı çabalarıma güvenerek bu rolü başarıyla oynacağıma inanıyor ve kararlılığımı vurguluyorum. Şahsım adına yargıda bulunmaya çalı-

şırken başta sayın yargıçları ve savcıları diğer katılan tarafları ve avukatlarını; ne bir kişiye, tarafa yüklenilemeyecek tarihin bu en kapsamlı sorununda payını görüp çözüme katkı da bulunmaya çağırmayı ahlâki bir görev bilmekteyim. Bu davada özgür birliğimiz, onurlu barış ve kardeşliğimiz mutlaka güçlenerek çıkmalıdır. [Birinci sayfanın son satırının beş kelimelik cümlesini kendisi karalanmış. A. T.]

Savunmamda son söz olarak, tarihin diplerinden gelen, tüm toplum kesimlerinin azçok sorumluluğu olan Kürt sorununda artık ayrılık, isyan, bastırma ve inkâr sürecini kapatıp demokratik birlik barış ve kardeşlik sürecini başlatmaktır. Son ikiyüzyıl şiddet ve onun kayıp ve acılarıyla dolu geçti. Yirmibirinciyüzyıl artık barış içinde birlik ve gelişme yüzyılı olmalıdır. Son isyanın son dersi bu olmalıdır. Sorunlar çözülmeden gelişme yolu girilemez.

Yaptıklarımızın ne kadar hatası yanlışı olsa da acı ve kaybı çok olsa da en büyük fedakârlığı da gösterdiğimize inanıyorum. Misli görülmemiş her acıyı yaşadık. Ölüm orucu, kendini yakma, bombalarla patlatma. Benimsemiyorum ama bu bir insan için en ağır eylemler, çok ciddî bir sorunu gösterir. Bir toplumun acılı ve nasıl bir yaşanmazlık düzeyine geldiğini yansıtır. Hiçbir bireysel terör eylemi bu çapta olamaz. Bu fedakârlığı gösteremez.

Parti ve halk olarak tüm bu acı ve fe[da]karlığın karşılığı, artık ortak vatanda demokratik cumhuriyetle demokratik birliktelik olmalıdır. Bunu hakettiğimize inanıyoruz. Bu birlikle vatanın daha bağımsız, cumhuriyetin daha güçlü olacağına kuşkumuz yoktur. Bu sorunu çözmüş cumhuriyetin tarihe yaraşır bir önderliği, Ortadoğudan Balkanlara, Kafkasyadan Ortaasyaya taşıracağına da inancımız tamdır.

Bir Yirbirinciyüzyıl manifestosu olarak anlaşılması gereken bu demokratik birlik içerikli savunmamın rolünü oynaması için elden gelen her çabayı sergileyeceğim sözünü veriyorum. Başta siz sayın yargıçlar olmak üzere devlet yetkililerini ve tüm toplum kesimlerini barış ve kardeşlik için üzerlerine düşeni yapmaya çağırıyorum. Saygıla selâmlıyorum.

Yaşasın Bağımsız ve özgür Vatan

Yaşasın Demokratik Cumhuriyet

Yaşasın Barış ve Kardeşlik.

K

29.5.1999

İmza

5. 'Bir Jest Bekliyorum'

Okyay sordu:

"1925 ile Musul ve Kerkük'ü mü kastettin?"

Öcalan:

"1925'ten daha tehlikeli, daha derin bir durum var şimdi. Lütfen beni anlayın. Anlamanızı rica ediyorum. Türkiye'nin bütünlüğü çok önemlidir. 1993-1994 yıllarında Türkiye'nin gücü beni silip süpürdü. Bu bana bir ikazdır. PeKeKe kötü kullanılmıştır. Kendimi kurtarma sorunum yok. Bizimkiler: 'Böyle konuşursan olmaz' diyor, diğerleri de beni linç etmek istiyor. Bugünkü bilinç düzeyine 1973'te sahip olmak isterdim. O zaman bu yöntem izlenmezdi. Devletin en üst makamlarından mesajlar geliyordu. Duyarlı mektuplar alıyordum. Tek kişi ne yapabilirdim? Silâhlı mücadeleyle bir yere varılmayacağını anladım. Avrupa'ya çıktım. Ancak bundan sonra beni çivileme harekâtı başladı."

Öcalan, bu sözleri sarf ederken ellerini kaldırmış, hareketli konuşmuştu.

Okyay:

" 'PKK kötü kullanılıyor' sözünden ne kastediyorsun?"

Öcalan:

"Bu gidişi önlemek için çaba harcadım. Ancak her şey kontrolümde değildi. Sistemin çözüme yönelmesi bana ilâç gibi geldi. *İddianame*'de sayılan birçok eylem 1996'dan önceki döneme aittir.

Savunmamı demokratik çözüm kapsamında yapacağım. Mahkeme Heyetini kabul edip etmemek, ertelemek önemli değil. Uzatılsa ne olur, uzatılmasa ne olur? Bu işin özü önemlidir. Baskınla, zıtlıkla bir yere varılamaz. İyi bir jest, özel bir ilgi, yöntem bekliyorum. DGM'lerin yapısı, Avrupa'nın istekleri önemli değil."

Bu arada, sanık avukatları Öcalan'ın konuşmalarına müdahale ihtiyacı hissettiler. Öcalan'ın sözleri hoşlarına gitmemişti. Niyazi Bulgan kalktı:

"Sanık manevî baskı altındadır. Onun için böyle konuşuyor."

Okyay sanık avukatlarına döndü:

"Sanığı serbest bırakın, nasıl konuşmak istiyorsa öyle konuşsun. Buna ihtiyaç var."

Sanık avukatlarından Kemal Bilgiç söz aldı:

"Biz karşı tarafa hasım değiliz. Avukat olarak davanın tarafı olmayacağız."

6. 'Bitli Kızlar Kimin?'

Okyay, Öcalan'a sordu:

"Barış için sen ne yapabileceksin?"

Öcalan:

"Geçmişte yaptıklarımdan sorumluyum. Ben hizmet etmek istedim. Buna âşığım. Demokratik cumhuriyette barış içinde yaşanabilir. Türkiye için yararlı olacaksa şu an için canımı feda ederim. Dağdan indireceğim. Üç ayda indireceğim. Bana müsaade edin... Her şeyi açıklayacağım. Yaptıklarımın hesabını vereceğim. Türkiye'de değişik dilleri konuşan gruplar vardır. Ancak ayrı bir ulus yoktur. Bu düşüncelere geçmişte sahip olabilmeyi çok isterdim. Geçmiş yargılanmasın demiyorum, ama ileriye bakmak gerekir. Bir fırsat vermek gerekir. Demokratik cumhuriyet içinde insanca yasamak, özgür bir şekilde yaşamak, Türkiye'yi daha güçlü hâle getirecektir. Bu son isyan olsun. Noktayı koymak istiyorum. Geç oldu, diyeceksiniz. Geç olsun ne yapalım, bir canım var, ülke için bu canım ne yapar. Bana bir şans verilmelidir. Bu şans verilirse, PeKeKe silâhları bırakacaktır, bunu sağlarım, yardımcı olurum. Artık acılar büyümemelidir. Yargı da bu duruma mutlaka el koymalıdır. Ölmem gerekiyorsa, gerekirse hemen öleyim. Ben 50 yaşındayım, yalnızlık içindeyim. Hiç çocuk sahibi olmadım."

Şehit uzman çavuş Metin Karabıyık'ın annesi Terlan Karabıyık'ın:

"Dağlardaki bitli kızlar senin karıların değil mi!" dediği duyuldu.

7. 'HADEP'in Bize Yardımları Oldu'

Okyay:

"Suriye ve Yunanistan size nasıl bir yardım yaptı?"

Öcalan:

"Suriye her zaman PeKeKe'yi kabul etmedi. İç ve dış siyasal açıdan gayrı yasal örgüt olarak kabul etti. Suriye'deki cezaevinde yatanlar var. Ama engellemedi de... Özel, siyasî bir yardımı olmadı. Yunanistan'ın bana yönelik tavırlarına anlam veremedim. Bana Yunanistan'ın Kenya Büyükelçisi siyasî iltica talebimin kabul edildiğini söyledi. Ancak, bana bir saat bile kalma izni verilmedi. Beni imha etmeye çalıştılar. Bu vahimdi. İngiltere geçmişte Musul ve Kerkük'ü böyle oyunla aldı. 17 Eylül 1998'de Washington'da yapılan Kuzey Irak'a yönelik anlaşmanın ne anlama gel-

diğinin iyi bilinmesi gerekir. 1993'ten itibaren Irak olayına İngiltere yeşil ışık yakmıştır."

Şehit yakını avukatlarından Mehdi Keskin söz aldı:

"Sanık ülkeye yardımda bulunmak istiyorsa faaliyetleri sırasında yurt içinde hangi kurumlardan, hangi kişilerden, hangi basın kuruluşlarından hangi sanatçılardan yardım görmüştür? Keza hangi iş adamlarından destek görmüştür? Gelir kaynakları nelerdir? Hangi yabancı ülkeler açıkça kendisine destek vermiştir? Bu hususları cevaplandırmasını istiyoruz."

Öcalan:

"Ben ülke içinde şu işadamı şu sanatçı veya şu kişiler bize yardım etti şeklinde beyanda bulanacak konumda değilim. Bu hususlar daha önce ifadem alınırken soruldu. Bildiklerim konusunda yeteri kadar cevap verdim. HADEP PeKeKe'nin tabanı üzerinde politika yaptı. HADEP içerisinde PeKeKe'ye kırsala eleman temini yönünde çalışmalar yapılmış olabilir ama resmî PeKeKe kuruluşudur diyemeyiz. İHD'den bazı bilgiler alınmıştır. Suriye hiçbir zaman resmî yoldan bizi kabul etmedi; ancak, bize yardımları oldu. Eğitim yerleri, kamp yerleri gibi konularda yardımcı oldular. Ayrıca örgüt elemanlarına gerekli hüviyetleri temin ediyorlardı; ancak, para yardımında bulunmadılar. Oradaki halktan para toplamamız oldu. Türkiye'de eylem yapmamız konusunda da bize direkt verilmiş herhangi bir talimatları olmadı. Yunanistan'da eğitim kampları vererek örgüt üyelerini barındırarak yardım etti. Yunanistan'ın çeşitli kuruluşlar aracılığıyla örgütümüze yardımları bulunmuş olabilir. Kesin olarak bilemiyorum. Bu konuyu oranın sorumlu ilgili arkadaşlar bilebilir. Daha önce Yunanlı generallerin Bekaa Vadisinde bizi ziyaretleri olmuştur. Yakalanma sürecinde de kendilerinden yardım gördük. Ayrıca örgüt elemanları çalıştırma konuları olmamıştır. Daha doğrusu benim yakalanmamda Yunanlı generallerin de rolü oldu."

Avukat Nejdet Küçüktaşkıner:

"Sanığın örgüt üzerinde otoritesi var mıdır? Varsa neden PKK saldırıları durdurulmuyor?"

Öcalan:

"Örgüt üzerinde otoritem devam ediyor. İlişki kurmama yardımcı olunursa silâhların bırakılması konusunda yardımcı olacağım. Başkanlık Konseyi benden sonraki en yetkili organdır. Başkanın önerileri bizim de kabul edeceğimiz özellikte açıklamalar yaptılar."

Avukat Mehmet Celal Nacar, Mahkeme Başkanlığına iki sayfalık dilekçe verdi ve söz aldı:

"Barış herkesin temennisidir. Amaç akan kanın durmasıdır. *İddianame*'ye içerik olarak katılıyorum. Sanık isnat edilen suçları işlemiştir. Sanık İHD ve HADEP'le ilişkilerinden bahsetmiştir. Bu kuruluşların haklarında suç duyurusunda bulunulmadır."

Avukat Atilla Ardalı:

"Biz müdahil avukatı olarak maddî ve manevî tazminat haklarımızın saklı tutulmasını talep ediyoruz."

Sanık avukatı Kemal Bilgiç, ulaşım zorluğundan duruşmaların birer gün arayla yapılmasını talep etti.

Ancak bu talep kabul edilmedi.

Duruşma, saat 16.40'ta tamamlandı.

8. Öcalan'ın Sözlü Savunması Üzerine Değerlendirme

Öcalan yukarıda metinlerini verdiğim iki mektup ikinci bir elden geçmediği için, ifadeler bozuk. Savunması ise, ikinci bir elden geçtiği anlaşılıyor.

Öcalan'ın siyasî bir savunma yapacağı başından beri biliniyordu. Ancak sözlü savunmasında, özür dilemesi, PKK'lıları dağdan indirmek için fırsat verilmesini istemesi, kullanılmaktan bahsetmesi beklenmiyordu. Birinci günden itibaren, Öcalan samimî görünmeye gayret etti. Ama zaman zaman asıl niyeti ortaya çıktı. Kitabın bütünü içinde baktığınızda Öcalan'ın niyetini açık görebilirsiniz.

B) ÖCALAN'IN YAZILI SAVUNMASI

Öcalan'ın iki savunması olmuştur. Birincisi Cumhuriyet savcılarının iddianamelerine karşı savunması, diğeri yine Cumhuriyet savcılarının *"Esas Hakkındaki Mütalâa"*larına karşı savunmasıdır. Aşağıda okuyacağınız birinci savunma metni 81 sayfa, ikinci savunmanın metni de 22 sayfa hâlinde mahkeme heyetine sunulmuştur. Her iki metinde de sadece, metinleri bilgisayara geçenlerin yaptığı maddî hataları düzelttim. Bunun dışında yanlış okumalara meydan vermemek için nispet "î"lerini ve "^" düzeltme işaretlerini koydum.

ANKARA 2 NOLU

DGM BAŞKANLIĞI'NA

DOSYA NO: : 1999 /21

SAVUNMA SUNAN: Abdullah ÖCALAN

KONUSU: : Davaya Karşı Savunmalarımın Sunulmasıdır.

SAVUNMALARIM : Demokratik Çözüm Sürecinde Bir Dönemeç

1. Giriş

Savunmamın temelinde, Cumhuriyet Başsavcılığı'nın, hakkımda hazırladığı iddianameye ayrıntılı bir yanıt olmaktan çok; daha önemli gördüğüm, Kürt sorunu ve PKK öncülüğündeki son isyandan, tarihî bir uzlaşma ve çözüm imkânının nasıl geliştirebileceğidir. Orta boy bir savaş olarak da anlaşılabilecek bu eylemliliğin, barış şansını ortaya koymaya çalıştım. Aslında bu çizgiyi, dönemin Cumhurbaşkanı sayın Özal'ın çağrısı üzerine ilk defa seslendirmeye çalışmıştım. 15 Mart 1993 tarihli basın toplantısında, aynen şunu söylemiştim: *"Biz, hemen Türkiye'den ayrılalım diye bir yaklaşım içinde değiliz. Bu konuda gerçekçiyiz. Bu tutumu, basit bir taktik olarak anlamamak gerekir. Birçok nedeni vardır. İki halkın tarihî, siyasî, ekonomik durumunu anlayanlar, parçalanmanın olmayacağını bilirler. Etle-tırnak gibi iç içe geçmişlerdir. Ben birçok röportajda vurguladım. İlişkilerin yeniden düzenlenmesini istiyoruz. Bin yıllık kördüğüm olmuş ilişkiler, çelişkiler var. Özgürce ve eşitçe düzenleme bizim temel anlayışımızdır. İkide bir, bizi 'ayrılıkçı' ilân etmek, tam tersine ayrılığı körüklemek isteyen bir tutum olur. Mevcut ilişki düzeni, hem Kürt halkının, hem Türk halkının kanını, malını muazzam kaybettiriyor."*

Uluslararası güçler tarafından komployla, Türkiye'ye teslim edilmemden önce, 1 Eylül 1998 tek taraflı ateşkes dolayısıyla, daha net şunları belirtmiştim: *"Savaş, eğer çok önemli bir çelişkiden kaynaklanmıyorsa bir çılgınlıktır. Özellikle, anlamsız terör, şiddet, insanlık ilişkilerinde asla yer almaması gereken bir olgudur. Eğer üzerimizdeki bu büyük şiddet az da olsa kalksa, durdurulsa ve ilişkilerde insan hakları, demokrasinin gelişmesi ve sorunların çözümünde, siyasî diyalogun esas alınması hâlinde, bizim kadar barışçıl yönteme hasret bir halkın ve örgütün olacağını sanmıyorum."* Devamla: *"Demokrasiyi bir demagoji sorunu olmaktan çıkarmak, gerçeğine, yani halka dayandırmak, gerçekten şu anda Türkiye'nin en temel meselesidir. Bu, cumhuriyeti kötülemek değildir. Hele bölmek, parçalamak hiç değildir. Cumhuriyeti demokratikleştirmektir. Bu Türkiye'nin çıkarınadır. Bu, Türkiye'nin, bu muazzam nefessiz durumdan nefes almaya başlamasıdır. Cumhuriyet adına hareket edenler, her şeyden önce bu anti-demokratizmi hedeflemelidirler."* Şiddet konusunda şunları söylemiştim: *"Biz bu şiddetin en zorlanan tarafıyız. Müthiş güç dengesizliği ortamında, sırf kendini savunmak, en meşru insan haklarımız, kimliğimiz, kültürümüz için eğer, sırf imha olmaktan kurtulmak için, zorunlu bir savunma yöntemi tercih etmişsek, bu, Birleşmiş Milletler Anayasası'nda hatta, T.C. Anayasası'nda bir hak olarak vardır."*

Bu alıntıları şunun için yapıyorum. Zor ve tek kişilik koğuş koşullarında bu çizgiyi tutturduğumu, yanlış iddia etmek isteyenler olabilir. Hat-

ta iddianamede bile, daha önceki sorgulamamda geçen bu yönlü açıklamalarımın fazla anlamlı olamayacağına dair bir intiba var. Fakat, gerek PKK programının, 70'ler döneminin dar, ağır ideolojik yaklaşımlı ve politik yapısını, 90'lar dünyasında ve Türkiye'sinde aşılma gereğini ortaya koyuyor. Büyük bir deneyimin arkasından, ilke ve programın gözden geçirilmesini ve güncelleştirilme ihtiyacını vurguluyor. Bu yaklaşımım bu yıllarda artarak devam eder. Aynı husus, şiddet anlayışım için de geçerlidir. Temel insan hakları, kimlik, kültür varlığını savunma anlamında bir şiddet anlayışının reddedildiğini ortaya koyuyor. Bunu aşan şiddet uygulamalarına karşı da, örgüt içinde verilen şiddetli mücadele bilinmektedir. İddianame, bu konuda ayrım yapmamaktadır. Ayrıca, her şeye "terör" diyerek, tüm olumsuzlukları bir tarafa yüklemesi objektif değildir. Bu hususları fazla eleştiri gereği duymadım. Savunma gereği de duymadım. Avukatlarımın hukukî yaklaşım ağırlıklı savunmaları, belki bu hususları daha da açabilir.

Benim için daha büyük önem taşıyan; adı, kaynağı, amaçları nasıl izah edilirse edilsin, resmî olarak bile "Düşük yoğunluklu bir savaş" olarak değerlendirilen bu kapsamlı eylemliliğin barış gereğini ortaya koymaktır. "Her savaşın bir barışı vardır" kuralı gereği, makul olan çözümü aramak, savunmada temel amacım oldu. Geçmişi değerlendirmek, program ve siyasî çizgi düzeyinin, yaşanılan somut gerçekliğin ışığında çözüme vardırmak büyük önem taşıyordur. Benden çok yönlü beklenen de buydu. Dışarıda kısmen yapmaya çalıştıklarımı, burada bir çözüm platformuna dönüştürmek, en pratik yoldu. Genelde PKK savunmaları, ya klasik çizginin inatçı bir direnmesi, ya da bırakılması gibi iki uç noktada seyretmiştir. Bu bir anlamda çözümsüzlüktür, savunmamda bunun aşılmasını bir görev bildim.

Ne klasik bir Kürt millîyetçiliği, ne de bunun aynı tandanslı sol yorumunu denedim. Dönem bunu aşmıştı. Uzun boylu tarih, toplum, kimlik tartışmalarını fazla gerekli bulmadım. Bilimsel konular olarak, bilim araştırıcılarına bırakmak daha doğruydu. Yoksa değinmemek, herhangi bir, ciddî siyasî endişeye dayanmıyor. Kaldı ki birçok değerlendirmemiz var. Bu Türkiye'ye yönelik siyasal eleştiriler için de geçerlidir. Çok tartışılmış hususları dile getirmem, bana fazla yaratıcı gelmedi. Aynı husus, PKK programı, örgüt ve eylem yapısı için de geçerlidir. Kapsamlı değerlendirdiğim bu konuların, daha çok günümüzdeki çözüm gereği açısından, nasıl bir dönüşüme ihtiyaçları olduğunu vurgulamayı önemli buldum. Partiler bir araçtır. Dönemlere göre dönüşmezlerse, tıkanma nedeni kadar, aşılmaktan, yenilmekten de kurtulamazlar. Kısır bir tekrar, ne kadar kahramanca da olsa özgürlük idealine fazla katkı sağlamaz.

Savunmamda, hukukî açıdan kendimi savunma endişesi taşımadım. Bana göre mevcut anayasanın bile özde uygulanmadığı, ayrıca, kimlik

inkârında inat edildiği bir aşamada daha çok yapılması gereken, direnmenin ahlâkî ve siyasî gereğini belirtmekti. Bu, belki yargı sonucunu etkilemeyecektir. Ama, geleceğe değeri çok yüksek bir çözüm mirası bırakacaktır. Buna hep özen gösterdim.

Konuları fazla araştırma gereğini duymadan, tez hâlinde yazdım. Mevcut koşullarda buna gerek görmedim, zaten fazla olanak ta yoktu.

Savunmamın ana özü, çok tekrar içerse de, "demokratik çözüm" kavramında yoğunlaştırıldı. Daha önceleri sınırlı değindiğim bu yaklaşımı, oldukça açtım. Bunda, tesadüfen elime geçen, Leslie LIPSON'un "Demokratik Uygarlık" adlı kitabının da katkısı oldu. Yetmişlerde moda olan, ve uygulandığında sadece, ayrı devlet anlamında yorumlanan "ulusların kaderlerini tayin hakkı" gerçekten, bu yorumuyla bir çıkmazdı. Kürdistan pratiğinde, sorunu yokuşa sürme yanı ağır basıyordu. Bunu, fiilen belirttiğim tarzda aşmaya çalıştım. Ancak, demokratik çözüm tarzının zenginliği karşısında, ayrı devlet, federasyon, otonomi ve benzeri yaklaşımların bile, geri ve bazen çözümsüzlüğe yol açtığını pratikte görünce; demokratik sistem üzerinde yoğunlaşma, bana çok önemli geldi. Bunda askerî, silâhlı güç yolunun giderek tıkanmasının da büyük payı vardır. Hele, neredeyse hep isyan ve bastırılma yaşanmış bir pratikte, zor ve şiddet içermeyen bir yol, dünya çapında kendini hissettirdiği gibi pratiğimizde de aciliyet arz ediyordu.

Türk-Kürt ilişkilerinin özgünlüğü, misak-ı millî gerçeği ve varolan, politik ve askerî durum, demokratik sistem altında bir çözümü, tarihî olmak kadar, neredeyse tek yol olarak bırakıyordu. Herkesin büyük barış ihtiyacı da, sistemin temel özelliği olarak yanıt buluyordu. Bu nedenlerle ve dünya pratiğinin büyüleyici zenginliği karşısında "demokratik çözüm" tarzı, giderek çözümsüzlüğe yol açan askerî, hatta, siyasî tarzına göre büyük üstünlük taşıyor. Türkiye'nin temel sorununda ve genel demokratikleşmenin tarihî aşamasında, ilâç gibi geliyordu. Kaldı ki, dolaylı ve giderek pratiği şekillendiren ve bize kadar yansıyan devletin çekirdek yaklaşımı da bu yönlüydü. Dolayısıyla, umutla açmak ve gücüm oranında pratikte de, gereklerini yerine getirmekten çekinmedim. Ama, bu aşamada taraflar "çözüme gidiyorlar" demem, aşırı iyimserlik olur- ki beraberinde birçok tehlikeyi getirebilir- ama er geç, gerçekleşecek en uygun çözüm yolu olduğuna dair, inanç ve kanım güçlüdür.

Son bölüm, kişisel durumumla ilgilidir. Belki fazla gereği yoktu. Tamamlayıcı olması açısından gerekli gördüm. Bir büyük özgürlük arayışını, sahsımda irdelemek bir yöntem hâline geldi. Burada da denemek beklenen bir hususdu. İddianameye bu yönlü bir cevap epeyce aydınlatıcı olacak-

tı. Şunu gördüm; Yaşamıma damgasını vuran "Ya özgürlüğümü verin, ya öldürün." şiarıdır. Başka tür bir duruş, mümkün gözükmedi. Ama özünü açmak, inceliklerini sergilemek hayli ders verici nitelikteydi. Burada, en büyük korkum, yarım kalan bir insanlık projesinin tamamlanmaması oldu. Dolayısıyla yaşamdan en büyük beklentim, fazlasıyla yeterli olan, bir özgürlük isyanı kişiliğinden, özgür barış kişiliğine ulaşma olanağıydı. Tek bunun için yaşamam gereğini, tüm yakalanma, sorgu ve daha sonraki süreçte esas aldım. Barış kişiliği, barış toplumu, sanıldığından daha fazla, hem siyasî, sosyal ayrıca ayrıntılı psikolojik çözümleme isteyen bir teorik çabadır. Siyasî faaliyetlerde bunun derin eksikliğini de gördüm. Vurguladığım gibi soylu, kutsal ve çok gerekli bir barış amaçlamayan bir savaş veya her tür şiddet eylemi bir çılgınlıktır. Bu kural gereği, derin, teorik olduğu kadar moral, siyasî ve pratik gerçekliği olan bir barış kişiliğini açmam önemliydi.

Savunmam, bu özellikleriyle, hem Türkiye'nin derinden yaşadığı demokratik hareketlenme ve onun, cumhuriyetin temel bir niteliği hâlini alması, Kürt sorununda bu tarihî aşamada demokratik birlik ruhu, bilinci, iradesiyle cumhuriyetle bütünleşmesini, çarpıcı, yaratıcı bir biçimde ortaya koyuyor. Hem de bunun için örgütsel ve halk varlığımızın kendini buna göre dönüşümünün, gereğini vurguluyor. Artık, klasik hâle gelmiş, ölüp-öldürmek yerine, yaşayıp-yaşatmanın daha doğru anlaşılacağına inanıyor, çağdaş anlamda. neredeyse i ki yüzyıldır yaşanan başkaldırı ve isyan ve buna karşı bastırma ve inkâr yerine, yeni bir tarihî aşamanın; ancak demokratik cumhuriyetle, demokratik birlikteliğin eşsiz çözümleyiciliğinde, yaşanabileceği bir yirmibirinci yüzyıl umuduyla son buluyor.

2. 20. Yüzyıl Sonunda Zafer Kazanan Demokrasi

Demokratik sistemin, insanlık tarihine kadar kökeni uzanmakla beraber, devlet sistemi olması, ilkçağ Atina'sında kapsamlı bir anlama kavuşmuştur. Esasta, toplumun kendi yönetim gücünü ifade ederken, bireyi, en özgür kılan sistemlerin en gerçekçisidir. Esas gücünü toplumun doğallığına cevap vermesinden alır. Otoriter rejimler, belki hızlı gelişmelere yol açarlar ama, toplumsal doğallığa yabancılaşmaları, onları dönemlerinde ne kadar güçlü de olsalar, er geç, çöküşe götürür. Devsel köleci imparatorluklardan, kapitalist faşist totaliter diktatörlüklere, hatta, reel - sosyalist totaliterliğe kadar, hepsi aynı akıbeti paylaşmışlardır.

Demokrasinin, yüzyılın sonunda tam zaferini ilân etmesi, tekniğin, üretimin bu en muazzam çağında nedensiz olmayıp, demokratik sistemin mekanizmalarıyla yakından bağlantılıdır. Toplumları, dolayısıyla bireyleri,

hiçbir sistem, kendi doğallığında bu kadar açığa çıkaramamış ve yaratıcı kılamamıştır. Gücünü özgürleştirmeden alır. Basit ve zor gelişir. Ama, sonuçlarının en hızlı ve güçlü görünen rejimden daha güçlü olduğu günümüzde tamamen kanıtlamıştır.

Demokrasiler, daha çok evrimsel bir dile sahiptirler ama, temelde devrimlere dayanırlar. Önemli olan, bir devrimin ne zaman demokratikleşeceğidir. Demokratikleşmeyi beceremeyen devrimler ya diktatörlüğe yol açacak, ya da, anarşizme kayarak yozlaşırlar. Demokratikleşmeyi beceren devrimler ise, en kalıcı, yaratıcı gelişmeyi ortaya çıkarabilmişlerdir. Devrimcilikte çakılıp kalmak, karşı-devrim kadar her tür tutucu bürokratizme saplanıp kalmaktır da. Demokratikleşmeyi iyi yürüten toplumların, tarihte ve günümüzde en güçlü olmalarının sırrı, böylece iyice açığa böylece kavuşmuş oluyor.

Günümüz demokrasileri, basit ve karmaşık yönleriyle önce ilkel boyutta, 17'inci ve 18'inci yüzyılda gelişirken, kurumsal yönetimsel gelişme, 19'uncu yüzyılın ortalarından itibaren hız kazanmış, 20'inci yüzyılda ise, faşizmin total amansız diktatörlüğüyle, zıt yöndeki reel- sosyalizmin, totaliter rejimlerine karşı direnerek, yüzyılın sonunda kesin zaferini ilân etmiştir. İki totaliter sistemde, çok güçlü bir gelişmeyi yaşamalarına rağmen, ayakta kalamayışları, esasta özgür yaratıcı yeteneği, toplumda ve bireyde aşırı baskı altına almalarından kaynaklanır. Baskı hızlı geliştirir, ama kolay düşürür.

Demokratik sistem ise, yavaş geliştirir ama, kolay yıktırmaz, düşmez. Çünkü, toplum ve birey ondan kolay kopmaz. Gücü bu oluyor. Toplumun kendini aydınlatması, yani, bilimsel bir güç kazanması da, en çok demokratik düzeyiyle bağlantılıdır. Bilim ve sanat kişiliğinin, en serbest ortamları sunan toplumlarda yetişmeleri, tesadüf değildir.

90'lı yıllardan itibaren, sosyalist sistemin çözülüş ve demokrasiye dönüşümüyle, demokrasinin büyük zaferi aslında daha başlangıcındadır. Bir yerde diğer sistemlerin güçlü kalıntıları sürekli etkide bulunacaklar, saf bir demokrasi bir türlü kurulamayacak, ama gelişme de hep bu yönlü olacaktır. Önemli olan, demokratik değerleri, toplum sorunlarına başarılı taşırmak ve yönetim gücüne ulaştırmaktır. En iyi siyaset ve siyasetçi, kimliğini birey, parti ve liderliklerde bu gücü temsil edenlerde arayacaktır.

Demokrasilerin boy atacağı toplumlar, genelde, çok ağır çelişkilerini bir devrimsel patlamayla açığa çıkarmanın ardından, kalan çelişkileri, temsil ettikleri çıkarları, birey, toplumsal grupları şiddete varmayan mekanizmalarla; partiler devlet kurumları aracılığıyla çözmeye çalışırlar. Eğer bir toplumda bu olgunlaşma varsa, tüm sorun demokrasinin ilke ve kurumları-

nı doğru tanımlamaya, ve mevcut sorunlara bağlamaya götürmek, başarılı demokrat siyasî önderliği tanımladığı gibi, bu önderlerin yaratıcılığını da gerektirir.

Başarılı demokrat siyasetçiliği; toplumun çelişki düzeyi kadar, çıkar gruplarını doğru tanıma, ilişkilerini şiddetsiz dengeleme, iktidara taşırma ve düşürme gibi önemli konularını içine sindirmeyi uygulama yeteneğini gerektirir.

Bir toplumun zengin veya fakirliği, küçük veya büyüklüğü, demokratik uygulama için esas teşkil etmezler. Hepsinde demokrasi olabilir. Belki de tek şart, gerekli bir veya birkaç devrimci aşamadır.

Demokratik sistemler, ülkelerin siyasal sınırları kadar devlet varlıklarıyla da fazla bağlantılı değil veya uğraşmazlar. Asıl uğraşıları, toplumsal gruplar, bireyler onların çıkar ve özgürlük eşitlik düzeyleriyle, partileşme, iktidarla bağlantılanma, çıkma ve düşmenin kurum ve kurallarıyla bağlantılıdır. Ülke sınırları veridir. Onun içinde demokratik siyaset yapılacaktır. Zorlama demokrasiyi zora sokar. Devletin varlığıyla birliğiyle de uğraşamaz. Daha çok devletin biçimi, toplum sorunlarına bağlanışı, kurum ve kurallarının, moral değerlerinin belirlenişi, oluşturulması, temsili ve hep birlikte denge içinde barışçıl iktidar değişimi ile yoğun uğraşır. Çıkarları, özgürlükleri tanınmamış birey ve grupların tanınması, sisteme eklenmesi de demokrasinin temel bir siyasî ve ahlâkî gereğidir. Özgürlüğü, eşitliği tanınmamış bireyler ve toplumsal bir birim olarak alta sürülmüş, iradeden yoksun bırakılmış gruplar oldukça, o demokrasi ciddî eksiklik içindedir ve sürtüşme çatışma, eğer demokratik sistemle yani şiddetsiz aşılmazsa, devrimci süreç, isyan, savaş, ayaklanma devreye girer ki bu da kanlı olur, yeni bir demokratik aşamaya yol açar.

Dogmatik, otoriter ilke ve kurumların, geleneklerin kök saldığı toplumlarda da, demokratik gelişme her şeyden önce bu kalıplarla mücadeleyi gerektirir. Otoriter, totaliter rejimleri de besleyen bu dogmatizm ve gelenekselliktir.

Demokrasi, ilkesizlik ve kurumsal, geleneksel esaslardan yoksunluk da değildir. İlkesi özgürlük, eşitlik, zora başvurmama evrimsel gelişme, çıkarlara ve çözümüne saygıdır. Aslında, uygulandığı toplumun bilimsel tanımına, ve aydınlanmış olmasıyla oldukça bağlantılıdır. Bu özellikleriyle, gelişkin birey ve toplumsal kesimleri ortaya çıkarmanın harika rejimidir.

Demokrasinin tanımına ilişkin çizdiğimiz bu kapsamlı çerçeve, neden bilimsel-tekniğin ve aydınlanmış toplumun hem geliştiricisi, hem de, onun sonucu olduğunu oldukça açık ortaya koyuyor.

Faşizmin, burjuva milliyetçiliğinin nefes aldırmaz totaliterizmiyle, işçi sınıfının aşırı eşitçiliğinin demokrasi yoksunluğu totaliterizminin başarısızlığı, bu çerçevenin dışına taşırılmış gerçeklikleriyle bağlantılıdır. 2000'li yılların zaferini kesinleştiren demokratik sistem, derinliğine ve tüm toplumlara yaygınlaşmasının önüne geçilemez gibi görünüyor. Buna karşı direnen kaybederken, başarıyla uygulayanın kazanacağı da aynı kesinliktedir.

3. Türkiye'de Devlet ve Toplumun Demokrasi Gündemi

Demokratik kuramın ışığında, Türk toplumunu, ve yakın dönem Türkiye tarihini değerlendirmeden, günümüzün çok gündeme getirilen demokrasi paketlerini de anlamak mümkün olmaz. Sorunları anlatmaktan öteye karıştırmaya götürür.

Osmanlı İmparatorluğu'nun Britanya, hatta Rusya tarzı bir güç hâline gelememesi, bünyesinde ciddî hiçbir demokratik gelişmeye imkân vermemesi, ayan ve derebeylerin, sultanı ilerici temelde sınırlandıramamaları, cılız tanzimat ve meşrutiyet denemelerinin de ilkesiz, darbeci nitelikte olmaları, kısa ömürlü oluşları çöküşle sonuçlanmaya götürdü. Aynı dönemlerde, tüm Avrupa devletlerinde ve, toplumsal ve siyaset felsefelerinde, demokrasi büyük gelişmeler yaşıyordu. En güçlü akım demokratik hareketlerdi. Jön Türkler ve daha sonra meşrutiyet aydınları ise, tüm çabalarını anti-demokratik osmanlıcılık, panislâmizm ve Turanizme vererek akan suyu tersine çevirmeye çalışıyorlardı.

Birinci Dünya Savaşı sonunda, imparatorluğun dağılışından sonra Cumhuriyetin kuruluşu Mustafa Kemal'in pratik komuta ve gerçekçi siyasî anlayışıyla yakından bağlantılıdır. Felsefî, ideolojik bir derinliği olmazsa da savaşta pişmiş kişiliği, neyin ne kadar gerekli ve nasıl yaşatılabileceğini üstün bir duyarlılık ve hamleci yaklaşımla sezmesi, ve pratik zekasıyla gerekli olan gerçekleşebilecek kadar olan Cumhuriyetti. İngilizleri, Rusya'yı, Almanya'yı gerçekçi değerlendirmesi, dış denge tahlillerinin de isabetli olduğu ve başarı da payının küçümsenemeyeceğini gösterir. Pratik ustalığının çok güçlü, ama derin bir teorik ve siyasî yaşamının olmaması, gerçekten cumhuriyetin daha ileri açılımını özellikle demokratik boyutunu sınırlandırmıştır. Bunda, toplumsal bünyede demokratik akımdan uzaklık, dinsel geriliğin hâkimiyeti, çok sayıda ayaklanmanın saltanat lehine cumhuriyeti tehdit etmesi, erkenden bir otoriter karaktere yol açtı. Otokratik cumhuriyet; daha çok kendini geri çeken ayaklanma endişeleriyle dönemin Sovyet tipi sosyalist otoriter anlayışı ile, faşizmin yükselen totaliter rejimlerinin yoğun etkisi ve hatta baskısı altında olmasının da rolü fazla-

dır. Güçlü demokratik seçenekler azdır. Yine de Mustafa Kemal'in idealinde; özellikle Serbest Fırka denemesiyle demokratik sisteme ilgisi küçümsenemez. Onun, gerek Türk, gerek Kürt toplumu içerisinde ortaya çıkan ayaklanmaları tasfiye ederken, demokrasiye karşıtlıktan ziyade, Cumhuriyete karşıtlık endişesi hâkim basar. Şiddetin uygulanma düzeyi tartışılabilinir. Ama, cumhuriyetin kuruluş ve korunmasının, başlı başına büyük bir tarihî adım olduğu yaşama gerçeğinden de bellidir. Mustafa Kemal bir demokratik devrim yapmamıştır. Ama, cumhuriyetin kendisinin, ulusal egemenlik anlayışıyla ve üst yapı reformlarıyla, demokratik bir alt yapı yarattığı da önemli ve kesindir. Daha sonra demokrasiye doğru değil de, oligarşiye yönlendirilmesi tutucu yanı ağır basan bir gelişme oldu.

Demokrat Parti ile Cumhuriyetin oligarşik bir karakter kazandığını belirtmek mümkündür. Daha yaygın olarak, toprak aristokrasisi ve tüccar kesim, yönetimde ağırlıklarını iyice artırdılar. Bürokrasinin konumunda gerileme yaşandı. 27 Mayıs Darbesi'nin esas yönü, gelişen oligarşiye karşı olmakla birlikte, belli bir halk tabanına dayanmadığından, demokratik değerlere bağlılığı yine hazır olmadığından sınırlı bir demokratik açılıma, o da oluşturulan anayasa zemininde mümkün oldu. Daha sonra, tabanını geliştiren oligarşiye sanayici kesim de artan bir güçle katıldı. Daha çok AP'de ifadesini bulan oligarşiye karşı, daha radikal muhalefetler belirdi. Hem radikal sağ hem sol oligarşiyi zorladı. Oligarşi radikal sağı, solu etkisizleştirme de kullandı. Çatışmalar büyüyünce, ordu daha çok sağ yanlı 27 Mayıs'ın sola dönük yönünü budayarak sağın güçlenmesine çalıştı. Bülent Ecevit'in CHP'deki yükselişi Milliyetçi Cephe hükûmetlerini önleyemedi. Ağır ekonomik bunalım, ve oligarşik yapıdaki dağınıklık, kontrolden çıkan sağ-sol çatışmaları 12 Eylül ile sonuçlandı. Bunda PKK hareketinin de Kürt toplum gerçeğine dayalı çıkışı belirleyici rol oynadı. Özal reformları, temelde de dışa açılım ve ANAP'la daha da açılımın geliştirilmesi, belli bir dönüşümü beraberinde getirdi. Klasik toplum, devlet ve ideolojik yapılanmada parçalanmalar ve yeniden denge arayışları, yoğun bir süreci beraberinde getirdi. PKK'nin artan eylemliliği, Kürt sorununu tüm sisteme mal etti.

Dünyada reel-sosyalizmin çözülüşü, genelde otoriter ve totaliter rejimlerin geniş bir coğrafyada çözülüş ve çöküş sürecine girmeleri dünya çapında demokratik sistemin zaferine götürdü. Demokratik sistem, faşist rejimlerin çöküşü ile İkinci Dünya Savaşı sonrasında ki gelişimine 90'larda reel- sosyalizmin çözülüşünü ekleyince, tüm dünyayı etkilemesi gibi, Türkiye'yi de etkiledi. Diğer en önemli bir etken, şüphesiz Kürt hareketinin halklaşmasıydı. Kürt halk gösterileri 90'larda tam bir demokratik devrim yaşadı âdeta. Ekonominin de liberalleşmesiyle, bu iç ve dış gelişmeler birleşince, gerçekten Türkiye belki de, farkında olmadan, tarihinin

en önemli demokratik aşamasını yaşamaya başladı. Eğer, Türkiye'de sol bu süreci derinden yorumlayıp partisiyle katılsaydı, yine 93 ateşkes hamlesiyle gerilla savaşı son bulup, siyasal demokrasiye dönüşebilseydi, gerçekten Türkiye tarihinde demokratik cumhuriyet hamlesini kazanabilirdi. Ne yazık ki, 93-96 Çiller-Karayalçın Özel Savaş Hükûmeti bu olumlu gelişmeyi devleti zorlayarak, sonunda çeteleşmeye ağırlık vererek çok ciddî bir saptırma, kirli savaş, rant ekonomisi ve aşırı yoz toplumsal çürüyüş, ordunun dolaylı, 95'ten günümüze kadar devam eden hareketine zemin oldu. Bunda boşluktan yararlanarak açılım sağlayan dinî, ideolojik bayrak yapan Refah Partisinin de rolü önemliydi. Klasik darbe anlayışının dışında, belki de ilk örneğinde bu gelişme hâlen tam anlaşılmamıştır. PKK ile de dolaylı diyalogu 96'dan beri süren ordu yönelimli bu gelişme, tam açık olmasa da, devleti ve toplumu kontrollü demokratik sürece oturtmaya çalışıyor. PKK'yle, Kürt toplumunun demokraside yerini meşrulaştırması kesinleşirse, cumhuriyetin demokratik niteliği de kesinleşir.

4. Türkiye'nin 2000'li Yıllar Gündemi

Demokratik bakış açısıyla, çok genel hatlarla günümüze kadar getirdiğimiz çağdaş tarihin son yüz elli yıllık gelişimi, demokrasinin zaferine doğru bir yön gösteriyor. Tıpkı dünya genelinde olduğu gibi, eğer çok ciddî hatalar yapılmazsa, özellikle Kürt sorununun demokratik çözümüyle, solun demokratik partileşmesi ve İslâmın da, demokrasiyi sindirmesi bu süreci oldukça başarılı kılabilir.

Bu sürece oportünist dar, çıkarcı yaklaşanların, demokratikleşmeleri demagojik olmaktan öteye gidemez. Türkiye'nin çok önemli bir nitel aşamadan geçtiğini, derinliğine görmek gerekiyor. Yakın tarih, daha öncesi ağır merkezî bir feodal mirası, yani demokrasiye kapalılığı esas alırken, yoğun yaşadığı darbe, karşı-darbe, devrim ve karşı-devrimin şiddeti ile altüst olup esas da çözümsüzlükte takılıp kaldı. Çok gergin ve demokratik açılıma yabancı bir toplum, demokrasiye hep kuşku ile bakan devlet yönetimi, ve demokratik değerler savaşından uzak bir aydınlar ülkesi, sorunun temel yönlerini teşkil ediyorlar. Rejim sorununun böyle çözümsüzlükte ağırlaşması, kısır sağ-sol ve darbelerle daha da içinden çıkılmaz hâl alması, gerçekten Türkiye'nin yazgısı olmamalıydı. Cumhuriyet daha az zahmetli bir demokratikleşmeyi yaşayabilirdi. Ama birçok ülkede görüldüğü gibi, gerçekten çok zahmetli bir gelişme oldu. Türkiye'ye demokratik sisteme inançsız, çabasız ve demagojik yaklaşım kaybettirdi. Demokrasi adına demagojizm hâkim oldu. Yani, çıkarlarını demokrasi lafazanlığıyla kotarma, örtbas etme demokrasicilik oyunu olarak çirkince oynandı.

İçinden geçilmekte olan aşama, tam anlamıyla demokratik cumhuriyetin toplumsal zemini, kurumları, yönetimiyle ve gerçek demokratik ideallerle kalıcı bir tarihî sürece yol açacaktır ya da, var olan tekrar olacaktır ki bunun, demagojisinin bile imkânı kalamamıştır. Toplum gerçekten demokrasi ve onun sorunları barışçıl çözme sistemine, olgunlaşmış olarak hazırdır. Partiler epey dersini almıştır. İşlemeyen verimsiz kurumlar açığa çıkmıştır. Sorun çözen yönetimler halkın kesin tercihine ulaşabilirler. Ordu, en hazırlıklı kurum olarak bu süreci demokrasi lehine geliştirmekten yana ama, denetimi de elden bırakmak niyetinde değildir. En ciddî sorun olarak duran Kürt sorunu, eğer gerillaların ve PKK'nin uygun bir çözüm yaklaşımıyla demokratik sisteme çekilirlerse, bu gerçekten kalıcı bir demokrasi zaferi olacaktır. İslâmın, Refah Partisi şahsında sisteme entegre edilmesi önemli oranda çözümlenmiştir.

Şu çıkıyor ufukta; Türkiye'nin önüne, geçen en az iki yüz yılın batılaşma çabaları sonuç vermiştir. Toplum ve siyasî yapıdaki şiddet, nasıl ki bu yüzyılların devriminde önemli rol oynadıysa, artık bu anlamını yitirecek ve tarihin hurdalığına atılacaktır. Şiddet, gereksizleştiği gibi, her zamankinden fazla toplumun ilgisizliği ve çözümsüzlüğü nedeniyle ortada değersiz kalacaktır. Türkiye toplumu bu olgunluğa gerçekten ulaşsa da, siyasî kurumlar ve kadroların kararlı oturmuş bir yürüyüşünü hakkıyla yakalayamamıştır. Sancı burada çekilmektedir. Ama başka seçeneğin olmayışı demokratik çözümü alternatifsiz kılmaktadır.

Demokratik çözüm seçeneği genelde olduğu gibi, Kürt sorununda da tek seçenek durumundadır. Ayrılma, ne mümkün ne de gereklidir. Kürtlerin çıkarı, kesinlikle tüm Türkiye ile demokratik birliğinden geçmektedir. Demokratik çözüm hakkıyla uygulanırsa otonomi, federasyondan bile daha başarılı ve gerçekçi bir model olma yolundadır. Pratik daha şimdiden bu yolda ilerlemektedir.

En zor sorunu böyle çözüme giderse artık şiddet onun devrimci, karşıdevrimci, darbeci, dinci biçimleri de gündemden oldukça düşeceklerdir. Batı tarzı sorunları ele alış hızlı bir sürece girecektir. O zaman ekonomik kaynaklar, toplumun eğitim düzeyi, demagojik, oligarşik olmayan yönetim yapısı ve gerçek demokratik değerlere - özgürlük, eşitlik, adalet gibi - bağlılık büyük bir hamleye yol açabilecektir.

Her ne kadar İkinci Cumhuriyet tartışmaları gibi yaklaşımlarla da, bu yönlü gelişmeler kavramsallaştırılmak isteniyorsa da, daha doğrusu demokratik cumhuriyet dönemidir. 2000'li yılların devlet ve toplum yapısının bu yönlü evrimden kaçınılamayacağını âdeta her gün dayatmaktadır. Tarihin bu hareketlenmeye şans tanıdığını, kim derinden anlar ve ona göre rol oynarsa, sıçramayı birey, parti, toplumsal grup olarak sağlayacağı kes-

tirilebilinir. İhtiyaç artarak bu arayışı gündemin somutu, çözümü olarak dayatırken, öncünün çıkmayışı gerçekten büyük eksikliktir. Çok denenmişlerin yarattığı güvensizlik, ordunun rolünün tam anlaşılamaması, devrimci öncüden korku, evrimci öncünün güçlü yaşanmaması şimdilik demokratik sistemin öncü krizine yol açmış bulunmaktadır.

5. Türk-Kürt İlişkilerinde Kısa Tarih ve Bazı Temel Özellikler

Türklerin, özellikle hâkim tabakadan giderek kopan Türkmen akınlarının XI. yüzyılda Kürtlerin yoğun yaşadıkları coğrafyaya akın etmeleri iki halk arasında yoğun bir kaynaşmaya yol açtı. Kürtlerin nispeten yerleşik konumları, bu yüzyıllarda daha çok Türk boylarının erimelerine yol açıyordu. Siyasallaşmada Türkler, sosyalleşme de Kürtler nispeten hâkim konumdaydılar. Türk üst tabakaları, yerel siyasal kültürle bütünleşip çoğunlukla hâkim olurken, alt tabaka daha çok Kürtler içinde erimeyi yaşıyordu. İki halkın aynı sosyo- ekonomik ve kültürel ve dinî benzerlikleri yaşaması bu kaynaşmada önemli rol oynar. Feodal sosyal yapı, hem yerleşik, her göçebe aşiret boylarında oldukça benzerdir. Çokça söylenen Türk-Kürt kardeşliğinin temel nedenleri kısaca böyle tanımlanabilir.

Tarihe baktığımızda, özellikle Büyük Selçukluların İran, Irak, Suriye ve Kürt illerinde kurulan imparatorluk ve daha sonra da özellikle Mervanîler, Artukoğulları, Eyyûbîler, Ak ve Kara Koyunlularda ve birçok küçük beyliklerde Kürt ve Türk üst tabakaları, dolayısıyla bağlı halk ortak vatan ve ortak devleti içiçe yaşama gibi bir olguyu temsil ediyorlar. Birbirleriyle çatışmalıdan ziyade, uzlaşmalı ilişki biçimini yoğunca beraber yaşıyorlar. Ortak Devlet anlayışı hiçbir kavimle birlikte, ne Araplar ne Acemler, ne Ermeni ve Bizanslılarla böyle yaşanmıyor. Kürt-Türkü veya Türk-Kürdü böyle oluşuyor. Belirgin bir özellik olarak bunu sürekli göz önüne getirmek, sağlam objektif değerlendirmeler için büyük önem taşır. Türk- Kürt kardeşliğine böyle bilimsel yaklaşmak büyük önem taşır.

Bu olgunun en çarpıcı ve üst boyutta bir ifadesini Osmanlı- Kürdistan ilişkilerinde Yavuz Selim'le başlayan dönemde görebiliriz. Öyle ki, ağırlık Kürt beylikleri Yavuz'un istemine rağmen ayrı devlet olarak değil, kendisinin göndereceği beylerbeyi sorumluluğunda ortak devlet çatısı altında kalmayı, çıkarlarına daha uygun buluyorlar. Bu temel anlayış Çaldıran'la İran Safevîler, Ridaniye, Mercidabık'la, Memlûk Araplarına karşı başarıya gitmede temel rol oynuyor. Öyle ki, 19.yüzyıl başlarına kadar Kürt toplumu gelişmesini sürdürüyor. Dil, kültür ileri gelişme sağlıyor. Sorunlar çok müstesna yaşanıyor. Bunda ortak devlet çatısı altında yerel hükûmetlerin geniş özerkliği, bağımsız aşiret yapıları, din, dil alanında Alevîlik dışında

geniş özgür gelişme imkânı önemli rol oynuyor. Bugün bile, ders alınacak çok yönlü zengin bir yönetim deneyiyle karşı karşıyız

Bu ilişki düzenin 19.yüzyıldan itibaren bozulmaya başlamasında, İmparatorluğun Batı kapitalizmi karşısında gerilemesi, bölgeye özellikle Britanya İmparatorluğu'nun sızması, merkezî otoritenin artan vergi ve askerlik talebi bu bozulmada dolayısıyla günümüze kadar gelecek bir isyan sürecine yol açar. Çok tipiktir, diğer tüm kavimlerin isyanı başarıya ulaşmasına karşın bu isyanlar büyük çaplı olmalarına rağmen başarıya gitmemelerinde yine temel etken bünyedeki ortak vatan ve devlet anlayışı büyük rol oynuyor. İsyan edenlerin her zaman bir kolu zaten devletin yanında. Temelde kopma felsefesi ve siyaseti yok. Daha çok çıkar, taviz koparma hesabı var. "Bana vermezsen bende şu dış güçle ilişkiye geçer, isyan ederim" anlayışı hâkim. Bu Kürt isyanlarının tipik karekteri kadar talihsizliği trajedisidir. Bu isyanları ileri, geri veya siyasî, millî saymak bile abartılıdır. Aslında özde böyle niyet taşımıyorlar. Bu daha çok bir örtü anlayışıdır. Yalın ağabey-reis-şeyh çıkarı, daha çok hanedan aile çıkarlarının yönlendirdiği ve çıkmazı derinleştiren Kürt halkının tarihine büyük acılar, katliamlar veren gelişmeye değil, baş aşağıya götüren özelliklere sahipler. Felsefesiz, siyasî program ve örgüt yoksunluğu aynı aile aşiret içinde bile her isyanda iki başlılık, askerî kuralları pek uygulamayan bu halleri ile yenilmekten kurtulamayan bu isyanları yeniden değerlendirmek büyük önem taşır. Aslında başarı inanç ve felsefîde yok denecek kadar azdır. Kendiliğinden ve ilkeldir. Esasta da kim çok pay verirse gözü onda olan bir temel anlayışla bir önemli sonuca gidilemeyeceği açıktır. Trajedi, talihsizlik buradadır. İnsanın "keşke bu isyanlar, bunların tarihî olmasaydı" diyesi geliyor. Nedeni yine budur. Bunda şüphesiz Emperyalist sızmayla merkezî otoritenin aşırı baskısı, artan vergi, asker istemeleri de önemli etkiye sahiptir. Ama en temel neden yine günümüzde çokça söylenen ortak vatan, devletin kurucu aslî öğesi, aralarında yoğun bir asimilasyonu yaşamaları, birçok savaşı birlikte vermeleri, yani kaderde, kıvançta bir, yakın olmaları, ayrı olmanın tehlikeleri, çok kaybettireceklerini tarihen bilmeleri, böyle bir birliktelik temel anlayışını her alanda ortaya çıkarmıştır. Milliyetçiliğin en çok körüklendiği 20. yüzyıl başlarında bile, temelde bu anlayış korundu ve ortak bir ulusal kurutuluş savaşı başarıyla verildi.

6. Ulusal Kurtuluş Savaşı Ve Türk- Kürt İlişkilerinde Yeni Aşama

Gerek son Mebusan Meclisi'nde, ve gerekse Mustafa Kemal'in önderlik ettiği Amasya, Erzurum, Sivas ve Ankara toplantı ve kongrelerinde ulusal kurtuluş, açıkça Türk ve Kürt ortak ulusal kurtuluşçuluğudur. Doğru pratik yol bu olduğu gibi, tarihen oluşan ortak vatan ve devlet anlayışı

da, bunu gerektiriyordu. Ayrı ayrı ve hele birbirlerine karşı ulusal hareket düzenlemek, tam o dönem emperyalizminin, Britanya'nın başını çektiği "böl-yönet" politikasının kurbanı olmak anlamına gelirdi. Burada Mustafa Kemal'in pratikte pişmiş siyasî anlayışı tek ve kesindir. Fazla teorik gereklere inmeden kesin birlikteliği âdeta talimatlarla yürütür ki, başarı için bu yöntem o dönem için şarttı. Çünkü bölücü öğeler her iki kesimde sultan ve halifenin de yoğun çabasıyla hareket hâlindeydiler ve zaten ulusal kurtuluş, bu ayaklanma hâline gelen hareketlere karşı dış hedeflerle iç içe yürüyordu. Burada niyetten ziyade pratik gerçek belirleyicidir. TBMM'nde bile 1924'e kadar saltanat ve hilâfet yanlıları oldukça kalabalık ve güçlüydüler. Buna İttihatçıları da ekleyince, ve ayrıca Bolşevik etkisi de, önder gücü çok yoğun ve değişik taktiklerle hareket etmeye zorluyordu. Batıda Yunan saldırısıyla Rumlar, doğuda ise Ermenilerin, geniş iddiaları da eklenince, ulusal kurutuluşun iki temel halka Kürt ve Türk gerçeğine dayanması tek doğru kurutuluş yolu olduğu açıktır. Ayrılık ve hele hele birbirine karşı olmak, elde var olanın gerçekten gitmesi olacaktır. Burada derinliğine işlenmeyen bazı hususları açmakta büyük yarar var; ortak ulusal kurtuluşun başını şüphesiz devlet tecrübesi askerî deneyim, millî bilinç gelişkinliği itibarıyla Türk tarafı çekiyordu. Bu yadırganmadığı gibi, beklenendi de. Kürt tarafı bunu tâbi buluyor ve temel bağlı yedek güç olmaktan ne rahatsız oluyor ne de endişe duyuyordu. Ortak tarih, devlet ve ülke ,din anlayışı bunun temelinde yatıyor, ulusal kurtuluş aşamasının da ortak gelişeceğinden kuşku duyulmuyordu. Burada bazı aydınlarca iddia edildiği gibi kandırma ve kandırılma pek yoktur. Doğal birlikteliğin gerekleri işliyor. Bu kesin doğru bir strateji ve taktik anlayış bütünlüğüdür. Mustafa Kemal ve yürüten kadroyu taktir etmek gerekir. Kürt tarafını bu dönemde işbirlikçi saymak tarihî bir hatadır. Doğru olanı yapıyorlar, ama daha sonra belirecek olumsuz gelişmelere karşı, bilinç ve örgüt eksikliğini önemli oranda taşıyorlar. Bu noktada giderek derin bir açmaz her iki tarafta da oluşacak ki çok doğru bir başlangıç, zaferle sona eren ulusal kurtuluşçuluk ve ilân edilen Cumhuriyet aslında güzel bir ortak eserdir. Nitekim Mustafa Kemal İzmit basın toplantısında -ki cumhuriyetin ilânından sonradır ve oldukça önemlidir- bu gün bile pratik değeri olan bu konuşma da Kürt ve benzeri sorunların ancak demokratik tarzın oturtulmasıyla çözüleceğini açıkça dile getirmektedir. Bir nevi yerel otonomi, karışık bölgelerin durumu sınırlarla oynamanın işin içinden çıkılmazlığı yol açacağı dolayısıyla bu sakıncalı yöntemler yerine, aslında bugün dünya çapında tüm demokratik sistemlerde uygulanan bir yolu Mustafa Kemal önermekle bu sorunda da en doğruyu söylemekte ama güçlü hilâfet ve saltanat anlayışının her iki tarafta güçlü olması, ilkel milliyetçi bazı Kürt aydınlarının emperyalizmden kendilerini tam ayırt edememeleri, kendi programlarını ustaca TBMM ve Mustafa Kemal önderliğiyle paylaşamamaları, dar ayrılıkçılığa düşmelerine ve aslın-

da hiç de hazır olmadıkları zamansız 25 isyanına katılmalarına yol açıyor. Hâlbuki böyle bir niyetleri başlangıçta olmadı, büyük birkısmı devlette memur ve subay olarak ulusal kurtuluşa destek verenlerdi. Mahallî ağa, şeyhler ise cumhuriyetle hem ideolojik, hem maddî çıkar çelişkileri, çoğunun İstanbul ve dolayısıyla itilâf devletleriyle diplomasi ilişkileri, onları da aynı yanlış yola zamansız ve hazırlıksız itecektir. Onlar ulusal kurtuluştan Cumhuriyetin değil saltanat ve hilâfetin geri geleceğini sanarak önce destek vermişler, bu gelişmeyince isyana yönelmişlerdi. Sınırlı Kürt milliyetçiliği, görüldüğü gibi, isyanda belirleyici rol oynamıyor, zayıf, hazırlıksız program ve örgütsüz, lidersiz bir düzeydedir. Ama esaslı kitle ve üst tabaka ve aydınlardan önemli kesim Cumhuriyetle yürüme durumundadırlar. Kürt tarafında bu dağılma ve parçalanma yaşandığı gibi, Türk tarafında da bu daha yoğun yaşanmıştır. Daha açık saltanat ve hilâfet yanlısı, onları aşan ayaklanma, ittihatçılar, pek de yeni Cumhuriyete ısınmadıkları gibi Terakki - Perver Cumhuriyet Fırkası'yla da, tutucu kanadı temsil ediyor ve zaman zaman çoğunluğu aşıyorlardı. 25 isyanında Mustafa Kemal Atatürk, objektif olarak, hepsinin birleşik ve ortak hedefli güç olarak değerlendirecek ve kararlıca tasfiye etmekten geri kalmayacaktır. Dikkat edilirse, burada Türk tarafında özel bir demokratik grupla Kürt tarafında bir Kürt millî grubu olarak görülmüyorlar, öyle bir durumda zaten kendini açıkça ortaya koymuyor, tartışılan Cumhuriyetin demokratik niteliği değil, öyle sorun cılız sesler dışında pek gündemde yok, temel sorun, Cumhuriyetin-ki bir-iki yaşındadır-korunması sorunudur. Bu en azından Atatürk için kesin böyledir. "Demokratları ve Kürtleri eziyorum" demiyor, "Cumhuriyet karşıtlarını tasfiye ediyorum" diyor ki bu biraz aşırıya kaçsa da daha gerçekçi bir yaklaşımdır. Diğer iki kesimin başarısını düşünelim. Sultan Vahdettin zaten bekliyor. Yani gelecek olan ne demokrasidir ne de Kürt devletidir. İngiliz işbirlikçisi saltanattır. Gerçek olan da budur. Üçüncü bir yol da yoktur. Cılız komünist hareket ise bırakalım devlete oynamayı basit taktiklerin kurbanı olmaktan bile kendini kurtaramaz.

Şu hâlde gerek ulusal kurtuluş, gerekse Cumhuriyetin zaferini iki halk için tarihî, ortak bir vatan ve devlet olarak değerlendirmek en doğru yaklaşımdır. Atatürk'te ne özel bir demokrasi karşıtlığı, ne de Kürt aleyhtarlığı söz konusudur. İlerlemeden yana ve beklentisi vardır. Entelektüel derinliğin olmayışı, demokratik deneyim yoksunluğu iç ve dışta derin kuşatılmışlık ve zayıflık duygusu ve onun gerçekliği erkenden bir otoriter Cumhuriyet anlayışına götürdüğü gibi şiddet anlayışını da oldukça eleştiriye açık bırakıyor. Bu dönemin başarısız ve aydın liberal denebilecek bir kişi olan -ki Atatürk ün en yakın arkadaş ve kadrosu - Fethi Okyar kabinesi başarılı olsa Cumhuriyet daha liberal ve giderek demokratik nitelik kazanabilirdi. Ama isyan dolayısıyla daha sert ve bürokratik yapısıyla İsmet

İnönü başbakanlığı bu otoriter gelişmede önemli pay sahibidir. Atatürk'ün kurduğu Cumhuriyeti etkilense bile ne Hitler'in Almanya'sı, ne Stalin'in Rusya'sı gibi, cumhuriyeti aşırı totaliter kılmak istemedi, Fethi Okyar ile ikinci liberal deneme olan Serbest Fırka olayında da karşımıza çıkar. Liberal bir cumhuriyet gelişmesinden yanadır, ama, bunu felsefî ve toplumsal temelini yakalama gücünden yoksundur. Daha sonraki Kürt isyanları için de yapabileceğimiz yorum ayrı çizgidedir. Hatta, yerel güçlerin alışageldikleri genel nizama gelememe, alışageldikleri başına buyruk yaşam ve sınırlı yabancı etkisi rol oynar ki, gelişen ve gittikçe güçlenen Cumhuriyet karşısında başarı şansları olamazdı.

Sonuç olarak; Atatürk döneminin otoriter Cumhuriyet anlayışı kendi somut gerçeği içinde anlamını böyle buluyor. Neden liberal- demokratik yöne kayılmadı sorusu kadar, Kürt ayaklanmalarında, hele hele millî hareketinden ziyade- istisnalar geneli değiştirmiyor- dağınık, örgütsüz, ağa-reis-şeyh kuralına göre yürüyen bir toplumsal kesimden daha ileri bir gelişmenin çıkmamasının suçunu, hep, Cumhuriyete ve Atatürk'e yıkmak büyük yanlışlık ve haksızlık kadar, beraberinde birçok yaklaşım hatasını getiriyor, aşırı uç değerlendirmelere götürüyor. Aşırı bir idealize duruma, günümüzün gözlüğüyle değerlendirmelere götürüyor, bu da özellikle genelde aydınları, İslâmcıları, sosyalistleri ve Kürt milliyetçiliğini büyük değerlendirme hatalarına, hatta hareketlerine götürüyor. Eğer bu söylenenler doğru olsaydı, ve o dönemde maddî temeli bulunsaydı, herhâlde bir başarıları da olurdu. Gerçek birazda başarılı olandan yanadır. Gerçeği olanın başarısı olur. Olsa olsa, bu hem demokrasi, hem de onun temel bir parçası olan Kürt sorunu için, üzerinde çok önemli durulması gereken bir tarihî deneyim olarak değerlendirilebilinir. Hâlen de bunun hakkıyla yapıldığını söylemek güçtür. Tarihi doğru değerlendiremeyenlerin, günü ve kendilerini doğru değerlendirmesi çok zordur. Çoğunlukla başarısızlığa yol açacağı gibi, başarı, bazen olsa da toplumsal olay da yaygın görülen bir tesadüf zinciri sonucu olabilir.

Kürt ideolojik ve siyasî hareketlenmelerinin, bu cumhuriyetin kuruluş ve otoriter gelişmesini doğru yorumlayamamaları, içine düştükleri tüm trajedi ve yenilgilerinin temel nedenlerindendir. Bir özeleştiri olarak, doğrusunu bu dönem için şöyle dile getirmek doğruya daha yakındır.

Yapılması gereken Cumhuriyeti ve onun ortak vatan gerçeğini tartışmasız kavramak, kabul etmek, onun içinde Atatürk kişiliği de dahil, toplumsal sorunların daha demokratik çözümünü, TBMM'de tartışarak ,gerektiğinde gruplaşarak asla geriye ve ayrılıkçılığa düşmeden, gerektiğinde aynı cumhuriyet, Misak-ı Millî esaslarına bağlı ama daha demokratlaştıran, çözümlerle bunu birçok toplumsal birime taşıran, gerek yeni parti ve ittifakları da

deneyerek, birçok Avrupa devletinde yapıldığı demokrasiyi yaygınlaştırarak, cumhuriyet devrimciliğini demokratik evrimlerle ilerletmek demokratik cumhuriyete götürmekti. Doğrusu, ama hâlen başarılamayanı da tam budur.

Demokrat Parti çıkışı, tabanda, otoriter cumhuriyetin ve genelde iki dünya savaşının sıkıntılarıyla, âdeta, bir demokrasi fırtınası yaratarak iktidar oldu. Daha doğrusu, genel iktidar yapısına, toprak ve genişlemiş tüccar üst tabakasını da katarak, cumhuriyetin karakterini oligarşiye doğru bir sıçratmaya uğrattı. Gerçekten, özellikle sindirilmiş doğu feodalite önde gelenleriyle, batının yeni palazlanan toprak burjuvazisi ve tüccar kesiminin önde gelenleri, cumhuriyet tarihinin bir dönemine adını yazdırdılar.

Bu dönemin Kürt sorunu ezilmiş ayaklanmalar döneminden, sürgünden dönmeler, yaraları sarmalar ve çok zayıf bir ideolojik Kürtçülükle kendini gösterir. Bu çok cılız burjuva - feodal Kürtçülüğüdür. Yine aydınları var, ama faaliyetleri ideolojik olmaktan öteye gitmez. Ciddî partileşme gücü gösteremezler, hareket hâline gelemezler, ideolojik faaliyetleri de fazla bilimsel ve kapsamlı olmaktan uzaktır. Yüzyılın başındaki durumun bile oldukça gerisindedirler. Barzanî önderliğiyle Türk solundan etkilenip yararlanmaya çalışsalar da burada da kişilikli bir yapı ortaya çıkaramazlar. Kısaca feodal dönemin ayaklanma güçlerinin çok gerisinde, işbirlikçilik yanında ayrılıkçılık biçimindeki klasik hâkim sınıf tavrını aşamazlar. Cumhuriyetin doğru tanımı kadar ona nasıl yaklaşılacağını kestiremezler. Ürkek ve içi boş bir eleştiri birçok sakat kişilik ortaya çıkarır. Dönemin bu konuda ki baskısı da eklenince sağlıklı bir Kürt burjuva ulusal hareket gelişemez. Cumhuriyetin aslî kurucu öğe olma gerçeğini Kürtler açısından doğru çözüp ayrılıkçı değil, eşitlik ve özgürlük arayıcı bir yaklaşıma ulaşamamaları eski yönteme, yani ufak bir eleştirinin bile ayrılıkçılık olarak değerlendirilmesinden kendilerini kurtaramazlar. Aşırı Türk ulusçuluğu da, suçlamasında aşırı olunca, aslında en temel bir demokratik sorun olan Kürt sorunu çoğunlukla kendini provake olmaktan bile kurtaramaz. Asgarî bir demokratik talep, bölücülük, vatan hıyaneti olarak damgalanınca tersi yani anti-demokratizm sorundan güç aldı. Şovenizm ve faşizmin beslenmesine yol açtı. Türk soluna kadar bu şovenizm etkisini gösterdi. Ayaklanmalarla fizikî tasfiyeyi yaşayan Kürtlük, bu dönemde ideolojik ve siyasî felçliliği yaşamaktan kendini kurtaramadı. Aslında temel hatayı aşamadı. Ortak vatan ve devlet çözümlemesini ve burada verilmeyen, eksik olan haklarını başarılı bir demokratik programla ve onun örgütsel ifadesiyle ortaya koyamadı. Türk siyasî ve millî güçlerini, ülkenin bütünlüğü ve cumhuriyetten kopulamayacağını bilimsel ve inandırıcı izah edebilse, ta Atatürk döneminde bu yöntem tutturulsa aslında, durum tersine, yani başlangıçtan beri demokratik cumhuriyete doğru gelişim gösterirdi. Ama burada da asıl

sorumluluğu gerçekten üst tabakaya yani ağa-şeyh-aşiret reisi düzeninde aramak gerekir. Bu sınıfın özü itibariyle hem, gerici işbirlikçi ve ayrılıkçı ve hem de, anti-demokratik olması, sorunun baştan itibaren çok önemli başlangıca rağmen, çıkmaza götürmesine ve çok ağır trajedilere, kayıplara yol açtı. Bu durumun sebebini Kürt aydınları hep cumhuriyette görürler, aslında tâbi sınıf gerçeğinin bir sonucu da olsa, bundaki temel rollerini sorgulamamaları, Kürt sorunun içinden çıkılmaz bir hâle gelmesinin asıl nedenidir. Oligarşik ve oldukça ciddî sağ-sol mücadelesine rağmen bu dönemde soru nun doğru konuluşunun bile gerçekleştirilememesi PKK'nin ortaya çıkışında etkisini gösterecektir.

7. PKK' nin Ortaya Çıkışı ve Kürt Sorununda Yeni Aşama

Başsavcının iddianamesinde PKK'nin bir resmi çekilmiş. Ama, her resim gibi ruhsuzluk hâkim. Büyük bir savaş bilançosu ve çok kapsamlı bir eylemleri mal etmek yetmez. Yine başlangıçtaki programla amacı belirlemek, ve liderliğin konuşmalarından bazı bölümlerle son yirmi beş yılın dünyadaki değişim ve dönüşümden etkilenmeden göstermek iddianameyi hukuk şekli açısından belki bir anlama kavuşturabilir ama, siyasî anlamını tam veremeyeceği açıktır. Bir devlet kurmakla itham edilecek ama, kimdir devlet kuracak olan? Halksa nasıl bir tarih ve toplum gerçeğine sahiptir? Yine objektif olarak, yani, ilmi açıdan mümkün mü? Bunlara hiç değinmemek suçlama yani ağır basan sübjektif bir hukuk metni olmaktan öteye gidemez. Hatta, yasal açıdan bile, tek taraflı olmaktan da bu hâliyle öteye gidemez. Biz burada PKK' yi gerçekten teorik, siyasî ve eylemsel yanıyla özce ortaya koymayı, tarihî bir görev ve iddianameyi cevaplandırıp tamamlayacağı inancındayız Hukuk yanını pek tartışmayacağız. İmkan olursa belki bazı avukatlarımız bu bölümü açabilirler. O hâlde PKK' ye nasıl yaklaşılmalı?

PKK, Cumhuriyetin elli yıllık alt ve üst yapısının ortaya çıkardığı objektif temel üzerinde, dünyadaki fırtınalı devrim ve karşı-devrimin teorik-pratik incelemesini ütopik ve teorik bir grubun, öncelikle 1970- 1980 arası ideolojik isyan hareketi, 1980-1990 arasında da siyasî ve eylemsel hareketi olarak doğup gelişmiş, gerçekten de son büyük Kürt isyan hareketidir. Siyaset ve savaş sanatını birleştirmede ileri adımlar atmış, benzeri olmayan, şeklen Kürt olsa da, özde, bölgesel bir özgürlük hareketidir. Kürt sorununu, klasik yaklaşımı aşarak ortaya koymuş, toplumsal taban amaç ve taktikleri itibariyle de modern, demokratik yanı ağır basan bir Kürt sorun hareketi, yani sorunu olgunlaştırmak kadar çözüme ilk defa emekçi toplum kesimlerinin demokratik tarzını yaratmış, özellikleri basan hareketidir. Sorunu olgunlaştırma ve çözümü de ileri düzeyde imkân dahiline sokmada kla-

sik hanedan önderliklerinin ya tam dış güçlere dayalı, ya da, bu olmazsa, hemen teslim olan tarzını aşmış, boşa çıkarmış, özgüce, kalıcılığa sahip esasta özgür birey ve topluma dayanan, bu yönleriyle hem oldukça modern hem de, gerçek bir toplumsal çözüm gücü olarak tarih sahnesinde yerini bulmuştur. 90'lara kadar sorunu Türkiye ve dünyaya kanıtlama ve çözümü isteme 90'larda da çözümü gündeme sokmada da olumlu ve ilerleme temelindedir. 90 başlarında çözümü yakalayamaması hazırlık yetersizliği, hata ve tecrübe yoksunluğundan ileri gelirken, 93'ler sonrası zorlanma, sancılı yıllarıdır. Aslında kendini dönüştürmesi gereken yıllar da gerçekten bu 90'lı yıllardır. Özellikle 93'ten sonra dönüşme; dünya çapındaki gelişmeleri görerek çözüm konusunda yaratıcılığını gösterememesi bir noksanlık olarak görülebilir. Kendini bu yıllarda aşırı tekrarlamıştır. Dolayısıyla, çözüm gücünden tekrar problemin ağırlaşmasına da yol açmıştır. Burada şüphesiz yaşadığı savaş tarzının her iki tarafta raydan çıkmasının da rolü çok önemlidir. Talihsizliklerde eklenince sorunda ağırlaşma oldu. 2000'e dayanırken PKK'nin hem kendini aşma hem de sorunu tekrar çözüme yöneltme gibi iç içe yaşadığı çelişkili konumunu çözerse, tarihî rolünü oynamış olacaktır. Bir devrimci örgütten, demokrat örgüte dönüşerek bunu gerçekleştirebilecektir.

PKK tarihinde ayrılık ve birlik sorununda iki önemli aşamayı ayırt etmek büyük önem taşır.

Çıkış sürecinde, bir yandan yılların dil yasağına kadar varan baskı ve inkâr, diğer yandan o dönem soluna hâkim olan, sorunlara sloganvari, ütopik yaklaşım, yine, Kürt milliyetçiliğindeki kuşku ve korkuya dayanan ayrılıkçılıkla birlikte, dünya çapındaki ulusal kurtuluş hareketlerinin tek çözüm yolunun, ayrı devlet kurma biçiminde anlaşılması, PKK'nin programında ve propagandasında ayrılma yönüne ağırlık vermeye yol açıyordu, enternasyonal birliğe vurgu yapılıyordu. Fakat, hâkim yan mevcut zoraki birlikten kopmuştu. Bunu, sıkça, zoraki bir evliliğin sürdürülemeyeceğine benzetiyorduk. Bu, bir anlamda doğru bir yaklaşımdı. Ama, nereye kadar ve nasılına ayrı cevaplar gerekiyordu. Bu dönem ağırlıklı olarak doksanlara kadar geldi. Kitlesel destekle beraber aslında bu dönemi, bu yıllardan itibaren aşmak gereği de ortaya çıkıyordu. Yani özgür birliğin koşulları oluşuyordu.

Devletin doksan başlarında dil yasağını kaldırması, dil ve kültür alanına getirilen sınırlı özgürlük ve üst düzey yetkililerinin sorunu kabul edip çözüme yönelik çabaları, en son benim Mart 93 ateşkes yaklaşımım, aslında özgür birlikteliğe giderek vurgu yaptığımız dönemi açıkça ortaya koyuyordu. Bu yıllardan itibaren özgür birlik propagandası hâkimdir. 96'dan itibaren bize gelen dolaylı mesajlara çözümü "ülkenin bütünlüğü

ve devletin bağımsızlığı çerçevesinde demokratik birlik" biçiminde açıkça sözlü ve yazılı değerlendirmelerimizde esas alıyorduk Bunda hem devletin yaklaşımlarının eski katılığı aşması hem de pratikte ayrılıkçı yaklaşımın gerçekçi olmamak, pek yararlı bir yol olmamak kadar acı ve kaybının çok olmasının da payı büyüktür. Hayat neyin doğru ve birleşme zemini olabileceğini bize her geçen gün daha açık gösteriyordu.

Dolayısıyla başsavcılık iddianamesinde, bu hususun basit bir taktik manevra olarak görülmesini, bu çok önemli dönüşümü görüp değerlendirememesini, büyük bir eksiklik olarak görüyorum. Demokratik Cumhuriyetle demokratik birlik yaklaşımı; stratejik olmak kadar, bizzat mücadelenin bize gösterdiği, dayattığı en doğru çözüm yolu olarak anlaşılmalıdır.

8. Cumhuriyet Tarihinde Kürtlerin Rolü, Sorunu ve Çözümü

PKK doğru çözümlenmesinde, yargılanmasında klasik dar hukukî yaklaşım şüphesiz hiç yetmez. Yine alışageldik inkârcı milliyetçi yaklaşım kadar, dar ayrılıkçı ilkel milliyetçi yaklaşımla da doğru ortaya konulamaz. Eğer Türkiye bu en önemli sorundan kurtulmak istiyorsa, tarihî ve sosyal yaklaşımın bilimsel ölçüleriyle gerçekleri ortaya çıkarmak ve bir uzlaşıcı çözümü bulmak zorundadır. PKK'yi tarihten, toplumsal gerçekliğinden ve yürürlükteki politik sistemden ayrı olarak, hele son zamanlarda çok sübjektif değerlendirmelerle ne yok etmek mümkündür, ne de çözüme doğru çekmek mümkündür. İki tarafın aşırı propaganda dilini yumuşatmaları, daha objektif yaklaşım göstermeleriyle, ağırlaşan sorunun kördüğüm olmaktan yavaş yavaş çözüm noktalarına taşınması imkânına kavuşulur. Aşırı ideolojik ve katı siyasî yaklaşım, bu dönemin demokratik çözüm zorunluluğuna da terstir. Kürt sorunu Cumhuriyetle birlikte ele alınıp çözüme kavuşturulmak istenildiğinde, PKK olayının en olgun çözüm aracı olduğu da görülecektir.

Tarihsel olarak birkaç soru ve cevabı açık sorup vermek büyük önem taşır: Herkes artık dillendiriyor. Eğer Kürtler, Cumhuriyetin aslî kurucu üyesi ise - ki öyledir - o zaman özgünlüğünü ortaya koymak kuruculukla birlikte gelişme döneminde neden en ağır sorun hâline geldi? Karşılıklı tarihî yanlışlıklar nelerdir ve sorun olmaktan çıkarmak için kurucu ve gelişmenin temel dinamiklerinden olarak artık hem Kürt'ü yeniden bilimsel tanımlamak, hem de Cumhuriyetin bilinçli özgür yurttaş ve toplumsal grubu olarak genel anayasal haklardan ve sorumluluktan payının ne olduğunu da tanımlayıp, belirlemek kaçınılmazdır. Bu yapılmaz ise, eski yöntemle hiçbir bilimsel özelliği olmayan, herkesin günlük çıkarına göre ele alması ve kendine göre sonuçlar çıkarması, en tehlikeli zemin hâline

getirilir. Kimi anti-demokratik bir oy zemini, kimisi milliyetçiliğin hedefi ve konusu, kimisi de isyan gerekçesi yapar. PKK, tüm ütopik ve aşırı siyasî perspektiflerine rağmen, yine de hiç olmazsa, sorunun mevcudiyetini ve yaklaşım gereğini en çarpıcı ortaya koymak ve çözümü zorlamakla, tarihî bir rol oynadığı tartışmasızdır. Yöntemleri, siyasî katılığı, ideolojik olmayla siyasî olmayı ne kadar karıştırsa da, ortada örneği olmadığından tarihe en büyük, zengin bir mirası bırakmak gerçeğinin de ifadesidir. Bu anlamda, Kürt varlığının kabulü kadar, sorun kaynağı olmaktan çıkması için de en büyük bedeli vermiştir. 25 bine yakın şehidi, 20 yıla yakın 10 bini aşkın sürekli tutuklusu, mahkûmu milyonları aşan göç kitlesi ve savaşta en büyük acıyı, fedakârlığı yaşaması, dayandığı kitleden 3000 i aşkın köyün boşaltılması, aslında sadece sorunun kaynağını ortaya koymakla yetinmiyor, çözüm kaçınılmazlığını da ortaya koyuyor. Buna, savaşın diğer tarafını, yani, devletin de kayıp bilançosunu koymakla olayın büyüklüğü ve mutlaka çözüme taşıma zorunluluğunu ortaya koyar. İç ve dış politikanın ve ekonomik-sosyal yapının derinden etkilenmesi hatta neredeyse kilitlenme boyutlarına varması, öneminin ve çare bulma gereğinin daha da kaçınılmaz kıldığı açıktır.

Aslında Türkiye, Cumhuriyet büyük oranda olgunun bu yönüyle tanışmıştır. Ama ağır resmî söylem ve ortamın çözüm ürkekliği gerçekten sorunda, sorun hâline gelmiştir. Şu hususları kendimize açık söylemeliyiz. Bu olguyla hep var olduk ve olmaya devam edeceğiz. O hâlde, neden sorunsuz ve gelişmenin özgür bir dinamiği, demokratik öğesi olarak tanınıp Cumhuriyetin gücü, özgür demokratik gücü hâline getirmeyelim? Neden bundan çekinelim? Aslî kurucu öğe olmanın, tanınmış demokratik katılımlı bir öğesi hâline gelmesi neden anayasa ve yasalara aykırı olsun? Varsa, yanlış olan, temel Cumhuriyet esaslarına aykırı olan, bu anayasa ve yasalardır. Değiştirilmesi gereken olgu değil, onu yeterince ve demokratikçe ifade edemeyen yasalardır. Sorunun ağırlaşmasında yasaların bu niteliği çok ağır rol oynamıştır. Aslında bu durum, Cumhuriyetin kurucu meclisinde ve kuruculuk döneminin Atatürk'ünde yoktur. PKK burada çıkışının amatörlüğü, ütopikliği ve eylem yöntemlerindeki yanlışları ne kadar eleştirilse de, tarihî ve toplumsal olarak cumhuriyet için "sana sürekli ayak bağı olan sorunu gör ve çöz" demekle gerçek bir hizmeti yapmıştır. Bu anlamda Cumhuriyet tarihinde Kürtlerin kurtarılış ve kuruluş rolü kadar bir rolü, onun demokratik cumhuriyete dönüşümünde oynamaya çalışmıştır. Kürtler PKK ile verdikleri isyanla şunu kanıtlamışlardır: Bizi özgür tanımazsan ayrılıkçılık ve isyan hep gündemde olur. Ya seninle özgür birleşirim ya ölürüm, kaçarım demeye getirmişlerdir. Bundan ikimiz de en büyük zararı acıyı çekeriz demişlerdir. İsyanın söylemi budur. Bu PKK de özgür birlikteliğe en yakın olgunluğu yakalamıştır. Bunu görmek tarihidir. Görmemek, cumhuriyete

sahip çıkmak, hele onu savunmak olamaz. Kendini milyonları aşan oy gücüyle – en son HADEP'le- ortaya koyan özgür birliği böyle netleştiren bir olguyu görmek ve cumhuriyetle, onun yasal sistemiyle, demokratik birlikteliğe götürmek, cumhuriyeti doğru savunmak anlamına gelir. PKK, tarihî açıdan Kürtlerin bastırılmış, korkutulmuş, cahillikle tanınmaz hâle gelmiş gerçeğiyle birlik olunamayacağını, böyle bir yığının Cumhuriyet aydınlığıyla çeliştiğini, eğer Cumhuriyet aydınlık ve özgürlükse, aslî kurucu üyesi için de öyle olmasının bilinç ve özgür irade hareketidir. Son seçimler bunu açıkça ortaya koymuştur. PKK bu anlamda Kürdün Cumhuriyetle hakkı olan doğru tanımlanma ve özgür birleşmenin tarihî gerçeğidir. Acı, kan ve her tür kayıp taraflarda ne olursa olsun, bu tarihî gerçek eğer tam başarısına ulaşırsa, iddianamenin sonuç bölümündeki PKK ayrı bir Kürt devletinden ziyade, çok ve açık net demokratik cumhuriyetin çağrı ve kurucu gücüdür demek en doğrusudur. Tarih bunu belki bugün açık yazmaz ama, er geç yazacaktır. PKK ile tarih hem açığa çıkarılıyor, hem düzeltiliyor, hem de çözüme kavuşturuluyor. Kürtler, nasıl ulusal kurtuluşun bir Kuva-yı Milliye gücü rolünü 1920'lerde oynadılarsa, günümüze 2000 li yıllara doğru da, temelde bir kuva-yı demokrasiye rolünü PKK ile doğrusu ve yanlışı, acısı ve tatlısı ile oynamışlardır. Bu bölücülük değil, belki Türkiye ve Türkler ile en büyük birlik olma, güçlü olma, yeniden Ortadoğu'dan, Kafkasya'ya, Balkan'lara önder olma hareketidir. Özgür birlik dışında bunun yolu yoktur. PKK, bir de bunun kanıtlanması aracıdır. Hiçbir şey, özellikle yasalar gerçeğin gücünden daha güçlü olamazlar. PKK konusunda tarihî yol ayrımında ayrılıktan değil, birlikten yana olmak gerçeğin bu hâkim yanını görüp tanımlamaktan ve ondan yana olmaktan geçer.

9. PKK de Dönüşüm Sorunları

20. Yüzyılın sonlarına doğru, sosyal ve siyasal sistemlerin büyük değişim ve dönüşüm yaşadıkları, buna direnenlerin fazla başarı gösteremedikleri çarpıcı bir gerçekliktir. Esasta, bilimsel-teknik devrimle bu temelde özgürleşen bireyin arayışına cevap veremeyen sistemlerin, alabildiğine zorlandığı, yama üstüne yama da vursa, yine zor ve ne kadar bastırsa da değişim hiçbir dönemde kıyaslanamayacak boyut ve hızdadır. Âdeta atom çağının sosyal, siyasal yansımalarını yaşıyoruz. Yüzyılın başında demokratik ilerlemenin, bunun en ileri eşitçi ve özgürlükçü biçiminin, yani sosyalizmin öncülüğünde büyük alt üst oluşa uğrayan başta Rusya olmak üzere, giderek dünyada bir sisteme kadar giden kapitalizmi alabildiğine sıkıştıran sosyalizm yüzyılın sonlarında âdeta solunum yetersizliğinden veda etmek durumunda kaldı. Bu sosyalizm, tabiî birçok sistemin kuruluşunda görüldüğü gibi katılığında; özündeki özgürlüğe ve eşitliğe gereken kanal-

ları sistem içinde açamamasından, hem ekonomide hem siyasette kapitalizmin bile yaşadığı ve kısmen bireye yansıttığı olumlu gelişmeleri yansıtamadığından çözülüşünü de beraberinde getirdi. Dinlerde de görülen bir nevi mezhepleşmeyi yoğun yaşaması da bunda etkilidir. Tabiî bu hiçbir olumlu mirasın kalmadığı anlamına gelmez. Asla çağımıza en temel biçimini veren, sosyal ve ulusal kurtuluşları, daha özgür eşit sınıf ve ulusların ortaya çıkmasında tarihî rolü tartışmasızdır. Kapitalizmin birkaç yüzyılda sınırlı yaptığını, o, yarım yüzyılda fazlasıyla gerçekleştirmiştir. Kapitalizmin, temelinde rol oynadığı ağır dünya çapındaki bunalımlara yanıt verememesi ,salt kendi kusuru değildir. Ama yine de sorumlu tutulduğundan ya çözecekti ya çözülecekti. Çözemediğinden çözülmek zorunda kaldı. Tarihte örneği çok görülen bir gelişmedir. Kökenleri üzerinde yeniden yeşereceği kuşkusuzdur. Yine temel insanlık problemlerine sosyalizm, yani bilimin daha da sosyal gerçekliği çözmesinin ifadesi olarak bilimsel sosyalizmin, olgunluk aşamasından yeşereceği kaçınılmazdır. Aşırı eşitsiz ve özellikle tarihle, doğayla, birçok toplumsal sorunla baş edemeyen günümüz kapitalizmi, tezine karşı antitezi oluşacaktır. Zaten büyük bir deneyimi, arkasında bırakan sosyalist deney kazandırdıklarıyla kazandırmak zorunda olduklarını sentezleyerek özellikle doğa-çevre, kadın-çocuk-nüfus, tarih, kültür, etnik, dinî azınlık ve ulusal durumlarla, sosyal dengesizliklerin çözüm gücüne teorik yenilemeyle birlikte, doğru pratikliği iç içe geliştirdiğinde olgunluk dönemiyle; esasta da çözülüşüne yol açan kendi demokrasisini, kapitalizmin bile nasıl yararlı kılınabileceğinden tutalım etnik, kültürel adı geçen tüm guruplara yer vereceği en gelişmiş demokratik sistemiyle yenileme gücünü gösterecektir. Nasıl ki kapitalizm sosyalizmin kazanımlarını kendi demokrasisinin içine alarak - komünist partilere bile izin vererek- demokratik açılımla bu arada temelinde rol oynayan insan haklarına daha fazla sahip çıkarak bunu zamanında sağlamayan reel-sosyalizmi aştıysa, yeni dönem sosyalizmi de, kapitalizmin değil sadece tüm insanlığın tarih değerlerine sahip çıkarak, yeni insanlık önündeki tehlikeleri göğüsleyerek büyük çözüm gücüne ulaşabilecektir. Toplumsal diyalektiğin bu evrim kanununa zamanında yanıt verenler gelişmenin sahibi olurken, veremeyenler sadece büyük acıların, anlamsız kayıpların enkazı altında kalmaktan kurtulamazlar. Günümüzde yoğun yaşadığımız sosyal değişimlerde, neredeyse, her gün dünyanın bir parçasında bu kanunun âdeta laboratuar uygulamasını görmekteyiz. Sonuç çıkarmamak ya kör olmak ya da, büyük bir tutuculukla mümkündür. Bu genel gelişmelerin yoğunlaşmış bir odağında Türkiye'de de değişim dönüşüm aslında tüm yüzyılı kapsasa da, sosyal anlamda neslimizin içinde geçtiği daha çok otuz-kırk yıldır. Buna, yıllara damgasını daha çok vuran dönemin parlak yıldız ideolojisi sosyalizmle, ona karşı direnen sağ ve dinî ağırlıklı ideolojiler oldu. Sosyalizmin Türkiye'ye aktarılması kapitalizmden daha fazla eklektik, kopyacı, şablon-

cuydu. İç sosyal düşünce yoğunlaşması zayıf, dogmatik, toplumsal özellikleri aydınlatan çözen değil basma kalıp uygulayıp gelişmeyi sağlayacağını sanıyorlardı. Çok genellemeci, pratikte üstün körü bir yürüyüşe sahiptiler. Her ne kadar İslâmiyette "lailaha illallah Muhammed resulallah" demekle insan Müslüman olsa da ve bunun dönemine göre anlamı ve ağırlığı olsa da, sosyalist olmak 70'ler Türkiye'sinde bundan da belki ezberci ve sorumsuzcaydı. İdeolojilerin ciddiyetine uygun bir yaklaşımdan uzaktı. Kolay inanan ve çıkarına göre bırakan "münafik tarza" çok benziyordu. Ortada sosyalizm ideolojisi değil onun birçok "münafik mezhebi" yani sahte fraksiyonu söz konusuydu. Bu ortama genelde hâkim olan yoz bir tarzdı. Biraz da işin modasına kaçılıyordu. Üst yapıda da resmî ideolojiye bağlılıkta da aynı tarz sürüp gidiyordu. Dolayısıyla dönemin temel değişim ihtiyacı sosyal değişimin sağlıklı biçimi ortaya çıkarılamadığı gibi, bir kaosun içine itildi. Tarihî açıdan en çok yanıt verecek kapsamlı bir demokratik hareket şansı kaçırıldı, aşırı şiddet, toplumun tepkisini çekti. Doğal olarak klasik sağ muhafazakarlık eğilim güç kazandı. Bir kez daha "çözümü doğru koyamazsan çözülürsün" kuralı işledi. Yenilikçi sol lafta, demagojik kaldı. Sağ, yenilik getirmekten uzaktı. Ordunun klasik dengelemeciliğiyle bu yıllar sıradan ama birçok büyük acı ve gelişme fırsatlarının kaybedilmesiyle kaybedildi.

PKK, bu hareketli yılların anaforuna kapılmanın bir ürünü olarak doğmasına rağmen, Türkiye'nin kanayan yarası ve çok açık çelişkileriyle, dünya çapında çözüme giden ulusal sorunların çarpıcı etkisi altında, Kürt sorunu yakalamada ve kısmen daha doğruya yakın çözmede fazla zorlanmadı. Dolayısıyla gelişmesi de hızlı oldu. Bu esasta bazılarının iddia ettikleri gibi şiddet sonucu değildi, onun da bir ürünü olduğu toplumsal çelişkinin düzeyiyle bağlantılıdır. "Vursan düşürürsün" gibi bir olgun meyveyi koparmaya benzer. Burada, öncünün inancı ve bazı temel doğruların gereğini yapmak, aslında başlangıç için yeterliydi. Hele benzer grupları aşmak, ideolojik resmî, gayri resmî barajları aşmak ve ilk eylemleriyle sarsıcı olmak içten bile değildi. Amatörce bir yaklaşım bile yeterliydi. Benzer grupları ve düzen ideolojilerini, feodal engelleri aşmak için bir on yıl bile fazlaydı. 1980'lere geldiğimizde, düzen, hem feodal olarak yerel düzeyde, hem de, resmî olarak genel düzeyde aslında aşılmıştı. İdeolojik ve siyasal sistem ve engellerin artık engelleyici olamayacağı açığa çıkmıştı. Bu derinliğine özümsenmemiş sosyalizmin ideolojik gücüyle yine iyi incelenmemiş yüzeysel bir Kürt, tarih ve toplum bilincine dayanıyordu. Yani amatör bir hareket için yeterliydi. 80'lere kadar gelişme esasta böyle izah edilebilir. Bu gelişmeyi ancak ordu durdurabilirdi. Nitekim öyle oldu. Ama buna karşı da Ortadoğu kanalında bulunan yatakla cevap verildi ve kısmen aşıldı. Ordunun klasik bastırma tarzı da 90'lara geldiğimizde böyle aşıldı. Tabiî

bu ordunun yenilgisi değildi. Sadece klasik bastırma tarzının tarihte belki de ilk defa aşılabileceğinin etkileyici bir örneğiydi. Devlet- ordunun bu gelişmeye verdiği yanıt meseleyi, yani Kürt sorununu, resmî ağızlarda en üst düzeyde kabul etmek ve sınırlı bir çözüme razı olmaktı. Bu gerçekten tarihî bir gelişmeydi. Türkiye realitesinde ne kadar savaşılsa da, sonuçta gelinecek çözüm noktasıydı. Ana hatları Cumhuriyet Türkiye'sinin kurucu asıl bir öğesi olarak ihmal edilmiş, isyanlar gerçeği nedeniyle sindirilmiş-korkutulmuş, böylece çok geri ve cahil bırakılmış, feodal tarzın daha da geri çarpıtılmış bir ucube biçimine mahkûm olmuş Kürt gerçeğini, Başbakan Demirel' in ağzından yeni hükûmet kuruluşunda Diyarbakır'da "Kürt realitesini tanıyoruz" ve daha kapsamlı Cumhurbaşkanı Özal'ın açıklamalarıyla artık dile getirmek resmî, gayri resmî tüm parti ve çevrelerin baş gündemine oturdu. Bu çözüm şansının yakalandığını gösterir. Ama gerçekten herkes hazırlıksız ve amatördü. Sorun ağır, ama nasıl çözülmeli de tam bir yüzeysellik vardı. Bu PKK için de geçerliydi. Kısmî ateşkes cesur bir girişimdi ama derinliği-hazırlığı taraflarda fazla mevcut değildi. PKK'de klasik isyancı tarz, devlette de güçlü olan bastırma tarzı başat olunca bu gerçekten tarihî çözüm fırsatı kaçırıldı. Tabiî burada fırsatçı politikacılar, provakasyonlar ve dış güçlerin etkilemeleri de küçümsenemez. Devlet aslında bu yıllarda genelde olduğu gibi ciddî kabuk değiştiriyor. Özellikle Sovyetler'in çözülüşü, Körfez Savaşı sonrası Türkiye'yi yakından ilgilendiren gelişmeler, Kürt meselesine çözümü hayatî kılıyor ve bunun yolu da, gerçekten gecikmiş temel ihtiyaç olan kapsamlı, bir demokratikleşmeden geçiyordu. PKK burada direndi. Kendini geliştirmeden ziyade aşırı tekrarlayarak direndi. Tek çareyi bunda görüyordu. Hâlbuki reel-sosyalizmin çözülüşünden, demokratik çözüm tarzını çıkarabilmeliydi. "Ulusların kaderlerini tayin hakkı ilkesi"nin artık geçerliliğini yitirdiğini, bilimsel-teknik değişmenin aslında 17'ci yüzyıldan beri gelişmenin ürünü olan ulus-devlet anlayışını çözdüğünü aynı sınırlar dahilinde demokrasiyi geliştirerek, sınırlara hiç dokunmadan geliştirilecek bir çözümün daha gerçekçi olduğunu görmeliydi. Kısaca, 70'ler programını bırakıp yeni bir programa ulaşmalıydı. Türkiye'yi, hem kuruluşunda hem 90'larda yaşadığı gelişmeyi de göz önüne getirerek yeniden çözümlemeli ve programını bu yeni gelişmelere dayandırmalıydı. Dünya çapında reel-sosyalizm çözülüyor, Sovyet sistemi dağılıyor, çözüm kör-topal bir demokraside görülürken bundan şüphesiz önemli sonuçlar çıkarılmalıydı. İdeolojik-ütopik bir söylemden öteye gitmeyen, ayrı parça ayrı devlet yerine, ortak anavatanın bir parçası olarak ana coğrafya kavramı ve gerçekliği de objektif olarak mümkünü çok zor bir parça devlet anlayışı yerine -ki kurulsa da kendini yaşatması mümkün olamaz ve gerekmezdi de- bunun yerine, dünya çapında gelişim gösteren aynı sınırlar dahilinde, ama demokratik bir toplum olarak Kürtlerin cumhuriyetle özgür birlikteliğini açık görmeli, göstermeliydi. Hele aşırı iç

içe geçmişlik, yoğun asimilasyon, nüfusun neredeyse yarıya yakını farklı coğrafyada ise bulunacak çözüm ve tercih edilecek olanı da, derinleşmiş bir demokrasiydi. Bunun pratik dili kendini giderek yozlaşan ve çok acılara, kayıplara yol açan şiddet yerine siyasal-demokratik faaliyeti yoğunlaştıran bir eylem çizgisine yönelmeliydi. Giderek kirleşen savaşa son verme de usta ve sorumlu hareket etmeliydi. Artık orduya karşı sürgit bir gerillanın bile, eninde sonunda aynı çözüm noktasına gelmekten öteye rol oynamayacağını görmeli, kontrollü bir biçimde kendini siyasal-yasal bir seçeneğe dönüştürmeyi gündemleştirmeliydi. 93'ten sonra gerillada ısrar, tekrar yerine bunun tedbirlerini alabilmeliydi. Devleti kullanan çetecilik ve gerilladaki aşınma her ne kadar sorumlu tutulsa da yine de doğrusu, 90 başlarındaki hem dünya hem devletteki gelişmeyi görüp yanıt oluşturmaydı. Bunu sezmek ihtiyacını duymakla birlikte tecrübesizlik, geleneksel korku gerçekten engellemede önemli rol oynadı. PKK bu yıllarda yenilmedi. Ama fazla gelişme de göstermedi. Çünkü mevcut biçimiyle fazla ilerlemek o koşullarda zordu. Görülemeyen, çözümlenemeyen ve tekrardan kurtulamayan PKK gerçekliği budur. V. ve VI. Kongre bu anlamda tekrar yani olan kongreler oluyor. Görülüyor ki, PKK gerçekten büyük bir yol ayrımında ya klasik çizgisinde daha katılaşıp, sertleşip, geniş iç ve dış olanaklara dayanarak yaşamını sürdürecek, ya da, dünya ve Türkiye realitelerini doğru değerlendirip, silâhlı mücadele aşamasını belli yasal güvenceler temelinde temel taktik olarak bırakıp, yine programına Türkiye bütünselliğini esas alıp genel bir demokrasi programıyla daha da ayrıntılı işlenmiş bir Kürt toplumunun, dönüşüm programını, siyasal-yasal eylem ve örgüt biçimini esas alan bir yapıya kendini dönüştürecektir. Tarihî aşama kesinlikle budur. Bu dönüşüm, asla bir döneklik ve tasfiyecilik olarak görülmek şurada kalsın, gerçek bir devrimci dönüşüm olarak algılanmalıdır. Tersi yani çizgi ve yapıda beklenen dönüşümü gerçekleştirememek aşırı tutuculuk, giderek tasfiyecilik olarak rol oynayacaktır. Veya, benzeri örgütleri gibi mezhepsel olarak katılaşmaktan kendisini alıkoyamayacaktır. PKK'de özde yaşanan, ama tam formüle edilemeyen bu gerçekliği, onun dönüşüm ihtiyacını açıkça ortaya koyuyor. Sorunu görmek kadar bir an önce tekrarı önlemek, güç kaybının önüne geçmek parçalanmaya fırsat vermeden ortak bir iradeyle bir dönüşüm programını, gerilladan güvenceli ve yavaş yavaş, Türkiye demokratik çözüme geldikçe, siyasal-yasal sürece onun örgüt ve eylem hattına ulaşma bu platformu yakalamayla çözüme koyulabilecektir. Bu sanıldığı gibi, liderlik konumuyla bağlantılı olmanın oldukça ötesinde ve derinliği olan bir sorun ve çözüm yoludur. Liderlik konumu ve durumu olsa olsa bunu hızlandırma rolündedir. Birçok süreçte de aslında liderlikçe buna benzer rol oynanmıştır. Bu özgünlüğü de doğru kavramak büyük önem taşır. Şüphesiz özgür koşullarda daha sağlıklı olurdu. Ama doğru çözümler kişiler tutsak da olsa mezarda da olsa geçerliliğini ister ve sürdürürler. Bu-

rada temel aşama onun doğru dile getirilmesi ve çözüm ihtiyacı belirleyicidir. Şüphesiz kişilerin ve hele hele bu PKK'de ise liderliğin konumu belirleyici rol oynamaktan geri kalamaz. Temel rol oynanmışsa önderlikçe uzun süre kalıcılığı ve çözümleyiciliği de etkisini, gücünü sürdürecektir. Özce, PKK'de dönüşüm sorunu ve onun ana platformunu böyle koyabiliriz. Pratik önümüzdeki süreçte nasıl bir gelişme gösterecektir, ki birçok olguya bağlıdır; bize düşen öngörmek ve hazırlıksız yakalanmamaktır.

PKK, tarihinin bu aşamasında yeni yolunu belirlerken olgun ve kendine güvenle hareket etmelidir. Kendini gözden geçirmek temel hata ve yanlışlıklarını cesaretle ortaya çıkarmak, büyük örgüt, hareket olmanın bir gereği olduğunu, aksine zamanında bunu yapamamanın bir örgütün zayıflığını belirlediğini gözden kaçırmamalıdır. Değişiklik vardır bitirir, değişiklik vardır tarih yaratır. Aynı biçimde ama, kendini tekrarlayarak yürümek belki yorar ama dolap beygiri gibi mesafe aldırtmaz. Devrimci mücadelede yaratıcılığın yitirilmesi tutuculuk o da sonuçta aşılmadır. Hayat yaşam dışılığı uzun süre kaldırmaz, yaşamı ilerletmeyen güç, engel hâline gelir ve bizzat onu yaşamın kendisi, en büyük devrim gerçeği hâline gelir, engeli aşar. Mezhepselleşme yaşamın çarpık biçimidir. PKK şüphesiz bu durumlara düşmemiştir. Klasik yolunda da rahatlıkla yürüyebilir ve kazandıracakları da küçümsenemez. Ama bunun sanıldığı gibi kuru güvenle, alışılagelmiş yöntemlerle sağlanmayacağı çözümün er geç yakalanmasıyla mümkün olacağı açıktır. Özce; ilkeler program ve eylem tarzını gözden geçirmek, hele neredeyse çeyrek asır geçmişine rağmen bunu yapamamak, biri ne kadar gerekliyse diğer o kadar tehlikelidir. Bir büyük pratiği, hele en geri toplumsal, ulusal ve uluslararası koşullarda en amansız bir mücadele biçiminde eşine ender rastlanan bir isyan-savaş türünde bunu yoğunca gözden geçirmek ilerlemek için kaçınılmazdır. Bunu yapamamak, tarih karşısında büyük sorumluluk durumuna getirir, varsın bazıları eleştirsin, önemli olan tarihî anın gereklerine yanıt olmaktır. Bazıları bunu görmek istemez, bazıları da görür inanmak istemez. Ama doğru olan, yeni olan hep böyle başlar. İddianamedeki PKK resmi tabiî ki değişmez. Resim ancak aşınır, silikleşir. Ama PKK, bir halkın olduğu kadar yeni insanın özgür yaşamıdır. Kendini zorla doğurtması hep öyle büyüyecektir anlamına gelmez. Bir çocuk da zorlu bir doğumla dünyaya gelir ama sonra doğal gelişmesini zorsuz sağlar. Bu doğanın bir kuralıdır. Nitelik sıçramaları zorlamalara yol açar, ama nicel gelişme esastır. Bu insan toplumuna ve onun yanı sıra örgüt yaşamına da uyarlamak neden yanlış olsun. Her şey başladığı gibi bitse, veya değişmeden olduğu gibi kalsa, gelişme olmayacağı gibi doğa yasalarına da aykırıdır. Hele büyük zorlanmalar yaşanıyorsa bir olguda, olayda o ya çürür ya yeni bir doğuş yapar, bir yeni gelişme aşamasına uğrar. Bu diyalektik belirlemeler, iddianamedeki PKK tablosunun, resminin onun canlı gerçe-

ğiyle bağlantı kuramadığım gösteriyor. Bu belki mahkûm etmeye yeterli olabilir, ama, toplumsal sorunları daha da ağırlaştırmaktan öteye gitmez. Tıpkı tarihte örneği bolca görüldüğü gibi. Devlet için bu kadar tehlikeli olacak, ağır bir savaş bilançosuna sahip olacak, bu kadar siyasî gelişmeyi günlük olarak etkileyecek, onu aşkın hükûmeti zorlayacak, başarısız bırakacak, toplumu bu kadar sarsacak bir hareketi salt eski yasalarla, toplumsal pratiğin çok gerisindeki yasalarla mahkûm etmek, büyük bir tutuculuk ve devletin geçirmesi gereken reformla birlikte toplumu önemli bir demokratikleşme şansından yoksun bırakır. Doğrusu, suçlama kadar, doğrunun ne olduğu kadar nasıl çözüm yoluna gireceğini de göstermek olmalıydı. İddianame bu şansı iyi kullanamamış, klasik tek taraflı tümüyle olumsuz mahkûm etmenin ötesine çıkamamıştır. Cumhuriyet için de, PKK için de, genelde demokrasi özelde en temelinde yatan sorun olarak Kürt sorununda tarihî bir uzlaşma ortama ve imkânı vardır. Cumhuriyet, olgunca ve demokratikleşmesinin kayıp değil en büyük kazanımı olduğunu görse ve bunu dayatmaktan çekinmezse, PKK de kendini dönüştürmenin yolunun demokratik cumhuriyetle uzlaşmadan gerçekleşmeyeceğini tarihî uzlaşmanın ancak böyle gerçekleşebileceğini öngörerek, adım atsa, toplumun demokratikleşme düzeyiyle, cumhuriyetin aynı frekanslı düzeyi birleştiğinde, bu muazzam bir sıçramaya yol açar. Eski yasalar, şüphesiz bunun önünde büyük bir engeldir. Yeni yasalar ise, oldukça en açıcı rol oynayacağı kesindir. Yasaların da önünü açacak olan şüphesiz yaratıcı siyasî iradedir. PKK davası, iddianame ve savunması tarihin bu büyük uzlaşma vadisinde büyük, küçük, az suçlu çok suçlu gibi zıtlaşmalara girmeden, siyasetin harikulâde inceliği yaratıcılığıyla buluşma, aralarındaki buzları eritme ,yabancılaşmayı giderme büyüklüğünü göstermekle ancak büyük kazanırlar. Tez antitezden yeni bir sentez doğar. Devlet-PKK karşıtlığı, Demokratik Cumhuriyet sentezine, zaferine yol açar. Hayat çelişkisiz ilerlemediği gibi, Cumhuriyetin birçok resmî temsilcisinin de ifade ettiği gibi, tarihinin bu en büyük olayında, isyanında, çatışmasında tercihini boğmaktan yana değil, çelişkisini çözerek geliştirmekten yana kullanmalıdır. Kendi bağrında doğan bir yavruyu boğmakla bir şey kazanılmaz, ama onu kendi yaşamsallığında, kendinden biri kılarak yaşatmak, gücüne güç katacak ve tarih bu sefer bu sorunda, acı kapanmayacak, genel demokratik dünyanın da istediği, toplumun da artık en temel talebi olan barışa, büyük çelişkiden kurtulmanın ve güç kazanmanın yoluna girecektir. PKK davası, Önderliği şahsında bu anlama sahiptir. Mahkeme yargıçları bu tarihî davanın altında derin tarihî toplumsal gerçeği gördüklerinde, demokrasi tarihine baktıklarında, çok iyi bildikleri, ama, toplumsal gelişmenin önüne engel hâline gelen yasaları da birlikte değerlendirdiklerinde, şüphesiz, tarihî kararlarını daha objektif verebileceklerdir. Kararlar hukuk şekline değil, toplumsal özüne bakılarak yine günün değil, yakın geçmiş ve geleceğin neyi gösterdiğini göz önüne getirerek,

hukuk tarihinde örneği çok görülen tarihî yaklaşımın en azından önünü açık tutarlarsa, bu, Cumhuriyetin şansı olacaktır. PKK, Cumhuriyeti parçalayan iddiasından onu güçlendiren temel olgulardan birisine dönüşecektir. Yargıçlar bunu görebilmeli. Yirmi beşbine yakın mensubunu kaybetmiş, on bini aşkın cezaevinde, daha yeni seçimlerde bir buçuk milyonluk seçmen taraftara sahip bir hareketi Cumhuriyet mahkûmu, karşıtı yapmamak tarihî bir görevdir. Hatası, yanlışı olsa da yapılanın orta düzeyde resmen çokça dile getirilen bir savaş olduğu, her savaşın da bir barışı olduğunu, PKK'nin de sınırlı olarak bile, devlet yol açarsa barış yoluna girmekten, ortak vatan ve demokratik Cumhuriyete lâyık olduğu, değeri gücü vermekten çekinmeyeceği, bu güçte olduğu görülecektir. Aksi hâlde her iki taraf kaybeder, düşman kazanır, acı artar, tarih kaybeder. Bu davadan beklenen tarihin er geç kazanacağı yolda kararını vermek olmalıdır.

Sonuç olarak PKK program ve onun ilkelerinde son çeyrek asrın büyük değişikliklerini de göz önüne getirerek ve en önemlisi Cumhuriyetin demokratik yapısında Kürt sorunundan kaynaklanan fiilî değişimi ve zorlanan yasal sistemi göz önüne getirerek, kendinden beklenen ve bu gelişmelerin çok yönlü gerekli kıldığı değişiklikleri yapabilmelidir. Demokratik Cumhuriyetin temel çerçevesinde ortak vatan anlayışında, ütopik dönemin ve artık özgürlük için tek biçim olmayan ve zaten fiilen işlemeyen, bırakılan ve özgür birlik anlayışında ifadesini bulan bir siyasî programı geliştirebilmeli bunu en yakın bir konferansta resmîleştirmelidir. Çıkmaz her iki taraf için ancak böyle aşılabilinir. Cumhuriyetin toplumsal ve ideolojik temelde büyük bir demokratikleşmeye girdiği, bu sürecin önüne geçilemeyeceği açıkken, PKK'nin program yapısının da 70'lerin reel-sosyalizminden etkilenen ve Kürt-Türk ilişki realitesine dogmatik yaklaşımın epey etkisinde olan programını Türkiye genelinde demokratik siyasetin ve Kürt toplumunda bunun daha derinlikli, ayrıntılı bir programına ulaşmalıdır. Bu siyasal-yasal gelişmenin dolayısıyla çıkmazın aşılmasının yolunu açacaktır.

Birçok ülkede benzer sorunların belki de yüzyıllardan sonra bu yönlü yumuşamayla çözüldüğü ve Avrupa demokratik sisteminin bunun örnekleriyle dolu olduğu açıktır. Eskide ısrar çözümsüzlükte ısrardır. İlke ve programlar yaşamın ilerlemesi içinse değerlidir. Yaşamı zorluyorlarsa somuta göre gereken değişikliği göstermeleri, inançsızlık, kendini inkâr değil, yaşamın bir gereğidir. Bu kadar büyük bir savaşımın, ilke ve programda gereken değişikliği yapmaması tutuculuk ve dogmatizmdir. Hayat her zaman kendini ilerleten ilke ve programlardan yanadır. Buna kim direnirse kaybeder.

10. PKK Eylem Yapısı

Başsavcılık, PKK'nin eylem yapısı hakkında da gerçeğin toplu bir yapısını veremediğini belirtirken, seçtiği bazı eylemlerle daha çok isyanın acımasız yönünü sadece PKK'ye yüklemek, terörizm iddiasını güçlendirmek amacıyla değerlendirmektedir. Hâlbuki başladığımızdan günümüze kadar, resmî sivil ve asker en üst düzeyde bir yetkili, olayın bir isyan hatta 28' inci isyan, üstü örtülü bir gerilla savaşı daha bilimsel olarak orta veya "düşük yoğunluklu bir savaş" olarak değerlendirmişlerdir ki, doğrusu da budur. Bu konuda birçok kitapta yazılmış ve bilimsel izah yoluna gidilmiştir. Olayın kendine göre özgü yanları olmakla birlikte örneği pek çok olan yarı-isyan ve gerilla savaşı kapsamında yüzyılın son çeyreğinde en önemli çatışma savaş olduğunu, konuyla ilgilenen tüm önde gelen uzmanların ortak değerlendirmesidir. Propaganda yaklaşımı dışında Genelkurmayın yaklaşımının da bu olduğu bilinmektedir.

Dolayısıyla, eylem yapısına propaganda dili dışında baktığımızda her iki taraf için acısı bol, çok kayba yol açan güvenlik güçleri için resmen ifade edilen 5.000, PKK tarafında ise 20.000, arada faili meçhul ve sivillerden de, en azından 15.000 rakamıyla 40.000 toplam insan kaybının yaşandığı, 3000 aşkın köyün boşaltıldığı, 3 milyonu aşkın göçüyle her tür uçak, top ve tankın kullanıldığı, bazen resmen 40- 50 bin ordu gücüyle haftalarca süren operasyon ve çatışmalar açık ki, terörizmle savaş denilemez, bunun bilimsel ifadesi savaştır. Süre olarak da bu anlamda 15 yılını dolduran kapsamlı bir savaştır. Tabiî böyle bir çatışmanın çok önemli tarihî ve toplumsal nedenleri kadar, siyasal amaçları vardır. Taraflar bunları propagandayla her gün ifade etmektedirler. Dolayısıyla, çok dar terörist nitelemesi olayı izah etmekten uzaktır. Bir özgür savaş, veya, isyan olarak değerlendirip nasıl önüne geçilebileceğini ortaya koymak, daha bilimsel yaklaşım kadar en uygun çözüme de ancak böyle varılabilecektir. Tarihte benzer veya farklı birçok savaş vardır ve hepsinde sonunda, şu veya bu biçimde bir barışla bu tek taraflı da olsa, karşılıklı dengeli bir barışa kadar çeşitli anlaşmalarla sonuçlanmışlardır. Beraberinde çok önemli ve hem ileriye, hem geriye götüren toplumsal ve siyasî sonuçlar doğurmuşlardır. Burada sorulması gereken en önemli sorun, bu savaşın en uygun çözümü veya barışı nasıl olmalı sorunudur. PKK, bu savaş tarzıyla Kürt isyan geleneğinde kapsam ve süre itibariyle bir farkı ortaya koymuş, klasik anlamda bir aşiret, şeyh, şu veya bu dış güçten çok, esas olarak öz güçle ayakta kalabileceğini göstermiş, ama programının uç noktası olarak ifade ettiği siyasî oluşuma ulaşmanın, gerçekçi olmamak kadar gerekmediği de, ortaya çıkmıştır. Devlet açısından da, savaşın çıktığı koşullarda artık Kürt gerçekliğini, dilini, kültürünü inkâr etmenin anlamsızlığı fiilî ve hatta yasal kabul görmüş ve demokratik gelişme yolunda bir çözüme razı olunma noktasına gelinmiştir.

90'lı yılların gerçeği, savaşın bu gerçeklerin görülmesiyle artık barışa doğru gitmesini göstermiştir. Bu savaşın anlamlı barışı bu yıllarda gündemdeydi. Olmaması acı bir kayıptır. Bir on yıl daha da geçse gelinecek nokta yine bu fiilî koşulların dayattığı bir barış olacaktır. Barışın toplumun demokratikleştiği, devletin de buna olumlu yanıt verdiği koşullarda gerçekleşmesi, tarihî bir aşamayı da ifade etmekte ve ilk defa, bu son isyanın demokratik uzlaşmayla gerçekten son isyan olabileceğini, bu şansı ortaya çıkarmıştır. Bunun hukuk dilini bulmak aslında günümüzün temel bir sorunudur. Duygusallığa kapılmadan, ne Cumhuriyeti ne de PKK'nin meselenin kendine ters düşmek değil bir anlamda kardeşler arasındaki haksızlık ve ihmalkarlıktan kaynaklanan çok acı bir çatışma olarak görüp, kardeşçe ana realiteye, demokratik cumhuriyet çatısı altında bir barışa gidilmelidir. Ağır suçlamalar ve mutlak ya teslimiyet, ya da son ferdine kadar direnme gerçekten acıları daha da büyütür.

Kısaca; eylem yapısını böyle değerlendirmek hem bilimsel hem de sonuca, geleceği ilerleten, onu kazanan temelde yaklaşmak anlamına gelecektir. Bu yapılamazsa, geçmişte olduğu gibi yeni isyanların zemini daha da döşenmiş olacaktır. Savaş tarihlerinden, Kürt isyan tarihlerinden çıkarmamız gereken en temel sonuç; bir daha bu savaşlara hatta eylemlere yer vermeyen bir zemini, bir toplumsal çözüm zeminini nasıl yakalamalıyız olmalıdır. Şüphesiz, bu toplumsal temel; çözümlerini ancak demokratik istemin tek geçerli yolu olan barışla bulabilir. Demokratik ifade tarzı toplumun önüne konuldukça, bunun inandırıcılığı somut demokratik kanal ve eylemlerle devlette de hoşgörüyle karşılandıkça artık ne isyan, ne eyleme başvurmanın gereği kalmaz. Kürt sorunu, çözümün bu şansını güçlü yakaladığına göre artık bu savaşın tarihî anlamı bu türden bir daha olmaması gerektiği ve bu son isyanın gerçekten tarihin son isyanı olarak değerlendirmek ve sonuca yargıyla da böyle anlam, karar vermek en doğrusu olacaktır.

11. Cumhuriyet, Tarihinin Bu En Kapsamlı Sorununa Demokrasiyle Yanıt Vermelidir

Başsavcılığın iddianamesinin en sakıncalı yanı, Cumhuriyet tarihi boyunca en kapsamlı bir sorun olarak kendini koyan ve tüm siyasî, askerî önde gelenlerce de değerlendirilen ve günümüzde Cumhuriyetin aslî kurucu öğesi olarak kabul edilen Kürtleri kelime olarak kabule yanaşmamasıdır. Bu çok geri, inkârcı ve sonuçları tehlikeli yaklaşımı ifade etmektedir. Bu hususta Atatürk'ün Cumhuriyetin kuruluşunda Kürtleri nasıl değerlendirdiğini uzun alıntılarla buraya almakta büyük yarar vardır. Hiç olmazsa Atatürk'ün bu sözlerinde anlaşmak çözüm şansını herkesçe en makul konumda tutacaktır. Ulusal kurtuluşun ve zaferinin ürünü olan Cumhuriyetin

temelinde, Kürtlerin, konumu çok açık olarak şu sözlerle ortaya konulmaktadır: Mustafa Kemal Atatürk'ün Haziran 1920 El Cezire Komutanı Nihat Paşa'ya Kürt ve Kürdistan politikasını belirleyen talimatı:

"Kürdistan Hakkında Büyük Millet Meclisi vekiller Heyetinin El Cezire Cephesi, Komutanlığına Talimatıdır;

1- Adım adım bütün memlekette ve geniş ölçüde doğrudan doğruya halk tabakalarının ilgili ve etkili olduğu mahallî idareler kurulması, iç siyasetimizin gereğidir. Kürtlerin oturduğu bölgelerde ise hem iç siyasetimiz ve hem dış siyasetimiz açısından adım adım mahallî bir idare kurulmasını gerekli bulmaktayız.

2- Milletlerin kendi kaderlerini kendilerinin idare etmeleri hakkı bütün dünyada kabul olunmuş bir prensiptir. Biz de bu prensibi kabul etmişizdir. Tahmin olunduğuna göre, Kürtlerin bu zamana kadar mahallî idareye ait teşkilâtlarını tamamlamış reisleri ve ileri gelenleri bu amaç adına bizim adımıza tarafımızdan kazanılmış olması, ve reylerini açıkladıkları zaman kendi kaderine sahip olduklarını, TBMM idaresinde yaşamaya talip olduklarını ilân etmelidir. Kürdistan'da ki bütün çalışmanın bu amaca dayanan siyasete yönelmesi El Cezire Cephesi Komutanlığına aittir.

3- Kürdistan'da Kürtlerin, Fransızlar ve özellikle Irak sınırında İngilizlere karşı düşmanlığın silâhlı çarpışmayla değiştirilemeyecek bir dereceye vardırmak, ve yabancılarla Kürtlerin birleşmesine engel olmak adım adım mahallî idareler kurulması sebeplerini açıklamak ve böylece bize yürekten bağlanmalarını sağlamak, Kürt reislerinin mülkî ve askerî makamlarla görevlendirerek bize bağlanmalarını sağlamlaştırmak gibi genel çizgiler kabul olunmuştur.

TBMM Reisi Mustafa Kemal

Belli başlı maddeleri bu olan talimatta daha kurtuluş savaşının başında Mustafa Kemal Atatürk'ün hem Kürtleri, Kürdistan'ı tanıması hem sorunlarının ancak o zaman Cumhuriyet olmadığı ve yerinde TBMM olduğu için onun çatısı altında, kendi kaderini idare etmesi gerektiğini söylüyor ki bu şimdi bile yasallaşması istenen yerel yönetim olayıdır. Bir nevi demokratik özyönetim olayıdır. İddianamede Kürtlerin tanınmadığını söylemek gerçekten sorunu ağırlaştırmanın esas nedenidir. Çözüm, sorunun tanınmasından geçer. Bir de Cumhuriyet kurulduktan sonraki yaklaşımına bakalım. Bu ilk yaklaşıma çok benzer ve daha çözümleyicidir. İzmit basın konferansında Ahmet Emin Yalman'ın sorularına verdiği yanıttır ve Eskişehir'de de tekrarlanmıştır. M.K. Atatürk cevabında şöyle der:

"Kürt meselesi; bizim yerli Türklerin menfaatine olarak da katiyen mevzubahis olamaz. Çünkü malûm-i âliniz bizim Millî sınırlarımız içinde bulunan Kürtler öylesine yerleşmişlerdir ki, pek az sınırlı yerlerde yoğundurlar. Fakat yoğunluklarını kaybede ede Türk öğenin içine gire gire, öyle bir sınır oluşmuş ki, Kürtlük adına bir sınır çizmek istesek, Türkiye'yi mahvetmek gerekir. Sözgelişi, Erzurum'a kadar giden, Erzincan'a, Sivas'a kadar giden, Harput'a kadar giden bir sınır aramak gerekir. Ve hatta Konya çöllerindeki Kürt aşiretlerini de gözden uzak tutmamak gerekir. Dolayısıyla, başlı başına bir Kürtlük tasavvur etmektense, bizim anayasa gereğince zaten bir tür yerel özerklikler oluşacaktır. O hâlde hangi ilin halkı Kürt ise onlar kendilerini özerk olarak idare edeceklerdir. Bundan başka Türkiye'nin halkı söz konusu olurken onları da birlikte ifade etmek gerekir. İfade olunmadıkları zaman, bundan kendilerine ait mesele çıkarmaları daima beklenir. Şimdi TBMM, hem Kürtlerin ve hem de Türklerin yetkili vekillerinden oluşur ve hem Kürtler ve hem Türkler, bu iki unsur, bütün menfaatlerini ve kaderlerini birleştirmişlerdir. Ayrı bir sınır çizmeye kalkmak doğru olmaz."

Buna benzer birçok alıntıyı bulmak mümkün. Bu asla yadsınamaz. Ama daha sonraki isyanlar nedeniyle sorun tehlikeli bir gelişme gösterince bu tarz yaklaşım geride kalır. Daima akılda tutulması gereken Kürtlerle Türklerin iç içeliği, kader birlikteliği ayrı sınır çizmenin mahfa sebep olacağıdır. Ama çözüm gelişememiştir. Burada inkâr yok, fakat sorunun karmaşıklığı içte saltanat ve hilâfet dışarıda özellikle İngiltere ilgisi kuşku yaratır ve sorun, olumlu çözme şansını yitirir. Daha çok ideolojik ve önderlik nedeniyle Cumhuriyetle birlik olunamayınca, ayrılıkçı yaklaşım bastırma zorunluluğunu getirir. Başlangıçtaki birlik ruhu zedelenir. Birbirisiz edemeyecek iki öğe Kürt-Türk arasında yabancılık, kuşku gelişir. Dış güçlerin kullanma tehlikesi sorunu daha da çözümsüzlüğe iter. Dönem böyle kapanır, ama sorun kendini açığa vurmaya hep devam edecektir.

Ulusal Kurtuluş ve Cumhuriyetin kuruluşunda Kürt öğesinin kurucu özelliği ve birlikte olunmadığında Türk ulusunun bir ayağından kopuk, topal kalacağı açıktır. Bu tarihin de tüm önemli dönemlerde Malazgirt'te, Çaldıran'da kendini açıkça kanıtlamıştır. Kader birliği ve kardeşlik bu tarihin bir sonucudur. İsyanların tarihî bu gerçeği göz ardı ettirmemelidir. Kaldı ki, isyanlar daha çok, merkezî otoriteyle Kürt feodalitesinin otorite kavgasıdır. Kürt feodalitesinin fazla millî endişelerle hareket etmediği, kendi aşiret ve bölgesel otorite ve çıkarları peşinde koştuğu iyi bilinmektedir. Kim bu çıkarları desteklerse, ondan yana geçtiği de bir tarihî gerçekliktir. Kürt olgusu ise daha çok etnik, yani aşiretsel, kültürel ve sosyo-ekonomik olarak geri bir yapı olgusu ve ondan kaynaklanan sorun olarak karşımıza

çıkar. Özellikle, Cumhuriyet tarihinde her iki tarafın da bilimsel yaklaşımdan uzak dar milliyetçi ve ayrılıkçı ve bundan kaynaklanan çatışmacı yaklaşımı, sorunu tehlikeli boyutlarda ağırlaştırmış, çözümünü zorlamıştır.

Ulusal kurtuluş ve Cumhuriyetin kuruluş yıllarında, aslında, çözüme yakın yaklaşımlar var. Atatürk'ün bu dönem yaklaşımları alıntılarda görüldüğü gibi, bunu gayet iyi açıklamakta ve somut gelişme, yani, ortak savaş, ortak vatan ve Cumhuriyetin kurtarılışı ve kuruluşu, TBMM'de millî giysi ve dillerini kullanmaları da bunun pratik kanıtlarıdır. Koçgiri isyanı bile, bu dönemde af ve uzlaşmayla sonuçlanmıştır. Sertlik yaklaşımı TBMM'de kabul görmemiştir. Nurettin Paşa olayında bu çok açıktır. Aslında, bu devam ettirilseydi, sorun daha o dönemlerde ağırlaşmaz ve cumhuriyete kan kaybettirmez, bu kadar pahalıya yol açmazdı.

Burada sorunun can alıcı özü, Cumhuriyetin kendini daha doğuya, Kürtlere kaldı ki tüm Türkiye'ye yansıtmadan saltanat ve hilâfetle bağ kurma ve mahallî otoriteden vazgeçmeme, bu yılların isyan sonuçlarıdır ki, bu da, sert çatışma ve ezilmeyle sonuçlanmadır. Bundan çıkarılması gereken sonuç sorunların inkârı değil, gerçekten doğru çözüm yollarıdır ki bu da, iki dünya savaşı arası dönemde tam görülmezse de, ikinci dünya savışından günümüze doğru, büyük bir tempo ve yoğunlukla gelişim gösteren demokratikleşme gücüdür. Türkiye'nin en büyük sorunu, bu anlamda, demokratik mücadelesini başarıyla vermemesi, demokratik ölçülerini geliştirememesidir. Onca gelişmeye rağmen, hem kapitalist hem sosyalist otoriter ve totaliter rejim yapılarının çözülüşü de, bu demokratik gelişmeye zıt yapılarıdır. Günümüzün ispatladığı katı sistem uygulamaları, hem üst yapılarında büyük çözülüş ve dönüşümle, demokratik evrimleşmeye doğru hızla kayıyor, tüm ulusal, kültürel, etnik, dini, dil ve hatta bölgesel sorunlar en geniş demokratik ölçülerin tanınması ve uygulanmasıyla çözümlenmektedir. Buna direnen de zorlu devrilmektedir. Dünyanın her tarafında bunun örneklerini günlük izlemekteyiz. Endonezya'dan, Ortadoğu, Kafkas, Balkan, Afrika, Latin Amerika'da yaşanan çeşitli özellikleri olan tüm genel toplumsal sorunları çözümü gelişmiş demokratik yöntemde aramaktadırlar. Bu konuda özellikle birkaç hususu açmakta yarar var. Birincisi ulusların kendi kaderlerini tayin ilkesidir. Bu ilke daha çok 19'cu yüzyıl ve 20'ci yüzyılın büyük bölümünde uygulandı. Ulus devlet kurmayı amaçlıyordu. İdeolojisi milliyetçilikti. Yöntemi çoğunlukla çatışma veya ulusal savaşlardı. Sınırlı bir uygulama gücü olduğu, ama çok kan dökmeye götürdüğü, aşırı milliyetçilikle uzun süreli düşmanlıklara yol açtığı, ve dünyayı en gergin tutan ve hâlen etkisini sürdüren bu yaklaşım, günümüzde hastalıkları oldukça ortaya çıkmış bir yol yöntemdir. Hâlen özellikle canlı Balkanlar'da ki boğazlaşma gerçeği, bunun ne kadar hastalıklı bir yöntem olduğu gayet açıktır. Tabiî, bunun altında yatan en temel neden toplumsal

realiteden uzaklığı, dar milliyetçi yaklaşımı toplumu ve onun çok iç içe geçmiş coğrafyasını zorlayarak çözüm aramasıdır ki, bu vahşet boyutlarında sonuçlarını beraberinde getiriyor. Tarihte de örnekleri çoktur ve bunu deneyen, birçok topluluk, ulus kazansa bile geriliğini aşmak şurada kalsın bu mirasın ağır etkisi altında bir türlü sorundan kurtulamamıştır. Ulusal sorun her çözümünde daha ağır sorunları ve yaklaşım özelliği nedeniyle beraberinde getirmiştir. Bunun tarihî bir benzeri ve hâlen kalıntılarını yer yer gördüğümüz Ortaçağ'daki din ve mezhep savaşlarıdır. Milliyetçi yaklaşım, her ne kadar din yaklaşımının ağırlaştırdığı sorumlara çözüm diye ortaya çıkmışsa da, onun yöntemlerine düşmekten, daha da ağırlaştırmaktan kurtulamamıştır. Eskinin ümmet, dinî topluluklar ideolojileriyle aşırı milliyetçilik ve bunun çeşitli sağ ve sol biçimleri, aralarında çelişki de olsa oldukça birbirlerine benzeyen, etkileyen akımlardır. 20'ci yüzyıla gelindiğinde, yarattıkları savaş bilançoları ve altındaki vahşetle birbirlerinden geri kalmadıklarını göstermişlerdir. Özce hem aşırı dini, hem aşırı milliyetçi yaklaşımların ve çok yönlü uygulamalarının yarattığı ağır sorunlardır ki, genel demokratik kuram ve uygulama büyük gelişme göstermiş, bunu uygulayan ülke toplum ve yönetimleri sonuçta zafer kazanmış ve günümüzde 20. yüzyılın sonlarında zafer, genelde giderek olgunlaşan demokrasinindir.

Gerçekten bu sistemi inançlı, ölçülü ve nasıl uyguladıklarını bilen toplumlar günümüzün en gelişkin toplumlarıdır. Devletleri, dünyada gücünü kabul ettiren devletlerdir. ABD ve İngiltere'nin dünyaya nasıl yön verdiği göz önüne getirilirse bu gayet açıktır.

Demokratik sistemin bu gücünün en temel nedeni, şüphesiz, toplumsal realiteyi bilimsel olduğu kadar, ahlâkî, felsefî ve altındaki alt yapılarla politik, hukukî yapılarına doğru tanım getirmek kadar, çözümü de ileri, geri ayrımı yapmadan, o dönem toplumsal güçlerin irade düzeylerine, eşitlik ve özgürlük istemlerine açık çözüm kanalı üretmesidir. Ne inkâr var ne de ütopyalara zorlamadan, ne yüzyıl önce ne sonralarının inanç ve hedeflerini, ütopyalarını program ilke diye dayatmadan, pratik çözümün hem ilkeli hem uygulamalı örneklerini bolca sunarak, yüksek çözüm gücünü kanıtladıkça, toplumun demokratik düzeyi onun çözüm düzeyi oluyor, devletini ve moral değerlerini demokratikleşmeye zorlayarak, çok zengin çözüm yol ve yöntemlerine sahip olduğunu ortaya koyuyor. Burada çok önemli olan her soruna pratik çözüm gücüdür. Daha da önemlisi, şiddete en az başvurması, veya bu süreçte bile hemen barışçıl yöntemini devreye koyma gücünde olmasıdır.

Tabiî bunun da altında yatan tarihî nedenler var. Çok genel değinirsek, gerek din savaşları, gerek millî ve toplumsal diye kendini ortaya koyan

savaşlarda veya devrim ve karşı-devrimlerde derya kadar kanın akması, kanla halledilecek büyük meselelerin kalmaması ve çok az kalmasıdır. Genelde demokrasinin yolu evrimin barışın yoludur derken, bu tarihî gerçeği dayanarak söylüyoruz. Demokrasi yakın, uzak geçmişin bu çok ağır acılarla dolu mirasın üzerinde yol alıyor. İddiası devrim ve karşı-devrimler yeter, onun yerine gerçekten daha çözümleyici, geliştirici uygarca diyebileceğimiz yöntemde, onun toplumsal, siyasal felsefî ölçütlerindedir. Demokrasinin, özellikle de olgunlaşan 20'ci yüzyıl iddiası budur ve kesinlikle doğrulanmıştır. Bilimsel-teknik gelişmeyle sorunların daha da artması ve ağırlaşması da tabiî önemli bir etkendir. Her soruna bir devrim ve şiddet dersek, bu tekniğin insanı rahatlıkla bu gezegenden silebileceği boyutta olduğuna bakarsak, özellikle, nükleer teknoloji ve tüm diğer silâhlardaki teknik gelişmeye bakarsak, bu şiddet veya eskinin devrim, karşı-devrim anlayışları değil insanlığın, dünyanın bile sonunu getirebilecek boyuttadır.

Demokrasinin gelişmesinde şüphesiz, bu bilimsel-teknik gelişmenin payı da büyüktür. Bunda olumlu yön daha da belirleyicidir. Her ideoloji, inanç zora başvurmadan da teknik basın-yayın başta olmak üzere olanaklarıyla, doğruysa kendini uygulayabilir. Yani bu anlamda da zor gereksizleşmiştir. Hatta, astarı yüzünden çok pahalı olan bir yöntemdir. Demokratik sistemin kurum ve uygulama zenginliği bu tarihî, toplumsal ve bilimsel-teknik gelişmenin üzerinde yükseliyor ve hangi soruna el atıyorsa, belli bir çözümü ortaya koyuyor. Kendisi bizzat çözüm oluyor. Örnekleri sıralarsak; en eskisinden din savaşlarına çözümü laikliktir. Burada ilkesi ve uygulaması, herkesin dini veya dinsizliği kendisine, ama, demokrasi ölçüleri herkesedir. Kesinlikli inanç özgürlüğü demokraside vardır ve din savaşlarının panzehiridir. Yine düşünce ve ideolojik alanda da aynı geçerlilik var. Düşünce ve kanaat özgürlüğü. Diğerlerinin bu anlamdaki özgürlüğüyle çatışmadan toplumsal temelde istediği gibi çalışır, uygulama gücü olur. Bu siyasî düşünceler ve onun partisel ifadesi için de geçerlidir. Demokratik sisteme veya onun devlet yapısına bağlı olduktan sonra, her parti çözüm gücünü zora başvurmadan bulabilir. Burada ne dini zorla benimsetme, ne devletin yapısını dağıtma ve parçalama da söz konusu değil. Din, düşünce ve onlara dayalı partiler devletin demokratik sistemini esas aldıkları için onun ölçütlerine uymayı da bilirler. Bilmediler mi demokrasinin kendini savunma hakkı doğar. Burada açık ki hangi inancı, düşünce ve onların partisel ifadeleri hangi toplumsal gruba dayanırsa dayansınlar bu ulus olabilir, etnik bir grup olabilir veya dinî bir topluluk da olabilir, bunları söz konusu ederek devleti dayandığı sınırları zorlayamaz, buna gerek yok, çünkü çözmek iddiasında oldukları sorunu daha da zora sokar, dolayısıyla gerçeği de yoktur, sistemin içinde zaten çözüm olanakları vardır. Bunlar o toplulukların demokratik haklarıdır. İnanç ve düşünce özgürlükleridir. Partile-

ridir. Her tür koalisyondur. Dil ve kültür konusunda demokratik çözüm daha çarpıcıdır. En başarılı olunan sahadır. Çünkü dil ve kültürün içiçe geçmişliği birçok ulusal topluluğun yüzyıllardır birlikte asimile ettiği bu değerler, ayrılarak zayıflamayı, monotonluğa düşmeyi, değil birliktelikle zenginleşmeyi, çeşitliliği, güçlenmeyi yaşamayı tercih edecekler ki bunun okulu da, laboratuvarı da demokrasi ve onun inançlı uygulanmasıdır. Demokrasi, âdeta bir dil ve kültür bahçesidir. Günümüzün en gelişkin güçlü ilkeleri yine bunun açık ifadeleridir. Tüm Avrupa ülkeleri, Kuzey Amerika net ispatlarıdır. Geçmiş yüzyılların din, dil, kültür, düşünce ve siyasal yeni gelişmeler üzerindeki baskısı, tüm önemli savaşların nedenleri olmak kadar, tabiî ki, baskılara karşı durma da haklı diyebileceğimiz savaşlara yol açmıştır. Özellikle, Avrupa ülkelerinin deneyimi, tüm bu savaşların sonunda kararlı demokratik sistemi geliştirmiş ve bu üstünlüğe yol açarken, Batı uygarlığı bu anlamda, demokratik uygarlık olarak da adlandırılabilir. Çünkü gücünün altında bu sistemi geliştirmiş olması yatar. Demokratik sistem en az bilimsel-teknik üstünlük kadar önemlidir. Karşılıklı etkilemeleri güçlenmelerine yol açmış ve artık dünya uygarlığı anlamını da yakalamışlardır.

Dünyanın diğer birçok bölgeleri, genel olarak geri kalmakla birlikte, sistemleri de buna paralel, demokratik olmaktan uzaktır. Ortadoğu bu bölgelerin en önemlilerindendir. Ortaçağın başlarından günümüze kadar, yaşadığı din ideolojili savaşlar topluma hâkim biçim verirken, üç büyük dinin de doğuş yeri olması bu çelişkileri köklü yaşamasına yol açmış ve başlangıçtaki dinlerin doğuş süreçlerindeki ileri yanlarını da yitirmiş, bilimselliğin önünde engel olmak kadar, demokratik bir ölçü ve gelenek yaratmayı başaramamışlardır. Ağırlaşan feodalizm daha da tutuculaştırmış ve aşiret doğalındaki demokratik özellikler de eriyip, her tür otokratik yönetimlere uygun toplumsal zemin ortaya çıkmıştır. Din-mezhep savaşları batıdaki kadar bile reforma yol açamamış, daha da içe büzülmüş ve bu bireyin ve toplumun özgürlük mücadelesini âdeta ortadan kaldırmıştır. Özellikle düşünce ve siyasal özgürlük âdeta unutulmuştur.

Bu bağlamda önde gelen ve hâkim Osmanlı İmparatorluğu'nun mirası üzerinde devrimci tarzda ulusal kurtuluş temelinde kurulan Türkiye Cumhuriyeti, bu yapıdan ilk çıkış yapmasına karşın, ilk yıllardaki iç ayaklanma ve dış tehditlerin önemli rol oynaması nedeniyle, demokratikleşmeye güçlü bir eğilim sergileyememiş, genel bir düşünce birikimi ve yeni sosyal yapıları sınırlı olarak geliştirebilmiştir. 1950 yıllarına kadar otokratik yönetim tarzında dünya çapındaki demokratik gelişmenin etkisiyle ancak sınırlı oligarşiye dönüşüm yapabilmiştir. 27 Mayıs, 70'lerin sağ-sol çatışmaları ve 12 Mart ve 12 Eylül darbeleriyle ancak yine dünya çapında demokrasinin hâkimiyet kazanmasıyla, Demokratik Cumhuriyet karakterini bu nedenle

birlikte, yoğun iç çatışma ve sosyal-ekonomik gelişme karşısında yaşamak zorunluluğunu duymuştur. Ve tüm göstergeler, Cumhuriyetin hem toplumsal ölçülerinde, hem de, ideolojik değer yargılarında, hızlı bir demokratik hareketlenmeyi yaşadığı artık bunun hiç engellenemeyeceği bir aşamayı yakaladığını göstermektedir.

Bu uzun girişle birlikte; artık demokratik sistem altında tüm sorunların nasıl çözüm bulması gerektiğine dair bir çerçeve koymak istedik. Gerek din ağırlıklı ve en çok korkutan Kürt sorunu da, dahil olmak üzere, tüm toplumsal grup sorunlarının bu çerçeve dahilinde çözümlerini nasıl bulmaları gerektiği üzerinde yoğun durmamız gerekir. Sorunların ağırlaşmasının en temel nedeni, bu çerçevenin sistem tarafından geliştirilmemesi kadar, çözüm arayan sorun sahiplerinin de böyle bir çerçeveyi gündemlerine koymamaları, büyük rol oynamıştır. 60- 70'li yıllarda kurulması ve tutarlı temsilinin yapılması gereken bu çerçeveye 90'lı yıllarda ulaşılabilinirdi. Kaçırılan bu fırsatı hiç olmazsa 2000'li yıllarda kaçırmamak ve kazanmak tüm demokratik güçlerin, yaşadıkları büyük deneyimin arkasından âdeta kaderleri olmalıdır. PKK ve benim davamın bu temelde en belirleyici rollerden birini oynayacağı açıktır. Türkiye'nin genel demokratik sistem ve uygulama sorunlarına gelmeden önce, bu yargıların daha iyi anlaşılması ve pratikte ağırlıklı olarak Avrupalı deneyimlerin bir özetini sunmak yararlı olacaktır. Savunmamda daha önce yoğunlaştığım ama, çözüm örnekleriyle kanımı güçlendiren 60'larda yayınlanmakla birlikte Türkiye'de güncelliğini koruduğuna inandığım Leslie LİPSON'un *"Demokratik Uygarlık"* adlı yapıttan birçok alıntı almayı önemli bulmaktayım. İnceleme hem bilimsel, hem de günümüzde âdeta zafer niteliğinde doğruluğunun kanıtlanması nedeniyle, değerini daha da yükseltmektedir. Seçeceğim örnek Avrupa'nın da özünü teşkil eden çok mezhepli, kültürlü ve dilli İsviçre örneğidir. Yüzyıllara varan mezhep kavgalarından sonra aldıkları tarihî ders şudur: "Sonuçta karşılıklı olarak bitkin düşünce, hiçbir taraf karşıtını ortadan kaldıramayınca ve eğer yeniden birleşmezlerse, konfederasyonlarının (birlik biçimi) dağılacağını açık fark edince, İsviçreliler hoşgörünün hikmetine vardılar. Ölüp, öldürmektense, yaşayıp yaşatmanın üzerinde zımnen anlaştılan. Böylece çeşitliliğin hoşgörülmesi birliklerinin temeli hâline geldi ve demokrasi de, farklılıkların uzlaşması konusunda bir antlaşma olarak gelişti" İsviçre'de dil konusundaki parçalanmışlık ve bunun birliğin gücü hâline nasıl geldiğine dair gelişme daha çarpıcıdır.

"Böylece, Hristiyanlık içindeki bölünmelerin zaten parçalamış olduğu bir topluma, bir de dil açısından farklılıklar eklenmiştir. Almanca konuşan çoğunluğun –ki bunlar sayısal açıdan çok büyük çoğunluk oluştururlar- lehine bir puan olarak, yurttaşlarının duyarlılığına akıllı bir SAYGI göstermiş ve dil konusunda birçok ÖDÜN vermiş oldukları söylene-

bilir. 1848 anayasasında Fransızca, İtalyanca ve Almanca ulusal diller olarak ve resmî kullanım içinde eşit olarak tanınmışlardır. Fakat İsviçreliler bundan da bile öteye gitmişlerdir. Ülkenin güneydoğu köşesindeki dağlık bölgede yer alan Grisons kantonunda (yerel yönetim) kabaca Almanlaştırılmış İtalyanca'nın bir biçimi denilebilecek bir biçimi olan Romanche dilini konuşan yaklaşık elli bin kişilik bir azınlık grubu yaşamaktadır. Bu grup kendi dillerini bir lehçe düzeyinden bağımsız bir dil düzeyine çıkarmak istemişlerdir. Böylece dördüncü ulusal dil olarak tanınmak istemişlerdir.1938'de yapılan referandum çoğunlukla –bire karşı on- kabul edilmiştir. Bu gerçekten çoğunluk tarafından küçük bir grubun duyarlılığına karşı gösterilen saygının dikkate değer bir kanıtıdır." Devamla:

"Çağdaş insan İsviçre'de dil açısından bölünmüş bir toplumu birleştirmek ve sonra da onu demokratik olarak yönetmek sorunu çözülmüş bir sorun olarak kabul edilebilir. Ancak bu çok dilliliğin hiçbir güçlük ve karışıklık içermediği anlamına gelmemelidir. Tam tersine İsviçrelilerin çeşitliliğin yararlarının, onun zararlarını karşıladığı, hatta aştığı bir dengeye ulaşmış olduklarını söylemek istiyorum. Onlar, demokratik teknikleri kullanarak herbir toplumsal gruba kendi geleceğini belirleme hakkını vererek, demokrasinin ideallerine katkıda bulunmuşlardır. Bu sonuca yol açan ilke ve uygulamaların üzerinde biraz düşünmek gerekir. Her şeyden önce, İsviçreliler kendilerini en azından bir ikinci dil öğrenmeye zorlamaktadırlar. Fransızca, İtalyanca, Romanch'ça konuşulan yerlerde Almanca, Almanca konuşulan yerlerde ise Latince kökenli bir dil öğrenme zorunluluğu vardır. İyi eğitim görmüş bir İsviçreli en az üç dil bilmektedir."

"Bu dil çeşitliliği İsviçreliler için gerek komşu ülkelerle, gerek kendi aralarında özel bir ilişki sağlamaktadır. Dil aracılığıyla Avrupa'nın Fransızca, Almanca ve İtayancaya dayalı üç büyük kültüründen pay alabilmektedirler. İtalyan İsviçre'nin İtalya'ya belli bir bağlılık duyması, Fransız İsviçre'nin Paris'i gözlemesi, Alman İsviçre'nin de Almanya ve Avusturya'ya yakınlık duyması son derece doğaldır. Dolayısıyla, dilin merkezkaç etkisi İsviçrelileri komşularına bağlamakta ve tasarılılığı yalnızlılığı önlemektedir. Avrupa'nın bütün uluslar için de en Avrupalı olanı İsviçreliler'dir. Fakat bunlar aynı zamanda İsviçrelilerdir. Hem de en yurtsever biçimde. Komşularından siyasal olarak ayrı olmaktan gurur duymakta, sahip oldukları barış ve refah için şükretmektedirler. Her bölümden İsviçreliler kimliklerini korumak için şükretmektedirler. Her bölümden İsviçreliler kimliklerini korumak için diğer bölümlerin varlığına ihtiyaç duymaktadırlar. Farklılıklarını birbirlerinin güçlendirmeye, dönüştürmeyi başarmışladır.

"Bu zıtlıkların karşılıklı etkileri, kendini büyüleyici biçimlerde ortaya çıkarmaktadır. İsviçre dolaşıp da, dil çeşitliliğinden türeyen zenginlikle-

rin farkına varmamak olanaksızdır. Bu öbür ülkelere oranla, alan ve nüfus açısından küçük bir ülkedir. Fakat tek düze standart ve belli özellikler taşıyan bir ülke değildir."

"İsviçre devletinin kökenleri, bağımsızlık kazanmaları ve keskin ayrılıklarına karşın, oldukça uyumlu bir demokrasi üretebilmeleri, siyasal bir zaferi temsil etmektedir. İsviçreliler, durumuna –içerideki büyük farklılıklar ve dışarıdan gelen baskılar- bakıldığında, İsviçre'yi yaratmış, birliklerini sürdürebilmiş ve bir demokrasi olarak evrilmeleri bir mucizedir, üstelik ülkeleri birçok genellemeye aydınlatıcı bir istisna getirdiğinden, siyaset bilimcilerinin incelemesi için olağan dışı bir konu sunmuşlardır. İsviçre sadece kuralı kanıtlamamakta, herkesçe doğru kabul edilen şeyde düzeltme yapmaktadır"

"Sonuç olarak İsviçrelilerin bu konudaki –dil, kültür- deneyimi paradoksal bir belirleme ile özetlenebilir. Dil çeşitlilikleri, birliklerini zayıflatmaktan çok güçlendirmiştir, ve bu farklılıkları hoşgörmeleri, bağımsızlıklarının ve demokrasilerinin hem nedeni hem de sonucudur." (*Demokratik Uygarlık*, sayfa: 125-128)

Bu çarpıcı örnekler, dil ve kültür farklılıklarının demokrasi içinde, bağımsızlık içinde nasıl güçlendiğinin hem nedeni ve sonucu olduğunu çarpıcı olarak ortaya koymaktadır. Herhâlde Türkiye için de, dil ve kültür mozaiği olması açısından alınacak epey ders vardır. Kürt sorununun sonuçta bir dil ve kültür özgürlüğü sorununa indirgenebileceği gözönüne getirildiğinde, alınacak dersler gerçekten çarpıcıdır.

Uzun bir alıntıyı da demokratik anayasanın anlamına ilişkin alalım. Çünkü bu konu da Türkiye için aktüeldir.

"Demokratik bir anayasa için ilk siyasal koşul, devletin yönetimine bağlı olan herkesin yurttaş olarak eşit olması, ve bu çerçevede yetkililerin seçim denetiminde eşit paylarının bulunmasıdır. Bunun anlamı demokrasinin, bir anayasanın yurttaşlar ve uyruklar arasında birinci, ikinci vatandaş ayırımı yapmamasıdır. Temel hak ve yükümlülükler çerçevesinde ırk, inanç, dil, cinsiyet, aile ve varlık nedeniyle insanlar arasında ayırım gütmemesidir. Bir demokrasi herkesi bu temel haklarda eşit kapsar. Bütün bunlardan, anayasa tarafından bile bile dışlanan, ya da alt dereceye sürülen kişilerin, anayasanın kendilerini temsil edemeyeceği sonucu çıkar. Böyle bir kümenin varlığı oranında anayasa demokratik olamaz. Eğer bu kümeler anayasaya karşı gelirlerse, bağlı kalmazlarsa, bu anayasaları reddettiği için ahlaksal ve siyasal açıdan haklı olurlar. Demokrasi bu nedenle, birbirlerinin doğal insancıl varlığını reddeden, ya da ortak özdeşliğe karşı çıkan kümeler arasında ne anaysa ile, ne de başka yollarla uygu-

lanamaz. Demokrasinin anayasası her şeyden önce, herkesin benimsediği birliği içermelidir." (*Demokratik Uygarlık*, sayfa: 348)

Bir diğer örnek ülke İngiltere; anayasa sistemini dünyada en iyi uygulama unvanına sahiptir. Sorunlarını şiddete başvurmadan demokrasi içinde en uygar tartışmayla çözmenin de seçkin ülkesidir. Buna nasıl geldiği de çarpıcıdır.

"Yirminci yüzyıl İngilizleri güvenlik içinde küçük kavgalarını yapabilirler çünkü, İngilizler ve İskoçlar; Velşler ve İrlandalılar; Protestan ve Katolikler, aristokratlar ve avam, toprak sahipleri ve sanayiciler, kendi tenkillerini sömürülerini ve cinayetlerini geçmiş dönemde yapıp bitirmiş bulunuyorlar. Bugünün oydaşlığı, dünün bunalımlarının meyvesidir."

Burada yüzyılın çok yönlü kavgalarından nasıl mükemmel bir anayasal demokrasi çıkardıklarını, en büyük erdemlerinin demokratik sistem yaratıcılıkları oluyor. Demokrasinin dili evrimdir. Bunun ustası da İngiltere'dir.

Bir diğer önemli alıntı, bir dönem için ilke ve programlarının uygulama sürecinden sonra gözden geçirilmesinin anlamına ilişkindir:

"Fakat, eğer ilkeler olağan olarak programlarda yer almadan önce konuyorsa, programların geliştirilmesi sonunda ilkelerin yeniden ele alınmasının gerektiği de bir gerçektir. İdealler bir eylemi uyarmak için kullanılabilir ve kullanılmalıdır. Fakat, deneyim biriktikçe, neyin olanaklı olduğunun ışığında ideallerin yeniden formüle edilmesi gereği ortaya çıkabilir. Bu nedenle siyasal uygulama ve felsefesi arasında sürekli bir karşılıklı alışverişin yer alması gerekir. Sürekli olarak uygulanan programlar halkta değişiklik yarattığı için, toplum ve siyaset üzerinde etki yapar. Büyük babalar için heyecan verici olan amaçlar, torunlar için anlamsız bir tekerleme durumuna gelir. Soyut ideallerin, değişen özel durumlara uyarlanabilmesi gerekir."

Demokrasilerde, bir bütün olarak örgütlerin ilke, program ve devletlerin anayasalarını değişen özel durumlarda veya ilke, pratiğe ters gelindiğinde nasıl kendini yeni duruma uyarlaması gerektiği burada gayet açıktır. Pratikte uzun süre çelişen ilke ve programların değeri olmayacağı da ortada.

Burada uzun alıntılardan da anlaşılması gereken husus Türkiye'de de meşhur bir söz hâline gelen "Demokrasi de çarenin tükenmezliğidir". Ama uygulamanın pek iç içe gelişmediği de ortadadır. Demokratik hareketlenme açısından, hangi aşamada ve ne tür sorunlarla karşı karşıya olduğunuzu, bir inanç ve karar kesinliğiyle gündemimize koyduğumuzda, bir büyük çözüm şansını yakaladığımız da görülecektir.

Avrupa ülkelerinin ağırlıklı olarak 20.yüzyıl başlarında en önemli ulu-

sal, dil, din vb. sorunlarını çözdüklerini ve bugünkü güçlü demokrasilerini kurduklarını, çok yönlü gelişme ve üstünlüklerinde bu rejimin, belirleyici payı bulunduğu açıktır. Bu anlamda Avrupalılaşmak daha cumhuriyetin ilk yıllarında da bir hedefti. Atatürk'ün görev olarak bıraktığı "çağdaş uygarlık seviyesini yakalamak ve hatta üstüne çıkmak" deyişi kadar, "cumhuriyeti biz kurduk onu siz ilerleteceksiniz" sözü de her hâlde ancak cumhuriyetin demokratikleştirilmesiyle mümkün olacağı açıktır. Bizzat cumhuriyet, ilk kuruluş yıllarında liberal eğilimli Fethi Okyar kabinesi ve "Serbest Fırka" deneyimleri, bunun ilk girişimleri ve Atatürk'ün demokrasiye özlemidir. Döneminde iki büyük iktidar biçimi olan Hitler Almanyası'nın Nazi totaliterizmiyle, Stalin'in Sovyet diktatörlüğünü görmesi ve "bu sistemler çözülecektir "öngörüsünde bulunması, demokrasinin üstünlüğünün o günlerde bile görüldüğü, ama, gerçekleştirilemediği açıktır. İkinci Dünya Savaşı sonrası DP'nin dalgalandırdığı demokrasi bayrağı görüntüseldi ve esasta oligarşiye yol açmadan öteye gidemedi. Batı tipi bir demokrasiyle Türkiye ellilerden beri bu sözü çok söyledi, ama özünün gereğine hiç inmedi. Bu beraberinde ağır sağ-sol çatışmaları kadar üç önemli askerî darbe getirdi. Siyasî ortamın bu şiddetle sürekli gergin ve dolu geçmesi demokrasinin gelişmediğinin açık ifadesidir. Günümüzde de bunun sancılarının hâlen yoğun yaşandığı, aktüel konuların başındadır.

Kürtlerin yoğun yaşadığı alanlarda ise, adı ne konulursa konulsun, bir isyan, bir büyük acı, şiddet yaşandığı bunun altında ağır ekonomik ve toplumsal sorunların yattığı çok sayıda resmî yetkili ve kuruluş söz ve raporlarıyla sıkça dile getirmektedirler.

Ama, bunun yanında çok büyük bir demokratik hareketlenmenin de olduğu, yirmiyi aşkın her düşünce ve toplumsal gruptan partinin seçimlere katıldığı, herkesin oy kullanabildiği de bir gerçektir ve demokrasi açısından küçümsenemez bir gelişmedir. Demokrasinin şiddetle birlikte yürüyemeyeceği, şiddete kaynaklık eden tüm sorunların ancak barışçıl çözümünün demokrasiyle bağdaştığı da bir o kadar açıktır. Demek ki, içinde bulunduğumuz aşama ve altındaki güncel hem dinî, hem etnik-kültürel vs. sorunlar ağır bir demokratikleşmeyle yüz yüze bulunduğumuzu da ortaya koymakta, ilerlemenin bu sorunların demokratik sistemle, çözüme girmesiyle eş anlamlı olduğu da açığa çıkmış bulunmaktadır. Şunu çok iyi görmek gerekir, çağdaş Türkiye devleti 19. yüzyılın başlarında III. Selim'in zorla saltanattan indirilmesi ve ayanlarla yapılan "Sened-i İttifak" tan beri her türlü şiddeti, devrimi, karşı-devrimi, darbeleri kendi içinde neredeyse iki yüzyıldır yaşamaktadır ve şiddetin artık çözümleyici değil zorlayıcı engelleyici olduğu hatta kendini aşırı tekrarladığı da bir tarihî gerçektir. Şiddet, artık cumhuriyetin gündeminden kesin kalkmalıdır. Sanıyorum, Türkiye'de tüm kesimlerin konsensus sağladıkları en temel bir konu budur. Kimse sorunların şiddetle çözüleceğine inanmıyor. Bunun, açık ve tarihten en büyük der-

si çıkarmış görünen ve büyük zor gücüne rağmen, bu gücün etkisini ancak, yaratıcı çağdaş bir demokrasiye yönlendirmede kullanan ve açıkça doksan ortalarından beri MGK konseptleri ile yürütülen, içinden geçmekte olduğumuz tarihî aşamayla da, kanıtlanmaktadır. Ordu darbe yapmıyor. Ordu en demokratik görünen partilerden bile daha duyarlı, demokrasinin ölçütlerini hatırlatıyor. Günümüzde ordu ve demokrasi ilişkisi irdelenirken, herkes şahsı için alabildiğine demokrasi isterken ordunun gerçekten demokratik normların takipçiliğini üstlenmesi, şüphesiz ülkenin güvenliğiyle bağlantılıdır, ama, sorumlu olduğu bu güvenliğin bile, ne kadar yakından demokrasiyle bağlantılı olduğunun görülmesinin de yüksek ve saygı duyulması gereken bir anlayış gereğidir. Bu açıdan da, aşamanın tarihî, demokratik nitelikte olduğunu görüyoruz. Çözümün bizzat demokrasinin çare tükenmezliğinde görüldüğünü anlıyoruz. Bu, zorunlu olarak anlaşılmasaydı, darbe yapmanın önünde duracak bir güç olmadığını da biliyoruz. Ordu bugün demokratik aşamanın karşısında bir tehdit değil, tersine sağlıklı aşama yapmasının ve işlemesinin teminat gücü konumundadır. Bu neden böyledir? Çünkü sorunların demokrasinin özüyle çok bağlantılı, söz ve eylemi dışında çaresi kalmadığından ötürü böyledir. Artık sorunları gücün halledemediği, daha da zora soktuğu artık çözümün demokratik sistemin iç yaratıcılığında görülmesi gerektiği için böyledir. Türkiye için demokrasi, bir ihtiyaçtan öte, bir zorunluluk hâline geldiğinden ötürü böyledir. Ordunun büyük bir özlemle yönlendirmede oynadığı bu rolü, şahsım adına doksanaltıdan beri olumlu takdir ettiğimi ve yardımcı olmaktan başka çaremizin olmadığını da daha o günlerde belirttiğimi, tek taraflı ama başarılı yürüyemeyen ateşkes denemeleriyle ve giderek bu yönde çözüm arama konumuna girdiğimi de, tarihî bir gelişme olarak hatırlatma ihtiyacı duyuyorum.

Aşağı-yukarı diğer tüm ağırlıklı siyasal, ekonomik ve sivil kuruluşların da açık ifade etmezlerse de, bir büyük demokrasi arayışında olduklarını, anlamlı bir demokratikleşmeden kaçınan kesimin olmadığı da, aşamanın tarihî değerini ortaya koyar. Çok sayıda rapor, konferans, panellerde bunu görmek, basın-yayın kuruluşlarında bu yönlü bir bombardıman hareketi yaşandığının; bu yılların tarihîliğini onun da demokratik özde olduğunun diğer büyük bir göstergesi, kanıtıdır. Bütün bunlarla birlikte, devletin en üst düzeyinden tutalım, sıradan vatandaşa herkesin, uygulananın tam demokrasi olmadığında birleştiği de bir hakikattir. Temel devlet kuruluşlarından anayasa, danıştay başkanları en temel demokrasi ilkelerinin-dil, düşünce, siyasal parti başta olmak üzere- önündeki engellerin kaldırılmasını bugünlerde kuruluş günlerinde dile getirmektedirler. Parlamento yemin sorunlarına bile düşmekte. Devletin en temel kurumlarının da, demokrasi karşısındaki konumları, gerçekten aşamanın hassasiyeti kadar tarihî özelliğini ortaya koymaktadır. Bu aşamaya gelmiş bir çatışmalı ortama; demok-

rasinin nasıl bir çözüm değeri oluşturduğuna dair, dünya deneyimlerinin bir özeti olarak şu alıntılar büyük anlam ifade etmektedir:

"Fakat çatışma bir takım sınırlar gerektiren bir nitelik taşır. Denetim altına alınmadığı taktirde, kendi kendini ortadan kaldıracak kadar yıkıcı sonuçlara yol açabilir. Yıkıcılık eğilimimizi sınırlandırmadığımız taktirde, uygar insanlar olarak yaşamamız olanaksızdır. Bu nedenle, çatışmalarımızı kurumsallaştırıp yöntemsel güvencelere bağlamamız gerektiğini görürüz. Ayrıca, gelecekte hangi ideallere ulaşmamız gerektiğini tartışırken; bugünkü yaşamımızı düzenli bir çerçeve içinde yürütmek zorundayız. Bugünkü çatışmalar nasıl yarın ki DÜZENE yol açacaksa, bugünkü DÜZEN'de, geçmişteki çatışmaların ürünüdür. Toplumun varlığını sürdürmesi, yönetimin yurttaşları, kuralları, aygıtları, yetkileri ve yetkilileri içerecek biçimde örgütlenmesini-tek kelimeyle devleti-gerektirir. Fakat, yine bu toplumun yeniliklere uyup evrimlenebilmesi için, siyasal tartışmalar devletin içinde, değişimlere karşılık verebilmenin ve böylece gerçekliği ideale dana yakınlaştırmanın bir yolunu bulabilmelidir. İyi işleyen ve varlıklarını koruyabilen kurumlar, yeniliklere açık olmak ile sürekliliği korumak arasında anlamlı bir dengeyi koruyabilenlerdir. Bu denge kurulamadığı taktirde, yönetim aygıtı, siyasal süreç içinde gelişen güçlere aykırı düşecektir,

"Dolayısıyla siyaset ile devlet arasında bir gerginlik vardır. Siyasetin dinamik özellikleri, devletin durağan niteliğini zorlar, siyasetin akışkan bir özelliği vardır. Yönetilmesi ve denetlenmesi zor güçlerin çalkalandığı bir denize benzer. Buna karşılık, devlet belirli bir yapıya sahiptir. Birlik ve sağlam arar, ölçütleri,yasa, düzen ve otoritedir. Denizin sonsuza kadar karayı dövmesi gibi, siyasetin dalgaları da devleti döver durur. Buluştukları nokta hükûmettir. Bu karşılaşma, karşı konulmaz bir gücün yerinden oynatılmaz bir taşı nasıl kaldıracağına ilişkin o metafizik bilmeceyi andırır. Gerçekten de siyasal ayaklanma-örneğin devrim-anlarında yer alan türden bir şeydir. Dolayısıyla bu tür bir GERGİNLİĞİ giderecek bir sistem oluşturulmalıdır. Böyle bir sistem ise DEMOKRASİ'dir. Demokrasi hükûmet biçimleri içinde özü ve bu sorunlara yaklaşım yöntemi açısından EŞSİZDİR. Amaçları açısından bir ölçüde engelleyicidir. Çıkarlar, gruplar ve kişiler arasındaki çatışmaların yıkıcılığa dönüşmesini engeller. Fakat daha büyük ölçüde de YAPICIDIR. Farklı kesimlerin siyasal enerjilerini kurumlar aracılığıyla derleyerek kamunun çıkarına ulaşmaya çalışır. DEMOKRASİ, siyasetin yaratıcı, devletin de duyarlı olabileceği bir ilişkiyi oluşturmaya çalışır. Demokrasinin amacı taşı yerinden oynatılabilir, gücü de dayanılır kılmaktır." (*Demokratik Uygarlık*, sayfa: 235)

Burada asıl vurgulamak istediğim husus, siyasî ortamın gergin, zaman zaman şiddetle -ayaklanma, isyan- sarsıldığı dönemlerde, demokrasinin

tam bir ilâç rolü oynadığıdır. Çıkarların aşırılıklarını engelleme kadar, haklı olan yanlarını da, devlet kurumları aracılığıyla realize etmesidir. Müthiş bir denge ile gerginliğin, çatışmanın üstesinden gelmesidir. Siyaseti ve arkasındaki güçleri çatıştırmadan, demokratik devlet kurumlarının elverişliği sayesinde, çözüm emekliğine sahip olan, ideal hükûmetlere sahip olmasıdır. Burada her sorun çatışmaya uğramadan, duyarlı kılınmış -demokrasiyle- devlet aracılığıyla yani hükûmetiyle dengeleniyor, hatta kamuya en yararlı hâle getiriliyor. Başka rejimlerde yıkıma gidebilecek, katliama, yıkıma yol açabilecek gerginlik arkasındaki güçler, çatışma burada ortak faydaya dönüştürülüyor. Demokrasinin muazzam yaratıcılığı burada karşımıza çıkıyor. Bu aynı zamanda batı toplumlarının üstünlük nedenlerinin de, esas neden kaynaklandığını ortaya koyuyor. Yıkım enerjisini yapıma dönüştüremeyen, tabiî ki büyük kaybedecek, onun yarara –mekanizma demokratik ölçülerdir- dönüştürenler ise kazanacaktır.

Türkiye'de siyasal gerginlik ve şiddetin, olumsuzluklarını engelleyici ve tersine o enerjiyi –kişilerin, grupların çıkarlarının- yarara dönüştürecek kadar demokratik sistemini oluşturamadığı için son yarım yüzyılda kaybettikleri dev mislidir. Bir kuşak kaybetmek kadar, sınırsız maddî ve moral değerlerde kaynaklar muazzam ölçülerde kaybedildi. Yaşanılan acılar sınırsız oldu. Gerçekten rahatlıkla üstesinden gelinebileceğine kuşku duyulmayan demokratik sistemde, inançla uzlaşılsa ve herkes gereklerine uysa, tersine nelerin kazanılabileceğini de göz önüne getirdiğimizde büyük hayıflanmamak elde değil. Özellikle son kırk yılın deneyimleri Türkiye'yi kesinlikle içinde bulunduğu demokratik aşamayı en iyi başarıyla kazanmayı şart kıldığı gibi, eşsiz ve vazgeçilmez biricik çare kaynağı olduğunu da gösteriyor.

Türkiye Cumhuriyetini, tarihî çıkış koşulları, içerisindeki ulus ve toplum gerçekliği kadar, kısa tarih gelişmesi ve hatta uluslararası demokratik sistemle karşılaştırmasını açık ki yargılandığım dava, Kürt sorunu –ister güneydoğu, ister terör deyin farketmiyor- için bir çerçeve oluşturayım diye, dile getirmeye çalıştım. Kuruluşta ortak hareket, ismiyle ve gönüllü birlik, demokratik bir gelişmenin, ayaklanmalar ve altındaki toplumsal nedenlerle, gerçekleşememesi nedeniyle acı bir soruna dönüşüyor. Her ayaklanma sorunu daha da ağırlaştırıyor. Gerisindeki tarihî nedenlerle birlikte, üzerine yaklaşanı yakan bir gerçeğe, yaralı, çok acılı, trajik bir gerçeğe dönüşüyor. Dünyada benzer sorunlar, hatta, Yüzyıllarca birbirin boğazlamış, sorunlara yataklık etmiş ülke halklarının çeşitli toplulukları, cumhuriyet yüzyılında muazzam çözüm gücüne kavuştukları, çok verimli güzel birliktelikler –çarpıcı örnek İsviçre anlatıldı- tüm ayrılıkları, farklı kültürlerini, dil ve dinlerini, bağımsızlıklarının ve demokrasilerinin harcı hâline getirdikleri hâlde, bunu etraflarındaki en büyük ayırıcı güçlere rağmen başardıkları

hâlde, ortak tarih, din ve hatta dil, kültür yakınlıklarına birlikte kurtuluş savaşlarını vermek kadar, devletini, cumhuriyetini de kurmalarına rağmen neden isyanlar önlenemedi, bu niteliğini niye geliştiremedi, halkın yönetimi olarak anlaşılması gereken demokratik cumhuriyete bu sorunu çözecek gücü niye veremedik, daha da ve en önemlisi nasıl vereceğiz?

Dünya deneyimlerinin ışığında, sorunun demokratik çözümünün sadece mümkün değil, ideale yakın koşulları beraberinde yaşadığını görüyoruz. İç içe geçmiş, coğrafya yani ortak vatan özelliği, yüzyıllarca dil ve dinde doğal asimilasyonla kurulan kültür yakınlığı ve en önemlisi sürekli ortak devlet çatısı altında yaşama, aslında, demokratik çözümün objektif koşullarının gelişkinliğini gösterir. Olan çelişkilerin altında dünya ölçeğinde beraberliğe en yakın cinsten oldukları da bilimsel bir gerçekliktir. Burada ayrılıkçılık objektif temele ne kadar ters ise ortaklık o kadar uygundur. Bunun nedenlerine ilgili bölümlerde değindim. Ama özce Kürt ağırlıklı toplumdaki geleneksel hâkim tabakanın, cumhuriyet karşıtlığı –başına buyruk, hanedan, ağalık, şeyhlik, reislik- yeni düzene gelmeyi çıkarlarına uygun bulmayışı ve feodal, aşiretsel ve dinî bağlarla kendilerine yüzyıllardır bağlanmış oldukları halkı, rahatlıkla ayaklanmaya kaldırmaları kadar, cumhuriyetin kendi demokratik temellerini bu nedenle kuramaması, şüphesiz çatışmaların yıkıcılığa, ayrılıkçılığa kaçmasına yol açtı. Burada tarafları suçlama yerine, bilimsel değerlendirmeye çalışıyorum. Elverişli kuruluş zemini, kısa sürede bir tarafın doğal alarak cumhuriyeti koruma endişe, diğer tarafın yüzyıllardan kalma vazgeçilmez çıkarları, demokrasi köprüsünde dostça, kardeşçe geçmeyi beceremediklerinden, sorun derinleşti diyorum. Aşırı şiddet, korku, acı, yabancılık gelişti. Artık sanki cumhuriyet tüm gücüyle bastıracak, inkâr edecek, Kürtlere "varım ama kaçıyorum, isyan ediyorum" diyecek. Trajedi, acı ikilem böyle oluştu. Aslında bu kadar olmamalıydı. Doğal asimilasyon yüzyıllardan beri Kürt-Türk'ü çok yakınlaştırmış iken inkâra, zoraki olana gerek yoktu. Kaldı ki resmî dil olarak Türkçe'nin gelişimi ve kabulü doğaldı. Türkler, Türkiye uluslaşmasının kökeniydi. Buna da itiraz olunamazdı ve doğaldı. Devletin temel kurucu gücü olarak başka türlü de olunamazdı. Herkesin bu uluslaşmada yerini alması Atatürk'ün "Ne Mutlu Türküm" demesinin de tarihî anlamı buydu. En başta Atatürk bunu Osmanlı'nın "Etrak-ı bi-idrak" dediği Türkler için söylüyordu. Nasıl ki herkes çok kökenden gelmesine karşın, ortak İngilizceyle ben "Amerikan ulusundanım" diyorsa ve hatta İsviçre gibi dört ulusal dilli ve kültürlü bir "İsviçre milletindenim" diyorsa, Türkiye'de de ortak bir ulustan bahsetmenin yadırganacak bir yanı da yoktur. Burada ulusal bütünlük tartışılmıyor, tartışılmalıdır. Aynı şey daha fazla ülke ve devlet bütünlüğü için de geçerlidir. Bu hususlar açık olmasına rağmen, sosyolojik ve siyaset bilimi açısından anlamı üzerinde özlüce durulmuyor, şoven,

aşırı bir milliyetçilik gerekçesi yapılarak asıl sorun hâline getirilmeye başlanıyor. Atatürk milliyetçiliği ırk, köken milliyetçiliği olmadığı, esasında tarihten süzülen bir kültür ulusçuluğunu esas aldığı hâlde bu ulusçuluktan sapma, karşı bir milliyetçiliğe zemin hazırlıyor. Cumhuriyetin kuruluş yıllarında, fazla yüze vurmayan bu milliyetçi yaklaşımlar, Kürt toplumunun hâkim yanlarıyla birleşince tabiî ki ayrılıkçılık biraz daha derinlik kazandı. Avrupa türü bir demokratik kabullenme, dil, kültür, din, etnik farklılıkları demokratik potada hem çatışmalı yanlardan koruma, hem de, ortak kamu yararına dönüştürme düşünülmedi. Hatta tümüyle demokrasi bir yana itilince ve ellilerden itibaren sınıf farkları büyüyüp, cumhuriyeti âdeta yeniden ele geçirince, oluşan bir oligarşik yapı demokrasinin önünde engeldi. Demokratik sistemin, giderek gelişecek sınıf, dil, kültür ve hatta dinî çelişkileri çözme imkânı doğmayınca, sorunlar yetmişlerde yerini çatışmalara bıraktı. Diğer sorunlarla birlikte Kürt sorunu rahatlıkla bir demokrasi sorunu olarak çözüm bulmalıyken gerek tarihsel temeli, gerek ele alınan dönemin dünya çapındaki çatışmalı savaşlı karakteri, gençliğin elinde bir kıvılcıma dönüştü. Daha devleti, toplumu, tarihi tanımadan dogmatik ideolojik yaklaşımlarla, ütopik siyasî belirlemelerle PKK adına bir isyan içinde kendimizi bulduk veya yarattık. Yılların küllenmiş sorunu ateşlendi, bir isyan oldu. Toplum temeli olmayan hiçbir şiddet bu kadar gelişemez. Bireysel terörünün çapının sınırlılığını herkes bilir. Kaldı ki toplumsal anlamı olmayan hiçbir şiddet olayı yoktur. Amaçsız şiddet, en tehlikeli şiddet, dolayısıyla suçtur. Ama bir savaş lasunu çoktan aşan, bazen günde yüzlerce kaybın yaşandığı, milyonların bu kadar uzun süre etkilendiği bir çatışma açık ki tarihî toplumsal temeli derin olan bir sorundan ancak kaynaklanabilir. PKK olsa olsa fitil rolünü oynayabilir. Burada göstermek istediğim, sorunun doğuş karakteri kadar, dünya çapında nasıl çözümlere kavuştuğu ve Türkiye'de gündeme benim sorumluluğum altında, PKK öncülüğünde nasıl bir hâl aldığıdır. Sayın savcıların iddianamelerinde hiç değinmediği hususları, tarihî öneminden ötürü çok yönlü olarak koymak ihtiyacı duydum. Hukukî açıdan PKK'nin durumu belli ancak sorunu tarihî toplumsal boyuta ve dünya ölçeğinde benzer sorunlar kadar çözüm bulmuş örnekleriyle kıyaslamasak bu yargılamaya da yazık olacaktır. Tarihî bir yargılama, tarihî bir çözümü beraberinde getirmelidir. Türkiye bizden şiddetle bunu istiyor. Cumhuriyet bu sefer demokratik çözüm gücünü gösterecek, yaratacak mı? Herkes bu soruyu soruyor. Bu son isyan, gerçekten öyle olacağına inandığım tarihî demokratik uzlaşmanın gücüyle, yaratıcılığıyla çözümlenerek son isyan olacak mı? Bunu soruyor.

Tekrarlayıcı ve uzun uzadıya da olsa sorunun tarih ve toplum bağı kadar dünya örnekleriyle mukayesesi bence çok önemlidir. Bu yargılamada, bunu cesurca ortaya koymam bu cumhuriyetin onun gelişen demokratik

karakterinin hem bir gereği ve onunla doğru tanışmamızın, dolayısıyla barışmamızın gereğidir hem de başka tür bilimsel olarak ta çaremizin olmadığı ve gerekmediğidir de. Bundan sonra şu sorunlara net yanıt vermeye çalışacağım. İddianamenin temel iddiası olduğu için ve PKK programı ve benim birçok beyanım bunu ortaya koyduğu için gerçekten ayrı bir devleti gerekli mi, mümkün mü, söylenilenle yapılan bunu doğruluyor mu? Hayat neyi kanıtladı? Zorla birliktelik kadar ayrılık yine mümkün mü, çözüm gücü olabilirler mi? Değilse, cumhuriyet ortak vatan ve devlet olarak demokratik çözüme, bu sefer, bu tarihî fırsatı, şansı tanıyacak mı?

12 .Kürt Sorunu, Ayrılma Değil, Cumhuriyetle Demokratik Birlik Sorunudur

Kürt sorununa ilişkin kabaca da olsa ana çizgileriyle ortaya koymaya çalıştığımız tarihî gelişimle birlikte, hangi toplumsal gerçekliğin temelinde oluştuğu, şunu açıkça gösteriyor; gerek ortak bir vatan ve gerekse üstünde şekillenen devlet, gelişme seviyeleri, öncülük düzeyi Türklerde olsa da Kürtler bunu en kardeşçe takip etmişlerdir. İsyancılar ayrı devlet kurmak amacından çok yerel çıkarların sarsılmasıyla hâkim tabakaların dar ailesel, aşiretsel otorite çerçevesini aşmamıştır. Çoğunlukla da başından beri en azından bir kesim sürekli uzlaşma içerisinde kalmıştır. Kürt milliyetçiliği söz düzeyinde ayrılıkçılık iddiasından bulunsa da pratikte bunu gerçekleştirecek niyet, güç ve hazırlıktan yoksundur. Bu anlamda tarihî bir çözümsüzlüğe başından kendini mahkûm etmiştir. Ayrılıkçılık yapar gibi gözükür ama, sözde kaldığı için sonuçta devletin yönelimi ile olan halka oluyor. Ve bu tam yaralı, hasta bir toplum yapısı ortaya çıkarıyor. Bu da beraberinde kuşku, korku, endişe, cehalet ağırlaşan ekonomik-toplumsal gerilik getiriyor. Devlet te hep isyancı bir kitle gözüyle bakmaya alıştığından sürgünlük bir toplum özelliği de gelişiyor. Herkes âdeta oradan, kendini kurtarmak istiyor. Sürekli isyan psikolojisi bu toplumsal gerçeğin ifadesidir. Bu toplumsal yapıdan devlet doğmaz. Ne fikrî düzey, ne coğrafî ne ekonomik düzey buna imkân verir. Kürt-devlet ilişkisinde sorun oldukça bilimsel göründüğünde; demokratik birlikteliğin en uygun çare kadar koşulların en çok bu tarzın elverişli olduğu görülecektir. Bu bağlamda çeşitli seçenekleri göz önüne getirdiğimizde:

A- Ayrı bir devlet seçeneğinin hem maddi temeli hem de fayda anlamında bir çözüm yolu olmadığı, iddiası olsa bile pratik değerinin en zayıf yol olduğu görülecektir. Hazır bir kuruluş olsa bile hiçbir komşu tarafından tanınmayacağı uluslararası alanda da tanınma durumu yoktur. Bunu bir tarafa bırakalım. Bir devletin bağımsız kendini sürdürmesi için bir ekonomiye, dile, toplumsal birliğe, savunmaya ihtiyacı var ki bunu da bir

gün sürdürecek temeli olmadığı kendiliğinden görülecektir. Tam dış destek olsa bile Kuzey Irak'ta Kürt otonomisi bile kurulamıyorsa bu biraz da iç yapıdan kaynaklanıyor. Kürtler açısından bağımsız devlet seçeneği bu anlamda ideolojik bir söylem olmaktan öteye geçmez. PKK programında da ideolojik olarak bahsedilir, ama pratiğin gösterdiği ve tarihinde ortaya koyduğu birliktelik gerçeğidir. Ama işin can alıcı özü birlikteliğin nasıl olması gerektiğine ilişkindir.

B- İkinci federasyon, otonomi gibi seçenekler kısmı bir uygulama özelliğine sahiptir. Tarihsel olarak ta Kürt bölgelerinde ki feodalite ve aşiretsel düzen bu uygulamalara alt yapı teşkil edebilir. Özellikle demokrasinin olmadığı, daha eskiden de feodalitenin güçlü olduğu devlet yapılarında aslında yaşanan daha çok etnik, aşiretsel otonomidir. Millî özelliği olmadığı gibi, ancak, dar aşiret çerçevesinde geçerlidir. Günümüzde bile Güney Kürtlerinde Behdinan- Soran ayrımı ve buna dayalı otonomi yapıları bile tam gelişemiyor. Yine temel neden feodalitenin gücüdür. Osmanlı döneminde de Kürtlerin yaşadığı yoğun feodal otonomilerdir. İsyanlar bile feodal otonomiler tehlikeye girdiğinde hep sözkonusu olmuştur. Bu anlamda ayaklanmalara özgür iradeli halk hareketleri demek zordur. O aşamaya toplumsal yapı ve zihniyetleri el vermez. Hanedan ideolojisi ve aşiret yararı her şeyin önündedir. Bu anlamda günümüzde bile otonomi ve onun söylem düzeyinde yeni yeni tartışılan federasyon yaklaşımı geri toplumsal yapıya bağımlı olacağından demokratik değerlerin gelişmesine fazla fırsat vermez. Daha çok feodal-aşiretsel kalıntıları güçlendirir. Güney Kürtleri pratiği bunu da oldukça kanıtlıyor ayrıca en çok işbirlikçiliğe, kim çok kullanmak istese ve gücündeyse ona alet olmaya yakın biçimlerdir. Demokratik oluşmadıkları için klasik isyan zemini kadar, imhalara da oldukça açıktırlar. Dolayısıyla çok tartışılmasına ve denenmesine rağmen bu çözüm yöntemine oldukça eleştirel yaklaşmakta büyük yarar vardır.

Türkiye'deki Kürtler açısından durum daha önemli farklılıkları önümüze koymaktadır. Lehçe farklılıkları kadar, Kürt-Türk iç içeliği olan bölgelerin durumu, Doğu'daki Kürt nüfusun en azından bir katı kadar Batı'da bulunması otonomi tezinin maddî temelinin elverişsizliğini gösteriyor. İstanbul, İzmir, Adana gibi illerde milyonlarca Kürde federasyon uygulanamaz. Bu tür nüfus dağılımı dünyanın birçok örneklerinde gelişmekte bölgesel çözümler yerine demokratik dil, kültür kavramlarıyla daha iyi çözüme gittiğini göstermektedir. Birçok etnik kökenli nüfus aynı kent ve bölgelerde yoğunlaşıyor, bu da çözümün demokratik kurumlaşma da gelişebileceğinin çağdaş ifadesidir. Kaldı ki yerel yönetim yapılarının gelişmesiyle otonomiden beklenen birçok yarardan daha fazlasını hem de daha demokratikçe elde etmek mümkündür. Kürt ve Türk nüfusunun demografik dağılımı, ne ayrı ne federasyon tipi siyasî oluşumlara göre değil

genel demokratik kurumlaşmaların ideal, eşitlik ve özgürlük değerlerini önündeki engellerin kalkmasıyla daha sağlıklı birliği güçlendirici, çözümlere yatkın olduğu göstermektedir. Yüzyıllardan beri doğal asimilasyondan tutulmalım, ekonomik yapı, sosyal akışkanlık günlük olarak bile o kadar fazla iç içe çalışmaktadır ki dar otonomici yaklaşımın maddî zemini daha da daraltmaktadır.

C -Üçüncü seçenek demokratik çözümdür. Şimdiye kadar pek açıkça ifade edilemeyen, teorik ve pratik yönleriyle tartışılmayan, aslında dünya çapında çok önemli sorunlara çözüm olan bu yaklaşımın Türkiye'de gündemleşmemesi büyük bir şansızlık kadar, demokrasinin tutarlı ciddî gelişmemesinin de bir sonucudur. Hâlbuki Kürt problemine, en ideal yaklaşımı, demokratik kuram ve zengin pratiğinde görmek, rahatlıkla ideale yakın çözümleri üretmek mümkündü. Aslında cumhuriyetin kuruluşu buna tarihî temeli verdiği gibi Atatürk'ün İzmit basın toplantısındaki konuşması da çözümün bu yolda aranması gerektiğini gayet açık ortaya koyar. Bu hususları açmadan daha da bu tarzı irdelemek gerekir. Örneğin incelediğimiz İsviçre iç içe geçmiş coğrafya, kültürler, diller, dinler, uzun kavga dönemlerinden sonra ve yine ortak fayda noktalarını birliktelikle yakaladıktan sonra en güçlü demokratik çözümü yakalıyor, Avrupa'nın en güçlü demokrasisine de ulaşıyorlar. Bu ayna zamanda güçlü bağımsızlık anlamına geliyor. İçte ve dışta parçalayıcı faktörlerin verdikleri zararı çok iyi görmek kadar, birlikteliğin büyük yararlarını da tecrübeyle görüyorlar. İsteseler her kesim dil, kültür coğrafyasıyla ana parçaya yani Almanya, Fransa ve İtalya'ya katılabilir, ama, çok iyi biliyorlar ki, bununla hem kişiliklerini, hem zenginliklerini kaybedecekler, ve kazanacakları asla İsviçre'nin hepsine verdiği kadar olmayacaktır. Bu örneği, dünyanın birçok ülkesinde, ırk ayrımı olan yerlerde bile, görebiliriz. Belçika, Kanada, Güney Afrika Cumhuriyeti,Yeni Zelanda ve hatta ABD'de bile bölge, kültür ve din ve dil farklılıkları ortak yararın,ancak güçlü demokratik devlet yapısından ileri geldiğini gayet bilirler. Hatta, ne kadar çok çeşitlilik o kadar güçlülük ve zenginlik kuralına ulaşıp uygulaya gelmişlerdir. Şüphesiz, tarihî çatışma tecrübesi kadar, demokratik mücadelenin de bunda belirleyici rolü vardır. Bunu başaramayanlar ağır kaybetmekle beraber, günümüz dünyasında artık bir çözüm tarzının kesin başarı gücünü göstermekte, aksi hâlde kanlı acıların en son Kosova'da nereye götürebileceğini göstermektedir.

Türkiye açısından en acı veren, neden dünya politikalarından ders çıkaramadık, ideale yakın bir çözüm imkânı varolduğu hâlde niye değerlendiremedik? sorusudur. Birçok sorunda olduğu gibi, hep isyan ve bastırma, sanki tek yolmuş gibi davrandık. Şunu biraz daha Kürt sorununa ilişkin açmak gerekir:

13. Ya ayrılık, isyan, buna karşı ya bastırma ve inkâr!

Hâlbuki iki yaklaşım da çok denendiği hâlde verdiği muazzam acı kayıpları bir tarafa bırakalım, hiç çözüm gücü olunmadığı gibi, sorunu ve toplumu çok ağır sorunlarla yüz yüze bırakmışlardır. Yöntemler çağdaş, dolayısıyla çözümleyici olmayınca varılacak yer de burasıdır, yani çözümsüzlük. Bunun kader olmadığı, gerçekten demokrasilerde çarenin bitmediğini söylememize rağmen, pratiğine ulaşamamanın tarihî sorumluluğu herkesedir. Bir kişiye; bir gruba, bir tarafa sorumluluk yıkılarak hiçbir sorun doğru ortaya konulamaz, çözümü de olamaz. Bu kadar karmaşık, tarihî, coğrafî, kültürel, toplumsal, uluslararası boyutları olan bir soruna, neredeyse yalnız benim kişiliğime yıkmakla herkes ancak suçunu gizleyebilir, kolay sıyrılabilir, günü kurtarabilir. Türkiye'de en üstten en alta kadar herkes şimdi bu modaya uyuyor. Herkes belki duygularını, günlük çıkarlarını da bununla her şeyi bana yıkmakla sağlama alabilir. Ama tarihe ve sorunun çözüm gücüne katkı vermez ve engel olmaktan bile kendini kurtaramaz.

Dolayısıyla, herkesin geçmiş yaklaşımı ne olursa olsun, sorunu ciddî bilimsel çözüm niyetiyle sorumluluklarına sahip çıkması, günümüzün günlük acı ve kan veren bu soruna bir an çözüm bulması, suçlama yerine katkısını ortaya koyması daha ahlâkî ve siyasî bir yaklaşımdır. Demokratik çözüm silâhı olarak devreye girmesi gereken bir tarihî anı yaşıyoruz. Onun da özü bir halkın öz iradesidir. En son seçimlere baksak bile demokratik çözümün gelişme kaydettiği ortadadır. Ciddî bir taban çalışması yapamamasına rağmen, HADEP'in yerel seçimler başarısı, tarihte ilk defa Kürt kitlesinin ortak iradesiyle yönetim niyetini ortaya koyması, bölgenin ağır feodal özellikleri de göz önüne alındığında, demokrasinin küçümsenmemesi gereken bir çözüm olanağıdır. Yolda önemli bir adımdır. Değeri aslında demokratik çözüm açısından daha da büyüktür. Yaşanan gergin ve çatışmalı ortama rağmen bu oluyorsa, çatışmalar tümüyle durduğunda, Anayasa Mahkemesi ve diğer temel hukuk kurumlarıyla birlikte, birçok önde gelen devlet ve parti yetkilerinin dile getirdikleri, hukuk reformları ve özgürlükler önündeki engeller kalktığında, aslında tutarlı hâle gelmiş, artık çözüm değeri anlaşılmış demokrasi için, bir siyasî zafer kazanılmış olacaktır. Türkiye'nin istenilse de, engel teşkil edilse de, tüm hareketliliğiyle buna yürüdüğü de, tarihî aşamadan geçildiği açıktır. İnanç ve güvencemizi bu yürüyüşten alıyoruz.

Yine başa dönelim. Cumhuriyetin kurtuluş ve kuruluş sürecindeki demokratik değeri kadar, Kürtlerin, ana kurucu bir öğe olarak görüldüğünü kimse inkâr edemez. Atatürk ayrıca bizzat, "bir nevi otonomi, mahallî özerklik" gibi deyimler de kullanmış, çözüm niyetini ortaya koymuş ama, isyanların bilinen özellikleri bunu gündemden kaldırmıştır. Sonradan bu

sorunun sert yasağına, inkârına götürdü. Öyle ki 92 yılına kadar bir Kürtçe dil yasağı da eklendi. Bunun demokrasi yolu olmamak kadar, tutarlı bir Atatürkçülük olmadığı da ortadadır. Atatürk'ün karşı çıktığı Kürtlük, hele Cumhuriyetle uygar, giderek demokratik tarzda birleşecek Kürtlük değildir. Onun, Cumhuriyetin daha kuruluşunda saltanat tehlikesi ile yine dış güçler desteğinde muhtemelen Cumhuriyetin yıkılışında dolayısıyla, Türk ve Kürt'ün birlikte en çok kaybetme gerçeğinden ötürü, buna karşı ortaya çıkan isyandır. Cumhuriyet aleyhtarlığıdır. Kaldı ki, Batı Anadolu da, bu yönlü çok daha fazla isyan olmuştur .Aynı yöntemle yaklaşılmıştır. Atatürk'ün yaklaşımlarının, bu iki çok önemli yönü birlikte değerlendirilmesinin tarihî değerde olduğuna inanıyorum. Bu günde yaşasaydı, Cumhuriyetle demokratik birlikteliği en uygun tavrın sahibi olacağına da inancımı belirtirim. Hiç kimse, Cumhuriyetin en nazik dönemindeki koruma endişesiyle yaklaşımdan bastırma ve inkâr sonucunu çıkarmamak kadar, cumhuriyetin başlangıcındaki gönüllü, resmî kabul edilen aslî kurucu öğe özelliğini de göz ardı edemez. İki önemli tarihî husus dediğim budur. Kaldı ki Cumhuriyeti geliştirme görevi de bizzat Atatürk tarafından herkesin önüne konulmuştur.

Kaldı ki dünya demokrasi açısından o kadar güçlü değil, dönem totaliter rejimler dönemidir. Dünya savaşları arası kısadır. Görev daha çok varolanı korumaktır Ama, ikinci dünya savaşı sonrasından itibaren, yoğunlaşan demokrasi hareketi artık bizleri gelişen dünya gerçekliği kadar, geriye dönmesi artık mümkün olmayan, sorunlarını en çok demokratik sistemle çözecek Cumhuriyetin geliştirilmesi üzerinde yoğunlaştırmalıydı. Bu yapılmadığında, eski zemin üzerinde dönemin demokratik olmaktan uzak çatışmalı ortamında bir isyancı yaklaşımı, sınırlı sosyal bilgilerle yönlendirilmeye çalışılmıştır. PKK önderliğinde her ne kadar "sosyalist bir devlet"ten bahsedilse de her örgüt o dönem kendine göre ayrı bir devlet anlayışından bahsetse de bunlar ütopik olmaktan öteye gidemeyen mezhep düzeyinde anlayışlardı. PKK kitleselleşerek bunu kısmen aştığında da, özellikle, doksanlı yıllarla birlikte içine girilen ve şahsen yoğun değerlendirmelerle seslendirmeye çalıştığım "özgür birliktelik" diğer deyişiyle, demokratik birlik arayışıydı. Bu, pratik yaşamın önümüze koyduğu bir zaruretti. Ütopyalar çekici de olsa, politika da başarı ancak gerçeklere dönüşle mümkün olabilirdi ki, geçte olsa bunu yapmaya çalıştık. Bu yıllar da gelişmeler demokrasi lehinde ve dünya çapındadır. Sovyetler demokratiksizlikten çözülüyor, tüm sistem neredeyse demokrasiye topallasa da yöneliyor, her ülkede bu yönlü gelişme yaşanıyor. Türkiye'de çatışmanın herkesi zorlamasıyla da, gelinen nokta aslında tarihî bir demokratik çözüm olanağıydı. Devlet bunu görmüştü. Dil yasağının kaldırılması, Kürt Enstitüsü, Roja Welat gazetesi, Mezopotamya Kültür Derneği vs. birçok açılım serbest bırakılmıştı. Döne-

min Başbakanı Demirel, bölgede "Kürt kimliğini tanıyorum" açıklamasını, yeni kurulan koalisyon hükûmeti adına yapıyordu. Cumhurbaşkanı Özal daha da ileri gidiyor, federasyon tartışmalarında bile, çekinilmemesini belirtiyordu. Operasyonlarda sınırlama ve ateşkese bile ciddî yaklaşılıyordu. Kürt toplumu, tarihinin en büyük demokratik gösterilerini yapıyordu. Yapılması gereken, aslında, çatışmalara karşılıklı tümüyle son vermek ve anlatmaya çalıştığımız sınırlı da olsa, yolu açılan demokratik çözüm üzerinde yoğunlaşmaktı. Ateşkesi kalıcı kılmak, bunun tedbirlerini alamama, güvensizlik, deneyimsizlik, dış ortamın küçümsenmeyen oyunları, bu tarihî sürecin anlamı olmayan, kendini acı tekrarlayan kaybı büyük olan çatışmalara bıraktı. Bu olmamalıydı. Şahsım adına bunun acısını hep duydum. Ama, dönem hükûmetinin acımasız yaklaşımı da burada tarihî bir sorumluluk taşır. Şiddet tırmanışı sınırsız ve acımasız boyutlara da zaman zaman çıkmıştır. Faili meçhuller, köy boşaltmalar, çeteleşmelerin en yoğun yaşandığı süreçtir. Yaşanmaması gereken bu süreç kaybedilmiş bir süreçtir. Hem Türkiye, hem PKK için 95-96-'larda MGK'de seslendirilen, ve ordunun yeni yaklaşım içinde olduğuna inandığım ve bize kadar da dolaylı yoldan ulaştırılan konsept, devletin yaşadığı değişimi, PKK'nin de göz önüne getirmesi, ve kendisinden beklenen değişime yanıt vermesiydi. Erkenden ve olumlu yaklaşmaya çalıştığım bana göre ordunun denetiminde batı tipi bir demokratik gelişme doğrultusunda, ortak vatan ve bağımsız devleti tartışmaksızın çözüm arama perspektifiydi. Buna da yetersiz de olsa birkaç sefer tek taraflı ateşkesle yanıt vermeye çalıştım. Yapıyı yeni konsepte yavaş da olsa bilgilendirerek hazırlamaya çalıştım. Bu güne bu yaklaşımla geldim. Bu ayrıntılı gelişmeleri şunun için belirtiyorum. Türkiye, artık en ağırlıklı bir güç olarak, ordunun da cumhuriyetin güvenliğini onda gördüğü, eski müdahalelere benzemeyen, herkese, gruba, partiye yasallık, demokrasi, laiklik ölçülerini hatırlattığı bir gelişmenin içinde olmasıydı. Bunun PKK'den istediği gelişme, giderek silâhlı çatışmaya son vermek kadar ayrılıkçılık anlamına gelen programını da gözden geçirmek ve demokratikleşmeyle Kürt sorununa yavaş yavaş çözüm bulmak, açılan ve giderek açılacak yolda böyle yürümekti. Bu konsepti, perspektifi olumlu bulmanın bir önemli nedeni de pratik geçerliliğiydi. Devleti yıkmanın bile fayda sağlayamayacağı, ayrılıkçılığın yararsızlığı, en iyisinin devletin demokratik niteliğini geliştirmek gibi bir sonuca ulaşmamda, doğru bir kaynaktan çıktığına, gün gün kendisine kanal açtığına da tanık olduğum bu mesajlardan güç aldığımı da belirtmeliyim.

Kısaca dile getirmeye çalıştığım gerek Cumhuriyet'in kuruluş yıllarında, ve sonraki yapısına ilişkin, gerekse de önemli bir son dönem isyanına, çeyrek yüzyıldır neredeyse başlayan ve son 15 yıldır savaş boyutunda süren bir isyanın önde gelen sorumlusu olarak vardığım tarihî sonuç, demokratik

laik Cumhuriyet'le bu çok ağırlaşmış sorunun adı ne konulursa konulsun ancak kanıtı da ortaya çıkan demokratik birlik çözümüdür.

14. Demokratik Çözüm Türkiye'nin Geleceğidir

Arkasında, hem önemli bir toplumsal gücü olan, ve bunu sık sık isyanlar hâlinde canlı tutan bir sorun, aynı zamanda çözümlenmedikçe bu güç ne kadar bastırılsa da, yer ve zamanı uygun buldu mu başka kanallardan yine başkaldırır. Bastırma sadece zaman öldürür, bir dönemin aktif güçlerini ezebilir. Ama sorunu yok edemez. Ciddî ve tarihî anlamı olan sorunlar temsil ettikleri gücün çıkarı düzen içinde ya reformlarla ya da düzenin bu güçle aşılarak yeni bir düzende çözüm buldukça ancak ortadan kalkarlar. Düzene sürekli güç kaybettirmekten güç veren pozitif olumlu bir kaynağa dönüşürler. Biraz verdiğimiz ve sayısız örneklerini her toplumda bulmamızın mümkün olduğu bu bilimsel yaklaşımla önümüzdeki kilit sorunu, kamu, özel, siyasal, toplumsal karşıtı yanında yer alanı, hemen herkesin, her kuruluşun temel sorun olarak gördüğü, çözümlenmeden Türkiye'nin ayağının bağlı olduğunu, geleceğin çözümle mümkün olduğunu belirttiği Kürt sorununa, son isyanın dersleri ışığında çözüm bulmakta Türkiye'de herkesin, her kuruluşun tarihî görevidir.

Türkiye'nin yaşadığı büyük demokratik hareketlenme hem sorunun ortaya çıkış, hem de çözüm anına yaklaştığının da bir göstergesidir. Bir sorun ne kadar ağırlaşmışsa, o kadar çözüme yaklaştığının da bir ifadesidir. Son dönem onlarca hükümetin sorundan bahsedip çözememeleri daha da ağırlaştırmaları, başarısızlıklarının da temel nedenidir. Bunu tüm siyasî kuruluş ve liderlerinin başarılı olmayan gerçeğinde görebiliriz. Ayrıca, ağır ekonomik ve toplumsal sorunlar da bununla sürekli düğümlenmektedir. Çözümlenmedikçe ancak düğüm daha da arttırılır ve sonuç kördüğüm olur. Şimdi durumumuz bu. Kılıç çok vuruldu, bizzat vuranlar bundan daha fazla vurmakla bir yere varılamayacağını defalarca belirttiler. Kılıçla askerî yolla ancak bu kadar yapılır dediler.

Defalarca tekrarlamaktan kendimi alamadığım bu hususları belirtmem, bu davadan bir tarihî çözümün çıkması gereğidir. Bu nedenle mazur görülmelidir. Tarihin başka tür hiç kimseyi affetmeyeceğini de giderek, inanarak en ağır sorumluluğun bana yüklendiğini de, gereğini yapmaktan kaçınmadığımı, bu kadar ağır bir isyandaki sorumluluğumu da ve şimdide bu davadaki çözümümü, barışın kesin zamanı olduğunu da göstermek istiyorum.

15. Demokratik Birlik Çözümü İçin Tezler

1- Çözüm; ülke bütünlüğünün, ortak vatan gerçeğini daha da güçlendirecektir.

Bu konuda Başsavcılık iddianamesinde Kürdistan'a dayalı bir devlet kurulmak istendiğini, program ve konuşmalarımdan alıntılara dayanılarak belirtmektedir. Doğrudur, ama her ilke ve program yaşamda denendikten sonra, ve bizzat savaş boyutunda bir mücadeleden geçtikten sonra, uygulama değeri daha iyi anlaşılır. Dünyanın, benzer iddialarla ortaya çıkan birçok gücü, sonuçta pratik yolun farklı olduğunu görmüş ve değişmişlerdir. Zorla kurulan birlikler dağıldığı gibi, yapay anlamlı temeli olmayan ayrı üniteler, birimler de birleşmekten kaçınamamışlardır. Kocaman Sovyet sistemi çözülürken yetmiş yıl sonra başta Avrupa Birliği olmak üzere, dünya çapında birçok birlik kurulmaktadır. Şunu demek istiyorum; ayrılık istemekle, hatta ayrılığı gerçekleştirmekle arzulanan hedefe ulaşılmaz. Birlik yararlıysa en son bunun hükmü geçerlidir.

Türkiye'yi Misak-ı Millî olarak başta ortak bir vatan olarak kabul, hem Kürtler hem Türkler için bir ulusal yemin olarak kabul edilir. Tamamı uygulanmasa da mevcut sınırlar yeminli vatan parçasıdır. Belgelidir. İnkâra gelmez. Bunun için de Kürtlerin yoğun olarak yaşadığı coğrafya, bizzat Büyük Selçuklu Sultanı Sancar'dan başlayarak çok sayıda Osmanlı sultanı ve en son M .K. Atatürk bizzat dile getirmişlerdir. Kürdistan kelimesi suç olamaz. Onda özgür ve bağımsız yaşamak istemiyle, parçalamak anlamına gelmez. İddianame'nin son bölümü böyle bir alıntı ile bitiyor. Bana göre de can alıcı bir noktadır. Benim pratiğim yakınen incelenirse şu çok açık görülecektir; ve kitap dolusu belgelerle kanıtlanacaktır. En iyi, anlamlı ve mümkün olan özgürlük ve bağımsızlık bu yer Kürdistan da olsa ancak Türkiye'nin genel Misak-ı Millî sınırları içinde mümkündür. Bilimsel olarak da kanıtlamak zor değildir. Ayrılmış bir Kürdistan bitmiş, veya bir gücün kuklası, işbirlikçilerinin malikanesi olmaktan öteye gidemeyecek bir Kürdistan'dır. Ayrılmış bir Kürdistan halkın değil, yabancı ve işbirlikçilerinin olabilir ki bu da, ağırlıklı olarak hayalidir, ancak çıkar güçlerinin oyunu olarak sık sık tekrarlanır. Tarih bu tür oyunların isyanlarda nasıl oynandığını, asıl felâketlerin halkın yaşadığını çok iyi ortaya koymaktadır. Kendi isyanımızda da bunu gördük. Şunu demek istiyorum; mücadelemin kendisi Türkiye ile ancak birlikte amaca ulaşılacağıdır. Tüm gücümle bunu örgüte, PKK'ye de mal etmekten çekinmedim. Bunu görmek hiç zor değildir. Özgür birliktelik her arkadaşımızın en çok bellediği bir sözdür.

Kaldı ki bunun, tarihî, toplumsal, coğrafî ,dil, kültür iç içeliği de gayet iyi gösterir. Ayrı maddeler hâlinde açacağım için fazla değinmeyeceğim. Kürtlerin en ağırlıklı bölümü, yüzde yetmişlere varan kısmı Türkiye'de olduğu gibi diğer parçalar veya alanlardaki Kürtler ve birlikte yaşadıkları için Türkmenler de Misak-ı Millî gereği Türkiye'den sayılırlar. 192O'lerdeki bir ayrılık vatanlarını kaybetmek anlamına geleceğini kısa tarih bilgisi olanlar bilirler. Kürt ve Türklerin o dönemde ayrılmala-

rı ya yutulmaları, ya ufak azınlıklar hâlinde kalmaları demektir. Ortak hareket ve bunda Atatürk'ün kurucu rolü bugünkü vatanın gerçekleşmesinin esas nedenidir. Buna hep minnettarız. Bunu tartışmak bile tarihe saygısızlıktır. Kendini tanımamaktır. Kaldı ki ortak coğrafyalar günümüzün sürükleyici bir akımıdır. Bilimsel- teknik ilerlemeler, dar etnik ayrılmayı değil, uluslarüstü birlikleri yararlı kılmaktadır. Doğduğu ana topraklarda özgür ve bağımsızlığının doğru ifadesine böyle ulaştığımız açıktır. Zorla dayatılsa bile ayrılık kabul edilemez. Çünkü, özgür birliktelik zenginliktir, çok renkliliktir, güçlülüktür. Zoraki birliğin protesto ifadesi olarak programda dile getirdiklerimizi doksanlardan sonra yani çözüme doğru özgür birlikteliğe taşımamız doğaldır, hayatın dersidir, dünya çapında yaşanandan sonuç çıkarmadır. Bunu görmemiz, özgür birlikteliği, demokratik birlikteliği, vatanımızın bütünlüğünde yaşayabilmemizin en doğru tarz olduğunda bilinç ve karar gücü hâline gelmemiz, en sağlıklı yurtseverlik ve ülkesel bütünlüktür. Bu en son isyanın, Kürtlere ve hatta Türklere, tüm Türkiyelilere kanıtladığı en büyük değer; ancak özgürlükle, bilinçli yurtsever olunabileceğidir. Kürtler her zamandan daha fazla özgür vatan birliğinden yanadırlar. Özgürlük vatan birliğinin en güçlü harcıdır. Bu isyan bize bunu öğretti. Acıyla, büyük kayıplarla da olsa tarihî bir kazanım olduğuna inanıyorum. Bilinçle savunulacak özgür vatanda artık isyanların yeri olamayacağı gibi, sarsılmaz birlik ve güçlü vatan da ancak böyle mümkündür. Birey ancak kendini özgür hissettiğinde Anayasanın vatandaşlık kavramı değer kazanır. Doğulu birey her zamankinden daha güçlü Anayasal vatandaş olma gücüne ulaşmıştır. Kabul ettiğimiz vatan birlikteliği, yurtseverliği bu kadar açıktır. Yaşayıp sürekli güçlenecek olan ülke bütünlüğü de böylelikle mümkündür. Bu eylem, bir isyan gibi ayrılık gibi başlasa da, en güçlü vatan birlikteliğinin derslerini öğretmiştir. Özgür vatan birliği, bütünlüğü kutsaldır, tartışılamaz.

2- Çözüm, demokratik Cumhuriyetin Siyasal Birlik ve Bağımsızlık çerçevesinde olacaktır.

İddianamede cumhuriyeti parçalamaktan da bahsedilse, program ve konuşma ifadelerimde buna benzer kanıtlar ortaya konulsa da tarihin, dünya halklarının ve bizzat mücadelemizin bize öğrettiği ve çoktandır kabul ettiğimiz cumhuriyetin demokratik karakteriyle birlikteliğin en doğru olmak kadar, mümkün pratik çözüm yolu olduğudur.

Tarihî olarak, toplumsal bilinç ortak devlet anlayışıyla yoğunlaştığı gibi, cumhuriyetin ortak kurucu öğe olma durumu, isyanlarda bile köklü bir ayrılıkçılığın yatmadığını, hâkim sınıfsal güçlerin çıkarlarıyla yakından bağlantılı olduğu ortaya konulmuştur. Hâkim çıkar çevrelerinin güç ve sınıfların dar menfaat yaklaşımları, sorunu sürekli ağırlaşmıştır. Demokra-

tikleşme yerine oligarşik yaklaşımlar sorunu daha da içinden çıkılmaz hâle getirmiştir. Demokratikleşmenin günümüzde sancısı da, bu gerçeklikle oldukça bağlantılıdır. Devletin karakterinde anayasanın da hem bir gerçeği, hem de gerektiğinde anayasal değişikliklerle demokratikleşmeyi gerçekleştirmek esas alınmalıyken, bundan kaçınılmış, bastırma yöntemine her tür taviz verilmesine, hatta pay, çıkar, rant, peşinde olma tercih edilmiş, bugüne böyle gelinmiştir. Sonuç ancak cumhuriyetin demokratikleşmesidir. Dünyada benzer en ağır problemler, bile sürekli demokratik değerler kanal ve kurumlar geliştirilerek cevap aranmıştır.

Türkiye'de devlet yapısında; bu tip kurumlaşmalar ve yön veren anayasal ilkeler olmasına rağmen, uygulama geliştirilmemiştir. Bir dönem için belki anlamı olan yaklaşımlar daha da anlamsızca kullanmak durumunda kalınmıştır. Asker, ordu bile defalarca bundan daha fazla askerî yöntem, yol kullanılamaz demesine rağmen, gereken siyasî, demokratik yaklaşım geliştirilememiş, devreye sokulamamıştır. Günümüz Türkiye Cumhuriyeti istenilen düzeyde olmazsa da demokratikleşmede epey mesafe aldığı açıktır. Anayasal ifadesi de temel insan hakları, özgürlükleri konusunda kapsamlıdır. Uygulama sorunları daha ağırlıktadır. Kaldı ki, değişim ihtiyacı, kapsamlı ve tüm toplum kesimlerince istenmektedir. Cumhuriyet hem ilkesel, hem toplumsal temelde büyük bir demokratik hareketlenmeyi yaşamaktadır.

Savaş düzeyinde yaşadığımız sorun şüphesiz hem bu gelişmenin nedeni hem sonucudur. Bu tarihî hareketlenmeyle çözüm aramaktadır. Çözüm tarzlarının ayrı bir siyasî birim olmasının pek pratik değerinin olamayacağı, ayrı devlet kadar, federasyonlaşmanın bile mevcut gerçeklik içinde sorunu sürekli ağırlaştıracağı açıktır. Bilimsel olmak kadar, tarihî ve coğrafî, toplumsal özelliklerin aşırı içi içeliği çözümün ideal tarzının dünya genelinde en büyük devlet olan ABD, Hindistan'dan tutalım İsviçre'ye, küçük ülkelere kadar yapılar ne kadar çok karmaşık da olsa, devlet bütünlüğünde demokratik tarzda görülmekte, çözülmektedir. Türkiye'nin denemediği, hatta düşünmediği de bu acı gerçekliktir. Türkiye somutunda ideale yakın çözüm olanakları mevcuttur. Yapılacak değişiklik veya gösterilecek tutarlı bir cesaretli siyasî tavır bile, ileri düzeyde çözüme katkı sağlayabilir. Kürt öğesinin kurucu üyeliği, anayasal vatandaşlık çözüm için zaten güçlü bir siyasî temeldir. İsyanlardan kalma korku, gerilik ve anlamsız, anayasayla da çelişen yasaklar vardır. Bunların aşılması pek anayasal bir değişiklik istemez. Ama niyet, sıradan konuşma özgürlüğü bile yasak konusu olursa küçük bir gruptan büyük bir isyana gidilir.

Sanıldığından daha fazla cumhuriyetin tarihsel temeli ve anayasal ifadesi demokratik çözüme uygundur. Engelleyen nedenler psikolojik boyut

ve gerilik, çözümde klasik ilkel milliyetçi anlayışla, hâkim ulus şoven milliyetçiliğinin inkâr tarzıdır. Demokratik gelişme ortamını zehirleyen bu yaklaşımlar aşıldığında, aslında çözümün özünün siyasî de olmadığı dil, kültürel özgürlük boyutlu olduğu görülecektir. Çünkü her tür siyaset ve onun düşünsel ve kurumsal ifadesi, herkes, her toplumsal kesim için vardır, eksiği de olsa demokratiktir. Kullanmasını bilmek bir eğitim meselesidir. Hem mahallî hem genel siyasî katılımla sorunlara çözüm imkânı özellikle geliştirecek bazı yasalarla –örneğin yerel yönetim yasası- daha da imkân dahilinde ve gündemdedir. Bu açıdan sorun siyasî değil demokratiktir dememizin anlamı bir kez daha açıkça karşımıza çıkıyor.

Devlet açısından durum böyle iken, bölge halkının yaşadığı ağır feodal koşullar da demokratik boyutu karşımıza çıkarmaktadır. Etnik aşiretsel yapı, dinî siyasî örgütlülük, ağalık kalıntıları demokratikleşmenin önündeki en önemli engellerdir. Demokratik olmayan ve sırtını baştan beri devlete dayandırarak bu yapıları daha da güçlendiren üst tabaka, halkın özgür birey ve toplum olmasının da, önündeki en büyük engeldir. Bu yapılar aşılmadıkça özgür birey ve toplum ortaya çıkamaz, dolayısıyla anayasal vatandaşlık ve devlete katılım gerçekleşmez. Demokrasi adına çok lâfazanlık eden bu kesimler, demokrasinin önündeki en büyük engeldirler. Son isyan bu yapıların gücünü oldukça kırdığından demokratik devrim değerindedir. Özgür birey ve toplumda gelişme vardır. HADEP adı altında halkın yerel yönetim ağırlığında kendini ortaya koymasını önemli bir demokratik gelişme olarak değerlendirmek mümkündür. Bu kısa anlatım bile, sorunun demokratik çözümünün pratikte en mümkün yol olduğunu kanıtlamaktadır. Sorunun ne ayrı siyasal birimler, bu nedenle siyasî değil derken ve devletin bölge toplumunun demokratik birliğindedir dememiz gerçekçi ve çözümleyecidir. Devlet, doksanlı yıllardan itibaren bölge halkının kültürel kimliği de dahil, yasaklamalardan kaçma kadar, korkutarak değil, ilgiyle yaklaşımın değerini anlamakla ve GAP başta olmak üzere ekonomik ve sosyal geriliğin üstüne gitme kararlılığını göstermekle, ileri adımlar atacak konumda olduğunu göstermiştir. Halkta da benzer bir yaklaşım, demokratik birlik çözümünün hem hız kazanacağını hem tek uygulanabilir yol olduğunu ortaya koymaktadır.

Sonuç olarak bu tezin ana iddiası, oynatılamaz bir kara parçası olarak devletle, onu sürekli deniz dalgaları gibi vurmaya çalışan siyasal ayaklanma arasındaki gerginliğin sür gitmesi sorunun özüdür. Bunu çözecek ideal rejim demokrasidir. Türkiye'de soruna denenmeyen, demokratik ölçütlerdir. Uygulandığında bu devletin duyarlılaşması ve isyan dalgasının yıkıcılıktan, uygun devlet kurumlarında faydalı bir güce, kamu yararına dönüşmesine yol açacaktır. Demokrasinin, onun yönetim gücünün eşsiz yaratıcılığı buradadır. Büyük duyarsızlık ve sürekli yıkıcılık hiç kazandır-

madığı gibi, kayıp ettirdikleri tarihseldir.

Cumhuriyetin duyarlılığındaki gelişmeyle, halkın özgürleşen iradesinin birleşimi artık gündemdedir. Engel tanımaz demokratikleşme, bu çözümünü tarihsel aşamaya lâyık bir biçimde kesinlikle çözecektir.

3- Kürt Toplumundaki Dil ve Kültür Özgürlüğü Sorunun Can Alıcı Özünü Teşkil Etmektedir.

Birinci ve ikinci tezler; sorunun bir vatan ve devlet yaratma olmadığını,vatanda özgür yaşamla devletle demokratik birlik olduğunu, bunun için tarihsel ve siyasal ve anayasal zeminin açık olduğunu iyi niyetli ve cesur yaklaşımlar, asgarî demokratik ölçüler içinde kurulduğunda varolduğu sanılan sorunların o kadar da ağır olmadığı, aşılacak cinste olduğunu ortaya koymuştur.

Bununla birlikte, dil yasağı ve kültürel özgürlüğün önündeki engeller sorunun en özgün yönüdür. Bu özgün yön üzerinde yoğunlaşamama, çok karmaşık bir durum yaratmıştır. Siyasal boyutla kültürel boyutun karışmasına, ve sorunun birçok yanlış ifade tarzı ve beraberinde uygulamalara, hatta isyanlara yol açabilmiştir. Bu bir talihsizlik olduğu kadar, bilimsel yaklaşamamanın, dogmatik ideolojik yaklaşımının acı sonuçlarıdır. Bir İsviçre örneğine tekrar baktığımızda, dört ulusal dil bile resmen kullanılabiliyor. ABD, Hindistan gibi en büyük ülkelerde hatta Rusya'da benzer her dil, kültür özgürlüğü yaşanıyor ve devletler bununla güç kaybetmiyor, tersine kazandırıyorlar. Türkiye'de ise yasakla ve engellemelerle isyancılığa, toplumun yabancılaşmasına yol açıyor. Sağlıklı bir asimilasyona da fırsat vermiyor. Bu tam bir hastalığı geliştirme yöntemidir. Aslında anayasada da bu konuda bir yasaklama yok. Anayasa Mahkemesi Başkanı dil, kültür ve ifade özgürlüğü önündeki engellerden ve kaldırılması gereğinden açıkça bahsetmiştir.

Devlet bu konunun farkına varmış ve doksanlı yıllardan beri bazı adımlara izin vermiştir. Kürtçe yayın, dil yasağının kaldırılması, bir Kürt Enstitüsü'nün kurulması, folklor derneklerinin faaliyetleri önemli adımlardır. Daha da güvence verildiğinde ve eğitimle bu kurumlar geliştiğinde çözümün can alıcı özünde gelişmeler artacaktır. En önemli bir eksiklik okuma yazmadır. Bunu da aslında ciddî bir yasal engeli yoktur. İmkânı ve eğitim hazırlığı sorunudur ki rahatlıkla üstesinden gelinebilir. Bazı ön okullar, enstitüler ve üniversitede açılacak tarih, filoloji bölümleri oldukça çözüme katkıda bulunacaktır. Birçok ülkede kurulmuşlardır. Teknolojinin bu çağında engellemenin artık anlamı yoktur. Aynı şey radyo, tv yayını için de geçerlidir. Bu yönlü özgürleşme aslında sorunun en önemli çözüm unsurlarını ortaya koymuş olacaktır. Özce Kürt Sorunu tarih, dil, kültür araş-

tırma ve ön hazırlık okullarıyla yayma ve yine bununla bağlantılı serbest kitap, gazete, radyo, tv, benzeri yayım araçlarına özgürlük tanımayla özgün çözümünü yakalamış olacaktır. Bununla kesinlikle bölücülük, ayrılıkçılık gelişmez. Tersine önü alınır. Zayıflama olmaz, yine güçlenme doğar. Devlete bağlılık gelişir. Çünkü, devlet artık daha fazla kendinindir. Dünyanın çok sayıda örnekleri bunu gösteriyor. Burada resmî dili olarak Türkçenin öğrenimi daha anlamlı ve bir zenginlik olarak görülecek ve daha iyi öğrenilecektir. Tıpkı ABD'de ve birçok Asya, Afrika ülkelerinde İngilizce, Fransızca ve Rusçanın resmî dil olarak öğrenilmesi gibi. Ana dillerin öğrenilmesi kesinlikle bir demokratik yaklaşım yöntemidir, birliği güçlendirir, ayrılıkçılığı engeller.

Türkiye, bunu kendi sınırları dahilinde uyguladığında komşularındaki bu yönlü gelişmelerden çekinmesine gerek yoktur. Tersine komşularındaki halkı bu yönlü güçlü demokratik yaklaşımlarıyla olumlu etkiler, onlardan yakınlık, bağlılık görür. Bu yönlü de ayrılıkçılık değil, birliğe, güçlenmeye yaklaşım gelişir. Demokratik çözümün, tüm Ortadoğu toplumları üzerindeki etkisi bilinmektedir. Şimdiye kadar ki yasaklama politikaları gerçekten zarar vermiştir. Birliğe, güçlenmeye hizmet etmemiştir. Şimdiden bile sınırlı uygulandığında, Kürt sorunun bu yönlü çözümünün; birlik, güçlenme getirdiği, tarihî acıları ve kayıpları bir daha yaşamanın gerektirmediğini ortaya koymaktadır.

Dolayısıyla dil ve kültür özgürlüğüyle, ifade etme araçları önündeki engellerin kaldırılması, sorunun yaşadığı karmaşayı aşmak kadar, birçok yanlışı, korkuyu, dolayısıyla tepkileri de kaldıracak, ayrılık ve zayıflık yönünde değil; birlik, zenginlik ve güçlenme temelinde tarihî çözümü ve gelişmeleri beraberinde getirecektir.

4- Askerî ve Silâhlı Güç Yaklaşımları Çözüm İçin Anlamını Yitirmiş ve Terkedilmelidir.

Tarihsel deneyim kadar, güncel benzer birçok sorun şiddet yaklaşımlarının çözümü ağırlaştırdığını ortaya koymaktadır. Genellikle ilk şiddet patlamalarının sorunu ortaya koymada bir rolü olsa da, uzun süreye yayılma, beraberinde büyük acı ve kayıpları getirmekte sonuçta uzlaşma kaçınılmaz olmaktadır. En son yaşanan Bosna, Kosova daha önceleri Çeçenistan, Filistin ve Salvador benzeri örneklerin şiddetin bir an önce durmasının ve sonuçta barış görüşmelerinin çözüme kavuşturduğunu, çağdaş yolun bu olduğunu kanıtlamaktadır.

Kendine özgü yanları da olsa, PKK'nin önderlik ettiği son isyan olayının da tarihî olarak doksanların başında, demokratik cumhuriyet temelinde barış görüşmeleriyle sonuca gitmesi en doğru yol olacaktı. Doksan üç ateş-

kes denemesi görüşmeyle sonuçlansaydı bu tarihî bir dönemeç olabilirdi. Ondan sonraki karşılıklı şiddet tırmanması, bir tekrar olup beraberinde her iki tarafı da zorlayan, zaman zaman savaş kurallarının ihlâllerine yol açan olayların gelişmesine yol açmıştır. Başsavcılık iddianamesinde bu konuda, gerek silâhsız otuz üç asker olayı, gerekse bazı sivil kayıplarını ortaya koymakta ve fakat üç binin üstünde köy boşaltma, binlerce faili meçhul cinayetlerin kaynaklarını en az resmî Susurluk Raporu kadar ortaya koyabilseydi bir savaş boyutundaki çatışmalar daha objektif izah edilebilirdi. On beş yıllık la, orta boy bir savaşı ifade eder, eylemlerle tam izah edilemez. Kural dışçılık mahkûm ediliyor. Bunu sürekli yaptık. Ama dünyanın benzer yerinde benzer olaylar daha acımasızdır. Bu yıllarda birçok ilçelerde bile yüzlerce sivil ölmüştür. Şunu hep mahkûm etmeliyiz. Hangi taraftan gelirse gelsin asgarî savaş kuralına uymayan eylemlerin olmaması için tüm çabalar gösterilmelidir.

Daha da önemlisi bu son isyan gerçekten tarihî bir aşamayı beraberinde getirebilir. Toplum kesimlerinden uluslararası güçlere ve bizzat taraftarlar, çatışmanın durmasını acilliyet derecesinde görmektedirler. Tüm sorunların demokratik ölçüler içinde çözümü de artık olgunlaşan demokratik cumhuriyetin bünyesinde mümkün olmaktadır. Çatışmalı yöntemlere, herkes gereken dersi çıkardığı için itibar edilmemekte ve gerek görmemektedir. Doğu sorunu da, klasik bir isyan sorunu değil, gerçekten hem demokratikleşmenin bir nedeni, hem bir sonucu hâline gelmiştir. PKK isyanı bunu gerçekten bir anlamda kanıtlamıştır. Son seçim sonuçları bölge halkının demokratikleşme sınavını başarıyla verdiğini ortaya koymuştur. Şiddetle varılacak bir yol kalmadığı gibi, demokratik temelde açılan muazzam bir yeni aşama söz konusudur. O hâlde diyoruz ki, artık şiddet gereksiz, sadece çıkmazı derinleştirdiği, tahribat, acıyı artırdığı sonuçta aynı noktaya gelindiği için bir an önce terk edilmelidir.

Bu konuda pratik yol, PKK'nin hâlen tek taraflı bağlı kalacağını ilân ettiği ateşkesi, daha sorumlu ve güvenceli ilerletmek, ve giderek silâhların sürekli susmasına yol açacak bir aşamaya ulaşmak için, devletin atması gereken bazı adımlar hayatiyet ifade etmektedir. Devlet ve toplum daha affedici ve demokratik ölçülerle yaklaşırsa, ilk tezlerde konulduğu gibi dil ve kültür özgürlüğü ağırlıklı bazı yaklaşımları geliştirirse, gerçekten tarihî bir aşama yakalanır. Bölge halkı, devleti demokratik iradesiyle tanıyıp birleşmeyle artık korku, endişe kalkar. Devletle yabancılaşma dönemi sona erer, benim devletim anlayışı gelişir. İsyan, çatışma zeminleri de böyle kalkar. Aslî kurucu öğelik ve anayasal vatandaşlık, ifade özgürlüğüyle bütünleşti mi, sorun büyük oranda çözüm yoluna girmiştir. Gerisi ekonomik, sosyal planlı çalışmalardır ki GAP'la bu zaten büyük hamle içine girilmiştir.

Tarihî demokratik cumhuriyetin uzlaşma, barış kardeşliği en anlamlı bir biçimde kesinlikle böyle gerçekleşir. Bu çözüm altında isyanların maddî zemini kalmaz. Her tarafta ayrılmak istenilen, isyan edinilen değil, bütünleşmek, birlikte güçlü olunmak istenilen, dışta hiçbir gücün parçalamaya, artık güç getiremeyeceği, yeltenemeyeceği güçlü demokratik cumhuriyet dönemi doğar. Cumhuriyetle demokratik birlik tümüyle isyan döneminin sonu, sürekli barış içinde gelişme ve güçlenme demektir.

5- Başta PKK olmak üzere yasadışı konumda olan birçok örgüt barışla birlikte normal siyasal ve yasal sürece kendini uyarmalıdır

Silâhlı çatışma ortamının ortadan kalkması, yıllardır yasadışı konumda olan birçok örgütü, demokratik ortamla bütünleşmeye itecektir. Özellikle çıkarılacak bir af ve yasal, siyasal çalışmanın önü açık tutulduğunda, demokratikleşmenin daha da kökleşmesine yol açacaktır. Doksanlı yıllarda örgütsel özgürlük ilerleme sağlamıştır. Genel siyasal ortamı, gergin tutmanın anlamsızlığını, son seçim süreçleri ortaya koymuş, toplumun demokratik normalleşme isteği ve tekrar değil, şiddetle çözümlemeyen parti ihtiyacı ortaya çıkmıştır. Kısır yolda inat edenler terk edilmektedir. Bu hem sağ, merkez ve tüm sol örgütler için geçerlidir. Klasik ve fazla demokratik değeri olmayan siyasal çalışma dönemi geride kalmıştır. Bu sol için daha da geçerlidir. Kendini yenileme ve yasallaşma, bununla birlikte toplumun önündeki sorunlara gerçekçi demokratik çözüm projelerini koymakla ortaya çıkma, bunun için kapsamlı ittifakları gerçekleştirme, gelişmenin iktidarlaşmanın kaçınılmaz gereğidir. Klasik söylem, örgüt ve kadro anlayışları toplumun gündemini yakalayamaz. Bu anlamda kendini aşamayan örgüt ve kadro anlayışları kadar, demokratik yenileme, gerçek çözüm projeleri geliştirmeyen siyaset ve örgütler döneminin kapandığı iyi anlaşılmalıdır. Bu yapılmadıkça, ne geçmiş onca değerli miras korunabilir, ne de yeniliklerle geleceğe taşınabilir.

Bu çerçeve PKK için de geçerlidir. Yetmişlerin klasik sağ-sol, faşizm, sosyalizm ve ulusal sorun kavramlarıyla yazılan program, örgüt biçimleri ve eylem anlayışı, aslında doksanlarda masaya yatırılmalı ve dönüşme tedbirleri alınmalıydı. Türkiye genelinde bir demokratikleşmeyle, bölge toplumunun feodal ağırlıklı toplumsal yapısı için daha özgül bir program, özellikle dil, kültür özgürlüklü derinliğine bir demokrasi programı, bunun barışçıl siyasal örgüt yapısı, silâhlı mücadele yerine siyasal çalışmanın yasal biçimlerini ortaya koymalıydı. Tarihî aşama PKK için böyle yakalanabilir, ve kendini acı biçimde tekrarlayan bu yılların şiddetinin önüne geçilebilirdi. Tabiî, bunda devlet yapısındaki çözümsüzlük ve sertlik yanlıları da rol oynadı. Özellikle doksan üç ve doksan altı yılları gerçekten şiddetin ağırlaştığı muazzam kayıp yılları olmuştur.

Yaşadığımız süreç gecikmeli de olsa, PKK açısından yine de sınırlı da olsa barış olanaklarını zorlayarak, şiddette yoğunlaşma ve ısrar yerine devletten karşılık buldukça dolaylı da olsa diyalog ve yukarıda çizilen çizgi temelinde yeni aşamanın temelinde hazırlanmalıdır. Eğer pratik imkânlar, özellikle devlet boyutunda ortaya çıkarsa, yeni bir "Barış Konferansı ve Kongresiyle" buna hazırlık olmalıdır. Gerek bölgede gerek dünyada bu yönlü yoğunlaşan çözüm çabaları da giderek artacak etkide bulunacaktır. Demokratik çözüme ve onun barışına kim fazla direnirse, her geçen gün daha fazla tecrit olmaktan kurtulamaz.

Bu anlamda, gerçekten başta devlet, büyüklüğüne yaraşır bir tavır koymalı. Özellikle onu temsil eden hükûmet, tarihî bir süreçle ve onun sorunlarından en önemli birisini çözmeyle karşı karşıya olduğunu bilerek cesur adım atmayı bilmeli. Yakın tarih bu adımı atamayanların kaybettiğini, çok sayıda hükûmet deneyiminde bize göstermektedir. Çözüm, genel sorunların çözüm anahtarı kadar, tüm toplum kesimlerinin barış, huzur ve temel sorunlarına eğilmenin de en başta gelen koşuludur. Bu dönemde rolünü oynayamayanlar aşılmaktan kurtulamayacakları gibi, tarih de onları affetmez.

PKK, bu anlamda tecrübesinden gereken dersleri çıkararak ve kendini aşma gücü göstererek, demokratik cumhuriyetin temelinde, demokratik birlik, program ve yapısıyla yer almaktan çekinmeyecektir. Yaratıcılığını bu yönlü de gösterecektir. Aksi hâlde, o da marjinalleşmekten kurtulamaz. Bu tarihî dönemi acı, kayıp yılları olarak tekrarlamak yerine, karşılıklı mütevazı adımlarla, onur kırıcı olmayan, hassas dengeleri de göz önüne getirerek, barışa giden yolda dolaylı ve giderek uygun görüşme yollarıyla kazanmak en doğrusudur. Demokratik cumhuriyet sistemi altında barışı gerçekleştirmek, savaştan daha zorlu bir eylem olduğu kadar, daha da yüce ve kazandırıcıdır. Haksızlıklara karşı özgürlük için gerektiğinde eyleme kalkışanlar zamanında barışmayı da kutsal bir eylem olarak bilmeli ve gerçekleştirmelidirler.

16. Kişisel Durumum

Başsavcılığın iddianamesinde kişisel durumuma birçok yönüyle değinilmiştir. Ayrı bir bölüm hâlinde gerek PKK tarihinde gerek isyan, savaş gerçeği içindeki konumumu dile getirmem önem taşımaktadır.

Yoksul, aşiret özelliğini yitirmiş dar bir köylü ailesi içinde feodal değer yargıları güçlü olmakla birlikte cumhuriyetin, başka bir köyde de olsa her gün yayan gidip geldiğim bir ilk okulunda okudum. Çevremiz köyleri yarı Kürt yarı Türk nitelikteydi. Ailem anam tarafından Türkmen diyebi-

leceğimiz bir komşu köy kökenliydi. Türkçe-Kürtçe birlikte konuşulabiliyordu. Köylerimiz arasında herhangi bir millî düşmanlık olmadığı gibi, oldukça ilişkiler dostaneydi. Halklar arasında kışkırtmalar olmadığında düşmanlığın asla gelişmeyeceği örnek diyebileceğim bir kardeşlik ortamı hâlen mevcuttur. Kürt köylerinden daha fazla bana sempatileri de varlığını sürmektedir. Tepkim feodal aile bağlarınaydı. Denebilir ki ilk isyanım bir çocuğun beklentilerine cevap vermekten çok uzak aile ve köy yapısına karşı gelişti. Bunu sanıyorum Türkiyeli bir yazar "İlk İsyan" adı altında bir romanda işlemek istemiştir. Erken yaşlarda aile ile önemli bir kavga ile büyük bir gözyaşı içinde hüngür ağlayarak köyden koptum. Bunda emeğe dayalı yaşamın dışında yaşamak isteyen aile fertlerine tepkinin payı büyüktü. O dönemde beni tanıyan köylüler bir yandan "Karınca ezmez" diğer yandan her yılan bulduklarında çağırdıkları bir "yılan avcısı" olarak tanırlardı. Kuş avcılığı da yapardım. Dağlarda dolaşmak tutkuydu. Şiddetli buğday ekmeği kavgası yapardım. Anamla çelişkiler şiddetliydi. Çok bağımsız ve boyun eğmez bir kadındı. İsyancı yan ondan gelmiş olabilir. Babam çaresizdi. Anam hâkimdi. Fazla aile terbiyesi ve sevgisi görmeden büyüdüm. Kendimi özgür büyütmem ağırlıklı bir yanımdı.

Üniversite son sınıfa kadar ilk ondan aşağı, hiçbir zaman düşmedim. Liseye kadar dinin etkileri vardı. Bu modern topluma karşı kendini tutucu savunmaydı. Yetmişlerde solculuğa ve o dönem Kürtçülüğüne ilgim gelişti. Kişi olarak müminceydim. Burjuva dediğim toplumla da daha çok sosyal bütünlüğüm, yaşamım olmadığı için giderek tümüyle ideolojik çalışmalara verdim. Kısa bir dönem Türkiye soluyla hareket etmemle birlikte ulusal sorundaki yetersizlik nedeni ile Yetmiş üç baharında çok şekilsiz (Kürt gerçeğini araştırma) adı altında diyebileceğim bir gurubun faaliyetine öncülük ederek PKK hareketinin temelini atmada önemli rol oynadım.

Bu bir araştırma ve propaganda çalışması idi. Sığ ideolojik ve tarih bilgileri ile grubun bağımsız gelişmesi bana daha doğru geliyordu. Hem ilkel ayrılıkçı Kürt milliyetçiliğine, hem de şoven Türkiye solculuğu dediğimiz akımlara karşı yoğun bir ideolojik mücadele ile şekillenmeye çalıştık. Türk arkadaşlar da vardı. Haki Karer ve Kemal Pir gibi önderlik düzeyinde katılıyorlardı. Bize göre bu bileşim daha o zaman özgür Kürt-Türk birliğini ifade ediyordu. Büyük ölüm orucu şehidi olarak değerlendirdiğimiz Kemal Pir hep şunu söylerdi "halkımızın özgürlüğünün, Kürt halkının özgürlüğünden geçtiğine inanıyorum" bu hepimiz için her zaman bir slogan olarak kalmıştır. Gurubun ve PKK'nin özünde bu bileşimin payı büyüktür. 1975 ADYÖD (Ankara Demokratik Yüksek Öğrenim Derneği) başkanlığı yaptım. Ondan önce 30 Mart 1972'de Kızıldere'de çatışmada vurulan Mahir Çayan ve On arkadaşının ölümünü protesto için Siyasal Bilgiler Fakültesinde yaptığımız boykot nedeni ile 7 ay Mamak Cezaevinde kaldım.

PKK programını Yetmiş yedide manifestosunu Yetmiş sekizde Mehmet Hayri Durmuş' un yardımı ile kaleme aldık. Yetmiş sekizde Diyarbakır Fis köyünde PKK adı ile partileşmeye karar verdik. Yetmiş dokuz Temmuz başlarında Ethem Akçan'la Suruç üzeri Suriye ve Lübnan'a Filistinlilerin yanına geçtik. İki yüze yakın geri çekilen arkadaşla birlikte askerî ideolojik bir eğitimle Seksen iki yılından itibaren Kuzey Irak'a üstlenmeye çalıştık. Diyarbakır Cezaevindeki ölüm oruçlarının ağır etkisi ile üstlenmeyi artık tamamlayıp Seksen dört eylemliliğine yöneldik.

Kronolojik olarak bu yılları değerlendirdiğimde yaşam çizgime ta köyden beri damgasını vuran fazla tanımlanmamış ama giderek bilimsel olmaya çalışan bir özgürlük anlayışı hâkimdir. Bir halk inkâr edildikçe onurlu yaşamayacağımı âdeta bir Kur'an ayeti gibi inanmıştım. İsyanda inkârcılığın payı belirleyicidir. İlk başlarda inkâr düşünmedim değil. Ama tarih ve toplum bilimlerini araştırdıkça bunun imkânsızlığını gördüm. Diyebilirim ki ya bilimlerin ortaya koyduğu gerçeğin, Kürt gerçeğinin özgürlüğünü sağlayıp yaşayacağım, ya da bu olmazsa asla yaşayamayacağım. Burada salt bilinç değil, katı bir inanç ve irade de oluştu. Özgürlük duygularımın yoğunluğu ile bilgiye susamışlık gerçekten eylemliliğimin altındaki en temel unsurlar olarak görülmelidir. Başka türne bu kapsamda bu eylemlilik içinde rolümü izah etmek mümkündür. Ne de geliştirebilmek. Daha sonra şunu çok açık gördüm ve söyledim: Kürt gerçeği üçte bir hasta, üçte bir delirmiş, üçte bir tutsaktır. Bu özellikler olduğu gibi, örgüt ve eylem yapısına yansımıştır. Ölüm oruçları, kendini yakmalar, binlercesinin bombayı kendinde patlatması intihar eylemleri, yine asla tasvip edilmeyecek sivil kitle hedeflenmesi mevcut toplumsal yapının derin etkisi altında olmak kadar, yetersiz bilinç ve anormal duygu ve iradenin de sonucudur. Sağlıklı bir askerî çizgiye oturtmak için çok büyük çabalarıma rağmen yapının sağlıklı bir meşru savunma çizgisine ancak sınırlı çekebildiğimi belirtebilirim. Aslında öyle inanıyorum ki bu çabalar olmasaydı daha acımasız ve tirajik birçok dehşet diyebileceğimiz gelişmeler, olaylar ortaya çıkabilirdi. İddianame bu konuda eylemlerin altındaki toplumsal ve bireysel yapıyı araştırma gereği duysaydı bu hususları tespit etmekte güçlük çekmezdi. Resim yetmiyor, canlısını tüm yönleriyle masaya yatırmadıkça sağlıklı bir teşhis yapamayız. Giderek tüm eylem yapısını terörizim ve terörist olarak suçlamak çözümsüzlüğü derinleştirir. Gerçekten benim de yaşamımın en acı olaylarıdır birçok yapılan eylem. Ciltler dolusu eleştirilerim var. Ama Kürt toplumundaki hâlen sürüp giden aile kavgalarına bile baktığınızda toplumun nasıl temel teşkil ettiğini, kişiyi etkilediğini görürüz. Bana göre diğer aşiret kavgalarındaki acımasızlıklar ve yine isyanlardaki benzer durumlar yanında kendi rolümü yine en az tahribata yer veren ve kontrol da tutan bir durumda görüyorum. Bu konuda âdeta bir "iç

savaş" yürüttüğümü dikkatli bir PKK gözlemcisi hemen fark eder. Kaldı ki son Bosna, Kosova, hatta çok uygar geçinen İngiltere-İRA, Afrika'da ki katliamlar yanında bizim sorumluluğumuz altında yaşanan gerçekten bir başarı olarak görülmelidir. Örgüt içinde hâkimiyetin gelişmesi ile birlikte bu tür meşru savunmayı aşan eylemler en alt sıraya inmiştir. Eylem yapısından ötürü epey eleştirildiğim için ve sürekli "terörist başı" olarak lanse edildiğimden eylem anlayışımı çok net dile getirmek durumundayım.

PKK öncülüğündeki eylemliliklerindeki sorumluluğum açıktır. Ama benim eylem anlayışımı izah etmeye yetmez. Yaşamımın en zor süreci, genelde isyan, özellikle de militanlık adına ortaya çıkan kişi ve yapıların tahribatını asgarîye indirmek çabalarıydı. Bunu sık şu örnekle dile getirirdim: Çingeneye paşalık vermişler. "O da önce babasını asmış." Yaşanan biraz buydu. Buna "avare, asi çetecilik" de diyordum. Askerî yasalardan siyasî temellerden yoksun, yüzyılların aile, aşiret kavgaları ortamında büyümüş, bir tavuk yüzünden birbirini vurmaya yatkın toplum yapısı, bu kişilik yapısında birleşince kontrolü zor bir durum yaratması anlaşılırdır. Bana göre bu düzeyde bile tutulması önemli bir başarı olarak görülmektedir.

Baştan beri kabul edebileceğim şiddet anlayışı meşru savunma durumunu aşmamalıydı. Doğrudur. Birçok saldırı, intihar eylemini kahramanlık olarak değerlendirdim. Ama hiçbirisinin emrini vermediğim gibi haberim de olmuyordu. Bu tip gelişmeleri de asgarî düzeyde tutmak için çabam sürekli olmuştur. Bu benim için hem ahlâkî hem de askerî bir anlayış gereğidir. Böyle olmadı çünkü kaybedilirdi. Meşru savunma amacımda bana anlaşabileceğim özgürlüğüm tanınana kadardı. Diğer bir anlamda "Ya özgürlük, ya ölüm" "Ya özgürlüğümü verin ya öldürün" biçiminde formüldür. Dışarıya çıkışım, dağlara üstlenme, hep bu anlayış çerçevesinde olmamla bağlantılıydı. Bunun dışında şiddet anlayışı gerçekten bir çılgınlıktır. Bir devlet veya sınırlı özgürlük yolu açıksa orada şiddeti, hatta uygar düzeyi aşan her tür kavgacılık asla meşru olamaz.

Başlangıçta her bakımdan kişi ve kültür, dil inkârına dek baskı ortamı nasıl ki şiddete götürdüyse, özellikle doksanlı yıllara kadar, daha sonra sınırlı özgürleşme olanağı belirince giderek bu benim için anlamını yitiriyordu. Siyasetin daha uygarlaştırıcı demokratik yöntemi etkili olmaya başladı. Doksan üçten itibaren daha sıkça dile getirdim. Şiddeti devletle ulaşılması hâlinde gerçekten bırakmak her geçen gün kendini daha fazla hissettiriyordu. Bunda imkân,olanak azlığından ziyade anlamsızlığı, kadar amaca demokratik siyasetle varılabileceği kanısı temel rol oynuyordu.

Bu konuda en temel eksikliğim ateşkes sürecini derinliğine ve devletin yaptığı hazırlıkları çok iyi görüp değerlendirememe ve böylelikle tarihî bir fırsatı kaçırma olarak değerlendiriyorum. Daha sonraki şiddet süreci hem

çok acılı ve kayıp çok, hem de pek anlamı olmayan bir tekrarlama olarak ve her iki tarafta kontrol dışına taşıp çeteleşme biçimine kayıp ağır tahribatlara yol açması söz konusudur. Bunu fark etmek ve çok yoğun bir çaba harcamakla beraber ancak doksanaltılardan itibaren tekrar devletten gelen dolaylı mesajlarla kontrol altına almaya, ateşkesler biçiminde demokratik siyasî sürece hazırlık yapmaya çalıştım. Tam istenilen düzeyde olmasa da süreci daha kontrollü olarak demokratik çözüme yatkın hâle getirdiğimi belirtmeliyim.

Kişisel düzeyde yine dikkate alınması gereken temel bir çalışmam, PKK'nin yetmişler dünyasından kalma program ve propaganda tarzını doksanlı yıllardan itibaren değiştirmeye ve aşmaya ilişkin çabalarımdır. Resmî olmasa da fiilî olarak Türkiye genelinde demokratikleşmeyle bağlantılı, Kürt toplumunun artık feodal koşulları demokratik iradesiyle aşabileceği ve böylelikle demokratik birlik çözümüne yaptığım vurgulardır. Bunu ilgili devlet kuruluşları gayet iyi bilmektedir. Kürtler açısından en iyi özgür ve bağımsızlığın ancak demokratik cumhuriyet koşullarında söz konusu olabileceği çok kapsamlı dile getirilmiştir. İddianame'de "Bağımsızlık ve özgürlük" kavramları ayrı devlet anlamında değerlendiriliyor ki buna katılmıyorum. Son dönem değerlendirmelerinde içeriğini de açarak bunda amacımın daha çok özgür birey ve toplum olduğu hatta Kürtler'in ayrılması hâlinde eskisinden daha ağır bir kölelik ve bağımlılık içine girebilecekleri, iç ve dış koşulların buna zorlayacağına dolayısıyla Türkiye ile ve demokratik cumhuriyet ile tıpkı 1920'lerdeki ulusal kurtuluş sürecinde olduğu gibi pratik olarak daha bağımsız ve özgür olmanın mümkün olduğunu açıklıyordum. Birçok yazılı değerlendirmelerimde bu hususlar mevcuttur. Ayrıca bağımsızlığı düşünce, irade boyutuyla daha çok kullandım. Bağımsızlığı ve özgürlüğü olanların birleşebileceği ve bundan güçlü birlikler doğabileceğini hep vurguladım. Zoraki kölece birliklerin her zaman zayıf düşüreceği ve ayrılık, isyanlara yol açacağı sayısız örneklerden bilinmektedir. Esas amacının Cumhuriyet' in kuruluşundaki gönüllü birlikteliğin yani ana kurucu üye olmanın gereklerini, geçmiş ne kadar ağır sorunlara yol açmışsa da çağdaş çözümlerin ışığında gözden geçirip, demokratik cumhuriyet aşamasında yenilemek, demokratik birlik çözümüne götürmekti. Son dönem yoğunlaşmalarım hem dünya deneyimleri, hem Türkiye tarihî açısından bu yönlüydü. Bu savunmada, zor koşullarda ve fazla kendimi toparlayamasam da dile getirdiğim ve tarihî bir çözümü getireceğine inanarak ortaya koymaya çalıştığım gerçekler de bu çabalarımın sonucudur.

Tüm bu özlü gelişmelerden sonra gerek silâhlı mücadelenin sona erme ve gerekse PKK'nin kendini bu sürecin demokratik cumhuriyet gereklerine göre gözden geçirme ve yeniden yapılanma önerilerimi de dile getirdim.

Eğer devlet bünyesinde de direkt ve dolaylı bir yanıt gelinmesi hâlinde bu yönde hazırlıklı olma hatta bunu bir "Barış Kongresi"ne kadar taşırmanın göz önüne getirilmesinin ihmal edilmemesi gereğini belirttim. Bu aşamada kapsamlı bir barışı; tarihî gerçeklik kadar güncel dünya gelişmelerine bakarak en önemli görev olarak gördüğümü iki yüzyıla yakındır gerek devletin iç bünyesinde gerek Kürt isyancılığında yaşanan ağır çatışma, şiddet sürecinin artık büyük bir toplumsal konsensüs, yeniden düzenlemeyle en anlamlı siyaset olduğunu buna da ancak demokratik sistem altında ulaşacağına dair bilinç ve kanaatlerimi kesinleştirdim. 21. Yüzyılın bu anlamda bir barış yüzyılı olması gereğini ve dileğimi, umudu güçlü bir biçimde hep vurgulamaya çalıştım.

Yine İddianame'de belirtilen Marksist ideolojik yaklaşım açısından da vurgu yapmam gereken önemli hususlar vardır. Yetmişler dünyasına hâkim reel-sosyalizme eleştirisel yaklaşmamla beraber, etkisi altında kalındığı, özellikle sosyalist demokrasiye ulaşmada eksik kalındığını giderek görüp eleştirdiğim bir hususdu. Dogmatik yaklaşımla birleşince önümüzdeki sorunlara yaratıcı yaklaşımların şansı azalıyordu. Sovyetlerin çözülüşünü buna bağladım. Hatta önce gördüm ve sosyalizmin yıkılışı değil, demokratikleşememesinin sonucu olarak değerlendirdim. Türkiye solunun çözülüşünü de bu geleneğe bağladım. Bu yönlü kapsamlı değerlendirmeleri yazılı olarak da gerçekleştirdim. Dolayısıyla PKK bünyesindeki etkilerini aşma çabalarını hep göz önünde bulundurdum. Programında ki klasik yaklaşımların tarih ve güncel gelişmelerle zorlandığını ve aşılması gereğini, ihtiyacını hep duydum.

Sosyalizmin kendi demokratik anlayış ve pratiğini sergilemekle tekrar temel toplum ve çağ sorunlarına yanıt olabileceğine inancımı koruyorum. Ama gerçekten bu köklü bir yenilenmeyi gerektirir. Reel-sosyalizmin ağır tahribatlarını aşmadan, ne Rusya'da olduğu gibi uç bir kopuş, ne de yüzeysel bir eleştiri demokratik sosyalizme ulaştıramaz. Kapitalizmin bile o kadar eskimesine rağmen kendini demokratik ölçülerde yenileyebilmesi, gelişme ve yaşayabilmesinin özüdür. Bunu sosyalizmin geliştirememesi çözülüşü kadar hâlen güçlü bir çıkışı sağlayamamasının da nedenidir. Türkiye'de bunu çok daha somut görmek mümkündür. Aslında toplum için vazgeçilmez bir ihtiyaç olan demokratik sosyalizmin gelişmemesinin Türkiye'nin toplumsal sorunlarının bu kadar ağırlaşmasında rolü çok önemlidir. Sağ yaklaşımların sorunları nasıl ağırlaştırdığı yine ortadadır. Önümüzdeki dönemde Türkiye'nin temel sorunlarının bu ara Kürt sorununa demokratik bir yaklaşımı pratikle birlikte başarıyla yerine getirdiğinde sol ihtiyaç olma özelliğini kazanacak ve demokrasinin onsuz yürüyemeyeceğini kanıtlayabilecektir. Buna inancımı koruyorum ve özgür birliktelik bunu gerektirir.

Yurt ve yurtseverlik yaklaşımımı dile getirmek durumundayım. İddianamede 125. maddeyle yargılanmam, bunun da vatana ihanet, ayrı bir devlet kurma suçlaması olduğu göz önüne getirildiğinde önem taşır. Ya özgür vatan, ya ölüm sloganını anlamlı buluyorum. Burada özgün olan, ulusal kurtuluş ve cumhuriyetin kuruluşundaki ortak vatan ve devlet kavramını özgür yurttaş ve toplum bilinci hâline gelememesidir. Özellikle Kürtler için en büyük eksiklik gerek kendi doğdukları ana coğrafya, gerekse bir parçası oldukları tüm Türkiye'yi vatan olarak görme duygu ve düşüncelerinin zayıflığıdır. Bu üzerinde oynanmaya müsait bir durum yaratıyor. Ayrı bir Kürdistan kavramı bunun sonucudur. Doğrusu ortaya konulmazsa tehlikelidir. Dolayısıyla geçirdiğim mücadele tecrübesinin bir sonucu olarak tıpkı çok milliyet kökenli ülkeler örneği ABD, İsviçre ve benzeri gibi ister tek bir resmî ulusal [dil] kullanılsın, ister birden çok dil kullanılsın milliyet ayrımına bakmaksızın tek ortak vatan ve ulus kavramına ulaşmak önemlidir. Türkiye için bu yaklaşımın demokratik çözüm için temel alınması gereği açıktır. Şimdiye kadar eksik olan demokrasi boyutuydu. Çağdaş vatan kavramı tüm birey, dil, kültürler için özgürlük gerektirdiği gibi, özgürlük olunca vatanın bağımsızlığı da o oranda güçlenir. İkisi Türkiye'de sanki çelişkiymiş gibi, birbirini zayıflatacakları sanılmıştır. Bu temel bir yanlışlıktır. Aşılması gereken en önemli bir demokratik sorundur. Buna kapsamlı bir çözümle ulaştığıma inanıyorum.

Aynı husus bağımsız devlet kavramı için de geçerlidir. Biz başlangıçta devlet ne kadar bizimdir, değildir düşüncesine ulaşmadan bir kişiye, bir gruba bakıp en sert suçlama yöneltmekle dogmatizme düştük. Bu siyasî düşünce ve eylemimizi de etkiledi. Daha bilimsel baktığımızda karşı çıkmamız gerekenin devlet değil, onun oligarşik temsili olduğu, bağımsızlık için yıkmak değil, demokratikleşmesinin temel alınması gerektiği, yine parçalamanın değil özgür iradeyle birlikteliğe çalışmanın hem gerçekçi, hem demokratik bir görev olduğunu bu süreçte kapsamlı bilince çıkardığımı belirtebilirim. Türkiye'de solda zayıf olan, çok yanlışlık içeren vatan ve devlet kavramları ve somut gerçekliği konusunda önemli bir yoğunlaşmayı yaşadığımı, bunun pratikleşmesinin önemli sonuçlar doğuracağına inanıyorum. Özellik gerek solun, gerekse Kürt milliyetçiliğinde mevcut bu yönlü yüzeysel ve yanlışlık içeren bu yaklaşımlar aşılmadığından sadece sorunları ağırlaştıracakları, dolayısıyla alternatif oluşturamayacakları kanısındayım. Zaten gittikçe marjinalleşmeleri de bunu göstermektedir. Sağ oportünistçe ve politik yararlanma anlamında daha çok devletçi ve vatancı geçindiği için güçlü olabilmiş, kalabilmiştir. Fakat bu kesiminde özgür vatan ve bağımsız devlet konusunda bütünleyici olmaktan uzak, ayrımcılığı körükleyen karşı yaklaşımlarında da ciddî tehlikeler mevcuttur. Bana göre Türkiye de doğru bir bütünleyici vatan, ulus devlet anlayışına

ulaşmak önemli bir ideolojik sorun kadar, siyasî kültür sorunudur. Kendi payıma bütünleyici, demokratik, tüm siyasî anlayışlara temel teşkil edebilecek kavram gücüm ve siyasal yaklaşımım savunmamda esas itibarı ile konulmuştur. İleri bir aşamayı teşkil edeceğine ve önemli gelişmeleri doğuracağına inanıyorum.

Dış güçlerle bu çerçeveyi aşan ilişkiler içinde olmam yapım gereği mümkün değildir. En büyük ispatı dost geçinenlerin en aşağılık bir komployu benim için ortaya koymalarıdır. Bir kukla olsaydım düşmanı çok olan Türkiye için herhâlde beni kullanmayı dolayısıyla saklamayı bilecek güçteydiler. Tam tersine uzun vadeli, Türkiye aleyhinde kullanamayacaklarını bildikleri için uluslararasında hiçbir hukuk ve insanî ölçü tanımadan ve daha çok da Türkiye ile çatışmamızı körüklemek için beni kabul etmeme ve teslim etme oyununun oynadılar .Tüm Türkiye dışı pratiğim dile getirdiğim "özgür vatan ve demokratik cumhuriyet" amacımla sıkı sıkıya bağlantılıdır. Her şeyini bu temelde ortaya koyan, kişiliğini özgür vatan ve demokratik birlik için katık eden biri olduğum tartışmasızdır. Ve tarih her geçen gün bunu kanıtlıyor ve kanıtlayacaktır.

Kişilik çizgimi; olayların en önemli siyasal, eylemsel gelişmelerin görüntüsü altında ne anlama geldiğini sorguladığımda yaşananın tarihsellik kadar çözmeye çalıştığı toplumun bilince, iradeye ve eyleme katması olarak da değerlendirilebilir. Yüzyıllarca birikmiş sorunlar altında ne kendini yaşayabilen ne de dayatılanı özümseyebilen marjinal hasta bir toplumun çare arama gerçeğidir. Çağa ulaşmanın inanılması güç öyküsüdür. İsyandaki en büyük acıyı şahsımda yaşadığımı, tüm tarihin suçlarının günümüzün her düzeydeki sorunu olanların yapmaları gereken görevlerinin sırtıma yıkılmasıdır. Büyük bir insafsızlıkla karşı karşıya bulunduğum açıktır. Şu soruları sormak hakkım; tarihte tüm isyanların sorumlusu kim? Dünyayla ters, hep sorunlarını ağırlaştıran kim? Sorunların bastırılıp örtbas edilmesi nerede çözüm anlamına geliyor? Dilini bile konuşmaktan yasaklanmış eşi görülmemiş bu toplumsal gerçekten kim sorumlu? Devlete ve kardeş topluma tarihî olarak çok verip sonuçta kendini inkârla karşı karşıya bulan kim?

Benim tüm yapmak istediğim bu sorunların yanıtını verebilmekti. Yaşanan isyan bu yanıtların birkısmını vermiştir. Toplumsal sorunlar da zamanında çözümlenmezlerse irin kaplarlar. İrin patlamış, bünyesel olduğu için her kesime acı vermiştir. Hak etmezse bile vücudun sağlam parçaları irin bağlayan kısımdan ötürü acı duyarlar. İsyan patlatma bu işin yarısıdır. Şimdi yapılması gereken bundan sonraki yarayı ilâçlayıp bağlamadır. Bunun adı da toplumsal barıştır. Bunun en derinliğini farkında olan ve kendini sorumlu tutan da yine kişiliğimdir. Kişiliğimin derinliğinde; ihtiyacını

duyduğum barış kişiliğini çok yönlü çözümlediğime inanıyorum. Teorik ve siyasî boyutları kadar kapsama ve amaçları üzerinde sürekli yoğunlaşıyorum. Devlet ve tüm toplumun kesimleriyle en çok paylaşmak istediğim barış yoğunlaşmamdır. Bu yönlü yapabileceklerimin tarihsel ve toplumsal boyutta olacağından kuşkum yoktur. Özgürlük temelinde devlet ve toplumla yeniden bağlanmanın, uzlaşmanın tarihî temeli doğmuştur. Demokratik cumhuriyet bunun çerçevesidir. Eğer fırsat bulabilirsem bundan sonra en büyük tutkuyla sarılacağım çaba temsil etmeye çalıştığım toplumun özgür yurttaş ve halk olarak cumhuriyetle demokratik birliği, barışı ve kardeşliği olacaktır.

17. Sonuç

Demokratik Birlik Cumhuriyetin yeni tarihsel adımıdır

Cumhuriyet Başsavcılığı, başlangıçtaki program ve geniş açıklamalara dayanarak, sonuçta ayrı bir devlet kurma sonucuna varsa ve benim her şey "Bağımsızlık ve Özgürlük" içindir sözümün bundan başka bir anlam taşımadığını belirtse de bu tarihsel tecrübeyi en sorumlu yaşayanlardan biri olarak bu savunmamda demokratik birliğe götürmeyi amaçladığımı ortaya koymaya çalıştım. Elimde yaptığım konuşma belgelerim olmasa da, tek taraflı ateşkes süreçlerim ve dolaylı diyaloglarda, bunu açık olarak dile getiren, bağımsızlık ve özgürlüğün hem birey için hem halk, toplum için koşullar gereği, ancak Türkiye'nin bütünselliği ve cumhuriyetin demokratik yapılanması içinde gerçekleşebileceğini belirttim.

Bilimsel ölçüler içinde bakıldığında, dört taraftan kabul edemeyecek komşularla çevrili, ağırlıklı olarak dağlık bir coğrafyada, ekonomik, sosyal, kültürel ve siyasal olarak çok bölünmüş, ağır feodal değer yargılarıyla ve daha bir alfabeye bile sahip olmayan, nüfusun daha büyük kısmı metropollerde çalışan Kürt toplumu için devlet iddiasında bulunmak bu nedenlerle gerçekçi olamaz. Kaldı ki gerek son iki yüzyıllık tarih tecrübesi ve en son PKK isyanı mevcut askerî güç dengesi altında da ayrılık yönünde sorunun daha da ağırlaşacağını ortaya koymuştur. Bu yöntemle taraflar zorlanır, büyük acı ve kayıp yaşarlar. Ama ne ayrılma gerçekleşebilir, ne de sorun yok edilebilinir. Hastalık daha da ağırlaşarak devam eder. Hastalığı ne hastayı yok ederek tedavi etmek mümkündür, ne da ana öğesi olduğu bütünden, yani devletten ayrılmakla parça tedavi şansına sahiptir. Doğrusu, çürük olan kısımları, bunlar devlet bünyesindeki demokratikleşmeyen, özgürlükler önünde engel teşkil ettiği, en üst devlet yetkilileri tarafından da dile getirilen yasaların, eskimiş kurumların, korkuya, inkârcılığa dayalı yaklaşımların aşılmasıyla; bölge halkının yaşadığı feodal toplum

yapılarının-aşiretsel, şeyhlik, ağalık- devletten duyulan korkunun aşılması, özgür birey ve toplum temelinde gerçek bir anayasal yurttaş olarak cumhuriyetle demokratik birlik içinde bütünleşmenin sağlanmasıdır.

Gerek yaşadığımız yakın tarih içinde bu en ağır isyan tecrübesi ve gerekse de dünyada yaşanan çok sayıda deneyim çözümün bu yönlü demokratik sistem içinde araması gerektiğini, bastırmada ve direnmede ısrar etmenin çıkmazı derinleştirmekten öteye sonuç veremeyeceğini göstermektedir. En son yaşanan Kosova sorununda da doğrulanan uzlaşma gereğidir. Savunmamda da çok yönlü açıklamaya çalıştığım gibi örgütlü ve eylemli hareketimiz programsal ve açıklamalarıyla ayrı bir siyasal yapılanmayı başlangıçta daha çok dile getirmişse de tecrübenin kendisi doksanlı yıllardan itibaren özgür birlikteliği yoğun dile getirdiğimizi, halk olarak bağımsız olmanın en pratik yolunun, Türkiye'nin ülke ve devlet bütünlüğü içinde mümkün olabileceğini, bunun için demokratik sistemin çözüm gücünde olduğunu ısrarla vurgulamaya çalıştık. Devletin bu konuda sonuçta bu yargıda karar kıldığımıza emin olduğuna, bunu bildiğine de inancımı belirtiyorum. Mühim olan söz düzeyi, hatta program ve ilkeler değil, ilke ve programlarında bağlı olması gereken yaşam ve mücadele gerçekleridir. Hayat ve mücadele bizi "kölece, inkâr edilmiş olarak yaşamak istemiyorsan, özgür birliktelik içinde yaşamayı bileceksin" sonucuna götürmüştür. Bundan asla kuşku duyulamaz. Kaldı ki dünya gerçekliğinde çok sayıda benzer sorun ayrılıkçı iddia içinde ortaya çıksa da, birlikte yaşamanın daha doğru ve güçlü birliktelik ve zenginlik anlamına geldiğini ortaya koymuştur. Birlik yönündeki eğilim ayrılık yönündekine baskın çıkmakta ve dünya çapında bölgesel birliktelikler, ekonomik, kültürel ve siyasal olarak sürekli gelişme göstermektedir. Kısaca dünya çapındaki eğilim de bizi özgür, demokratik birliğe zorluyor. Amacımız tarihsel düşmanların bile bu yönlü uzlaşmaya gittiği bir dönemden geçiyoruz.

O hâlde tarihlerini ağırlıklı olarak birlikte yapmış, en kritik ölüm-kalım süreçlerinde ortak tehlike ve düşmanlıklara karşı birlikte karşı koymuş, çok yoğun iç içeliği yaşayan halkımızın toplumsal gerçekliği içinde sorunları görmemek, özellikle gelişen demokratikleşmede anayasal ifadeye kavuşturamamak, kavuşturulsa bile özgürlükler ve eşitlikler önündeki bazı engelleri kaldırmamak, toplumsal sorunları ağırlaştırdığı gibi bazen en sert acımasız eylemlere ve sonuçlarına götürebilmektedir. Ortak kurucu üye diyeceksin, diğer yandan dünyada görülmemiş dil yasağına gideceksin.

Bu acı gerçeğimizi çarpıcı izah etmeye yeter.

Varılan en önemli sonuç, artık tarihî olarak isyanlar dönemi sona ermiştir veya ermek zorundadır. Ama bunun için, Türkiye Cumhuriyeti'nin tarihî demokratik laik hareketlenmesi başarıya gitmek zorundadır. Demok-

ratik cumhuriyet sisteminde şiddete yer olamaz. Sorunların çözüm dili isyan veya devrim olamaz. Barış içinde anayasal evrim yolu geçerlidir. Yirminci yüzyılın sonu bunu böyle emretmektedir. Tarihin bu topraklarda bütünlük içinde, özgürce yaşama iradesini saygıyla karşılamak tüm toplumun kutsal barış ve büyük gelişme yoludur.

Bu çerçevede, doğuda ki halkımıza, Kürt halkına düşen; kendi içindeki yoğun demokratik toplum olma ihtiyacıyla bunu devletle yeniden demokratik birlik içinde birlikte yürütmektir. Çürümüş feodal değer yargıları ve kurumlarını aşmak demokratik cumhuriyetin çağdaş özgürlük ve eşitlik ölçüleriyle aydınlanmak irade kazanmak ve böylelikle gerçek kurucu öğe olmanın anayasal yurttaşları, toplumu olmak tarihî görevleridir. İsyanlar tarihi sona ererken, açılan dönem büyük iç demokratikleşme ve bunu cumhuriyet ilke ve kurumlarıyla yine demokratik ölçülerde birleştirmedir. Bu yavaş yavaş ilerleyecek bir reform yoludur ama sonuçları hep geliştirici, güçlendirici olacaktır. Tarih tecrübemiz ve gerçeklik başka yolun olmadığını, olsa da acı ve kaybın derinleştirdiği çıkmaz olduğunu ortaya koyuyor. Burada artık kim haklı, haksızdan, kim çok kaybetti, ettirten, kim çok güçlü ve zayıftan çok karşılıklı tarihî ve toplumsal temeli olan, birlikte özgürce, kardeşçe yaşamı paylaşmanın demokratik ölçülerini ortaya koymak, belirlemektir. Demokrasimizi birlikte kurmalı, geliştirmeliyiz. Cumhuriyetin kuruluş ve korunmasında emeği geçen tüm şehitleri, şehitlerimiz bilmek, kurucusunu minnettarlık ve saygıyla anmak, bayrağını gururla selâmlamak bunun için esastır. Ama yaşayan nesiller olarak çağdaş görevlerimize sahip çıkmak. Aslında yapmak istediğimiz buydu. Doğudaki ağır geriliği, cahilliği, köleliği, ilerleme, aydınlık ve özgürlükle aşmak istiyorduk. Bu bir cumhuriyet görevidir. Özün bu olduğundan kuşku duyulamaz. Ama şu paradoksa bakın ki şekli bir hukuk çerçevesinde cumhuriyete karşı en büyük suçla yargılanıyoruz. Bu bir talihsizliktir. Özümüzün ifadesi değildir. Tarih, bu eylemin cumhuriyetin kurucusu ama çürümüş, hastalıklı bir öğesini sağlamlaştırma ve iki ayağı veya en sağlam kılınması gereken bir parçasının sağlık ve gücüne kavuşma hareketi olduğunu gösterecektir. Atatürk de cumhuriyeti, hem de, görevi devraldığı saltanata karşı, idam hükmü altında kurmuştur. Yıktığı devletin özü değil, çağa yanıt vermeyen saltanat ve hilâfet biçimidir. Yanlış anlaşılmasın, büyüklük iddiasında değiliz. Ama şu iddiayı kesinlikle baştan beri taşıyorum, taşıyoruz: Karşı çıktığımız, cumhuriyetin özü değil, onun genelde tüm Türkiye'deki oligarşik-demokratik olmayan yanıyla, doğduğumuz toplumun bağrındaki feodal inanç değer yargıları ve yapılarıdır. Bunun sonuç hedefi demokratik cumhuriyettir. Onun anayasası altındaki gerçekleşmesi gereken özgür yurttaş ve toplumudur. Cumhuriyet bu eylemle ancak büyük güç kazanır. Çağdaşlık görevinden anladığımız buydu: Yapmamak cumhuriyeti saygı-

sızlık olacaktır.

İdeolojisi, programı, eylemi, karşıt gibi gözükse de eğer büyük bir savaşımının sonucunda inanç ve kararlılıkla ve pratik kanıtlanmasıyla bu aşamaya gelmişsek, buna saygı göstermeliyiz. Gerekirse insanlar büyük hata ve yanlışlıklarından ders çıkararak da doğruya gelebilirler. Tarih ve toplum zaten çoğunlukla böyle yürür. Hiç yanlış yapmadan düz yolda dosdoğru yürümek ancak Allah'a mahsustur. Peygamberlerin bile hata ve yanlışlık yapmaktan uzak olmadıkları kendi ifadeleridir. Bizim de, benim de birçok yanlışlıklarımız oldu. Bunlar büyük acı vermiştir.

Savunmamda özce bunları da gösterdim. Ama bunlardan dönüş iradesine de sahip olduğumuzu da inançla ve kanıtlarıyla ortaya koyduğumuz da bir gerçektir. Yasalar açısından belki bu bizi aklamaz ama tarih ve toplumun aklayacağına inancımız da kesindir. Demokratik bir toplumda yetişmiş ve büyümüş olsaydık, hiç böyle bir isyan olur muydu? Kendini bile yasaklamış bulan, ağzından çıkan sözü ana dilinden suçluluk telâşı ile gizlemeye çalışan bir insandan her şey beklenir. Bun iyi görmek gerekir. Çağdaş uygarlıkta benzeri olmayan bir durumu bahane göstermiyor mu? Şunu ısrarla anlatmak istiyorum; kendimi bile tanımaktan korkarsam cumhuriyetten ve tüm yasal nizamını nasıl tanıyacağım, nasıl çağdaş olacağım? Yaşadığım halk gerçekliği bu. Hatta bir alternatif olarak ezici birkısmı Türkleşmemişse bu halkın suçu olamaz. Kaldı kı bu yöntemin de çağdaş olmadığı, böyle zorla yürüyemeyeceği de ortaya çıkmıştır. O hâlde hata ve yanlışlıklar karşılıklı büyümüş ve acımasız hükmünü bu son isyanda okumaya çalışmıştır. Eğer irademizi kaybetmemişsek ders çıkarma diye bir sağ duyu ve birbirimizi gerçek çağdaş ölçülerle kabul edeceksek, yeniden vatanımız ve cumhuriyetimiz temelinde bunun ancak demokratik sistem içerisinde artık asla şiddete başvurmaksızın özgürlük ve eşitliğin önünü açarak başvurmamız gerektiği en temel görevimizdir. Hepimizin, tüm tarafların en başta şehitlerinin bir damla kanı ve çektikleri tüm acı ve verdikleri kaybın karşılığı bir daha sarsılmaz bilinç ve özgür iradeyle kurulmuş kutsal birliğimiz olmalıdır. Bu bize hayal gibi gelmemelidir. Açalım tarih sayfalarını, tüm anlamlı birliklerin böyle kurulduğu görülecektir.

Bu yargılamaya, tüm bu gerekçeyle tarihî bir toplumsal yargı olarak görüyorum. Cumhuriyetin, zamanında yerine getirmemiş görevlerinin yığıla yığıla biriktirdiği ağır bir sorununun, Doğu, Kürt sorunun son patlak vermesini yargı huzuruna getirilmesidir diyorum. Sayın yargıçlar, şüphesiz yasalara bakarak değerlendirecek ve karar verecekler. Ama tarihsel ve toplumsal arka bahçesi böyle olan bir sorunu, benim hukuk açısından fazla savunma gereği duymamamı anlayışla karşılamalıdır. Sayın savcılarımızdan da bunu bekliyorum. Gerekirse avukatlarım meslekleri gereği hukukî

boyut ağırlıklı savunmayı da yapacaklar ve yapmalıdırlar, derim. Tüm gücümle yapmaya çalıştığım sorunun asla bir daha şiddetin diline başvurmadan çözüme götürülmesidir. Savunma gerekçem ve tezlerimi ağırlıklı bu yöne bilinçli verdim. Çünkü hiç ölmeyen topluma ve onun yüceltilmesi gereken ifadesi olarak devlete saygın ve bağlılığımın gereği budur. Vatana ihaneti asla ağzıma bile almam. Olsa olsa onun Misak-ı Millî gereklerini çağdaş ölçüler içerisinde yerine getirilmesi yani büyütülmesidir. Savunmamın bu anlamda en büyük ifadesi Misak-ı Millî'nin başlangıç ilkeleri ile özellikle Kürt halkına neyi söylemişse, cumhuriyete nasıl kurucu bir halk olarak katılmışsa onun gereklerinin yerine getirilmesi gereğidir. Misak-ı Millî'nin dışında kalan parçalardaki Kürt-Türkmen topluluklarına en azından yaşadıkları devlet içinde soykırıma uğramadan demokratik kimlikleriyle yaşamalarına Türkiye Cumhuriyetinin yardımı hem ahlâkî hem siyasî bir görevidir, diyorum. Bu başka devletlerin iç işlerine karışma değildir. Tarihî ve insanî bir yaklaşımdır.

Bu savunmamla daha da açıklığa kavuşturulduğuna inandığım ülke bütünlüğü ve devletin bağımsız varlığıdır. Bunun özünün demokrasinin oturtulmasıdır. Bu anlamda tarihî bir hizmetin gereklerini yerine getirdiğime inanıyorum. Tüm Türkiye'de olduğu gibi Kürtlerin yoğun yaşadıkları her yerde yapmaları gereken büyük demokratikleşme çabalarıdır. Bundan sonuç alınabileceğidir. Ekonomik ve sosyal-kültürel gelişmenin demokratik siyaset altında cumhuriyetle hep güçlenen, zenginleşen bir birliğe götüreceğidir. Bu yaklaşımın değerinin gerçekçi ve başarıya götüreceğini büyük inancımı belirtmeye çalıştım. Yine savunmamla soruna şiddetle yaklaşımın tarihî anlamı kalmadığını bunu tekrarlamanın ağır bir sorumsuzluk olacağını bunu önlemek için büyük çaba içinde olmaya çalıştığımı, daha çalışmam gerektiğini, hatta tek yaşam gerekçemin, barış evresini yakalamak olduğunu belirtme kararlılığımı ortaya koymaya çalıştım. Barış eğiliminin savaştan da zor ama daha anlamlı ve kazandıracağına dair inancımı belirttim. Bu yönlü büyük çaba içinde olmam bundan sonra tek temel gayem olacaktır. Bunu örgütsel güçler de dair tüm halkımıza taşırmanın en temel görevim olduğunu tamamen bilincindeyim. Her savaşın bir barışı olduğuna bunun için de demokratik cumhuriyetin, özgür barış anlamına geldiğine çözümün bu çerçevede gelişeceğinin inanç ve kararlılığı içindeyim.

Bu isyana öncülük eden PKK'nin artık bu dönemi aşarak demokratik sistemin ölçüleri içinde yeni program ve yapılanma ile yasal ve siyasal sürecin gereklerine dönüşüm hazırlıklarına yönelmesinin gereğini vurguladım. Kişiler kadar, örgütlerin de tarihî sürece cevap verdiklerinde yaşama şansını ve başarısını ortaya koyacaklarını aksi hâlde gerilemekten ve aşılmaktan kurtulamayacaklarını belirttim. Savunmamı aynı zamanda PKK'nin varlığını barış ortamına göre dönüşüm ve gerektiğinde devletinde

açık olması hâlinde, bir "Barış kongresi" ile vurguladım.

Görülüyor ki, savunmam iddialara tek tek yanıt vermekten çok olası bir çözüme katkı sunmaya yöneliktir. Geçmişi çözmek kadar, daha çok ortak yaşamanın demokratik kurum ve tecrübeleri ışığında yine tarih ve güncel gerçekliğimiz içinde bir yanıt aramaya çalıştım. Bugünün büyük demokratik hareketlenmesi için de hem buna neden hem de sonuç olarak, demokratik çözüm tarzının ülkenin bütünlüğünü ve cumhuriyetin gücünü sadece korumakla kalmayacağına, güç vereceğine özellikle vurguladım. Özgür bilinç ve iradeyle kurulan birlikteliklerin en sağlam birliktelikler olduğunu, cumhuriyet ile demokratik birliğin, her tür ayırımcılığa karşı da en sağlam güvence olduğunu da belirttim.

Cumhuriyet tarihinin bu en zor sorunu çözümlendiğinde Türkiye'nin iç barışından aldığı güçle bölgede lider bir ülke olarak hamle gücüne kavuşacağı kesindir. Ortadoğu'da liderlik dönemi Orta Asya'dan Balkanlar ve Kafkaslara kadar etkili olma anlamına gelecektir. Demokratik sistemin çözüm gücü, başta barış olmak üzere, birçok çelişki ve sorun olan bu bölgelere haklı bir müdahale ve desteğin verilmesi ve istenmesine de yol açacaktır. Bu, aynı zamanda gelişmiş ekonomi ve kültürel gelişmenin de taşırılarak zenginleşmeye yol açacaktır. Türkiye iki binli yıllara bu perspektifle girmektedir. Kürt sorun ayak bağı idi. Çözümü ile muazzam güçlenmesi ardında tarihî dönemeci başarıyla yakalaması demektir. Eğer, dış oyunlardan bahsedeceksek, temel amacın bu dönemeçte yüz geri yapmak istedikleri ve Kürt sorununu da araç olarak kullanmakla bunu başaracaklarına inandıklarıdır. Tarihin her kritik döneminde bu oyunlar oynanmak istenmiştir. Çözümsüz kaldığında başarıyla oynanmıştır da. O hâlde, görev, sorunu kendi ellerimizle çözmek, oynamak isteyenlere karşı kendi güçlü silâhımız hâline getirmektir. Savunmamda bunun hem oldukça mümkün hem tek çaremiz olduğunu ortaya koydum. Bizzat tecrübemiz buna en iyi kanıt oldu. O hâlde ilk defa özgür irade ile gerçekleştireceğimiz bu kardeşlik çözümü yeni bir tarihî süreç olacaktır derken haklıyız. Bu yargılama cumhuriyet tarihinin en önemli barış davası da olmalıdır. İsyanların getirdiği tüm acıları, korkuları ve gerilikleri bu davanın bir kilometre taşı olarak geride bırakması, demokratik sistemin gerçekleştireceği barışı ile mümkündür. Kendi yargılanmamı onurlu barışın gerekçesi yapmak en temel demokratik idealimdir. Savunmam temelde bu amacımla bağlantılıdır, ve en doğrusu da budur. Bu ülkeye ve tüm halkımıza borcumuzu da bundan daha değerli hiçbir şey ile ödeyemeyiz. Adil ve onurlu bir barış olmadan ne ülkede ne de dünyada yaşamın hiçbir anlamının olmadığı derin bilinciyle bunu herkesten önce gören ve slogan hâline getiren Mustafa Kemal Atatürk'ün "Yurtta Barış Dünyada Barış" ilkesi de daha çarpıcı yaşam ifademiz olmaktadır. Kurduğu cumhuriyetin ancak demokratik esaslarda barışı getireceğine ve

bunun da dünya, bölge barışına en büyük hizmet olduğuna inanıyoruz.

Sayın yargıçlar, başsavcının iddianamesindeki hususlara bu tarz yanıt verme ile sadece şahsım adına değil, sorumlu tutulduğum için PKK ve adına isyan ettiği halk kesiminin sorunlarına yanıt vermeye çalıştım. Suçlamalar ne kadar belgeli olsalar da sorunların varlığı ve çözümü için çabalarımızın gerekli olduğuna dair nedenleri ortaya koydum. İsyanda karşılıklı hatalar ve yanlışlıklar olmuştur. Eylemlerin bir çoğundaki gereksizliği, acımasızlığı belirttim. Acısını iliklerime kadar yaşadığımı ve barışa en çok susayanlardan olduğumu dile getirmeye çalıştım. Tüm isyanlar içinde acımasızlıklar vardır. Bastırmada da vardır. Ama en büyük tesellimiz bunu gerçekten cumhuriyetimizin sürekli ağrıyan bir hastalığı olmaktan çıkarmak, sağlıklı bir parçası ve barış gücü hâline getirmektir. Halkımızın buna ekmek su kadar ihtiyacı olduğuna inanıyorum. Onun için diyorum ki, bu dava kutsal barışın kilometre taşı olmalıdır. Cumhuriyete karşı borcun demokratik birlik dışında ödeme yolu yoktur. Bu borcu ancak özgürleşmiş yurttaşlar olarak verebileceğimiz mutlak bilinmelidir. Köleliğin, inkârcılığın cumhuriyeti olamaz. Bu anlamda çaba ve mücadelemizin cumhuriyetin özüne bağlı, ona ulaşmanın bir gereği olduğuna asla kuşku duymuyorum. Cumhuriyetleşmenin ta kendisine inanıyorum. Bu anlamda ağır feodal koşullarından ötürü cumhuriyet halkı hâline gelememiş halkımızın, artık "Ne mutlu demokratik cumhuriyet halkı olmak" sloganı altında barış içinde, ayrılma kabul etmez özgür bir halk gerçekliğine ulaşmakla mutlu olacağına, bunun tarihî sürecini Türkiye'nin ülke bütünlüğü ve devlet varlığı içinde tüm halkı ile yakaladığına ve başaracağına inancımı belirtmek istiyorum.

C. PKK'NIN TÜRKİYE'YE KARŞI İDDİANAMESİ

PKK'nın da Türkiye'yi Batı ülkelerine şikâyet etmek için bir iddianamesi bulunuyor. PKK iddianamesinde, Türkiye nasıl PKK'yı suçlu ilân etmişse, PKK da kendisine göre Türkiye'yi kanun dışı ilân ediyor!

PKK'nın iddianamesi A4 kâğıda Ariel 12 punto, 44 satır, 95 sayfadır.

İddianamenin adı kendisini ele veriyor:

"Asrın Davası ve TC'nin suç dosyası."

Hazırlayanlar bölümünde şu sözler yer alıyor:

"PKDW'nin, YHK'nin de içinde yer aldığı, tarihçi, araştırmacı-gazeteci, hukukçu ve uluslararası siyaset ve hukuk uzmanlarından oluşan komisyona hazırlattığı dosyadır."

Sonra bir not düşmüşler:

"Bu dosya PKK Genel Başkanı Abdullah Öcalan Roma'da bulunduğu süreçte hazırlanmıştır."

Öcalan yakalandıktan sonra karşı bir iddia ile ortaya çıkmak, Öcalan'ı tamamen samimiyetsiz bir duruma düşüreceği için olsa gerek, yukarıdaki açıklamayı yapma ihtiyacı hissetmişler.

Size PKK iddianamesinde bulunan konuların başlıklarını verirsem, neyin peşinde olduklarını görür, daha sonra Öcalan'ın ve avukatlarının anlattıklarıyla kıyaslar, Öcalan'ın ve PKK'nın samimiyet oranını anlarsınız!

"Asrın davası ve TC'nin suç dosyası

İnsanlığın son sınavı

Onurlu yaşama hakkı!

Öcalan'ın avukatı Okçuoğlu: Kürtlerin davası

Çağdaş Kürdistan Ulusal Demokratik Mücadelesi ve Önderlik Gerçeği: I-PKK (Kürdistan İşçi Partisi) ve Mücadelesi (1)

PKK kuruluyor

12 Eylül Darbesi

PKK silâhlı mücadeleye başlıyor

Türk devleti, Kürt halkını özel yasalarla yönetiyor

Çağdaş Kürdistan Ulusal Demokratik Mücadelesi ve Önderlik Gerçeği: I-PKK (Kürdistan İşçi Partisi) ve Mücadelesi (2)

İlk ateşkes

Ulusal kurumlaşma

15 Aralık 1995, II. Ateşkes ilânı

1 Eylül 1998 ateşkesi

Türkiye Cumhuriyeti ve Kürtler (1)

Tarihte Kürtler ve Kürdistan

1. Dünya Savaşı ve Kürtler

Erzurum ve Sivas Kongreleri

Amasya Metni

TBMM ve Kürtler

Kürtlere Yerel İdare

Mezar sessizliği

Ağrı; Gökten saçılan ateş parçaları

Türkiye Cumhuriyeti ve Kürtler (2)

Dersim Direnişi (1938-1938)

Asimilasyon, Türkleştirme ve Hiçleştirme

Muğlalı Olayı; 33 Kurşun

49'lar Olayı

DDKO ve Diyarbakır Yargılamaları

Yeni Kürt Sol Örgütlenmeleri ve PKK'nin Ortaya Çıkışına Neden Olan Koşullar

Türk Devletinin Savaş Suçları

Sevr: Ölü bir metin, bir sendrom Temiz Yürekli Kürt (!)

T.C. savaş suçu işliyor

İhlâl değil, zamana yayılmış planlı soykırım

Şimdi bu suçun uygulanmalarına bakalım:

Köylülere yönelik cinayetlerden örnekler:

Türk devleti, Kürt halkına karşı özel bir yıkım savaşı yürütüyor

Soykırım kentlere yayıldı

Şehirlerdeki vahşetten örnekler:

T.C. yüzyılın insanlık suçunu işliyor: Tecavüz

Tecavüzden örnekler:

T.C. barbarlıkta sınır tanımıyor: Din adamları tek tek öldürülüyor

Koçgiri: 132 köyün enkazı

Kürtlere Özerklik

Mayın kurbanları

Kürdün siyasal tercihi yasak

Öldürülen HEP-DEP-HADEP üyeleri;

Kürt doktorlar ve öğretmenler hedef

Doktorlar

Öldürülen öğretmenler

Katledilen doktorlar:

İnsan Hakları Derneği de hedef

Öldülüren İHD'liler

Kayıplar ülkesi Türkiye

Bir kayıbın geri dönüşü

İnsanların mahkemelerden kaçırıldığı ülke

Kürt avukatlar hedef

Kürt işadamları tasfiye ediliyor;

Türk ordusu Cenevre sözleşmesini çiğniyor

Türk devleti işkence aygıtıdır

Türk devletinin Güney Kürdistan'daki (Kuzey Irak) suçları

Türk devleti, kirli savaşını uyuşturucu ile finanse ediyor

PKK hep barışı tercih etti

İlk ateşkes

Öneriler

Avrupa'nın sorumluğu ABD:

Demokrasi için diyalog:

İfade ve Basın Özgürlükleri:

Uluslararası Camia'nın Görevleri:

Kürdistan'daki son duruma göre kuralların ciddî ihlâlinin sorumluğu:

İnsanî yasalar ile insan hakları hukukunca ihtiyaç duyulan partiler:

Tüm Ülkeler:

Avrupa güvenlik konseyi üyeleri:

Avrupa sözleşmesi ve Türkiye aleyhine açılan davalar"

VI. BÖLÜM

A) İKİNCİ DURUŞMA

(1 Haziran 1999, Salı)

1. Duruşmanın Başlangıcı ve Dinleyiciler

Saat 10.00'da Mahkeme Heyeti yerini aldı. Şehit yakını avukatları Mehdi Keskin, Zeki Hacıibrahimoğlu, Han Mükremin Türkmen, Cahit Torun, Ömer Yeşilyurt, Şevket Can Özbay, Nejdet Küçüktaşkıner, Kadir Kartal, Cengiz Erkoyuncu, Sadullah Kara, Mehmet Emin Bağcı; sanık avukatları Niyazi Bulgan, Mahmut Şakar, İrfan Dündar, Hatice Korkut, Mülkrime Tepe, Kemal Bilgiç, Kenan Sidar, M. Fehim Güneş, Ahmet Avşar geldiler.

Öcalan cam kafese hâkimlere bakarak girdiği için sandalyeye çarptı. Elinde, plastik bardakta suyu, beyaz kağıt peçetesi, dosyası ve gözlüğü vardı. Suyu yere bıraktı. Diğer eşyalarını önündeki eğik küçük masaya koydu.

***

İkinci duruşmanın dinleyicileri:

Yabancılar: Eric Walsh (Kanada Büyükelçiliği 3. Kâtibi), Oliver Fixson (Almanya Büyükelçiliği Başkâtibi), Ferda Karaman (Almanya Büyükelçiliği tercümanı), Inge Birgit Nilson Durant (Danimarka Büyükelçiliği Müşteşarı), Frej Gunnar Erkki Jansson (Finlandiyalı parlamenter), Allard Auguste Plate (Avrupa Konseyinde Görevli Hollandalı uluslararası memur), Verda Kıvrak (tercüman), William Butler (ABD'li hukukçu), Magnus Kjartan Hannesson (A.K. Daimî Temsilci Yardımcısı), Timothy Betts

(ABD Büyükelçiliği Başkâtibi), Serdil Günay (ABD Büyükelçiliği tercümanı).

Yerli Medya: Tufan Türenç (*Hürriyet*), Ali Kırca (*ATV*), Arslan Tekin (*Türkiye*), Saygı G. Öztürk (*Star*), Uğur Şefkat (*NTV*), Gökhan Kazbek (*Turkish Daily News*), Adnan Keskin (*Radikal*), Ahmet Gemici (*Kanal 7*), Muhammet Kasapoğlu (*TRT*), Ali Rıza Doğan (*AA*), Lütfiye Pekcan (*SHOW TV*), İsmet Hazardağlı (*CTV*), Güntaç Aktan (*TRT*).

Yabancı Medya: Andrew Finkel (*CNN*-ABD), Tülin Daloğlu (*BBC*-İngiltere), Selcan Hacaloğlu (*Associated Press*-ABD), Susanne Guesten (*A. France Presse*-Fransa), Ercan Ersoy (*Reuter*-İngiltere), Horst Bacia (*Franfurter A. Z.*-Almanya), Amberin Zaman (*The Washington Post*-ABD), Sayed Abdel Mageed Zian (Mısır).

2. 'Örgüt Bana Bağlıdır'

Mahkeme Başkanı Mehmet Turgut Okyay sordu:

"İfadeleri serbest iradenizle mi verdiniz?"

Öcalan:

"Evet."

Okyay:

"İçeriklerine katılıyor musun?"

Öcalan:

"Pisikolojik durum olduğu için bazı kopukluklar olabilir. Onun dışında alınan ifadelere katılıyorum."

Okyay:

"Örgütün genel başkanı mısınız?"

Öcalan:

"PKK örgütünün kurucusuyum. Bugüne kadar genel başkanlığını yaptım. Birinci derecede sorumluyum. Ancak yakalandığımdan beri değil. Ancak bana bağlılıkları devam ediyor. Eylem ve faaliyetlerden birinci derecede sorumluyum. Örgütün eylem ve program yapısı ile mücadelem vardır."

Okyay:

"Dış mücadele mi?"

Öcalan:

"Hayır, iç mücadelem vardır."

Okyay:

"Örgüt içi mücadele yüzünden ölüm emri verdin mi?"

Öcalan:

"Örgütün bir tüzüğü var. Örgütce alınan kararlar merkezce onaylanıyor. Bu çok özel emir değil."

Okyay:

"Kimler öldürüldü?"

Öcalan:

"İç yapı mücadelesinde 'Metin' kod adlı Şahin Beliç, Kör Cemal, 'Hogir' kod adlı Cemil Işık ile Şemdin Sakık hakkında öldürülme kararı verildi. Bunlarla ayrılığımız şudur: Örgüt çizgisinin dışına çıktılar. Onun için infaz edildiler."

3. 'Örgüt İçinde Onlarla Kişi Öldürüldü'

Okyay:

"Kaç kişi öldürüldü?"

Öcalan:

"Sayı kabarıktır. Onlarla kişi vardır. Bu iç çatışmadır."

Okyay:

"Siz örgüt içinde bizzat emir vermişsiniz..."

Öcalan:

"Hayır."

Okyay:

"Gülizar Arslan var..."

Öcalan:

"Beni ziyaret etmek istiyordu."

Okyay:

"Öldürdünüz mü?"

Öcalan:

"Hayır... Benim evli olduğum Kesire Yıldırım hakkında, merkez üyesiydi, ölüm kararı çıktığı hâlde ben bunu uygulatmadım."

Okyay:

"İsveç'te mi?"

Öcalan:

"Sanıyorum."

Okyay:

"Örgüt elemanlarından Tamer Tanrıkulu'na Adil Tokyay'ın öldürülmesi emrini verdiniz mi?"

Öcalan:

"Hayır... Tanımıyorum."

Okyay:

"'Pir' kod adlı Kâzım Ateş'i tanıyor musun?"

Öcalan:

"Hayır."

Okyay:

"Almanya'da bir PKK'lının öldürülme emrini vermişsiniz... 1994'te Ruslheym şehrinde..."

Öcalan:

"Avrupadaki eylemlere izin vermedim. Bu eylemleri yapanlar üst düzeydeki bana karşı olanlar."

4. 'Palme'yi PKK-Vejin Öldürttü'

Okyay:

"Bunu iyi dinle... İsveç'in PKK'ya sığınma hakkı vermemesi, PKK'dan ayrılanlara vermesi üzerine Olof Palme aleyhinde konuşmuşsun..."

Öcalan:

"Avrupa'da PKK, provokatif olarak şiddet eylemlerine karıştırıldı. Ali Çetiner Avrupa sorumlusuydu. İsveç makamları yakaladı. İsveç ve Alman polisi ile çalıştı.

Okyay:

"PKK'nin yayın organlarında Palme'nin öldürülmesiyle ilgili yazınızın etkisi olmadı mı?"

Öcalan:

"Hayır... Bu yazıları bana göstersinler. Bu yazıları yazan Hüseyin Yıldırım'dır. Kendisi örgütün dış ilişkiler sorumlusudur. Palme'yi tehdit ediyordu; 'Başına gelecekleri görür.' diyordu. Böyle bir emri ben vermişsem, bunun yayımlayın, dedim, Hürriyet gazetesinden istedim, ama yayımlamadılar. Bunlar bana rağmen çelişkilerdir. Palme'yi PKK-Vejin Örgütünün öldürdüğü yolunda bilgiler aldım."

Mahkeme Başkanı Okyay, soru ve cevapları özetleyerek zapta geçirtiyordu. Bu arada bir şehit yakını avukatı müdahale etti:

"Eksik söylendi. 'PKK-Vejin bunu işledi' demişti."

Okyay: sordu:

"Vejin örgütü nedir?"

Öcalan:

"Benden ayrılan Kesire Yıldırım, Hüseyin Yıldırım ve yakınlarının geliştirmek istediği bir örgüttür. Bazıları da KDP'de [Kuzey Irak'ta Mesut Barzanî'nin genel başkanı olduğu 'Kürdistan Demokratik Partisi'. A. T.] faaliyet gösterir."

Okyay:

"Küçük çocukların kaçırılma emrini verdin mi?"

Öcalan:

"Küçük çocukların kaçırılarak örgüte katılmasına karşı çıktım. Kaçırılanlar geri gönderildiler."

Okyay:

"17 yaş sınırı var mı?"

Öcalan:

"Var. Küçükler olabilir. Bunların yakınlarının çocuklarıdır."

5. 'Dışarıdan Destek Alıyorduk'

Okyay:

"Örgütünüz ağır silâhları nereden, kimin desteği ile alıyordu?"

Öcalan:

"Bu teknik konuları, temsilcim vardır, Fethi Demir, Atina'da, ticarî ilişkilerle elde ederdi. Yunanistan'in ağır silâhların alımında destek, Yugoslavya da eğitim olabilir."

Okyay:

"Yunanistan'da zehirli gaz eğitimi yapıldı mı?"

Öcalan:

"Yunanistan'da zehirli gaz eğitimi yapıldığı konusunda haberim olmadı.. Bu tip eğitimlerin PKK elemanlarına verilebileceğini duydum."

Okyay:

"Yunanistan'a gitmedin mi?"

Öcalan:

"Gitmedim."

Okyay:

"Eğitim merkezleri var mı?"

Öcalan:

"Var."

Okyay:

"Hangi yılda?"

Öcalan:

"1990 yılından sonra her konuda eğitim gördüler."

Okyay:

"Oradan kırsala gidiş nasıl?"

Öcalan:

"Uçaklarla..."

Okyay:

"Şam'a mı?"

Öcalan:

"Bazen Şam, bazen Lübnan, bazen İran üzerinden..."

Okyay:

"İran'da eğitim kampı var mı?"

Öcalan:

"Yok... Hastahanemiz var..."

Okyay:

"İran yetkilileri biliyorlar mı?"

Öcalan:

"Bilmeleri gerekir."

Okyay:

"Köylerde silâh depoları varmış."

Öcalan:

"İran üzerinden üzerinden örgütümüze sevk edilen füzeleri, diğerlerini vermiyor el koyuyorlardı. Azını veriyorlardı."

Okyay:

"Güney Kıbrıs Rum Kesimi'nden destek var mı?"

Öcalan:

"Güney Kıbrıs Rum Kesiminde zayıf temsilciliğimiz var. Eğitim ve kamp yok. Sadece örgüt üyelerine kolaylık sağlıyorlar. Pasaport işleri yapıyorlar ve kilise kanalıyla para yardım ediyorlar. Benim diplomatik pasaportum Atina'daki temsilciliğimiz vasıtasıyla temin edildi."

Okyay:

"Kanas var mıydı?"

Öcalan:

"Almak sorun değildi."

Okyay:

"Nasıl alıyordunuz?"

Öcalan:

"Kuzey Irak'ta ticarî pazarlarda satılıyordu. Her türlü silâh vardı. Füze dahil her şey bulunurdu. Otorite boşluğu vardı."

6. TeCe 25 bin Kişiyi Öldürdü!'

Okyay:

"Size kahramanca direnin diye kim telkin etti?"

Öcalan:

"Kardeşim, yakınlarım, sen şöyle diren kahramanca, böyle diren... Süt

dökmüş kediye dönmüşsün, dediler. Bütün sözlerimi özgür irademle söylüyorum. Şehit ailelerinden özür dilerken, barış ve kardeşlik için söyledim."

Öcalan, böyle konuşurken, şehit yakınları şehitlerin resimlerini kaldırıp Öcalan'a gösterdiler. Konuşurken yalnız hâkimlere bakan Öcalan bu defa yan dönünce şehit ailelerini gördü... Sinirli bir hâlde:

"TeCe de 25 bin kişiyi öldürdü!" dedi.

Gerçekten süt dökmüş kediye dönmüş Öcalan birden kaplan kesilmişti.

Okyay müdahale etti:

"Benimle muhatap olacaksınız!"

Öcalan'ın hemen siniri geçti, eski hâline döndü.

Okyay: sordu:

"Örgütün ne kadar geliri var?"

Öcalan:

"Net olarak bilemem. 250 milyon dolar civarındadır. Böyle tahmin ediyorum."

7. 'Uyuşturucu Ticareti yapanlar Vardı'

Okyay:

"Uyuşturucu ticareti yapıyor muydunuz?"

Öcalan:

"İran hurdudunda yapanlar vardı. 1990'da, kesin olarak, şöyle bir bilgi aldım, Makü [Bizim Doğu Beyazıt İran sınır kapısı Gürbulak arası 5 km. hemen sonrası Bazergan kasabası, bundan sonra ise 15-20 km. ötede Makü geliyor. Dar iki dağ arasında ana yolun iki tarafına dizilmiş bir kasabadır. Hemen tamamı Azerî Türkleriyle meskûndur. A. T.] pazarında uyuşturucu fazla para getiriyor. Ben hemen emir verdim. Uyuşturucu ticareti bir insanlık suçudur, dedim. Ama buna rağmen, uyuşturucu ticareti çok yaygın olduğu için örgüt bu yoldan bağış aidatı adı altında para almış olabilirler. Avrupa'da da aynı olmuştur. Örgüt içinde ağır suç saydım. Hatta sigarayı yasakladım.

Şehit yakını avukatı Nejdet Küçüktaşkıner sordu:

"Almanya'da uyuşturucu yaygın..."

Şehit yakınları arasından: "Sor! şerefsiz, cani, cevap versin!" sesleri yükseldi.

Öcalan:

"Örgütten uyuşturucuya karışanlar olabilir."

Okyay sordu:

"Yunanistan Kamu Bakanlığının hazırladığı raporda, uyuşturucu için Suriye Devlet Başkanı Hafız Esad'ın kardeşi Rifat Esad'la ortak olduğun belirtiliyor..."

Öcalan:

"Rifat Esad'la hiç görüşmedim. Bu Yunan'ın bir komplosudur. Kesinlikle onunla kaçakçılık yapmadım."

Okyay:

"Abdullah Muhammed Hasan (Metin kod adlı) şunu diyor: İran'da imalâthane var."

Öcalan:

"Bu şahıs kendisini önemli göstermek için söylüyor. Kanıt yok..."

Şehit yakını avukatı Cahit Torun sordu:

"Hurşit Han, her yıl 1.5 milyon dolar PKK'ya uyuşturucu kaçakçılığında kolaylık sağladıkları için verdiklerini söylemektedir."

Öcalan:

"PeKeKe'ye verildi mi? Ulaştı mı? Böyle şey yok. İstanbul gibi yerlerde PeKeKe adıyla şebekeler türediğini biliyorum. Şiddetle karşı çıktım."

Okyay:

"Baybaşin sizinle ilgili mi?"

Öcalan:

"Baybaşin'le televizyon kanalıyla görüşmem oldu."

Okyay:

"Sizden ne istedi?"

Öcalan:

"Kesinlikle bu işlerle 90'lardan sonra ilgisinin olmadığını söyleyerek siyasî içerikli konuştu. Lice'deyken örgüt yapısına yardım etmiş olabilir."

Avukat Nejdet Küçüktaşkıner:

"Baybaşin MED TV'nin yüzde 40'ına ortakmış..."

Öcalan:

"Sanmıyorum... Yok..."

Okyay:

"Bakü – Ceyhan boru hattının geçeceği bölgelerde terör için hiçbir devletten talimat aldınız mı?"

Öcalan:

"Bakü – Ceyhan boru hattına eylem yapmamız konusunda devletler destek vermedi."

8. 'Diğer Örgütlere Yardım Ediyorduk'

Okyay:

"Karadeniz'e niçin açıldınız?"

Öcalan:

"PeKeKe ile dostluk içinde olan gruplar vardı. Bunlar Türkiye Devrim Partisi, TİKKO, DHKP-C, Devrimci Halk Partisi bizden destek talebinde bulundular. Sivas'a gelip yardım alıp gidiyorlardı. PeKeKe bu örgütlere eğitim desteği veriyordu. Ancak fazla gelişmiş değil."

Avukat Cahit Torun:

"Mesrup Mutafyan Kudüs seyahatinde, ASALA'nın Mavi Haç örgütünü yeniden kurmak için Ermenistan'a gitti mi?"

Okyay:

"ASALA ile ilişkiniz var mı?"

Öcalan:

"1980'lerde bizzat görüştüm. Daha sonra bunların kendi aralarındaki anlaşmazlık ve eylem şekli olarak gelişmedi. 1982'den itibaren ilişkimiz kalmadı."

Okyay:

"Ermenistan'ın desteği oldu mu?"

Öcalan:

"Ermenistan'da destek var. Gazete var. Halk destek veriyor. Devlet bizimle resmî ilişkiye girmiyor. Birçok devlet bunu uyguluyor. Halk desteğine ses çıkarmıyor. Bu genel kuraldır."

Okyay:

"PKK'nın İngiltere ile ilişkisi var mı?"

9. 'İngiltere Kullanıp Atar'

Öcalan:

'Dün İngiltere üzerinde durmak istedim. İngiltere-PKK yaklaşımını anlamak gerekir. Meselâ Kani Yılmaz [Faysal Dumlayıcı]'ı parlamentoya davet etti. Sonra tutukladı. Şahsî yorumum, İngiltere kendine göre Kürt harekâtı üzerine derin politikanın içindedir. Bazılarını yanına çeker, bazılarını harcar. 1925'te oldu. Destekler gibi yapar amacına ulaşınca horlar. Bize yaklaşımında endişe duymuşumdur."

Okyay:

"Yunanistan sizin Şeysel adalarına gitmeniz için para ödedi mi?"

Öcalan:

"Duydum. Öncelik Güney Afrika Cumhuriyeti idi. Pasaport temin edecekti. Şeysel önceliği yoktu. Sonra baktım yalan var. Güney Afrika yok. Sonra Şeysel'la anlaşacaklardı... Doğru yok. İş karanlık."

Okyay:

"Yunan General Mihailidis Haralanbidis'le görüştün mü?"

Öcalan:

"Yunan General Mihailidis Haralanbidis 1987-1988'de benimle Bekaa'da görüştü. Kalabalık heyetle gelmişti."

Okyay:

"Örgütü kurarken hangi ülkeler yardım etti?"

Öcalan:

"Filistin Kurtuluş Ordusu yardım etti."

Okyay:

"Suriye?"

Öcalan:

"Resmî ilişki kurulmadı. Ancak dolaylı yardım etti. Engel çıkarmadı."

Okyay:

"Sizi ve örgütünüzü Suriye, Yunanistan kullandı mı?"

Öcalan:

"Yunanistan ve Suriye genel politika içinde kullanmak istemiştir. Ayrıca biz de onları kullandık. Bu PeKeKe ve o ülkelerin politikalarıdır."

Okyay:

"Orman yakma emri verdin mi?"

Öcalan:

"Kesinlikle karşıyım."

Okyay:

"Turistik tesisleri bombalama emrini siz mi verdiniz?"

Öcalan:

"Emrim yoktur. Örgüt geliştirmiştir. Tasvip etmiyorum."

Okyay:

"Kırıkkale silâh fabrikasının sabotaj emrini siz mi verdiniz?"

Öcalan:

"Kesin bilgim yok. Elazığ ve Diyarbakır örgütleri sahiplendi."

Okyay:

"Yunanistan'la ticaret ilişkileri nedir?"

Öcalan:

"Ben siyaset ve sitrateji ile ilgileniyorum. Alt düzeyle ilgilenmiyorum."

Okyay:

"İnsan ticareti, sığınma hakkı parası nedir?"

Öcalan:

"Diğer Kürt örgütleri yapıyordu. Komkar bunlardan biridir. PKK'nın da bu konuda eylemleri olabilir. Bizi destekleyen birçok dernek vardı."

Okyay:

"Avrupa'da kamplar var mıydı?"

Öcalan:

"Hollanda da bazı evler tutulup siyasî eğitim veriliyordu. Kalabalık gruplar eğitim yaptıklarına göre Hollanda yetkililerinin haberi vardır."

Okyay:

"İsviçre'de para var mı?"

Öcalan:

"MED TV'ye finans sağlamak için bazı kuruluşlar vardı. Bankalara para yatırılmış olabilir."

Okyay:

"İHD ve Mazlum-Der ne gibi yardım ettiler?"

Öcalan:

"Sorumlularla hiçbir görüşmem olmadı. Sadece askerleri alma meselelerinde heyet olarak Kuzey Irak'a geldiler. Girsinler araya ilişkileri geliştirsinler dedim. Yardımları bu çerçevededir."

Okyay:

"İHD'ye bağış yaptınız mı?"

Öcalan:

"İHD'ye bağış olmadı. Onlar da bize yapmadı."

Okyay:

"Kuzey Irak'ta NGO yardım etti mi?"

Öcalan:

"Kuzey Irak'ta NGO'nun ilâç ve gıda yardımı vardır. Hastahanelerimize de bu tip yardımda bulundular."

Okyay:

"Hizbullah, İBDA-C, IRA, Japon Kızıl Ordusu, Fransız Doğrudan Eylem Örgütü, ETA ile ilişkiniz oldu mu?"

Öcalan:

"Yalnız Alman Baider Mainoff örgütünden birkaç kişi geldi. Biri zaten vuruldu. Daha çok kendilerini koruma endişesi vardı. İBDA-C ve Hizbullah'la hiçbir ilişkimiz olmadı. Hizbullahçılar boşluğumuzu doldurma çalışması yaptılar."

Okyay:

"Libya ile ilişkiniz oldu mu?"

Öcalan:

"1980'lerde işçiler arasında güçlü temsilciliğimiz vardı. Şimdi yok."

Şehit yakını avukatı Mehmet Emin Bağcı sordu:

"1992'de KESK'e bağlı Eğitim-Sen PKK'ya yardım etti mi?"

Öcalan:

"Benim sendikalarla ilişkim olmadı. Yardım etmiş olabilir. Çok derneklerden yardım toplanıyordu."

Avukat Cahit Torun sordu:

"Kapatılan HEP, DEP, SIP, HADEP ve dernek başkanlarıyla görüştünüz mü?"

Öcalan:

"1993'te Hatip Dicle gelmişti. Basın toplantısına gelmişlerdi. O sıra görüştük. Görüşmemiz barış süreciyle ilgiliydi. Kesinlikle herhangi bir sendika başkanıyla görüşmedim."

Avukat Nejdet Küçüktaşkıner sordu:

"Perinçek'le görüştün mü?"

Öcalan:

"1989'da görüştüm. Perinçek tabanımızla ilişki kurup destek sağlamak istiyordu."

Küçüktaşkıner:

"Partisi için destek istedi mi?"

Öcalan:

"İlişki kurmak istedi. İdeoloji farklılığından dolayı gelişmedi."

Okyay:

"Kürt parlamentosu sizin talimatınızla mı kuruldu?"

Öcalan:

"Benim desteğimle kuruldu. PeKeKe örgütü değildir. Bunların her türlü faaliyetini uygun buluyoruz. Üyeler tarafımdan atanmamıştır. Ben ancak PeKeKe merkezi için düzenlerim."

10. 'Dolaydan Yöneticilerle Görüştüm'

Avukat Cahit Torun sordu:

"33 erin şehit edilmesi emrini sen mi verdin?"

Öcalan:

"Bu olay benim için ateşkesi bozmuştur. Bu şöyle gelişti... Bu gruplar vurmuyordu. Ateşkes sürecinde meşru savunma vardır. İmha olmak üzere sarılırsan kendini savunursun. Bu onların otobüsten indirilip böyle vurulması mümkün değildir. 33 erin öldürülmesiyle ilgili hiç kimseye talimat vermedim. Çatışma sırasında 10-15 asker PeKeKe tarafından yakalandı. Kesinlikle tek kötü söz söylenmeyecek dedim. Daha sonra da İnsan Hakları Derneği aracılığı ile bırakıldılar. Sonra bu askerler bana da mektup yazdılar. Mahkeme gerek duyarsa sorabilir."

Avukat Cahit Torun:

"Şemdin Sakık 'Apo emir verdi.' dedi..."

Öcalan:

"Şemdin, Palme için de aynı şeyi söyledi. Benim yolum meşru savunma yoludur. Yüzlerce korucu serbest bırakıldı."

Sanık avukatı Mükerrime Tepe sordu:

"Barış sürecinin uzaması ve barış ortamının sağlanması için bazı devlet başkanlarıyla görüştüğünü açıklayabilir mi?"

Öcalan:

"Bunu daha önce söyledim. Celal Talabanî aracılığı ile Turgut Özal'la görüşüyorduk. Onun istemi üzerine ateşkes ilân ettim. Ateşkes haberini aldığı zaman '10 yıldan beri ilk defa rahat uyudum.' dediğini Talabanî bana iletti. [Bu meseleyi Talabanî, *El-Vasat*'ta kendisiyle yapılan röportajda açıkladı. Bu önemli açıklamanın tercümesini kitabımıza aldık. A. T.]. Bir de 1996 Nisan süreci çok önemli. Mesut Yılmaz iktidarında HADEP'ten Recep Doğaner aracılığı ile ilişki kurmak istedi. Filistin - İsrail arasındaki gibi... Faik Bulut [Kars doğumlu. Filistin kamplarında gerilla eğitimi görürken İsrail askerlerinin baskınına uğradı. Yedi yıl İsrail'de hapis yattı. Perinçek grubunun çıkardığı eski 2000'e Doğru dergisinin ve PKK'nın yayın organı olarak gösterilen eski Özgür Gündem gazetesinin yazarı. A. T.] aracılığı ile Alev Alatlı Yılmaz'ın bilgisi dahilinde benimle görüşmey e gelecekti. Bir barış sürecinin başlatılması isteğini içeriyordu. Sonra Yılmaz'ın bilgisi dahilinde Alev Alatlı'nın bizimle görüşeceği bize iletildi. Bununla ilgili yazdıklarımı da ayrıca mahkemeye sunacağım. Şam'da bomba patla-

dı, ilişki koptu. [Bu meseleyle ilgili Prof. Dr. Yalçın Küçük'ün yazısı kitabımızdadır. A. T.] Ama Alatlı Avrupa temsilcimiz Şahin'le görüştü. Sonra Erbakan - Çiller yönetiminde İlnur Çevik'in [Türkiye'de İngilizce yayınlanan Turkish Daily News gazetesinin sahibi. A. T.] bana gönderilmesi istendi. Erbakan - Çiller hükûmetinden Suriye temsilciliğimize iki mektup geldi. Erbakan imzasıyla geldi. Bu mektuplar Suriye'de arşivimizdedir. İlnur Çevik gelmedi, mektup geldi."

[Yazar Alev Alatlı, böyle bir teşebbüste bulunmadığını ve meselenin "absürd" olduğunu açıkladı. İlnur Çevik de böyle bir olayın yaşanmadığını söyledi. A. T.]

Sanık avukatı Mükrime Tepe:

"Avrupa'da askerî yetkili ile barış görüşmesi yapıldı mı?"

Öcalan:

"Avrupa temsilciliğinde, barış için, bir albay Şahin'le görüşmüş."

[Öcalan, *El-Vasat*'ta yayınlanan yakalanmadan önceki röportajında 'Generaller'le temas meselesini anlatıyor. Bu röportajın tercümesi kitabımızdadır. A. T.]

Sanık avukatı Kemal Bilgiç:

"Cenevre Sözleşmesini imza ettiniz mi?"

Mahkeme Başkanı Okyay, sağındaki üye hâkim Albay Abdülkadir Davarcıoğlu'na, sonra solundaki üye hâkim Hüseyin Eken'e baktı. Bir iki kelime konuştu ve sonra salondakilere döndü:

"Sorulmaya yer yoktur."

11. 'Dörtlü Çete Katliam Yaptı'

Avukat Kemal Bilgiç, mahkeme heyetinden 33 erin şehit edilmesi ile ilgili sanıkla örgüt arasında geçen telsiz konuşmalarının ilgili emniyet birimlerinden mahkemece gerekli görülürse sorulmasını talep etti.

Sanık avukatı Niyazi Bulgan sordu:

"Örgütün sivil hedeflere yönelmeme kararı var mı?"

Öcalan:

"Dörtlü çete vardı. Sivillere yönelmek mümkün değil. 1987'den beri örgütümüzün sivil hedeflere yönelmemesini kararlaştırdık. Ancak sonradan ihtilâf çıktı. Elebaşılarıyla örgütümüz mücadele etti. Günümüzde çok azdır, bazı küçük grupçuklar vardır. Ancak kesinlikle biz tasvip etmiyoruz."

Şehit yakını avukatı Cahit Torun sordu:

"Yalçın Küçük sizinle görüştü mü? Suikastle ilgili ne dedi?"

Öcalan:

"6 Mayıs 1996'da: "Kendisini iyi korusun. Suikast olacağı haberini Ankara'da duydum." dedi. Ben kendisiyle direk konuşmadım. Sayın Yılmaz'ın bana haber verdiği doğru değildir." [Yalçın Küçük'ün Aydınlık'ta çıkan bu haberleşme ile gili ayrıntılı yazısını kitabımıza aldık. A. T.]

Şehit yakını avukatı Mehdi Keskin:

"Alev Alatlı ne konuştu? Mektupta ne yazıyordu?"

Öcalan:

"Erbakan'dan gelen mektupta şunu diyordu: 'Bölge için ekonomik-sosyal paket açmak istiyoruz. Şiddet bunu engelliyor.' Biz olumlu cevap verdik."

Bir şehit yakını sordu:

"Niçin Türk Cumhuriyeti demiyor, demokratik cumhuriyet diyor?"

Öcalan:

"Kürt meselesini de demokratik cumhuriyet içinde çözeceğiz. Ağa, şeyh kalkar halk cumhuriyetle birleşir."

Şehit yakını Kadri Kartal sordu:

"5 Temmuz 1993'te Başbağlar niçin basıldı?"

Öcalan:

"Bu Başbağlar benden habersiz ve tasvip etmediğim eylem. Sivas'ta Madımak Oteli olayı sebebiyle böyle bir eylem yapıldı. Dr. Baran [Geniş bilgi için bkz. Nevzat Çiftçi, *Girdap - PKK'da Yaşanmayan Yıllar*, 1998. A. T.], yaptı. Biz bu eylemi tasvip etmediğimizi kendisine söyledik." [Bu konuyla ilgili Nevzat Çiftçi'yle konuştum. İleriki sayfalarda okuyacaksınız. A. T.]

Okyay:

"Örgüt elemanlarıyla irtibatı nasıl sağlıyordunuz?"

Öcalan:

"Örgüt elemanlarıyla irtibatımız telsiz ve telefon konuşmaları ve kuryelerle sağlanıyordu."

***

Mahkeme Başkanı, sanığın nüfus ve sabıka kaydının, periyodik olarak yapılan sağlık kontrollerine dair raporların ve maktullerin otopsi zabıtlarının geldiğini söyledi. Öcalan da, periyodik olarak doktor kontrolünden geçirildiğini, gelen belgelere de bir diyeceğinin olmadığını belirtti.

Mahkeme Başkanı Mehmet Turgut Okyay, sabahki duruşmaya 12.30'da ara verdi.

12. 'Alman Yetkililerle Görüştüm'

Öğleden sonraki duruşma 13.30'da başladı.

Okyay sordu:

"Almanya Başbakanının özel temsilcisiyle görüştünüz mü?"

Öcalan:

"Görüşmedim. Daha önce Anayasayı Koruma Örgütünden ve bir milletvekili ile Suriye'de 95-96 yıllarında görüştüm. Başbakanın özel temsilcisiyle görüşecektim; teknik imkânlardan dolayı olmadı."

Okyay:

"Terör faaliyetlerinin durdurulması için mi görüştüler?"

Öcalan:

"Örgüt üyelerinin Alman anayasasına saygılı olmasını istediler. Biz de tutuklamaların durdurulmasını istedik. Bu görüşmelerden sonraki Alman başsavcısının demeçleri de bu görüşmelerle bağlantılı olabilir. Belli bir yumuşama yaşanmıştır."

Okyay:

"Bazı insanların Artuş kampına göçmesi için bir zorlamanız oldu mu?"

Öcalan:

"Artuş kampına Türkiye Cumhuriyeti yurttaşlarının birçokları safımızda olduğu için geliyorlardı. Örgütümüzün bir zorlaması olmadı. Kampı boşaltma imkânları da oldu."

Okyay:

"Türk hükûmetinden haber alıyor muydunuz?"

Öcalan:

"Bazı koruculardan askerin baskın haberi geliyordu. Bazı ülkeler haber veriyordu ama bizim kaynaklarımız daha iyi idi. Genelde Irak'la KDP'nin ilişkisi iyi idi. Bizi haberdar ediyorlardı. Korucular ve bizzat biz keşfediyorduk. Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel'in Mehmet Ağar'ın oğlunun düğününe gitmesini engelledik."

***

Süleyman Demirel, eski Emniyet Genel Müdürü ve İçişleri Bakanlarından Mehmet Ağar'ın oğlunun İstanbul'da yapılan nikâh töreninde eski cumhurbaşkanlarından Kenan Evren ile birlikte tarafların şahidi olarak katılacakken, son anda vazgeçmişti. Öcalan, "Süleyman Demirel'i engelledik" derken bu durumu kastediyordu.

***

Okyay:

"Türk Silâhlı Kuvvetleri'nin telsiz konuşmalarını size bildiren ülke oldu mu?"

Öcalan:

"Hayır, zorlasam hatırlayabilirim."

Öcalan, Bu sözleri söyleyince salonda gülüşmeler oldu.

Okyay:

"Hangi isimleri kullandın?"

Öcalan:

"Ali Fırat benim. Bu isimle çıkan yazılar bana aittir. Ali ve Hammad kod adlarını kullandım. Sonra tanındıktan sonra gerek kalmadı."

Okyay:

"Pişmanlık yasasının çıkmasından sonra örgütten kopma oldu mu?"

Öcalan:

"Pişmanlıktan sonra kopmalar azaldı. Benim bu konudaki rolüm bir yasallaşma sürecini başlatmak istedim. Pişmanlıktan sonra kopma olmadı."

Öcalan'ın bu cevabından sonra Mahkeme Başkanı Okyay, Öcalan'ın, 28 Ağustos 1998 tarihinde, 1 Eylül 1998 ateşkes ilânından üç gün önce *MED TV*'ye yaptığı konuşmanın 17 sayfalık çözümünü; 14 sayfalık aracıyla yaptığı görüşmenin belgesini ateşkesle ilgili *"TC Hükûmetine bir şans tanıyoruz"* başlıklı birinci basın toplantısının 19 sayfalık metnini verdiğini açıkladı.

13. Müdahiller: 'Irkçılık Yapmadık'

Müdahiller söz aldı.

Şehit yakınları mahkeme heyetinin önünde salonun ortasında bulunan kürsüye gelip konuşuyorlardı. Bu kürsü ile Öcalan'ın oturduğu cam kafes arasında tahminen üç metre mesafe vardı.

Ahmet Kantemir söz aldı: (1944 doğumlu. Şehit piyade komando teğmen Hakan Kantemir'in babası.)

"Dünyanın en hür mahkemesi huzurunda bulunmaktan onur duyuyorum. Biz, 5 bin yıllık tarihimizde hiçbir zaman ırkçılık yapmadık. Irkı, cinsi, dini ne olursa olsun kardeşiz. Bu katille karşı karşıya bulunmaktan ızdırap duyuyorum. İki gündür 1925 yılından bahsedip "İngilizler bizi kullanıp attı" diyor. Türk milleti ırkçılık yapsaydı Kürtler TBMM'ye giremez, Meclis Başkanlığı yapamazdı. Biz topyekûn olarak birbirimizin hakkını koruyoruz. Korumaya devam edeceğiz. Sanık yalan söylüyor. Şehitlerimizin katilinin hak ettiği cezayı göreceğinden eminim."

Ahmet Beşkardeş: (Kırşehir'in Çiçekdağ kazasından. 1952 doğumlu.)

"Ben de Kürt'üm. Bir şehit babasıyım. Türkiye Cumhuriyeti vatandaşıyım. Vatanımı, milletimi seviyorum. Oğlumu şehit verdim. (Oğlunun fotoğrafını Öcalan'a göstererek) Sen nasıl bu insanların canına kıyıyorsun? Cani görsün! Benimle Kürtçe konuşsun. Binlerce Kürt'ü öldürdü. Kürtçe konuşsun Apo! (Kürtçe) Sen Kürtlere hizmet değil, hainlik ediyorsun! Ermeni uşağısın!"

Ahmet Beşkardeş, bu sözleri çok sert bir ifadeyle parmağını Öcalan'a uzatarak söylemişti. Öcalan güldü, hiçbir cevap vermedi. Bu arada salonda tansiyon yükselmiş, şehit aileleri Öcalan'a söylenmişlerdi.

Metin Eroğlu: (Yozgat'tan. 1960 doğumlu. Şehit Turgay Eroğlu'nun ağabeyi.)

"Yozgat Şehit Aileleri Derneğindeki Kürt ailelerin mesajını iletiyorum. 150 şehit verdik. Kürt-Türk kardeşlerdir. Hayatlarını seve seve feda etmişlerdir. Katil sanığın en ağır şekilde cezalandırılmasını istiyorum."

Metin Eroğlu son sözlerini söylerken, elini boynuna götürmüş, kesme işareti yapmıştı.

Engin Alptekin: (Ankara'dan. 1939 doğumlu. Türkiye Gaziler Kültür ve Yardımlaşma Vakfı Genel Müdürü)

"Türkiye Gaziler Kültür ve Yardımlaşma Vakfı adına katılıyorum. Ayrı-

ca 4 milyon manevî mağdur adına katılıyorum. Dört milyon insanımız bu olaylardan etkilenmişlerdir. Türk ve dünya kamuoyu bunu duysun."

Engin Alptekin'le dışarda görüştüm. Alptekin 1974 Kıbrıs Harekâtına katılmıştı.

Resul Akay: (Kamu-Sen Genel Başkanı. 1954 doğumlu.)

"Sendika üyelerimiz terör örgütünden 15 yıl boyunca çok acı çektiler. Kamu görevlisi olarak o bölgeye hizmet götüren, o bölgeye öğretmen olarak ışık götüren, aydınlık götüren, elinde kaleminden başka bir şey olmayan 152 öğretmen şehit oldu. O bölge insanına sağlık hizmeti götüren elinde enjektörden başka bir şey olmayan sağlık personeli şehit edildi. O bölge insanının haberleşme ihtiyacını karşılayan, onlara güzel haberler götürmeye çalışan PTT görevlileri şehit edildi. Başka mühendisler, teknik personel ve orman muhafaza memurları, çok çeşitli mesleklerden 247 kamu görevlisi şehit edildi. Şehit edilen insanlarımız bu bölgede yaşayanlarla bugüne kadar kardeşlik duyguları ve dayanışma ruhu içerisinde yaşadılar. Ancak PKK terör örgütünün yaygın şiddet eylemleri yüzünden bu bölgede yaşayan insanların huzuru kaçtı. Bu terör örgütü Kürt halkının haklarını koruyamaz. Çünkü o bölgede 5 bine yakın sivil Kürt vatandaşımızı da katlettiler. Bunların arasında adı konmamış bebekler, hamile kadınlar, yaşlı nineler, dedeler var. PKK bir kurtuluş örgütü değil, ancak bir Kürt soykırımı örgütüdür. Bu örgüt uyuşturucu ticareti yaparak gerek Türk gençliğini, gerek Avrupa gençliğini zehirlemiştir. Ve bu cani en ağır şekilde cezalandırılmalıdır. Şehit edilen 247 kamu görevlisinin yakınlarının uğradıkları maddî ve manevî zararlar da telâfi edilmelidir."

Sezai Karabıyık: (Ardahanlı. 1946 doğumlu.)

"Şehit Metin Karabıyık'ın babasıyım. Öcalan'ın bir an önce sürütmeden idamını istiyorum."

Ali Kemal Altanlar: (Ankara'dan. 1937 doğumlu.)

"Şehit asteğmen Mehmet Altanlar'ın babasıyım. Hiç pişman oldunuz mu? Size yardım edenlerin isimlerini açıklamaktan niçin kaçınıyorsun?!"

Terlan Karabıyık: (Ankara'dan. 1953 doğumlu.)

"1998 yılı 4 Haziranında Kuzey Irak'ta Abdullah Öcalan'ın talimatı üzerine 7 şehit, 20 yaralı verildi. Şehitlerden biri benim oğlum uzman çavuş Metin Karabıyık'tır. 'Sayın' Öcalan'a biri 'Domuzdur.' dedi. O bir çıngıraklı yılandır. En yakın zamanda yılanın başını ezin! İdam edin!"

Mahir Akçelik: (İstanbul'dan. 1974.)

"Başımdan ve ayağımdan yaralandım. Benim durumumda birçok kişi

vardır. Kimi ellerini, kimi kollarını, kimi bacaklarını kaybetti. Kimisi de şehit oldu. Bizim istediğimiz, adaletin yerini bulmasıdır. En kısa zamanda sanığın cezalandırılmasını istiyoruz."

Zeliha Çoban: (Ankara'dan. 1955 doğumlu.)

"Şehit piyade çavuş İbrahim Çoban'ın annesiyim. Oğlum 1995 yılında Hakkâri'nin Şemdinli ilçesinde şehit oldu. Sağ göğsünden, alnının ortasından roket yarası aldı. Çocuğumun yüzünü görmedim. Bu cani hamile annelere, 70-80 yaşındaki dedelere kurşun sıktırdı. İdamını istiyorum. Şehit ailelerinin gözünden akan yaş Güneydoğu'yu sel içinde bırakır."

Fatma Ceylan: (1961 doğumlu.)

"Eşim DGM Başsavcısı Yaşar Günaydın'ın korumasıydı. 1992'de Yaşar Günaydın'la İstanbul Laleli'de pusuya düşürülerek şehit edildi. İki evlâdım var. Benim çocuklarım, babaları öldüğünde çok küçüktüler. *"Benim babam niye gelmedi?"* diye çocuklarım soruyor. Bu caninin en kısa zamanda asılmasını istiyorum."

Fatma Ceylan, konuşmasını tamamladıktan sonra gözyaşları içinde kaldı, fenalık geçirdi.

Rasim Ak: (1976 doğumlu.)

"Kuzey Irak'ta sol elimi kaybettim. Aynı operasyonda iki arkadaşım şehit oldu. Bizim hakkımızı bundan alın, şehitlerimizin kanı boşa akmasın."

Salime Aslan: (Ankara'dan. 1955 doğumlu.)

"Oğlum Zafer Aslan 1995'te Kuzey Irak'ta şehit edildi. Bu cani, canavar şehitlerimizin kanını emen vampir. Askerleri, vurulduktan sonra emir verip taratmıştır. İdam edilsin."

Selma Türkyılmaz: (Ankara'dan. 1952 doğumlu.)

"Oğlum Sadık Türkyılmaz 1995'te Çukurca'da şehit oldu. Dört yıldır sağlığımızı kaybettik. Huzurumuz kalmadı. Bizim şehit analarının insan hakları yok mu?"

Hacı Mehmet Alptekin: (Ankara'dan. 1942 doğumlu.)

"Oğlum Murat Alptekin 1995'te Tercan'da şehit düştü. Tek oğlumdu. Öcalan kendi ideolojisini siyasî alana çekmek, dış ülkelere mesaj vermek istiyor. Sanığın cezalandırılmasını istiyorum."

Hamit Köse: (Ankara'dan. 1946 doğumlu.)

"İki oğlumdan biri, üsteğmen Osman Ercüment Köse 1995'te şehit edildi. Bu dış ülke uşağı kişinin cezalandırılmasını istiyorum."

Bekir Doğan: (Ankara'dan. 1944 doğumlu.)

"Oğlum 1991'de Kuzey Irak'ta şehit edildi. Ben de Kürt'üm. Bütün Kürtlere sesleniyorum. Bu cani yalan söylüyor. En ağır cezayla cezalandırılmasını istiyorum."

Şehit yakını avukatı Şevket Can Özbay söz aldı:

"On binlerce şehit yakınının avukatıyım. Aslan Mehmetçiklerin manevî huzurunda şu hususları duyurmak istiyorum. Türk ve Kürt meselesi yoktur. İkisi kardeştir. Kanlarıyla canlarıyla bu toprakları savundular. Korucular diyorlar ki: *'Türkiye'de Kürt meselesi yoktur. Biz hakikî Kürtleriz, PKK ile çarpışıyoruz.'* Sanık suçunu kabul etti. Kürtler son derece hür ve serbesttir. Türkiye Cumhuriyetinin bir kusuru yoktur."

***

Mahkeme Başkanı Mehmet Turgut Okyay, sanık avukatlarından bir talepleri olup olmadığını sordu. Sanık avukatları: *"Bu aşamada bir talebimiz yok."* dediler.

Mahkeme Başkanlığına her gün müdahil isimleri geliyordu. Bu duruşmada isimlerin sayısı 1400'ü bulmuştu. Başkan Mehmet Turgut Okyay, isimlerin çok fazla olduğunu, bu yüzden zaman kaybedildiğini, müdahil isimlerinin bir yerde kesilmesi gerektiğini şehit yakını avukatlardan rica etti.

Başkan, daha sonra müdahillerin isimlerini zapta yazdırmaya başladı. Saat 14.30'u gösteriyordu. Başkan Okyay, bu sırada isteyenlerin duruşma salonundan çıkabileceklerini söyledi.

Bir saat sonra duruşma tekrar başladı.

14. 'Suçlar Şahsıma Yıkılmasın'

Gazilerden İlyas Özgül (1970 Keşan doğumlu) söz aldı:

"Belimden yaralandım. Yüzde 40 iş gücümü kaybettim. Çiftçiyim. Bu yüzden mesleğimi yapamıyorum. Fizikî ihtiyacımı giderirken dahi zorluk çekiyorum. Sürekli ilâç kullanıyorum. Çok sevdiğim basketbol sporunu yapamıyorum. Apo'ya ve dünyaya soruyorum... Gözü görmeyen, elleri bacakları olmayan, ruhî durumları bozulan, Güneydoğu sendromu yaşayan arkadaşlarımın, gazilerin Türkiye'nin bütünlüğü için canlarını veren şehitlerimizin hatırına soruyorum: Bizlerin insan hakkı yok mu?"

Abdullah Öcalan söz aldı:

"Sayın yargıcım. Dilerim ileride savunmamı daha detaylı açtığım zaman ifade ederim. Burada şunu söylemek istiyorum. 200 yıllık bir geçmişi bulunan toplumsal nedeni bulunan meseleler benim şahsıma yıkılmasın. (Şehit yakınlarının feryadını kastederek) Bu isyanları noktalayabilmek için çalışmak gerekir. Madem düşman bizimle oynamak istiyor, o zaman bu oyunu birlikte bozalım. Barış ve kardeşlik için her şeyi yapalım."

Şehit aileleri Öcalan'a tepki gösterdiler.

Sanık avukatları, Denizli Barosundan Av. Aydın Oruç'un 2 Haziran 1999 ve sonrası davaya katılması için DGM'ye yazı yazılmasını istediler.

Bazı sanık yakınları iddialarını yazılı hâle getirmişlerdi. Konuşmalarını kısa kesip yazılı iddiayı Mahkeme Başkanlığına veriyorlardı. Sanık avukatları bu dilekçeleri görmek istediler. Mahkeme heyeti, her zaman taraflarca inceleme imkânı bulunduğunu belirterek ayrıca sanık avukatlarına verilmesine gerek olmadığını belirtti.

Mahkeme Heyeti sanık avukatlarının Öcalan'la görüşme taleplerini de karara bağladı. Sanık avukatları sabah duruşma başlamadan ve öğleyin duruşma arasında Öcalan'la görüşebileceklerdi.

Duruşma 16.30'da sona erdi.

B) DEĞERLENDİRME

Abdullah Öcalan sorgusunda bilinmeyen bir şeyi söylemedi. Burada önemli olan, meseleyle yakından ilgilenenlerin bildiğini Öcalan'ın ikrarıdır. Öcalan kendisini suçlu gösterecek tavırlardan kaçındı. Ancak, PKK'dan kendisinin sorumlu olduğunu baştan ilân etmişti. PKK'nın katliamını bile *"Söz geçiremiyorum."* dediği grupların üzerine yıktı.

Sanık avukatları, Öcalan'a ve PKK'ya meşruiyet kazandırmak için çaba harcadılar. Sorularında özellikle, Türkiye'yi yöneten ve hassas dengelerin odağında olan kişilerle Öcalan'ın ilişkilerinin sorulması istendi. Ayrıca Cenevre Sözleşmesi meselesinde ısrarla duruldu.

Aşağıda bu konuların hepsini kaynaklarına inerek açıyorum.

VII. BÖLÜM

A) ÖCALAN'IN İDDALARI VE GERÇEKLER

1. Okyay Başka Yazdırdı

Mahkeme Başkanı Mehmet Turgut Okyay, konuşanların sözlerini zapta geçirtirken ya kısaltıyor ya ek yapıyordu. Müdahillerin sözlerinin sonuna *"Sanığın cezalandırılmasını, tazminat haklarımın saklı tutulmasını istiyorum."* diye yazdırıyordu. Gazi İlyas Özgül'ün sözlerini zapta geçirtirken, onun söylediği *"Türkiye'nin bütünlüğü"* sözünü *"Laik demokratik Türkiye Cumhuriyetimizin bölünmez bütünlüğü"* diye değiştirdi.

Gazi İlyas Özgül'le duruşmadan çıkınca konuştum. İlyas Özgül, Hacettepe Üniversitesini bitirmiş. Keşan'da kardeşiyle beraber çiftçilik yapıyormuş. Karısı tıp doktoruymuş. Kars Tendürek'te üzerlerine el bombası veya roket atılmış. Bomba patlayınca uçuruma düşmüş. 20 gün yoğun bakımda yatmış. Karısının ihtimamı ve şefkati sayesinde ruhen ve fiziken düzelebilmiş.

2. Başbağlar Katliamı Üzerine Nevzat Çiftçi'nin Anlatıkları

Bu duruşmada Öcalan'a ASALA ile ilişkiler ve 5 Temmuz 1993'te yapılan Başbağlar katliamı soruldu. Daha sonraki duruşmalarda kendisinin Ermeniliği meselesi de sorulacaktır.

Burada önemli bir şahidin sözlerini vereceğim. Bu önemli şahit eski PKK'lı Nevzat Çiftçi'dir. Öcalan'a suç isnat edilen *İddianame*'de de ifadesi vardır. Kendisiyle 1998'de uzun bir röportaj yapıp yayımlamıştım. Nev-

zat daha sonra PKK üzerine *"Girdap-PKK'da Yaşanmayan Yıllar"* kitabını çıkardı. Görebildiğim kadarıyla, PKK'yı ve Öcalan'ı psiko-sosyal yönden tahlil eden tek kitaptır.

Nevzat Çiftçi ile, elinizdeki kitap üzerinde çalışırken, konuştum. (Tarih: 5 Ağustos 1999, saat: 10.00 suları.)

Nevzat Çiftçi, altı yıl PKK içinde kalmış; Bekaa'da, Şam'da eğitim görmüş, Yunanistan'da bulunmuş ve Öcalan'ın teveccühünü kazanmıştır. Bu sebeple Diyarbakır bölge sorumluluğu, Tunceli'de eyalet komutan yardımcılığı (Komutan ise Şemdin Sakık'tır.) yapmıştır. Dağdan indiğinde, gazeteler iri harflerle, *"PKK komutanın teslim olduğunu"* yazmışlardı.

Merak ettiğim, PKK'da Ermeniliğin önemi, PKK'nın içinde Ermeni asıllı yöneticinin olup olmadığı, Başbağlar katliamı emrini Öcalan'ın verip vermediği, sivil katliamlar meselesinde Öcalan'ın anlattıklarının doğruluk derecesi idi.

Ermenilik meselesi:

"Öcalan'ın babasının Ermenilik meselesi söz konusu olmadı. Ama PKK'nın önde gelen iki ismi Urfalı Ferhan kod adlı Hasan Atmaca ile Adana Kadirli'den Duran Kalkan Ermeni'dir. Ancak Ermenilik örgüt içinde, konuşulan veya öne çıkarılan bir mesele değildir. "

Nevzat Çiftçi'ye, Öcalan'ın İmralı'da Başbağlar katliamına dair söyledikleri hakkında bilgisi olup olmadığını sorduğumda *"Bilgim yok."* dedi. Böylece Nevzat'a olayı menfî veya müspet tesir altında kalmaksızın anlattırma imkânı doğuyordu. Nevzat, Başbağlar katliamından birkaç ay sonra PKK'nın Tunceli bölge komutanı olmuştur.

Öcalan, Başbağlar katliamını "Dr. Baran'ın yaptığını" söylüyordu.

Nevzat'ın anlattıkları:

"Sivas'ta olay olunca [2 Temmuz 1993'te yakılan Madımak Otelinde dumandan boğularak ölen 33 kişiyi kastediyor. A. T.] Dr. Baran kendisine bağlı birliklere emir veriyor: *'Ben Türk kanı istiyorum!'* diyor. Başbağlar-Kemaliye bölgesinde İsa kod adlı Orhan İlbay faaliyet gösteriyordu. İsa, Başbağlar köyünün camisine halkı topluyor. Sonra çocukları ve kadınları çıkarıyor ve erkeklerin üzerine ateş açıyor. Bir militanına da, yaralı kalmış olabileceğini düşünerek, teker teker kafalarına kurşun sıkması talimatını veriyor."

Sordum:

- *Öcalan'ın bundan bilgisi var mıydı?*

- Yoktu. Dr. Baran katliamı yaptırdıktan sonra Öcalan'a tekmil vermek için arıyor. Öcalan, olayı duyunca şiddetle karşı çıkıyor. Sonra Öcalan, *"Bu eylem kabul edilemez. Kim yaptıysa hakkında soruşturma yapılsın!"* emrini veriyor. Bu hâdiseden birkaç ay sonra da Dr. Baran intihar etti.

- Katliamı yapan Orhan İlbay ne oldu?

- Kuzey Irak'a geçti. PKK'nın 5. Kongresinde merkez komite üyesi oldu.

- Diğer katliamcılar?

- Birkısmı çatışmalarda öldü, birkısmı başka olaylarda yakalandı, birkaçı da teslim oldu.

- Öcalan sivilleri katletme emri verir miydi?

- Öcalan direkt emir vermezdi. Meselâ Elazığ ve çevresinde sivil odaklara yönelin, derdi. Bireysel şiddet geliştirilebilir, derdi. Sivil katliam olduğu zaman soruşturma açtırdığı olurdu ama sonra üzerinde durmazdı. Yine Şırnak'ın Küpeli Dağında Şemdin Sakık dokuz çobanı telle boğdurmuştu. Apo bunu duyunca *"İyi yaptın!"* demedi. Apo eylem istiyordu, dağdaki adam da eylem yapmak için sivillere yöneliyordu. PKK içindeki aydınlar, yani üniversiteliler, sivil katliama karşı çıkarlardı. Bu tip olayları yapanlar köylülerdi. Köyünde çobanlık yapana takım komutanlığı vermişsin... Ne bekleyeceksin ondan... Apo bunlara göz yummak zorunda kalıyordu.

Nevzat Çifçi'nin *"Katliamı yaptı."* dediği İsa kod Orhan İlbay, Kuzey Irak'a geçiyor ve PKK'nın merkez komite üyesi oluyor. Bu da elbette Öcalan'ın bilgisi dahilinde!

3. Cenevre Sözleşmesi Meselesi

Sanık avukatı Kemal Bilgiç, Öcalan'a, Cenevre Sözleşmesinin imzalanıp imzalanmadığının sorulmasını istemiş, Mahkeme Heyeti ise buna izin vermemişti.

Cenevre Sözleşmesi meselesini Marmara Üniversitesi Avrupa Topluluğu Enstitüsü Müdürü ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi nezdinde Türkiye'nin avukatlığını yapmış Prof. Dr. Arslan Gündüz'e sordum. Kendisi sözleşmeyle ilgili İngilizce bir metin fakslayarak çalışmamı kolaylaştırdı. Sonra Öcalan'ın avukatı Kemal Bilgiç'e telefon ederek Cenevre Sözleşmesi meselesini öğrenmek istedim. (5 Ağustos 1999, saat: 17.00 suları.) Kemal Bilgiç: *"PeKeKe'nin Cenevre Sözleşmesine imza attığını biliyorum. Muhtemelen 1995 yılında PeKeKe'nin Avrupa temsilcisi Ali Sipan sözleşmeyi imzalamıştır."* dedi. Bir taahhütte bulunurken muhatabın olma-

sı gerekir. PKK'yı kim muhatap almış ve Cenevre Sözleşmesini geçerli kılmıştır? Kemal Bilgiç'in izahından bir muhatabın olmadığı anlaşılıyordu. PKK, kendisine meşruiyet kazandırmak ve milletlerarası zeminde yer alabilmek için tek taraflı Cenevre Sözleşmesine uyacağını taahhüt etmiş oluyordu. Cenevre Sözleşmesi savaş durumunda taraflara bazı müeyyideler getiriyor. Bu sözleşmeyi imzalayanlar, savaş hâlinde bu müeyyidelere uymak zorundalar.

Kitabımızda da muhtevası hakkında bilgi verdiğimiz, *"Asrın Davası ve T.C. 'nin Suç Dosyası"* adlı Türkiye Cumhuriyeti hakkında PKK'nın iddianamesinde *"Türk Ordusu Cenevre Sözleşmesini Çiğniyor"* başlığı ile milletlerarası sözleşmeler ve bunların içinde PKK'nın yeri kendi mantıklarına göre izah ediliyor. PKK'nın iddianamesinde yer alan *"bilgiler"* sanık avukatlarının neyi kastettikleri ortaya koyacaktır:

"Gerilla ve sivil halka karşı düzenli orduların işlediği suçlar nedeniyle, bu suçlar ve gerillanın uluslararası konumu uluslararası birçok platformda gündeme gelmiş ve bu konuda birçok karar alınmıştır. Ama sözkonusu savaşın iki tarafı olduğundan; tarafların birbirine karşı davranışı, kullanması yasak silâhlar, özellikle de esirlere davranış birtakım kurallara bağlanmıştır.

1874 tarihli Brüksel Konferansı: 'Savaşın yasal bir tarafı' olarak tanınması için gerillaların, belli bir komutana bağlı olmaları, belirli bir elbise giymeleri ya da arma takmaları, silâhlarını açıkta taşımaları, savaşın yasa ve geleneklerine uygun davranmaları gerektiği kararına bağlamıştır.

Bu karar küçük bazı değişikliklerle 1907'de yapılan Hague Konferansı'nda da benimsenmiştir. İkinci Dünya Savaşı'nda gerilla savaşının dünyada yaygınlık kazanması, zafer kazanması ve siyasal güç olması üzerine, Vietnam-ABD, Cezayir-Fransız, Nikaragua, Güney Afrika, Filistin örneklerinde olduğu gibi siyasal taraf olarak kabul edilmiştir.

Gerilla hakkında en bağlayıcı kararlar Cenevre Sözleşmesi'yle alınmıştır. 12 Ağustos 1949 tarihinde imzalanan Sözleşme'nin hükümleri, iki devlet arasındaki savaşlar için de geçerliydi. Ancak devletler arasındaki savaşlar azalıp, iç ihtilâflar, daha doğrusu ulusal kurtuluş ya da gerilla savaşlarında büyük artışın olması ve buna paralel olarak insanlık suçlarının artması üzerine, 1977 yılında Sözleşme'ye ilişkin iki ek protokol daha imzalandı. Bunlar Kızılhaç Sözleşmeleri'dir. Kızılhaç tarafından denetlenmektedirler. BM'ye üye devletlerin imzalamaları sonucu, Sözleşme uluslararası güvence altına girdi.

Sözleşmenin taraflara yüklediği yükümlülükler şunlar:

1- Tutsaklar savaş esiridir. Baskı ve kötü muamele yapılamaz.

2- Savaş esirleri propaganda malzemesi yapılamaz.

3- Tutsakların düşüncelerini değiştirmeleri için baskı yapılamaz.

4- Savaş esirlerinin temel ihtiyaçları karşılanmak zorundadır.

5- Savaş esirleri, Kızılhaç vasıtasıyla aileleriyle görüştürülürler.

6- Taraflar savaşta sivil yerleşim yerlerine saldıramazlar.

7- Tüm bu yükümlülüklerin yerine getirilip getirilmediğini gözetlemek için Kızılhaç'ın denetim hakkı vardır. Ve taraflar bu amaçla Kızılhaç'a kolaylık sağlarlar.

8- Tutsaklar, kendi içlerinde örgütlenebilir ve temsilcilerini seçebilirler vd.

Ancak pratikte buna uyulmadığı bilinmektedir. Raporun birçok yerinde vurgulanan Türk devletinin yürüttüğü 'Özel Savaş'ya da 'Düşük Yoğunluktaki Savaş' bir anlamda gerillaya karşı savaşan güç için de geçerli kuralların bir yerde toptan ihlâli olmuştur. Çünkü, Düşük Yoğunluktaki Savaş'la birlikte özel birimler devreye sokuluyor, bu birimler sivil kıyafetlerle, gerillayı taklit ederek, en çok halka zarar vermeyi ve cinayet işlemeyi hedeflemektedir. Kürdistan'daki savaşta bu durum daha net gözükmektedir. Türk devleti, Cenevre Sözleşmesi'ni imzalamış olmasına rağmen, denetim maddesine çekince koymuştur."

4. İHD ve Mazlum-Der Neyi Savunuyor?

Öcalan'a özellikle İHD ve Mazlum-Der'le ilişkileri soruldu. Bu ilişkilerin sorulması, iki dernekle PKK'nın savunduğu fikirler arasında paralellik kurulması dolayısıyladır. Her iki derneğin genel başkanları (İHD'den Akın Birdal, Mazlum Der'den İhsan Aslan) ve Refah Partisi milletvekili Fethullah Erbaş, rehin askerleri almak maksadıyla, Kuzey Irak'ta PKK kampını ziyaret etmişler, bunu da PKK bir propaganda vesilesi yapmıştı. Öte taraftan ise, İHD ve Mazlum-Der PKK'ya destek vermekle suçlanmıştı. İHD Genel Başkan Yardımcısı Osman Baydemir ile Mazlum-Der Genel Başkanı Yılmaz Ensaroğlu'nun, Öcalan davasının görüldüğü sırada Evrensel gazetesinden Fatih Polat'ın *"Kürt sorunu"* kavramı çerçevesinde sorduğu sorulara cevapları, PKK ile aralarından paralellik olup olmadığı, aynı argümanları kullanıp kullanmadıkları konusunda bir fikir verecektir. Biz bu mülâkatları buraya almakla, her iki dernek üzerinde tartışmalara da açıklık getirmiş oluyoruz.

5. İnsan Hakları Derneği

İHD Genel Başkan Yardımcısı Osman Baydemir'e sorular ve cevapları:

- Kürt sorunu, Öcalan davası vesilesiyle birkez daha yakıcı bir şekilde tartışılıyor. İçinde bulunduğumuz aşamada Kürt sorunun çözümü nasıl mümkün olur? Nelerin yapılması, ne gibi adımların atılması gerekir?

- Öncelikle İHD'nin demokrasiyi ve hakların evrenselliğini savunduğunu anımsatmam gerekiyor. Gayet tabiî ki, bu bakış açımızın doğal sonucu olarak da İHD'nin bir demokrasi tanımı var. Ve İHD demokrasiyi, halkın kendi siyasal, sosyal, ekonomik ve kültürel niteliklerini, tabiri caizse, iradesini özgürce ifade edebildiği ve yaşamın tüm yönlerine tam katıldığı bir rejim olarak anlamaktadır. Kürt sorununu da, demokrasi sorunundan ayrı görmüyoruz. Bugün Türkiye'de hukuksal, siyasal yapı, demin yapmış olduğumuz demokrasi tanımına uymamaktadır. Zira her biri bir değeri ifade eden, uluslararası belgelerde düzenlenen ve demokrasinin vazgeçilmez unsurları olan temel hak ve özgürlükler bir yandan yasaklarla, diğer yandan da antidemokratik uygulamalarla ihlâl edilmektedir. Kürt sorununun çözümünü, demokrasi sorununun çözümü ya da demokrasiye geçişle, insan haklarına dayalı devlet anlayışına geçişle özdeşleştiriyoruz. Ama biz İHD olarak, Kürt sorunu konusunda kendisini Kürt olarak gören yurttaşlarımızın temsilcisi değiliz. Onlar adına bir öneri getirmiyoruz. Bizim yapmaya çalıştığımız Kürt sorununun demokratik, barışçıl çözümü için bir diyalog sürecinin başlatılması gerekliliğini savunmaktır. Çözüm konusunda atılması gereken ilk adım, diyalog sürecinin başlatılmasıdır. Kürtler ne yapmak istiyor, nasıl yaşamak istiyorsa, buna kendisinin karar vermesi gerekiyor. Ancak, bizim çabamız bu aşamada, Kürtlerin, ne düşündüğünü, ne yapmak istediğini söyleyebileceği bir özgür ortama kavuşmasıdır. Sadece Kürtlerin değil, herkesin, her sorumlu yurttaşın bu sorun konusunda düşüncelerini ifade edebileceği bir özgür ortamın sağlanması. O zaman görülecek ki, ileri sürüldüğü gibi ayrılıkçı bir sonuç çıkmayacaktır. Ve biz Kürt sorununa çözüm konusunda er ya da geç diyalog sürecine, barış sürecine geçileceğine inanıyoruz. Ancak bizim bütün çabamız, bu sürecin kısalmasıdır. Yani daha çok ölüm, daha çok acı yaşanmadan bu sürece başlanmasıdır. Bu aşamayla birlikte neler yapmak gerekir diye düşündüğümüzde, her şeyden önce silâhlı çatışmalara son verilmelidir. Ve bugün, düşünce, ifade özgürlüğü önündeki yasaklardan bazıları Kürt sorununun çözümü önündeki engelleri teşkil ediyor veya Kürt dilinin ve kültürünün gelişimi önünde engeller teşkil etmekte. Bu itibarla da, Kürt sorunu ve demokrasi sorununun serbestçe tartışılmasını engelleyen yasaların kaldırılması gerekiyor. Bütün bunlardan belki de daha da önemlisi barış ve diyalog girişimlerini özendirici bir ortamın yaratılması gerekiyor. Kısacası, toplumsal mutabakata ve ulusalüstü bir hukuka bağlı, değişik kültür ve etkinlikleri güvence altına alacak demokratik bir anayasaya gereksinim var. Bütün bunların önünü açacak özel hâl uygulaması derhal son bulmalıdır. Özel Tim, koru-

culuk gibi anti-demokratik yapılar kaldırılmalıdır. Ve bu süreci hızlandıracak, toplumsal barış ve hoşgörüyü başlatma vesilesi olabilecek, bugüne değin savaşta mağdur edilen, özellikle göç boyutuyla mağdur edilen yerleşim birimlerinin inşasına başlanmalı ve göçe zorlanan Kürt yerleşimcilerinin zararları tanzim edilmeli, geriye dönüş koşulları sağlanmalıdır. Belki bugün için hükûmet bundan uzak olabilir ama, birkaç yıl sonra hükûmet, ya da hükûmetler bizim söylemiş olduğumuz noktaya geleceklerdir. Yani basit bir örnek vermek gerekirse, biz düşünce, ifade özgürlüğünü kurulduğumuz günden beri ısrarla savunuyoruz. Daha dün Anayasa Mahkemesi sayın Başkanı'nın düşünce ve ifade özgürlüğü ve bunların önündeki engellerin kaldırılması yönündeki düşünceleri bugüne kadar İHD'nin savunmuş olduğu düşünceler çerçevesinde açıklanmıştır. Bu itibarla da, birkaç yıl sonra İHD'nin söylemiş olduğu bu noktaya gelineceğine inanıyorum.

- Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel, daha önce "Kürt realitesini kabul ediyoruz" demişti. Şimdi gerek Cumhurbaşkanı'nın, gerek Başbakan'ın, gerekse diğer üst düzey yetkililerin konu ile ilgili açıklamalarına bakınca, Kürt realitesini kabul etmenin bile çok gerisinde durdukları hissediliyor. İçinde bulunduğumuz dönemde, yakın gelecek için devletin, 'barış' vb. çağrılara yanıt verme, bu yönde esneme ihtimalini görüyor musunuz?

- Gerçekten de dönem dönem başta Cumhurbaşkanı olmak üzere "Kürt realitesini tanıyoruz" vb. sözler söylendi. Doğrusunu söylemek gerekirse, şu ortam içinde, böylesi bir pozisyonda değil hükûmet. En azından ben bu şekilde tanımlıyorum. Belki de 1991 sürecinin etkisi bu sözü söyletmişti ona.

- Kürt sorunu ile ilgili olarak devlet şu anda sizce nasıl bir strateji izliyor?

- Kürt sorunu konusunda devletin şu anki stratejisinin bugüne kadar soruna bakışının bir devamı olduğu kanısındayım. 1978'lerden bugüne değin, Kürt coğrafyası olağanüstü prensiplerle yönetiliyor. Koruculuk sistemi devam etmekte. Sayıları 20 milyonu aştığı söylenen Kürt yurttaşlarımız anayasal sistemin dışında tutulmaya devam etmektedir. Kürt dili ve kültürü hâlen yasaktır. Yasalar ifade özgürlüğünü sınırlayan yasalardır. Dolayısıyla Kürt sorunu konusundaki strateji, bölgede süren operasyonlar, Öcalan davasına bakış açısı, şu an için, devletin eski stratejisinin sürdüğünü göstermektedir.

(Fatih Polat, *Evrensel*, 11 Haziran 1999.)

6. Mazlum-Der

Mazlum-Der Genel Başkanı Yılmaz Ensaroğlu'na sorular ve cevapları:

- Kürt sorunu, Öcalan davası vesilesiyle bir kez daha yakıcı bir şekilde tartışılıyor. İçinde bulunduğumuz aşamada Kürt sorunun çözümü nasıl mümkün olur? Nelerin yapılması, ne gibi adımların atılması gerekir?

- "Kürt sorununun, Öcalan davası vesilesiyle bir kez daha yakıcı bir şekilde tartışıldığı"ndan emin değilim. Bazıları belki bu dava dolayısıyla Kürt sorununun gündeme gelmesini, tartışılmasını istiyor; ama birileri de bu dava dolayısıyla Kürt sorununun üstünü tamamen örtmeye ya da Kürt sorununun, Abdullah Öcalan davasına ya da bildik deyimle PKK'ya veya 'terör sorunu'na indirgemeye çabalıyor. Ve iyi bildiğimiz tüm araçlarını kullanarak, kamuoyuna Kürt sorunu âdeta unutturmaya çalışıyor. Bunların - geçici de olsa- hayli başarılı oldukları da görülüyor. İster "Kürt Sorunu", ister "Güneydoğu Sorunu" olarak adlandırılsın, bu sorun; esasen, farklılıkları vurgulayan 'kimlik hakları' temelinde bir insan hakları sorunudur. Bu sorunun sağlıklı çözümü için öncelikle yapılması gereken; sorunun doğru tanımlanmasıdır. Bunun gerçekleştirilebilmesi için de, bu sorunun özgürce konuşulmasının, tartışılmasının önündeki -yasal ve fiilî- tüm engellerin kaldırılması gerekmektedir. Sorunun, topluma inkâr temelinde bir terör sorunu olarak dayatılmasının yıllardan beri çözüm getirmediği ortadadır.

- Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel, daha önce "Kürt realitesini kabul ediyoruz" demişti. Şimdi gerek Cumhurbaşkanı'nın, gerek Başbakan'ın, gerekse diğer üst düzey yetkililerin konu ile ilgili açıklamalarına bakınca, Kürt realitesini kabul etmenin bile çok gerisinde durdukları hissediliyor. İçinde bulunduğumuz dönemde, yakın gelecek için devletin, 'barış' vb. çağrılara yanıt verme, bu yönde esneme ihtimalini görüyor musunuz?

- Özal döneminde hiç değilse birtakım çözüm arayışları içerisine girildiğini biliyoruz. Dönemin başbakanı ile yardımcısının "Kürt realitesini tanıma"ları, önemli ölçüde bu arayış sürecinin doğal bir yansımasıdır. Özal sonrası dönemde, yine kadim politikalara dönülmüş ve Demirel başta olmak üzere tüm devlet erkanı da, yine eski söylemleri seslendirmeye başlamışlardır. Yakın gelecekten yana ümitvar olmadığımı söylemek zorundayım. Ancak bu 'barış çağrılarına yanıt verme' yaklaşımını da doğrusu netameli buluyorum. Çünkü bu yaklaşım hem tamamen doğru değil, hem de çözümsüzlüğü beraberinde getiriyor. "Barış çağrılarına yanıt verme", hemen PKK'nin muhatap kabul edilmesini istemek gibi anlaşılıyor ve anında "devlet teröristi muhatap almaz" tepkisiyle karşılanıyor. Oysa cari sistem, genel olarak tüm halkla, özel olarak da Kürtlerle barışmak; halkın değerlerine saygı göstermek, tüm halkın hak ve özgürlüklerini güvence altına almakla yükümlüdür. Dolayısıyla, barış yanlılarının, özel olarak Kürtleri, ama genel olarak tüm ezilenleri kuşatacak bir barış söylemini geliştirmeleri gerekir diye düşünüyorum.

- Kürt sorunu ile ilgili olarak devlet şu anda sizce nasıl bir strateji izliyor?

- Kürt sorunu ile ilgili olarak devletin, ne eskiden ne de şimdi, ciddî bir strateji izlediğinden söz etmenin zor olduğuna inanıyorum. Tarih bilincinden yoksun bazı iyi niyetli kimseler, "terörün belinin kırılmasından", "terörbaşının yakalanmasından" sonra, sorunun çözümüne yönelik bazı olumlu adımların atılacağını bekliyor olabilirler. Sıkça dile getirildiği gibi, atılacak olumlu adımların artık "teröre taviz" olarak nitelendirilemeyeceği bir "psikolojik üstünlük" sağlanmış olmasına rağmen, Güneydoğu'da faili meçhul cinayetler, yerinde infazlar, kaybedilmeler, köy baskınları ve boşaltmalar hâlâ sürüyor. Güneydoğu'daki köylüler, 'istenmeyen' bir partiye oy verdikleri için keyfi bir biçimde cezalandırılıyor. Özetle klasik ihlâller, olanca hızıyla devam ediyor. Bu tablo karşısında, insan hakları ihlâllerini bir 'yönetim pratiği' olarak benimsemiş anlayışın, bugün de egemenliğini sürdürdüğünü itiraf etmek ve -eğer bu bir strateji ise- strateji değişikliği olmadığını vurgulamak gerekiyor.

- ABD, Almanya gibi ülkelerin Kürt sorunu konusunda belirli bir strateji izledikleri ve bunu daha önce de değişik vesilelerle dile getirdikleri biliniyor. Bu iki ülke ve konuyla 'ilgi' gösteren benzer ülkeler sizce bugün nasıl bir strateji izliyorlar?

- ABD, Almanya gibi ülkelerin, Kürt sorunu da dahil, dünyanın hiçbir yerinde hiçbir sorunla ilgili olarak, ahlâk ya da hukuk temelli bir strateji izlediklerine inanmıyorum. Çünkü emperyalist ülkelerin ilkeleri yoktur; çıkarları vardır. Dolayısıyla Kürt sorunu ile ilgili stratejilerinden değil, Kürtlerin yaşadığı coğrafyalar üzerindeki sömürgeci hesaplarından ve bu hesapları gerçekleştirmeye dönük politikalarından söz etmek gerekir. Kürt sorunu ABD'nin Kuzey Irak ekseninde; Avrupa'nın ise Türkiye ekseninde ele aldığı bilinmektedir. Ama Avrupa ülkelerinin bile Kürt sorunu karşısındaki duyarlılıkları, Türkiye'den kazandıkları ya da kaybettikleri büyük ihalelerle doğrudan ilintilidir. Değişik zamanlarda bazı Avrupa ülkelerinin duyarlılıklarının ya da duyarsızlıklarının artmasının altında bu ihaleler yatmaktadır. Bu nedenle, özel olarak Kürt sorununun, genel olarak dünyadaki tüm insan hakları sorunlarının, öncelikle dünya politikacılarının iç ve dış siyasî ve ekonomik hesaplarına alet olmaktan kurtarılması, insan hakları savunucularının en önemli ve öncelikli sorumluluğudur.

(Fatih Polat, *Evrensel*, 12 Haziran 1999.)

7. *El-Vasat*'ta Talabanî'den "1993 Ateşkesi"nin Hikâyesi

El-Vasat'ta , Kürdistan Yurtseverler Birliği Başkanı Celâl Talabanî ve

Öcalan'la yapılmış, Türkiye'de de çok tartışılan iki röportajı okuduğunuzda, halkımızdan bazı konuların gizlendiği veya yanlış aksettirildiği görülecektir.

El-Vasat'ın yayın merkezi Londra'dır.

Celâl Talabanî ile yapılan röportaj 16 Kasım 1998 - 7 Aralık 1998 tarihleri arasında yayınlanan *El-Vasat*'ın 355 - 358 arası dört sayısında çıktı. Talabanî, baştan sona kendisini ve ilişkilerini anlatıyor. Bu ilişkiler içinde Turgut Özal, Süleyman Demirel, Org. Eşref Bitlis, Mesut Yılmaz ve Öcalan da yer alıyor. Talabanî'nun bu ilişkilerini anlattığı bölüm *El-Vasat*'ın 355. sayısının 14. ve 15. sayfalarındadır. Türkiye'de çok tartışılan ancak, eksik bilinen bir röportajdır. Türkleri ilgilendiren bölümün tercümesini aynen veriyorum.

***

- Öcalan'ı nerede tanıdın?

- Suriye'ye sığınmış bir gençken tanıdım onu. Partimizin evlerinde yaşıyordu.

- Abdullah Öcalan'la aranda hoş hatıraların olduğu söyleniyor.

- Gerçek şu ki, ben onunla 1980'de birkaç defa karşılaştım. [Sonra] 1992 ve 1993 yıllarında Demirel, Özal döneminde hükûmeti kurmakla görevlendirilmişti. Ben o sırada Türkiye'de idim. Demirel beni evine çağırdığında, Halk Partisi [SODEP] Başkanı Dr. Erdal Inönü ile koalisyon yapacağını bildirdi. Ve Kürt meselesi konusundaki görüşlerimi sordu. Çünkü o Kürt kimliğini tanıyacak bir proje hazırlıyordu. Bu projenin içerisinde Kürtlere bazı hakların verilmesi de vardı. Dedim ki:

- Bu sizin iç işlerinizdir.

- Onun cevabı şu idi:

- Bu kardeşçe bir istişaredir.

Ben de:

- Bu sizin ve Kürtler için iyi bir şey, dedim.

- Abdullah Öcalan üzerindeki etkimin ne olduğunu sordu. Ona şöyle cevap verdim:

- Onunla olan ilişkimi gizleyecek değilim. Abdullah Öcalan beni dinler. Savaşı durduracak ve size projenizi gerçekleştirmek için mühlet verecektir. Siyasî çözümün herkes için en iyi çözüm olduğunu düşünüyorum. Çünkü bu çağ diyalog çağıdır.

- Demirel, bu düşünceyi hoş karşıladı. Daha sonra dostluğu ile gurur duyduğum Başkan (Cumhurbaşkanı) Özal'la görüştüm. Ondan hiçbir şey gizlemedim. Suriye'ye gidip Öcalan'la görüşeceğimi haber verdim.

- [Öcalan'a] bir mesajınız var mı?

Özal dedi ki:

- Bu deliye (mecnun) - onun tanımlamasıyla - nasihat etsen de bize siyasî çözüm fırsatı (fursatan li-hallin siyasî) verse...

Daha sonra Irak Kürdistan'ına dönüp kardeşim (el-ah) Mesud Barzanî'yle birlikte General Eşref Bitlis Paşa ile görüştük. Türk ordusunun kuvvetli şahsiyeti Türk jandarma komutanı General Eşref Bitlis Paşa, ki o Kürt asıllıdır, bana Suriye'ye olan kritik (el-muzmi'a) yolculuğumu, Öcalan'la karşılaştığımda ne yapacağımı sordu. Dedim ki:

- Büyük ihtimalle onunla görüşeceğim.

- Eşref Bitlis Paşa şöyle sordu:

- Ona ne söyleyeceksin?'

Dedim ki:

- Ona savaşı durdurmanın zarurî olduğunu bildireceğim.

Eşref Bitlis Paşa beni teşvik etti.

Şam'a vardığımda Öcalan beni evimde ziyaret etti. Savaşı durdurma meselesini onunla görüştüm. Buna şartsız hazır olduğunu açıkladı. Kardeşim Kâmran Karadagi da hazırdı. Ankara'daki temsilcimiz Serçil Kazzaz'a telefon ettim.

O da Turgut Özal'ın basın danışmanı Kaya Toperi'yi arayarak [Abdullah Öcalan'la] aramızda geçenleri haber verdi. [Toperi] Bu düşünceyi hoş karşıladı ve doğrudan doğruya Başkan'a [Özal'a] nakletti. [Özal'ın] özel sekreteri bizi aradı ve şöyle dedi:

- Başkan bu düşünceyi beğendi.

Benden bir basın toplantısı yaparak kararını açıklaması için Öcalan'ı ikna etmemi istedi. Çünkü bu karar kapalı kapılar ardında kalmamalıydı.

Öcalan'la telefonla görüştüğümde basın toplantısı yapmaya hazır olduğunu bildirdi. Aynı gece Başkan Özal'la görüştüm. Özal bir grup Türk gazeteciyi göndereceğini söyledi.

Bekaa'da basın toplantısı yapıldı. Türk gazetecilerle birlikte ben de oradaydım. Öcalan 22 gün süreyle ateşkes ilân ettiğini bildirdi. Ancak biz onun niçin bu müddeti tercih ettiğini anlayamadık.

Daha sonra Amerika'ya yolculuk ettim. Millî Güvenlik Konseyini ziyaret ettim. Onlar da çabalarımın devamı konusunda beni teşvik ettiler. Daha sonra İngiltere'ye dönüp Dışişleri Bakanı Douglas Hurd'la görüştüm. Görüşme esnasında Hurd'ın yanında bir grup Iraklı muhalif de bulunuyordu. Bu grubun içerisinde Dr. Muhammed Bahr el-Ulûm ve Dr. Ahmet Çelebi de vardı. Öcalan'la Türk hükûmeti arasında ateşkes için arabuluculuk yaptığımı ve bunun nevruz bayramına denk gelmesine çalıştığımı söyledim.

Douglas Hurd beni teşvik etti. Ancak tek başıma fazla bir şey yapamayacağımı söyleyince bana tam destek sağlama sözü verdi.

Türkiye'ye döndüğümde samimiyetle karşılandım. Öyle ki Dışişleri Bakanı Mesut Yılmaz beni havaalanında karşılamış, 'hoş geldin' dedikten sonra, kan dökülmesini durdurma yolundaki çabalarımdan dolayı beni övmüştü. Daha sonra Başbakan Süleyman Demirel beni kucaklayarak ve öperek karşıladı. Daha sonra da Başkan Özal ve Dr. Erdal İnönü'yle görüştüm. Demirel şu tarihî sözü söyledi:

- Biz teröristlerle pazarlık yapmayız. Ancak bu olumlu adımı hoş karşılıyoruz.

Özal da beni tebrik ederek şöyle dedi:

- Bu deliden (mecnun) durmasını ve ateşkes süresini uzatmasını iste ki, bu konuda askerleri (el-askeriyin) ve halkı (nâs) ikna etmek için bir çıkış yolu bulayım.

[Özal'dan] Kürt asıllı Türk (El-Ekradü'l-Etrak) parlamenterin bazılarının onu [Öcalan'ı] ziyaret etmelerini istedim. Gerçekte de onları [Kürt asıllı milletvekillerini] kabul ederek bu mevzuda bana yardımcı olmalarını istedi. Ve benimle birlikte Öcalan'ı ateşkesi uzatmaya ikna için Lübnan'a gitmelerini istedi.

Bekaa'da Öcalan'ı ziyaret ettik. Ateşkes döneminin uzatılması istendi. Başkan Özal'a belirlenmemiş bir süre verilmesinden yanaydım. Öcalan da bunu kabul etti. Tekrar bir basın toplantısı düzenleyerek süresiz olarak savaşı durdurmaya kabul ettiğini ilân etti. Özal'ın vefatına kadar bu antlaşma sürdü.

Şemdin Sakık'ın, izinden dönen 22 askeri [33 olacak. A. T.] kaçırıp öldürmesi suçuyla beraber anlaşma da bozulmuş oldu.

[Öcalan'a] Bu cinayeti kınayan bir açıklama yapması konusunda nasihat ettim. Ve bu olaya sebep olan adamı mahkemeye sevk etmesini [cezalandırmasını] istedim. Ancak o bunu reddetti. Bunları söylediğim için ilişkilerimiz gerildi.

8. Talabanî Röportajından Çıkan Sonuç

Parantez içi kelimeleri ben ekledim. Arapça kelimeleri Latin harfleriyle yazmamın sebebi tercümede şüpheye düşeceklere kelimenin aslını göstermek içindir.

Bu röportajdan çıkan sonuç:

Demirel, birlikte hükûmet olduklarında SODEP Genel Başkanı Erdal İnönü ile Güneydoğu'da yaptıkları bir gezide *"Kürt kimliğini tanıyoruz."*, açıklamasını durup dururken yapmadığı, uzun bir hazırlık dönemi geçirdiği ve bu arada Öcalan'ı frenlemek istediği anlaşılıyor. Ateşkes meselesinin içinde şimdiye kadar sadece Özal'ın olduğunu biliyorduk. Talabanî önce Demirel'le görüştüğünü ve *"Kürt kimliği"*ni tanımak için hazırlık yapıldığını ondan öğrendiğini açıklamıştır. Yine anlayabildiğim kadarıyla, Öcalan'la görüşme Demirel'le kararlaştırılmış, ancak, bu kararlaştırmadan Özal da haberdar edilmiştir. Bu noktadan sonra Özal öne çıkmakta ve Öcalan'dan *"deli"* diye bahsetmektedir.

*"Deli"*nin Türkçedeki anlamları hem *"iyi"*, hem de *"kötü"*dür. *"Deli"*; gözü kara, yiğit anlamlarına gelir. Delifişek, çılgın kişileri sevimli göstermek için *"deli"* denir. Bir de akıldan noksan olanlar vardır. Ayrıca çılgınlık yapanlara *"aklını yitirmiş"* denir. Özal, Talabanî vasıtasıyla Öcalan'la diyaloğa geçtiğine göre, *"deli"* sıfatını hangi manada kullandı dersiniz?

Özal, Öcalan'la yaptığı bu pazarlığın açık olmasını istemiş. Öcalan'ı basın toplantısı yapmaya çağırmış, Türk gazetecilerin Lübnan'a gidişini bile Özal ayarlamış. (Maalesef medyamız, bu hususta Öcalan'ı neredeyse "ilâh" mertebesine çıkarmıştı. Öcalan'ın ne söylediğinden çok, giyimi, kuşamı, yaşama şekli ve illâ da kıravatıyla ilgilenmişlerdi... Şimdi aynı medyamız Öcalan'a *"bebek katili"* diyor! Sık sık yayınladıkları öldürülen çocukların resimleri o zaman da vardı!)

Özal, eğer Talabanî doğru söylüyorsa, "siyasî çözüm" için askerleri ikna etmeye, kamuoyunu yumuşatmaya çalışacağını söylemiş. (Daha önce Öcalan'ı İtalya'da takip ettikten sonra yazdığım bir dizide de Talabanî ile yapılan bu çok önemli röportajı gördüğümden bahsetmiştim. *El-Vasat* dergisi bir arkadaşımın elindeydi. Ayrıntısını inceleyememiş, şöyle bir göz attıktan sonra arkadaşımın izahıyla yetinmiş, Özal'ın "siyasî çözüm"den bahsetmediğini yazmıştım. Yazı yayımlandıktan sonra kuşkuya düştüm. Derginin Londra'daki merkezine telefon ederek Talabanî ile yapılan röportajın tam metnini fakslamalarını istedim. Dört sayıya yayılmış röportaj metni 25 sayfa hâlinde fakslandı.) Türkiye'nin dirlik ve düzenini, birliğini ve bütünlüğünü isteyenler asla "siyasî çözüm" lâfını ağızlarına almazlar. "Siyasî çözüm" Türkiye'nin bölünmesinde ilk adım görürler. Benim

de bu yüzden Özal dönemini ve Özal'ın PKK meselesine bakışını şiddetle yeren yazılarım çıkmıştı. (Bkz. Arslan Tekin, *Kovulacak Güçler*, 1993.) Özal'ın icraatına baktığımızda Talabanî'ye söyledikleri yönünde çalışmalar yaptığını görürüz.

Daha sonra Hatip Dicle ve Ahmet Türk'ün de aralarında bulunduğu bir grup DEP'li milletvekili Öcalan'la görüşmüştü. Demek ki, bu görüşme de Özal'ın izniyle olmuş.

Talabanî çok önemli bir şey daha söylüyor: 33 erimizin şehit edildiği olayın kınanmasını ve bu olayı yapanların cezalandırılmasını istiyor ama Öcalan, bu teklifleri kabul etmiyor. Hâlbuki Öcalan mahkemede meseleyi tamamen Şemdin Sakık'ın üzerine yıkmış, Şemdin Sakık ise, kendisini bir emir kulu göstermişti.

9. *El-Vasat*'ın Öcalan'la Röportajı: Öcalan Generallerle Bağlantı Kurdu mu?

El-Vasat, Talabanî'den sonra Öcalan'la da, İtalya'da iken yapılan bir röportajı yayımlamıştı. Bu röportaj yayımlandığında Öcalan, İtalya'dan başka ülkeye geçmişti. Derginin, 25 Ocak 1999 tarihinde çıkan 365. sayısının kapağında Öcalan'ın fotoğrafi ve bir sözü yer alıyor: *"Suriye'den ayrılışım bölgeyi korkunç bir harbe sürüklüyor."* Aynı başlık içeriye de taşınmış ve 10-12. sayfalarda röportaj verilmiş. Bu röportajın, en sonunda, kendi hayatı ve ailesiyle ilgili cevabı hariç, bütününü alıyorum. Çünkü, bu konuşmadan sonra Öcalan yakalanıyor ve Türkiye'ye getiriliyor. Burada, bu röportajda söyledikleriyle, yakalandıktan sonra söyledikleri arasında bir kıyas yapma imkânı doğacaktır. Bu röportajda, Öcalan'ın, generallerden bahsetmesi ve özellikle Org. Çevik Bir'in üzerinde durulması sebebiyle tartışılmıştı.

***

- Sen çok enerjik bir adamsın. Korkarım ki, böyle bir kafeste [İtalya'daki kaldığı villa] kalamazsın. Onların sizi buradan çıkaracaklarını düşünüyor musunuz?

- İtalyanlar bana bunu anlatmaya ve beni buradan çıkartmaya ikna etmeye çalıştılar. Başlangıçta İtalyanların yaklaşımı olumluydu. Daha sonra Türkiye'nin büyük tepkisinden dolayı bazı zorluklarla karşılaştım. Böylece yeni bir ülke aramaya başladım. Fakat bu ülkenin seçiminde zorluklarla karşılaşıyordum. Zira gideceğim ülkenin beni korumaya muktedir olması gerekiyordu. Aynı zamanda bu ülkeye kanunî yoldan girmeliydim.

Baskılar yolculuğumun öne alınmasına sebep olmuştu. Mühim olan sabırlı olmamdı. Barzanî 1975 yılında 24 saat sabredememişti. Kürdistan (hayali) yıkılmıştı. 1996 Nisanında Talabanî'nin kalkıştığı Kürdistan devrimi de başarısız olmuştu. Fakat ben 25 senedir devrime devam ediyorum. İtalya beni tanımıyor ve tanımaya da çalışmıyor. Ben, İtalyanlara bir karar almadan önce beni daha iyi tanımalarını teklif ettim. Fakat onlar acele ediyorlardı. Çünkü ticarî itibarlarının düşmesinin bunda önemli bir rolü vardı.

- Suriye'yi niye terk ettin?

- Orada kalmam bölgesel bir harbi ateşleyecek, bu ise o ülkeye zarar verecekti. Türkiye korkunç bir operasyon yapmaya karar vermişti. Benden başlayıp Suriye'de devam eden ve Irak'ta son bulan bütün bölgeyi egemenliği [sulta] altına alacak bir harekât... Suriye'yi kendi iradem ve Yunanlı arkadaşlarımın çağrısı üzerine terk ettim. Fakat Yunanistan'ın davetinin aşamaları tamamlanmamış olduğundan Yunanistan'a girmem güçtü; çünkü, henüz siyasî iltica talebinde bulunmamıştım. Bu yüzden Atina havaalanından Rusya'da Duma'daki Dış İlişkiler Komisyonu'nun davetlisi olarak Rusya'ya gittim.

- Niçin Rusya'da kalamadın?

- Rusya'da bir aydan fazla kaldım. Fakat Duma'da yapılan oylamada çoğunluk kalmama karar vermesine rağmen Başbakan [Primakov] ülkeyi terketmemi istedi benden. Bu anlaşılması güç, enteresan bir şey...

- Bu durumu nasıl açıklıyorsunuz?

- Türkiye bazı tavizler verdi ve vaatlerde bulundu. Özellikle Rusya Müslümanları ve Çeçenlerle ilgili tavizlerdir. Bunun dışında ABD'nin baskıları da rol oynadı.

- Sonunu Molla Mustafa Barzanî'nin sonuyla kıyaslayabilir misin? Tahran'ın Bağdat'la 6 Mart 1975'te Cezayir'de Irak Kürtleri hakkında yaptığı anlaşmaya benzer bir anlaşma Suriye Türkiye ile imzalamış olabilir mi?

- Burada bazı şüpheli taraflar var. [Mustafa] Barzanî Iran'a gidebildi. Ancak son derece güçlü [kendi] ordusunu hezimete uğrattı. Benim durumum ise daha zor ve onun durumundan daha karmaşık... Buna rağmen ben direnişimi durdurmadım. Bilâkis artırarak devam ettim. Barzanî dış desteğe dayanıyordu. Bana gelince, dış desteğe ihtiyacım yoktu. Bu sebeple de direnişimiz sürüyordu.

- Bu başına gelecekleri tahmin edip seni ağırlayabilecek bir ülkeyi önceden ayarlaman gerekmiyor muydu?

- Aslında benim hâkim olmam gereken bazı sarsıntılar oldu elbette. Fakat problem benim yerleşmiş bulunduğum bölgeden ayrılmam değildi. Suriye'yi terk etmem davamıza öne doğru siyasî bir adım atma imkânı verdi.

- Mücadeleye devam etmek için hangi üslûbu benimseyeceksin? Siyasî mücadeleye mi, yoksa silâhlı mücadeleye mi dayanacaksın?

- Siyasî olarak bir çıkış yolu bulamazsak silâh elbette büyük bir rol oynayacak. Ancak şimdilerde siyasî mücadele için önümüze bir fırsat çıktığına inanıyoruz. Kürt meselesi Avrupa'da anlaşılmaya başlarsa bütün Avrupa Türkiye'ye şöyle diyecek: *"Orada harp var. Bu harbi durdur ve siyasî bir çözüm ara."* Mesele terör meselesi değildir. Avrupa, 1923'te yapılan Lozan Antlaşması'ndan sorumludur. Dört milleti Yunanlılar, Ermeniler, Kürtler ve Asurîleri haritadan silen bu anlaşmayı Kürtlerin tekrar gündeme getirmeleri hakkıdır.

- Lozan Antlaşması'nın artık tarihin kayıtlarından çıktığını düşünmüyor musunuz?

- Kürtlerin tasfiyesi tarihin kayıtlarından çıkarılabilir mi? Tarihin tekerrür etmesi gerekir mi? İhanetlerin ve katliamların korkunç tarihidir bu. Herkes ihanet etmiş, herkes suç işlemiş ve katliam yapmıştır. Avrupa'nın yumuşak bir siyaset izleyerek başını kuma gömmemesi gerekir. Ben Avrupa'ya mesûliyetini hatırlatıyorum. Hâlbuki Avrupa, ben Avrupa içinde değilmişim gibi gizleniyor. Bu yüzden beni muhakeme etmekten çekindiler. Mahkeme adil olmak kaydıyla ben muhakeme edilmek istiyorum. İki tarafı yargılayacak bir Avrupa mahkemesi talep ediyorum.

- Şu anki durumun nedir? PKK'nın başkanı olmaya devam edecek misin?

- Biz PeKeKe'yi geliştirmek zorundayız. Karşılaştığımız güçlüklerin kaynağı parti, merkez konseyi ve komutanlıktır. Değişim bize ilerleme imkânı verecektir. Biz kimseyi kandırmak istemiyoruz. Islâh edilmesi gereken pek çok kusurlarımız var. 15 senedir yürüttüğümüz mücadelenin daha iyi neticeler vermesi gerekiyordu. Darbemiz altında Türklerin serbest kalmaması gerekiyordu. Birçok taktik hatası yaptık. Çünkü siyasî komutanlık üzerine düşen vazifeyi yapmadı. Bu yüzden de hatalar Kürt kimliğine mal edildi. Geleceği görememe, şahsî davranışlarda bulunma, toplu eyleme uyum gösterememe, dar bakış açısına sahip olma bu hatalardandı. Ben bu kimliği değiştirmek istiyorum. Bu yüzden de 6. Kongremizi bu esas üzerinde yapmayı düşünüyoruz.

- Hâlâ başkan değil misin?

- Karar veren halktır. Karar veren tarihtir. Kabrin dibinde bile olsam mücadele durmayacak.

- Askerî komutanlık şu an nerede?

- Kürdistan'da. Önemli olan onu verimli kılmak.

- Cemil Bayık hâlâ partinin ikinci adamı mı?

- Bizim rakamlarımız yok. Birlik sonuca götürecektir. Ne yazık ki tenkitlerim sağlam temellere dayanıyor. Cemil Bayık meselâ... Pratik tecrübesini geliştirmeyi başaramamıştır. Bazı hatalarını topluma ilân etmiştir. Örnek verecek olursak iki defa genel komutanlığı bırakmaya kendi başına karar vermiştir. Bunların ilki 1995'te, ikincisi 1997'de olmuştur. Bu çok tehlikeli bir durumdur. Kürdistan'ın ortasında Zap Vadisindeydik. 50 bin Türk askeriyle savaşabilecek 5 bin savaşçımız vardı. Fakat karşı koymadı. O son derece samimîdir; ancak, son derece de ferdî hareket eder. Pek çok askerî sorumlumuzun idamına karar vermişti. Bunun uygulanmasını kabul etmedik. Bu askerler her ne kadar savaş suçları işlediyseler de, başka sebepler onların yeniden kazanılmalarını gerektiriyordu. Meselâ, Bayık yaralılarımızın öldürülmesi taraftarıydı. Zira canlı olarak düşmanın eline geçmesini istemiyordu. Bu işi de reddettik. Merkez komitesinin şikâyet ettiği hastalık şudur: Bana son derece bağlı olan kişiler pratikte aksi istikametlere gidiyorlar. Ben bu hastalığı iyileştirmeye niyetliyim. Bu söylediklerim insanlar için bir sürpriz teşkil edebilir. Çünkü insanların PeKeKe'nin tek bir güç tarafından yönetildiği gibi bir kanaatleri var.

- Senin mutlak bir hâkimiyetle partiye egemen olduğunuzu zannediyorlar?

- Partiye kesin hâkimiyet dış görünüşte olan bir şeydir. Fakat muhteva ayrı bir meseledir. Bütün üyeler bana son derece bağlıdırlar. Ölmelerini istesem bu talebimi yerine getirmekte bir an tereddüt etmezler. Fakat onların şahsî yeteneklerinde eksiklikler var. Meselâ, Türkler 5 bin çuval una el koymuşlar, savaşçılarımız da kışı yiyeceksiz geçirmişlerdi. Hâlbuki çuvalları değişik yerlere dağıtsalardı böyle bir şey olmazdı.

- Şemdin Sakık gibi büyük bir komutanın ayrılmasını nasıl karşılıyorsun?

- Büyük bir komutan değildi. Bir grup köylünün komutanıydı. 10 yıldır bu gibi işlerle meşguldür. Biz onu ön plana itmedik. Fakat Türklerin 1993'ten beri izledikleri strateji onu ön plana çıkardı. Fransız istihbarat teşkilâtından aldığımız bilgiye göre, büyük miktarda para ona ulaşıyordu.

- Madem durum böyleydi onu niye [yerinde] bıraktın?

- Onu yerinde bırakmak ve kazanmak için büyük çaba sarfettim. Fakat hataları çok büyüktü. İngiliz radyosunun ikinci adam olarak duyurduğu birini tasfiye etmemiz şiddetli tenkitlere yol açabilirdi.

- Siz şimdiye kadar silâhlı mücadelenin Türkiye'nin bütün şehirlerine yayılacağını söylemiştiniz. Fakat bu gerçekleşmedi. Neden?

- Ben sürekli barışçı bir çözümü ümit ediyorum. Biz böyle bir şey yapmaya her zaman için hazırız. Fakat bu kararı uygulamada bazı şüphelerimiz var. Eger Kürt meselesine siyasî bir çözüm bulunamazsa benimle olsun veya olmasın ortaya çıkacak kargaşayı göreceğiz. Partinin savaşçılarını yaptıkları işlerde serbest bırakabilirim. O zaman Filistin usûlü gelişmelere şahit olabiliriz. Bu vahşî patlamalar demektir. Şimdiye kadar bunu savaşçılarımıza yasakladık. Kendilerini feda etmek isteyenlere engel olduk.

- Şiddeti ve barışı aynı anda telâffuz edebiliyorsunuz...

- Tabiattaki durumlar böyle değil midir?

- Fakat siyaset tabiat değildir.

- Siyaset tıkandığında askerler devreye girer. Siyaset yalan ve demagoji demek değildir. Acelem yok ama çocuk da değilim. Avrupa kendisinin akıllı, Kürtlerin aptal olduğunu sanıyor. Aptal değilim.

- Son ateşkes ilânından önce Türk generalleriyle aranızda herhangi bir görüşme oldu mu?

- İki senedir aramızda imzasız dolaylı görüşmeler var. Fakat durum açıktır. Türk ordusundaki komuta kademesinin bu tutumu taktik bir yaklaşım olabileceği gibi bir tuzak da olabilir. Belki de meseleyi çözmek için samimî bir yaklaşımdır. Belki de komutanlar geçmişteki Kürt liderlere yaptıkları *"gel"* çağrısını bana da yaparak tasfiyemi amaçlamış olabilirler. Ben bu tuzağa düşmedim. Siyasî çözüm için ortaya attığım teklifleri Türk generalleri de ortaya atmıştı. Fakat onlar [uygulamada] benden son derece uzak düştüler. Uygulamada kriz ortaya çıktı. Belki de ordunun içinde bazı çelişkiler yaşanıyor, Ya da ortada bir oyun var. Belki de General Çevik Bir'in akımı [tayyar] bağlantı işaretini gönderendi.

- Bu çıkmazdan nasıl çıkış yolu bulunabilir? Türk generalleri diyaloğa nasıl ikna edilebilir?

- Tek çözüm savaştır!

- Hangi amaç için? Özerk hükûmet mi? Federal sistem mi? Yoksa istiklâl mi?

- Çağdaş insan neye ihtiyaç duyuyorsa o. Diğer halklar için doğru olan bizim için de doğrudur. Avrupa'daki gibi demokratik, federal bir sistem.

Eğer irademle varsa, şekil o kadar önemli değildir. Önemli olan Kürt kimliğini tanımaktır.

- PKK'nın imajı hiç iyi değil. Bu imajın düzeltilmesi için neler yapabilirsiniz?

- Kürtlere göre de Avrupa'nın imajı hiç iyi değil.

- PKK'nın kötü imajı?...

- Bu demogojik bir lâftır.

- Fransa'da yaklaşık 15 Kürt'ün terörist suçlamasıyla yargılanmasına ne diyorsunuz?

- Bunlar Fransa'nın Türkiye'ye verdiği ödünler yüzünden baskılardır. Siyaset genelde maddî çıkarlara dayanır. Bu Kürtlerin maddî olarak takdim edeceği bir şey yok.

- Şam'da size yönelik yapılan suikast teşebbüsünü biraz açar mısınız?

- Suriye krizi sırasında, Amerikalıların Irak'ta yaptığı gibi, Türkler de füzelerle beni öldürmek istediler. Türkiye her şeye hazırdı.

- Amerikalılarla ilişkinizi iyileştirmek için ne yapabilirsiniz?

- Doğrusu üzerimize düşeni yaptık. Amerikalıların konumlarını gözden geçirmeleri gerekiyor. Biz siyasî bir çözüm için her şeyi yapmaya hazırız. Tek taraflı ateşkes de dahil. Amerikalıların Irak Kürdistanı için yaptıklarını bizimle de yapmaları kâfidir. Federal bir devlet ya da mahallî yönetim yeterlidir.

10. Öcalan'la Yapılan Röportajdan Çıkan Sonuç

Öcalan'ın, kendi örgütü üzerine hâkimiyetini sağlamak için değişik taktikler uyguluyor. Meselâ; bizzat komutan seçtiği kişileri aşağılıyor. Onun nazarında kusursuz hiçbir insan yok. Ve o bütün komutanlarının kusurlarını örten, onların eksikliklerini tamamlayan tartışmasız bir lider!... Öcalan'ın komutanlarından Nevzat Çiftçi, Şam'da bir çiftlik evinde eğitim görürlerken karşılaştığı bir durumu anlatır... Kürt Parlamentosu Başkanı olarak gösterilen Özgür Gündem gazetesinin sahibi ve yazarı Yaşar Kaya, Şam'a geliyor ve Öcalan'la çiftlik evinde militanları ziyaret ediyor... Nevzat Çiftçi'den okuyalım:

"... Apo'nun yanında birkaç misafiriyle kampa geldiği haberini aldık. Öğleden sona 14.00 sularıydı. Apo bu saatlarda gelmezdi. Gelişi sıra dışıydı. Hemen toparlanarak dersaneye gidip oturmamız istendi. Birkaç dakika sonra Apo misafiriyle beraber içeri girdi. Gelen misafirlerden biri tanıdık bir sima, DEP'in genel başkanı Yaşar Kaya'ydı. Örgüte katılmak için

Türkiye'den kaçıp Avrupa'ya gitmişti. Şam'a bizleri görmek için gelmişti. Büyük bir sessizlik içinde kendisini karşıladık. Yaşar Kaya çok heyecanlıydı. Kolay değildi, yazılarıyla hep övüp göklere çıkardığı 'gerilla'nın şimdi karşısındaydı. Apo kendisine söz hakkı verdi. Bize bakarak konuşmaya başladı:

- Yiğit Kürdistan gerillaları! Karşı karşıya gelip sizinle konuşmak dünyanın en büyük mutluluğudur! Sizler, ayaklarına kapanılması gereken birer kahramanlarsınız. Şan olsun size! Şan olsun mücadelenize! Tüm içten duygularımla sizleri selâmlıyorum!

Bu övücü cümleler çok hoşumuza gitti. Biraz da şaşırdık. Aylardır hep eleştiri ve hakaretlere maruz kaldığımız, birer suçlu muamelesi gördüğümüz bu ortamda, ilk defa farklı bir konuşmaya şahit olmuştuk. Yaşar Kaya'nın konuşması Apo'yu hafif güldürmüştü. Bu gülüşün hayra alâmet olmadığını biliyorduk. Yaşar Kaya konuşmasını bitirip yerine oturdu.

Bu defa Apo konuşmaya başladı. Kaşlarını yine çatmış, yine tehditkâr konuşuyor, küfürler savuruyordu. Bugün daha da kızgındı. Küfürün dozu arttıkça Yaşar Kaya'nın rengi değişti. Demin 'kahramanlar' diye hitap ettiği 'gerilla'ya onun yaratıcısı tarafından küfrediliyordu. Kahramanlar alçaklaşmışlardı! Her zamankinden daha fazla kızmasının, küfretmesinin sebebi Yaşar Kaya'ya karşı bir güç ve otorite gösterisiydi." (*Girdap-PKK'da Yaşanmayan Yıllar*, s. 105.)

***

Öcalan, röportajda generallerden bahsediyor... Lâf getirilip götürülmesinden bahsediyor. Bir önceki röportajda da okuduğunuz gibi, siyasîler, Öcalan'a bazı tavizler vermeye hazır görünüyorlardı... Özal, askerleri ikna etmek için zaman istiyordu. Öcalan da karşısında tek engel askerleri görmeye başlamıştı. Yukarıda verdiği bilgiler açık değil... Kafa karıştırmak için de konuşmuş olabilir.

Öcalan PKK'nın kötü bir imajı olmadığını iddia ediyor... Hâlbuki muhakemesinde, kendisini aklamak için katliamları PKK içinde sözünü dinlemeyen grupların yaptığını söyledi. Diğer taraftan ise, PKK'ya tam hâkim olduğudan bahsetti.

Öcalan, muhakemesi sırasında "demokratik cumhuriyet" diye formülleştirdiği "siyasî çözüm" yolunda asgarîye razı göründü. Bu "asgarî talebi", röportajında da belirtmiş.

11. Yalçın Küçük'ün Öcalan'ın Öldürülmek İstenmesiyle İlgili Açıklaması

Yalçın Küçük'ün adı duruşmalarda birkaç defa telâffuz edildi. Öcalan öldürülmek istenmiş, ancak PKKlideri bu haberi önceden öğrenmiş.

ANAP Genel Başkanı Mesut Yılmaz, Çiller'in başbakanlığı sırasında, Öldürülme planını Yalçın Küçük vasıtasıyla haber verdiği çok yazılıp söylendi. Öcalan ise kendisine Yalçın Küçük vasıtasıyla haber uçuranın "kesinlikle" Yılmaz değil, ANAP'lı eski bir bürokrat olduğunu açıkladı.

Meseleyi en iyi bilmesi gereken, aracı durumundaki Yalçın Küçük'tür. Türkiye'de komünist ideologların başında gelen Prof. Dr. Yalçın Küçük o sıralar yurt dışında yaşamaktadır ve PKK çevresiyle diyalogları vardır. Prof. Dr. Küçük, Öcalan'ın öldürülme planını kimin nasıl kendisine ulaştırdığını, Öcalan'ın mahkemedeki sözlerinden sonra haftalık Aydınlık gazetesine "Haymana zindanı" mahreciyle yazdığı bir yazıda değerlendirmiştir. Prof. Dr. Küçük, bu yazıyı yazdığı sırada Haymana Cezaevinde yatmaktaydı.

'Sözlerim doğrulanmıştır'

Prof. Dr. Yalçın Küçük

(*Aydınlık*, 13 Haziran 1999)

Ankara İki Numaralı Devlet Güvenlik Mahkemesi'nde, İmralı Adası duruşmalarında, Abdullah Öcalan'ın ifadeleri, benim daha önce, yine Ankara İki Numaralı Devlet Güvenlik Mahkemesi'nde ve yine Değerli Yargıç Turgut Okyay başkanlığındaki kurul önünde, 27 Ocak 1999 tarihli ve izleyen duruşmalarda yapmış olduğum açıklamaları doğrulamıştır. Fakat bir bölümü sorulardan ve bir bölümü ifadelerden kaynaklanan bazı teknik yanlışlar ortaya çıkmıştır; bu açıklamayı yanlışları düzeltmek ve kayıtları yenilemek amacıyla gerekli görüyorum.

Öcalan ile telefonla konuşmadım

1- Benim Öcalan ile telefonla görüştüğüm iddiası önemsiz bir yanlıştır. Benim böyle bir düşünce ve niyetim hiç olmamıştır ve ayrıca ben, genel olarak ve benim için, Öcalan ile telefon konuşma imkânının olduğunu bilmiyorum. Benim bildiğim hep Öcalan tarafı arıyordu ve istenen kimse de belirlenen zaman ve telefonla bağlanıyorlardı; benim açımdan böyle bir görüşme hiçbir zaman olmamıştır.

Uğur Mumcu'dan aldığım izlenim abartılarak aktarılmış

2- Bu önemsiz nokta, ifadelerde sözü geçen Değerli Arkadaşımız Uğur Mumcu için önemli olabilmektedir. Ben Sevgili Uğur'dan hiçbir zaman "Öcalan ile görüşmek istiyorum veya düşünüyorum" sözünü işitmedim; ancak hain saldırıdan önce Öcalan üzerinde çalışıyordu ve çok sık görüşüyorduk, bende, araştırmalarının belli aşamasında görüşebileceği izlenimi doğmuştu, Uğur ciddi bir araştırıcı idi ve benim bunu çevreme söylemiş olmam mümkündür.

Kürtlerimiz'in duydukları pek çok sözü, çeşitli kanallarla, Öcalan'a ulaştırdıkları tahminin ötesindedir. İmralı ifadelerinde geçen "bilgi notu" içine bunlar da girmektedir. Benim Sevgili Uğur ile ilgili izlenimimin abartılarak aktarılmış olduğu anlaşılmaktadır.

Suikastler karıştırılıyor

3- Ankara Dgm savcılarının Öcalan'a, "06 Mayıs 1996 tarihinde Suriye'de" düzenlenen suikast üzerine sorular yönelttikleri ve benim adımın da bu vesile ile geçtiği, savcılık ifade tutanağından anlaşılmaktadır. Benim bu tarihteki suikast ile ilgili hiçbir bilgim olmamıştır ve bu suikast, Ankara dgm önünde yapmış olduğum açıklamalarda da söz konusu edilmemiştir.

Bana bildirilen suikast düzenlemesi, 1995 Sonbaharı Seçimi'nden hemen önceye denk düşmektedir. İlk suikast düzenlemesidir ve Dyp-Chp Koalisyonu sırasında ve Tansu Çiller'in başkanlığı zamanındadır.

"X. Aşık"ın önerileri

4- Paris'te on beş gün boyunca bana telefonla verilen bilgilerde, bu bilgileri verenin Mafya Şefi Çakıcı ile konuşan bakan Eyüp Aşık'ın adından esinlenerek, "X. Aşık" diyebiliriz, bir net isteği bulunuyordu: "Yaklaşan seçimlerde Hadep seçimden çekilmeli ve Anap desteklenmelidir." Mahkemeler huzurunda yapmış olduğum açıklamalarda ben bu noktayı çok açıklıkla ve ısrarla belirtmiş bulunuyorum.

Bu Va'ka'da benim görebildiğim daha önemli ve vahim olan yan burasıdır.

Fakat ben bu konuda intermediare bile olmak istemiyordum. a. Öcalan'a telefon edilebileceğini bilmiyordum. b. Böyle bir pazarlıkta rol alma bile bana itici geliyordu. c. Benim siyasetim değildi ve buradaki olumsuz değerlendirmemin bilinmesini bile istemiyordum. d. Bana aktarılan bilgileri, Belçika veya Hollanda'da olan ve telefonu herkeste bulunan bürolardan birisine aktarmakla yetinmiş bulunuyorum. Muhatabına ulaşacağını tahmin ediyordum.

5- Akan kanın durmasını istiyordum, bana göre bu sorunda önemli mesafeler de kat edilmişti, acıların geride kalması zorunluydu fakat gerekli adımları, Anap'ın ve lideri Yılmaz'ın atamayacağını düşünüyordum, "diğerlerini bilemem, beni nasıl ikna edecek?" diye sorduğum kesindir. Bunun ötesinde X'e, yakındaki pazar günü, med televizyonunda bir panel olacağını ve eğer bilgi ulaşmışsa, Öcalan'ın cevabının dinlenebileceğini söylediğim de nettir.

Korkut Özal: "Apo'yla konuşurum"

a. Söz konusu panelin 19 Kasım 1995 tarihli olduğunu açılan bir davadan öğrenmiş bulunuyorum. b. Televizyondakiler, yayın sarasında, Anap adayı Korkut Özal'ın bir kanalda, "seçimden sonra çözüm için Apo ile görüşeceğim" dediğini aktardılar. Bu bana arkadaşımın sözünün kesinlikle doğru olduğu ve bana Anap yönetimi adına telefonlar edildiği kanısını bir daha vermiştir. c. 26 Kasım 1995 tarihli *Hürriyet*, *Turkish Daily News*'ten alarak, Korkut Özal'ın Anap'a geçişini, Yılmaz'ı ciddi bulduğunu haber etmekte ve Özal'ın "Kürt Sorunu'nda Öcalan'ın gerçekten ne istediğini sorarım" sözünü haber etmektedir. Haberin başlığı "Özal: Apo'yla konuşurum" idi. d. Özal adı, Kürtlerde olumlu etki yapıyordu ve eski cumhurbaşkanı Özal'ın Talabani'den ayrı olarak gazeteci Cengiz Çandar kanalıyla da Öcalan'a bilgi ve haber gönderdiği benim bilgilerim arasındadır. İmralı'da Öcalan'ın ifadeleri bunları değiştirmeye yetmemiştir.

Çiller: "Apo'nun kellesini istiyorum"

6- Mit tarafından 1995 seçimleri öncesinde Öcalan'ı bir suikast düzenlediği ve bunun sızdırılarak boşa çıkarıldığı benim dışımda da çok bilinen bir va'ka'dır ve bu nedenle buna, "herkesin bildiği bir sır" demek de mümkündür.

a- 6 Ekim 1998 tarihli, gizli servislerinden çok iyi haber alan Hürriyet Gazetesi, Öcalan'ın Suriye'den çıkarılmasından hemen önce, şunları yazıyordu: "Başbakan Tansu Çiller'in dönemin Millî İstihbarat Teşkilatı Müsteşarı Sönmez Köksal'a verdiği talimat açıktı: "Sizden Apo'nun kellesini istiyorum. ne yapıp yapıp, Apo'yu imha edeceksiniz. Çiller, bu talebini Mit'e her fırsatta tekrarlıyor, süratle sonuç almak istiyordu." Aynı haberde şunlar da yer alıyordu: "Operasyonun sorumluluğunu Mit'in o dönemde kontr-terörizm merkezi yöneticisi Mehmet Eymür üstlendi. Tarih 1995 yılı sonbaharıydı ve Türkiye seçime doğu yol alıyordu." Bana bildirilen suikast tertibi işte budur.

b- Seçimlerden hemen önce, *Milliyet* Gazetesi'nin savunma bakanlığı muhabiri Evren Değer ise şu haberi veriyordu: "Başbakan Tansu Çiller'in, Abdullah Öcalan'ın yakalanmasını seçim öncesinde büyük bir koz olarak

kullanacağı tartışması ilk olarak Dyp Genel Sekreteri Tevfik Diker'in geçen günlerdeki açıklamalarıyla başladı."

İlnur Çevik doğruluyor

"Tartışmalar sürerken *Turkish Daily News* yazarlarından İlnur Çevik de yazısında; 'Çiller'in seçimler öncesinde Apo'yu yakalattırıp, 'halka teşhir etmeyi' ya da 'öldürüldüğünü' açıklamayı planladığını bildirdi." "Çevik, Çiller'in bu konudaki eylemi 13 Aralık'ta Türkiye'nin Gümrük Birliği'ne kabulünden sonra yaptıracağını da belirtirken, bazı devlet güçleri Çiller'in böyle bir çılgınlık yapmaması için tedbir alıyorlarmış. Yani Öcalan'ın şu sıralarda başına bir şey gelmesi, Çiller'den başka kimsenin işine gelmiyormuş' görüşünü savundu."

X'in bana telefonlarında da, kafes içinde "halka teşhir" ve "Çiller'in çılgınlığı" nitelemeleri geçiyordu. 1995 sonbaharına ait ve artık tarihi belge değeri kazanan bu anlatımda, bu düzenlemeye devlet içinde itiraz edenlerin çok olduğu kaydedilmektedir; doğru olması ihtimali çok yüksektir ve önemlidir.

Yaşar Kemal ve Doğu Perinçek değil

c- 24 Ocak 1998 tarihli, Çiller'e yakınlığı ile bilinen, *Öncü* Gazetesi'nin büyük başlığı, "Apo'yu Kim Kurtardı?" olmuştur. Suikast düzenlemesinin, bir eski başbakan tarafından ve "PKK sempatizanı ünlü romancı" ve "Maocu politikacı" aracılığıyla bildirildiği iddia edilmiştir. Birincisi ile Yaşar Kemal ve ikincisi ile Doğu Perinçek kastedilmektedir. Bunlar yanlış ve haksızlıktır, ancak, anlatımın özü, benim bilgilerime uygundur.

Nazlı Ilıcak: Konu devlet arşivinde

d- 30 Ocak 1999 tarihli *Y. Şafak*'ta Nazlı Ilıcak şunları yazıyordu: "Yalçın Küçük, 1995 seçimlerinden önce, Apo'ya karşı düzenlenen operasyonu, PKK liderine, Mesut Yılmaz'ın haber verdiğini açıkladı. Böylece, bundan iki yıl önce *Akşam*'da, daha sonra *Öncü*'de çıkan haber bir yönüyle doğrulandı."

"1995 seçimlerinden önce, Mossad ile işbirliği yapılarak, Apo'yu karşı bir operasyona girişilecekti. Bu teşebbüsü, Apo haber alıp kaçtığı için yarım kaldı. Konu devlet arşivlerinde var."

Konunun devlet arşivlerinde olduğundan ben de kuşku duymuyorum. Ayrıca X'in kimliğinin devlet tarafından bilindiğini de düşünüyorum. Bu nedenle açıklama bana düşmemektedir.

Mesut Yılmaz'ın vahim önerisi

7- Eski Başbakan ve Anap Başkanı Yılmaz, Mayıs Ayı içinde, parti

yöneticileriyle yaptığı bir konuşmada, bir yandan, "Ecevit şanslı adam" demiş ve diğer yandan da, "Öcalan benim zamanımda getirilseydi seçimi ben kazanırdım" kehanetini dile getirmiştir. Bu Va'ka'daki anahtarlardan birisi bu kehanettir. a. Bir politik lider, sorunun her yolla çözümünün, diğerinin zamanında olmasını istememiştir. b. Diğerinin adımlarını önlemeye çalışmıştır. c. Ancak birini önlemek isteyenlerin arasına parti liderlerinden başkaları da girmektedir.

8- Burada vahim olan bu tertibin bildirilmesi değildir. Belki bana, tertip boşa çıkarıldıktan sonra bildirilmiştir. a. Vahim olan, legal bir parti ile siyasal ittifakın legal olmayan bir muhataptan istenmesidir. b. Daha da önemlisi, mit içindeki bu düzenlemenin, mit içinden, yetkili olmayanlara bildirilmesidir.

Açıklamalarım önlendi

9- Bu nedenle devlet servislerinden bir bölümü, benim açıklamalarıma, çizgi dışı ve çok olumsuz tepki göstermiştir. a. 2 Şubat 1999 tarihli duruşmaya götürülmem önlenmiş ve açıklamalarım durdurulmak istenmiştir. b. Basının büyük bir bölümü buna ortak olmuştur.

Ne yapmak istedim?

10- Emniyet Genel Müdürleri genellikle benim mezun olduğum fakülte'den çıkmaktadırlar. Bu fakülte'den sonra sadece iki dersten sınav verilerek hukuk fakültesi diploması da alınabiliyor ve dolayısıyla savcı olunabiliyordu. Ben fakülteye birincilikle girdim ve birincilikle mezun oldum; ancak emniyet müdürü veya savcı olmayı düşünmüyordum, saygım vardır. Olmak istediğimi oldum; ülkemin ve aziz halkımın bütün sorunları benim sorunlarımdır. Kürt sorununu da, parçası olmaktan onur duyduğum Türk aydın geleneğimize uygun bir biçimde etkilemeye ve çözmeye çalışıyordum; hiçbir suç işlemememe karşın, gizli servisler beni, emniyet müdürü veya savcılar türünden davranmadığım için, karalayan raporlar yazıyorlardı. Bu açıklamamın iki nedeni vardır.

a- Ülkemden ve halkımdan başka hiçbir bağlantım olmadığını göstermek istedim.

b- Bu acılı sorun, çözüm kapısının önüne gelmişti, ancak, pek çok politikacı, çözümsüzlüklerini, bu sorunu çözmeyerek sürdürebiliyorlardı. Ülkemiz, sanki, kanamaya mahkum edilmek isteniyordu ve bunu göstermek istedim.

Gazeteciler mit müsteşarının yemeğinde

11- Ankara dgm'deki 2 Şubat tarihli duruşmaya götürülmedim.

a- 3 Şubat tarihli gazeteler, önde gelen gazetecilerin mit müsteşarlığında yemekte olduğunu yazıyorlardı. Gazeteler, mit müsteşarı'nın Öcalan'ın Rusya'da kilitlendiğini söylediğini, doğru olmadığı, hemen sonra ortaya çıkmıştır, yazıyorlardı ve müsteşar, Rusya'yı devlet memurlarının yetkileri içinde olmayan bir biçimde ve çok ağır bir tonda suçluyordu.

b- 19 Şubat 1999 tarihli *Hürriyet*, Başbakan Ecevit'in, Amerika'nın, Öcalan'ın kontrol altında olduğunu 4 Şubat'ta bildirdiğini yazıyordu.

Öcalan sözlerimi doğruladı

12- Öcalan'ın İmralı'da söyledikleri ile eski açıklamalarının önemli bölümü arasında bir ton farkı vardır. İmralı'da genellikle, Türk dış politikasının şu andaki gereklerine uygun bir söylem tutturmaya çalışmıştır. hükûmet ortaklarını rahatsız edecek söylemden imtina etmiştir. Ancak sözlerimi doğrulamaktan da geri kalmamıştır.

a- Mahkeme Başkanı'nın önündeki Öcalan'ın savcılık ifadesinde de bu soruya verdiği şu cevap kayıtlıdır: "Bu konuda Yalçın Küçük'ün söyledikleri doğrudur. Yani bu olayı kendisine haber veren kaynaklar konusunda söylediklerinin doğru olması gerekir. Benim izlenimlerime göre bu haber Yalçın Küçük'e Anap çevresinden sızdırılmış olup elbette ki genel başkanlarının bilgisi tahtında olmuştur." Öcalan, Mahkeme Başkanı'nın ikinci kez sorması üzerine İmralı'da da bunu, teyid etmiştir.

Öcalan Med TV'de Mesut Yılmaz'ın adını söylemiştir

b- Med Tv'de pek çok kez ve çok daha net olarak kaynağı söylenmiştir.

c- Dyp Başkanı Çiller, son seçimler sırasında, pek çok ekranda Öcalan'ın med tv'de Mesut Yılmaz'ın adını telaffuz ettiğine işaret etmiştir.

13- Ankara Dgm kovuşturma başlatmıştır. Ancak ben sorunu ve adımı burada görmediğimi belirtmek durumundayım.

a- Gerekli olan başbakanlık teftiş kurulunun harekete geçirilmesidir.

b- TBMM içinde araştırma komisyonu kurulmasıdır.

VIII. BÖLÜM

A) ÜÇÜNCÜ DURUŞMA

(2 Haziran 1999 Çarşamba)

1. Duruşmanın Başlangıcı ve Dinleyiciler

İmralı'ya giderken, İmralı'da ve dönerken şehit yakınları ve avukatlarıyla da konuşma fırsatlarımız oluyordu. İstanbul Barosudan Av. Füsun Dikmenli: *"Yüzlerini görmediğim insanların avukatıyım. Onlara duyduğum saygıdan dolayı geliyorum. Bende çok mektup var."* demişti.

Kastamonu Barosu Başkanı Mehdi Keskin'ın ağır rahatsızlıklar geçirmiş olmasına rağmen daimî avukattı. Rahatsızlıklarını bir bir sıralamıştı: *"Mesafe bana uzak. Ameliyatlıyım.* (Eliyle gösterdi) *Buradan buraya by-pass, sırtımda fıtık, bacağımda kırık ameliyatı var."*

Mehdi Keskin, edebiyata düşkün. Benim doktoramın neyle ilgili olduğunu sorunca, Muallim Naci'nin zevki bana, anlamı kendisine uygun şu beyitini okumuştu:

İhtilâfâtıyla uğraşmakta dehrin zevki yok

Zevk anın mirsad-ı ibretten temaşasındadır.

(Dünyanın ihtilâflarıyla uğraşmanın zevki yoktur; zevk, onu ibret aynasından seyretmededir.)

Müdahil avukatlar son derece ilgi çekiciydi. Avukatları kitabımızda ayrı bir bölüm olarak ele aldık.

09.40'ta mahkeme salonuna girildi. Henüz hâkimler ve savcılar gelmeden mübaşir Cavit Yuva, şehit yakınlarının, avukatlarının ve sanık avukatlarının isimlerini kâtip Hüseyin Karakuş'a yazdırdı. Şehit yakını avukatları Mehdi Keskin, Zeki Hacıibrahimoğlu, Han Mükerremin Türkmen, Cahit Torun, Şevket Can Özbay, Nejdet Küçüktaşkıner, Cengiz Erkoyuncu, Kâzım Ayaydın, Şakir Erkan Göksu, Ömer Yeşilyurt; sanık avukatları Niyazi Bulgan, Doğan Erbaş, Aydın Oruç, Aysel Tuğluk, Mahmut Şakar, Hatice Korkut, Mükerrime Tepe, Kemal Bilgiç, Kenan Sidar, M. Fehim Güneş, Ahmet Avşar geldiler.

Mahkeme Başkanı Okyay ve heyet, saat 09.55'te salona girdiler. Öcalan cam kafese alındı. Yine elinde dosyası, plastik bardakta suyu ve beyaz peçetesi vardı. Elbisesi de değişmemişti.

***

Üçüncü Duruşmanın Dinleyicileri:

Yabancılar: Erich Walsh (Kanada Büyükelçiliği 3. Kâtibi), Peter Haerld (İstanbul Almanya Konsolosu), François Naueodie (Fransa Büyükelçiliği Başkâtibi), Victor Ruffy (İsviçreli parlamenter), Andras Barsony (Macar milletvekili), Belgin Dölay (tercüman), Michel Versailles (Belçika Büyükelçiliği 2. Kâtibi), Timothy A. Betts (ABD Büyükelçiliği Başkâtibi), Serdil Günay (ABD Büyükelçiliği tercümanı),

Yerli Medya: Ferai Tınç (*Hürriyet*), Ersin Bal (*Sabah*), Arslan Tekin (*Türkiye*), Soner Gürel (*İnter Star*), Uğur Şefkat (NTV), Gökhan Kazbek (*Turkish Daily News*), Hatice Yaşar (*Posta*), Mahmut Yılmaz Tunca (*Flash TV*), Sedef Şenkal Demir (*SHOW TV*), Cennet Cankılıç (*Bursa Haber*), Abdurrahman Keskin (*TRT*), Demircan Ülger (*AA*), Güntaç Aktan (*TRT*).

Yabancı Medya: Andrew Finkel (*CNN*-ABD), Christopher Morris (*BBC*-İngiltere), Louis Alan Meixler (*Assooited Press* -Fransa), Ceyhun Ergüven (*A. France Presse*-Fransa), Ercan Ersoy (*Reuter*-İngiltere), Nicole Pope (*Le Monde*-Fransa), Nükte Bouvard (*Lexpress*-Fransa), Manfred Baınczyk (*ZDF*-Almanya).

2. 'Demirel, Ağar'ın Düğününe Gitmeyecekti'

Mehmet Turgut Okyay Öcalan'a sordu:

"Mehmet Ağar'ın oğlunun düğününe Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel'in gitmesini engellemişsiniz. Açıklık getirir misiniz?"

Öcalan:

"Belgede var. O size verilen belgelerde şunu aydınlatmak istedim: 93'ten beri dolaylı veya direk yoldan barış sürecini geliştirmek için bu girişimlerde bulunduk. Engellemek söz konusu değildir. Bize verilen bilgiler, Demirel'in bu düğüne gitmeyeceğidir. Bizim etkimiz yok."

Okyay:

"Kim verdi?"

Öcalan:

"Bize gelen notlarda vardı."

Okyay:

"Notu kim getirdi?"

Öcalan:

"Avukat Selim Okçu notu getirdi. Bize bilgi kabilinden getirdi."

Okyay, bu sözleri zapta geçirtirken, Öcalan'ın söylediği "Okçu" soyadını "Okçuoğlu" diye düzeltti.

Okyay:

"1984'te Papandreu ve Hafız Esad Lazkiye'de buluştu ve sizi çağırdı?..."

Öcalan:

"Hayır, çağırılmadım. Bilgim yoktur."

Okyay:

"Güney Kıbrıs'ta Ebu Nidal ekibi Ermeni terör örgütlerini PKK'lı eğitiyor muydu?"

Öcalan:

"Ebu Nidal örgütü üyeleri Ermeni ve PKK üyelerine Güney Kıbrıs'ta eğitim vermedi. Hiç görmedim, tanımıyorum."

Okyay:

"Lisaridis'i tanıyor musun?"

Öcalan:

"Adını duydum. Görüşme olmadı."

Okyay:

"Kara para aklayan Cypro Libya isimli bir şirketi biliyor musun?"

Öcalan:

"Hayır."

Okyay:

"Suriye, örgütünüz için 2000 yıllarının stratejisi programı hazırlamış?..."

Öcalan:

"Kesinlikle bilgim yoktur. Öyle bir niyetleri olabilir."

Okyay:

"Almanya istihbarat örgütünün Temmuz 1996'da bir raporunda kundaklama eylemlerini sizin yönlendirdiğiniz yer alıyor. Bunun durdurulması için Alman senatör Henry Lummer ile Şam'da bir görüşmeniz oldu mu?"

Öcalan:

"Senatör Lummer ile 95-96'da görüştüm. Almanya'nın hukuk ve demokrasiye dikkat etme temelindedir. Şiddetin durması meselesinde "Bize yardımcı olur musunuz?" dedi. Ben de: 'Yasaları zorlayan şeylerde engel olmaya çalışacağım.' dedim."

3. 'Suriye Göz Yumuyordu'

Okyay:

"Suriye Kürtlerinin Suriye yönetimini desteklemeleri için bir girişiminiz oldu mu?"

Öcalan:

"Suriye Kürtlerinin demokratik haklarını almaları yönünde Suriye yönetimini destekleme konuşmalarım oldu."

Okyay:

"Suriye, Kürtlerin askere alınması için büro kurmuş... Bu doğru mu?"

Öcalan:

"Suriye Kürtleri Türkiye'den gitmedir. Bu temelde bize katılıyorlar. Suriye Devletinin askere almamızda bilgisi vardır. Ancak askere alma gibi özel büro konusuna rastlamadım."

Okyay:

"1996'da Hatay Cilvegözü ve Şanlı Urfa'da 6 TIR silâh yakalandı. Örgüte mi gidiyordu?"

Öcalan:

"Bu silâhlar bize gelmiyordu. Lübnan'da Hizbullah'a gidiyordu. Bize gelseydi, İran kendisi hudutta teslim ederdi."

Okyay:

"Hatay operasyonunda yakalanan örgüt üyelerinin beyanlarında, 'Roli' kod adlı Ebru Arzu Erdal'in sizin emrinizle öldürüldüğü söyleniyor?'

Öcalan:

"Özel olarak bir kişiyi vurma talimatım olmadı. Aksine öldürülmemesi yönünde uyarılarım oldu."

Okyay:

"Yine 'Dara' kod adlı örgüt üyesini de öldürtmüşsün. İbrahim Demir, 'Şeyno' kod adlı Hacı Nahsan, 'Cihat' kod adlı Bedrettin Kaya, 'Cemal' kodu ve 'Halit' kod adlı Ömer Gelir'in senin emir verdiğine dair beyanları var?"

Öcalan:

"Talimatım yoktur."

Okyay:

"15 Ekim 1996'da bir panelde intihar eylemleri için: 'Türkiye'yi cehenneme çevireceğiz.' demişsin?"

Öcalan:

"İntihar eylemlerini engellemek için çabalarım vardır. Filistinlilerin uyguladığını yaygın uygulayabilirdim; tasvip etmedim."

Okyay:

"Rıdvan Er'e, 'Cuma' kod adlı Deniz Şahin'i siz öldürtmüşsünüz?"

Öcalan:

"Öldürtmedim."

Okyay:

"'Kürdistan'da Zorun Rolü', 'Ulusal Kurtuluş Siyaseti' ve 'Ulusal Kurtuluş Yolu' kitaplarını siz mi hazırladınız?"

Öcalan:

"Duran Kalkan'la birlikte hazırladım."

Okyay:

"3. Kongre'de korucuların, yakınlarının, çocuklarının öldürülmesi, evlerinin yakılması, yok edilmesi emrini sen mi verdin?"

Öcalan:

"3. Kongrede, korucuların yakınlarının, çocuklarının öldürülmesi, evlerinin yakılması emrini vermedim."

Okyay:

"'Örgütlenme Biçimi', 'Kürdistan Ulusal Kurtuluş ve Çözüm Yolu', 'Faşizimle Mücadelede Birlikte Direniş' kitaplarını siz mi yazdınız?"

Öcalan:

"Kitaplar kollektif hazırlandı."

4. 'İç Çatışma Yaşandı'

Okyay:

"(Mehmet) Cahit Şener 4. Kongre'de sizi eleştirdiği için Kamışlı'da öldürtmüşsünüz?"

Öcalan:

"Vejin örgütü içine girmişti. Şener'in bize yönelik komplosu vardı. Kamışlı'da bir grup içinde idi. İç çatışmada kim kimi görürse öldürür. Böyle öldürüldü. Karşılıklı çatışmayla öldürüldü."

Okyay:

"Cezaevlerinde açlık grevi talimatı verdin mi?"

Öcalan:

"Cezaevlerinde açlık grevini uygun bulmuyorum."

Okyay:

"Kani Yılmaz kod adlı Faysal Dumlayıcı, Sakine Cansız, Fuat kod adlı Ali Haydar Kaytan'ın öldürülme emrini verdiniz mi?"

Öcalan:

"Öldürülmesini emretmedim. Bunlar yaşıyor, araştırılabilir."

Okyay:

"Yunanistan ve Güney Kıbrıs Rum Kesiminde bulunan Demokratik Kürt Halkını Savunma ve SALMAK (Küçük Asya ve Kıbrıs Halkları Dayanışma Komitesi) size yardım ediyor muydu?"

Öcalan:

"Yardım görüp görmediğimizi bilmiyorum ama yardımlaşma oluyordu."

Okyay:

"İş makinelerini neden yaktınız?"

Öcalan:

"1987'den beri örgütte çizgi savaşı, iç çatışma yaşandı. 1996'ya kadar bu sürdü. İş yerlerini, çiftlikleri, köylü iktidarı anlayışında olanlar, asi çete grupları diyorduk, yakmış olabilirler. Bizi de çok uğraştırdılar. Son zamanlarda böyle eylemler tek tük olmuştur."

Okyay:

"Telefonla Aysu İnan ve Nurettin Arıyık'a turistlerin çok olduğu yerlere saldırın, dedin mi?"

Öcalan:

"Telefonla talimatım yoktur. PeKeKe'nin yapısı çok müsaittir... Saldırı olabilirdi. Ama vermedim. Bu tür anarşik yapılı kişilerin önünde durmasaydık olaylar daha çok olurdu."

Şehit yakını avukatı Cahit Torun sordu:

"PKK'nin 3. Kongresinde: 'En kısa zamanda asker sayımızı 10 binden 50 bine çıkartacağız.' dediniz. Gelir kaynaklarınız nelerdir?"

Öcalan:

"Başta Avrupa'da önemli oranda bağış ve aidat vardı. Zorlama olmaması için uyarıyordum. Zorla alındığı olabilir. Suriye halkından yardım geliyordu."

Okyay:

"Yunanistan'dan da gördünüz mü?"

Öcalan:

"Yunanistan'dan maddî yardım sınırlıydı. Bu konularda fazla sıkıntı çekmiyorduk. Militan sayısının 10 binleri aşacağı konuşmam 1993'te olabilir."

Şehit yakını avukatı Nejdet Küçüktaşkıner:

"Uyusturucu işiyle uğraşan Buldan ve Behçet Cantürk'ün yardımı nedir? Cantürk'ün, Özgür Gündem gazetesinin patronu, Necdet Buldan'ın da terör örgütü PKK'nin Moskova temsilcisi olduğu söyleniyor. Bu konuda bilginiz var mi?"

Öcalan:

"Buldan'ın Moskova temsilcisi olduğuna dair bilgiyi burada duyuyorum. Ben Brüksel'de olduğunu biliyordum. Kürt Parlamentosunun üyesidir. Sonradan duyduğuma göre Cantürk, Özgür Gündem gazetesinin yüzde 10 payına sahipti. Örgüte yardımları konusunda bilgim yoktur."

Okyay:

"Bunlardan yardım aldınız mı?"

Öcalan:

"Bu konuda bilgim yok. Cezaevindekiler para topluyordu. Savaş Buldan ve Behcet Cantürk para toplayıp aktarabilir."

Müdahil avukat Füsun Dikmen:

"Eski DEP'li Remzi Kartal'ın eşi kaçırıldı veya kaçtı." diye söze başlayınca Mahkeme Başkanı Okyay müdahale etti. Bu soruyu sormayacağını söyledi.

Şehit yakını avukatı Kâzım Ayaydın söz aldı:

"Bu dava Kürt davası olarak gösteriliyor. Beni yakından ilgilendiriyor. Türkçeyi ilkokulda öğrenen Kürt'üm. Davanın ne prakmatik, ne de ilmî olarak Kürtlerle ilgisi yoktur. Tarih boyunca isyanlar olmuştur. İsyanların ardında başka ülkelerin ajanları çıkmıştır. Öcalan da 'Kullanıldım, oyuna geldim' demektedir. Marksist gerillayı uygulamasını bilen insan oyuna geldiğini nasıl bilmez. Akad Devleti M.Ö. 2150 yılında Orta Asya'da kuruldu. Hükümdar Naram-Sin bir eser bırakmış: 'Ben bana karşı güç birliği yapan 17 Anadolu kralını yendim' diyor. Bunlardan biri de Türk kralı idi. Kürtler Milât'tan 2300 yıl önce Anadolu'dadır. Kürtler Turanî bir kavimdir. Kürtlerin şimdi, Orta Asya'da yaşadığı ortaya çıktı. Biz Kürtler ve Türkler 4 bin yıldır beraber yaşıyoruz. Evliya Çelebi: 'Erzurum'da aileler gördüm. Dede Türkçe, baba Türkçe–Kürtçe, oğul sadece Kürtçe konuşuyor. Annem–babam sadece Kürtçe, ben Kürtçe-Türkçe, oğlum ise sadece Tükçe konuşuyor."

(Aşağıda Kâzım Ayaydın'ın görüşlerini dayandırdığı kaynağı ve metni vereceğim.)

Ayaydın'ın bu sözleri üzerine Mahkeme Başkanı Mehmet Turgut Okyay araya girdi:

"Öyle olacak, birlikte yaşayacağız. Kimsenin gücü bizi ayırmaya yetmez."

Öcalan söz aldı:

"Birlik açısından sayın avukat Kâzım Ayaydın'ın görüşlerine katılıyo-

rum. Birlik hususu Türk-Kürt ilişkilerinde egemendir. Daha önce 200 yıllık geçmişte çatışmalar oldu. Dış güçler bizi kullanmak istemişlerdir. Bilinçli olarak yabancı güçlerin beni kullandıklarını görmedim. 1990'dan sonra kullandılar. İngiltere'nin aleyhimdeki yayını gerçekçi bulunmuyor. İngiltere, hem Kürtleri birbirine kırdırmak, hem de Türkiye için problem olarak kalmasını istiyor. Ben buna karşı tavrımı geliştirdim."

Öcalan'ın avukatlarından Kemal Bilgiç söze girdi:

"Burada üç gündür saygın bir yargılama yapılmaktadır. (Kâzım Ayaydın'ı kastederek) *Kişisel görüşlerini kitleye mal etmesin. Bu konuda Türkiye'de ciddî olaylar yaşanmıştır. 2839 sayılı yasayla Kürtçe yasaklandı, daha sonra kaldırıldı. Kürt meselesini üniversiteler araştırmalıdır. Türkiye'de Kürt sıkıntısı vardır. 1970'lerde Devrimci Doğu Kültür Ocakları için iddianamede Kürtlerin olmadığı belirtilmiştir. Bugün bunların kıymet-i harbiyesi yoktur."*

Okyay:

"Söz konusu yasa hatalıydı. İncelendikten sonra kaldırıldı."

Avukat Kemal Bilgiç:

"1987'den sonraki sivil saldırıları sanığa sorulsun."

Öcalan:

"Gerçekten bazı bilgisizler vardı. Bu konuda içimizdeki çatışma ciddîdir. Örgütte sivil saldırılara yönelenleri engellemek istedim. Bu, içimizdeki çatışmanın doğurduğu saldırılardır. Bir çizgi savaşı verdim, çok mücadele ettim."

Şehit yakını avukatı Şevket Can Özbay:

"Kürt meselesi olmadığını mahkeme söylemiştir. Türkiye'de Kürt meselesi var mıdır? Türkler Kürtleri rahatsız etti mi? En ufak baskı var mı?"

Öcalan:

"Bir halkın dilinin kullanması görülmemiş baskıdır. Sorunun bu hâle gelmesinin başlıcasıdır. 1990'larla birlikte baskı olmadığına dair gelişme vardır. Mesele çözüm yoluna girmiştir. Bundan sonra isyan gereksizdir."

5. Okyay Zapta Farklı Yazdırdı

Muhakeme sırasında Öcalan'ın sözlerini dikkatle not ediyordum. Bir yerde kopukluk olunca yanımdaki gazeteci arkadaşlardan tamamlıyordum. Okyay zapta geçirtirken ya özetliyor ya bazı değişiklikler yapıyordu. Öcalan'ın yukarıdaki sözlerini Mahkeme Başkanı şu cümlelerle zapta geçirtti:

"Türkiye'de Kürt dilinin konuşulmasının yasaklanmasını doğru bulmuyorum. Bu yönde ciddî bir baskı vardı. Sizin mahkemenizin verdiği karar çok önemlidir ve doğrudur ve çözüm öneriyor. Benim şahsî kanaatim Türkiye'de önemli insan hakları konusunda gelişmeler vardır. Bundan sonra isyan yanlıştır. Bunu belirtiyorum. Mesele çözüm yoluna girmiştir. İsyanları durdurmak gerekir. Asla tasvip etmiyorum. Barış ve kardeşlik için herkesi katkıda bulunmaya çağırıyorum."

Bu sözlerin imlâsını biraz düzelttim. Yoksa kâtip çok az noktalama işareti kullanıyordu. Mahkemede söylenenlerle tutanak arasında böyle birçok farklılık mevcuttur.

Salondakiler çıktıktan sonra Okyay, müdahillerin listesini kâtibe yazdırdı. 11.45'te içeri alındık. Mahkeme Başkanı Okyay, müdahil olma taleplerine dair savcıdan mütalâasını sordu. Başsavcı Cevdet Volkan, suçtan zarar gördükleri için müdahilliklerine karar verilmesini istedi. Mahkeme Heyeti, Volkan'ın mütalâasını kabul etti.

Sanık avukatı Kemal Bilgiç söz aldı:

"Sabah kullandığım bir söz yanlış anlaşıldı. Yargılamanın üç gündür saygın yapıldığını söyledim. Ancak tutanağa 'yasalara uygun yapıldığı' geçti. Düzeltilmesini istiyorum."

Okyay:

"Öyle yazılmadı. Bunu daha sonra görebilirsiniz."

(Ben de zapta baktım, Kemal Bilgiç'in istediği gibi yazılmıştı.)

6. Ağıt Tufanı: Yıldız Hemşire

Bu muhavereden sonra şehit yakınlarına söz verildi. İlk sözü Yıldız Namdar aldı. Elinde yazılı bir kâğıt vardı. Zaman zaman okuyarak, zaman zaman sözlü, hıçkırıklar içinde dokunaklı bir sesle metni okudu. Hemşire Yıldız Namdar'ın konuşması sanık avukatları ve yakınları hariç herkesi müthiş etkiledi. Gazeteciler de, şehit yakınları da, avukatlar da, özellikle hanımlar, ağladılar. Yanımda oturan *Bursa Haber* gazetesinden Cennet Cankılıç, bir yandan hıçkırıyor, bir yandan not alıyor, bir yandan etrafa bakarak olup bitenleri gözlüyordu. Aslında hemen bütün gazeteciler aynı şeyi yapıyordu. Arkamdaki sırada *Hürriyet*'ten Ferai Tınç'ın hıçkıra hıçkıra ağlayışı etrafındakilere de sirayet etmişti. Hâkim Okyay, kürsüde duygulanmış, gözlerinden yaş dökmeye başlamış, kürsünün altına eğilip gözyaşlarını silmişti. Öyle sahnelerdi ki, yaşamayana tarif etmek mümkün değildi. Öğle arasında Yıldız Namdar'ı, *TRT*, canlı yayına çıkardığında bütün Tür-

kiye ağlıyordu belki... Ama asıl salonda görüntülenmeliydi. Yıldız Hanım Öcalan'a dönüp gözyaşları içinde kocası şehit astsubay Murat Namdar'ın resmini gösterirken: "Biz size ne yaptık!" diyor, Öcalan ise karşısında başını önündeki eğik masaya indirip indirip kaldırıyor, *"Acımıza saygı duyuyorum."* sözlerini mırıldanıyordu. Bu özür dilemenin Öcalancası idi.

İmralı'daki duruşmaların en müstesna anı olan Yıldız Namdar'ın konuşması:

"Şu gözü yaşlı insanları görüyor musun? Kimi binbir zorluklarla büyüttüğü evlâdını, kimi umudunu bağladığı, canından çok sevdiği, gencecik kocasını, kimi top oynayacağı, güreşeceği, gururla, işte bu da benim babam diye gösterebileceği babasını kaybetti. Kimi gözünü, kimi bacağını, kimi gençliğini kaybetti... Ya o bayraklarla donanmış mezarlarda yatan daha yaşama doymadan, gencecik yaşta umutlarını, hayallerini ve gerisinde gözü yaşlı bir sürü insan bırakarak giden kahramanlar, binlerce masum insanlar... Ve onların karşısında insanlıktan çıkmış, içlerinde insan sevgisi olmayan, sadece öldürmekten başka bir şey bilmeyen canavarlar... Nedir onların içindeki bu kin, bu nefret? Nedir, yalvaran, gözyaşı döken insanların feryatlarını duymayacak kadar gaddarlaşmaları? Nedir tanımadıkları bilmedikleri insanlara öldüresiye kinleri? Nedir onlara ekmek veren devleti, gözü kör olasıcana yıkmaya çalışmaları? Nedir vatanın bütünlüğünü, Türk milletinin saadetini düşünen, onları canları pahasına korumaya çalışan, askere, polise şerefsizce kinler? Kim bunlar, ne bunlar? Hani insanlık, hani insan hakları, nerede? İnsan hakları, bu kadar içlerinde fırtınalar kopan, her gün ağıtlar yakan, gözlerinden gözyaşı içlerinde kanayan yaraları bitmek tükenmek bilmeyen şehit eşlerini, analarını nasıl görmezlikten geliyor?

Murat'ım benim kocamdı, canımdı, her şeyimdi. Aşkı, sevgiyi bana ilk ögretendi. Çocuğumun babası, evimin erkeğiydi. Melek gibiydi. İnsanlar arasında hiç ayırım yapmadı. Zaman oldu izine giden, kendisine Kürt diyen fakir gariban asker çocuklara, kendi gömleğini ve ayakkabısını verdi. Astsubay arkadaşlarıyla aralarında para toplayıp o çocuklara yol parası verdi. İnsanları sevdi, insanları sevdiler, hem de hiç ayırım yapmadan.. Size soruyorum o kadar iyiliklerin karşılığı bu mu olacaktı?

O da diğer insanlar gibi doğup büyüdüğü yerleri, onu binbir zorlukla büyüten anasını özlemişti. Bir an önce ulaşalım memlekete diyordu. İçi bir kıpırdı, heyecanlıydı. Hem de çok. Ama daha Erzincan'ı geçeli 2-3 saat olmuştu ki, şerefli ordumuzun askerî kiyafetlerini giyen şerefsiz bölücüler arabayı durdurup kimlik sordular. Anlayamadık kim olduklarını. Eşim o sempatik gülüşüyle: *'Oğlum ben de astsubayım, tamam kimliğimi göstereyim, adım Murat.'* dedi. Kolunda kırmızı şerit bulunan kişi tuhaf bir gülümseyişle arabanın içine göz gezdirdi, biraz düşündü, saate baktı, tuhaf bir

kafa sallayışla: *'Tamam, tamam gidebilirsiniz.'* demişti. O tuhaf gülümseyiş beni rahatsız etmişti, içim bir tuhaf olmuştu. *'Muratım bize kimlik soran ne tuhaftı değil mi? Çavuş mu o?'* diye sordum. Murat bana baktı ve gülümsedi. *'Evet canım.'* dedi. Bizler bir şeyler atıştırmaya başlamıştık. *'Murat sen de yer misin?'* dedim. *'Hayır, bir tanem acıkmadım, ben sadece çay istiyorum, bir an önce Sivas'a ulaşsak da doya doya bir çay içsem.'* dedi.

Araba ilerledikçe Murat dalgınlaşıyordu. Eğilip uzun uzun oğlumuza bakıyordu. Biraz daha ilerlemiştik. Yollarda arabalar durdurulmuş, yollar kesilmişti. Ellerinde keleşlerle, şalvarlı, tuhaf suratlı canavarlar hemen bize koştular. İnanamıyordum. Kâbus görüyordum. Bu gerçek olamazdı.

'Murat!... Murat!... Bunlar terörist!... Aman Allah'ım! Murat!... Murat!...' diye çığlıklar atıyordum. Murat'ım ise bizi korkutmamak için: *'Bir tanem sakin ol, sakin ol, arabadan sakın inme.'* dedi. Arkama döndüm. *'Hala, çocuk size emanet... Ben de Murat'la gideceğim.'* dedim. Murat: *'Sakin ol Yıldız.'* dedi. O insanlıktan çıkmış canavarlar, hızla arabayı koşup: *'Murat dur! Murat çabuk arabadan in!'* dediler. Aman Allah'ım! Murat'ımı adıyla çağırıyorlar! *'Hayır!... Hayır!... Ne olur Murat'ıma dokunmayın! Biz size ne yaptık! Yalvarırım ne olur! Bize dokunmayın!'* dedim. O sırada çocuk çığlık çığlığa bağırmaya başlamıştı. Arkaya yöneldiler: *'Amca sen de in.'* dediler. Onlara yakarıyor ve ama bir türlü dinletemiyordum. Onlara dinletemeyince: *'Murat gitme! Ne olur, gitme!'* diye bağırıyordum. Murat'ımın yüzü solgunlaşmıştı. Birden bizlere baktı: *'Yıldız sakın arabadan inme... Ben döneceğim.'* dedi. *'Murat gitme! Murat'ımı götürmeyin!'* diyordum. Onlar insanlar mıydı ki? Yalvaran kadının feryatlarını duyabilecek vicdanları var mıydı? Murat'ımla, babam onlarla gitmişti. Murat'ım babamla aşağı inerken: *'Baba onları kurtar.'* demişti. *Bir de baktım ki, babam karşı koyarak geliyor, ama Murat'ım yok. 'Baba!... Baba!... Murat'ım!'*

İki arada kalmıştı babam; bir yerde damadı; bir yerde torunu, kızı; 8 aylık hamile kardeşi ve görümcesi. Seçim çok zor olsa da, Murat'ımın direktifiyle seçimini bizim yönümüze yapmıştı. Babam oturur oturmaz peş peşe silâh sesleri duyulmaya başladı. Kulaklarımda çınlıyordu sanki sesler. *'Hani Murat gelecekti baba! Murat'ı vurdular!'* diye çığlık çığlığa bağırıyordum. Murat'ım oradayken ben gidemezdim. Babam bir eliyle arabayı kullanıyor, bir eliyle de beni tutmaya çalışıyordu. İnememiştim arabadan, inip de Murat'ımın yanına gidememiştim. Ben kendimi kaybetmiştim artık. Yüksek sesle bağırıyordum. *'Allah'ım! Murat'ımı çocuğuna ve bana bağışla! Elimde ne varsa hepsini al, her şeyimi al ama Murat'ımı bana bağışla!'* diyordum. Hepimiz ağlıyorduk, hem de çığlık çığlığa. Sivas'a doğru ilerledik. Allah'ın cezası yol hiç bitmiyordu. Hiçbir askerî araç yoktu yol-

da, in cin top oynuyordu. Sonra bir polis aracı ve polisleri gördük. Arabadan atlayıp polislere sarılmaya başladım.

'Bir araç gelse de geri dönsem, Murat'ıma gitsem, kan kaybediyordur, yanında ona yardım edecek hiç kimsesi yoktur.' diyordum. Polisler: *'Bir bekleyin oraya ekipler gitmiş. Şimdi jandarma geliyor. Sizi oraya götürecekler.'* diyordu. Jandarma ekipleri geldi, bizi Sivas'a götürüyorlar, *'Nereye?'* dedim. *'Murat'ım bu tarafta kaldı. Hani bizi oraya götüreceklerdi?'* dedim. Sivas Jandarma Komutanlığına getirildik. *'Senin eşin ölmemiş sadece Zara'da ifade veriyormuş, gelecek.'* dediler. *'Allah'ım! Demek ki dualarımı kabul ettin, sana şükürler olsun Allah'ım!'* dedim. Sonunda o kötü haber geldi. *'Murat öldü, Murat öldü.'* dediler. Hayır, hayır... Murat ölemezdi. Biz kime ne yapmıştık? Neden vurmuşlardı? O ölümü hak etmemişti ki? Neden onu dinlemiştim? Neden arabadan onunla birlikte inip onunla ölüme gitmemiştim? Onun için neden bir şey yapmamıştım? Her gün her gece o kâbusları gördüm, defalarca ölmeyi düşündüm. Hiç mi bir Allah'ın kulu yok, bizim acılarımızı dindirsin... Bu kadar insanın ölüm emrini veren canavar ruhlu, insanlıktan çıkmış bu varlığı yakalasın, diyordum. Yıllardır hep bugünü bekledim. Lütfen artık bırakın adalet yerini bulsun. Bizler de insanız, bu kadar yükü, bu kadar acıyı çekemiyoruz artık...

Onu korumak yerine, ona şu soruları sorun: O zavallı insanların ölüm emrini verdiğinde yüreğin hiç sızlamadı mı? Onların da birer insan olduğunu, onların da umutları, hayalleri olduğunu hiç düşünmedin mi? Ya o kandırıp dağa çıkardığın gençleri kullanırken ben ne uğruna bunları kullanıyorum diye, onları neden kandırıyorum diye düşünmedin mi? Ve bir gün o acı çeken insanların çığlıkları senin kulaklarını sağır edeceğini, onların ırmaklar gibi akan gözyaşları, damarlarından çıkan asil kanlarıyla boğulacağını, hiç düşünmedin mi? Mutlaka yapılan hiçbir kötülüğün, karşılıksız kalamayacağını, kör olan gözlerinin bir gün açılacağını, hiç düşünmedin mi? Şimdi uykusuzluk geçiriyor musun? Titriyor musun? Peki o vur emrini verdiğin karısının çocuğunun yanından alınarak, çaresizliklerin en çaresizliğini yaşayan, vatan uğruna mücadele ederken anasından, babasından ayrı kalan o yavrucaklar titremediler mi ölürken? Ya geride bıraktıkları insanlar günlerce, aylarca, yıllarca uykusuz kalmadılar mı?"

7. Çocuklar Etkileniyor

Yıldız Namdar artık devam edememiş elindeki kâğıtları Mahkeme Başkanlığına vermişti. Yerine oturduğunda duygu fırtınası bir süre devam etti.

Yıldız Hemşire ertesi gün de duruşmaya gelmişti. Kafeteryada şehit ai-

leleriyle otururken yanlarına gittim. Çocuklarının, kocalarının, kardeşlerinin katili gördükleri insan bir adım ötelerinde cam kafes içinde yargılandığından şehit ailelerinin bütün konuları, yakınlarının şehadetinden sonra, hayatlarında meydana gelen değişiklikleri konuşmaktı.

Anlattıkları içinde en acıklı olanı çocuklar üzerineydi. Herkes anaların ızdırabını dile getirir, yanan yüreklerinden bahseder. Şehit yakınlarının yanında anladım ki, asıl acıyı çeken çocuklar... Babalarını kimi hiç hatırlamıyor, kimi hayal meyal hatırlıyor. Ama o şehit babalar, her zaman onlarla beraber... Bir gün top getiriyor, bir gün çikolata, bir gün bisküvi... Her akşam eve elleri kolları dolu geliyor... Bu hayal fazla sürmüyor, gerçeğe dönülünce mızmızlıklar, ağıtlar başlıyor:

"Benim babam niye yok? Benim babamı kim niçin öldürdü? Ben babamı istiyorum..."

Kocalarını şehit vermiş kadınlar çocuklarının özlemlerini ve hırçınlıklarını birbirlerine anlatıyorlardı.

Masa tenhalaşmıştı... Yıldız Hemşire, mahkemede anlatmadığı başka gerçekleri de anlattı.

Kocası Erzincan'da vurulmuştu. Murat Astsubay Mersinli, kendisi ise Erzincanlıydı... Vazife yeri ise Erzincan'dı. Murat Astsubay şehit edildikten sonra Yıldız Hemşire Erzincan'daki evine iki sene uğramamıştı. Hatıralarını tazeleyip yarasını tekrar tekrar kanatmak istemiyordu. Bunu kaldıracak gücü kendisinde bulamıyordu. Sonra gücünü toplayıp evine uğradı ama hemen eşyalarını toplayıp vazifeli olduğu Bursa'ya geldi. Anne-babası da yanındaydı. Her yıl 20 gün izni vardı ve bu iznini kocasının memleketi Erdemli'de Murat Astsubayın annesinin yanında geçiriyordu.

Murat Astsubay ailesinin tek erkek çocuğu idi. 26 yaşında şehit düşmüştü. Murat'ın babası da ailenin tek erkek çocuğu imiş ve o da genç yaşta hayata gözlerini yummuş. Murat da geriye tek erkek çocuk bırakmıştı. Murat Astsubay 1995'te şehit düştüğünde oğlu 10 aylıkmış... Şimdi çocuk beş yaşında...

Yıldız Hemşire, kurban bayramlarında da Erdemli'ye gidiyor ve kocasının adına kurbanını kesiyormuş.

***

Yıldız Hemşireden sonra diğer şehit yakınları mikrofona geldiler.

Züleyha Türkyılmaz: (Ankara'dan. 1982 doğumlu.)

(Şehit Sabri Türkyılmaz'ın kardeşiyim. 35 bin insanın kanına giren Apo şehitlerimizi geri getirirse affederiz. Sanki birine dokunmuş gibi özür di-

liyor. Avrupalılar bizlerin de insan hakları olduğunu düşünsünler. Öcalan! Boşuna sesini yorma! Senin sonun idamdır."

Kader Tekelioğlu: (Bursa'dan. 1969 doğumlu.)

"Şehit Jandarma Kıdemli Üstçavus Lütfü Tekelioğlu'nun eşiyim. Eşim Şırnak Gülyazı'da şehit oldu. Kaynım Ahmet de şehit. Apo'nun özrünü kabul etmiyoruz. Cam kırmış gibi özür diliyor. Biz onu asalım, sonra özür dileyelim! Olur mu?! Gözyaşı döktürdü; cezasını çekecek. Benim 1 ve 3 yaşında oğullarım kaldı. Oğlum: *'Mutlu günüm, Apo yakalandı.'* diye günlüğüne yazmış. Öcalan, dış güçler tarafından kullanıldığını söyledi. Bir örgütün lideri olduğunu iddia eden insanın bunları söylemesi normal değildir. İnsanı hayvandan ayıran en büyük özellik akıldır! Dünya ve Türkiye bir virüsten kurtulacak. Öcalan'a gerekli ceza verilmezse, şehit analarının hakları haram olacaktır."

Elindeki metin daha uzundu. Metni mahkeme Başkanlığına verdi. Kader Tekelioğlu, zaman zaman Öcalan'a dönerek konuşmuş, Öcalan ise, gözleri kısık sessiz dinlemişti.

Bayram Elyürek: (İstanbul'dan. 1944 doğumlu.)

(Oğlum Alaattin Elyürek, 29 Kasım 1993'te şehit oldu. Ailesi ve avukatlarına soruyorum: Bizden ne kötülük gördüler? Kendilerinin başına böyle bir şey gelseydi ne yaparlardı? Jüri üyelerine sonsuz güven duyuyorum. Gereken cezayı vereceğine inanıyorum."

Bayram Elyürek, mahkeme heyetine "Jüri üyeleri" demişti.

Mehmet Gencer: (Kırıkkale'den. 1949 doğumlu.)

"Şehit Deniz Piyade Astsubay Serhat Gencer'in babasıyım. İsyanların sonu belli. Bunu Öcalan bilmiyor mu?! Bugün İngiltere'yi suçluyor. İsyanların arkasında bu ve başka devletler var. Örgüt liderliğini kabul etmenin bir bedeli olmalı mı, olmamalı mı? Yüce Türk devleti seni affetsin mi? Pişmanlık yasasının çıkmasını istiyormuş... Asker ve polise neden saldırdın? Bu kabul edilemez. Çocukları PKK örgütü öldürdü sayın Abdullah Öcalan!"

Şehit yakınları:

"Caniye 'sayın' denmez!" diye müdahale ettiler. Mehmet Gencer:

"İnsanlık ölçüleri içinde kalarak *'sayın Öcalan'* dedim. Şehit aileleri beni bağışlasın. 30 bin insanın kanı üzerinde varken, barış ve kardeşliği nasıl sağlayacak? Bir liderin örgütünden haberi yoktur. *'Sivil katliamları ben yapmadım.'* dedi. Üç ayda dağdan indirme gücüne sahip olduğuna inanmıyorum. O örgüt lideri değil, kapıcısı veya çaycısıdır. Benim yengem Kürt

asıllı. Ağabeyimin eşi Kürt asıllı.. İç içe girmişiz... Nasıl ayırt edeceğiz. Kız alıp vermişiz. Gerekli cezanın verilmesini istiyorum."

Beyhan Çepelli: (Ankara'dan. 1947 doğumlu.)

"Ben şehit annesiyim. Bütün Ankara şehit aileleri adına konuşuyorum. Anneler ağlamasın, eşler dul, evlâtlar babasız kalmasın, acılar dinsin. Türkiye, hepimizin, kardeşlik ve birlik içinde yaşayalım. Şehit anaları adına idamını istiyorum."

İlhami Çiçek: (Ankara'dan. 1943 doğumlu.)

"Şehit Taner Çiçek'in babasıyım. Oğlumu hamallık yaparak büyütmüştüm. Üç isteğim var: Oğlumun terhisine iki buçuk ay kalmıştı. İki buçuk aylık askerliğini tamamlamak istiyorum. Türk ve Müslüman olmayan sanığın Türk ve Müslüman adının alınıp gerçek isminin verilmesini istiyorum. Apo idam edilsin, cesedi bu ülkeye gömülmesin."

***

Mahkeme Başkanı Mehmet Turgut Okyay, Öcalan'ın yakınları Hacı Aydın Öcalan, Menderes Öcalan, Abdullah Öcalan, Fatma Öcalan ve Ayney Öcalan'ın müşterek imzayla verdikleri duruşma öncesi ve öğle arasında Abdullah Öcalan'la görüşme taleplerine dair dilekçeyi dosyaya koydu ve yetkililerle temas edip görüşme imkânlarının sağlanacağını söyledi.

Duruşmaya 13.30'da devam edilmek üzere saat 12.25'te ara verdi.

Öğleden sonra da müdahillerin dinlenmesine devam edildi.

8. Şehit yakınları: 'İdamını İstiyorum!'

Faruk Turan: (Ankara'dan. 1952 doğumlu.)

"Şehit Mahmut Turan'ın babasıyım. Oğlum 6 ay önce şehit oldu. Şimdi ben avcıyım. Siz ise avsınız. Sıkışınca özür diledi. Kabul edilemez. İdamını istiyorum."

Celâl Arslan: (İstanbul'dan. 1944 doğumlu.)

"1992'de Diyarbakır Kulp'ta şehit düşen İbrahim Arslan'ın babasıyım. Benim üvey babam Kürt'tür. Annemden 5 çocuğu var. Onlarla bizi nasıl ayıracak? Binlerce insanın ölümünden sorumludur. İdamını istiyorum."

Salih Hekimoğlu: (Balıkesir'den. 1944 doğumlu.)

"Eylemin esas amacı ne idi? En ağır ceza ile cezalandırılsın."

Hasan Yıldız: (Ankara'dan. 1930 doğumlu.)

"Oğlum Kenan Yıldız şehit düşeli iki yıl oldu. Torunum beş yaşında. Çocuğun gönlünü göremiyorum. Doğuya giden öğretmenler, doktorlar, hemşireler oraya hizmet için gittiler. İdamını istiyorum."

Sefa Aslan: (Ankara'dan. 1972 doğumlu.)

"Abim, polis memuruydu. 4 çocuğu kaldı. Bütün şehitlerimizi rahmetle anıyorum. Bebek katilinin idam edilmesini istiyorum."

Sefer Hız: (Sakarya'dan. 1975 doğumlu.)

"Hakkâri Uzundere Pirinççeken'de yaralandım. Ayağımın yarısı yoktur. PKK'lılarla çok çatıştık. Teslim olanları öldürebilirdik ama öldürmedik. 30 bin mağdur, 30 bin şehit oldu. Kiminin gözü görmüyor, kiminin ayağı yok. Yakalanan örgüt üyelerinin üzerinden haplar çıkıyordu. Uyuşturucu haplar vardı. Onu içtikleri zaman bizim askerlerimizin üzerine rahat geliyor, ölüme gidiyorlardı. En ağır şekilde cezalandırılmasını istiyorum."

Sabri Coşkun: (Bursa'dan. 1973 doğumlu.)

"Bulgaristan Kırcali doğumluyum. 1990'da göçtüm. Bulgaristan'da zulüm görürken, vatanımda askerlik ederken PKK vahşetiyle karşılaştım. Şırnak Kelahmet dağlarında PKK'lılarla girdiğim çatışmada yaralanıp sakat kaldım. Öcalan'ın en ağır şekilde cezalandırılmasın istiyorum."

Yusuf Aydemir: (Ankara'dan. 1953 doğumlu.)

"Ben de Kürd'üm. Oğlum 3 yıl Güneydoğu'da görev yaptı. Üzerinde taşıdığım benim Türk bayrağımdır. Öcalan: *'Ben Kürtlerin hakkını savunuyorum, devlet kuruyorum.'* diyor. Ben 23 senedir Ankara'da kamu kuruluşlarında çalışıyorum. Hiç kimseden bir kötülük görmedim. *'Sen Kürt'sün.' diye hiç kimse bana bir şey söylemedi. Bu, 'Kürt hükûmeti kurup Kürtlerin hakkını savunacağım.'* diyor. Nasıl hakkını savunacak. 70 yaşında, 80 yaşında ihtiyarları, altı aylık bebekleri katlettiler. Bunun hesabını nasıl verecek? Kürtleri yakıp yıktı... Nasıl Kürt devleti kuracak? Öcalan'ın en ağır şekilde cezalandırılmasını istiyorum."

Abdurrahman Dağdelen: (Bursa'dan. 1972 doğumlu.)

"1992 yılında Şırnak'a asker olarak gittim, Türkiye Cumhuriyeti'nde hiç kimseye düşmanlığım yoktur. Ben vatanî görevimi yapıyordum...Silopi Görümlü'de PKK baskınına giderken pusuya düşürüldüm. Başımdan yaralandım. Sol kulağımda hâlen mermi yerinde, platin koydular. Ağrı var. Sorumlusu terörist başı Abdullah Öcalan'dır. Sormak istiyorum: Mesleği nedir? Öcalan soyadını nereden aldı?"

Şenol Bütüner: (Ankara'dan. 1966 doğumlu.)

"Geçmişte yaşadığım iki olayı anlatmak istiyorum. 1987 yılının 9. ayında Şırnak'la Cizre arasında insanlara değer veren bir köyde askerlerimiz gündüz giderek şikâyetleri olup olmadığını soruyordu. Akşama da köylere Abdullah Öcalan'ın adamları gittiler: "Siz askerlere yemek verdiniz." diyerek bir aylık çocuğu kaçırdılar. Bir ana, bir baba 99 koyunu orada linç ettiler. Bu köy Cizre geçidinin hemen dibindeki köydür. 13 sene geçti. Kendi yaralandığım olayı da anlatacağım. 1987 yılı 10. ayının sonunda sabah 08.00'de görevden geldim. Kendim Foça Özel Tim'de görevliydim. Cudi Dağının eteklerinde komutanların emri doğrultusunda çatışmaya girdik. Yanımda bulunan beşer dakika arayla Kayserili Mustafa Bozoğlu şehit oldu, bir köy korucusu şehit oldu. Ben kafamdan yaralandım. Şu anda beynim açıktadır. Çatışma dört gün sürdü. Çatışmada ele geçen belgeler arasında Abdullah Öcalan'ın emri vardı. 36 kişiyle girdiğimiz bu çatışmada 4 tane kelle aldık. *'Bizim taraftan zayiat verdiğiniz zaman ölülerin cesetlerini teslim etmeyeceksiniz.'* diyorlardı. 12. ayın 26'sında bir mağara girişinde kurtlar tarafından parçalanmış olarak cesetleri bulundu. Ben bu olayı yaşadım. Ölüm onun için kurtuluştur. Kör bıçakla ağır ağır cezalandırılmasını istiyorum."

Metin Taşçı: (Erzurum'dan. 1947 doğumlu.)

"İki oğlum birden askerdi. Biri Hakkâri'de, diğeri Giresun-Tokat arasındaydı. Yüksekova'daki oğum 22 Kasım 1998'de şehit oldu. Bu yavrulara nasıl kıydılar. Apo'nun idamını istiyorum."

Ali Rasim Koçak: (Ankara'dan. 1946 doğumlu.)

"Şehit jandarma teğmeni Erdal Koçak'ın babasıyım."

Ali Rasim Koçak, duygularını kâğıda döktüğünü belirterek, dilekçesini Mahkeme Başkanlığına verdi.

Hacer Jale Atav: (Ankara'dan. 1959 doğumlu.)

"Ben de kardeşim jandarma üsteğmen Murat Budak'ı şehit verdim. Yazdığımı okumak istiyorum: Asker babam Kürt, annem ise Türk'tür. Ben de asker annesiyim. PKK'nın bunca kanı Kürt halkının hakları için döktüğüne inanmıyorum. Benim halkıma hizmet için giden öğretmeni öldüren, okulu yakan, yol yapmak için giden mühendisi öldüren, içinde akrabalarım da var, askeri pusuya düşüren vatan hainlerinin Kürt haklarını korumaya hakları yoktur. Korunması gereken hakkımız da yoktur. Çünkü Türkiye Cumhuriyeti her Kürt vatandaşının hakkını da en az Türk vatandaşının hakkı kadar koruyor. Kürt kökenli Türk vatandaşları bütün devlet okullarında okuyorlar, her mesleği yapıyorlar. Milletvekili oluyorlar, başbakan oluyor-

lar. Meclis başkanı oluyorlar. Ayrıca en yüksek makam olan cumhurbaşkanlığı da yapmışlardır. Kürt kökenli olmaları bu görevlere getirilmelerinde hiçbir zaman engel olmamıştır. Ve ayrıca Kürt kökenli Türk vatandaşları arasında da bu durum gurur kaynağı olmuştur. Bu davanın Kürt haklarıyla bir ilgisi yoktur. Bu ülkede her türlü haklarım vardır. Apo dostluk ve kardeşlikten bahsedemez. Zaten Türk ve Kürt halkı kardeştir. Kalleş olan Apo ve onun kurduğu kanlı örgüt PKK'dır. Yüce mahkemenizden vatan haini ve halk düşmanı Apo'nun idam kararının verilmesini istiyorum. Şehitlerin ruhu şad olsun. Gazilerin de ak alnından öpüyorum."

Hacer Jale Atav'ın konuşması Üçüncü Duruşmada müdahillerin konuşmasının sonuncusu oldu.

9. 'Yüce Devletin Çıkarları İçin'

Mahkeme Başkanı Okyay, sanık avukatlarına bir istekleri olup olmadığını sordu.

Avukat Niyazi Bulgan söz aldı:

"Yazılı delillerin incelenmesine geçilmeden önce 17 bin sayfa ve 44 klasörden oluşan belgeleri inceleyemedik. Mehil istiyoruz."

Okyay:

"Bu kadarı insan okusa sürmenaj olur. Çoğu olaylar, rakamlar. (Mübaşir Cavit Yuva'ya dönerek) *Gerekli belgeleri getirin, sanığa verin."*

Avukat Kemal Bilgiç:

"Sanıkla birlikte bu belgeleri inceleme imkânı bulamadık. Bunun için bize zaman verilmesi gerekir."

Okyay:

"Belgeleri size 20 gün önce verdik."

Kemal Bilgiç:

"Bu belgelerin adaya sokulmasına izin verilmiyor."

Öcalan söz aldı:

"Şehit yakınları benimle ilgili duygu ve düşüncelerini dile getirdiler. Bosna'ya, Kosova'ya, Afrika'ya bakalım. Çok daha acımasız durumlar yaşanmıştır. En modern İngiltere'dir. En acımasız uygulamalar olmuştur. Filistin'de de bu olaylar yaşanmıştır. Ama benim gibi uygulama olma-

mıştır. Sonuçtan çekindiğim için değil, ancak geleceğe faydası olmamıştır. Acıları paylaşıyorum."

Sonra Öcalan tekrar söz aldı:

"Bana günlük gazeteler kesilmeden verilsin."

Avukat Kemal Bilgiç:

"Belgeleri inceleyip bu konudaki taleplerimizi gerekirse bundan sonraki oturumlarda sunacağız. Bizim davayı uzatmak gibi bir amacımız yoktur."

Öcalan:

"Barış ve kardeşlik üzerine temennimi dile getirirken yüce devletin çıkarları doğrultusunda savunmamın da başında belirttiğim gibi, bu konuda belirttiklerimi tekrar ediyorum ve vurgulamak istiyorum."

***

DGM Bayşsavcısı Cevdet Volkan söz aldı:

"İddia makamı olarak bizim herhangi bir tevsî-i tahkikat talebimiz yoktur. İddianame'de görüşlerimizi belirttik. Sanık ve müdahil vekillerinin bir talebi olmadığı takdirde biz esas hakkındaki mütalâa için mehil isteyeceğiz."

Mahkeme Başkanı Mehmet Turgut Okyay ara kararı okudu:

"Sanığın yakınları Hacı Aydın Öcalan, Menderes Keser, Abdullah Öcalan, Fatma Öcalan ve Ayney Öcalan'ın duruşma öncesi ve öğle arasında sanık Abdullah Öcalan'la görüşmelerini sağlamak amacıyla taleplerinin cezaevi idarî makamlarına bildirilmesine;

Sanık avukatlarına varsa tevsî-i tahkikat taleplerini bildirmeleri için de mehil verilmesine; dava dosyası ve eklerinin, sanık istiyorsa, iki görevli nezaretinde incelenmesi için kendisine imkân tanınmasına..."

B) DEĞERLENDİRME

1. 'Türkler Anadolu'nun Yerlisi'

Şehit yakını avukatı Kâzım Ayaydın, herkesin dikkatle dinlediği önemli açıklamalarda bulunmuştu. Kâzım Ayaydın'ın özelliği Kürt asıllı olması ve Türk dilini ilkokulda öğrenebilmesiydi. Cumhuriyet savcıları Cevdet Volkan ve Talât Şalk, *Esas Hakkında İddianame*'lerinde Kâzım Ayaydın'ın sözlerini de mesnet yapmışlardı. Ayaydın'ın serdettiği görüşleri kaynağından okuyalım:

"M.Ö. 2350-2150 yılları arasında Mezopotamya'da büyük bir devlet kurmuş olan Akad hükümdarlarından Naram-Sin'e ait 'Mücadelenin Kralı' anlamında 'Şartamhari metni' olarak bilinen yazılı kaynak Anadolu'daki Türk varlığı bakımından oldukça önemli bilgiler ihtiva etmektedir. Bu belgenin üç kopyası olup, ilki Mezopotamya'da Babil'de, ikincisi Mısır'da Tel el-Amama'da, üçüncüsü ise Anadolu'da Hattuşaş (Boğazköy)'da ortaya çıkarılmıştır. Hattuşaş arşivinde 'Kbo III, 13' sıra numarası ile tespit edilmiş olan bu yazılı belge Hitit (M.Ö. 1750-1200) çivi yazısıyla Akadca orijinalinden kopya edilerek taşa kazınmıştır. H. G. Götebock tarafından deşifre edilen bu belge, Anadolu hakkında ilk tarihî bilgileri vermesi bakımından kıymetlidir. Bu tarihî belgede, Akad kralı Naram-Sin'e karşı 17 Anadolu kralının güçlerini birleştirerek harekete geçtikleri ancak, yenik düştükleri anlatılmaktadır. Bizim için önemli olan husus, bu 17 Anadolu kralından birisinin TURKİ kralı İlşu-Nail adındaki hükümdar olmasıdır. (Bu belgenin 15. satırında yer alan bu kayıt, çok açık bir şekilde Anadolu'da M. Ö.'ki yıllarda Asya menşeli Türk topulukluklarının yurt tutmuş olduklarını göstermektedir." (Prof. Dr. Abdülhalûk Çay'dan aktaran: Ali Tayyar Önder, *Türkiye'nin Etnik Yapısı-Halkımızın Kökenleri ve Gerçekler*, ikinci baskı, 1999.)

2. Bir Gazeteciye Sinirlenen Şehit Yakını

Muhakemeye 10.50'de, müdahil dilekçelerinin zapta geçmesi için ara verildiğinde salondan kafeteryaya çıktık. Çıkış sırasında, *Hürriyet* gazetesinden Ferai Tınç'a, şehit yakınlarından Mustafa Kantemir sinirlendi. Sonra, şehit yakınına niçin sinirlendiğini sordum. Ferai Tınç sanık avukatlarına: *"Niçin eksik geldiniz?"* diye sormuş. Şehit yakınları sanık avukatlarıyla konuşan gazetecilere "mim" koyuyorlardı.

3. 'Bu Otelde Kalamazsınız!'

Sanık avukatları ve yakınları Gazi yatıyla Gemlik Gemport limana geldikten sonra Jandarma Komutanlığına geçtiler. Bu sırada bina yakında 20-30 kişilik bir grup ellerinde Türk bayrakları olduğu hâlde Öcalan'ın avukatlarını protesto etti.

Öcalan'ın avukatları ve akrabaları daha sonra Bursa'ya gittiler. Kaldıkları Ömür Otel'e geldiklerinde, otel sahibi avukatlara burada kalamayacaklarını bildirdi. Polisler de araya girdiği hâlde otel sahibi, tehdit edildiğini belirterek, kararından dönmedi. Bunun üzerine avukatlar ve Öcalan'ın ailesi İstanbul'a döneceklerini açıkladılar. Grup adına konuşan Av. Niyazi Bulgan, sonraki duruşmaya katılmayacaklarını söyledi. Grup otelden ayrılırken, otel önünde toplanan halk *"Kahrolsun PKK!"* diye slogan attı. Kalabalıktan bazıları grubun üzerine yürümek istedi.

IX. BÖLÜM

DÖRDÜNCÜ DURUŞMA

(3 Haziran 1999 Perşembe)

1. Duruşmanın Başlangıcı ve Dinleyiciler

Duruşma saat 09.50'de başladı. Duruşmaya 11 müdahil avukatı katılırken, sanık avukatları ve yakınları gelmedi. Şehit yakını avukatları Mehdi Keskin, Zeki Hacıibrahimoğlu, Han Mükremin Türkmen, Cahit Torun, Nejdet Küçüktaşkıner, Cengiz Erkoyuncu, Fuat Turgut, Ruhi Bacanlı, Hülâgu Bağcılar, Ünsal Aktaş, Nizar Savaş idi.

Mahkeme Başkanı Mehmet Turgut Okyay, müdahil dilekçelerinin 2.500'ü aştığını açıkladıktan sonra sanık avukatlarının mazeret telgrafı gönderdiklerini ve bunların incelendiğini belirterek, avukatların mazeretleri yüzünden duruşmaya gelemeyeceklerini, duruşma gününün kendilerine bildirilmesini istediklerini söyledi.

***

Yabancı Dinleyiciler: Inge Birgit Nilson Durant (Danimarka Büyükelçiliği Müsteşarı), Jonathan Robert Sugden (İnsan Hakları İzleme Komitesi Türkiye Masası Şefi), Andras Barsony (Macar milletvekili), Allard Auguste Plate (Hollandalı hukukçu), Verda Kıvrak (tercüman), Fabio Evangelis-

to (İtalyan parlamenter), Anita Nergard (Norveç Büyükelçiliği 2. Kâtibi), Serdil Günay (ABD Büyükelçiliği tercümanı), Augusto Recinos (ABD Büyükelçiliği Başkâtibi).

Yerli Medya: Arslan Tekin (*Türkiye*), Emin Çölaşan (*Hürriyet*), Ersin Bal (*Sabah*), Saygı Öztürk (*Star*), Selahattin Sevi (*Zaman*), Ahmet Gemici (*Kanal 7*), Adnan Keskin (*Radikal*), Muhammet Kasapoğlu (*TRT*), Aydın Özdalga (*Kanal 6*), Ali Rıza Doğan (*AA*), Deniz Testel (*Cumhuriyet*), Alaaddin Demirtaş (*Kanal E*), Güntaç Aktan (*TRT*).

Yabancı Medya: Andrew Finkel (*CNN*-ABD), Tom Kankkonen (*Rad TV*-Finlandiya), Selcan Hacaloğlu (*Associated Press*-ABD), Burak Akıncı (*A. France Presse*-Fransa), Ercan Ersoy (*Reuter*-İngiltere), Muhammed El Abbasy (*LBC Sat Corparation*-Lübnan), Bernhard Zand (*Der Spiegel*-Almanya).

2. 'Kaçamak cevap vermeyin'

Okyay, Öcalan'a söz verdi. Bir talebi olup olmadığını sordu.

Öcalan:

"Neden avukatlar gelmedi?"

Okyay:

"Barınma sorunu yüzünden gelememişler. Talebiniz var mı?"

Öcalan:

"Bu, sorularınıza bağlı."

Okyay:

"Mahkemeye net ve samimî bilgi verin, kaçamak cevap vermeyin. Eylemleri kabul ettiğinizi, ölümlerin fazla olduğunu, sorumlu olduğunuzu belirttiniz. Çözümün demokratik, üniter devlette mümkün olduğunu söylediniz. Bu konuda parti konferansında alınan bir karar var mı?"

Öcalan:

"Bu soruyu sorduğunuz için teşekkür ediyorum. Geçmiş acılar bizi zor duruma sokmuştur. Geçmiş ne kadar ağır olursa olsun geleceğimizi aydınlatmak için demokratik cumhuriyet anlayışı ile çözüm bulalım. Bu konuyu herkesin çok iyi dinlemesini istiyorum. Bu, Türkiye'nin geleceği demektir. Sovyetler Birliği dağıldı, ülkeler sistem değiştirdi. PeKeKe'nin ortaya

çıkışı 70'li yıllardır. Geçmişi bırakalım, geleceği anlayalım. Kusur işlemeyen örgüt var mı? PeKeKe'nin dönüşümü taktik mesele görülmemelidir. Mahkeme sorgulasın. Avukatlarımın aracılığı ile sordum. PeKeKe Başkanlık Divanı *Özgür Politika* gazetesinde açıklamış; *'Çözüm İmralı'dan geçer.'* demiş. Dağdakileri indirmede önemli rol oynayabilirim. Örgütü tanıyorum. Demokratik çözüme örgütümüz fire vermeden uyabilir. Hükûmet çevresinde barışa çağrı yapılırsa barış ve kardeşliğe gelirler. Siz sorabilirsiniz: Barışa niçin geç geldiniz? Bütün dünya böyle geç geldi. Eylemlerin ne kadar zora soktuğunu gördüm. Örgüt içinde barış için savaş verdim. Kendimi kurtarmak için söylemiyorum. 5 bin fedaî hazırlamışlar... Siz çılgın mısınız! dedim. Tek tük olaylar ferdîdir. Tek asker ve tek PeKeKe'li ölmemesi için çaba vermek istiyorum."

3. 'PeKeKe Barış Kongresi Yapsın'

Okyay:

"Size uyan var mı?"

Öcalan:

"Başkanlık Divanı bana uyar. İlân ediyorum ki, ciddî bir gelişme vardır. Avrupa'daki Özgür Politika'da bu görüşler yayımlandı. Ben silâhlı örgüt mensuplarını dağdan indirebilirim. 20 yılda bu çözüme varmamız yadırganmasın. Eylemlerin çözümü zora sokacağına ancak 20 yılda varabildim. Önemli bir çağrı yapmak istiyorum. Ben PeKeKe'ye bir barış kongresi önermek istiyorum. Böyle bir kararlılığımız var. Yeter ki önemli cevap bulsun. Devletimiz barış girişiminde bulunsun. Ülkesini seven PeKeKe ülkenin en önemli savunma gücü olacaktır. Hatamız ne kadar olursa olsun fırsat verilsin. Şu yanlış anlaşılmasın... PeKeKe dağdan inecek, devlete yardımcı olacaktır."

Okyay:

"Uluslararası ilişkilerde her şeyi söyleyin... Yunanistan 840 bin ABD doları yatırdı. Yunanistan bu parayla Suriye'ye size silâh alıp göndermiş. İsrail bir kısmını yakalamış..."

Öcalan:

"Yunanistan yardım yapıyor. Yunanistan'ın bize karşı desteğinin temelinde Türkiye'yi zora sokmaktır. 1996'da Simitis [Yunan Başbakanı] diyor: *'Bu adam harcanacaktır. Kimse sahip çıkmasın.'* Bunun yanında, PeKeKe'nin Avrupa temsilcisini ve sol örgüt kabul ediyor, beni kabul et-

miyor. Atina beni çarmıha gerdi, ölümümü Türkiye'de istedi. 20. yüzyılda Türk-Kürt savaşı istedi. Ben onlara şunu söyledim: Ben öldürülürsem Türk-Kürt savaşı çıkartacaktır. Bu bir oyundur. Bu, Kürtleri size düşman eder ve düşmandır."

4. 'Gazetecilere para verdin mi?'

Okyay:

"HADEP'e kaç dolar yardım ettiniz?"

Öcalan:

"Bu konuda ya HEP ya da HADEP döneminde sadece yer bulmak için bir yardım istemişlerdi. 200 bin mark yardım ettim. Kimlerin aracılık ettiğini bilmiyorum. Avrupa'da böyle para yardımı biliyorum."

Okyay:

"Mayınları İtalya'dan mı aldınız?"

Öcalan:

"İtalya'dan alındığını bilmiyorum. Irak'ta her şey bulunuyor."

Okyay:

"Bazı Avrupalı gazeteciler PKK'dan maaş alıyorlar mı?"

Öcalan:

"Benimle ilişkilerinde böyle olmadı. Ancak Avrupa sorumlularının böyle çalışma yaptığını bilmiyorum."

Okyay:

"Bazı Avrupalı parlamenterlerin seçim giderlerini PKK mı karşıladı?"

Öcalan:

"Avrupalı politikacıların seçim giderlerini PKK'nın verdiğini bilmiyorum."

Avukat Cengiz Erkoyuncu sordu:

"Örgütün yıllık geliri ne kadar ve paraları nerede?"

Öcalan:

"Örgütün yıllık geliri 250 bin dolardır. Daha çok Avrupa'dadır. Suriye'de

çok azdır. Parayı dost kişilere veriyorlar ve onlar bankalara yatırıyorlar. İsviçre'deki bankalara ağırlık verdiklerini duydum. Hatta bir banka kurma niyetleri vardı. Dost kişiler, orada çalışan emekçilerdir. Onlardan ismen tanıdıklarım yoktur."

Avukat Nejdet Küçüktaşkıner:

"Örgütün arşivleri nerededir?"

Öcalan:

"Dağınıktır. Ortadoğu'da Lübnan, Suriye, Irak ve Avrupa'dadır. Örgüte gelen bilgiler arşive girer. Arşiv, PKK merkezini temsil eden kişinin sorumluluğu altındadır. Avrupa'daki Şahin'in ve Kani Yılmaz'ın, Ortadoğu'da 'Delil' kodun, Kafkasya'da 'Mahir' kodun sorumluluğundaydı. Irak'ta zaten karargâhlar vardır."

Avukat Nejdet Küçüktaşkıner:

"'Şahin' kim? Gerçek adı nedir?"

Öcalan:

"Esas adını biliyorum. Suriyeli Kürtlerden biridir."

Avukat Cahit Torun sordu:

"Özbekistan, Türkmenistan ve Kazakistan'da temsilcilikleriniz var mı?"

Öcalan:

"Özbekistan'da pek güçlü değil. Ancak Kazakistan ve Azerbaycan'daki temsilciliklerimiz güçlüdür. Halkla kaynaşmışlar. Moskova'daki temsilciliğimiz, buralara para desteğinde bulunuyor."

Avukat Cengiz Erkoyuncu:

"Refah Partisi, Mazlum-Der aracılığıyla PKK'yle temas kurdu mu?"

5. 'Annem Türkmen'dir'

Öcalan:

"Girişimleri vardı. Temsilciler bana ulaşamadı. Alt düzeyde olabilir."

Avukat Ünsal Aktaş:

"Sürgünde Kürt parlamentosuna bir mesajın var mı?"

Öcalan:

"Önemlidir. Sorduğunuz için teşekkür ediyorum. Bu parlamento, 'ulusal kongre' adı altında bütün Kürtleri topladığını iddia ediyor. Beni de onursal başkan seçmişler. Bütün Kürtler Türkiye ile, demokratik cumhuriyet ile kalıcı bir kardeşlik ortamına giriyoruz. Düşmanlık gösterilmesin. Dostluk diliyle yaklaşsın. Kürtlerin geleceğinin Türkiye ile olacağını söylesinler. Benim annem de Ortayol köyünden Türkmen'dir. Bu konuda yoğun bir çaba içindeyim."

6. 'Ben de Saygılı Olacağım'

Avukat Fuat Turgut sordu:

"Alman Federal Parlamento Dışilişkiler ve İnsan Hakları Komisyonu Başkanı, iktidarın büyük ortağı Sosyal Demokrat Partisi üyesi Hans-Ulrich Klose, Yeşiller Partisinden Claduia Roth, Hristiyan Demokrat Partisi İnsan Hakları Politikası sözcüsü Hermann Gröhe ve Demokratik Sosyalizm Partisi temsilcisi, bu mahkemelerin göstermelik olduğunu, size ve avukatlarına baskı yapıldığını söylüyorlar. Doğru mu?"

Öcalan:

"Bu yaygın bir yaklaşımdır. Ben Avrupa'ya gittim. Avrupa'nın insan haklarına bağlı yaklaşımını görmedim. Ben ölsem de kalsam da Türkiye'de olacağım. Birlik için çalışacağım. Almanların iddia ettiği gibi baskı yapılmamıştır. Geldiğim günden beri herkes bana saygıyla yaklaştı. Sorgulanmamda da... Bu, devlet yaklaşımıdır. Ben de saygılı olacağım."

Avukat Fuat Turgut:

"Alman hükûmetine danışmanlık yapan Alman Şarkiyat Enstitüsü Başkanı Prof. Dr. Udo Steinbach'la görüştüğünüzü Udo söyledi. Ne görüştünüz?"

Öcalan:

"Almanya, PeKeKe için ayrı, benim için ayrı düşünüyor. Bana tavrı dışlamadır. Steinbach'la üç yıl önce görüştüm, tartıştım. Steinbach'ın ilgisi PeKeKe ile fazladır. PeKeKe'ye Almanya'nın görüşü dayatmadır. Tercihim Türkiye'dir. Ağır pratikten geçtim. 1996'da çok önemli yazışmalarım oldu. Bütünleşmek istiyordum. Şunu anlamadım; derinleşmede, barışta geç kaldık."

Avukat Fuat Turgut:

"KYB'nin [Kuzey Irak'ta Talabanî'nin partisi. A. T.] *ve diğer Kürt örgütlerinin avukatlığını yaptığını iddia eden Britta Böhler, Amsterdam'da Kürdistan Ulusal Kongresine sizi temsilen katıldığını belirtmiştir. Doğru mu?"*

Öcalan:

"Böyle bir isim duydum. Roma'da yanıma geldi. Ona dedim: 'Ben gökten Hazreti İsa olarak insem, siz Avrupalılar merhaba bile diyemezsiniz.' Avukat tayin etmedim. Temsilcim değildir."

7. 'Sana Suikastı Kim Haber Verdi?'

Avukat Fuat Turgut:

"Tansu seni öldürecek... Kaç'diye Yalçın Küçük sana haber verdi mi?"

Öcalan:

"Evet."

Avukat Fuat Turgut:

"Yalçın Küçük'e kim haber vermiş?"

Öcalan:

"Üst düzey ANAP'lı bir bürokrat haber vermiş."

Avukat Fuat Turgut:

"1994 yılında yapılan belediye başkanlığı seçimlerinde Refah Partisi, Şeyh Osman aracılığıyla başkan adayları için sizden destek istedi mi?"

Öcalan:

"Şeyh Osman'ı duydum, ama görüşmedim. Refah'ın dostu olabilir. Şeyh Osman PeKeKe'ye karşı faaliyet yürüttü. 1994 seçimlerinde Refah Partisine destek vermedik. Çünkü kendimiz bağımsız olarak girmek istiyorduk."

8. 'Özal'la Görüştün mü?'

Avukat Fuat Turgut:

"Ermenistan ile Azerbaycan arasındaki savaşta PKK Ermenistan'a destek verdi mi?"

Öcalan:

"PeKeKe Ermenistan safında yer almamıştır. Ermeniler Doğu Anadolu'nun bir kısmını kendilerinde gösteriyordu. Bunu kabul etmedim. Biz bunu kabul etmedik. Bizim de haritamız yok, dedik. İlişkilerimiz de bu yüzden gelişmedi."

Avukat Fuat Turgut:

"Turgut Özal'la görüştün mü?"

Öcalan:

"Direkt telefonla görüşmedim. Talabanî aracılığıyla görüştüm. Mehmet Ali Birand ve Cengiz Çandar geldi. Önce Birand geldi. Çandar, Özal'dan mesaj getirmedi: *'Özal, süreci başlatacak. Özal kararlıdır.'* dedi ve umutlu olduğunu söyledi.

Avukat Fuat Turgut:

"Kahraman Bilgiç'e itirafçılık görevi verdiniz mi?"

Öcalan:

"Hayır, sanmıyorum. Çok yönlü oynamak isteyen birisi. Birçok kirli ilişkilere bulaştığını duydum. Haftanin Kampında devlete teslimiden iki yıl sonra eğitim çalışmalarına gittiği konusunda bilgim yoktur."

Avukat Fuat Turgut:

"PKK, Yücel Zeydan'ı niçin öldürdü?"

Öcalan:

"Benim bildiğim kadarıyla Mustafa Zeydan'ın tanıdığım oğlu vardır. Belli bir yeri vardır. Eğer onu kastediyorsanız, o yaşıyor. Bu konuda Şemdin Sakık'ın ifadeleri doğru değildir."

Avukat Fuat Turgut:

"Şahsınıza ait ne kadar para var?"

Öcalan:

"Şahsımın parası yok. Buna gerek de duymuyorum. İstediğim her birimden parayı alabilirim."

Avukat Fuat Turgut:

"Alp Urungu'yu tanıyor musun?"

Öcalan:

"Türk tarihini az çok öğrenmeye çalışıyorum. Alp Urungu Orta Asyalıdır."

Avukat Fuat Turgut:

"Dr. Mehmet Şükrü Sekban'ın [Dr. Şükrü Mehmet Sekban olacak. A. T.] *görüşlerine katılıyor musun?"*

Öcalan:

"1920'lerde Kürt Teâlî Cemiyeti vardır. İtilâf Devletleriyle ilişki içindeydi. Bütün Kürt kuruluşları ayrışmayı yaşıyor. Sekbancılar demokratik Türkiye çizgisine gelmektedir."

Avukat Fuat Turgut:

"Sana Türk milliyetçisi diyebilir miyiz?"

Öcalan:

"Öyle değil de Atatürk milliyetçiliğine, kültür milliyetçiliğine inanıyorum. Atatürk milliyetçiliği Hititlere kadar gider."

Avukat Fuat Turgut:

"Ziya Gökalp'in görüşlerine katılıyor musun?"

Öcalan:

"1922'de yazdığı Kürtler ve Türklerle ilgili yazısına tamamen katılıyorum."

9. Okyay Neleri Değiştirdi?

Notlarımı dikkatli almaya çalıştım. Yukarıda da belirttiğim gibi, Mahkeme Başkanı, zaptı kendisine göre düzenliyordu. Soruları geçirmiyor, sanığın cevaplarını da, ya not alıyor, konuşma bitince geçiriyor ya da birkaç cümlede bir özetliyordu. Zapta geçiş sırasında kattıkları da çıkardıkları da oluyordu.

Şimdi Alp Urungu sorusundan itibaren "Tutanak"tan okuyalım:

"Türk tarihini az çok öğrenmeye çalışıyorum. Türk Kürt ilişkilerini değerlendiriyorum. Alp Urungu ve benzeri isimler orta asyadaki Türk isimleridir. Dedi.

Ben kültür milliyetçiliğine inanıyorum. Sekmanın düşüncesinde olan kürtler Türkiye cumhuriyeti içinde yaşamak istiyorlar bende bu görüşteyim Demokratik türkiye cumhuriyeti altında yaşamak istiyorum Atatürk milliyetçiliğine de inanıyorum dedi.

Ziya GÖKALP ın 1922 de yazdığı Türkler ve Kürtler üzerine yazdığı yazıya aynen katılıyorum dedi."

"Tutanak"taki ifadeleri ve imlâyı hiç değiştirmeden verdim. Benim aldığım notlarla, "Tutanak"ta yazılı olanlar arasında bariz fark var. Atatürk milliyetçiliği içinde kültür milliyetçiliğine bağlı olduğunu neden söylemek istediğini "Tutanak"tan anlayamıyorsunuz. Daha birçok ifadeler ve nüanslar atlanmış.

***

Yukarıdaki muhaverede "Alp Urungu", "Dr. Şükrü Mehmet Sekban", "Ziya Gökalp" isimleri ve "Atatürk milliyetçiliği", "Kültür milliyetçiliği" kavramları geçmektedir.

Böyle önemli bir davada geçen isimleri ve kavramları iyi bilmek gerekmektedir. İleride bu isimler ve kavramlar üzerinde duracağız.

10. 'Bayan Mitterand'la İlişkiniz Nedir?'

Avukat Nejdet Küçüktaşkıner sordu:

"Moskova'daki eğitim kampları hakkında bilgi verir misin?"

Öcalan:

"Rusya'da bulunan Kürtlerin aldığı bir köy vardır. Kültür ve teorik ağırlıklı çalışma yapılıyor."

Avukat Fuat Turgut:

"Bayan Mitterrand, PKK'ye aşırı bir sempati besliyor. Örgüt ile ilişkileri nedir?"

Öcalan:

"Mitterrand Kendal Nezan [Paris'teki Kürt Enstitüsü Başkanı. A. T.] iledir. Son zamanlarda bize de sempatisi gelişti. Ancak ben, bunun pratik bir yararını görmedim. Kendal Bedirhan beyler çizgisindedir. Bedirhan beyler 1842'de isyancılardı. O temelde enstitüleri var. Bize muhalifti. Son zamanlarda yaklaştılar."

11. 'Kitap Hediye Etmek İstiyorum'

Şehit yakını avukatı Fuat Turgut tekrar söz alarak, Öcalan'a bir kitap hediye etmek istediğini söyledi ve ekledi:

"Her şey aklıma gelirdi de Apo'ya kitap hediye edeceğim aklıma gelmezdi!"

Okyay:

"Sen bize ver, biz veririz."

Öcalan da başını sallayarak: *"Tabiî tabiî kabul ederim. İyi olur, teşekkür ederim."* dedi.

Fuat Turgut, Prof. Dr. Reşat Genç'in Kültür Bakanlığı Yayınları arasından çıkan *"Türk İnanışları ile Millî Geleneklerimizde Renkler ve Sarı, Kırmızı, Yeşil"* adlı kitabını hediye etmişti.

Fuat Turgut, kitabı sadece hediye etmekle kalmamış bir de ithaf yazmıştı:

"Apo'ya. Türkçü çizgiye girmesi dileği ile."

12. 'Baban Ermeni mi?'

Fuat Turgut yerine oturdu. Ancak biraz sonra tekrar kalktı. Son bir soru soracağını söyledi. Başkan Okyay, söz vermek istemedi ama Fuat Turgut ısrar edince söz verdi.

Fuat Turgut:

"Senin Ali Fırat koduyla başyazı yazdığın gazetende olsun, kontrolündeki MED TV'de olsun, senin aleyhinde konuşulduğu, yazıldığı zaman cevap veriliyor, sert eleştiriler yapılıyordu. Ama bir konu var ki, hiç cevap verilmedi. Meselâ, zamanında Tercüman'da Hilmi Bengi 'Terörist Başı Agop Artunyan' *diye yazdı. Bu mesele hiç yalanlanmadı. Şimdi soruyorum: Baban Ermeni mi?"*

Okyay bu soruyu sordurmak istemedi.

"İnsanın soyu sopu değil, insanlık önemlidir. Bu soruyu sormayacağım." dedi; ancak, Öcalan ayağa fırlayarak soruyu cevaplandırmak istedi.

Okyay'ın engellemelerine rağmen Öcalan konuştu:

"Benim annem Türk asıllıdır. Türkmen'dir. Komşu köyümüzdendir..."

İzaha annesinden başladığı için, babasına sıra gelmeden Okyay'ın ikazı yüzünden yerine oturmak zorunda kaldı.

Mahkeme Başkanı Mehmet Turgut Okyay, saat 11.00'de müdahillerin dilekçelerini zapta geçeceklerini, salondakilerin isterlerse dışarı çıkabileceklerini söyledi.

Duruşma 11.40'ten tekrar başladı.

Başkan Okyay, şehit yakınlarına söz verdi. Okyay, müdahilleri ölçülü konuşmaya davetti.

Münevver Aktı: (Eskişehir'den. 54 yaşında.)

"Oğlum Ali Aktı 7 yıl, 10 ay, 3 gün önce şehit edildi. Acıyı çeken, ateşten gömleği giyen bilir. Yandık, kül olduk. 3,5 aydır Türkiye'ye yağmur yağmuyor. Ali şehit olduğu gün 8 tırnağım tutunca koptu. Uzun süre tedavi gördüm. Ciğerimizi yakana bir pençe vurmak istiyorum."

Müdahil Nimet Başpınar ve Emine Çırak içinde bulundukları psikolojiden dolayı konuşamayacaklarını belirtip duygularını yazdıkları kâğıtları Mahkeme Başkanlığına verdiler.

Ercan Kurtkayası: (Ankara'dan. 1972 doğumlu.)

"Ağabeyim 29 Mayıs 1991'de şehit oldu. Apo kör bıçak, kör baltayla öldürülsün. Ağabeyimin bir kılı için dünyayı yakardım, ama bu adama bir şey yapamıyorum. Allah'ından bulsun!"

Şehit yakını avukatı Cahit Torun söz aldı:

"Apo duruşmanın başından beri güzel tavır sergiledi. Bundan memnunuz. Sorgusunda sürekli kullandığı 'demokratik cumhuriyet' ifadesinden neyi kastediyor?"

Öcalan:

"Teşekkür ederim. Benim için kilit kavramdır. Kürt toplumunda hâlen çok ciddî demokrasi problemi vardır. Devletle ağa, şeyh, aşiret üçgeni bir bent oluşturmuştur. Bireyin özgürlüğünü engellemiştir. Bu kaldırılmalıdır. Türkiye'ye bu taze bir kan verecektir. Üzerinde ne kadar durulsa yeridir."

B) MÜDAHİL AVUKATLARIN ESAS HAKKINDA İDDİALARI

Şehit yakınlarının konuşmalarından sonra avukatlarına esas hakkında iddiaları soruldu. İlk sözü alan Avukat Mehdi Keskin, sözlü olarak giriş yaptıktan sonra hazırladığı iddianameyi okudu:

"Gerek mevzuatımızda ve gerekse uygulamada, avukatları Cumhuriyet savcılarına ve hâkimlere teşekkür etme gibi âdeti ve zorunluluğu yoktur. Buna rağmen ben sizlere şükranlarımı sunuyorum. Birçok kişi ve kuruluşun özellikle dış mihrakların en ufak bir hatayı bekledikleri bu davayı istismar etmek ve Türkiye'miz aleyhine kullanmak için elleri tetikte bulunduğu bir sırada, adalet tarihine geçecek, video bantları hukuk fakültesinde pratik ders aracı olarak okutulabilecek ve gösterilebilecek olan tarafsızlık, bilgi birikimi, soğukkanlılık ile 36 yıllık avukatlık hayatımın en zevkli savunma görevini yapma imkânı veren sizlere teşekkür ediyorum.

Vatanın bölünmesini önlemek için, bir gül bahçesine girer gibi kara toprağa giren şehitlerin hakkı için uğraşan bir kimse olarak bu görevimin ağırlığını hissetmekle birlikte, bundan gurur duyuyorum.

Bütün dünya bilmelidir ki, Türk hâkimi herkesten bağımsızdır. Onun bir Allah'ı, bir kanunu ve bir de vicdanı vardır; kendisini etkileyecek bir dördüncü unsur yoktur.

İşte Abdullah Öcalan'ın vatana ihaneti sebebiyle TCK'nın 125. maddesine göre yargılanması bu hâkimler tarafından yapılmaktadır. Türkiye Cumhuriyeti de, kimsenin emir ve kumandasında bir uydurma devlet değildir. Türkiye Cumhuriyeti, Avrupa Konseyi'nin, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin, Avrupa Birliği'nin müzahereti ile kurulmadı. Bu devletin temellerinde binlerce ve binlerce şehidin eti-kemiği var. Batı ile entegre olmak demek, bağımsızlıktan ayrılmak değildir.

Bunları hamaset olsun, edebiyat olsun diye söylediğim sanılmasın... Sadece bir doğru tespit yapıyorum. T.C.'nin bağımsız, egemen ve kimsenin emrinde bir devlet olmadığını belirtiyorum.

21. asır haçlılığına özenenlerin ortak olduğu bazı Batı devlet, kurum ve kuruluşlarının PKK'yı desteklemeleri; Türkiye Cumhuriyeti'ni parçalamak istemeleri; Mustafa Kemal Atatürk'ün önderliğinde parçaladığımız Sevr paçavrasını yeniden ihyaya çalışmaları; Abdullah Öcalan'ı çok seviyor olmaları; benim hâkimlerimin, bilgi ve fazilet sahibi hâkimlerimin onların manyetik alanına girmeleri sonucunu doğuramaz.

Biliyorum ki, benim hâkimlerim, bir kısım siyasetçiden de, bir kısım okumuştan da daha bir başkadır. Onlara saygımı sunuyorum.

Sayın Başkan, sayın hâkimlerim,

Sanık Abdullah Öcalan, vatana hiyanet suçundan, TCK'nın 125. maddesine göre yargılanıyor. Hakkında, PKK örgütünün başı olarak işlediği suçlar sebebiyle idam cezası isteniyor.

Bin yıldır birlikte yaşadığımız, bir ve beraber olduğumuz, değişik kökenli kardeşlerimizden birisi olan Kürt kökenli olanları kandırarak, korkutarak ve onları sindirerek, yurdumuzu bölmeye, bizi parçalamaya uğraşan, dışardaki düşmanımız ile içerdeki bir avuç hain bir araya gelip bir örgüt kurdular. Bu PKK örgütü başında Öcalan bulunduğu hâlde vahşî bir terör başlattılar: 15 yıldan beri, ağzı süt kokan çocukları, okuldaki sabi yavruları ve öğretmenlerini, genç kızları, taze gelinleri, babaları-anaları, ak sakallı dedeleri, beli bükülmüş nineleri, sivil-asker-polis-öğretmen, din görevlisi binlerce insanımızı vahşî şekilde öldürdüler, katlettiler. Binlerce aile ile birlikte bütün Türk milleti bu katliamlarda şehit düşmüş binlerce insanına ağlıyor.

Millete hizmet için alınan iş makinaları alt ve üst yapı yatırımlarımızı, petrol tesislerini, akciğerlerimiz olan ormanlarımızı yakıp yıkıp tahrip ettiler. Örgütlerine militan toplamak için bebek bile kaçırdılar. Bütün bunlara karşı alınan önlemler, devletimizin çok büyük masraflarına sebep olmuş, yatırımların azılmasına yol açmıştır.

Bilinmelidir ki, biz kendi içimizde sağcılık yaparız, solculuk yaparız, dernekçilik-vakıfçılık yaparız, birbirimize yobaz deriz, laikçi deriz, başımızı açarız, başımız örteriz, kavgalaşırız, itişir kakışırız... Fakat millî meselelerimizde, varlık mücadelesinde aramıza giren zararlı çıkar... Biz bir ve bütün oluruz..

19 Kasım 1920'de Mehmet Âkif Bey, Kastamonu'da Nasrullah Camisindeki vaazında ne diyor: *'Milletler ancak kendi arasındaki bağlar çözülerek, herkes kendi başının derdine, kendi havasına, kendi menfaatini temin etmek sevdasına düştüğü zaman yıkılır. Düşmanlarımızın aslında bizden istedikleri, doğrudan doğruya başımızdır, devletimizdir...'* Bu gerçek aynen bugün geçerlidir.

İnanıyorum ki, bu milletin hayatiyeti, bu vatanın bölünmez bütünlüğü, Türkiye Cumhuriyeti'nin ebediyete kadar devamı için kan veren, can veren şehitlerin, yiğitlerin ruhu, manevî varlığı; şu anda, cennetlerinden çıkmış, İmralı adası semalarında ve bu âdil mahkemenin salonunda, nur gibi ışık ışık bizlerle beraberdir. Onları minnetle anıyorum. Ve, onlara müjdeler ve-

riyorum: Bakınız, görünüz, bir zamanlar sizlerin canı iki dudağı arasında olan Abdullah Öcalan işte şurda bakın, işte şurada... Cam bir kafesin içine girmiş, nedense... Şimdi onun yüzüne haykırıyorum:

Şehitler ölmez – Vatan bölünmez!

Kutsal kitabınızda şehitler için: *'Onlara öldü demeyiniz, onlar diridirler, cennette yaşarlar, yakınlarına şefaat ederler.'* denilir.

Bunun tam tersi olarak, zalimler kan içicidirler...

Zalimler için, vicdansızlar için, merhametsizler için: Yaşasın Cehennem!...

Sayın Başkan, sayın hâkimler,

Yıllardır millete kan kusturan Apo yakalandı.

Suçları bir bir iddianamede yazılı...

Bu suçların delilleri 43 adet klasörde mevcut...

Bu sebeple ben suçun sübutunu ispatlama gayretine girmeyeceğim. Bu kadar açık bir bedehati izaha kalkışmayı sayın hâkimlere saygısızlık sayarım: Suç sabittir...

Suçun hukukî nitelendirilmesi için de bir gayret sarfedecek değilim, o da bellidir: TCK'nın 125. maddesinin bütün unsurları vardır. Üstelik, sanık Abdullah Öcalan ilk celsede bunları kabul etmiş ve hatta *'Daha fazlasını yapmış olabilirim:'* deyip işi hemen siyasî platforma kaydırmaya çalışmıştır.

Tek tek olayları, münferit kabul edersek, TCK'nın 450. maddesinde yazılı canavarca his sevkiyle, işkence ve taciz ile, birden fazla kişi tarafından işlenmesi, başka bir suçu hazırlamak veya işlenmesini kolaylaştırmak için olursa, bir suçu gizlemek ve delillerini yok etmek amacıyla işlenirse, şeklinde algılayarak ayrı ayrı davalar açılıp ayrı ayrı kararlar verilmesi, aynı şekilde TCK'nın başka maddelerini de ihlâl ettiği için onlardan da ayrı davalar açılabileceği akla gelirse de böyle değildir; bunların hepsi 125. maddenin unsurlarıdır.

Abdullah Öcalan'ın suçunun karşılığı bu dosyaya göre ve delillere göre, hukuk açısından idamdır.

Onu idamdan kurtaracak yegâne madde 59. madde ise de bunun uygulanmasının ve Apo'nun idamdan kurtulmasının hukukî imkânı yoktur. Şöyle ki:

Apo, 31 Mayıs 1999 günkü beyanında ve savunmasında özellikle ve bi-

linçli olarak iki nokta üzerinde önemle durmuştur. Birisi *'pişman oldum, bir daha yapmayacağım'* şeklinde yalvarıcı bir üslûptur. Bu üslûp bir topluluk liderinin üslûbu olamaz. Aşiretlerin başı olanlar bile bu zillete düşmezler, çünkü onların da bir şerefi, bir izzet-i nefsi vardır, bu kadar küçülmezler...

Apo, bu yalvarış yakarışı ile, pişman olduğunu söylemesiyle, özür dilemesiyle kendi için TCK'nın 59. maddesini uygulatmaya çalışıyor. Çünkü mahkemeler, kanunî indirim sebeplerinin dışında, takdirlerine kalarak, herhangi bir gerekçe ile sanıkların idam olan cezalarını, bu madde ile müebbet hapse çevirebilir. Apo, bunu yapmak, hallin tabiri ile kendini kurtarmak istiyor, müebbede çevirtmek istiyor, sonrası Allah kerim, diyor...

Apo, bunun tutmayabileceği, idamı müebbet cezaya çevirmeye yetmeyebileceği varsayımı ile ikinci bir şey yapıyor: Türkiye'yi tehdit etmeye kalkışıyor: *'Benim yaşamam lâzım, yoksa Türkiye'nin başına PKK'dan daha müessir güçler gelir, sizi rahat bırakmazlar.'* şeklinde...

Bunların ikisi de, bu dava ve bu sanık için geçerli olamaz. Siz bu sanığa 59. maddeyi uygulayamazsınız... Uygulayamayınca da 125. madde hükmünü icra eder; başka yolu yoktur...

Burada idam cezası tartışmasına girmeyeceğim. Çünkü mahkeme kanun yapma veya kanun değiştirme, idam cezası koyma ve kaldırma mercii de değildir; mahkemeler sadece yürürlükteki kanunları uygularlar. Ben, idam cezası tartışmasına, mahkemeler Öcalan'ın idamına karar verirse ve onaylanıp kesinleşirse o zaman TBMM'deki vekillerimizle ve büyüklerimizle tartışacağım ve göreceğim bakalım, âdil mahkemenin verdiği karara rağmen Apo'yu kim veya kimler kurtarmaya çalışacak? Bunu hep beraber göreceğiz... Hangi partiler, hangi yazarlar, çizerler, hangi kurum ve sivil toplum örgütleri (idam cezası yok) diyerek Apo'yu kurtarmaya çalışacak...

Sayın Başkan, sayın üyeler,

Kısa bir süre önce Kastamonu Spor Salonu'nda bir tören yapıldı. Orada devlet, şehit yakınlarının, onların mini mini evlâtlarının, gözü yaşlı analarının ve babalarının, dul kalan helâllerinin övünç madalyası astı boyunlarına...

Onların hiçbirinin Apo'nun kanına ve canına ihtiyaçları yok... Aynen uygulanarak 125. maddenin öngördüğü ceza verilerek Apo'nun boynuna da idam yaftasını asınız...

Metastas yapmış bir habis ur, kesilip atılmalıdır.

Mevzuatımız ve ayrıca, biyoloji, anatomi, kardiyoloji ve nöroloji ilim-

leri müsait olmalıdır da bu kadar kişinin kanı ellerine bulaşmış bir kişinin infazı, başka adî suçlulardan daha değişik infaz edilebilir... Bunu, yukarıda belirttiğim gibi onun kanına ve canına kimsenin ihtiyacı olduğundan değil, suçlar ve suçlular arasında adaletli bir denge kurulması ve her suç ve suçlunun yerli yerine oturtulması için söylüyorum...

Bu sanığın 59. maddeden istifade hakkı yoktur. Ortada takdir-i tahfif ve indirim için bir sebep yoktur. Yani idam cezasını müebbet cezaya çevirme sebebi yoktur. Bekliyorum ki, siz benim talebim gibi adaletli kararı hızla gerçekleştirdikten ve kararınızı açıkladıktan sonra hüküm kesinleşince TBMM gündeme gelecektir. Onu o zaman düşüneceğiz ve düşündürteceğiz ve böylece kimin Apo'dan yana, kimin milletten-devletten yana olduğunu göreceğiz!

Şehitlerimiz,

'Felek her türlü cefasın toplasın gelsin

Dönersem kahpeyim millet yolunda bir azimetten.'

Diyerek bu iman ile körpe canlarını, vatana ve millete hediye ettiler.

Ben şimdi, sizden, intikam istemiyorum, adalet istiyorum, sadece adalet.. Adaleti vereceğinize emin bulunuyorum...

Bu aziz vatan ve millet için, şehitlerin ruhu, cennetlerinden çıkıp gelmiş, bu salonda sizden adalet istiyor.

Bu aziz toprakların kapısını bizlere açan Sultan Alpaslan'dan Osman Gazi'ye, Fatih Sultan Mehmet'ten Mustafa Kemal Atatürk'e kadar bütün Türk büyükleri sizden adalet istiyor.

Şehitlerin sevgili anaları, muhterem babaları, boynu bükük kalmış dul eşleri, *'baba'* diye bir kere boynuna sarılamamış, baba kokusu duyamamış yetim yavruları, ak sakallı dedeler, beli bükülmüş nineler sizden adalet bekliyor...

Her bir şehidi kendi evlâdı sayan bütün Türk milleti sizden adalet istiyor.

Latinler bir atasözünde: *'Vox popili, vox dei'* diyorlar. Yani halkın sesi, hakkın sesidir... Bu davada halkın sesini *'Adalet! Adalet!'* diye duyuyorum, sizin duymamanız mümkün değildir...

Bu millet 15 yıldır bu günü bekliyor. Bu millet çok acı çekti.

Sayın Başkan, sayın hâkimler,

Bunu biliyorsunuz. Lütfen Apo'nun yalvarmalarına da, tehditlerine de inanmayınız ve kulak asmayınız...

Millet, terörist Abdullah Öcalan'ın, Allah'a vereceği hesaptan ve ondan alacağı cezadan önce bu dünyada vereceği hesabı ve alacağı cezayı bekliyor, dünya gözüyle görmek istiyor. Bu milleti, bundan mahrum etmeyeceğinizi umarım...

Cumhuriyetimizin, inşaallah ebedî devletimizin kurucusu Mustafa Kemal Atatürk'ün *'Ne mutlu Türk'üm diyene'* şeklindeki harika özdeyişine uygun olarak, etnik kökeni, soyu sopu ne olursa olsun gönlünde Türklüğünü hisseden, yine Atatürk'ün tabiri ile Cumhuriyeti birlikte kurduk. Bütün Türk milleti sizin, adalet tarihine geçecek ve bir hukuk konusu açıldığında hatırlanacak ve hatırlatılacak, sonuçları itibariyle de Türk tarihinde özel bir yer alacak olan kararınızı bekliyoruz.

O zaman Eskişehir'de bulunan Temyiz Mahkemesi eski başkan ve üyelerine hitaben, Eskişehir garında, 6 Ağustos 1929 günü sabaha karşı saat 2,30 da yaptığı konuşmasında, Mustafa Kemal Atatürk:

'Türk milleti kendisinin ve memleketin yüksek menfaatleri aleyhine çalışmak isteyen müfsit, sefil, vatansız ve milliyetsiz sebükmağızların (yani kuş beyinlerinin) hezeyanlarındaki gizli ve kirli emelleri anlamayacak ve onlara asla müsamaha gösterecek bir heyet değildir. Hâkim efendiler, siz kanun adamlarısınız. Elinize milletin, vatanın, her türlü hak ve faaliyetlerini vikaye eden kanunlar tevdi edilmiştir.' diyor.

İşte bu büyük ve çok doğru sözlerin ışığında adaletli kararınızı, 65 milyon insan gibi ben de saygıyla bekliyorum.

Cenab-ı Allah sizlere kolaylık, ebedî Türkiye Cumhuriyetine ve Türk milletine saadetler versin.

Allah'tan başka kimseye hesap verme mecburiyetinizin olmayışı ile tertemiz vicdanlarınız, teminatımızdır. Nasıl biliyorsanız öyle yapın. Ne yaparsanız, ne karar verirseniz başımızın üstünde yeri vardır.

Teşekkür eder, saygılar sunarım."

Müdahiller İsmail Sivrioğlu ve arkadaşları vekili

Avukat Mehdi Keskin.

***

Mehdi Keskin, duruşmanın dikkat çeken avukatların başında geliyordu. İddianamesini okurken ses tonunu yükseltiyor, alçaltıyor, duygulandırıyor, sertleştiriyor, bütün dikkatleri üzerinde topluyordu. Birçok şehit yakını gözyaşlarını tutamamıştı.

***

Avukat **Nizar Savaş:**

"139 sayfalık iddianamede her şey belirtilmiştir. Ankara'daki duruşmada sunduğumuz dilekçede de iddialarımızı bildirmiştik. Öcalan, iddianamede yazdığından daha fazla suç işlediğini kendisi söylemiştir. Meslektaşımız Mehdi Keskin de dile getirdi."

Avukat **Hülâgu Bağcılar:**

"125. maddenin işlemesi için vasıta suçlar vardır. Bu vasıta suçlardan binlerce defa idam edilirdi. Sanığın ikrarının davaya hiç yararı olmamıştır. Öcalan buraya kendi gelmemiştir. Dünyada fare deliği arayıp bulamamış ve yakalanmıştır. Öcalan bu kafese girmeseydi, burada söylediklerini söyleyemeyecek miydi? Öcalan kendi kaderini kendi tayin etmiştir. Binlerce defa ipini kendi getirmiştir. Mahkemeye ve Türkiye Cumhuriyetine takdir yetkisi bırakmamıştır. Demokratik haklar demokratik yollarla aranır. Çocukları öldürerek demokratik hak aranmaz."

Avukat **Fuat Turgut:**

"Sayın meslektaşımız Mehdi Keskin ve diğer meslektaşlarımın beni duygulandıran esas hakkındaki görüşlerine aynen katılıyorum. PKK terör örgütünün 10 bini şehit, 30 bin insanımızın ölümüne, 100 bin insanımızın yaralanmasına sebep olması en büyük kötülüğü değildir. Beytülmalın 150 milyar dolarını heba ettirmesi de en büyük kötülüğü değildir. Bu örgütün en büyük kötülüğü 4-5 bin yıl önce Türkistan'dan birlikte yola çıkıp Anadolu'yu birlikte vatan yaptığımız soyu ve kültürü yüzde yüz Oğuz Türklerine dayanan, Kürt denilen insanlarımızı Türk'ten ayrı bir milletmiş gibi göstermesi, Türk ve dünya kamuoyuna böyle tescil ettirmesidir. Kürt denilen insanlar ırk, kültür, gelenek ve görenek olarak Türk'türler. Bunların en bariz örneği Karakeçili aşiretidir. Söğüt'te Ertuğrul Gazi törenleri yaparlar. Kayı boyuna mensupturlar. Ertuşi aşireti de Türk'tür. Yavuz Sultan Selim'in komutanlarından Ertuş Bey'in soyudur. Adları oradan geliyor. İran'ı bin sene yöneten Pinyanişi aşireti de Türk'tür. Eski Selçuklu atabeklerinin öz çocuklarını, bugün, birkaç yüzyıldan beri Türkçe-Arapça-Farsça karışımı, Farsça grameri esas alarak bölgesel bir dil konuşuyorlar diye insanları bizden ayrı gösteremeyiz. Ve bunları ayrı göstermek ihanettir. Sultan Abdülaziz'in Avrupa gezisi sırasında Paris'te Keçecizade Fuad Paşa'nın III. Napolyon'a söylediği şu sözü hatırlatmak istiyorum: *'Biz topraklarımızı anca aldığımız fiyata veririz.'* Türk milletini bir kaşık suda boğmak isteyen Türk düşmanı devletlere de şunu söylemek istiyorum: Sadece Berlin'de değil, Türkiye'de de hâkimler vardır. Ancak Baider Mainhoff çetesi ortaya çıktığında sineklerin bile giremediği hücrelerinde intihar

süsü verilerek katledildiklerinde Berlin'deki hâkimler yok oldular. Ama Türkiye'de her zaman vardılar. İşte huzurlarınızda örneği olduğu üzere her zaman da var olacaklardır."

Avukat **Ruhi Bacanlı:**

"İddia makamının getirdiği ve mahkemenin topladığı deliller ve sanığın yakalandığı günden beri yaptığı savunmalar suç unsuru konusunda yeterlidir. Öcalan kendi örgütüne de ihanet etmiştir. Söylediklerini yapacak güçte değildir. Savunma sahtekârlığı içindedir. Sanık suçluluğunu kabul ederek siyasî bir zemine çekmeye çalışmaktadır. Türk devletine ihanet ettiği aşikârdır. 59. maddenin uygulanmamasını istiyoruz."

Avukat **Ünsal Aktaş:**

"Benden önce davanın değişik seyrini dile getiren meslektaşlarımın esas hakkındaki iddialarına aynen katılıyorum. Sanık, değişik anlayış ve tutumlarla maskeli bir tavır sergiliyor. Eylemleri kendi beyanları ve iddia makamının ibraz ettiği belgelerle sabittir. Ayrıca kanımızla kendimizden sonraki boşluğu kolektif bir heyetin dolduracağı yolunda beyanlar sarf etmiştir. Bize göre bu heyet uluslararası desteği de arkasına alarak terörü ve bölücülüğü sürdürecektir. Zehiri insana altın kupayla verirler. Cehenneme giden yol iyi niyet taşlarıyla döşelidir. Türk milleti Öcalan'ın beyanlarına kanmaz. Sanık şiddeti vazgeçilmez bir araç olarak benimseyen örgütüne sayısız cinayetler işletmiştir ve birinci derecede sorumludur. Bu 15 yıllık vahşet kuru bir özür veya şefaat isterken de barış gerekçesine sığınarak geçiştirilemez. *İddianame* beni, hukukî anlamda ziyadesiyle tatmin etmiştir. Suçları ve vatana ihaneti sabit olan sanığa, idama karşı bir hukukçu olarak idam ceza verilmesini istiyorum."

Avukat **Cengiz Erkoyuncu:**

"Biraz sonra mahkemeye beş arkadaşımla imzaladığım esas hakkındaki yazılı iddiamızı sunacağız. Ben, müdahil avukat arkadaşların en genciyim. Meslektaşımız Mehdi Keskin'in veciz ifadelerinden sonra ayrıca beyanda bulunmayı şahsım adına saygısızlık addediyorum. Meslektaşım Mehdi Keskin'in sözlerine aynen iştirak ediyorum. Ülkeyi bölmek için işledikleri suçların yaygınlığı, toplumda düşmanlığa sebebiyet vermesi, uzun yıllar ekonomik zayıflığa uğratılması ve toplumda korku unsurunu hâkim kılmaya çalışması yüzünden ve ayrıca iradesiyle teslim olmaması sebebiyle TCK'nun 59. maddesinin uygulanmaması gerektiği kanaatindeyim."

Avukat **Zeki Hacıibrahimoğlu:**

"Biraz önce esas hakkındaki iddialarını mahkemeye sunan değerli meslektaşım Mehdi Keskin'in belirttiği görüşlere aynen katılıyorum. Toplanan

delillere göre iddianamede belirtilen suç ispatlanmıştır. Meslektaşlarımızla müştereken hazırladığımız ve imzaladığımız son esas hakkındaki iddialarımızı mahkemeye sunuyoruz. Binlerce şehit ailesi, gaziler ve yakınlarının vekâletini üstlenmiş olduğumuz için onların beklentilerine cevap olarak yüksek mahkemenizden sanığın TCK'nın 125. maddesi uyarınca cezalandırılmasını ve TCK'nın 59. maddesinin de uygulanmamasını istiyorum."

Avukat **Han Mükremin Türkmen:**

Esas hakkında iki sayfalık iddianame sundu. Ayrıca PKK'nın zulümlerini belgeleyen bir kitabı Mahkeme Başkanlığına verdi ve incelendikten sonra iade edilmesini istedi. Mahkeme heyeti o anda şöyle bir kitaba baktıktan sonra iade etti

Avukat **Nejdet Küçüktaşkıner:**

"Mudanya'da şehit yakınlarının ve gazilerinin 1 Mart 1999 tarihindeki mitingine konuşmacı olarak katılmıştım. Burada yaptığım konuşmada Türk devletinin, bebek katilini yakalayıp adalete teslim ederek millete verdiği sözü yerine getirdiğini ifade ettim. Yıllarca sabır, itidal ve metanet göstererek insanlık örneği veren ve devletine problem yaratmayan şehit yakınları ve gazilerimize aynı sabrı yargı safhasında da göstermelerini, Türk adaletine güvenmelerini, sanığın yüce Türk adaleti önünde hak ettiği cezaya mutlaka çarptırılacağını beyan etmiştim. Yargılamanın bütün safhasında yüksek huzurunuzda bulundum. Sayın savcıların tarihî bir hukukî metin niteliğindeki iddianamesini tetkik ettikten ve yüce mahkemenizin adaleti tevzi ederken kılı kırk yaran hassasiyetine şahit olduktan sonra şehit yakınlarına söylediklerimin gerçekleşeceğine inancım kesinleşmiş bulunmaktadır. Dosya münderecatı da bunu göstermektedir. Benden önce iddiada bulunan meslektaşlarımın değerli beyan ve taleplerine katılıyorum. Sanığın Türk hukuk mevzuatında yer alan hiçbir indirim sebeplerinden yararlanmaması gerektiğine inanıyorum. Tarihî metin niteliğindeki *İddianame* gibi muhterem mahkemenin kararının da hukuk tarihine geçecek bir belge şeklinde tecellî edeceğine inancım tamdır. Sanığın isnat maddesine göre teczıyesini bilvekâle arz ve talep ediyorum."

Avukat Cahit Torun, uzun bir konuşma yaptı. Konuşmasında, PKK'nın terörü üzerinde rakamlar vererek durdu. Sonra dokuz sayfalık iddianamesini bir klasörle birlikte Mahkeme Başkanlığına sundu.

Cahit Torun, Öcalan'a nasihatte bulundu. Sanık avukatlarının gençliğini ve tecrübesizliğini kastederek *"Çoluk çocuğu kendisine niçin avukat tuttuğunu"* söyledi.

Kürşat Karacabey-Selâmi Macit-Savaş Özdağ'ın İddiası

Bu üç müdahil avukattan Kürşat Karacabey ve Savaş Özdağ Yedinci Duruşmaya gelmişlerdi. Sekizinci Duruşmada iddianamelerini verdiler. Ancak müdahillerin iddialarını bir bütün içinde vermek daha uygun olacağını düşündüğüm için iddia metnini bu bölüme aldım:

"Esasen dava dosyasında var olan sair delillerle; sanığın aşamalardaki ikrar ve ifadeleri tahtında, şu hususlar sabit olmuştur:

- Sanığın elebaşısı ve azmettiricisi bulunduğu PKK, acımasız ve vahşî bir terör örgütüdür.

- PKK'nın kendisi açısından kuruluş amacı; bir kısım ülke topraklarını Türkiye Cumhuriyeti'nin egemenlik alanından ayırarak; burada, bağımsız -gerçekte uydu ve kukla- bir 'Kürdistan Devleti' kurmaktan ibarettir.

- Kurulması hayal edilen bu sözde devletin, kurumsal yapıya kavuşmasına yönelik olarak girişim ve gayretler de sergilenmekten geri kalınmamıştır. Bu cümleden olarak terör örgütünün, sözde ordusu kurulmuş; vergi tahakkuku planlanmış; istihbarat birimleri ve yargı sistemi oluşturulmaya çalışılmış ve biçimsel düzeyde de kalsa yönetsel piramiti tasarlanmıştır.

Dosya kapsamı çerçevesinde sübutu tartışmasız bulunan bütün bu olgular; sanığın TCK'nın 125. maddesinde tanımlanan suçuna, netlikle vücut vermektedir. Dolayısıyla, sanığın anılan madde gereğince alması gereken cezanın 'idam' olduğu ve sanığın bu suçu işlerken on binlerce masumun ocağını söndürüp kanına girdiği gerçeği karşısında, hakkında hiçbir hafifletici nedenin uygulanamıyacağı son derece açıktır.

Sanığın yargılama süresince genel ve yüzeysel ifadelerle 'suçunu ikrar ediyor' havası yaratması; iyi niyet ve samimiyetten uzak olup, mahkemeyi yanıltmaya ve etkilemeye yönelik art niyetli bir taktikten ibaret bulunmaktadır. Şöyle ki, sanık işlediği suçların, yalnızca bütün dünyanın malûmu olan boyutlarını çok muğlak ifadelerle kabul ve ikrar etmekte; ancak, özellikle toplumda infial uyandıran kimi suçlarda (örn. 33 silâhsız Mehmetçiğin şehit edilmeleri, Başbağlar katliamı, sivil halka yönelik katliamlar, orman yangınları ve uyuşturucu bağlantıları gibi) sorumluluğunu kesin bir dille inkâr etmektedir.

Bundan başka sanık, 'işbirlikçi' ve 'azmettirici' Batılı ülkelerin yardımlarını da, gene sadece herkesin bildiği düzeyde kabul ve ikrarla yetinmekte; ancak, bu beyanlarını anılan ülkelerin hesap vermesini gerektirecek detaylarla netleştirmekten uzak durmaktadır. Örneğin bu yardımları yer, tarih, zaman ve isim zikrederek somutlaştırmaktan ısrarla kaçınmaktadır.

Aslında sanık, yetersiz ikrarları ile kendisine geniş bir manevra alanı yaratarak yargılamayı istediği eksende sürüklemek ve bu arada gerek

mahkeme kurulu, gerekse kamuoyu nezdinde, acındırmaya dayalı sempati toplama denemesinde bulunmaktadır.

Bu arada sanık, üstü örtülü mesajlarla bölücü amacına hizmet etmekten de geri kalmamaktadır. Sanığın 'barış'tan, 'ateşkes'ten bahsetmesi, birilerinin yıllardır sinsice propagandasını yaptığı eşit statüdeki tarafları ima eden 'siyasî çözüm' dayatmalarının, dolaylı ifadesinden başka bir anlam taşımamaktadır.

Bu anlamda esasen sanığın özrü kabahatinden daha büyük olmakta; yıllardır eşkıyalıkla koparamadığı ödünleri, bitişe yaklaştığı bir dönemde, 'barış' (!) adına elde etmeyi denemektedir. Oysa ki Türkiye Cumhuriyeti'nin, sıkı ve pekişmiş birlik ve bütünlüğünün en büyük güvencesi durumundaki, 'Türklük temeli üzerinde yükselen üniter yapısı'ndan koparılacak en küçük bir ödün, daha büyük ödünlerin altyapısını oluşturup, davetiyesini hazırlayacaktır. Sonuçta ise 'demokratik açılım' sevdası uğruna bir 'yamalı bohça Cumhuriyeti'ne dönüşecek Türkiye Cumhuriyeti, en başta sınır komşularımız olmak üzere bakışları üzerimizde yoğunlaşan çok sayıdaki ülkenin iştahını kabartacak; böyle bir konjonktürde ise 'Sevr' piyesinin bu kere final perdesi sahnelenecektir.

Kısacası sanığın ikrar görünümlü manevraları kesinlikle iyi niyetten ve samimiyetten yoksundur; bu itibarla da hakkında TCK'nın 59. maddesinin uygulanmasının, hiçbir biçimde yeri ve gereği bulunmamaktadır.

Özetle, sanığın TCK'nın 125. maddesi gereğince idam cezasına mahkûm edilmesi ve hiçbir hafifletici nedenden yararlandırılmayarak cezalandırılması, hukuksal bir gereklilik olup, bunu sayın mahkemeden vekil edenlerimiz adına arz ve talep etmekteyiz.

Dosyanın, sanığın sevk maddesi doğrultusunda cezalandırılmasını gerektirir yetkinlik ve yeterlilikte oluşmuş bulunması nedeniyle, bu konuda daha fazla ayrıntıya girmeyi gerekli bulmuyoruz. Ancak, gerek suçun vasıf ve niteliği; gerekse sanık ve sanık vekillerinin davayı yargılama safahatında kimi zaman açık, kimi zaman ima ve tevil yollu olarak ısrarla siyasal zemine çekme amaç gayretleri karşısında, ileri sürülen birtakım savların yanıtsız kalmaması adına; konunun sosyal, siyasal ve tarihsel boyutlarının, özetle de olsa değerlendirilmesini uygun ve gerekli bulmaktayız:

Türkiye Cumhuriyeti, pek çok bakımdan, bütün dünyanın bilinçli bakışlarını üzerine davet edecek derecede bir önem ve potansiyel büyüklüğünü haiz bulunmaktadır. Bu durum Türkiye Cumhuriyeti'nin; tarihsel, stratejik, jeopolitik konum ve nitelikleri ile kuruluş felsefesinden beslenen kaçınılmaz(!) bir özelliğidir.

Konuyu biraz daha açacak olursak; bütün dünyanın, doğal kaynaklar, enerji ve emek potansiyelini derinlemesine sömürmenin ince hesaplamaları ve bu yolda yeni yöntem arayışları ile meşgul durumdaki 'emperyalist Batı'nın; üzerimizde yoğunlaşan dikkat ve gayretlerinin, Türkiye Cumhuriyeti'nin şu niteliklerinden kaynaklandığını görürüz:

Türkiye Cumhuriyeti, yedi kollu Batı emperyalizminin Anadolu'yu parsellere ayırıp yutmaya hazırlandığı bir noktada; onca yoksunluk ve yoksulluklara rağmen, zaferle sonuçlandırılan şanlı bir kurtuluş ve bağımsızlık mücadelesi üzerine kurulmuş, dünyanın tek devletidir. İşte bu özelliği nedeniyle Türkiye Cumhuriyeti, bağımsızlık mücadelesi verecek uluslar için anıtsal bir model, esin ve güç kaynağı; emperyalistler için ise bir 'kötü örnek'tir.

Bundan başka 1789 Fransız İhtilâli'ni izleyen süreçte iç ve dış sömürü dinamiklerine karşı en etkili ve temelli çözüm yolunda bir formül olarak gelişip olgunlaşan 'ulus-devlet' yapılanma modeli, emperyalizmin çanına ot tıkayan en önemli olgudur. Eğer ulus-devlet temelinde kurulan bir ülke, aynı zamanda tam bağımsızlıkçı, laik, demokratik, çağdaş, akıl ve bilime dayalı bir yönetsel ve toplumsal dokuya da sahip ise artık bu ülke, uyanmaya aday yüzlerce sömürge için iyiden iyiye 'kötü bir örnek'(!)tir.

İşte Türkiye Cumhuriyeti, kuruluş felsefesi ve yapısal kimliği itibariyle ırkçılıktan uzak bir anlayışla Türklük temeline oturtulmuş ve yukarıda sıralanan özellikleri yoğunluğuna taşıyan bir ülke, üstelik tek İslâm ülkesidir.

Türkiye Cumhuriyeti, dünyanın enerji ve doğal kaynaklar potansiyelinin siklet merkezi konumundaki Orta Asya, Kafkaslar ve Orta Doğu coğrafyasını, Avrupa'yla bağlantılayan can alıcı bir konumda yer almakta; üstelik bu coğrafyadaki hemen hemen tüm ülkelerle dil, din, soy, tarih, kültür gibi konularda sıkı ortak paydalara sahip bulunmaktadır. Dolayısıyla Amerikalı ulusal güvenlik ve strateji uzmanı Zbigniew Brezinski'nin adlandırışıyla 'büyük satranç tahtası' olan bu coğrafyanın; kısa, orta ve uzun vadeli geleceğine ilişkin yürütülecek planlamalarda, Türkiye, kesinlikle göz ardı edilemeyecek belki en önemli öğedir. Son yıllarda Sovyetler Birliği'nin dağılmasına koşut olarak özellikle Orta Asya'da yaşanmaya devam olunan yeni gelişmeler ve bağımsızlık yoluna adım atan Türk Cumhuriyetlerinin varlığı, Türkiye'nin önemini bir kat daha artırmış bulunmaktadır.

Türkiye bütün bunlardan başka, sahip bulunduğu yer altı ve yer üstü zenginlikleri; tarımsal potansiyeli ve en önemlisi susuzluktan kavrulan Orta Doğu'nun hemen yukarısında fışkıran gümrah tatlı su kaynakları ile geleceğe dönük strateji hesaplarında 'temel belirleyici olma' işlevini haizdir.

Türkiye, yaşlı ve durağan bir nüfusa sahip Avrupa'nın hemen yanı başında genç, dinamik ve üretkenlik oranı yüksek bulunan 70 milyona dayanan nüfusuyla da önemini pekiştirmekte; sürekli kışkırtılan tüketim çılgınlığı sonucu, Batı için ballı bir pazar ve gerektiği ölçüde de işgücü temin kaynağı olarak iştahları kabartmaktadır.

İşte yukarıda bir bölümü özetlenen nitelikleri nedeniyledir ki Türkiye, emperyalizmin hedef tahtasının tam ortasında yer almakta ve üzerine çok boyutlu oyunlar tasarlanmaktadır. Türkiye'nin tam bağımsızlıkçı, lâik, çağdaş ve üniter ulus-devlet yapısının bombardımanı, birbiriyle sıkı ilişki ve iş birliği içinde bulunan bölücü ve gerici oluşum ve faaliyetlerin kışkırtılıp kollanması suretiyle gerçekleştirilmeye çalışılmaktadır.

İşte davaya konu yargılamanın sanığı Abdullah Öcalan ile onun temsil ettiği PKK terör örgütü, ülkemiz ve ulusumuz üzerinde emperyalizm tarafından bu anlamda tasarlanıp, tezgâhlanan bölücü bombardımanın en önemli ve güncel olanı durumundadır.

PKK'yı, planlama, finansman ve eğitim anlamında Batılı ülkelerin besleyip büyüttükleri; eli kanlı teröristlerine onların yataklık yaptıkları ve silâh sattıkları, artık herkesin malûmu olduktan öte, sanık tarafından dahi ikrar edilerek sübut bulmuş gerçeklerdir.

Peki, Batılı ülkelerin bu vahşî örgüte sağladıkları lojistik desteği, propaganda ettikleri üzere 'insanî duygularla'(!) sağladıklarının kabulü ne kadar mümkündür? Bunun böyle olmadığının en öncelikli delili sanığın bu konudaki ifadeleridir. Sanık, gerek hazırlık aşamasında gerekse mahkeme huzurundaki ifadelerinde Almanya ve Yunanistan'ın, Türkiye ile olan çıkar ilişkileri paralelinde işlerine geldiği ölçüde kendilerine destek verdiklerini, yani Türkiye'ye karşı örgütü kullandıklarını söylemiştir. Dolayısıyla PKK'nın, emperyalizmin kendi amaçları doğrultusunda kullandığı bir paravan ve bir maşa olduğunu artık sanık dahi tevilen ikrar etmiştir.

Esasen bunun böyle olduğu; ABD'nin patronajındaki emperyalist Batının, iki yüzlü ve çelişkilerle dolu politikalarının kabaca çözümlenmesi ile de kolaylıkla anlaşılabilinir açıklıktadır.

Şöyle ki, 'merkez ülkeler' olarak da adlandırılan emperyalist ülkeler, bir yandan 'yeni dünya düzeni' ambalajıyla piyasaya sürdükleri 'globalleşme' projesi ile ulusal sınırları, ulusal değerleri, ulusal kültürleri, ulusal dilleri ve bilumum ulusal çizgi ve renkleri demode ilân edip bütün bunların terki gerektiğini savunmakta; öbür yandan davaya konu olayda olduğu gibi bilumum yerellikleri, inançsal ve etnik farklılıkları, aşiret kültürlerini 'mikro milliyetçi' bir yaklaşımla kaşıyıp ayartmaktadır. Yani 'ulus-devlet' anlayışına dayalı birleştirici, bütünleştirici ve bağımsızlıkçı karakterdeki

'milliyetçilik' yadsınırken; buna karşılık ayrıştırıcı, çözücü ve bölücü karakterdeki 'mikro milliyetçilikler'; 'insan hakları' ve 'demokratikleşme' gibi kutsal değerlerin istismarı suretiyle savunulmakta ve primlendirilmektedir. Emperyalist batı, 'ulus-devlet'lerin kalıcı altyapısı anlamında 'ulusal kültürleri', 'ulusal dilleri' ve sair ulusal değerleri süratle zayıflatırken; anılan değerlerin sözde 'evrenselleşmesi' adına yerine Anglo Sakson mahreçli Amerikan kültürünü ve İngilizceyi ikame etmeyi büyük ölçüde başarmaktadır.

İşte bu çelişkiden, Batının gerçek amacı ve buna bağlı olarak PKK'nın neye ve kime hizmet ettiği hususları aydınlanmaktadır. Bu çerçevede şunu bir kere daha vurgulayabiliriz ki; sanığın başını çektiği bu zavallı illegal örgütün rol ve işlevi, anılan projelere alet ve en fazla taşeron olmaktan ibarettir. Yani, yukarıda özelliklerini ve önemini vurguladığımız Türkiye'nin bölünmesi, parçalanması ve bu suretle çevresiyle birlikte sömürülerek yönetilmesi projesinde rol verilen ucuz bir maşa, kiralık bir katil olmaktan başka bir şey değildir.

Bütün bu nedenlerle, sanığın elebaşısı bulunduğu bölücü ve yıkıcı terör örgütünün mücadelesi, kesinlikle bir 'ulusal kurtuluş savaşı' değil; tam tersine emperyalizme karşı verilen bir 'Ulusal Kurtuluş Savaşı' üzerine kurulu 'Cumhuriyet'i provake etmeye yönelik bir çete hareketidir. Çünkü bu hareket, emperyalizme karşı verilmek bir yana, emperyalizmin yardım ve desteği ile yürütülmektedir. Tıpkı Atatürk önderliğinde bütün bir Türk Milleti'nce Batı emperyalizmine karşı verilen 'Ulusal Kurtuluş Savaşı'na, İngiliz ajanı Şeyh Sait ile diğer ajanların saldırısı gibi... Nitekim sanık mahkeme ifadesinde: '*Bugünkü durum 1925'tekinden daha vahimdir*' demek suretiyle, bir yanda aba altından sopa gösterirken, bu arada üstadını da işaret etmektedir. İşte dün Şeyh Sait, ne idiyse Şeyh Abdulkadir, Sait Molla ne idiyse, bugün de sanığın işlev ve pozisyonu odur. Bugün adları geçen ajanların 'kim' ve 'ne' oldukları nasıl aydınlandıysa, pek yakında sanığın kimliği ve kimlere hizmet ettiği de aynı şekilde aydınlanacaktır. Dünkü bölücü hareketlerin ne denli aydınlığa çıktığını, üzerinden belirli bir süre geçtikten sonra yayımlanma geleneği uyarınca kitaplaşan 'İngiliz gizli belgeleri' ile dahi bugün görme şansına erişiyoruz. İsterseniz şimdi hem Batının bölücü girişimlere bakışı; hem de kışkırtılan bölücü hareketlerin mahiyet ve kimyasının kavranmasına yönelik olarak, üst düzey İngiliz yetkililerinin, Kurtuluş Savaşı yıllarında 'Kürtçü bölücülüğe' ilişkin yazışmalarından birkaç pasajı–bugüne de uyarlanacağı umut ve beklentisi ile- yorumsuz olarak aktaralım:

(Alıntı yapılan kaynak: Erol Ulubilen, *İngiliz Gizli Belgelerinde Türkiye*, Aykaç Kitabevi, İstanbul 1967)

27 Ağustos 1919

Mr. Hohler'den Mr. C. Kerr'e

'.... Kürtlerin ve Ermenilerin durumu beni hiç ilgilendirmez. Kürt meselesine verdiğimiz ehemmiyet Mezopotamya bakımındandır. Diğer taraftan Wilson beni korkutuyor. Ajanları devamlı hatalar yapıyorlar. Noel'e gelince fanatiğin biri. Ermenistan'ın ve Kürdistan'ın hudutlarının kat'i olmadığında sizle aynı fikirdeyim.... ' (Sayfa nu: 743)

Vesika nu: 498

İngiliz Yüksek Komisyonunun Raporu:

Kürt meselesi Mezopotamya'da tatminkâr bir sınır içindir. Şerif Paşa'nın konferansa gelip Kürtleri temsil etmek arzusu ciddiye alınamaz.... ' (Sayfa nu: 744)

Vesika nu: 500

28 Kasım 1919

Mr. Kitston'dan Sir E. Crow'e

'..... Kürtlere her ne kadar inanmazsak da onları kullanmamız menfaatimiz icabıdır. Doğu vilâyetlerine gelince Türklere harp etmeden o bölgeleri Ermenistan ve Kürdistan diye bölemeyiz. Çok korkarım ki geçen Haziran'da aldığımız kararları Türklere kabul ettiremeyeceğiz, keşke aksini düşünebilseydim.... ' (Sayfa nu: 917)

Vesika nu: 613

18-26 Nisan 1920

San Remo Konferansı:

Sir Adam Block'a göre:

'..... Lord Curzon, bunun çok mühim bir soru olduğunu, İstanbul'dan Bağdat'a kadar bütün bölgelerde yaptığı incelemede Kürtleri temsil edecek hiçbir kimseye rastlamadığını, Şerif Paşa'nın kendisini Kürt temsilcisi gibi göstermesine rağmen bundan emin olmadığını, esasen Kürtlerin Türklerle beraber yaşamaya alışmış olduğunu, Türklerle Kürtleri birbirinden ayırmanın çok zor olduğunu, ancak İngiliz ve Fransızların manda yoluyla bu işi başarabileceklerini, Musul'da yaşayan Kürtlerin İngiliz mandasına girdiğini söyledi.... ' (Sahife nu: 62)

Vesika nu: 6

23 Nisan 1920

Aynı Toplantı:

İleride hür bir Kürdistan kurulması temin edilecek, Güney Anadolu'da İtalyan menfaatleri, Dicle'nin batısında İngiliz menfaatleri en müessir şekilde korunacaktır. Mersin, Tarsus, Adana demiryolu bu üç devletin idaresinde kalacaktır. Yunanlıların menfaati olan bölgeler Yunanlılara verilecektir. Türkiye'nin herhangi bir yerinde özel menfaati olan büyük devletler o bölgelerdeki azınlıkları da idaresi altına alacaktır....' (Sayfa nu: 307)

Vesika nu: 26

Yukarıda alıntılarda açıklanan gerçekler; batı emperyalizminin iç yüzünü sergilediği kadar, ayrılıkçı-bölücü yapılanmalarında emperyalizm tarafından hangi gözle görüldüğünü, nasıl istismar edildiğini ve hatta aşağılandığını tüm boyutlarıyla resmeder niteliktedir. Peki dün öyleydi, bugün durum farklı mı? Dünle bugünün farklı olmadığını Öcalan bile görmeye başlamış; Batının, kendilerini basit bir araç gibi görüp kullandıklarını dolaylı ve utangaç ifadelerle de olsa seslendirme gereğini duymuştur.

Sanığın 'ikrar ve pişmanlık görüntüsü' altında yatan saiklerin, açığa çıkması adına bir de şu konuya dikkat çekmek gereğini duymaktayız:

Yaklaşık 15 yıllık uzunca bir bekleyişten sonra işlevini tamamladığı düşünülen sanığın gerek Suriye'den şutlanmasına, gerekse yakalanıp Türkiye'ye getirilmesine ABD'nin ön ayak ve yardımcı olduğunu, kamunun kabulü tahtında ortada olan bir olgu. ABD'nin bu girişiminin ardında yatan nedenin ise; Kuzey Irak"ta hızla bir Kürt devleti kurmak ve buna yönelmesi muhtemel(!) Türk tepkisini yontmak veya en azından dondurmak olduğu da konuya duyarlıların malûmu. Bu gelişmelerin simetriğinde yaşanan diğer bir olgu ise Kuzey Irak'taki yapılanmalara etkide bulunamayan –ABD ile kan ve vicdan bağı bulunan İngiltere hariç- Batının, elindeki son kozu değerlendirme saiki ile PKK ve Öcalan'a sahip çıktıkları gerçeğidir.

İşte bütün bu manzaraya karışık sanığın, pek çok Batılı ve diğer ilgili ülkelerin adını anarak –ve fakat genel, soyut ifadelerle- suçlamasına karşın, ifadelerinde en büyük zararı veren ABD'ne toz kondurmamasını siz nasıl değerlendiriyorsunuz?

Bu keskin çelişkiyi şöyle yorumlamak gerektiği kanısındayım: Sanığın kendisini destekleyenleri suçlamasına karşı ABD ve İsrail'in adını bile anmayışının nedeni, böyle davranmadığı takdirde Kuzey Irak'taki oluşuma ket vurma, engel oluşturma kaygısı olsa gerek. Yani sanık, can telaşına düştüğü bir demde dahi kenetlendiği bölücü amacına sadık kalma kararlı-

lığı içerisindedir.

Yargılama ile ilgili bir başka önemli boyut ise şudur: Bundan rahatsız olsak da olmasak da sanık bugün 'Türkiye Cumhuriyeti Yurttaşı'dır ve bu sıfatıyla, bağımsız Türk yargısının karşısında hesap vermektedir. Bu durumun doğal sonucu olarak yargılamanın, herhangi bir yurttaşın yargılanmasında olduğu gibi yürürlükteki 'milli hukuk normları' çerçevesinde yapılması, bir gereklilik olduğu kadar zorunluluktur da. Ne var ki, bu hukuksal gereklilik ve gerçekliğe karşın, sanık ve vekilleri 'ulusal hukuk' âdeta yok sayarak savunmalarını, alt 'Avrupa mahreçli' belge ve konferans kararlarına dayandırmak suretiyle yapmaya çalışmaktadırlar. Bundan amaçladıkları sonucun, sanığı kurtarmaktan çok, yargılamayı vesile kılıp örgütsel propagandalarını yapmak olduğu su götürmez açıklıktadır. Üstelik sanığın elebaşısı bulunduğu terör örgütüne pek çok Avrupa ülkesinin (İngiltere, İtalya, Belçika, Hollanda, Fransa, İsviçre, İsveç, Almanya, Yunanistan ve diğer pek çoğu) sağlayageldikleri sürekli, sinsi ve kapsamlı yardım ve yataklık nedeniyle, bu konuda Avrupa tarafsızlığını yitirmiş; hatta yer yer ve zaman zaman işlenen suçların azmettireni olmuştur.

Bu nedenle, sayın mahkemeden, sanık ve müdafilerinin, esasa müessir olmayan ve sırf örgüt propagandası amacına yönelik bulunan 'millî hukuk' dışı normlara dayalı savunma girişimlerine izin verilmemesini istemekteyiz. Hatta sanık müdafileri, sanığın işlediği sabit bulunan 'bölücülük' suçunu övmek suretiyle savunma sınırlarını aşıp, sözde ideolojilerinin propagandası aşk ve amacıyla kendileri de suç işlemektedirler. Bu durumu görmekte olan bağımsız Türk yargısının harekete geçip görevlerinin gereğini yapacaklarına inanıyoruz.

Sonuç olarak şu tespitleri yapmak mümkündür: Sanığın kurucu ve örgütleyici başı bulunduğu acımasız çete, öyle iddia ettikleri üzere Kürt kökenli yurttaşlarımızı temsilen bir kurtuluş savaşı vermediği gibi, ortadaki rahatsızlık da bir Türk-Kürt kavgasından kaynaklanmamaktadır. Gerçek olan, Batı emperyalizminin dün İstiklâl Savaşı ile rafa kaldırılan Türkiye'yi 'bölme, parçalama ve yutma' arzusunun yeniden depreşmesi ve PKK gibi uydu örgütler taşeronluğunda, yeniden sahnelenme girişiminden ibarettir. Bu yapılırken ulusumuzun 'yumuşak karnı' olarak belirlenen etnik-mezhepsel farklılıklar kaşınmakta ve en çok da haklarının savunulduğu iddia olunan –gerçekte kendi pis niyetleri yolunda kullanılan- kesimler kan ve gözyaşına boğulmaktadır. Nitekim PKK'nın, en yoğun zararı, kundaktaki bebeklerini katlettiği; soygun, yağmalama ve kundaklamalarla bunalttığı Kürt kökenli yurttaşlarımıza verdiği ortadadır.

Son olarak yargılama ile beliren şu üzücü görünüme de dikkat çekmeden geçemeyeceğiz: Bir yandan Bağımsız Türk yargısı sanık Öcalan'ı

yargılarken, bu arada Batı da âdeta Türkiye'yi sorgulamakta, hatta yargılamaktadır. Bu acıklı ve katlanılamaz manzaranın doğumunda toplumumuza sinmiş bir 'Tanzimat dönemi hastalığı' olan 'Batı ne der?' kompleksinin etkili olduğu kuşkusudur. Ne var ki, kapsamlı ve yeterli deliller ışığında, bağımsız Türk yargısınca konunun doğru tahlili ile sanık hakkında hukukun gereklerinin duraksamadan uygulanacağına yönelik inancımız tamdır.

Yukarıdaki sunulan nedenler ve dosyada var olan deliller çerçevesinde sanığın cezalandırılmasına karar verilmesini vekil edenlerimiz adına arz ve talep ederiz. Saygılarımızla,"

Müdahil Vekiller

Av. Kürşat Karacabey

Av. Selami Macit

Av. Savaş Özdağ

***

Müdahil avukatların konuşmalarından sonra, o gün duruşmaya dinleyici olarak gelen İstanbul ve Trakya Harp Malûlü Gazileri Şehit Dul ve Yetimleri Derneği Başkanı da konuşmak istedi. Mahkeme Başkanı Okyay, Savcı Talât Şalk'a dinlenip dinlenmemesi konusunda mütalâasını sordu. Talât Şalk, dinlenmesine gerek olmadığını söyledi. O gün Başsavcı Cevdet Volkan duruşmaya katılmamıştı.

C) DEĞERLENDİRME

Mahkeme Başkanı kâtibe kararları yazdırırken: *"Gereği düşünüldü"* diyor ve sonra ekliyor: *"İstem gibi"*.

Tutanaklara baktım... *"İstem gibi"*den sonra iki nokta üst üste konuyor ve sonra karar yazdırılıyor. 'İstem gibi' ne anlama geliyor? Gereği var mı? Anlayamadım... Hukukî bir terim olsa dahi bir mana ifade etmelidir.

Sanık avukatları, yukarıda da belirttiğimiz gibi, otel sahiplerinin kendilerini otellerine almadıklarını ileri sürerek duruşmaya gelmemişlerdi. Mahkeme Başkanı, salondakilere sanık avukatlarının barınma meselesinin halledildiğini ve Gemlik'te Sümerbank misafirhanesinde 24 kişilik yer ayrıldığını, ayrıca Gemlik Kaymakamlığı tarafından iki minibüs tahsis edildiğini açıkladı.

Sonra Öcalan'a bu merhalede herhangi bir talebinin olup olmadığı, iddianameyi okuduğunda, istediği bir belge olursa kendisine verileceğini belirtti. Öcalan bir istekte bulunmadı.

X. BÖLÜM

A) ÖCALAN VE MİLLİYETÇİLİK TARTIŞMALARI

1. İnsan Hakları İzleme Komitesi Türkiye Masası Şefi'nin Şüpheleri

Yabancı diplomatlar ve sivil toplum örgütü mensupları da duruşmaları takip ediyorlardı. Zaman zaman benim ve diğer gazeteci arkadaşların bu insanlarla konuşma imkânı oluyordu.

İnsan Hakları İzleme Komitesi Türkiye Masası Şefi İngiliz Jonathan Robert Sugden, Dördüncü Duruşmada ara verildiğinde konuştum. Henüz Askerî Hâkim Albay Abdülkadir Davarcıoğlu değişmemişti. Mahkemeyi değerlendirmesini istedim:

"Adalet spesifiklerden oluşmuyor. Askerî yargıç Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi için problem. Bu ortada dururken, herhangi bir davanın askerî hâkimle devam etmesi yazıktır. Türk Devlet Bakanlığında İnsan Hakları Yüksek Kurulu Savcılar Hâkimler Yüksek Kurulunun oluşmasında TUSİAD tarafından eleştirildi. TUSİAD'ın raporunda, bazı faaliyetlerde bulunduğu yazıldı. Bu teklifler ışığında Yüksek Kurul tarafından çalışmalar yapılıyordu. Bu demektir ki, hâkimler ve savcıların tayininde problemler olduğu kabul edilmiş gibi görünüyor. Bu da askerî hâkimin bulunmasına benzer bir durumdur. Bu konuda bir gelişme olmadı.

Asıl problem ilk aşamada gözaltı süresindedir. Çünkü, DGM kapsamındaki suçlarda dört gün gözaltı oluyor. Bu uluslararası standartlara aykırıdır."

İnsan Hakları İzleme Komitesi Türkiye Masası Şefi İngiliz Jonathan Robert Sugden, ısrarla sormama rağmen, şu andaki muhakeme durumunu, hâkimlerin tavrını, 'takdir' ifade edecek bir söz söylemedi, sessiz kaldı.

2. Öcalan Kime Bakıyordu?

Öcalan'ın cam kafesin içinde başını gazetecilerin bulunduğu tarafa döndürmüş, gözleri yusyuvarlak açık sabit bir noktaya baktı 10-15 saniye kadar... Gazetecilerle Öcalan arasında sanık avukatları otururdu. O gün, bahsettiğim gibi, sanık avukatları gelmemişti. Öcalan'ın nereye baktığını merak ettim. Sol tarafına döndüğümde, Hürriyet gazetesinden Emin Çölaşan'la, tabiri caizse, kesiştiğini gördüm... Emin Çölaşan, başını çevirmeden yanında oturan Sabah gazetesinden Ersin Bal'a: *"Ersin bak bak!"* diyor, Ersin Bal da: *"Görüyorum abi"* diye cevap veriyordu.

Herhâlde Emin Çölaşan'ın duruşmayı takip etmesi Öcalan'ın dikkatini çekmişti. Öcalan, Emin Çölaşan'ın neler yazdığını avukatlarına sorduğunu, avukatlarından Mükrime Tepe bir haftalık dergide açıklamıştı. Bu açıklamadan da anlaşılıyor ki, Emin Çölaşan'la bakışması tesadüfî değil.

3. Alp Urungu Meselesi

Öcalan, Av. Fuat Turgut'un sorusu üzerine, Alp Urungu'yu bildiğini söylemişti. Alp Urungu ismi üzerinde geçmişte çok durulmuş ve hâlen de çok durulmaktadır. Onun için Alp Urungu meselesi ayrıntılarıyla bilinmelidir. Dr. Mahmut Şirvanoğlu *"Doğu Aşiretleri ve Emperyalizm"* adlı kitabında "Yenisey Kürtleri" başlığı ile şu bilgileri vermektedir:

"...Sabir Türklerin adına izafeten Türklerin 'Sibir', Avrupalıların da 'Sibirya' dedikleri Asya'nın bütün kuzeyini kaplayan geniş ülkenin ortasından geçen ulu ırmağın adı Türklerce Yenisey'dir. Yenisey ırmağının başlarında Göktürk'lerin 'Köymen' adını verdiği Sayan dağları ve batıda Obi ırmağının kaynak bulduğu Altay dağları arasında küçük dağ gölleriyle donanmış yaylalar vardır.

Moğolistan'ın kuzeybatısında ve Baykal gölünün de batısında bulunan Yenisey başlarındaki bu toprakların doğu kesiminde bugün Rus em-

peryalizmi altında bulunan Tannu – Tuva adlı bir Türk Cumhuriyeti vardır. Burada ikinci Göktürk Kağanlığından (M. S. 68 yılında) önce yaşamış ve 'Altı – Oğuzlar' ile komşu bulunan ve sürüler ile yılkılar besleyip geçinen 'Kürt' adlı göçebe bir Türk uyruğu var idi. Bu Yenisey Kürtleri M. S. 650 yıllarından önce veya Doğu Göktürklerinin M. S. 620 – 681 yılları arasında Çin imparatorluğuna tâbi bulunduğu sırada, güçlü bir 'EL-KAN/ İLHAN'lık kurmuşlardı.

Sayan – Altay dağları çevresinde ve Yenisey başlarında yaşayan bu Türkler, Orkun ırmağı bölgesindeki Doğu Göktürklerinden kalma anıtlardaki yazıdan daha eski olup 'Yenisey Yazısı' denilen 39 harfli en eski Türk alfabesini kullanıyorlardı. Göktürk ve Orkun yazısının eski biçimi sayılan bu Yenisey yazısı ile yazılmış 32 mezar taşı bulunup okunmuştur. Bunların hepsi Türkçedir. Yenisey yazıları denilen bu mezar taşlarının en uzun yazılanı 12 satır olup M. S. 650 yıllarından önce ölen 'KÜRT ELKANLIĞI' hükümdarı 'ALP URUNGU' ya aittir. Bu ölünün ağzından Türkçe bir ağıt gibi yazılmıştır. Yenisey ırmağının baş kollarından olan Elegeş suyu boyunda bulunduğundan buna 'Elegeş yazıtı' da denilen bu anıt çok büyük bir bitevi taş yontularak üzerine yazılmış olup yere gömülü bulunan bu taşın topraktan yukarısı 320 cm. Boyunda ve en geniş yeri 60 cm. enindedir.

Bu koca taşı Yenisey Kürtleri Uruğu, Alp Urungu için mezar anıtı olarak dikmişlerdir. Elegeş yazıtının sekizinci satırında özellikle konumuzu ilgilendiren şu sözler yazılıdır:

'(MEN) KÜRT EL – KAN ALP URUNGU, ULTANLUĞ – KESİĞİM BANTIM BELDE; ELİM TOKUZ – KIRK YAŞIM'

Bindörtyüz yıllık bu Türkçe cümlelerin bugünkü dilimize göre anlamı şudur: 'Ben Kürt İlhanı (Hükümdarı) Alp Urungu'yum. Altından yapılmış okluğumu belime bağladım. El'im (Devletim ve milletim) ben 39 yaşımda öldüm.'" (Dr. Mahmut Şirvanoğlu, *Doğu Aşiretleri ve Emperyalizm*, üçüncü baskı, 1978.)

Böylece Kürtlerin bir Türk boyu olduğu ispat edilmiş oluyordu. Orhun Abidelerinden de eski bu taşlardaki yazıları son zamanlarda başka türlü okuyan ilim adamları da çıkmıştır. Bunlardan biri de *"Orhon Yazıtları"*nı yayınlayan Prof. Dr. Talât Tekin'dir. Prof. Dr. Talât Tekin, *"(Men) Kürt el kanı Alp Urungu"* ibaresinin, *"(Men) Körtle Kan Alp Urungu"* diye okunabileceğini söylüyor.

Öcalan'a *"Alp Urungu'yu tanıyor musun?"* sorusu, onun Türk olduğunu belirtmesini sağlamaktı. Dolayısıyla Öcalan'ın davasının Kürtlükle ilgisi olmadığı bir daha teyit edilecekti.

4. 'Sekbancı' Öcalan

Öcalan "Sekbancılığını" mahkemede açıklamıştı.

Dr. Şükrü Mehmet Sekban'ı çok iyi tanımak gerekmektedir. Sekban, 1881'de Ergani'de doğdu. Ergani, Maden, Hozat, Diyarbakır ve İstanbul'da okudu. 1903 yılında yüzbaşı rütbesiyle Askerî Tıbbıyeden mezun oldu. 1908 İkinci Meşrutiyetten sonra Kürt Teavün ve Terakkî Cemiyeti, 1912'de Kürt üniversite öğrencileri derneği olan Hêvi (Ümit) Cemiyeti, 1918'de Kürt Teâlî Cemiyeti kurucuları arasında yer aldı, ayrılıkçı çalışmalar yaptı ve yabancı elçiliklere "Kürdistan Muhtariyeti" isteyen dilekçeler verdi.

1919'da Bağdat'a gitti. Sonra Türkiye'ye döndüyse de Lozan Antlaşmasının ardından tekrar Bağdat'a gitti. Beyrut'ta ve Kahire'de yayımlanan iki açık mektubuyla Kürtlere muhtariyet verilmesini ve Kürtçenin resmî dil olmasını savundu. 1927'de kurulan Hoybun Komitesinin Bağdat Şubesi başkanlığını yaptı. Hoybun'un belirgin özelliği Kürtçülerin Ermeni yayılmacılarla işbirliği yapmış olmasıdır. Öcalan da ASALA ve Ermenistan'la görüştüğünü ve işbirliği yolu aradığını mahkemede söylemişti.

Bölücülükte bu kadar faaliyet gösteren Dr. Şükrü Mehmet Sekban, bu faaliyetleri, araştırmaları sonunda öyle bir noktaya varıyor ki, Türklerin ve Kürtlerin Turanî ırktan gelen iki kardeş kavim olduğunu fark ediyor. 1933 yılında Fransızca *"La Question Kurde"* (Kürt Meselesi) kitabını yayımlıyor. Küçük ama son derece düşündürücü bu kitap Kürt topraklarının Medler tarafından istilâ edilişini (PKK'lılar Medleri ataları görürler... Öcalan'ın avukatları mahkemede okudukları savunmalarında Medlere övgüler düzmüşlerdi.), Kürtlerin Turanî ırktan gelişini, anavatanlarının Orta Asya oluşunu, Kürt ve Türkmen'in ayırt edilemeyeceğini, bağımsız bir Kürt devletinin kurulmasının Kürtler için bir felâket olacağını, Kürt dilinin yetersizliğini anlatıyor.

Dr. Şükrü Mehmet Sekban, 1939'da Türkiye'ye döndü. Bundan böyle mesleği ile ilgilendi ve cildiye üzerine araştırmalarını makaleler hâlinde neşretti. Dr. Sekban 1960'ta öldü.

Dr. Şükrü Mehmet Sekban'ın hacmi küçük ama muhtevası önemli eseri, 1975 yılında, Türkçe olarak geniş açıklamalarla "Kon Yayınları" arasında çıktı. Dr. Sekban'ın kaleme aldığı metni değiştirmeden veriyorum.

KÜRT MESELESİ

(La Question Kurde)

(Dr. Şükrü Mehmet Sekban)

Tam bir fikir edinmek ve ileri süreceğim husus hakkında doğru bir hükme varabilmek için, sanıyorum ki Kürt halkının tarihini kısaca tahlil etmek yerinde olacaktır.

Yenice yapılan tetkikler ve son arkeolojik keşiflerden anlıyoruz ki Kürtler, bizim 5.000 yıldır "Kürdistan" diye isimlendirmek itiyadında bulunduğumuz ülkede yaşamaktadırlar.

Hakikaten, Profesör Speiser'e göre; Irak'ta, Süleymaniye yakınında Zehav'da bulunan ve Anno-Banini isimli Lullu kralına ait olan bir kitabe, Milât'tan Önce 1900-1800 yılları arasında bu ülkede "Gutti" Kürtlerinin mevcudiyetini bize göstermektedir.

Yine Milât'tan yirmi asır önceye ait iki Sümer eşik taşı, bugünkü Kürdistan'da "Kardaka" Kürtlerinin yaşadıklarını teyit etmektedir. (Thureau Dangin).

Süleymaniye'nin Karadağ civarında, Derbendigâver boğazında Binbaşı C.J. Edmonds tarafından bulunan bir diğer arkeolojik taş üzerinde, Lullu Kürt Krallığı ile meşhur kral Sargon'un halefi, Akad kralı Naram Sin'in hükümdarlığı zamanında Akadlarla yapılan savaşın ayrıntıları yazılıdır; tarih ise Milât'dan Önce 2800'dür. (Binbaşı C.J. Edmonds'un *"Geographic Journal"* Coğrafya Dergisi'nde çıkan "Archeologie dans le Kurdistan" Kürdistan'da Arkeolojik Kazılar adlı yazısından)

***

Kürtlerin bugünkü memleketlerine yerleşmeleri ve memleketlerinin Medler tarafından istilâsı arasında geçen devrede, yaklaşık olarak 2.000 sene, Kürtler, Asurîlerle çarpışmışlardır. Arî (Hint-Avrupa) ırkından gelen Medler, Hazar Denizi'nin Güney-Doğusundan hicret ederek Kürdistan'ı istilâ etmişlerdir. (Milât'tan önce X.-IX. asırlar) Medler, merkezi Kürdistan olan bir imparatorluk kurmuşlardır. Hükümranlıkları zamanında Asurîlerle devamlı savaşlar yapan Medler, nihayet onları boyundurukları altına almışlar ve Asur Devleti'nin topraklarını Medya'ya ilhak etmişlerdir.

Daha sonraları, Milât'tan Önce 556 yılında Perslerin Medya'yı istilâ etmesi üzerine, Kürtler nispî bir mahallî muhtariyet muhafaza etmekle beraber, (İran) Pers ordularıyla işbirliği yaparak, bu ordularda ücretli asker olarak çalışmışlar ve büyük Pers İmparatorluğu'nun kurulmasına katkıda bulunmuşlardır. Kürtlerin İranlılarla olan bu yaşayış beraberliği, İran İmparatorluğu'nun 652 yılında düşüşüne kadar devam etti.

Bu arkeolojik eserlerle, Medlerin istilâsından önce, Kürdistan'da Kürtlerin mevcudiyetleri ispat edilmektedir; bu da Kürt halkının menşeine ışık tutmaktadır.

***

Filhakika, Med Krallığından önceki kendi tarih devirlerini bilmeyen Kürtler, kendilerinin Medlerden geldiklerini zannederlerdi. Medler Arî ırkından oldukları için, kendilerini de Arî sayarlardı.

Kürt halkının menşeinin "Arî ırkı" olduğu inancı, bazı Avrupalı ve Amerikalı bilginler tarafından da paylaşılıyor ve bunlar Kürt halkının tarihini bu yönden tetkike yanaşmıyorlardı.

Fakat, Kürtlerin bugünkü memleketlerine, Medlerin desteğiyle Med İmparatorluğunu kurmuşlardır. Tarihî kayıtlar yanında, arkeolojik dokümanlar da ispat ediyor ki, Medler, Kürtlerin yanlış inanışlarının aksine, Kürt ecdadından değildirler; sadece, harikulâde teşkilâtları sayesinde bu topraklara yerleşip Kürtleri hâkimiyetleri altına almışlar ve bizzat Kürtlerin desteğiyle Med İmparatorluğunu kurmuşlardır. Bugün biliniyor ki, Kürtler kendi memleketlerine yerleştikten 1800 sene sonra, Medler de bu memlekete gelmişlerdir.

O hâlde, hemen hemen tamamen ilmî olan bu olayların ışığı altında, Kürtler aslâ Arî değildir; Sâmî de değildirler. Bazı Alman bilginlerinin iddialarına göre Kürtler Turanî'dir.

***

Hakikaten, Kürtlerin Asya içinde dağılışlarını kolaylıkla takib edebildiğimiz bugünkü coğrafî haritayı göz önüne getirirsek, Alman yazarlarının nokta-i nazarlarının doğru ve sahih olduğunu rahatça anlarız.

Bu hususta en yeni ve en mevsuk harita, 1931 yılında birinci cildi intişar eden *"Kısaca Kürt ve Kürdistan Tarihi"* adlı eserin kıymetli yazarına âittir.

Bu haritadan Kürtlerin dağılışı takip edilirse, onların Orta Asya'dan, Karakurum ovaları civarından iki istikamette hareket ettiklerini müşahade ederiz. Bir yandan güneye inmişler, Afganistan'ı katederken, Herat civarında bir adacık şeklinde bir topluluk bırakarak Belücistan'a geçmişlerdir; burada en yoğun olarak Kelat civarına yerleşmişlerdir. Daha sonraları bu kol batıya yönelerek Umman denizi boyunca ilerlemiş ve Bender –Abbas'ta konaklanmıştır. Sonra buradan ayrılan bir küçük gurup, Kerman yakınına yerleşmiştir.

Diğer yandan, hareket noktalarından batıya doğru yönelen kol, bu-

günkü İran'ın kuzeyini, Meşhed civarını Kürt kabilelerinden ibaret küçük topluluklarla çevrelemiş, Tahran ile Hazar Denizi arasından, Hazar Denizi etrafındaki dağlar üzerinden, Kafkasya'nın güney-batı hududuna kadar yol almıştır. Buradan, kesif bir topluluk hâlinde, yine yerleşme yerleri olarak İran'ın batısındaki sayısız dağ silsilelerini tercih etmek suretiyle, İran körfezindeki Bender-Buşir'e ulaşmışlardır. Kürtler Kürdistan'a yerleşirken, birkısmı da Adana'nın dağlık bölgeleri ile Ankara civarına, daimî olarak yerleşmişlerdir.

Pek muhtemel olarak, Orta Asya'nın kötü iklim şartları altında yaşayamayan Kürtler, diğer milletlerin hücumlarından kolayca korunmak için, dağ zincirlerini takib ederek göç etmeye başlamışlar ve yerleşme bölgeleri olarak krokisini yaptığımız [Kitapta göç haritası veriliyor. A. T.] ülkeleri seçmişlerdir.

Pek tabiîdir ki, muhtelif ve sayısız istilâlar, Kürtlerin diğer milletler tarafından massedilmesi (eritilmesi), diğer milletlerin Kürtler içinde erimeleri, açlık, veba gibi hastalıklar, onların coğrafî konumlarının asıl görünüşünü derin bir şekilde değiştirmiştir. Bununla beraber şu da bir gerçektir ki, hiçbir istilâ, Kürtleri ikamet yerlerinden söküp atamamıştır. Şunu da belirtmek yerinde olur ki, Kürt ve Türklerin müşterek yurdu olan Orta Asya'dan, Türklerin bir kısmının, tarihin hangi devrinde göç edip, Kürdistan'ın doğusuna, Lidya hududuna kadar geldikleri de bilinmemektedir.

Tarihin en eski devirlerinde bile, Türklerin bugünkü Orta Anadolu'da mevcudiyeti de, Kürtlerin Turanî menşeli olduklarını doğrulamaktadır. Belki de aynı şartlar, bu iki "Kardeş Çocukları" kavmin son fertlerine kadar göç etmelerini zorunlu kılmıştır.

***

Antropolojik bakımdan, saf Türk olan Türkmen ile Kürt'ü ayırt etmek güçtür.

Bu konuyu Irak'ta, 10 sene müddetle tetkik etme fırsatını buldum. Beyan edeyim ki, birini diğerinden tefrik ettirecek fizikî bir belirtiye rastlamadım. Tabiîdir ki, dağlarda yaşayışları, Kürtleri daha sert karakterli yapıyor.

***

Kürt diline gelince, onun Türk diliyle olan yakınlığının derecesi hakkında bir şey diyemem; fakat Kürtçenin Farsça ile karabeti belirgin şekildedir. Bazı benzerlikler arz etmelerine rağmen, yine de, Kürtçe ve Farsçanın birbirlerinden ayrı, bağımsız diller oldukları hususunda herkes müttefiktir.

Aşikârdır ki, Kürtçe, bir Hint-Avrupa dilidir. Bu konuda güvenilir yazarlara bakılırsa, Arî olan Medler, Kürdistan'daki hâkimiyetleri esnasında kendi dillerini asıl Kürtçeye aşılamışlardır. Kürtçenin Fars dili ile karabeti buradan gelmektedir.

Kürt, Türk ve İran bilginlerinin kendi tarihleri hakkında ciddî araştırmalar yapmaya başlamalarıyla, yabancı bilginler de Asya kavimlerinin etnografik tetkiki ile ilgilenmeye koyulmuşlardır. Diğer taraftan buralarda başlanan kazılar ve yapılması tasarlananlar, henüz karanlıkta olan birçok noktayı aydınlatacaktır. Kimbilir, ayaklarımız altında gömülü dünyada, hangi arkeolojik sürpriz saklıdır?

***

İran İmparatorluğu'nun 652 yılında yıkılışı ve Kürdistan'ın 1514 yılında bilgin İdris-i Bitlisî aracılığıyla Osmanlı İmparatorluğu'na katılması arasında geçen devrede, Kürt halkının tarihini hikâye etmenin, burada teşhir ettiğimiz tezin anlaşılması yönünden pek önemi yoktur.

Bu âlim insan, aklı ve basireti ile, Kürt Devletlerinin teşkilâtsızlığı, Devlet şefleri arasındaki geçimsizlik ve fikir ayrılıkları yüzünden, nazik ve ıslâh edilmez bir hâl alan, Safevîlerin nüfuzunun genişlemesiyle daha da vahimleşen Kürtlerin bu durumunu kurtarmak istemiştir. Buna çare olarak, bütün Kürdistan'ı, o zamanlar dahilî teşkilâtındaki tesanüt, her zaman muzaffer orduları ve her şeyin fevkinde, çok üstün medeniyeti ile göz kamaştıran Osmanlı Devleti'ne ilhak etmeyi tercih etmiştir.

Yavuz Sultan Selim, dostu İdris-i Bitlisî'nin bu teklifini kabul etmiştir. İşte böylece, Türklerle bir ve müttehit olan Kürtler için de, bir sulh, nizam ve büyüklük devri başlamıştır.

***

Sonra, bir asırdan az bir zaman zarfında, aynı kandan olan bu iki kavmin tabiî beraberliği sayesinde Türkler, doğuda olduğu gibi batıda da, muhteşem hamlelerle yürüyüşlerine devam etmişler ve dünyanın en büyük imparatorluklarından birini kurmuşlardır.

Büyüklüğünün en yüksek mertebesine varan Osmanlı İmparatorluğu, hükümranlığını üç eski kıt'a üzerine yaymıştı: Doğuda Hazar Denizi'nden Hint Denizi'ne, batıda Atlantik'in bir ucu Cezayir'den Adriyatik Denizi'ne, kuzeyde Karadeniz'e civar memleketlerden Viyana kapılarına, güneyde ise bütün Arabistan yarımadası dâhil, Kuzey Afrika'da Sahra'ya kadar. Bu suretle bu birleşme, onlara dünyanın en baş döndürücü ve gıpta edilir şanının zevk ve heyecanlarını tattırıyordu. Daha sonraları ise, Osmanlılar şu acı hakikat ile karşı karşıya kaldılar: Osmanlı İmparatorluğu gerilemeye

başlamıştı; zira, Osmanlılarla devamlı ihtilâf hâlinde olan devletler, ilmî ilerlemelerden behemehâl istifade ediyor, Osmanlılar ise bunları ihmâl ediyordu.

Denebilir ki, siyasî hayattaki bu beraberlik, en iyi şartlar içinde, Büyük Harbin mütarekesine kadar devam etmiştir.

İran'da yaşayan Kürtler de, son 10 seneye kadar, yarı göçebe ve feodal hayatlarını devam ettirmişlerdir.

Evinde oturma zihniyeti ve bölgecilik İran'daki durumun belirgin vasfıydı. Esasen, evinde oturma, bölgecilik zihniyeti Kürtlere mahsus idi. Kürt ancak kendi kazasını biliyordu. Kazasının dışında bütün dünya ona yabancı idi.

Kürt, dünyayı tanımak, bilmek tecessüsüne kapılmamıştı; Türk yüksek okullarında yatılı olanlar, bazı vilâyet talebelerinin guruplaşmalarını gayet iyi hatırlarlar. Bu guruplaşmalar milliyetlere göre değil doğum yerlerine veya bazı vilâyetlerde, okudukları orta dereceli okullara göre olurdu. Bir Arnavut, bir Türk münferit olarak yaşayabildikleri gibi, kendi gruplarındaki Kürtlerle de yaşayabilirlerdi.

***

Mütarekeden sonra İran'da vuku bulan en önemli olaylardan biri olarak, İsmail Ağa (Sımko) hareketini zikretmek lâzımdır. Bu hareketin millî hiçbir yanı yoktu. İsmail Ağa'nın gayesi, daha çok sayıda kabileyi hâkimiyeti altına almaktı.

Şimdi, Kürt halkının temayüllerini ve ruh hâlini hülâsa etmek lâzım gelirse, önceki sahifelerde mevzuubahis ettiğimiz çok kıymetli bir yazarın *"Kısaca Kürt ve Kürdistan Tarihi"* adlı eserinin 138. sahifesindeki şu bir iki çift söz, bunu en iyi şekilde ifâde eder: *"Haklarını savunmak ve hürriyetlerini idâme ettirmek için Kürtler öldürdüler, öldürüldüler, yağma ettiler ve yağma edildiler."*

Burada hürriyet "bağımsızlık" anlamına gelmemektedir. Bu daha ziyade, Kürtlerde çok gelişmiş olan izzet-i nefis hissidir. Kürt, hayatı pahasına da olsa, izzet-i nefsinin başkaları tarafından yaralanmasına aslâ müsâmaha etmez. Küçük düşürülmesine hiç tahammül edemez. O aslâ millî bir bağımsızlık hissi izhar etmemiştir. Şayet bazı Kürt şeflerinin yetkilerini daha geniş ülkelere kadar genişletmek hırsı olduysa, bu hiçbir zaman halkçı bir milliyetçilik hissine dayanmamıştır.

Meselâ Sultan Selâhaddin, yüksek kabiliyeti ve faziletleriyle, takdire değer kahramanlığıyla, genel olarak Müslümanlara, özellikle Turanî'lere

şan ve şeref kazandırmış, kudretli bir imparatorluk kurmuş, ama aslâ bunu bir Kürt İmparatorluğu hâline getirmeyi düşünmemiştir.

Yine son olarak, bir asır önce, Kerim Han Zendî İran'ın kudretli Şahı olunca, İran'ı Kürdistan yapmayı aklından geçirmemiştir.

Fakat Kürtler başka milletlerle birleşip onlar tarafından idâre edilince, her zaman hârikalar yaratmışlardır.

İşte kırk sekiz asırlık Kürt zihniyeti.

Bizim neslimizin şahidi olduğu Kürt tarihi üzerinde durmayacağım. Bununla beraber, şahsen ve yakından takip ettiğim bazı noktaları tasrih edeceğim.

***

37 senedir genel siyâset ile meşgul oluyorum; millî şuuru olan bir insanım. 1908 Osmanlı Anayasasından sonra, "Kürt Teavün ve Terakkî Cemiyeti"nın kuruluşu esnasında, bazı Kürt ileri gelenlerinin ilk toplantı çağrılarına koştum. Bu toplantıların en iyi hatiplerinden biri idim. İdâre Heyeti seçiminde, Naim B. Baban'dan sonra en çok reyi ben aldım.

Kaldı ki, ben önemli bir şahsiyet olmadığım gibi, büyük bir âileden de gelmiyordum. Fakat ruhumdaki ateş, beni hiç tanımayan bu topluluğun kalbini ısıtıyordu. Daha sonraları ise, herkesin itimadını kazandım; kimse benden asıl düşüncesini saklamıyordu. Beyan edeyim ki, onlardan hiçbiri Kürtler için en ufak bir imtiyaz düşünmüyordu. Fakat hepimiz, altı doğu vilâyetinde bir reform yapılması hususunda mutabık idik. İşte istedikleri reform. Muktedir ve namuslu valiler tayin edilmesi, birkaç ana yol inşası, adaletin iyi bir şekilde uygulanması için, mahkemelerin yeniden ele alınması.

***

Balkan Harbi'nden önce kurulan, Kürt Üniversitesi Öğrencileri Derneği "Hevi" [Ümit] Üyelerinin gerçekten Kürdistan'ın ayrılmasını düşündüklerine inanmıyorum. Onların tam itimadına mazhar idim, böyle bir düşünceleri olsa idi, bana imâ ederlerdi.

Ama bu, bir Kürt Devleti'nin kurulmasını düşünen hiçbir Kürt yoktu, demek değildir. Belki vardı, ama bunu itiraf edemiyorlar, bu gizli emellerini açıkça beyan etmiyorlardı.

Bir Kürt Devleti'nin zaruretine samimî olarak iman etmiş Kürt milliyetçilerinden birkısmı, bu uğurdaki mücadeleleri esnasında ölmüştür.

Prensip olarak, herkesin siyasî inancına saygı duyduğum için, bu inan-

cm Kürt halkının gerçek ihtiyaçlarına cevap verip vermediğini burada münakaşa etmiyeceğim. Bununla beraber, vatanlarının selâmeti uğruna yaptıkları mücadelede bu inançlarının kurbanı olan Kürtlerin saf ve temiz ruhları önünde saygı ile eğilirim.

***

Dünya Harbi'nden sonraki mütareke esnasında siyasî teşekküllerin faaliyetine gelince, Kürt politikacılarından hiçbiri, Kürdistan'ı Türkiye'den ayırmak zaruretine samimî olarak inanmamıştı. Bir Kürt milliyetçisi olmakla iftihar duyan ben de, bütün hayatım boyunca, Türkiye'den ayrılmayı aslâ hatırıma getirmedim. Bu, Kürdistan'ın bağımsızlığını istemediğimden değildi; böyle bir heves, imkânsızı ve faydasızı talep etmek demekti. Kuvvetle inanıyordum ki, Türkiye'den ayrılmış bir Kürdistan, mânen ve maddeten yaşayamazdı. Benimle beraber çalışanların hepsi de vicdanen bu kanaatte idi.

Kürtlere bir faaliyet planı tespit etmek için, bazı kabil-i tatbik gerçekler bulmak maksadıyla, gelişimlerinin sırlarına vâkıf olmak ve Kürt tarihinin en derin devrelerine inerek, onu, tarafsız bir şekilde tetkik ve tahlil etmek zarurî idi. Kürt milletinin atalarından tevarüs ettiği hasletlere, Kürtlerin dehasına ve ruhuna aykırı bir faaliyet planı hazırlamak, peşinen bu planı en elîm bir başarısızlığa mahkûm etmek demekti. Bu gerçek, o zamanlar bizim milletimizin kaderine hükmedenlerin dikkat nazarından kaçmıyordu. Elimde, Türkiye'nin en nazik zamanlarında bile, bunların hiçbirinin, gerçekten, ayrılma zihniyeti beslemediğini gösteren deliller vardır.

Fakat, o zamanki siyasî şartlar, ayrılma taraftarı gibi hareket etmeyi icabettiriyordu. Görünüşe göre, İstanbul'da bulunan Müttefik Devletler temsilcileri, bizim asıl düşüncemizi anlamışlardı. Zira, bizim Kürt halkının mürur-ı zamana uğramayan hakları konusundaki taleplerimiz ve suçlamalarımıza rağmen, onlar devamlı bir şekilde bizden çekiniyor, kuşkulanıyorlardı. Onlar zannediyorlardı ki, kendi nüfuzları ortadan kalkınca, Kürtler Türklerle birleşeceklerdi. Filhakika, bugün bile, dünyanın bu bölgesinde, bazı devletlerin siyasetinin yürütülmesinde bu güvensizliğin izleri görülür.

***

Sonraki hâdiseler göstermiştir ki, bağımsız bir Kürt Devleti'nin kurulması, Kürt halkının gerçek menfaatleri yönünden bir felâket, bir yıkım olurdu. Bu kadar vahim bir hükmün icabettirebileceği zarurî izahları burada belirtmekten kaçınacağım. Âdetim veçhile ihtiyar ettiğim samimî tutuma rağmen, her türlü yanlış anlama meydan vermemek için ketumiyetimi muhafaza edeceğim.

Esasen, bütün dünyadaki iktisadî ve siyasî temayüller, devletlerin konfederasyonlar teşkil etmeleri yönünde olup, onların ayrılmaları yönünde değildir.

İki rakip medeniyet, kapitalist medeniyet ile komünist medeniyet, nihaî zafer konusunda mücadeleye girişmeselerdi, Mösyö A. Briand'ın Kıt'a Devletleri Konfederasyonu Avrupa Birliği projesi tahakkuk etmiş olurdu.

Fiiliyatta da, başka bir imparatorluğun parçalanmasından doğmuş olan devletlerin, siyasî ve iktisadî menfaatlerini daha iyi koruyabilmek için, eski Habsburg İmparatorluğu yerine kaim olmak üzere, "Küçük İtilaf"ı (Küçük Anlaşmayı) meydana getirmek mecburiyetinde kaldıklarını görüyoruz.

Peki, kendi işlerini bırakıp Kürt politikası yapan bu şahıslar ne istiyorlardı? Bunun asıl sebebi neydi?

Kürtlerin siyasî faaliyetlerinin sebeplerini, 1923 yılında Kahire'de neşrettiğim bir açık mektupta açıklamıştım. Artık buna temas etmeyeceğim.

***

Fakat burada, Altı Vilâyeti Müdafaa Birliği nezdindeki Kürt Teâlî Cemiyeti delegesi Necmettin Hüseyin ile, Altı Vilâyeti Müdafaa Birliği'nin Muş mebusu İlyas Sami Efendinin başkanlığında yapılan ilk toplantısında hazır bulunan Ertuğrul mebusu Şemseddin Efendi arasındaki münakaşayı hatırlatmak isterim. Ben de bu toplantıya davetli idim. Başkan, Necmettin Hüseyin'e Kürt Teâlî Cemiyeti'nin faaliyet programının ne olduğunu sordu. Bu şahıs, faaliyetlerinin konusunu anlatmaya başladı; bunda bir özellik yoktu, anladığım kadarı ile, sadece Kürtçe konuşan Turanîlerle ilgili olarak, Kürdistan'da, okullarda yapılan eğitimde Kürt dilinin kullanılması isteniyordu. Şemseddin Bey buna şiddetle karşı geldi ve şu cevabı verdi: Evvelâ, bütün memleketimizi içinde bulunduğu tehlikeden kurtarmayı müşterek bir dava olarak benimseyelim, sonra da sizin dilinizi kullanma hakkınızı tanırız.

Necmettin Bey, bu meselede bütün Kürtlerin hissiyatlarına tercüman oluyordu. Üstelik ben de, önceki sahifelerde zikrettiğim mektubumda özetlediğim isteklerimiz arasında, bilhassa öğretimde Kürt dilinin tanınması üzerinde durmuştum. Bu, son senelere kadar, hepimiz için bir idealdi.

Bu bir kapris miydi? Sanmıyorum. Uzun ve derin bir düşünceden doğan bir iman mıydı? Bu da değildi. Bencileyin, bazıları, Kürtlerin medeniyet seviyelerinin, eğitim ve öğretimde onların dili kullanılmadan yükseltilemiyeceğine inanıyorlardı.

***

Bazıları, ise Kürtler dillerini kullanmazlarsa, kolayca eriyip gideceklerdir, düşüncesinde idi.

Peki ama, daha açık söyleyelim, bu kaynaşıp gitme korkusu neden? Şimdiye kadar, tarih boyunca nice milletler, toplu olarak veya kısmen massedilip gitmişlerdir. Bunların içinde hiç iz bırakmadan mevcudiyetleri kaybolanlar vardır. Ren havzası Almanlarının çoğunluğu Almanlaşmış Seltlerdir. Bunlar menşelerini tanımak istemiyorlar. Selt kalsalardı, bugün durumları daha mı iyi olacaktı?

Ayrıca, kuvvetli olup ta, zayıf bir milleti massetmeyi bilen bir millet, massedeceği millete tatlılıkla muamele eder, sempatik davranır, onu kendinden ayırdetmez. Bu şartlar altında, fertlerin menfaatleri yanında, cemaatin de menfaatleri daha iyi korunur. Kuvvetlerin içinde kaynayıp gitmiş zayıfların durumu her zaman daha iyi olmuştur. Bunun için şiddet kullanılmaması kâfidir.

Esasen, değişik tarzda, milletlerin massedilmesi bir devr-i daimîdir; bu sosyal bir olay olup, aralıksız devam eder.

Ama, Türkiye'deki Kürtlerin hâli bu değildir. Burada mevzuubahis olan şey massetme veya kaynaştırma işlemi değil, sadece aynı ırktan iki kavmin birleşmesidir.

Bir de, sadece dilin, bir milleti teşkil etmeye yeteceğini sananlar vardı. Unutuluyordu ki, Max Hildebert Boehm'in izah ettiği gibi, bir millet birliği meydana getirmek için, bunun dile, ırka, memleket manzarasına, geleneğe, mukadderat ve muhite aileye ve inanışa istinat etmesi şarttır.

İşte, bu muhtelif unsurların birbirlerinin üzerine yaptıkları tesirin ahenk ve müvazenesinden bir "millet" doğar. Deutschtum müdürü M. H. Boehm, dilin en evvel ve en son gelen bir unsur olduğunu ilâve etmektedir. Dil birçok imkânlar sağladığı gibi, bir o kadar da tehlikeler doğurmaktadır. (Son mag die Sprache zwar das ersteund lezte sein-in ihren ungeheuren Moeglichkeiten liegen aber auch ungeheuren Gefahren.)

***

Daha önceki satırlarda, tedrisatın Kürt dilinde yapılmasının, birkaç yıl öncesine kadar bir ideal olarak benimsendiğini söylemiştim.

Mütarekeden beri, Irak'ta Süleymaniye'de, 8 seneden beri de, bu ülkedeki Kürtçe konuşan sancaklarda, tedrisat dili Kürtçedir. Bu tarz öğretim ve eğitimden elde edilen neticeler ise kat'î olarak bir hiç mesabesindedir.

Okul öğretmenlerinin mükemmel, okul kitaplarının kusursuz, öğretim kadrosunun takdire değer şevki ile desteklenen hükûmetin hüsnüniyetinin

de tam olduğunu farz edelim; iyi ama, bu okullardan mezun olanlar, okul tedrisi bitince ne okuyacaklar? Hiç. Bugüne kadar, okul kitaplarının dışında, ancak 12 kadar broşür ve kitap neşredilmiştir. İtiraf edelim ki, bu kitap ve broşürler ise aslâ amelî bir değer ifade etmemektedir.

İlkokullardan mezun olan bu zavallılara, daha sonraları da okunacak eserler temin etme ümidi yoktur. Bu hâle göre, kültürde de ilerleme yok demektir.

***

Bu durumda, medeniyet sahasında çok geri kalmış bir kavim olarak Kürtler, çocuklarını okutamamak suretiyle uğradıkları kaybı, zamanın en mübrem ihtiyaçlarına bile kâfi gelmeyen bir dil ve bir kütüphane ile nasıl telâfi edebilirler? Bugünden başlamak suretiyle, bir asırlık bir zaman süresi içinde, en iyi şartlar altında gelişecek bir Kürt dili bile, kültürlü devletlerin seviyesine ulaşmaya yeterli olmayacaktır.

Bazı memleketlerde, özel sahada ihtisaslaşanları devamlı bir şekilde fikren besleyebilmek için, ihtisas okullarında, öğretimin yaşayan dillerden biriyle yapılması bile düşünülmektedir.

***

Milletler havaları fetheder ve okyanusları aşıp Mareşal Balbo gibi şan ve şeref kazanırlarken, bizler ise köklerimize bağlanıp karanlıkta yaşamaya uğraşıyoruz.

Kürt halkı, iyi bir miras olarak hiçbir şey bırakmamış olan geçmiş nesilleri tarafından idare edilmeyi tercih eder görünmektedir. Aksine olarak, gelecek nesiller ile yaşama mücadelesi vermek, hiç şüphesiz daha doğrudur.

Gövdesi toprak hizasından biraz yukarda kesilen ve gövde etrafında çıkan cılız dalcıklar ile yaşamaya çalışan bir ağacın artık hiçbir değeri kalmayacağından, bu ağaç kökünden çıkarılmaya ve ortadan kaldırılmaya müstahak olur. Hâlbuki, üzerinde kuvvetli dalları olan, yekpare yeşil yapraklarla kaplı dalcıkları bulunan, mevsimlere göre, ötesinde berisinde güzel çiçekler veya nefis meyvalarla rengârenk bezenmiş gövdeye sahip bir ağaç, sahibinin, hatta yabancıların özel bir ihtimamına mazhar olur. Eğer şiddetli bir soğuk veya başka bir sebeple bu gövde kurursa, onunla ilgili kimseler kederlere gark olur ve en yakın ilgililerin gözyaşları sanki ağacın yeniden canlanması için akar gibidir. Hâlbuki kalan kök sadece oduncunun işine yarar.

Bilindiği gibi, nebatların normal biyolojisinin aksine, gece ve gündüz havadaki oksijeni emen, aralıksız karbonik asit neşreden ve zehirli meyva-

lar veren, görünürde hoş bir ağacın akıbeti, tereddütsüz, kesilmektir. Ama üzüntümüzü tevlid edecek kadar garip olan şey, bu cins ağaca karşı ilgi duyan eskilerin, zehirlenme tehlikesine maruz kalmamak için, onun yerde yatan gövdesine yaklaşmaktan korkmalarıdır. Milletlerin hayatı, bazı yönleriyle, böyle bir ağacın hayatına benzemektedir.

***

Öte yandan, Lâtin alfabesine dayanan Türk harflerinin kabulü, maarifin en seri bir şekilde yapılması ve bütün Türkiye çapında yayılmasını intaç eden âmillerden biri oldu. Gece okullarının açılmasıyla sürdürülen muhteşem kampanya da, memleketteki okuma-yazma bilmeyenlerin sayısını hatırı sayılır nispette azalttı.

Bütün bu temel reform ve ulaşılmak istenen hedef bize, öğretimde Kürt dilinin kullanılmasını temelli olarak unutturdu. Netice ümit edildiği gibi oldu. Kürk halkı da kültürden nasibini alıyordu. Zaten bütün mücadelelerimizin, didinmelerimizin tek bir hedefi vardı: Kürt'ü cehaletten ve fakirlikten kurtarmak.

Bu modern metotlarla tahsil ve terbiye gören halk mutlaka zenginleşecektir.

Namuslu insanlar olarak itiraf edelim ki, bu aşikâr olaylar karşısında, bizim Kürt halkının kendi diliyle eğitmek zarureti hususundaki inancımız artık iflâs etmiştir. Netice olarak, bu konudaki halk akidesi iflâs edince, ihyası da düşünülemez.

***

Evvelâ Türkiye'deki Kürtlerin kaderini ele alacağım. Bunu da aşağıda arzedeceğim iki sebebe müsteniden yapacağım:

1- Türkiye Cumhuriyeti, Yunan azınlığının kaderini, takdire değer bir hikmet ve basiret politikası ile düzene koymasını bilen tek Devlet'tir. Yunanistan'daki Türk halkının, Türkiye'deki Yunan halkının mübadelesi hiç şüphe yok ki zor olmuştur; ama bir kere yerleştikten ve kendine geldikten sonra, insanın kendi evinde, yurdunda bulunmasının sayılamıyacak avantajları olacaktır. Daha şimdiden, Türk ve Yunan hükûmetleri, bu cesur, fakat yerinde politikalarının faydalarını görmeye başlamışlardır.

2- Kürtler, diğer yerlere nazaran Türkiye'de daha kalabalıktır.

Fakat denecektir ki, biz Türkiye'de böyle sözde bir azınlık bilmiyoruz. Burada bir Kürt azınlığı mevzuubahis edilemez. Her vesileyle, Türk Devlet adamları, açıkça ve yüksek sesle; "Kürt unsuru, Türk halkı ile beraber Türkiye'yi idare etmektedir" diye beyanda bulunmaktadır; bu doğrudur,

fakat dört asrı mütecaviz bir zamandan beri rol oynayan Türk-Kürt siyasî birliğinin tek taraflı bir beyanıdır. Kanaatimce, Kürtlerin de, bir ortak olarak, aynı tonla, kendi rızalarıyla, siyasî olduğu kadar millî birliğin vazgeçilemez zaruretini müdrik olarak bunu ilân etmeleri lâzımdır. Dört ay kadar önce, en büyük milletlerden birinin yeniden teşkilâtlanmasından bahsederken büyük devlet adamlarından birinin dediği gibi: "Devletlerin temelini ancak ırk birliği temin edebilir."

***

Kürtler de, Türklerle aynı ırktan olduklarına göre, birleşmekle, yeni Türk milletini teşkil edeceklerdir; bu milletin canlı ruhu, bundan böyle, sadece bir ideal için çarpan kalplere ateş ve canlılık verecektir. Hiçbir kuvvet, "kardeş çocukları" olan bu iki halkın birleşmesini ve kaynaşmasını engellemeyecektir.

Üstelik, "din birliği"nin de yardımıyla, örf ve âdetlerin meczedilmesi, birbirleri arasındaki iktisadî tesanüd, idarî ve adlî müesseselerin aynı oluşu, onları bir kalıpta öylesine şekillendirmiştir ki, bazen birini diğerinden ayırdetmek güç olur. Osmanlı hanedanının saltanatı altındaki halklarımız, nesilden nesile aynı gelenekler altında yaşamış, aynı saadet ve bedbahtlık devrelerini geçirmiş, aynı sevinç, aynı müşterek dertlere maruz kalmış, bilhassa aynı müşterek kültürün tesirini hissetmişlerdir. Hiç şüphe yok ki, silâh arkadaşlığı bu ittifakta başrolü oynar. Türklerin ve Kürtlerin bu devamlı karışımı, onların, millî ruhun müşterek hazinesine, kendilerine has, vasıfları katmalarına imkân verdi; istikbâlde de bu böyle olacaktır.

***

Hakikatte; Türk, Kürt birer isimden başka bir şey ifâde etmezler; bizim âile adımız Turanî'dir.

Aynı ırktan olma hissi ve Turanîlik gururu, onları, kendi canlılıkları içinde, geçmiştekinden çok daha parlak bir hayata, mukadderata götürecektir.

***

Bu iki halkın, iktisadî tesanüt, ırk ve din birliği, müşterek kültür gibi, çeşitli siyasî ve millî birlik faktörleri dışında, çok kuvvetli, kudretli bir faktörleri daha vardır: Bu, Gazi'nin yüksek şahsiyetidir.

Gerçekten, Devlet idaresinin en yüksek kademesinde Gazi Mustafa Kemal gibi bir lidere sahip olmak, bir millet için bir saadet, bir hazinedir. Onun Türkiye'de gerçekleştirdiği reformun nimetlerinin vüsatini hiç kimse inkâr edemez. Bu, onun için aslâ solmayacak ve zamanla da muhteşem vüsatinden hiç kaybetmeyecek büyük bir şereftir.

Her sadık insanın yapacağı gibi, derin bir saygı ve hayranlık hissi içinde, onun büyük eserleri ve gelecek nesillere vaadettiği ümitlerin genişliği önünde, tâzimle eğilirim.

Burada, en kanlı ve utanç verici, olayların müşterek tarihimizi kirlettiği çok yakın tarihin acı hâtıralarını, bundan böyle ifa edecekleri asil görevle bütün millete unutturmanın ve Gazi'nin yüksek idâresinde, yeni Türk Milleti'nin ateşîn ruhundan ilham alarak Cumhuriyetlerinin "refahı" için, memleketlerini yeniden teşkilâtlandırmanın şuuruna varan güzide Türk münevverlerine heyecanlı bir çağrıda bulunmayı fazladan sayarım.

İşte, bu samimî düşüncelerin ışığı altında, bir art düşünceden uzak ve taraf tutmadan, kan kardeşim olan Türkiye Kürtlerini, şöhretli liderleri Mustafa Kemal'in pek mahirane bir şekilde çizdiği yola, dâvet ediyor ve maddî refah bulacakları bu yolu takiple görevlendiriyorum.

Türkiye'nin kaderini tayin eden adamın, liderin "çizdiği yol"dan şunu kastediyorum: Geçmiş ile mutlak olarak alâkayı kesmek, milleti aynı düşünce ve zihniyet içinde kaynaştıracak olan tek bir ideal beslemek, memleketi yeniden teşkilâtlandırmak, çağdaş ilimlerin yeni gelişmelerinden milleti zenginleştirmek ve bu suretle, yeni Türkiye'yi, "kültürce ilerlemiş devletler" gurubuna sokmak.

Sanıyorum ki, bu kısa maruzatımla, beni, kendilerinin Kürt milliyetçiliğini alevlendirdikten sonra Türkiye'yi terk etmekle itham eden hemşerilerime karşı da vazifemi ifa etmiş oldum.

***

Temenni ederim ki, bu tezimi okuyanlar da, millî hayattaki daimî gerçeklerin mevcudiyetini unutmayarak, onun her türlü gizli maksattan uzak olarak hazırlandığını kabul ederler. Bu şartlar içinde, eminim ki, fikirlerinde en sebatlı olanlar bile, tezimde, kendilerini daha müsamahakâr olmaya sevkedecek hazzı bulacaklardır.

Türkiye dışında kalan Kürtlere gelince, mutad açık sözlülüğümle diyeceğim ki, onların yapacakları şey, bağlı oldukları devleti teşkil eden kuruluş unsurlarıyla çok iyi bir anlaşma içinde yaşamak, hükûmetlerine hiçbir surette güçlük çıkarmayıp, bilâkis memleketlerinin iktisadî ve kültürel kalkınması için bütün hüsnüniyet ve yardımlarını esirgememektir.

İşte Kürt Meselesi'nin halli için bulabileceğimiz en iyi en devamlı çare budur.

Ümid ederim ki, ilgili milletler de, yakın bir gelecekte, bu hâl çaresinin meyvalarını alacaklardır.

Ben de hudutların ötesinde, benden uzak eski hemşerilerim için, Türkiye'nin iktisadî ve siyasî refah yolundaki verimli yükselişinde en iyi bir geleceği temaşa ederken, siyasî hayata veda ediyorum.

(1933)

Dr. Şükrü Mehmet Sekban

Paris

5. Ziya Gökalp'in Makalesi

Öcalan, Ziya Gökalp'in 1922'de yazdığına "tamamen" katıldığını söylemişti. Ünlü Türkçü Ziya Gökalp (1976 – 1924) Türk fikir hayatının başta gelen isimlerindendir. Malta sürgününden döndükten sonra Diyarbakır'da Küçük Mecmua'yı çıkardı. Haftalık "İlmî, edebî, siyasî, iktisadî" bir dergidir. Derginin üzerindeki tarih: Hicrî: 10 Şevval 1340, Rumî: 5 Haziran 1338. Bu tarih, Milâdî 5 Haziran 1922'ye tekabül etmektedir.

Duruşmalara sanık avukatlarının savunma için mehil istemeleri üzerine 15 gün ara verilmişti. Bu arada Van Valiliği Yüzüncüyıl Üniversitesi Sosyoloji Bölümü ile işbirliği yaparak "Doğu ve Güneydoğu'nun Toplumsal Tarihi" adlı bir sempozyum düzenlemişti. Meseleyi İmralı ile bağlantılı gördüğüm için Doç. Dr. Ahmet Bilgili, Yard. Doç. Dr. Emin Yaşar Demirci ve araştırma görevlisi Celil Güngör arkadaşlarımın davetine icabet ederek bu sempozyuma katıldım. Henüz Ziya Gökalp'in makalelerinin toplandığı kitapların tamamını taramaya fırsat bulamamıştım. Değer verdiğim yazarlar Adnan Tekşen ve Mustafa Everdi, Urartu Otelinde bir kahvaltı sohbeti sırasında, bu makalesinin nerede çıktığını bana haber verdiler. Mustafa Everdi, makalenin künyesini elime tutuşturdu!

İstanbul'a dönünce Belediye Kütüphanesinde, Ziya Gökalp'in Malta dönüşünde Diyarbakır'da çıkarmaya başladığı Küçük Mecmua'nın koleksiyonuna göz attım.

Gökalp'in makalesinin daha sonra gördüğüm yeni yayınlarında bazı kelimeler değiştirilmiştir. Ben asıl metinden çeviriyorum. Yalnız bazı kelimelerin yazılışlarını şimdiki imlâya göre verdim. Bu kelimeler şunlardır: Kürd: Kürt; mensub: mensup; hudud: hudut; yahud: yahut; ferd: fert; derd: dert, isnad: isnat; icab: icap; tehdid: tehdit; fesad: fesat; sebeb: sebep; kalb: kalp; vücud: vücut; evlâd: evlât.

TÜRKLERLE KÜRTLER

Millî Misak'ımız bize etnografik bir hudut çiziyor. Bu hududun içine alınan yerler nereleridir? İki milletin yani Türklerle Kürtlerin sakin oldukları yerler, millî programımız, yeni arazimizin haricinde nasıl hiçbir Türk köyünün kalmasına rıza göstermiyorsa, hiçbir Kürt aşiretinin yahut köyünün buradaki Kürt milletinden ayrı düşmesine de razı olamaz. Bundan dolayıdır ki, Musul'da, Bağdat'ta Kürtlerle yahut Türklerle meskûn ne kadar sancaklarla kazalar varsa hepsini anavatana kavuşturmak, vatanî vazifelerimizin en mühimlerindendir. Bugün anavatandan uzak düşmüş bir "Kürt Irak'ı" ile bir "Türk Irak'ı" var: Bunlar Anadolu içtimaî uzviyetinin koparılması mümkün olmayan canlı uzuvlarıdır.

Millî Misak'ımız Türklerle Kürtlere aynı kıymeti, aynı ehemmiyeti vermesi gösteriyor ki, bu iki millet arasındaki vefa bağları, sadakat rabıtaları her türlü tasavvurun fevkinde bir samimîliğe mâliktir. Filhakika, Meşrutiyet'ten beri devletimizin Kürtler yüzünden hiçbir rahatsızlığa uğramadı. Zira aşiret kavgalarından zarar gören yalnız aşiretlerdir. Bu kavgalar zannolunduğu gibi, ne hükûmete karşı isyan, ne de ahaliye karşı şekâvet mahiyetinde değildir. Balkan Harbi gibi, Mütareke zamanları gibi en felâketli günlerimizde, bize dostluk elini uzatan, bizimle samimî dert ortaklığı eden bu vefalı millet değil miydi? Bugünkü istiklâl mücahedesine de bütün heyetiyle iştirak edip, Türklerle beraber "Hep yahut hiç!" diyen bu sadakatli millet değil midir? Türk nasıl olur da bu kadar samimî bir kardeşin, bu kadar hukukperver bir arkadaşın emsalsiz vefakârlıklarını, sayısız fedakârlıklarını unutabilir?

Vâkıa Kürt bu sadakat yolunda yürümekle, aynı zamanda kendi varlığını, kendi harsını, kendi istiklâlini de muhafaza etmiş oldu. Mübarek yurdu başka ülkeler gibi düşmanların murdar ayakları altında çiğnetmedi. Burası da doğru olmakla beraber, bu neticeyi Kürt'ün civanmerdâne sadakatine atfetmeyip de yalnız, âkilâne ihtiyatkârlığına isnat etmek hiçbir vechile reva değildir. Tarih gösteriyor ki, muvaffakiyet daima doğruluğun mükâfatıdır. Kürt zeki olduğu kadar, doğru imanlı, dürüst ve vicdanlıdır da. Bunu ispat için yalnız şu on seneyi değil, on asırlık müşterek mazimizi hatırlamamız icap eder. Bundan on asır mukaddem, bugünkü Yunanlılarla, İngilizlerin, Fransızların dedeleri, "Ehl-i Salîb" sürüleri şeklinde İslâm ülkelerine akın etmeye başladılar. Bunları İslâm yurdundan kovmak için el ele veren hangi milletler, hangi hükümdarlar oldu? Türklerle Kürtlerin o zamanki müşterek cihadı hiç unutulabilir mi? Kara Boğalar, Alparslanlar, Kılıçarslanlar, Nureddin-i Şehîdler, bu cihadda ne kadar uğraştılarsa Salâhaddin-i Eyyübîler de o derecede çalışmadılar mı? O asırlar-

da vatan, haricî tehlikeye maruz olduğu kadar, din de dahilî muhataralarla tehdit ediliyordu. Türkler, "Babekiyye" "Batiniyye" gibi ilhadları ortadan kaldırmaya çalıştıkları sırada Salâhaddin-i Eyyübîler de Mısır'da Fatimiye Rafiziliğine nihayet vermedi mi? Daha sonraları, "Safeviyye" kızılbaşlığı zuhur edince, bu bid'ate de beraberce mâni olmak için, bütün Kürt beyleri –Bitlisli Molla İdris'i elçi yaparak- ihtiyarlarıyla, arzularıyla Sultan Selim'e bey'at etmediler mi?

İşte, bu tarihî misaller gösteriyor ki, Türklerle Kürtler, muazzez vatanımızı düşmandan, mukaddes dinimizi fesattan esirgemek için, daima birlikte cihada atılmış iki dost millettir. Türkler nasıl daima dinî, ahlâkî mefkûreler için çalışmışlarsa, Kürtlerin de rehberleri her zaman iman ile vicdan olmuştur. Bu iki millet, bin seneden beri aynı toprakta, aynı mefkûreler için, el ele vererek mücahede eylemişlerdir. Bu hakikati kim inkâr edebilir?

Türklerle Kürtlerin içleri birbirine benzediği gibi, dışları da benzer. Türk yahut Kürt milletine mensup bir adamı gördüğünüz zaman, bunun Kürt mü, yoksa Türk mü olduğunu simasından tanıyamazsınız. Hâlbuki başka milletlerden bazılarına mensup fertlerin ilk bakışta hangi kavimden olduklarını, simalarından pek kolay anlayabilirsiniz. Simaların biri birine benzemesi, yek diğerine karşı kan kaynaması için başlıca sebeptir. Kendimize benzeyen bir çehre, kendimize benzeyen bir ruh demek değil midir? Karşılıklı bir itimadın doğması için, kalplerdeki mefkûrelerin müşterek olması kâfî değildir, simaların da aynı enmûzece mensup bulunması lâzımdır. Tabiatın saf evlâtları olan geyikler, kuşlar, balıklar da kendi nevilerinden olanlarla olmayanları yalnız şekillerinden tanımıyorlar mı?

Kürtlerin medeniyetçe bir kusuru varsa, bazı kısımlarının hâlâ aşiret hâlinde kalmasıdır. Fakat, Türklerden de henüz aşiret hayatı yaşayanlar yok mudur? Gerek Kürtlerin, gerek Türkmenlerin aşiret şeklinden henüz kurtulamamaları, "çöl" ile temasta bulunmalarının neticesidir. Çölde daima seferber hâlinde aşiretler bulundukça, onlara komşu bulunan ahalilerin de göçebe ve silâhlı bir hâlde kalmaları zarurîdir. Zira başka suretle ırzlarını, hayatlarını, servetlerini koruyamazlar.

Kürtlerle Türklerin aşiret hayatından kurtarılması, yalnız bir suretle kabil olabilirdi: O da çöldeki aşiretlerle bunların arasında Çin Seddi gibi bir duvar yapmaktı. Fakat, evvelce imkânsız olan bu iş, şimdi kendiliğinden mümkün bir hâle girdi. Her felâketten bazen iyi bir netice de çıkabilir. Çölün birçok mamûrelerle beraber elimizden çıkması büyük bir felâkettir. Hususiyle Arap milleti gibi bir din kardeşinden -velev muvakkaten olsun- ayrı düşmemize ne kadar esef etsek azdır. Fakat çöl, ile vatanımız arasında askerî bir hududun vücut bulması, aşiretlerin hazarîliğe geçmesine çok faideli olacaktır. Zira askerî bir hudut canlı bir seddir ki Çin'in meşhur du-

varından daha ziyade mukavemetlidir. Gerek El-Cezire'de, gerek Irak'ta, çöl ile Kürtler ve Türkmenler arasında blok havzalar yapılacak olursa, az zamanda bütün aşiretler kendiliğinden hazarîliği isteyeceklerdir. Zaten Büyük Millet Meclisi de bu aşiretlerin iskânına karar vererek, hükûmeti icrasına memur etmiştir.

Hulâsa, Türklerle Kürtler bin senelik, müşterek din, müşterek tarih, müşterek bir coğrafya neticesi olarak, hem maddî, hem manevî bir sûrette birleşmişlerdir. Bugün ise müşterek düşmanlar, müşterek tehlikeler karşısında bulunuyorlar. Bu tehlikelerden ancak müşterek bir azîm ile kurtulabilirler. O hâlde büyük bir kanaatle diyebiliriz ki bu iki milletin, birbirini sevmesi, her iki taraf için hem dinî, hem siyasî bir farîzadır: Kürtleri sevmeyen bir Türk varsa, Türk değildir; Türkleri sevmeyen bir Kürt varsa, Kürt değildir.

Ziya Gökalp

6. 'Türkeşçi' Öcalan!

Gökalp, Türklerle Kürtlerin birbirinin ayrılmaz parçası olduğunu söylüyor.

Şimdi okuyucularımıza soruyorum:

Makalenin sonunda geçen: *"Kürtleri sevmeyen bir Türk varsa Türk değildir, Türkleri sevmeyen bir Kürt varsa Kürt değildir."* sözünü daha önce en sık kim tekrar ederdi?

Hafızanızı yoklayın...

MHP lideri merhum Alparslan Türkeş değil mi?

Öcalan "Atatürkçü" olduktan sonra Türkeş'le de aynı çizgiye geldi!

7. Ermenilik Tartışması

Yukarıda Avukat Fuat Turgut'un Öcalan'ın babasının Ermeni olup olmadığı ile ilgili sorusunun cevaplandırılmasında Mahkeme Başkanı Mehmet Turgut Okyay ne gibi mahzur gördüğünü anlayamadım. Okyay, gereksiz yere insanlığın öneminden bahsetti. İnsanlığın önemini, Hotanto kabilesinden birine de sorsan Okyay'ın söylediğini söyler! Ama Öcalan'ın babasının Ermeniliği meselesini ancak Öcalan cevaplandırabilir! Okyay,

insanlıktan dem vurup soruyu sordurmamakta beraber, Öcalan ısrarla bu soruya cevap vermek istedi.

O ise önce annesini anlatmaya başladı. Hâlbuki daha önce annesiyle ilgili konuşmuştu. Okyay'ın itirazına rağmen isteydi, babasıyla ilgili de konuşabilirdi. Mahkeme salonunda ne diyeceğini herkes merak etmişti.

Yıllardır Öcalan'ın babasının Ermeni olduğu söylenir. Aslı Ermeni olduğu için ASALA ve Türkiye'nin topraklarında gözü olan Ermenilerle işbirliği yaparak Türkiye'yi bölmek istemektedir, yorumu yapılır.

İlmî dürüstlük için bir olaydan bahsedeceğim... Kameraman arkadaşım Yasin Özer, İHA Genel Müdürü Fevzi Kahraman ve bir başka kişiyle Lübnan'a gider. Fevzi Kahraman Öcalan'la röportaj yapacaktır. (Dönüşte bu röportaj bantlarına İstanbul Yeşilköy Atatürk Hava Limanında polis el koymuş ve röprtaj yayınlanmamıştır.) Öcalan'da önceden randevu alınmıştır. Suriye sınırına yakın Bekaa vadisinde, Barlias kasabasında bir evde buluşulur. Tarih: 21 Aralık 1996, Cumartesi, saat : 10.00. Kameraman arkadaşımın vazifesi, Öcalan'la görüşecek olan Fevzi Kahraman'ı çekmektir. Tabiatıyla bütün konuşmaları da dinlemektedir. Fevzi Kahraman, Öcalan'a babasının Ermeniliği meselesini sorar. Öcalan, babasının Ermeni olmadığını ama kendisinin çok Ermeni dostu bulunduğunu söyler. Mahkemede bahsettiği gibi annesinin Türkmen olduğunu belirtir. Hatta kendisinin Ermeniliğini sık sık dile getiren merhum Alparslan Türkeş için *"Ermenistan lideriyle görüşen tek siyasi lider"* diye konuşur. Yani, beni Ermenilikle suçlayan kişi Ermenilerin dostudur, demek ister.

(Alparslan Türkeş'in Ermenilik meselesinde ısrarla durmasının başka bir sebebi vardır. Bu sebebin dayanakları da bölgenin eski "tahrir defterleri" incelendiği zaman ortaya çıkar. Bu mevzuda merhum Türkeş'e bilgiyi veren Hocamız, belki ileride, meseleyi aydınlığa kavuşturur. Türkeş'in Ermenilerle görüşmesinin ayrıntıları için bkz. *Alparslan Türkeş ve Liderlik* kitabıma.)

Sosyologların ve psikologların, bazı terör olaylarını etnik aidiyete bağlama temayülleri vardır. Kendilerini başka kimlikte görmek isteyenler, hâkim (dominant) kültüre karşı bir tavır içine girerler. Kültür direnç taşır. (Prof. Dr. Esin Küntay, *Mimar Sinan Üniversitesi Endüstri Sosyolojisi Ders Notları.*) O dominant kültüre karşı etnik kültürler de ya kendi kültür özelliklerinden bazılarını dominant kültüre taşıyarak onu deforme etmek isterler ya da o dominat kültürün bazı özelliklerini içlerine alarak kendi kültürlerini ona göre revize ederler. Ancak bu durumda da etnik kültür bir kültür olarak direnç taşıdığı için dominat kültürün bütün özelliklerini içine almaz ve tepkisini kendi içerisinde sürdürür.

Bu "etnik aidiyet" meselesi üzerinde duran ünlü ilim adamları sosyolog Prof. Dr. Orhan Türkdoğan ve sosyal psikoloji üzerinde çalışan Prof. Dr. Vamık Volkan'la (ABD'de) konuşmuştum.

Bu ayrıntıya girmem şunun için:

Avukat Fuat Turgut'un sorusu, daha sonraları bazı yazarlar tarafından tenkit edildi. Burada Öcalan için kendisini anlatma fırsatı doğmuşken, Mahkeme Başkanı Mehmet Turgut Okyay'ın müdahalesi abestir.

Dışarıdan ahkâm kesenler Okyay'ın bu tavrını alkışlamaktadırlar. Mahkeme salonunda olsalardı, sorunun bir ırkı tezyifle alâkalı olmadığını anlayacaklardı. Türkiye'nin geleceğini ilgilendiren bu önemli duruşmada, her şey söylenmeliydi. Halkın zihninde bir "Ermeni" imajı vardır. "Ermeni" deyince, Türkleri öldüren insanlar akla gelir. Hâlbuki "Ermeni"nin bir insan olduğu, suç işleyenlerin, Türkleri sevmeyenlerin Ermeniler içinde bir grup olacağı düşünülmelidir.

Bunun yanında *"Yalnız insanlık var."* demekle, kimse kimsenin Ermeniliğini de Türklüğünü de örtemez.

***

Dr. Şükrü Mehmet Sekban'ın hayatını verirken, Hoybun Komitesinin Bağdat Şubesi Başkanlığını yaptığından bahsetmiştim.

Bu Hoybun cemiyeti üzerine, *"Yakın Tarihten Günümüze Hükûmetlerin Doğu-Güneydoğu Anadolu Politikaları"* konulu bir doktora tezi hazırlayan Dr. Hüseyin Koca'nın verdiği bilgilere göz atalım. Bu bilgiler, Hoybun'da siyasî Ermeniciler ile siyasî Kürtçülerin birleştiğini ortaya koymaktadır:

"Ruslar ve İngilizler; Türkler'e karşı yapılacak mücadelede Ermeni Hınçak-Taşnak Cemiyet ile Kürtçülük hareketlerinin müşterek yürütülmesiyle böl ve yönet (dived and rule) ilkesinin pek uygun düşeceğinden hareketle faaliyete geçtiler. Bunun için önce, Taşnak ve Hınçak katillerince, sürdürülen Ermeni hareketi, Kürtçülükle birleştirilince kendi davaları için faaliyet gösterecek olan Kürt unsurları aynı zamanda bu sayede eskiden olduğu gibi şimdi de ne kadar kırılır ve ne kadar zayıflarlar ise, Ermeni davasına bir o kadar hizmet etmiş olurlardı. Bunun için Ermeni unsurları, bazı Kürt unsurları kendileri için de bir başarı olacağını düşünerek ikna etmeye çalıştılar. Bu sayede Taşnak Ermeni komitecileri bir taşla iki kuş vurma şanslarının doğduğunu hissettiklerinden İngilizlerin bu teklifini cazip gördüler. 1918 öncesi Ruslar açısından olduğu gibi İngilizler için vasıta, Ermeniler için amaç olan bu teklif bazı Kürt unsurları için bu gün de olduğu gibi alet olmaktan başka bir şey değildi. Özellikle Rus tahriki ile 1918-1919 yıllarına kadar Ermeniler bölgedeki Müslüman hal-

ka düşman olmuşlar, fırsat buldukça bölge halkını katletmişlerdi. Aslında mümkün olması düşünülemeyen bu birlik, Rusların 1917 İhtilâli ile bölgeden çekilmesi ile devreye giren İngiliz ajanlarınca gerçekleştirildi. Söz konusu amaçlarla İngiliz gizli teşkilâtı harekete geçerek bir cemiyet kurulmasına karar verdi ve Kurmanç aşiretlerin gururunu okşayacak bir isim tespit edildi. Kurmanç lehçesindeki Azadi'ye yakın (Serbestlik, bağımsızlık, kurtuluş) 'Benlik' anlamına gelen Hoybon (Hoyobun görülmek, belirmek) kelimesi, Ermeniler için eskiden beri Ermeni yurdu karşılığı olarak kullanılan Hoypun kelimesindeki isim benzerliğinden faydalanıldı ve her iki tarafın da benimsemesi açısından yeni kurulan cemiyete 'Hoybun' ismi verildi.

Bu suretle, temeli suikastçı, sabotajcı katil ve sosyalist öğretide yetiştirilmiş İslâm düşmanı Hınçak ve Taşnakların, bölgedeki unsurları, savaşçıları kandırılmış ve cahil bazı kurmanç aşiret reisleri ve subayları, mimarı ve finans kaynakları da kapitalist İngiliz gizli servisi elemanları idi. Cemiyet ilk toplantısını Irak'ta yaptı. Kurucularından Leon (Yahudi), Emirizyan, Sultanyan, Ariş (Muş'lu) adlı Ermenilerle, Şeyh Said'in Fehmi Abdulkarim Şalul (Süleymaniye'li top. Yzb.) gibi şahsî menfaat düşkünü şahıslar, Türk İslâm düşmanlarının yardımı ile Bağdat'ta Emirizyan'ın Londra otelinde bir araya geldiler." (Dr. Mahmut Rışvanoğlu ve Dr. Yaşar Kalafat'ın çalışmalarından naklen: Dr. Hüseyin Koca, *Yakın Tarihten Günümüze Hükûmetlerin Doğu-Güneydoğu Anadolu Politikaları – Umumi Mafettişliklerden Olağanüstü Hâl Bölge Valiliğine*, 1999, s. 253-254.)

8. Ermenilik ve Hümanistlik

Şahsî fikrimle ilgili bir noktayı açıklamayı zarurî görüyorum: Türkiye'de Ermenilik meselesi açılınca, bazı çevrelerin aşırı hümanistliği hemen öne çıkıyor. Kitapta Öcalan'a Ermenilik sorusundan hareketle bu mesele üzerinde fazla durdum. Asla Ermenilere karşı peşin fikrim yoktur. Zamanında Türkiye'den göçürtülmüş Ermeniler hakkında tarihî uzantıları da olabilecek röportajlar yapmayı çok arzu ederim. Planladığım ve şartları hazırladığım, üstelik bir defasında Ermenistan'a davetli olduğum hâlde zaman darlığından henüz yapamadım. Nitekim, Yunanistan'a giderek Türkiye'den göçürtülmüş Rumlar üzerine röportajlar yayınladım (Bkz. *Aynaroz Papazı* kitabıma). Burada konuya fazla yer verişimiz meselenin tarihe yanlış intikal etmemesi içindir.

Fuat Turgut'un sorusu üzerine yazılanlar Türkiye'de "zihniyet kalıplaşması"nın tipik örnekleridir. Bunun için, üç yazarın (Toktamış Ateş, Etyen Mahcupyan ve Baskın Oran) düşüncelerini kitabımıza alacağız. Yu-

karında anlattığım hâdise ile bu yazıların yazılma maksatları arasında ne gibi bağlantı olduğunu siz göreceksiniz.

9. Ermenilik Meselesi Üzerine Yazılanlar

Atatürk Ulusçuluğu ve Ermeni Olmak...

Toktamış Ateş

(*Cumhuriyet*, 8 Haziran 1999)

İmralı'daki duruşmalar sürdükçe, yüreğim hep ağzımda olacak. "Acaba ciddî bir hata yapar mıyız?" korkusundan bir türlü kurtulamayacağım. Zira, zaman zaman işin ucunu kaçırıyoruz gibime geliyor.

Öcalan davası, bir "ceza davası" değil, "siyasal bir dava" dır. Nasıl ceza davası olabilir ki? Binlerce kamu görevlisinin ve on binlerce masum insanın şehit olmasından ve ölümünden sorumlu bir örgüt liderinin "suçu" , zaten "sabittir" . Yapılan duruşma, bu suçun "uluslararası düzeyde" "teşhir edilmesi" ve Türkiye'nin "uygar" bir devlet olduğunun kanıtlanması amacına yöneliktir ya da yönelik olmak zorundadır.

Fakat "müdahil avukatlarının" ve kimi "mağdurların" bazı davranışları, beni müthiş ürkütüyor. O insanların oradaki varlıkları; biraz yukarda değindiğim gibi, olayı "teşhir" içindir. Müdahil avukatının duruşma salonunda slogan atması, nerede görülmüştür? Bu tür sorumsuz davranışlar, bizi "yüzde bir milyon haklı olduğumuz" davamızda zora sokmaz mı? Tüm dünyanın gözü üzerimizde. "Şu adamlar bir hata yapsalar da üzerlerine çöksek" diyorlar.

Zaten duruşma öncesinde yeterince hata yaptık. Avukatların üzerine saldırmak, bindikleri arabaları tekmelemek, bu işleri yapanlara ne kazandırdı acaba? Bu türden görüntüler, duruşmaların "sağlığı" açısından kuşku uyandırmaz mıydı?

Her zaman "medya" yı suçlamak da doğru değil ama, bizim medya bu kez de yanlış yaptı. Toplumu fazla gerdi. İstanbul'da ve Anadolu'da nerede bir konuşma yapsam, bana ilk sorulan soru, "Hocam bu dava ne olacak" sorusu oluyor. Çok zor bir soru bu...

Öcalan'ın idama mahkûm olmaması düşünülemez. Fakat idam edilmesi de çok zor. Peki şimdi ne yapacağız?

Kamuoyu kararını verdi ve idam hükmünü onayladı. Hükûmet ortaklarından birinin yan kuruluşu olan Ülkü Ocakları, İstanbul sokaklarını afişlerle donattı bile. Hükümetin büyük ortağı, idama karşı olduğunu açıklıyor ama, bu konuda seslerini çıkartabileceklerini sanmıyorum. Zira toplum koşullandırıldı. Bakalım bu işin içinden nasıl çıkacağız.

Son duruşmada; Öcalan'ın "Atatürk milliyetçisi" olduğunu açıklaması, daha doğrusu, Atatürk'ün dile getirdiği biçimde "etnik ve ırksal kökenlerden bağımsız" bir ulusçuluk anlayışına sahip olduğunu dile getirmesi, ilginç gelişmelere yol açtı.

İslâm şeriatçısı kimi gazeteler, "Öcalan da Atatürkçü" gibisinden başlıklar atarak, akılları sıra Atatürkçülüğe çamur atmaya çalıştılar. Bunlardan birkaçı beni de arayarak, Öcalan'ın söyledikleri hakkında düşüncemi sordular. Tümüne aynı yanıtı verdim, "Söyleyen kişi yanlış ama söyledikleri doğru" dedim.

Öcalan oyununu iyi oynuyor. Salonu bazen şaşırtarak, bazen sinirlendirerek, "mesajını" aktarmaya çalışıyor. Aynı zamanda üstü kapalı tehditler savurmaktan da geri kalmıyor. "Geçmişi unutalım, el ele verelim ve daha fazla kan dökülmesini engelleyelim" diyor.

Bu sözde "barışçı" tutum karşısında, bizim hiç sinirlenmememiz gerek. Yapılması gereken şey, buna benzer mesajların daha önce de verildiği ve gene kendileri tarafından ihlal edildiğini dünyaya ispat etmek. Bunun o kadar çok örneği var ki...

Eğer dünya kamuoyuna; Öcalan "güvercin" , Türkiye "şahin" imajını verirlerse, inanın çok zorlanırız. Bu nedenle "müdahil avukatlarını" ve "mağdurlarımızı" denetlemek zorundayız. Aslında, o mağdurlar yüreğimi dağlıyor, içim eziliyor. Fakat korkarım yüreğimize taş basmak zorundayız...

Bu arada münasebetsiz bir avukat, Öcalan'ın "Ermeni olup olmadığını" sormuş. Duruşmanın yargıcı; çok isabetli bir biçimde, böyle bir soru sorulamayacağını bildirerek, avukatı yerine oturtmuş.

Ne biçim bir zihniyettir bu? Bu ülkede yaşayan tüm vatandaşlarımız, hangi kökenden gelirlerse gelsinler, "eşittirler" ve "birinci sınıf vatandaş"tırlar. Öcalan, Ermeni kökenli olsa ne olur, Rum kökenli olsa ne olur, Gürcü kökenli olsa ya da bir başka etnik kökenden gelse ne olur? Başka bir kökenden gelmesi, suçunu mu ağırlaştıracak? Ülkemizde Ermeni kökenli bunca vatandaşımız var. Bir kısmı ülkemize onur kazandırıyor, yüzümüzü ağartıyor. Birilerine yaranmak için, bu vatandaşlarımızı rencide etmenin âlemi var mı?

Öcalan'ın Kürtçe bilmediği hep söylenir. Zaten PKK'nin yazışmalarının da Türkçe olduğunu duyuyorduk. Aslında bu durum, bizim için büyük bir koz. PKK hareketinin "niteliği" hakkında kendi açımızdan çok yararlı sonuçlar çıkartabiliriz. Fakat "Sen Ermeni misin?" gibisinden münasebetsiz bir soru, tüm "kozların" karşı tarafa geçmesine neden olur.

Yukarda da vurguladığım gibi medya, toplumu çok geriyor. Yaraların kabuğunu kaşımanın ve yaraları mızraklamanın "dozunu" , çok iyi ayarlamak zorundayız.

"Sorumlular" , "sorumluluklarını" bilmeli.

Müdahil milliyetçilik

Etyen Mahçupyan

(*Radikal*, 9 Haziran 1999)

Yargılama sistemimizde önemli bir kurum var: Davayı açan mercinin yanında, olayda mağdur duruma düşmüş kişilerin haklarını savunmak üzere müdahil avukatlar da yargılama işleminde taraf olabiliyorlar. Öcalan davasında da şehit ailelerini savunmak üzere bir düzine avukat mevcut. İnsan her şeyden önce bunların iyi avukatlar olmalarını, işlerini iyi yapmalarını bekliyor. Üstelik bu herhangi bir dava değil: Bu avukatlar 3 binden fazla şehit ailesini, yani kamu vicdanını temsilen orada bulunuyor. Dolayısıyla sadece müvekkillerine değil, tüm topluma karşı sorumlular ve dünya karşısında toplumsal vicdanı seslendirdiklerinin bilincinde olmak durumundalar.

Oysa bu avukatların performansları her iki açıdan da içler acısı. Hukuki yönden ele alındığında bir yandan mantık ve ifade fakirliği, öte yandan had ve sınır bilmeme örnekleriyle karşılaşıyoruz. "Sanığın suçunun sabit olduğu konusunda şüphe yoktur, çünkü suçu sabittir" diye konuşan birine avukat denebilir mi? Mahkemede "Şehitler ölmez, vatan bölünmez" veya "Zalimler, vicdansızlar için yaşasın cehennem" diye bağırarak hamasete sığınmak avukatlık mı? Gerçek bir savunmayı beceremeyince Türkiye Cumhuriyeti adına konuşmak ya da yargıçlara övgü yağdırmak gibi savunmanın düzeyini düşüren davranışlara girmek hukuk adamlığı mı?

İşin siyasi yönü daha da vahim: Yargının bağımsızlığı ve üstünlüğü gibi kavramlardan habersiz gözüken bir müdahil avukat yargıca karşı "Kimse bu görevi yerine getirirken bizi sıkıştıramaz, yüksek sesle konuşamaz, haksız olduğumuzu söyleyemez" diyebiliyor. Başka bir tanesi ise sanığa

'fare' diye hitap ettikten sonra, Türkiye'nin insan hakları cenneti olduğunu gösterme çabasına girebiliyor. Anlaşılan o ki bu avukatlar sembolik bir temsil sorumluluğu da taşıdıklarının ve mahkemedeki tutumlarının dünya kamuoyu tarafından öncelikle siyasi açıdan yorumlanacağının bilincinde değiller.

Türkiye'nin iyi avukat sıkıntısı mı var? Türkiye bu yetersizliği taşımak zorunda mı? Herhalde değil, ama görünen o ki bu davanın mudahilliği sonunda hamasi ve düzeysiz bir milliyetçiliğin tekeli altına alınmış ve onların üretebildiği performans da bundan ibaret. Bu davada sadece Öcalan yargılanmıyor. Türkiye'nin önümüzdeki dönemde atacağı her türlü adımın dünya kamuoyundaki meşruiyeti de kazanılmaya çalışılıyor. Ve böylesine hassas bir noktada müdahil avukatlar kendi milliyetçiliklerinin dibinde yatan ırkçı eğilimleri koca bir topluma mal ediyorlar. Bir avukat Öcalan'ın babasının Ermeni olup olmadığının sorulmasını isterken, bir diğeri de sanığa 'Ermeni bozuntusu' diye bağırıyor. Sanki bu dava ve arka planındaki Kürt meselesi bir etnik milliyetçilik konusu değilmiş ve sanki ırkçılık düzeyinde etnik milliyetçilik yapmak son derece meşru bir hakmış gibi müdahil avukatlar kendi ırkçı bakışlarını gözler önüne seriyorlar.

Avukatların ırkçı eğilimlerini zaptedemediği bir mahkeme sürecinde, sanığın etnik milliyetçiliğe oturan terör eylemleri için verilecek hükmün ahlâki meşruluğu korunabilir mi? İlginç bir tecelli olarak Öcalan davası, ayrılıkçı kaba milliyetçiliğin izini süren mahkeme yargıç heyetini, aynı zamanda bu toprağa girmiş olan lanet ırkçılığı da göğüslemek zorunda bırakıyor.

PKK Ermenidir demek, Türkiye'yi bölmektir!

Baskın Oran

(Aydınlık, 13 Haziran 1999)

"Çok dikkat etmek gerekir. Çünkü Milliyetçilik, çoğu durumda, milletin canına okumak anlamına gelir."

Mülkiye'de uluslararası ilişkiler şubesi 3. sınıftaki "Milliyetçilik ve Azınlıklar" dersinde sık sık söylediğim bu cümleyi doğrulamak için verecek bir örnek daha buldum öğrencilerime:

Apo davasındaki müdahil avukatlardan Fuat Turgut'un sorusu!

Fuat Turgut, Öcalan'ın babasının Ermeni olup olmadığının sorulmasını mahkeme başkanından istemiş (Sabah, 4 Haziran 99).

Bu istek, mahkemenin gerçekten değerli başkanı Turgut Okyay tarafından, "İnsanlık kavramı her şeyin üstündedir." denilerek püskürtülmüş.

Sayın avukat bu istihbaratı Apo'nun büyükbabasıyla babaennesinin baş ucunda mum tutarak edinmedi herhâlde. Hakaret olsun diye soruyor. Bu durumda şu saptamalar ortaya çıkmakta:

1- Fuat Turgut, bir soy olarak Ermenilere küfrediyor.

Türk milletini oluşturan Türk, Laz, Kürt, Rum, Musevi, Boşnak, Pomak, Gürcü, Ermeni, Abaza, Çerkez, Arnavut.. say sayabildiğine. Eğer bu unsurlardan herhangi birini üstün ya da aşağılık sayarsan, Türk Milletinin canına okumuş olursun.

2- Fuat Turgut, din olarak Ermenilere küfrediyor.

Oysa, Ermeniler ehli kitap ve ehli kitaba küfretmek Türkiye'de kanunlarca suç sayılmış. Dahası, Fuat Turgut din ayrımcılığı yaparak Türk milletinin canına okuyor.

3- Fuat Turgut, Türk milletini uluslararası hukukta rezil ediyor. Çünkü Ermeniler Lozan'da uluslararası güvence altında haklara sahip kılınmış.

4- Fuat Turgut, Türk milletini Apo davasında rezil ediyor. Çünkü tüm dünya "Aman Türkler bir hata yapsınlar da tepelerine binelim" diye izliyor davayı.

5- Fuat Turgut, Ermeni cemaatimizi hedef gösteriyor. Eğer şu sıralarda bu cemaate bir saldırı olursa, tahrikçisi ve suçlusu kendisidir.

6- Fuat Turgut, Ermenilerimizi Türkiye'den soğutuyor.

Onları Asala'yla bir tutuyor. Bu insanlarımızdan Asala'ya katılan bir tanecik var mı? Olsa, Fuat Turgut gibiler zil takıp oynarlardı.

Ama onlar soğumuyorlar. Durmadan kiliselerinde bu memleketin selameti için dua ediyorlar. Ellerinden bu kadarı geliyor.

***

Bu memlekette ne yazık ki Fuat Turgutlar eksik değil. Bunların öğrenmesi gereken bişey var:

Türkiye'nin özellikle doğusundaki biçok kimsenin (babası değil ama) annesi Ermeni'dir. Çünkü tehcir sırasında yaşı müsait olan kızlar kurtarıldı ve nikahlandı. Bunun İngilizcesine open secret derler; yani herkesin bildiği sır.

Şimdi, bu son cümlemden şu yada bu biçimde haberdar olacak bisürü herif-i nâ şerif kaleme sarılıp yazacak. Ne diyecekler biliyor musunuz, "Ermeni senin anandır!" diyecekler.

Ben de onlara gülümseyeceğim. En büyük çıldırtıcıdır.

***

Bu gibiler son on yılı bilseler, görecekler ki çiğnenmemiş sakızı çiğniyorlar:

OHAL Valisi Ünal Erkan başta olmak üzere yetkililer durup durup demeç verdi: "PKK teröristleri arasında Ermeniler yakalandı." Tabi, sonrası fos çıktı. Tek kanıt yoktu.

Kürt aşiret reislerini devletimiz topladı, TRT-2'ye çıkardı, onlar da "PKK Ermenidir" nakaratını okudu.

Beyazıt Camisi imamı vaaz verdi, aynı şeyi tekrarladı. Sonra cemaat yürüyüşe geçti, Ermeni kilise ve okullarına saldırdı, polis bir felâketi zor önledi.

Dahası, Lozan'ın 40. madde hükmüne rağmen MEB Talim-Terbiye Kurulu azınlık okullarında Ermenice'yi yasakladı (Kasım 1993). Sonra da, tüm aydınlar ayaklanınca, tükürdüğünü yaladı.

Tabi, Türk milletini rezil ettikten sonra...

***

Bunların dayanakları da ne, hatırlıyor musunuz?

Yakalanan bazı PKK'lilerin arasında sünnetsizler de bulunuyormuş. Sanki dünyadaki tek sünnetsizler Ermeniler.

Yani, bunların temel dayanakları, kimi PKK'lilerin pipisi.

Yesin oni nenesi, yesin oni nenesi!

10. Öcalan 'Atatürk milliyetçisi'

Öcalan, artık Sekbancı, Gökalpçi ve -Gökalp'in yukarıda verdiğim ve Alparslan Türkeş'in sık bahsettiği cümleye bakarak- Türkeşçi olduktan sonra, kendisine Türk milliyetçisi denip denemeyeceği elbette sorulacaktı! Avukat Fuat Turgut da diyalektikle neticeye vardı ve Türk milliyetçiliği meselesini sordu.

Öcalan "Türk milliyetçiliği"ne pek yanaşmıyordu ama, Atatürk milliyetçiliği çerçevesinde kültür milliyetçisi olduğunu söylüyordu.

Nedir Atatürk milliyetçiliği ve nedir kültür milliyetçiliği?

11. Atatürk milliyetçiliği tartışmaları

a) 'Milliyetçiler'in Atatürkçülük Üzerine Düşünceleri

Bir tartışmadan yola çıkacağım:

"Türkiye Günlüğü" dergisinin genel yayın müdürü siyaset bilimci Dr. Mustafa Çalık, Sabah gazetesinden Nuriye Akman'ın *"DSP ile MHP'nin milliyetçilik anlayışlarında ben bir fark görmüyorum. Ya siz?"* sorusuna şu cevabı veriyor:

"Aksine, çok esaslı bir fark var: DSP Atatürk milliyetçisi, MHP Türk milliyetçisidir. Atatürk milliyetçiliği diye sunulan şeyin millî veya toplumsal muhtevası dış politika anlayışı hariç-hem bir hayli boş ve hem de bir hayli problemlidir. Atatürk milliyetçiliğinin ideolojik formülasyonu özet olarak şudur: İslâm öncesi Türk tarihi perspektifi+pozitivizm+laisizm+ tanzimatçı dış politika+ bürokratik yönetim geleneği ve bürokratik yönetimin demokratik yönetime vesayeti... Böyle olunca Ziya Gökalp-Mümtaz Turhan-Dündar Taşer-Erol Güngör geleneğinde şekillenen Türk milliyetçiliğinin bu formülasyona indirgenmesi veya hapsedilmesi mümkün mü?

(...) Öncelikle merkezine Orhun Kitabeleri ve Selçuklu-Osmanlı geleneğinin oturduğu bir tarih şuuru+ Türk kültürü+ millet iradesinin bürokratik yönetime tekaddümü yani demokratik yönetimin önceliği... Bir bütün olarak demokrasi talebi. Bilhassa bu son nokta yani millet iradesinin üstünlüğü, milliyetçilik anlayışının, dünyanın her yerinde ve her devirde 'olmazsa olmaz' şartıdır.

(...) Şu anda, resmî siyaset projesi, Atatürk milliyetçiliği ile Türk milliyetçiliğini uzlaştırmayı hedef alıyor. Bu problemli ortaklığın böyle bir uzlaşmaya mı sahne olacağı, yoksa Atatürk milliyetçiliği ile Türk milliyetçiliğinin boy ölçüşmesine mi dönüşeceğini sadece bu iki partinin tercihlerine değil, aynı zamanda devlet cihazının da böyle bir tartışmayı kaldırıp kaldıramayacağına bağlıdır. Söz konusu uzlaşma Türk milliyetçiliği için ideolojik anlamda bir mağlubiyet demektir. Bir başka ifadeyle Türk milliyetçiliğinin, Atatürk milliyetçiliğine yani Kemalizme dönüşmesi olur.

(...) MHP, siyasî istikrar için her türlü politik uzlaşmaya rıza gösterebilir ve göstermelidir de. Ancak Türk milliyetçiliğinin Kemalizm önünde teslim bayrağını çekmesi hiçbir MHP'linin kabul edebileceği bir şey değildir." (*Sabah*, 30 Mayıs 1999.)

***

Bunun üzerine haftalık *Büyük Kurultay* gazetesinde Arslan Bulut, "Atatürk'süz Türk Milliyetçiliği Olmaz" başlığıyla yazdığı yazıda Dr. Mustafa Çalık'ı tenkit etti.

Dr. Çalık da Bulut gibi, *Büyük Kurultay*'da yazıyordu. Dr. Çalık köşesinde Bulut'a cevap verdi:

"'Atatürk'süz Türk Milliyetçiliği Olmaz' ibaresi sadece zihnen, mantıken, fikren ve tarihen fâhiş bir hatâ değil, Türk milletine hak etmediği derecede bühtan olur, millî vicdanı incitir. Şu sebepten: Atatürk'ün Türk milletinin yakın tarihinde olduğu kadar, bu gününde ve uzun geleceğinde de kendini Atatürkçü zanneden bazı zevatın anlayamayacağı kadar büyük ve değerli bir yeri olacağını söylemek başka bir şeydir, ancak Türk vatanı ve Türk milleti olmadığı takdirde olamayacak olan Türk milliyetçiliğine 'Atatürk'süz olmaz nazarıyla bakmak başka birşeydir.

Türk milliyetçiliğinin 'olmazsa olmaz' öznesi Türk Milletinin maddî ve manevî varlığıdır; Atatürk, Fatih Sultan Mehmet, Alparslan, Mete Han veya kim olursa olsun herhangi bir 'fânî' değil, Türk milleti!..

Üstelik, Atatürk'ü tarih sahnesine çıkaran sürecin de üniter – millî devlet fikri ile beraber Cumhuriyet'i hazırlayan sürecin de ideolojik ve politik kılavuzu Türk milliyetçiliğidir. Zübeyde Hanım, meselâ Mustafa Kemal'i doğurmadan ölmüş olsaydı da Türk milliyetçiliği fikir ve aksiyon olarak mevcudiyetini, şu veya bu şekilde devam ettirirdi; fakat, Türk milliyetçiliği fikir ve heyecanı doğmamış olsaydı Mustafa Kemal, belki de millî mücadeleyi kazandıktan sonra, olsa olsa 37. Osmanlı padişahı olurdu, ama devleti üniter-millî bir yapıya dönüştüren ve ilk fırsatta Cumhuriyet'i düşünen 'Atatürk' olmazdı. (...) Gelelim madolyonun öbür yüzüne... Aklı başında, bir parça tarih bilgisi ve vicdan sahibi olan herkes bilir ki, Atatürk sadece millî değil evrensel kriterlere göre bile çok büyük bir adamdır." (*Büyük Kurultay*, 21 Haziran 1999.)

***

İmralı davasında da görüldü ki, Öcalan'ın fikrine ve eylemine karşı çıkanlar Ülkücü kanat ağırlıklıdır. Müdahil avukatların belki yüzde 90'ı geçmişte Ülkücücü Hareketin içinde önemli vazifeler ifa etmiş kişilerdir. Hâlen de siyasî tercihi MHP olanlar çoktur. Böyle olunca "Atatürk milliyetçiliği" meselesinde tartışan Ülkücü iki yazarın görüşünü bu kitaba taşımam manalı olacaktır. İmralı davası bütün encamıyla ortaya konmalı ve yorumlanmalıdır.

Dr. Çalık ve Bulut'un büyük saygı duyduklarını bildiğim Ülkücü ideologlardan merhum Prof. Dr. Erol Güngör (1938-1983)'ün, Öcalan'ın *"Atatürk milliyetçisiyim."* derken hangi noktaya geldiğini anlamak bakımından

bu konuda değerlendirmesi, şaşırtıcı bir örnek olacaktır. Bu örneğin ardından Atatürkçülüğe bir "iman" derecesinde inanan "Ulusalcılar"ın da görüşlerini vereceğim.

Prof. Dr. Erol Güngör'ün yazdıkları:

"Atatürkçülük fikrî, siyasî veya felsefî bir sistem veya ekol olmadığı için bazı Türk münevverleri tarafından hiç ciddiye alınmıyor. Hakikaten bu ad altında hemen herkes kendine göre iyi ve doğru bildiği şeyleri ortaya sürmekte; işin kötüsü, bu suretle hakikatin objektif kriterleri yerine bir insanın şahsını ikâme etmeye çalışmaktadır. Fakat bütün bunlara bakarak Atatürkçülüğü manâsız bir gayretten ibaret saymak hiç doğru olmaz. Atatürkçülük denen şey, elli yıllık genç cumhuriyetin yaşama çabasını temsil ediyor. Solun bir ölüm denemesi olması, sağın da başka konularda bir takım endişeler yaratması Türk devletine şimdilik tek çıkar yol olarak Atatürk milliyetçiliğini bırakmış bulunuyor. Şimdilik diyoruz, çünkü henüz elimizde işlenmiş ve hazırlanmış bir Türk milliyetçiliği görüşü mevcut değildir. Günümüzde ideolojik aşırılıklara engel olmak ve plüralist demokrasinin ayakta kalmasını sağlamak gayretinden başka bir manaya gelmeyen Atatürkçülük bir siyasî tedbirden ibarettir, yani bazılarının Kemalizm adını verdiği ve bir siyasî partinin bayrağını teşkil eden sloganlarla ilgisi yoktur. Bu tedbirlerin başarılı olması elbette Türkiye için hayırlı olurdu, fakat alelacele alınan tedbirlerin veya masa başında icad edilen kurtuluş prensiplerinin ne başarılı, ne de uzun ömürlü olması beklenebilir.

Niçin Türk milliyetçiliği değil de Atatürk milliyetçiliği? Bazan marksistler bile milliyetçi olduklarını söyledikleri için böyle bir karışmanın önüne geçilmek istenmiş olabilir. Zaten Atatürk milliyetçiliği tabiri marksist ihtilâl teşebbüslerine karşı alınan 12 Mart tedbirinden sonra devlet büyükleri tarafından ortaya atılmıştı. Bu arada Atatürk'ün şahsı üzerindeki sevgiden de faydalanarak, böylece millî birliğin korunmasında bir ortak nokta aranmış olabilir. Fakat kanaatımızca şahsî sempatiler ve hissî reaksiyonlar üzerine bir sistem kurmaya imkân yoktur. Bizim milliyetçiliğimizin Türk cemiyetinin geçmişinde ve bugününde derin kökleri vardır; nitekim Atatürk de bu köklü hareketin içinde yetmiş insanlardan biriydi." (Prof. Dr. Erol Güngör, *Türk Kültürü ve Milliyetçilik*, 1975.)

b) 'Ulusalcılar'ın Atatürkçülük Üzerine Düşünceleri

Yukarıda "milliyetçiler"in Atatürk milliyetçiliği meselesine bakışını aldım. Şimdi ise "Ulusalcılar"ın Atatürk milliyetçiliğini nasıl anlardıkları-

nı, ardından Öcalan'ın görüşünü vereceğim. Atatürk milliyetçiliği üzerine, Öcalan'ın çok etkilendiğini söylediği Leslie Lipson'un, Kemalist ideolog Prof. Dr. Suna Kili'nin de tamamen katıldığı görüşlerini de okuyacaksınız. Alıntılar, Prof. Dr. Suna Kili'nin derlediği *"Dünya ve Türkiye Açısından Atatürk"* adlı kitaptandır.

Prof. Dr. Suna Kili: *"İnsanın iki temel özelliği yani hem us ve hem de ahlâksal değerler sahibi olma özelliği kendini en çok demokratik sistemlerde belirginleştirir. Atatürk yaşamı boyunca siyasetin ahlaksal değerlerini vurguladı, ve bir anti-emperyalist olarak insanlığın ortak değerleri üzerinde, dünya uygarlığı üzerinde durdu. Hiçbir zaman totaliter olmadı. İsmini verdiği Türk Devrimi'nin düşün akımı Kemalizm, çağdaşlığı amaçladı. Çağdaşlığı yakalamayı amaç edinen devrim yasaları Türkiye Büyük Millet Meclisi kararları sonucu oluştu. Bazan otokratik kararlar alınabildi. Bu kararlar, çok uzun süredir karanlıkta yaşayan bir ulusu aydınlığa, demokrasiye, insan onuruna yaraşır bir düzeye kavuşturabilmek amacıyla alındı. Ne totaliterlik ve ne de otokrasi amaç edinildi. Ahlak ve erdemin Kemalist politikalarda var olduğunu görüyoruz. Bu bağlamda Leslie Lipson'un söyledikleri Kemalist Türkiye için de geçerlidir: 'Demokratik devletin temel amacı, ahlaksal bir amaçtır. Siyasal etkinlik yoluyla insan uygarlığına katkıda bulunmaktır. Demokratik siyasetin incelenmesinden, yönetimlerin insanlığı daha uygar yapmaya nasıl yardım ettiğini ve kötü yönetimlerin de nasıl vahşileştirip alçaltmaya hizmet ettiğini öğrenebiliriz."* (Prof. Dr. Suna Kili, "Kemalizm ve Çağdaşlaşma", *Dünya ve Türkiye Açısından Atatürk*, 1996.)

Prof. Dr. Ahmet Taner Kışlalı: *"Atatürk'ün kendi el yazısı ile kaleme aldığı 'Medeni Bilgiler' kitabı şu tümce ile başlar: 'Türkiye Cumhuriyeti'ni kuran Türkiye halkına Türk milleti denir.' Bu, yaratılmak istenen ulusun bir 'ırk'a değil, bir 'coğrafya'ya dayatılması demektir. Daha doğrusu da, o coğrafya üzerinde bin yılda oluşmuş bir kültür birlikteliğine dayanması demektir. Ulus kavramı, 1935 yılında resmen şöyle tanımlanıyordu: 'Ulus, birbirine dil, kültür ve ülkü bağı ile bağlanmış yurttaşlardan oluşan, siyasal ve toplumsal bir bütündür.'*

Tito'nun tersine, Atatürk çeşitli etnik kökenden insanların farklılıklarını değil, benzerliklerini kurumlaştırmaya çalışmıştır. Ve Tito sonrası Yugoslavya'nın bugünkü acıklı durumu, Atatürk'ün haklılığını kanıtlamıştır.

Kemalizmin Cumhuriyetçilik ilkesi, bir anlamda demokrasi ile eşdeğerlidir. Atatürk'ün bu konudaki düşünceleri, yanlış anlamaya meydan vermeyecek kadar açıktır: 'Cumhuriyet rejimi demek, demokrasi sistemi ile devlet şekli demektir. Biz cumhuriyeti kurduk, on yaşını doldururken, demok-

rasinin bütün gereklerini sırası geldikçe uygulamaya koymalıdır (...) Millî egemenlik esasına dayalı memleketlerde siyasî partilerin var olması tabiidir." (Prof. Dr. Ahmet Taner Kışlalı, "Kemalist Devrim ve Türk Aydınlanması", *Dünya ve Türkiye Açısından Atatürk*, 1996.)

Prof. Dr. Leslie Lipson: *"...Kemalizmin özünde, o sırada Avrupa'da geçerli olan kimi, ilke, kurum ve değerlerin Türkiye'de benimsetilmesi çabaları yatıyordu.*

Bunların arasında bir tanesi ötekilerden daha can alıcı ve temel olma niteliğiyle göze çarpar: bu da Türk ulusçuluğudur. Kemal'in ülkesiyle ilgili görüşleri, dahası, ülkenin geleceği ile ilgili tüm beklentileri Türk halkının güçlü bir ulusal kimliğe kavuşturulmasına odaklanmıştı. Bunun, devrimin ulaşmaya çalıştığı tüm erekler açısından son kerte önemli olduğunu söylemek hiç de abartılı olmaz.

Öncelikle, Türklerin bir ulus olarak önemi 20'li yılların başlarında yaşanan tarihsel olaylar bağlamında ele alınmalıdır. Bu da, Osmanlı İmparatorluğu'nun ve onun kalıtı olan çoğu şeyin kesinlikle reddedilmesi anlamına geliyordu. Osmanlı İmparatorluğu, Türk olmayan ve sürekli olarak yatıştırılması, yola getirilmesi gereken çok sayıda insana egemen olmayı içeriyordu. Mustafa Kemal, Osmanlı yayılımcılığına gem vurmaya kararlıydı ve bu nedenle de gerek Turancılık gerek Panislamcılık gibi kavramlara karşı çıkıyordu. Türk ulusu, ve yalnızca bu ulus, siyasal ufuklarının sınırlarını belirlemişti. Halka sunduğu demeçlerde ve yaptığı konuşmalarda onun yurttaşlarına ulus olarak seslenmesi kişi üzerinde sürekli olarak çarpıcı bir etki yaratır. Burada Türk halkı ile bir özdeşleştirme durumu ortaya çıkmaktadır; bu neredeyse gizemli bir bütünleşme duygusudur. Türk'ün istemi Atatürk'ün istemi olarak dışa yansır.

Gerek mantıksal gerekse siyasal açıdan, Türk ulusçuluğunun bu güçlü istemi kimi önemli sonuçları da beraberinde getirmiştir. Ulus, kapsamlı, sosyal ve siyasal açıdan eşitliği gerektiren bir kavramdır. Özünde sınıf, din, ve dil gibi farklılıkları aşan, birleştirici bir anlam taşır. Herkesi eşdeğer bir konuma oturtarak aralarındaki bağı perçinler. Bu da devrimin felsefesini oluşturan Altı İlkede düşüncelerin nasıl bir sıralamaya göre dizildiklerini açıkça ortaya koymaktadır: şöyle ki, cumhuriyetçilik, ulusçuluk, halkçılık, devletçilik, laiklik ve devrimcilik. Ulusçuluğu izleyen ilkenin halkçılık olmasının nedenleri açıkça ortadadır. Ulus halkın tümüdür. Halk en büyük yetke kaynağıdır. Halkın gereksinimleri devlet gücünün temelini oluşturur. Devlet halka hizmet vermek için var olur." (Prof. Dr. Leslie Lipson, "Atatürk: Batılı Gözüyle Aydın Bir Devrimci" (Çev. Rita Urgan), *Dünya ve Türkiye Açısından Atatürk*, 1996.)

c) Abdullah Öcalan'ın Atatürkçülük Üzerine Düşünceleri

Abdullah Öcalan Atatürkçü milliyetçiliğini nasıl anlıyor? Savunmasında şunları söylüyor:

"Savunmamın ana özü, çok tekrar içerse de, 'demokratik çözüm' kavramında yoğunlaştırıldı. Daha önceleri sınırlı değindiğim bu yaklaşımı, oldukça açtım. Bunda, tesadüfen elime geçen, Leslie Libson'un 'Demokratik Uygarlık' adlı kitabının da katkısı oldu. Yetmişlerde moda olan, ve uygulandığında sadece, ayrı devlet anlamında yorumlanan 'ulusların kaderlerini tayin hakkı' gerçekten, bu yorumuyla bir çıkmazdı. Kürdistan pratiğinde, sorunu yokuşa sürme yanı ağır basıyordu. Bunu, fiilen belirttiğim tarzda aşmaya çalıştım. Ancak, demokratik çözüm tarzının zenginliği karşısında, ayrı devlet, federasyon, otonomi ve benzeri yaklaşımların bile, geri ve bazen çözümsüzlüğe yol açtığını pratikte görünce; demokratik sistem üzerinde yoğunlaşma, bana çok önemli geldi. Bunda askerî, silâhlı güç yolunun giderek tıkanmasının da büyük payı vardır. Hele, neredeyse hep isyan ve bastırılma yaşanmış bir pratikte, zor ve şiddet içermeyen bir yol, dünya çapında kendini hissettirdiği gibi pratiğimizde de aciliyet arz ediyordu."

(...)

"Birinci Dünya Savaşı sonunda, imparatorluğun dağılışından sonra Cumhuriyetin kuruluşu Mustafa Kemal'in pratik komuta ve gerçekçi siyasî anlayışıyla yakından bağlantılıdır. Felsefi, ideolojik bir derinliği olmazsa da savaşta pişmiş kişiliği, neyin ne kadar gerekli ve nasıl yaşatılabileceğini üstün bir duyarlılık ve hamleci yaklaşımla sezmesi, ve pratik zekasıyla gerekli olan gerçekleşebilecek kadar olan Cumhuriyetti. İngilizleri, Rusya'yı, Almanya'yı gerçekçi değerlendirmesi, dış denge tahlillerinin de isabetli olduğu ve başarı da payının küçümsenemeyeceğini gösterir. Pratik ustalığının çok güçlü, ama derin bir teorik ve siyasî yaşamının olmaması, gerçekten cumhuriyetin daha ileri açılımını özellikle demokratik boyutunu sınırlandırmıştır. Bunda, toplumsal bünyede demokratik akımdan uzaklık, dinsel geriliğin hâkimiyeti, çok sayıda ayaklanmanın saltanat lehine cumhuriyeti tehdit etmesi, erkenden bir otoriter karaktere yol açtı. Otokratik cumhuriyet; daha çok kendini geri çeken ayaklanma endişeleriyle dönemin Sovyet tipi sosyalist otoriter anlayışı ile, faşizmin yükselen totaliter rejimlerinin yoğun etkisi ve hatta baskısı altında olmasının da rolü fazladır. Güçlü demokratik seçenekler azdır. Yine de Mustafa Kemal'in idealinde; özellikle Serbest Fırka denemesiyle demokratik sisteme ilgisi küçümsenemez. Onun, gerek Türk, gerek Kürt toplumu içerisinde ortaya çıkan ayaklanmaları tasfiye ederken, demokrasiye karşıtlıktan ziyade, Cumhuriyete

karşıtlık endişesi hâkim basar. Şiddetin uygulanma düzeyi tartışılabilinir. Ama, cumhuriyetin kuruluş ve korunmasının, başlı başına büyük bir tarihî adım olduğu yaşama gerçeğinden de bellidir. Mustafa Kemal bir demokratik devrim yapmamıştır. Ama, cumhuriyetin kendisinin, ulusal egemenlik anlayışıyla ve üst yapı reformlarıyla, demokratik bir alt yapı yarattığı da önemli ve kesindir. Daha sonra demokrasiye doğru değil de, oligarşiye yönlendirilmesi tutucu yanı ağır basan bir gelişme oldu."

(...)

"Doğal asimilasyon yüzyıllardan beri Kürt-Türk'e çok yakınlaştırmış iken inkâra, zoraki olana gerek yoktu. Kaldı ki resmî dil olarak Türkçenin gelişimi ve kabulü doğaldı. Türkler, Türkiye uluslaşmasının kökeniydi. Buna da itiraz olunamazdı ve doğaldı. Devletin temel kurucu gücü olarak başka türlüde olunamazdı. Herkesin bu uluslaşmada yerini alması Atatürk'ün "Ne Mutlu Türküm" demesinin de tarihî anlamı buydu. En başta Atatürk bunu Osmanlı'nın "Etrak-ı bi-idrak" dediği Türkler için söylüyordu. Nasıl ki herkes çok kökenden gelmesine karşın, ortak İngilizceyle ben "Amerikan ulusundanım" diyorsa ve hatta İsviçre gibi dört ulusal dilli ve kültürlü bir "İsviçre milletindenim" diyorsa, Türkiye'de de ortak bir ulustan bahsetmenin yadırganacak bir yanı da yoktur. Burada ulusal bütünlük tartışılmıyor, tartışılmalıdır. Aynı şey daha fazla ülke ve devlet bütünlüğü için de geçerlidir. Bu hususlar açık olmasına rağmen, sosyolojik ve siyaset bilimi açısından anlamı üzerinde özlüce durulmuyor, şoven, aşırı bir milliyetçilik gerekçesi yapılarak asıl sorun hâline getirilmeye başlanıyor. Atatürk milliyetçiliği ırk, köken milliyetçiliği olmadığı, esasında tarihten süzülen bir kültür ulusçuluğunu esas aldığı hâlde bu ulusçuluktan sapma, karşı bir milliyetçiliğe zemin hazırlıyor."

12. Öcalan: 'Kültür Milliyetçisiyim'

Atatürk milliyetçililiği çizgisine gelen Öcalan, bazı Atatürkçülerle örtüşüyordu! *"Atatürk milliyetçisi"* olduğunu Atatürk'ün ardına sığınmak için söylemediği belli idi! Öcalan kültür milliyetçiliği ile ne kastediyordu?

Ünlü sosyolog Prof. Dr. Orhan Türkdoğan kültür milliyetçiliğini şöyle tarif ediyor:

"Aynı coğrafya üzerinde yaşayan farklı etnik grupların duyguda, düşüncede ve kültürde ortak görüşleri paylaşmasına denir."

Kültür milliyetçiliği kavramına verilecek tek örnek ABD'de farklı ırk-

lardan gelip aynı dil ve bayrak altında toplaşan ve sonradan millî nitelik kazanan yapı değildir şüphesiz. ABD vatandaşlarının paylaşacağı ortak bir ırk menşei yoktu... Bu doğru. Bundan ötürü de Amerikan Milliyetçiliği veya Amerikan toplumculuğu ancak "kültür milliyetçiliği" yahut "millî pragmatizm" başlığı altında incelenebilir.

Kültür milliyetçiliğine verilecek bir diğer örnek de Kanada halkının durumudur. Bilindiği gibi Kanada coğrafyasında iki ayrı dil birden konuşulur. Ayrıca pek çok ABD'li sosyolog, *"Kanada gibi ayrı bir ülkenin varlığının anlamsızlığı"*dan bahseder. Bu görüşe göre Kanada'nın ayrı bir cumhuriyet olarak elde ettiği hiçbir avantajı yoktur. Zira bu ülkede de köklü tarihî miras ya da millî dominant figürlerin varlığından söz edilemez. Üstelik bir inanca göre Kanada, ABD'nin bir eyaleti olsa, menfaatleri kat be kat artacaktır. Oysa Kanada halkı, bir millet olduklarını ve kendi ülke bayraklarının dışında bir bayrağı kabul edemeyeceklerini her fırsatta söyler.

Bilmiyoruz, bu örnek Öcalan'ın anladığı manada, "kültür milliyetçiliği" kavramının sınırları içerisinde yer alır mı? Ancak, sosyolojinin genel geçer kurallarına göre ortadaki fiilî durumun en iyi izah tarzı, "kültür milliyetçiliği"dir.

İngiliz Yeni Solunun önde gelen kuramcılarından Stuart Hall ise İngiltere'de İşçi Partisi lideri Tony Blair'i başbakanlığa taşıyan projesini kaleme aldığı, *"Yeni Zamanlar"* adlı kitabında "kültür toplumculuğu"nu sıklıkla dile getirir. Hall'in "Yeni Sol"u anlattığı eserinde, İngiltere'de hızla gerileyen İşçi Partisini eski İngiltere Başbakanı Thatcher'ı örnek alarak düze çıkardığını itiraf eder ve sağın "milliyetçi-muhafazakâr" ifadesini "kültür toplumculuğu" vasıtasıyla yumuşattığını öne sürer. Kitapta Stuart Hall-David Held imzasını taşıyan "Yurttaşlar ve Yurttaşlık" başlıklı makale (*Yeni Zamanlar*, derl. Stuart Hall ve Martin Jacques, Ayrıntı Yayınları, İstanbul 1995, s. 169-181), kültür milliyetçiliği kavramının nasıl kullanıldığının anlaşılabilmesi zaviyesinden bir örnek teşkil eder.

Şimdi tüm bu verilerin ışığında "kültür milliyetçiliği"ne ve Öcalan'ın konuyu nasıl anladığına baktığımızda, sanığın *"ayrı etnik kökenlerden gelen ancak ortak kültür dokusunu paylaşan bir yapıyı"* mı kastettiği yoksa "etnik milliyetçiliğe" bir kılıf uydurup "provokatif bir soru"yu başarıyla mı geçiştirdiği tereddüdünde kalıyoruz. Bunun iç yüzünü Öcalan'ın ve onun takipçilerinin önümüzdeki vetirede alacakları kararlardan daha net olarak anlayabileceğiz.

XI. BÖLÜM

BEŞİNCİ DURUŞMA

(4 Haziran 1999 Cuma)

1. Duruşmanın Başlangıcı ve Dinleyiciler

Haftanın son duruşmasıydı.

Şehit yakını avukatları: Mehdi Keskin, Zeki Hacıibrahimoğlu, Han Mükremin Türkmen, Cahit Torun, Şevket Can Özbay, Nejdet Küçüktaşkıner, Cengiz Erkoyuncu, Adnan Paksoy, Fethi Yıldız, Hanifi Altaş.

Sanık avukatları: Niyazi Bulgan, Doğan Erbaş, Aydın Oruç, Aysel Tuğluk, Mahmut Şakar, Hatice Korkut, Mükrime Tepe, Kemal Bilgiç, Kenan Sidar, M. Fehim Güneş, Ahmet Avşar, İrfan Dündar.

***

Beşinci duruşmanın dinleyicileri

Yabancılar: Urban Chiristian Ahlin (İsveçli parlamenter), Yılmaz Kerimo (İsveçli parlamenter), Carl Lidbon (Eski İsveç Adalet Bakanı), Sture Bertil Theolin (İstanbul'daki İsveç Başkonsolosu), Peter Haerld (İstanbul'daki Almanya Başkonsolosu), Francois Naueodie (Fransa Büyükelçiliği Başkâtibi), Lord Russel Johnstao (İngiliz parlamenter), Rudolf Bindig (Alman Tüccar), Belgin Dölay (tercüman), Robert Ragnar Spano (İzlandalı hukukçu), Tamara Han (İstanbul ABD Başkan tercümanı), Augusto Recinos (ABD Büyükelçiliği Başkâtibi).

Yerli Medya: Arslan Tekin (*Türkiye*), Fatih Altaylı (*Hürriyet*), Mete Çubukçu (*ATV*), Soner Gürel (*İnter Star*), Uğur Şefkat (*NTV*), Gökhan Kazbek (*Turkish Daily News*), Tolga Şardan (*Milliyet*), Veli Toprak (*Yeni Şafak*), Hülya Ünlü (*Akşam*), Demircan Ülger (AA), Dündar Kale (*TV 8*), Abdurrahman Keskin (*TRT*), Güntaç Aktan (*TRT*).

Yabancı Medya: Andrew Finkel (*CNN*-ABD), Tülin Daloğlu (*BBC*-İngiltere), Selcan Hacaloğlu (*Associated Press*-ABD), Susanne Guesten (*A. France Presse*-Fransa), Amalia Van Gent (*Neue Zürcher* -İsviçre), Eric Biegala (*Le Figaro*-Fransa), Adrina Ferentinos (*Star Cannel*-Yunanistan), Alkiviadis Kourkoulas (*Athens New Agency*-Yunanistan).

***

Mahkeme Başkanı Mehmet Turgut Okyay, bugün de müdahil avukatlara söz vereceğini belirtti.

2. Müdahil Avukatların Görüşleri

İlk sözü Şevket Can Özbay aldı:

"Dünkü duruşmada değerli meslektaşlarımın esas iddialarına aynen katılıyorum. Bir şey söylemek istiyorum... Mahkeme huzurunda durmadan özür dileyen Apo'nun kirli örgütü beni öldürtmeye kalktı. Kirli ellerini Türk hukukçularına uzattı. Benim vadem yetmemiş; ben karşısındayım... O ise cam kafeste!... İdamını istiyorum."

Özbay sonra şehit babası Hüseyin Çelikcan'ın yazdığı şu şiiri okudu:

"Nurdandır toprağı taşı dediler/Cennetin otuz üç yaşıdır dediler/Eğilmez şuheda başı dediler/Çiçek çiçek açarak gittiler/Ufuklara saçılarak gittiler//Bin yıllık çınarın dalları gibi/Soylu arıların balları gibi/Sancağın solmayan alları gibi/Kanlarıyla karışarak gittiler/Bayraklara sarılarak gittiler//Yerde güneş gökte dolunaydılar/Dünyamızdan yıldız yıldız kaydılar/Yurt için ölmeyi şeref saydılar/Hudutlara çizilerek gittiler/Kartal kartal süzülerek gittiler//Rahmet iner akan sular durulur/İmralı'da mahkemeler kurulur/Hainlerden mutlak hesap sorulur/Bu gerçeği bile bile gittiler/Şehit olup güle güle gittiler."

Avukat Hanifi Altaş:

"Sanık Abdullah Öcalan yargılamanın başından beri barış güvercini pozlarına bürünmekte, dışarıda birileri de onu böyle takdim etmeğe kalkış-

maktadır. Ancak, sanık bir yandan bunu yaparken öte yandan, onun yandaşları, hempaları, terör örgütü ve avukatları Türkiye Cumhuriyeti ile olan savaşlarını internet üzerinden sürdürmektedir. İntermette 'www.pkk.org' adını taşıyan sitede, savunma avukatları tarafından Asrın Hukuk Bürosu adı altında yüzlerce sayfalık yayın yapılmaktadır. Bu yayınlarda Türkiye Cumhuriyeti devletine karşı en alçakça iftiralar atılmakta ve en utanmazca küfürler savrulmaktadır.

Sanık avukatlarının isimleri ve adreslerinin bulunduğu bu siteye dünyanın her yerinden saniyelerle ölçülen bir zamanda ulaşılabilmektedir. Şimdi, eğer sanık avukatları orada iddia ettikleri gibi, Türkiye Cumhuriyetini bir hukuk devleti olarak kabul etmiyorlarsa, yapmaları gereken şey öncelikle üzerlerindeki cüppeleri sıyırmaktır; çünkü kendileri bu devletin yasalarına göre avukat olmuşlardır.

Bizim yasalarımıza göre ve özellikle avukatlık yasamıza göre, bir avukat müvekkilinin işine ve davasına ortak olamaz; işine ve davasına ortak olamayacağı gibi, suçuna da ortak olamaz. Sanık avukatlarının yaptıkları müvekkillerinin suçuna ortak olmaktır; o hâlde cübbelerini bıraksınlar ve sanık sandalyesine buyursunlar. Çünkü onların lâyık olduğu yer sanık sandalyesidir; savunma avukatlığı değil! Sanık Abdullah Öcalan ve yandaşları barıştan söz ediyorlar ve böylelikle üstü kapalı veya açık olarak kendilerini taraf yerine koyuyorlar. Öncelikle Abdullah Öcalan bu mahkemede yargılanan birisi olduğunu asla unutmamalıdır. İkincisi, hiçbir devlet isyancılarla pazarlığa oturmaz. Hiçbir devlet kendi varlığını taviz politikalarıyla sürdüremez.

Tarihin ilk çağlarından beri devlet olmanın şekli çok değişmiştir, ancak devlet olmanın esasları değişmemiştir. Meselâ bir devlet bir isyanla karşılaştığında, iki türlü davranışta bulunabilir; ya isyancıların direktiflerine boyun eğer, yahut meydan okumaya yönelir. Birincisi çöküşün ve çözülmenin başlangıcıdır. Devlet olmanın gereği ikincisinde, yani meydan okumadadır.

İzlediğimiz ve duyduğumuz kadarıyla sanık Abdullah Öcalan, bir yandan lütfedip(!) Türkiye'yi tercih ettiğini buyurmuş, sonra da kendisine üç ay mühlet verilir ise dağdakileri indireceğini söylemiş. Abdullah Öcalan hangi sıfatla ve cür'etle bunları söyleyebiliyor? Abdullah Öcalan böylelikle bir yandan da aklı sıra aba altından sopa gösteriyor.

Abdullah Öcalan Türk Devletinin şu anda kendisinden şefaat dilenen birinin himmetine ihtiyacı olmadığını bilmesi gerekir. Öcalan haddini bilmeli ve vatana ihanet suçlamasıyla yargılanan biri olduğunu asla unutmamalıdır. Abdullah Öcalan Ankara'ya Türk Hava Yollarının T.K. 304 sefer

sayılı uçağıyla gelmedi. Abdullah Öcalan'ı Kenya'dan tutup getiren Türk Devleti, ebedî Türk Devleti, Öcalan gibi yüzlercesini de, binlercesini de, yüz binlercesini de, hatta milyonlarcasını da dağlardan kökleriyle birlikte söküp indirmeye muktedirdir!.."

Sanık avukatları Hanifi Altaş'a müdahale ettiler:

"Devlet adına mı konuşuyor?!"

"Hayır! Ben devlet adına değil, kendi adıma konuşuyorum. Benim konuşmalarım yalnızca beni bağlar. Aynı şekilde burada müdahil vekili olarak benden önce söz almış olan meslektaşlarımın görüşleri de yalnızca kendilerini bağlar. Özellikle davanın hukukî mahiyeti dışında kalan hususlardaki bütün sözlü ve yazılı değerlendirmeleri de yalnızca sahiplerini bağlar; beni ve hele devleti hiç bağlamaz. Burası tarihî bir mahkemedir, burada ileri sürülen görüşler ileride devletin resmî görüşleri imiş gibi aleyhimizde değerlendirilebilir, bu sebeple herkes sözlerine ve davranışlarına dikkat etmelidir."

Hanifi Altaş, heyecanlı ve hareketli konuşmuştu. Zaman zaman sanık avukatlarından bahsederken, heceleri vurgulamış ve avukatların oturduğu tarafa bakmıştı. Elindeki Asrın Hukuk Bürosunun internet sitesinden aldığı iki sayfalık çıkışı örnek olarak Mahkeme Başkanlığına sundu.

Avukat Fethi Yıldız:

"Türkiye Türklerin ülkesidir. Bu ülke bize bile dar gelirken, bu ülkenin bir kısmını koparıp Kürt devleti kurmak istiyor. Aba altından sopa gösteriyor. 'Demokratik cumhuriyet' diyerek Bekaa'daki iddiasından vazgeçmemiştir. Bu sebeple indirim sebepleri uygulanamaz. Sanığın idamını istiyorum."

Avukat Adnan Paksoy:

"Daha önceki müdahil arkadaşlarımın esas hakkındaki beyanlarına ve iddialarına aynen katılıyorum. Öcalan'ın cezasının indirimini gerektirecek hiçbir sebep yoktur. Apo rol yapmaktadır. Barış hususundaki görüşlerinde samimî değildir."

3. Gülbeyaz Hanımın Anlattıkları

Mahkeme Başkanı, müdahil avukatlardan başka kimseye söz vermeyeceğini daha önce açıklamıştı. Ancak, bir hanım ısrarla konuşmak istedi. Israrını sürdürürken gözyaşlarını tutamıyordu. *"Sekiz yıldır sustum. İlk defa konuşacağım. Söz istiyorum."* diyordu. Okyay sonunda izin verdi.

Hanımın adı Gülbeyaz Kahraman'dı. Söze *"İstanbul'da PKK'nın özel emir vererek öldürttüğü Başkomiser Osman Kahraman'ın eşiyim."* diye başladı. Zaman zaman ağlayarak konuşan Gülbeyaz Kahraman şunları söyledi:

"Eşim 10 Ekim 1991'de vuruldu. Emniyet teşkilâtının güvenlik basın ve yayından sorumlu kişisiydi. Ölüm kararı PKK tarafından çıkartılmış. Beyimin çalışmalarından ben, PKK'nın asla bir Kürt savunucusu olmadığını biliyorum. Örgüt evlerinde yakalanan dokümanlardan ASALA ile iş birliği yaptığı anlaşılmıştır. *2000'e Doğru* dergisinin 35. Sayısında eski yazı ve yanında Türkçe yazılarla güya Atatürk'ün Kürtlere özerklik verdiği, daha sonraki yöneticilerin bunu kaldırdığı yolunda yazılar yazılmış... Beyim de belgelerin sahte olduğunu Atatürk'ün böyle belgesi olmadığını ispat etti. Toplatma kararı çıkarttırdı. Gece saat 03.00'tü. Beyim eve dönmemişti. Bir telefon geldi. Telefondaki şahıs: *'Ben Halkalı'da 2000'e Doğru dergisinin basıldığı matbaada Osman abinin muhbiriyim. Osman abiye ulaşamadım. Derginin iki kolisi kaçırıldı havaalanında Agopyan adında bir Ermeni'ye teslim edildi.'* dedi. Ben eşimi arayarak bu bilgileri ilettim. Bunun üzerine havaalanına gitti; uçağı durdurttu ve kolileri indirtti. Kolinin üzerinde başka Ermeni'nin adı vardı. Agopyan uçaktaydı.

Doğu Perinçek de bu çalışmayı bir türlü hazmedemedi. Kocam bu yüzden Doğu Perinçek'le mahkemelik oldu. Derginin yazı işleri müdürü Fatma Yazıcı, kocama, mahkeme koridorunda: *'Sen artık ölüsün!'* dedi. Durum savcılığa bildirildi. Bu insanların adliye koridorlarında dahi pervasızca tehdit etmelerine kocam kızmıştı. *2000'e Doğru* dergisinin 36. sayısında çıkan son paragrafı okuyorum: *'Kim kimi yargılayacak? Türkiye de özgürlük için mücadele edenler, bir de engelleyenler var. Yakında yargılama başlayacak. Kendinde kısıtlama hakkına sahip olduğunu sananlar yargılanacaktır.'* Altında iki fotoğraf vardı. Çerçevede makam otomobilinin plakası vardı. Yanındaki resimde de beyimin şoförünün fotoğrafı vardı ve ikisi de öldürüldü. Avrupa devletleri PKK'nın oyununda müşterektirler. Bir tarihte Almanya'dan *ZDF* Türkiye'ye araştırma yapmaya geldi. Bunun giriş izinlerini benim beyim veriyordu. Bunlara izin verdi; ancak, takibe aldı. Anadolu'yu dolaştılar. Bunları bana beyim anlattı. En son Suriye'ye girdiklerini söyledi. Eşimin görevlendirdiği ekip Suriye'den dönüşlerini dahi beklemiş. Eşim İstanbul'a geldiklerinde onlara bir yemek dahi verdi. Onlar yemekteyken otellerine girerek filmlerini izlemiş. Filmlerin sanki Türkiye'de çevrilmiş gibi imaj yaratılmak istenmiş. Kürtlere işkence yapıldığı, aç bırakıldığı, perişan edildiği görüntüleniyordu. Eşim bunu da engelledi. Bu filmlerin yerine porno filmleri yerleştirdiler. Bence PKK ASALA'nın devamıdır; onun yerine geçen bir örgüttür. Daha sonra havaalanında, eşim bir çuval dolusu kaset yakaladı. Onlar Almanya'ya gönde-

riliyordu. Biz o gün onunla hiç ilgilenmedik, daha sonra izledik. ASALA 1982 yılına kadar aynı oyunları oynadı. 1982 yılından sonra PKK üstlendi. Önemle ve özenle asker ve polisin iyi yetiştirilmiş beyinlerini öncelikle öldürüyorlardı. Beyim de bu sebeple öldürüldü. Bu bantları incelediğimizde PKK'nın işlediği cinayetlerden sonra cenazelerin kaldırılışı PKK tarafından banda alındığını gördük. Yani bizden PKK'nın öldürdüğü insanların yakınlarının ağlamalarını, saçlarını başlarını yolmalarını görüntülemişler, ne kadar başarılı olduklarını ispatlamak için. Bunları Avrupa'ya Almanya'daki yandaşlarına gönderiyorlardı. Eşim ve benim gözlerim dolmuştu. Kocam: *'İleride benim başıma bir şey gelirse cenazeme dahi gelme... Benim ölümümü malzeme olarak göstermesinler.'* dedi. Kocamın bu sözünü tuttum. Cenazesine gitmedim."

***

Gülbeyaz Kahraman'la öğle arasında kafeteryada konuştum. Yaşadıklarını kitap hâline getirmiş, ancak henüz yayımlamamış. Şehit dul ve yetimleri için çalışmalar yapmış, bir ev kooperatifi kurmuş... Şehit yakınları aylık 15 milyon lirayı ödeyemedikleri için bu işten vazgeçmek zorunda kalmış.

***

Şehit yakını Mehmet Turan konuşmadı. Bir sayfalık dilekçe ve bir harita verdi.

4. Mahkemeye Dahlim

Muhakeme sırasında benim de bir dahlim oldu. Şehit yakınının mahkeme heyetine verdiği Türkiye'nin Doğu ve Güneydoğu kısmını, Kuzey Irak'la beraber "Kürt Devleti" içinde gösteren bu harita Arap harfleriyle yazılmıştı. Mahkeme Başkanı Mehmet Turgut Okyay, zapta *"eski yazı bir harita"* olarak geçirirken, müdahil avukatlardan biri, kaç tarihli olduğunun yazılmasını da istedi. Haritayı kim okuyacaktı? Ne mahkeme heyeti, ne şehit yakınları ve avukatlarının içinde okuyabilecek çıkmadı. Okyay biz gazetecilere, içimizinden okuyan olup olmadığını sordu. Ben okuyabileceğimi söyledim. Haritayı mübaşir Cavit Yuva bana getirdi. Baktım, tarih atılmamıştı. Harita da eski yazıyla değil Farsça harflerle yazılmıştı. Sadece ölçek kısmında Farsça terkip gördüğüm için *"Farsça"* dedim. Belki Kürtçe niyetine bu harita basılmıştı.

***

Şehit eşi Fatma Erçin, kızı Elif'in mahkemeye gönderdiği mektubu okumak istedi. Ancak Mahkeme Başkanı izin vermedi. Israr edince, Okyay kendisi okudu. Elif, babası öldürüldüğünde üç yaşındaymış, şimdi ise 13 yaşına basmış. Mektubunda babasına özlemini anlatıyordu. Daha önce bahsettiğim gibi, acıyı en çok şehit çocuklarının yaşadığını bu duruşmalar sırasında idrak ettim.

5. Avrupa'da Siyasî Eğitim

Cumhuriyet Savcısı Talât Şalk söz aldı:

"PKK ile İHD'nin ilişkileri tam açıklığa kavuşmadı... Akın Birdal'la görüştün mü? Hollanda ve Belçika'da PKK'nın eğitim kamplarının sorumluları kimlerdir? Hollanda ve Belçika yetkilileriyle görüştün mü?"

Öcalan:

"Bunun cevabını daha önce verdim. Akın Birdal ile şahsen görüşmedim. Askerlerin bırakılması için kurulan heyette yer alıyordu. Ben oradaki temsilcilere bu tür görüşmelerin iyi olacağını söyledim. Dayanışma sürdü. Arabuluculuk ilişkisidir."

Okyay:

"İHD'ye maddî para yardımı sağladınız mı?"

Öcalan:

"Maddî yardımımız olmamıştır. Talimat da vermedim."

Okyay:

"İHD yayınları için yardım ettin mi?"

Öcalan:

"Kendi yayınları vardı. Biz bilgi ulaştırıyorduk. Örgüt temsilcilerimiz Hollanda'da villaları kiralıyordu."

Okyay:

"Kimler temas kuruyordu?"

Öcalan:

"Legal dernekler aracılığıyla tuttular. Her şehirde dernek vardı. Bu evlerde siyasî eğitim veriliyordu. Her ülkede siyasî eğitim vardı."

Okyay:

"Hollanda makamları bunu biliyor muydu?"

Öcalan:

"Avrupa'da siyasî eğitim yasak değildir, Hollanda makamları ses çıkarmaz."

Okyay:

"Hollanda yetkilileriyle görüştünüz mü?"

Öcalan:

"Bu konuda bir iki Hollandalı gazeteci ile görüştüm... Sadece röportaj yaptılar. Bu konuştuklarım Belçika için de geçerlidir. İki ülkede de çok güçlü temsilciliklerimiz var. ERNK'nın resmî büroları var. Yetkililerle görüşürler."

Okyay:

"Bunun PKK'nin yan kuruluşu olduğunu biliyorlar mıydı?"

Öcalan:

"Biliyorlardı."

Başsavcı Cevdet Volkan:

"Buradaki faaliyetlerle ilgili rapor geliyor muydu?"

Öcalan:

"Bize Kani Yılmaz ve 'Şahin' kod telefonla bilgi veriyorlardı. Son altı aydır bilmiyorum."

Okyay:

"Türkiye'deki legal derneklerle ilişkiniz var mıydı?"

Öcalan:

"HADEP ile İHD'yi söyledim. Bazı Kürt kuruluşları vardı. Roja Welat isimli Kürt gazetesi vardı. Bir de Mezopotamya Kültür Derneği var. Bunlar yasaldır. Kürt kuruluşları olarak biliyorum. Yasa dışılıkları yok."

Okyay:

"Bunlarla görüşüyor muydun?"

Öcalan:

"Avrupa üzerinden görüşülüyordu. Birbirlerini ziyaret ediyorlardı."

Okyay:

"Hollanda ve Belçika yetkilileri ile görüştünüz mü?"

Öcalan:

"Hollanda ve Belçika yetkilileri ile görüşmedim. Almanya ve İtalya yetkilileri ile görüşmüştüm. Ondan sonra altı yıl önce bir İspanyol yetkilisiyle görüştüm. Bu görüşme parlamenter seviyesindeydi.

6. Lord'un Desteği

Okyay:

"İngiliz Lordlar Kamarası'ndan Libaral Demokrat üye Lord Avebury ile Şam'da görüşmüşsün?"

Öcalan:

"Doğrudur. Ona şunu söyledim: Ağustos 1996'dan itibaren gelişme var... 1998 Eylülünde ateşkes istiyoruz. Sizin tavrınız ne olur? dedim. Ne evet ne hayır dedi. 'Sizi devlet olarak desteklemeyiz. İngiltere'nin klasik politikası var.' dedi. Ateşkese, 'iyi olur.' dedi. İngiltere'nin bize sıcak bakmadığını söyledi."

Okyay:

"Lordla kaç defe görüştün?"

Öcalan:

"Üç defa görüştüm. Üçü de Şam'da oldu."

Okyay:

"Bu kişi İngiliz gazetelerinde yazı yazıyor mu?"

Öcalan:

"Lord bizimle dosttur. Bizim için yazı da yazıyor."

Okyay:

"Lord'a yazılar için 40 bin sterlin vermişsin?"

Öcalan:

"Haberim yoktur. Bu çok ilginç. Avrupa'daki örgüt sorumlularının böyle bir politikalarının olup olmadığını da bilmiyorum. O çok zengin. Onun bize para vermesi gerekir! Dostluk adına!..."

Öcalan bu sözleri söyleyince salonda gülüşmeler oldu.

Okyay:

"Başka lordlarla görüştün mü?"

Öcalan:

"Görüştüm. İtalya'da iken ismini hatırlamadığım başka bir lord ile de görüştüm. Bu görüştüğüm lord, bana: *'Lordların siyasî ağırlığı yok, etkileri sınırlı ama propaganda yapar, hükûmete iletirim.'* dedi."

Okyay:

"Bu görüştükleriniz, 'Niçin insanları, bu çocukları öldürüyorsunuz?' *dediler mi?"*

Öcalan:

"Hiç bu konuları gündeme getirmediler."

Avukat Nejdet Küçüktaşkıner sordu:

"PKK'nin bu uyuşturucu meselesi çok önemli. Behçet Cantürk, Baybeşin, Savaş Buldan'ı örtülü geçti. Suriye'de uyuşturucu kaçakçısı Hasan Keyfo PKK'yı finanse etti. İlişkisini açıklasın."

Öcalan:

"Böyle bir ismi tanıdım. İlk Suriye'ye gittiğimde ilişki kurdum. Türkiye'den gitmiştim. 1982'de evine davet etti. Galiba 1986'da da öldü. Zengin birine benziyordu, köyleri vardı. Uyuşturucuyla zenginleştiğini duydum. Benim bilgim dahilinde uyuşturucuya bulaşılamaz. Başkası yaptıysa sorumlu ben değilim."

Avukat Cengiz Erkoyuncu:

"Alman yetkililerle şiddetin önlenmesi için yaptığı görüşmeye Ali Homan Gazi mi aracılık etti?"

Öcalan:

"PKK'nin şiddetine son vermesi için Alman yetkililerle Şam'da yaptığım görüşmeye bu kişinin aracılık ettiği doğrudur."

Okyay:

"Kani Yılmaz sizin Avrupa'da kalmanızı önlemeye çalıştı mı?"

Öcalan:

"Bu konu ilginç. Kani Yılmaz'ın benim Avrupa'da kalmamı önlemeye çalışmasından şüpheleniyorum. Avrupa'da bulunmamamda şöyle bir teori oldu: Kani ve Almanlar kendilerine uygun bir alt yapıyı kurmuşlardı. Ben gelirsem bozulur. Ali Homan Gazi, Lummer'i getirmişti."

Öcalan, *"İnsanî Yardım Kuruluşu Mediko Enternasyonal PKK'ye bağış yaptı mı?"* sorusuna da şu cevabı verdi:

"PeKeKe'ye yardım etti. Hastahaneye ve kamplara faal destek verdi. Lübnan'da bulunduğumda yetkililerinden Dr. Hans'la görüştüm."

7. Sanık Avukatları: 'Mahkeme Heyetine Teşekkür Ederiz.'

Sorular bitmişti. Bir önceki duruşmada sanık avukatları katılmadığı için, Mahkeme Başkanı, duruşmanın zabıtlarını Öcalan'ın avukatlarına verildiğini açıkladı.

Sanık avukatı Niyazi Bulgan söz aldı. Daha önce müdahil avukatlardan Hanifi Altaş'ın sanık avukatlarının internette sayfa açtıklarına dair iddiasını cevaplandırdı:

"İnternette sayfa açmadık. Ortamın gerginleşmemesi için herkesin birbirine saygılı davranmasını istiyoruz ve biz buna dikkat ediyoruz. Herkesi duyarlı ve saygılı olmaya çağırıyoruz. Bazı önemli belge ve bilgilere ilişkin fotokopileri bu sabah Öcalan'a verdik. Ayrıca barınma sorunumuzla ilgilendiği için mahkeme heyetine teşekkür ediyoruz."

Sonra iki sayfalık savunma dilekçesini mahkeme Başkanlığına verdi.

Başkan Okyay, incelemesi için süre vereceklerini belirtti.

Sanık avukatı Mükrime Tepe söz aldı:

"Birkaç gündür burada müdahilleri dinledik. 15 yıldır süren bir çatışma ortamı vardır. Bunun ancak yaşayanlar bilir. Savaş dursun. Bu kadar ölümler, acılar artık yetmedi mi? Öcalan: *'Geçmişi unutalım. Başka türlü savunma yapabilirdim. Bundan kaçındım.'* dedi. Bu tarihî fırsat iyi değerlendirilmelidir."

Avukat: Kemal Bilgiç:

"(Okyay'a hitaben) Duyarlı davrandığınız için teşekkür ederiz. Tevsî-i tahkikat talep ediyoruz. Öcalan'ın dava dosyasında yakalanma tutanağı bulunmuyor. Kenya'dan önce açılan dava vardı. Jandarma Genel Komutanlığının sorgusu usûlsüzdür. Görevlendirme yazısı varsa dosyaya konulsun. Sanığı İtalya'dan iadesiyle ilgili Adalet Bakanlığınca hazırlanan dosyanın da getirilmesini talep ediyoruz."

Okyay:

"Uyuşturucu kaçakçılarının dosyasını Avrupa göndermiyor."

Kemal Bilgiç:

"1993 barış görüşmeleri, ordu ve askerlerin girişimleri dosyaya konsun. Sanık ifadesinde aracılık eden isimlerden bahsetti. Calâl Talabanî, Cengiz Çandar, Necmettin Erbakan, İlnur Çevik, Tansu Çiller, Alev Alatlı, Yalçın Küçük, Selim Okçuoğlu, Recep Doğaner, Sabri Ok ve İsmet Sezgin'in dinlenmesini istiyoruz. *Özgür Bakış* gazetesinde İsmet Sezgin'in: *'Asker, sivil pek çok kişinin PeKeKe ile temas kurduğu'* sözleri yayımlandı. Gazeteci Mehmet Ali Birand, Güneri Civaoğlu, Fatih Altaylı, Ertuğrul Kürkçü, Ragıp Duran, Behçet Avşar, Doğu Perinçek, Rafet Ballı, Ahmet Türk, Siyami Erdem, Akın Birdal ve Sedat Yurttaş'ın tanık olarak dinlenmesini istiyoruz. Şimdi salonda bulunan Fatih Altaylı 1997'de Öcalan'la görüştü. Zaptı vardır. Sanık: *'1993'ten beri PKK'yı siyasî zemine çekmek istiyorduk.'* dedi. (Ali Fırat) adıyla (yazıların başlıklarını okudu) yazdı. Gerilla demokrasinin çağrı gücüdür. Öcalan, *'Üç ayda PeKeKe'yi dağdan indiririm.'* demişti. Şüphe edilmişti. 'PeKeKe'nin Başkanlık Konseyi'nin aldığı kararda Öcalan'ın barış ve kardeşlik çağrısına paralel ifadeler bulunuyor. 2 Haziran 1999'da yaptığı açıklamada *'Büyük savaş yapanlar, büyük barış yapmasını da bilirler.'* denilmiştir."

8. Mahkemede Arbede: 'Çıkın Dışarı!'

Bu sırada şehit yakınları ve avukatlarının itirazları yükseldi... Avukatlardan Şevket Can Özbay, Hanifi Altaş, Fethi Yıldız itirazlarını şiddetlendirdiler.

Salonda: *"Neyin savaşı, kime karşı!"* sesleri duyuldu. Şevket Can Özbay ayağa kalktı:

"Bunları dinlemek istemiyoruz. Apo'yu taraf yapıyorlar. Asabımız bozuluyor. Toleransınıza sığınarak örgüt propagandası yapıyorlar. Müsaade etmeyin. Bildiriyi alıp dosyaya koyunuz. Sanık avukatı Tansu Çiller'in de dinlenmesini istemiştir. Çiller'in ilgisi yoktur. Kasıtlı olarak adını geçiriyorlar. Adı çıkarılsın!"

Bu çıkışlar üzerine Okyay sert konuştu:

"Müdahale etmeyin! Mahkemeye ben yönetiyorum!"

Sanık avukatı Kemal Bilgiç, bu karışıklıkta konuşmasına devam ediyordu:

"Yıllardır süren savaşta 30 bin kişi mağdur olmuştur. Bize davaya müdahil olmak için dilekçeler geldi..."

Kemal Bilgiç, dilekçe verenlerin isimlerini tek tek okudu.

Bu defa itiraz sesleri daha şiddetlendi... Salonda çok kişi lâf atıyordu:

"Ermeni bozuntusu!"

"Senin canın yanmadı!"

"Vatan haini!"

En fazla müdahalede bulunan Şevket Can Özbay'dı. Mahkeme Başkanı Okyay, ayağa kalktı, Sevket Can Özbay'a:

"Çıkın dışarı!" diye bağırdı.

Bunun üzerine şehit yakınları ve avukatları *"Biz de çıkıyoruz!"* dediler ve salonu terk etmeye başladılar. Salonda bir arbede yaşanıyordu. Bu sırada Öcalan, saat 11.55'te cam kafesten arka tarafa geçirildi.

Arka sıralarda bir gazi takma bacağını çıkarıp havaya kaldırmış bağırıyordu:

"Bu bacağımın hesabını kim verecek?! Avrupalılar! Avrupalılar! Duyun! Bu Türk bacağı! İnsan hakları nerede?!"

Bir şehit babası baygınlık geçirdi.

Başkan Okyay, arbedenin önünü alamayınca duruşmaya saat 12.00'de ara verdi.

Takma bacağını çıkarıp havaya kaldıran gazinin adı Naim Karapıçak'tı. 1995'te Kuzey Irak'ta yaralanmıştı. Sivas doğumlu, İstanbul'da oturuyor. Naim Karapıçak, o gün Mudanya'da gelişmeleri takip eden hemen bütün televizyon kanallarında konuştu. Ertesi günü da gazetelerin manşetindeydi.

9. Ada Komutanının Hassasiyeti

Kantin bölümünde müdahil avukatlar ve gazeteci arkadaşlarla olayları değerlendirirken bir asker yanıma geldi:

- *Arslan Bey siz misiniz?*

- Evet...

- *Ada komutanımız sizi istiyor...*

Askerin ardından seyirttim. Ada komutanı Albay ilerideydi. Bana doğru geldi:

- İyi günler...

Merakla komutana bakıyorum. Komutan devam etti:

- *TGRT'ye haber geçiyor musunuz?*

- Gazetenin elemanıyım ama *TGRT*'ye de haberlere çıkıyorum.

Kuru bir ses tonuyla sordu:

- *"Gazi, mahkeme salonunda takma bacağı yere fırlatıp parçaladı" haberini siz mi verdiniz?!*

- Hem böyle bir olay yok, hem de haber geçme imkânım yok.

- *Cep telefonunuz yanınızda mı?*

Cep telefonuyla adaya gelemeyeceğimiz o an aklına gelmiş olmalı ki, bu haberi kimin geçmiş olabileceği üzerine kendi kendisine konuştu... *AA* ve *TRT*'den başkası haberi geçemezdi. Yanımdan ayrıldı.

Herkes merak içinde bana soruyordu... Komutan beni niçin çağırmıştı?

O gün arbededen sonra *TRT*, gazinin takma bacağını kırdığına dair acele bir yayın yapmış, bu yayını alan diğer televizyonlar da Gazi'nin Öcalan ve PKK'ya karşı öfkesini daha dramatik bir dille ilk haber olarak kamuoyuna duyurmuştu. Demek ki, komutan o sıra ya *TGRT*'yi dinliyordu, ya da bir görevli *TGRT*'nin böyle bir haber duyurduğunu söylemişti. Kendi komutasındaki adada olmamış bir olayın olmuş gibi gösterilmesi anlaşılan komutanı üzmüştü.

Ada komutanının beni görünce önce *"iyi günler"* dilemesi üzerinde yeri gelmişken durmak istiyorum.

İmralı duruşmalarıyla ilgili bütün askerlerin bir kurstan geçtiği, gelip gidenlere nasıl davranılacağının kelime kelime öğretildiği belli idi.

İmralı duruşmalarının başlangıç noktası Mudanya İlçe Jandarma Komutanlığı idi. Buradan başlayarak askerlerle temas edilen her noktada askerler yapıcı ve iyi niyetliydiler. Sizinle muhatap olduklarında muhakkak bir *"iyi günler"* diliyorlardı. Talepleriniz mümkünse yerine getiriliyor, mümkün değilse, özür dileniyor ve sizin alınmanıza meydan bırakılmıyordu.

10. 'Gözaltı Usûle Aykırı Değildir'

12.40'ta duruşma tekrar başladı.

DGM Cumhuriyet Başsavcısı Cevdet Volkan söz aldı:

"Sanık 15. 2. 1999 günü yakalanıp getirildi. 2845 sayılı yasanın 16. Maddesine göre gözaltına alınmıştır. Hakkında gıyabî tutuklanma kararı

bulunması gözaltına alınmasına engel değildir. Bundan dolayı yakalanıp Türkiye'ye getirilmesinde ve yasa hükmünce gözaltına alınmasında usûle aykırılık bulunmamaktadır.

İddianameyle birlikte soruşturma evrakı mahkemenize tevdi edilmiştir. Gerek Ankara gerekse diğer Devlet Güvenlik Mahkemelerince sürdürülen hazırlık evrakı arasında sanık Abdullah Öcalan'ın İtalya'ya sığınması nedeniyle suçundan dolayı Türkiye'ye iadesiyle ilgili Cumhuriyet Başsavcılıklarınca düzenlenen iade talepnamesi ve ekleri bu klasörler içindedir. Bu nedenle bu yöndeki talebin reddine,

Alman yetkili makamlarından istenilen soruşturma evrakının mahiyeti nazara alınarak görülmekte olan davanın sonucuna etkisi bulunmadığı, Almanya'dan istinabe yoluyla istenmesi kararlaştırılan belgenin getirilmesinde yarar görülmediği için bu yöndeki isteğin reddine,

Sanık vekilleri tarafından isimleri belirtilen ve tanık olarak dinlenilmesi istenilenlerin büyük bir kısmının dava ile ilgili doğrudan doğruya ilgileri bulunmadığından, bir kısmının da gazetecilik görevi gereği sanıkla yurt dışında röportaj yapıp haber hazırladıklarından görülen davadaki suçun mahiyeti ve toplanan deliller gözetilerek bu tanıkların dinlenilmesinin reddine,

Sanık vekilleri tarafından gerek sanık tarafından yazılan, gerekse dava ile ilgisi görülen ibraz edilen yazıların delil niteliği de gözetilerek alınıp dosyasında saklanmasına,

Gerek sanığın mahkeme önünde verdiği ifadelerde, gerekse dosya içindeki belgelerde ismi geçen PKK terör örgütünün Yunanistan temsilciliğini yapan terör örgüt lideri ile işbirliği içinde bulunduğu anlaşılan hâlen Diyarbakır'da tutuklu Fethi Demir adlı kişinin tanık olarak dinlenmesine,

Sanık vekilleri tarafından çatışmalarda yakınlarını kaybettiği ya da mağdur durumda olduğu belirtilen ve isimleri bildirilenlerin mahkemede tanık sıfatıyla dinlenmelerinde dava sonucuna etkisi olacağı sonucuna varılmadığından bu kişilerin dinlenmesine yer olmadığına,

Sanığın gerek hazırlık safhasında, gerekse yargılamada verdiği ifadelerinde konu edilen istihbarat görevlilerinin tespitinin davada etkisi olacağı sonucuna varılmadığından bu yöndeki talebin reddine,

Sanık yakınları tarafından mahkemeye sunulan ve tutuklu sanıkla ilgili görüşme talebini içeren dilekçenin mahkememizin göreviyle ilgisi bulunmadığından, gereğinin cezaevi idaresi tarafından yerine getirilmesi gerektiğinden verilen dilekçeyle ilgili işlem yapılmasına yer olmadığına dilekçenin İmralı Kapalı Cezaevi Müdürlüğüne gönderilmesine karar verilmesi talep olunur."

***

Cevdet Volkan konuştuktan sonra Mahkeme Başkanı Okyay, istişareye, duruşmaya ara vermeye ihtiyaç duymadan kararları okumaya başladı. Anlaşılan, zaman kaybetmemek için, 40 dakikalık "arbede arası"nda Başsavcıyla meseleyi konuşmuş, kararı da yazdırmıştı.

Karar:

"1. Mahkeme heyetince gerekli görülen ve önemli bulunan yazılı deliller okunduğu gibi suretleri de sanık avukatları ve sanığa verildiğinden, ayrıca bunlar esas hakkında savunma aşamasında her zaman sanık ve avukatlarınca da değerlendirilebileceğinden başkaca yazılı delil konmasına yer olmadığına, ancak ibraz edilen belgeleri incelemesi için sanığa mehil verilmesine,

2. Sanığın yakalanmasıyla ilgili bir tutanak düzenlenmediğinden bu konuda ilgili yerlerden yeniden sorulması ve istenmesine yer olmadığına,

3. Sanıkla vekilleri arasındaki görüşme talepleri cezaevi idaresince yerine getirilmesi gereken bir konu olup bu konudaki dilekçelerinin cezaevi idaresine bir suretinin gönderilmesine, başkaca karar alınmasına yer olmadığına,

4. Toplanan delillere ve dosya kapsamına göre sanığın iadesiyle ilgili dosya ile ilgili yeterli belgeler dosya arasında mevcut olduğundan bu konudaki taleplerin yerine getirilmesine yer olmadığına,

5. DGM. Cumhuriyet Savcılığının Jandarma görevlilerine sanığın yakalanmasından sonra göndermiş oldukları gözetim yazıları aynı zamanda bir görevlendirme yazısı niteliğinde görüldüğünden bu konuda bir soruşturma yapılmasına ve yazı yazılmasına yer olmadığına,

6. Almanya'nın sanıkla ilgili soruşturma nedeniyle Adalet Bakanlığınca düzenlenen iade dosyası istenilmiş olup gönderildiğinde zaten dosyaya konulacağından bu konuda yeniden yazı yazılmasına yer olmadığına,

7. Sanık avukatlarının ileri sürdükleri barış çağrısı başlığı altındaki talepleriyle ilgili istihbarat ve ordu düzeyinde bu konuda aracılık girişimleri ve kimlerin arabuluculuk ettiği hususlarının dosyadaki kanıtlara dosya kapsamına ve görülen davanın mahiyetine göre sorulmasına yer olmadığına,

8. Ayrıca ara buluculuk konusunda çabaları olduğu belirtilerek isimleri belirtilen kişilerin dinlenmesinde dosyadaki bilgi ve belgeler, yazılar, kongre kararları, konferans belgeleri ve tüm belgeler göz önünde bulundurularak, açılan davanın mahiyeti mevcut bilgiler göz önünde tutularak dinlenmesinde fayda görülmediğinden ve davayı da uzatacak nitelikte görüldüğünden bu kişilerin dinlenmelerine yer olmadığına,

Ayrıca aynı doğrultuda dinletilmek istenen sanıkla görüşen gazeteci ve yazarların da yine aynı nedenlerle dinlenmelerine yer olmadığına,

9. Tahkikatın genişletilmesiyle ilgili sanık avukatlarının dilekçelerinin 8. sırasında belirtilen kişilerin gerek davanın mahiyetine, gerekse dosyadaki bilgi ve belgelere göre dinlenmelerinde fayda görülmediğinden bu taleplerinin de yerine getirilmesinde yer olmadığına,

10. DGM Cumhuriyet Başsavcılığının Fethi Demir'in dinlenmesiyle ilgili talebine gelince; sanık Fethi Demir'in emniyet, savcılık ve mahkeme ifadeleri dosyada mevcut olup sanık savunmasında bu konuya kısmen açıklık getirdiğinden bu kişinin tanık sıfatıyla dinlenmesinde de fayda görülmediğinden Fethi Demir'in de dinlenmesinde yer olmadığına,

11. Toplanan bilgi ve belgeler, iddialar sanığın savunmaları göz önünde tutularak DGM Cumhuriyet Başsavcılığına davanın olgunlaştığı kanaatına varıldığından esas hakkındaki mütelâalarını hazırlamak üzere mehil verilmesine..."

11. Arbede Üzerine Müdahil Avukatların Sözleri

Beş gündür süren duruşmalarda ilk defa arbede yaşanıyor ve ilk defa mahkeme Başkanı bir avukata, hem de şehit yakını avukata "çıkın dışarı!" diye bağırıyordu. Arbede öğle saatlerinde *Anadolu Ajansı* ve *TRT* yoluyla bütün dünyaya yayılmıştı. Haber kaynağı kısıtlı olduğu için İmralı'da nelerin olup bittiği hakkında kimse fazla bir şey bilmiyordu. İmralı'dan dönüşte akşam üzeri şehit yakını avukatları iskelenin yanındaki çay bahçesinde her zamanki gibi duruşma çıkışı basın toplantılarını yapmak üzere bir araya geldiler. *"Çıkın dışarı!"* ikazına muhatap olan Avukat Şevket Can Özbay söze girdi:

"Sanık avukatları Türkiye Cumhuriyeti ile PKK'yı tarafmış gibi göstermeye kalkarak PKK propagandası yapmaya çalıştılar. Biz buna izin verilmemesini mahkeme heyetine hatırlattık. Avukatlar aynı propagandayı ısrarla sürdürerek savaşan taraflardan ve savaştan, taraflar arası barıştan söz ettiler. Mahkemeye getirecekleri sözde savaş mağdurlarını konuşturacaklarını söyleyerek bizi çileden çıkardılar. Biz de ayaklandık. Utanmazlar, hainler açıklamayı okumaya kalktılar!"

Mahkeme Başkanının dışarı atmak istemesinin sebebi sorulması üzerine Özbay şöyle konuştu:

"Bu kutsal görevi yaparken kimse bize çıkışamaz. Yüksek sesle konuşamaz. Çoluk-çocuk hain bildirisini okurken, savaştan, barıştan söz ederken,

biz karşı çıkınca mahkeme başkanı bizi susturuyor. Bağırmamamızı istiyor. Biz de bunun üzerine salonu terk ettik. Bunlar gerçekten avukatlık yapsaydı, bir şey söylemeyecektim. Bunlar Apo'dan da PKK'cıdır."

Avukat Cengiz Erkoyuncu söz aldı. Sanık avukatlarının duruşmalarda dinlenmesini talep ettikleri isimlerle ilgili açıklama yaparken Tansu Çiller'in adı geçtiğinde, Can Özbay el hareketi de yaparak söze girdi:

"Arkadaşlar bu konuda sizi aydınlatmak istiyorum. Apo'nun anlattıkları sırasında Tansu Çiller'in adı hiç geçmemesine rağmen sanık avukatları onu da şahit olarak dinletmek istediler. Biz müdahale ettik, daha doğrusu ben çıkarılmasını istedim. Heyet yerinde görmedi. Tansu Çiller adı bu dosyaya da girmiş oldu."

Gazi Naim Karapıçak da müdahil avukatların yanındaydı. O da mahkeme salonunda yaşananları anlattı:

"Biz bir an önce Apo'nun ortadan silinmesini istiyoruz. Aileler üzüntü yaşıyorlar, acı yaşıyorlar. Bu acıların sona ermesi için bir an önce bitmesine uğraşırken şerefsiz avukat kalkıyor bir şeyler söylüyor. İnsanda gurur olmalı. İnsan haklarından söz edenler, bizim haklarımızı da göz önünde bulundursunlar. Gazetecilere sesleniyorum. Siz yurt dışına çıktığınız zaman rahat rahat haber izleyebiliyor musunuz, dayak yiyip geliyorsunuz. Bunları düşünün yalan yanlış haber yapmayın!"

***

Gerçekten Tansu Çiller'in ismi sadece, Öcalan, Erbakan'ın kendisine mektup göndermesi meselesini anlatırken, koalisyon hükûmetini belirtmek için "Çiller-Erbakan hükûmeti" ifadesini kullanmıştı. Bunun dışında isim geçmiyordu.

Sanık avukatları dinlenmesini istediklerinin isimlerini sıralarken, Öcalan'ın telâffuz ettiği isimleri dikkate almışlar; ancak, bunların içine "Mesut Yılmaz"ı katmamışlardı.

***

Duruşma gününün akşamı şehit yakını avukatı Kastamonu Baro Başkanı Mehdi Keskin'e, PKK bildirisinin okunmasının hukuken mümkün olup olmadığını sordum. Keskin, görülen davanın PKK'nın başıyla ilgili olduğunu ve onun başkanlığını yaptığı bir kuruluşun açıklamasının davayla bağlantısının olduğu için okunabileceği yorumunu getirdi.

12. Arbedeye Sebep Olan PKK Metni

Mahkemede arbedeye sebep olan ve müdahil avukatların hemen hepsinin okunmasına karşı çıktığı "PKK Başkanlık Konseyi"nin açıklamasını sanık avukatlarının neyi hedef aldıklarını göstermesi bakımından aynen yayımlıyorum.

Basına ve Kamuoyuna Açıklama

*"Yürütenlerin dahi Asrın Davası olarak tanımladıkları mahkeme sürec*i ilk *iki gününü doldurmuş bulunuyor. 20. Yüzyılın en büyük sorunlarından biri olan Kürt sorunu ve çözüm gereği, Genel Başkanı Abdullah Öcalan yoldaşın kapsamlı açıklamalarıyla tüm dünyada birinci planda tartışılıyor. Bütün siyasî çevreler ve Basın-yayın organları kendi görüş ve çıkarları doğrultusunda bu tartışmaya katılıyorlar. Mahkeme süreci boyunca Başkan Abdullah Öcalan yoldaşın barış ve kardeşlik çabası temelinde Kürt sorununa demokratik çözüm arayışlarının büyük ölçüde gelişeceği amaçlıyor.*

Bilindiği gibi Genel Başkanımız, uluslararası bir komplo çerçevesinde ve yine uluslararası hukukun hiçe sayıldığı bir korsanlık eylemiyle kaçırılıp Türkiye'ye götürülmüştü. Ağır psikolojik baskı ortamında üçbuçuk ay süren sorgulama ardında, mevcut mahkeme sürecine gelindi. Yine mahkeme ortamınında nedenli ağır bir psikolojik baskı içerdiği ortadadır. Ayrıca olup bitenleri kamuoyuna yansıtan basın-yayın organlarını tek taraflı olarak ne düzeyde yönlendirilmeye çalışıldığı da açıktır. Elbette herkes kabul eder ki böyle bir ortamda adil ve demokratik yargılama yapılamaz.

Koşulların bu denli ağır ve olumsuz olmasına rağmen Başkan Abdullah Öcalan yoldaş tarihî ve halkımızın kurtuluş davası karşısında taşıdığı yüksek sorumluluk gereği olarak Kürt sorununun demokratik çözümü, barış ve kardeşlik üzerine kapsamlı açıklamalar yapmıştır. Türk ve Kürt halkları arasında akıtılan kanın durdurulmasını istemiş, 1993'ten beri ilân ettiği ateşkeslerle kendisinin bunun için çalıştığını belirtmiş ve bundan sonra da barış ve kardeşlik için yaşayacağını ilân etmiştir. Siyasi güçsüzlüğü nedeniyle Kürt politikasında küçük bir adım bile atamayan ve kendilerine verilen büyük imkânları kullanamayan kimi çevrelerin eleştirilerine rağmen, Genel Başkanımızın açıklamaları oldukça seviyeli, kapsamlı ve çözümleyicidir. Yaklaşımları son derece olgun, saygılı ve sorumludur. Büyük savaşanlar, büyük barış yapmasını da bilirler gerçeğine sıkı sıkıya bağlıdır. Genel Başkanımızın büyük bir özveriyi aşarak Türkiye Cumhuriyeti devleti-

ne sunduğu bu çözüm imkânı Türk ve Kürt hakları arasındaki barış ve kardeşliğin tek doğru yoludur ve tüm dünya halklarının çıkarına olan da budur. Tüm Parti örgütümüz yüksek bir birlik ve örgütlülük içinde Genel Başkanımızı yürüttüğü bu tarihsel çabalara bağlıdır ve bütün gücüyle desteklemektedir.

Genel Başkanımızın ve Partimizin bu denli özveri ve cesaretli adımları tıpkı geçmişteki ateşkeslerde olduğu gibi muhatapsız kalıyor. Genel Başkanımızın derin anlamlar yüklü olan sözleri içeriğinden boşaltılıp çarpıtılıyor. Başta Türkiye Cumhuriyeti devleti olmak üzere tüm bölge ve dünya devletleri yüzyıl boyunca Kürt sorunun bu hâle getirilmesinden sorumlu iken, Genel Başkanımızın karşısına aileler çıkarılıyor. Genel Başkanımız barış ve kardeşlik üzerinde sorunu demokratik çözüm yoluna girer." denildi.

Açıklamada sorunun bu hâle getirilmesinde PKK'den çok Türkiye Cumhuriyeti devletinin sorumluluğu olduğu hatırlatıldı. PKK Başkanlık Konseyi ayrıca başta ABD ve Avrupa devletleri olmak üzere tüm dünyanın sorumluluğunu görerek harekete geçmesi çağrısında bulundu. *"Sorunu bu düzeyde dünya gündemine sokan on beş yıllık savaşın önemli tahribatlara yol açtığı, büyük acılar yarattığı binlerce gerilla ve halktan insanların şehit düştüğü ve binlerce Türk gencinin de yaşamını yitirdiği"*ne açıklamada yer verilerek şöyle denildi: *"Genel Başkanımız büyük savaşçılara yakışan büyük yaklaşımları gösteriyor. Özür dilemek büyüklüktür ve büyük bir sorumlulukla özür dileme büyüklüğünü gösteriyor. Hassasiyetlerini dikkate alarak Türkiye halkına saygılı davranıyor. Ancak halkımızın da acılar ve hassasiyetleri var. En ağır tahribatı biz yaşadık ve en çok acıyı biz çektik. Türk gençlerinin çoğunun ziyaret edilebilen birer mezarı var. Bizim belli olan bir mezarımız da yok. Türkiye kamuoyu tarafından bu gerçekler de görülmeli ve biraz bunlara da saygılı olunmalıdır."*

Başkanlık Konseyi Öcalan'ın önderlerde görülen büyüklük ve özveriyle tarihî Kürt sorunun demokratik çözümü için her şeyi ortaya koyduğunu, bunun mutlaka doğru anlaşılması ve cevap bulması gerektiğine de dikkat çekti. Öcalan'ın tutumunun yanlış algılanması durumunda başta Türkiye Cumhuriyeti devleti olmak üzere bölge ve dünyadaki diğer muhatapların kötü yanılacakları kaydedilen açıklamada: *"Onbeş yıl nasıl savaştıysak gerektiğinde bundan sonra da aynı şeyi yapabiliriz ve bunun her türlü hazırlığını da yapmış durumdayız"* denildi. Onbeş yıllık savaşın fazlasıyla yeterli olduğu, uzamasının kimseye fayda getirmeyeceğini belirten PKK Başkanlık Konseyi bu inançla barış ve kardeşliği yaratacak demokratik çözüm gerçekleşmesini istediklerinin altını çizdi.

PKK Başkanlık Konseyi Açıklamasının son bölümünde şöyle denildi:

"Bu temelde tüm Partimizi, halkımızı ve dostlarımızı büyük bir birlik ve duyarlılık içinde her türlü mücadeleye göre kendini örgütler ve hazırlarken, aynı zamanda süreci büyük bir olgunlukla ve derinliğine kavramaya ve bütün imkânları seferber ederek Başkan Apo'nun demokratik çözüm mücadelesini başarıya götürmek için gereken her şeyi yapmaya çağırıyoruz."

13. Hasan Keyfo Kim?

Öcalan'ın evinde kaldığını söylediği Hasan Keyfo, Suriyeli bir uyuşturucu madde kaçakçısı. Öcalan Keyfo ile Halep'te görüştü. 1912 doğumlu olan Hasan Keyfo'ya Öcalan büyük saygı gösterdi ve elini öptü. Öcalan'ı Keyfo ile tanıştıran Ömer Muhtar lâkaplı Suriye istihbaratı Muhaberat'tan Ömer Aluş'tur.

Hasan Keyfo, uyuşturucu ticaretine oğlu Mehmet'le birlikte 1955'te başladı. 1957'de Türk Güvenlik makamlarıyla Amerikan Federal Büro elemanları ortaklaşa düzenledikleri bir operasyonla Hasan Keyfo'yu yakaladılar. Keyfo, Türkiye'de müebbet hapse mahkûm oldu ve uzun yıllar yattı. Hapisten çıktıktan sonra ülkesine dönen Hasan Keyfo, Ortadoğu'da uyuşturucu kaçakçılığının bir numaralı ismi oldu. 1970'li yıllarda Yugoslavya, Rusya ve İtalya'ya öğrenim için gönderdiği oğulları da uyuşturucu kaçakçılığına bulaştılar. Bir oğlu İtalya'da yakalanarak hapsedildi.

XII. BÖLÜM

A) ALTINCI DURUŞMA

(8 Haziran 1999 Salı)

1. Duruşmanın Başlangıcı ve Dinleyiciler

Geçen duruşma cuma günü yapılmıştı. Savcılar Cevdet Volkan ve Talât Şalk'ın esas hakkındaki mütalâalarını hazırlayabilmeleri için üç gün süre verilmiş, 6. Duruşma salı gününe alınmıştı. Her zamanki gibi sanık avukatları (Öcalan'ın ailesi bu duruşmaya katılmamıştı.) Gemlik'ten, şehit aileleri, gaziler, onların avukatları, yabancı temsilciler ile yerli ve yabancı basın mensupları Mudanya'dan İmralı'ya geldiler.

Şehit yakını avukatları: Mehdi Keskin, Zeki Hacıibrahimoğlu, Han Mükremin Türkmen, Cahit Torun, Şevket Can Özbay, Nejdet Küçüktaşkıner, Cengiz Erkoyuncu, Veysel Aşkın, Fehmi Aksakal, Recep Öksüz.

Sanık avukatları: Niyazi Bulgan, Hamza Yılmaz, Ahmet Akkuş, İmmihan Yaşar, Gül Altay, Aydın Oruç, Mahmut Şakar, Hatice Korkut, İrfan Dündar, Kenan Sidar, Ahmet Avşar.

Altıncı duruşmanın dinleyicileri:

Yabancılar: Sture Bertil Theolin (İstanbul'da İsveç Başkonsolosu), Jouni Veikko Juhani Laaksonen (Finlandiya Büyükelçiliği 2. Kâtibi), Adelfo Marchelti (İtalya Büyükelçiliği tercümanı), Michel Versailles (Belçika Büyükelçiliği 2. Kâtibi), Heleen Van Der Beek (Hollanda Büyükelçiliği 2. Kâtibi), Belgin Dölay (tercüman).

Yerli Medya: Tolga Şardan (*Milliyet*), Ümit Sezgin (*Kanal D*), Ali Kırca (*ATV*), Arslan Tekin (*Türkiye*), Saygı G. Öztürk (*Star*), Uğur Şefkat (*NTV*), Nurettin Özköse (*Turkish Daily News*), Muhammet Kasapoğlu (*TRT*), Alper Ballı (*Cumhuriyet*), Can Dündar (*Komedya Haber Ajansı*), Lütfiye Pekcan (*Show TV*), Ali Rıza Doğan (*AA*), Güntaç Aktan (*TRT*).

Yabancı Medya: Andrew Finkel (*CNN*-ABD), Selcan Hacaloğlu (*Associated Press*-ABD), Ceyhun Ergüven (*A. France Presse*-Fransa), Ercan Ersoy (Reuter-İngiltere), LasseKnud Ellegaard (*Uyllands Posten*-Danimarka), Dietrich Sauter (*ARD*-Almanya), Tülin Daloğlu (*BBC*-İngiltere).

***

Duruşmaya 9.40'ta alınmaya başlandı. Öcalan da saat 10.00'da geldi. Avukatlarına selâm verdi. Daha önceki duruşmalarda el mikrofonuyla konuşuyordu. Bu defa yaka mikrofonu takılmıştı. Gömleğini de değiştirmişti. Elbisesi ise aynıydı. Mahkeme Heyeti ise 10.02'de yerlerine oturdu. Savcılardan Talât Şalk gelmiş, ancak Cevdet Volkan görünmüyordu. Mahkeme Başkanı Mehmet Turgut Okyay, Başsavcı'nın esas hakkında mütalâanın son kontrolünü yaptığını açıkladı. Sonra 10.17'de Cevdet Volkan kürsüdeki yerine geçti.

***

Sanık avukatlarının hemen arkasına, gazetecilerin oturduğu bölümün önündeki sıraya oturdum. Burada Öcalan'ı, avukatlarını, müdahil avukatları gözleyebilmek için en ideal yer dördüncü ve beşinci koltuklardır. Bu koltuklara oturduğunuzda, Öcalan'la aranızda kimse olmuyor; beş metre öteden Öcalan'ın hâl ve hareketlerini takip edebiliyorsunuz.

Duruşmaların gediklileri Anadolu Ajansından Demircan Ülger ve Ali Rıza Doğan, *Star* gazetesinden Saygı Öztürk, *ATV*'den Ali Kırca da ön sıralarda oturdular. *AA*'dan arkadaşlar haberi merkeze geçmek için zaman zaman salondan çıkmaları gerekiyordu; koridor tarafında ilk koltuk onlarındı. AA'nın iki muhabiri salona münavebeli giriyorlardı. Bütün dünya, haberlerin ayrıntılarını duruşma sırasında bu iki arkadaşın fedakâr çalışmaları sayesinde öğrendiler. Öğle aralarında bütün vakitlerini haber yazdırmaya ayırdıkları için, karınlarını dahi doyuramıyorlardı!

2. Tartışma

Bir tartışma da bu duruşmada yaşandı.

Salona erken girilmişti... Şehit yakım avukatı Şevket Can Özbay, sağ taraflarında, ayrı bölmede oturan sanık avukatlarına lâf atmaya başladı.

Özbay, hanım sanık avukatlarına seslendi:

"Hanımlar, şehit anneleri sizi duruşmadan sonra çay içmeye bekliyorlar!"

Arkadan bir şehit yakını bağırdı:

"Beyleri de biz bekliyoruz. Hangi bayrak için bu davayı yürütüyorsunuz?"

Bir şehit yakını:

"Sizin avukatlığınızı kim yapacak? Ellerinde bayrak var mı? Türk değil ki bunlar, bayrakları olsun!"

Özbay:

"Bütün cezaevleri sizi almak için can atıyor!"

Bir şehit yakını elindeki, üzerinde *"İdam"* yazılı kâğıdı avukatlara tutarak:

Avukat! Şunu oku! İsimlerinizi değiştirin! Başka ülkede yaşayın!"

Özbay:

"Şehit ailelerine bakıp sırıtmayın! Bu tarafa bakmayın! Gözünüzü oyarım! Şerefsizler!"

Bir şehit babası astsubay oğlunun resmini sanık avukatlarının oturduğu bölümün önünde dolaştırdı:

"Vicdan azabı çekin! Bizim çocuklar öldürülürken nerdeydiniz?!"

Bir şehit yakını:

"Dön önüne lan pezevenk!"

Bir şehit yakını:

Şehit kanları boğacak bunları... Yedikleri içtikleri haram!"

Özbay şehit ailelerine döndü:

"Sakin olun."

Bir şehit yakını:

"Bunlar Apo'nun kurtulacağını mı sanıyorlar?"

Bir şehit yakını:

"Kendi kelleleri de gidecek!"

Özbay:

"Sakin olun arkadaşlar..."

Bir şehit yakını genç yerinden kalkıp sanık avukatlarının bulunduğu bölüme geldi. En arkada solda boş bulunan hanım avukatın yanındaki koltuğa küçük rulo hâlinde bir kağıt bıraktı:

"Korkmayın, bomba değil!" deyip yerine döndü. Nöbetçi asker ruloyu aldı, içinde ikiye bölünmüş kalem düştü. Kırılmış kalem "idam" anlamına geliyordu.

Bir gazetede Şevket Can Özbay'ın hanım sanık avukatlarına *"Sizi nasıl çekecekler kucağa biliyor musunuz?"* dediğini yazdı.

İfade böyle kullanılmadı. Önde olduğum için bütün konuşulanları duyuyordum. Farklı bir sataşma mutlaka dikkatimi çeker ve not alırdım.

İleride bu duruşmalarda cereyan eden olaylar üzerinde çok yazılacaktır. Daha kim bilir kaç kitap yayımlanacaktır. Elinizdeki kitap da duruşmaları en fazla takip eden bir gazetecinin notlarından, araştırmalarından ve değerlendirmelerinden ortaya çıkmıştır. Dolayısıyla bu kitap ilk ve önemli kaynak niteliğindedir. Tarihi yanıltmamak, dürüst olmak şarttır. Ne yaşandıysa onu veriyorum. Avukatların özelliklerini anlattığım bölümde de yazacağım gibi, şehit yakını avukatların birçoğu benim 20-25 senelik arkadaşlarım veya tanıdıklarım... Avukatların tavırlarını da, konuşmalarını da olduğu gibi aktarıyorum.

***

Mahkeme heyeti salona girdi. Lâf atmalar durdu.

Sanık avukatları mahkeme heyetine bir dilekçe verdiler.

Mahkeme Başkanı Başkanı Okyay Öcalan'a hitap etti:

"Sizin nüfus kaydının mahkemeye geldi. Nüfus kaydında evli gözüküyorsun..."

Öcalan:

"Öyle olması gerekir."

Bu sırada *TRT* ekibi içeri girdi ve kayıt almaya başladı.

Şehit yakını avukatlarından Cengiz Erkoyuncu söz aldı:

"Ulu önder Atatürk 'Gençliğe Hitabe'sinde, 'dahilî ve haricî bedhahların olabilir' diyerek iç ve dış düşmanlara işaret etmiştir. Dış düşmanlar araştırıldı ama içeriden hangi kurum, kuruluş ve kişilerle bağlantıları bulunduğu sorulmadı. Sanığa iç bağlantıların da sorulmasını istiyoruz."

Okyay:

"Bu konularla ilgili yeterince soru yöneltildi ve sorgulama tamamlandı. Bu sorulara gerek yok."

Müdahil avukat İzmir Barosundan Çiler Nazife Savaşan söz aldı:

"2845 sayılı DGM'lerin Kuruluşu ve Yargılama Usûlleri Hakkındaki Kanun'un 20. maddesinin 4. fıkrasında savunma için azamî 15 gün süre verilmesi hükmü yer almaktadır. Görülmekte olan dava acil işlerden sayıldığından savunma için verilecek sürenin kısa tutulmasını istiyoruz."

Savaşan bu sözlerinin ardından kaçırılan erlerin durumunu sordu:

"PKK tarafından kaçırılan erler Trabzonlu Mehmet Karaca, Erzurumlu Yunus Çaçan ve Murat Fatih Diktaş'ın cesetleri bulunamadı. Öldürüldülerse cesetleri nerede? Öldürülmedilerse bu askerler örgütün elinde mi?"

Öcalan:

"Örgütün elinde 10-15 asker vardı. Onlar da serbest bırakıldı. Şu anda örgütün elinde asker yok. Bu isimleri de duymadım."

***

Duruşmadan sonra Çiler Nazife Savaşan'la görüştüm. Erlerin durumunu aileleri sordurmuştu. Eğer Öcalan'ın bir bilgisi varsa, bu vesileyle nerede olduklarını öğreneceklerdi. Erlerin aileleri, çalmadık kapı bırakmamışlar. Anladığım kadarıyla dolaydan PKK'yla de temas kurmuşlar. Kuzey Iraklı bir avukata vekâlet vermişler. Bu avukatın söylediğine göre, erler yaşıyor ve PKK'nın elindeler. Ancak, nerede, hangi grupta olduklarına dair bir bilgiye ulaşamamışlar.

3. Sanık Avukatları: 'Hakaret Ediyorlar!'

Mahkeme Başkanı Öcalan'a sordu:

"Size verilen belgeleri incelediniz mi?"

Öcalan:

"Gözden geçirdim. Fazla da incelemeye gerek yok...Hepsini okuyamayız."

Sanık avukatlarından Niyazi Bulgan söz aldı:

"Müdahil avukatlar müdahale ediyorlar. Hakarete maruz kalıyoruz. 'Gözünüzü oyarım.' diyorlar. Tedbir alınsın."

Mahkeme Başkanı Okyay müdahillere döndü:

"Duruşmanın düzenini bozacak davranışlardan kaçınalım."

Sonra sanık avukatlarına:

"Mahkememiz özen gösterecektir. Gereken çabayı sarf ettiğimizi biliyorsunuz. Gereken önlem alınacaktır." dedi.

Niyazi Bulgan sözlerinin zapta geçmesini de istedi.

B) CUMHURİYET SAVCILARININ ESAS HAKKINDA MÜTALÂASI

Bu konuşmalardan sonra Cevdet Volkan "Esas Hakkında Mütalâa"sını okumak üzere ayağa kalktı:

T.C.

ANKARA DEVLET GÜVENLİK MAHKEMESİ

CUMHURİYET BAŞSAVCILIĞI

ESAS: 199/98

ESAS HAKKINDA MÜTALÂA

ANKARA 2 NOLU DEVLET GÜVENLİK

MAHKEMESİ BAŞKANLIĞI'NA

Tutuklu sanık Abdullah ÖCALAN hakkında, Devletin hâkimiyeti altında bulunan toprakların tamamını veya bir kısmını yabancı bir devletin hâkimiyeti altına koymağa veya Devletin istiklâlini tenkise veya birliğini bozmağa veya Devletin hâkimiyeti altında bulunan topraklardan bir kısmını Devlet idaresinden ayırmağa yönelik hareketlerde bulunmak suçundan yargılanması ve cezalandırılması talebiyle 26.04.1999 gün ve Hz.1997/514 Hz.1999/98 Es. Ve 1999/78 İd. sayılı *İddianame* ile kamu davası açılmış, aynı sanık hakkında daha önce açılan kamu davaları ile Mahkemenizin 1999/21 esas sayılı dava dosyası ile birleştirilmiş, İmralı adasında başlatılan ve süreklilik arz eden 04.06.1999 günlü yargılaması sırasında da esas hakkında mütalâamızı hazırlamamız için süre verilmiştir.

Sanık hakkında açılan son davaya ait *İddianame*'de yapılan soruşturma, 15 yıldır terör faaliyetlerini aralıksız sürdüren ve sanığın başında bulunduğu PKK örgütünün kuruluşu, amacı, programı, stratejisi, yapılanması ve genel faaliyetleri ile gerçekleştirdiği eylemleri ve bunların nitelikleri ve hukukî değerlendirilmesi konularında geniş bilgi verildiğinden tekrarında yarar görülmemiş, sanık Abdullah ÖCALAN'ın değişik aşamalardaki savunmaları ve yargılama sırasında ortaya çıkan fiilî ve hukukî durum değerlendirilerek esas hakkındaki mütalâamız hazırlanmıştır.

Sanık Abdullah ÖCALAN, 31.05.1999 günlü oturumundaki sorgusunda da, *İddianame*'de belirtilen ve kendisinin verdiği talimatlar üzerine örgüt elemanları tarafından gerçekleştirilen bütün eylemlerden birinci derecede sorumlu olduğunu, hatta ölümlerin *İddianame*'de belirtilenden daha da fazla olması gerektiğini, 01.06.1999 günlü oturumda da hazırlık soruşturması sırasında Jandarma ve Devlet Güvenlik Mahkemesi Cumhuriyet Savcılarınca alınan ifadeleri ile Ankara Devlet Güvenlik Mahkemesi Yedek Üye Hâkimliğince tespit olunun ilk sorgusunun doğru olduğunu, herhangi bir baskıya maruz kalmadan, serbest iradesi ile verdiğini kabul etmiştir.

Yine sanık Abdullah ÖCALAN, Ankara 2 Nolu Devlet Güvenlik Mahkemesi Başkanlığı'na sunduğu yazılı savunmasının 69. sayfasında PKK örgütünün eylemlerdeki sorumluluğunu açıkça ikrar etmiştir.

TCK'nın 125. maddesinde yazılı, Devletin hâkimiyeti altındaki birtakım topraklar üzerinde, müstakil bir Kürt devleti kurma amacıyla Türkiye toprakları üzerinde sürekli faaliyet göstererek, binlerce terör eylemi gerçekleştiren, onbinlerce insanımızı acımasızca öldüren, bir o kadarını da sakat bırakan silâhlı çete PKK'nın kuruculuğunu yapan, uzun süre üslendiği ve örgütünü yönettiği Suriye'den ayrılmak zorunda kalan, sığındığı ülkelerden iltica talebinde bulunmasına rağmen kabul görmeyen ve sonunda Kenya'da yakalanıp güvenlik birimlerimize teslim edilen, bu tarihe kadar

fiilen, yakalandıktan sonra da yasa dışı silâhlı ve bölücü terör faaliyetinde bulunan PKK'nın başlangıçta "Genel Sekreter", daha sonraki dönemlerde "Önder" ve "Genel Başkan" sıfatını kullanan sanık Abdullah ÖCALAN'ın 22 Şubat 1999 günü Devlet Güvenlik Mahkemesi Cumhuriyet Savcılarına verdiği ifadesinde:

"PKK örgütünün kurucusu olduğum doğrudur. Yine bu örgütün önderliğini yaptığım, benim önderliğimde Türkiye toprakları üzerinde silâhlı bir mücadele başlattığım da doğrudur. Başlangıçta gerçekten Kürdistan devleti kurmak gibi bir kavramımız da vardır. Bu da doğrudur. Ancak gelişen süreç içerisinde müstakil bir Kürt devleti kurmak değil de Kürtlerin de Cumhuriyetin kuruluşunda rol almış bir halk olarak özgür olduğu bir ortam içerisinde birleştirilmesi sonucuna vardım. Bu temelde, ekonomik, sosyal, siyasal ve kültürel özgürlüğünü elde etmiş olarak bir arada yaşayabileceğimiz sonucuna vardım..."

Kendi isteğiyle ikinci kez verdiği 03.04.1999 günlü ifadesinde de;

"... Bildiğiniz gibi PKK'nın da kurucusu benim. PKK kurulurken programını da yaptık. O zaman Kürtlerin bağımsız bir Kürdistan kavramı da vardı. Marksist temele dayalı yeni sistem getirecektik. Ancak değişen olaylar ve zaman bize bu programın hayalî olduğunu gösterdi... Kürt devleti kurmanın mümkün olamayacağı ilmen de sabittir, gerekli de değildir. Mevcut Türkiye Cumhuriyeti Devleti içerisinde de demokratik ortamda her şeyin gerçekleşmesi mümkündür. Ben bu sonuca vardım..." demiştir.

Hazırlık tahkikatı ve son tahkikat aşamasında silâhlı çete PKK'nın kurucusu ve yöneticisi olduğunu, birinci derecede sorumlusu bulunduğunu, PKK'nın başlangıçta bağımsız Kürdistan devleti kurmak için kurulduğunu söyleyen ve suçunu ikrar eden sanık yazılı savunmasında silâhlı çete PKK ve kendi yargılanması ile ilgili;

"PKK Cumhuriyetin 50 yıllık alt ve üst yapısının ortaya çıkardığı objektif temel üzerinde, dünyadaki fırtınalı devrim ve karşı devrimin pratik ve teorik incelemesini, ütopik ve teorik bir durumun öncelikle 1970-1980 arası ideolojik isyan hareketi, 1980-1999 arasında da siyasî ve eylemsel hareketi olarak doğup gelişmiş, gerçekten de son büyük Kürt isyan hareketidir... PKK tarihinde ayrılık ve birlik sorununda iki önemli aşamayı ayırt etmek büyük önem taşır.

Çıkış sürecinde bir zamanların dil yasağına kadar varan baskı ve inkâr, diğer yandan o dönem soruna hâkim olan sorunlara sloganvari ütopik yaklaşım, yine Kürt milliyetçiliğinde korku ve kuşkuya dayanan ayrılıkçılıkla birlikte dünya çapındaki ulusal kurtuluş hareketlerinin ayrı devlet kurmak biçiminde anlaşılması...

Devletin 1990 başlarında dil yasağını kaldırması, dil ve kültür alanına getirilen sınırlı özgürlük ve üst düzey yetkililerinin sorunu kabul edip, çözüme yönelik çalışmaları, en son benim Mart 1993 ateşkes yaklaşımım aslında özgür birlikteliğe giderek vurgu yaptığımız dönemi açıkça ortaya koyuyordu. Bu yıllardan itibaren özgür birlik propagandası hâkimdir... (Yazılı savunma, sayfa: 19-20)

Özellikle Sovyetlerin çözülüşü, Körfez Savaşı sonrasında Türkiye'yi yakından ilgilendiren meseleler, Kürt meselesine çözümü hayatî kılıyor ve bunun yolu da gerçekten gecikmiş temel ihtiyaç olan kapsamlı bir demokratikleşmeden geçiyordu. PKK burada direndi. Kendini geliştirmekten ziyade aşırı tekrarlayarak direndi... Hâlbuki reel-sosyalizmin çözülüşünden demokratik çözüm tarzını çıkarabilmeliydik. "Ulusların kaderlerini tayin hakkı" ilkesinin artık geçerliliğini yitirdiğini, bilimsel tekniğin değiştiğini, aslında 17.yy. dan itibaren gelişmenin ürünü olan, ulus devlet anlayışını çözdüğünü, aynı sınırlar dahilinde demokrasiyi geliştirerek, sınırlara hiç dokunmadan geliştirilecek bir çözümün daha gerçekçi olduğunu görmeliydi. Kısaca 70'ler programını bırakıp yeni bir programa ulaşmalıydı... Bunun pratik dili kendini giderek yozlaşan ve çok acıları, kayıplara yol açan şiddet yerine siyasal demokratik faaliyeti yoğunlaştıran bir eylem çizgisine ulaşmalıydı..." (Savunma, sayfa: 26)

Benim pratiğim yakinen incelenirse şu çok açık görülecektir ve kitap dolusu belgelerle kanıtlanacaktır. En iyi anlamlı ve mümkün olan özgürlük ve bağımsızlık bu yer Kürdistan da olsa ancak Türkiye'nin genel Misak-ı Millî sınırları içerisinde mümkündür. Bilimsel olarak kanıtlamak zor değildir. Ayrılmış bir Kürdistan bitmiş ve bir gücün kuklası, işbirlikçilerin malikanesinden öteye gidemeyecek bir Kürdistan'dır. Ayrılmış bir Kürdistan halkın değil yabancı ve işbirlikçilerin olabilir ki bu ağırlıklı olarak hayaldir. Ancak çıkar güçlerinin oyunu olarak sık sık tekrarlanır. Tarih bütün oyunların isyanlarda nasıl oynandığını, nasıl felâketleri halkın yaşadığını çok iyi ortaya koymaktadır. Kendi isyanımızda da bunu gördük. Eğer dış oyunlardan bahsedeceksek temel amacım bu dönemeçte yüz geri yapmak istedikleri ve Kürt sorununu da araç olarak kullanmakla bunu başaracaklarına inandıklarıdır. Tarihin en kritik döneminde bu oyunlar oynanmıştır. Çözümsüz kaldığında başarı ile oynanmıştır da. O hâlde sorunun kendi ellerimizle çözmek, oynamak isteyenlere karşı kendi güçlü silâhımız hâline getirmektir. Savunmamda bunun oldukça mümkün ve tek çaremiz olduğunu ortaya koydum. Bizzat tecrübemiz buna en iyi kanıt oldu. O hâlde ilk defa özgür irade ile gerçekleştireceğimiz bu kardeşlik çözümü yeni bir tarihî süreç olacak derken haklıyız... Kendi yargılanmamı olumlu barışın gerekçesi yapmak en temel demokratik idealimdir. Savunmam temelde bu amacımla bağlantılıdır..." gibi görüşlere yer vermiştir.

Sanık Abdullah ÖCALAN tarafından V. Kongre sırasında sunulan politik raporda, *"... 1993'te biraz da geçiş arz eden o dönemi bir ateşkesle lehimize çevirmek istedik ve bu çok önemli bir adımdı. Hiç olmazsa bunu fırsat bilirler, canlanırlar diye düşündük. Aslında biraz da hem uzun soluk alma, hem de hazırlık yapmak imkânı idi. Bazıları bu hazırlığı yaptı ama yine komuta yapımızca bu lâyıkı ile değerlendirilemedi."* (Kls:38)

Yine, PKK parti önderliği adı altında 08 Ekim 1998 tarihinde tüm partililer ve ARGK savaşçılarına gönderdiği telsiz emrinde ateşkesle ilgili, " Çoğunuz görev alacaksınız. Görev bu temelde olabilir. Tabiî düşmanın kısa bir süre için şöyle bir hedefi de var. Kök kazımaktan bahsediyor... Bizim bunlara misilleme hakkını makbuldür. Yani kendimizi iyi düzenleyerek, bu on kat değişmiş, dönüşmüş bir temelde cevaplandırma görevimiz var. Biz ateşkes olayını tek taraflı da olsa düzenlemeyi, sadece biraz daha hazırlık düzeyimiz siyasî diplomatik olarak da hamle imkânı kazanmak için yaptık. Bu başarılı olmuştur. Ama yetersizdir. Daha da yapılacak işler vardır. Düşman bunları bilerek çok sert davranıyor." (Kls:19)

Sanık Abdullah ÖCALAN'ın 16.10.1998 günlü sözde Botan Eyalet sorumlularına yönelik telsiz talimatında *"... Nasıl ki Ankara'dan çıkış partileşme anlamına geldi ise, yine Ortadoğuya açılıp bir ordulaşma başarıldıysa, uluslararası alana da fazlasıyla açılmak kesinlikle devletleşme anlamında ciddî bir adım olarak değerlendirilmelidir. İnanıyorum ki yeni dönem bundan epeyi güç olacaktır... Gerilla tarzında yenilik ustalık... en etkili cevabı verecektir."* (Kls:19)

Abdullah ÖCALAN da yazdığı, *"Kürdistan'da Zorun Rolü"* isimli kitabında *"... Kürt halkı kuruluş mücadelesini bazı alanlarda eylem biçimleri ile sınırlayamaz."*

Şeklindeki sözleri asıl niyetini ortaya koymaktadır.

Burada talimatın tarihine dikkat edilmesi gerekir. Talimat 16 Ekim 1998 tarihinde verilmiştir. Bu tarihte Abdullah ÖCALAN Türkiye Cumhuriyeti Devletinin Suriye'yi sıkıştırması sebebiyle Suriye'den çıkma ve Avrupa'ya gitme hazırlığı içindedir. 16 Ekim 1998 günlü sözde Botan Eyaletine yönelik talimatta Abdullah ÖCALAN çıkışın uluslar alanına açılışının kesinlikle devletleşme anlamında ciddî bir adım olarak değerlendirmiş ve alan sorumlularına da böyle anlatmıştır.

Örgütüne gelir sağlama ve karşı gelenleri yıldırma ve sindirme amacıyla Hatay alan komutanına 1995 yılı içinde verdiği telsiz talimatında *"... Şimdi onlara özgün yaklaşırsınız. Yani zaten dostane ilişkilerimizi söylersiniz ve mutlaka kazanmaya çalışırsınız. Fakat faşist Türk kesimini de yıldırırsınız sanırım. Sanırım o başlangıçta yaptığınız eylemler önemli. Fa-*

kat genelleştirmemek kaydıyla. O yoksulları kazanmak fakat tehlikeli olan ele başları da ezin. Tabiî hiç acımadan çıkarlarını darbeleyin. Ve yine dediğim gibi bu ara zengin bir alan aslında. Birçok şeyini da haraca bağlayabilirsiniz o zenginlerin. Bundan sonra hissederlerse epey gelir imkânınız da artar..." (Kls.19) şeklinde acımasızlığını ve amacını sergileyen sözleri dikkat çekicidir.

Eğitim çalışmaları ve basın açıklamaları illegal olarak propaganda aracı olarak kullanılan ve yurtdışında yayınlanan MED-TV ve diğer örgüt yayınlarında, komutası altındakilere gönderdiği telsiz mesajlarında, yukarıda yer verilen benzer emir ve talimatları ile teröre çağrıda bulunmaktadır.

Sanık Abdullah ÖCALAN savunmasında samimî değildir. Silâhlı çete PKK kuruluş amacı olan müstakil Kürdistan'ı kurmak amacından vazgeçmemiştir. Bunun için koşulların oluşumunu beklemekte, daha uygun bir ortamın yaratılması fırsatını kollamaktadır. Abdullah ÖCALAN'ın tek taraflı ateşkes ilân etmesi, örgütün biraz daha iyi hazırlanması, siyasî ve diplomatik hamle imkânını kazanabilmesi içindir.

Abdullah ÖCALAN'ın V. Kongre'ye sunduğu ve telsiz çözümlerinden yukarıya alınan alıntılar, kendisinin ateşkeste samimî olmadığını, tek taraflı da olsa ateşkesin, örgütün hazırlık düzeyini artırmak, uluslararasında diplomatik hamle imkânını kazanmak Türkiye Cumhuriyeti Devletine örgütünü muhatap kabul ettirmek için uyguladığını göstermektedir.

Başlangıçta bağımsız Kürdistan'ı kurmak amacına yönelik eylem yaptıklarını, sonuçta pratiğin kendilerine bağımsız Kürdistan'ı kurmanın mümkün olmadığını gösterdiğini, bu sebeple cumhuriyetin kuruluşunda rol almış bir halk olarak demokratik cumhuriyet içerisinde özgür bir ortamda eşitlik temelinde birlikte yaşamayı hedef aldıklarını, bağımsız Kürdistan'ı kurma hedefinden vazgeçtiklerini söyleyen Abdullah ÖCALAN'ın bu yöndeki savunmasına ve öne sürdüğü görüşlerine itibar edilmemiş ve PKK'nın ve örgütün en sorumlusu durumundaki sanık Abdullah ÖCALAN'ın içinde bulunduğu çıkmazdan kurtulma çabası olarak değerlendirilmiştir.

Silâhlı çete PKK terör örgütüdür. Yurt içinde ve özellikle yurt dışında insanlığın baş düşmanı olan uyuşturucu ticareti yapanlarla sıkı bir işbirliği içinde olduğu anlaşılan, gelir temin etmek içinde onları aracı olarak kullanan, uyuşturucu ticaretinden pay ve haraç alan bir örgüttür. Bu terör örgütünün bütün Kürtleri temsil ettiği iddiası gerçeklerle bağdaşmaz.

02.06.1999 tarihli oturumda dinlenen müdahil Celal ARSLAN: *"1992 yılında Diyarbakır Kulp ilçesinde şehit düşen İbrahim ARSLAN'ın babasıyım. Benim babalığım Kürt'tür. Babalığımdan olma 5 kardeşim vardır. Bunlarla beni biri birimizden nasıl ayıracaklar."*

Müdahil **Yusuf AYDEMİR:**

"Ben Kürdüm ve anadilim Kürtçedir. Benim oğlum 3 yıl Güneydoğu da görev yaptı. Üzerinde yaşadığım ülke Türkiye, benim bayrağımda Türk bayrağımdır..."

Müdahil **Jale ATAV:**

"Ben de kardeşimi şehit verdim. Yazdığımı okumak istiyorum. Ben Kürt kökenli bir Türkiye Cumhuriyeti vatandaşıyım. Asker kızı ve asker annesiyim. Babam Kürt annem Türk'tür."

Müdahil vekili **Kazım AYAYDIN:**

"Ben Türkçeyi ilkokulda öğrenen Kürt asıllı Türk vatandaşıyım. Bu davanın ne pragmatik açıdan ne de bilimsel açıdan Kürtlerle bir ilgisi yoktur. Tarih boyunca buna benzer hadiselerle karşılaşmışız, isyanlar olmuş, Osmanlı'nın son zamanından itibaren bu isyanlar araştırıldığında, her isyanın arkasında bir ülkenin menfur emellerinin çıktığı görülmüştür. Evliya Çelebi'nin Erzurum ile ilgili izlenimlerinde, ben Erzurum'da aileler gördüm. Dede Türkçe konuşuyor. Oğul hem Türkçe hem Kürtçe konuşuyor. Torun Kürtçe konuşuyor. Annem ve babam sadece Kürtçe konuşurlar. Ben hem Türkçe hem Kürtçe konuşuyorum. Oğlum Sadece Türkçe konuşuyor. Bu döngü 300 yıllık zaman içindedir... Bu ülkenin birlik ve beraberliği için herkes topyekûn mücadele edecektir. Bunun içinde Kürt de vardır." demiştir.

Müdahillerin yukarıya alınan konuşmalarından da Türkiye'de Türk-Kürt ayırımının yapılamayacağı, Kürt ve Türk'ün iç içe yaşadığı, aralarında kan bağı oluştuğu, sun'î olarak Türk ve Kürt ayrılığı yaratılmasına, millet ve vatan bütünlüğünün bölünmesine çalışıldığı anlaşılmaktadır.

Türk ve Kürt beraberliği için sanık Abdullah ÖCALAN da savunmasında;

"Türklerin özellikle hâkim tabakadan koparak gelen Türkmen akınlarının 11. Yüzyılda Kürtlerin yaşadığı coğrafyaya akın etmeleri, iki halk arasında yoğun bir kaynaşmaya yol açtı. Kürtlerin nispeten yerleşik konumları, bu yüzyıllarda daha çok Türkmen boylarının erimelerine yol açıyordu. Siyasallaşmada Türkler sosyalleşmede de Kürtler nispeten hâkim bir konumdaydılar. Türk üst tabakaları yerle siyasal kültür ile bütünleşip çoğunlukla hâkim olurken alt tabaka daha çok Kürtler içerisinde erimeyi yaşıyordu. İki halkın aynı sosyo-ekonomik ve kültürel ve dinî benzerlikleri yaşaması bu kaynaşmada önemli rol oynar... Tarihe baktığımızda özellikle Büyük Selçukluların İran, Irak, Suriye ve Kürt illerinde kurulan imparatorluk ve daha sonra da özellikle Mervanîler, Artukoğulları, Eyyûbîler, Ak ve

Karakoyunlular da ve birçok küçük beyliklerde Kürt ve Türk üst tabakaları ve dolayısıyla dağlı ortak halk ve ortak devleti iç içe yaşamak gibi bir olguyu temsil ediyorlar. Ortak devlet anlayışı hiçbir kavimle birlikte ne Araplar ne Acemler ne Ermeni ne Bizanslılarla böyle yaşanmıyor. Türk Kürd'ü ve Kürt Türk'ü böyle oluşuyor... Bu olgunun en çarpışı ve üst boyutta ifadesini Osmanlı Kürdistan ilişkilerinden Yavuz Selim'le başlayan dönemde görebiliriz. Öyle ki ağırlıklı Kürt beylikleri Yavuz'un istemine rağmen ayrı devlet olarak değil kendisinin göndereceği beylerbeyi sorumluluğunda ortak devlet çatısı altında kalmayı çıkarlarına da uygun buluyorlar..."

Abdullah ÖCALAN'ın yukarıya da alınan ifadelerinden açıkça anlaşılacağı gibi, 11. Asırdan itibaren Türkler ve Kürtler birlikte yaşamaya başlamış birçok Türk boyu Kürt boylarının arasında erimiştir. Yine Abdullah ÖCALAN'ın ifadesi ile iki halk arasında tabiî bir kültür erozyonu yaşanmış, kan bağı da oluşmuştur. Tarihî gerçek de budur.

PKK çetelerine karşı savaşırken şehit düşen Kürt asıllı vatandaşların sayısı yukarıya konuşmaları alınan müdahil kişilerin ayısı ile sınırlı değildir. Müdahil olup da duruşmada konuşmayan çok sayıda Kürt asıllı Türk vatandaşının çocukları PKK çetelerince şehit edilmişlerdir. Halen de PKK çetelerine karşı güvenlik kuvvetleri içinde mücadele eden çok sayıda Kürt asıllı Türk vatandaşı vardır. Ayrıca güvenlik kuvvetlerimizin yanında PKK çetelerine karşı yer alan geçici köy korucuları Kürt asıllı vatandaşlarımızdır.

Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nde Kürtlere yapılmış ne bir baskı ne de Kürtlerin inkârı vardır. Cumhuriyet kurulduktan sonra 1925'te patlak veren Şeyh Sait isyanı çoğunlukla Kürtlerin katıldıkları bir isyandır. Ancak devletten ayrılmayı hedefleyen bir Kürt isyanı değildir. Abdullah ÖCALAN da Şeyh Sait isyanı için ayrılıkçı bir isyan demem iş, isyanı başlatanlar ve isyana katılanlar için *"Onlar ulusal kurtuluştan cumhuriyetin değil, saltanat ve hilâfetin geri geleceğini sanarak önce destek vermişler, bu gelişmeyince isyana yönelmişlerdir..."* demiştir.

Devlet, isyanı şiddetle bastırmış, isyan edenleri cezalandırmıştır. Devlete karşı başlatılan silâhlı bir hareketin güç kullanılarak bastırılması ve isyan edenlerin de cezalandırılması uluslararası hukukta da kabul edilmiş bir kuraldır. İsyanların dışında Kürtlere karşı hiçbir baskı yapılmamıştır.

Erzurum ve Sivas Kongrelerinde benimsenen Osmanlı Meclis-i Mebusanınca da kabul ve ilân edilen Misak-ı Millî'nin bir maddesinde de, Mondros Müterakesi'nin imzalandığı 30 Ekim 1918 günü mütareke sınırlarının içinde dinsel, kültürel amaçlı ve amaç bakımından birlik oluşturmuş ve birbirleriyle karşı saygı ve fedakârlık duygularıyla dolu, ırkı ve

toplumsal hakları ile coğrafi konumlarına bütünüyle saygılı Osmanlı İslâm çoğunluğunun yerleşik bulunduğu bölümlerin tamamı gerçekte veya yasal olarak hiçbir nedenle ayırım yapılması mümkün olmayan bir bütündür, hükmü kabul edilmiştir. İstiklâl Savaşı'nda Misak-ı Millî'nin bu hükmü aynen benimsenmiştir. İstiklal Savaşı iyi incelendiğinde Atatürk'ün, Misak-ı Millî'nin çizdiği sınarları içinde yaşayan halkın tamamını bir bütün olarak gördüğü, bölgesel güçleri birleştirmeye çalıştığı ve düşmana topyekûn milletin gücüyle karşı koymaya çalıştığı görülür.

Amasya Genelgesi'nde;

"Milletin bağımsızlığını yine milletin kesin kararı ve direnişi kurtaracaktır." denmiştir.

Bu genelde Mond os Mütarekesi'nde kabul edilen sınırlar içinde yaşayan halkın tek bir millet olarak görüldüğü açıktır.

Erzurum Kongresi'nde de Atatürk, Trabzon Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti ile Süleyman Nazif tarafından kurulan Doğu Vilâyetleri Müdafaa-i Hukuk Cemiyetlerini bir çatı altında birleştirmiştir.

Erzurum Kongresi'nde,

"Trabzon ile Canik sancağı ve Doğu İlleri adını taşıyan Erzurum, Sivas, Diyarbakır, Elazığ, Van, Bitlis ve bağımsız livaların hiçbir sebeple, bahaneyle birbirinden ayrılmaz bir bütün olduğu" kararı alınmıştır.

4 Eylül 1919'da başlayan ve 12 Eylül 1919'a kadar devam eden Sivas Kongresi'nde ise;

"Bütün yurttaki müdafaa-i hukuk cemiyetleri birleştirilmiş. Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti adı altında kurulmuştur. Erzurum Kongresi'nde kararlaştırılan her türlü işgal ve müdahaleye karşı toptan direnme kararı perçinlenmiş, Mondros Mütarekesi sırasında sınırlarımız içerisinde kalan ve ezici İslâm çoğunluğu tarafından yerleşik bulunan Osmanlı ülkesi unsurları birbirinden ve Osmanlı camiasından bölünmesi mümkün olmayan ve hiçbir sebeple ayrılmaz bir bütün oluşturur. Adı geçen ülkelerde yaşayan bütün islâmî unsurlar birbirlerine karşı saygı ve fedakârlık duyguları ile dolu ve ırkı toplumsal ve coğrafik haklarına bütünüyle saygılı öz kardeşlerdir." hükümleri kabul edilmiştir.

Ne Erzurum ne Sivas Kongresi kararları, ne Misak-ı Millî hükümleri ayrıca Kürtlerden bahsetmemektedir. Bunun nedeni kurulacak devletin ırk esasına dayandırılmak istenmemesidir. Türkiye Cumhuriyeti anayasalarında da bu prensip aynen muhafaza edilmiştir.

Türkiye'de PKK tarafından başlatılan ve giderek yaygınlaştırılan tedhiş

eylemleri bir bağımsızlık hareketi olarak kabul edilemez. Çünkü bağımsızlık mücadelesi içinde olan milletler, kendi egemenliklerini ülkesi içinde etkili kılmaya çalışır. Bu amaçla da hukuka aykırı biçimde o toprak parçası üzerinde egemenlik iddiasında bulunan güçlerle savaşmak ancak bağımsızlık mücadelesi sayılabilir.

Yaygın terör eylemlerine başvuran PKK yasa dışıdır. Gerçekleştirdiği tüm terör hareketleri hukuk dışı ve insanlıkla bağdaşmayan, yasalara göre her biri ayrı ayrı suç teşkil eden eylemlerdir. Bunların hedefi ise Devlet düzenine karşı gelmektir. Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin ülkesi ve milletinin bütünlüğü, Devletin siyasî yapısı ile yasalarla güvence altına alınan kişi güvenliği, özgürlüklerin korunması, sosyal refahın sağlanması, ülkenin kalkınması ve büyümesinin önlenmesine yönelik olduğu çok açıktır.

PKK terör örgütünün hedef olarak gösterdiği toprak parçası, Türkiye Cumhuriyeti'nin egemenliği altındadır. Ayaklanma, başkaldırı ya da isyan şeklini alan, gerek Türkiye çapında gerekse ve özellikle siyasî yönden batı Avrupa ülkelerinde yaygınlaştırılan bu hareket, Devlete ve Devlet güçlerine yöneltilmiş ve Devletin otoritesini zayıflatmak, düzeni sarsmak amacıyla başlatılmış zaman içinde genişletilmiştir. Bu hâle gelmesinde tarihî, politik veya ideolojik ya da ekonomik çıkarı olan yabancı ülkelerle, uluslararası faaliyet gösteren kuruluşların büyük payının olduğu sanığın savunması ile ortaya çıkmaktadır. Bununla amaçlanan ise, yaratılacak terör ortamından yararlanıp, ülke topraklarının ve milletin bütünlüğünün parçalanması ve ülkenin zor durumda bırakılmasıdır.

Yaratılmak istenen ve alınan iç ve dış desteklerle planlanıp yürürlüğe konulan bu durum; başlangıçtan beri Türkiye Cumhuriyeti Anayasanın 3'üncü maddesindeki "Türkiye Devleti ülkesi ve milletiyle bölünmez bir bütündür." ilkesi, 14'üncü maddesinde belirtilen hak ve özgürlüklerin kötüye kullanılmaması hükmü ile bağdaştırılamaz ve TCK'nın 125'inci maddesinde müeyyidesini bulan Devletin birliğini bozmağa veya Devletin hâkimiyeti altında bulunan topraklardan bir kısmını devlet idaresinden ayırmaya kalkışmak suçunu oluşturur.

3713 Sayılı Terörle Mücadele Kanunu hükümlerine göre PKK terör örgütü, gerçekleştirdiği eylemler terör suçu, bu eylemleri planlayan, silâhlı çetenin âmir ve kumanda görevini üstlenen ya da örgüt adına faaliyet gösteren veya bilerek ve isteyerek yardımda bulunan herkes terör suçlusu sayılmıştır. Bu nedenle TCK'nın 125'inci maddesi de terör suçu olarak kabul edilmiş, bu suça bakma görevi ise, aynı yasa ile 2845 Sayılı Kanunun 9'uncu maddelerine göre Devlet Güvenlik mahkemelerinin görevleri arasında sayılmıştır.

Bu suç bir tehlike suçudur. Teşebbüs safhasında kalsa bile suç tamamlanmıştır.

Uluslararası hukuk terörizmi her koşulda yasaklamış ve ciddî bir insan hakları ihlâli olarak kabul etmiştir.

İnsan Hakları Evrensel Bildirisi ile İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerinin Korunmasına İlişkin Sözleşme Hükümleri sonuçta, terör suçlarını insanlık suçu olarak kabul etmiştir. Terörü meslek edinen ya da terörü teşvik eden, her alanda yardımcı olanların insan haklarından söz etmesi, bazı kurum ve kuruluşların da bunlara destek vermesi düşündürücüdür.

Uluslararası belgelerden olan ve bağlayıcılığı bulunan:

- 1989 AGİK Viyana Kapanış Belgesi'nde; katılan ülkelerin terör suçları yöntemlerinin ve uygulamalarının kınanacağı, hiçbir şart altında teröre hak verilmeyeceği, bu konularda kararlı davranılacağı, suçluların iadesi ve takibatını emniyet altına almak için gereken tedbirlere başvurulacağı,

- 1990 Paris Şartı'nda; Devletlerin bağımsızlık, egemenlik ve toprak bütünlüğünü ihlâl eden faaliyetlere karşı demokratik müesseseleri savunmada işbirliği yapılacağı ve terörün her ülkede suç sayılacağı,

- 1992 Helsinki Bildirisi'nde; terör hareketlerinin kayıtsız şartsız kınanması, terör tehdidinin ortadan kaldırılması için işbirliği yapılacağı,

- 1993 Viyana İnsan Hakları Dünya Konferansı Deklarasyonu'nda; egemen ve bağımsız ülkelerin toprak bütünlüğü ve siyasî birliğini tamamen veya kısmen tehlikeye sokacak her türlü hareketin makul karşılanmayacağı, teşvik edilmeyeceği, terörden korunma ve mücadelede işbirliğini geliştirmek için gerekli tedbirin alınacağı,

Hususlarında karşılıklı anlaşmaya varıldığı kaydedilmiş ve uluslararası hukuk kuralı hâline getirilmiştir.

Çok sayıda yasa dışı silâhlı terör eylemlerini yaygın şekilde gerçekleştiren, gerek iç ve gerekse dış hukuk açısından terör örgütü olduğu konusunda hiçbir tereddüt bulunmayan, eylem ve faaliyetleri nedeniyle Avrupa ülkelerince de terör örgütü ve terörist sayılan PKK'ya ve elebaşısı Abdullah ÖCALAN'a, uluslararası hukuk açısından ve yargılama yönünden ayrıcalık tanınması, siyasî kişilik tanınarak statü kazandırılmak istenmesi hukuk dışıdır.

Tutuklu sanık Abdullah ÖCALAN, yasalar karşısında bir terör suçu sanığıdır. İnsan hakları ve usûl yargılaması hükümleri dışında kendisine bir ayrıcalık da tanınamaz. Terör suçu sanığı sayıldığından 3713 Sayılı Kanunun 16'ıncı maddesi uyarınca ve güvenliği nedeniyle bu tür tutukluların

tâbi olması gereken rejime tâbi tutulmaktadır. Aksini ileri sürmek gerçeklerle bağdaştırılamaz.

Cenevre Sözleşmesi hükümlerine göre savaş suçlusu statüsü verilmesi yönündeki taleplerin hiçbir hukukî dayanağı da bulunmamaktadır.

PKK'nın başlattığı ayrılıkçı terör eylemlerini önlemek, yakalandığında yargılamak Türkiye Cumhuriyeti Devletinin temel görevidir. PKK terör örgütüne uluslararası antlaşmalara göre bir taraf statüsü tanınması da söz konusu olamaz. Aksi takdirde Helsinki Konferansı Son Belgesi ile kabul edilen ve diğer antlaşma ve sözleşmelerde de yer alan Türkiye Cumhuriyeti Devletinin egemen eşitliğine ve egemenliğinin niteliğindeki haklarına saygısızlık olacaktır.

Anayasa'nın 10'uncu maddesine göre, herkes dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasî düşünce, felsefî inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayrım gözetmeksizin kanun önünde eşittir. Hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınamaz. Devlet organları ve idare makamları bütün işlemlerinde kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorundadır.

Türkiye Cumhuriyet Devleti aynı zamanda insan haklarına saygılı, demokratik ve sosyal bir hukuk devletidir. Bölge ve ırk ayrımı yapılmaksızın, konuştuğu dile bakılmaksızın herkese yasalar eşit şekilde uygulanır. Anayasa ve yasaların tanıdığı hak ve özgürlüklerden herkes yararlanır. Yeter ki suç sayılan eylemlere ve teröre karışmasın.

Kişinin topluma, ailesine ve diğer kişilere karşı ödev ve sorumluluklarını da içine alan ve herkesin kişiliğine bağlı dokunulmaz, devredilmez, vazgeçilmez temel hak ve hürriyetlere sahip olduğu Anayasamızın 12'inci maddesinde kabul edilmiş, 13'üncü maddesiyle de temel hak ve özgürlüklerin Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünün, millî egemenliğinin, Cumhuriyetin, millî güvenliğin, kamu düzeninin, genel asayişin, kamu yararının korunması amacıyla ve kanunla sınırlandırılabileceği kabul edilmiş, bunun ise Anayasa'nın söz ne ve ruhuna uygun olarak yapılabileceği, demokratik toplum düzeninin gereklerine aykırı olamayacağı hüküm altına alınmıştır.

Anayasa ile güvence altına alınan kişinin temel hak ve özgürlükleri ve bunların kısıtlanması ülkemizin de taraf olduğu tüm uluslararası sözleşme ve antlaşmalarla kabul edilmiştir.

Uluslararası hukuka uygun şekilde Anayasa ile düzenlenen ve diğer yasalarla uygulamaya konulan bu hukukî durum karşısında, PKK terör örgütünün ve örgütü fiilen kuran, gizli ve açık şekilde verdiği yazılı ve sözlü talimat ve emirleri ile sevk ve idare eden, yöneten sanık Abdullah

ÖCALAN'ın fiil ve hareketi, Türk Ceza Kanunu'nun ayrı ayrı bölümlerinde her biri ayrı ayrı suç sayılan, şahıslara karşı işlenen, mal, kamunun düzeni ve güvenliği ile geleceği, adliyenin şahsiyeti, Devlet idaresi ve hürriyet aleyhinde işlenen suç kapsamında olduğu gibi, bunların tamamını içine alan ve suçların tamamını bünyesi içerisinde toplayan ve mahiyeti gereği devletin şahsiyetine karşı cürümler başlığı altında düzenlenen ve Türk Ceza Kanununun en ağır yaptırımı ile cezalandırılan ve ilk özel ceza maddesi olan 125'inci maddesindeki suçun unsurlarını oluşturmaktadır.

Sanık gerek hazırlık soruşturması sırasında, gerekse yargılamada yaptığı sözlü ve yazılı savunması özetle;

PKK terör örgütünü kendisinin kurduğunu, örgütü sevk ve idare ettiğini, yakalandığı ana kadar örgütün kendisinin liderliği ve komutası altında faaliyetlerini sürdürdüğünü, hareketin geçmişteki isyan hareketlerinden farklı yönlerinin olduğunu, *İddianame*'de belirtilen olayları ve terör eylemi niteliğini ve bunlardaki sorumluluğunu kabul ettiğini,

1990 yılından sonra tesadüfen eline geçen Leslie LIPSON'un *"DEMOKRATİK UYGARLIK"* adlı kitabının etkisinde kalarak, İsviçre ve İngiltere gibi demokratik ülkeleri örnek vererek, başlatılan hareketin sorunları çözemeyeceğini, çözüm yolunun demokratikleşme alanında mesafe alan Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin ülkesi ve milletiyle bütünlüğü içinde, demokratik uygulamalar çerçevesinde mümkün olabileceğini anladığını ve bundan sonra, demokratik sistem üzerinde çalışmalarını yoğunlaştırdığını,

15 Mart 1993'te, bir başlangıç olarak tek taraflı silâh bırakma eylemini başlattığını, daha sonra da bu yönde gayret sarfettiğini, 1 Eylül 1998 tarihînde de ateşkes girişimlerinde bulunduğunu, amacının daha fazla kan dökülmesini önlemek, terör hareketlerine son vermek, ölüp öldürmek yerine yaşayıp yaşatmanın daha doğru anlaşılacağına inandığını,

Türkiye Cumhuriyeti Devleti ile birlikte barış içinde sorunlara çözüm yolu bulmak olduğunu, bu yönde basın ve yayın organlarında açıklamalarda bulunduğunu, gayri resmî olarak da bazı aracı kişilerle bu yönde girişmelerinin de olduğunu,

Türkiye'deki demokratik ve çağdaş gelişmelerin de vardığı sonucu olumlu yönde etkilendiğini, devamlı bu yönde çıkış yolu aradığını,

Örgütü ve silâhlı gücünü meşru savunma hudutları içine çekmek, saldırı olmadıkça karşılık vermemek için gayret sarf ettiğini,

İleri sürmüştür.

"Demokratik Birlik Çözümü" ile adlandırdığı çözüm yolunun ise;

1- Ülke bütünlüğünün ortak vatan gerçeğinin daha da güçlendirilmesi,

2- Demokratik Cumhuriyetin sosyal birlik ve bağımsızlık çerçevesinde olması,

3- Toplumdaki dil ve kültür özgürlüğü sorununun can alıcı özünü teşkil etmesi,

4- Askerî ve silâhlı güç yaklaşmaları, çözüm için anlamını yitirdiğinden terk edilmesi,

5- Başta PKK olmak üzere yasa dışı konumda olan birçok örgüt barışla birlikte normal siyasal ve yasal sürece kendine uydurması,

Başlıkları altında ileri sürdüğü tezlerin, Anayasa ve yasalarda yapılacak değişikliklerle ve uygulamalardaki aksaklıkların giderilmesiyle gerçekleşebileceğini iddia etmiş, konunun tamamen lideri ve mensubu bulunduğu örgütün amacını sağlayıcı nitelikte olduğu değerlendirilmiştir.

Ayrıca; 1990 yılından sonra sivil kesimlere karşı hiçbir saldırıda bulunulmaması talimatını verdiğini, bu yönde gelişen az sayıdaki olayların kendi inisiyatifi dışında ve bölgesel sorumlularca geliştirildiğini, bu durumdan acı duymakla birlikte önleyemediğini savunmuştur.

Sanığın savunmasının bir an için doğru olduğu kabul edilse ve samimî düşüncesi olduğu var sayılsa bile; yasa dışı olan ve silâhlı faaliyetleri ile uzun süredir sürekli terörü canlı tutarak amacına ulaşmak isteyen, Türk ulusuna yurt içinde ve dışarıda acı veren, kin, nefret duygularını uyandıran PKK'nın, çizelgesi dosya içinde mevcut bulunan resmî verilere göre 15.02.1999 tarihine kadar gerçekleştirdiği eylemler bu savunmasını doğrulamamaktadır.

Kurulduğu tarihten yakalandığı güne kadar:

Düzenlediği 6036 saldırı olaylından 4057'sinin, Devlet güçleri ile giriştiği 8257 silâhlı çatışmadan 6057'sinin, 3071 bombalama ve patlatma eyleminden 2403'ünün, 388 gasp oyalından 298'inin, 1046 adam kaçırma suçundan 934'ünün, 567 yasa dışı gösteri olayından 529'unun 1993 yılından sonra gerçekleştirilmiş olması,

Her biri ayrı ayrı suç teşkil eden ve insanlık aleyhine işlendiğinden hiçbir kuşku duyulmayan bu olaylar sonucu PKK terör örgütü tarafından öldürülen ya da şehit edilen 4472 Türkiye Cumhuriyeti vatandaşından 2871'inin, rütbeli ve rütbesiz askerden 2778'inin, 247 polisten 148'inin, 1225 geçici köy korucusundan 960'ının, yaralananlardan 5620 vatandaştan 4009'unun, 8178 askerden 6192'sinin, 909 olan polisten 606'sının, 1655 GKK'dan 1373'ünün 1993 yılından 15.02.1999 tarihine kadar geçen zaman içinde meydana gelmesi,

Örgüt tarafından kaçırıldığı tespit olunan 5051 kişiden 3279'unun, geri dönenlerin ise 2697'den 1948'inin bu döneme rastlaması,

Bu dönem içinde meydana gelen terör olayları nedeniyle, değişik yaşlardaki 120 çocuğun teröre kurban gitmesi, 188'nin de yaralanması,

Ayrıca; çoğu Türk vatandaşı olan küçük yaşlarda ailesinden ve evinden, köyünden koparılarak dağa çıkarılan henüz okul çağında iken kandırılan ve terörist kimliği ile eline silâh verilip hiç günahı olmayan masum köy ve köylülere, hedef gösterilen yerlere saldırtılan, şehir eylemleri içine sokulan, Türk Güvenlik Güçleri ile çatışmaya zorlanan ve sonunda ölü olarak ele geçirilen 18777 PKK elemanından, 12623'ünün yaralı olarak ele geçirilen 647 kişiden 502'sinin, yakalanan 50804 kişiden 31300'ünün, kendiliğinden teslim olan 2068 teröristten 1770'inin 1993 yılından bu yana gerçekleşmesi,

Sanığın savunmasının hangi gerçeklere dayandırıldığını ve ne derece samimî olduğunu ortaya koymaktadır.

PKK'nın V. Kongresi 08-27 Ocak 1995 tarihinde yapılmıştır. Kongrede PKK'nın faaliyet gösterdiği, K. Irak ve Türkiye için planları olan güçlerin, PKK'nın desteğine ihtiyacı olabileceği değerlendirilmiş, bununla ilgili bir dizi kararlar alınmıştır. Alınan kararlarla Avrupa Parlamentosu, Avrupa Konseyi, AGİT gibi uluslararası kurum ve kuruluşlarla ilişkilerin geliştirilmesi ve PKK'ya siyasî bir hüviyet kazandırılması düşünülmüştür. Ancak PKK bütün siyasallaşma çabalarına kendini siyasî bir kuruluş gibi göstermek istemesine rağmen bir terör örgütüdür.

Yine V. Kongre'de ajan ve GKK aileleri olarak tanımlanan şahıslara imha şeklinde yönelineceği, bu tür şahısların biribirleriyle olan çelişkilerinin derinleştirilmesinin sağlanacağı, GKK'larının mal varlıklarına el konulacağı, güvenlik ve ekonomik yönden abluka altına alınarak imkânlarının kısıtlanacağı kararlaştırılmıştır.

V. Kongreden sonra Şam yakınlarında bir örgüt kampında 01-05 Mayıs 1996 tarihlerinde yapılan PKK'nın IV. Konferansında da il ve ilçe gibi kalabalık yerleşim birimlerine baskınlar düzenlemesi, intihar eylemlerinin geliştirilmesi öngörülmüştür.

Sanık Abdullah ÖCALAN, silâhlı çete PKK elemanlarına bilhassa GKK'nın barındıkları köyleri hedef göstermiştir. GKK, PKK örgütüne katılmayı kabul etmeyen Kürt asıllı vatandaşlarımızdır. GKK'nın PKK'yı kabul etmemesi ve mücadele vermesi Türkiye Cumhuriyet Devletinin Kürtlere baskı yaptığı, Kürt halkının özgürlüğü için savaştığı propagandasını en iyi şekilde boşa çıkardığından Abdullah ÖCALAN'ın emriyle PKK çeteleri birçok GKK ailelerini, çocuklarını yakınları ile birlikte yok etmişlerdir.

22 Şubat 1999 tarihi itibariyle 1225 GKK şehit edilmiştir. Öldürülen 4472 vatandaşımızın büyük çoğunluğu Kürt asıllı vatandaşlarımızdır.

Antalya, İzmir ve İstanbul gibi batı şehirlerinde dahi PKK elemanlarının ferdî olarak işledikleri cinayetlerde öldürülenler Kürt asıllıdır. Öldürülenler ya ajan ya da işbirlikçidir. Yani PKK örgütüne katılmayan veya yardım etmeyenlerdir.

Belirlenen bu durum PKK tarafından gerçekleştirilen olaylarla sabit olmuştur.

Alınan bu kararları PKK'nın uluslararası kurum ve kuruluşlarla ilişkiye girmesine, kendisini dünya kamuoyuna tanıtmak istemesine rağmen, insanlığa karşı suç işleyen terörist bir örgütten başka birşey olmadığını gösterir.

Geçmişteki sorumluluklardan, yeni çözüm yolları ortaya atarak ve yeni tezler ileri sürerek kurtulmak mümkün değildir. Sanığın savunmasının temelini oluşturan bu durum mevcut yasalar karşısında geçerli bir neden olamaz.

Türkiye Cumhuriyeti Devleti ve ülkesi, ideoloji ve bu doğrultuda harekete geçirilen, terör odaklarına deneme tahtası yapılamaz. Buna kalkışanlar sonunda Türkiye Cumhuriyeti kanunlarını karşısında bulur. Bundan kimsenin kuşku duymaması gerekir.

Anayasa'ya göre Türkiye Cumhuriyeti bir Cumhuriyettir. Toplumun huzuru, Millî dayanışma ve adalet anlayışı içinde, insan haklarına saygılı, Atatürk milliyetçiliğine bağlı, demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devletidir.

Devletimizin bu temel ilkeleri, tutuklu sanık Abdullah ÖCALAN tarafından tohumu atılan PKK terör örgütü kurulmadan önce kabul edilmiş ve uzun zamandan beri de varlığını sürdürmektedir. Bunları değiştirmek, zedelemek, ortadan kaldırmak hiçbir gücün, kuruluşun inisiyatifinde olamaz. Bu nedenle de sanığın savunmasında Türkiye Cumhuriyeti'nin gücünün, demokratik yapısının ve işlerliğinin 1993'ten sonra ya da yakalandıktan sonra farkına varmış olmasına bir anlam verilemez. Olsa olsa kendisinin psikolojik savunma mekanizması içine girmesi ile açıklanabilir.

Sanık tarafından geçmişte kullanılan "Özgür birliktelik" kavramı daima belli bir ırkın yaşadığı toprakları içine alan, ayrılıkçı, bölücülüğü çağrıştıran bir üslûp olarak kullanılmıştır. Demokratik birlik kavramıyla da hiçbir ilgisi yoktur.

Sonuç

İddianame'de yer verilen ve her biri Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarının canına ve malına yönelen, toplum düzenini bozan ve sarsan, herkeste kin ve nefret duygularının uyanmasına neden olan, Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmezliğini hedef alan, gerek yurt içinde ve gerek yurt dışında yasa dışı silâhlı terör faaliyetlerine başvuran PKK örgütünün ve elebaşı olan sanık Abdullah ÖCALAN'ın eylemleri tüm kamuoyunun bilgisi altında ve açıkça yaygınlaştırılıp, sergilenmek istendiği bilinmektedir.

Dosya içinde mevcut delillere, sanığın değişik safhalarda alınan ifade ve savunmalarına, yargılama sırasında gözlenen durumuna, mensubu bulunduğu silâhlı ve bölücü terör örgütünün uzun süredir ve sürekli olarak gerçekleştirdiği, yurt içinde ve yurt dışında da yaygınlaştırdığı eylemleri sabit görülmüştür.

Eylemlerinin çokluğu ve nitelikleri ile sanığın hâlen de örgütle olan bağlantısını kesmemiş olduğu nazara alınarak, eylemine uyan TCK'nın 125'inci maddesi uyarınca cezalandırılmasına,

Emanete kayıtlı olan ve örgüte ait olduğu anlaşılan eşya ve paranın TCK'nın 36'ıncı maddesi gereğince müsaderesine,

Sanığın tutukluluk hâlinin devamına,

Karar verilmesi kamu adına talep olunur.

08.06.1999

Cevdet VOLKAN

Ankara Devlet Güvenlik Mahkemesi

Talât ŞALK

Ankara Devlet Güvenlik Mahkemesi

Cumhuriyet Başsavcısı

1. 'Kanunî Sınırı Aşamayız'

Mahkeme Başkanı, Öcalan'a savunma için zaman isteyip istemediğini sordu.

Öcalan:

"Savunma için belli bir süreye ihtiyacımız var." dedi.

Sanık avukatı Niyazi Bulgan söz istedi:

"Biz de mehil talep ediyoruz. Davanın kapsamı ve önemi ortada. Makul süre istiyoruz. 15 günlük süre DGM'lerde pratikte uygulanmıyor."

Okyay:

"Kanunî sınırı aşamayız."

Okyay, sanık tarafının savunmalarını hazırlamaları için 15 günlük süre verdiklerini ve gelecek duruşmanın 23 Haziran 1999 Çarşamba günü yapılacağını açıkladı.

2. Mütalâ hakkında

Öcalan, mütalâa okunurken arkasına kaykılmış, elleri önünde, parmakları birbirine geçmiş hâlde oturdu. Çok az önündeki masaya doğru meyletti. Bir ara parmaklarını ovuşturdu. Arada bir Başsavcı Cevdet Volkan'a baktı. İdam istendiğinde de gözleri kısık aynı vaziyetini korudu.

Cumhuriyet savcıları esas hakkındaki mütalâalarında, önce Öcalan'ın çelişkileri üzerinde durdular. Mahkemede yaptığı açıklamalarının, geçmişte yazdıklarını ve söylediklerini yalanladığını belirttiler.

Öcalan, geçmişte Kürdistan devleti kurmak için yola çıktığını, ama sonra *"Türkiye Cumhuriyeti Devleti içinde her şeyin gerçekleşmesi mümkündür."* diyerek, devlet içinde farklılık istedi. Bir yerde: *"Mart 1993 ateşkes yaklaşımım aslında özgür birlikteliğe giderek vurgu yaptığımız dönemi açıkça ortaya koyuyordu. Bu yıllardan itibaren özgür birlik propagandası hâkimdir."* dedi.

Ayrılmış Kürdistan'ın yabancıların oyuncağı olacağını da belirttiğini söyleyen Cumhuriyet savcıları, Öcalan'ın daha 8 Ekim 1998'de dağdakilere gönderdiği mesajda: *"Biz ateşkes olayını tek taraflı da olsa düzenlemeyi, sadece biraz daha hazırlık düzeyimiz siyasî diplomatik olarak da hamle imkânı kazanmak için yaptık (...) uluslararası alana da fazlasıyla açılmak kesinlikle devletleşme anlamında ciddî bir adım olarak değerlendirilmelidir."* sözlerinden hareketle samimî olmadığını ortaya koydular.

Cumhuriyet savcıları, Kürt asıllı olan şehit yakınları ve avukatın sözlerine de yer verdiler. Mahkeme salonunda bir düşüncem daha teyit edildi:

PKK, etnik bir tercihin peşinde değil, ideolojik bir tercihin peşindey-

di... Çünkü, Türkiye'de Kürt-Türk ayırımı mümkün değildir. PKK'lılarla mücadele, en az Türkler kadar Kürtler de yer almıştır.

Savcılar Türk Ceza Kanununun 125. maddesine göre cezalandırılmasını, aynı kanunun 36. maddesine göre de, Öcalan'ın üzerinde çıkan örgüte ait eşya ve paranın da müsaderesini istediler.

TCK'nın 125. maddesi şudur:

"Devlet topraklarının tamamını veya birkısmını yabancı bir Devletin hâkimiyeti altına koymaya veya Devletin istiklâlini tenkise veya birliğini bozmaya veya devletin hâkimiyeti altında bulunan topraklardan birkısmını Devlet idaresinden ayırmaya matuf bir fiil işleyen kimse ölüm cezasıyla cezalandırılır."

TCK'nın 36. maddesi:

"Mahkûmiyet hâlinde cürüm veya kabahatte veya fiilin irtikabından husûle gelen eşya fiilde methali olmayan kimselere ait olmamak şartı ile mahkemece zapt ve müsadere olunur. Kullanılması, yapılması, taşınması, bulundurulması ve satılması cürüm veya kabahat teşkil eden eşya bir cezai mahkûmiyeti olmasa bile faile ait bulunmasa bile mutlaka zapt ve müsadere olunur.

Taşınması memnu olmayan silâhların ruhsatsız taşınması hâlinde de zapt ve müsaderesine hükmolunur."

3. 'Beraat ettirsinler!'

Altıncı Duruşma, savcıların iddianamelerini hazırlayabilmeleri için üç gün sonraya alınmıştı. Bazı müdahil avukatlar evlerine dönmüşler, bazıları da yer uzaklığından dolayı Bursa'da kalmışlardı. Bursa'da kalanlardan biri de Kastamonu Barosu Başkanı Mehdi Keskin'di. Avukat Mehdi Keskin, duruşmalara ara verilmesinden istifade ederek, hanımıyla Bursa'nın görülecek yerlerini geziyordu. Bana karşılaştığı bir hâdiseyi anlattı: Koza Han'a uğramışlar. Mehdi Keskin, duruşma günlerinde akşamları televizyon kanallarında kendisiyle mülâkat yapıldığı için tanınıyordu. Handa esnaf etrafını almış... Duruşmalar konuşuluyor... Esnaf, Mehdi Keskin'den Öcalan'ın beraat ettirilmesini istemiş. Keskin, şaşırmış ve sormuş:

"Neden?"

"Beraat ettirsinler, sonra Mudanya iskelesine bıraksınlar. Gerisi bize kalmış!"

4. Avukatla Tartışan Gazeteci

Bu duruşmada, ara verildiğinde, şehit yakını avukatı Şevket Can Özbay, Hürriyet'ten Fatih Altaylı ile tartıştı. Altaylı kafeteryada oturmuş, yanındakilerle konuşuyordu. Yanındakiler de gazeteciler ve diğer müdahil avukatlardı. O sıra Şevket Can Özbay geldi. Altaylı:

"Sizin tavrınız, Öcalan'ın avukatlarının istediği bir şey. Onlar kavga çıkmasına sevinirler." mealinde konuştu.

Can Özbay sinirlenmişti:

"Beni tanıyor musun?"

Altaylı:

"Tanımıyorum!"

Özbay:

"Tanımadığın insanları kendileriyle konuştuktan sonra değerlendir!"

Tartışma daha alevlendi.

Özbay, *"Bu davaların içinden geldik... Tereciye tere mi satıyorsun!"* diyordu.

5. Türk Kamu-Sen'den Başka Sendika Neden Yoktu?

Türk Kamu-Sen, hemen her duruşmaya birkaç temsilcisini göndermişti. Bu duruşmada da Türkiye Kamu Sendikaları Konfederasyonu yönetim kurulu üyeleri Yücel Coşkun, Fahrettin Yokuş, Selver Korkut, Ahmet Yaşar duruşmada müdahildiler. Çünkü, sendikalarına bağlı memurlar şehit edilmişlerdi. Dediklerine göre, Türk Kamu-Sen, Türkiye'nin en çok üyeye sahip sendikası olduğu belirtilen Türk-İş'ten de fazla üyeye sahip... 502 bin kayıtlı üyeleri mevcutmuş.

Türk Kamu-Sen, üyeleri katledildiği için olayın peşini bırakmıyor ve Öcalan davasına müdahil oluyorlar ama başka sendika üyelerinden de şehit edilenler var... Neden onlar bir tavır göstermiyorlar?

Bu durumu Türk Kamu-Sen'in yöneticileriyle konuştum... Ellerinde şehit edilen memur ve işçilerin hepsinin listesi vardı. Hangi tarihte, nerede, nasıl şehit edildiği, kaç iş makinesi yakıldığı yazılıydı. Mesela Türk-İş'e bağlı Yol-İş Sendikasının dokuz şehidi, altı yaralısı vardı. Köy Hizmetlerinin 307 adet iş makinesi yakılmıştı.

Keza Hak-İş'in de şehitleri vardı. KESK ise farklı değerlendirildiği için, dikkate alınmıyordu. Bu sendikalar ne davaya müdahil olmuşlar ne de bildiri yayımlamışlardı.

6. Zengin Çocukları Neden Şehit Olmuyor?

Duruşma arasında Yozgat Şehit Aileleri Derneği Başkanı Osman Çiftçi ile konuştum. Şehitlerin hepsi yoksul veya orta halli Anadolu ailelerinin çocuklarıydı. Zenginlerin, kompradorların, bürokratların çocuklarının Güneydoğu'ya gitmediği, torpil yaptırdığı söyleniyordu.

Neden sadece yoksul insanların çocukları çarpışıyordu? Zenginler, kompradorlar, bürokratlar bu ülkede yaşamıyorlar mı? Bu ülkenin ekmeğini yemiyorlar mı? Onların bu vatana ihtiyaçları yok mu?

Yozgat'ın Darıcı köyünden Osman Çiftçi, oğlu Uğur Çiftçi'yi şehit vermişti. Şehit Aileleri Derneği Başkanı olduğu için bu sorularla çok karşılaşıyordu. Osman Çiftçi şu yorumu getirdi: Zenginlerin ve "büyükler"in çocukları, Anadolu çocuklarına göre yüksek eğitimliydiler. Bir kısmı da yurt dışında okuyorlardı. Yüksek eğitimli olunca 30 yaşına kadar tecil ettiriyorlar... Bu yaştan sonra da askerle gittiklerinde Güneydoğu'ya gönderilmiyorlar, geri hizmete alınıyorlar.

Osman Çiftçi, bu duruşmada baygınlık geçirmişti. Bana: *"Karşı tarafa cevap veremediğim zaman böyle oluyor."* dedi.

7. Sanık Avukatlarının Mantığı

Öcalan davasında, avukatları, Öcalan gibi yapmadılar. Öyle görüntü sergilediler ki, Öcalan'ın da ötesinde bir "kimlik" kavgası içine girdiler. Bu önemli davada avukatların bakış zaviyesini ortaya koyması bakımından, Evrensel gazetesinde yayımlanan Beyda Yıldız'ın Öcalan'ın avukatlarından Mahmut Şakar'la yaptığı konuşmayı vermek istiyorum. Mahmut Şakar, Hatice Korkut'la birlikte sanık avukatlarının en sâdıklarındandı. Görebildiğim kadarıyla bütün duruşmalara katılmıştı. Şakar, kendi zaviyelerinden şimdiye kadarki duruşmaları da tahlil ediyordu. Tarihe intikal edecek bir hâdisenin taraflarının bütün görüşleri aksettirilebilmeli ki, tarih muhakemesini sağlam delillere dayanarak yapsın!

(Not: "Mahkûm" kelimesinin dışında nisbet"î"lerini ve "^"düzeltme işaretini ben koydum.)

***

- Savunma avukatları olarak Öcalan için hazırlanan mütalâayı nasıl değerlendiriyorsunuz?

- Mütalâa politik dilin ağırlıklı olarak kullanıldığı bir mütalâa oldu. Ana ekseninde bu sorunu derinlemesine gören, kavrayan ve sorunun barışçıl çözümünün önünü açmaya çalışan bir mütalâa olmadı. Daha ziyade Öcalan'ın iddianameye verdiği cevaptan da alıntılar yapılarak samimî olmadığı ifade edildi. Mütalâada, "Öcalan'ın samimî olduğunu veya olmadığını varsaysak bile 1993'ten sonra ateşkese ve barışa ilişkin düşüncelerini gündemleştirdiği süreçten sonra genel eylem grafiğinde, ölümlerde daha fazla artış oldu" denildi ve buradan da samimî olmadığı sonucu çıkartıldı. Diğer temel bir eksen de isyan dönemi hariç, Kürtlere bir baskı yapılmadığı yönündeydi. Kürt sorununun tarihsel, toplumsal temellerini reddeden, görmezden gelen bir mütalâa gerçekliği var ortada. Her kesimden 30 binden fazla insanın yaşamını yitirdiği bir sorunda barışçıl çözümün önünü açmak gerektiğini düşünüyorum.

Müvekkilimiz de savunmasının bir yerinde, Özal'la birlikte birtakım açılımlar yapılmaya çalışıldığını, bundan sonra da tek taraflı ateşkese ihtiyaç duyduğunu söylemişti. Öcalan, TMY'nın dil yasağını ortadan kaldırmasını, bazı Kürt kültür kurumlarının açılmasını demokratik açılım olarak değerlendirdiğini, ancak 1993'ten sonra devletin, rayından çıktığını ifade etmişti. Bu gözle bakıldığında, 1993'ten sonra savaşın yoğunlaşması ve ölümlerde artış olmasını tek başına PKK ile ilişkilendirmek çok fazla gerçekçi değil. Çünkü aynı zamanda bir devlet tercihi ortada. Nitekim müvekkilimiz 1 Eylül ateşkes konuşmasında ve savunmasında "Eğer, üzerimizdeki bu büyük şiddet biraz kaldırılsa, insan haklarının, demokrasinin gelişmesi ve sorunların çözülmesi için siyasî diyalog esas alınsa... Bizim kadar barışa hasret bir halkın ve örgütün olacağını sanmıyorum" diyor. Müvekkilimiz duruşmanın bir yerinde şunları söylemişti: "200 yıllık geçmişi, tarihsel-toplumsal temelleri olan bir sorunu şahsıma yıkmak fayda getirmez." Az önce de ifade ettim, sorun, yasadışı bir sorun olarak görülüyor sadece. Şu olgu da var. Duruşma sırasında dinlenen bazı müdahiller, Kürt veya Kürt asıllı olduklarını söylediler. Hatta bazıları Kürtçe konuştular. Hatta duruşmaya katılan veya katılmayan müdahiller arasında da Kürtlerin bulundukları belirtiliyor. Korucuların Kürt olduklarına vurgu yapılıyor. Mütalâada Kürt olgusunu bu şekilde ele alma söz konusu. Ancak büyük bir Kürt kesiminin taleplerini görmeme de var. Şimdi eğer bir Kürt sorunu yoksa, müdahillerin Kürtlükleri neden mütalâada geçiyor. Burada Kürtlüğü temsil noktası koruculuğa ve de müdahillere indirgenmiş. Ancak köyleri yakılan, boşaltılan, faili meçhul cinayetlere kurban giden, gerçek-

ten savaşın yıkımını yaşayan bir kesim de görülmemiş. Müvekkilimiz de ifade etmişti: "18 Nisan seçimlerinde 1.5 milyon insanın bir partiye oy vermesi bile taleptir aslında." Bundan sonra en azından müvekkilimizin yaklaşımına bakılarak samimî olup olmadığı anlaşılsa daha iyi olur.

- Önceki gün İmralı Adası'na giderek Öcalan ile görüştünüz. Öcalan mütalâayı ve hakkındaki idam istemini nasıl değerlendirdi?

- Mütalâayı biçimsel olarak değerlendirdi. Son savunmasında mütalâaya birebir cevap verecek bir çizgi izlemeyecek. Siyasal konular üzerine, demokratik çözüm noktalarına vurgu yapacak. 20 sayfalık bir savunma yapmayı düşünüyor. Çözüm ve çözümsüzlük hâlleri üzerine vurgu yapacak. Çözüm hâlinde kat edilecek aşamayı, çözülmemesi hâlinde neler olabileceğini anlatacak. İdam konusunda ise idam edilir mi, edilmez mi tartışmasının ötesinde Kürt sorununa yaklaşımın asıl sorun olduğunu söyledi. Öcalan, müdahil avukatların, basının davayı ele alışı ve genel yaklaşımla ilgili olarak da "Burada maç oynanmıyor, tarih yazılıyor" diye konuştu.

- Öcalan'ın 59. maddeden yararlanması -ki ceza indirimini öngörüyor- talebiniz vardı...

- Bu talebimiz henüz net değil. Ama Öcalan, "Kişisel bir kaygım yok. Eğer ölümüm bir fayda sağlayacaksa bunu kendi ellerimle de gerçekleştirebilirim. Benim ölümümle bu işten çıkılmaz. Tam tersi daha da derinleşen bir sürece girilebilir, çatışma süreci daha da genişleyebilir" diyor. Yani akılcı, gerçekçi yolun barışçıl çözüm olduğunu ve kendisinin olanaklar sağlanırsa bundan sonraki siyasal yaşamını barışa hizmet ederek sürdürmek istediğini söylüyor. Savunmasında Öcalan, "Özgürlükçü isyancı kişiliğim olgunlaştı. Artık barışçı kimliğimle daha fazla rol oynayabilirim" demişti.

- Bu davadan çıkan kararla AİHM'ye gitmeyi düşünüyor musunuz?

- Zaten AİHM'de dava görülüyor. Başta ihtiyatî tedbir kararı da alınmıştı. Davanın başlama koşullarına ilişkin bir dava bu. Mahkemenin (DGM'lerin) adil olup olmamasına ilişkin... Uluslararası hukukta terör suçu "sivillere karşı işlenen suç" olarak tanımlanıyor. Ancak, PKK'nin silâhlı eylemlerinin devlete, devletin askerî güçlerine yöneldiği ve devletle PKK arasında bir savaş yaşandığı biliniyor.

- Siz savunmanızda bunu dile getirecek misiniz?

- Bir sorundan kaynaklanan savaşın yaşandığı doğrudur. Tüm bunlar ifade edildi aslında. Tabiî sivillere yönelik eylemler de olmuştur. Öcalan bunları üstlenmedi. Bunu yapanlara karşı durduğunu, hatta bazılarını tasfiye ettiğini söylüyordu. Dolayısıyla Cenevre Sözleşmesinin imzalandığını, bu anlamda savaşın, kendi iç hukukuna uyduğunu ifade etmek istiyor-

du. Mütalâa da uluslararası hukuk boyutuyla koymuş sorunu; Viyana Belgesi, Paris Şartı, Helsinki Nihaî Senedi... Terörizmin uluslararası alanda da suçlandığını ifade ediyordu. Ama aynı uluslararası belgeler halkın kimliğini de kabul ediyor. Dolayısıyla asgarî olarak kendisini ifade etmesini de kabul ediyor. Bu sözleşmenin diğer bir boyutu da var. Bunlar belki de ifade edilebilir. Yani devlet bir anlamda kendisinin yargılanmasından da kaçınmadı mı? Öcalan, savaş suçlusu olarak yargılansaydı durum daha farklı olmayacak mıydı?

- Çünkü binlerce faili meçhul cinayet, kayıp olgusu var bu ülkede...

- Şimdi kendisi diyor ki: "Bu bir terör örgütüdür, yasadışı bir örgüttür. Öcalan da terör suçlusudur." Ve bu temelde uluslararası alanda terörizmi mahkûm edeceğini de söyleyerek, bir şekilde uluslararası sözleşmeleri de arkasına alarak mevcut idam talebine karşı tepkileri kaldırmak istiyor. Bu tür uluslararası sözleşmeler açısından bakıldığında bölgede süren savaşın gündeme gelmesi gerekiyor. 125. madde esprisi içinde yapılan bir yargılamadır bu. Tabiî mütalâanın bu kadar siyasal bir dil kullanması bunu getirir. Sorunuza cevap oldu mu bilmiyorum ama, bu dava, Kürt sorununun tartışıldığı bir dava olarak algılanıyor. Mütalâa tek taraflı, her şeyi müvekkilimizin üzerine yıkan bir mütalâa.

- Peki savunmanızı hangi temeller üzerine kurmayı düşünüyorsunuz?

- Dava boyunca hukuksal anlamda yaşanan eksiklikler var. Aynı zamanda bu sorunun varlığı bir realitedir. Buradaki savaş sırasında zarar gören başka ailelerin olduğu gerçekliği de var. Tabiî müvekkilimizin demokratik çözüm ve barış önerisi var. Öcalan'ın savunması ilk savunmasının devamı niteliğinde olacak. "Kürt sorununun çözülmesi hâlinde ne olur, çözülmemesi hâlinde ne olur"u tartışacak. 139 sayfalık iddianameye karşılık 13 sayfalık bir mütalâa hazırlandı. Ve dava 6. duruşmada karar aşamasına geldi.

- Böylesi önemli bir davanın bu kadar hızlı ilerlemesini nasıl değerlendiriyorsunuz?

- Mahkemenin kısa süre içinde barışı bitirme noktasındaki tercihi anlaşılıyor. Yani sanki bir planlama var. O plan uygulandı aslında. Bu çerçeve içinde bizim taleplerimiz de kabul görmedi. Biz olayın boyutlarının biraz daha tartışılabileceğini sanıyorduk. Bu yönde taleplerimiz de oldu. Bu davada çok değişik tartışmalar sürdürülüp daha fazla açıklığa kavuşturulabilirdi; ama tercih davayı kısa sürede bitirmekti. Yani plan hazırdı, uygulanması eksikti. Bu tamamlanıyor.

- Taleplerinizin sürekli olarak reddedilmesi konusunda ne düşünüyor-

sunuz? Özellikle gerilla ailelerinin de mahkemeye getirilmesi yönünde önemli bir talebiniz vardı. Ancak bu da diğerleri gibi reddedildi.

- Biz her şeyin müvekkilimizin üzerine yıkılmasının doğru olmadığını söylemiştik. Bunu müvekkilimiz Öcalan da söylemişti. Bu savaştan zarar gören herkesin dinlenmesini talep ettik. Ve olayın çok derin görülmesi gerektiğini de söyledik. Taleplerimizin kabul edilmemesi, aslında bu sorunun çok fazla açığa çıkarılmasının istenmemesinden kaynaklanıyor. Hep iddianame çerçevesi içinde kalındı. Biz geniş kapsamlı bir yargılama olsun isterdik.

- Müdahil avukatların olumsuz tavrını nasıl değerlendiriyorsunuz? Davranışları en başta Avukatlık Yasası'na aykırıydı.

- Müdahil avukatlarda düzey sorunu var. Bazıları mahkemede hâkimin, savcının önünde ağza alınmayacak küfürler, hakaretler ettiler, tehditte bulundular. Bir kısmı mahkemeyi engellemeye çalıştı. Örneğin mahkeme başkanı bazılarını dışarı çıkardı. Son duruşma 20 dakika geç başlamıştı ve avukatlar olmadık hakaretlerde bulunmuşlardı. Sanki devlet adına konuşuyorlardı. Kendilerini bir taraf olarak ortaya koydular. Öyle ki kendilerini bir ara mahkemenin yerine koymaya çalıştılar. Bunun üzerine Mahkeme Başkanı Turgut Okyay da "Mahkemeyi biz yönetiyoruz. Siz değil" dedi. Bu dava aslında bazı kesimler açısından -buna bazı basın kuruluşları da dahil- bir rant davası oldu. Bu mahkeme sanki dışarıdan yönetiliyor. Örneğin mahkeme sonrası müdahil avukatlar bir kanaldan bir başka kanala geçerek duruşmayı doğru olmayacak bir tarzda anlatmaya başladılar. Tüm dünya duruşmada yaşananları tek taraflı anlatılanlardan dinledi. Ve bizim basınla buluşmamız da engellendi. Bizim kendimizi ifade etme durumumuz olmadı. Oldukça saldırgan, polemikçi, provokasyona açık bir tarz tutturuldu. Tabiî yaptıkları Avukatlık Yasası'na da aykırı.

- Bu duruşmada basına yansımayan şeyler oldu mu?

- Öcalan'ın konuşmaları basında çarpıtılarak yayımlandı. Bundan da öte yanlış yansıdı. Basit ve teknik bir örnek vereceğim. İmralı Adası'na Gemlik'ten yatla ücretini ödeyerek gidiyoruz. Ancak Fatih Altaylı bir yazısında bizim ücretsiz gidip geldiğimizi yazdı. Bizim için bu çok önemli değildi ama, teknik bir durum bu kadar çarpıtılarak verilirse siyasî boyutu nasıl çarpıtılır siz düşünün. Bazı yazarları okuduğunuzda, çok derin bir kışkırtıcılık görüyorsunuz. Müvekkilimizi, Kürtleri aşağılayan oldukça küfürlü, ırkçı bir dil görüyorsunuz.

- Son olarak neler söylemek istersiniz?

- İnsanların acılarını anlıyoruz. İnanmamak ve paylaşmamak elde de-

ğil. Ama bu coğrafyada yaşayan tüm insanların acılarına aynı değeri vermek gerekiyor. Kürtlerin acılarını küçümsemek, görmezden gelmek, yok saymak ve gözyaşlarını dikkate almamak acılarda bile bölücülük yapmaktır aslında. Eğer bu sorunun çözümünü istiyorsak, herkesin acılarına aynı değeri vermeliyiz. Eğer bu savaşta insanlar ölmüşse yapılacak şey, bundan sonra insanların ölmemesi için çaba sarf etmektir. O zaman belki ölenlerin anılarına bağlı kalmış oluruz. Çözümün barış olması için olanaklar vardır, koşullar da buna uygundur. Provokasyona açık tutumlar sergilemek bu acıları daha da tırmandırmaktır. (Beyda Yıldız, *Evrensel*, 12 Haziran 1999.)

XIII. BÖLÜM

A) YEDİNCİ DURUŞMA

(23 Haziran 1999 Çarşamba)

1. Duruşmanın Başlangıcı ve Dinleyiciler

Duruşma 10.55'te başladı. Gecikmenin sebebi hava muhalefeti yüzünden Öcalan'ın avukatlarının ve yakınlarının adaya geç gitmeleriydi. Gemlik Gemport'tan adaya gitmek için erken saatlerde Gemlik İlçe Jandarma Komutanlığına gelen sanık yakınları ve avukatları Gazi yatıyla Mudanya'ya getirildiler ve buradan Sahil Güvenlik botuyla adaya götürüldüler.

Diğer yolcuları taşıyan Akşemsettin deniz otobüsü ancak 1saat 45 dakikada adaya varabilmişti. Çoğu yolcular geminin sallanması yüzünden zor anlar yaşadılar.

Şehit yakını avukatları: Mehdi Keskin, Şevket Can Özbay, Han Mükremin Türkmen, Cengiz Erkoyuncu, Nejdet Küçüktaşkıner, Cahit Torun, Kadir Kartal, Ali Kırmızıgül, Süleyman Ayhan, Kürşat Baytar.

Sanık avukatları: Niyazi Bulgan, Kenan Sidar, Mahmut Şakar, İrfan Dündar, Hatice Korkut, Mükrime Tepe, Kemal Bilgiç, Doğan Erbaş, Aysel Tuğluk, Gül Altay, Aydın Oruç, Ahmet Avşar.

Yedinci duruşmanın dinleyicileri:

Yabancılar: Olivier Yersin (İsviçre Büyükelçiliği Müşteşarı), Annalise Hoegh (Norveçli parlamenter), Horst Erwin Schade (Alman hukukçu),

Verda Kıvrak (tercüman), Jouni Veikko Juhani Laaksonen (Finlandiya Büyükelçiliği 2. Kâtibi), Ruggero Calich (İtalya'nın İstanbul Başkonsolosu), Roberto Pietrosanta (İstanbul'daki İtalya Başkonsolosluğunda Başkonsolos), Augusto Recinos (ABD Büyükelçiliği Kâtibi), Gutllermo Corral (İspanya Büyükelçiliği Başkâtibi).

Yerli Medya: Altemur Kılıç (*Türkiye*), Cemil Yıldız (*TGRT*), Nihat Kılıç (*Zaman*), Tuncay Özkan (*Kanal D*), Ersin Bal (*Sabah*), Soner Gürel (*İnter Star*), Abdurrahman Keskin (*TRT*), Nurettin Özköse (*Turkish Daily News*), Demircan Ülger (*AA*), Fatma Aksu (*Akşam*), Kamuran Akkuş (*Akit*), Reha Muhtar (*Show TV*), Güntaç Aktan (*TRT*), Ünal İnanç (*24 Saat*).

Yabancı Medya: Andrew Finkel (*CNN-ABD*), Tülin Daloğlu (*BBC-İngiltere*), Seva Ülman Erten (*UPI-ABD*), Burak Akıncı (*A. France Presse*-Fransa), Ercan Ersoy (*Reuter*-İngiltere), Vassiliki Gildisi (*Mega Channel*-Yunanistan), Jessica Luts (*Netherland Press A.*-Hollanda), Amberin Zaman (*The Daily Telegraph*-İngiltere).

***

Bu duruşmadan itibaren askerî hâkim Albay Abdülkadir Davarcıoğlu, TBMM'de kabul edilen Anayasa değişikliği üzerine yerini yedek hâkim Mehmet Maraş'a bırakmıştı. Mehmet Maraş, değişiklik olabileceği hesap edilerek duruşmaların başından beri salonda bulunduruluyordu. Birinci ve ikinci gün ortada kürsüye yakın yerde sütunun ardında oturdu. Sonra gazetecilerin bulunduğu bölüme geçti.

Okyay, Mehmet Maraş'ın duruşmaları başından beri takip ettiğine dair mahkeme heyeti tarafından tutulan zaptı okudu:

"Anayasa ve 2845 sayılı DGM Yasası'nda yapılan değişikle CMUK'nun 381/2. maddesine göre yedek üye Mehmet Maras'ın ilk günden beri duruşmaları izlediği, iddia, savunma ve dosyadaki diğer tutanakları okuduğu anlaşıldı."

Okyay, Öcalan'ın avukatları ve yakınlarının salona girmeleri beklendiği sırada, şehit yakınlarını, avukatlarını ve dinleyicileri herhangi bir müdahale bulunmamaları için ikaz etti.

Bir şehit yakını söz istedi. Şehit yakını Öcalan'ı göstererek: *"Şu pisin..."* diye konuşmaya başlayınca, Okyay sözünü kesti:

"Artık savunma aşamasındayız. Müdahillere yeni söz hakkı vermeyeceğiz. Yerinize oturun!"

Sanığın avukatları ve yakınları da yerlerini aldılar.

Okyay Öcalan'a sordu:

"Bugüne kadar yapılan işlemlere bir diyeceğin var mı?"

Öcalan:

"Yok."

Okyay:

"Savunmanızı yapabilirsiniz."

2. Sanık Avukatlarının DGM İtirazı

Sanık avukatlarından Kemal Bilgiç söze girdi:

"Usûle ilişkin itirazımız var. Anayasa'nın 143. maddesinde yapılan değişiklik ve DGM'lerin yeniden yapılanması dolayısıyla Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 6/1. maddesi gereğince, yargılama öncesi hükûmet böyle bir değişiklik hazırladı. Yargılamanın durdurulması talebinde bulunmamıza rağmen bu talebimiz mahkemece reddedildi. AİHM'nin DGM'lerle ilgili verdiği iki karar doğrultusunda Anayasa'da yapılan değişiklik önceki taleplerimizin haklılığını ortaya koymuştur. Yargılama askerî hâkimle başlayıp savunma aşamasına gelindi. Yeniden yargılama yapılması gerekir. Yedek üye Mehmet Maraş sanık Öcalan hakkında tutuklama kararı veren hâkimdir. Şu anda da bir üst mahkemede yer almaktadır. Bu usûl hükümlerine aykırıdır. Bu nedenlerle yedek üye Mehmet Maraş'ın mahkeme heyetinde yer alması mümkün değildir.

Daha önceki taleplerimizin Anayasa değişikliğine göre yeniden dikkate alınmasını, yargıç Maraş'ın hem davayı başından beri izlememesi, hem Öcalan'ı tutuklayan yargıç olarak bu mahkeme heyetinde yer aldığı gerekçesiyle CMUK'un 22. maddesi ve DGM usûllerine göre uygun yargıç atanıncaya kadar davanın durdurulmasını talep ediyoruz."

Şehit yakını avukatı Mehdi Keskin söz aldı:

"Tutuklama hâkiminin hükme iştirak etmeyeceğine dair bir hüküm yoktur. Uygulamada böyledir. Ancak hükme iştirak eden veya suçu nitelendirerek görevsizlik kararı veren hâkimler yargılamaya iştirak edemezler. Ayrıca 4390 sayılı kanunun 3. maddesi kaldığı yerden DGM'deki davaların devam edeceğine dair karar getirmiştir. Bu yasa 22. 6. 1999 gün ve 23733 sayılı mükerrer Resmî Gazete'de yayımlanmıştır. Bu sebeple talebin reddine karar verilmesini istiyoruz."

Şevket Can Özbay kalktı:

"Daha önce davanın durdurulması ile ilgili talepleri, Anayasa ve ya-

salonda DGM'lerin teşekkülü belirlendiğinden ve askerî üye de bu sebeple iştirak ettiğinden reddedilmiştir. Şimdi de aynı talepler tekrarlanıyor. Yine Anayasa ve kanunlarla mahkemenin teşekkülü değiştirildi. Ayrıca tutuklama kararı veren hâkimin davaya iştirak etmeyeceğine dair herhangi bir hüküm olmadığı gibi, sorgulayan hâkimlerin bu husus görevleridir. Sanık avukatları taleplerinde samimî değillerdir. Yedek üye Mehmet Maraş'ın tarafsız olmayacağı iddiası da yersiz. Bundan dolayı talepleri yerinde değildir."

Cumhuriyet Savcısı Talât Şalk söz aldı:

"Tutuklama bir tedbirdir. Hüküm olarak kabul edilemez. Bu konuda Yargıtay içtihadı birleştirme kararı da mevcuttur. DGM Kanununda değişiklik yapılacağı göz önüne alınarak yedek hâkim Mehmet Maraş, tutanakla duruşmaları takip etmiştir. Mehmet Maraş'ın duruşmaya katılmasında yasal hiçbir engel yoktur. Dün kabul edilen kanunun geçici 3. maddesinde, "Bu kanunun kabulünden önce DGM'lerdeki davaların kaldığı yerden devam edilir." şeklinde açık hüküm vardır. Bu hükme göre sanık avukatlarının davanın yeniden görülmesi konusundaki taleplerinin reddedilmesi gerekir."

3. Okyay: 'Dava Durdurulamaz'

Mahkeme heyeti adına Başkan Mehmet Turgut Okyay, bu konuda kararı açıkladı:

"Tutuklama bir tedbirdir. Hüküm niteliğinde değildir. Ayrıca yasalardaki değişiklik ihtimali nedeniyle yedek üye Mehmet Maraş baştan beri duruşmaları izlemiş, tutanakları, iddia ve savunmaları, dosyayı incelemiştir. Yargıtay içtihadı birleştirme kararı bağlayıcı olup yargılamaya iştirakine engel bir durum yoktur. Ayrıca bütün dünya devletlerinde ceza usûl hükümlerindeki değişikliklerin geriye yürüyemeyeceğine dair temel bir kural vardır. Uygulama da yıllardan beri bu merkezdedir. Ayrıca 2845 sayılı yasada herhangi bir nedenle yedek hâkim çıkması durumunda dosyayı inceleyip tutanakları okuyarak duruşmaya çıkacağına dair hükmün bulunması ve 22. 6. 1999 gün ve 23733 sayılı mükerer Resmî Gazete'de yayımlanan 4390 sayılı kanunun 3. maddesinde de Devlet Güvenlik mahkemelerindeki davalara kaldığı yerden itibaren devam edileceğine dair açık hüküm getirilmesi gibi hüküm bulunması nedeniyle davanın yeni baştan görülmesi veya durdurulmasıyla ilgili taleplerin yerinde olmadığına oy birliği ile karar verildi."

Öcalan savunmasını okumaya başladı.

B) ÖCALAN'IN ESAS HAKKINDAKİ SAVUNMASI

Aşağıda okuyacağınız, Cumhuriyet Başsavcısı Cevdet Volkan ile Talât Şalk'ın verdiği Esas Hakkındaki Mütalâa'ya karşı Abdullah Öcalan'ın savunmasıdır. Öcalan ilk savunmasına göre, bu savunmasını kısa tutmuştur. Savunma üzerine değerlendirnemi, savunma metninin sonunda yapacağım. (Metinde yanlış okuyuşa meydan vermemek için nispet "î"lerini ve "^" düzeltme işaretlerini koydum.)

ESAS HAKKINDAKI MÜTALÂA'YA CEVAP

1-Cumhuriyete karşıtlık değil, demokratik birlik anlayışı hâkimdir.

2- Vatanı parçalama veya küçültme değil, özgür vatanda birlik içinde yaşama esastır.

3- Her isyanda yaşanan acımasızlığa karşı, en iyi tedbir en erken uzlaşmadır. Özgür barış ve kardeşliktir

1- Acı tablodan askerî süreci uzatan taraf daha çok sorumludur.

Savunmanın temelinde PKK ile çıkmazı derinleştirerek değil, çözüme yatırarak çıkış en doğrusudur.

1-PKK'nin gerçek iç ve dış mevzilenmesi doğru hesaplanmalı

2-PKK' ye dayalı dış hesaplar çok iyi bilinmeli

3-PKK'ye içte dayalı rant ve şoven politika tehlikesi

4-PKK' de ki birlik durumu ve bunun sorunun aşılmasındaki önemi

5-1990'lı yıllarda ki iç mücadeleyi doğru anlamalıyız

6-Günümüz PKK' sinin doğru ele alınmaması, en büyük oyuna düşmenin içinden çıkılmaz sürecine yol açacaktır.

7-Duygusal ortam aşılıp, makul olan esas alınırsa Türkiye tüm temel sorunlarda sağlam başlangıç kadar, yeni güç mevzilenmelerini yakalayabilecektir.

ANKARA 2 NO'LU DEVLET [MAHKEMESİ]
BAŞKANLIĞI'NA

Davanın esası hakkındaki savunmamın temelinde, isyan gerçeği kadar sonuçlarının bilimsel ele alınışına ağırlık vermemin büyük önem taşıdığına inanıyorum.

Cumhuriyet Başsavcılığı'nın esas hakkındaki mütalâası, İddianame'nin bir özeti olup, benim ilk savunmamdan kapsamlı alıntılar yapmakla birlikte, aynı sonuca gitmekte, kişi ve örgüt olarak geçirilen değişimi samimî bulmamakta, bir çıkmazı ifade ettiği, dolayısıyla eylemlerin yoğunluğu, çokluğu ve hâlen manen de olsa örgütle bağımın devamlılığını da belirterek, TCK'nın 125'inci maddesi ile cezalandırmayı öngörmektedir.

En üst resmî yetkililerce de, son "Kürt isyanı" olarak değerlendirilen PKK önderlikli bu isyanın, gerçekten hangi, tarihî geçmiş kadar, toplumsal koşulların ürünü olduğu mutlaka değerlendirilmeli idi. Bir savaş boyutunda, can, mal, maddî ve manevî kayıpları olan, beraberinde, sonuçları çok yönlü olumlu, olumsuz ortaya çıkan bu olayları, bireysel terör boyutuna indirmek mümkün olmadığı gibi yanlış sonuçlara ve çıkmazı derinleştirmeye götürür. Yine yalnız mevcut hukuk, hatta yasalar açısından ele almakla büyük yetersizlikler içerecektir. Daha da önemlisi, bu kadar ağır toplumsal alt üst oluşlara yol açan sosyal patlamanın olası sonuçlarını, geleceğe ilişkin en yararlı biçimde ele almak yerine, güncel duygularla ele alıp değerlendirirsek, büyük çıkmaza düşecek ve geleceğin daha da büyük kaybına yol açacaktır.

1970 Türkiye'sinin ciddî bir sosyal patlamayı yaşadığı, yasal düzeni zorladığı, hem 12 Mart 1971, hem de 12 Eylül 1980 askerî müdahalesi ile açığa çıkmıştır. Yasallık ciddî zorlanmış, beraberinde 27 Mayıs askerî müdahalesi sonucu nispî demokratik özelliği olan anayasayı budamayı ve 1982 anti-demokratik özellikleri yaygın olan anayasanın getirilmesi ile sonuçlanmıştır. 1980 öncesi iktidar, muhalefet, sağ-sol tüm partiler yasa dışı ilân edilmiş ve yargılanmışlardır.

PKK de, bu dönemin yasa dışı bir hareketi olarak doğmuş, ağırlıklı olarak Kürtlerin toplumsal gerçeğine dayalı bir araştırma, propaganda ve giderek eylem hareketi olarak gelişmiştir. Çıkışının yasal değil meşru olduğunu, özellikle 1982 Anayasasına dayalı olarak geliştirilen "dil yasağı"na kadar varan, ağırlaştırılan bir baskı sistemine karşı, isyanın yasal olmamakla birlikte meşruiyeti önemle göz önüne getirilmelidir. Kürt toplumundaki muazzam tarihsel korku, gerilik, adını bile söylemekten utanma, çekinme durumu iyi bilinmektedir. Dönemin anarşik karakteri ve yasallığın oldukça aşınmış koşullarında böyle bir isyanın gelişmiş olması şaşırtıcı bu-

lunmamalıdır. PKK buna ideolojik ve stratejik bir hat çizmek istemiştir. Birçok belgesinde bunu açıkça dile getirmiştir. *İddianame*'de bunlar belirtilmiştir. Tekrarlamayacağım. Temel sloganlarını "Bağımsızlık ve Özgürlük" olarak belirlemiştir. İsyan sloganlarıdır. Buna göre genel program ve eylemliliğe de yönelmiştir. Bunlar inkâr edilmiyor. Ama bilimsel ele almanın büyük önemini vurguluyorum. Yasal açıdan cezayı gerektirdiği açık olmakla birlikte, hukuk felsefesi açısından da sonuç çıkarmanın hayatî olduğunu hep belirtiyorum. Bunun bir gereği olarak tarihsel gelişim ve güncel, iç-dış, sosyal-siyasal gelişmeler ve tarafların bu temelde durumlarının objektif değerlendirilmesi bize olayları açıklamak kadar, doğru sonuç almaya da götürecektir.

PKK bu yaygın eylemliliğin başta gelen sorumlularından biri olmakla beraber, "Kürt Sorunu"nun tartışmasını Ankara'da önünde bulmuştur. Yine "Kürt Hareketi" ile Kuzey Irak'ta olup bitenlerden öğrenmiştir. Bu iki yönlü etkilenmeden giderek etkileyen bir güç konumuna gelmiştir. Slogan ve eylemliliğinin bu iki yönlü gelişmeden şiddetle etkilendiği açıktır. Daha düzenli ve sürekliliğe kavuşturmaya çalıştığı ve başardığı da doğrudur. Ama her şeyi kendisinin yarattığı ve tek sorumlu kılınması gerektiği; abartmalı ve oldukça yanılgılı sonuçlara götürebilir. Gerçekten, özellikle eylemlerde keyfîlik birçok dünya köşelerinde de görüldüğü üzere kontrolden çıkmış ve hatta kendini vurmaya kadar götürmüştür. Bu, sorumluluktan kurtarmaz ama gerçeğin görülmesini sağlar. Program ve sloganlar ayrı devleti çağırır ve bu sorumlu kılar, ama hayatın gerçeği, her program ve slogandan daha geçerli ve gerçekçi olanın ne olduğunu önümüze koyar. Bu, tüm dünyada, tarih boyunca sayısız örnekleri ile karşımıza çıkmaktadır. Bir hareketi yalnız bir dönemin slogan, program esaslarına göre değerlendirirsek, bu çok eksik ve yanlış bir yöntem olacaktır. En dogmatik ideoloji ve eylem olarak doğan dinler, örneğin İslâmiyet, Mekke'de ayrı Medine'de bir başka biçim, Şam ve Bağdat'ta hatta İstanbul'da da başka şekiller altında varlığını sürdürmüştür. Her dönem arasında büyük farklılıklar mevcuttur. Birçok örgüt hareket, hatta bireyin gelişiminde de bu durumları gözlemek mümkündür.

Özce, PKK düşünce ve eylem olarak yasalar açısından ne kadar sorumlu tutulsa da, dayandığı toplumsal zemin, içindekilerin kişilik özellikleri, direniş tarzı, uygulanan baskı biçimleri de sorumlulukta önemli pay sahibidir. Örneğin, demokratik bir toplumda ve devlet yapısında bu tür isyana yatkın toplum ve bireyler, bu yaygınlıkta ve şiddete ortaya çıkmazlar. Slogan ve programları böyle ayrılıkçı ve sert olmaz. Siyaset kısaca böylece ortaya çıkmaz, devlet de bu sertlikte yönelim içine girmez. Örgüt veya bireyler, siyaset yapmada daha yaratıcı ve duyarlı yaklaşım kadar, devlet de aynı duyarlılığı, olgunluğu göstererek işler büyümeden sonuca gitmeyi bilirler. Nitekim, Avrupa kökenli demokratik yaklaşımlar bu temelde

gelişmiştir. Ama geri toplumların bireysel, aşiretsel kavgaları; neredeyse dağıtıcı, geriletici tarzda bazen yüzyılları bile buluyor. Ortadoğu toplumsal gerçekliğinde; din, mezhep ve aşiretsel-ailesel çatışmalarda bunun hâlen ne kadar güçlü yaşandığı bilinmektedir.

Bu, kısa ama bence önemli hususları şunun için belirtiyorum. PKK, tüm olup bitenlerin sorumlusu olarak görülse bile, içinde bizzat özüne ters düşen, onu özel amaçları için kullanan kişi, grup hatta devlet seviyesinde güçleri görmezsek ve her birisinin sorumluluk payını doğru belirleyemezsek, bu bizi zincirleme yanlışlıklara götürür. Aynı yaklaşımı, PKK'nin örgüt yapısı için de söylemek mümkündür. Merkezinden üyesine, ana karargâhından militanına kadar sorumluluk düzeyleri ancak bu çerçevede konulursa, hangi birey, örgüt, olup bitenlerden ne kadar sorumlu tutulmalı sorusuna ancak o zaman gerçekçi bir cevap verilebilir.

Tabiî ben kısa bir iddianamede bunlar yapılmalıydı demiyorum. Ama yaklaşımın özü önemlidir. Yöntem yetersizliği beraberinde önemli sakıncaları getirir.

Bireysel olarak kendi durumumu da ancak bu yaklaşım çerçevesinde ele alabilir ve kabullenebilirim. Yoksa "sanık her şeyi fazlasıyla kabul etti" demekle, belki hukukî açıdan bir anlamı, o da eksik ve çoğu yanlışça bir anlam ifade edebilir, ama daha çok ahlâkî ve siyasî olarak benim gerçekliğimi ifade etmekten uzak olacaktır. Bazı doğrular kadar eksiği, yanlışı çok olan değerlendirme ve sonuçlara götürecektir ki bunu kabullenmek gerçekliğe ters düşecektir.

Bu anlamda, başta gelen bireysel sorumluluğumu ideolojiden, örgüt ve eylemliliğe kadar kabul etmekle birlikte; ideolojik dönüşüm, gelişim, örgüt içi savaş ve eylemlerin başta sivil boyutlu olanlardan tutalım, özelikle ateşkes süreçlerinde meşru savunmayı aşan biçimlerine karşı sürekli çıkışım inkâr edilemez. Bu hususlarla ilgili, belgeli, çok geniş izahat yapmak benim için zor değildir. Amacı aşan bazı söz ve açıklamalarım temel anlayışımı göz ardı ettirmemelidir.

1. PKK'de Dönüşüm Bir Çıkmaz Değil Bir Gerekliliktir

Sovyet sisteminin 1990'lara doğru çözülüşü, en az 200 yıl önceki Fransız İhtilâli kadar demokratik dönüşüm üzerinde etkide bulunma potansiyeli taşır. Gerçekten başta Doğu Avrupa olmak üzere, dünyanın pek çok ülkesinde demokratikleşme yönünde gelişmelere yol açmıştır. Nasıl, Sovyet Ekim Devrimi Türkiye'nin ulusal kurtuluşunda en önemli dış katkıya yol

açmışsa; bu çözülüş de yanı başındaki Türkiye ve diğer Türkî Cumhuriyetler üzerinde Soğuk Savaş döneminden kalma ve demokratikleşmeyi zorlaştıran statükodan uzaklaşma yönünde, o kadar derinden olumlu gelişmelere yol açmıştır. Şüphesiz daha belirleyici olan daha önceki cumhuriyet birikimleri olmakla birlikte, bu yıllarda tam bir demokratik hareketlenme sürecini çok sancılı da olsa girildiği; yasalara pek yansımazsa da sosyal ve siyasal dokunun hızla kabuk değiştirdiği bir gerçekliktir. Kürt toplumunda da bu âdeta devrimsel bir biçimde "Serhıldanlar" olarak yaşanmıştır. Kürt objektifliği yasal olmasa da -ki dil yasağı bu dönemde kaldırılmıştır- fiilî olarak devletin en üst kademelerinde tanınmıştır. Bu önemli bir demokratik adımdır. Yasal güvence olmasa da. Fakat süreç beraberinde çok çatışmalı geçmiştir.

Işte PKK'nin dönüşüm gerçeğinden bahsederken her şeyden önce dünya ve ülke çapında bu gelişmelere objektif olarak dayandırıyoruz. PKK'nin kuruluş yılları; Soğuk Savaşın katı ideolojik kamplara ayrılmış, Kürt objektivitesinin ağır bir inkâr ve iradesizliği yaşadığı statükocu yıllardır. Ayrıca anarşik yanı ağır basan, demokratikleşmeyi pek tanımayan gençliğin; sağ-sol kamplara alabildiğine parçalandığı bir sürecin damgasını taşır. Hem program hem eyleminde bu yıllardaki dogmatik, ideolojik yaklaşımla, gençliğin radikal çıkışının derin izleri vardır. 1990'larda dünya genelinde birçok örgüt yapısında olduğu gibi, Türkiye'deki partiler, örgütler yapısında da kaçınılmaz olarak, dönüşüm yaşanacaktır. Yaşandı, daha da yaşanacaktır. PKK'de de yaşanılan ağır çatışma ortamı nedeni ile bu yönlü gelişmeler ortaya çıkacaktı. Benim bu yıllarda PKK program ve eski propaganda sloganlarını terk etmem ve yeni arayışlara girmem bu nedenlerle bir çıkmazı değil, bir kaçınılmazlığı ifade eder. Eleştirilmesi gereken yan, geç olması ve net formüle edilememesi ve PKK kongre ve programına yeterince yansıtılamaması noktalarında olmalıdır. Dönüşüm zorunluluğu inkâr edilemez. Bu nedenle program aşılmıştır. Yani ayrı bir devlet veya o anlama gelebilecek, program formülasyonun gerçekçi ve gerekli olmadığı ortaya çıkmıştır. Bu yılların yaratıcı kılınamadığı ve tekrarlandığından bahsederken bunu kastediyoruz. Aşmaya çalışırken, birçok belgede de ifadesini bulduğu gibi, çok açıkça bağımsızlık da özgürlük de en anlamlı biçimde, Türkiye birlikteliğinde hem en ileri hem en pratik yoldan gerçekleşebilir, dedim. Burada bir dar taktik yaklaşım yoktur. Hayatın deneyiminden geçmiş çok önemli dersler çıkarmış bir tecrübenin doğurduğu olgunlaşmış bir anlayış söz konusudur. Devlet de olunacaksa, bu yine Türkiye Cumhuriyetinin demokratikleşen bünyesinde en anlamlı gerçekleşebilir sonucuna da ulaşılmıştır ve bu da tutuklanmadan önceki belgeli konuşmalar da mevcuttur.

Benim, Avrupa Seferine çıkışımı devletleşme olarak nitelendirmemde

de aynı yaklaşımı belirtmem tutarsızlık olarak görülmemelidir. Eğer egemen yan ayrılıkçı biçimde olsa idi, bu büyük bir tutarsızlık olarak veya basit bir pişmanlık olarak değerlendirilebilinirdi. Ama bu yıllarda Kürtlerdeki siyasal iradeyi nasıl değerlendirdiğime genelde bakıldığında, bir tutarsızlığın olmadığı görülecektir. Örneğin, Türkiye'nin yakın gözetim ve hatta desteğinde Kuzey Irak'ta geliştirilenin bir Kürt siyasal oluşumu, hatta federe devleti olduğunu herkes söylemektedir. Demek ki, bu anlamda bir devletleşme yoğun yaşanıyor. PKK ve Türkiye'nin de bu oluşumdaki rolleri önemli ve inkâr edilemez. Aynı doğrultuda bir gelişme son seçimlerde HADEP'in yerel iktidarlaşma, otorite olma da diyebileceğim bir gelişmenin yaşandığı, 40'a yakın önemli il ve ilçede belediye kazanımının da demokratik devletleşme yani; Demokratik Cumhuriyetle demokratik temelde siyasal irade birliği anlamına geldiği, Kürt toplumunda ilk defa bu kapsamda demokratik bir iradenin ortaya çıkmasının üniter devlet içinde devlet gücü anlamına geldiği inkâr edilemez. Dolayısıyla benim bu yıllar için devletleşme sözcüğünü kullanmam bir tutarsızlığı, samimî olmamayı değil; objektif bir gerçekliğe parmak bastığımı gösterir. Şu doğrudur, dar ayrılıkçılık biçiminde siyaset yapma ve güç olma bir büyük çıkmazdır. Ama Türkiye bütünselliğinde ve devlet yapısında demokratik katılımla yer alma ve güç olma da, bir o kadar tarihî bir gelişmedir. Olanca engellemelere rağmen bu gelişmenin adım adım hükmünü icra ettiği bir gerçekliktir. Demokratik çözüm tezleriyle dile getirmek istediğim, geç de olsa ve istenildiği gibi formüle edilememiş de olsa bu tarihsel gelişmeyi görme ve katılma öngörüsü ve iradesidir. Ne taktiksel günü kurtarma amaçlı bir yaklaşım, ne de ilkesiz bir dönüşümdür. Dünya çapında büyük bir gelişme yaşayan ve her gün neredeyse bir uygulamaya tanık olduğumuz olaylardan ders çıkarma ve kendi acil ve çok önemli sorunlarımıza hangi koşullarda olursak olalım öncelik verme ve beklenen rolü oynamadır. Savunmamda eksik de olsa PKK için yeni bir program ve siyasal-yasal hat için bazı tezleri ortaya atmam samimî ve doğruluğuna inandığım ve oldukça uzun bir birikime dayanan düşünsel ve siyasal tecrübenin sonucudur. Bu hususta getirmeye çalıştığım anlayış açıklığının doğru anlaşılması, genel demokratikleşmede ve onun kilit rol arz eden Kürt sorunundaki çıkmazı aşmada, katkısının yapıcı ve önemli olduğuna kuşkum yoktur.

2. PKK'de Örgüt ve Eylem Anlayışında Bir İç Savaş Yaşadığım Gerçektir

PKK sorumluluğumda, hem süre hem kapsam bakımından en önemli ve en büyük "Kürt isyanı" olarak değerlendirmek, çok acılı ve acımasız

yönlerinden bahsetmek mümkün ve gerçekçidir. Fakat iç yapısı, örgüt ve bireyler şahsında sorumluluk ve yetki söz konusu olduğunda gerçek, başka biçimde karşımıza çıkar.

PKK'nin öncülük ettiği eylemliliğe düzenli ve temel strateji ve taktiklerine uygun bir gerilla ve benzeri savaş olarak geliştiğini söylemek zordur. Hele hele en üst düzeyde sorumlu olarak çatışma tarzının benim istediğim doğrultuda geliştiğini sanmak büyük yanlışlılık olur. Olsa olsa Kürt toplumsal gerçeğindeki ağır feodal yapının aşiret-aile, dinsel gerilik biçiminde parçalanma ve çelişkilerinin yüz yıllardan beri süzülegelen tortularının PKK içinde can bulması ve kendini konuşturmasıdır demek, daha doğru bir sosyolojik değerlendirmedir. Katılım gösteren herkes kendine göre "Kanun benim" anlayışından hareket ederek bırakalım PKK'nin resmî yönetmenlik esaslarına göre, feodal kurallara bile ters gelen birçok tutum ve eylem içine girmiştir. Özellikle 1987'de köy korucularına yönelim adı altında hiç yönelinmemesi gereken sivillere, bu arada kadın ve çocuklara, çatışmalarla ilgisi olmayan kişilere yönelim olmuştur. Tam bu noktada, PKK'nin sınırlı da olsa ideolojik ve siyasî yanları bir tarafa bırakılarak "Aydınlar Kaybetti", "Köylülük İktidar Oldu" adı altında partinin gerçek özünü tasfiye edip, ele geçirdikleri olanakları hem partinin gerçek temsil gücünü, hem de halkı bireysel etkileri altına almak için bir iç çatışmayı dayatmışlardır. Ben, buna temelde öncülük eden kişiler nedeni ile "Dörtlü Çete" olarak tabir etmiştim. 1987-1997 arasında bu temelde şiddetli bir savaşım verdiğim, benim için önemli ve anlaşılmaya değerdir. Bu şüphesiz genel sorumluluğumu kaldırmaz, ama ahlâkî, siyasî, örgütsel ve eylemsel tavrımın anlaşılması açısından büyük önem taşır. PKK'yi en zor duruma düşüren eylemler daha çok bu süreçte ve kontrolü kendi ellerinde tutan bu tip şahıslar eliyle işlendiğini tespit etmek zor değildir. Bu tip şahıslar, kırsal alanın kendilerine sağladığı avantajları iyi kullanarak bildiklerini uygulamışlar ve çoğunlukla yalanla üstünü örtmüşlerdir. Bu hususlar resmî devlet raporlarında yoğunca görülmekte, değerlendirilmektedir. Sırf etkili olmak için, en yanı başındaki yoldaşını, halktan yardımcı dostlarını bile ucuz bahanelerle cezalandırmaktan geri kalmamışlardır. Kürt toplumundaki iktidar olmanın ilkelliği, acımazlığı, aşiret ve köy ağalarındaki zorbalık burada daha tehlikeli bir biçimde karşımıza çıkmıştır. Kaldı ki birçok geri toplumda örneğin Afrika'da ve geçmişte her halk topluluğunda da yaşanmıştır. Kuzey Irak'taki Kürt grupları arasındaki çatışmaların bu niteliği bilinmektedir. Kaldı ki, Osmanlı hanedanı bile iktidar için "kardeş katlini" ferman hâline getirebilmiştir. Ulusal Kurtuluşta, Mustafa Kemal Atatürk'ün koruması olan Topal Osman, mecliste keyfî olarak milletvekili öldürüyor, insanları diri diri mezara koyuyor, ancak Atatürk'ün özel emri ile öldürüle-

rek kurtulabiliniyor. Çerkes Ethem'in benzer eylemleri incelenmeye değer. Bu örnekleri şunun için veriyorum, isyanlarda, gerilla savaşlarında benzer acımasızlıklar yaygın yaşanıyor. Kaldı ki, bu çete anlayışı içinde olanlara karşı sistemli bir mücadele verildiği belgelidir. Bunlara karşı çok kapsamlı bir eğitsel ve örgütsel çaba yürütüldüğü ve en yola gelmeyenlerin ancak iç çatışmalarla etkisizleştirildiği bilinmektedir.

Esas hakkındaki mütalâada 90'lı yıllar madem böyle bir iç mücadeleyi yaşadığı hâlde neden en çok tahribat ve kayıpların yaşandığına dayalı kapsamlı bir liste vermektedir. Çatışmaların en çok içte ve dışta bu yıllarda yoğunlaştığı göz önüne getirilirse bu cevabını bulur. Özellikle 1993-1996 devlet bünyesinde de kontrolden çıkmanın yaygın yaşandığı, birçok failimeçhul kayıplarda bu durumun önemli payı bulunduğu, devletin gücünün yasadışı kullanıldığı resmî "Susurluk Raporu"nda açıkça dile getirilmektedir. Ve hâlen açığa çıkmamış birçok çete odağından bahsedilmektedir. Resmî olarak bir istatistikte 18 bin civarında olayın, ölümün faili meçhul kaldığı belirtilmektedir. Bunlar PKK'ye yönelik olmayan rakamlar olarak verilmektedir. Kısaca bu yıllardaki kaos ileri boyutludur. PKK ile olan çatışmalarla yakından bağlantılıdır. Şiddetli çatışma ortamında, bu yönlü gelişmelerin yoğun yaşandığı canlı Bosna, Kosova ve geçmişte Filistin ve İrlanda da daha acımasız yaşanmıştır. Bu, PKK'de ilk defa kapsamlı güç olma ve bunu yitirmeme anlayışı ile birleşince, bireylerin yetişme tarzlarının da etkisiyle zor kontrolü anlaşılırdır. PKK düzenli bir ordu gücü, dolayısıyla her eylemini emirlere göre yürüten bir konuma gelememiştir. Ne kadar çaba harcansa da, gelişme sınırlı olmuştur. Bunları sorumluluk payımı görmemek için değil, gerçeğin olduğu gibi anlaşılması için belirtiyorum. Çok yönlü talimat ve perspektifleri verdim, yoğun eğitmeye çalıştım ama bu başta beni ve örgütün resmî taktik çizgisini doğru uygulamaya yetmedi. Sınırlı kaldı. Bireysel, bölgesel inisiyatifler daha hâkim oldu.

Tasvip edilmesi mümkün olmayan ve açık bir yozlaşmayı ifade eden büyük acılara içimizde ve dışımızda yol açan gelişmelerin iç yüzü böyledir. Son birkaç yıldır bu kişi ve yapılar önemli oranda etkisizleştirildiği için benzer olaylar yok denilecek kadar azalmıştır. Bu, verilen iç mücadele sayesinde olmuştur. Tekrar vurgularsam; benzer birçok şiddet ortamı kadar olmasa da, yaşanan bu olaylar onca propagandaya rağmen bizde sınırlı yaşanmıştır. Objektif bir gözlemci burada şahsî payımızı tesbit etmekte zorluk çekmeyecektir.

Daha çarpıcı benzer bir durum, devletin kendi yasalarına hâkim olmaya başladığı faili meçhul kayıpların en aza indirgendiği 1996 yılları sonrası için de sözkonusudur. Kısaca hem sayısal hem niteliksel olarak acısı

ve kaybı büyük olan bu yıllardaki örgüt ve şahsî sorumluluğuma böyle bir açıklık getirmeyi çok önemli buluyorum. "30 bin kişinin katili", "bebek katili" insafsız, adaletsiz ve gerçek dışı bir yaklaşımdır. REDDEDİYORUM. Gerçek olanın meşru yönde ve insan olarak yaşayabilmek için büyük fedakârlıklarla dolu olan, daha demokratik bir toplum ve cumhuriyet için mücadele verildiğidir. İstenildiği gibi olmamışsa ve benim de asla kabul edemeyeceğim, siyasî ve ahlâkî olarak tasvibi mümkün olmayan olaylar ve öldürmeler olmuşsa; bunda her iki tarafın objektif ve sübjektif sorumlulukları doğru konulduğunda ancak, adil davranılmış olur. En başta gelen sorumlulardanım. Ama tek sorumlu değilim. Demokratik ve kültürel talepleri resmen de defalarca kabul edilen ama gerekleri bir türlü yerine getirilemeyen bir toplumsal isyanda devletin en üst kurumundan cahil, geri yanları olanların acımasız kişiliklerine kadar herkesin, hepimizin sorumlulukları vardır. Bir an önce bunu görmek, ve herkesin payına düşeni yapmak doğru bir ahlâkî ve siyasî anlayışın gereğidir. Adil bir hukuk da ancak böyle bir ahlâkî felsefe ve demokratik siyasete dayalı olarak gelişebilecektir.

PKK'ye ve bu temelde ağırlıklı olarak bana mal edilen çatışma, kayıp ve acı gerçeklerine ilişkin olarak sorumluluklarımı böyle belirlemek durumundayım. Bu temelde adaletli bir barışın en taleplisi ve hak edeni olduğuma kuşku duymuyorum. Elimdeki tüm olanakları sürekli seferber ederek üzerime düşeni yerine getirmeye çalışacağım da bir o kadar kesindir.

3. Türkiye'nin Kürt İlişki ve İsyanında İki Yol, İki Tarihî Sonuç

Cumhuriyetin kuruluşundan beri Türkiye'nin, içte demokratikleşmeme dışta da büzülme, gücüne göre önderlik edebilecek rolünü oynamamasında Kürt Sorununda gereken bilimsel demokratik yaklaşımı gösterememek temel nedendir. Karşılıklı isyan ve bastırma, ama sonuçlardan ders çıkarmayıp yaralı bir biçimde bırakma, günümüze kadar bir yol, bir yaklaşım tarzı olarak benimsenmiştir. Ne teşhis ne ne de tedavide gerekli bilimsel yaklaşım yerine karışlıklı korkuların, günübirlik yerleşik ekonomik ve siyasî çıkarların mahkûmiyeti altında soruna yaklaşılmış bu da daha ağırlaşmasına yol açmıştır. Bazen ceza hukukuyla gereken yapılarak çözüleceği sanılmış; başka bir dönem de feodal-aşiretçi-dinî yapının önde gelenlerine çeşitli tavizler verilerek durum idare edilmiş; yine salt eğitim, ekonomik geliştirmeyle üstesinden geleceği sanılmıştır. Tüm bu yaklaşımlar giderek inkârcı temele de dayandığı için buna karşın soruna dayalı en ufak bir yaklaşım ve gelişme radikal olmaktan kurtulamamıştır.

Bugün herkes PKK'nin yöntemlerindeki radikalizmden bahsederken bunun dayandığı tarihî ve siyasî hâkimiyet tarzını görmüyor. Dil yasağına kadar varmış bir baskı biçimi her çıkışın şiddetli olmasına dolayısıyla bastırmanın benzer gelişmesine yol açar. Tek boyutlu ve tarihî temelden yoksun yaklaşım, sorunları dağ gibi büyütmekten öteye sonuç vermediği artık görülmelidir. 2000'e doğru Türkiye'nin sorun nedeniyle tam bir kilitlenmeyi yaşadığını herkes iliklerine kadar hisseder duruma gelmiştir. Bazıları -özellikle savaşta aktif yer alanlar- büyük acılar ve kayıplar yaşarken, çok az bir kesim savaşın rantıyla büyük servetler ve politik güç kazanmayı temel yaşam ve siyasal yöntem hâline getirmiştir. Toplumda buna dayalı âdeta bir iş bölümü oluşmuştur. Rant ekonomisinin, muazzam sosyal bozulma ve dengesizliklerin ve yıllardır süren siyasetin işlevsiz ve kilitlenmesinde bu temel gerçek belirleyici rol oynar. Türkiye âdeta buna mahkûmmuş gibi bir alışkanlık oluşmuştur. Çözüm yerine günü ve kendi dar şahsî, grup çıkarını kollamak içine en çok düşülen toplumsal tavırdır. Bir toplumda en tehlikeli olan yaklaşım da budur. Burada toplumun faal güçleri yaratıcı siyaset ve temel ahlâkî kuraldan yoksun olmak kadar, devlet güçlerinin de önemli oranda duyarsız yaklaşımı, kilitlenmenin özünü teşkil eder. Bu denge kırılmadıkça Türkiye'nin önünü açılmasından bahsedilemez.

Genelde demokratikleşme, özelde onun en önemli parçası olarak adı ne konulursa konulsun Kürt Sorununa bilimsel olmak kadar demokratik yaklaşımda sınırlı bir gelişme 1990 başlarında yakalanmıştı. Bunun değerlendirilmemesi belki de cumhuriyet tarihinin en tahripkâr sonuçlarının ortaya çıkmasına yol açmıştır. Savaşta anlamsız ısrar, her iki tarafta acı kayıpları dayanılması zor boyutlara taşımıştır. Sosyal bozulma ve ekonomik dar boğaz günümüzde en ileri boyuta ulaşmıştır.

Gerek *İddianame* ve *Mütalâa*'da gerekse ilk savunmamda bu hususlara fazla dayanıldığı için açma gereği duymuyorum. İmralı Davası bu açıdan Türkiye'nin güncel kilitlenmesini kendi şahsında da yaşarken arkasında böyle bir tarihî, toplumsal, siyasal gerçekliğe dayanmaktadır. Dava bu açıdan geçmişin yargılanma tarzını esas alıp sorunu daha da derinleştirecek mi? Yoksa en azından yaklaşımıyla geleceğin sorgulanma tarzına dayalı bir çıkış yolu, onun ip uçlarını gösterecek mi? Cevap aranması gereken en temel sorular bunlardır. Davanın klasik olmaktan çıkması, bu sorulara verilecek yanıtlara bağlı olacaktır. Daha şimdiden inanıyorum ki hem toplum hem devlet katlarında yine hem içte hem dışta yoğun bir biçimde tartışmalar bu iki soru ve cevabı etrafında gelişmekte ve sonuçlar ortaya çıkmaktadır.

Kendi açımdan bu sorulara yanıt vermeyi tarihî bir görev sayıyorum. Savunmamın özünü, vereceğim yanıtlar teşkil edecektir. Sorunun dolayı-

sıyla isyanın ortaya çıkmasında, ve gelişmesinde ne kadar ve nasıl sorumlu olduğumu ortaya koyarken daha önemli olanın bu çatışmadan, isyandan nasıl bir gelecek bizi bekliyor, nasıl yeni bir düzen şekillenmesi ortaya çıkar, sorularına yanıt vermemi sorumluluğumun en önemli boyutu olarak değerlendiriyorum. Geçmişin kadar geleceğin yanıtının doğru olmasının hayatî olduğuna inanıyorum.

PKK gerçeğini dar ceza hukuku açısından değerlendirmek kadar eksik bir yaklaşım olamaz. Bu davada bu tehlikeyi aşmak istiyorum. PKK tarihinin Türkiye'nin son çeyrek asrını şiddetli etkilediği doğrudur. Daha da doğru olan, geleceğini hem kapsam hem süre bakımdan yoğun etkileyeceğidir. Eğer doğru değerlendirmezsek Türkiye'nin 21. Yüzyıl kaybı olmak kadar, doğru değerlendirilmesi hâlinde sadece geçmişin bu en ağır kilit sorunundan kurtulmakla kalmayacak, gelecek yüz yılda bölgede lider ülke olma şansını yakalaması anlamına gelecektir. Türkiye'nin bu anlamda tam bir dönemeçte, yol ayırımında olduğu ne kadar doğru ve önemliyse; bundan daha önemli olanın artık hata ve yanlışlıklarının affedilmez olmak kadar doğru çözüme mahkûm olduğumuz da bir o kadar ve kesinlikle gereklidir. Gerçek samimiyetsizlik ve hatta gerçek ihanet burada doğruyu görmemek ve ona gelmemektir. Çocukluk hataları kişilerin tarihinde olduğu kadar, örgütlerin de tarihinde vardır. Belli bir düzeye kadar anlayışla ve affedici yaklaşılabilinir. Ama bu kadar olgunlaşma yaşanmışken; hatada ısrar edenler; tarihin gereklerini yerine getirmede rolünü oynayamayanlar, gerçek gaflet ve ihanet içinde olmaktan kurtulamazlar. Bu anlamda PKK'nin geçmişini yargılamak kadar geleceğini sorgulamayı bununla birlikte olası gelişmelerdeki rolünü belirlemeyi en temel sorumluluğum saymaktayım. Bu yaklaşımın geçmişin hukukî yargılamasından sonuç çıkarmak kadar, kilitlenmiş siyasetin, hatta ekonominin iç-dış politikanın önünü açmada da önemli rol oynayacağına inanıyorum. Daha şimdiden tartışılan temel insan haklarına, demokrasiye dayalı Demokratik Cumhuriyetin bu temelde Türkiye'nin bölgede beklenen çıkışına, liderlik rolüne de o kadar açıklık getireceğine, çözümleyici katkı sağlayacağına inanıyorum.

4. Çıkmaz ve Çatışmada Israr, Gelecek Yüzyılın da Kaybıdır

İmralı duruşmalarından çıkan sonuç; eğer klasik anlamda Kürt Sorunu demokratik ve kültürel yaklaşımından uzak ele alınırsa; bu çıkmazın dolayısıyla çok güçlü bir alt yapı kazanmış çatışma ortamının derinleşerek devamı olacaktır. Burada duruşma sürecince ağır duygusal ortamın sömürülerek yapılan değerlendirmeleri kendi açımdan ziyade, ülke geleceğin-

den ötürü oldukça tehlikeli buluyorum. Birey olarak can varlığımın çok ötesinde büyük sonuçları bağrında taşıdığı için alabildiğine olabilecekleri açık görmek gerekiyor. Burada tehtitvari yaklaşım asla söz konusu değildir. Ancak, gelişkin politik ve stratejik yaklaşım gücü olanların görebilecekleri olası gelişmeler söz konusudur. Sıralarsak;

1-Askerî silâhlı çatışma kurumsallaşarak devam edecektir. PKK'nin gerek ülke içi, gerek dünyanın tüm önemli ülkelerinde ve hudutların her iki tarafında tuttuğu mevziler, kazandığı tecrübe, lojistik alım olanakları, silâh temininde kolaylıklar, malî imkânlar, aday temin etme ve daha da artan rezervler, uygun coğrafya ile birleştirilince bu işi yıllarca sürdürebileceği açıktır. Düşük ve orta düzeyde bir savaşı rahatlıkla götürebilir. Ordu da bu konuda kazandığı deneyim ve yeniden yapılanma üstün tekniği ile daha fazla bu işe girebilir, sürdürebilir. Bu askerî yaklaşımın derinleşme olasılığı gerçekten güçlüdür. Geçen on beş yılın çok ötesinde önümüzdeki yüz yıla yayılabilir. Tabiî bölgenin kaygan ve her türlü ittifaka elverişli konumu, Kürtler üzerinde dünya çapında geliştirilecek politik askerî ilişkiler, bu çatışmayı daha ileri boyutlara taşıma riskini hep bağrında taşır. Belki de dünyanın en riskli çatışma alanı olmaya adaydır. Çünkü birçok çıkar hesabı çatışıyor. Kuzey Irak bunun küçük bir örneğidir. Nereye götüreceğini şimdiden kestirmek güçtür.

Muhtemelen Arapların yeni yaklaşımları, Saddamlı veya Saddamsız devreye girebilir. Türkiye ile çelişkilerine göre PKK ile çeşitli düzeyde var olan ilişkileri daha da geliştirecekler. Bunda, su meselesi, tarih ve ekonomik çıkarlara dayalı çelişkiler de etkide bulunacaktır. Askerî çatışmanın gelişmesinde önemli bir mihraktır. Arkasına çeşitli dayanışma içinde oldukları ülkeleri de alarak, bu yönlü faaliyetler genelde Kürtlere özelde PKK'ye dayalı olarak artarak devam edecektir.

İran, tarihte olduğu gibi Türkiye ile ideolojik boyut da kazanmış çelişkilerini yine gerek Hizbullah, ama daha çok da Kürtlere, PKK'ye dayalı olarak kullanacak ve çatışma ortamının derinleşerek devamında temel bir faktör olacaktır. Sınırlı ilişkilerin gelişim potansiyeli yüksektir.

Suriye, özellikle İsrail'le barışla birlikte Kuzey'e Türkiye'ye gerek Antakya, gerek su ve gerekse Irak ve hatta İran'la ilişkileri nedeni ile çelişkilerin su üzerine çıkaracak. Kürtleri, PKK'yi daha yakın bir müttefik olarak değerlendirecek bu çatışmanın derinleşerek sürmesinde önemli bir rol oynayacaktır.

İsrail'in Araplarla barıştan sonra Kürtlerle daha bağımsız ve yoğun ilişkilenmesi kaçınılmaz, belki de oldukça ileri boyutlara taşınacaktır.

Buna Rusya'nın Türkî dünyası, Kafkasya, Balkanlar hatta Ortadoğu'da Türkiye ile geleneksel çelişkilerini daha fazla açığa çıkarması, şimdiden

Ermenistan, Sırbistan, Kıbrıs'taki Türkiye karşıtı politikası gelişebilir. En rahat Kürtler ve PKK'den yararlanmak isteyecek ve savaşı daha da tırmandıracak süper güç konumundadır. Sınırlı ilgi ve ilişkisinin sürekli gelişimi kaçınılmazdır. Lojistik ve teknik donanımı hızlandırabilir.

Avrupa ve bir parçası olarak Yunanistan'ın rolü oldukça açıktır. Kürtler ve PKK'nin en çok kurumsallaştığı, güç topladığı alanlar olarak rolünün çok yönlü gelişerek devam etmesi kaçınılmazdır.

Amerika ve İngiltere'nin Türkiye ile bir ittifakı var olsa da özellikle Irak'ta bekledikleri sonuçları elde etme, İsrail-Arap barışı ile birlikte tüm Arap âlemi ile güçlenecek ilişkileri ve yine giderek İran'la da gelişen ilişkileri, daha şimdiden Kuzey Irak'taki pürüzlü yaklaşımda görüldüğü gibi beklenmedik boyutlara taşıma riski büyüktür.

Bu stratejik güç odaklarının şimdilik sınırlı ilişkilerinin bile, hatta çoğu karşıyız demelerine rağmen nasıl bir rol oynadığı ve hepsinin de menfaatleri gereği en çok Kürtler dolayısıyla PKK ile ilişkilenme potansiyeli çok yüksek ve çatışmayı derinleştirici özelliktedir. Bu nedenlerle yalnız stratejik dış güç ilişkileri bile durumun tehlikeli boyutlara tırmanabileceğini göstermektedir. Kaldı ki bu adı geçen güçlerin Türkiye'ye karşı çeşitli ittifakları geçmişte yoğun yaşadıkları gibi daha da geliştirmek istediklerini, hatta olası bir savaş senaryosuna taşırdıklarını biliyoruz.

Askerî çatışmanın diğer önemli artma olasılığı bizzat Kürt nüfusunun İran, Irak, Suriye, Kafkaslar ve tüm dünyaya dağılmış olanlarının birleşme olasılığı ve bunun PKK etrafında önemli çapta gerçekleştirilmiş bulunmasıdır. Bu yeni ve çok önemle değerlendirilmesi gereken bir husustur. Tüm bu alan ve nüfustan lojistik, aday, malî, ilişki açısından beslenme olanakları mevcut ve artarak devam edebilecek niteliktedir.

Buna elverişli coğrafî yapı kadar, Türkiye Kürtlerinin önemli desteği, cezaevindeki taraftarları da eklersek çatışma riskinin boyutları daha iyi anlaşılacaktır.

Daha kapsamlı da ele alabileceğimiz bu madde bile askerî-silâhlı çatışma boyutunun tehlikeli ve tahripkâr potansiyelini geçmiş ile kıyaslanmayacak kadar bağrında taşıdığını, artarak aktifleşeceğini göstermektedir. Geleceğe ilişkin en tehlikeli yan budur.

Eskiden Lübnanlaşma, şimdilerde Yugoslavlaşma ve Iraklaşma gibi örneklemelere kıyasla insan hakları ve demokrasi sorunlarının ağırlaşması Türkiye'yi giderek yalnızlaştıracak ve tehlikeli senaryolara konu edinebilecektir. Kürt hareketinin başta Kuzey Irak olmak üzere dünya çapında kazandığı mevzilenme, kurumlaşma düzeyi koşullar olgunlaştığında Kosova

benzeri müdahalelere bahane edileceği açıktır. Bu koşullar, şiddet ortamının daha da tırmandıracağı aşırı milliyetçi dalgalanmalar, sertleşecek iktidar yapısı ile daha şimdiden önemli gelişmeyi yaşadığı açıktır.

Kürt sorunu başta olmak üzere, sorunlara demokratik yaklaşımlar bu sürecin önüne geçecek tek doğru seçenektir. Yurtta barış dünyada barış politikası tam bu noktada büyük önemini ortaya koymaktadır.

2- Başta bölge Kürtleri olmak üzere Ortadoğu ve dünya Kürtlerinin çeşitli ve sıraladığımız stratejik güçlerce yönlendirilerek Türkiye karşıtlığı geliştirilecektir. Savaş ve çıkmazın derinleşmesi belki de Türkiye'yi tek hedef hâline getirecektir. Mevcut ağır duygusal durum hızla aşılmazsa düşmanlık boyutuna taşarsa, buna dinî, mezhepsel ve ağır ekonomik ve sosyal nedenlerden kaynaklanan etkiler de bulaşırsa, tehlikenin boyutları daha fazla karşımıza çıkar. Bölge halkının durumu tarihte ve PKK'de görüldüğü gibi her zaman sorunları derin bir çözümsüzlüğe gömülürse isyan etmeye müsait bir kitledir. PKK ile âdeta bu durumda süreklilik kazanarak devam edecektir. Kuşku, korku, kin ağır ekonomik-sosyal bunalımla daha trajik sonuçlara adaydır. Çok yönlü teknikle ilişkilere açık durum var olan yüzyılların ilişki kopuklarını da kolay aştırarak daha şimdiden ne hâle gelmiş olan durumu daha da içinden çıkılmaz hâle getireceği açıktır. Eğer sorun daha da ağırlaşırsa başta komşu ülkeler olmak üzere Türkiye ile sorunu olan herkes başta, hem kendi Kürtlerini, hem de yoğun mültecilikle yanına çektiklerini kullanarak önlenemez bir biçimde politize edecek ve çıkarları için kullanacaklardır. Şimdiki kullanma düzeyleri oldukça sınırlı olup, asıl bunun önümüzdeki sürece, kendi deyişleri ile "APO" sonrası sürece nasıl yayacaklar hesabı içindeler. Gerçekten benim varlığım birçoklarının stratejik yaklaşımını bozduğu için istemediler, sözümona Türkiye'ye hoş davrandılar. Başta Yunan iki yüzlülüğü olmak üzere. Tüm Kürtlerin Türkiye'ye yöneltilme tehlikesi stratejik olduğu kadar günceldir, tehlikelidir. Dava dolayısıyla çok gerçekçi değerlendirmeyi gerektiriyor. Dar, duygusal, inkârcı yaklaşım; sağ ve ırkçı millî ön yargılarla aslında Türkiye'nin geleceği üzerinde tehlikeli bir konumda olduğu bilinmek durumundadır ve ona göre doğru, stratejik politik yaklaşımı elden bırakmamayı çok önemli kılar.

3- Çıkmaz ve çatışmanın derinleşmesi ekonomik faturayı daha da ağırlaştıracaktır. Şu anda yaşanan ekonomik kriz gerçekten ağırlaşan sorunla yakından bağlantılıdır. Yalnız askerî harcamalar değil, bölgenin çok zengin ekonomik potansiyelinin harekete geçirilememesi, var olan ekonomik faaliyetlerin bile durma noktasına gelmesi, ağır işsizlik ve savaş rantıyla beslenmenin ekonomi üzerindeki tahribatı tüm Türkiye ekonomisi üzerinde artan bunalımlara yol açıyor. Türkiye ekonomisinin bölgede ve Ortadoğu'da

sıçrama yaptıracak güçte olan alan şimdilik yutan alan durumundadır. Çıkmazın, çatışmanın devamı bu durumu daha da içinden çıkılmaz sorunlarla karşı karşıya getireceği açıktır, savaş ve çatışma ortamındaki nüfus ekonomik açıdan en verimsiz ve masraflı nüfustur. Hiçbir ekonomi bu kapsamda bu nüfusu besleyemez, hele hiç kalkındıramaz.

4- Eğitim ve kültürel gerileme kaçınılmazdır. Zaten çatışma alanında doğru dürüst eğitim yürütülemediği gibi yapılan da kalitesizdir. Türkçe'nin gelişememesi kadar, Kürtçe'nin de bilinen durumu halkı son derece eğitimsiz, kültürsüz her etkiye, özellikle dine, aşiretçiliğe açık bir yığın hâline getirmektedir. Bu da cehalete, korkuya yol açmakta ağır sağlık sorunlarına, sosyal bunalımlara, kişisel, aşiretsel kavgalara ve bilinen isyanlara yol açmada önemli bir rol oynamaktadır. Çatışma ortamının derinleşerek devamı gerçekten sosyal-kültürel sorunları birçok olumsuzluğun zemini yapacak ve bu nüfus en tehlikeli konumu teşkil etmekten alıkonulamayacaktır.

5- Çıkmaz ve çatışmanın süre gitmesi Türkiye'nin özellikle demokratik gelişmesini nasıl şimdiye kadar frenlemiş ve çarpık kılmışsa bu da bu hâliyle aratarak devam edecektir. Devlet yapısında arzulanan demokratik yönlü değişimler olmayacak, kısır politikacılığa, tükenen particiliğe yol açacaktır. Yaşanan tükenmiş politika, politikacı ve politik partilerin yerine hangisi, hangi adla gelirse gelsin aynı akibete düşmekten kurtulamayacaktır. Sonuçta aynı zemin, çözümsüzlük hepsini benzer kılmakta ve tüketmektedir.

Bu durum sivil kuruluşlar ve medya dünyası üzerinde de etkisini olduğu gibi göstermektedir. Yaratıcı olmayan, halkın gerçek sorunları ile ilgilenmeyen giderek yabancılaşan organlara dönüşmektedirler. Sendikalar benzer bir konumu yaşamaktan kurutulamıyorlar.

Toplumun bünyesel sorunları daha da bunalımlı bir hâl almaktadır. Moral değerler yozlaşmaktadır. Aileler hızla parçalanmakta yaşamını sürdürmesi zorlanmaktadır.

Sınırlı gelişme gösteren kurumlar, kişiler ise daha çok savaş ile bağlantısından dolayı sakıncalı olmaktadır. Ağır bir hukuk sorunu da tüm bu gelişmelerin bir sonucu olarak kendini göstermektedir. İnsan hakları ve demokratik haklara dayalı bir anayasa ve yasalar ihtiyacı kendini her geçen gün dayatmaktadır.

6- Dış politika üzerinde de mevcut çıkmazın nasıl etkide bulunduğu daha çarpıcıdır. Özellikle Avrupa kendi çıkarlarına da dayalı demokrasi gerekçelerini göstererek istediği gibi davranmakta, AB'ye bu nedenle girilememektedir. Sorunun demokratik bir tarzda aşılamaması nasıl içerde büyük olumsuzluklara yol açıyorsa dışa doğru da istenilen atılıma imkân

vermemektedir. Hatta başta artan borç neden olmak üzere giderek gelişen bağımlılık birçok dış inisiyatifin yitirilmesine yol açmaktadır. Belli güçlere bağlanmaya yol açmaktadır. Çatışma ortamına daha çok girmeye yatkın hâle getirmektedir. İçte gerçekleşmeyen barış, dışarıda da barışı zorlamaktadır.

Özellikle Ortadoğu, Kafkasya, Balkanlar ve Orta Asya'ya yönelik kapsamlı açılım ve liderlik pozisyonu sorunun ağırlaşmasından ötürü yakalanamamakta ve kullanılamamaktadır.

Belki de ağır bir ceza davası dolayısıyla anlamsız gelebilecek bu açıklamalar esasında İmralı duruşmalarıyla herkese, her kuruma olası gelişmelerle bağlantısı açısından önemli ve ortaya konulmak durumundadır. Gerçekten dava sonuçları çözümleyici ele alınmazsa, ana maddeler hâlinde belirttiğimiz hususlar Türkiye gündemi ve geleceği üzerinde giderek ağırlaşan etkilerini göstermeye devam edeceklerdir. Davanın ağırlığı bu sorunlarla ilişkisinden ileri gelmektedir. Çoğu kimsenin hissedip de dile getiremediği bu gerçeklerdir.

Bu ana maddeler: Çıkmazı ve çatışma ortamını neden sürdürmemiz gerektiğini gayet açık ortaya koymaktadır. Her bakımdan yutan bir batağa yol açmaktadır, çıkmaya çalıştıkça daha fazla batırmaktadır. Çıkmaz niteliği buradadır. Kazanma ve kaybetme de artık bu durumlar karşısında önemini yitirmektedir. Bir isyanın meşru taleplerini bir an önce göz önüne almak ve giderek tehlike arz eden yanlarına dur demek de bu açıdan önemlidir. Aslında çoktan bu noktaya gelindiğini de görmek gerekirdi. Karşılıklı hatalı ve aşırı tekrarlayıcı yaklaşımlar kesinlikle sürdürülmemelidir. Çünkü kazandıracağı birşey yoktur. İsyanın gerçekçi demokratik ve kültürel taleplerinin ülke geneli için de gerekli olduğu görülerek rahatlıkla karşılanabilir. Bu anlamda pratik çözümü de aslında en kolay sorunlardandır. Bir Filistin, Kosova, İrlanda değildir.

Bu açıdan da bakılınca İmralı duruşmaları gerçek ve tarihî bir fırsatı da sunmaktadır. Hiç olmazsa çekilen bunca acı ve verilen kayıpların bir daha yaşanmaması ve verilmemesi için bu tarihî fırsatı değerlendirebilelim. Geleceğin daha ağır bunalımlara ve karanlıklara tahammülü yoktur. Çıkarılacak dersler temelinde, geleceğe olumlu yönelmek, kaybettiren ana hususları kazanım nedenlerine dönüştürmek kesinlikle mümkün ve tek seçeneğimiz olduğunu belirtmeliyim.

5. Sorunlara Demokratik Çözüm, Türkiye'nin Kazanılmış Geleceğidir

İmralı'da yargılanma gerçekliğim; demokratikleşmemiş bir toplum ve devlet yapısıyla çok acılı bir isyanın birbiriyle uçurum teşkil ettiği, yabancılaştığı trajik bir tarihî olayın öyküsü olarak da değerlendirilecektir. Sürekli bastırılmış sorunların sonuçta nerelere götürebileceğinin çarpıcı bir örneğidir. Dar ceza maddelerinin uygulamada ne kadar geç ve çözüm getirmekten uzak olmak kadar, demokratik anayasal hukukun çarpıcı gerekliğini de ortaya koymuştur. Davanın daha baştan siyasî savunmaya beni zorlaması da bu gereklilikten kaynaklanıyor. Birinci savunmam aslında sorunda demokratik anayasal çözümün vazgeçilmezliğini ortaya koyuyor. Bu gerçeğin daha da altında, derin tarihî, kültürel, siyasî, sosyal, ekonomik yanları bulunan bir sorunun yarattığı derin çıkmaz ve bundan kaynaklanan acılı isyanların askerî yollarla tamamen ortadan kaldırılamayacağını, çağımızda bunun büsbütün zorlaştığını, çözümün demokratik olmanın dışında pek mümkün olmadığını da ortaya sermiş, açığa çıkarmıştır.

Derin bir sosyolojik tespit olan, tarihen olgunlaşmış bir sorunun çözümünü de yanı başında ürettiğini burada da çarpıcı olarak görmekteyiz. Ağır sorunlar olgunlaşmadan, acılı bir hâl almadan çözümlenemiyor. Çözümsüzlükte ısrarın ise karşılıklı sürekli kayıp ve artan acılar olduğu da tamamen kanıtlanmış oluyor. Devlet ve toplumun yeter dediği bir noktaya dayanılmıştır. Türkiye ve dünyanın etkili güç odaklarının da gördüğü ve oldukça tartışılan İmralı yargılama sürecinin tarihini bir çözüm başlangıcını teşkil edebileceğidir. Buna katılıyor ve özce geleceğin olasılı çözüm sonuçlarını şöyle sıralayabilirim:

1- Sorunda çıkmazın derinleşmesi askerî, silâhlı güç yaklaşımlarını anlamsız, sürekli kaybettiren bir noktaya getirmiştir. Savaşlar, isyanlar, her düzeyde çatışmalar özünde bir toplumsal sorundan kaynaklanır. Çelişkinin boyutuna göre kısa, uzun, dar, kapsamlı, zayıf veya şiddetli bir hâl alarak kördüğümü çözemeye çalışırlar. Burada ahlâkî siyasî gerekirliklere dikkat edilmezse şiddette bir yozlaşma ve hatta vahşet durumu ortaya çıkar. Davada yaşanılan ve çok daha fazlası tüm taraflarca gösterebilinecek acılı duygusal durumlar, aslında şiddetin anlamsız yanı kadar gereksizliğini de ortaya koyuyor.

PKK'nin başlangıçta şimdi daha iyi anlaşıldığı gibi demokratik, kültürel amaçlı bir çıkışı ve hatta yasaların ve siyasî ortamın kapalılığının bir isyana yol açması anlaşılırdır ve bu anlamda yasal olmazsa da ahlâkî ve siyasî meşruiyetinden bahsedilebilinir. Doksanlı yılların başına kadar uygulanan

şiddete bu anlam yüklenebilir. Ve sınırlı da olsa aslında demokratik ve kültürel haklarda bir çözüm imkânı kendini olanaklı kılmıştır. Bundan sonraki süreç içte olduğu kadar dışta da ve karşılıklı olarak hem çıkmazı ve buna dayalı tehlikeleri sürekli arttırma yönünde rol oynadı.

PKK'nin askerî anlamda içte ve dışta kurumlaşması Türkiye için demokratik çözüm boyutunun çok üzerine çıktığında, askerî seçeneğe yüklenme ve bu da beraberinde ağır ekonomik sosyal, siyasal sorunları getirdi. Çıkmaz çok derinleşti. Sorunun özü gereği askerî olarak çözülecek bir durum da yoktu. Bu artık anlaşılmıştır. Benim bu nedenle silâhlı çatışmaya son verme kararlılığım kendini dar anlamda kurtarma anlamına gelmiyor. Tehlikeli ve anlamsız bir çıkmazdan bir an evvel kurtulma gereğini ifade ediyor. Politik ve askerî olarak da soruna doğru bilimsel yaklaşımın bir sonucudur. O hâlde devletin de gerekli duyarlılığı göstermesi hâlinde silâhlı çatışmadan vazgeçme vakti gelmiş ve hatta geçmektedir. Demokratik çözümün zemini var. Ve önlemez bir gelişmeyi yaşıyor. Bu noktadan karşılıklı inatlaşma gereksizdir. Olgun yaklaşım büyük önem taşır.

Türkiye burada büyük tehlikelerden korunma kadar, tersine yani güç kaynağına dönüştürme şansına sahip olacaktır. İçte ve dışta PKK'nin askerî savaş olanakları çözümle birlikte Türkiye'nin hizmetine girecektir. Özellikle ileride başta Kuzey Irak'taki Kürt oluşumu olmak üzere tüm askerî mevzilenmelerin ve altta çeşitli güç odaklarının kendi politikalarını nasıl Kürt Sorunu adı altında iki yüz yıldır dayatmışlarsa da, bunu daha da tırmandırarak dayatma bir Bosna, Kosova, Lübnanlaşma, Iraklaşma düzeyine vardırma tehlikesi ortadan kalkacaktır. Kürtlerin Demokratik Cumhuriyetle bütünleşmesi geliştikçe bu askerî anlamda da karşı tehditten stratejik bir güç kaynağına dönüşecektir. Çözüm bu büyük fırsatı sunuyor. Geleceğe en büyük stratejik yatırım oluyor. Karşılığında verilen, artık dünyanın her tarafından verilen ve verilmesi kaçınılmaz olan, bir taviz olarak da görülemeyecek olan, doğal demokratik ve kültürel haklardır. Kolay ve en masrafsız çözüm derken bunu kastediyorum. Bu olmadı mı tehlike ve kayıpların boyutu da zaten yaşanandan bellidir. "En kolay ve en zor barış" deyimi burada kendisini gösteriyor. Dikkat edilirse dev boyutlu askerî masraflardan kurtulma, acı ve kayıpların durması, başka birçok güce tavizkâr olmamak kadar, karşılarında güçlü pozisyonda olma, içte tıkanmanın aşılmasıyla çok güçlü ekonomik, sosyal-siyasal kültürel gelişme süreçlerine girme, dış politikada itilen başta Avrupa olmak üzere birçok mevziye girme ve gerçekten bölgede lider ülke konumuna yükselme bu çıkmazdan ve çatışma ortamından kurtulma ile yakından bağlantılıdır. Türkiye'nin stratejik olarak tehlike arz eden birçok odaklar karşısında çözümle birlikte güç kazanması işin can alıcı özüdür. Geleceğin kurtarılması derken bunu kastediyorum.

2- PKK'nin askerî sorun olmaktan çıkması, Kürt sorununun siyasal çözümünün yolunu açacak ve beraberinde siyasî sorun olmaktan çıkması anlamına da gelecektir. Devletin bütünlüğünü birliğini zorlamaktan, ona güç verme sürecine girilecektir. Devletle demokratik bütünleşme yolu açıldıkça devlete karşıt konum aşılacaktır. Yasal sürecin gerekleri işledikçe demokratik tarz açık tutuldukça PKK'nin tüm iç ve dış merkezleri, kurumları anlamsız hâle gelecek, tehlike olmaktan çıkacaktır. Bu da gerçekten devlet açısından kendini aşırı kilitlenmeden kurtaracak, maddî manevî güç kaybını önleyecektir. Türkiye karşıtı güçlerin yine Türkiye içinde bu temelde çıkar sağlayanların elinden kullanacakları bir silâh alınacak ve hatta doğru değerlendirilirse güce dönüştürülebilecektir. PKK'nin siyasî varlığına böyle çözümsel, bilimsel yaklaşım gerçekten günümüzün ve geleceğin Türkiyesinin en önemli kazanımı olacaktır. PKK'nin küçümsenmesi nasıl büyük kayıplara, tehlikelere yol açtıysa; doğru ele alınması, kazanılması da bir o kadar kazanım ve güce kavuşturacaktır. Karşılığında fazla bir taviz söz konusu değildir. Bazı yasal düzenlemelerle demokratik yolları bütünleşme ve dönüşme için açık bırakmaktır. Devletin bu siyasî duyarlığı göstermesi her hâlde bu kadar olup-bitenden sonra anlaşılır ve uygulanır olmalıdır. Bu temelde PKK'nin olumlu karşılık vermesi zor olmayacaktır. Kanımca ceza maddeleri ile mahkûmiyetten daha önemli olan kökten ve kalıcı yaklaşım PKK için bu çözümlenme tarzı ile gelişecek ve kazanılacaktır.

3- Çıkmazda ve çatışma sürecinde ileri çapta devlete yabancılaşmış, ters düşmüş Kürt halk yığınlarının da bu çözüm tarzıyla rahat kazanılacağı açıktır. Demokrasiye en susamış bir Ortadoğu halkı olarak Kürtler, Türkiye'nin tarihte olduğu gibi günümüzde de hem muhtaç olduğu ve hem de güç vermek durumunda kaldığı mevcut durumda uzanacak barış, dostluk eli büyük birlikteliğe kaynaşmaya götürecektir. Sadece Türkiye Kürtleri değil tüm Ortadoğu ve dünya Kürtlerinin demokratik kazanımı en rahat Türkiye Cumhuriyeti çerçevesinde mümkündür. Unutmamak gerekir ki; tarihte Malazgirt'te, Çaldıran'da, Erzurum'da nasıl en kritik anda bu dostluk kazanmak için vazgeçilmezse günümüzde demokratikleşme anlamında benzer bir süreci arzediyor ve bunun da ancak demokratik birlik yoluyla, incinmiş duyguların güvenle, barışla, kazanılması ve pekiştirilmesiyle olacaktır. Tüm Türkiye halkına da şüphesiz bu yaklaşım gerekli, ama bazı farklılıklar bölge halkına daha kapsamlı demokratik, kültürel, ekonomik ve sosyal yaklaşımı gerektiriyor. Sorunun anlaşılmasında, isyan zemini olmaktan çıkarılmasında bilimsel çözüm yolu budur. Bu yaklaşım ve uygulama başarısı gerçekten Türkiye'nin ülke ve devlet olarak geleceğinin bu bölge sorunları nedeniyle hep eleştirilmekten kurtulması kadar taze bir cumhuriyet gücüne, demokratik birliğe kavuşması anlamına gelecektir. Güç kaybettirme alan ve odağından, güç alınan bir zengin bölge ve öz-

gür vatandaşlara sahip olma durumuna geçilecektir. Ortadoğu'da Kürtleri çok yönlü kazanmak, çok ciddî ve stratejik bir tehlike konusu olabilecek ve geçmişte olduğu gibi gelecekte daha da gelişecek bu durumu tersine çevirmek Türkiye'nin en temel stratejik görevi olmalıdır. Kürtlerin halk olarak kazanılması Ortadoğu'nun kazanılmasıdır. Türkiye tarihini bu halkla kazandığı gibi, bugünkü büyük çıkmazdan ve acılı çatışmadan da bu halkın tümünün barışla dostlukla kazanılmasıyla kurtulacak ve geleceğinin de büyük kazanımına bu halkla ulaşacaktır.

4- Sorunun çıkmaz ve çatışma sürecinden kurtulması ekonomik olarak gelişmenin önünün alabildiğine açılması demektir. Millî bütçeyi savaş nedeniyle sadece yutmuyor, verimsiz yatırımlar kadar ekonominin dengesiz gelişimine, rant tarafına yöneltiyor, bu da günümüzde en ağırlaşan bunalımın temel nedeni oluyor. Hangi düzeyde seyrederse, etsin bu kadar geniş alanda ve uzun sürede hiçbir ekonomi bu savaşa dayanamaz. Dolayısıyla çözüm en çarpıcı sonuçlarını ekonomik alan üzerinde gösterecektir. Askerî giderlerde kısıntıdan tutalım, bölgenin zengin ekonomik kaynaklarının harekete geçirilmesi kadar, Gap projesine aktarılacak savaş kaynaklarıyla, bölgede çarpıcı ekonomik gelişmeler kaçınılmazdır. Türkiye'nin genel ekonomik yapısı da bölge olanakları kadar, oradan Ortadoğu'ya taşırılmasıyla gerçekten bir hamle sürecine girecektir. Ekonomik verimlilik ve bütünlük en az siyasal birlik kadar önemli kazanımlara yol açacaktır. Türkiye'nin ekonomik kurtuluşu kadar bölgesel üstünlüğü ve başarısının sorunun çözümüne ne kadar bağlı olduğu görüldüğü gibi geleceğinin büyük kazanımının da bundan geçtiği açıktır.

5- Türkiye'nin siyasî koşullarında ve anayasal hukukunda Kürt sorununun en pratik çözümünün demokratik ve kültürel haklarını kullanmadan geçtiği, çıkmazın böyle aşılacağı ve şiddetle artık bir yere varılamayacağı dava dolayısıyla daha iyi anlaşılmıştır. Demokratik ve kültürel kimlik iyi anlaşılmalıdır. Siyasî kimlikten farklıdır. Daha çok devletle özgür yurttaş ve özgür toplum temelinde demokratik birliği ifade eder. Kültürel kimlik tarihten gelen varlığına sahiplenmeyi ifade eder. Günümüz dünyasında her ülkede az çok yaşanan temel insan haklarıdır. Türkiye'de sorun olması Kürt toplumundaki tarihî çözümsüzlük, bunun doğurduğu korku ve endişeler, tek yolmuş gibi isyana kalkışmalar önemli rol oynamıştır. Pratik çözüm Türk ulusal değerlerinin, başta Türkçe olmak üzere temel eğitim dili olarak öğretmek, Kürtçeyi de serbest ifade ve eğitim dili olarak bırakmaktır. Her iki dilin ihtiyaca göre öğrenilmesi aslında anayasanın da bir gereğidir. Dil yasaklama anayasaya aykırıdır. Demokratik açılım zaten Türkiye'nin genel bir sorunudur. Hızlı ekonomik gelişmeyle feodal toplum yapısının çözülmesi daha da hızlanacaktır. Bölge halkı yoğun bir demokratikleşme ve kültürel ifade sorununu bu temelde aşarsa bundan ülke ve devletin birliği

zarar görmez, tersine vazgeçilmez, gönüllü birlik ortaya çıkar, zorlama her zaman ayrılıkçılığı körükler. İnandırıcı biçimde çıkarlarının ülke ve devletin bütünlüğünden geçtiği iyi anlatılırsa hiç kimse ayrılmayı düşünmez. Bunun dışında tüm birlik anlayışları bozulmaya mahkûmdur.

Sorunun bu çözüm tarzı çıkmazın aşılması kadar şiddetin çok aşırı ve gereksizliğini de ortaya koyacaktır. Yaşanan ortam bunu fazlasıyla göstermiştir. Bölge halkının demokratik ve kültürel kimlikle ulusal bütünlüğe katılması, cumhuriyetin daha güçlü demokratikleşmesi olacaktır. Ortak vatan ve devletin gönüllü özümsenmesi en büyük güçtür. Geçmişin bütün korku ve endişeleri böyle aşılacak geleceğe duyulan güven böyle sarsılmaz olacaktır.

6- Cumhuriyetin kuruluşundan beri demokratikleşmenin bir engeli hâline getirilen, gittikçe de ağırlaşan sorunun demokratik çözümü en çok Türkiye genelinde siyasî yapının demokratikleşmesinde kilit rol oynayacaktır. Demokratik siyaseti kilitleyen neden olmaktan böyle çıkarılacaktır. Tüm siyasî darlığın, geriliğin temelinde sorunun bu çıkmazı yatmaktadır. Partilerin, parlamentonun rolünü yeterince oynamayışının da yine bununla bağlantısı açıktır.

Çıkmaz ve sürekli isyan ve sonrası Türkiye demokrasisinin en temel engelidir. Dolayısıyla bölge halkının demokratikleşmesi tüm Türkiye'nin siyasal yapılarında zincirleme bir etkiye yol açacaktır. Devletin birliği ve gücü bu demokratikleşme hamlesinden çok şey kazanacaktır. Siyaset rant getirme aracı olmaktan çıkacak, yaratıcı işlevi olan en yüce bir kuruma dönüşecektir.

Demokratik bir anayasa hukuku da bu gelişmelerle birlikte, gelişme şansını yakalayacaktır. Siyasetin demokratikleşmesi anayasanın demokratikleşmesine daha hızlı yansıyacaktır. Hukuk ve siyaset birlikteliği demokratik rejimin güvencesi olacaktır.

Kısacası sorunun demokratik çözümü birikmiş tüm iç sorunların çözüm kilidi, dolayısıyla geleceğin Türkiye'sinin çok yönlü kazanmasının temelidir. İçteki sorunlarını böyle çözmüş bir Türkiye dışa yönelik hamle gücünü kazanmış demektir.

7- İç çıkmaz ve çatışma ortamının demokratik çözüm yolu, en çarpıcı etkisini dışa açılımda gösterecektir. Ağır ekonomik ve siyasal sorunların çözmüş, güçlü ekonomik ve demokratik yapısıyla Türkiye Cumhuriyeti'nin her dış politika adımının daha başarılı sonuç vermesi kaçınılmazdır. En başta AB'ne üyelik sorun olmaktan çıkacak ve gerçekleşecektir.

Bölgesel liderlik özgücüne dayalı olarak, en iddialı konuma gelecektir.

Özellikle Kürtlerin bölgesel dostluğu, bölgesel gücüne büyük katkı sağlayacaktır. Tarihte olduğu gibi günümüzde ve gelecekte de Kürtlerin bu rolü Ortadoğu'da haklı ve güçlü olmanın temeli olacaktır. Stratejik bir tehlike olarak görülmekten çıkıp dayanılan temel bir güç hâline gelecektir.

Bu temelde Balkanlardan Kafkasya'ya ve Orta Asya'ya kadar güçlenmenin yolu açılacaktır. İlişkilerin yeniden demokratik düzenlenmesi tarihteki stratejik güçlenmeye benzer ama demokratik temelde bir süreci başlatmanın temel adımlarındandır. Şimdiye kadar bunun gerçekleşmeyişi Misak-ı Millî'nin bir parçasını kaybetmekten tutalım, sürekli içe büzülme ve güç kaybına götürmüştür. Türkiye ile bölgesel çelişkileri olan bu gücü, Kürtlerden yararlandıkça en büyük darboğaza düşüldüğü İmralı duruşmalarında ortaya daha çarpıcı çıkmıştır. O hâlde bu çıkmaza ve çatışmalı ortama son vermek dışa doğru beklenen demokratik hamle gücüne kavuşmak, geleceği kazanmaktır. Çözümsüzlük büyük kaybettirdiği gibi çözüm büyük kazandıracaktır.

6. Sonuç: İmralı Süreci Tarihî Bir Başlagıç Olabilir

İmralı yargılama süreci anahtarlarıyla ortaya konulduğu gibi yeni bir sürecin başlangıcı olmak açısından tarihî bir fırsat olarak da değerlendirilebilir. Tarihte her toplumsal düzen önemli bir çatışmanın üründür. İnanıyorum ki bu çatışma ve isyanın sonucu da geleceğin demokratik toplumsal düzeni olacaktır. Çıkmaz ve çatışmada ısrarın tarihî olumsuz gelişmelere derinleştireceği, olumlu ve çözümleyici yaklaşımın ise çatışmayı sona erdirme ve kalıcı bir barış ve kardeşlik ortamına yol açması kaçınılmazdır. Bunun için acı ve kayıplarımızı bir intikam aracı olarak değil, bizi çözüm ve barışa zorlamanın temel gerekçesi kılarak olgun ve mantıkî yaklaşmak böylelikle kayıp ve kazançlarımızın doğru değerlendirmesini yapmak büyük önem taşır. Önemli toplumsal sorunlar, çözümlenmedikçe hep acı ve kayıplara yol açarlar. Tarihte ve günümüzde yaşananlara baktığımızda daha ağır örneklerini çokça göreceğiz.

Uzun bir tarihin süreçten gelen ve gerçekten önemli toplumsal nedenlerin olan bu isyanların doğru bir değerlendirilmesi ve çıkaracağımız derslerin ışığında PKK önderlikli son "İsyan Hareketi"ni çatışmasını gerçekten "son" hâline getirmek mümkün ve gereklidir. Savunmalarımda özce bunun gerekçelerini ortaya koymaya çalıştım. Yetersiz ve bazı yanlışlıklar olabilir, ama doğru yolu gösterdiğime ve bunda inançlı ve kararlı olmak kadar samimî olduğumu da kesinlikle belirtmeliyim. Yaklaşımın bilimsel ve demokratik içeriği tartışmasızdır. Yasal açıdan savunma yerine ahlâkî

ve siyasî demokratik değerlere ulaşma ve çözüm olarak görme bir kusur ve çıkmaz olarak görülmemelidir. Tarihî bir gelişmenin kilometre taşlarından biri olarak görülmelidir. Başka tür yaklaşımların çıkmazı derinleştirmekten öteye varmayacağı, yaşadığımız büyük tecrübenin bir sonucu olarak da değerlendirilmelidir.

Bundan sonra yaşamımda yapabileceğim güçlü ve bağlı halkla birlikte yeni barış ve kardeşlik sürecini yaratmaktır. Demokratik Cumhuriyete verdiğimiz kararlılık sözünü bu temelde değerlendirmek, tarihî önem taşır. Fırsat buldukça gereklerini şüphesiz yerine getireceğim. Sözümde samimiyet pratiğimle ancak kanıtlanarak kendini gösterecektir.

Bu temelde devletin duyarlılığı şüphesiz belirleyici önem taşır. Yargılamanın ilk günden sonra Emniyet Genel Müdürlüğü, Terör ve İstihbarat Dairesinin konuya ilişkin açıklamasını önemli buluyorum. Aynen almakta yarar görüyorum: Cumhuriyet gazetesi 2 Haziran 1999. *"Güneydoğu Sorunun çözülmesi için bir takım adımların atılması PKK'ye taviz anlamına gelmez. Buna kamuoyunu hazırlamak gerekir. Bunda medyaya büyük görevler düşüyor. Devlet eğer olumlu atar ve olaylar yüzde 50 azalırsa bile bu çok büyük bir gelişmedir.... Devlet soruna intikamcı ve feodal duygularla değil bilimsel yaklaşır. Soruna köklü bir çözüm yolu açıksa inatlaşmaya gitmez, bu davadan çıkarılacak sonuçlara göre, devlet de bir takım demokratik ve kültürel adımlar atıp, bu işe artık son verecektir. Türk halkının terörle yaşamaya daha fazla dayanacak hâli kalmamıştır."*

Gerçek devletin olgun ve duyarlı yaklaşımının seçkin bir örneği ile karşı karşıyayız. Bu yaklaşımın pratiğe geçmesi beraberinde arzulanan gelişmeleri ortaya çıkaracaktır. 1 Eylül 1998 tek taraflı ateşkese ilişkin İmralı sürecinde de üzerinde daha önemle durmamız, olayları değil yüzde elli çok çok alt bir düzeye indirmiştir. Bu düzeye güçsüzlükten veya kendiliğinden gelinmemiştir. Sorumlu bir yaklaşımın, yeni bir süreci başlatma gereği, bir yandan devlet duyarlılığı öte yandan gücümüz ölçüsünde buna yanıt vermeyle gerçekleşmiştir. Bundan sonra yapılması gereken açıklamada da dile getirildiği gibi adımların atılması, PKK'nin silâhlı mücadeleyi bırakması, bu işe son verilmesidir. Manevî etkimi kullanarak bu rolümü başarıyla yerine getireceğime inancımı belirtmek istiyorum. Gerçekten halkımızın dayanma gücü artık kalmamıştır.

Sorunlarımızın çözüm yolu artık Demokratik Sistemin geliştirilmesinden ve çizilecek çerçevesinden geçmektedir. Bu konuda Anayasa Mahkemesi Başkanı'nın 37. Kuruluş Yıldönümünde yapılan konuşmasından alınan kısa bazı bölümler umut vermekte ve doğru yolu göstermektedir.

"İnsan haklarına saygılı, demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devleti

olan Türkiye Cumhuriyeti'nde de insan hak ve özgürlüklerinin çağdaş, evrensel standartlara uygun olarak korunması ve geliştirilmesi zorunludur."

"Düşünceyi açıklama özgürlüğüne getirilen diğer bir sınırlama nedeni de dil konusundadır. 26. Maddenin 3. Fıkrasında 'Düşüncenin açıklamasında ve yayılmasında kanunla yasaklanmış olan her hangi bir dil kullanılamaz' denilmektedir. Oysa Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nde düşüncelerin ve açıklanması ve yayılmasında belli bir dilin kullanılmasının yasaklanabileceğine ilişkin sınırlayıcı bir kurala yer verilmemiştir."

"Anayasa ve yasalardaki sınırlama ve yasakların kaldırılarak, insan hakları yönünden çağdaş demokrasilerde geçerli olan düzeye ulaşması çabaları sürmektedir. Düşünce açıklama özgürlüğüne anayasada daha geniş yer verilmesi yönünde basın kuruluşlarımız, sivil toplum örgütleri ve bilim adamlarımız öneriler yapmaktadır. Böylece oluşacak kamuoyu ve siyasal irade sonucu anayasa değişikliğinin gerçekleşmesini umuyoruz. Uygarlık düzeyinin bir göstergesi olarak, kabul edilen ve uluslararası alanda büyük gelişme gösteren insan hakları hukuku verileri yasalarımıza yansıtılmalı, uluslararası sözleşmeler karşısında anayasa ve yasa kurallarının gözden geçirilerek, sözleşmelerde ön görülen evrensel standartlar hukukumuza kazandırılmalıdır."

Bu satırlar demokratik ve kültürel hakların da temelini teşkil etmekte ve çözüm yolunu göstermektedir. Girilen doğrultu budur ve er geç gelişeceği çağdaş, demokratik uygarlığın gereğidir. Demokratik Türkiye Cumhuriyeti ve onun Demokratik Anayasası bunun somut ifadesi olacaktır.

Ceza kanunun 125. maddesinde cezalandırılmamla birlikte tarihin ahlâkî ve siyasî açıdan beraatının kesin olduğuna inancımı belirtiyor, Demokratik Cumhuriyete onurlu ve adil bir barış için hizmette bulunmayı en yüce erdem, fazilet olarak selâmlıyor saygılarımı sunuyorum.

C) DEĞERLENDİRME

Öcalan zaman zaman kâğıda bakarak, zaman zaman kâğıtta yazılanların dışına çıkarak esas hakkındaki savunmasını yapıyordu. Kâğıda bakmadan yaptığı savunma yine metni tamamlıyordu.

Öcalan yakalanmadan öncesine kadar bende bir "aptal" imajı uyandırmıştı. Kafası fazla çalışmıyordu ve cahildi. Fikir insicamı yoktu. PKK'ya ve onun başına karşı oluşumdan dolayı peşin hüküm vermiş değildim.

Araştırmalarım ve eski PKK'lılarla konuşmalarım beni bu sonuca götürmüştü. Muhakemesi sırasında gördüm ki, hiç değilse avukatlarının önündeydi. Fikir yürütüyor, belli sonuçlara varıyordu.

Öcalan, bu savunmasını "dava"sı üzerine kurmuştu. Hiçbir pişmanlık belirtisi göstermiyordu. Onun "demokratik Türkiye"den ne anladığını bu metin ortaya koymaktadır: İlk merhalede iki toplumlu bir bir devlet... Başlangıçta ayrı bir devlet olmak istemişti... Ancak, şartların asla buna izin vermeyeceğini anlayınca, *"kültür hakları"*ndan ve *"demokratik haklar"*dan bahsetmeye başladı. "Demokratik haklar", munis bir ifade... Bu munis ifadenin, Türkiye'de, *"Söz hakkı olmalıdır."* diyen, başka kesimlere de sevimli gelecektir. Nitekim, Öcalan bu çizgiye, zaten, *"İnsanlar, dilini kültürünü yaşasın, devletten ayrılmadıktan sonra, istediklerini yapsınlar."* diyen zihniyetin verdiği cesaretle gelmiştir.

Savunma metninde, dış etkiler üzerinde dikkatle durulmaktadır. Türkiye'nin zayıf tarafının Batı olduğu düşünülmektedir. Çünkü, Türkiye'nin etkili bazı kesimleri yüzlerini Batıya döndürmüşlerdir. Batı için her şeyden taviz vermeye hazırdırlar. Bunu bilen Öcalan, Güneydoğumuza tanınacak ayrı bir statünün, Batıyı ziyadesiyle memnun edeceğini belirtmekte, hatta *"En başta AB'ne üyelik sorun olmaktan çıkacak ve gerçekleşecektir."* deme cesaretini gösterebilmektedir.

Duruşmalar boyunca sergilediği tavır ile bu metin çelişiyor mu?

Çelişiyor gibi görünecek ama, çelişiyor gibi görünen şeyler de oyunun bir parçası... İdamla muhakeme edilen bir insan, suçunu mümkün olduğu kadar azaltmak isteyecektir. Kendisini "düşman" gören tarafların da vicdanlarına seslenme yolunun böyle olduğunun şuurundadır.

Duruşmalar boyunca Öcalan'ı seyrettim... Tavırlarından, konuşmalarından mana çıkarmaya çalıştım... İçinde daima ikinci bir Öcalan taşıyordu. İçindeki Öcalan, bir gerilim anında dışa vuruveriyordu. Şehit yakınları Öcalan'a doğru şehitlerin resimlerini kaldırınca, Öcalan da: *"TeCe de 25 bin kişiyi öldürdü."* demişti. Bu, sadece bir örnek, kitabımızı bütünlüğü içinde başka örnekleri de bulabilirsiniz.

Öcalan, PKK üzerinde bir diktatorya kurduğunu inkâr edemez. Böyle bir örgüt de zaten diktatörlük kurulmadan yönetilemez. Öcalan'ı anlayışla karşılıyorum! Diktatör her şeyi elinde tutan güç demektir. Emri kesin uygulanır; diktatörün emrini uygulamayacak bir kişi sonunun ölüm olduğunu bilir. Mahkemede, içlerinde onlarca kişinin öldürüldüğünü söylemektedir. Kimi emrini dinlemediği, kimi ideolojik ayrılığa düştüğü için öldürülmüştür. Bazı militanlar da öldürülme korkusundan kaçmıştır.

Konuştuğum eski PKK'lılar Öcalan'ın örgüte tam hâkim olduğunu ve bütün eylemlerden haberdar edildiğini söylemişlerdir. (Meselâ bakınız: Nevzat Çiftçi, *Girdap – PKK'da Yaşanmayan Yıllar*, 1998.) Bebeklerin, kadınların öldürülmesini, söz dinlemeyen militanlarına bağlaması mümkün değildir.

Öcalan esas hakkındaki savunmasında da, silâhlı hareketin şiddetinin, Türkiye'yi bir "Lübnanlaşma, Yugoslavlaşma, Iraklaşma" durumuna getireceğini, bunun sonunda da Kosova benzeri bir müdahale olabileceğini açık açık söylüyor.

Öcalan'ın bu görüşünü Kosova'dan Arnavutluk'a mülteci akını başladığında gittiğim Tiran'da bir hanım gazeteci de ortaya atmıştı. Ona Kosova meselesi ile Güneydoğu meselesi arasında hiçbir benzerlik bulunmadığını madde madde yazdırmıştım.

Gazeteci olarak ilgi alanlarımdan biri de Balkanlar ve münhasıran Kosova'dır. 1993'te yayımladığım "Balkan Volkanı" ve yakın zamanda çıkacak yine Kosova ile ilgili kitabımı, bunun yanında aslında bu kitaptan önce yazılan ama İmralı duruşmaları sebebiyle yayını geciken Güneydoğumuzla ilgili kitabımı okuduğunuzda hiçbir benzer noktanın bulunmadığını göreceksiniz.

***

Duruşmalarda ilk defa bir çocuk da şehit yakını olarak katılmıştı. 22 Ekim 1993'te Lice'de şehit edilen imam Orhan Cebeci'nin beş yaşındaki oğlu Numan, annesi Türkân Cebeci ile birlikte İmralı'ya gitti. Türkân Cebeci ve oğlu Tokat'ın Zile ilçesinden gelmişlerdi. Numan henüz annesinin karnında 4 aylıkken, Orhan Cebeci şehit düşmüştü. Türkân Cebeci, gazetecilere oğlunu yanından hiç ayırmadığını, bundan dolayı adaya götürdüğünü söyledi. Estantane olsun diye gazeteciler Numan'a eliyle tabanca şekli yaptırdılar. Böylece Öcalan'dan intikam alacağını ifade ediyordu.

XIV. BÖLÜM

A) SEKİZİNCİ DURUŞMA

(24 Haziran 1999 Perşembe)

1. Duruşmaya Gidiş ve Dinleyiciler

Dünkü gibi deniz çalkantılı idi. Mudanya İl Jandarma Komutanlığından kartımızı almaya gittiğimizde bizden 4.000.000 TL'lik feribot parasını almadılar. (Dönüş sırasında bu parayı feribotta tahsil ettiler.) Belki gidilemeyecekti. Ancak iskeleye gittiğimizde, feribotun hareket edeceği söylendi. 50 dakikalık yolu 1 saat 35 dakikada aldık. Şehit yakını avukatlardan Mehdi Keskin, dünkü yolculuktan çok rahatsız olduğu için bu defa gelmemişti. Bir başka şehit yakını avukatı Aynur Önen ise, yanına nüfus kâğıdını almadığı için adaya gidemedi. Bugün şehit yakını avukatlar 10 kişi idiler. Daimî avukatlar Şevket Can Özbay, Han Mükremin Türkmen, Cengiz Erkoyuncu, Nejdet Küçüktaşkıner, Cahit Torun, Zeki Hacıibrahimoğlu yanında Kürşat Karacabey, Savaş Özdağ, Harun Alper Avcı, Uğur Özden; sanık avukatları Mükrime Tepe, Ahmet Avşar, Niyazi Bulgan, Doğan Erbaş, Aydın Oruç, Aysel Tuğluk, Mahmut Şakar, Hatice Korkut, Kemal Bilgiç, Kenan Sidar, Gül Altay, İrfan Dündar geldiler.

Sekizinci duruşmanın dinleyicileri:

Yabancılar: Ulla Jelpke (Alman parlamenter), Ferda Karaman (Alman Büyükelçiliği tercümanı), Fabıo Calzavra (İtalyan parlamenter), Adelfo Marchelti (İtalya Büyükelçiliği, tercüman), Harald Stabell (Norveç-

li Hukukçu), Ioannis Ghikas (Yunanistan Başkonsolos Yardımcısı), Socratis Tragotsis (İstanbul'daki Yunanistan Başkonsolosluğunda tercüman), Annelise Hoegh (Norveçli parlamenter), Horst Erwin Schade (Alman hukukçu), Zeynep Bekdik (tercüman), Augusto Recinos (ABD Büyükelçiliği Kâtibi), Ulla Jelpke (Alınan parlamenter), Serdil Günay (ABD Büyükelçiliği tercümanı).

Yerli Medya: Altemur Kılıç (*Türkiye*), Göksel Polat (*Kanal D*), Ali Kırca (*ATV*), Arslan Tekin (*Türkiye*), Saygı Gürbüz Öztürk (*Star*), Uğur Şefkat (*NTV*), Nurettin Özköse (*Turkish Daily News*), Hatice Yaşar (*Posta*), Faruk Erbaşlı (*Ortadoğu*), Ahmet Dirican (*ANKA*), Muhammet Kasapoğlu (*TRT*), Ali Rıza Doğan (*AA*), Ünal İnanç (*24 Saat*), Güntaç Aktan (*TRT*).

Yabancı Medya: Bernhard Zand (*Der Spiegel*-Almanya), Christopher Morris (*BBC*-İngiltere), Selcan Hacaloğlu (*Associated Press*-ABD), Susanne Guesten (*A. France Presse*-Fransa), Doğan Tılıç (*EFE*-Fransa), Jeromen Bastion (*RFI*-Fransa), Sabine Küper Başgöl (*RTL*-Almanya), Ercan Ersoy (*Financial Times*).

***

10.45'te duruşma başladı. Duruşmaya ilk defa katılan şehit yakını avukatlardan Kürşat Karacabey ile Savaş Özdağ, birlikte hazırladıkları esas hakkında iddianamelerini okumadan Mahkeme Başkanlığına verdiler. (Bu iddianamenin metnini Dördüncü Duruşma bölümüne aldım.)

Sanık avukatları esas hakkındaki savunmalarını yapmaya kaldıkları yerden devam edeceklerdi. Sanık avukatı Kemal Bilgiç ayağa kalktı:

"Kimse merak etmesin 350 sayfalık savunmanın tamamını okumayacağız, bugün savunmayı bitireceğiz." dedi.

2. Şehit annesi: 'Yavrumu İstiyorum!'

Avukat Mükrime Tepe ve diğer avukatlar okumaya devam ettiler. Mükrime Tepe'den sonra Ahmet Avşar okumaya devam ederken, bir şehit annesi yerinden kalktı. Çıkışa yönelirken sesi duyuldu:

"Allah belânı versin! Ben senin lâfını dinlemeye gelmedim. Ben yavrumu istiyorum! Bunlara ekmek haram! Bunları kurşuna dizin!"

Şehit annesi söylenerek dışarı çıktıktan sonra Ahmet Avşar okumayı sürdürdü.

Mahkeme Başkanı Okyay, Ahmet Avşar'a:

"Teferruatı geçin." diye müdahale etti.

Daha sonra müdahil avukat Şevket Can Özbay, gereksiz şeyler okunduğunu söyledi.

Mahkeme Başkanı:

"Ben ikaz ettim." dedi.

Sanık avukatı Kenan Sidar okuma nöbetini devraldı. Müdahil avukat Kürşat Karacabey, Mahkeme Başkanına: *"Yöntem üzerine konuşmak istediğini"* söyledi. Ancak Başkan izin vermedi ve gerektiğinde ikaz edeceğini tekrarladı.

Okyay, Kenan Sidar'a teferruatı okumaması için ikaz etti.

Öğle arası verilirken müdahil avukat Cahit Torun, Mahkeme Başkanından sanık avukatlarının okuduklarını vermesini talep etti. Sanık avukatlarından Kemal Bilgiç de vereceklerini söyledi.

***

Öğle arasında ilk defa duruşmaya katılan müdahil avukat Kürşat Karacabey, sanık avukatlarının savunmaları üzerinde yorum yaparken: *"Sanığın suçunu övmekle suç işlediklerini, sahte gerekçeler ürettiklerini"* söyledi.

3. 'Avukatı Değil, Beni Atın!'

Öğleden sonra sanık avukatlarından Doğan Erbaş "Davanın İnsan Hakları Yönü" bölümünü okumaya başladı. Sanık avukatı, savunmanın bir yerinde öldürülen eski DEP'lilerden, işkencelerden bahsetmeye başlayınca Cumhuriyet Savcısı Talât Şalk araya girdi:

"Davayla ilgisi yok."

Sanık avukatı sayfaları hızla atlayarak okumasına devam etti.

Bu arada şehit yakınları sıkılmışlardı. Kimi erken gelmenin yorgunluğu ile uyumuş, kimi de söylenmeye başlanmıştı. Bir ara:

"Eşeoğlu eşek!" sesi yükseldi.

Sanık avukatı Kemal Bilgiç, Mahkeme Başkanına şikâyet etti:

"Müdahil avukatlardan biri eşekoğlu eşek diyor!"

Okuma devam ederken, sık sık lâf atıldı.

Avukat Şevket Can Özbay da sanık avukatlarına sataştı:

"Türkiye sizden utanıyor. Vatan hainleri!"

Kemal Bilgiç bu sözün zapta geçmesini istedi. Mahkeme Başkanı Okyay, şehit yakını avukatının sözünü aynen zapta geçirtti.

Okyay, salonda konuşanı, lâf atanı yine dışarı atmakla tehdit etti. Görevlilere de talimat verdi. Bu duruşmada Okyay çok sertleşmişti. Bütün sertliğini şehit yakınlarına gösteriyordu. Şehit yakınları bu defa kızdılar:

Biri kalktı, Okyay'ın, Avukat Şevket Can Özbay'a dışarı atacağını söylemesi üzerine: *"Onu değil beni atın!"* dedi ve dışarı çıktı.

Biri de:

"Mahkeme senin olsun!" diye bağırdı.

Saat 14.30 olmuştu. Duruşmaya ilk defa gelen Ankara'dan müdahil avukat Hasan Alper Avcı söz aldı:

"Burada ansiklopedik bilgi dinliyoruz." diye itiraz etti.

Sanık avukatı Kenan Sidar savunmasını okumaya devam etti:

"Demokrasinin olduğu yerde çok kültürlülük olur... Baskıyla sağlanan yönetim kalıcı değildir... Kürt sorunu bunun bir örneğidir..." deyince şehit yakını avukatlar itirazlarını yükselttiler.

Mahkeme Başkanı sanık avukatlarına çok yumuşak bir ses tonuyla:

"Savunma sınırlarını aşmayalım." dedi.

Sanık avukatı Mahmut Şakar metni okumaya başladı:

"Öcalan barış ve çözüm teklif etmektedir... Türkiye demokratikleşme hamlesi yapmalıdır... Demokratik birlik çözümü en uygunudur... Kürt anneleri kendilerini barış anneleri olarak bilmektedir..."

Bir şehit yakının sesi duyuldu:

"Bizim Kürtlere bir şey dediğimiz yok."

Savunmalar sür'atle bitirildi ve 16 dosya Mahkeme Başkanlığına verildi.

Son savunmayı Kemal Bilgiç yaptı. Önce Okyay'a hoşgörüsü için teşekkür etti.

Okyay, sanık tarafının bütün övücü sözlerini olduğu gibi, bu sözü de zapte geçirtti.

4. Öcalan: "Katılmadığım Yönler Olabilir"

Mahkeme Başkanı sanık avukatlarının okumalarını bitirmeleri üzerine Öcalan'a sordu:

"İlâve edeceğin bir şey var mı?"

Öcalan:

"Fazla bir şey demeyeceğim. Katılmadığım yönler olabilir. Ben savunmamı verdim."

Niyazi Bulgan kalkarak mahkeme heyetine müdahale etti:

"Sorgu bitti efendim!"

Öcalan devam etti:

"Mahkemenizde söylemem gerekeni söylediğime inanıyorum."

Müdahil avukat Nejdet Küçüktaşkıner söz aldı:

"Azınlık konusunda avukatlar ile sanık arasında çelişki var. bu çelişkinin izalesini istiyorum."

Mahkeme Başkanı sorgunun bittiğini hatırlattı.

B) SANIK AVUKATLARININ ESAS HAKKINDAKİ SAVUNMALARI

Sanık avukatları 350 sayfalık bir savunma yapmış oldular ama bunun Öcalan'la ilgili kısmı çok azdı.

Mahkemeye sunulan savunma dosyalarının başında "açıklama" olarak *"Adalet barışa ve demokrasiye hizmet etmelidir."* sözü yer alıyordu.

Avukatların neyi hedefledikleri konusunda tarihe ışık tutmak için savunmanının hikâye kısmını bırakıp hukukî temele dayandırılmak istenen bölümlerini alıyorum.

(Not: Nispet "î"leri ve "^" düzeltme işaretleri tarafımdan konmuştur.)

ANKARA 2 NOLU DEVLET GÜVENLİK

MAHKEMESİ BAŞKANLIĞI'NA

DOSYA NO: 1999/21 e.

SANIK: Abdullah ÖCALAN

MÜDAFİLER: Aşağıda imzası bulunan avukatlar

KONU: Esas hakkında savunmadır

AÇIKLAMA: Adalet Barışa ve Demokratikleşmeye Hizmet Etmelidir.

Tarihî, siyasal, sosyal, ekonomik ve kültürel birçok önemli faktörden dolayı yüzyılın ve Türkiye Cumhuriyeti tarihinin en önemli yargılamalarından birisi olan bu yargılamada, hükme doğru yaklaşmış bulunuyoruz. En doğru ve en adil hükmü tarihin vereceği inancını koruyarak, demokratik ve insancıl hukukun perspektifini şiar edinen savunma makamı olarak, savunmaya yönelik baştan beri oluşturulan ve üretilen tek yanlı tüm olumsuzluklara rağmen suçlamaya, karşı yanıtlarımızı vereceğiz. İddia makamının tezine karşı koyacağımız antitezimizi, sübjektif önyargılardan uzak olarak algılanması için tüm hukukçuların ortak paydası olması gereken temel çıkış noktalarımızın altını kısaca açımlayarak çizmek istiyoruz.

A) Toplumları Geliştirecek, Kalıcı Barışı ve Adaleti Sağlayacak olan Baskıcı ve Ayrıcalıkçı Ceza Anlayışı Değil, Özgürlükçü ve İnsancıl Hukuk Anlayışıdır. Çağımız insanın en yüce değeri, gerçek değerini verme çağıdır. Uygar düşünce, insanı tüm değerlerin kaynağı ve yaratıcısı olarak kabul ediyor. Ünlü Yunan düşünürü Protagoras *"Her şeyin ölçüsü insandır"* diyordu. *"Hukukun da ekseni insandır, merceği insandır."* Tüm değerleri ve giderek uygarlığı yaratan insanın dil, din, ırk, cins, milliyet, düşünce ayırımı yapılmaksızın mutlu olmak hakkıdır. O, bu hukukun gerçek sahibidir. *"İnsan devlet için değil, devlet insan içindir"* felsefesi artık toplumsal düzenlerin temel taşı olmalıdır. Hukuk ve başta ceza anlayışı kutsal devlet anlayışından artık arınmalıdır. Uygar dünyada toplumsal düzenlerin amacı insanın ve giderek toplumun mutluluğu, barışı, eşitliğidir. İşte hukuka bu insancıl açıdan bakmak gerektiğine inanıyoruz.

Hukukun temelinde 'hak" yatar. İnsana, onun yaratıcı gücüne emeğine diline değer vermeyen insan hak ve özgürlüklerine saygı göstermeyen, ayrımcılık yapan kurallar yığınına 'hukuk' adının verilmesi bir çelişkidir. Yasaların haklı olmalarının önkoşulu insan haklarına saygılı olmalarıdır. *"Yasaları idare eden yasalar da vardır. Bu da insan hakları ve ahlak kurallarıdır."* (F. Erem, *Ceza Hukukunda Hümanist Doktrin*, sayfa: 36.)

"Hukukun bütün tarifleri eksiktir. Doğrusu şudur: Hukuk insanlıktır." (F. Erem, *Olağan Dışı Yargılamalar*, sayfa: 18.) Hukuk intikamcı, ayrımcı, şoven illetlerden kurtulmalı insanîleşmelidir. Hukuk insana, barışa, özgürlüklere kavuşmanın, bunları kullanmanın yolunu açmalıdır. Özgürlük ve barış insanın yaratıcı gücünü verimli hâline getirmesinin önkoşuludur. Çağdaş hukuk insancıl ve özgürlükçü hukuktur.

Ceza hukukunun tarihî pek çok yönden insanlık tarihinin özel bir görünümünden ibarettir. Söz konusu tarih, insanlık tarihinin adaletsizliklerini olduğu kadar, daha onurlu, daha insanî bir sosyal hayat biçimine yönelik gelişmelerini de ortaya koymaktadır. Örneğin mevcut davamız dahi bir anlamda yakın tarihimizin özel bir aynası görünümündedir. Eğer objektif olunursa, bu ayna hem sistemdeki adaletsizleri, eşitsizlikleri hem de daha onurlu bir hayat biçimi için katlanılan acıları, gelişmeleri gösterecektir.

Ceza hukukuna şematik ve reçeteci anlayışla yaklaşmamak gerekir. Her yargılamada olduğu gibi hele de siyasî içerikli yargılamalarda da ceza hukukundaki gelişen anlayışları, yeni ufukları yakalayarak somut konuya çözümler getirmek gerekir.

Ceza hukuku tarihine bu açıdan bakıldığında, üç ayrı ceza hukuku anlayışının olduğunu görürüz. Bunlardan tarihsel olarak birbirini takip eden ilk iki anlayıştan Baskıcı Ceza Hukuku ve Ayrıcalıkçı Ceza Hukuku anlayışı artık eskimiş olup tarihe gömülmek üzeredir. Baskıcı Ceza Hukuku; totaliter ve despot yönetimlere has, polis hukukunu esas alan resmî doğruyu veya devletin kabul ettiğini farklı düşüncelere karşı korumanın ve politik alt etmenin aracı olarak kullanan bir anlayıştır. Bu anlayışa göre suçlu, başkalarının varlığına maddî-manevî olarak saldıran ve acımasızca cezalandırılması gereken, çoğu zaman da ortadan kaldırılması gereken bir vahşî canavardır. Ceza hukuku tarihinde de bu anlayış Fransız İhtilâli'nin etkisiyle mutlakiyetçi devletten, yegane gerçeklik olarak bireyi kabul eden ve sosyal grupları sadece bir bireyler toplamı olarak anlayan Liberal devlete geçişle yerini yavaş yavaş Ayrıcalıklı Ceza Hukuku Anlayışına terk etmiştir. Bu anlayış mutlakiyetçi, devletin baskıcı tipinden uzaklaşmış ve ilân edilen işlevi, özgürlükleri korumak olmasına rağmen, karşıt sosyal çıkarların çakıştığı durumlarda sosyal ve ekonomik yönden daha güçlü olanın çıkarını, güçsüz olanın zararına korumaya hizmet etmiştir. Dolayısıyla Ayrıcalıkçı Ceza Hukuku eşit olmayanlar arasında eşitliği ve özgürlüğü sağlamaktan çok, eşitler arasındaki eşitsizliği ve özgürlüğü garanti altına almaktadır.

İlgili bölümlerde ayrıntılı olarak izah edeceğimiz gibi somut davamızda iddia makamının yargılama konusuna yaklaşımı tipik bir Baskıcı Ceza Anlayışıyla Ayrıcalıklı Ceza Anlayışının karışımı niteliğindedir.

Oysa çağımız artık ceza anlayışı açısından İnsancıl ve Özgürlükçü Ceza Anlayışı çağıdır. Toplumsal barışa, demokrasinin gelişimine, toplumdaki çelişkilerin kan dökülmeden çözülmesine geçmişteki yaraların kapanmasına hizmet edecek olan anlayış da, bu anlayıştır.

Ceza hukuku, bireysel taleplerle sosyal talepler arasında, bu arada özgürlükler ile sosyal savunma arasında uzlaşma çalışmalarına katılarak ve bu iki temel ilkeyi esas alarak özgürlükçü işlevini gerçekleştirebilir. Bu ilkelerden birincisi, Ceza hukukunu "kutsal devlet" ve "dokunulmaz resmî görüş" anlayışının bekçisi olmaktan kurtarmaktır. Yani insan haklarını (yaşam, fizikî bütünlük, sağlık, onur vb.) ve dokunulmaz özgürlükleri (vicdan, düşünce, örgütlenme, toplanma, seyahat, ana dil hakkı vb.) baskı altında tutmanın değil, bunları özel veya kamusal sujelerin saldırılarına karşı eşit bir biçimde ve ayrım yapmaksızın korumanın vasıtasıdır.

Söz konusu ilkelerin ikincisi ise; ceza hukukunun sosyalleştirilmesidir. Yani ceza hukuku kutsal devletin değil, toplumdaki tüm grupların çıkarlarını korumanın ve demokratik sosyal hukuk devleti hedefinin gerçekleştirilmesinin aracı olarak görev yapmalıdır.

İnsan haklarının bu hümanist anlayışın ceza hukukuna egemen olması ekmek su kadar bir gereksinim hâline gelmiştir. Hukuk, insanın ve giderek toplumun mutluluğunu amaç edinmelidir. İnsancıl ve insan haklarına dayalı bir hukuk ancak hakla yönetilenlerin gerçek idaresini yansıtan bir hukuk olacaktır. Bu yargılamada esas hakkındaki savunmamızın kavranmasının temel halkalarından biri iddiaya egemen olan Baskıcı ve Ayrıcalıkçı Ceza Anlayışına karşı Özgürlükçü ve İnsancıl Hukuk Anlayışıyla olaya yaklaşımımızdır.

B) Savunmamızın Doğru Kavranılmasının ve Oluşacak Sentezin (Hükmün) İnandırıcı Olmasının Önemli Halkalarından Birisi de Suç ve Ceza Olgusuna Nasıl Yaklaşılması Gerektiği Hususudur.

Her ceza yargılamasında olduğu gibi hele hele bu yargılamada 'sanığı' suçlu ilan etmek, o yönde her türlü idarî olanakları kullanarak, medyanın her türlü yöntemlerini kullanarak, toplumun bir kesiminin acılarını tahrik ederek, arka penceredeki gerçeklerin üstünü örtmek, problemin esas kaynağını unutturmaktır. Benim, senin, onun, bizim, sizin, onların, kan dökülmeden çözülecek bir toplumsal problemin kangren olmasındaki rolünü birbirimizi kandırarak unutmak, unuttumak kolay ve ucuz ama, hiç kimseye hele de topluma hiç faydası olmayan bir yöntemdir. Bu yönteme toplumdaki herkes başvursa dahi hukukçular hiç başvurmaması gereken filozoflardır, sosyologlardır, tarihçilerdir, laborantlardır. Her ceza yargılamasında hele hele siyasî içerikli ceza yargılamalarında, yargılamada yer

alan hukukçu süjeler hukuk ameliyesini bir tarihçi, sosyolog, laborant, filozof gibi işletmek, üretmek mükellefiyetiyle karşı karşıyadırlar. Aksi hâlde biçimsel bir yargılama ve memur, yasal görevli olunur.

Suç nedir? Gerçek suç görünen konu mudur, yoksa bu görünenin perdeliğinin altında yatan esas konu mudur? Suçlu kimdir? Suçlu huzurdaki sanık mıdır, yoksa suçlu bir probleme inatla seyirci kalan tüm siyasal-sosyal toplum mudur?

Eğer bu sorulara günümüzün gelişen ceza hukuku anlayışı ışığında sağlıklı yanıtlar verilemezse yüzyılın davası sıradan bir yargılamanın ötesine geçmez ve tarihî bir fırsat tarihin asla affetmeyeceği bir şekilde harcanmış olur.

Suçlar Bilimi (Kriminoloji) suçların kökeninin toplumsal olduğunu kuşkuya yer vermeyecek biçimde saptamıştır. Suç sayılan eylemler ve örgütlenmeler kökünü mevcut toplum düzeninden alırlar. Ünlü cezacı Alfieri, *"Suçu toplum hazırlar, birey işler"* sözüyle bunu güzel açıklamıştır. Toplumsal düzendeki bozukluklar, adaletsizlikler, bireyi ve toplulukları, "suç" denen toplum karşıtlığına itmektedir. Bozuk toplumsal yapı sürekli olarak bunu üretmektedir. Hele hele Türkiye Cumhuriyeti'nin militarist ve tekçi yapısı, mevcut ceza yasasının, yaptırımcı yasaların esas karakterinin ayrımcı ve baskıcı olması, Cumhuriyeti tüm kurumlarıyla militarist ve tekçi bir karakter taşıması, sivil ve demokratik bir cumhuriyet olmaması bu 'suç' üretimini daha da hızlandırmaktadır.

Suç bir ceza normunun çiğnenmesinden başka bir şey değildir. Öyleyse suçluyu yaratan da ceza normundan başka nedir ki!

1949 Uluslararası Ceza Hukukçuları Liege Kongresi'nde Filippo Gramatica (Ünlü İtalyan ceza hukukçusu) tarafından sunulan raporda, *"Suçlu insan yoktur."* denmiştir.

Unutulmamalıdır ki "en ağır suç" sayılan şey (ilkel dönemlerde Jüpiter'e sövmek gibi) günümüzde suç değildir ya da tersi söz konusudur. Salt siyasal anlayışlar, kimilerin bir eylemini suç hâline getirirler ya da tersi olur. Kimi ülkelerde suç olan, öbürlerinde değildir.

Klasik Baskıcı ve Ayrıcalıkçı Ceza Anlayışının dediğinin tersine suçlular ve suçlu olmayanlar diye iki tip ya da iki kesim insan yoktur. Ancak, insan kimileyin, belli bir kanun yasağının karşısına çıkar ve böylece yasal olarak "toplumsal yaşama karşıtlık" giysisine bürünür.

Temelde, toplum yaşamına karşı çıkanlar, yalnızca devletçe konulmuş toplumsal savunmanın bir normunu, belirtilen anlamda gözetmeyen kişilerdir. O konumuyla bu, son derece göreli, yasal bir tanımdan başka bir şey değildir.

Bu yargılamanın konusu ve sanığı; doğa ötesi ve toplum dışı faktörlerin ürünü olmadığına göre bu yargılama aynı zamanda toplumun kendisi için de bir aynaya bakış fırsat olarak değerlendirilmesi gerekmiyor mu?

Somut davamızda iddia makamı "suç ve ceza" konusunda bilimsel ve realist bir anlayıştan yoksundur. 'Suç'un kökeninin toplumsal olduğunu yadsıyarak coğrafyamızdaki egemen sosyal, siyasal, ekonomik yapıyı âdeta kusursuz göstererek, somut nesnel konu ile ilgili yani Kürt Sorunu ile ilgili devlet ve toplumsal aygıtların rolünü asla irdelemeden bir yaklaşım sergilemiş, bunun doğal sonucu olarak da, özneyi değil varlık ya da çıkarların nesnel korunmasından kaynaklanan, devletin cezalandırmak hakkını kutsayarak, bireye göre önlem ve dönüştürme yerine "suç işleyen mutlaka cezasını görür" anlayışıyla görünürdeki suça göre ceza istemi yaklaşımını ortaya koymuştur.

Savunma makamı olarak savunmamızın perspektifinin ikinci temel halkası olarak; 'suç' denen şeyin gerçekte toplumun ürettiği, esas problem çözülmedikçe de üretmeye devam edeceği şimdiki "toplum yaşamı" karşıtlık eylemi olarak değerlendiriliyor, ceza konusunda da esas olanın özneden, bireyden intikam almak olmadığını, esas olanın bireye göre önlemle; hem bireyi hem de toplumu dönüştürecek bir toplumsal savunma hukuğunun yaşama geçmesi gerektiği anlayışını taşıyoruz.

C) Mevcut Yargılama Özünde Siyasî ve Tarihî Olan Temel Bir Konudan Kaynaklanan Çelişkiyi Çözmek Görevini Üstlenmelidir.

Hukukî gerçeklik bilimsel gerçeklikle örtüştüğü oranda üretici, çözümleyici, kalıcı ve inandırıcı olur. Aksi hâlde başımızı kuma sokarak kendimizi ve sorumlu olduğumuz toplumumuzu, insanlık alemini ve tarihi kandırmış oluruz. Oysa tarih kandırılamaz. Tez ve anti-tez bir yargı diyalektiğinde doğru konmaz ise adalete de hizmet edilemez.

Bu bir siyasî davadır. Bir "bebek katili", bir "uyuşturucu", bir "adlî cinayet" davası değildir. Aslında bunun böyle olmadığı devletin en yetkilisinden sokaktaki yurttaşına kadar bilinmektedir. Zaten bu tevil yollu iddia makamınca aslında kabul edilmektedir. Bu dava neden siyasî bir davadır? Neden tartışılan fiil "siyasî suç" tur?

Ceza hukuku alanında siyasî suç ve adlî suç ayrımının önemi gün geçtikçe artmaktadır. Şu hususu da vurgulayalım: Aslında adlî 'suç'ların kökeninde de hiç kuşkusuz toplumsal nedenler yatmaktadır. Ancak siyasî 'suçlar'ın özgün bir yapısı ve nedenleri vardır. Bazı ülkeler, yasalarında siyasî suçu tanımlamışlardır. Birçok ülkelerde böyle bir tanımlama yoluna gitmemişlerdir. Yasalarımızda da siyasî suçların bir tanımı yapılmamış ve bu husus içtihada ve yargı kararlarına bırakılmıştır. Doktrinde ve uygulamada siyasî suçlar ikiye ayrılmıştır:

1-Sırf siyasî suçlar

2-Siyasî suçlarla irtibatlı olan muhtelif suçlar.

Nitekim ceza yasamızın kaynağı olan İtalyan ceza yasasının 8. maddesinin son fıkrasında da (1930 tarihli), siyasî suç: *"Ceza kanunun tatbikatında, devletin siyasî bir menfaatini veya vatandaşın siyasî bir hakkını ihlâl eden suç, siyasî bir suçta tamamen veya kısmen siyasî saiklerle işlenmiş adî bir suç da siyasî sayılır."* hükmünü koyarak tanımlanmıştır. Devletler arası hukukta da siyasî suçlar konusunda bu ayrım kabul edilmiştir. TBMM'ce onaylanarak Resmî Gazete'nin 29.11.1995 günlü sayısında yayınlanan suçluların geri verilmesine dair Avrupa Konseyi anlaşmasında siyasî suç tanımlanmamış ama Siyasî suçları ve siyasî suçlarla irtibatlı olan adî suçları işleyenlerin de iade edilmeyeceği prensibi kabul edilmiştir. Böylece siyasî suçlarla irtibatlı olan, siyasî amaçlarla işlenen adî suçlarında siyasî suç sayılacağı hükmü benimsenmiştir. Doktrinde, Ulusal üstü sözleşmelerde ve mahkeme kararlarında kabul edilen bu görüşe göre sırf siyasî suçlar, devletin siyasî düzenine karşı işlenen suçlardır. Bu açıdan TCK'nda yazılı devletin şahsiyetine karşı cürümler, Devletler arası ulusal şahsiyetine karşı cürümler, Devlet Kuvvetleri aleyhine cürümler, ecnebî devletlerle bunların reis ve elçileri aleyhinde cürümler, hürriyet aleyhinde işlenen suçlar, siyasî hürriyet aleyhinde cürümler (m. 125-174) sırf siyasî nitelikte bulunan suçlardır. Öte yandan siyasî bir amaç ve kast ile işlenen adî suçlarda siyasî suç niteliğindedir. Doktrinde de gerek hocaların hocası Tahir Taner'in, gerekse Prof. Baha Kunter'in düşüncelerinde bu yöndedir. Tahir Taner, Ceza Hukuku, s. 104; Baha Kunter, "Siyasî Suçlar", *Konferans H. K.*, s. 5.)

Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun 31.10.949 günlü kararının gerekçesi de, yine genel kurulun 8.3.971 günkü kararının gerekçesi de bu yöndedir. 970/490 E.971/65 K.

İtalyan hukuk bilgini Majno da şöyle demektedir: *"Siyasî suçlar hakkında çok yazılar yazılmış ve tartışmalar olmuştur. Ancollas tarafından çok güzel bir biçimde özetlenen ve tarafımızdan da benimsenen düşünceye göre suçun siyasî ve siyasî olmayan niteliği, taarruzu maddiyatına bakarak değil, suçlunun niyetine veya onu eyleme iten nedenlere göre hükmü olunur. Gerçekten maddî yönü her ne olursa olsun hareketin ahlâkî veya gayri ahlâkî olduğunu saptayan ölçütler, niyet ile eyleme sahip olan nedenlerden ibarettir. Bu sebeple bizde müellif ile ile birlikte, adî suçlar ile basın suçları, isyan, fesat hareketleri gibi sırf siyasî olan suçlar ve kamu hukuku suçları ile karışık olan suçlar arasında teoride genellikle kabul edilen ayrımın*

suçluların geri verilmesi hususunda uygulanmaması gerekeceği ve bu itibarla 9. maddenin birinci fıkrası ile konulan istisnanın her iki nevi suçu himaye etmesi gerekeceği düşüncesindeyiz.... Fiil maddî yönden adî suç iken siyasî bir gayeden ilham alması, hiç olmasa uluslararası açıdan niteliğinin derhal değişmesine yeterlidir. Pescatore'nin düşüncesi de bu yöndedir... Olayları objektif gayeleri açısından inceleyecek olursak kanuna aykırı olan ve kanunun cezalandırdığı vasıtalarla devletin büyük kuvvetlerini, teşkilâtını yıkmaya veya değiştirmeye ve bu kuvvetlerden birisini tahribe, zaafa uğratmaya veya tazyife, bu kuvvetlerin etkilerini tağyir veya tahtide, Anayasaya göre kişilere tanınan temel hakların tamamen veya kısmen değiştirilmesine ve bunlardan bazıları hakkında toplumda kin ve şiddet yaratılmasına yönelik eylemleri siyasî kabul etmek gerekir. Başka sözle, bunlar hükûmetin anayasası ile tayin edilmiş olan nizamî kuvvetlerin taksimatını ihlâl eden eylemlerdir. Bu itibarla devletin emniyeti aleyhinde olan suçlarla devletin hâkimiyetine, müesseselerine ve içtimai esasları aleyhine taarruz mahiyetinde olan bütün suçlarda bu niteliktedir." (Majno, *Türk ve İtalyan Ceza Kanunları Şerhi*, C. 1, S. 49-50.)

Tarihte ve özellikle ortaçağlarda, uzun bir süre siyasal suçlar adlî suçlardan daha ağır ve tehlikeli sayılmıştır. Ortaçağlarda kral yada monarşik yönetimlerin başında bulunan kişiler, devlet ile özdeş kabul ediliyor, krala karşı işlenen suçlar devlete karşı işlenmiş sayılıyordu. Bu suçları işleyenler Crimen Majistratist adı altında özel mahkemelerde yargılanıyordu. Bu tür suçları işleyenlere verilen cezalar, suçluların çocuklarını, torunlarını da etkiliyor, onlar hakkında da uygulanıyordu. Ancak 1789 Fransız Devriminden sonra ve özellikle 1830'larda siyasal suçlar ve bu suçları işleyenler hakkındaki düşünce ve değer yargılarında önemli gelişmeler oldu. Siyasal suçlar, adî suçlulardan ayrıldı ve daha hafif cezalar getirildi. Siyasal suçlar için uygulanmaya başlanan bu ilkeler, kral ve hükümdar ile devleti özdeş sayan görüşe son verdi. Siyasal rejim ile uluslararasındaki ayırımı açıklığa kavuşturan Fransız Devriminin gelişmelerde önemli etkisi oldu. İşte önceleri siyasal suçlara "toplum düşmanı" gözü ile bakan görüş, 18. yüzyıldan başlayarak değişmiş ve terkedilmiştir. Artık siyasal suçlu, bir toplum düşmanı değildir. O, görüşlerinde yanılabilir. Ama onu bu eylemlere iten etkenler göz önüne alındığı zaman siyasal suçlunun, toplumsal gelişmede bir ilerleme öğesi olduğu ülkenin siyasal kurumlarının düzeltilmesine, gelişmesine, toplumun daha iyi yönetilmesine, insanlığın tarihi ve uygarlık doğrultusunda ilerlemesine hizmet ettiği görülür. Bu nedenledir ki ünlü sosyolog E. Durkheim *"Siyasal suç, sosyal gelişme için yararlıdır."* demiştir. (Prof. Sulhi Dönmezer, *Kriminoloji*, S. 44.)

Şu gerçeği artık tüm çevreler kabul etmektedir. Siyasî suçlar toplumsal düzene yönelik geçici suçlardır. Dün suç sayılan eylemler bugün suç

sayılmayabilir, Sanık Öcalan, bu kürsüye kişisel varlık, kişisel çıkar hırsıyla gelmiş değildir. Hele hele bir toplum düşmanı hiç değildir. "Bebek düşmanı" hiç değildir. Bir canavar, sadist değildir. Toplumsal nedenler onu buraya getirmiştir. İstese de istemese de, kabul etseniz de etmeseniz de objektif olarak toplumsal yapıdaki eksikliği hataları olması gerekenleri tartıştırmıştır. Ona en ağır cezayı da verseniz o ve temsil ettiği hareket belki de toplumsal yapımızın, toplumsal gelişme önünde kendisini yenilemesine, bir ivmeye kavuşmasına katkıda bulunacak etken olacaktır. Sanık; devletin yıllardır yok kabul ettiği bir sorunda yani Kürt sorununda savunduğu düşüncelere çözüm olarak önerdiği, kullandığı yöntemleri sonucu bugün burada sanık konumundadır. Davanın siyasî içeriği olduğu doğru algılanırsa yargılamanın tarihsel rolü, toplumun yararına katkısı neden tarihsel bir fırsat işlevini taşıdığı anlaşılır, değerlendirilir.

Tek yanlı, linç mantığıyla beslenmiş abartılı bir şövenizm hırsına tutularak, senteze gidilirse, bu gerçek ve inandırıcı bir sentez olmaz. Toplumun sadece bir kesimin, mağdurların da sadece bir kesiminin tatminine hizmet eden şeklî bir sentez çıkar ortaya, ve bu çok geçmeden; tatmin edildiği sanılan kesimleri gün gelir tatmin etmez ve yeni yaralar daha da derin acılara yol açarak getirir.

Savunma makamı olarak savunmamızın perspektifinin önemli halkalarından birisi de budur.

D) Savunmamızın perspektifinin Temel Halkalarından birisiде; İnsanlığın yüzlerce yıllık mücadelesi sonucu bağlayıcı Akitlere Dönüşmüş Bulunan Ulusalüstü Evrensel Hukuk İlkelerine Olan Bağlılığımızın, bu yargılamaya gölge düşüren her türlü şöven milliyetçi yaklaşımlara karşı net ve objektif bir şekilde dile getirilmesi gerekliliğidir.

Çağımızda artık haklar ve özgürlüklerin, temel hukuk ilkelerinin evrenselliği, ulusal çitlere hapsedilemez. Bu en azından devletlerin bağımsızlığı kadar önemlidir. İnsan hakları ve evrensel hukuk ilkeleri hiçbir ulusal bahane ve gerçeklerle rafa kaldırılamaz. Gerek bireylerin gerekse toplulukların haklar problemi "iç sorun" örtüsüne hapsolunamaz. Devletin "kutsallığı" yüce çıkarları gerekçeleriyle temel insan hakları belgeleri işlemez hâle getirilemez. Başta İ.H.E.B. olmak üzere, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve Ek protokollerin, Türkiye henüz onaylamamış da olsa Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin tamamlayıcısı olan "Kişisel ve Siyasal Haklar Uluslararası Sözleşmesi", "Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Uluslararası Sözleşmesi", "Cenevre Mülteciler Sözleşmesi", "Cenevre Savaş Hukuku" ve benzeri temel İnsan Hakları Belgeleri; İnsan Hakları Hukukunun kilometre taşları olarak savunmamızda hareket noktamızı yönlendirecektir.

Bu demokratik ve insancıl hukuk açısından olmazsa olmaz koşulu ola-

rak kavradığımız temel çıkış noktalarımızı vurguladıktan sonra; son soruşturmaya kaynaklık eden Hazırlık Soruşturmasının İç hukuk ve bağlayıcı Uluslararası Hukuk açısından incelemesini yapıp, iddia makamının tezinin analizine geçerek, son sözümüzü açımlayacağız.

Ceza Mahkemesi Hukuku unutulmamalıdır ki şeklî bir hukuk değildir. Bu Ceza Muhakemesi hukuku suçluluğu kesin hükümle sabit olana kadar suçsuz sayılması gerekenlerin teminatı olan bir hukuktur. Ceza Hukukunu ve Ceza yargılamasının iktidarın elinde oyuncak olmasını engelleyen bir teminat hukukudur. Hele de bu teminat özelliği siyasî davalarda, Ceza Hukukunu iktidarın siyasî muhaliflerini ortadan kaldırmanın aracı hâline gelmesini önleyici vasfı ile daha bir önem kazanmaktadır. Yani iktidarların keyfîliğine karşı yönetilenlerin. yargılananların emniyet subabı işlevi Ceza Muhakemesi Hukukunca görülmektedir. Ceza Muhakemesi Hukukunun yazılı ve sözlü kuralları dil, din, ırk, cins, milliyet, görüş, inanç farkı gözetmeksizin tüm insanlar için geçerlidir. Dolayısı ile bu açıdan Abdullah Öcalan'ın bir ayrıcalığı olamaz.

Ceza Muhakemesi Hukukunun bu gün en önemli ilkelerinin başında "dürüst yargılanma hakkı" gelmektedir. Gerek İnsan Hakları Evrensel Bildirgesinin 10. maddesinde , gerekse AİHS'nin 6. maddesinde, ayrıca kişisel ve siyasal haklar Uluslararası sözleşmesinin 14. maddesinde yer alan "hakkaniyete uygun yargılanma hakkı" veya "dürüst yargılama hakkı" demokratik bir toplumda tüm insanların iktidarın keyfîliğine karşı güvencesidir. Dürüst yargılanma hakkı ilkesi bir yargılamanın olmazsa olmaz koşuludur. Bu hak ayrımsız herkes için yaşama geçmesi gereken temel bir haktır. Bu hak tanınmadığı takdirde yapılacak yargılama biçimsel ve sözde bir yargılama, savunma ise görünürde bir savunma, hüküm ise önceden verilen kararın yazılı hâle getirilmesinden başka bir anlam taşımıyacaktır. Ceza Muhakemesi Hukukunun bu temel ve vazgeçilmez ilkeleri müvekkil için rafa kaldırılmıştır.

Müvekkilimiz hem uluslararası hukuktaki hakları açısından hem de iç hukuktaki hakları açısından mağdur edilmiştir. Şimdi kronolojik açıdan hukukî incelememizi maddeler hâlinde belirtelim.

1- 15 Şubat öncesi süreçte Cenevre Mülteciler Sözleşmesindeki hakları batılı ülkelerce müvekkilimizden esirgenmiştir. Batılı ülkeler İ.H.E.B'nin 14. maddesine ve sığınanların statüsüne ilişkin sözleşmenin 1. maddesine aykırı bir şekilde, yine 1975 "sığınma bildirgesi"ne aykırı bir şekilde siyasî kanaatleri ve fiilleri nedeni ile idam yaptırımı istemi ile yargılanacağı aşikâr olduğu hâlde bu konuda uluslararası hukuk bağıtlarını, ekonomik ve politik çıkarları gereği ihlâl ederek, müvekkilimizin sığınma talepleri reddedilmiş ve tarihte eşine az rastlanır bir şekilde uluslararası bir komplo

ile karşı karşıya kalmıştır

Müvekkil Abdullah Öcalan 15.02.1999 tarihinde Kenya'da yakalanarak Türkiye'ye getirildi. 16.02.1999 tarihinde Başbakan Ecevit "*Bu operasyon Genelkurmayımızla MİT'in tam bir uyum içinde çalışmaları sayesinde başarıldı.*" şeklinde bir demeçle Öcalan'ın Türkiye'ye getirilişini kamuoyuna duyurdu. Bu demeç ve basında yer alan görüntülerden anlaşılmıştır ki Öcalan 15 Şubat tarihinde saat 23.00 civarında Türk yetkililerince Kenya'da fizikî denetim altına alınarak hukukî olmayan bir şekilde yakalanmıştır. Müvekkil kendi iradesiyle Türk makamlarına teslim olmuş değildir. Hukuka uygun bir yakalamanın olabilmesi için bu yakalamanın uluslararası normlara uygun olması gerekirdi. Oysa Türk yetkilileri yetki alanları dışında kolluk gücüne başvurmuşlardır. Ayrıca müvekkilin aldatılarak başka bir ülkeye götürüleceği söylenerek Yunan elçiliğinden çıkarılması, iradesi dışında fizikî baskı altına alınarak ve ilâç verilip gözleri bantlanarak yakalanışı ve Türkiye'ye getirilişi Uluslararası kamu hukukunu ihlâl eder niteliktedir. Öcalan'ın yakalanması ve tutuklanması AİHS 5. maddesinin 1. fıkrasının ihlâli niteliğindedir. 5. maddenin garanti ettiği kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkının ihlâl edildiği ve Sözleşmenin yer verdiği istisnaların uygulanmadığı anlaşılmaktadır.

İnsan Hakları Evrensel Bildirgesinin 9. maddesine göre: *"Hiç kimse keyfi olarak gözaltına alınamaz, tutulamaz, sürülemez."* Yine Kişisel ve Siyasal Haklar Uluslararası Sözleşmesinin 9. maddesinde: *"Herkes kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkına sahiptir. Hiç kimse keyfi olarak gözaltına alınamaz veya tutulamaz. Hiç kimse hukukun öngördüğü sebepler ve usûller dışında özgürlüğünden mahrum bırakılamaz."* Müvekkil hakkında düzenlenmiş bir yakalama tutanağı dahi olmadan yakalanmıştır. Yine eğer müvekkil Kenyalı yetkililerce yakalanıp iade edilmişse bu konuda ki iade dosyası nerededir? Çünkü dava dosyası kapsamında böyle bir başvuru ve iade dosyası mevcut bulunmamaktadır. Ayrıca Kenya makamları ile Türkiye makamları arasında bu konuda yapılmış iade yönünde bir ikili anlaşma vs. var mıdır? Tüm bu hususların yanıtsız kalması yapılan yakalama işlemini iç hukuk ve uluslararası hukuk yönünden geçersiz kılmaktadır. Hukukta sonuca ulaşılırken izlenen yol hukukî olmalıdır. Hukuka aykırı gerçekleşen işlem yok hükmündedir ve yok hükmünde olan bir işleme dayanılarak yapılan tüm işlemler geçersizdir. Öyleyse Öcalan'ın yakalanmasından itibaren tüm işlemler yok hükmündedir. Ulusal ve uluslararası mevzuatı ihlâl eder nitelikte olan bu hukuka aykırılıklar ancak tüm işlemlerin yapılmamış sayılması ve Müvekkilin serbest bırakılması ile giderilebilecektir.

2-Müvekkil hakkında Türkiye'ye getirildiğinde Ankara, Adana, Erzurum DGM'nin ve Gazi Antep Sulh Ceza Mahkemesi'nin gıyabî tevkif mü-

zekkereleri vardı. CMUK 108. maddesi hükmüne göre müvekkilin derhal ve nihayet 24 saat içerisinde yetkili hâkim önüne çıkarılarak sorguya çekilmesi gerekirken ve CMUK 129. Madde hükmü gereğince yakalanan şahıs hakkında kamu davası açılmışsa hemen, evvelce Sulh Ceza Hâkimliğinde sorgusu yapılmış ise bu hâkimin kararı ile yetkili mahkemeye götürülür hükmüne rağmen Yine, Anayasanın 10.maddesindeki düzenlemeye göre herkes kanun önünde eşittir hükmüne ve Anayasa 37 maddesinde düzenlenen *"Hiç kimse kanunen tâbi tutulduğu mahkemeden başka bir merci önüne çıkarılamaz, bir kimseyi kanunen tâbi olduğu mahkemeden başka bir merci önüne çıkarma sonucunu doğuran yargı yetkisine sahip olağanüstü merciler kurulamaz."* Hükmüne rağmen ilgili yasa ve Anayasa maddeleri ihlâl edilerek Jandarma Genel Komutanlığı tarafından ilk sorgulaması yapılmıştır. Üstelik Jandarma Genel Komutanlığına, bu yasaya aykırı sorgulamanın hangi makam tarafından yaptırıldığına ilişkin bir veri de dosya da mevcut değildir. Soruşturmanın genişletilmesi talebimizde belirttiğimiz bu husus Mahkeme tarafından da reddedilmiştir.

3-1 Ekim 1998 tarihli 23480 sayılı Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alına Yönetmeliği'nin 6. Maddesi gereğince yakalama işlemi bir tutanakla tespit edilir. Bu tutanağın bir sureti yakalanan kişiye verilir. Bu kişiye ayrıca haklarının yazılı olarak bildirildiğini ve kendisi tarafından de bu hususun anlaşıldığını belirten yönetmeliğe ekli "Şüpheli ve sanık hakları formu" tanzim edilerek imzalı bir örneği verilir. Aynı Yönetmeliğin 12. maddesine göre, gözaltı işlemleri nezarete alınanların kaydına ait deftere yazılmak suretiyle tespit edilir.12. maddeye göre gözaltına alınanın kimin emri ile, ne zaman ve nerede yakalandığının da belirtilmesi gereklidir. Müvekkil açısından dosya incelendiğinde dosyada müvekkilin "yakalama İşlemine" dair hiçbir belge veya tutanak mevcut değildir. Yönetmelikler yasaların ve tüzüklerin nasıl uygulanacağını gösteren düzenlemelerdir. Müvekkilin Yakalanması işleminin Uluslararası hukuka aykırı olduğu gibi iç hukuk mevzuatına da aykırıdır.

Müvekkil Türkiye'ye getirildikten sonra İmralı adasına götürülmüş ve tecrit koşullarına tâbi tutulmuştur. Dosya kapsamında müvekkilin yakalanmasına ilişkin bir tutanak dahi bulunmadığı için bu durum soruşturmayı yürüten makamları dahi çelişkiye düşürmüş yakalama tarihi hususunda dosya kapsamında bir tarih birliği sağlanamamıştır. Dosya içerisinde 15.02.1999 tarihli tıbbî muayene tutanağı var. Bu tutanakta "sorgulanan şahsın muayenesinde" ibaresi yer alıyor. Demek ki sorgulama 15.02.1999 tarihinde başlamıştır. Yine bu tutanaktan anlaşıldığı kadarıyla Yakalama tarihi 15.02.1999 tarihidir. Oysa dosya kapsamındaki diğer bazı belgelerde ise Müvekkilin Yakalama tarihi 16.02.1999 olarak yer alıyor.

Mevcut dava dosyası verilerine göre; müvekkil 15. 02.1999 tarihinde yakalanmış 21.02.1999 tarihine kadar Jandarma Komutanlığınca sorgulanmıştır. 22.02.1999 tarihinde Savcılık makamınca ifadesi alınmış, 23.02.1999 tarihinde ise hâkimlikçe sorgusu yapılmıştır. 18.02.1999 tarihinde Cumhuriyet savcıları ifade almak amacıyla İmralı'ya gitme girişiminde bulunmuşlar, Fakat "emniyet güçlerince henüz sanık sorgulanıyor" gerekçesi ile adaya geçmeleri mümkün olamamıştır. 18.02.1999 tarihli Ankara Valiliği Emniyet Müdürlüğü yazısında Müvekkili sorgulamak için Adaya gönderilen emniyet görevlilerinin listesi Ankara DGM ye sunulmuştur. Bu iki husus gösteriyor ki Müvekkil yalnızca Jandarma Genel Komutanlığınca değil emniyet birimlerince de sorgulanmıştır, fakat dava dosyasında Emniyette alınmış ifadeye rastlanmamaktadır. CMUK 154. maddesine göre cumhuriyet savcısı her tür takibatı zabıtaya yaptırabilir. Zabıta yapılan işlemleri Cumhuriyet Savcısına bildirmek ve vermekle yükümlüdür. Cumhuriyet savcısı bu hususlarda Zabıtaya emir verme yetkisine sahiptir. CMUK 156. maddesine göre tanzim edilen evraklar derhal savcıya tevdi edilir. Oysa görüldüğü kadarıyla Cumhuriyet Savcısının kimlerin ve ne zaman ifade alacakları, ifadelerin ne olduğu vb. hususlarında talimat vermesi ve bilgilendirilmesi durumu pek gerçekleşmemiştir. Hatta Cumhuriyet savcılığı makamı 08.03.1999 tarihinde "dava açılmasında yararı olacağı" gerekçesiyle Jandarma Komutanlığından onların almış olduğu ifadenin bir suretinin kendilerine gönderilmesini arzediyor. Anılan yasa maddelerine göre savcının jandarmadan ifadeleri arzetmesine gerek kalmadan jandarma Komutanlığı yasa gereği ifadeyi savcıya bildirmeliydi. Hatta usûl yasası gereği jandarma tarafından alınan bu ifade savcının talimat ve bilgisi dahilinde gerçekleşmeliydi. Fakat tüm bu hususlara uyulmamış ifade alma işlemi yasalara aykırı olarak gerçekleştirilmiştir. Ayrıca emniyetin aldığı ifadelerin ne olduğu hususu ise belli değildir.

Müvekkil 15- 22 Şubat tarihleri arasında gözaltında tutulmuştur. Ayrıca müvekkilin gözaltı süresi dolduktan sonra dahi özel birimlerce sorgulanmasına devam edilmiştir. Müvekkil Türkiye'ye getirildikten sonra İmralı adasındaki İmralı Cezaevine götürülmüştür. Bu cezaevi Yarı açık bir cezaevi iken bu tarihten itibaren özel güvenlik önlemleri gerektiren ve kriz yönetmeliğine göre yönetilen bir cezaevi statüsüne girmiştir. Mevzuata göre bir cezaevinin statüsü ancak adalet bakanlığının kararı ile değiştirilebileceği hâlde Bakanlığın Resmî Gazete'de yayımlanmış bu konuda bir kararı yoktur. Bu değişikliklere ait hususlar bir iç yönetmelikle düzenlenmiştir ki bu mevzuata aykırıdır. Kriz hâlinin uygulandığı sıkı güvenlik önlemleri altında tutulan bir adada sorgulanan müvekkilin hazırlık soruşturmasının sağlıklı olduğundan bahsedilemez.

Hazırlık soruşturmasının hukuka aykırılığının önemi kadar, önemli olan

bir başka konu da Abdullah ÖCALAN'ın tek kişilik hücrede tutulmasıdır.

Tutukluların ve insan hakları savunucularının, tabutluklar diye adlandırdıkları bu tip hücrelerin inşa edildiği ülkelerde devlet, bu tabutlukların "tutukluların daha iyi yaşam koşulları ve tutukluların güvenliği için" yapıldığı tarzında, hümanist bir söylem kullanır. Bu hücreler içinde tuvalet, lâvabo bulunur. Devlet bunlara harcadığı para miktarını öne çıkartarak; devletin büyüklüğü ve insancıllığını över. Bu tabutluklara itiraz eden tutuklular da "insanlıktan anlamıyor" denilerek, âdeta toplumla tutuklu karşı karşıya getirilmeye çalışılır.

Abdullah ÖCALAN davasında, ÖCALAN'ın tutuklu bulunduğu hücre koşulları kendi ifadesiyle de belirtildiği gibi, âdeta bir tabutluktur. Basınyayın organlarında ÖCALAN'ın "çok iyi" koşullarda "ağırlandığı", her gün ne yediği, bilmem ne kadar meyve istediği, çamaşırlarının nasıl yıkandığı gibi maksatlı haberler yapılarak, hem içinde bulunduğu koşullar meşru gösterilmeye hem de asıl amaç gizlenmeye çalışılmaktadır.

Tutuklunun bir hücreye konarak, tecrit edilmesinin tarihi çok eskidir. Buna rağmen güdülen amaç aynıdır. Amaç; politik tutsağın kimliğini yok etme konseptine dayanmaktadır. "Tabutluk" tutukluların temel insan haklarına yönelik bir saldırıdır. Tutuklunun atacağı her adım, yapacağı her şey özel güvenlik görevlileri ve kameralar ile gözetlenmekte, dinlenmekte ve kaydedilmektedir. Tutuklunun sözde "rahatı" için yapılan hücrede, tutuklu kendine ait en küçük bir köşe dahi bulamaz.

Kötü koşullarda yaşanılsa dahi, grup hâlinde bulunan tutukluların davranışlarının ve bilinçlerinin korunumu asgarî düzeyde sağlanır. Oysa izolasyon da, bu kesinlikle mümkün değildir. İzolasyon işkencenin değişik yöntemlerle uygulanmasıdır. İşkence de olduğu gibi, izolasyonda da asıl amaç, tutuklunun kişiliğini yok etmektir.

ÖCALAN'ın tutuklu bulunduğu hücresi, yaklaşık 10 metre kare ölçülerindedir. Hücresi 24 saat, görevliler tarafından aralıksız izlenmektedir. Kendisine ancak bu duruşmalar sürecinde gazeteler o da bir gün öncesinin olmak üzere- verildi. Avukatları ve ailesinin sınırlı fertleri dışında, dışarıyla tek bağlantısı, kendisine çok sonraları verilen, sadece FM kanalı çeken bir radyodur. Kendisinin başka bir cezaevine nakledilmesi, eğer bu mümkün değilse yanına başka tutukluların verilmesi talebi reddedilmiştir.

ÖCALAN davası asrın en önemli davası, ÖCALAN'da bu davanın sanığıdır. Önemi şüphe götürmeyen böyle bir davada, sanık olarak Abdullah ÖCALAN, savunmasına bu elverişsiz koşullarda hazırlanmıştır. Savunmasını hazırlayabilmesi için, ihtiyaç duyduğu kitap, dergi ve dokümanlar kendisine verilmemiştir. Verilmesi de engellenmiştir. Yargılandığı da-

vanın dosya fotokopi örneklerini dahi, duruşma gününe kadar kendisine vermemiz yetkililer tarafından engellenmiştir. Böyle önemli bir davada, ÖCALAN, dışarıda olup bitenlerden, basında yer alan gelişmelerden uzak tutulmuştur.

İzolasyona dair tüm bu söylenenler ışığında Abdullah ÖCALAN'ın bundan sonra aynı ortamda tutulmasında ısrar edilmesi, ileride telafisi güç sonuçlar doğurabilecektir. ÖCALAN'ın içinde bulunduğu izolasyon koşullarının ortadan kaldırılması, başka tutukluların bu cezaevine nakillerinin sağlanması acilen gereklidir.

4- Müvekkilin Türkiye'ye getiriliş biçimi ve bunun yayın organlarınca teşhiri de yasalara, anayasaya ve uluslararası hukuka aykırılık teşkil etmektedir. Anayasa'nın 12. maddesine göre "Herkes kişiliğine bağlı dokunulmaz, devredilmez vazgeçilmez temel hak ve hürriyetlere sahiptir." 17. madde gereği *"Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz. İnsan hassiyetiyle bağdaşmayan bir muameleye tâbi tutulamaz."* CMUK 135/a gereğince de kötü davranma, zorla ilâç verme, yorma vs. yasak sorgu yöntemi olarak belirtilmiştir. Öcalan tüm yasa maddeleri ihlâl edilerek gözaltına alınmıştır. Kendisinin ilâçla uyutulduğu, göz bandı ile gözlerinin bantlandığı gibi hususlar yayın organlarında dahi teşhir edilmiştir.

5- Müvekkilimizin Türkiye'ye getirilmesinden bu yana "suçsuzluk karinesi" rafa kaldırılmıştır. Cumhurbaşkanından, komutanlara, bakanlardan savcılara ve medyanın her kesimi ne kadar yargısız infaz mantığı sergilenmiştir. Terörle Mücadele yasasının bazı hükümlerinin Anyasaya aykırılık yönünden incelenmesi davasında Anayasa Mahkemesi "suçsuzluk karinesi"nin önemini şöyle vurgulamaktaydı: *"Anayasanın 38. maddesine göre suçluluğu hükmen sabit oluncaya kadar kimse suçlu sayılamaz. Şu hâlde yüklenen suç ne olursa olsun tüm sanıkların suçsuzluk karinesinden yararlanması ve kendisini savunabilmesi için her türlü olanağın sağlanmış olması gerekir. Eşitlikten uzaklaşmayı gerektirecek haklı bir neden ve farklı bir hukukî bir durum yoktur."* ("Anayasa Mahkemesi'nin 31.03.1993 tarihli 91/18 Esas 92/20 K. Sayılı Kararı" AMKD, s. 28.)

Daha yargılama başlamadan idam cezalarının infazı yönünde askerî ve sivil yetkililerin demeçleri ile âdeta bir kampanya başlatılmış, suçsuzluk karinesi bu açıdan da rafa kaldırılmıştır. Abdullah Öcalan davasında suçsuzluk karinesinin yerine, toplumsal linç mantığına paralel olarak" suçluluk karinesi" yer almıştır.

Duruşmalara da katılan bir DGM savcısı infazla ilgili olarak AİHM kararının Türkiye'yi bağlamayacağını söyleyecek kadar suçsuzluk karinesini umursamamaktadır.

6- Sanığın duruşma boyunca cam bir bölme içinde ve sadece mikrofon-

lardan gelen sesleri duyuyor olması yasalarda yeri olmayan bir uygulamadır. Bu uygulamaya, hukuk tarihimizde yasada yeri olmamasına rağmen ilk kez rastlamaktayız.

7-Usûl hukuku gereğince hazırlık soruşturması alenî değildir. CMUK 143. madde gereğince sanık müdafisi dahi, her türlü belgeyi inceleyememektedir. Ama Öcalan'ın sorgusu sırasında Müvekkilin ifadeleri basın yayın organlarında yayınlanmış ve görülmekte olan dava ile ilgili spekülasyonlar yapılmıştır. Savcılık hazırlık tahkikatı esnasında ifade tutanaklarını basına sızdırarak, duruşmada okunmayan belgeleri kamuoyuna açarak hukuka aykırı davranmakla kalmamış aynı zamanda suç da işlemiştir. Basın yasasının 30. maddesi uyarınca: *"Ceza kovuşturmasına ait talep ve iddianamelerle kararların ve diğer her türlü vesika ve evrakın aleni duruşmada okunmasından, hazırlık ve ilk soruşturmada takipsizlik veya yargılamanın men'i tatili veya düşmesi kararı verilmesinden önce yayımlanması yasaktır. Ceza kovuşturmasının başlaması ile hüküm kesinleşinceye kadar hakem ve mahkemenin hüküm, karar, ve işlemleri hakkında mütalâa yayımlamak yasaktır."* Oysa belirttiğimiz gibi Müvekkilin ifadeleri daha iddianame dahi yayımlanmadan basında yer almış, üstelik hazırlanan iddianame henüz müvekkile ve vekillerine tebliğ edilmeden ve aleni duruşmada müvekkilin yüzüne karşı okunmadan Savcı tarafından basın açıklaması ile kamuoyuna duyurulmuştur. Öyle ki Başsavcı Cevdet Volkan da Cumhuriyet Gazetesi ile yaptığı bir röportajda bu durumu bazı meslektaşları açısından "ahlaksızlık" olarak değerlendirmiştir.

8-2845 sayılı Kanunun değişik 16. maddesine göre: *"Tutuklu bulunan sanık müdafi ile her zaman görüşebilir. Hâkim tarafından gözaltı süresinin uzatılmasına karar verildikten sonra gözaltında bulunan kişi hakkında da aynı hüküm uygulanır."* Yani 4. günden sonra uzatılan sürede yakalananla görüşebilmek yasalar gereğidir. Yine CMUK 144. maddeye göre: *"Yakalanan veya tutuklu bulunan kişi vekaletname aranmaksızın müdafi ile konuşulanları başkalarının duymayacağı bir ortamda görüşebilir. Bu kişilerin müdafi ile yazışmaları denetime tâbi tutulamaz, tutuklama sebebine göre lüzumu hâlinde kamu davasının açılmasına kadar sanık ile müdafiinin görüşmelerinde bizzat hâkim veya tayin edilecek naip yahut istinabe olunan hâkim bizzat hazır bulunabilir."* düzenlemeleri mevcuttur. Oysa 22.02.1999 tarihinde avukatların DGM Başsavcılığı nezdinde yaptıkları görüşme talepleri hiç yasal gerekçe gösterilmeden - ki gösterilmesi de yasal olarak mümkün değildi- reddedilmiştir. Nihayetinde İki avukata gözaltı süresinin bitmesinden ve hâkim huzuruna çıkarılarak tutuklama kararı verildikten sonra 25.02.1999 tarihinde görüşme izni verilmiştir. Bu görüşmede yasa gereği en fazla naip hâkim bulunabilecekken 2845 sayılı kanuna aykırı hareket edilerek hazırlık soruşturmasının gizliliği ilkesi ihlâl edilmiş, Av.

M. Zeki Okçuoğlu ve Av. Hatice Korkut tarafından yapılan görüşmede Ankara 2 DGM 'nin kararı gereğince 2845 sayılı kanunun 16. maddesine istinaden görüşmede bulunmasına karar verilen Mudanya Sulh Ceza Hâkimi Nadir Ülker dışında Zabıt katibi Ferruh Acar da görüşmede bulunmuş üstelik yasaya aykırı bu durum konuşulanların hâkimin isteği doğrultusunda zabıt kâtibince zapta geçirmesiyle daha da hukuka aykırı hâle getirilmiştir. Yine bu görüşmede tutanakla da tespit edildiği gibi "Kar maskeli olan ve sadece göz ve burunları görülebilen asker kişiler" bulunmuş ve görüşmeyi dinlemişlerdir. Görüşme sırasında bu durumun 2845 sayılı kanunun 16. maddesine aykırı olduğu hâkimce tespit edilmiş ve bu kişilere dışarı çıkmaları söylendiği hâlde Alay Komutanlığının talimatı gereği dışarı çıkmamışlar ve görüşmede bulunup konuşulanları dinlemişlerdir. Bu durum yalnız iç hukuka değil İnsan Hakları Evrensel Beyannamesinin 10. maddesinde düzenlenen "Adil Yargılama", 11. maddesindeki "Masumiyet Karinesine", Kişisel ve Siyasal Haklar Sözleşmesi'nin 9. maddesinin düzenlediği "Özgürlük ve güvenlik hakkının", 10. maddede düzenlenen "Tutulanların haklarının", 14. maddesinde düzenlenen "Adil yargılanma Hakkına", Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 5. maddesinde düzenlenen "kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkına", 6. maddesinde düzenlenen "Adil Yargılanma Hakkına" aykırılık teşkil etmektedir. Daha sonraki görüşmelerde de bu tip ihlâller devam etmiş görüşmeler dinlenmiş ve kısıtlı bir görüş imkânı sağlanmıştır. Ayrıca belirttiğimiz yasa maddeleri gereği müvekkile müdafiinin her zaman görüşebilmesi gerektiği hâlde Müdafiler müvekkille haftada 2 gün, kısıtlı sürelerle en önemlisi de kriz hâli uygulanıyor gerekçesiyle adlî bir makam olmayan Başbakanlık kriz merkezinin izni ile görüşebilmişlerdir. Oysa sanık müdafî görüşmesinin bu usûlde yürütülmesinin dayandırabileceğimiz bir ulusal ve uluslararası norm bulunmamaktadır.

Usûl yasalarında avukatla müdafiinin vekaletname aranmaksızın her zaman görüşebileceği düzenlenmiştir. Bu düzenlemelerde avukat görüşü için getirilmiş bir süre sınırlaması mevcut değildir. Fakat Müvekkil avukatları ile hazırlık soruşturması süresince ilk önce 20 dakika daha sonraları ise 1 saat olmak üzere görüşebilmiştir. Anayasa'nın 36. maddesine göre: *"Herkes meşru savunma ve vasıtalardan faydalanmak suretiyle savunma hakkına sahiptir. Savunmada vasıta ve yetki kullanımı açısından eşitlik olmalıdır."* Müvekkile dosya kapsamındaki bilgi ve belgelerin verilmediği, tecrit koşullarında savunma hakkının yerine getirilebilmesi mümkün değildir. CMUK 159. maddesinde hazırlık soruşturması sırasında sulh hâkimince yapılan sorgusu sırasında "sanığın lehine delil toplanmasını isteyebileceği" düzenlenmiştir. Yine CMUK 212. maddesinde sanığın delil toplanmasını istemek için duruşmadan evvel dilekçe verebileceği düzenlenmiştir. Müvekkil açısından bulunduğu ortam ve koşullar kendisine uy-

gulanan "olağanüstü yargı" ilkeleri nedeniyle bu hususlar mümkün olamamıştır. Müvekkil dava ile ilgili dosya ve belgeleri hazırlık aşamasında hiç görememiştir. Avukatlar görüşe gittiklerinde ellerindeki tüm belgeler alınmış ve dosya ile ilgili hiç bir belgeyi müvekkile gösterememişlerdir. Müvekkil dosya ile bazı belgeleri ancak son soruşturma aşamasında mahkemeden talep edilmesi üzerine görebilmiştir. CMUK 136. maddesine göre yakalanan kişi veya sanık soruşturmanın her hâl ve derecesinde 2845 sayılı kanunun 16. maddesine göre hâkimin gözaltı süresinin uzatılmasına karar verdiği andan itibaren müdafi yardımından yararlanabilir. Yine CMUK 143. maddesine göre müdafi dosya evrakını inceleyebilir. Dosyamızda müvekkil açısından müdafiin hukukî yardımından faydalanması imkân dahilinde olamamıştır. Çünkü müdafiler müvekkillerine gerekli ve yeterli dosya bilgilerini ulaştıramamışlardır. Tüm bu hususlar Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 6. maddesinin de ihlâli niteliğindedir.

9-Müvekkilin Türkiye'ye getirildiği 15.02.1999 tarihinden itibaren İmralı adası ve çevresi Genelkurmay Başkanlığı tarafından askerî yasak bölge ilan edilmiş müvekkile ait tüm işlem ve düzenlemeler hazırlık aşaması ve sonrasında Başbakanlık Kriz Yönetim Merkezi'nin yetkili ve sorumluluğunda yürütülmüştür. Bu kararın dayanağını Bakanlar Kurulu'nun 1996/8716 sayı ve 30.09.1996 tarihli kararıyla kabul edilen Başbakanlık Kriz Merkezi yönetmeliği oluşturmaktadır. Yönetmelik 09.01.1997 tarihinde *Resmî Gazete*'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Müvekkil İmralı yarı açık cezaevine konulduktan hemen sonra İmralı özel güvenlik önlemleri gerektiren cezaevi statüsüne geçirilmiş ve 27 Şubat 1999 tarihinde *Resmî Gazete*'de Millî Savunma Bakanlığı'nın bir tebliği yayımlanmıştır. Bu tebliğe göre İmralı adası ve çevresinde 1/300.000 ölçekli Marmara Denizi deniz haritasında belirtilen koordinatlar içerisinde kalan bölgeler Bakanlar Kurulu'nun 17.02.1999 tarihli ve 1999/12408 sayılı kararı ile 2. Derece kara, deniz ve hava askerî yasak bölge ilân edilmiş ve Öcalan'ın getirildiği süreçte yarı açık cezaevi olan İmralı cezaevi hâlen bulunan tutuklulardan arındırılmaya başlanmış, bu süreçte İmralı adasına gidiş gelişler Mudanya iskelesinde bulunan kriz irtibat bürosu tarafından organize edilmiştir. Bu büro kriz yönetmeliğine göre kurulmuş ve yetkilerini bu yönetmelikten almıştır. Anayasal sistem kriz hallerini düzenlemiştir. Bu hallerde yetkinin kimlere ait olacağı da anayasal sistem içerisinde belirlidir. Oysa adı geçen yönetmelik kriz hâline ilişkin yeni yönetim mercileri ve usûller getirmiştir. Mevcut ulusal sistemde anayasa, yasa, kanun hükmünde kararname ve yönetmelik şeklinde hiyerarşik bir silsile mevcuttur. Yönetmelikler yasaların ve tüzüklerin nasıl uygulanacağını gösteren idarî düzenlemelerdir. Başbakanlık Kriz Yönetim Merkezi Yönetmeliği'nin dayandığı bir yasa olmadığı gibi mevcut Anayasa'da da bu yönde bir hüküm bulun-

mamaktadır. Abdullah Öcalan'ın Türkiye'ye getirilişinden sonra bu bölgede kriz hâlinin gerektirdiği yönetim usûlüne geçildiğine dair resmî bir karar bulunmamaktadır. Ayrıca yönetmelik düzenlemesi içerisinde de yapılan bir yargılamanın kriz hâli hükümleri ile yönetileceğine dair bir düzenleme de bulunmamaktadır. Müvekkil hakkında gerçekleştirilen bu uygulamalar yapılan hazırlık soruşturmasında ve yargılama sürecinde "olağanüstü yargı, olağanüstü ve özel yargılama ve sorgulama usûllerinin" ihdas edildiğinin göstergesidir. Müvekkil gıyabî tevkifi olduğu için CMUK 108. Ve 129. madde kapsamına göre derhal hâkim önüne çıkarılması gerekirken Jandarma Genel Komutanlığı ve Emniyete bağlı özel birimlerce özel sorgu timleri atanarak sorgulanması, Sorgulama sürecinde ve daha sonrasında kendisi için İmralı'da özel bir hücre tipi cezaevi ihdas edilmesi ve ilk andan itibaren sorgu mekânı olarak da kullanılan bu konumu tartışmalı cezaevinde kalması, avukat görüşlerinin Kriz merkezinin izniyle yapılabilmesi hususları ulusal ve uluslararası düzenlemelere aykırıdır.

Usûl yasası gereği (CMUK 153. madde, 154. madde ve devamı maddeler) hazırlık soruşturmasında yetkili makam savcılık makamıdır. Oysa hazırlık soruşturması süresince savcılık makamının dahi Kriz Yönetmeliği hükümleri gereğince ve sorgulamanın İmralı adasında olmasından ötürü fiziksel koşullar nedeniyle Müvekkil ile sağlıklı iletişim kuramadıkları, istedikleri zaman görüşme imkânına sahip olamadıkları dosya kapsamında mevcuttur. Savcılık makamı iddianamesini yazarken elinde Müvekkile ait diğer kolluk birimlerince alınan ifadelerin mevcut olmaması, yasa gereği kolluğa gerekli talimatları veremeyişi vs. hususlar yapılan hazırlık soruşturmasının sağlığı açısından kuşku verici vakıalardır.

10- Yargılama, AİHM'nin kararlarına aykırı olarak "bağımsız olmayan DGM"de başlamıştır. Dürüst yargılanma hakkı ihlâl edilmiştir.

30 Nisan 1999 ve 31 mayıs 1999 tarihinde mahkemeye sunduğumuz iki dilekçede, AİHM'nin İncal ile Çıraklar kararını örnek göstererek, DGM'lerin bağımsız mahkemeler olmadığını, asker üye statüsünün değiştirilmesini, bu değişiklik yapılmadan yargılamaya başlanmamasını ve "yargılamanın durdurulmasını" talep etmiştik. Ancak taleplerimiz kabul edilmedi ve yargılamaya devam edildi.

Türkiye bir hukuk devleti olarak Anayasa'nın 90. maddesi uyarınca usûlüne uygun olarak imzalanmış ve onaylanmış uluslararası sözleşmelerin iç hukukta kanun hükmünde olduğunu kabul eden bir devlet olarak, "Pacta Sun servanda" yani ahde-vefa, sözleşmeye saygı kuralının gereklerini yerine getirme yükümlülüğü altındadır.

Bu yükümlülük aynı zamanda yargıçları da bağlamakta ve kararlarını

verirken, AİHS'nin ve özellikle olayımızda olduğu gibi 6. maddenin yani adil yargılanma koşullarının yerine getirilmesinin de gereklerini uygulamak zorundadır. Aksi hâlde, 11'nolu Protokol uyarınca AİHM'ye yapılacak bir başvuru sonucu adil yargılanma koşullarının sağlanmadığı saptandığı takdirde iç tüzük 39.madde uyarınca, ihtiyatî tedbir kararı verilmesi, ölüm cezalarında infazın durdurulmasının mümkün olduğunu belirtmiştik.

Bir hukukçu olarak uyarılarımız dikkate alınmamıştır. Cumhurbaşkanından, başbakana, genelkurmay başkanından uzman hukukçulara kadar herkesin, DGM yasa değişikliğinin yapılması gerektiği yönünde görüş bildirmesine rağmen, yargılamanın sürdürülmesi ulusal üstü hukuka aykırıdır.

İlerde AİHM'ne yapılacak bir başvuruda, davaya bakan yargıçların, savcıların da tanık olarak dinlenebileceği bir Strasbourg yargılama sürecinde, ulusal ve uluslararası hukukun gereklerinin yerine getirilmesi gerektiği açıktır.

11- Bu dava tarihe savunma avukatlarının en çok saldırıya uğradığı, meslek vakarının en çok rencide edildiği dava olarak geçecektir.

Meslek vakarının korunması özellikle "siyasî davalarda" önem kazanmaktadır. Türkiye tarihinin en önemli siyasî davası ise İmralı'da görülen Öcalan davasıdır. Siyasî davaları siyaset dışı tutabilmekte davaların görevli süjelerine (hâkim, savcı, avukat) önemli görevler düşmekte ve ortak olarak sorumludurlar. Zira siyasî davaların propaganda aracına dönüştürülmesi açıkça görülür.

Davanın aşamalarında yürütme organın, özellikle gizli istihbarat makamlarının etkilerini örtülü şekilde sürdürmelerinin büyük sakıncaları vardır. Dosyayı incelemekte, sanık ile görüşmekte çıkarılan güçlükler, hazırlanmağa yetmeyecek kadar çok kısa mehiller, dava dışı tehditler çoğu kez savunma heyecanı ile söylenen sözlerin makul karşılanılan davranışların, sert tepki ve saldırılara maruz kaldığı bilinmektedir.

Siyasî davalarda: *"Kanunîlik kurallarına saygı gösteren devlet, kendi onur duygusunu ve ulaştığı uygarlık derecesini de kanıtlamış olur."*

Hukuku değil, kendini hukukun üstünde sayan kanun anlayışıyla kurulan mahkemeler "gösteri adaletini" sağlamışlardır. Peşin hükümlü adaletten, kaçınmak gerekir. Adalet "peşin hüküm"lerden uzak kalmalıdır. Mahkeme hükmü peşin hükmün tescili anlamına da gelmemektedir. Araştırmak, doğruyu bulmak gayreti sonunda verilen hükme "mahkeme hükmü" denir. Adalet aynı zamanda siyasal bir meziyettir. Başka bir deyimle siyasal kuvveti, kaba kuvvetten ayıran özelliklerin başında adil olmak gelir. Siyasal Adalet teriminin ise birbirine zıt iki sözcükten kurulu bir deyim olduğu

açıktır. Siyasete göre adalet tehlikeli bir karışımdır

Siyasette adalet olmaz denir, bu hukukçuyu ilgilendirmez. Fakat "adalette siyaset" korkunç bir kavramdır. Bundan ötürü siyasî mahkemeyi savunmak bir aldatmacadır.

Olağan dışı yargılamalar hiçbir dönemde, hiçbir ülkede toplumu birleştirememiş, gerilim döneminin ardında sürekli düşmanlıklar bırakmıştır. Adaleti ele geçirmenin yolları nelerdir? Denildiğinde verilen örnekler, davamızın da örneğidir. ...sanık fiilen ve hukuken "tecrit" edilir. Sanığa tamamen veya kısmen "kanunî haklardan" yoksun bırakma usûlü uygulanır. Savunma görevini üstlendiğimiz andan itibaren bu yöndeki sıkıntılarımızı birçok dilekçe ile dile getirdik.

3, 13, ve 20 Mart tarihlerinde üç ayrı dilekçe ile müvekkilimizin avukat tutma istemine rağmen, söz konusu dilekçeler dava dosyasında yer almasına rağmen, Ankara DGM Başsavcısı Cevdet Volkan imzası ile tarafımıza ve İstanbul Barosu'na gönderilen cevabî yazılarda, görüşme izni verilmediği, noterin gitmesine izin verilmediği CMUK 144. madde hükümlerinin ihlâl edildiği, dosya evrakından anlaşılmaktadır.

DGM Başsavcılığının müvekkilin özgür bir şekilde avukat tutma talebi yerine getirilmediği gibi, açıkça engellendiği cevabî yazılarından anlaşılmakla, ortada meslek etiğine aykırı bir davranış yanında görevi kötüye kullanmanın da sözkonusu olduğu görülmektedir. Neden Savcılar bir tutuklunun istediği avukatı tutmasına ve görüşmesine engel olmuşlardır? Bunu bir hukukçu olarak anlamakta zorluk çekiyoruz.

İddia makamını temsil eden savcıların özellikle DGM Başsavcılığının savunma avukatlarının görevlerini ifada yardımcı olmaları gerekirken, aksi bir tutum içine girmeleri kabul edilemez bir davranıştır.

Savunma avukatlarının tutuklu ile görüşmelerinin Başbakanlık Kriz Merkezi'nin izin ve onayına tâbi tutulması, böylesi bir gerekçenin İmralı adasının askerî yasak bölge ilan edilmesine bağlanması, kabul edilemez bir davranış olup, yürütmenin yargı üzerindeki müdahalesinin doğmasına neden olmuştur.

Savunma avukatlarının İmralı'ya bir saatlik görüş için gidiş geliş süresinin 17 saat tuttuğu dikkate alınacak olursa, sadece bu fizikî koşulların bile ne denli zor olduğu ortadadır. Buna rağmen, her görüşe gidişte Mudanya da iskele de toplanan ve yasa dışı gösteri yaparak sürekli avukatlara saldırıda bulunan, küfreden bir topluluğa aylarca müsamaha gösterilmesi, güvenlik güçlerince engellenmemesi, medyada verilmesi bir hukuk devletinde kabul edilemez.

Her avukat görüşmesinde kalemi, çantası, dosyası, evrakı alınarak avu-

katların görev yapamalarının istenmesi, savunma hakkının önündeki en büyük engel olup, 43 klasör tutan dosyayı henüz cezaevine sokamadan, müvekkil ile savunma hazırlığı yapılamadan duruşmaya çıkılması, savunmanın süre isteminin reddi, engellerin kaldırılmaması, savunma makamının fiilen görev yapamaz duruma düşürülmesi demektir.

Dünyanın hiçbir yerinde mahkemeye sunulan savunmaları görevlilerin denetleme hak ve yetkisi bulunmamaktadır. Müvekkilimizin yazalı savunmalarının bazı bölümlerinin karalanması, bazı bölümlerinin çıkarılması süretiyle uygulanan fiilî denetim, savunma hakkının açıkça kısıtlanmasıdır, yönlendirilmesidir.

24 Mart ve 30 Nisan Ankara duruşmalarında savunma avukatlarına yönelik, müdahil aileler ve resmî ve sivil polislerin yanı sıra bazı müdahil avukatların saldırılarının mahkeme salonunda ve duruşma salonunda sürdürülmesi, savunma avukatlarının, güvenliklerini sağlamakla görevli polisler tarafından dövülmeleri, altısının doktor raporu alması hiçbir hukuk devletinde kabul edilemez bir davranıştır. Hatta ne yazık ki mahkemede Başsavcı ve heyet huzurunda yapılan saldırılar bile suç teşkil edilmesine rağmen hiçbir önlem alınmaması, sorumlular hakkında işlem yapılmaması, asla kabul edilebilir bir davranış biçimi olamaz. Bugün bu davada uygulanan yarın başka davalarda uygulanır ve alışılagelir uygulama biçimini alır.

Bursa'da savunma avukatlarının otelde kalmalarının güvenlik güçlerince engellenmesi, bazı siyasî grupların açık saldırıları ve buna seyirci kalınması, savunma avukatlarının her gün yapılan duruşmalara uykusuz, saatlerce yolculuk yapılarak çıkmalarının sağlanması, diğer yandan eşit koşullarda görev yapmaları gereken savcıların devlet olanakları ile helikopterle ulaşımları, İmralı'da kendilerine Adalet Bakanlığı kampının tahsis edilmesi, savunma avukatlarının helikopter ile duruşmaya gitme isteklerinin reddedilmesi, kutsal olan savunma hakkının yerine getirilmesinde saldırılara meşruiyet tanınmasının zeminini hazırlamıştır. Bu saldırıların İmralı duruşma salonunda bazı müdahil avukatları tarafından ağza alınmıyacak küfür ve tehditler hâlinde sürmesi, bunun önleminin alınmaması, sorumlular hakkında işlem yapılmaması, tarihte savunmanın en çok saldırıya uğradığı dava olarak geçmesinin temel taşları olacaktır.

Savunmaya yönelik saldırıları, tutanak, rapor ve dilekçelerle başta Adalet Bakanlığı olmak üzere, savcılığa, mahkemeye, İçişleri Bakanlığı'na bildirmemize rağmen hiçbir önlem alınmamıştır.

12- Davaya önce, devlet, sonra medya, dışarıdan müdahale ederek yargıyı baskı altına almıştır.

Süren bir yargılama hakkında etkileyici açıklama, yayın yapılmaması

artık sıradan devletlerde dahi uygulanan, aksine davrananların cezaî müeyyide ile karşılaştığı bir uygulama olmasına rağmen, davamızda dehşet boyutlarına varmıştır.

En başta Cumhurbaşkanı fıkra anlatarak bu konudaki düşüncesini ortaya koyarak, yargılamaya müdahale ederken, arkasından birçok siyasî koalisyon yapma şartı olarak idam cezasını öne sürmüş, MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli ile ANAP genel başkanı Mesut Yılmaz henüz süren bir yargılamada Meclise gelecek idam cezasına evet diyeceklerini belirterek açıklamalarda bulunmuşlardır.

Hazırlık soruşturmasından başlayarak görülmekte olan bir dava ile ilgili görüş bildirenler sorumsuzca Anayasa suçu işlemişlerdir.

Medyanın Mudanya'ya karargâh kurması sonrası, devlet desteği ile geliştirilen gösteriler, müvekkilimizin şahsını aşarak direkt savunma avukatlarını hedef alır bir noktaya gelmiş, küfür, karalama, aşağılama, tehdit, hedef gösterme yarışına girilmiştir. Ne yazık ki meslektaşımız olan bazı müdahil avukatlar da bir hukukçu olmanın sorumluluğunu gösterememiş siyasî düşüncelerini öne çıkarak saldırgan bir tavır almışlardır.

Duruşma salonu bayrak ve müdahil ailelerin resimleri ile doldurularak, duruşma salonu etki altına alınmış, davanın duygusal boyutları aşılarak, mahkeme kuralları hiçe sayılmış, ne yazık ki mahkeme heyeti bunlara engel olamamıştır.

13- Yargılamanın nakli ile ilgili ne CMUK hükümlerine uyulmuştur ne de DGM'lerin Kuruluş ve Yargılama usûlü hakkındaki kanun hükümlerine uyulmuştur. DGM'lerin Kuruluş ve Yargılama Usûlü Hakkındaki kanunun 2. maddesinin son fıkrası nakil ile ilgili olarak Adalet Bakanlığı'nın önerisi üzerine Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunun karar vermesi ve bunun da Resmî Gazete'de yayımlanması gerektiğini hükme bağlamıştır. Bu şekilde bir karar dava dosyasında mevcut değildir. CMUK'un 14. maddesi de dava nakli başlığı altında: *"yetkili hâkim ve mahkeme hukukî ve fiilî sebepler dolayısı ile kaza görevini ifa edemeyecek hâlde bulunur, yahut tahkikatın orada icrası ammenin emniyeti için tehlikeli olursa yüksek görevli mahkeme davanın başka yerde bulunan aynı derecede bir mahkemeye nakline karara verir. Amme emniyeti için dava naklini istemek adalet bakanına aittir:"* hükmünü getirmiştir. Yani Adalet Bakanının isteği ile Yüksek Mahkeme Yargıtay 3. Ceza Dairesi'nin karar vermesi gerekmektedir. Dava dosyasında böyle bir karar dayanağı da bulunmamaktadır. Adalet Bakanlığı'nın dava nakli istemine dair bir belge de dosyada mevcut değildir.

25.03.1999 ve 30.04.1999 tarihli duruşma ara kararlarında Ankara 2 nolu DGM'nin almış olduğu herhangi bir dava nakli kararı da bulunma-

maktadır. Böylesi bir karar varsayılsa bile İmralı adası İstanbul DGM'nin görev ve yetki kapsamında olup bu husus yasa ile belirlenmiştir. 30.04.1999 tarihli duruşmada 31.05.1999 duruşmasının İmralı'da yapılmasına karar verilmesi ve duruşmaların bu şekilde devamı CMUK madde 8 ve 14 hükümlerine açıkça aykırılık oluşturmaktadır. Kısaca yargılamanın İmralı'da görülmesi ve sanığın yargı çevresi dışında bir ceza ve tutukevinde tutulması CMH hükümlerine aykırıdır. Bellidir ki bu konuda da Kriz Merkezinin yazılı olmayan kararları belirleyici olmuştur.

14- Mahkemeniz, gerek 26.03.1999 günkü duruşmada gerekse de müteakip duruşmalarda müdahale istemleri konusunda yasalara uygun değerlendirmede bulunup karar vermemiştir. 30.04.1999 günkü duruşmada bu konuda ileri sürdüğümüz talebin gerekçesinde şu hususları belirtmiştik: "Öğretiye, yasaya ve yerleşik Yargıtay kararına göre 'katılmanın' uygulama sahası genişletilemez. CMUK 365 ve devamı maddelerinde anılan suçtan zarar görme tabiri dar biçimde yorumlanmalı, dolaylı zarara uğrayan bu tabirin dışında tutulmalı ve ancak "doğrudan zarar görenler kamu davasına katılabilmelidir. Zararın muhtemel olması müdahil olmak için yeterli değildir. Ceza Hukukunun temel ilkesi uyarınca normlar sanık aleyhine ve geniş olarak yorumlanamaz. Müdahale konusunda mahkemenizce verilen kararlar bu nedenle hukuka ve yasaya aykırıdır. Diğer önemli bir husus da müdahale; iddianamede yer alan eylemlerle sınırlıdır. İddianamede açıkça yer almayan eylemlerle ilgili genel ve soyut, dolaylı bir müdahale nedeni, yasaya göre kabul edilemez. Bu açıdan da verilen karar hukuka aykırıdır.

Kaldı ki müdahale istemlerinde belirtilen olayların gerçek olup olmadığı, daha önce yargıya intikal edip etmediği, müdahil olanların daha önceki bir yargılamada müdahil olup olmadıkları, iddia edilen olayların hangi örgütle bağlantılı olduğu, yine bu olaylar arasında güvenlik güçlerinin fiillerinden kaynaklı olanların bulunup bulunmadığı, meydana gelen zararın "doğrudan" mı yoksa "dolaylı" yoldan mı gerçekleştiği noktaları irdelenmeden ve bunu irdeleyebilmek için savunma makamına olanak da tanınmadan, olayların çoğunun gerekli belgeleri dahi sevkedilmeden müdahale talepleri kabul edilmiştir. Sanığa yüklenen suçun niteliği ve gerekçesi müdahale talebinin kabulü için yasanın aradığı bir koşul olamaz. Böylesi genişletici bir gerekçe ile sanığın hakları gözardı edilip yargılamayı kamuoyunun duygusal etkisi altında bırakmaya kimsenin hakkı yoktur.

15- Bu yargılamada CMH'u hükümlerinin rafa kaldırıldığı bir diğer önemli konu da irtibat dosyalarının birleştirilmesinde izlenen uygulamadır. CMUK'un 2. maddesi davaların birleştirilmesi ve ayrılması konusuna açıklık getirmiş, 3. maddede murtabit suçlar sayılmış, 4. maddede tahkikat sırasında davaların birleştirilmesi konusu düzenlenmiştir. CMUK'un açık

hükümleri karşısında 1960 yılından bu yana görülen davalarda uygulana gelen teamüle de dikkat edildiğinde görülecektir ki: 1960 İhtilâli sonrasında Menderes ve arkadaşlarının davası 12 Mart döneminde THKO, DDKO, TİP; THKP-C davaları; 12 Eylül sürecinde DİSK, TÖB-DER; DEV-SOL, DEV-YOL, TSİP, TKP, Kurtuluş, TİKKO ve MHP-Ülkü Ocakları yargılamalarında örgüt lideri birinci sırada olmak üzere örgütün bütün davaları toplulaştırılarak, birleştirme sureti ile görülmüştür. Sıkıyönetim yargılamalarında, olağanüstü hal uygulamalarında aynı teamül devam etmiştir.

Somut davamızdaki uygulamalar ise âdeta mahkemelerin bilgisi ve kararı dışında tamamen Başbakanlık Kriz Merkezi'nin istemi doğrultusunda yönlendirilmiş, tek sanıklı olarak İmralı adasında yapılması istemi karşısında, yetki, görev ve dava nakli konusunda yasalar hiçe sayılarak tamamen yürütmenin istemi doğrultusunda cereyan etmiştir. Anayasa'nın 138. maddesine göre: *"Hiçbir makam ve merciin bağımsız yargıya emir, tavsiye ve telkinde bulunamayacağı"* hükmü açıkça ihlâl edilmiş, DGM konusunun yanı sıra yargı bağımsızlığı üzerine yürütmenin gölgesi düşerek önsel olarak dürüst yargılama kuralları ihlâl edilmiştir.

16- Yer itibariyle davaya bakma yetkisinin Ankara DGM'de olmadığı açıkken âdeta yazılı olmayan bir karar ile davaya bakma yetkisi Ankara DGM'ye verilmiştir. Gerek CMUK 8. maddenin esprisi, maddenin öğretideki yorumlanışı, gerekse benzeri durumlarda verilen Yargıtay kararları dikkate alındığında; ayrıca iddia edilen fiil ve hareketlerin ağırlıklı olarak işlendiği yer dikkate alındığında yer itibaren yetkinin Diyarbakır mahkemelerinde olması gerekirdi.

CMUK 8. maddesi: *"Davaya bakma yetkisi suçun işlendiği yer mahkemesine aittir."* hükmünü ihtiva eder. Ankara DGM Başsavcılığı'nın 26.04.1999 tarih 1997/514 hz, 1999/98 Esas, 1999/78 nolu Ankara 2 nolu DGM'ye sunulan iddianamesinde PKK örgütünün Diyarbakır ili Lice ilçesi Fis köyünde kurulduğu, 1984 yılında Eruh- Şemdinli silâhlı baskınları ile bugüne kadar eylemlerine devam ettiği belirtilerek ekte sunulan 43 klasörde örgütün eylemlerinin yoğun olarak Diyarbakır mahkemesinin yetki ve görev kapsamı içinde kaldığı anlaşılmaktadır. Gerçekten de somut davamızda iddia edilen fiil ve hareketlerin belirleyici ağırlığı ve yoğunluğu OHAL rejimi ile idare edilen topraklardır. *İddianame*'de *"Türkiye topraklarının bir kısmı"* ibaresi ile kastedilen yerler bu yerlerdir. *İddianame*'de sanığın ve örgütünün 1976'dan itibaren faaliyetlerini Doğu ve Güneydoğu illerinde sürdürme kararı vurgulanmaktadır. *İddianame*'de ileri sürülen ağırlıklı tipik eylemlerin hemen tamamı iddiaya göre de söz konusu coğrafyada işlenmiştir. Suçlamanın kendi sistematiği ve mantığı açısından dahi yer yönünden yetkinin Diyarbakır mahkemelerinde olması gerektiği

kuşkuya yer vermeyecek kadar açıktır.

Ankara DGM'de müvekkil hakkında derdest olan 1999/21 Esas sayılı dava dosyası sadece MED TV'deki bir konuşması nedeniyle görülen bir davadır. Diyarbakır, Van, Adana, Malatya, İzmir, İstanbul DGM'lerindeki ve savcılıklarındaki tüm dosyaların fotokopisi gönderilmiş olup PKK örgütünün eylem ağırlığının yetki kapsamı içinde kaldığı yine açıktır. Nitekim Şemdin Sakık ve Arif Sakık yurt dışından bir operasyonla getirildiğinde yetkili Diyarbakır Cumhuriyet Savcılığı'nca soruşturma açılmış, dava Diyarbakır DGM'de görülmüştür.

İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğünün "PKK Terör Örgütü-1999, Gizli" ibareli raporu ve içeriği dikkate alınırsa örgütün faaliyet yoğunluğunun Diyarbakır mahkemesinin kapsamında olduğu anlaşılır.

17- Duruşma aleniyeti ihlâl edilmiştir.

Duruşmaya sadece TRT ve Anadolu Ajansı'nın çekim yapmasına izin verilmiş, diğer basın mensupları arasında ayrım yapılarak birkısmının girişine izin verilmiştir. Sonuçta duruşma salonunda cereyan edenler tek taraflı olarak ve devletin istediği şekilde dışarı yansıtılmış, kamuoyunun doğru bir şekilde bilgilenmesi engellenmiştir. Duruşma aleniyeti, fizikî engeller öne sürülerek ihlâl edilmiştir. Bunu kabul etmek mümkün değildir, daha geniş bir duruşma salonu yapılması imkânı varken, özellikle sınırlı sayıda kişinin girebileceği şekilde yapılmış, duruşma seyrinin görülmesi, izlenmesi ve gösterilmesi engellenmek suretiyle aleniyet kuralı ihlâl edilmiştir.

1. Delillerin Değerlendirilmesi

Açıklamalarımız ışığında dosyadaki delil olarak nitelendirilen belge, bilgi ve diğer dokümanlara ilişkin değerlendirmelerimiz:

Ceza yargılamasındaki ispat aracı olarak kullanılan bilimsel nitelik ve inceleme zarureti taşıyan deliler ayrı ve özel bir yer tutmaktadır. Bilimsel delillerin ceza yargılamasındaki vicdanî delil sisteminin garantörü olarak görmekte zaruridir. Fakat, bilimsel diye adlandırılan delillerin büyük çoğunluğu, mesalâ, lâboratuvar deneyi yapan kimseninki gibi bilimsel mütalâadır ve bu itibarla sübjektif bir niteliği olduğu da göz ardı edilmemelidir. Bütün bu ayrık ve tartışmalı hususlara rağmen dosyaya sunulan çözümlere ilişkin bu çözümlemelerin doğruluğu, bilimsel niteliği, kim tarafından ne zaman, ne şekilde, hangi araçlarla, hangi maksatla, hangi yasal çerçeve içerisinde yapıldığı hususunda gerekli ve yeterli araştırmalar ya-

pılmaksızın bu belge ve bilgilerin dosyaya delil olarak konulması yargılamanın sağlıklığını ve maddî gerçeğin ortaya çıkarılmasını taraflı olarak engellemektedir.

Son soruşturma safhasında iddianamede ileri sürülen olayların sübutunun çok iyi bir hazırlık tahkikatı ile ortaya konmadığı, delillerin toplanmadığı dikkate alınacak olursa böylesi bir soruşturmanın zorunluluğu ortaya çıkmaktadır.

Gerek ulusal ceza mevzuatı gerekse uluslararası ceza yargılamasına ilişkin kabul edilmiş olan temel ilkeler ışığında dosyaya sunulan bir belgenin delil olarak değerlendirilmesi belirli kriterlere tâbi tutulmuştur. Bu kriterler, (delilin gerçekçi olması, akıcı olması, olayı tasdik edici nitelik olması, ispat bakımından önemli olması, delilin kanuna aykırı olmaması, delillerin müşterek olması ve bilimsel olması vs.) mevcut yargılamanın sonunda verilecek olan hükmün salt toplumsal tatminin sağlanması amacıyla verilecek objektif olmayan kararların hüküm altına alınmasını engellemeyi amaçlamaktadır.

1982 Anayasası'nın getirdiği sistem ile "Hak ve özgürlükler arasında" nitelik ve içerik farkları silinmiş, bunların hepsi aynı disipline, katmerli ve bindirmeli bir sınırlamaya tâbi kılınmıştır. Bu bağlamda; hak ve özgürlükler arasında, sınırlama rejimleri bakımından özgül farklar öngören, örneğin hiçbir istisnası bulunmayanlarla (beden dokunulmazlığı, yaşama hakkı, vb.) son derece istisnaî durumlarda sınırlanabilen ya da sınırlanabilmeleri konusunda daha esnek davranılan hak ve özgürlükleri tek bir rejime bağlamayan İHAS ile 1982 Anayasası arasındaki kutuplaşma çok açıktır. Ve bu kutuplaşma müvekkillin yargılaması ile ilgili yapılan usûlî işlemlerde tartışmaya yer bırakmayacak ölçüde mevcudiyetini göstermiştir.

Ceza yargılamasının delillerle bağlı olması ve beraberinde gelen vicdanî delil sistemi, dosyaya sunulan evrakların başta taşıdıkları iddia edilen delil nitelikleri olmak üzere çok yönlü ve ayrıntılı incelemelerden sonra delil olarak kabul edilmelerini gerekmektedir. Delil; uyuşmazlığa neden olan fiilî veya hukukî olgunun, olduğuna veya olmadığına yargıcı inandırmak için, yargılama hukukunun gösterilmesine izin verdiği ispat araçlarıdır. Bu şartlar altında böylesi önemli bir davada mevcut usûllerin daha da dikkatli uygulanmasını gerektirirken, şu ana kadar yapılan yargılama ve sunulan deliller üzerindeki bilinmezlik hâlâ sürmektedir. Oysaki yargılamanın temel ilkelerinden biri olan çelişik ilkesi dosyaya sunulan bütün kayda değer evrakların muhakemenin tarafları tarafından çok yönlü olarak incelenmesini ve tartışılmasını gerektirmektedir.

Ceza yargılamasında vasıta olarak kullanılan materyallerin gerek elde

ediliş tarzı gerekse kullanılma biçimi açısından yasallık ilkesi en temel kriterdir. Ulusal ceza mevzuatı da deliller konusunda (gerek elde edilme, gerek değerlendirme açısından) çok açık koruyucu düzenlemelere yer vermiştir. (Örneğin CMUY 135 ve devamı, 238, 254/2 gibi). Bütün bu koruyucu hükümlere rağmen, değişik gerekçelerle mevcut koruyucu yasal düzenlemelerin uygulanmamasının hiçbir mazereti olamaz.

1999/21 E. Sayılı dosya 43 klasör ve yaklaşık 14.000.belgeden oluşmaktadır. Dosyaya delil olarak sunulan belgeler incelendiğinde;

Başta Genelkurmay Başkanlığı'na bağlı askerî birimler, İçişleri Bakanlığı'na bağlı Jandarma İstihbarat birimleri, Başbakanlığa bağlı Millî İstihbarat Teşkilâtı raporları, Emniyet Genel Müdürlüğü ve alt birimlerinin hazırladığı sübjektif kanaatler taşıyan belge, bilgi ve raporlar ağırlıklı olarak dosyadaki delilleri oluşturmaktadır.

Ayrıca, PKK örgütü tarafından çeşitli zamanlarda yapılan kongre ve konferans sonuçlarını içerdiği iddia edilen kararlar dökümleri, PKK'nin yönetim kadrosunun hazırladığı iddia edilen yazılı dokümanlar (kitap, broşür vs.)

Ayrıca, PKK ile organik ve inorganik ilişkili oldukları iddia edilen kurum ve kuruluşlara ilişkin yargılama dokümanları, ifadeler, basın açıklamaları,

Ceza yargılamasının asıl amacı, belirli ilkeler ışığında (Çelişiklik, silâhların eşitliği vs. gibi) maddî gerçeğin bütün kuşkuları bertaraf edecek şekilde ortaya çıkarılmasıdır.

5 günlük yargılama süresince, müvekkilin olayları kabul ediyorum demesi ile yetinilmesi, tek tek sübut delillerinin ortaya konmaması, müspet suç unsurlarının irdelenmemesi, ses kayıtlarının videoların, kasetlerin doğruluğunun yan delillerle kanıtlanmaması, tanık yüzleştirmelerine girilmemesi, savunma delillerinin toplanmaması nedeniyle eksik soruşturma ile hükme gidilmektedir.

Binlerce olayın nedeninin araştırılmaması, siyasî, sosyal, ekonomik boyutlarının incelenmemesi, sorunun kökenine inilmemesi, yargılamanın tek kişi şahsında tüm örgütten ve olaylardan soyutlanması ceza muhakemesi kurallarına aykırıdır.

Buna göre delillerin değerlendirilmesini şöyle yapabiliriz:

1- Müvekkilin 15.02.199 tarihinde yakalanmasına ilişkin resmî kayıtların bulunmaması ve yakalama ile ilgili resmî evrakların düzenlenmemiş olması, bu konudaki bilgilerin sadece ilgili ve yetkili hükûmet birimlerince

yapılan açıklamalardan ibaret kalması, yakalama işleminin (Ulusal ve ulusal üstü kriterler açısından) yasallığı hususundaki ciddî ihlâllerin varlığına karine teşkil etmektedir. Çelişiklik ve kanunî delil kriterleri gereğince dosyadaki tüm belirsiz hususların ortadan kaldırılması gerekmektedir.

2- Dosyada çeşitli Devlet birimlerince yargılamaya ilişkin PKK ile ilgili bilgi , belge, kaset ve telsiz çözümlemeleri, örgütün amaçları ve eylemleri hakkında sunulan istihbarat raporları önemli bir yer tutmaktadır. Mahkeme, söz konusu sunulan belgeler hakkında delil niteliği taşıyıp taşımadığı hususunda şu ana kadar hiçbir araştırma yapmaya gerek görmemiştir. Yargılama esnasında ve soruşturma safhasında dosyaya konan mevcut birçok belge, çelişiklik ve silâhların eşitliği ilkesi gereğince hiç tartışması yapılmaksızın dosyaya delil olarak kabul edilmiştir.

Dosyaya delil olarak sunulan kaset telsiz, vs. gibi delillerin çözümlemeleri ve değerlendirme raporlarının kim tarafından, ne şekilde, ne zaman yapıldığı soruları ve bunun gibi çoğaltılabilecek birçok soruyu beraberinde taşımaktadır. Bu çözümlemeler yargılamada hiçbir kararla tartışılmaya açılmamış ve diğer delillerde olduğu gibi tümüyle doğru kabul edilmiştir.

Ceza yargılamasının araçlarından birisi de uzmanlık gerektiren hususlarda dosyadaki materyaller üzerinden bilirkişi incelemesine başvurulması gereğidir. Özellikle bilimsel olarak tanımlanan mevcut delillerin bu tür bir inceleme sonucunda oluşan kanaatlere göre dosyaya delil olarak kabulü gerekmektedir. Oysa ki dosyaya sunulan hemen hemen bütün materyaller üzerinde bu tür bir ön incelemeye yargılama merciinin sorumluluğunda başvurulmamış olması yargılamanın niteliği ve önemi açısından, verilecek kararın objektifliğini tümüyle etkileyecektir.

3- Dosyaya delil olarak sunulan PKK mensuplarının (Bu şahısların bir kısmı hüküm giymiş, bir kısmının yargılaması devam etmekte ve bir kısmı ise beraat etmiştir.) Bu kişilerin ifadeleri ise şahsî yargılama dosyalarının bütünselliğinden koparılmış ve savcının iddialarının kanıtlanmasına olanak sağlayacak şekilde salt soyut suçlamalara ilişkin bölümlerinin kullanılması ceza sistematiğinin mantığı ile bağdaşmamaktadır. Bilindiği üzere iddia makamı sanığın lehinde ve aleyhinde olan bütün delilleri maddî gerçeğin ortaya çıkarılması amacıyla toplamak zorundadır (CMUY 153/2). Bu ifadeler, alınan ifadelerin doğruluğu, ne şekilde alındığı gibi birçok soru işareti ile beraber dosyaya delil olarak alınmıştır. Söz konusu şahısların ifadelerinin kendi dosyaları içerisinde bile yasal delil olarak kabuledilebilirliği bile tartışmalı iken(yasak sorgu yöntemleri kullanılarak alınması iddiaları nedeniyle), ayrıca özgür iradeye dayandığı hususunda olumsuz birçok tartışma ve mahkeme kararı bulunmasına rağmen, bu ifadelerin bu hususlar göz ardı edilerek dosyada salt iddia makamının iddiasını destekler nite-

likte kullanılması yukanda işaret ettiğimiz gibi ceza yargılamasının mantığını tersyüz eden bir anlayışın zuhur etmesi sonucunu doğurur.

4- Muhakeme makamı çelişiklik ilkesinin gereği olarak dosyada bulunan belgeleri tartışmaya açmak ve dosyada delil olaraktan sunulan ifadelerin, savunma makamınca da sorulacak birtakım sorularla da tartışmak ve karara bağlamak durumundadır.

Bu gereklilik ışığında dosyada önemli bir yer tutan PKK örgütünden ayrılarak itirafçılık yasasından yararlanmak üzere ilgili devlet yetkililerine başvuran kişilerin ifadeleri konuyla ilgili ulusal ve ulusalüstü yasalar gözardı edilerek dosya kapsamına dahil edilmesi tümüyle hukuk dışı bir uygulamadır. İnsan Hakları Avrupa Divanı benzer bir yargılamasında verdiği kararın oldukça açıklayıcı olacağı kanaatindeyiz:

İtirafçı statüsünde olan bir kimse haklı nedenlerden dolayı kimliğini gizlemek isterse, aşağıda bahsedeceğimiz şartlar altında verdikleri ifadeler yargılamada kullanılabilir.

Bu şartlar : Duruşma esnasında,

A) Sanığın kendisini göremeyeceği ve,

B) Sesinden kim olduğunu anlamayacağı fakat

C) Her hâlükârda sanık avukatları tarafından, itirafçının vermiş olduğu ifadelere karşı sözlü soru sorabilme şartlarının bir arada bulunması gerekmektedir.

5- Dosyada mevcut olan belge ve bilgilere dayanarak ve suçtan zarar gördüğü iddiasıyla müdahale talebinde bulunan şahısların bir kısmının talepleri kabul edilmiştir. Müdahale talebinde bulunan ve bu talepleri kabul edilen şahısların CMUY m. 365. ve devamı gereğince suçtan zarar görmüş olmaları hususu mahkemece tespit edilmesi gerekirken ve müdahale talebinin kabulünde bu (red veya kabul) gerekçelendirmenin yapılması gerekirken müdahale talebinde bulunan kişilerin beyanları ve suçlamaları ile yetinilmiş, kimlik ve adres tespitleri dahi araştırılmaya gerek görülmemiştir. Dosya içerisinde mevcut kabul edilen müdahale taleplerin ve ilişkin belgelerin birer örneğinin incelenmek üzere tarafımıza verilmesi talebi mahkemenin 01.06.1999 tarihli ara kararıyla, dosyada mevcut olması ve tarafımızdan istenildiği takdirde inceleneceği gerekçesiyle reddedilmiştir. Yargılanın yapıldığı yer ve yargılamayla alman güvenlik önlemleri ve adaya giriş çıkışların belirli sınırlayıcı kurallara tâbi tutulması dosya üzerinde gerekli ve yeterli incelemenin yapılmasını engellediği gibi CMUY m.143 . maddesine açıkça aykırılık teşkil etmektedir.

Bu şekilde kabul edilen müdahale talepleri (Doğruluğu konusunda hiçbir araştırma yapılmaksızın) sonrasında ciddî birtakım hukuka aykırılıkların doğmasına sebep olacaktır. Esas olan maddî gerçeğin ortaya çıkarılmasıdır. Yoksa suça uygun insan yaratmak ceza yargılamasının amaç ve mantığının dışındadır.

6- Müvekkilin yakalanma anından itibaren mevcudiyetini koruyan bilinmezlik hâlen devam etmektedir. Müvekkilin Türkiye'ye getirilmesi anından başlayarak yetkili ve yetkisiz devlet birimlerince sorgulandığı ve devamında yargılama esnasında dahi bu sorgulamanın tüm yasal koruyucu hükümler gözardı edilerek devam ettiği bilinmektedir. Bu şartlar altında ve böyle önemli bir davada yapılan görüşme veya ifade alma sonuçlarının bütünsel olarak dosyada bulunmaması ceza muhakemesi prensiplerinin (çelişiklik, tez-sentez-antitez- doğrudanlık ilkesi vs gibi) ihlâl edilmesi demektir.

7-İddianamede sayılan tipik eylemlerle ilgili soruşturmaların akıbeti araştırılmamış bu açıdan davamızla ve sanıkla illiyet bağı mücerret bir konumda kalmıştır. Örneğin bu eylemlerden bir kısmı ile ilgili şu ana kadar yargı önüne çıkartılan hiçbir PKK sanığı bulunmadığı ortadadır. 1996 Ocak Güçlüpınar Katliamı olayı örneğinde olduğu gibi. Bu eylemle PKK arasında idarî yetkililerin resmî açıklamaları dışında ne gibi hukukî bir illiyet bağının olduğu araştırılmamıştır.

8- 4.06.1999 günü savunma makamının tevsi-i tahkikat talepleri inandırıcı olmayan gerekçelerle reddedilmiştir.

9-Suriye sürecinde Türkiye Devleti'nin girişimine ilişkin belgelerin dosyaya intikali uluslararası hukuk belgeleri ışığında dava konusunun ve koşullarının tartışılması açısından önemlidir. Bu belgeleri sanığın, savunma makamının ve mahkemenin de incelemesi gerekir.

10- Sanığın İtalya'da bulunduğu süreçte; Dışişleri ve Adalet Bakanlığınca hazırlanan iade dosyası aynı zamanda tartışılması gereken delil niteliği taşıdığından dosyaya intikalinin sağlanması gerekirdi. Şu an bile herhangi bir batı ülkesine yapılmış bir sığınma talebi konusunda verilecek bir kararın beklenmesi, yargılama açısından da infaz rejimi açısından da önem taşır. Bu yöndeki talebin de dikkate alınması gerekirdi.

11- Hazırlık aşamasında Alman adlî makamlarının BJS 195/88311 BGS 90/90 hazırlık soruşturması dosyası incelenmeden dava açıldı, birleştirme kararı verildiği hâlâ bu dosya, dava dosyamıza intikal ettirilmemiştir. Bu konuda savunma olarak ileri sürmüş olduğumuz talebimiz haklı ve yasaldır.

12- Savunmanın 1993 yılından bu yana barış görüşmeleri sürecine katılan yetkililerin arabulucu girişimleri ve kimlerin arabuluculuk yaptığının, istihbarat ve ordu düzeyindeki görüşmelerin kimler tarafından yapıldığının sorulması talebinin reddi kararı, yargılama konusunu bulanıklaştırmaya ve karartmaya hizmet eden bir karardır. Hukukî gerçeklik nesnel gerçeklikle çakıştığında bir anlam kazanır. 125. maddenin manevî unsurunun tartışılması açısından dahi bu konunun araştırılması, bu konudaki belgelerin, canlı tanıkların son soruşturma safhasında tartışılarak değerlendirilmesi gerekirdi.

Konunun bir başka açıdan önemi de, ceza yargılamalarında hazırlık aşaması dahil olmak üzere tüm aşamalarda sadece alayhe olan delillerin değil, lehe olan delillerin de toplanması gerekliliğidir.

Savunmanın dinlenilmesini talep ettiği, "düşük yoğunluklu savaş"ın tüm mağdurları adına hiç olmazsa bazılarının dinlenilmesi talebinin reddi , son soruşturmanın da hazırlık soruşturması gibi tek yanlı yürütüldüğünü göstermektedir.

13- Yargılamanın uluslararası hukuk boyutu açısından Yunanistan'a gidiş geliş süreçlerinde, Kenya sürecinde Yunanistan ile Türkiye arasındaki diplomatik yazışmaların Yunanistan'a yapılan siyasî iltica talebinin durumu konusundaki bilgi isteminin reddini de, konunun uluslararası hukuk açısından tartışılmasından kaçınmak olarak değerlendirmekteyiz.

14- AİHM'nin 46221/99 dosyasına hükûmet tarafından sunulan İmralı Cezaevi Yönetmeliği, doktor raporları ve dokümanların keza Avrupa İşkenceyi Önleme Komitesi'nin İmralı ziyareti ve sonrası sunduğu inceleme raporunun yargılama ile, savunma koşulları ile çok yakın bağlantısı olduğu hâlde istenmesinden kaçınılması hukuken anlaşılmazdır.

15-Ulusal ceza mevzuatı ve İnsan Hakları Avrupa Divanı'nın ifade ve sorguya ilişkin kriterleri göz önüne alınırsa yapılan usûlî aykırılıklar verilecek kararın hukuksal niteliğini tartışmalı kılacaktır. Divanın bu konudaki kararlarının birkaç örneği açıklamalarımızı daha da aydınlatacağı kanaatindeyiz

"8097/77 (Karar Tarihi: 08.03.1979)

Sanığın gerek kendisi gerekse avukatları tarafından etkili bir savunma hazırlanabilmesi için en geç iddianamenin çıktığı anda kendisine isnat edilen suçla ilgili olarak dosyadaki mevcut bütün belge ve bilgilere ulaşma koşulları sağlanmalıdır. Dosyadaki belgelerin avukatına teslime kâfidir."

"E 4622/70 (CD 40, 15 , 18)

Dava ile ilgili bazı dokümanların, güvenlik veya gizlilik kaydı nedeniyle, sanık veya avukat tarafından incelenmesi yasaklanabilir. Bu yasaklama kararını objektif bir kararla ancak dava ile ilgilenen ulusal yargıç makamı verebilir.

Prensip olarak suçun işlenme biçimi ve maddî koşulları ayrıca sanığın sübjektif motivasyonuna ilişkin dosyada bulunan tüm belge ve dokümanlar etkili bir savunma hazırlanabilmesi için gereklidir .Dolayısıyla bu belgelerin ve dokümanların avukatlara verilmesi gerekmektedir."

"Kom .K. Jespers v Belçika .B 8403/78

Prensip olarak yargılamanın dayanağını teşkil eden tüm delilerin sanığın da hazır bulunduğu bir duruşmada aleni olarak sunulması gerekmektedir."

Yukarıdaki açıklamalarımız ışığında dosyada mevcut olan delillerin iki anlamda tartışılması gerekirken, böyle bir tartışmaya girmeksizin dosyaya sunulan bütün belgelerin hükme esas teşkil edecek deliller olarak değerlendirilmesi CMUK'nun açıkça devre dışı kalmasına neden olmuştur. Bu şekilde yapılan muhakemedeki usûle ve kanuna aykırılıkların salt toplumsal tatminin sağlanma gerekçesine zımnide olsa sığınılarak yapılması hukuk devleti ilkesinin açıkça ihlâli anlamına gelir.

Şimdi de iddia makamının iddianamesi ve esas hakkındaki mütalâası hakkında kısa bir değerlendirme yapacağız.

Savcılığın esas hakkında ki mütalâası, iddianamenin tekrarından öteye geçmemiş, Türkiye'nin en önemli sorunun barışçıl çözümü gözardı edilmiş, tarihî bir fırsat değerlendirilememiştir. *İddianame*'deki ayrımcı anlayış, *Esas Hakkında Mütalâa*'ya da yansımıştır.

İddianame, müvekkilimizi 30 000 kişinin ölümünden sorumlu tutmaktadır. Resmî açıklamalar da ölen güvenlik güçleri ve resmî kişilerin 5000 civarında olduğu belirtilmektedir. Dava süresince müdahilliğine karar verilen aileler ve vekilleri bu grup ile sınırlandırılmış, geri kalan 25 000 kişinin çoğunluğunun Kürt yurttaşlarımız olduğu gerçeği dile getirilmemiş ve davaya katılımları engellenmiştir. Örneğin:

-Güçlükonak katliamı *İddianame*'de yer almamıştır. 1993 yılında Lice'de yaşanan ve bir ilçenin yakılıp yıkılması yirmiye yakın yurttaşımızın yaşamını yitirmesi, General Bahtiyar'ın öldürülmesi, Eşref Bitlis olayı, Kürt aydın ve işadamlarına yönelik saldırılar (Musa Anter, Vedat Aydın, basın mensupları, HEP, DEP, HADEP üye ve yöneticilerinin öldürülmesi gibi) legal partilere ve gazetelere yönelik bombalı saldırılar, üç bini aşkın köyün yakılması ve göçü, dört bini aşkın faili meçhul cinayet her nedense

İddianame'de yer almamış ve esas hakkında mütalâaya da yansımamıştır. Bütün bu olayların Başbakanlık Susurluk raporunda yazıldığı gibi, yargısız infaz emirlerinin hiçbiri de yer almamıştır.

İddianame ve esas hakkında mütalâada yer alamayan bu olayların da tamamından müvekkilimizin sorumlu tutulması hangi hukuksal illiyet esas alınarak yapılmış, üzerinde durulması gereken önemli bir konudur. Aksi hâlde bir kişinin bütün bu olaylardan sorumlu tutulması ile kollektif ceza sorumluluğu suçlamasına girilmiş olur ki bu tür bir suçlamanın çağdaş hukuk devletlerinde suçların ve cezaların şahsîliği prensibine aykırı olarak ele alınması sonucunu doğurur ki ceza muhakemesi hukuku açısından bunun kabulü mümkün değildir.

-*İddianame* PKK'nin kuruluş, gelişim ve dönüşüm sürecini kavramaktan uzak olup, muhtelif iddianamelerde yer alan bölümlerin eklentisi olarak yazılmıştır. İddianame'de yanıtını bulamayan bazı önemli noktalar vardır:

-Müvekkilimizin Kenya'da yakalanma sürecinin tutanağı bulunmamaktadır.

-İtalya süreci iade dosyası ve yapılan işlemler yer almamaktadır.

-Almanya'nın iade dosyası hâlâ celb edilip dosyaya konulmamıştır.

-Rusya süreci ile ilgili dosyada hiçbir doküman bulunmamaktadır.

-Yunanistan süreci sadece müvekkilin beyanlarına dayandırılmış, diplomatik girişimler yoktur.

-Suriye süreci her nedense önemsenmemiş ve geçilmiştir.

-PKK'nin Avrupa ve dünyadaki örgütlenme gücü ve örgütlenme biçimi ortaya konamamıştır.

-PKK'nin silâhlı gücü ve dağılım konusunda müvekkilin beyanı dışında resmî belgelerde hiçbir sağlıklı bilgi konulamamıştır.

-PKK'nin uluslararası ilişkileri, sağlıklı bir değerlendirmeye tâbi tutulamamıştır.

-PKK'nin mevcut gücü ve hareket alanı konusunda bir bilgi yoktur

Daha birçok yanıtını arayan soru cevapsız bir şekilde İddianame'de yer almamaktadır

Bütün bu konularda, sağlıklı bir değerlendirme ortaya koyamayan iddianamenin en büyük eksikliği de PKK'nin hangi siyasî, sosyal, kültürel ve tarihsel nedenlerin sonucu olarak ortaya çıktığı sorusuna hiçbir cevap vermemesidir. Böylesi bütünlüklü bir değerlendirme yapamayan iddia maka-

mının sübjektif nedenlerle, müvekkilin duruşmadaki beyanlarına atıfta bulunarak "müvekkil beyanlarını samimî bulmayışını" anlamak mümkün değildir.

Yargılanan kişi sıradan bir örgüt üyesi değildir. Hâlâ PKK Genel Başkanı olan örgütü üzerinde birinci derecede etkili bir kişidir. Sorgu ve savunmalarında ortaya koyduğu tezlerin "Demokratik Cumhuriyet ve Barışçıl Çözüm" tezinin, olabilirliği, imkân dahilinde olması binde bir ihtimal dahi olsa ele alınması ve değerlendirilmesi, Türkiye'nin daha fazla acılar yaşamadan en önemli sorunun çözümüne gidilmesi yolunda bir adım ise bunun değerlendirilmesi hukuk siyasetinin konusudur. Hukukçuların ve iddia makamının da bu bağlamda konuya yaklaşması gerekir.

Toplumun dönüşüm ve değişimin de iki temel güç vardır: Hukuk ve Siyaset. 15 yıldır süren ve Genelkurmay Başkanlığı'nca "düşük yoğunluklu savaş" olarak değerlendirilen çatışmaların boyutu itibariyle basit bir şekilde terörizm olgusu ile izah edilemeyecek derecede çok boyutlu olduğu gerçeği dikkate alınmak zorundadır. Yargılamayı sadece bir kişinin sanık-ceza ilişkisi içinde görmek ve basite indirgemek, sorunları ve çözümleri görmemek, ağır sonuçları olacak toplumsal olayları irdelememek, cezadan amacın sınırlarını aşacağı gibi, caydırıcılık ve uslandırma gibi, temel etkileri dışına çıkarak bazen bir çatışma nedeni olabileceği hukuksal illiyeti üzerinde özenle durulması gerekmektedir. Hukuk siyasetinin bir sanat ve duyarlılık olduğu gözardı edilmemelidir.

Olağan dışı mahkemelerin uyguladıkları ölçülerle suçlamayı sınırlamak olanağı yoktur. Bu nedenle "hüküm" topluma daima, siyasal bir tercih gibi gözükür. Bütün koşullar ve tedbirler hükümden evvel hükümlülüğe yöneliktir. Yargılama topluma gerçeği aramak gibi değil, peşin hükmün "tescili", bir sahneye koyuş bir kurgu gibi gözükür.

Gerçek adaletin bulunduğu yerde halkın en kötü hükûmete dahi tahammül ettiği görülmüştür. Devletin kuruluşunda Hükûmetin işleyişinde, az ya da çok kusur bulunabilir. Fakat adalet sosyal yapıyı ayakta tutar. Bir memlekette adalet kudretini ve haysiyetini kaybederse "sosyal bağ" kopar. "Mülkün temeli adalettir" değil, insanları insanlar cezalandırıyor değil, insanları adalet cezalandırır kanısını verebilmek, bütün mesele budur. (CARRARA) Olağan dışı yargılama bunun tam karşıtıdır.

Olağan dışı yargılamada geleneksel kurallar ustaca bir kenara itilir. Örtülü biçimde kaldırılan kuralların çoğu "savunma hakkına" ilişkindir. Bundan yasal destekli "Adlî keyfîlik" başlar. Bunun bir süre sonra toplumsal sonucu şudur; yargıyı kuranlar itham edilmeye başlar.

S. AUBAN'ın şu sözleri ilginçtir: *"..Eğer Ortaçağ, derebeylerini yar-*

gılayabilse idi, Ortaçağ olmazdı. Eğer bizim çağımız da kendi derebeylerini yargılayabilse bizim çağımız olmaktan çıkardı.. " Bu nedenle hukukun bütün tarifleri eksiktir. Doğrusu şudur: "..Hukuk insanlıktır. Gerçek hukukçunun çabası bundadır. Onu başarıya götürecek tek araç "Akıl Çağına" yakışır olandır.

İddia makamı esas hakkında mütalâada, müvekkilimizin "demokratik Cumhuriyet ve Barış tezi" konusunda samimî olmadığını belirtiyor. Barış değil idam istiyor. Bunu sorgulamak lâzım. Ya müvekkilimiz barış çağrısında, örgütün silâh bırakma sürecine kadar gidecek yolda samimî ise Türkiye ne kazanır?

Türkiye'nin kazanacakları elbette daha çok fazladır. Daha fazla insanın ölümünün önüne geçmek her hukukçunun değil her insanın görevi olmalıdır. Aksi, kin, intikam ve öfke temelinde, sonrasını düşünmeden, yaşanacak acıları düşünmeden intikam almadır. Devlet intikamcı davranamaz. Kamu adına idam talep edilirken, son 15 yılda yaşanan olaylarda yaşamını yitiren 30 000 insandan resmî açıklamalara dayalı olarak belirtilen 20 000 kişinin PKK'li olduğu gerçeği karşısında, bunlardan büyük kısmının uğradığı faili meçhul cinayetlerde sorumluluğu olanlar ne zaman adalet önüne çıkarılacak sorusuna da yanıt verilmesi gerekir. Devletin Başbakanın hazırladığı *Susurluk Raporu* bu acı itiraflarla doludur. Güçlükonak katliamının sanıkları ne olacak? Lice'yi yerle bir edenler yirmi yurttaşın ölümüne neden olanlar, Musa Anter, Vedat Aydın ve daha binlerce kişiyi katledenler ne olacak? Tek taraflı idam kamu vicdanını tatmin edecek mi? Sorunu çözecek mi? Barışı sağlayacak mı? Üzerinde çok hassas bir şekilde durulması gereken konular değil mi? Savcılarımız hazırladıkları *İddianame* de tek taraflı davranarak, acaba ayrımcı davranmadılar mı? Çığlığı duyulmayan binlerce Kürt yurttaşımızın annesine ne diyecekler?

Ceza adaleti elbette yerini bulmalı, ama bunun adı İdam olamaz. 21 yüzyıla taşınacak Türkiye'nin görüntüsü bu olamaz. 15 yıldır durdurulan idam cezalarının infazının yolunu açarak toplumsal yaralar sarılamaz.

İdam çağ dışı bir cezadır. Avrupa Konseyi üyesi bir ülkede sadece Türkiye de vardır. AİHS'nin Ek: 6 nolu protokolünün tüm Avrupa Konseyi üyesi ülkelerce imzalanması çabaları hız almışken, Türkiye Avrupa Birliği aday üyelik sürecinde iken, duygusal reaksiyon göstererek, bir tarafı memnun bir tarafı da yaralama sonucu doğuracak idam cezasının infazı kabul edilemez. Bu nedenle Avrupa'da ölüm cezaları üzerinde biraz durmakta yarar vardır.

-Kuzey komşularımız Ukrayna ve Rusya idam cezalarını durduracaklarına dair sözlerini tutmadıkları için 1997 yılında Avrupa Konseyi tarafın-

dan kınanmıştı. Avrupa Parlamentosu aldığı bir kararla Rusya ve Ukrayna da idamları durdurmamasından duyulan hoşnutsuzluk belirtilerek, iki ülke taahhütlerine uymaya çağrılmıştı. Bu kararların altında Avrupa Konseyi üyeliğinden ihraç edilmesi tehdidi de yatıyordu. Bunun üzerine Rusya 17 Nisan 1997, Ukrayna 5 Mayıs 1997 tarihinde AİHS'nin Ek.6 nolu protokolunu imzaladılar.

Türkiye İtalya'dan Öcalan'ın iadesini isterken, iade dosyasının temeli Türkiye'de 15 yıldır uygulanmayan idam cezalarına dayanıyordu. Bu aynı zamanda uluslararası alanda verilmiş bir taahhüt olup, Türkiye bu taahhüdünün üzerinden geçen sürede, "artık ben vazgeçtim" deme durumunda değildir. Aksi bir durum Rusya ve Ukrayna olayında yaşananların Türkiye açısından da yaşanması, hatta Avrupa Konseyi üyeliğinden ihracı anlamına da gelmektedir.

2. Avrupa Konseyi ve Ölüm Cezası

AİHS'nin kabul edildiği 1950 yılında ölüm cezası yasaklanmamıştı. Yaşama hakkını güvence altına alan 2. maddenin yer aldığı hüküm, 6 nolu protokolün 28 Nisan 1983 yılında imzaya açılması ile ölüm cezaları kaldırıldı. Giderek tüm üye ülkeler bu protokolü onayladı. Türkiye hâlâ onaylamış değildir.

6. protokolün 1. maddesi aynen şöyledir: *"..ölüm cezası kaldırılmıştır. Hiç kimse bu cezaya çarptırılamaz."* Birleşmiş Milletler 1989 yılında düzenlenen ve 1966 tarihli Sivil ve Siyasal Haklar Sözleşmesi'nin Ek ikinci protokolü idam cezasının kaldırılmasını daha kesin ve net bir biçimde öngördü.

3. Bosna-Hersek İnsan Hakları Mahkemesi

Mahkemeye başvuran Damjanoviç isimli kişi, 1993 yılında askerî mahkemece yargılanıp, ölüme mahkûm edilmiş, karar kesinleşmiş fakat hüküm infaz edilmemiş iken 14 Aralık 1995'te Dayton anlaşmalarının yürürlüğe girmesi ile savaş hâlinin son bulduğu resmen kabul edilmiş, İnsan Hakları Mahkemesi idam cezasının infazının hukuka aykırı olacağına oybirliği ile karar vermiştir.

4. Türkiye'nin Durumu

TCK'nın Meclis'e sunulan yeni tasarısında, ölüm cezası yerine "yoğunlaştırılmış müebbet ağır hapis cezası" öngörülmektedir. Çakıcı'nın Fransa'dan, Öcalan'ın İtalya'dan iade istemi dosyalarında Türkiye'nin işlediği tez son 15 yıldır, ölüm cezalarının infaz edilmemesi noktasına dayandırılmış ve taahhütte bulunulmuştur. Bir hukuk devletinin uluslararası alanda verdiği taahhüt geçerlidir. Hukuk devleti olma ciddiyeti de bunu gerektirir. Her ne kadar ileri sürülen taahhütlerin hükûmetlerin tasarrufu olduğu, ölüm cezalarının infazının Meclisin yetkisi dahilinde olduğu ileri sürülse de, taahhüdün gerekçeleri önemli olup, aynı zamanda Avrupa ülkeleri nezdindeki bir taahhüt olarak ortaya çıkmaktadır. Öcalan için henüz bir idam kararı verilmeden, siyasîlerin infaz için evet açıklamaları yaptıkları bugünlerde, enteresandır ki bu taahhütte bulunan bazı siyasîler de beyanda bulunmaktadır. İtalya'ya karşı Öcalan'ın iadesi istemini içeren dosyanın iddia makamı tarafından bilinçli bir şekilde dava dosyasının içine konulmadığı anlaşılmaktadır. İddia makamı *İddianame* ve *Esas Hakkında Mütalâa*'smda, Türkiye'nin ulusal üstü hukuk yükümlülüklerini göz ardı ederek, ülke çıkarlarını dikkate almadan idam cezası isteminde bulunmuştur.

5. Esasa Giriş

Ceza Muhakemesi, iddia, savunma ve yargılama faaliyetlerinden oluşan ortak bir çalışmadır. Bu çalışmanın sonucunda bir "hüküm" verilir. Ne yazık ki bugüne kadar savunmanın hiçbir talebi, "savunma delilleri" dahi kabul edilmedi. Öcalan davası, suç ve ceza muhakemesi kurallarının da en çok ihlâl edildiği dava olarak anılacaktır.

İnsanlık çektiği acıların sonucunda, savunma hakkı uluslararası belgelerde yer aldı. İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi M.11/1, medenî ve siyasî Haklara ilişkin Milletlerarası Anlaşma M.14/3-b, AİHS'nin m.6/3-b, 1982 Anayasamız ve yasalarımızda güvence altına alındı.

Görevde bağımsızlık hassasiyetimizle, usûle ve esasa ilişkin diyeceklerimizi bildireceğiz. Davamızın uluslararası özellik arz etmesi nedeniyle ayrıca "ulusal üstü hukuk" kapsamında değerlendirirken, siyasî, sosyal, ekonomik, duygusal yönlerine de değinmek zorunda kalacağız.

a) Usûle İlişkin Hukuka Aykırılıklar

Ceza Muhakemesinde usûl, kanunî olup, takdirî değildir. Kanunun emrettiği usûl hükümlerinin uygulanması adil bir yargılanmanın da temelidir. Usûl hataları, davanın esas yönünden yanlış oluşmasını sağladığı gibi, alınacak kararı da kamu vicdanında tartışılır duruma sokar.

1- Başbakanlık Kriz Merkezi'nin yargıya müdahalesi Anayasa'nın 138. maddesine aykırı olduğu gibi, "hızlı ve özel yargılama"nın kriz yönetmeliğince sürdürülmesi yasa dışıdır

Öcalan'ın 16 Şubat 1999 tarihinde İmralı adasında cezaevine konulması, Mudanya'da Kriz İrtibat Bürosu'nun (Aynı zamanda Eşgüdüm, İrtibat Bürosu da deniliyor) oluşturulması, bu büronun ilçe merkezinde Emniyet Müdürlüğünün sınırları içinde olmasına rağmen, Jandarma tarafından yönetilmesi, Adaya gidiş ve görüş (aile ve avukat) usûllerini belirlemesi, askerî emir komutaya tâbi olması tamamen ceza usûl hükümlerine aykırıdır.

Bakanlar Kurulu'nun 96/9716 sayı ve 30.09.1996 tarihli kararıyla 09.01.1997 tarihinde Resmî Gazete'de yayımlanan "Başbakanlık Kriz Yönetim Merkezi"nin hukukî ve yasal bir dayanağı bulunmamaktadır. Kaldı ki bir kişi nedeniyle Kriz hâlinin ilânı da yönetmeliğe aykırı olduğu gibi, İmralı adasının askerî yasak bölge ilân edilmesi, kriz hâli uygulamasına tâbi tutulması yasalara aykırı olduğu gibi, bağımsız yargıya açık bir müdahaledir. Yönetmeliğin 4/b maddesine uygun bir kriz hâli, İmralı, Mudanya ve çevresinde bulunmamaktadır.

Kriz Merkezi'nin avukat-müvekkil görüşmesine karışması, cezaevi yönetimini belirlemesi, güvenlik, tamamen ceza usûl hükümleri ile Ceza ve Tevkif Evleri Tüzük ve Yönetmeliklerine aykırıdır. Strasbourg makamlarına hükûmetin görüşü ekinde sunduğu tek taraflı "İmralı Cezaevi Yönetmeliği" ise hem ulusal yasalarımıza hem de AİHS'nin hükümlerine aykırıdır.

Kriz Merkezi uygulamalarından bazıları şunlardır:

1-Avukatın müvekkili ile görüşmesine Kriz Merkezi karar vermektedir. İmralı Cezaevi Adalet Bakanlığına ve dolayısıyla Mudanya Cumhuriyet Başsavcılığına bağlı olmasına rağmen, avukatın görüşme talebi, görüşme günlerinin saptanması, görüşme saatinin belirlenmesi, görüşme usûlünün belirlenmesi, görüşme esnasında avukatların meslek vakarının rencide edilerek beş kez üstlerinin aranması, aramada elektronik cihazlar dışında ayakkabı, çorap ve kemerlerinin çıkarılması, görüşmede önceleri kar mas-

keli, sonraları kar maskesiz görevlilerin başımızda bulunması, görüşe gidilirken kalem ve evraklarımıza el konulması, dosya fotokopisinin cezaevine sokulmasının yasaklanması, görüş sonrası aldığımız notların kontrolü, sudan gerekçelerle avukatların görüşüne izin verilmemesi CMUK 144. maddenin açıkça ihlâlidir.

Avukatların parmak izlerinin alınması, göz retinasına kadar bulguların tespiti, her türlü şahsî bilgilerin alınması, kendilerine tebellüğ ettirilen ve askerî yetkililerin imzasını taşıyan belgelerde *"..Öcalan ve İmralı adası ile ilgili dışarıya veya hiçbir makama bilgi verilemeyeceği, verildiği takdirde devlet sırrının ifşası nedeniyle Gölcük Askerî Mahkemesinde yargılanacağı"* belirtilmekteydi. Bu tür belgelerin hukuka aykırılığı yanı sıra, avukatlık meslek onurunu zedelediği dikkate alınarak, tarafımızdan muhalefet şerhiyle yapılan tebellüğde: *"..hukuka ve usûl hükümlerine aykırı belgeyi, meslek vakarını rencide edici bulduğumuzdan, gereği yapılmak üzere İstanbul Barosu ve TBB ne sunulmak ve gereği yapılmak üzere tebellüğ ettiğimiz.."* yazılmıştır.

İstanbul Barosu ve TBB yazımız üzerine, İçişleri ve Adalet Bakanlıklarını uyarmasına rağmen uygulama sürdürülmüştür. Kriz merkezinin belirleyiciliğini kanıtlayan diğer bir husus da, Adalet Bakanının Kocaeli'ne giderek Hurşit Tolon Paşa ile İmralı duruşması ve güvenlik konusunda bilgilenmesidir. Bir hukuk devletinde yargıya böylesi dışarıdan yapılan müdahaleleri kabul etmek mümkün değildir.

2- Ankara DGM Başsavcılığı yetkili ve görevli olmadığı bir soruşturmayı resen başlatırken, ceza muhakemesi usûl yasalarına açıkça aykırı davranmıştır.

İmralı Mudanya'ya, Mudanya Bursa'ya bağlı. Burası İstanbul DGM Başsavcılığının yetki ve görevi dahilinde olan bir yer. Soruşturmayı İstanbul DGM Başsavcılığı'nın başlatması gerekirken uygulanan usûl hukuk dışılığının yanında düşündürücüdür.

16 Şubat 1999 tarihinde ilk soruşturma, Mudanya Jandarma Komutanlığınca başlattığı müvekkilin ilk ifade tutanaklarından anlaşılmaktadır. Hangi Savcılık Mudanya jandarmasına görev vermiştir? Bu hususu açıklığa kavuşturacak bir yazı dosyada bulunmamaktadır. Ankara DGM Başsavcılığının sonraki bir yazısı üzerine bir soruşturma ekibi görevlendirilmiş, bu ekibin ise aldığı ifade tutanakları dosyada bulunmamakta, sadece Savcılık ifadesi ve ek ifade bulunmaktadır. Olayların yoğun olarak geliştiği yerin Diyarbakır DGM olması nedeniyle, yetkili savcılığın da Diyarbakır DGM Başsavcılığı olduğu açıktır.

Müvekkilimiz hakkında dört adet gıyabî tutuklama kararı bulunduğu

hâlde, hâkim önüne çıkarılmamış, 23 Şubat 1999 tarihine kadar yasalara aykırı olarak sorgulanmıştır. Ankara DGM Başsavcılığı bu konuda da yasalara aykırı davranmıştır. Gıyabî tutuklu bir kişinin derhâl hâkim önüne çıkarılması ve cezaevine konması yerine soruşturmaya alınması ve avukat görüşünün engellenmesi söz konusudur. Bu uygulamanın da kaynağı Kriz Merkezi olup, savcılar bu merkezden aldıkları şifahî ve yazılı emirlere göre hareket etmek suretiyle usûl hükümlerini ihlâl etmişlerdir

3-Ankara DGM yetkili olmadığı hâlde davaya bakmıştır.

30 Nisan ve 31 Mayıs günlü duruşmalarda sunduğumuz dilekçelerle yetki itirazında bulunmuştuk. CMUK 8. madde: *"...davaya bakma yetkisi suçun işlendiği yer mahkemesine aittir.."* hükmü karşısında; Sakık'ları yargılayan Diyarbakır DGM'nin yetkili olduğu tartışılmayacak kadar açıktır. PKK'nin kurulduğu ve eylem yoğunluğunun olduğu Diyarbakır DGM yerine Ankara DGM'nin kendisini yetkili sayarak davaya bakması yasa dışıdır.

4- Dava nakli kararı bulunmadan, İmralı'da duruşmaya başlanması yasadışıdır.

CMUK 14. madde: Dava nakli başlığı adı altında: *"..yetkili hâkim ve mahkeme hukukî ve fiilî sebepler dolayısıyla kaza görevini yapamıyorsa. Aynı derecede başka bir mahkemeye davanın nakline karar verebilir.."* denilmekte ve dava naklini isteme yetkisinin amme emniyeti için Adalet Bakanlığına ait olduğu açıkça belirtilmektedir.

Adalet Bakanlığının yazılı bir istemi olmadan, Ankara DGM'nin dava nakli konusunda bir kararı olmadan 31 Mayıs günü İmralı'da duruşmaya başlanması usûl ve yasa hükümlerine açıkça aykırıdır.

5- İmralı'da duruşma salonu yapımına yürütme karar vermiş, yargıya müdahale etmiştir.

Müvekkilimiz, İmralı cezaevine konulduktan sonra, henüz soruşturma devam ederken, yetkili mahkeme dahi belirlenmezken, İmralı adasında Kriz Merkezinin emri üzerine duruşma salonu inşaatı başlamıştır. Yürütmenin, yargıya müdahalesinin en açık kanıtı da budur. Türkiye'de bağımsız yargı, yürütmenin emir ve direktiflerine göre hareket edemez. Buna uyarsa, yargının bağımsızlığından sözedilemez. Savcılık ve Mahkeme yazışmalarında duruşma salonu inşaatı için yazılmış tek bir yazının bulunmadığı dikkate alınacak olursa, özel ve hızlı yargılamanın mahkeme dışında planladığı açıkça görülmektedir.

6- CMUK 2, 3-4 maddeler uyarınca müvekkil hakkındaki tüm soruşturmaların usûle aykırı olarak birleştirilmemesi, usûl ve teamüle aykırıdır.

12 Eylül sürecinden bu yana örgüt davalarının davanın bir numaralı sanığının bulunduğu dosya üzerinden birleştirildiği ve yargılamanın yapıldığı uygulaması, Öcalan davasında usûle ve yasalara aykırı olarak uygulanmamış, bu nedenle de sağlıklı bir yargılama yapılmamış, hukuksal illiyet dikkate alınmamış, birçok olayın aydınlığa kavuşması engellenmiş, âdeta "götürü usûlde" bir yargılama ile "Hızlı ve Özel Yargılama" süreci başlatılmıştır.

Adaletin tecellisi için, hâkimler kuyumcu hassasiyeti ile davranmak zorundadır. Kollektif suçlama ve kabulün ceza hukukunda ve usûlünde yeri yoktur. MHP ve Yan Kuruluşları davası, DİSK ve bağlı sendikalar davaları, TKP, Dev-Sol, ve birçok PKK davasında dahi, fiil ve şahıs irtibatı dikkate alınarak yapılan toplu yargılama teamülü bu davada hiçbir haklı gerekçe olmadan kaldırılmış, olayların nedenlerini, sorunun temeli, yapılan eylemlerin sübutu ile açıklığa kavuşturulması, Türkiye de ciddî bir sorunun çözümüne katkı sunacakken, acelenin ve süratin hiçbir haklı hukukî gerekçesi gösterilmemiştir.

Bir davanın makul bir sürede bitirilmesi adil yargılanmanın ve AİHS'nin 6'ıncı maddesinin gereğidir. Ancak; bir yargılama nasıl ki uzun sürede bitirilmediği zaman makul süre aşımı söz konusu olursa, *İddianame*'deki eylem yoğunluğu ve 43 klasör tutan dava dosyası hacmi dikkate alındığında da 5 günlük bir yargılamanın kısalığının makul bir süre olarak kabulünün mümkün olmadığı açıktır.

7- Savunma avukatları ve müdahiller ile avukatlarının Ankara DGM Başsavcılığınca, fizikî koşullar öne sürülerek sınırlandırılması ve tespiti yasalara aykırıdır.

30 Nisan 1999 tarihli duruşma ara kararında; mahkemenin duruşmaya katılacakların sayısının ve isimlerinin tesbiti görevinin, Ankara DGM Başsavcılığına vermesi yasalara aykırıdır. Birçok eylemin yer aldığı davada birçok müdahil avukat duruşmaya alınmadığı gibi, suç mağduru olanlar hakkında ayrıma gidilmiş birkısmı duruşmaya kabul edilirken birkısmı da alınmamıştır. Bu tür bir tesbitin hangi hukuksal ölçüler gözetilerek yapıldığı belirsizdir.

Duruşmaya katılacak savunma avukatlarını tez-antitez kuralı gereği birbirine karşı görev yapan iki makamdan birinin tespiti, yargılama usûlüne, hukuka ve mantığa da aykırıdır.

8-Duruşma aleniyeti ihlâl edilmiştir.

Duruşmaya sadece *TRT* ve *Anadolu Ajansı*'nın çekim yapmasına izin verilmiş, diğer basın mensupları arasında ayrım yapılarak bir kısmının giri-

şine izin verilmiştir. Sonuçta duruşma salonunda cereyan edenler tek taraflı olarak ve devletin istediği şekilde dışarı yansıtılmış, kamuoyunun doğru bir şekilde bilgilenmesi engellenmiştir. Duruşma aleniyeti, fizikî engeller öne sürülerek ihlâl edilmiştir. Bunu kabul etmek mümkün değildir. Daha geniş bir duruşma salonu yapılması imkânı varken, özellikle sınırlı sayıda kişinin girebileceği şekilde yapılmış, duruşma seyrinin görülmesi, izlenmesi ve gösterilmesi engellenmek suretiyle aleniyet kuralı ihlâl edilmiştir.

9- Savcılık hazırlık tahkikatı esnasında ifade tutanaklarını basına sızdırarak, duruşmada okunmayan belgeleri kamuoyuna açarak, hukuka aykırı davranmakla kalmamış aynı zamanda suç işlemiştir.

Hazırlık tahkikatı esnasında gizli tutulan ve soruşturmanın selâmeti açısından, dava açılana kadar kamuoyuna açıklanmayan, açıklanmasının 5680 sayılı yasanın 30. maddesi uyarınca suç teşkil ettiği bir konuda, başta Başsavcı olmak üzere basına yapılan açıklamalarla duyurulması, aleyhe kamuoyu oluşturulmasının hedeflendiğini ve davanın haksız bir şekilde hazırlandığının da göstergesidir. Nitekim bu durum öyle aşırı bir hâl aldı ki, Başsavcı Cevdet Volkan, Cumhuriyet gazetesine yaptığı bir açıklamada bu durumu bazı meslektaşları açısından "ahlâksızlık olarak" yorumlamak noktasına kadar gelinmiştir.

10- Son soruşturma aşamasında, 5 günlük hızlı yargılama da, ceza muhakemesi kurallarına uyulmamış, eksik soruşturma ile hükme gidilmektedir.

Ceza muhakemesine göre iddianameye konu eylemlerin sübuta erip ermediğinin tartışılması, sanık ikrarı, tanık beyanları, maddî delillerin araştırılması, telefon kayıtları, kasetler, yetkili makamlar tarafından verilen raporlar başta olmak üzere, tek tek araştırılması gereken konulardır.

Müdahilliğine karar verilen, kişi ve vekillerinin hangi eylem nedeniyle kabul edildiklerinin tek tek saptanarak, eylem nedeniyle usûlî zorunlu işlemlerinin gerçekleştirilmesi ve müdahalelerinin bu eylemlerle sınırlı tutularak ceza muhakemesinin yürütülmesi bir zorunluluktur. Bu nedenle önceki duruşmalarda müdahilliğine karar verilen kişi ve vekillerinin de duruşmaya katılımının sağlanarak diyeceklerinin sorulması zarureti bulunmaktadır.

- İtalya sürecindeki iade dosyasının istenmemesi, Almanya'nın iade talebini içeren dosyanın istenmemesi, birçok olayın aydınlığa kavuşturulamadan hükme gidilmesi sonucunu doğurmaktadır.

- 1993 tarihinde başlayan barış süreci ile ilgili sanık beyanları ışığında savunma delillerinin toplanmamış olması nedeniyle, bu sürece kimlerin

katıldığı nasıl katıldığı, sanığın samimî olup olmadığı konularının müphem kalması sonucunu doğurur.

- Son soruşturma safhasında *İddianame*'de ileri sürülen olayların sübutunun çok iyi bir hazırlık tahkikatı ile ortaya konmadığı, delillerin toplanmadığı dikkate alınacak olursa böylesi bir soruşturmanın zorunluluğu ortaya çıkmaktadır.

11- Savcılığın esas hakkındaki mütalâası, iddianamenin tekrarından öte geçmemiş, Türkiye'nin en önemli sorunun barışçıl çözümü gözardı edilmiş, tarihî bir fırsat değerlendirilememiştir. *İddianame*'deki ayrımcı anlayış, esas hakkında mütalâaya da yansımıştır.

b) Esasa İlişkin Değerlendirme

Bir ülkede hangi halkların yaşadığı ya da herhangi bir halkın var olup olmadığı sosyolojik bir olgu olup, Etnografya biliminin konusunu oluşturmaktadır. Türkiye de Kürtler var mıdır? sorusuna Başbakanlığı döneminde şimdiki Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel *"Kürt realitesini tanıyoruz."* diyerek en resmî ağızdan açıklamasını yapmıştır. Atatürk'ün söylevlerinden, bugüne kadar birçok siyasî partinin raporlarında ve programlarında dile getirilen bu tanımlamaya daha fazla girmenin bir anlamı da yoktur.

Buna karşılık, devlet içerisindeki bir halkın sosyal, siyasal ve ekonomik haklarının bulunup, bulunmadığı ve ne ölçüde bu haklara sahip olacağı ise tamamen siyasî bir sorundur.

Özellikle, sosyolojik ve bilimsel gerçekliklerin yasalarla belirlenmesi ya da ortadan kaldırılması olanaklı değildir. Yasa ile ne bir halk yaratılabilir ve ne de mevcut bir halk yok edilebilir. Fakat tarih içerisinde hâkim sınıf ve uluslar, varmak istedikleri siyasal hedefler için, bilimsel ve sosyolojik gerçeklikleri yasalarla belirlemekten kaçınmamışlardır.

Türkiye'de ise sosyolojik ve bilimsel gerçekliğe aykırı resmî görüş ne yazık ki bugün dahi sürmektedir. Birinci Dünya Savaşı sonrası, Anadolu'da özellikle Türkler ve Kürtlerin ortak direnişi ve ulusal kurtuluş savaşı sonrası Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin kurulması, 1924 Anayasası ile "ulus devlet" sürecine girilmesi, yalnızca Türklerin varlığına dayalı anayasal ve yasal düzenlemelere girilmesi, *"Türkiye'de yaşayan herkes Türk'tür, Türkiye'de Kürt yoktur."* anlayışı günümüze kadar sürecek bir dizi acı olayın da nedeni olmuştur.

Doğal olarak olmayan bir halkın dili, kültürü ve hakları da yoktur. Anayasal ve yasal düzenlemelere paralel olarak ısmarlama bilimsel görüşler

yaratılması, teoriler üretilmesi ve tarih yazılması hiç de zor olmamıştır.

Resmî ideoloji dediğimiz bu görüş ve düşüncelerin topluma kabul ettirilmesinde ise aynı kolaylığın yaşandığı söylenemez. Bunun sağlanması için, baskı, yasak ve şiddet temel yöntem olmuştur. Resmî ideolojinin tersi görüş ve düşünceler açıklamak, taleplerde bulunmak *"devletin ülkesi ve milleti ile bölünmez bütünlüğünü"* yok etmeye yönelik "bölücülük" sayılmış ve her dönemde en ağır bir şekilde cezalandırılmıştır. Zaman zaman özel yasalar çıkarılmış, özel mahkemeler kurulmuş ve özel yönetim biçimleri getirilmiştir.

Takrir-i Sükûn Kanunu, Tunceli Kanunu, Mecburî İskân Kanunu, İstiklâl Mahkemeleri, sıkıyönetim ve olağanüstü hâl idareleri, Kürtçe konuşmanın yasaklanması, bunların örnekleridir.

Günümüzde ise Olağanüstü Hâl Uygulaması ile "Özel Yönetim", Devlet Güvenlik Mahkemeleri ile "Özel mahkeme" terörle Mücadele Yasası ile "Özel yasa" geleneği hâlen sürdürülmektedir.

Aradan geçen 75 yıllık süre, anlayış ve uygulamanın değişmesine yetmemiştir. Türkiye'nin sorunlarını çözmenin çok kolay ve alışılmış yöntemi baskı yasaları çıkarmaktır. Bu da yetmezse şiddete başvurmaktır.

İşte görülmekte olan bu davanın temeline, sosyal, siyasal, ekonomik ve tarihsel koşullar tümlüğü içinde bakamazsak, sağlıklı bir sonucu da varamayız.

Devlet Güvenlik Mahkemeleri Bağımsız ve tarafsız olmayan, tabiî hâkim ilkesine aykırı mahkemelerdir.

"Hukukîlik" kavramı, Anayasa ve yasaların üzerinde yer alan ve insanlığın binlerce yıllık mücadeleleri sonucu elde edilmiş "evrensel hukuk" değerlerini ifade eder. Günümüzde BM Evrensel Beyannamesi, AİHS ve daha birçok uluslararası sözleşme de ifadesini bulan bu değerler, "Temel Norm" olarak da kabul edilmektedir.

Bir anayasal ve yasal sistemin "Hukukîliği" bu temel normlara uygunluğu ile ölçülür. Bu anlamda temel norma aykırı yasa ve hatta anayasalar "hukukî" kabul edilemez. DGM'lerin kuruluşu, işleyiş ve yargılama yöntemi bakımından ihlâl edilen temel norm, BM İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nin 10 ve 11. maddeleri ile bu maddeleri temel alarak düzenlenen AİHS'nin 6. maddesinde ifadesini bulan "Adil yargılanma hakkıdır".

Türkiye AİHS ve Eki Protokolü 15.05.1954 tarihinde 6366 sayılı yasayla, öteki protokollerin çoğunu da (1, 2, 3, 5, 8) değişik zamanlarda onaylamıştır. Ayrıca AİHM'nin bağlayıcı yetkisini de 25.09.1989 tarih ve

89/14563 sayılı kararnameyle tanımış, son olarak 11 nolu protokolün tarafı olan bir devlet olup, anayasasının 90. maddesi uyarınca bu sözleşmeler iç hukukta kanun hükmündedir.

Türkiye'nin imzaladığı ve "Pacta Sun Servanda" yani "ahde vefa" ilkesi ile "çağdaşlık" gereği uymak zorunda olduğu bu sözleşmelerde öngörülen "Adil yargılanma Hakkının asgarî koşulları"ile çelişen DGM'ler; tabiî hâkim, yargı bağımsızlığı, yargıç tarafsızlığı ve güvencesi ile savunma haklarını çiğneyen, olağanüstü ve siyasî mahkemelerdir.

Olağanüstü Hal bağlamında yargı görevini üstlenen ve kurulması, kompozisyonu, yargılama usûlleriyle olağandışı özellikler taşıyan ve bu niteliği ile de her şeyden önce, Türkiye'nin taraf bulunduğu AİHS'nin "Adil, tarafsız ve usûlüne uygun yargılanma hakkı" nın gerekleriyle çelişen DGM'lerin yapılaştırılması ve işlev görüyor olması büyük bir sorundur.

DGM'ler tabiî hâkim ilkesine aykırıdır.

Tabiî hâkim güvencesi 1982 Anayasası'nda 37. madde de şu hüküm-le açıklanmıştır: *"...Hiç kimse kanunen tâbi olduğu mahkemeden başka bir merci önüne çıkarılamaz. Bir kimseyi kanunen tâbi olduğu mahkemeden başka bir merci önüne çıkarma sonucunu doğuran yargı yetkisine sahip olağanüstü merciler kurulamaz.."* 1961 Anayasası m. 32'de ise şöyle diyordu: *"..hiçkimse, tabiî hâkimden başka bir merci önüne çıkarılamaz.." Bu hüküm 20 Eylül 1971 tarih ve 1488 sayılı kanunla: "..hiç kimse, kanunen tâbi olduğu mahkemeden başka bir mercii önüne çıkarılamaz.."* şekline sokuldu. Böylece "tabiî hâkim" kavramı "kanunî hâkim" hâline getirildi.(Prof. Faruk Erem, *Ceza Usûl*, s. 94.)

İlk bakışta basit bir kelime değişikliğinden ibaretmiş gibi görülen bu düzenlemenin gerisindeki amacın başka olduğu, 1973 yılında yine Anayasa değişikliği ile (1699 s.y.) DGM'lerin anayasal kuruluşlar olarak hukuk sistemine dahil edilmesiyle anlaşıldı. DGM'lerin özünde tabiî hâkim ilkesi ile bağdaşmaması, bu tür bir değişikliğe ihtiyaç göstermiştir.

Tabiî hâkimin zaman kavramı dışında bir öz anlamı vardır. Sadece suçtan önce kurulmuş (hatta kanunla kurulmuş) olmak bir bakıma "şekil" den ibaret kalır, tabiî hâkim kavramının bir esası olmak gerekir.

Kavramın özü; sanığın ceza usûlünde bir "Hak Süjesi" olmasını ve sanık haklarının korunmasına dayanır. Amaçları;

-Kişilerin hangi mahkeme önünde yargılanacaklarını kesin olarak bilmelerin mümkün kılmak,

-Bunların bağımsız ve tarafsız mahkemeler önünde yargılanma hakkını

güvence altına almak,

-Yargıya güveni sağlamak,

-Yürütmenin yargı üzerindeki etkisini önlemektir.

Normal hukuk düzeni içerisinde, olağan yargı yerleri arasında ki yetki paylaşımına uymayan, hâkimin bağımsızlık ve tarafsızlık teminatının zedelendiği "Olağanüstü Mahkemeler" tabiî hâkim ilkesine uygun sayılmaz.

Faruk Erem'e göre: *"Esasen tabiî hâkim kaidesini ihlâl etmeyen olağanüstü mahkeme mantıkî olarak kabul edilemez." Kunter'e göre: "Olağanüstü Mahkeme, mevcut olağan bir mahkemeye itimat etmemek veya belirli maksatlara uygun bir mahkeme kurma ihtiyacından doğar."*

DGM lerin kuruluş gerekçesi şöyledir:

Bütün dünyada olduğu gibi, memleketimizde de son yıllarda suç ve suçluluk kavramları ortaya çıkmış, dolayısıyla suçların ve suçluların kovuşturulması ve yargılanması için yeni usûller aranması ve bulunması zorunlu hâle gelmiştir. Özellikle: *"Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğü, hür demokratik düzen ve nitelikleri Anayasada belirtilen Cumhuriyet aleyhine işlenen ve doğrudan Devlet güvenliğini ilgilendiren suçların kovuşturulmasında ve yargılanmasında gerek ceza müessiriyetini arttırmak için süratli yargılamayı sağlamak ve gerekse özellik arzeden bu suçların ihtisaslaşmış mahkemelerde görülmesini mümkün kılmak için DGM' lerin kurulmasında fayda görülmüştür."*

Gerekçesinde görüldüğü üzere DGM "tabiî hâkim" ilkesine aykırıdır:

-Suçun niteliği ve suçluya göre kurulmuş, yani olağan yargı yerleri arasındaki görev ve yetki paylaşımına uymayan,

- Kuruluş amacı yönünden tam da Kunter'in dediği gibi, *"Belirli maksatlarla uygun mahkeme kurma ihtiyacını ifade eden"*,

- Kuruluş amacı yönünden ceza genel hukukuna aykırı olan;kavramların belirsizliği nedeniyle de kişilerin hangi mahkeme önünde yargılanacaklarını "kesin olarak" bilmelerini mümkün kılmayan,

- "Cezanın etkileyiciliğini sağlama" gerekçesi ile yargılama usûlleri normal dışı olan(3713 sayılı TMY nın cezaların artırımı ve infaz rejimi gibi) DGM'ler olağanüstü mahkemelerdir.

DGM'ler "uzmanlık mahkemesi" değildir:

Uzmanlık mahkemesi, uzmanlık gerektiren uyuşmazlıklara bakmakla görevlendirilen, ancak "kuruluş ve yargılama yönetmeleri bakımından genel ve olağan kurallara uygun" olan mahkemelerdir. Ticaret ve İş mahkemeleri gibi, oysa DGM'ler uzmanlıkla bağdaşmayacak kadar çok ve çeşitli

suçları yargılamaktadır. Toplantı ve Gösteri Yürüyüşü Yasasına muhalefetten, çalışma yaşamını düzenleyen kuralları ihlâle, adam öldürmekten yol kesmeye, telsiz telefon hatlarına ilişkin suçlara kadar her nevi suçu yargılayabilmeleri "uzmanlık" iddiasını yalanlamaktadır.

Yine kuruluş ve yargılama yöntemleri bakımından genel yargıdan ayrılmıştır. Bunun temelinde ise, genel yargıya duyulan güvensizlik yatmaktadır.

DGM'ler olağanüstü mahkemelerdir:

BM'lerin 26 Ağustos-6 Eylül 1985 tarihleri arasında İtalya Milan'da toplanan "Suçun önlenmesi ve suçlulara yapılacak muamele" 7. kongresinde görüş birliği ile "Yargının bağımsızlığına ilişkin temel ilkeler" olarak bilinen bu belgenin 5. ilkesi:

"..herkesin mevcut hukukî usûllerin kullanıldığı olağan mahkemeler ya da yargı yerleri tarafından yargılanmaya hakkı vardır. Olağan mahkemelere ya da adliye mahkemelerine ait yargı yetkisinin yerini almak üzere, hukukî süreçte mevcut usûlleri lâyıkı ile kullanmayan yargı yerleri kurulamaz." denmektedir.

DGM'lerin işleyişinin demokratik yargılama ve özellikle Avrupa standartları ile uyuşmadığı konusunda Avrupa Parlamentosu'nun almış olduğu 15 Eylül 1988 tarihli kararı, DGM'lerin usûlleri bakımından büyük sakıncalar taşıdığının önemli kanıtıdır.

DGM'ler siyasî mahkemelerdir:

DGM'nin görev alanına giren suçlar incelendiğinde, bu mahkemelerin düşünce açıklamak, düşünce etrafında toplanmak, siyasal örgütlenme hak ve özgürlüklerini sınırlayan, yok eden, çağdışı suç tipleri gözlemlenebilmektedir. Bu olgu dahi DGM'lerin gerçekte, siyasî iktidar alternatiflerin engellemeye, anayasal ve siyasal sistemin hukuka uygun yöntemlerle değiştirilmesine yönelik eylemlerin dahi yargılama işlevi bulunduğunu; belirtilen amaçla kurulduğunu göstermektedir.

Sanığın suç olan eylemi nedeniyle değil, "siyasî saiki" esas alınarak görev alanı belirlenen DGM'lerin "siyasî mahkeme" oldukları tartışmasızdır.

DGM'ler bağımsız ve tarafsız mahkemeler değildir:

30.4.1999 ve 31.5.1999 tarihli dilekçelerimizde kapsamlı olarak, AİHM'nin İncal ve Çıraklar kararını da irdeleyerek, DGM'lerin neden bağımsız ve tarafsız mahkeme olmadığını açıklamıştık.

Hâkimlerin atama biçimi, asker üye ve savcıların durumu AİHS'nin

6'ıncı maddesine aykırı yapılarını açıklayarak yargılamanın durdurulmasını istemiştik. Hükûmet AİHM'nin kararı doğrultusunda, koalisyon protokolü de dikkate alınarak, Anayasal ve yasal değişiklikle "asker üyenin" çıkarılması sağlanarak, DGM'leri AİHM kararlarına uygun duruma getirme çabasını olumlu bulmakla birlikte yeterli görmüyoruz. Doğru olan DGM'lerin tamamen ortadan kaldırılmasıdır. Nitekim davamızda yaşanan problemin sadece asker üyeden kaynaklanmadığını, Başbakanlık Kriz Merkezi uygulamalarından, savunma hakkının engellenmesine kadar birçok olayda açıklayarak mahkemenin önüne getirdik. AİHS'nin sadece 6/1 maddesine şekli bir uygunluk sağlanması 6/3 ve diğer maddelerine uygun bir yargılama yapıldığı anlamına da gelmemektedir. Nitekim Kriz Merkezi uygulaması sonucu dosya fotokopilerini cezaevine sokma imkânı bulmayan savunmanın bu şekilde duruşmaya çıkarılması dahi başlı başına sözleşmenin 6/3 maddesinin ihlâlidir. En önemlisi de Anayasa'nın geçici 15. maddesi uyarınca 2845 sayılı yasanın Anayasa'ya uygunluk denetimi önlendiğine göre, hâkim, anayasaya ve vicdani kanısına göre nasıl karar verecektir. Hâkim Anayasaya aykırı olduğuna inandığı ya da aykırılık savını ciddî bulduğu bir yasayı uygulamak durumunda kalırsa kararını, Anayasaya ve hukuka uygun vermiş sayılabilecek mi?

Dava, siyasî niteliklidir.

İddianame'de PKK'nin kuruluş sürecinden, legal ve illegal yurt içi ve yurt dışı örgütlerine kadar, yaygın örgütlenme ağı, ekonomisi, uluslararası ilişkileri, 20.000'li yaşamını yitiren, hâlâ binlercesi dağlar da bulunan militanı ile ortaya konan fotoğrafına bakıldığında, PKK'nin de bir bütün olarak değerlendirilmesi gerektiği ortadadır.

Genelkurmay Başkanlığının "Düşük Yoğunluklu Savaş" tanımı ile İddia makamının örgüt hakkındaki tanımının birbirine uymadığı gerçekliğinden hareket etmek gerekiyor. 30.000 kişinin yaşamını yitirdiği olayları, basit terör hareketleri olarak almak, suç ve ceza muhakemesine hapsetmek bizleri yanılgıya götürür. Dünyanın hiçbir yerinde terör faaliyeti nedeniyle binlerce insanın ölmesi, binlerce köyün yakılması, binlerce faili meçhul cinayetin yaşanması, milyonlarca insanın göç etmesi evinden köyünden olması, terör tanımı dışında önemli sebeplerin varlığını ortaya koymaktadır. Sorunun adını doğru koyarak, sorunu sözde ele almamakla ilk adımı atabiliriz. Gerçekleri kendi içimizde konuşmaktan ve tartışmaktan çekinmemeli ve korkmamalıyız ki bizi çözüme getirecek kanallara varabilelim.

Müvekkilmiz, İmralı duruşmaları boyunca. PKK'nin yurt dışı faaliyetleri ve başta Yunanistan olmak üzere birçok ülke ile ilişkileri konusunda samimî olarak beyanlarda bulundu. On beş yılda yaşanan olayların *İddianame*'de yer aldığından daha vahim olduğunu da belirtti. Kendi

cephesinden yaşananlardan birinci dereceden sorumlu olduğunu da açıkça söyledi.

PKK lideri olarak birinci derecede sorumluluğunu dile getirerek, gelinen noktada daha fazla acıların yaşanmaması için, savunmasında "Demokratik çözüm ve barış" yönündeki görüşlerini sundu. İleri sürdüğü tez, siyasî bir çözüm içeriyordu. Biz savunma olarak bu temelde TCK'nın 125. maddesini, idam cezasını tartışmak istiyoruz. Ülkemizin geleceğini, barış ve huzur ortamını düşünerek, hukukçu sorumluluğumuzu öne alarak bazı açıklamalarda bulunacağız.

Davanın son soruşturma safhasında, ceza muhakemesi hukukunun klasik uygulama ve teamüle aykırı olarak hızlı bir gidişatı bulunmaktadır. Yaşanan olayların neden-sonuç ilişkisinin "hukuksal illiyetinin" sağlıklı bir şekilde ortaya konmadığı kanısındayız. Bu nedenle PKK'nin hangi toplumsal durum ve koşullarda doğup geliştiğini ele almamız gerekli ve zorunludur.

6. PKK Hangi Koşullarda Doğdu Ve Gelişti?

İddianame'de PKK'nin kuruluş tarihçesi özce yer almaktadır. 1978 yılında Lice'nin Fis köyünde kurulduğunda Diyarbakır ve Güneydoğu illerinde Sıkıyönetim ilân edilmişti. Akabinde 12 Eylül 1980 tarihinde ülkemizde askerî darbe yaşandı, asker yönetime el koydu. Tüm siyasî partiler kapatıldı. Liderler gözaltına alındı. Şimdiki Cumhurbaşkanı, şimdiki Başbakan, Dil Okulunun ve Zincirbozan'ın misafirleriydi. Birçoğu hakkında Sıkıyönetim Askerî mahkemelerinde davalar açıldı. MHP Genel Başkanı Alpaslan Türkeş ve partisi mensupları hakkında TCK'nın 146/1 maddesi uyarınca idam istemi ile dava açıldı. DİSK başta olmak üzere sendikalar legal ve illegal tüm örgütler bu soruşturmalardan nasiplerini aldılar. 12 Eylül döneminin en bariz özelliği sağ ve sol eylemci sanıkların idam cezalarının infaz edildiği bir sürecin yaşanmasıydı. Bu durum 1984 yılına kadar sürdü. Üç yıla kadar olan cezaların temyiz edilmediği gözaltı süresinin 90 ve 100 günü aştığı, işkence ve gözaltı ölümlerinin, kayıpların yaşandığı bu dönemden hem sağcılar hem de solcular nasibini aldı. Bu dönemi hepimizin hatırlamasında yarar bulunmaktadır.

12 Eylül darbesinin en önemli özelliği ise, MGK döneminde çıkarılan 600'ü aşkın yasa binlerce tüzük ve yönetmeliklerdir. 1982 Anayasası tek taraflı bir referandum ile halka dayatılırken, Geçici 15. madde ile bu yasaların Anayasaya aykırılığının ileri sürülemeyeceği ve 12 Eylül General-

lerinin hukukî sorumluluğuna gidilemeyeceği, kara bir leke olarak hukuk tarihimize işlendi.

Bugün bu yasalar hâlâ yürürlüktedir. Bu süreç Türkiye'de insan haklarının hukukun, demokrasinin hâkim olduğu yıllar değildir. Bu tespit bizi şu noktaya getirmektedir. Hiçbir illegal örgüt hukuk ve demokrasinin hoşgörü ortamında ortaya çıkmamıştır. 12 Eylül sonrası Doğu ve Güneydoğu da silâh toplama gerekçesi ile sivil halkın yaşadığı sıkıntılar, Sıkıyönetim soruşturmaları nedeniyle yine başta bu bölge halkı olmak üzere Türkiye genelinde 700.000 insanımızın geçirildiği soruşturmalar, askerî cezaevleri, hâlâ belleklerimizdedir. 12 Eylül öncesi yaşanan olayların darbe günü sonrası bıçak gibi kesilmesi bir tesadüf değildir. Aynı asker, aynı polis, aynı güç varken, birden olayların durmasını başka türlü izah etmek için dönemin siyasal konjonktörüne uzanmak gerekir ki bu bizim davamızın konusu değildir.

Doğu ve Güneydoğu'da sıkıyönetim soruşturmalarında en büyük, gözaltı ve soruşturmalar ile, PKK örgütü muhatap oldu. Yüzlerce üyesi idam cezasına çarptırıldı, cezaevlerinde üyeleri ölüm oruçlarında yaşamını yitirdi, Diyarbakır 5 No'lu askerî cezaevinin dehşeti, hâlâ dile getirilmektedir. İşkencelerin en insallık dışı olanları, baskıların en yoğunu yaşandı. Demokratik kanalların tıkanması, sivil toplum örgütlenmesinin dağıtılması, sendikalar ve derneklerin siyasetten men edilmesi, depolitizasyon politikaları, 12 Eylül generallerinin onayına tâbi siyaset, silâhlı mücadelenin ve silâhlı propagandanın en uygun koşullarını yarattı.

İddianame'de yer aldığı gibi, Suriye'ye oradan Bekaa'ya geçen Öcalan, örgütü toparlamaya çalışacaktır. 1984 yılında Eruh-Şemdinli baskınları ile, ses getiren büyük çaplı eylemlere başladığında o zamana kadar bölgede çok güçlü kitle desteğine sahip olan ve demokratik mücadele biçimini savunan, buna rağmen kapatılan DDKD gibi örgütlerin tabanları hızla PKK'ye kaymaya başladı ve giderek günümüze değin bölgenin en önemli gücü hâline gelme süreci yaşandı.

Türkiye'nin insan hakları-demokratikleşme ve hukuk problemi aynı zamanda bir güvenlik problemidir. Güvenliği tehdit eden etnik farklılıklar ve milliyetçilik, dinsel baskı, azınlık hakları, ideolojik farklılıklar çok iyi değerlendirilmek zorundadır. Bu değerlendirmeler bizi sorunun kaynağına getirecektir.

Savaşların ve çatışmaların olduğu yerlerde en başta yaşam hakkı olmak üzere tüm temel hak ve hürriyetler etkilenir, bazı yerlerde insan hakları ortadan kalkar. Soğuk savaş dönemlerinde yaşanan 105 çatışmanın % 80 mağdurlarının sivil insanlar olduğu bilinmektedir.1990 sonrasında etnik

çatışmalar daha da artarak milletlerarası ilişkilerde daha önce ortaya çıkmayan yeni sorunların ortaya çıkmasına yol açmıştır. Yugoslavya'da çoğunluğu Müslüman Boşnak olan 200 000 kişinin ölümü, Ruanda'da yarım milyondan fazla insanın katledilmesi, Azerbaycan da 20 bin kişinin ölümü, bir milyon kişinin yerinden edilmesi, bugün dahi süren Kosova sorunu ve nihayet ülkemizin başta Güneydoğusu olmak üzere artık Türkiye geneline yayılan çatışmalar, güvenlik problemini öne çıkarmaktadır. Türkiye'yi AİHM de savunan avukatı Prof. Aslan Gündüz "Hukuk Devletinde Terör ve Örgütlü Suçla Mücadele" sempozyumunda sunduğu tebliğde:

"...Demokrasi, azınlıkların düşmanlığa dönüşmeden ortaya konmasına, tartışılmasına ve tepkilerin kartopu gibi büyümeden törpülenmesine ve haklılık bulduğu ölçüde de giderilmesine hizmet edebilir. Demokrasi ve insan haklarının olduğu yerlerde tepkilerin ihtilâle dönüşme olasılığı azdır. Oysa halkı barışık olmayan devletlerin güvenlik endişeleri onların demokrasi yolunda ilerlemelerini önler, demokrasiyi tıkama ise endişeleri arttıracak faaliyetlerin de artmasına yol açar. Bu durumda insan hakları ayrılıkçı saldırıların da panzehiri olabilir. Ayrılıkları, kırgınlıkları ve cemaatler arası nefrete yol açan ve insan haklarının tanınmamasından kaynaklanan sebeplerin zamanında tespit edilmesi ve tedbirlerin alınması, yani erken tedbir, güvenliğin daha sonra çok ciddî bir şekilde bozulmasını önleyebilir. Yani azınlık haklarının genel olarak insan haklarının bir parçası olarak mütalâa edilmesi hâlinde bu söylediklerimiz mümkündür. Etnik veya dinsel veya ırksal farklılıkları ön plana çıkarmak, böylece insanların kendilerini sadece bu gibi ayrılıklara göre tanımlamalarını teşvik etmek her zaman, bu insanların kendilerine dahi yarar sağlamaz."

Aynı sempozyumda konuşan Büyükelçi Gündüz Aktan (Dışişleri Bakanlığı Müsteşar Yardımcısı):

"...Terörist eylem dediğimiz şey aslında bir şiddet türüdür. Terörist olmayan şiddet türleri vardır. Devletler hukuku alanına bir ülkenin sınırları içerisinde vuku bulan şiddet türleri temelde girmez ama bunun iki istisnası vardır. Bu istisnalardan bir tanesi Evrensel Beyannamenin 3. Giriş paragrafında yer alan İSYAN HAKKIDIR. İsyan hakkı son çare olarak sadece istibdat rejimlerinde ve tiranide kullanılabilinir. Eğer bir ülkede istibdat rejimi yoksa demokrasi varsa, bir ülkenin rejimi tirani değilse, orada isyan hakkına başvurulamaz. Bunun doğal sonucu olarak, Türkiye de demokratik bir rejim olduğuna göre, isyan hakkına başvurmak gayrı meşrudur..."

İkinci şiddet türü devletler hukukunda geçen SELF DETERMİNATİON veya KENDİ KADERİNİ TAYİN HAKKI dediğimiz hakkın kullanılması ile ilgilidir. 1970 yılında kabul edilen BM Genel kurulu devletler hukuku deklarasyonunda meşhur 2625 sayılı deklarasyonda

bir tanım getirilmiştir:

-Bir ülkenin hükûmeti toplumun tümünü temsil etmiyorsa,

-Bir ülkenin yönetimi demokratik değilse,

Sömürgeciliğe karşı savaşlarda terörizme başvurulursa buna göz yumulacağı sonucu çıkarılmakta tek istisnası masum insanların öldürülmemesidir. demektedir.

Emniyet Genel Müdürü olan Mehmet Ağar :

"..demokratik hak ve özgürlükler aynı zamanda terörizmin hayat damarlarındandır. Çelişki gibi gözükmekle birlikte böyle bir durumun varlığını ortaya koymak ve düşünmek gerekir. Dikkat edilirse terörizmin genelde demokratik ülkelere musallat olduğu, otoriter ve totaliter ülkelerde ya hiç bulunmadığı ya da çok az bulunduğu görülmektedir." İçişleri Bakanlığı görevinde bulunmuş bir kişinin sahip olduğu bu demokrasi ve yönetim anlayışı, ülkeyi yönetenlerin muhaliflere demokratik hak arama yollarını kapalı tutarak başka araçlarla hak arama mücadelesini bizzat teşvik ettiklerinin açık bir göstergesidir. Ne yazık ki bu anlayış Türkiye yönetim erkine egemen olan genel bir anlayıştır. Yıllardır ülkemizde büyük acıların yaşanmasının ve silâhlarının susmamasının önündeki en büyük engel bu, çağdışı ve anti-demokratik anlayıştır.

Böylesi farklı görüşlerin hâkim olduğu ülkemiz gerçeğini çok daha iyi anlayabilmek için biraz da bu sorunları yaşayan ve bunlara uygun çözümler getiren ülkelerin örneklerine, - tıpatıp benzerlikler taşımasa dahi- bir fikir vermesi açısından bakmakta yarar vardır.

İngiltere-İrlanda'da durum:

Mahatma Gandi İngiliz hükûmetince terörist ilân edilmişti. Barışçıl eylem biçimine rağmen, devletin varlığını barışçıl bir şekilde tehdit etmesini yeterli görmüştü. İrlanda'da 1921 yılında çıkarılan "Özel Güçler Yasası" ile parlamentoya danışılmadan yasa çıkarılması mümkündü. Kuzey İrlanda'da İRA ve onun siyasî kanadı olan Sean Feyn partisinin çalışmalarının yasaklanması, yıllarca süren problemde birçok davanın AİHM'ne gitmesi ve içtihatlaşması sonucunu doğurmuştur.

Şüphesiz böylesi durumlarda sorunların nereden çıktığına bakmak gerekir. İktidarı elde tutanlar insan haklarına aykırı bir siyaset izlerlerse, bazı temel haklar kabul görmezse, devletten adalet, güvenlik ve insan hakları beklenmezse çatışmalarda sürer. Bu tür sorunlar ancak "siyasî diyaloğ" kurmakla çözülür. Nitekim son yıllarda Tony Blair'in girişimleri ile kurulan temasla başlayan barış süreci ile İRA-İngiltere ilişkileri de yeni bir

döneme girerken AİHM'de de geride birçok içtihat bırakmıştır.

İspanya'da durum:

Franko diktatörlüğünü, Bask sorunu ve ETA olayını yaşayan İspanya yeni bir anayasa ve 17 özerk eyalet ile demokrasiye geçerek, bugün Avrupa'nın en çok kalkınan ülkesi durumundadır. Bask ülkesi bugün İspanya'nın 17 Özerk bölge taksimatında, "tarihî bölgeler" olarak adlandırılan, birimlerinden biridir. 1977 İspanyol Anayasası:

"...Anayasa İspanyol ulusunun çözülmez birliğine, bütün İspanyolların ortak vatanın bölünmezliğine dayanır. Ulusu oluşturan milliyetlerin ve bölgelerin özerklik hakkını ve aralarındaki dayanışmayı benimser ve garanti eder."

Bugüne gelmek için İspanya nasıl bir süreç yaşadı. Bakalım.

Franko rejiminin zulmüne karşı ETA kısa sürede arkasına halk desteğini alarak, büyük eylemlere başladı. Marksist-Leninist söylemi olmasına rağmen milliyetçi karakteri ağır bastı. ETA Franko rejiminin başbakanı Luis Blanco'yu öldürünce; bu, Bask halkına karşı dozu arttırılmış şiddet, sorgulama, işkence furyasının gerekçesi oldu. Karşılıklı saldırılar yoğunlaştı. Şiddet kör bir döğüşe döndü. Sağırlar diyaloğu yıllarca sürdü. Silâhların sesi mantık içermediği için, bunca ses anlaşmanın değil anlaşmazlığın sesi oldu. Yıllar sonra sorunun böyle çözülemeyeceğini anlayınca sorunun kaynağına inip bakma gereği duydular.

İspanya ve İngiltere sorunu çözmek için şu soruların yanıtını aradılar .

-Biz bir demokrasi miyiz?

-Demokratik bir toplumda şiddet olayları nasıl önlenmeli?

Şiddet geniş çaplı ve kökü tarihe dayanan veya dinsel farklılıklarla karmaşıklaşan bir siyasî anlaşmazlık ise, onun bilinen polisiye önlemlerle önlenmesi ve çözümü mümkün değildir. Tarih bu tür anlaşmazlıkların bıçakla kesilir gibi bitirilemeyeceğini, uygun önlemlerle zaman içinde çözüme kavuşturulacağını göstermiştir.

Ulusal bütünlükten kopma veya merkez kaç eğilimi biçiminde beliren bir akım, baskı ve şiddetle önlenmeye çalışılınca, kinler bileniyor, fiziksel beraberlik sürdürülse bile, duygusal kopuş netleşiyordu. Bu da siyasî istikrarsızlığı besliyor, rejimi zayıflatıyordu.

İspanya'da yaşanan bu sürecin aynısı ülkemiz gerçeğine benzemese bile, ders çıkarılacak birçok yönü bulunmaktadır. Kaldı ki bizde sorunun çözümü çok daha rahat olabilecek imkânlara sahiptir. Müvekkilimizin Demokratik Cumhuriyet görüşünde, ne özerklik ne eyaletler vardır. Özgür

birey ve ortak vatan yani "Üniter Devlet" yapısı öne çıkmaktadır. Farklılıkları görmek, Kültürel çoğulculuğu yaşatmak, yasa düzeninden hukuk düzenine geçmek, devlet ile toplumu barıştırmak, 21. yüzyıla taşınacak bir Türkiye'nin en büyük tarihî fırsatı olacaktır.

Çok kültürlü olmak, "ulusal bütünleşme projelerini" hayata geçirmek, "ortak bir uygarlığın" üyesi olmak ve kardeşçe barış içinde yaşıyabilmek, bundan daha değerli bir şey olabilir mi? Biz hukukçular ülkemize ve halkımıza karşı sorumluluk duygusu ile hareket etmek, intikam duyguları yerine yaraları saracak bizi çözüme getirecek düşünceler üzerinde yoğunlaşmakla gerçek işlevimizi yerine getirmiş oluruz.

Tabiî ki bu tür örnekleri çoğaltmak mümkündür. İsrail-Filistin barışı nasıl sağlandı? Güney Afrika'da siyahlar ve beyazlar nasıl bir araya geldiler?

7. BM Ve Avrupa Konseyi Belgeleri Işığında Sorunun Çözümü Ve Hukuksal Değerlendirme

Türkiye BM ve Avrupa Konseyi'nin önemli ve etkin bir üyesidir. Gümrük Birliği'ni imzalaması sonrası Avrupa Birliği'ne (AB) girme sürecinde, aday üyelik statüsüne yaklaşmış bir ülkedir. Bir hukuk devleti olması önüne önemli ölçüde demokratikleşme hedefini koyması, uluslararası sözleşmelere bağlılığı ile bulunduğu coğrafya da önemli bir konuma sahiptir.

BM Evrensel Beyannamesi'nin ırk, cinsiyet, dil, din ayrımı gözetmeksizin tanıdığı haklar, daha sonraları bölgesel ve uluslararası sözleşmelerde güçlendirilmiştir. Bunların içinde yeni bir Avrupa için Paris Şartı'nda: *"..barış, adalet, istikrar ve demokrasinin yan ısıra halklar arasındaki dostane çözüm ilişkileri, ulusal azınlıkların, kültürel, etnik, dil ve dinî kimliklerinin korunması ve bu kimliğin geliştirilmesi için uygun koşulların yaratılması gerektiği.."* önemle vurgulanmaktadır.

İnsan haklarına ve temel özgürlüklere olan saygıya vurgu yapılırken de, demokratik kurumların güçlendirilmesi ve hukuk devleti ilkelerinin üstünlüğünün uygulanması, geliştirilmesi ve işbirliği konularında Kopenhag belgesinden yola çıkılmaktadır. Kopenhag belgesine göre: "..çoğulcu demokrasi ve hukuk devletinin, tüm insan haklarına ve temel hürriyetlerine saygıyı, kişiler arasında temasların geliştirilmesini ve benzeri insanî nitelikteki diğer sorunlara çözüm araştırılmasını garanti etmek için temel teşkil ettiğini kabul ederler." denilmektedir.

AGİK Milî Azınlıklar Uzmanlar Toplantısı Cenevre Raporuna göre

"..Milî azınlıkları ilgilendiren sorunlar ve bu azınlıklara mensup kişilerin hakları ile ilgili uluslararası vecibelere ve taahhütlere riayet, uluslararası meşru ilgi alanına ait konulardır ve bunun sonucu olarak münhasıran ilgili ülkelerin iç işini teşkil etmezler. Tüm etnik, kültür, dil veya din farklılıklarının mutlak suretle Milî Azınlık yaratılmasına müncer olamayacağını not ederler. Milî Azınlıklara mensup kişilerin etnik, kültür, dil ve din benliklerini serbestçe korumaya, muhafaza ve geliştirmeye ve kültürlerin tüm vecheleri ile iradeleri hilafına herhangi bir şekilde asimilasyon girişimlerinden ari olarak geliştirmeye ve muhafaza etmeye hakları olduğunu yeniden teyit ederler.."

Cenevre Belgesi Dil Konusu içinde:

"...azınlık dillerinin genel kamuya eğitilmesinin finanse edilmesi, aynı zamanda, özellikle milî azınlıklara mensup kişilerle meskun bölgelerde öğretmen eğitilen kurumlarda azınlık dillerini dahil edilmesi, ülkelerinde azınlık dillerde tam düzeylerde belirli konuda öğrenim sağlanmadığı hallerde bu dilde tamamlanmamış eğitim, kendi eğitim, kültür ve din kuruluş, örgüt ve derneklerini kurmak ve muhafaza etmek hakkını kullanmak dileğinde olan azınlıklara mensup kişilere şamil ve teknik yardım sağlanması.." öngörülmektedir.

AGİK İnsanî Boyut Konferansı Moskova Toplantısı Belgesi'nde:
katılan devletler AGİK Nihaî Senedi ve yeni bir Avrupa için Paris Yasası uyarınca halkların eşit haklarına ve kendi kaderlerini tayin (Otodeterminasyon) hakkına BM yasası ve devletlerin toprak bütünlüğüne ilişkin kurallar da dahil olmak üzere devletler hukukunun ilgili kurallarına uygun olarak saygı göstereceğini vurgulamışlardır.."

Uluslararası hukuk belgelerinde azınlıkların iki tanımının olduğu görülecektir. Biri sosyolojik olanı, diğeri hukukî tanımıdır. Türkiye'de hukuksal anlamda Anayasa Mahkemesi kararlarında da belirtildiği üzere, Lozan anlaşması ile kabul edilenler dışında ulusal azınlık yoktur. Sosyolojik olarak ele aldığımızda ise; çoğunluktan etnik, dilsel, dinsel ve kültürel olarak ayrılan gruplar azınlık olarak kabul edilirler.

Sözleşmelerin birkısmı, tanıdığı hak ve özgürlüklerin öznesi olarak "halkları" göstermiştir. Halk kavramının yeterince açık olmayışı ve kendi kaderini tayin hakkının ne zaman, asıl ve kime karşı kullanacağının belirsizliği karşısında "Azınlık" kavramı benimsenmiştir. Azınlık doğal ve tarihsel bir bulgu olarak kabul edildiğinden, sözleşmede tanımlamasına ve ilgili devlet tarafından tanınmasına gerek olmadığı kabul edilmiştir.

Çağdaş uluslararası belgelerin birkısmı, bir devletin dil, din, kültür yada etnik öğe açısından farklılaşan gruplara tanıyacağı hakları topluluk

düzeyinde tanımıştır. Diğer bazı belgelerde ise, topluluk düzeyinde hak tanınmanın ülkenin bütünlüğüne zarar vereceği kaygısıyla haklar, ancak azınlığa mensup bireylere tanınmıştır. Bu ikinci yaklaşım, yani sosyolojik azınlığa asgarî düzeyde bazı hakların tanınması demokratik bir ülke için kabul edilebilir en düşük standarttır.

Etnik, dilsel, dinsel veya kültürel farklılıkların inkâr edilmesi, bu farklılıkların korunması ve geliştirilmesine yönelik hakların (asgarî düzeyde de olsa) tanınmaması, uluslararası hukukun ölçütleri bakımından asimilasyonist bir politakanın izlenmesi anlamına gelir. Türkiye'nin durumu Lozan dışında kalan gruplar bakımından bu merkezdedir.

Uluslararası belgeler, tanıdıkları hakların devletlerin bütünlüğünü bozmaması için gerekli düzenlemelere yer vermiştir. Özellikle çağdaş belgeler bir yandan birey düzeyinde tanımaları, diğer yandan ülke bütünlüğünü vurgulayıp şiddeti yasaklamaları bakımından bu konuda son derece duyarlıdırlar.

Ulusal kimliği Türk etnisitesi ile özdeşleştiren resmî politikaların, ulusal bütünlüğü sağlamaktan çok, tehlikeye düşürdüğü, giderek ayrılıkça akımların gelişmesine yol açtığı son zamanlarda bazı politikacılar tarafından da fark edilmeye başlanmıştır. Türkiye, son on beş yıl içinde 30 000 insanın yaşamını kaybettiği, üç bini aşkın köyün yakıldığı, dört bini aşkın faili meçhul cinayetin yaşandığı, milyonlarca insanın göç ettiği gerçeğinin dile getirildiği ve tartışıldığı bir sürece girmeğe başlamıştır. 1989 yılında Cumhurbaşkanı Özal'ın kendisinde Kürt kanı olduğunu söylemesi, 1991'de İnönü'nün Kürt vatandaşların kültürel kimliğinin tanınması çağrısı, 1992 Demirel'in "Kürt Realitesini tanıyoruz" demesi bunun sonucudur. Ancak; siyasal alanda, resmî politikada önemli bir değişikliğe yol açmamıştır.

Osmanlı devleti yerine, Türkiye Cumhuriyeti "ulus-devlet" modeli esas alınarak yeni bir siyasal örgütlenmeye gidildi. Türk milliyetçiliğinin başını çektiği ilk yıllarda etnik öğe esas alınmamış, toprak bazında tanımlanan kapsayıcı bir ulusal kimlik öngörülmüştü. Yeni yapı içinde, etnik, dilsel, dinsel ve kültürel farklılıkları ülkenin zenginliği olarak gören, onların korunması ve geliştirilmesine olanak tanıyan bir düşünce gelişmedi. Daha sonra katı bir merkeziyetçilik rejimi altında, birlikteliği oluşturan sosyal grupların farklılıklarının inkâr edildiği farklı dil ve kültürlerin ifade edilmesinin engellendiği, korunması ve geliştirilmesine olanak tanınmadığı politikalar izlendi. Tek ulus, tek dil ilkesi esas alınınca dışlananların sorunu giderek ağırlaşmaya başladı.

Türk vatandaşlığı kanunu ve 1934 tarihli İskân Kanunu, herkesin Türk etnisitesinden olması gerektiğini vurgulayan bir anlayışla hazırlandı. Nü-

fus kanununun çocuklara verilecek adların milî kültüre aykırı olamayacağı hükmü (m.16/4) sadece Türk kültürünün esas alınmasını ve Türkçeden başka dillerdeki adların yasaklanması sonucunu doğurdu.1949 tarihli İl İdaresi Kanunu İçişleri Bakanlığı'na Türkçe olmayan köy adlarının değiştirilmesi yetkisini tanımaktadır. Bakanlık bugüne kadar bu yetkiyi yalnızca köyler için değil, kasaba, mezra, dağ, tepe ve nehir adları için de yoğun bir şekilde kullanmıştır. 1983 yılında Kürtçeyi yasaklayan 2932 sayılı yasa çıkarıldı. Resmî görüş Kürt kimliğinin tanınmasını sağlayacak hakların verilmesini devletin bölünmesi olarak algıladı.

TÜSİAD, TOBB, İKV, SHP birçok kuruluş ve parti Kürt sorunu, Güneydoğu sorunu, Bölge sorunu gibi adlarla birçok raporlar hazırladılar. Ancak bir gelişme sağlanamadı, silâh sesleri içinde çözüm sesleri yükselemedi.

B.M. Sivil ve Siyasal Haklar Uluslararası Sözleşmesi'nin 27 .maddesi: *"..etnik, dinsel ya da dilsel azınlıkların, kendi gruplarının diğer üyeleriyle birlikte, kendi kültürünü yaşama, kendi dinlerini ifade etme ve gereklerini yerine getirme ve kendi dillerini kullanma haklarından yoksun bırakılmayacaktır.."* denilmektedir.

1992 de yayımlanan ulusal ya da Etnik, dinsel ve dilsel Azınlıklara mensup Kişiler hakkındaki BM Genel kurulu Bildirgesinin 1. maddesinde de, devletlerin kendi topraklarındaki bu azınlıkların "kimliğini" geliştirme ve "varlığını" koruma gereğine gönderme yapıyor.

Türkiye "milletin birliğine" gösterdiği hassasiyet nedeniyle, azınlık hakları sorununu ele alan birçok önemli uluslararası sözleşmeye taraf olmamıştır. Türkiye Bütün Irk Ayrımcılığı Biçimlerinin Ortadan Kaldırılması Hakkındaki Uluslararası Sözleşmeyi imzalamış, fakat onaylayıp resmîleştirmemiştir.

Sivil ve Siyasal Haklar Sözleşmesi'ne taraf olmayan az sayıda ülkelerden biridir. Dolayısıyla da ne ırk ayrımcılığının ortadan kaldırılması komitesi, ne de BM İnsan Hakları Komitesi Kürt sorunu konusunda etkili yorumlar yapabilmektedir.

Türkiye, BM Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin 17, 29 ve 30 maddelerine çekince koyarak imzalamıştır. Çekindiği maddeler etnik, dinsel ve dilsel bir azınlığa mensup ya da yerel kökenli çocukların dil, eğitim, kültürel kimlik haklarının bulunduğunu yazmaktadır..

Nitekim Türk Hükûmeti 1995'te Avrupa Konseyi'nin Ulusal Azınlıkları Koruma Çerçeve Sözleşmesini imzalamamaya karar vermiştir. Şu anda Türkiye'de Kürtler henüz bir azınlık olarak tanımlanmamıştır. Türk hukuk sisteminde ve yasal düzlemde yaşanan bu sorunların ülke bütünlüğü için-

de, birlik içinde, barış ve kardeşlik temelinde çözümü mümkündür. Çağdaş hukuk devleti olmanın ve ulusal üstü hukuk yükümlülüklerimizin gereği olan bu sorunların çözümü, silâhlı çatışmaların sona erdirilmesi durumunda mümkün olacak ve zamanla çözülebilecektir. Bu nedenle de Türkiye de barış ortamına geçilmesine her zamankinden daha çok zaruret vardır. Aynı zamanda sorunu kendi içinde çözebilmenin imkânı da doğmuştur.

8. Savunmadan Özet

Sanığın avukatları, bundan sonraki bölümde Öcalan'ın Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM)'ne bir başvurusunu, savcıların *İddianame*'de belirttiği PKK-uyuşturucu bağlantısına karşı verdikleri cevap yer almaktadır. Uyuşturucu ile ilgili meselede kısaca durmak gerekiyor. Sanık avukatları PKK ile en çok mücadele etmiş veya PKK'ya kesin karşı gördükleri isimleri, Aydınlık gazetesinde çıkan Hüseyin Baybaşin'le yapılmış bir röportaja dayanarak sıralıyorlar. Bu isimler içinde Mehmet Ağar, eski İstanbul Emniyet müdürlerinden Şükrü Balcı, şehit yakını avukatlarından Nejdet Küçüktaşkıner, Özer Çiller, Tuğrul Türkeş, Ünal Erkan, Tahsin Şahinkaya'nın adları veriliyor. Yine PKK'ya karşı mücadele eden korucular, Özel Tim ve askerleri, uyuşturucu ticaretinin içinde gösteriyorlar. Ayrıca Yüksekova'da gözaltına alınan bir grup için de bölüm ayrılmış.

Uyuşturucu meselesinin ardından PKK'nın "Kürtçülük" tezleri üzerine yorumlar yapılıyor. Bu bölüm şu başlıklar altında toplanıyor:

"Türkiye'de Kürt Realitesi", "Kürt Kimliği, Kürt Sorunu Üzerine Düşünceler ve Kürt Sorununun Tarihsel-Toplumsal Temelleri", "Dava Kapsamında Soruna Tarihsel Bakış", "Kürtlerin Yaşadığı Coğrafyanın İnsanlık tarihindeki Yeri", "Kürtlerin Kökeni", "Medler Dönemi", "Medler Sonrası Dönem", "9. yy. ile 11. yy.'lar Arasındaki Bağımsız Gelişme Süreci ve Türk-Kürt İlişkileri", "Mervanîler", "16. yy.'da Osmanlı Kürt İlişkileri", "19. yy.'da Kürt-Türk İlişkileri", "1900-1914 Dönemi", "I. Dünya Savaşı ve Kürt-Türk İlişkileri (1914-1918)", "Cumhuriyet Öncesi Süreç (1914-1923), "Mustafa Kemal ve Kürtler", "TBMM ve Kürtler", "Lozan ve Kürtler", Koçgiri İsyanı", "Şeyh Said ve 38 Arkadaşının Yargılanması", "Seyid Rıza Yargılaması", "1940-1970 Arası Dönem ve Kürt Sorununa Yaklaşım".

***

Daha sonra "Davanın İnsan Hakları ve İhlâlleri Açısından Değerlendirilmesi Bölümü"ne geçiliyor. Bu bölümde "Geçici Köy Koruculuğu, "İtirafçılık", "Zorunlu Köy Boşaltma ve Göç", "Faili meçhuller", "Gözaltı Kayıpları", "Devlet Güvenlik Mahkemeleri Yargılamaları" üzerinde duru-

luyor.

"Düşünce ve İfade Özgürlüğü ve Türkiye" bölümünde, kamuoyunda PKK savunucusu yayın organları olarak bilinen gazetelerin ve partilerin mahkeme kararlarıyla kapatılması meselesi, "Güneydoğu Sendromu" bölümünde askerlerin özel durumları olduğu iddiaları yer alıyor.

***

"Demokratik Cumhuriyet ve Kürt Sorununda Demokratik Çözüm" başlığı altında şu konular işlenmiş: "Demokrasi ve Cumhuriyet", "Demokrasi Mücadelesi Bir Tarihsel Özgürlük Mücadelesidir", "Demokratik Çerçevenin Temel Prensip ve Kuralları", "Hoşgörü, Uzlaşma, Esneklik ve Bir Yaşam Kültürü Olarak Demokrasi", "Çokuluslu Cumhuriyetler ve Demokrasi Örgütlenmeleri", "Kürt Sorununa Kalıcı Çözüm, Demokratik Cumhuriyet, Bünyesinde Kardeşçe Özgür Birlik Çözümüdür", "İnkâr ve İmha Siyasetinde Israr, Sorunu Kangrenleştirmek ve Ülkenin Geleceğini İpotek Altına Almaktır", "Savaşlar, Çatışmalar Barışın Gerekçesidir", "Zengin Ulusal-Kültürel Doku, Demokratik Birlik Çözümünün Büyük Avantajıdır", "Türkiye: Ortak Vatan, Cumhuriyet: Demokratik İfadenin Ortak Birliği".

***

Avukat Kemal Bilgiç tarafından okunan savunmanın son bölümü "Sonuç Bölümüne Giriş" başlığını taşıyor. Bu bölümün tamamını veriyorum:

9. Sonuç Bölümüne Giriş

Somut davamızda iddia makamı "Suç ve Ceza" konusunda bilimsel ve realist bir anlayıştan yoksundur. Suçun kökeninin toplumsal olduğunu yadsıyarak coğrafyamızdaki egemen sosyal, siyasal, ekonomik yapıyı âdeta kusursuz göstererek, somut nesnel konuyla ilgili yani Kürt sorunu ile ilgili devlet ve toplumsal aygıtların rolünü asla irdelemeden bir yaklaşım sergilemiş, bunun doğal sonucu olarak da, özneyi değil varlık ya da çıkarların nesnel korunmasından kaynaklanan devletin cezalandırmadaki hakkını kutsayarak, bireye göre önlem ve dönüştürme yerine *"suç işleyen mutlaka cezasını görür"* anlayışıyla, görüntüdeki suça göre ceza istemi yaklaşımını ortaya koymuştur. Kimi ülkelerde suç olan, öbürlerinde değildir. Klasik baskıcı ve ayrılıkçı ceza anlayışının dediğinin tersine suçlular ve suçlu olmayanlar diye iki tip ya da iki kesim insan yoktur. Ancak, insan kimi zaman belli bir yasa yasağının karşısına çıkar ve böylece yasal olarak 'toplumsal yaşama karşıtlık' giysisine bürünür. Temelde, toplum yaşamına kar-

şı çıkanlar yalnızca devletçe konulmuş toplumsal savunmanın bir normunu, belirtilen anlamda gözetmeyen teorilerdir. O konumuyla bu, son derece göreli, yasal bir tanımdan başka bir şey değildir.

Mayence Üniversitesinden Prof. Armanda Mergen *"Toplumsal Olmayanların Toplumu"* adlı incelemesinde, büsbütün özel bir biçimde, toplum yaşamına karşıt olanların 'yaratılması' kavramını sergilemektedir. Yazar iki yüzlülük diye tanımladığı bir durum çerçevesinde, toplumun direndiğini söylemektedir. Ona göre, toplum kendi kurallarını koyanı mahkûm ederken, aslında kendini mahkûm etmektedir, farkında olmaksızın. Bu yansıma mekanizması nedeniyle, toplum, kendinin yarattığı toplum yaşamına karşıt olanların toplum içindeki kendi yanılgılarını, dokuncalarını, eksikliklerini yansıtmaktadır.

İşte tam da bu noktada, mevcut yargılamaya neden olan fiillerin kaynaklandığı sorunlar, bu sorunların çözümlenmemesi toplumun kendi yanılgısı, eksikliği değil midir, diye düşünmek gerekmiyor mu? Bu anlamda bakıldığında, görünen suç ile gizlideki suçu ayırdetmek gerekmiyor mu?

Bu yargılamanın konusu ve sanığı; doğa ötesi ve toplum dışı faktörlerin ürünü olmadığına göre, bu yargılama aynı zamanda toplumun kendisi için de bir aynaya bakış fırsatı olarak değerlendirilmesi gerekmiyor mu?

Önceleri siyasal suçlulara 'toplum düşmanı' gözüyle bakan görüş, 18 yy.'dan başlayarak değişmiş ve terkedilmiştir. Artık siyasal suçlu, bir toplum düşmanı değildir. O, görüşlerinde yanılabilir ama onu bu eylemlere iten etkenler gözönüne alındığı zaman, "siyasal suçlunun, toplumsal gelişmede bir ilerleme öğesi olduğu," ülkenin siyasal kurumlarının düzeltilmesine, gelişmesine toplumun daha iyi yönetilmesine, insanlığın barış ve uygarlık doğrultusunda ilerlemesine hizmet ettiği görülür. Bu nedenlerdir ki, ünlü sosyolog E. Durkheim: *"Siyasal suç, sosyal gelişme için yararlıdır."* demiştir. (Prof. Sulhi Dönmezer, *Kriminoloji*, S. 44.)

Gerçekten siyasal suçlar, ülkeden ülkeye, dönemden döneme değişen, toplumsal düzene yönelik geçici suçlardır. Dün suç sayılan eylemler bugün suç sayılmayabilir, şu ülkede suç sayılan eylemler, bu ülkede suç kabul edilmeyebilir. Siyasal iktidarlar değiştikçe siyasal suçlar da değişir. Bu açıdan öğretiye göre siyasal suçlar, "değişken" ve "göreli" suçlardır. Bu suçları işleyenler, kişisel çıkar gözetmeden, yurt çıkarlarını, gerçekleşmesini istedikleri düzende gören, inanç sahibi kişilerdir. Bu nedenledir ki, siyasal amaçla işlenen adî suçlar bile, siyasal nitelikli sayılmış ve onlara adî suç gözüyle bakılmaktan kaçınılmıştır.

Şu gerçeği artık tüm çevreler kabul etmektedir. Siyasal suçlarla toplumsal düzen arasında çok açık bir sebep-sonuç ilişkisi vardır. Yine katıldığı-

mız yaygın görüşe göre: *"Siyasî suçlu, gerçekte bir suçlu değil, siyasî bir mücadelede yenik düşmüş kişidir."*

Bu davanın sanığı da, sanık kürsüsüne inançlarından, siyasî ve toplumsal ideallerinden dolayı gelmiştir. Gerçekte bir suçlu değildir. Bu kürsüye kişisel saikle, kişisel çıkar hırslarıyla gelmiş değildir. Bir bebek düşmanı değildir. Bir canavar, sadist değildir. Toplumsal nedenler onu buralara getirmiştir. İstese de istemese de, kabul etseniz de etmeseniz de, objektif olarak toplumsal yapıdaki eksikliği, hataları olması gerekenleri tartıştırmıştır. Ona en ağır cezayı verseniz, o ve temsil ettiği hareket, belki de toplumsal yapımızın, toplumsal gelişme yönünde kendisini yenilemesine, bir ivmeye kavuşmasına katkıda bulunacak, etken olacaktır.

Hukukçular, hele hele yargı organları, olaylara ve bunların toplumsal nedenlerine sokaktaki insanın medyaca şekillendirilmiş, linç, toplumsal intikam, düşman-canavar mantığıyla bakamazlar, buna hakları da yoktur.

Sanık; devletin yıllardır yok kabul ettiği bir sorunda yani Kürt sorununda; savunduğu düşünceleri ve çözüm olarak önerdiği, kullandığı yöntemleri sonucu, bugün burada sanık konumundadır.

Davanın siyasî içeriği olduğu doğru algılanırsa, yargılamanın tarihsel rolü, toplumun yarınına katkısı olduğu, tarihsel bir fırsat işlevini taşıdığı anlaşılır, değerlendirilir.

Tek yanlı, linç mantığıyla beslenmiş, abartılı şovenizm fırtınasına tutularak, senteze gidilirse, bu gerçek ve inandırıcı bir sentez olmaz. Toplumun sadece bir kesiminin, mağdurlarının da sadece bir kesiminin tatminine hizmet eden şekli bir sentez çıkar ortaya. Ve bu çok geçmeden; tatmin edildi denen kesimleri dahi gün gelir tatmin etmez ve yeni yaralar daha da derin acılara yol açarak fışkırır. Davanın bu özelliğinin kavranması; toplumsal nedenlere eğilmeyi, tek yanlı olmamayı, hepimizin toplum ve toplumsal aygıtlar olarak aynaya bakmasını da beraberinde getireceği için, belirleyici önem taşır.

Onun için her ceza yargılamasında, hele hele siyasî içerikli ceza yargılamalarında olduğu gibi, tarihimizin bu çok önemli yargılamasında da yargıya giderken bir tarihçi, sosyolog, laborant, filozof gibi gerçek nedenlere eğilmek durumundasınız. Yani suç nedir, gerçek suç görünen konu mudur yoksa bu görünenin altında yatan esas konu mudur? Suçlu kimdir, suçlu huzurda ki sanık mıdır yoksa suçlu köklü bir probleme inatla seyirci kalan tüm siyasal, sosyal yapı mıdır? Ünlü cezacı Alfieri: *"Suçu toplum hazırlar birey işler"* sözüyle bunu güzel açıklar. Toplumsal düzendeki bozukluklar, adaletsizlikler bireyi ve toplulukları; "suç" denen toplum karşıtlığına itmektedir. Bozuk toplumsal yapı, sürekli olarak bunu üretmektedir.

Hele hele Türkiye Cumhuriyeti'nin militarist ve tekçi yapısı, mevcut ceza yasasının, yaptırımcı yasaların esas karakterinin ayrımcı ve baskıcı olması, cumhuriyetin tüm kurumlarıyla militarist ve tekçi bir karakter taşıması, sivil ve demokratik bir cumhuriyetin olmaması bu "suç" üretimini daha da hızlandırmaktadır.

Savunma makamı olarak, bu dava da esas tartışılması gerekenin görünürdeki suç değil, yukardan beri savunmamızın çeşitli bölümlerinde ayrıntılarıyla ve kanıtlarıyla açıkladığımız gerçek suçun tartışılması gerektiğini düşünüyoruz. Bu anlamda müvekkilimizin tarih önünde suçsuz olduğuna inanıyoruz. Bizim suçlamaya karşı, esas karşı tezimiz budur. Ancak iddianın kendi suçlama mantığındaki tutarsızlığını ve çelişkilerini sergilemek içinde, 125. madde tartışmasına girmeyi gerekli görüyoruz.

Sayın başkan değerli üyeler; bu bölüm atılı suçun unsurlarının değerlendirilmesi, yani 125. maddenin tartışılması, cezaların amacı, idam cezası ve idam cezasının tartışılması ve sonuç bölümünden oluşacaktır.

a) Türk Ceza Kanununun 125. Maddesinin Tartışılması

Türk Ceza Yasası'nın 125. maddesi düzenleme itibari ile iki ayrı suç tipini öngörmektedir. İlki; devlet topraklarını, devlet idaresinden ayırmak ve müstakil bir devlet kurmak, diğeri ise; devlet topraklarının bir kısmını yabancı bir devletin egemenliği altına koymak fiillerini düzenlemektedir.

Dar anlamda suç vasfı açısından 125. maddenin unsurları itibarî ile ve özellikle manevî unsur açısından oluşup oluşmadığı, özellikle 1993'ten bu yana ve 1996'dan itibaren daha da belirgin bir şekilde müvekkile atılı suç vasfı açısından ayrı devlet kurmak tezinin ve amacının terk edildiği açıktır. Örnek olarak, müvekkilin 1993 tarihinden bu yana yaptığı konuşmalar ve basına yaptığı açıklamalar ile bu husus sabittir. Savunmamızın ekinde sunduğumuz gazeteci yazar Fatih Altaylı ile 1997 yılında yapılan röportaj bu konuya en iyi örnektir. Bu röpörtajda: *"Amacımı tekrar vurguluyorum; daha güzel bir Türkiye'de kendime de bir yaşam yeri arayabilmek ve Kürt illerini de güzel insanların güzel yaşadıkları bir alan hâline getirmektir. Ben hâlen bunun için ayaktayım. Beni başka türlü bu zor şartlarda ayakta ne tutabilir?" "Yani bölücü değil misiniz?" sorusuna "Hayır hayır!" Yine: "Yani Türkiye'yi bölmek gibi bir niyetiniz yok mu?" sorusuna cevaben de: "En büyük bölücüler sonra ortaya çıktı ki, bu çetelerdir. Bu çeteler kadar Türkiye'yi bölen var mı? Hem de kaç türlü bölüyorlar biliyor musunuz? Hem de can evinden vuruyorlar. Bu kadar insanın vurulması Türkiye'nin yüreğinin paramparça edilmesidir. Türkiye insanının, Türkiye yüreğinin bu kadar parçalanması en büyük bölücülük değil mi? Tür-*

kiye bu gün birbirine girmiş, nerede ise her kafadan bir ses çıkıyor. Bu en büyük bölücülük değil midir? Yürekler bu kadar parçalandıktan sonra, beyinler bu kadar karmaşalığa getirildikten sonra bu en büyük bölücülük değil midir? Bu kadar hırsızlık, bu kadar rant en büyük bölücülüğe yol açmıyor mu? Tam tersi ben iddia ediyorum ki, en güzel birlik tavrı benim tavrımdır. Gerçekçi bir birlik halkların zenginliğine dayanan bir birliktir. Yani bir Kürt bir Türk ile ilişki kurduğunda sevsin, onurlu bir ilişki kursun. Ben çok önceden bir örnek vermiştim. Şimdi (bu halklar ilişkisi evlilik ilişkisine benzetilir) sen çam yarması gibi bir adam olsan, bir de çok fukara bir kadın karşında olsa, işin gücün bu kadını dövmek olsa, bu mutlak sana bağlı olsa, bu iyi bir evlilik olabilir mi?" Devamla: "Örneği tekrarlıyorum. Özgür iradeler oluştuktan sonra, insanların kuracağı birliklerden tehlike gelmez. Türklerin, Kürtlerin ilişkilerinde özgürlük ortamı gelişirse, kesinlikle sağlıklı birlikler çıkar. Türk-Kürt gerçekten Hakkâri'den İstanbul'a kadar iç içe geçmiştir. Hakkâri'lilerin yarısı İstanbul'dadır. Kars'lıların yarısı İzmir'dedir. Antalya'dadır. Şimdi bu kadar iç içe geçmiş insanları yapay bir biçimde zoraki ayırmanın anlamı ve faydası yoktur. Ama İstanbul Hakkâri'den dolayı zehirleniyor. İddia ediyorum Ege'nin de zehirlendiğini Ege'liler bilir. Çukurova zehirleniyor. Çünkü çok dengesiz bir nüfus akışı var. Bunu herkes söylüyor. Bu benim icadım değil. Yani bunun bölücülükle alakası yok. Ben bu işlerin düzeltilmesini istiyorum. Düzeltilmesinin yolları vardır."

Bu örnekleri çoğaltmak mümkündür. Sonuç olarak müvekkil, 1993'ten başlayarak, ayrı bir devlet kurmak amaç ve görüşünden vazgeçmiştir.

Dar anlamda TCK. Madde 125'in ve Azmettirmenin Tartışılması

Azmettirme ve TCK 125'in, iddia makamınca öğretiye uygun bir biçimde algılanmadığı açıktır. İddia makamı, 125'te tanımlanan suçu tehlike suçu olarak değerlendirmektedir. Oysa gerek 125. gerekse 146. madde, hareketten ayrı netice de öngörmektedir. Bu açıdan değinilen suç tipleri "zarar suçu" niteliğindedir. Yani 125. maddede tanımlanan suç bir tehlike suçu olmayıp, zarar suçu niteliğindedir. Bu maddedeki suç tipinin diğer suçlara oranla özelliği, sadece tamamlanmış suç, teşebbüs derecesinde kalmış suç ayırımının yapılmamasıdır. Bu maddelerle ilgili özellik teşebbüs kurallarının uygulanmaması ile sınırlı olduğuna göre, bu özellik dışında kalan hukuksal konularda genel kuralların uygulanması gerekir. Salt hareket suçu veya salt tehlike suçu, hareketten ayrı neticenin öngörülmediği suç tiplerine verilen isimdir. O nedenle iddia makamının 125'teki suç tipini tehlike suçu olarak değerlendirmesi, ceza hukuku öğretisi açısından yanlıştır. Nitekim TCK madde 125'te kullanılan ".... matuf fiil ..." ifadeleri eylemin öngörülen zarar neticesini yaratmaya uygunluğunun araştırılmasını zorunlu kılmaktadır. Esasen değinilen suçların özelliği teşebbüs derecesinde kalan eylemin tamamlanmış suç gibi cezalandırılması olduğuna göre netice-

nin gerçekleşmesi aranmasa dahi eylemin neticeyi yaratmaya uygunluğu aranmak zorunluluğu söz konusudur. Böyle olunca kişinin eyleminin 125. madde kapsamında görülebilmesi, eylemin neticeyi yaratmaya uygunluğunun saptanmasına bağlıdır. Uygunluk saptaması failin kastının ve vasıtanın elverişliliğinin, eylemin "zarar neticesi" açısından uygunluğunun belirlenmesine bağlıdır. Bu açıdan bakıldığında, failin kastı noktasında müvekkilin 1993'ten beri ayrı devlet kurma amacı söz konusu değildir.

İddia makamına göre müvekkil, örgütün sorumlusu olduğuna göre, örgüt adına yapılan şiddet eylemlerini gerçekleştirenlerin azmettirenidir. Ve örgütün eylemlerinden sorumludur. Bu mantığa göre, silâhlı çetenin üst düzey yöneticisi şiddet eylemlerine doğrudan iştirak etmese bile, örgütün hiyerarşik yapısı içindeki durumları ve fonksiyonlarının önemi gereği, alt birimlerin "Merkez Yönetim Kararları" doğrultusunda gerçekleştirdikleri eylemler açısından azmettiren sayılmalıdır. Oysa kamusal veriler ve bilimsel doğrular çerçevesinde bu görüş, gerçeklik payından yoksundur.

Kaldı ki; bir kişinin TCK 125'teki suçun icra hareketi sayılan şiddet eylemlerinden sorumlu tutulabilmesi için, belirli bir fiile maddî veya manevî bir hareketle katılması gerekir. Kişinin belirli bir suçu işlemek iradesinin varlığı yeterli olmayıp, bu irade çerçevesinde belirli bir suçun icra hareketine manevî veya maddî bir hareketle katılması ve bu hareketin neticesinin gerçekleşmesi açısından nedensel değer taşıması zorunludur. Bir hareketin hukuka aykırı netice bakımından nedensel değer taşıyıp taşımadığının saptanabilmesi için, işlenilen her fiilin ayrı ayrı ele alınıp değerlendirilmesi gerekir. Yani SOYUT VE GENEL İŞTİRAK SÖZKONUSU OLAMAZ! İştirak her bir somut fiil açısından irade ve nedensellik unsurlarının varlığı göz önünde bulundurulmak sureti ile saptanır. Aynı amaca yönelik olsa dahi, belirgin olmayan değişik fiillere genel iştirak kesinlikle mümkün değildir. İştirakın belirli, somut ve özel koşullarına göre her bir fiil açısından ayrı ayrı varlığı araştırılmak gerekir. Somut davamızda iddia makamı, müvekkilimizin PKK adına yapılan tüm şiddet eylemlerinden sorumlu tutmakla gayet yanlış olan soyut ve genel iştirak anlayışından yola çıkmaktadır.

Oysa ceza hukuku öğretisine göre belirtilen durumda örgütün üst düzey yöneticilerinin genel anlamda eylem aşamasına geçilmesi konusundaki kararları genel bir karardır. Şiddet eylemini gerçekleştiren kişilerin tek tek belirlenen fiillerinin işlenilmesi konusunda somut bir karar alınmadıkça, iştirak söz konusu olamaz.

Azmettirme dolayısıyla bir kişinin sorumlu tutulabilmesi için, azmettirilen kişide suç teşkil eden fiili işlemek düşünce, irade ve kararının bulunmaması gerekir. Suç teşkil eden fiili işleyen kişinin esasen bu suçu işleme konusunda bir niyet veya kararı mevcutsa, suçun işlenmesi konusundaki

manevî hareketler azmettirme olarak kabul edilemez. Yani şiddet eylemlerini işleyenler, silâhlı çete mensubu sayıldığına göre, bu kişiler 125'teki fiil işleme konusunda iradelerini birleştirerek silâhlı çeteyi oluşturmuşlardır. Diğer bir değişle şiddet eylemlerini gerçekleştiren silâhlı çete üyelerinde daha başlangıçta madde 125'i ihlâle yönelik şiddete dayanan fiil işleme iradesi vardır. Yani şiddet eylemini gerçekleştiren kişiler, silâhlı örgüt üyesi olduklarına göre, belirtilen durumda esasen bu kişilerde madde 125'in icra hareketi sayılan fiilleri işlemek niyet ve karar iradesi mevcut bulunmaktadır. Durum böyle olunca, örgütün üst düzey yöneticisi olan kişilerin, örgütün eylem aşamasına geçmesi konusunda karar almalarının şiddet eylemlerine yönelik (manevî hareket) olduğu var sayılsa dahi, yine de bu hareketler azmettirme olarak kabul edilemez. Çünkü suç işlemek niyet ve kararını yaratan kişiler, örgütün üst düzey yöneticileri değildir. Şiddet eylemlerini gerçekleştiren kişiler, esasen bu konuda irade sahibi oldukları için silâhlı çete mensubudurlar.

Kaldı ki çete suçu çok failli suçtur. Çok failli suça iştirak, ancak çok faili suçu tanımlayan, yasa maddesinde yer almayan hareketleri icra edenler açısından söz konusu olabilir. TCK'nın 168 ve 169. maddeleri silâhlı çete suçu ile ilgili muhtelif hukuka aykırı hareketleri belirlemiş ve hareketlerin türüne göre ayrı ayrı cezalar belirlemiştir. (Amaç suç açısından yarattığı nedensel değerdeki tehlikenin ağırlığına göre) Örgütün merkez komitesinde görev aldıkları iddia edilen üst düzey yöneticilerinin suça iştirakleri iddiası çok failli suça iştirak kuralları açısından değerlendirildiğinde, örgütün eylem aşamasına geçmesi konusunda karar verilmesi silâhlı çetede amirliği ve kumandayı ifade eder. Diğer bir değişle, çetenin eylem aşamasına geçmesi konusunda karar alınmasına katılıp, silâhlı eylemlere katılmayan kişiler gerçekte madde 168'de yer alan ve çok failli suç tanımında belirtilen hareketleri yapmış olmaktadırlar. Amirlik ve komutanlık hareketi soyut birer statü değildir. Silâhlı çete mensubunun gerçekleştirdiği hareket, kendisinin çete içindeki pozisyonunu belirler. Kişinin silâhlı çetede amirliği ve kumandayı ..... haiz olduğu icra ettiği hareketlere göre belirlenir.

Esasen çete mensupları açısından yasanın öngördüğü statü ve dolayısıyla sorumluluk farkları, o kişinin çetede üstlendiği görevin "amaç suç" açısından yarattığı zarar tehlikesine göre belirlenmiştir. Durum böyle olunca, bir kişinin amir ve komutan sayılabilmesi bu sıfatı gerektirecek faaliyette bulunmasına bağlıdır. Somut olayda örgütün silâhlı eylem aşamasına geçmesi kararını veren, fakat eyleme katılmayan kişiler çetede "amirlik" veya "kumandanlık" faaliyetinin gerektirdiği hareketleri yapmışlardır. Verdikleri bu kararlar nedeni ile madde 168/1 kapsamındadırlar. Durum böyle iken başkasının işlediği silâhlı eyleme şerik sayılmaları madde 168'in mantığıyla ve açık ifadesi ile bağdaşmaz.

Somut konumunda eğer konu dar anlamda ceza yasaları boyutlarında, yani dar anlamda suç kapsamında tartışılacak olursa müvekkil konumu ne olabilir? Müvekkil PKK'nin başkanıdır. Amirlik ve komutanlık konumundadır. Ama başlangıçtan beri hiçbir silâhlı eyleme şu veya bu şekilde katılmamıştır. Eylemlerle ilgili soyut ve genel emirler, direktifler vermesi zaten onun amirlik ve komutanlık konumunun doğal sonucudur. Eğer konjonktürel aktüalitenin etkisinde kalınmazsa, yani ceza hukukunun temel kriterlerine uyulursa "dar anlamda suç vasfı" tartışmaları açısından müvekkilin konumu ancak ve ancak 168/1 olabilir.

Gerek manevî unsur açısından, gerekse azmettirme ve iştirak kuralları-na hukukî yaklaşım açısından, madde 168/İ dışında hukuken bir değerlendirme yapmak mümkün değildir.

Esas itibari ile çalkantılı sosyal ve politik nedenler, devletin bir asra yaklaşan politikaları yargılama konusunun çözümsüzlüğünde toplumdaki her kesin payı; Kürt sorununda dolayı her kesin suçluluğunu işaret eden bir toplumsal fotoğraf önümüze koymaktadır. Devlet de dahil, gelmiş geçmiş iktidar sorumluları parça parça herkes akan kandan sorumludur. Bir asırlık problemin çözümsüzlüğünün bedeli sadece Abdullah Öcalan'a yıkılamaz. Toplumsal barış için müvekkilin özgürlüğüne kavuşması ve sorunla ilgili demokratik çözümlerin gündeme gelmesi en doğru, en faydalı, en barışçıl yoldur. Eğer sorunla ilgili gerçek bir yargılama olacaksa, bu ancak tribünal bir mahkeme olabilir. Konu ile ilgili tüm suçluların yargılanacağı ulusal üstü bir mahkeme olabilir.

b)- Ölüm Cezası Konusundaki Değerlendirme

Ölüm Cezası

Ölüm cezası çağdaş hukuk sistemlerinde varlığını istisnaî olarak koruyan, hemen hemen tek bedeni cezadır. Ölüm cezası, cezanın sadece kefalet teşkil edici ve ibret maksadını güden bir araç sayıldığı eski dönemlerde en geniş uygulamalara konu teşkil etmiştir.

18.yy.'da felsefî ve hümanist fikirler, cezalarda şiddetin aleyhinde bir akıma yol açmış ve ölüm cezasına da karşı olmayı doğurmuştur. Voltaire ölüm cezasının faydasızlığı, dolayısıyla bu cezanın aleyhinde düşündüğünü belirtmektedir. Beccaria göre de ölüm cezası hiçbir hakka dayanmayan ve vatandaşa karşı açılmış olan bir savaştır. Cezaların şiddeti hiçbir zaman suçu önleyemeyeceğinden, ölüm cezası hem yararlı değildir, hem de haklı değildir.

18. yy sonlarından itibaren Avrupa ülkelerinde ölüm cezasının kaldırılması hususunda bir akımın gelişmekte bulunduğu görülmektedir. 19. yy ortalarından itibaren de, bazı devletler ölüm cezasını kaldırmışlardır. Fransa 1848'de siyasî suçlarda ölüm cezasını ilga etmiş, Yunanistan 1872'de, Hollanda 1870'de, İtalya 1879'da ve yine bu tarihte çeşitli İsviçre kantonlarında ölüm cezası kaldırılmıştır. Bu akım sonunda Norveç, İsveç, Danimarka, Finlandiya ve İngiltere'de de ölüm cezası kaldırılmıştır.

20. yy'da, bu konuda dikkati çeken bir oluşum da bazı anayasaların ölüm cezasının bir daha konulamayacağına dair hüküm getirmeleri olmuştur. 1947 yılında Sanremo'da toplanan 1. Milletlerarası Sosyal Savunma Kongresi, ölüm cezasının kaldırılmasının gerekli olduğuna karar vermiştir. Portekiz'de ölüm cezasının kaldırılmasının 100. yıldönümü dolayısıyla, 1967 yılında toplanan milletlerarası seminer, her yönüyle ölüm cezasının kaldırılması gerektiğine karar vermiştir. Böylece son yıllara doğru, genellikle ölüm cezasının kaldırılmasına yönelmiş bir eğilim ve uygulama göze çarpmaktadır.

Ölüm Cezasının Bir Ceza Olarak Değerlendirilmesi

-Cezalarda bulunması gereken niteliklerden suçlunun hak ettiği ölçüye göre cezanın derecelendirilebilmesi ve tamiri ve verdiği zarar ve kötülüğün giderilmesinin mümkün olması niteliğinin ölüm cezasında bulunmadığı ve bulunamayacağı belirtilmiştir.

-Ölüm cezasına, amaç bakımından yapılmış olan itirazlar da vardır. Ölüm cezasını önleme amacının bulunmayacağı açıktır. Ve bu cezanın tasfiye gayesini karşıladığı hususunda da şüphe yoktur. Oysa cezanın esas amaç ve maksadının ıslah olması gerektiği, bu itibarla ölüm cezasının yerinde bir ceza olmadığı belirtilmiştir.

-Ölüm cezası üzerinde felsefî ve duygusal bakımdan çok eski dönemlerden beri tartışmalar yapılmıştır. Tartışmaların bütününü iki soruya indirgeyebiliriz.

1-Ölüm cezası haklı mıdır?

2- Haklı ise zorunlu mudur?

a)-Ölüm cezasının haklı olmadığı bazı filozof ve teologlar tarafından ileri sürülmüştür. Toplum insana hayat vermediğinden, ne sebeple olursa olsun, onu geri almak hakkına da sahip değildir; suç işlemek yaşama hakkının geri alınması için bir sebep teşkil edemez.

Albert Camus: *"devletler de idam cezasının ibret olacağına inanmıyor. Bu konuda hiç düşünmeden geleneklere ayak uyduruyorlar, suçlu sayı-*

lan kişi öldürülmelidir, zira bu yüzyıllardır böyle devam edip uygulanıyor diye düşünüyorlar. Böylece görenek gereği gelişmenin, infazın kamuoyunda meydana getireceği duyarlılıkla çelişme pahasına yüzyıllar önce geçerli olan kanıtlar ve kanunlar uygulanarak idam cezası verilmektedir. Böylece mahkûmlarımız uygulayıcıların da inanmadığı teoriler adına ezbere ölmektedirler. İdam cezası bir gün kendini yeni bir cinayetle tatmin edecek sadist duygular uyandırmaktan başka kamuoyunda bir isyan ve tiksinti de yaratabilir." demektedir.

Yine ölüm cezasına karşı olan Gambetta ölüm cezasında aleniyetin, kaldırılmasını isteyen bir kanun maddesine karşı çıkarken: *"Eğer görüntünün dehşetini ortadan kaldırır, infazları hapishane içinde yaparsanız, halkın ortaya çıkan irkilme ve isyanını söndürür ve ölüm cezasını daha da sağlamlaştırmış olursunuz."* diyerek: *"Madem ki alenen öldürmüyoruz, o zaman açıkça öldürmeye hakkımız olmadığını kabul etmeliyiz."* demektedir.

Ölüm cezasının zorunlu olup olmadığı da tartışılmıştır. Montesquieu ölüm cezasını hasta bir toplum için sorunlu ilâç sandığını açıklamıştır. Ölüm cezasının zorunlu olup olmadığı konusu; toplumun içinde bulunduğu zamana, yere ve bu cezanın verilmesi ve yerine getirilmesinin topluma kazandıracağı, kaybettireceği olgulara göre cevaplanması gereken bir sorudur. Toplumların içinde bulundukları özel şartları dışlayarak, mesele çözülemez. Toplumun özel şartları idam cezasıyla daha da ağırlaşacaksa, genel olarak dahi zorunlu kabul edilmeyen idam cezası anlamını iyice yitirecektir. Böylece ölüm cezasının zorunlu bulunup bulunmadığı konusu; zaman, içinde bulunulan koşullar ve bu cezayla ulaşılmak istenen maksada ulaşılıp ulaşılamayacağı meselesine bağlıdır.

Ölüm cezası AİHS'in 6 No'lu protokolü ile kaldırılmıştır.

Protokolün 1. maddesi ölüm cezasını kaldırmış, 2. maddesi ise savaş veya savaş tehlikesinde işlenmiş fiiller için ölüm cezası öngörülebileceğini ve bu hâlde dahi, ilgili devletin söz konusu mevzuatının bu duruma ilişkin hükümlerini Avrupa Konseyi Genel Sekreteri'ne bildirmeleri gerektiği belirtilmiştir. (Not: Türkiye bu protokolü henüz imzalamamış, fakat 01.03.1985'ten itibaren bu protokolü imzalayan diğer üye ülkeler için yürürlük kazanmıştır.)

Fakat bu uluslararası hukuka ilişkin bir düzenleme olduğu için emsal teşkil etmelidir. AİHS'in 2. maddesine göre de 'yaşam hakkı' güven altına alınmıştır. Devletlerin yaşam hakkını kısıtlarken 'suç ve ceza' orantısını gözetmeleri gerektiğini, bu gözetilmediği taktirde AİHS'in 2. maddesinin ihlâl edileceği düzenlenmiştir.

Ayrıca, Avrupa Konseyi bütün Avrupa ülkelerinde ölüm cezasının kal-

dırılınasına karar vermiş ve Avrupa ülkeleri bu karar doğrultusunda 'devlet eliyle adam öldürme' şeklinde düşünülen ölüm cezasını mevzuatlarından çıkarmışlardır. Modern toplumda yaygın anlayış ölüm cezasının çağdaş infaz rejimleriyle güdülen amaca uygun olmadığı, 'devletin cinayet işlemesi' anlamına gelecek bu cezanın, demokratik devlet anlayışıyla bağdaşmadığı şeklindedir. Böylece son yıllara doğru genellikle ölüm cezasının kaldırılmasına yönelmiş bir eğilim, bir uygulama göze çarpmaktadır. Türkiye Cumhuriyeti devleti de, idam cezasını 1984 yılından beri uygulamamıştır. Bu durum yasalarda fiilen varolan bu cezanın, Türkiye insanları arasında da kabul görmediği, idam cezasının çağa uygun bir ceza olarak görülmediği sonucuna ulaşmamıza neden olmaktadır.

Türkiye Cumhuriyeti, müvekkilin İtalya'dan iadesini isterken de bu durumu, yani Türkiye Cumhuriyeti'nde 'idam cezalarının infaz edilmediği' durumunu belirtmiştir. Uluslararası alanda ve uluslararası hukuka uygun olarak bildirilen bu hususun, demokratik devlet kurallarına uygun olarak, bu davada da yerine getirilmesi gerekmektedir. Örnek olarak Adalet Bakanlığının, İtalya Adalet Bakanı'na 26.11.1998 yılında gönderdiği bildirimi sunuyoruz.

İdam cezası modern toplumlarda kabul görmeyen bir cezalandırma türüdür. 21. yüzyıla girerken hâlen bu cezanın var olması, hukuk devleti, adil yargılama ilkeleriyle bağdaşmaz.

Ölüm Cezası ve Örnek Olma / Caydırıcılık

Ölüm cezasının örnek olması, daha çok önleme kuramını benimseyenlerce ortaya atılan ve savunulan bir düşüncedir. (İbret-i müessire)

Bu düşünceye inananlara göre, ölüm cezasının yerine getirilmesi aleni açık bir yerde yapılırsa caydırıcı bir örnek olur. Oysa yaşamın gerçeği, bunun tersini ortaya koymuştur ve çok da örneği vardır.

"...1866 yılında kraliyet komisyonuna sunulan kanıtlarda, bir kasabada birkaç yıl içersinde ölüm cezasına çarptırılan 167 kişiden 164'ünün, bizzat aleni infaza tanık olan kişiler olduğu, dolayısıyla idamın caydırıcı olmadığı bu çarpıcı örnekte de açıkça görülmektedir.

Türkiye'de belli bir tarihe kadar ölüm cezaları kent meydanlarında ve açıkta yapılmakta idi. 1967 tarihli ceza infaz kurumları ile tevkif evlerinin yönetimine ve cezaların infazına dair tüzüğün 63. maddesine göre, ölüm cezaları kapalı cezaevi içinde ve özel bir yerde infaz edilmektedir.

Hem idamın caydırıcı etkisi olması istenmekte hem de infazların halka açık olmayan, cezaevi avlularında dar bir görevli kadrosuyla yapıldığı bilinmektedir. Bu nedenle de A. Camus şunu sormaktadır: "Gece yarısı bir

hapishane avlusunda işlenen bir cinayet nasıl örnek olabilir ki?"

1888 –'97 ile 1898-1907 yılları arasında yer alan iki 10 yıllık dönem üzerindeki istatistikten çıkan sonuçlara göre; ikinci dönem boyunca ölüm cezasının fiilen uygulanması giderek ender hâle gelmiş, hatta son iki yıl boyunca tamamen durmuş bulunmaktadır, ama buna karşın, adam öldürme sayısı artmak şöyle dursun, bu yirmi yıl süresince 3.066'dan 1.608'e inmek suretiyle hissedilir biçimde azalmıştır."

Erzincan 1 No.'lu Sıkıyönetim Askerî Mahkemesi'nin 20.06.1984 gün ve 1981/383 E.1984/68 K. Sayılı kararında Yargıç Galip Güzel: *"... önce ölüm cezasının caydırıcı etkisinin olmadığını, suçluluğu önlemediğini, bilhassa ideolojik suçlarda gelecek kuşaklar için fayda yerine zararlı olduğunu ..."* ileri sürmektedir.

Bugün yapılan araştırmalara göre, varılan sonuç caydırıcılık düşüncesini dayanıksız boş bir sav durumuna düşürmüştür. Batı Almanya'da Dr. Bernhard Duesing tarafından yayınlanan rakamlar çok ilginçtir. B. Almanya'da ölüm cezasının kaldırılmasından önce ve kaldırılmasından sonra, eyaletlerdeki cinayetlerin aylık ortalaması karşılaştırmıştır.(*)

Siyasal Suçlar ve Ölüm Cezası

"...Vaktiyle siyaset, mücadelede kaybedenin öldürülmesi demekti. Bundan insanlık vazgeçti. Bunun sebebi, öldürülenlere acımak değildi. Haklı olarak tahakküm idaresinin uzaklaştırılmış olmasına rağmen, gelen idarenin aynı şekilde bertaraf edilmemek için şiddete ve haksızlığa başvurduğu tecrübe ile anlaşıldı."

Siyasal suçlarda ölüm cezasının kamuoyunun onayını da aldığı söylenemez. Çünkü :

-Kamuoyu değişkendir.

-Siyasal suçta açıklık, netlik yoktur.

Ünlü düşünür ve devlet adamı F. Guisot: *"Siyasal suçlarda ölüm cezasında iktidarın aradığı şey adalet değil, yalnızca kendi güvenliğidir." 1822 yılında kitabına yazdığı önsözden de: "...bu gün siyasî suçlarda ölüm cezasının tek müdafii kalmıştır: O da KORKU'dur."* der.

"Siyasî suç müphem kaldıkça, siyasî suçluyu haklı görenler daima mevcut olacaktır. Kendisini haklı görme inancı içinde olanları ölüm cezasının korkutacağını, dolayısıyla bu cezanın müstakbel suçları önleyeceğini zannetmek hata olur. Haklı sebeplerde dahi, sosyal bir kan davasına vesile olmamak lazımdır."

Toplumun siyasal suçluyu değerlendirişi: Siyasal suçlunun diğer suç-

lulardan farklı oluşunu belirleyen bazı yazarlara göre, siyasal suçlunun bir özelliği de kamuoyunda bir tepki ile, ceza ile karşılanması yönünde bir bilinç yaratmasıdır. Gerçekten, bu yazarlara göre, siyasal suçlu, toplumu ileriye doğru götürme çabalarında gene toplum tarafından benimsenir. Hiç değilse adı adî suçlu gibi değerlendirilemez; kamuoyundaki bu değerlendirme, bu suçluların ayrı tutulmasını sağlamıştır...

...başka düşünceye göre de, toplum genellikle siyasal olayların ya da siyasal iktidar mücadelesinin dışında olağan, günlük yaşayışını sürdürür. Bu yaşayış içinde siyasal suçlular, âdeta geleceğin kurucuları durumuna gelmektedirler. Kamuoyu belirsiz tutumu içersinde, gelecek için mücadele eden kişilere sempati duymaya başlamaktadır...

1848'den itibaren siyasal suçlarda ölüm cezasının kaldırılması hükme bağlandı, siyasal suçlardan dolayı iade edilmeme ilkesi de kurallaştı, devletler arası bir nitelik kazandı.

Ayrıca, ölüm cezasının terör hareketlerinden caydırıcı olması düşüncesi de günümüzde geçerliliğini yitirmiştir. Devletin kendisini koruması için kullanacağı şeyin ölüm cezası olmadığı da, bugün kabul görmektedir. Özellikle ara rejim dönemlerinde "geldiğimizi duyun dercesine" davranılarak, bir dizi idamların yapılmasının hiçbir mantığı ve haklılığı yoktur.(**)

Kaynaklar:

(*) Bir İnsanlık Suçu: Ölüm Cezası, *age*, 144-145 / Kamil Ateşoğulları

(**) *age*, 154-156

Uluslararası Sözleşmeler ve Belgelerde Ölüm Cezası

1- BM Evrensel İnsan Hakları Bildirgesi

10 Aralık 1948 tarihli Evrensel Bildirinin (md.3) düzenlenmesine göre herkesin yaşama hakkı, kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkı vardır. Bu hükümle yaşam hakkı somut bir norma bağlanmıştır.

2- BM Uluslararası Medenî ve Siyasal Haklar Sözleşmesi:

Bu sözleşme (md. 6/1) hükmüne göre, her insan varlığıyla özdeş yaşam hakkına sahiptir; bu hak yasayla korunur ve hiç kimse yaşamından keyfî olarak yoksun bırakılamaz.

Medenî Haklar Sözleşmesi yaşam hakkını mutlak olarak düzenlememiş, ölüm cezasını istisna tanımıştır. Ancak, temel hedef ve doğrultunun ölüm cezasının ilgası olduğu da hükme bağlanmıştır. Nitekim (md.6/6)'ya göre sözleşmenin tarafı hiçbir devlet, bu maddedeki istisna hükümlerini ölüm cezasını kaldırmayı önlemek için kullanamaz.

3- BM Genel Kurulunun 14 Aralık 1984 Kararı :

"Ölüm cezası sadece, söz konusu olayları başka bir biçimde açıklamaya olanak vermeksizin açık şekilde ortaya koyan delillere dayandırılmış, bir suç isnadı kişiye yönlendirildiğinde verilebilir."

Oysa ki Müvekkil Abdullah Öcalan'a yönelik suçlama son derece soyuttur. Dolayısıyla somut olay ve durumları içermemektedir; geniş muallak ve belirsizdir. Bu nedenle hem ceza yargılamasının özüne hem de yukarıya aldığımız BM kararına da aykırıdır.

"Ölüm cezası sadece yetkili bir mahkeme tarafından verilecek bir nihai hükümden sonra infaz edilebilir. Yargılama süresi en azından Medenî ve Siyasal Haklar Sözleşmesi (md.14)'de tanımlara eşit olarak ve ölüm cezası yaptırımı istenen bir suçun sanığına ya da bu suçlama isnat edilen kişiye, yargılamanın bütün aşamalarında elverişli yasal yardımın sunulması hakkı tanınarak ve adil yargılanmayı temin edecek bütün güvenceler verilerek yürütülmüş olmalıdır."

Müvekkil Abdullah Öcalan davasında BM'nin yukarıya aldığımız kararına hemen hemen tüm unsurlarıyla bir aykırılık durumu söz konusudur; en başta da savunmasını hazırlaması konusunda kendisine ve biz avukatlarına gerekli yasal yardımı yapacak koşullar sunulmamıştır.

Savunma makamının gerek usûle gerekse de esasa ilişkin talepleri mahkeme tarafından tümüyle reddedilmiştir. Bu anlamda müvekkilimizin lehine olan delillerin toplanması gerçekleşmemiştir.

4- Amerikan İnsan Hakları Ödevler Bildirisi:

"Amerikan bildirisinin (md.1) hükmüne göre, her insanın yaşam, kişi özgürlüğü ve güvenlik hakkı vardır."

Bu belge de yaşıtı olan Evrensel Bildiri gibi ölüm cezası istisnasını düzenlememiştir, yahut tersine, bunun ilgasına yönelik açık bir hüküm de getirmemiştir.

5-Avrupa Parlamentosu Temel Haklar ve Özgürlükler Bildirisi:

Avrupa Parlamentosu'nun 12 Nisan 1989 tarihinde kabul ettiği kararın konusu temel haklar ve özgürlükler bildirisidir. Toplam 28 maddelik bildirinin 2. maddesi yaşam hakkı kenar başlıklıdır ve hükme göre herkesin yaşam, kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkı vardır. (md.22) ise ölüm cezası kenar başlıklı olup, doğrudan bu cezaya özgülenmiştir. Buna göre ölüm cezası ilga edilmiştir.

Yukarıya aldığımız nedenlerden ötürü müvekkil Abdullah Öcalan yargılamasında; BM Medenî ve Siyasal Haklar Sözleşmesi (md.6;14;15)'i, BM Ekonomik ve Sosyal Konsey 1984 Güvenceler Metni Kararı, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (md. 2, 6, 7)'ni ihlâl ederek, dikkate almamıştır. Dolayısıyla yargılamanın salt yasalar ve iç hukuk uygulamaları değil, uluslara arası hukuk sözleşme, belge, bildiri ve ilkeleri de gözününde bulundurmayan kendine özgü bir yargılama olduğu çok açıktır.

Oysa ki Müvekkilimiz, İtalya'da iken Adalet Bakanlığı'nın İtalya'ya Adalet Bakanlığı'na gönderdiği iade dosyasında; müvekkilimizin iadesi durumunda adil yargılanacağını, ülkemizin altına imza attığı uluslararası sözleşmelere uyacağını belirtmiştir. Adalet Bakanlığı iade talebi dosyasında; ülkemizde 25.10.1984 tarihinden beri Türkiye Büyük Millet Meclisi'nce herhangi bir ölüm cezasının yerine getirilmesine karar verilmediğini, bu durumda ölüm cezasının 'de facto' olarak kaldırıldığı anlamında olduğunu, söz konusu cezanın Türk hukuk sisteminden de 'de jure' olarak da çıkarılması için gereken girişimde bulunulduğunu, bu maksatla da Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin gündeminde bulunan Türk Ceza Kanunu'nun tasarısında ölüm cezasının bulunmadığını belirtmiştir.

Müvekkilimizin gerek yargılanması gerekse de yargı önüne çıkarılış biçimi belli bir özgünlük içermektedir. Bu nedenle uluslararası kamuoyunun dikkatini çektiği gibi, uluslararası hukukun(uluslar üstü) konusu hâline gelmiştir. Müvekkilimizin durumuna benzer bir olayda 21 Eylül 1990-Şu-

bat 1991 tarihleri, arasında Güney Afrika mahkemelerinde yaşanmıştır; hukuk çevrelerinde 'Ebrahim davası' olarak ta adlandırılmaktadır: Güney Afrika devlet alanları tarafından yabancı bir devletten (Swaziland) kaçırıldığı ve Güney Afrika polisine teslim edildiği ileri sürülüyor. Ebrahim gözaltına alınıyor ve sonra vatana hainlikten suçlanıp, yerel mahkemece mahkûm ediliyor. Ancak, bu mahkûmiyet karşısında kendisine başvurulan üst mahkeme (Güney Afrika Yargıtayı); kaçırma eyleminin muhakemenin yargı sürecine etkisi, uygulanabilecek genel hükümler, kişinin bulunduğu ülkeden yasa dışı olarak alınması, insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, adaletin elleri temiz olmalıdır, devletler arasında iyi ilişkiler ve adaletin düzgün işlemesi gibi konuları da göz önünde bulundurarak, şöyle bir karara hükmetmiştir: Zorla kaçırmanın yargılamaya etkisi ile ilgili konu hâlâ Roma ve Roma-Hollanda hukukunca belirlenmekte ve bu hukuka göre, bir kişinin yasa dışı olarak tutuklandığı yerin yargı bölgesinden bir başka bölgeye götürülmesi zorla kaçırılma ile aynı şeydir. Dolayısıyla ciddî bir adaletsizlik oluşturur. Böyle bir kişinin huzuruna çıkarıldığı mahkeme (Böyle bir kişi söz konusu mahkemenin yargı bölgesindeki yönetici devlet organlarının ajanlarınca kaçırılmış olsa bile) onu yargılamaya yetkili değildir. Bu konudaki emsal kararın İngilizce aslı ve Türkçe tercümesi savunmanın ekinde sunulmuştur.

Sayın Başkan, Sayın üyeler;

Olağanüstü koşullarda, askerî ve idarî otoritelerin adaleti yaralayan şemsiyesi altında cereyan eden bir yargılamanın sonuna gelmiş bulunuyoruz. Bu dava da soruşturmanın başından itibaren savunmaya çıkarılan zorluklar, yargılama boyunca savunmanın hukukî ve meşru hiçbir talebinin kabul edilmemesi, hukuk tarihinde unutulmayacak izler bırakacak boyuttadır.

Duruşma salonunun güzelliği, tarafların şeklen yerini alması, duruşmalarda heyetinizin taraflara mümkün mertebe söz vermesi, yargılamanın biçimselliği hususundaki inancımızı ve tespitlerimizi asla değiştirmemiştir.

Ancak yargılama koşullarının tüm olumsuzluklarına rağmen, bu davadaki sonun tüm insanlarımız için, coğrafyamızda yaşayan tüm halklarımız için umutlu bir başlangıç olmasını istiyoruz.

Vereceğiniz kararın toplumsal barış için bir kapı açmasını istiyoruz.

Vereceğiniz kararın ilelebet sürecek bir kardeşliğin, barışın, hakkaniyetin kilometre taşı olmasını istiyoruz. Bu davada verilecek karar, her türlü linç ve intikam mantığını, inkâr yaklaşımını elinin tersiyle iterek: Adaletin barışa ve demokratikleşmeye hizmet edebileceğini göstermelidir.

Vereceğiniz karar, toplum vicdanında anlık değil, asırlarca sürecek, hepimizi ilerletecek, coğrafyamızı barış bahçesine çevirecek, sorunların çatışmayla değil el ele, tartışmayla çözüleceği bir süreci başlatacak büyük bir başlangıç olmalıdır.

İstiyoruz ki, adalet: Savaşın, ayrımcılığın, yeni acıların, yeni düşmanlıkların aracı olmasın. Adalet evrensel insanlığın eşitlik, barış ideallerine hizmet etsin. Unutulmamalıdır ki, şu anda sadece sanık ve bizler değil coğrafyamızdaki milyonlarca insan ve dünya insanlığı merakla nasıl karar vereceğinizi bekliyor.

En iyi yargıyı tarihin vereceğine olan inancımızı koruyarak, yargıçların ve hukukçuların da insanlığın demokrasi ve barış mücadelesinde önemli katkılar yapacağına umut besliyor, bu davadaki yargı heyetinin de tarihte yerlerini böyle almaları için yargılamanın bu açıdan da bir fırsat olduğunu belirtiyoruz.

Görünürdeki suçun arkasındaki gerçek suçtan hepimizin arınması için, mahkemenizin adaleti barışın ve demokratikleşmenin aracı olarak kullanmasını diliyor, hukuk üretiminizin insanlığın kardeşliğine hizmet etmesini istiyoruz.

Saygımlarımızla....

23-06-1999

Dosya'da vekâleti bulunan 100 avukat adına aşağıda isimleri yazılı avukatlar:

Av. Niyazi Bulgan, Av Kemal Bilgiç, Av. Hatice Korkut, Av. Mahmut Şakar, Av. Aysel Tuğluk, Av. Doğan Erbaş, Av. Mükrime Tepe, Av. İrfan Dündar, Av. Aydın Oruç, Av. Ahmet Avşar, Av Kenan Sidar, Av. Gül Altay.

C) DEĞERLENDİRME

Öcalan'ın avukatları, savunmalarını, Öcalan üzerine değil, kendilerince "isyanın sebepleri" üzerine kurmuşlardı. Yani "Kürt kimliği"nden hareketle, Türkiye'de iki toplumlu yapıya, buradan da ayrı bir devlete doğru gidişi işliyorlardı. Yukarıdaki başlıklar altında verilen konuların tartışılması, bu kitabın gayesi değildir. Sanık avukatlarının, tezleri için sık müracaat ettikleri Dr. İsmail Beşikçi'nin de yanında yetiştiği Prof. Dr. Orhan Türkdoğan'ın 1998'de genişletilmiş ikinci baskısı yapılan *"Güneydoğu Kimliği- Aşiret Kültür İnsan"* adlı eserini hatırlatmakla yetineceğim.

Sanık avukatları, Öcalan'ın çete kurmaktan yargılanması gerektiğini ileri sürmüşlerdir. Çete davaları da DGM'lerde görülmektedir. Çete kurma suçu TCK'nın 168. maddesine girmektedir.

Türk Ceza Kanunu'nun 168. maddesi:

"Her kim 125, 131, 146, 147, 149 ve 156'ncı maddelerde yazılı cürümleri işlemek için silâhlı cemiyet ve çete teşkil eder yahut böyle bir cemiyet ve çetede amirliği ve kumandayı ve hususî bir vazifeyi haiz olursa onbeş seneden aşağı olmamak üzere ağır hapis cezasına mahkûm olur.

Cemiyet ve çetenin sair efradı on yıldan 15 yıla kadar ağır hapisle cezalandırılır."

XV. BÖLÜM

A) DOKUZUNCU DURUŞMA

(29 Haziran 1999 Çarşamba)

1. Duruşmanın Başlangıcı ve Dinleyiciler

Bugün karar günü idi. Karar gününde şehit yakını avukatları Mehdi Keskin, Şevket Can Özbay, Mükremin Türkmen, Cengiz Erkoyuncu, Nejdet Küçüktaşkıner, Cahit Torun, Zeki Hacıibrahimoğlu, Kadir Kartal, Mehmet Emin Bağcı, İbrahim İlkyaz, Aynur Öner, Emin Akoğuz, Süleyman Ayhan; sanık avukatları Niyazi Bulgan, Kenan Sidar, Mahmut Şakar, İrfan Dündar, Hatice Korkut, Mükerrime Tepe, Kemal Bilgiç, Doğan Erbaş, Aysel Tuğluk, Aydın Oruç, Fehim Güneş, Ahmet Avşar geldiler.

Dokuzuncu duruşmanın dinleyicileri:

Yabancılar: Erich Walsh (Kanada Büyükelçiliği 3. Kâtibi), İnge birgit Nilson Durant (Danimarka Büyükelçiliği Müsteşarı), Adrian Farrell (İrlanda Büyükelçiliği 3. Katibi), Bruno Angele (Belçika Büyükelçiliği Başkâtibi), Anita Nergard (Norveç Büyükelçiliği 2. Kâtibi), Avertino Frau (İtalyan parlamenter tercümanı), Fabio Evangelisti (İtalyan parlamenter), Reed Kalman Brody (ABD'li hukukçu), Serdil Günay (ABD Büyükelçiliği tercümanı), Heleen Van Der Beek (Hollanda Büyükelçiliği 2. Kâtibi), Jouni Veikko Juhani Laaksonen (Finlandiya Büyükelçiliği 2. Kâtibi)

Yerli Medya: Altemur Kılıç (*Türkiye*), Ali Kırca (*ATV*), Faysal Atıl (*TGRT*), Saygı Gürbüz Öztürk (*Star*), Uğur Şefkat (*NTV*), Alparslan Esmer

(*Turkish Daily News*), Adnan Keskin (Radikal), Reha Muhtar (*Show TV*), Fatma Aksu (Akşam), Demircan Ülger (*AA*), Abdurrahman Keskin (*TRT*), Güntaç Aktan (*TRT*).

Yabancı Medya: Andrew Finkel (*CNN*-ABD), Tülin Daloğlu (*BBC*-İngiltere), Selcan Hacaloğlu (*Associated Press*-ABD), Ceyhun Ergüven (*A. France Presse*-Fransa), Ercan Ersoy (*Reuter*-İngiltere), Maria Ingves Bacia (*Hufvudstadsbladet*-Finlandiya), Astrid Frefel (*Tages Anzeiger*-İsviçre), Jurgan Gottschlich (*Die Tages Zeftung*-İsviçre).

***

Bir gün önceki fırtınalı hava yerini güneşli, durgun bir havaya bırakmıştı. Mudanya'da şehit yakınları televizyonlarının başında, çıkacak "idam" kararını bekliyorlardı. (Ayrıntılar için bkz. İmralı Günleri bölümü.)

2. Ölüm Cezası

Mahkeme Heyeti ve savcılar saat 09.45'te yerlerini aldılar. Hemen ardından sanık avukatları ve Öcalan girdi. Mahkeme Başkanı Okyay, Abdullah Öcalan'a son sözünü sordu.

Öcalan şunları söyledi:

"Vatana ihanet suçlamasını kabul etmiyorum. Vatanın birliği için, özgür yaşam için mücadele verdiğime inanıyorum. Cumhuriyete karşı değil, demokratik cumhuriyet için mücadele ettiğime inanıyorum. Tarihî yanlışların büyüttüğü sorun umarım çözüme ulaşır. Bu dava, buna katkı sağlasın istiyorum. Bundan sonra demokratik cumhuriyet ekseninde adil ve onurlu bir barış ve kardeşlik için balangıçtaki kararlı sözümü, çağrımı tekrarlıyorum: İnsanlığı, devleti ve tüm toplumsal güçleri üzerine düşeni yapmaya çağırıyorum. Ülkenin geleceğinin savaştan değil, barıştan geçtiğine inanıyorum. Herkesi selâmlıyorum."

Öcalan'ın son sözlerini tamamlamasının ardından saat 09.56'da ara verildi. Herkes dışarı çıktı. Mahkeme Heyeti, kararı açıklamak üzere saat 10.24'te yeniden salondaki yerini aldı.

Mahkeme Başkan Mehmet Turgut Okyay önce salondakileri ikaz etti:

"Salonda karardan sonra hiçbir tezahürat istemiyorum. Salonda hiçbir şey yapmayın. Herkes sessiz bir şekilde salondan ayrılsın."

Öcalan 10.28'de duruşma salonuna getirildi.

Okyay, hükmü okurken herkesin ayağa kalkmasını istedi. Okyay kararı okudu:

"1. Kurduğu silâhlı terör örgütü PKK'yi aldığı kararlar ve verdiği emir ve talimatlarla sevk ve idare ederek, devletin hâkimiyeti altında bulunan topraklardan bir kısmını devlet idaresinden ayırmaya matuf eylemleri gerçekleştirdiği sabit görüldüğünden, eylemine uyan TCK'nin 125. maddesine göre ölüm cezası ile cezalandırılmasına,

2. Sanığın eylemlerinin yoğunluğu ve sürekliliği bebek, çocuk, kadın, ihtiyar ayrımı gözetilmeden binlerce masum insanın öldürülmüş olması, amaç, suç için işlenen vasıta, suçlardan yüzlercesinin ölüm cezasını gerektirmesi, bu eylemlerin ülke için ciddi, yakın ve büyük tehlike teşkil etmesi, ceza adaletinin sağlanması, hak ve nesafet kuralları göz önünde tutularak sanık hakkında takdiren TCK'nin 59. maddesinin uygulanmasına yer olmadığına,

3. TCK'nin 31. maddesine göre, sanığın ömür boyu kamu hizmetlerinden yasaklanmasına,

4. TCK'nin 33. maddesine göre, sanığın ceza süresi içerisinde yasal kısıtlılık altında bulundurulmasına,

5. TCK'nin 40. maddesi uyarınca sanığın nezarette kaldığı günler ile tutuklulukta geçirdiği günlerin cezasından indirilmesine ve tutukluluk hâlinin devamına,

6. Ankara DGM Cumhuriyet Başsavcılığı Adlî Emaneti'nin:

a. 1990/30 sırasında kayıtlı bulunan 19 bin 500 ABD Doları'nın PKK terör örgütüne ait olduğu anlaşıldığından, TCK'nın 36. maddesine göre zoralımına, Bir adet Zenith marka saat, bir adet Safilo gözlük ve kılıfı, bir adet deri kemer, bir adet Rayban marka güneş gözlüğü ve bir adet kravatın sanığa iadesine,

b. 1999/69 sırasında kayıtlı bulunan toplam 52 adet teyp kaseti ile 18 adet video kaseti, 1999/56 sırasında kayıtlı bulunan 2 adet video kaseti ve 1999/72 sırasında kayıtlı bulunan bir adet video kasetinin suç kanıtı olmaları nedeniyle dava dosyasında saklanmasına,

7. Müdahil davacıların özel hukuka ilişkin hakları bakımından ilgili hukuk mahkemesinde maddî ve manevî tazminat davası açma haklarının saklı tutulmasına, müdahale tarihinde yürürlükte bulunan avukatlık asgari ücret tarifesine göre, takdir edilen 56 milyon 250'şer bin lira maktu avukatlık ücretini sanıktan alınarak, kendisini avukatla temsil ettiren müdahillere verilmesine,

8. Bugünkü duruşmada bulunmayan müdahiller ile vekillerine ve gelmeyen sanık vekillerine karar tebliğinin 2845 Sayılı Yasa'nın 21. maddesine göre, TRT aracılığıyla ilânen yapılmasına oy birliği ile karar verildi."

Ankara 2 No'lu DGM kararı oy birliği ile almıştı. Kararı Başkan Mehmet Turgut Okyay, üyeler Hüseyin Eken ve Mehmet Maraş imzaladılar. Okyay ilk imzayı atarken kalemi, üye hâkim Hüseyin Eken'den istedi.

3. İstiklâl Marşı Okundu

Mahkeme Başkanı Mehmet Turgut Okyay, kararın imzalanmasından sonra şehit yakınlarının ve avukatlarının beklenmedik bir tavır gösterebileceklerini veya en azından İstiklâl Marşı okuyabileceklerini tahmin etmiş olmalı ki, bu idam kararının çıktığı duruşma başlamadan önce mübaşir Cavit Yuva vasıtasıyla şehit yakını avukatları ikaz etme ihtiyacı hissetmişti.

Mübaşir Cavit Yuva, müdahil avukatı Cengiz Erkoyuncu'nun yanına geldi, kulağına eğilerek:

"Başkan İstiklâl Marşı söylemenizi istemiyor." dedi.

Cengiz Erkoyuncu'nun İstiklâl Marşı okunacağından da haberi yoktu.

Beklenen hareketi, yine kendisinden beklenen bir kişi başlattı: Kararın açıklamasından sonra şehit yakını avukatı Şevket Can Özbay ayağa kalkarak İstiklâl Marşı söylemeye başladı. Şehit yakınları ve diğer müdahil avukatlar da hep bir ağızdan İstiklâl Marşı'nı söylediler. Özbay, karar günü cübbesinin altına beyaz ayyıldızlı kırmızı bir tişört giymişti.

Cumhuriyet Başsavcısı Cevdet Volkan, bu harekete çok sinirlenmişti. Cevdet Volkan İstiklâl Marşı söyleyenlere bağırdı:

"Çıkın dışarı! Salonu boşaltın!"

Ancak kimse oralı olmadı.

Mahkeme heyeti ve savcılar başta ayağa kalkıp kalkmamakta tereddüt ettiler. Sonra oturarak marşı dinlediler. Marş söylenirken Öcalan ayağa kalktı, elini kaldırarak avukatlarını selâmladı. Karar günü Öcalan'ın ailesi yoktu. Gelmemelerini kendisinin istediği söylendi. Sanık avukatları da Öcalan'ın gitmesinden sonra ayağa kalkıp yan paravanın ardına doğru yürüdüler. Bu ara şehit yakınları lâf attılar:

"Hiç saygınız yok mu? İstiklâl Marşı söyleniyor."

"Şehitler ölmez, vatan bölünmez!"

"Apo'ya ölüm, şehitlere bayram!"

Can Özbay da, marş söylemeyi kesti ve sanık avukatlarına dönüp:

"Nereye gidiyorsunuz!... Gelin buraya!..." diye çıkıştı.

Okyay idam hükmünü okuduktan sonra kalemini kırmayarak geleneğe uymadı.

Şehit yakınları ve bazı şehit yakını avukatları kalemlerini kırarak sanık avukatlarının üzerine fırlattılar. Karar açıklandıktan sonra salonda ve fuayede fenalaşanlara doktorlar müdahale etti. Şehit yakınlarından bazıları adada görevli askerlere sarılıp ağladılar.

B) GEREKÇELİ KARAR

Mahkeme heyeti gerekçeli kararı hazırlayabilmek için İmralı adasında kaldı. Gerekçeli Karar'ın 1-179 sayfası müdahiller ve avukatlarının isim listesi yer almaktadır. 180-181 sayfalarında sanığın ve avukatlarının adı kayıtlıdır. Sanık avukatları şunlardır:

Av. Filiz KÖSTAK, Av. İmmihan YAŞAR, Av. Muharrem ÇÖPÜR, Av. Zeynel POLAT, Av. Güzel YARAR, Av. Sevim HAZİNE, Av. Ercan KANAR, Av. Hasip KAPLAN (31.05.1999 günlü duruşmada Av. Ercan KANAR ve Av. Hasip KAPLAN çekilmişlerdir.) Av. Turgay KAYA, Av. M. Fehim GÜNEŞ, Av. Ahmet AVŞAR, Av. Sedat SADİOĞLU, Av. Cihan ERBAŞ, Av. Ali Ekber YILMAZ, Av. Niyazi ÇEM, Av. İmam ŞAHİN, Av. Aysel TUĞLUK, Av. Mükerrime TEPE, Av. Emire Eren KESKİN, Av. Fatma KARAKAŞ, Av. Selim OKÇUOĞLU, Av. Ahmet Zeki OKÇUOĞLU, Av. Özgür ERDEM, Av. Doğan ERBAŞ, Av. İrfan DÜNDAR, Av. Derya BAYIR, Av. Sevim AKAT, Av. Mercan POLAT, Av. Sait KARABAKAN, Av. Helin KUL, Av. Nuray VARGÜN, Av. Yusuf VARGÜN, Av. Akif KARAPINAR, Av. Ali TALİPOĞLU, Av. Gül ALTAY, (İstanbul Barosu'na kayıtlıdırlar.)

Av. Türkan ARSLAN, Av. Suat ÇETİNKAYA, Av. Ahmet ÖNERGE, Av. Kemal BİLGİÇ, Av. Songül AK (BİLGİÇ), Av. Betül DURAN, Av. Ş. Sezgin SÜMER, Av. Çetin BİNGÖLBALI, Av. Turan AVCIOĞLU, Av. Ayşe KURU, Av. Duygu ŞENOL, Av. Hatice KORKUT, Av. Cabbar LEYGARA (İzmir Barosu'na kayıtlıdırlar.)

Av. Yaşar ÖZCAN, Av. F. Belgün ÇULHAOĞLU, Av. Levent KANAT, Av. Hasan ERDOĞAN, Av. Mehmet Bakır ASMA, Av. Kâzım BAYRAK-

TAR, Av. Halil İbrahim ÖZDEMİR, Av. İsmail ŞAHİN, Av. Mehmet Nuri ÖZMEN, Av. Bedia BURAN, Av. Refik ERGÜN, Av. Ender BÜYÜKÇULHA (Ankara Barosu'na kayıtlıdırlar.)

Av. Fethi GÜMÜŞ, Av. Mustafa ÖZER, Av. Sinan TANRIKULU, Av. Mahmut VEFA, Av. Neymetullah GÜNDÜZ, Av. M. Emin AKTAR, Av. Mehmet TAŞKIRAN, Av. Sabahattin KORMAZ, Av. Zafer GÜR, Av. Mansur REŞİTOĞLU, Av. Aydın KESMEZ, Fırat ANLI, Av. Feride LAÇİN, Av. Metin KILAVUZ, Av. Ayla AKAT, Av. Ayşe ALINAK, Av. Fehmile KAŞ, Av. Cihan AYDIN, Av. M. Serdar TALAY, Av. Muharrem ERBEY, Av. Abdülkadir GÜLEÇ, Av. Remziye EFE, Av. Mahsun BATI, Av. Reyhan YALÇINDAĞ, Av. Sadiye DOĞAN, Av. Mahmut ŞAKAR, Av. Kenan SİDAR, Av. Osman BAYDEMİR, Av. Cemşit BİLEK, Av. Serkan AKBAŞ, (Diyarbakır Barosu'na kayıtlıdırlar.)

Av. Mahmut NEHİR, Av. Niyazi BULGAN (Gazi Antep Barosu'na kayıtlıdırlar)

Av. Hamza YILMAZ, Av. Kadir ARIKAN, Av. Naciye ARIKAN, Av. Fahri GÜL, Av. Hikmet ÇELİK, Av. Mehmet Zeki KAYA, Av. İsmail KARTAL, Av. Kemal ALHASLIOĞLU, Av. Haydar ÇİRKİN (Mersin Barosu'na kayıtlıdırlar)

Av. Kâzım DERE, Av. Yasemin DORAŞEKER, Av. Faysal KAVAK, Av. Süleyman SEYDAN, Av. Arzu ZAMAN (Adana Barosu'na kayıtlıdırlar)

Av. Muhsin TAŞER (Antalya Barosu'na kayıtlıdır)

Av. Aydın KİREÇ, Av. Aydın ORUÇ, (Denizli Barosu'na kayıtlıdır)

Suç: Devlet topraklarının tamamını veya bir kısmını yabancı bir devletin hâkimiyeti altına koymaya veya devletin istiklâlini tenkise veya birliğini bozmağa veya Devletin hâkimiyeti altında bulunan topraklardan bir kısmını devlet idaresinden ayırmağa yönelik hareketlerde bulunmak.

Suç tarihi: 15 şubat 1999 ve önceki tarihler.

Gıy. Tevkif tarihi: 29.08.1997

Vic. Tevkif tarihi: 23.02.1999

Gözetim tarihi: 16.02.1999

Tutuklama tarihi: 23.02.1999

Gıy. Tevkif tarihi: 10.02.1995

Vic. Tevkif tarihi: 23,02 1999

Gıy. tevkif tarihi: 17.11.1998

Vic. Tevkif tarihi: 23.02.1999

Karar tarihi: 29.06.1999

***

182. sayfada bir Giriş yapılarak değişik gayeler güden dünyadaki diğer örgütlerin isimleri sıralanıyor sonra Öcalan'ın Türkiye'ye getirilişine kadar geçen sürede yaptıkları çok kısa veriliyor. 183. sayfadan itibaren "İddia" başlığı ile hakkında hazırlanan iddianamelerde yazılı suçları; 207. sayfadan itibaren Öcalan'ın ve vekillerinin savunmaları özetleniyor, 238. sayfadan itibaren "Yetki ve Görev Konusu" başlığı ile Devlet Güvenlik Mahkemesi'nin bu davaya bakmaya yetkili olduğu izah ediliyor. 240. sayfadan itibaren "PKK Terör Örgütünün Kuruluşu, Amacı ve Programı, Yapısı, Stratejisi, Eylem ve Faaliyetleri", 265. sayfadan itibaren "Deliller", 268. sayfadan itibaren "Sanığın Savunmasının Değerlendirilmesi", 276. sayfadan itibaren "Sanığın Durumunun Ceza Hukuku Açısından Değerlendirilmesi", 279. sayfadan itibaren "Hüküm" yer alıyor. "Hüküm" bölümünü Dokuzuncu Duruşma bölümünde verdik.

Gerekçeli Karar'ın "Sanığın Savunmasının Değerlendirilmesi" ve "Sanığın Durumunun Ceza Hukuku Açısından Değerlendirilmesi" Bölümleri:

1. F- Sanığın savunmasının değerlendirilmesi

Her ne kadar sanık Abdullah Öcalan sözlü ve yazılı olarak sunduğu savunmalarında; Türk ve Kürt halklarının yüzyıllardan bu yana ortak devlet çatısı altında ve ortak vatanda birlikte yaşadıklarını, Mustafa Kemal Atatürk'ün önderlik ettiği Ulusal Kurtuluş Savaşını birlikte verip, Türkiye Cumhuriyeti Devletini birlikte kurduklarını, her iki halkın, devletin aslî kurucu ögesi olmasına karşın daha sonra devlet yönetimine Türk Milliyetçiliğinin egemen olup, Kürt halkının inkâra yöneldiğini, bu politika ve uygulamalara karşı PKK'nın 1970-1980 arası ideolojik, 1980-1990 yılları arasında da siyasî ve eylemsel olarak doğup geliştiğini, 1990'lı yıllarda özellikle 1993'ten itibaren kendisini şiddetten arındırmak, barışçı bir çizgiye gelmek için dönüştürmeye çalıştığını, bu çabalar bağlamında Mart 1993 ve Aralık 1995 yıllarında tek taraflı ateşkes ilân ettiğini, ancak devletten olumlu cevap alınamaması ve örgüt içinde kontrol dışına çıkan kimi grupların gerçekleştirdiği eylemler nedeniyle ateşkes girişimlerinin sonuçsuz kaldığını, netice olarak sorunun şiddetle çözülemeyeceğini, ayrı bir Kürt devleti kurmanın gerekmediğini kavradığını, çözümün, bölünme, federasyon ve otonomiye gitmeden, demokrasiyi geliştirerek demokratik

Cumhuriyetin siyasal birlik ve bağımsızlık çerçevesinde sağlanabileceğini, böyle bir çözüme çok büyük katkılar sunulabilmesi için kendisine fırsat verilmesini, bu bakımdan davanın tarihsel önemi bulunduğunu, aksine şiddet uygulamaya devam edilirse önümüzdeki uzun yılların da büyük acı ve üzüntülerle geçeceğini, ülkenin insan, ekonomik ve doğal kaynaklarının büyük oranda yok olacağını ileri sürmüş ise de; bu savunmanın bazı bölümleri kabule değer görülmemiştir. Çünkü:

1- Türkiye Cumhuriyeti Devleti nitelikleri Anayasa'nın 2. maddesinde sayılan bir hukuk devletidir. Bu niteliklere sahip bir devletin oluşumunun göstergesi olan egemenlik hakkının kayıtsız şartsız millete ait olduğu ve bunun Anayasa'nın koyduğu esaslara göre yetkili organlar eli ile kullanılacağı, Anayasa'nın 6. maddesinde açıklandıktan sonra 7-8 ve 9. maddelerinde bu yetkiler Yasama, Yürütme ve Yargı yetkisi olarak belirlenmiş, Yargı yetkisini Türk milleti adına bağımsız mahkemelerce kullanılacağı Anayasal bir kural hâline getirilmiştir.

Anayasamızın "Yargı" başlığını taşıyan 3. Bölümünde yer alan 143. maddesinde de *"Devletin ülkesi ve milleti ile bölünmez bütünlüğü hür demokratik düzen ve nitelikleri Anayasa'da belirtilen Cumhuriyet aleyhine işlenen ve doğrudan doğruya devletin iç ve dış güvenliğini ilgilendiren suçlara bakmakla görevli Devlet Güvenlik Mahkemelerinin kurulacağı"* emredilmiş,

Bu buyruğa uygun olarak yürürlüğü sokulan 2845 Sayılı Devlet Güvenlik Mahkemeleri Kuruluş ve Yargılama Usûlleri Hakkında Kanunun 1. maddesinde de aynı hüküm yer almış ve 9. maddesinde hangi suçlara bakacağı maddeler hâlinde sayılarak gösterilmiştir.

Öte yandan Ceza Yargılamasının konusu bir kimsenin belli eylemlerinin Ceza Hukuku ve Ceza Yargılaması Hukuku bakımından değerlendirilmesidir. Ancak bu değerlendirme yapılırken, buna bir sınır çizilmesi de zorunludur. Bu bakımdan Ceza davasının konusu iddianamede belirtilen maddî olaylardır. Bu sınırlar içerisinde Hâkim araştırma yapma ve tavsif etme yetkisine sahiptir. Nitekim bu ilkeler CMUK.nun 150. maddesinde: *"Tahkikat ve Hüküm yalnız iddianamede beyan olunan suça ve zan altına alınan şahıslara hasredilir.*

Bu hudut dahilinde olarak Mahkemeler İstiklal ve hareket etmek hak ve görevine haiz olup, Ceza Kanunun tatbikinde kendilerine arzedilen iddialar ile bağlı değildir."

257. maddesi de *"Hükmün mevzuu duruşmanın neticesine göre iddianamede gösterilen fiilden ibarettir.*

Fiili takdirde Mahkeme, iddia ve müdafaalarla bağlı değildir." denilerek vurgulanmıştır.

Yukarıda gösterilen Anayasa ve Usûl Yasası kuralları karşısında Mahkememizin geleceğe dönük, siyasal ve sosyal sonuçlar doğuracak şekilde karar vermesi mümkün değildir. Mahkememiz iddianamede dava konusu yapılan eylemlerden ötürü sanığı yargılayarak, suçluluğunu sabit görürse mahkûmiyet, görmezse beraet kararı verme hakkına sahiptir.

2- Türkler ile Kürtler yüzyıllardan bu yana birlikte yaşaya gelmektedir. Bu süreçte iki halk arasında doğal kültür erozyonu yaşanmış, kan bağları oluşmuştur. Tarihe bakıldığında Kürtlere (İsyanlar hariç) hiçbir baskı yapılmadığı görülür. Kürtlerin inkarı savı da doğru değildir. Sanığın da kabul ettiği gibi Yavuz Sultan Selim döneminde Padişah'ın istemesine rağmen Kürt beylikleri ayrı devlet olarak değil, Padişah'ın göndereceği beylerbeyi sorumluluğunda ortak devlet çatısı altında yaşamayı çıkarlarına uygun bulmuşlardır.

Erzurum ve Sivas kongrelerinde benimsenen, Osmanlı Meclis-i Mebusanınca da kabul ve ilân edilen Misak-ı Millî'nin bir maddesinde Mondros Mütarekesi'nin imzalandığı 30 Ekim 1918 günü, mütareke sınırları içinde dinsel, kültürel amaçlı ve amaç bakımından birlik oluşturmuş, birbirlerine karşı saygı ve fedakârlık duyguları ile dolu ırkı ve toplumsal hakları ile coğrafî konumlarına bütünü ile saygılı Osmanlı İslâm çoğunluğunun yerleşik bulunduğu bölümlerin tamamının gerçekte ve yasal olarak hiçbir nedenle ayırım yapılması mümkün olmayan bir bütün olduğu hükmü kabul edilmiştir. Kurtuluş Savaşı'nda da Misak-ı Millî'nin bu hükmü aynen benimsenmiştir. Kurtuluş Savaşı iyi incelendiğinde Atatürk'ün, Misak-ı Millî'nin çizdiği sınırlar içerisinde yaşayan halkın tamamını bir bütün olarak gördüğü, bölgesel güçleri birleştirmeye çalıştığı ve düşmana topyekün milletin gücü ile karşı koyduğu görülür. Bu cümlede olarak:

- Amasya Genelgesi'nde *"Milletin bağımsızlığını yine milletin kesin kararı ve direnişi kurtaracaktır."* denmiştir. Bu genelgede Mondros Mütarekesi'nde kabul edilen sınırlar içerisinde yaşayan nüfusunun tek bir millet olarak görüldüğü açıktır.

- Erzurum Kongresi'nde: Trabzon Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti ile Doğu Vilâyetleri Müdafaa-i Hukuk Cemiyetleri bir çatı altında birleştirilmiş ve "Trabzon ile Canik Sancağı ve Doğu illeri adını taşıyan Erzurum, Sivas, Diyarbakır, Elazığ, Van, Bitlis ve bağımsız livaların hiçbir sebeple bahane ile birbirinden ayrılmaz bir bütün olduğu" karar altına alınmıştır.

- Sivas Kongresi'nde de bütün yurttaki Müdafaa-i Hukuk Cemiyetleri, Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti adı altında birleştirilerek,

Erzurum Kongresi'nde kararlaştırılan her türlü işgal ve müdahaleye karşı toptan direnme kararı perçinlenmiştir.

- Yukarıda özetlendiği gibi gerek Erzurum, gerek Sivas Kongreleri'nde alınan kararlarda ve gerekse Misak-ı Millî hükümlerinde ayrıca Kürtlerden bahsedilmemektedir. Bunun nedeni kurulacak devletin ırk esasına dayandırılmak istenmemesidir. Nitekim, bu ilke Türkiye Cumhuriyeti Anayasalarında aynen muhafaza edilmiştir. Hâlen yürürlükte bulunan 1982 Anayasası'nın başlangıç kısmında: *"... Her Türk vatandaşının bu Anayasa'daki temel hak ve hürriyetlerden eşitlik ve sosyal adalet gereklerince yararlanarak millî, kültür, medeniyet ve hukuk düzeni içinde onurlu bir hayat sürdürme, maddî ve manevî varlığını bu yönde geliştirmek hak ve yetkisine doğuştan sahip olduğu topluca Türk vatandaşlarının millî gurur ve iftiharlarda, millî sevinç ve kederlerde, millî varlığa karşı hak ve ödevlerde, nimet ve külfetlerde ve millet hayatının her türlü tecellisine ortak olduğu, birbirinin hak ve hürriyetlerine kesin saygı, karşılıklı içten sevgi ve kardeşlik duyguları ile yurtta sulh arzu ve inancı içinde huzurlu bir hayat talebine hakları bulunduğu"* açıklandıktan sonra ikinci maddesinde: *"Türkiye Cumhuriyeti toplumun huzuru, millî dayanışma ve adalet anlayışı içinde, İnsan Haklarına saygılı, Atatürk Milliyetçiliğine bağlı, başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan demokratik ve laik bir hukuk devletidir."* 10. maddesinde: *"Herkes dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasî düşünce, felsefî inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayrım gözetmeksizin Kanun önünde eşittir.*

Hiçbir kişiye, aileye, zümreye ve sınıfa imtiyaz tanınamaz.

Devlet organları ve idare makamları bütün işlerinde Kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorundadırlar."

12/1. maddesinde: *"Herkes kişiliğine bağlı dokunulmaz, devredilmez, vazgeçilmez temel hak ve hürriyetlere sahiptir."*

17/1. maddesinde: *"Herkes yaşama, maddî ve manevî varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir..."* şeklindeki hükümler de bu yargımızı teyit etmektedir. Ayrıca Anayasanın 13,14,15 ve 16. maddelerinde temel hak ve özgürlüklerin sınırlanabileceği belirtildikten sonra bunun koşulları da gösterilmiştir.

Bu maddelerde kabul edilen ilkeler uluslararası sözleşmelerde kabul edilen ilkelere de uygundur. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 10/2 ve 11/2 maddelerinde, Anayasanın 13. Ve 14. maddelerine paralel hükümler bulunmaktadır.

Nitekim ülkemizde insanların kendilerini her bakımdan serbestçe geliştirebildikleri bir ortam mevcuttur. Irk, dil, din, cinsiyet farklılığı göze-

tilmeksizin herkes devletin sunduğu olanaklardan eşit olarak yararlanmakta; Devletin üst düzey yönetim kademelerine kadar yükselerek "Örneğin, Cumhurbaşkanı, TBMM. Başkanı, Başbakan, General, Vali, Hâkim ve Cumhuriyet Savcısı vs." olabilmektedir.

Sıkıyönetim ve Askerî İdare döneminde getirilen dil yasağı, sakıncası anlaşılarak 1991 yılında kaldırılmış; Kürtçe Radyo yayını yapılması, gazete ve dergilerin serbestçe basılarak satılması sağlanmıştır. Herkes günlük yaşamında anadilini hiçbir sınırlama olmadan konuşabilmektedir. Uygulamada ortaya çıkan ufak-tefek aksaklıkların da, demokratik ortam içerisinde her zaman çözülebileceği görülmüştür. Toplumumuzda etnik kökenlerine bakılarak hiç kimseye kesinlikle bir baskı ve inkâr politikası uygulanmamaktadır. İnsanlarımız arasındaki iktisadî ve sosyal ilişkiler en üst düzeyde olup, birbirlerini dışlama söz konusu değildir. Yüzyıllardır kız alıp vermektedirler. Batı Anadolu Bölgesi'ndeki büyük kentlere göç eden Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi kökenli insanlarımıza herhangi bir soğukluk gösterilmemekte, kısa sürede kaynaşma sağlanmaktadır. Ülkede yaşayan her insan anayasal vatandaşlık temelinde 1. Sınıf vatandaş olarak kabul edilmektedir.

Özetle: Kürt kökenli vatandaşların mutluluğu, Türklerle birlikte yaşamaktan geçmektedir. Yüzyıllardan beri aynı vatanda gerçekleşen ortak yaşam olgusu, meydana gelen akrabalık ve kaynaşma, birlikte yaşama arzusu, bizi bu gerçeğe götürmektedir.

Yukarıda açıklanan gerekçelerle, Kürtlerin inkâr edildiği ve baskıya maruz kaldığı yönündeki savunma, haklı bulunmamaktadır.

3- Kararın "*Terör örgütü PKK'nın kuruluşu, amaç ve programı, yapısı, stratejisi, eylem ve faaliyetleri*" bölümünde ayrıntıları ile açıklandığı üzere,

a) Mayıs 1990'da yapılan II. Konferans'ta toplu gösterilerin tırmandırılması, Fırat-Dicle Bölgesi'nin ayaklanma bölgesi hâline getirilmesi yönünde karar alınması,

b) Aralık 1990'da yapılan IV. Kongre'de sözde Kürdistan'daki bütün devlet kuruluşlarının düşman ilân edilmesi, halk ayaklanmasının yaygınlaştırılması, eylem hücrelerinin oluşturulması, santraller gibi ekonomik kuruluşların imhası, Hükûmet Konaklarına el konulmasının kararlaştırılması,

c) Sanık tarafından yazılan Ocak – 1992 tarihli *"Ayaklanma Taktiği Üzerine Tezler ve Görevlerimiz"* adlı broşürde, halkı ayaklanma istediğinden bahsedilmesi,

d) Mart – 1994'te yapılan III. Konferans'ta, silâhlı eylemlerin tırmandırılması kararının alınması,

e) Sanığın kaleme aldığı Haziran-1994 tarihli "Serxwebun Gazetesi"nde çıkan "Ordu ve savaş gerçekliğine doğru yaklaşmayan anlayışları yerle bir edelim" başlıklı yazıda, gerilla tarzı, hareketli çatışma yöntemlerinin uygulanmasının istenmesi,

f) Ocak-1995'te yapılan V. Kongre'de;

- Savaşan bir halk ordusu yaratılması, ortama göre gerilla tarzı eylemlere geçilmesi, ajan ve geçici köy korucuları ile ailelerine imha şeklinde yönelinmesi, büyük-küçük ekonomik tüm hedeflerin tahrip edilmesi, Devletin güvenlik kuvvetlerinin tasfiyesi ve eylemlerin tüm ülkeye yaygınlaştırılması kararlarının alınmış olması,

g) Mayıs-1996'da yapılan IV. Konferans'ta; silâhlı eylemlerin yaygınlaştırılması, kalabalık yerleşim yerlerine baskınlar düzenlenmesi, intihar eylemlerinin gerçekleştirilmesi kararlarının alınması,

h) Sanığın yazdığı *"Kürdistan'da Zorun Rolü"* isimli kitapta: *"Kürt halkı kurtuluş mücadelesini bazı alan ve eylem biçimlerinde sınırlayamaz. Her yerde silâhlı mücadelelerini ve her türlü eylem biçimini kullanarak direnmek zorundadır."* şeklinde görüş açıklanması,

ı) Sanık tarafından Aralık-1996 tarihli "*Serxwebun* Dergisi"ne verilen beyanatta: *"Kentlere ineceğiz. Kent çatışmaları başlayacaktır. Neye malolursa olsun, bir otobüse binmek zor değildir. Bir uçağa binmek zor değildir. Kendine bomba sarıp gidecek binlerce insanımız var."* denilmiş olması,

i) 8 Ekim 1998 tarihinde tüm partililer ve ARGK, savaşçılarına, 16.10.1998 günü de sözde Botan Eyaleti Sorumlularına yönelik telsiz talimatlarında; Devlet güçlerine karşı misilleme haklarının olduğu, tek taraflı ateşkeslerin sadece biraz daha hazırlık düzeyinin artırılması ve siyasî, diplomatik hamle imkânı kazanmaya yönelik olduğu, uluslararası alana açılmanın kesinlikle devletleşme anlamında ciddî bir adım oluşturacağının belirtilmesi gibi olgular, sanığın şiddetten ve bağımsız Kürt Devleti amacından vazgeçmediğini göstermektedir. Dosya içerisindeki belgeler incelendiğinde, sanığın yakalandıktan sonra dile getirdiği barış ve birlik yönündeki görüşlerinin PKK'nın en yetkili organı olan Kongre ve Konferanslara yansımadığı, bu yönde herhangi bir karar alınmadığı görülmektedir. Aksine yapılan yargılamalar sonucunda sanığın Türkiye ve dünya kamuoyuna yönelik beyanlarında, sempati ve siyasal destek sağlamak için barış ve birlikten yana bir söylem kullandığı, buna karşılık örgüte yönelik beyan ve talimatlarında ise şiddeti tırmandıracak içerikte ve sık sık ayrı

bir Kürt Devleti kurma idealinin gerçekleşmekte olduğu yönünde mesajlar verdiği sonucuna varılmıştır.

Bu değerlendirmemizi; silâhlı çete niteliğindeki PKK'nın 1993 öncesi ve 1993 sonrası da gerçekleştirdiği saldırıların istatistikî bilgileri de doğrulamaktadır. Şöyle ki,

PKK, terör örgütünün, kurulduğu 1978 yılından sanığın yakalandığı 15.02.1999 tarihine kadar gerçekleştirdiği;

- Toplam 6036 saldırı olayında 4057'si,

- 8257 silâhlı çatışmadan 6057'si

- 3071 bombalama ve patlatma eyleminde 2403'ü

- 388 gasp olayından 298'i,

- 1046 adam kaçırma olayından 934'ü,

- 567 yasadışı gösteri olayından 529'u, 1993 yılından sonra meydana gelmiştir.

Bu tabloya paralel olarak PKK, terör örgütü elemanlarınca yaşamlarına son verilen;

- 4472 T.C. vatandaşından 2871'i

- Şehit edilen 3874 askerden (Rütbeli-rütbesiz dahil) 2778'i,

- 247 polisten 148'i,

- 1225 geçici köy korucusundan, 960'ı, 1993-1999 döneminde şehit edilmiş, yaralananlardan da 5620 sivil vatandaştan 4009'ü, 8178 askerden 6191'i, 909 polisten 606'sı 1655 geçici köy korucusundan 1373'ü bu dönemde yaralanmıştır.

Keza, PKK terör örgütünün güvenlik güçleri ile girdiği çatışmada öldürülen veya yaralı ele geçen, ya da kendiliğinden teslim olan eleman sayısı da 1993-1999 döneminde öncesine göre daha fazladır.

4- PKK, bağımsızlık mücadelesi veren bir örgüt olmayıp, silâhlı bir terör örgütüdür. Çünkü bağımsızlık mücadelesi yürüten halklar, kendi egemenlik haklarını ülkeleri üzerinde etkili kılmaya çalışırlar. Bu nedenlerle ancak, o toprak parçası üzerinde hukuka aykırı biçimde egemenlik iddiasında bulunan yabancı güçlerle mücadele etmek, bağımsızlık hareketi sayılabilir.

Oysa ülkemizde böyle bir durum bulunmamaktadır. Devlet birlikte kurulmuştur. Türkiye Cumhuriyeti sınırları içerisinde kalan toprak parçası,

ortak vatanımızdır. Herhangi bir halkın egemenlik hakkı elinden alınmış değildir.

PKK'nın hedef olarak gösterdiği toprak parçası, Türkiye Cumhuriyeti'nin egemenliği altındadır. PKK amacına ulaşmak için kurulduğu günden itibaren, yaygın ve sürekli bir şekilde binlerce adam öldürme, silâhlı çatışma, köy basıp ev yakma, yol kesme, adam kaçırma, silâhlı gasp, uyuşturucu ticareti... vs. gibi hukuk dışı, insanlıkla bağdaşmayan, yasalara göre her biri ayrı ayrı ağır cezaları gerektiren eylemleri gerçekleştirmiştir. Bu eylemlerle, devletin otoritesi zayıflatılmak, hukuk düzeni sarsılmak, ülkenin kalkınması ve büyümesi engellenmek suretiyle zayıf düşürülüp, vatan ve millet bütünlüğü parçalanmak istenmiştir.

PKK'nın gerçekleştirdiği eylemlerin tümü, uluslararası ve ulusal hukuk kurallarına göre terör hareketidir. Zira;

- 1977 tarihli "Tedhişçiliğin Önlenmesine Dair Avrupa Sözleşmesi"nin 1'inci maddesinde; adam kaçırma, rehin alma, hürriyeti tehdit eden suçlar, şahısların hayatına yönelik olarak bomba, el bombası, roket, otomatik ateşli silâh veya bombalı mektup veya koli kullanmak suretiyle işlenen suçlar terör suçu sayılmıştır.

- İnsan Hakları Evrensel Bildirisi'yle, İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunmasına Dair Sözleşme Hükümlerinde de; terör suçları insanlık suçu olarak kabul edilmiş, önlenmesi için hükümler konulmuştur,

- 1989 AGİK Viyana Kapanış Belgesi'nde; Terör suçlarına ait yöntemlerin ve uygulamaların kınanacağı, hiçbir koşulda teröre hak verilmeyeceği, bu konularda kararlı davranılacağı, suçluların iadesi ve takibi için işbirliği yapılacağı,

- 1990 Paris Şartı'nda; Devletlerin bağımsızlık egemenlik ve toprak bütünlüğünü ihlâl eden faaliyetlere karşı demokratik müesseseleri savunmada işbirliği yapılacağı ve terörün her ülkede suç sayılacağı,

- 1992 Helsinki Bildirisi'nde; Terör hareketlerinin kayıtsız şartsız kınanacağı ve terör tehdidinin ortadan kaldırılması için işbirliği yapılacağı,

- 1993 Viyana İnsan Hakları Dünya Konferansı Deklarasyonu'nda; Egemen ve bağımsız ülkelerin toprak bütünlüğü ve siyasî birliğini tamamen veya kısmen tehlikeye düşürecek her türlü hareketin makul karşılanmayacağı, teşvik edilmeyeceği, terörizmden korunma ve mücadelede işbirliğini geliştirmek için gerekli tedbirlerin alınacağı belirtilmiştir.

- 3713 Sayılı Terörle Mücadele Yasası'nın 1'inci maddesinde ise terör: *"Baskı, cebir ve şiddet, korkutma, yıldırma, sindirme veya tehdit yöntem-*

lerinden biriyle Anayasa'da belirtilen Cumhuriyetin niteliklerini, siyasî, hukukî, sosyal, laik, ekonomik düzenini değiştirmek, Devletin ülkesi ve milleti ile bölünmez bütünlüğünü bozmak, Türk Devleti'nin ve Cumhuriyetinin varlığını tehlikeye düşürmek, Devlet otoritesini zaafa uğratmak veya yıkmak veya ele geçirmek, temel hak ve hürriyetleri yok etmek, Devletin iç ve dış güvenliğini, kamu düzenini veya genel sağlığı bozmak amacıyla bir örgüte mensup kişi veya kişiler tarafından girişilecek her türlü eylemlerdir.

Bu kanunda yazılı olan örgüt iki veya daha fazla kimsenin aynı amaç etrafından birleşmesiyle meydana gelmiş sayılır.

Örgüt terimi Türk Ceza Kanunu ile ceza hükümlerini içeren özel kanunlarda geçen teşekkül, cemiyet, silahlı cemiyet, çete veya silahlı çeteyi de kapsar." biçiminde tanımlandıktan sonra 2'inci maddesinde de: *"1'inci maddede belirlenen amaçlara ulaşmak için meydana getirilmiş örgütlerin mensubu olup da, bu amaçlar doğrultusunda diğerleriyle beraber veya tek başına suç işleyen veya amaçlanan suçu işlemese dahi örgütlerin mensubu olan kişi terör suçlusudur..."* 3'üncü maddesinde: *"Türk Ceza Kanunu'nu 125, 131, 146, 147, 148, 149, 156, 168, 171 ve 172'inci maddelerinde yazılı suçlar, terör suçlarıdır"* denilerek hangi suçların terör suçu sayıldığı gösterildikten sonra 4'üncü maddesinde de *"Türk Ceza Kanunu'nun 145, 150, 151, 152, 153, 154, 157, 169, 384, 499/2'nci maddesindeki suçlarla 2845 sayılı yasanın 9'uncu maddesinin b ve c bentlerinde yazılı suçların 1. maddede belirtilen terör amacıyla işlenmesi hâlinde terör suçu"* sayılacağı belirtilmiştir.

Bu kurallar karşısında; PKK'nın silâhlı bir terör örgütü, gerçekleştirdiği eylemlerin de birer terörizm hareketi olduğunda kuşku bulunmamaktadır. Nitekim bu değerlendirmemiz, PKK'nın silâhlı-bölücü bir terör örgütü olduğu yönünde verilmiş bulunan binlerce Yargıtay ve Mahkeme kararlarıyla da teyit edilmiştir.

2. G- Sanığın Durumunun Ceza Hukuku Açısından Değerlendirilmesi

İddia makamınca; sanık hakkında, devletin hâkimiyeti altında bulunan topraklardan bir kısmını devlet idaresinden ayırmağa matuf eylemlerde bulunmak suçunu işlediği savıyla kamu davası açılmış, esas hakkındaki mütalâada da iddianın sabit olduğu belirtilerek, sanığın Türk Ceza Kanunun 125. maddesine göre cezalandırılması talep edilmiş oluğundan, öncelikle Türk Ceza Kanunu'nun 125. maddesinin hukukî yapısının incelenmesi gerekmektedir.

Türk Ceza Kanunu'nun 125. maddesi, Türk Ceza Kanunun 2'nci kitabının 1'inci babında *"Devletin Şahsiyetine Karşı Gürümler"* başlığını taşıyan 1'inci faslında düzenlenmiştir. Bu madde ile Devlet topraklarının tamamını veya birkısmını yabancı bir devletin hâkimiyeti altına koymağa veya devletin istiklâlini tenkise veya birliğini bozmağa veya devletin hâkimiyeti altında bulunan topraklardan bir kısmını devlet idaresinden ayırmağa matuf bir fiil işleyen kimsenin ölüm cezası ile cezalandırılacağı hüküm altına alınmıştır. Burada özellikle "matuf fiil" kavramı üzerinde durmak gerekmektedir. Hukukî bir deyim olmayan matuf kelimesinin, sözlük anlamı itibariyle bir tarafa yönelmiş manasına geldiği dikkate alındığında, suçun maddî unsurunu "Devletin topraklarının tamamını veya bir kısmını yabancı bir devletin hâkimiyeti altına sokma", "Devletin istiklalini tenkis", "Devletin birliğini bozma", "Devletin hâkimiyeti altında bulunan topraklardan bir kısmını devlet idaresinden ayırma" gibi belli amaca yönelmiş ve bu sonucu oluşturmaya elverişli icra hareketleri teşkil etmektedir. Diğer taraftan yasa koyucu suçun oluşmasında belli bir sonucu aramadığına göre, bu suç tehlike suçudur. Tehlike suçlarında sonucun alınması gerekli olmayıp tehlikenin yaratılmasıyla suç tamamlanır. Esasen netice gerçekleşmişse artık o fiilin cezalandırılma olanağı da ortadan kalkar. Bu nedenle bu suçlara teşebbüs mümkün değildir. Ancak eylemin kastedilen sonucu elde etmeye uygun ve elverişli olması ve elverişli araçlarla zorlayıcı hareketlere girişilmiş bulunması gerekir. Eylemin elverişli olup olmadığının tespitinde ise failin mensup olduğu örgütün amacı, örgütsel bağlılığı, ülke genelindeki organik bütünlüğü, toplumdaki etkinliği gibi öğeler dikkate alınmalıdır. Bu itibarla amaç suç niteliğinde bulunan Türk Ceza Kanunu'nun 125. maddesindeki suçu işlemek gayesiyle olmakla beraber, bu amaca ulaşma tehlikesi doğurmayan yetersiz ve önemsiz eylemler TCK'nın 125. maddesi kapsamına girmez. Bu durumda TCK'nın 168. maddesindeki suç gündeme gelebilir. Bu maddede aynen: *"Her kim 125, 131, 146, 147, 149 ve 156. maddelerde yazılı cürümleri işlemek için silâhlı cemiyet ve çete teşkil eder yahut böyle bir cemiyet ve çetede amirliği ve kumandayı ve hususî bir vazifeyi haiz olursa... mahkûm olur.*

Cemiyet ve çetenin efradı... cezalandırılır." şeklindedir. Kural olarak ceza yasamızda hazırlık hareketleri cezalandırılmadığı hâlde, görüldüğü gibi, bu madde ile Devletin şahsiyetine kaşı bazı cürümler işlemek üzere girişilen hazırlık hareketleri cezalandırılmaktadır. Bu maddenin amacı devlete karşı ağır zarar tehlikesi yaratacak nitelikteki hazırlık hareketlerinin cezalandırılmasıdır. TCK'nın 168. maddesinde tek tek sayılan 125, 131, 146, 147, 149 ve 156. maddelerindeki suç tipleri amaç suçu oluşturmakta, 168. maddesindeki silâhlı çete oluşturma suçu da vasıta suç olarak kabul edilmektedir. Dolayısıyla bir kimse TCK'nın 168. maddesinde düzenlenen

silâhlı çeteyi oluşturduktan sonra, amaç suçlardan herhangi birine yönelik elverişli fiilleri işlediği takdirde 168. maddeye göre değil, o amaç suçtan dolayı cezalandırılmaktadır.

Bu açıklamalardan sonra davamıza dönersek; sanık Abdullah Öcalan'ın, Türkiye topraklarının bir kısmı üzerinde Marksist-Leninist ideolojiye dayalı bağımsız bir Kürt devleti kurmak ve bu amaca ulaşmak için ülke topraklarının birkısmında yoğun bir şekilde, ayrı bir Kürt ırkı bulunduğu ve bunların egemen Türk Devleti tarafından sömürüldüğü hususunda inandırdığı kişileri, 1970'li yılların başından itibaren örgütlediği, 1978 yılında da silâhlı terör örgütü PKK'yı kurduğu, o tarihten yakalandığı 15.02.1999 gününe kadar fiilen genel başkanlığını yaptığı, bu süre içerisinde; PKK'yı ülke genelinde, Avrupa, Asya ve Afrika kıtalarında olmak üzere siyasî ve askerî alanlarda örgütlediği, bu kıtalardaki kimi ülkelerde birçok eğitim kampı açılmasını sağladığı, kandırdığı genç insanlara, bu kamplarda, ideolojik ve silâhlı eğitim verip (Kararımızın "Eylemlerden Örnekler" bölümünde belirtildiği gibi) binlerce adam-öldürme, sabotaj, silâhlı baskın, silâhlı soygun ve yol kesme gibi eylemlere sevk ettiği, böylece Devletin otoritesini yıpratıp, can ve mal kaygısı yaratarak korku ve paniğe düşürdüğü halkı kendi yanına çekip veya hiç olmazsa eylemlerine engel olmamalarını sağlamak suretiyle ayaklanma hareketi başlattığı, bu hareketin vatan bütünlüğü için ciddî, büyük ve yakın bir tehlike ortamı oluşturduğu dosya içindeki bilgi ve belgelerle hiçbir kuşkuya yer bırakmayacak şekilde sabit olduğundan; sanığın kurduğu silâhlı terör örgütü PKK'yı aldığı kararlarla ve verdiği emir ve talimatlarla sevk ve idare ederek, devletin hâkimiyeti altında bulunan topraklardan birkısmını devlet idaresinden ayırmağa matuf bir suç işlediği kabul edilerek Türk Ceza Kanunu'nun 125'inci maddesi uyarınca cezalandırılmasına karar verilmiştir.

Her ne kadar sanık vekilleri, esas hakkındaki savunmalarında, sanığın 1997'ten başlayarak ayrı bir devlet kurmak amaç ve görüşünden vazgeçtiğini, birlik, beraberlik ve kardeşlikten bahsettiğini belirterek, hakkında TCK'nın 125'inci maddesinin uygulanamayacağını, TCK'nın 168/1'inci maddesine göre cezalandırılmasını ve TCK'nın 59'uncu maddesinin uygulanmasını, öne sürmüşlerse de; yukarıda açıkladığımız gibi TCK'nın 168/1'inci maddesindeki suç, bir vasıta suçtur ve Devlete yönelik ağır zarar ve tehlike teşkil eden fiillerin hazırlık hareketleri cezalandırılmaktadır. Somut davada sanık TCK'nın 125'inci maddesine uyan "Devletin hâkimiyeti altında bulunan topraklardan bir kısmını devlet idaresinden ayırmağa matuf" olan amaç suçu işlemek için ta 1970'li yılların başında hazırlık hareketlerini başlatmış, 1978 yılında da illegal PKK, örgütünü kurduktan sonra, örgütün lideri olarak eğittiği örgüt mensuplarını, emir ve talimatlar vererek, 15 Ağustos 1984 günü Eruh ve Şemdinli ilçelerine yapılan baskınlarla,

silâhlı eylemlere sevk etmiştir. Bu tarihten itibaren örgütün silâhlı eylemleri yoğunlaşarak ve yaygınlaşarak sürmüş ve hâlen de devam etmektedir. Silâhlı saldırılarla birlikte PKK silâhlı çete konumuna geçmiştir. Kaldı ki 1993 yılından itibaren sanığın amacından vazgeçtiği yönündeki savunma, kararımızın (F) bölümünde izah edildiği gibi samimî de değildir. Bir an için sanığın samimî olduğu kabul edilirse dahi, 1993 yılına kadar PKK'nın gerçekleştirdiği binlerce eylem mevcuttur. Bu eylemlerin tamamı da TCK'nın 125'inci maddesindeki suçu oluşturmaya elverişli, ülke için büyük ve yakın tehlike teşkil eder niteliktedir. Bu itibarla 1993 yılında dahi sanık açısından TCK'nın 125'inci maddesindeki suç tamamlanmış durumdadır. Bu tarihten sonra sanığın amaç değiştirmesi, tamamlanmış suçunun teşebbüs durumuna veya daha hafif bir suça dönüşmesini sağlamaz. Bu açıdan sanık vekillerinin istemleri hukuk mantığıyla da bağdaşmamaktadır.

Öte yandan TCK'nın 59'uncu maddesi bir atifet maddesi değildir. Sanığın samimî olarak ülkeyi bölme amacından vazgeçmemesi, kendiliğinden gelip teslim olmaması, Kolluk Gücü görevlilerince yurt dışında, Kenya'da yapılan bir operasyon ile yakalanıp getirilmiş bulunması, PKK terör örgütü hakkında örgütü zayıflatıp çökertecek nitelikte herhangi bir bilgi vermemesi, 20 yılı aşkın bir süredir PKK, örgütünün fiilen genel başkanlığını yürütmesi, bu süre boyunca binlerce eylemin gerçekleştirilmiş olması, dolayısı ile eylemlerin yoğunluğu ve sürekliliği, bebek, çocuk, kadın, ihtiyar ayırımı gözetilmeden binlerce masum insanın öldürülmüş olması, amaç suç için işlenen vasıta suçlardan yüzlercesinin ölüm cezasını gerektirmesi, bu eylemlerin ülke için ciddî, yakın ve büyük tehlike teşkil etmesi, ceza adaletinin sağlanması ve hak ve nesafet kuralları gözetilerek sanık hakkında TCK'nın 59'uncu maddesinin tatbik edilmesi uygun bulunmamıştır.

Yargılama süresince, suçtan zarar gören (3228) kişi davaya müdahil olarak katılmış ve bunlardan bir bölümü maddî ve manevî tazminat isteminde bulunmuş ise de; 2845 Sayılı Yasanın 20'inci maddesinde de açıklandığı gibi; DGM'lerin görevine giren suçlar acele işlerden sayılır. Davaların hızla yürütülmesi, delillerin zamanında ve eksiksiz tespiti gerekmektedir. Müdahillerin maddî ve manevî tazminatları ile ilgili araştırma yapılması halinde ise, dava sürüncemede kalacağından bu amaca ters düşülecektir. Bu sakınca gözetilerek müdahillerin maddî ve manevî tazminat istemleri hakkında hüküm kurulmamış, ilgili hukuk mahkemesinde dava açma haklarının saklı tutulmasına karar verilmekle yetinilmiştir.

(Hüküm bölümü Dokuzuncu Duruşma bölümünde verildi)

İsteme uygun olarak Yargıtay yolu ve resen Yargıtay yolu açık olmak üzere DGM. C. Başsavcısı Cevdet VOLKAN ve DGM. C. Savcısı Talât ŞALK'ın huzurunda, sanık Abdullah ÖCALAN ile sanık vekilleri Av.

Mahmut ŞAKAR, Av. Mükrime TEPE, Av. Hatice KORKUT, Av. Aysel TUĞLUK, Av. Aydın ORUÇ, Av. Kenan SİDAR, Av. Niyazi BULGAN, Av. Doğan ERBAŞ, Av. Kemal BİLGİÇ, Av. İrfan DÜNDAR, Av. Fehim GÜNEŞ, Av. Ahmet AVŞAR; Müdahiller Ali BUGAN, Ali ÇEPELLİ, Ali YILDIRIM, Behiye AKYEL, Bekir DOĞAN, Bekir İSPİRLİ, Reyhan ÇEPELLİ, Cafer ŞENTÜRK, Fatma KANTEMİR, Güler APALAK, H. Mehmet ALPTEKİN, Hacer Jale ATAV, Hamit KÖSE, Hülya TOPAL, Mehmet ÇEVRÜK, Mehmet GENCER, Mehmet YILDIZ, Muharrem YILDIRIM, Öztürk BOZKURT, Saliha KÖSE, Salime ARSLAN, Selma TÜRKYILMAZ, Sıdıka ÇAN, Süleyman ALDAĞ, Şiray ÖZÇELİK, Tahsin İLHAN; müdahil vekilleri Av. Cengiz ERKOYUNCU, Av. Burhan Cahit TORUN, Av. Mehdi KESKİN, Av. Nejdet Küçüktaşkıner, Av. Kadir KARTAL, Av. Zeki HACİİBRAHİMOĞLU, Av. Şevket Can ÖZBAY, Av. Mehmet Emin BAĞCI, Av. İbrahim İLKYAZ, Av. Aynur ÖNER, Av. Emin AKOĞUZ, Av. Süleyman AYHAN, Av. Müeremin TÜRKMEN'in yüzlerine karşı oy birliği ile verilen karar açıkça okunup anlatıldı. 29.06.1999

Başkan: Mehmet TURGUT OKYAY, Hâkim Üye: Hüseyin EKEN, Hâkim Üye: Mehmet MARAŞ, Kâtip: Hüseyin KARAKUŞ.

Başkan, iki üye ve kâtibin imzaları...

Masraf Beyanı:

Posta: 42.590.000 TL.;

Tebligat: 79.100.000 TL.;

Sarf: 990.183.000 TL.;

Toplam: 1.111.873.000 TL.

3. Gerekçeli Karar Açıklanırken

İdam kararına kesin gözüyle bakılıyordu. Mahkeme Başkanı Okyay'ın şehit yakınlarına gereksiz yere sertleşmesi, sanığa ve avukatlarına gereğinden fazla yumuşak tavır sergilemesi, kanunu zorlamadan her dediklerini yerine getirmesi, bazı müdahiller ve avukatlarında, acaba 59. maddeyi uygular mı? tereddüdü doğmuştu. Kararın neden idam oluğunu Okyay kendisi açıkladı.

Gazeteciler mahkeme salonunda hâkimlerin bulunduğu kürsünün önüne gelmişler ve idam kararının imzalandığı kalemi kapmak istemişlerdi. Kalemi TGRT'den Faysal Atıl almaya muvaffak oldu. Kalemin sahibi Hâkim Hüseyin Eken, Faysal Atıl'dan geri verme sözü aldı. Bu sırada gazeteciler Okyay'la konuşuyorlardı. Karar günü davayı takip eden gazeteci Ali Kırca, aynı duruşmayı dinleyen İtalyan parlamenter Evangelisti Fabio'nun *"Bu kadar insan öldürüldü... Peki neden hiç tanık dinlenmedi?"* sorusunu Okyay'a sordu. Okyay şu cevabı verdi:

"Malûm ve bilinen şeyin tanığı olur mu? Güneşin doğuşunun ve batışının tanığı olur mu? Ancak, hiç güneş doğmayan ülkede güneşin doğuşunu ispatlamak için şahide ihtiyaç vardır..."

4. Öcalan'ın Ruh Hâli

Kitabımızda muhakeme süresinde Öcalan'ın ruh hâliyle ilgili zaman zaman tespitler de yaptık. Bu konu da uzmanların da değerlendirmeleri değişik gazetelerde yayımlandı. Bu değerlendirmeleri veriyorum:

Prof. Dr. Sedat Özkan (İ.Ü. İstanbul Tıp Fakültesi Liyezon Psikiyatrisi Bilim Dalı Baskanı):

"Öcalan duruşmada, biraz ürkek, biraz çekingen, biraz da korkak hâldeydi. Başta şok hâlinde, şaşkın bakıyor. Sorumluluk almak istemeyen tutumu var. Kaçış ve sığınma hâlinde sanki. Suç işlemiş terörist psikolojisi içinde. (...)Yakalandığı ilk günlerde şokta idi ve olanları tam olarak kavrayamamıştı. Şu anda görünen o ki bu şoku atlatmış. Biraz toparlanmış. Bu arada kendi iç muhasebesini de yapmış olabilir. Birçok cinayet işleyen insan, psikolojik açıdan sağlıklı olamaz. Pişmanlığı net değil. Sözlerinde ya da davranışlarında pişmanlığın ifadesini göremedim. Pişman olduğunu söyleyecektir. Kendi içinde yaşama savaşı veriyordur. Korkuyor, ürküyor. Öcalan'ın sözleri politik bir menevra mı, yoksa insanî çıkış mı? Bunu iyi değerlendirmek gerekiyor. Aslında bu kadar insanın ölümüne sebep olmuş bir katilin, doğrusu psikolojik açıdan, vicdanı varsa, üst benliği gelişmiş ise, kahrolması, kendi kendini ölüme mahkûm etmesi lâzım. Yakalandığından beri söylediği ifadeler daha çok politik manevra kokuyor. Duygu sömürüsüne, politik manevraya gerek yok. 'Özür dilerim.' diyerek kitle bazında mazur gösterilemez. Hitler'in psikolojisi ile çete başının psikolojisi arasında fark yok. Hitler yakalandığında, hâlâ onun kafasında, 'Beni affedebilirler.' gibi bir düşünce vardı. Bu da 'Bu kadar mazlum bir adamı, iyi tavırları olan terbiyeli saygılı bir adamı asmayacaklar' diye düşünüyor. Say-

gılı, zavallı, barış için kendini feda eden bir insanı oynuyor. Hitler de terör ruhu taşıyan bir psikopattı. Gerekçe ne olursa olsun, silâhını eline alarak, sivil insanları öldürmenin veya öldürtmenin açıklaması olamaz. Hitler nasıl yakalandığı anda pişmanlık yaşayarak, intihar etti ise Apo da pişmanlık yaşıyor. Ruhsal olarak gelişmemiş insanlar cinayet işler. Apo da öyle. Teröristler, katiller, cinayet işleyenler, kriminal ruhludurlar, ilkel ruhlar taşırlar. Apo, rahat görünüyor. Toplumun dikkatinin üzerinde olması hoşuna gidiyor. Zaten bu insanlar sürekli dikkat çekmek isterler. Terör olaylarına karışan ve şiddet uygulayan insanların geçmişinde mutlaka ezilmişlik, baskı, dayak vardır. Sevilen ve seven bir insan teröre bulaşmaz. Apo'nun psikolojisi 'dava adamı psikolojisi' değil 'terörist psikolojisi".

Suna Tanaltay (Psikolog):

"Öcalan'ın iyi hâl deneyimleri, dayak yememek için babasına uslu uslu bakan çok haşarı, çok yaramaz bir çocuğa mı benziyor? Hayır. Psikolojik olarak çok kısa aralıklarla kişilik değişiklikleri yaşanmaz. Ekranda gördüğüm kişi, korktuğu için günah çıkartırcasına iyi ve sevimli görünmeye çalışan bir varlıktı. Barıştan yana çalışacağına söz vermesi ise gülünecek mi, yoksa ağlanacak mı, bir kandırmacaydı. Çok yanlışlar yapsalar bile dava adamlarının dimdik ve değişmez bir çizgileri vardır. Öcalan, bu çizginin de çok ötesinde. (...) Şehit ailelerinin üzüntüsüne katılmak her şeyden önce korkudur. Onlardan ve yaptıklarının sonucundan ürktüğü için sevimli görünme çabasıdır. Eğer yürekten bir dilek olsaydı bugüne kadar bunca acı yaşanmazdı."

Prof. Dr. Abdülkadir Çevik (Ankara Üniversitesi Psikiyatri Ana Bilim Dalı Öğretim Üyesi):

"Öcalan duruşma boyunca, Türk Milleti'ne 'olumlu' tarafını göstermeye çalıştı. Yakalanmadan önceki sözleriyle, şimdiki sözleri arasında tutarsızlıklar var. Duruma göre değişen doğruları bulunuyor. Bu da kişilik bölünmesinden kaynaklanıyor. Daha önce söylediklerine inanıyorsa, şimdi neden özür diliyor? Kendisine güvenilemez. Öcalan'ın çocukluğu travmatik geçmiştir. Ailesi tarafından dövüldüğünü söylemekteydi. Bu sebeple erişkinliğinde güvensiz ve kuşkucu bir insan olmuştur. Kendi kişisel dramını tarihî arenada oynamıştır. Terörizm, onun bu yaralanmaları için bir tedavi kürüdür. Öcalan'in sıklıkla öfkelerini terörist eylemlere dönüştürmüştür."

Prof. Dr. Ahmet Çelikkol (Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi öğretim üyesi):

"Öcalan'in pişmanlık sözlerine inanmak güç. Panik içinde ve güvensiz bir görünüm sergiliyor."

Alanur Özalp (Psikolog):

"Öcalan'ın duruşmadaki şehit yakınlarına dönerek, acılarını paylaşma sözlerini politik manevra olarak değerlendiriyorum. Ölmekten korktuğu için şov yapıyor. Öcalan'ın özür dilemesi, 'Onlar kadar ben de üzülüyorum.' demesi yurt dışından bakan basın mensuplarından puan almak, öne çıkmak içindi. Öne çıktı gibi bir durum gözüküyor. Öcalan'ın davranışları korktuğunu, ölmek istemediğini gösteriyor. Hâlâ onun kafasında, 'Beni affedebilirler.' gibi bir düşünce var. Manevralar yapıyor, hiç samimî değil."

XVI. BÖLÜM

A) İDAM TARTIŞMALARI

Öcalan'a idam cezası verilir veya verilmez; henüz mesele Yargıtaya intikal etmeden, TBMM'ye gelmeden, şaşırtıcı bir sür'atle, bazı medya grupları Abdullah Öcalan'ın idam edilmemesi için kampanya başlattılar. Kampanya başlatan gruplar aynı zamanda 28 Şubat kararlarına, hâkim ve savcılara verilen brifinglere destek çıkmışlardı. Bu yüzden birden bire *"Apo idam edilmesin."* bombardımanı yapan medyanın, cesareti, "28 Şubat süreci"ni başlatanlardan aldığı intibaı uyandığı için halk endişeye düşmüştü...

(Not: Aynı medyanın mensupları Öcalan'la görüşmek için Bekaa'ya gidip geliyorlardı. Türkiye'nin bölünmesi anlamına gelen "siyasî çözüm"ün şart olduğunu yazıyor ve söylüyorlardı. Sonra, içlerindeki en sivri "siyasî çözümcüler"i ikaz ettikleri ve Öcalan'dan *"bebek katili"*, *"cani"* gibi sıfatlarla bahsetmeye başladıkları görüldü. Ardından "idam edilmesin" kampanyasına giriştiler.)

Bu sırada emekli eski Harp Akademileri ve 2. Ordu Komutanı Orgeneral Kemal Yavuz'la *Milliyet*'ten Doğan Akın görüştü. Emekli Org. Kemal Yavuz, sık sık medyada görünen bir eski askerdir. Kendi adına konuştuğunu her defasına belirtmesine rağmen hassas dengeleri çok iyi bilen bir isim olduğu için halk onun sözüne "itibar" eder.

1. Emekli Orgeneral Kemal Yavuz'un Görüşü

"Öcalan, PKK üzerindeki etkisini bütünüyle kaybetmiştir. Hiçbir anarşit örgüt, kendi kişiliğini ve örgütünü bu derece aşağılamış bir lidere itaat etmez. Bu, örgütün kendisini inkâr etmesi olur. Örgütün dağdan inmesi, ancak onun dış destekçilerinin, Türkiye'ye karşı bu defteri artık kapatmaya karar vermeleriyle mümkündür. Tabiî ki, bu oluşumda, Türkiye Cumhuriyeti ve Türk toplumunun 'dayanmaya' devam etmesi, esas etkiyi yaratacaktır. Hapiste tutulacak bir Öcalan, Türkiye Cumhuriyeti için devamlı bir 'saatli bomba' olacaktır. Hapisteki Öcalan, gerek anarşit güçler ve gerekse Öcalan'ı Türkiye'ye karşı yönlendiren devletler açısından devamlı kullanılacak bir 'obje' olacaktır. Bu sayede anarşit güçler 'onun serbest bırakılması' adına silahlı - bombalı eylemler ve rehin alma operasyonlarına yönelirken, dış güçler bugün hapis cezasına razı göründükleri Öcalan için kısa süre sonra 'af'tan, "yurt dışına gönderilmek'ten bahsetmeye ve baskı yapmaya başlayacaklardır. Avrupa'nın emrine mi gireceğiz? Öcalan'a Avrupa ülkelerinin istekleri istikametinde işlem yapmak Türkiye'ye ne kazandıracaktır? AB adaylığını mı? Avrupa'nın Türkiye için öngördüğü senaryo, böyle olaylarla asla değişmez. Olay, çok farklı konularda ve boyuttadır. Ne yazık ki, bunu anlamamakta hâlâ ısrar ediyoruz. Ülkenin 'âlî menfaatleri'nden bahsediliyor. Nedir Türkiye'nin 'âlî menfaatleri?' Ülkenin âlî menfaatleri, Avrupa ülkelerinin emir - komutasına girmekten mi geçmektedir? Bu emir - komutanın hududu nerede bitecektir? Bulgaristan ve Romanya kadar bile Avrupalı sayılmayan bu ülkeden daha ne kadar fedakârlık beklenecektir? Bugüne kadarki bu yaklaşımlar bize ne kazandırmıştır? Yabancıların baskılarına boyun eğerek varılacak noktaları 80 yıl önce uluşça yaşayarak görmedik mi? Büyük Atatürk'ün *"Hiçbir yabancı devlet, millî haysiyetimizden büyük olamaz"* sözünü unuttuk mu? Ülkemizin yükselmemesinin, dış ilişkilerden çok önce, ülkeyi 40 senedir yönettiğini iddia edenlerin sorumsuz, bilgisiz ve yeteneksiz tutumlarından kaynaklandığını ve bu durum düzelmedikçe, dış baskı ve etkilerin azalmasının mümkün olamayacağını ne zaman anlayacağız? Bugün Türkiye'nin en büyük "âlî menfaati" onun bütün güçlükler ve yokluklar karşısındaki 'dayanma gücünün ayakta tutulması'dır. Zira o bizim, bugün için tek ve en güçlü dayanağımızdır. Tavize kimsenin gücü yetmez: Öcalan davasında, şu veya bu nedenle taviz vermek, işte bizim bu en güçlü dayanağımızı yıkmak olur. Tüm medenî dünyanın desteğini arkasına alarak bize karşı açılan bir savaşa en kıymetli varlıklarını evlâtlarını seve seve vermiş insanlara siz devlet olarak kusura bakmayın, evlâtlarınız öldü, ama ülkenin âlî menfaatleri şimdi onları görmemezlikten geçiyor' diyemezsiniz. Buna hakkınız olamaz. Ayrıca buna gücünüz de yetmez."

(Milliyet, 6 Temmuz 1999.)

2. Levon Ekmekçiyan'ın İdamı

ASALA, iki militanını Türkiye'ye göndermiş ve 7 Ağustos 1982'de Esenboğa Havaalanına saldırı düzenletmişti. Olayda 9 kişi ölmüş, 78 kişi de yaralanmıştı. ASALA militanlarından Zohrab Serkisyan olay yerinde öldürüldü. Levon Ekmekçiyan ise yaralı olarak yakalandı.

Lübnanlı militan Levon Ekmekçiyan, mahkemede samimî pişmanlığını dile getirdi. Öcalan gibi değil, yüreğinden gelen bir sesle konuştu. Bildiği her şeyi yalansız anlattı. Türk halkı üzerinde acıma duygusu da uyandırdı. Ama samimiyeti akibetini değiştirmedi. Mahkeme idam kararı vermişti. Bu karar uygulandı.

B) ŞEYH SAİD DAVASI

Bazı gazetelerde Abdullah Öcalan'ın muhakeme sırasındaki tavrı ve sözleriyle 1925'te Güneydoğu'da isyan başlatan Şeyh Said'in tavır ve sözleri arasında benzerlik olduğu yazılmıştır. Kamuoyunun bir fikir edinmeleri bakımından Şeyh Said'in yakalanıp Diyarbakır'a getirilişi ve muhakemesiyle ilgili bölümü aşağıya aldım.

(...)

Şeyh Sait, Şeyh Şerif ve yermisekiz kişilik maiyetleri 5 Mayıs 1925 Salı günü Diyarbakır'a vardılar. Akşamın saat beşine gelmesine rağmen, Şeyh ile avanesinin şehre getirildiğini duyan halk, vatan hainlerini görmek için sokaklara döküldü.

Said'i getiren kafile, şöyle teşekkül etmişti:

En önde bir askeri müfreze, arkada Şeyh Sait, damadı Şeyh Abdullah, Şeyh Şerif, binbaşı Kasım ve öbür yirmisekiz asi geliyordu. Sanıkların hepsi hayvanlara bindirilmiş ve ayrı ayrı muhafaza altına alınmışlardı. Peşlerinden birer piyade ve süvari müfrezesi geliyordu.

19'uncu alaya mensup olan askerin göğüslerinde ve tüfeklerinin femlerinde köylülerin yolda taktıkları çiçekler vardı. Askerler, "Ankara'nın taşına bak" adındaki zafer türküsünü söyleyerek halkın alkışları arasında caddelerden geçtiler.

Hükûmet konağı önünde 3'üncü Ordu Müfettişi Gnl. Kâzım Orbay, Kolordu Komutanı General Mürsel, Diyarbakır Valisi Mithat, İstiklâl Mahke-

mesi Başkanı Mazhar Müfit Kansu, üye Ali Saip Ursavaş ve Lûtfi Müfit Özdeş, sivil ve askerî erkân bulunuyordu. Askerler bu heyet önünde bir geçit resmi yaptıktan sonra, iç kale kapısında atlarından indirilmiş olan âsiler yaya olarak hükûmet önüne kadar yürüdüler.

Hükûmet konağı önüne getirildiği vakit Şeyh Sait'le General Mürsel arasında şu konuşma oldu:

- Hoş geldiniz. Yolda çok rahatsız oldunuz mu? Seyahatiniz nasıl geçti.

Güneş altında bakırlaşmış renkli, ince uzun boylu, yaşlıca fakat dinç görünen Şeyh Sait, Generale cevap verdi:

- Sefer zahmettir.

- Hastaydınız, nasıl oldunuz?

- Şimdi iyiceyim.

- Yemek yemeğe başladınız mı?

- Hayır, daha korkuyorum.

- O hâlde sizi daha tedavi etsinler. Doktorlar bakıyorlar mı?

- Allah hepsinden razı olsun.

Bu cevap üzerine General, Müfreze komutanına emir verdi:

- Götürün, istirahat etsinler.

Bu konuşma sırasında sinema ve fotoğraf alınıyor. Diyarbakır halkı neşe içinde sokaklarda kaynaşıyor ve hainleri lânetliyordu. Diyarbakır üzerinde uçaklar, ışık fişekleri atıyorlardı.

(...)

Şark İstiklâl Mahkemesi 26 Mayıs 1925 Salı günü Diyarbakır sinema binasında, çok kalabalık bir dinleyici kütlesi önünde asilerin reisi Şeyh Sait ve avenesinin muhakemesine başladı. Dâva edilenler şunlardı: Şeyh Sait, Şeyh Abdullah, Şeyh İsmail, Abdüllâtif, emekli binbaşı Kasım, Hacı Halit, Abdülhamit, Kâmil, Çerkes Reşit, emekli binbaşı İsmail, İmam Molla Emin, Şeyh Ali, Bababey, Reşit, Timur, diğer Abdüllâtif, Mehmet, Süleyman, emekli yüzbaşı Bahri, Emin, Şevket, Maksut, Halit, Malazgirt savcısı Abdülmecit, Şeyh Şerif, Çapakçurlu Süleyman, Ali, Yusuf, Hüseyin, İlkokul öğretmeni Molla Cemil, Nimet, Ahmet, jandarma teğmeni Mehmet Mihri, genç sağlık memuru Niyazi, Hacı Sadık.

Sanıklar süngülü askerler arasında salonu getirildi. Şeyh Sait karşısında sinema alanlara hiddetle bakıyor, resminin alınmasına memnun olmuyordu. Mütemadiyen okuyor, üflüyordu.

Mahkeme heyeti yerini aldı ve Başkan Mazhar Müfit Kansu sorgaya başladı:

- Adınız nedir?

- Mehmet Sait.

- Babanızın adı?

- Şeyh Mahmut.

- Nerelisiniz?

- Aslen Paluluyum. Fakat Hınıs'ta oturuyorum.

- Kaç yaşındasınız?

- Altmışı geçkinim.

(...)

Başkan iddianamenin okunmasını emretti. Kısa yazılmış olan iddianame okunduktan sonra, savcı Süreyya Örgeevre dâvayı şu suretle anlattı:

- Türk ülkesinin şark vilâyetlerinin belirli bir kısmında bütün dünyanın muhtelif şekillerde öğrendiği bir isyan hâdisesi vardı. İsyan hiç şüphe yok ki, senelerle içerden ve isyan sahası dışından vâki olmuş telkinler ve tasavvurlarla eşkıya hareketlerinin fi'len gözükmesile meydana çıkmıştır. İsyan hâdisesi, iddianamede anlatıldığı üzere, gûya Peygamber dininin yükseltilmesi perdesi altında meydana getirilmiştir. Hâlbuki asıl gaye, Türk vatanının muayyen bir kısmını ana yurttan ayırmak, vatanın birlik ve beraberliğini bozup dağıtmaktan ibaretti.

Huzurunuzda bulunan sanık, Hınıslı Şeyh Sait, yüzlerce, binlerce askerin, halkın, Müslüman'ın malını, canını, yokeden hareketleri fi'len idare etmiş ve hepsine âmil olmuş inatçı bir vatan hainidir.

(...)

Savcı dâvasını açıkladıktan sonra başkan Şeyh Said'in sorgusuna geçti:

- Ayağa kalkınız, nerede tahsil ettiniz?

- Medresede tahsil ettim.

- Medresede neler okudunuz?

- Bedi', istiare, usûl-i fıkıh, sarf ve nahiv okudum.

- İstiare adında ayrıca bir ilim var mı?

- İstiare, bedi' ve beyanın kısımlarındandır.

- Niçin ayaklandınız?

- Din hükümleri zayıflamıştı. Gereğini yapmak istiyordum.

- Yunan ordusu İslâmiyetin merkezini ayaklar altında çiğnerken, cihadın farzlarını neden yerine getirmediniz?

- O zaman perişan ve muhacirdik.

- Oğlunuz Ali Rıza İstanbul'a gitti mi?

- Gitti.

- Ne zaman gitti?

- İsyandan bir ay evvel.

- İstanbul'da kimden fikir almıştır?

- Kimseden fikir almamıştır. Kürtlere misafir olmuştur. Seyid Abdülkadir'i de ziyaret etmiştir?

- Ne maksatla İstanbul'a gitmiştir?

- Ticaret maksadile. Biz otuz seneden beri hayvan ticareti yaparız.

- İstanbul'dan döndükten sonra oğlunuzla nerede görüştünüz?

- Savşar'da görüştük. Genç vilâyetinin bir köyüdür.

- İsyanın patlak vermesine jandarmaların karışması sebep oldu diyorsunuz. Jandarmalar gelmese idi, vurulmasa idi, isyan olacak mı idi?

- Gereğini yazılı olarak yapacaktım.

- O hâlde size ne oluyor da işe karıştınız?

- Katil oldu. Nasihat ettim. Ricacı gönderdim. Sekiz zanlı tahliye ettirdim. Ben köyden çıktım gittim. Sonra işin içine köylüler karıştı, ayaklanma başladı, bir daha içinden çıkamadık.

- Bunu neden tabiî görüyorsunuz?

- Vallahi bilmem. Allah bilir.

- İsyanın maksadı jandarma gelmiş, adam yakalamış gibi şeylerden olmaz.

- Jandarma meselesi olmasa idi, gereğini yazı ile yapacaktım. Altı ay sonra, bir sene sonra..... Tanrı kader etti de oldu.

- İnsan iradesini inkâr mı ediyorsunuz?

- İnsan iradesi de vardır elbette...

- Bu isyanı zannetmiyorum ki, yalnız başınıza yapasınız. İşin içinde elbette ki, kışkırtanlar da vardır.

- Kimse yoktur. İçerden ve dışardan kimse yoktur.

- Demek ki, bu ayaklanmayı yalnız kendiniz düşündünüz?..

- Evet, yalnız, benim fikrimde vardı. Bütün bilgileri toplayıp açık konuşma yapmak istiyordum. Sonra hükûmete başvuracak ve tekliflerimizi kabul etmese bile büyük bir kısmını kabul edeceğini ümit ediyorduk.

- Türkiye Cumhuriyetinin eski hükûmette olduğu gibi şahısların böyle müracaat ve tekliflerini dinliyeceğine nasıl ihtimal veriyordunuz? Kimlerle müşavere ettiniz?

- Müşavere etmedim.

- Münhasıran Diyarbakır'ı almakla ne kastediyordunuz?

- Rızkımız, nasibimiz bu tarafa düşmüştü.

(...)

- "Fetih" tabiri kullanıyorsunuz. Mektubunuzda, imzanızın üstünde "Emirü'l-Mücahidîn" (Mücahidlerin emiri) yazıyorsunuz. Bununla kasdınız ne idi?

- Bu unvandan sonradan istikrah ettim. Nedamet ettim. "Hadimü'l-Mücahidîn (Mücahidlerin hâdimi)" yazdım. "Hadim" unvanına döndüm.

- Diyarbakır'ı böyle kolaylıkla ele geçireceğinize ne suretle kani oldunuz?

- Ben Diyarbakır üzerine yürümek taraftarı değildim. Bazı ağalar...

- Kimlerdi?

- Hanili Mustafa Bey, Türkânlılar...

- Başka kimler vardı?

- Mustafa Bey vardı. Başkalarını hatırlamıyorum. Salih Beyi muhakkak biliyorum. Kâğıt yazdı, Diyarbakır üzerine gitmezsek ahali dağılır, dedi, Diyarbakır'a hücumu tavsiye ediyordu.

- Başarıyı ne ile temin ediyordunuz?

- Askerimin bazen kazandığı başarılardan cesaret alıyorduk.

- Diyarbakır içinde size yardım edecekler var mı idi?

- Vardı.

- Kimlerden yardım umuyordunuz?

- Ahaliden... Nakibin dindar bir Müslüman olduğunu, Cemil Paşa zadelerin dine bağlı olduklarını söylüyorlardı. Fakat kendilerini bilmiyordum, tanımıyordum.

- Bunu söyleyen kimlerdi?

- Salih Bey, Türkân ağaları.

- Size böyle mühim haber verilirse aslını sormaz mısınız?

- Bu gibi haberler çoktur. Böyle yalan haberler çok olur.

- İslâmiyet şöyle oldu, böyle oldu, ayaklanma vacipti diyorsunuz. Sonra ayaklanıyorsunuz. Bunca Müslüman kanı dökülmesine sebep oluyorsunuz. Bu günahı düşünmediniz mi? Bu günah değil mi?

- Günahtır.

- Her hâlde bir tertibatınız vardır?

- Tertibatımız yoktur.

- Tertibatsız, şuursuz, böyle beyhude yere Müslüman kanı akıtmak caiz mi? Bunu niye evvelden düşünmediniz?

- Şeriatı inşallah bozmam dedim.

- Siverek'ten iltihak için bir heyet geldi diyorsunuz.

- Bunu ben elimle yazmadım. Vâkıa imzam vardır. Kâtibi ben değilim.

- Mektubu okumadan imza mı ettiniz?

- Eyüb Ağa namında birisi vardı.

- Kumandanlarınızdan birini Sivereğe gönderdiniz mi?

- Habeşi'ye gönderdim. Kaynağa kadar.

- Kimdi o?

- Mir Hamit Bey, Mehmet Bey.

- Kumandanlarınız kimlerdi?

- Kumandanlarımız köylerin muhtarları idi.

- Meselâ Elâzığ'a giden kuvvetin kumandanı kimdi?

- Oraya ben Şeyh Şerif'i tayin ettim.

Başkan bunun üzerine Şeyh Şerife hitab etti:

- Ayağa kalkınız. Elâzığ'a giden bu zat mı idi?

Şeyh Sait cevap verdi:

- Evet.

- Başka kimlerdi?

- Şeyh Abdullah'ı Varto taraflarına gönderdim. Şeyh Hasan'a yazdım. Kiği cephesinden hareket ediniz dedim.

- Başka kimler vardı?

- Ağalar, muhtarlar, aşiretler vardı. Muvazzaf askerim yoktu. Harekâtı bunlarla idare ediyordum.

- Diyarbakır'a girdiniz. Maksadınız ne idi, ne yapacaktınız?

Diyarbakır'da hep arkadaşlar görüşüp din meselesini Hükûmete resmen yazacaktım.

- Hükûmet müracaatınızı kabul etmese idi ne yapacaktınız?

- Hükûmet kabul etmese idi, evimize gider otururduk. O zaman günah boynumuzdan kalkardı. İzin isterdik. Hicret ederdik.

- Diyarbakır'ı aldıktan sonra müstakil bir Kürdistan krallığı istiyor mu idiniz?

- Krallık bilmiyoruz. Benim yegâne maksadım, din hükümlerini tatbik ettirmekti. Kürdistan istiklâlini kat'iyyen düşünmedim.

- Burada bir beyanname var. Demin okundu. Dinlediniz mi?

- Beyannameden haberim yoktur. Kimin yazdığını bilmiyorum.

- Beyannamede Millet Meclisinde dindâr mebuslar var, dinsiz mebuslar da var diyorsunuz. Onlara neden dinsiz diyorsunuz?

- Açıkça görmezsem dinsiz demem.

Mahkeme üyesi Ali Saib Ursavaş, sorguya müdahale etti:

- Karşınızda Müslüman oğlu Müslüman Türk askeri vardı. Onlara nasıl kurşun attınız? Bu kadar kan döktürdükten sonra, pişman olmak, sonra da "Emirü'l Mücahidîn" adını atmak ne demektir?

- Lice müftüsüne yazdığınız mektupta, intikam aşkından bahsediyorsunuz. Bu, isyanın evvelce hazırlanmış olduğunu ispat etmez mi?

- Mektubu ben yazmadım.

- Altında imzanız var.

- Farkında değilim.

- Mustafa Beyle Hamdi Beyi niçin barıştırmak istediniz?

- Tesadüfi oldu.

- Bunların arasındaki düşmanlık pek eski zamana aiddir. İsyandan biraz evvel olan bu teşebbüsünüz manalı değil mi?

- Bu tesadüfen oldu.

- Demin "Ben isyana karar verdim" demiştiniz. Nasıl oldu?

- Yani Piran vak'ası vaki olur olmaz hemen kararını verdim.

- Siz Hınıslısınız. Burada sizi kimse tanımaz. Her hâlde karar vermiş olmalısınız ki, teşebbüslerinizi burada yaptınız.

- Böyle bir teşebbüs kat'iyyen vâki olmamıştır.

- Din hükümlerinden kasdınız nedir?

- İçki yasağı.

- "İslâm'a kılıç çeken, İslâm değildir" hadisinden haberiniz var mı?

- İslâmlar din hükümlerini bırakmıştı.

- Hamdolsun hepimiz Müslümanız. Kur'an okuyoruz, zekât veriyoruz.

- Din hududlarından hangisi var?

- İslâmlarda senden daha âlimi yok mudur?

- Çoktur.

- O hâlde?

- Aklımın kıtlığından.

- Din hükümlerinden bahsediyorsunuz. Din hükümlerine göre şahsî menfaat, âmme menfaatine tercih edilebilir mi?

- Amme menfaati daha önce gelir.

- O hâlde, âmme menfaatlerini düşünmeyen, din hükümlerini yerine getirmemiş demektir. Şeyh Şerif'e yazdığınız mektubda, "Nefis her şeyden müreccahtır, biz öldükten sonra cihan yıkılsın" demekle bizzat din hükümlerine tecavüz etmiyor musunuz?

- Orayı terk et, dedim. Beyhude harb etmesin diye. Orada bulunması bana fayda temin etmiyordu.

- Falcılık, astroloji ilimlerinden anlar mısınız?

- Hayır...

Bu sefer sorguya diğer üye, Lütfi Müfid Özdeş karıştı:

- İkibuçuk ay kışkırttınız, sonra patladı, değil mi?

- Patlatmak fikrim yoktu. Diyarbakır'da çok fişek vardı. Onları kazanırsak, muvaffakiyetimizi temin ederiz, dedik.

Başkan Mazhar Müfid Kansu sordu:

- Eski Bitlis Milletvekili iken, sonradan asılan Yusuf Ziya sizinle görüştü mü?

- Evet. Bana geldi, Kürdistan teşkili tasavvurundayım, dedi. Cephaneyi nereden bulacaksınız, dedim. Bitlis'de vardır orayı basacağız, dedi. Ceyranlı Halid'in tavsiyesile gelmişti.

Savcı Süreyya Örgeevre, sanıklara vatanın temiz bir köşesinde isyan ve ihtilâl çıkaran hainlerin din hükümlerini isyana makul sebep olarak gösteremeyeceklerini ihtar etti. Sonra Şeyh Said birçok itiraflarda bulundu, savcı, Nakib Bekir Sıtkı; Cemilpaşa Zade Ekrem, Memduh, Kadri, Cevdet, Muhittin, Çan şeyhlerinden Hasan ve arkadaşlarının ve Şeyh Şemseddinin birlikte muhakemelerini müzakereden sonra karar vererek, duruşmayı başka güne bıraktı.

(...)

Şeyh Sait uzun boylu düşündükten sonra savunmasını yazmağa başladı.

Savunmasının başlığı "Heyet-i Aliye-i Adliye-i İstiklâliyemize son maruzatımdır" idi. Sait savunmasında diyordu ki:

"Havalimiz ahalisi ilim, fen ve yeniliklerden habersiz olduklarından din akideleri, fıkıh ve hadisten başkasını bilmez. Medreselerin, meşihatın, din mahkemelerinin içki yasağı kanununun kaldırılması, nikâhta boşanma hükümlerinin değiştirileceğine dair şayialar çıkması bura halkının kalbinde teessür uyandırmıştı.

Sebilürreşat gibi gazeteler de böyle havadislerle ammenin fikirlerini ağır ağır bozuyordu.

Piran hadisesi çıkınca, her taraftan Kürtler galeyana, heyecana geldiler. Önünü alamadım. Hâdisenin gidişine, olduktan sonra tâbi oldum. Civarımızdaki bazı Şeyhlere, beylere, muhtarlara mektup yazdımsa da, sonra kanaat ettim ki, kâğıtlarımın zerre kadar tesiri olmadı. Herkes kendi keyfine, tek başına hareket ediyordu. Çünkü kâğıt gönderdiğim şahıslardan bazısı itaat etmiyordu. Haber vermediğim aşiretler koşa koşa gelip iştirak ettiler.

Bu işlerde ne öndeyim, ne de arkadayım. Belki ortada bulunmuşum.

Binnefis kumanda etmedim. Harbi ne uzaktan, ne yakından görmedim. Aşiretler kendi akıllar ile hareket ediyordu. Kimse kimsenin söz ile hareket etmiyordu.

Benim hizmetim ahaliye zulmetmemek, esirlere iyi muamele etmek, vaaz ve nasihatte bulunmaktı. İyi ahlâklılar zulmetmiyordu. Geriye kalanlar da zaten sözümü dinlemiyorlardı. Bizim hâdiseye katılmaktan kasdımız, din hükümlerinin tatbikini rica yol ile hükûmete arzetmekti. Zannımız buydu. İnşaallah kabul buyrulur. Zira onlar da bizim gibi, hattâ daha fazla Müslümandırlar, din ehlidirler. Hattâ Teşkilât-ı Esasiye kanununun içerisinde "Türkiye Cumhuriyetinin dini, İslâm'dır diye yazılıdır. Din hükümlerinin yerine getirilmesi de yazılıdır. Maksadımız da ancak buydu. Elhamdülillâh Türkiye'nin ricali dindardır."

Son Celse

Şark İstiklâl Mahkemesi 27 Haziran 1925 Cumartesi günü Şeyh Sait davasının son duruşmasını yaptı. Meraklı bir halk kalabalığı İstiklâl Mahkemesi binasının önünde daha sabahtan birikmişti. Kadınlar yer kapmak için birbirlerile kavga eder gibiydiler. Dinleyiciler bir anda bütün locaları doldurdu. Sanıklar sıra sıra oturuyorlardı.

(...)

Evvelâ Şeyh Sait kalktı. Gözlüğünü taktı, sağ elinin şahadet parmağını satırlar üzerinde gezdirerek, yalvarırcasına, tecvidi de ihmal etmeden, özeti evvelce verilmiş olan savunmasını okudu. Sonunda kaybettiği ikibin altının verilmesini de isteyerek sözlerini şöyle bitirdi:

"Elhamdülillâh büyük nimetler beklemekteyiz. Peygamberin işaretleri çoktur. Sizin gibi adil mahkemenin vicdanına bırakırım. Ne karar verirseniz veriniz, kabulümdür. Kaderim, olduktan sonra isyanın içinde bulunmaktır. Kader ne ise onu göreceğim."

Sait okurken ara sıra yan gözle birkaç gün evvel Hınıs'a kuzu yemeğe davet ettiği Ali Saip Ursavaş'a bakıyordu. Bir aralık tekrar etti:

- Ben bu işin ne evvelindeyim, ne de arkasındayım.

Herkes bu sözü kin ve nefretle karışık bir tebessümle karşılıyordu. Sait savunmasını bitirdikten sonra, "Doğru değil mi?" der gibi sağa sola bakındı başını önüne eğdi ve sakalının kıllarını koparark, birbirlerile ölçmek suretile akıbetini tefeüle daldı.

(...)

İdam Sabahı

Şeyh Sait hücresinde hapishane müdürü Osman'la görüşüyordu. Fakat ahret işlerile değil, dünya işlerile meşguldü. Arkasında bırakacağı altınların hırsı gözlerini bürümüş, kimseyi tanımıyordu. Vasiyetnamesini yazdı, paralarını teslim etti, hücredeki gazetecileri de şahit gösterdi:

- Bu paraları evlâtlarıma teslim ediniz.

- Kaç evlâdınız var?

- On. Beş kız, beş oğlan.

Umumî koğuştaki mahkûmları merkez hastanesi nöbetçi hekimi yüzbaşı Cemil muayene ediyordu. Koğuş boğuk mırıltılarla uğulduyordu. Her kafadan bir ses çıkıyordu. Kırkaltı mahkûm durmadan dolaşıyordu. Heriflerin müstekreh hırsı, alabildiğine boşanmıştı. Dini, Allah'ı, evlâtlarını, ailelerini unutmuşlar, paralarını, ağırlıklarını, tabakalarını gizlemeğe çalışıyorlardı. Yağma ettikleri paraları yiyemediklerinden dolayı birbirlerile dertleşiyorlardı.

Şeyh Ali'nin hastalığı sorulunca, utanmadan şu iğrenç cevabı verdi:

- Bir gece ayazda yattım, belim üşüdü.

Kadı Ali Rıza'da da aynı hastalık vardı. Gazel söyleyen Arap Abdi'ye komiteci Şeyh Şerif:

- Sus be herif, diye bağırdı.

Şeyh İsmail kahveciye ondört kuruş borcu kaldığını söylüyordu. Meşhur Fakih Hasan, Jandarma Avni'nin, elinden aldığı seksen sansar derisini acınarak anlatıyordu. Şeyh Abdullah gazetecilerden bir sigara istedi ve:

- Yazın, dedi; biz hainlere uyduk, başkası uymasın.

Saat onikide muhafız bölüğü komutanı Nazif Beyin ince, fakat sert sesi duyuldu:

- Haydi bakalım, birer birer çıkın.

Kapının önünde muhafız bölüğü sıralanmıştı. Hafif, ılık bir rüzgâr esiyordu. Dağınık bulutlardan sıyrılan ay, bir lüks lambasının yardımile idama gidenleri belli ediyordu. Hepsi birbirine bağlanmıştı. Aralarındaki rütbe farkı kalkmış, en önce Fakih Hasan düşmüştü. Şeyh Sait aradaydı. Hanili Salih mertlik tavsiye ediyor, Mustafa'nın oğlu Mahmut helâllaşıyordu. Diyarbakır'ın köhne surları üzerinden bakarak bu diyarda adaletin hakkın ilk defa tezahürüne şahit olan ay gülümsüyor gibiydi. Kafile yollanmağa başlarken, bütün Diyarbakır halkının bildiği tatlı bir ses duyuldu.

- Şeyh Sait nerede?

Şeyh bu sesi tanıdı:

- Saip Bey, dedi, haniya doğru söylersem kurtaracaktın?

Ali Saip Ursavaş'ın dudaklarının ucundan pek nadir ayrılan gülümseme beliriverdi:

- Ne yapalım Sait efendi, seninle Hınıs'ta kuzu yiyemedik.

Şeyh Sait kurtulursa herkese kuzu ziyafeti vaat etmişti. Dedi ki:

- Ben doğru söyledim. Cezamı hafifletmeliydiniz.

Ali Saib Ursavaş cevap verdi:

- Şeyh efendi, bundan daha hafif ceza olur mu?

- Bundan daha ağırını söyle bakalım Saip Bey?

Şeyh hem söylüyor, hem de gülüyordu. Sonra ilâve etti:

- Artık kuzu filân kalmadı, ne olurdu Edirne'de yüzbir sene verseydin.

Ursavaş'ın gülümsemesi birden kesildi, sesi gürleşti:

- Bu kadar Türk kanının dökülmesine, ocakların sönmesine sebep oldun. Cezanı çekeceksin.

Sait gülümsüyor, birşeyler mırıldanarak yürüyordu. Çok yıldızlı semadan ay, Mehmetçiklerin süngülerine nurdan hareler örüyordu. Kalabalık kütlenin adımlarından başka ses duyulmuyordu.

Siverek kapısından çıkıldı. Ötede Kırkyedi sehpanın heybetli hayaletleri görüldü. Kolordu komutanı General Mürsel, Vali Mithat, İstiklâl Mahkemesi Üyesi Müfit Özdeş, Diyarbakır milletvekillerinden Cavit ve Şeref, birçok subaylar ve halk bekleşiyordu. Geriden "Bir Türk öldürmekle yetmiş gâvur öldürmüş kadar sevaba girileceğine" kâni olan vatan, millet, yenilik ve ilerleme düşmanları geliyordu. Ne garip ve kutsi bir tecellidir ki, tam yüz on gün evvel aynı yerde Mehmetçikleri arkadan vurarak boğazlayanlar, yine Mehmetçiklerin süngüleri arasında melânetlerinin cezasını bulmağa geliyorlardı.

Sait durdu. Ursavaş'a hitaben dedi ki:

- Seni severim. Ama mahşer günü seninle muhakeme olacağız, dedi.

Müfit Özdeş sordu:

- Beni mi çok seversin, Saib'i mi?

Şeyh Sait gülümsedi:

- Saip Beyi, sonra seni, dedi. Seninle çok sevişmiştik. Reisten de Allah hoşnut olsun. En sevdiğim Süreyya Beydi. Zorlardı.

Vali Mithat heyecanla dedi ki:

- Mahşer gününde adil yargıçlarımızla değil, öldürdüğün masum çocuklar, ocaklarını söndürdüğün biçarelerle muhakeme edileceksin.

Sait mırıldandı:

- Boynuzsuz keçinin ahını boynuzludan alırlar.

General Mürsel sordu:

Din kalktı diyorsun, namazını kılmıyor muydun? Camilerde ezan okunmuyor muydu?

Şeyh Sait ibadetine kimsenin karışmadığını, ezan okunduğunu itiraf etti. Altmış senelik köhne mefkûresinden, buruşuklarla, şüphelerle karışık beyninden, "Geçen günlerin gelecek geceden farkı yok" hükmünü veren dimağından biraz bir şeyler siler gibi oldu:

- Ahmet Zihni Beyin "Fütuhat-ı İslâmiye" sinde yazılıdır. Mehdinin hurucunda Türkler üçyüzbin asker vereceklerdir. Anlaşılıyor ki Türkiye kıyamete kadar İslâmiyet'i koruyacaktır.

Bir müddet düşündü, başını eğdi:

- Fena yaptık... Bundan sonra iyi olur inşaallah, dedi. Bu son sözü oldu.

(Behçet Cemal, *Şeyh Sait İsyanı*, 1955, s. 93-117.)

XVII. BÖLÜM

İMRALI GÜNLERİ

Sunuş

Bu bölümde Mudanya ve İmralı'da uygulamalar ve yaşananlar üzerine gözlemlerimi vereceğim. İleride bu dava daha çok konuşulacak ve araştırmalar yapılacaktır. Ayrıntılar üzerinde durabilecek kadar duruşmaları takip edenler çok az olduğu için, gördüklerimi ve hissettiklerimi vermemi tarihî bir vazife telâkkî ediyorum. Türkiye gazetesinde, İmralı'ya gittiğim zaman İmralı'yı, gitmediğim zaman da Mudanya'yı yazdım. Yazılarım günlük çıktı. Daha sonra altı günlük yazı dizisi yayınladım. Kitabın bütünlüğü içinde yer yer tekrar görünse de, günlük yazılar üzerinde tasarrufa gitmeden veriyorum. Çünkü; o yazılar, o anki havayı da aksettiriyor. Tekrar bölümlerini çıkardığım zaman yazının insicamı bozuluyor. Ama dizi yazıda duruşmaların ilgili bölümlerini yerlerinde değerlendirdim, intibalarımı ise buraya aldım.

1. İmralı Şart Değildi

Kimi "asrın davası", kimi "tarihî dava" diyor... Muhakkak ki, PKK'nın başı Abdullah Öcalan'ın davası çok önemli... Bu kadar önemli bir davanın İmralı'da görülmesi şart mıydı?

İmralı'ya gittikten sonra, meselenin bu kadar önemsenmesini gereksiz buldum.

Öcalan'ı Ankara veya İstanbul'da kapat bir yere, etrafına da askeri dik, yeter...

Öcalan'ın muhafazası bir uzmanlık gerektirmiyor...

İmralı için 3.5 tirilyon harcandığı söyleniyor.

Değer mi?

Adam mahpus değil, bir misafir... Yediği önünde yemediği arkasında... Gak deyince su, guk deyince et veriyorlar. Ekselansları yediklerinden bir rahatsızlık duymasınlar diye doktorlar ve hemşireler hazır bekletiliyor. Şam'da sürdürdüğü saltanatını aynen devam ettiriyor. Bir eksiği var: Çevresinde pervane olan militan kızlar yok... Talep etse onları da verecekler!

Türk'ün Osmanlı'dan beri hastalığı: Batı ne der!

İrademizi başkalarına teslim edince karşımıza böyle acayiplikler çıkıyor.

El bebek gül bebek baktığınız adamı 30 bin kişinin katil zanlısı diye muhakeme ediyorsunuz!

Bu da başka bir gariplik! (Bu garipliği ortadan kaldırmak için yine "Batı ne der!" mantığı ile, "Asmayalım!" seslerini yükseltiyorlar. Allah'tan, hiçbir şeyde olmadığı kadar kararlı bir halk var karşılarında!)

2. Cam Kafes

Cam kafes içinde muhakeme edilen ilk sanık Abdullah Öcalan değil... Demir parmaklıklarla çevrilmiş kafeslerde de sanıklar yargılandılar.

1940'da Avrupalı Yahudileri Madagaskar'a sürme planını hazırlayan Nazi Adolf Eichmann, 300 bin Yahudi'ye işkence etmek ve öldürmek suçundan yakalanıp İsrail'e getirildi ve 31 Mayıs 1962 günü Kudüs'te mahkemeye çıkarıldı. Eichmann cam kafese konmuştu. Eichmann idam cezası yedi ve cezası yerine getirildi.

Hırvat General Timohir Blaskic de cam kafes içinde muhakeme edildi. Blaskiç, İkinci Dünya Savaşı sonrasında Hollanda'nın The Hague şehrinde kurulan Uluslararası Savaş Suçları Mahkemesinde, 1993 yılında Bosna'da askerlerinin cinayet işlemelerine engel olmamak ve etnik temizlik yapmak suçundan 1997 Ekiminde yargılandı.

Dusan Tadiç adlı bir bar sahibi Sırp da General Blaskic gibi Hollanda'nın The Hague şehrinde, 30 kişinin ölümünden sorumlu tutularak hâkim kar-

şısına çıkarılmıştı.

13 Mayıs 1981'de Vatikan'ın Saint-Pierre Meydanında Papa II. Jean Paul'ü yaralayan Mehmet Ali Ağca da, cam bir kafes içinde muhakeme edildi.

3. 'Düşman Ülke' Avukatları mı?

Mudanya, İmralı'nın iskelesi...

Taraflar İmralı'ya gitmek için, Mudanya ve Gemlik iskelelerini kullandılar. Öcalan davasında iki taraf vardı: Sanık tarafı ve sanık tarafının dışındakiler... Sanık tarafının dışındakiler, şehit yakınları, gaziler, avukatlar ve yabancı diplomatlar... Yabancı diplomatları ne derece sanık tarafının dışında sayabiliriz, bilemiyorum!

Sanık avukatları, sanki "düşman ülke" avukatları... Mudanya'ya gelseler mutlaka bir olay oluyor... İmralı'da, şehit yakınları, Öcalan'ın avukatlarının bu davayı almalarını bir türlü kabullenemediler. Onun için, onlar ayrı bir bölümde olmalarına ve ayrı bir yoldan mahkeme salonuna gelip gitmelerine rağmen, şehit yakınları "teessüflerini" her fırsatta bildirdiler!

4. Bizzat Müracaat Gerekiyordu

Bu çok önemli bir davayı takip etmeyi herkes ister. Herkes istediği için, yetkililer, belli şirketlere kontenjanlar ayırmış. Şirketler diyorum... Bunun sebebi şu: Büyük şirketlerin birden çok yayın kuruluşu var... Meselâ İhlâs Holding'e bağlı *Türkiye* gazetesi, *TGRT* ve *İhlâs Haber Ajansı* bulunuyor. Bu üç kuruluş için, İmralı'ya bir kişiye izin çıkmıştı (Altı duruşmada Türkiye gazetesinden ben, bir duruşmada gazetenin genel yayın müdürü Kenan Akın, iki duruşmada da *TGRT*'den Cemil Yıldız ve Faysal Atıl yer aldı. Daha sonra Türkiye gazetesi yazarı Altemur Kılıç, özel izinle son üç duruşmaya geldi.)

Öcalan'ın "konukluğu" gibi, davayı takip etme de olağanüstü prosedüre bağlanmıştı. Ankara'ya gidip Devlet Güvenlik Mahkemesine bizzat müracaat etmek gerekiyordu. Ankara'ya gitmişken DGM Başsavcısı Cevdet Volkan'la da görüştüm. O zamana kadar Cevdet Volkan'ın İmralı'da savcılık makamında oturacağını bilmiyordum. Öcalan hakkındaki iddianamede de imzası yoktu.

Öyle bir başsavcı ki, selefi Nusret Demiral'a göre hiç medya karşısına çıkmamıştı. Sadece 56 yaşında olduğunu bildiğim Başsavcı'nın resmini dahi görmemiştim. Ciddî yüz çizgileriyle, asıl zihniyet ve mizacını saklayan bir Türkiye Cumhuriyeti bürokratıyla karşılaşacağımı sandım.

Son derece nazik, güler yüzlü, cevap vermek istemediği soruları kibarca geri çeviren bir kişi çıktı karşıma... İmralı'ya kimlerin gideceği ile bizzat ilgileniyordu. Bunun için en pratik yolu, Basın Yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğü ile işbirliği yapmakta bulmuştu. Böyle olunca kimseyi gücendirmeyecekti. Basın Yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğü de medya kuruluşlarının yöneticileriyle işbirliği yapıp bu işi halledecekti.

Yerli medyadan 300'ü aşkın müracaat vardı. Bunların çok azı önemli davayı takip edebilecekti.

5. İmralı'da Kahvaltı

İmralı'da duruşmalar saat 10.00'da başlıyordu. Ama duruşmaya katılmak için 05.00'ten itibaren hazırlanıyorduk. Çünkü, Mudanya İlçe Jandarma Komutanlığından öyle istemişlerdi. Birinci günden sonra zamanı biz ayarladık. Önemli olan 07.30'da kalkan deniz otobüsüne yetişebilmekti. Her gün mutlaka İlçe Jandarma Komutanlığına uğrayıp nüfus cüzdanımızı gösteriyor, giriş kartımızı alıyorduk. Dönüşümüzde de iskelede giriş kartını iade ediyorduk. Çoğu kişi sabah kahvaltısını İmralı'da yapıyordu. İmralı'da her şey düşünülmüştü. Güzel bir kantin açmışlardı... Sabahları poğaça, simit, çay meşrubat, öğleyin, köfte, hamburger, patates kızartması bulunduruluyordu. Sigaradan çikolataya birçok şey satılıyordu. 15. Kolordu Komutanı Korgeneral Hurşit Tolon Paşa, ortalıkta görülmüyordu ama kurduğu düzen aksamadan yürüyordu.

6. Sıkı Kontrol

Bir gazeteci İmralı'ya gidebilmek için bakınız nasıl bir yol takip ediyor... Bu yol şehit aileleri ve diğerleri için de geçerlidir... Ankara'da bizzat müracaat ettikten sonra, sana izin verilmişse, bir gün önceden Mudanya'ya geliyorsun, doğru İlçe Jandarma Komutanlığına gidiyorsun... Yanında kesinlikle nüfus cüzdanı olması gerekiyor. Nüfus cüzdanını unutmuşsan, hiçbir yolla kendini ispat edemezsin! Tanınmış avukat Cahit Torun, 50 yıllık hukukçuluğunu ve kendisini 72 yaşından sonra ispat edebilmek için, Ankara'da evinde unuttuğu nüfus cüzdanını Mudanya'dan acele bir araba

çıkartıp - çünkü ertesi günü İmralı'ya gidecekti - sabaha karşı getirtti de: *"Ben Cahit Torun'um."* diyebildi!

İlçe Jandarma Komutanlığında retina ve deri dokusu kontrolü yapılıyor. Bu kontroller İskelede de yapılacak ve ilk kontrollerle karşılaştırılmış olacak. Her seferinde bir aynanın karşısına geçiyor ve göz bebeklerinize dikkatlice bakıyorsunuz, gözünüzü kaydırırsanız, baktığınız gözün sizin gözünüz olduğunu ispat edemiyorsunuz, bir daha aynı muameleden geçiyorsunuz... Bir askerin önünde de elinizi masaya koyuyor, parmak aranızdan asker elindeki âleti gezdiriyor... Anlayacağınız adaya girene kadar her gün altı kontrolü geçmek zorundasınız.

Bir defaya mahsus Basın Yayın Genel Enformasyon Genel Müdürlüğünün Mudanya'da açtığı büroya uğrayıp basın kartınızın fotokopisini ve bir resminizi verdikten sonra "halka yasak bölge"de geçerli kartınızı alıyorsunuz.

Yanınızda metal hiçbir şey bulunduramazsınız. Cep telefonunuzu yanınıza alamazsınız. Defter dahi götüremezsiniz. Sonra bu defter ve kalem takibi zayıfladı. Adaya geldiğimizde bize birer not defteri ve basit tükenmez kalem vermişlerdi. Giderken de bunların iade edilmesini nazikçe istiyorlardı. Ben üç defter aldım hiçbirini iade etmedim. Daha sonraki duruşmalara da son aldığım defter ve kalemle gittim. Asker engel çıkarmadı... Yalnız not defteri arasında zarf olup olmadığını sordu! (Öcalan'a mektup vereceğimi falân mı düşündü!) En az elli sayfa not alıyordum. Bu notlar tarihî kıymeti haiz...

Anadolu Ajansı'ndan ve *TRT*'den başka hiçbir gazeteciye İmralı'dan haber geçme izni vermemişlerdi. Burada belirtmeliyim, Anadolu Ajansı'ndan ve *TRT*'den arkadaşlar ciddî ve sorumlu çalışma sergilediler. AA'dan Ali Rıza Doğan ve Demircan Ülger (münavebeli giriyorlardı) aldıkları notlarda tereddüde düştükleri yerleri bizlerden tamamlamayı ihmal etmediler. Keza biz de onlardan yardım aldık. (O kadar hızlı not tutmak zorundaydık ki, sonra kendi yazımızı okumakta güçlük çekiyorduk.)

Gazeteciler içinde, celseleri en çok takip eden bendim. *Star* gazetesinden Saygı Öztürk de sık gelenlerdendi. Televizyoncular içinde ise *NTV*'den Uğur Şefkat ve *TRT*'den Güntaç Aktan bütün duruşmalara katıldılar. Yabancı gazetecilerden hemen bütün duruşmalara katılan Andrew Finkel'i gördüm.

Yalnız *AA* ve *TRT*'ye yayın hakkının verilmiş olması bence uygundu. Diğer medya kuruluşları da haber geçmeye kalksalardı, her önemli konuşmada dışarı çıkılacak, canlı bağlantılar kurulacak, ilk haberi verme yarışına girilecekti. Böyle muhakeme de olmaz!

7. Yasak Bölge

Mudanya'da gazetecilerden ve görevlilerden başkasının girmesine izin verilmeyen bir bölge vardı. Bu bölge iskele çevresiydi. 25 kadar canlı yayın aracı buraya kondurulmuştu. Araçların birbirine uzaklığı bir veya iki metre idi. Öyle ki, kamera karşısında belli mesafede durmak zorunda olduğunuz için, birbirinizin sahasına da giriyordunuz. Birbirinizin konuşmasını rahatlıkla duyduğunuz için, bir taraftan haber okuyup yorum yaparken, diğer kanalda konuşanın söylediklerine de ister istemez kulak kabartıyorsunuz. Öbür konuşmacıdan duyduğunuz yeni bir haberi konuşmanın akışı içinde seyirciye duyuruyorsunuz. Tabiî kendisini habere kaptırmış yayıncı, yandaki kanalın ses denemesi yapan muzip elemanın abuk sabuk konuşmasını sahi sanıp anında seyircisine duyurma ihtimali de olmuyor değildi!

Hatta canla yayına da dışarıdan dahil olabiliyorlar.

Şehit yakını avukatlarından Şevket Can Özbay, gazeteci Fatih Altaylı ile İmralı'da duruşmaya ara verildiğinde tartışmışlardı. Fatih Altaylı, akşam haberlerinde bir kanalda konuşurken orada bulunan Şevket Can Özbay, canlı yayına dahil olmuş ve Altaylı'ya cevap vermişti.

Geleceği gören medya kuruluşları, sahil boyunda büro kiralamışlardı.

8. Hemingway'in Mudanyası

Mudanya'nın İstiklâl Savaşımızda ayrı bir yeri vardır... 11 Ekim 1922'de İtilâf Devletleri (İngiltere, Fransa ve İtalya) ile mütareke Mudanya'da imzalanmış ve savaş fiilen bitirilmişti. Mudanya o zaman da dünya basının ilgi odağı idi. Mudanya'nın eskileri, ünlü romancı Ernest Hemingway'ın genç bir gazeteci olarak Mudanya'ya geldiğini söylerler. Hemingway, nasıl bir Mudanya tahayyül etmiş ve nasıl Mudanya ile karşılaşmıştır? El değmemiş bir tabiat ve toz toprak görmüştür herhâlde...

9. *Türk Yurdu*'ndan Tarihî Anekdot

Tarihin tozlu raflarından gün ışığına çıkarıp yeni harflere çevirdiğimiz Türk Yurdu ciltlerinin 5.sinde "Süyüm Bike" imzasıyla karşılaştığımız yazı silsilesinde, Mudanya ile ilgili bir anekdot düşündürücü idi.

Süyüm Bike – muhtemelen takma isim – çocuğu ve Fahir isimli kocasıyla birlikte Edirne'de oturmaktadır. Balkan Harbi çıkınca Fahir asker olur. Bu sıra düşman Kırkkilise'yi (Kırklareli) almış, Edirne'ye doğru ilerlemektedir. Süyüm Bike, evini bırakır yollara düşer... Bursa'ya gidecektir. Trenle İstanbul'a gelir. Buradan da Mudanya'ya gitmek üzere bir vapura biner. Mudanya'ya gelir. Süyüm Bike'den okuyalım:

"İskeleye çıktım. Elan devam eden bir baş dönmesi yürüdüğüm yolu bana göstertmiyordu. Soğuk terler alnımı ıslatıyor. Oğlumu tutan elim muttasıl titriyordu. Biraz hava almak üzere peçemi kaldırdım. İki adım atmamıştım ki arkamdan hiddetli bir ses işittim:

- Hanım yüzünü kapa! diye bağırdı. İki hiddetli göz beni tehdit ediyordu. Haykıran bir polis idi. Bu ihtara pek ziyade müteaccib:

- Sizin üstünüze ne vazife? İster yüzümü kapar ister açarım, dedim.

Bu sefer daha gadûb bir ses geldi:

- Hanım yüzünü kapa.

Bu da orada duran bir hoca efendi idi!

Benim yüzüm kimseye söz söyletmeyecek derecede açık olduğu için omuzlarımı silkerek yoluma devam ediyordum. Arkamdan bir hanım, bana doğru döndü ve:

- Hanım hanım edebinizi takının... Burası İstanbul değil, Anadolu.. dedi.

Anadolu, benim mukaddes vatanım, zarar yok, varsın kara peçem, matemli toprağını bana siyah göstersin, fakat sen insaf et de, senin şânını büyütmek üzere, senin sinenden çıkarak, Avrupa'nın ortalarına kadar gidip kanlarını döken o kahraman evlâtlarının bu günkü mazlum ve mazur ahfâdını tanı ve sevgili toprağında çok görme!"

(Süyüm Bike, "Edirne'den Bursa'ya 2", *Türk Yurdu*, Cilt: 5, Sayı: 5 (1913), Sayfa: 982. Yeni yayını: Cilt: 3 (5-6), 1999.)

Bu yazıyla Mudanya iskelesinde Öcalan'ın idam kararını merak ve heyecanla bekleyen şehit yakınları arasında müthiş bir benzerlik buldum...

Süyüm Bike kocasını harbe göndermiş... Anadolu'ya sesleniyor: *"Bu günkü mazlum ve mazur ahfâdını tanı ve sevgili toprağında çok görme."*

Çocuklarını vatanları için şehit verenler aynı yalnızlık hissini yaşıyorlar.

*

1920'lerin 2-3 bin nüfuslu kasabası şimdi de fazla büyük değil; 20 bin nüfusu barındırıyor... Bursa'nın kalabalığından bunalanlar, evlerini Mudanya'ya taşıyorlar (Aradaki mesafe 30 km.'dir.) Yazın tatil beldesi olması itibarıyla nüfusu hâliyle artıyor ama Öcalan davası sebebiyle yerli ve yabancı turist akını kesilmiş; onların yerini "Öcalan turizmi" almıştı. Şehit yakınları, avukatlar, gazeteciler şehri mesken tutmuşlardı.

10. Evlerinde Ağırladılar

Mudanya'ya girişte gözünüze bayraklar ve bayrak satanlar takılıyor. Evlerin birçoğuna Türk bayrağı asılmıştı. Öcalan'ın muhakemesi millî bir dava idi; Mudanyalılar da şehit ailelerinin duygularını onları evlerinde ağırlayarak, Türk bayrağı asarak paylaşıyorlardı.

Ayrıca çeşitli kuruluşlar, şehit yakınlarının oturduğu bahçesinde en az üç çeşit yemek de dağıtıyordu. Yedinci Duruşmaya katılmamış, Mudanya'da şehit ailelerinin tavırlarını gözlemiştim. Akşama doğru polislerin yemek verdiklerini gördüm. Tavuklu pilâv ve baklava çeşitleri vardı.

11. Yeni Bir Cemiyet: Şehit Yakınları

Şehit ailelerini ayrı bir kategoride değerlendirmek gerekiyor. Bir "getto" kurmuşlar. Allah kimseye onların yaşadığı acıyı yaşatmasın. Kimi oğlunu, kimi kızını, kimi kocasını, kimi kardeşini şehit vermiş. Yakınları toprağa düşünce, onların da yüreklerine bir kor düşmüş... Acılı babalar, analar, kardeşler, hanımlar bir araya gelince, birbirlerini anlıyor ve birbirlerinin dertlerini paylaşıyorlar.

Şehit aileleri pek çok il ve ilçede örgütlenmişler. PKK'lılara karşı vuruşmuş gazileri de bu örgütlenmenin içinde saymamız gerekiyor.

Şehit yakınları da, gaziler de farklı bir kişilikle karşımıza çıkıyorlar. PKK'lılara asla tahammülleri olmuyor. Bırakınız PKK'lıları PKK hakkında biri "siyasî çözüm"den bahsetmişse veya Öcalan'la gidip görüşmüş ve bunu yayımlamışsa onların gözünde bu insan PKK'ya yardım etmiş sayılmaktadır.

Duruşmaları Öcalan'la röportaj yapmış gazetecilerin, görebildiğim kadarıyla, belki bir ikisi katıldı. Birinci gün katılan anlı şanlı bir gazetecimiz Güneri Civaoğlu, şehit yakınlarının ağır sözlerine muhatap oldu. Bunu bil-

dikleri için mi, yoksa Öcalan'la göz göze gelmemek için mi diğer gazeteciler katılmadılar acaba?

Bunca yıldır PKK ve Öcalan üzerine yazdım... Fırsat çıktığı hâlde Öcalan'la röportaj yapmaya teşebbüs etmedim.

Türkiye'yi kana bulayan, topraklarımızın bir kısmının üzerinde başka bir devlet kurma emeli taşıyan bir örgütün başıyla bir Türk gazetecinin görüşmesi ve onun düşüncelerini Türk kamuoyuna aktarması bir gazetecilik başarısı mıdır? Yoksa onun fikirlerini yaymaya yardımcı olmak mıdır?

Bunu çok düşündüm... Öcalan niçin seninle röportaj yapmak istesin? Fikirlerini duyurmak, halkın öfkesini azaltmak için değil mi?

Eğer Türk milletinin neler kaybettiğini düşünmezseniz, bu kadar kan dökmüş bir örgütün başıyla konuşmak bir gazetecilik başarısıdır!

Şehit yakınları "solcu" tanıdığı kişilere karşı da farklı tavır sergilediler. Tanınmış bir televizyoncunun, şehit yakınlarının masasının yanından geçerken uğradığı ağır sözlü tacize ben de şahit oldum.

Şehit yakınlarının bu tavrı almasının belli sebepleri var... Şehit annelerinden sık sık şunu duydum:

"Biz 'Cumartesi anneleri' olsaydık, nasıl etrafımızda pervane olurlardı..."

Solcu ve kozmopolit grupların destek için koştukları *"Cumartesi anneleri"* Mudanya'da olsaydı, İmralı'da da PKK'lıları öldüren askerler muhakeme edilseydi, aydınından gazetecisine, propaganda güçlerini ellerinde tutan bütün odaklar uçaklar dolusu, otobüsler dolusu dünyanın dört bir yanından gelirler, TIR'larla yiyecek taşırlardı!

Sözlerim abartılı, biliyorum... Ancak bunlar da bir gerçeğin ifadesidir.

Şehit çocukları, babalarına benzemek için asker elbiseleri giymişlerdi Bu artık gelenek hâline geldi. Bu, *"Babam gibi olacağım ve intikamını alacağım."* anlamını taşıyor.

***

Şehit yakınlarının cemiyetleşmesinin sosyolojide de bir yeri vardır.

Kucaklarında teröre kurban verdikleri oğullarının, eşlerinin veya kardeşlerinin fotoğraflarıyla hem teröre lânet okuyan, hem de adaletin bir an önce tecellî etmesini bekleyen şehit yakınları aslında aynı filmin birbirini hatırlatan kareleri gibiler. Eğer şehit yakınlarının yanında belli bir zaman

geçirirseniz benzer kaderi paylaşan bu kişilerin hayatı üç aşağı-beş yukarı aynı şekilde kodlamaya başladıklarını da görebilirsiniz.

Yakınlarını kaybettikten sonra her şehirde birbirlerine daha sıkı sarılıp acıyı hafifletmeye çalışan bu kesim toplum içerisinde mecburen bir "alt-grup" meydana getirmiştir. Özellikle şehit sayısının diğerlerine nazaran fazla olduğu yörelerde bu yakınlaşma ve hayatı birlikte kodlama işleminin daha sık dokunduğu hemen fark edilecektir. Söz konusu yörelerde kurulan vakıf ve derneklerden, cenaze törenlerine, *"İki evlâdım daha var, gerekirse onlar da bu vatana feda olsun."* tutumundan, PKK ve Öcalan'a karşı kullanılan ortak ifadeye kadar her kodlama şehit yakınlarının giderek "toplumun en acılı kesiti"nden bir "alt-grup", hatta kimlik oluşturdukları sonucuna bizi götürmektedir.

Aslına bakılırsa toplumun "duyarsız" kabul ettikleri diğer kesimleriyle arasına mesafe koyan, özellikle millî-manevî duygulara karşı eski sosyopolitik şuurlarından sıyrılarak daha hassas hâle gelen şehit yakınlarının durumu J. S. Scrott'un, *"Tahakküm ve Direniş Sanatları"* çalışmasında ortaya atılan bazı kavramlarla tartışabilinir. Kitapta sıklıkla Afrika'da çok yakın bir zamana kadar ezilen, hakları ellerinden alınan siyahlara atıfta bulunulmaktadır. Scrott, tahakküm odaklarının her zaman çok güçlü olduklarını; ancak, direniş odaklarının da zamanla farklı kodlama sistemleri oluşturarak, tahakkümle baş etmeyi öğrendiklerini savunur. Meselâ; "siyah"a yapılan "negro" tanımlaması direniş odaklarınca bir süre sonra *"Siyah güzeldir."* cevabıyla geçerliliğini yitirir. Bu ayna zamanda beyazlarla yan yana ve eşit haklarla yaşamayı amaçlayan siyahların toplum içerisinde "gettolaşması"na da sebebiyet verir. Zira gettolaşarak, birbirlerinden sürekli yardım alan siyahlar artık kendilerini daha fazla güvenlikte hissetmektedirler.

Şimdi Scott'un kavramları ışığında bütün Türkiye'yi yasa boğan Başbağlar katliamı mağdurlarına bir göz atabiliriz. Terörden kaçarak İstanbul'a sığınan Başbağlar katliamı mağdurları, ilk iş olarak bir dayanışma derneği kurarlar ve toplumun diğer kesimlerinden kendilerini hafifçe tecrit ederek her problemi birbirleriyle dayanışarak çözmeyi denerler. Ve bunu başarırlar da. Belki eski toprak kavgalarını, çekememezliklerini ellerinin tersiyle iten mağdurlarımız artık dünya şartlarına ortak bir kodlama ve birlikteliğin penceresinden bakmaktadırlar.

Şimdi çok değer verdiğimiz ve acılarına yürekten katıldığımız şehit yakınlarının durumuna da baktığımızda, terör mağdurlarının üzerlerinde tahakküm mekanizması oluşturan terör belâsına karşı ortak bir kodlama ve eski inançlarından daha farklı bir ortak yaşama-direniş mekanizmasıyla direndiklerini söylemek yanlış olmaz, sanırız.

12. 'Bir Çanta Fırlat Yeter!'

Duruşmalarda askerlerin tavrı vakurdu. Yıllarca mücadele verdikleri örgütün başı ellerinde idi. Kim bilir içlerinden neler geçiyordu... Avukat Şevket Can Özbay, tartışmalarda öne çıkınca, herkes ondan medet umar olmuştu. Özbay'ın bana anlattığına göre, bir defasında bir asker (bu asker rütbeli) yanına gelmiş ve kendisinden ufak bir ricada bulunmuş! Bir karışıklık anında sanık avukatlarının üzerine çanta fırlatması kâfi imiş! Gerisi onlara kalmış...

Özbay, askere böyle bir şeyin olamayacağını ve metanetlerini korumaları gerektiğini söylemiş!

13. Dinleyiciler Arasında Bir Baro Başkanı

Duruşmanın birinci ve ikinci günlerinde İstanbul Barosu Başkanı da "seyirci" olarak duruşmalara katıldı.

Hâlbuki Kastamonu Barosu Başkanı Mehdi Keskin şehit yakınlarının avukatıydı. Kim bilir daha kaç baro başkanı şehit yakınlarının avukatı olmak istemişti...

Şehit yakınları öyle bir hâlet-i ruhiye içindeydiler ki: "Öcalan bir vatan hainidir, çocuklarımızın katilidir... Böyle bir insan savunulamaz. Onu savunan, ona en ufak destek veren veya tarafsız kalan aynı saftadır." demeye getiriyorlardı.

Bu sebeple Öcalan'a kızdıkları kadar avukatlarına da kızdılar. Sık sık lâf attılar.

İstanbul Barosu Başkanı Yücel Sayman ilk iki duruşmaya dinleyici olarak katılmıştı. Şehit yakınlarının sonradan dediklerine göre Yücel Sayman sanık avukatlarına kağıt vermiş... Bu da şehit yakınlarının ve gazilerin ağırına gitmiş... Arada, Baro Başkanının etrafını çevirdiler ve bayağı sıkıştırdılar.

Bir ara arkamızdaki masaya oturan Yücel Sayman, bizim masamızdaki Şehit Aileleri Derneği başkanlarından Ahmet Kantemir'e:

"Seninle biraz konuşalım." dedi.

Ahmet Kandemir:

"Seninle konuşacak bir şeyim yok!" diye sinirli cevap verdi.

İstanbul Barosu Başkanı değerli hukukçu müdahil avukat olsaydı, çok anlamlı olacaktı! Neden müdahil olmak istemediğini sormak da orada benim aklıma gelmedi!

Acaba Yücel Sayman'ın müdahil olmamasının ideolojik bir tercihi olabilir mi? 12 Mart 1971'den sonra "İhtilâlci İşçi-Köylü Partisi" davasından tutuklanan Ferit İlsever'in ifadesinde İstanbul Barosu Başkanı Yücel Sayman'ın ismi geçiyor. Bu ifadeden anlaşılıyor ki, Sayman o zaman Marxist hareketlerin içinde faal olarak bulunuyor. Ferit İlsever Doğu Perinçek'in kurduğu bütün dernek ve partilerde yer almış, Aydınlık gazetesinin başyazarlığını, İP'in genel başkan yardımcılığını yapmıştır. İlsever'in ifadesinden okuyalım:

"..... Bu arada Ömer Kömürcüoğlu'nun işçi kesimi üzerindeki çalışmalarının kifayetsiz olması sebebiyle bu arkadaşa Yücel Sayman sayesinde devrimci bir kişi olduğunu tespit ettiğim emekli bir genç subayın eğitimi işini de devretti. Ve adının İlker olduğunu öğrendim bu subayın...

(...) Ferit İlsever, *"Bülent Tanör hakkında ne diyorsunuz?"* sorusuna da şu cevabı veriyor:

"Bora (Gözen) vasıtası ile Yücel Sayman'ı, Yücel vasıtasıyla Bülent Tanör'ü tanıdım. Öget'in nişanlısıdır. Her ikisi hakkında da kesin kanaat sahibi olmadığım için. Bu kimseleri faaliyete adam akıllı (...) Bülent ve Yücel'den para taleplerinde bulunmuştum. Hareketimize bu kimseler maddî destekte bulunmuşlardır. Yücel'le, Bülent'ten daha sık temaslarım olmuştur."

Bülent Tanör ismi de yabancınız değildir. Bülent Tanör anayasa hukuku profesörüdür. Hatırlarsınız, daha iki sene öncesine kadar bir.. "Güneydoğu Raporları" furyası vardı. Bu furyada TÜSİAD da Prof. Dr. Bülent Tanör'e, Güneydoğu raporu hazırlatmış ve bu rapor üzerine gürültü kopmuştu. İki sene önce yapılan TÜSİAD genel kurulunu ben de takip etmiştim. Divan başkanı Aydın Bolak, eski yönetim kurulunun faaliyetleri içinde gösterilen Tanör'ün Güneydoğu Raporu'nu ibranın dışında tutmuş, tartışmaya açmıştı. Tanör, raporunda "siyasî çözüm"ü dillendiriyordu!

Barolar Sivas, Manisa, Göktepe davalarına gösterdikleri alâkayı Öcalan davasında, şehit yakınlarından esirgediler. Bir müdahil avukat arkadaşım bizzat uğraştığı hâlde, Ankara Barosundan bir netice alamamış... Belki bazı şehit yakını avukatları İstanbul Barosuna da, Türkiye Barolar Birliğine de gitmiş netice alamamışlardır.

Hâlbuki, aynı baro, 27 Mayıs İhtilâlinden sonra, sâbıkların yani ihtilâlle devrilen Demokrat Partililerin Yassıada'da görülen davalarında savunma

yapmamak için, tarihin yüz karası bir prensip kararı almışlar; ancak, vicdan, akıl ve cesaret sahibi bazı avukatlar bu karara uymamışlardır. (İstanbul Barosu Başkanı Yücel Sayman hakkını teslim edelim: Baronun o zaman aldığı bu kararın yanlış olduğunu kendisiyle yapılan mülâkatlarda belirtmiştir.)

14. 'İsim Lâzım Olur!'

Beşinci Duruşmada, henüz duruşmaya girilmeden, bir şehit babası elinde defter kalem dolaşıyor, şehit yakınlarına ve müdahil avukatlara, sanık avukatların isimlerini soruyordu. Ben de müdahil avukatlarla oturuyordum. Bir avukat merak etti:

"Niçin soruyorsun?"

"Bir gün lâzım olur. Bunun dışarısı da var!"

Kimse isim vermedi. Şehit yakınlarının o anki ruh yapılarını bildikleri için mümkün olduğu kadar yatıştırıcı sözler söylediler.

Şehit yakınları son derece hassas ve alınganlar... Yürekleri yandığı için, kendilerine ters gördükleri bir tavır karşısında hemen feveran ediyorlar.

15. Televizyoncunun Zor Anı

Yedinci Duruşma günü idi... Gelişmeleri Mudanya'dan takip ediyordum. Sık sık şehit yakınlarının oturduğu bahçeye gittim. Akşama doğru şapkalı kırçıl sakallı bir televizyon programcısı (Savaş Ay) kameramanı ve elinde mikrofonu ile şehit yakınlarının yanına geldi. Seyyar parmaklıkların yasak bölge tarafındaydı. Parmaklıkların üstünden birkaç şehit anasına sarıldı... O sıra arkadan şiddetli sesler duyuldu:

"Ulan dönmelerle, tedavülden kalkmış o...pularla program yapacaksın, şimdi de şehit analarının babalarının yanına geleceksin... Defol!"

Ama nasıl bağırış, çağırış... Sinir krizi geçirenler, bayılanlar oldu. Televizyoncu olayın büyümesini istemediğinden arkasını dönüp uzaklaştı.

Şehit yakınları kendilerinin o...pularla, dönmelerle aynı program içinde gösterilmesini istemiyorlardı. Ama bunu ifade için farklı bir tepki koyuyorlardı.

Yeni bir sınıf doğuyordu. Hem kendilerini çok yalnız hissediyorlar, hem de vatanını korurken şehit düşen bir askerin, bir polisin, bir eğitim ordusu mensubunun babası, annesi, kardeşi, çocuğu... olarak gurur duyuyorlardı.

Şehit annesi Terlan Karabıyık'ın: *"Bizim bu durumdan kurtulmamız için ancak ve ancak onun idam edilmesi gerekir."* diye konuşması şehit ailelerinin hâlet-i ruhiyesini özetliyordu.

16. Deniz Otobüsünden 'Akşemsettin' Adı Silindi

Mudanya'dan gidecekleri İmralı'ya taşıyacak deniz otobüsü İstanbul Büyükşehir Belediyesinden kiralanmıştı. Deniz otobüsü, İstanbul'un manevî fatihlerinden, Fatih Sultan Mehmed'in hocası, ünlü âlim Akşemseddin (1390-1459)'in adını taşıyordu. "Akşemsettin" adı da feribotun üzerinde yazıl idi. Ancak, feribot kiralandıktan sonra "Akşemsettin" adı silindi.

İsmin niçin silindiğine dair rivayet muhtelifti. Şehit yakınları iki türlü yorum yapmışlardı:

"İrtica ile mücadele çerçevesinde 'Akşemsettin' ismi silinmişti."

"Güvenlik için silinmişti."

Birinci yorum daha yaygındı; çünkü, güvenlik için ismin silinmesine bir mana verilemezdi. Deniz otobüsü gidiş gelişlerde Sahil Güvenlik Güçleri eşlik ediyordu. Zaten gidiş geliş saatleri belli idi. Çalışmadığı saatlerde de Mudanya iskelesinde yatıyordu.

Şehit yakınları "irtica" ile "Akşemsettin" arasında bir bağ kurmak için çok yorum yaptılar ama bir neticeye varamadılar.

17. Şehit Aileleri'nin Basın Bülteni

Şehit aileleri de "tarihe not düşmek için" bildiriler hazırlamışlardı. Zaman zaman bu bildirileri halka ve basın mensuplarına dağıttılar. Bu bildirilerden birini kitabımıza aldık:

"Türkiye Cumhuriyeti Devletine, onun bağımsız yargı erkine, adil mahkemelerine, Ankara 2. Devlet Güvenlik Mahkemesine ve sarsılmaz saygı, güven ve bağımlılığımızı teyid ediyoruz.

Milletimiz, Devletimiz, Cumhuriyetimiz, Mahkemelerimiz, Ordumuz ve Güvenlik güçlerimiz hakkındaki mürettep her kınama ve karalamayı, Türk Düşmanlığını meşrep ve siyasî meslek edinmiş sabıkalı dış güçlerin ve kiralık kuklaları olan işbirlikçilerinin hezeyanları olarak değerlendiriyoruz.

Emelimiz daima yurtta ve cihanda barış, hak sevgisi, insan kardeşliği ve insanlık ülküsü olmuştur.

Gafillere, hainlere diyoruz ki biz bu yurdun insanları, bu büyük milletin evlâtları, toprağın altında da üstünde de beraberiz. Düğünde, dernekte, vatan kavgasında, mezarda, mabette, ahirette, kıyamette biriz, birlikteyiz.

Aynı kökten, aynı gövdeden muhteşem bir çınarın dalları, kolları, yapraklarıyız.

Türkiye coğrafyası üzerinde bir Türkmen-Oğuz Türk'ü, Kürt Türkü kavgası yok.

Emperyalizmin uyuşturucu zerki ile zehirlenip uyuttuğu, yönelttiği, kiraladığı, robotlaştırdığı bir katil grubu olan PKK teröristlerine karşı 15 yıldan beri 60,000 den fazla şuurlu korucu (Kürt, Türkü) köylerini, evlerini, bebeklerini koruyor, eşkıya takibine katılıyor.

Milletimiz daima ırkçılığı, faşizmi, emperyalizmi reddetmiştir. Aziz milletimizin bedeninden, sinesinden sun'î bir azınlık çıkarma, Alp Urungu'nun, Oğuz Han'ın, Boğduz Emen'in, Şeref Han'ın torunlarını öz kardeşlerimiz Kürt Türklerini Türk kimlik ve bütünlüğünden koparma hamakat ve hıyanetini, bu yöndeki tertip ve propagandaları kınıyoruz, lânetliyoruz.

Dün kızıl makyajlı Moskof emperyalizmine uşakken bugün riyakâr, sahtekâr, sabıkalı Batının fitne merkezlerine kiralanan şizofren aydınlarımızı, Sovyetler Birliği Devlet Başkanı Gorbaçov'un kendi aptal İvan'larından daha aptal gördüğü sarhoş entellerimizi kınıyoruz.

Bütün milletimizin yüreğini sızlatan, gözlerini yaşartan konulara, şehit ailelerinin ızdırabına Hayvanları Koruma Derneği üyelerinin zehirlenen sokak köpekleri için duyduğu ilgi ve ızdırabın binde biri kadar ilgi duymayan, sadece dimağları değil vicdanları da kokuşmuş, uyuşmuş insanlık duygusundan nasipsiz insan haklarının sahte savunucularını millî vicdana havale ediyoruz.

Biz sevgili şehit ailelerine, boynu bükük babalara, annelere, eşlere, yetim yavrulara büyük teessür veren husus hasta enteller, aptal yerli İvan'lar değil, sahtekâr hak savunucuları olmuştur, olmaktadır.

Hak arama, hakkı ve haklıyı savunma, adaletin gerçekleşmesine yar-

dımcı olma, bu işi emel ve meslek edinme kutsal bir çabadır.

İşlevi hakkın korunması, haksızlığın önlenmesi, adaletin gerçekleşmesine yardım etme olan bir mesleğin mensuplarının ve kamusal kurumlarının yasaları çiğneme imtiyazı, mucrimlere sığınak, barınak, rehberlik, danışmanlık taktik ve teknik öğretim alanı, kuryelik, kaçma ve gizlenme imkânı olarak kullanılmasını ve buna musamaha gösterilmesine seyirci kalınmasını ilgililerin durum ve derecelerine göre gaflet, dalâlet, ağır görev ihmali, cürüm ve hıyanet olarak görüyoruz.

İş bu davada savunma görevlerini yargı kurumunun bütünlüğü içinde mer'î mevzuata göre en doğru ve en adil hükmün verilmesine yardımcı olma şeklinde yapmaları gereken savunma avukatlarının bir bölümünün çabası özellik ve öncelikle cürmü ve cürüm örgütünü ululamaya, Türk yargısını aşağılamaya yönelmiştir.

Gayretleri, çabaları sanığın sabit olan işlem ve eylemlerinde cezayı hafifleten bir nokta aramak değil; mucrimi, cürüm örgütü üye ve yandaşlarını batıl ve menfur amaçları doğrultusunda cesaretlendirmek, tezlerinin propagandasını yapmak olmuştur.

Bu avukatlardan biri örgütten bu yönde aldığı talimatı ifâdan sonra yurt dışına kaçmıştır.

Bu avukatların kayıtlı oldukları il barolarının ve Barolar Birliği'nin 20 yıldan beri bu çizgide yürüyen örgüt avukatları için ne işlem yaptığını niçin seyirci kaldığını soruyoruz.

İnsan kasabı, bebek katili bay Öcalan dahi yaptıklarından utanç duyduğunu, pişman olduğunu, hatalı yolda olduğunu geç de olsa anladığını beyan ve itiraf edip özür dilerken, bu özüre ve pişmanlığa kızıp menfur örgüte açık ve gizli destek verenleri, batılda direnenleri lânetliyoruz.

Hukuku savunur görünenlerin teselli bulmak için şehit evlatlarının fotoğraflarını ve Türk bayrağını bağırlarına basan şehit yakınlarına dille tacizlerini Türk hâkimini yargısını, Türkiye Cumhuriyetini dünyaya karalamalarını ayıplıyoruz.

Milletimize yabancılaşmış çağdaş levanten entellerimizi Apo'dan daha zararlı görüyor, ıslâh olmaları, şifa bulmaları için dua ediyoruz.

Bize şefkatle kucak açıp sıcak ilgilerini esirgemeyen aziz Mudanya halkına ve kamu görevlilerine içten sevgi, saygı ve şükranlarımızı arz ediyoruz."

23.6.1999

Ahmet Kantemir İmza

Mehmet Alpkan İmza

Mehmet Gençer İmza

Jale Atav İmza

Bekir İspirli İmza

Saliha Köse İmza

Lütfü Arslan İmza

Metin Çepelli İmza

Mustafa Kantemir İmza

Metin Kara İmza

Ali Çepelli İmza

18. 'Bizi Yalnız Bırakmadın'

Özellikle insanlarımızın neler hissettiğini anlamak için kalabalıkların içine girmiştik... Yukarıda belirttim, şehit yakınları kendilerini yalnız bırakılmış hissediyorlardı. Yanlarında milletvekillerini, sivil toplum kuruluşlarının temsilcilerini, sanatçıları yani herkesi görmek istiyorlardı.

Bir şehit babası, aralarında gördükleri ünlü aktör Cüneyt Arkın'ın boynuna sarılmış: "Bizi bir siz yalnız bırakmadınız." demişti.

Bu sözde bir serzeniş, serzenişin ötesinde bir şikâyet vardı.

19. 'Vatan Sevgisi Kimin Tekelinde?'

İnsanlar neden Bozkurt işareti yapıyorlardı?

Daha önce televizyonlarda gördüğümde, bu gösteriler Ülkücülerin bir organizasyonu mu diye düşünmüştüm.

Bozkurt işareti kimsenin tekelinde olmadığı gibi, hiçbir partinin de tescil edilmiş amblemi değil...

Ülkücüler sevinç gösterilerinde elbette vardı. Dava başladığında MHP'nin Mudanya İlçe Başkanı bir basın toplantısı yapmış ve şehit ailelerini evlerinde ağırlayacaklarını açıklamıştı. Başka hangi partinin başkanı şehit ailelerinin dertleriyle ilgilendiler, sevinç gösterilerine katıldılar?

Sadece bazı kadın derneklerinin çabası olduğunu gördüm.

Hürriyet'ten Yalçın Bayer köşesinde yazıyor:

"Bu arada bir siyasî partinin bildik el işaretleri havaya kalkıyor; sloganlar yineleniyor: 'Burası Türkiye- ya sev ya terk et...' Ve arkasından 'Çırpınırdın Karadeniz' türküsü geliyor. Böyle bir günde prime dönük siyasî beklentinin yeri olur mu?" (*Hürriyet*, 1 Temmuz 1999.)

Bu gazetecinin dolaştığı alanda ben de dolaştım... *"Burası Türkiye-ya sev ya terk et..."* diye bir slogan atılmadı. Bir köşede bir grup bir ara "Çırpınırdı Karadeniz" türküsünü söylemeye başladı ama o coşku içinde sonunu getiremedi. Bir çocuk da üç hilâlli bayrak getirmişti. Onu da evine gönderdiler.

Âşıklar da Mudanya'daydılar; Ozan Devaî ve Ozan Alparslan sazlarını kapıp Mudanya'ya koşmuşlardı. Ozan Devaî Öcalan'a idam kararı verilince "Bugün bayram" nakaratıyla gün boyu sazının tellerine vurdu. Ozan Devaî irticalen şu şiiri okudu:

"Milletin yüzü güldü/Şehitler huzur buldu / Adalet yerin buldu / Bugün Türk'ün bayramı // Şehitler yeri cenneti / Namerte etmez minneti / İdamlıktır Apo iti / Bugün Türk'ün bayramı // Bugün Türk'e oldu kurban / Yörüdü bak devran devran / Bu Devaî size kurban / Bugün Türk'ün bayramı..."

20. Sivil Örgütler Neden Yoktu?

Sivil toplum örgütleri içinde de, sadece Türkiye Kamu Sendikaları Konfederasyonu yetkilileri müdahil olarak duruşmalarda yer aldılar. İlk iki gün Türk Kamu-Sen Genel Başkanı Resul Akay ve Türk Eğitim-Sen Genel Başkanı Şuayip Özcan, gelmişlerken diğer günler de yine Türk Kamu-Sen'e bağlı sendikaların başkanları ve konfedererasyonun yönetim kurulu üyeleri duruşmalara katıldılar.

Resul Akay ve Şuayip Öcan beyler ve diğer sendika başkanlarıyla uzun uzun sohbet etme fırsatım oldu. Onların davaya müdahil olmalarının sebebi sendikalarına bağlı öğretmen, posta memurları ve diğer meslekten memurların şehit edilmiş olmalarıydı. Listeler ellerindeydi, 150'den fazla şehitleri vardı.

Diğer sendikalardan da birçok şehit vardı ama yalnız Türk Kamu-Sen duruşmalarda müdahildi. Ne Türk-İş'ten, he Hak-İş'ten temsilci gelmişti. KESK'i bu kategorinin dışında tuttular.

Ellerinde Hak-İş'e bağlı sendikaların üyesi şehitlerin listesini gösterdiler.

Bölünme Türkiye'nin meselesi... Olur olmaz konularda fikir yürüten kuruluşlar bu davada niçin yekvücut olmadılar acaba?

Neyse, Biz kimseyi muhakeme etmiyoruz.

21. Gönüllü Avukatlar

Şehit yakınlarından ve gazilerden İmralı'ya sık gidenler vardı. Onlarla aşina olmuş, kimiyle ahbaplık kurmuştuk. Her gün beraber olduğumuz bir grup da avukatlardı. Öcalan davasına girecek avukatların sayısı 24'le sınırlandırılmıştı. Bunların 12'si şehit yakını, 12'si de Öcalan'ın avukatı idiler. Öcalan'ın avukatlarının hepsinin aynı kişiler olabiliyordu ama şehit yakınlarının avukatlarının 7'si daimî, 5'i ise değişik avukatlardı. Müdahil olmak isteyen avukat çok olunca bu yolu seçmişler. Her gün değişik giren avukatlardan da mutlaka birinin mazereti oldu, sayı 11'de kaldı. Sanık avukatları sayılarını tamamlamaya özen gösterdiler. Onlar da zaman zaman değişik avukatlarla girdiler.

Türkiye'nin dört bir tarafından gelen şehit yakını avukatlarının çoğu da eski tanıdığım veya arkadaş olduğum insanlardı.

Sanık avukatlarını hiç tanımadığım, isimlerini de mahkeme salonunda kâtip isim yazarken duyduğum için bir şey diyemeyeceğim, hususiyetleri nedir bilemeyeceğim, ama müdahil avukatların hemen her birinin bir özelliği vardı...

Önce daimî avukatları sayayım:

Burhan Cahit Torun, Mehdi Keskin, Nejdet Küçüktaşkıner, Zeki Hacıibrahimoğlu, Şevket Can Özbay, Han Mükremin Türkmen, Cengiz Erkoyuncu...

Burhan Cahit Torun, 72 yaşında tecrübeli bir avukat... Televizyon ekranlarında beyaz saçlı, beyaz pos bıyıklı gördüğünüz avukat o... Atatürklü bir kıravat takıyordu. Mustafa Kemal'in sağlığında ilkokulda okuduğunu ve yine onun sağlığında 10. Yıl Marşı'nı söylediğini savunmasında iftiharla anlattı. Son savunmada uzun bir nutuk irat etti. PKK'nın verdiği zararları bir bir sıraladı. Kendisinin ANAP'ın kurucularından olduğunu özellikle belirtti.

Cahit Torun Bey, Öcalan davasının 10. Yıl Marşı ile ne gibi bir ilgisi olduğunu açıklamadı ama ANAP'ın kurucusu olması hasebiyle Turgut Özal hakkında Talabanî vasıtasıyla Öcalan'la görüşme meselesine bir açıklık getirme ihtiyacını hissetti:

"Turgut Özal bağlantı kurmuş olabilir. Onu bilemem!"

Bu kayda değer bir ifadeydi.

Av. Cahit Torun, muhakeme sırasında önünde tuttuğu dosyasının kapağında hilâl içinde bir Atatürk resmi ve altında eski DGM Başsavcısı Nusret Demiral'ın şu "vecizesi" yer alıyordu:

"Bizler; gözünde vatanı, gönlünde Atatürk ilke ve inkılâplarını tutabilen, vicdanında dinini saklayabilen milliyetçilik ve laiklik düşüncesi içinde görev yapanlardanız."

Müdahil avukatların konuştuğu gün (Beşinci Duruşma), sanık avukatları Bursa'da kaldıkları otelde barınamadıkları için duruşmaya gelmemişlerdi. Cahit Torun Bey, o gün Öcalan'a da bir güzel nasihat etti. Yaşını ve tecrübesini teminat göstererek dedi ki:

"Apo! Sen kendini bu çoluk çocuklarla mı savunuyorsun! Bunların tecrübesi ne bilgisi ne? Kendine aklı başında tecrübeli avukatlar tut!"

Öcalan'a bayağı bir "baba" şefkati gösterdi!

Cahit Torun, İnsan Hakları Derneği Genel Başkanlarından Akın Birdal'ı yaralayanların da avukatıydı.

Av. Mehdi Keskin, Kastamonu Barosu Başkanı. 1973-1977 arasında AP'den milletvekilliği yaptı. Kardeşi Kadri Keskin Yargıtay üyesi ve eski Başbakanlık Müsteşarı. Milliyetçi-muhafazakâr kimliğe sahip... Mehdi Keskin Beyle, Mudanya'da, ikimiz de -elbette en fazla o!- televizyon programlarından fırsat buldukça, sohbet etme imkânımız oldu. Bazı anekdotları kitabımızın ilgili bölümlerinde okudunuz. Mehdi Keskin, 27 Mayıs İhtilâli sırasında İstanbul Hukuk Fakültesinde öğrenci imiş. Aynı zamanda da Demokrat Parti Gençlik Kolları Yönetim Kurulu üyesi... DP'li olduğu için az kalsın fakülteden atıyorlarmış.

Mehdi Keskin, mahkemede şehit yakınlarının duygularına hitap eden bir konuşma yapmıştı. (Konuşma metni kitabımızda.) Bazı yazarlar Mehdi Keskin'in iddialarını hamasî gösterdiler ve: *"'Şehitler ölmez vatan bölünmez' sloganını niçin söylüyor? Bunun Öcalan'ın muhakemesi sırasında söylenmesinin yeri mi?"* deyip müdahil avukatları "cahillikle" suçladılar. (Meselâ; Etyen Mahcupyan, *Radikal*, 9 Haziran 1999.)

Vatan bölünmesin diye PKK ile mücadele edilmiş ve şehit verilmiştir. Mehdi Keskin Bey öyle yeni mezun olmuş, tecrübesiz bir avukat değildi; üstelik nâtıkası da kuvvetliydi. 36 yıldır hukukla uğraşıyor.

Av. Nejdet Küçüktaşkıner... Bir gazeteci olarak ismini sık duyduğum bir kişidir. İlk defa Öcalan'ın muhakemesi sırasında karşılaştım. Sol yayın-

ları, benim gibi işi gereği takip etmek durumda olanlar Nejdet Küçüktaşkıner adını çeşitli vesilelerle okurlar.

Nejdet Küçüktaşkıner Beye kendisini bunun sebebini sordum.

Nejdet Küçüktaşkıner, devletin istihbarat birimlerinde görevli olduğu sırada, 12 Mart 1971'den sonra 267 Türkiye İhtilâlci-İşçi Köylü Partisi mensubunu (Doğu Perinçek ve arkadaşları) yakalatmış.

Küçüktaşkıner duruşmanın ikinci günü Mahkeme Başkanı Mehmet Turgut Okyay'dan sanığın (Öcalan'ın) Doğu Perinçek'le ilgisinin sorulmasını istedi. Nejdet Küçüktaşkıner, sadece iki celseye gelen müdahil avukatlardan Ömer Yeşilyurt'la birlikte Tuzla ve Metin Göktepe davalarında, polislerin avukatlığını da yapmış.

Zeki Hacıibrahimoğlu, 12 Eylül'den sonra MHP davasının avukatıydı. MHP Merkez Yürütme Kurulu üyeliğinde bulundu.

Av. Şevket Can Özbay, nevi şahsına münhasır bir hukukçu. Kendisini talebeliğimden beri tanırım. Heyecanlı, atak ve aklına geleni hiç çekinmeden söyler. Öğrenciliğim sırasında tanımam da bu heyecanlı ve atak oluşundan dolayıdır... Kendisi fakülteyi bitirdiği hâlde, olayların dışında değildi... Kurşunların tepemizde uçuştuğu dönemden 1970'li yıllardan bahsediyorum... Ankara'da meşhur Site Öğrenci Yurdundan (Cebeci'de eski Konservatuvar'ın ardında) çıkmazdı. 1969'da Ankara Hukuk Fakültesinden mezun olması gerekirken, "komünist işgal" yüzünden fakülteye gidememiş ve ancak 1972'de mezun olmuştu. 12 Eylül'den sonra MHP ve Savcı Doğan Öz'ü öldürdüğü iddia edilen Ticaret ve Turizm Yüksek Öğretmen Okulu öğrencisi İbrahim Çiftçi'nin davasında savunma avukatıydı.

Şehit yakınları Şevket Can Özbay'ı çok seviyorlardı. Şehit yakınlarının bütün dertlerine koşuyordu. Hepsi elemli ailelerdi. "Katil" bildikleri Öcalan'ı ilk defa karşılarında görünce çocuklarının hatıraları bütün canlılığı ile gözlerinin önlerine geliyor, acıları tazeleniyor, öfkeleri kabarıyordu. Can Özbay, dozu iyi ayarlanmış sözlerle onları yatıştırıyor, kendisini öne çıkararak şehit ailelerinin yüreklerine su serpiyordu. Bu sebeple mahkeme salonunda yaşanan olayların odağında Can Özbay vardı.

Can Özbay, İmralı'dan dönüşte, bütün avukatlarla birlikte basın toplantısı düzenliyor, sonra şehit yakınlarının oturduğu bahçeye gidiyor ve onlara bir konuşma yapıyordu. Özbay: *"Sizin avukatınız olduğuma göre size bilgi vermeye geldim."* diyordu. Konuşmalar bu atmosferde hamasî idi. Şehit yakınları da, Özbay'ı şiddetle alkışlıyor, Öcalan ve PKK aleyhine sloganlar atıyor, sanık avukatlarını *"vatan hainliği"* ile suçluyorlardı. Bu arada Özbay'a da sık sık *"En büyük avukat bizim avukat!"* diye tempo tutuyor-

lardı. Özbay: *"Tezahürata gerek yok arkadaşlar!"* diyor ama, *"Bu hainler!"*, *"Cezalarını bulacaklar"*, *"Bu vatanı bölemezler!"* ifadelerinin çok geçtiği bir konuşma esnasında dinleyenlerin sloganlarını ve tezahüratını durdurabilir misiniz!

Daimî avukatlardan Han Mükremin Türkmen Kayseri'den, Cengiz Erkoyuncu Konya'dan katılmışlardı. Bu iki avukat da milliyetçi muhafazakâr insanlardı. Cengiz Erkoyuncu Ülkücü ve Konya Türk Ocağı Yönetim Kurulu üyesiydi.

Şehit yakını avukatlardan sadece iki celseye katılabilen Ömer Yeşilyurt eski Beykoz MHP Gençlik Kolu Başkanı... Kâzım Ayaydın MHP İstanbul Gençlik Kolu Başkanlarından ve hâlen MHP Merkez Yürütme Kurulu üyesi... Fethi Yıldız, eski İstanbul Ülkü Ocakları Başkanı ve hâlen MHP Disiplin Kurulu Başkan Yardımcısı idiler. Atilla Ardalı, Fethi Yıldız ve Kâzım Ayaydın'ın döneminden ülkücü... Eski Emniyet Genel Müdürlerinden, emekliliğinden sonra MHP yönetiminde bulunmuş Hamdi Ardalı'nın oğlu...

Hanifi Altaş, o da eski ülkücülerden. *Yeni Hayat* dergisini çıkarıyor... 12 Eylül öncesi ODTÜ'ye "işgal" yüzünden devam edememiş ve İstanbul Hukuk Fakültesini bitirmişti. Yine şehit yakını avukatlardan Kürşat Karacabey *Yeni Hayat* dergisinin Ankara temsilcisi. Savaş Özdağ, Türk-Azerbaycan Dostluk Derneği Yönetim Kurulu üyesi ve eski MBK üyesi Muzaffer Özdağ'ın oğlu. Adana Barosundan Hülâgu Bağcılar eski Adana MHP İl Başkanı... Yozgat Barosundan Ruhi Bacanlı MHP Merkez Yürütme Kurulu üyesi... Fuat Turgut keza eski ülkücü... *Davamız Turan*, *Türk'e Çağrı* ve *Orkun* dergilerinde yazdı, *Atılım* dergisinin yazı işleri müdürlüğünü yaptı. Öcalan'ın avukatlarının savunmalarında "Yüksekova Çetesi" diye geçenlerin avukatı da Fuat Turgut'tur.

Büyük Birlik Partisi Bursa İl Başkanı Veysel Aşkın ve daha birçok avukat... Muhakemeye girmek için sırası gelenler veya gelmeyenler yüzde doksan ülkücü...

Bende bir merak arız oldu... Neden MHP'liler müdahil oluyorlar? Parti yönetiminden bir karar mı çıktı, ülkücü avukatlar müdahil olacak diye... Araştırdım, böyle bir karar bulunmuyor... Ayrıca bu avukatlar ülkücü ama birkısmının parti bağları bulunmuyor; hatta MHP ile fraksiyon farkları da var! Bu avukatlar, şehit yakınlarının talepleri üzerine tamamen kendi inisiyatifleriyle davaya müdahil olmuşlar.

Bir şey daha araştırdım... Neden CHP'li, DSP'li, FP'li veya PKK'ya karşı olan sol görüşlü avukatlar şehit yakınlarına destek vermediler? (Sekizinci Duruşma günü akşama doğru, Avukat Ceyhan Mumcu, Mudanya'ya

gelmiş ve şehit yakınlarıyla görüşmesinde aydınların bu davada müdahil olması gerektiğini söylemiş. O da özel durumundan dolayı destek verme ihtiyacı duydu sanırım... Kardeşi gazeteci Uğur Mumcu'nun PKK'lılarca öldürüldüğüne dair bir şüphe var.)

Açıkçası Fazilet Partililerin bazılarından müdahil olabileceklerini düşündüm... Yozgat'tan Avukat Ruhi Bacanlı, memleketindeki bazı Fazilet Partili avukatların müdahil olmak istediklerini, fakat sıranın gelmediğini söyledi. Av. Kürşat Karacabey, Ankara'da FP'li, CHP'li ve DSP'li avukatların tekliflerini geri çevirdiklerini ifade etti. Av. Zeki Hacıibrahimoğlu da, İstanbul'da Fazilet Partili avukatların bu davaya girmek istemediklerini söyledi.

Şehit yakını avukatlar içinde bazı duruşmalara hanım avukatlar da katıldılar.

Müdahil avukatlar neden çok sık televizyonda göründüler ve davanın gelişmesi üzerine yorum yaptılar?

Buna bir açıklık getirmek gerekiyor. Öcalan davası istisnaîdir. Bütün dünyanın gözü İmralı'dadır. Davanın gelişimini en iyi bilecekler de avukatlardır. Biz gazeteciler, sadece gözlemlerimizi aktarabiliyorduk. Avukatlar ise, halkın merak ettiği hukukî zemini anlatıyorlardı. İmralı'dan gelen Akşemsettin deniz otobüsü iskeleye yanaşıp insanlar iner inmez, kanallar arasında bir avukat kapmaca oyunu oynanıyordu. Sonra avukatlar topluca basın toplantısı düzenleyip bilgi vermeyi uygun gördüler ama böyle bir davada televizyon kanalları haber bültenlerine avukatları ayrıca tek tek çıkardılar.

Bazı çevreler, "davayı etkileyeceği" iddiasıyla avukatların tavrını tenkit ettiler. Siz benim gibi baştan sona İmralı'da ve Mudanya'da gelişmeleri takip etseydiniz, avukatların yine büyük bir olgunluk gösterdiklerini görecektiniz. Ne yapacaktı avukatlar? "Konuşmuyorum arkadaş!" mı diyeceklerdi? Şehit yakınları onların yollarını gözlüyorlardı. Televizyonunun başına oturmuş milyonlarca insan, İmralı'dan gelecek her habere kulak kabartıyordu. Bazı abartılar da böyle bir atmosferde her zaman görülür.

Öcalan idam cezası aldıktan sonra MHP'li Şevket Bülent Yahnici, dudaklarında müstehzî bir ifadeyle: *"Yargılamayı Mudanya iskelesine taşıyan bir zihniyetle karşı karşıya kaldık. Avukatlar, Mudanya iskelesinde nutuklar attılar."* dedi. Bu lüzumsuz bir lâftı. Televizyon kanallarında bunu söyleyeceğine gelip Mudanya'da durumu görmeliydi.

22. Mahkemelik Yazar

Gönüllü avukatlar kendilerine hücumlara da göğüs germeye çalıştılar.

Şehit yakını avukatlarının Öcalan'a sorduğu sorular, bazı yazarları "rahatsız" etmişti. "Ermenilik" meselesiyle ilgili tartışmaları daha önce vermiştim.

Burada şehit yakını avukatlarının Radikal gazetesi yazarı Etyen Mahcupyan'la mahkemelik oluşlarına temas edeceğim.

Etyen Mahcupyan'ın yazısını Ermeni meselesinin tartışıldığı şehit yakını avukatlarının dilekçesini, ardından da Mahçupyan'ın ve yazdığı gazetenin avukatının cevabını okuyacaksınız.

***

23. Müdahil Avukat Cengiz Erkoyuncu'nun Şikâyeti

Asliye ve Hukuk Mahkemesi Hakimliği'ne

Konya

Davacı: Cengiz Erkoyuncu

Vekili : Av. M. Semih Arısoy-Av. Muzaffer Arslanpınar

Davalı : 1- Aydın Doğan (İmtiyaz sahibi)

Konusu: 9 Haziran 1999 tarihli *Radikal* gazetesinde köşe yazarı Etyen Mahçupyan imzası ile yayınlanan "MÜDAHİL MİLLİYETÇİLİK" başlıklı yazıda müvekkilimizi kamuoyu nezdinde küçük düşürücü ve müvekkilimizin kişisel haklarına ağır saldırı niteliğinde itham ve isnatlar dolayısıyla müvekkilimizin manevî dünyasında hasıl olan yıkıntı ve harabiyeti telafî maksadıyla 5.000.000.000 TL. manevî tazminatın yazı tarihinden itibaren faiz masraf ve ücreti vekâlet ile birlikte, davalılardan müştereken ve müteselsilen tahsili talebinden ibarettir.

Olaylar: 1- Davalılardan *Radikal* Gazetesi köşe yazarı Etyen Mahçupyan 9 Haziran 1999 tarihinde Radikal Gazetesinde "Müdahil Milliyetçilik" başlıklı ve kendi imzasını taşıyan bir yazı almıştır.

Davalı bu yazıda "... Öcalan davasında da şehit ailelerini savunmak üzere bir DÜZİNE AVUKAT mevcut. İnsan herşeyden önce bunların iyi avukatlar olmalarını, işlerini iyi yapmalarını bekliyor. Üstelik bu herhangi bir dava değil: Bu avukatlar 3 binden fazla şehit ailesini, yani kamu vicdanını temsilen orada bulunuyor. Dolayısıyle sadece müvekkillerine değil, tüm topluma karşı sorumlular ve dünya karşısında toplumsal vicdanı seslendirdiklerinin bilincinde olmak durumundalar.

OYSA BU AVUKATLARIN PERFORMANSLARI HER İKİ AÇIDAN DA İÇLER ACISI. HUKUKİ YÖNDEN ELE ALINDIĞINDA BİR YANDAN MANTIK VE İFADE FAKİRLİĞİ, ÖTE YANDAN HAK VE SINIR BİLMEME ÖRNEKLERİ İLE KARŞILAŞIYORUZ... GERÇEK BİR SAVUNMAYI BECEREMEYİNCE... MAHKEMEDEKİ TUTUMLARININ BİLİNCİNDE DEĞİLLER... SONUNDA HAMASİ VE DÜZEYSİZ BİR MİLLİYETÇİLİĞİN TEKELİ ALTINA ALINMIŞ VE ONLARIN ÜRETEBİLDİĞİ PERFORMANSLAR KENDİ MİLLİYETÇİLİKLERİNİN DİBİNDE YATAN IRKÇI EĞİLİMLERİ KOCA BİR TOPLUMA MALEDİYORLAR... MÜDAHİL AVUKATLAR KENDİ IRKÇI BAKIŞLARINI GÖZLER ÖNÜNE SERİYORLAR..." cümlelerini fütursuzca, düşüncesizce işin aslını astarını bilmeden, bu yargılamayı takip etmeden, yargı sürecine vâkıf olmadan müdahil avukatların tandansı ve siyasî yapısı hakkında hiçbir bilgisi olmadığı hâlde, müktesebatlarını tartacak ve değerlendirecek hukukî müktesebata da sahip olmadığı ve bu konuda hukukçulara ve davayı takip eden gazeteci meslektaşlarına da danışma ve bilgi alma ihtiyacını dahi duymadan aklın, mantığın ve hukukun kabul etmeyeceği şekilde kullanarak trajı yüksek bir gazetede müvekkilimizi kamuoyu önünde kapasitesiz bilgisiz ve hele hele ırkçı avukatlar olarak tanıtmaya, küçük düşürmeye çalışmıştır.

2- Asrın davası olarak isimlendirilen bu davaya müvekkilimiz ve diğer avukatlar 7 devamlı ve 5 dönüşümlü avukat olarak binlerce avukat arasından salonun maddî imkânsızlıkları nedeniyle yapılan ve mahkeme heyetince gerçekleştirilen bir sınırlama ve müvekkilimizin gösterdiği özveri sonucunda müdahil vekili avukat olarak girmiş bulunmaktadır. Müvekkilimiz davayı devamlı takip eden ilk 7 avukat arasında bulunmaktadır.

Müvekkilimiz 1988 yılından beri Avukatlık mesleğini icra etmekte olup, meslekî yaşamı boyunca hukukun üstünlüğüne inanmış, gerek meslekî yaşamı gerek özel yaşamında bir avukat ve hukukçuya yaraşır şekilde davranmış ve muhtelif görsel ve yazılı yayınlarda da gerek bu dava ve gerekse diğer vesilelerle yaptığım açıklamalarda siyasî yapısının MİLLİYETÇİ OLDUĞUNU ATATÜRKÇÜ DÜŞÜNCEYE SAHİP BULUNDUĞUNU, açık seçik beyan etmiştir. 21. yüzyıla girmek üzere olduğu-

muz şu tarihlerde ırkçılık gibi bir tezin normal bir beynin kabul etmeyeceği ancak provokatif amaçlarla belli bir ırkın kullanılmasına yarayacağını kabul etmekteyiz. Öcalan'ın açık itiraflarında da yer aldığı gibi Kürt kökenli belli bir vatandaş yekûnu PKK maskesi altında Türkiye'ye karşı savaş ilân etme cesareti olmayan yabancı devletler tarafından kullanılmıştır. Keza ASALA ERMENİ ÖRGÜTÜNÜN canice eylemleri de aynı provakatif amacın mahsulüdür. YANİ IRKÇILIK BU İKİ ÖRGÜT TARAFINDAN İCRA EDİLMİŞTİR.

Almanya'da Nasyonel Sosyalizm, Sovyetler Birliği'nde Rus Milliyetçiliği ve önderliği şeklinde tecelli etmiştir.

Tüm bu tarihsel gerçekler açısından Türk Milliyetçilerine ırkçı diyebilmek insafsızca sarf edilmiş bir sözden öte, yapılan yargılamayı ve müvekkilimiz ile diğer müdahil vekilleri nezdinde devleti hedeflenmiş bir davranış biçimidir.

3- Davanın dünya kamuoyu tarafından yakınen takip edilmesi, müvekkilimizin bu davada son derece dikkatli ve sorumluluk hisseden ve ciddî bir hukukçu olarak davranmasını gerektirmiş bu husus müvekkilimiz tarafından yerli ve yabancı basın nezdinde kanıtlanmıştır. Hiçbir basın mensubu müvekkilimiz ve diğer müdahil vekilleri aleyhine bir tek cümleye dahi yer vermezken davalının da dahil olduğu ancak bir veya iki çatlak sese meslektaşlarımızdan biri muhatap olmuştur. Sanığın annesinin veya babasının Ermeni olup olmadığı konusunda, davaya dönüşümlü olarak giren bir meslektaşımızın sorduğu sual tarafımızdan da esefle karşılanmıştır. Davalı yazarın hiddeti bu sualin tevcih edilmesinden dolayıdır. Ancak ciddî bir basın mensubunun hâlâ çok okunan bir gazetede köşe yazısını kaleme alırken bir tek kişiye tevcih edebileceği eylemi tüm müdahil avukatlara teşmil etmesi hisleriyle hareket ettiğini, araştırmadan, soruşturmadan, alelacele hareketle müvekkilimizin kişisel haklarına saldırdığını ortaya koymaktadır.

Oysa ki Yargıtay'ın gerek Hukuk Genel Kurulu ve gerekse daire kararları bu tarz saldırıları basın özgürlüğünün sınırsız bir şekilde kullanılamayacağı, yazarın kendisinden beklenen özen ve araştırma görevini ifa etmesi gerektiğini, mesleğin sosyal önemi ile yazının kamu oyunda yaratacağı derin tepkiler dolayısıyla bu hususun ciddî bir yükümlülük olduğunu kesin bir dille ortaya koymaktadır.

Müvekkilimizin feragat ve fedakârlıkla takip ederek binlerce şehit insanımızın aileleri adına ciddî bir çalışma ile başlatıp, dava sırasında da aynı ciddiyetle devam ettirdiği kamuoyu nezdinde kabul edilmiş olup, müvekkilimiz bu konuda da vicdanî bir rahatlık ve huzur duymaktadır.

Müvekkilimiz görevini dava safhasında devam ettirirken duruşmalar

dışında yerli ve yabancı basınla tesis ettiği iyi ilişkiler çerçevesinde aydınlatıcı çalışmaları ve açıklamaları müspet olarak değerlendirilmiş ve taktir edilmiştir.

BUNA RAĞMEN DAVALI YAZARIN AĞIR VE ÇİRKİN İTHAMLARI İÇEREN KARALAMALARI BU GÖREV ANLAYIŞI İLE HAREKET EDEN MÜVEKKİLİMİZİ AĞIR BİR BİÇİMDE HÜZNE GARKETMİŞTİR. DAVAYI YÜKSEK HUZURLARINIZA GETİRMEMİZİN AMACI BUDUR.

Hukukî Sebepler: BK.BAS. Kanunu. MK.Avukatlık Kanunu ve sair mevzuat.

Deliller: Dava konusu yazı, tarafların malî ve içtimaî durumu ve sair delil.

Sonuç ve Talep: Yukarıda sunulan durumlar muvacehesinde ve arz olunan nedenlerle, davalıların BK.49 ve MK 24-24/a ile korunan müvekkilimizin kişisel haklarına ağır saldırı gerçekleştirdikleri ve kamuoyu indinde gerçek dışı karalamalara tevessül ederek, müvekkilimizin manevî dünyası ile oynadıkları sarahati karşısında manevî yıkıntıyı bir nebze telâfi amacıyla davalıların müştereken ve müteselsilen ve yazı tarihinden itibaren geçerli olmak üzere kanunî faizi ile birlikte 5.000.000.000 TL. MANEVÎ TAZMİNAT ödemeye hükmolunmasını, masraf ve ücreti vekâletin davalılara tahviline karar verilmesini saygılarımızla arz ve talep ederiz.

Ekleri: 1- Bir adet yazı Fotokopisi

2- 13 sahife Yargıtay Kararları

Davacı Vekilleri

Av. M. Semih Arısoy- Av. Muzaffer Arslanpınar

24. Mahçupyan'ın Avukatının Savunması

Konya 4. Asliye Hukuk Mahkemesine Gönderilmek

Üzere Nöbetçi Asliye Hukuk Mahkemesi

Ankara

Dosya No: 1999/574 E.

Davalılar : 1- Etyen MAHÇUPYAN

2- Aydın DOĞAN

3- Hasan ÇAKKALKURT

Vekilleri : Av. Şükrü Evrim İNAL

Davacı : Cengiz ERKOYUNCU

Vekili : Av. Semih ARISOY

Konu : Dava dilekçesine karşı cevapların sunulmasıdır.

Cevaplarımız:

Müvekkillerimin sahibi, sorumlu yazı işleri müdür ve köşe yazarı bulundukları Radikal Gazetesinin 09.06.1999 tarihli nüshasında yayınlanan Etyen Mahçupyan'a ait "Müdahil Milliyetçilik" başlıklı yazının davacı asilin kişilik haklarına hukuka aykırı müdahale oluşturduğu iddiasıyla açılan manevî tazminat davasının aşağıda arz ve izah edeceğimiz sebeplerden dolayı reddini arz ve talep ederiz.

1- Müvekkillerimden Etyen Mahçupyan, 9 Haziran 1999 tarihli yazısında PKK lideri Abdullah Öcalan davası ile ilgili olarak yargılamanın tarafları hakkında bir yazı kaleme almıştır. Söz konusu yazıda, savcılık makamı yanında yer alan müdahil avukatların Öcalan davasında sergiledikleri performans hususunda birtakım tespitler ve eleştirilerde bulunmuştur.

Tespitler, davanin önemi, Türk halkının gösterdiği hassasiyet, dış dünyanın davanın seyri ile sonucu hakkında yaptığı ya da yapabileceği değerlendirilmeler gibi dikkate alınarak yapılmıştır. Dava konusu yazıda kişiler hedef alınmamış; böylesi önemli bir davada görev alanları yıpratmak yerine yanlışlıkları görüp düzeltmek amacından hareket edilmiştir.

Yazıda yer alan en somut tespit ve işbu davanın açılmasına neden olan eliştirel beyanlar, bir avukatın Öcalan'a annesi veya babasının Ermeni olup olmadığı yönünde bir soru yöneltmesidir. Dava konusu yazı bir bütün olarak incelendiği [zaman] bu amaç çok açık bir şekilde anlaşılmaktadır.

2- Demokratik rejimlerin güvencesi vatandaşların eleştirel katkılarıdır; vatandaşın sözcüsü ise basındır. Bu nedenle, özgürlükçü demokrasilerde basının en önemli görevi, tüm kamusal yaşantının kontrolü ve kritiğidir.

Basının bu anlamdaki eleştirileri demokratik yaşam için yapıcı nitelik taşır. Zira halkın bazı konularda aydınlatılması ve kamuoyu oluşturulması açısından bu husus büyük önem arz etmektedir.

Müvekkilim de basına düşen görev gereği dava konusu yazısında eliş-

tiri hakkını kullanmış, Türk halkı için çok önemli bir davada gördüğü birtakım yanlışlıkları kaleme almıştır. Dava konusu yazıya konu edilen dava, bölücü terör örgütü başı Abdullan Öcalan'ın yargılandığı davadır.

Abdullah Öcalan, Türkiye Cumhuriyeti devletinin bütünlüğünü bozmaya çalışan; yıllar boyunca din, dil, ırk ayrımı yapmaksızın bir arada yaşayan ve aynı tarihi, aynı toprağı paylaşan insanları birbirine düşüren silahlı terör örgütü PKK'nın lideridir. Adı geçen örgüt 1980'lerden bu yana Doğu ve Güneydoğu bölgelerinde silâhlı çatışma sürdüren ve bu uğurda çoluk çocuk, yaşlı genç demeden binlerce vatandaşımızı öldüren; Türk Silâhlı Kuvvetleri ile girdiği sayısız mücadele binlerce askerimizin canını alan bir terör örgütüdür.

Bu itibarla, böylesi bir terör örgütünün liderinin yasaklanması ve yargılanması ile ilgili her türlü bilgi ve belge Türk halkının büyük hassasiyet gösterdiği bir konu teşkil etmektedir. Dava dış dünyanın da yakından takip ettiği bi çevreden bakıldığında belki bir anlamda Türkiye'nin globalleşen dünyada verdiği bir sınav niteliğini de taşımaktadır.

Elbette Türkiye'nin yargılama sistemini, uyguladığı kuralları Avrupa'nın istediği gibi değiştirmesi ve uygulaması söz konusu değildir. Ancak devleti oluşturan erklerden biri olan yargı mekanizmasının işleyişinin belli bir gelişmişlik düzeyini yansıtması ve insan hak ve özgürlüklerinin bir güvencesi olabilmesi için aranan birtakım asgarî koşullara da ihtiyaç vardır.

Dava konusu yazıda işte böylesi ihtiyaçlar konu edilmiştir. Müvekkilim yanlış ve eksik bulduğu bazı hususları eleştirmek suretiyle daha iyi adil bir düzene ulaşabilmeyi amaç edinen bir yazı yazmıştır.

Bu çerçevede, hukuk mesleğinin bir üyesi olarak gurur duyduğumuz bir yargılama yapılırken,sayın Davacı Vekilinin dilekçesinde de yer alan, müdahil avukatlardan bir tanesinin Öcalan'ın annesi veya babasının Ermeni olup olmadığı yönünde bir soru yöneltilmesi değerlendirilirse, bu tutumun ne kadar yanlış bir davranış olduğu her türlü tartışmadan uzaktır. Bu soru yargılamaya gölge düşürmüştür. Bu sorunun sorulması elbette eleştirilecektir. Nitekim Sayın Meslektaşımızın dilekçesine de bu hususun kınandığı belirtilmektedir. Kendi dilekçelerinde kabul edilen bir hususun, basında yer aldığı için dava konusu edilmesinin yerinde olmadığı görüşündeyiz.

3- Yazıya, gerek Doktrinde gerekse Yargıtay içtihatlarınca kabul edilen bir haberin hukuka uygunluk nedenleri açısından bakıldığında:

A) Dava konusu haber gerçeklere dayanmaktadır.

Yargıtay içtihatlarında kabul edilen anlamıyla "gerçeklik", somut gerçeği değil olayın haberin verildiği andaki beliriş biçimine uygunluğu ifa-

de etmektedir. Yargıtay 4. Dairesinin 1994/7402 E. ve 1995/1124 K. nolu ilâmında da belirtildiği üzere "Gerçeklik haberin olayın vuku buluş biçimine uygunluk şeklinde anlaşılmamalıdır. Gerçeklik verilen habere ya da anlatılmak istenen amaca ve hedefe konu olan içeriğin yayın sırasında olayla ilgili durumuna uygunluk anlamına gelmektedir. Özetle 'gerçeklik' olayın varlığının gerçek olması anlamına gelir."

Burada davacı tarafın dava dilekçesinde yer alan ve Müvekkilimi Öcalan davasındaki gelişmeler konusundaki bilgi ve belgelere yeteri kadar ulaşmamakla suçlayan iddiaya değinmekte yarar görüyoruz. İddia aynen şöyledir:

"...fütursuzca, düşüncesizce, işin aslını astarını bilmeden, bu yargılamayı takip etmeden, yargılamanın sürecine vâkıf olmadan, müdahil avukatların tandansı, siyasî yapısı hakkında hiçbir bilgisi olmadığı hâlde, müktesebatlarını tartacak ve değerlendirecek müktesebata da sahip olmadan, konu hakkında hukukçulara ve davayı takip eden gazeteci ve televizyoncu meslektaşlarına da danışma ve bilgi alma ihtiyacı duymadan; aklın, mantığın ve hukukun kabul etmeyeceği şekilde kullanarak tirajı yüksek bir gazetede müvekkilimiz kamu önünde kapasitesiz, bilgisiz ve hele hele ırkçı avukatlar olarak tanıtmaya, küçük düşürmeye çalışılmıştır."

Öcalan davası bilindiği üzere müdahil çok olan bir davadır. Fiilî engellerden ve güvenlik sebebiyle ancak az sayıda tarafın duruşmalarda bulunabildiği; duruşmalara da dönüşümlü olarak iştirak edildiği davada gazeteciler de ancak sınırlı sayıda alınmıştır. Güvenlik sebebiyle duruşmalara katılan gazeteciler kendi kağıt kalemini dahi kullanamamış verilen kağıt kalemlerle tarihe tanıklık yapmışlardır.

Bu kadar az katılıma olanak tanıyan davaya Müvekkilimi girmemekle itham eden mantığı anlayabilmiş değiliz. Duruşmalara girme fırsatı Müvekkilime tanınmış mıdır ki "bir tek duruşmaya girmeden" denebiliyor? Söz konusu davada ancak duruşmalara katılanlardan ve kimi zaman da TRT kameralarından ekrana yansıyan görüntülerden edinilen bilgiler doğrultusunda yazı kaleme alınmış; doğruluğundan emin olunmayan yahut kamera objektiflerine yansımayan durumlar ifade edilmemiştir. Bu vesileyle davayı takip eden gazetecilere danışılmadığı iddiasının da asılsız olduğunu ifade etmek isteriz.

Davanın özelliği ve aleniyet ilkesinin tam olarak uygulanamaması nedeniyle müvekkilimin meslek kurallarına aykırı hareket ettiği ve bu nedenle de yazının gerçeklere dayanmadığını ileri sürerek yayının hukuka aykırılığından söz etmek hakkaniyete uygun düşmemektedir.

Ancak işbu dava konusu yazının yazılmasındaki temel etmenin, bir mü-

dahil avukatın Öcalan'ın anne veya babasının Ermeni kökenli olup olmadığı yönündeki sorunun TRT ekranlarından yansıdığı herkesin hatırlarındadır. Duruşmaların bu kesiti bu şekilde aleniyet kesbetmiş, müvekkilim tarafından yargılanmanın sadece bu bölümü eleştiri konusu yapılmıştır.

B) Dava konusu yazı güncel bir konu hakkında kaleme alınmış olup, kamu yararı ve toplumsal ilgi unsurlarını içermektedir.

Yukarda da ifade edildiği üzere PKK lideri Abdullah Öcalan'ın yargılandığı dava asrın davası olarak nitelendirilen bir davadır. Türkiye Cumhuriyeti devletinin birlik ve beraberliğini bozmayı yapay etnik problemler yaratmak suretiyle kalkışan ve bu uğurda 30 binden fazla insanımızın canını alan bu terör örgütünün liderinin yargılanması Türk halkı için büyük önem taşımaktadır. Dava millî dava olup mağdurunun sayılı olduğu zararının belirli olduğu bir dava olmaktan öte bu topraklarda yaşayan herkesi her yönüye ilgilendiren bir davadır.

Bu itibarla davaya müdahil olarak katılan avukatlara teoride olmamakla birlikte pratikte bütün bir ulusun temsili verilmiştir. Nitekim duruşmalar sırasında yapılan her hareket söylenen her söz dış dünyada Türkiye devletini ve beraberinde Türk halkını bağlayıcı bir nitelik taşımış, değerlendirmeler bütün Türk sistemine mal edilmiştir. Bu öneme haiz bir duruşmada, bir avukatın kalkıp Türk halkı tarafından esefle kınan soruyu dile getirmesinin de, yaşanmış bir vak'a olarak aktarılması ve eleştirilmesi bir zorunluluktur.

C) Dava konusu yazıda kullanılan ifadeler kişilik haklarını ihlâl edici nitelikte değildir.

Davanın önemi ve kamuoyunun gösterdiği ilgi sebebiyle Müvekkilim kişiler üzerinde durmaksızın genel ifadeler kullanmış, davacı asili hedef almaksızın tespit ettiği yanlışları dile getirmiştir. Yazıda davacı asilin ismine yer verilmemiş olup bu itibarla da kişilik haklarını ihlâl edici bir yön taşımamaktadır.

3- Davacı asil, Müvekkilimin yazısını değerlendirirken şu ifadeleri kullanmıştır: "...söz konusu yazıda bizlere ırkçı diyebilmenin insafsızca sarf edilmiş, şuuraltı, içgüdüsel ve yazarın alınganlığına dayanan bir olgudan başka şekilde değerlendirilmesi imkânsızdır."

Buradan çıkan ve davacı vekilinin de katıldığı gerçek, yazının herhangi bir kastla ve kişiler hedef alınarak değil sadece ve sadece daha iyi bir yargı sistemine ulaşmak adına kaleme alındığı şeklindedir.

4- Bir an için dava konusu yazının hukuka aykırı olduğu düşünülse bile, davacı tarafından talep edilen tazminat miktarı fahiştir. Talep edilen miktar

tarafların sosyal ve ekonomik durumları da dikkate alındığında manevî tazminatın bir ceza veya zenginleşme aracı olamayacağı yönündeki yargısal içtihatlarda aykırı bir nitelik taşımaktadır.

Hukukî Sebepler: M.K, B.K, HUMK ve ilgili mevzuat.

Delillerimiz: Her türlü yasal delil.

Sonuç ve İstem: Yukarıda arz ve izah edilen sebeplerle davanın reddi ile yargılama giderleri ve ücreti vekâletin davacı üzerinde bırakılmasına karar verilmesini arz ve talep ederiz.

Saygılarımla.

Av. Şükrü Evrim İNAL

25. Öcalan'ın Avukatları

Sanık avukatlarının aynı kategoride oldukları, aynı ideali paylaştıkları, siyasî bir kimlik taşıdıkları belli idi. Üstelik yaşları itibarıyla da tecrübesizdiler. Tecrübeli olmadıkları hâlde neden Öcalan gibi Türkiye'yi bölmek isteyen, genç, yaşlı, kadın, erkek, iki aylık bebeğe kadar 35 bin kişinin ölümünden sorumlu tutulan bir insanın savunmasını üstlenmek ihtiyacı duydular? Daha tecrübeli insanlar mı ortaya çıkmadı, yoksa bu insanlar istikbâllerinden mi korktu? Siyasî savunma yapılacağı başından belli idi. Siyasî savunmayı da bu tecrübesiz genç avukatların yapması mümkün değildi.

En yaşlı görünen avukat Kemal Bilgiç, Hatice Korkut ve Niyazi Bulgan'dı. Belki yaşları 30 civarında idi. Diğerleri 30'un altındaydılar. 12 daimî avukat olmalarına rağmen zaman zaman değiştiler. Kızlar bazen üç, bazen dörttü. Birinci günün haricinde en yaşlı avukat Hamza Yılmaz'dı... Yaşı 40 civarında gösteriyordu. O da bir daha duruşmaya katılmadı.

Sanık avukatları, şehit yakını avukatlardan gelen müdahalelerin mutlaka zapta geçirilmesini istediler. Mehmet Turgut Okyay onların bu isteklerini hemen kabul etti. Birinde Niyazi Bulgan'ın, ikincisinde Kemal Bilgiç'in talebi üzerine Can Özbay'ın sözlerini zapta geçirdi.

Sanık avukatları da sanık yakınları da salonda tecrit edilmişlerdi. Gazeteciler bile sanık yakınlarıyla konuşmuyordu. Tabiî ki konuşmak isterlerdi. Ancak gazetecilerin sanık avukatlarıyla konuştuğunu gören şehit yakınları, ara verildiğinde, duruşma bitiminde konuşan kişiden hesap soruyorlar, bazıları ağır sözler sarf ediyorlardı.

Bu ağır sözlerden nasibini alanlardan biri Ali Kırca idi. Adacağız da Kemal Bilgiç'e sadece, *"Mahkeme zaptını sizden alabilir miyim?"* diye sormuştu. Çünkü, mahkeme zaptı çıkışta yalnız avukatlara veriliyordu.

Sanık avukatları, her ne kadar şahit yakınlarının ve avukatlarının karşısında sessiz kalmak, "kimyalarını" bozmamak için şerbetlenmişlerse de, hemen önümüzde oturdukları için tedirginliklerini görebiliyorduk. Yukarıda bahsettiğim arbedenin çıktığı günde, sanık avukatları bayağı bozgun hâli yaşıyorlardı. Mahkeme bitiminde Öcalan'ın avukatlarından Ahmet Avşar, arkasına dönüp yanımdaki Ali Kırca'ya el kol hareketleriyle çabuk çabuk bir şeyler söyledi... Ali Kırca'ya sordum:

"Ne dedi?"

"Görün bakın bize neler yapıyorlar... Yazın bunları, diye şikâyet ediyor."

***

Sekizinci duruşmanın çıkışında, gazeteciler, sanık avukatlarının savunmalarını elde etme telâşına düşmüşlerdi. Muhakeme karar için salı gününe ertelendiği duyurulunca, hepimiz ayağa kalktık... Sanık avukatları giderken, herkes bu savunmayı nereden bulabileceğini, internete yüklenip yüklenmediğini soruyordu... Sanık avukatlarının sözcüsü durumundaki Kemal Bilgiç internete yüklendiğini söyledi. (Daha önce Niyazi Bulgan, şehit yakını avukatı Hanifi Altaş'ın sanık avukatlarının internette site açtıklarını ve PKK propagandası yaptıklarını gösterir, internet çıkışı iki örnek sayfayı mahkeme heyetine sunduğunda, internet adresleri olmadığını söylemişti.) Ben de, sanık avukatı Hatice Korkut'a "Asrın Hukuk Bürosu"nun internet adresinde bulunup bulunmadığını sorduğumda biraz tedirgin:

"Bizim Asrın Hukuk Bürosuyla ilgimiz yok." cevabını verdi.

Hâlbuki basın toplantılarını Asrın Hukuk Bürosunda yapıyorlardı. Mahkemeye 350 sayfalık savunma vermişlerdi. Bu savunmada muhtemelen kendilerinin hazırladığı bir savunma değildi. Zaten bu 16 klasör hâlinde (Mahkeme zaptına 15 klasör olarak geçti ama, ben saydım, 16 klasördü. Mahkeme Başkanı; Kemal Bilgiç'e: "15 klasör mü?" diye sordu. Bilgiç yanındakiyle konuştuğu için soruyu duymadı. Hâkim de tekrarlamadan 15 klasör diye yazdırdı.) Mahkeme Başkanlığına verilen "savunma", PKK'ya meşruiyet kazandırma metniydi.

"Asrın Hukuk Bürosu"nun internet sitesinde Öcalan'ın savunmalarını da, avukatların savunmalarını da, PKK'nın açıklamalarını da, PKK'ya destek veren gazetelerin yazılarını da buldum.

"Asrın Hukuk Bürosu"nun internet adresine de *Özgür Politika* gazetesi vasıtasıyla ulaştım. *Özgür Politika* gazetesi de internette... Bu gazetenin sol üst köşesinde "Asrın Hukuk Bürosu"nun internet adresi yer alıyor. *Özgür Politika* gazetesi Avrupa'da PKK'nın bir yayın organıdır ve Türkçedir.

26. Öcalan Davası 'Millî' mi?

Bu davada garip bir hâl var... Davayla sadece belli iki kesim ilgilendi: Birinci kesim şehit ailelerine destek verenler; ikinci kesim ise tabiatıyla PKK tarafına destek verenler.

Siyasî çözüm istemiyorsanız, PKK'nın silâhlı eylemlerine dur diyorsanız, isyancıların gözünü korkutacak, eylemlerini sonuçsuz bırakacak tavırların sergilenmesi gerekir. Nedir bu tavırlar?

Önce kan dökücülere cesaret verici bir görüş serdetmemek ve dökülen kanlar karşısında sessiz kalmamaktır.

Kaç sivil toplum kuruluşu PKK'lıların cesaretini kırmak için ortak karar aldı, görüş açıkladı?

Sanki bu toprakların, millî birlik ve bekanın savunucuları Ülkücüler, Milliyetçi Hareketçiler...

Onlar dinamik unsurlar olabilirler, diğer sivil toplum kuruluşlarına göre daha atak hareket edebilirler ama bu ülkede yaşayanlar yalnız Ülkücüler değil...

Şu davada ülkücü avukatların ve kuruluşların kendiliğinden gelişen organizasyonları olmasaydı, PKK'lılar daha dinamik bir güç olarak Türk milletinin karşısına çıkarlardı.

Barolarda binlerce avukat kayıtlı... Bir baro başkanı böyle millî bir meselede muhakemenin aksamalarını tespit için duruşmalara katılabilir mi?

Şehit yakınları, çocuklarının Türkiye'de yaşayan herkesi korumak için askerlik yaptığını ve bölücülerle çarpışırken şehit düştüğünü, albayrağa sarılarak cenazesinin kalktığını söylüyorlar.

Seçimle iş başına gelmiş bir hükûmet ihtilâlle devrildikten sonra, düşenlerin savunmasını yapmayacağız, diyen bir baro, bu davada da şehit ailelerini üzdü.

27. Barolar Birliğinin İkazı

Öcalan davasında tarihe not düşülecek bir davranış da barolardan geldi.

İmralı'da şehit yakını avukatı Şevket Can Özbay'ın ve diğer avukatların tavrı üzerine Türkiye Barolar Birliğinin açıklaması dikkate değer...

Bazı gazeteciler, müdahil avukatların her akşam basın toplantısı düzenlemelerini, televizyonda haberlere çıkmalarını, yorum yapmasını şikâyet etmişlerdi. Bu şikâyetler üzerine Türkiye Barolar Birliği Başkanı Eralp Özgen 8 Haziran 1999 tarihinde bir genelge yayımladı. Müdahil avukatları kastederek: *"Son zamanlarda bazı avukatların Avukatlık Kanunu ve Meslek Kuralları'nın emredici hükümlerine aykırı davrandıklarının saptanması ve bu gibi davranışların tüm avukatların ve avukatlık mesleğinin suçlanmasına neden olduğunu"* ileri sürdü. Türkiye Barolar Birliğinin genelgesinde şöyle deniliyordu:

"1136 sayılı Avukatlık Kanunu'nun 34. maddesinde 'Avukatlar, yüklendikleri görevleri, bu görevin kutsallığına yakışır bir şekilde özen, doğruluk ve onur içinde yerine getirmek ve avukatlık unvanının gerektirdiği saygı ve güvene yakışır bir şekilde hareket etmekle yükümlüdürler" hükmü yer almaktadır.

Ayrıca Avukatlık Meslek Kurallarının 4. maddesinde 'Avukat, mesleğin itibarını zedeleyecek her türlü tutum ve davranıştan kaçınmak zorundadır', 7. maddesinde 'Avukat salt ün kazandırmaya yönelen her türlü gereksiz davranıştan titizlikle kaçınmalıdır', 11. maddesinde 'Avukat, TBB'nce kabul olunan meslekî dayanışma ve düzen gereklerine uygun davranmak zorundadır', 26. maddesinde 'Hiçbir avukat, bir meslektaşının meslekî tutum ve davranışları hakkındaki düşüncelerini kamuoyuna açıklayamaz', 27. maddesinde 'Hiçbir avukat, herhangi bir meslektaşı, özellikle hasım vekili meslektaşı hakkında küçük düşürücü nitelikteki kişisel görüşlerini ve düşüncelerini açıkça belirtemez', 40. maddesinde 'Avukat kesin olarak zorunlu bulunmadıkça müvekkili adına basına açıklamada bulunamaz' denmektedir.

Son zamanlarda, özellikle kamunun yakından ilgi alanında görülen davalarda sanık vekili veya müdahil vekili olarak görev yapan bazı avukatların, zaman zaman bu hükümlere aykırı davrandıkları, bu yüzden 'şov yapıyorlar' söylentilerine sebep oldukları görülmektedir. Aykırı davranışlar disiplin cezası uygulamasını gerektirdiği gibi avukatlık mesleğinin onurunu ve saygınlığını da zedeleyici niteliktedir. Davacı (müdahil) veya davalı (sa-

nık) vekili meslektaşlarımızın bu gibi davranışlardan kaçınmalarını, baroların da bu gibi davranışları izleyerek, gerekli yasal uygulama yoluna gitmelerini, önemle rica ederim."

28. Ankara Barosunun Avukat Özbay Soruşturması

Bu genelgenin ardından Ankara Barosu, şehit yakını avukatı Şevket Can Özbay hakkında soruşturma başlattı. Ankara Barosu Başkanlığı Özbay'a soruşturma açıldığını bildiren yazısı:

Ankara Barosu Başkanlığı

Sayı: 112-İşl./Y.K/4950

10.06.1999

Sayın Avukat Şevket Can Özbay

Ankara

"Kamuoyunda Öcalan davası olarak bilinen davanın 8 Haziran 1999 tarihli celsesinin başlamasından önce ve sonra, sanık avukatlarına karış 'şerefsizler... sizi öldürürüm, kafanızı koparırım..., sanığın kadın avukatlara karşı da 'hanımlar, şehit anneleri sizi duruşmadan sonra çay içmeye bekliyor..' devamla tekrardan sanık avukatlarına karşı 'sizi nasıl kucağa çekecekler biliyor musunuz? Şerefsizler... sırıtmayın öldürürüm sizi önünüze bakın lan şehit annelerine bakmayın kafanızı koparırım...' Şehit yakınlarına karşı da 'Sakin olun bu şerefsizlere şerefsiz demeyin, sakin olun onlardan bunun hesabını soracağım..' duruşma sonrasında da davanın sanığını göstermek suretiyle sanık avukatlarına karşı 'babanızı, kocanızı bir kez daha görün..' dediğiniz yazılı ve görsel basının 8.6.1999 ve 9.6.1999 tarihli yayınlarından tespit edilmiş bulunmaktadır.

Yukarıda belirtilen tespitler dahilinde, Ankara Barosu Yönetim Kurulu'nun 09.06.1999 tarih, 1759 sayılı kararı ile Türkiye Barolar Birliği'nin 09.06.1999 tarih ve 2986 sayılı yazısına istinaden; hakkınızda re'sen başlatılan soruşturma nedeniyle konu hakkındaki yanıtınızın 10 gün içerisinde Başkanlığımıza gönderilmesini rica ederim.

Ankara Barosu Başkanı

Avukat Hakkı Suha Okay y.

Başkan Yardımcısı

Av. Erkin Kaya

29. Özbay'ın Cevabı

Avukat Şevket Can Özbay, Ankara Barosu Başkanlığına şu cevabı verdi:

Ankara Barosu Sayın Başkanlığı'na

İlgi. 10.06.1999 gün ve 112/İşl./Y.K./4950 sayılı yazınız.

İlgi yazı ile görsel ve yazılı basının 08.06.1999 ve 09.06.1999 tarihli yayınlarında, Öcalan Davasının 08.06.1999 günlü celsesinin başlamasından önce ve sonra, sanık avukatlarına karşı tehdit ve hakarette bulunduğumdan bahisle, konu hakkındaki cevabım istenmiştir.

Baronuzun yazısı büroma tebliğ edildiğinde, Ankara dışında idim. Bu zarf bana verilmek üzere bulunduğum yere gönderildiğinde oradan da ayrıldığım için yazı elime geçmedi. Mudanya'da iken duruma muttali olup, telefonla bu yazının bir suretinin Baro Kalemine gelecek şahsa verilerek, tarafıma gönderilmesini istedim. Bunun mümkün olamayacağı Kalem görevlilerince belirtildiğinden, tebellüğ gecikti.

Yazılı ve görsel basında yayımlanan tek taraflı haberler nedeni ile hakkımda re'sen soruşturma başlatmanıza hiçbir anlam veremedim. Daha yakın geçmişte, avukatlık mesleğinin yüzkarası olan Ankara Barosu avukatlarından Ahmet Bayramoğlu'na yazılı ifademde hakaret ettiğimden bahisle yine re'sen soruşturma açıp, kısa süreli ihraç cezası verdiniz. Hem re'sen soruşturmanız, hem de verdiğiniz ceza yerden göğe kadar haksız ve isabetsizdir. Bu konudaki itirazım Türkiye Barolar Birliğince reddedildiği için başkaca yasal yollara müracaat etmedim. Henüz Av. Ahmet Bayramoğlu şokunu üzerimden atamadan, bir de bir başka alçak olan Abdullah Öcalan için soruşturma başlatıldığını hayretler içinde öğrendim. Ankara Barosu'nun beş para etmez adamlar için hakkımda ikide bir re'sen soruşturma açma alışkanlığının en kısa sürede sona ermesini temenni ediyorum.

Yazılı ve görsel basının hakkımdaki mücerret yorumları beni bağlamaz. Gerek Duruşma Salonundaki olağanüstü güvenlik tedbirleri, gerekse güvenlikten sorumlu görevliler, aynı duruşmaları izleyen müdahil vekilleri, şehit yakınları ve gaziler ve bir kısım basın mensupları, iddiaların tam aksine, benim sadece yapılması gerekenleri yaptığımı ve ithamların doğru olmadığını ortaya koyacaktır.

Saygılarımla.

Av. Şevket Can Özbay

30. Öcalan'ın Avukatlarının Özbay'ı Şikâyeti

Şevket Can Özbay hakkında Ankara Barosu Başkanlığı re'sen soruşturma başlatmasının ardından Öcalan'ın avukatları da Ankara Barosuna şikâyet dilekçesi verdiler:

Ankara Barosu Başkanlığı'na / Ankara

Yakınıcılar: Av. Mükrime Tepe, Av. Ahmet Avşar, Av. Mahmut Şakar, Av. Niyazi Bulgan, Av. Aydın Oruç, Av. Hamza Yılmaz, Av. Kenan Sidar, Av. Hatice Korkut, Av. İrfan Dündar, Av. Ahmet Akkuş. Bilgi için Adres: Ömer Avni Mah. İnönü Cad. Dümen Sok. Dümen Apt. 3/12 Gümüşsuyu / İstanbul

Yakınılan: Avukat Şevket Can Özbay, Ankara Barosu Avukatlarından / Ankara

Konu: Ankara (2) Devlet Güvenlik Mahkemesinde devam eden yargılama. Abdullah Öcalan'ın yargılanması süresince ve 8 Haziran 1999 tarihli celsede duruşma salonunda Avukatlık Kanunu'na ve meslek kurallarına aykırı fiilleri nedeniyle Av. Şevket Can Özbay hakkında disiplin kovuşturması yürütülmesi yönündeki talep ve yakınmalarımızı içerir.

Açıklama: Yakındığımız Ankara Barosu Avukatlarından Av. Şevket Can Özbay'ın, 8 Haziran 1999 tarihinde Ankara DGM'nde görülen ve Abdullah Öcalan'ın yargılandığı duruşma sırasında gösterdiği davranışların bir bütün olarak Avukatlık Yasasına ve Avukatlık Meslek Kuralları'na aykırı olduğunu düşünmekteyiz. Şöyle ki:

1- Bir müdahil vekili olarak yer aldığı davada, kendisini birçok basın ve

televizyon kuruluşuna "şehit avukatı" olarak tanıtan Şevket Can Özbay'ın bu tavrının hukuksal bir temeli yoktur. Baronuza kayıtlı bir hukukçu olan Özbay'ın bu sözlerinin dahi avukatlık yasası ile bağdaşması mümkün değildir. Flaşh TV'de 02.06.1999 tarihinde yayımlanan "Flaş Gece Haberleri" adlı programda yer alan konuşmasında bu görüşlerini dile getirmiş, kendisine "müdahil vekili" denmesinden hoşlanmadığını ve kamuoyunda "şehitlerin avukatı" olarak tanınmak istediğini dile getirmiş ve devamla sanık vekilleri için "bunlar Apo'dan çok Apocu" sözlerini sarf etmiştir.

2- Tümüyle hukuksal çerçevede olmak üzere, savunmanlığını yapmak görevini üzerimize aldığımız Müvekkil Abdullah Öcalan hakkında Ankara Devlet Güvenlik Mahkemesinde 99/21 Esas sayılı dava dosyasının 8 Haziran 1999 tarihli celsede müdahiller vekili Av. Şevket Can Özbay üzerinde Avukatlık cübbesi olduğu halde bizzat duruşma sırasında sanık vekillerine sözlü saldırılarda bulunmuştur. Bu husus bakımından Cumhuriyet Gazetesi'nin 9 Haziran 1999 tarihli ve 26908 sayılı İstanbul Baskısı nüshasını ekte sunuyoruz. Duruşma tutanakları ve gazete haberi ile eylemleri sabit olan, Av. Şevket Can Özbay'ın biz sanık vekillerine "şerefsizler, sizi öldürürüm, kafanızı koparırım" demiş, sanık vekillerinden bayan olanlara hitaben ise, "hanımlar, şehit anneleri sizi duruşmadan sonra, çay içmeye bekliyorlar" diye seslenmiştir. Bu davanın aslî makamlarından olan savunma makamına yönelik bu hakaret, küfürlerin ve tehditlerin yanında, müdahilleri de suç işlemek üzere azmettirmiştir. Nitekim bu sözlerin ardından pek çok müdahil izleyici de savunma avukatlarına yönelik taciz edici söz ve eylemlerde bulunmuştur. Yakındığımız Av. Şevket Can Özbay, aynı davanın 04.06.1999 tarihli celsesinde ise yine benzeri avukatlık ile bağdaşmayacak davranışlarda bulunmuş ve neticede mahkeme başkanının kararı ile duruşma salonundan çıkartılmıştır. Ş. Can Özbay son olarak 24.06.1999 tarihli celsede sanık vekillerine hitaben "vatan hainleri" demiş ve bu husus Mahkeme Başkanı tarafından duruşma tutanağına geçirilmiştir.

Av. Şevket Can Özbay'ın yakındığımız tüm bu davranışlarının TCK 456, 480 ve devamı maddeleri anlamında da suç oluşturduğu açıktır. Kendisi hakkında her türlü hukuk yollarına başvurulacağı gibi, Avukatlık hukuku ile bağdaşması mümkün olmayan bu davranışları nedeniyle de Baronuza yakınmak zorunda kalmış bulunmaktayız.

Hukuksal Dayanak: Avukatlık Kanunu, Avukatlık Meslek Kuralları, ilgili tüm hukuksal mevzuat.

Deliller: Tüm mağdurların görgüye dayalı beyanlarını içeren tutanak 08.06.1999 tutanak, RTÜK'ten elde edilmesi mümkün olan 02.06.1999 Flaşh TV'de yayımlanan Gece Haberleri Programı kayıtları, Ankara (2) Devlet Güvenlik Mahkemesi'nin 08.06.1999 ve 24.06.1999 tarihli Duruş-

ma Tutanakları, Av. Av. Gül Altay ve Av. İmmihan Yaşar'ın tanıklıkları ve her türlü delil.

Sonuç ve İstek: Yukarıda açıklamış bulunduğumuz hukuksal ve olgusal deliller ışığında, Baronuza kayıtlı Avukat Şevket Can Özbay hakkında disiplin kovuşturması başlatılması ve yürütülmesi için gereğinin yapılmasını ve tarafımıza bilgi verilmesini saygı ile dileriz.

30.06.1999

31. Davanın Hâkimleri

Bu davanın fark edilmesi gereken bir tarafı, şehit yakınları ve avukatları içinde küçümsenmeyecek sayıda kendilerini "Kürt" olarak tanıtan insanların bulunmasıydı. Alevî şehit yakınları avukatı da vardı.

Mahkeme Heyeti ise Anadolu'nun değişik illerinden idiler. Başkan Okyay, Adıyaman'ın Tut kazasındandı. Tut, Başkanın çocukluk döneminde bir Türkmen köyü idi. Sonradan ilçe yapıldı. 1941 doğumlu Mehmet Turgut Okyay, DGM'nin en kıdemli hâkimlerinden biriydi. Okyay'ın Eğitim-Sen davasında verdiği beraat kararı ve gerekçesi ileride de tartışacağa benzer. Bu kararın fotokopisini elde ettim. Aşağıda metni yayımlayacağım. Öcalan davasında olduğu gibi, Eğitim-Sen davasında da aynı hâkimler vazife yapmışlar. Diğerleri Hüseyin Eken ve İmralı duruşmalarından sonradan çekilen Hâkim Albay Abdülkadir Davarcıoğlu idiler. Davarcıoğlu, bu davada muhalif kalmıştı. Onun yazdığı muhalefet şerhini de aşağıda bulacaksınız.

Hüseyin Eken ise Kastamonu'nun Tosya kazasında 1955'te doğmuş. İstanbul Hukuk Fakültesini bitirdi. 1998'de Ankara Devlet Güvenlik mahkemesi hâkimliğine tayin edildi. Öcalan davasında Davarcıoğlu'nun yerine geçen Mehmet Maraş Kırşehir'in Kaman ilçesinin Savcılı beldesi Esentepe (Eski adı Arzuboz) köyündendi. Ankara Hukuk Fakültesinde okumuştu. Hâkimlerin en genciydi (1959 doğumlu).

32. Mahkeme Başkanının Sertliği

Sekizinci Duruşmada sanık avukatları savunmalarını okuyorlar, âdeta PKK'nın tezini açıklıyorlardı. Şehit yakınları ve avukatları sık sık müdahalede bulunuyordu. Bu defa Mahkeme Başkanı Okyay, daha sertti. "Bağıranı, konuşanı atın!" diye talimat veriyordu. Sertliğinin sebebini anlamaya

çalıştım... Yerli ve yabancı basın, kendisini çok tarafsız göstermişti. İnsan bu kadar çok tarafsız gösterilirse, o artık taraf olmuş demektir! Daha önce konuşmak için mikrofona gelen her şehit annesine, kızına, karısına, *"Başın sağ olsun bacım"*, *"Başın sağ olsun kızım"* diyen, Üçüncü Duruşmada Hemşire Yıldız Namdar dramını anlatırken ağlayıp hislerini belli eden Okyay, bu defa neyi ispat etmek istiyordu?

Bu duruşmadan bir gün önce, bir İngiliz gazetesinde Mahkeme başkanı Okyay'ın "tarafsızlığından" övgüyle bahsediliyordu. Okyay "tarafsız hâkim" imajını nasıl anladıysa, savunmayla ilgisi olmayan konulara giren sanık avukatlarını susturmak yerine, şehit yakınlarını ve avukatlarını azarladı. Şehit yakınlarından bayılanlar oldu. Şehit yakınlarının çoğu ilk defa mahkeme salonuna geliyordu. "Katil" bildikleri insanı ve "Katil"i savunanları görünce o kadar sabır göstermeleri bile takdire şayanken, şehit yakınlarının hissiyatını görmezlikten gelen hâkimin sert tavrı manidardı.

Duruşmaya ilk defa katılan iki avukat arkadaşla (Kürşat Karacabey, Savaş Özdağ) dışarıda olayın tahlilini yaptık... Onlar muhakeme adabını çok iyi bildikleri için Okyay'ın tavrını yadırgamışlardı. Hâkimin tavrı ile ilgili şu sonuca vardık:

"Suç sabit, zaten idam verilecek. Bu son demlerde, hâkim sanık tarafına olabildiğince yumuşak davranıp müdahil tarafına sert tavır sergileyerek gelecekte sanık tarafının hücumlarından sıyrılmak istiyor."

33. 'Bu Dava Fazla Adil!'

Okyay'ın taraflara "adil" davranmadığını, başka gazeteciler de yazdılar. Duruşmaya tek gün giren ve girdiği günde de arbedeye şahit olan *Hürriyet*'ten Fatih Altaylı, Okyay'ın tavrını şöyle yorumladı:

"(...)

Apo'nun değil, PKK'nın avukatları

SAVUNMA hakkının kutsallığına kimsenin itirazı olamaz.

Öcalan'ın avukatlarına en yoğun tepkilerin gösterildiği günlerde bu köşede böyle yazdım.

Ancak gelişen dava süreci, sanık Öcalan'ın avukatlarının aslında Öcalan'ın değil, PKK'nın avukatlığına soyunduklarını gösteriyor.

Öcalan'ı astırıp, siyasî bir kahraman yaratmak, Avrupa'ya dönüp Türk adaletini şikâyet etmek gibi bir dertleri var.

Bunun için de öncelikle davayı uzatmayı ve gündeme yaymayı planlıyorlar.

Sözleri ve istemleri Öcalan'ı kurtarma değil, Öcalan'ı öldürüp, davayı siyasallaştırma amaçlı.

Üstelik samimiyetten uzaklar, bütün PKK'lılar gibi.

İnternette adlarına açılan sayfayı reddediyor, ama Özgür Bakış adlı paçavrada yazılan palavraları mahkemeye delil diye sunuyorlar.

Apo'yu barışçı gibi gösterirken amaçları aslında Apo'yu değil, PKK'yı barışçı göstermek.

PKK'nın siyasî kanadı ERNK'yı anlatıyorlar, ama katiller ordusu ARGK'dan hiç söz etmiyorlar.

Onlar Öcalan'ın avukatları değil, emin olun.

Onlar PKK'nın avukatları.

Orada Öcalan'ı astırmak, PKK'yı yüceltmek için bulunuyorlar.

Aşağılıklardan oluşan bir örgüt ne kadar yücelebilirse.

Kimse Apo gibi yargılanmıyor

BAŞTAN beri söylediğimiz bir şey var. Bu dava fazla adil.

Bu dava gibi dava, Türkiye'de ben görmedim.

Mahkeme Başkanı Turgut Okyay kadar munis bir hâkim ben görmedim.

Akıl almaz derecede kibar.

Aynı derecede hoşgörülü.

Ben mahkemeleri iyi bilirim.

Basın davalarında yüzlerce kez yargılandım.

Emin olun ki, böyle bir tavırla hiç karşılaşmadım.

Türkiye'de alkollü araç kullanmaktan hâkim karşısına çıkanlara bile Apo'ya gösterilen müsamahanın, saygının onda biri gösterilmiyordur.

Kaba mı davranılır?

Asla...

Ama yumuşak da davranılmaz.

Biz hayatımızda hiçbir zaman, mahkemede, Apo gibi mahkeme heyetine karşı elimizi kolumuzu sallayamadık.

Mahkeme heyetinin karşısında bağırmadık.

Sanık koltuğunda burnumuzu karıştırmadık.

Bu kadar hoşgörü, davayı adil olmaktan çıkarıyor.

Türkiye'de yüzlerce mahkemede yargılanan yüz binlerce sanığa ayıp oluyor.

Onlar ki, hiçbiri 30 bin kişinin ölümünden sorumlu değiller."

(Fatih Altaylı, *Hürriyet*, 5 Haziran 1999.)

34. Yunan Televizyoncular

Yunanistan'da en çok seyredilen SKAI televizyon kanalı dört elemanını Mudanya'ya göndermişti. Yunan haberciler gelişmeleri anında canlı yayınla Yunanistan halkına duyuruyorlardı. Duruşmalara ara verildiği günlerde Ege kıyılarını dolaşıyor, programlar yapıyorlardı. Yunan meslektaşlarımız Manol Kostidi ve Alexia Kaulouri ile aramızda güzel bir diyalog kuruldu. Bursa'da aynı otelde de kaldığımız için geç saatlere kadar sohbet etme imkânı buluyorduk.

Öcalan'a idam kararının çıktığı duruşma günü, Mudanya'ya 248 yabancı gazeteci gelmişti. Bunların 74'ü Alman, 45'i İngiliz, 28'i Yunan, 24'ü İtalyan'dı.

İtalyan ve Yunan gazetecilerin çoğuna İmralı'ya gitme izni verilmedi.

XVIII. BÖLÜM

A) MEKTUPLAR

1. Şehit Yakınlarının Mektupları

Şehit yakınlarının neye dikkat ettikleri, neyin kendilerini sevindirdikleri, neyin üzdükleri konusunda iki mektubu kitaba aldım. Birinci mektup bana gönderilmiştir. Türkiye gazetesinde "İmralı Günlüğü" başlığı ile 2-7 Temmuz 1999 günleri arası 6 günlük bir dizi yayımlamıştım. Bu dizinin büyük bir bölümü yine kitapta konularıyla ilgili yerde tekrar işlenmiştir. Mektup bu yazılar üzerine geldi. Önce Ayşegül Üstünipek'in "İstanbul Şehit Anaları Dayanışma ve Sosyal Yardımlaşma Derneği" adına gönderdiği mektubu okuyalım.

a) ArslanTekin'e Gelen Mektup

Sayın Tekin

5.7.1999 tarihli yazınızı okuduk.

"Sivil örgütler neden yoktu?" Sorusunu sorarken cevabını çok iyi bilmemeniz mümkün değil. Lâfımızı dokundurduğumuz sivil örgütlerin hangi sivil örgütler olduğunu eğer doğru tahmin ediyorsak; onlar zaten Türk milletine, bu yüce milletin bütün değerlerine, özelliklerine karşı çalıştırılmak üzre; PKK'yı kurduranlar tarafından oluşturulmuş tuzak yuvalarıdırlar.

Onlar, sözde çağdaş yaşamı desteklemek için; sözde barış için; sözde çevre için; sözde Noel babalı Boğaziçi için; hatta hatta yüce kurtarıcımız Atatürk'ümüz için (!) sözde kurulmuşlardır. İş adamlarının (TÜSİAD vs.) örgütlerini de kaç yıldır esefle izlemiyor muyuz?

Bunların hangi faaliyetlerin maşaları olduklarını bilmiyor muyuz?

Onlar, güzel, iyi doğru, kutsal ne varsa avuçlayıp hain yüzlere maske yapmışlardır!

Onlar, bin yıldır Türklüğe musallat haçlıların, misyoner sihirbazların cadı kazanlarında kaynaya kaynaya ziftleşmiş zehirli tortulardır.

Bu iğrenç gerçekleri; biz havaya kep atılan mezuniyet törenleri yaşamamış cahiller; biz basit ev kadınları, biz acılı şehit anaları, biz çoluk-çocuk Türk halkı; çoktan anladık, çoktandır biliyoruz da sizler Türklüğün dev haklılığını idrak etmiş diye bilinen, milliyetçi gibi görünen sayın basın mensuplarımız mı bilemeyeceksiniz?

M.K. Atatürk sonrası CHP'yi, DSP gerçeğini, FP'yi bizler iyice anlamışız da sizler mi anlayamamışsınız?

PKK'ya karşı müdahil olmamalarına dikkat çekmek lüzumunu hissettiğiniz sol görüşlü avukatlardan tersi bir davranışı; yani gelip şehitlerin ve Türk milletinin haklarını savunmalarını bekleyebilmek çok acaip bir tutum değil midir? Türk kültüründe ve geleneklerinde sol diye bir kavram zaten yoktur. Türkiye'deki yapmacık sol ise mantarlaşmış tırnak görüntüsü verir. Başka ülkelerin soluyla Türkiye'deki sol adlı şeyin amaçları çok değişiktir. Türkiye'deki solun hedefi Türk'e karşı mücadeledir. Şu hâlde bizdeki sol'u temsil eden hukukçuların da Türk'ün can düşmanı olanların maşası bir örgütün başlığını üstlenen teröriste karşı tarafta yer almaları söz konusu dahi olamaz. Açık-seçik orta yerlerde gezinen bu gerçeği ilkokul diploması bile olmayan vatandaşlar bilirler de değerli basın mensupları bilmez olurlar mı hiç?

Adamcağızı (yani Ali Kırca'yı) tersleyen şehit yakınları şuursuzluğa varan hastalıklı hâlet-i rubiye içinde gösterilmek isteniyor.

Şehit yakınlarının hâlet-i ruhiyesinde hiçbir aykırılık yoktur Sn. Tekin! Onlar, evlâtları henüz vatana feda olmamış Türk ailesinden çok daha sabırlı, çok daha güçlü ve sağlamdırlar. Aslında, şehit ailelerinin hâlet-i ruhiyesinin akılla, mantıkla, insanlıkla, vatan-millet aşkıyla donanmış olduğunu görmemek için vicdanca sağlam durumda olmamak gerekir.

Şehit yakanları Mudanya'da ve İmralı'da hem şehitlerimizi, hem topyekun koskoca Türk milletini temsil ediyorlardı. Bu millet, dev gibi, on-

ların arkasındaydı. Onlar hâlet-i ruhiyelerinin değil, akıl ve mantıklarının emrindeydiler.

Türk milleti kimin de neyin de ne olduğunu pek güzel anlamıştır. Yıllarca terörü cesaretlendiren programların simge isimlerinin teröristin avukatlarına yanaşmasının asıl maksadının gazetecilik-yayıncılık adına bir fırsat yakalamak değil de; büyük Türk milletinin düşmanlarına cesaret vermek olduğunu bilmemek mümkün müdür?

Hiçbir şeyin farkında değil sanılan bu millet çok şeyi bilir:

Sözde pişman olmuş teröristlerle söyleşi yapıp PKK romantizmi yaratmak eğilimdeymiş izlenimi verenleri de bilir.

Medeniyetini, kültürünü sindirdiği öz topraklarına binlerce yıldır kanını akıtmış olan, akıtmaya devam eden ve akıtmaktan korkmayacak olan bu milletin şahlanışını görmeyip ona ruh bozukluğu teşhisi koymaya yeltenmek de ne demek oluyor Arslan Bey!

Aynaroz papazlarının hayat tarzını, PKK'lı pişmanların acıklı hikâyelerini merak ettiğinize göre siz araştırmayı soruşturmayı seven bir yazarımızsınız. Rica etsek bizim için de çok önemli olan bir konuyu araştırabilir misiniz lütfen; Türkiye Cumhuriyeti Silâhlı Kuvvetleri mensupları, jandarması, polisi, öğretmeni, din adamı ve Başbağlar benzeri köylerde işlenen cinayetler sonucu hayatını kaybedenlerle birlikte tamtamına kaç bin şehidimiz var? Otuz bin diyorduk; Olağanüstü Hal Bölgesi Valisi haklı olarak bu rakama karşı çıktı. Muhtemelen kasıtlı olarak çoğaltılan bu rakam için; "PKK'lıları da Türkiye'nin şehitleri olarak sayamazsınız." dedi. Hâlbuki geçenlerde bir tv. kanalında Fatih Altaylı adlı tanıdık kişi otuz bini de az buldu, eliyle yukarı yukarı işareti yaparak "kırk bin kırk bin" dedirtti karşısındaki kişiye. Hele baş aktörü Fatih Altaylı olan bu sahneyi izledikten sonra iyice kuşkulandık. Kara ruhlu cinayet çetelerinin ölü itlerinin Türk milletinin aziz şehitleriyle bir saydırılmaya çalışıldığını anladık.

Yalanlar, oyunlar bol. Uygulayanlar, uygulatılanlar bol. Bir de önündeki her yeni çukura dalanlar yani kananlar var ki; işte bunlar Türklüğe en büyük zararları vermektedirler.

Harflerle, kelimelerle, sayılarla, isimlerle; bin bir çeşit yalanla yüzlerce yıldır Türk'ün kafasını karışık tutmak isterisiyle titreyen kara papazların nemrut ruhlarına uşaklık edenler bilmeliler ki; bütün bu kokuşmuş oyunları artık iyicene ortaya döküldü.

Türk milleti gözü dönmüş insanlık yoksulu düşmanlarla ne pahasına olursa olsun mücadele etmeye alışıktır. Sonunda onları başından savıp yok etmeyi de bilir. Ama dost gözüküp düşman besleyenleri, iki yüzlü oyunlar

derleyenleri, kalleşleri, korkakları affedemez. Affetmeyecektir. Sivil örgütler neredeydi diye soruyorsunuz. İmralı terör davasında Türk milletinden ve bu milletin şehitlerinden onları temsil yetkisini alan müdahil avukatlar gökten zembille inmemişlerdir. Milletimiz şehitlerinin hakkını aramak üzere ayağa kalktığında önce kendisine lâyık bulduğu sivil toplum örgütlerini yöneten milliyetçi, değerli kişilere başvurmuştur. İstanbul Barosu'na başvuracak değildi ya... Cahil ve habersiz sanılan bu millet yıllardır çok şeyi gözlemektedir. Tabiî ki inandığı sivil örgüte gidecekti ve onların güvendiği avukatlara temsil yetkisini verecekti. Bu Türk'ün davasıydı; öyleyse tabiî ki Türk'e yetki verecekti; Türk'e ihanet etmeye meyyal bulduklarına değil!

Sanık avukat ve yakınlarının İmralı'daki mahkeme salonunda tecrit edilmiş hâlleri sizi üzmüş gibi... Gazeteciler bile sanık yakınlarıyla konuşamıyorlarmış. Oysa tabiî ki konuşmak isterlermiş ama şehit yakınları hâlet-i ruhiyeleri yüzünden (!) sonra hesap sorup ağır sözler söylüyorlarmış.

Sn. Tekin, o hesap sorup sözünü esirgemeyenler bütün bir millettir! Onları sadece şehit ana-baba-kardeşleri sanmak için Türkiye'nin değil Roma'nın havasını soluyor olmak gerek.

Gazeteciler de milletlerinin mensubudurlar. Bazı özel durumlarda milletlerinin onuru ve haklı hassasiyetleri mesleklerinin önüne geçmelidir. Sadece gazetecilik hırsı ve gözü dönmüşlüğü yanılgılara- ihanetlere, yanlışlara bulaşmalarına da sebep olabilir. Hele ki her şeyin açıkça ortada kaldığı, ilâve edilecek hiçbir yeni haberin kalmadığı böyle bir davada, böyle özel bir millî davada binlerce Türk'ün katilinin avukatlarına ya da zoraki yakınlarına siftinmeye kalkışmanın lüzumu var mıdır? Bu girişime yeltenen adamcağızlar hizmet ettikleri, hoş görünmek istedikleri yönlere gösteriş yapayım derken teröristi cesaretlendirmeye de sebep olacaksa Türk milletinin tepkisi az bile olmuştur. Neden yakınıyorsunuz? Türk'e, Türklüğü karşı işlenmiş bunca insanlık suçu apaçık ortada iken siz Türk'ün haklı tepkilerinden nasıl yakınabiliyorsunuz?

Bekaa'ya, Türk kanına susamış düşmanların maşası katille söyleşme bahanesiyle gidip âdeta huzura çıkan Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı basın mensubu kişiler milletimize haber alma hakkı mı sağlıyorlardı yoksa cinayet çetesini mânen besleyip yeni katliamlar için cesaretlenmelerine yardımcı mu oluyorlardı?

Basının böylesinin yeni şehitlerin kanında eli yok mudur sanki.

İmralı'da caninin yakınlarıyla konuşamamaktan yakınan Türk (!) basın mensubunun Bekaa'da huzura kabul edilenlerden hiçbir farkı yoktur.

Sn. Tekin size başarılar dileriz.

Not: Ey Türk milleti... Belgesizlikten çok zarar gördün. Bugün şu yaşadıklarının, gördüklerinin, duyduklarının belgeleri var. Bütün bu yazılar, çizilenler, kasetler, filmler var.

Bu belgeler gelecek nesillere özenle saklanmalı, sürekli sergilenmeli ve bu inanılmaz ihanet yılları, günleri asla unutulmamalıdır.

Bu mektup, İstanbul Şehit Anaları Derneği mensuplarının öneri, istek ve onayları üzerine yazılmıştır.

Ayşegül Üstünipek

İstanbul Şehit Anaları Dayanışma

ve

Sosyal Yardımlaşma Derneği

B) Hatırlatma

Mektubu okudunuz. Mektup dizide geçen bazı konularla ilgili olduğu için meseleyi açmam gerekiyor. İmralı'da Barolar Birliği ve sivil toplum örgütlerinin neden olmadığını, neden CHP'li, DSP'li, FP'li avukatların şehit yakınlarını savunmadıklarını sormuştum...

Kitapta da okuduğunuz gibi Ali Kırca'nın o an için "masum" bir tavrını bir suçu yok anlamına: *"Adamcağız savunma belgelerini sizden alabilir miyim?"* dediğini, bunun üzerine şehit yakınların çıkışta lâf attığını yazmıştım.

"Sözde pişman olmuş teröristlerle söyleşi yapıp PKK romantizmi yaratmak eğilimdeymiş izlenimi verenleri de bilir." sözüyle bana taş atılıyor. 1996'da eski PKK'lı Sami Demirkıran ve 1998'de de Nevzat Çiftçi ile uzun röportaj dizileri yapmış ve gazetemde yayımlamıştım.

"Aynaroz papazları"na yapılan telmih yine bir yazı dizimle ilgili... 1998'de, "Papazlar ülkesi" diye tavsif ettiğim, Yunanistan'ın Aynaroz yarımadasına girmiş ve hiçbir kadının ayak basamadığı, sadece keşişlerin yaşadığı bu son derece ilgi çekici yarımadada gördüklerimi seri röportaj hâlinde yayımlamıştım.

"...o hesap sorup sözünü esirgemeyenler bütün bir millettir! Onları sa-

dece şehit ana-baba-kardeşleri sanmak için Türkiye'nin değil Roma'nın havasını soluyor olmak gerek." sözüyle yine bize taş atılıyor! Öcalan Roma'da iken İtalya'ya gitmiş, gelişmeleri yerinde takip etmiş ve gelince bir dizi yazmıştım.

C) Emin Çölaşan'a Gelen Mektup

Bu mektup da Hürriyet gazetesinden Emin Çölaşan'a bir şehit binbaşının ablası tarafından gönderilmiştir. Binbaşımız 6 Temmuz 1999 tarihinde, yani İmralı'da Öcalan'a idam kararı çıktıktan sonra, şehit düşmüştür.

Emin Çölaşan'ın *"Şehit Ablası Yazıyor"* başlığı ile 24 Temmuz 1999 günü çıkan yazısında yer alan mektup:

"Sayın Emin Çölaşan, büyük acımı sizinle paylaşmak ve içimi dökmek istiyorum. Binlerce şehit ailesinden biriyim. Hakkâri Çukurca'da 6 Temmuz günü şehit edilen Jandarma Binbaşı Erdoğan Özdemir'in ablasıyım.

Biz öğretmen bir babanın dört evlâdı idik. Hepimiz yüksek tahsil yaptık. Babamın gururu olduk. Ülkesini, milletini seven, insan haklarına saygılı bireyler olarak hizmet verdik. Kardeşim Türk ordusunda 20 yıldır görev yapıyordu. Pusuya düşürüldü ve kalleşçe şehit edildi. Geride 'Baba' demeye doyamayan iki evlat, bir eş, acılı ana-baba, kardeşler ve akrabalar bıraktı.

Düşünüyorum, bu olayda suçlu kim? Bizi vatan sevgisiyle büyüten, görevin her şeyin üzerinde olduğunu telkin eden, oğlunu subay yetiştiren babam mı?

Görevini her şeyin üzerinde tutan, Hakkâri halkına sayısız hizmetlerde bulunan, yöre halkına bir kardeş gibi bakan, dürüstlük ve görev aşkını ilke edinen şehit kardeşim mi?

İnsan hakları derneklerine ve savunucularına sesleniyorum:

Acaba benim insan haklarımı da savunacaklar mı?

Babasının mezarı başında and içerek yemin eden, 'Babacığım sen rahat uyu, bayrağın bende' diyen 15 yaşındaki Erdinç'in haklarını koruyacaklar mı?

Henüz dokuz yaşında olan ve babasının Ankara'ya atandığını, onu yakında yine göreceğini zanneden Gökalp'in haklarını savunacaklar mı?

Evlâtlarının yüzünü yılda birkaç gün gören, yollarını gözleyen, telefonda sesini duyunca ağlayan anamla babamın haklarını savunacaklar mı?

Kardeşimle birlikte şehit olan, ama basında sözü hiç edilmeyen posta eri ve şoförü Kırıkkaleli er Salim Kubanç'ın haklarını acaba düşünürler mi? Onun sevdiklerinin varlığını kabul ederler mi?

İsyanla doluyum. Şehit kardeşimin katili olan teröristlerin yakalandığı haberi 15 Temmuz günü televizyon haberlerinde verildi. Öyle acı ki, haberlerde önce 65 dakika boyunca Turgut Özal'ın serçe parmağı, ardından şarkıcı Emrah'ın babalık davası, manken Demet Şener'in komedyen sevgilileri ve daha neler neler! En sonunda ise kardeşimin katillerinin yakalandığı iki cümleyle veriliyor. Artık alıştığımız, kanıksadığımız bir şehit haberi. Âdeta alay ediliyor.

Tepkimi onlara telefonda haykırdım. Olayların önemi bu mu, gündemin sıralanışı böyle mi olmalıydı diyerek. Ama yeter ki onlar reyting yapsın. Gerisi vız gelir.

Öğrendik ki, kardeşimin katilleri, Çukurca'da devletten maaş alan kişiler. İtfaiye eri, korucular. Benim ödediğim vergilerle devletten maaş alanlar. Çukurca halkı miting yaparak kardeşimin öldürülmesini lânetledi. Biraz olsun yüreğimize su serpildi.

Acı içerisinde yazdığım bu karışık cümlelerden dolayı beni lütfen bağışlayın. Ruhumun ve vücudumun her zerresi acıyla yanıyor. Nefret doluyum, isyan doluyum.

Size, kardeşimin mezarı başında oğlunun o andaki duygularını dile getiren konuşmasını da gönderiyorum. Saygılarımla."

Mukaddes Bağlan.

***

Şehit çocuğu 15 yaşındaki Erdinç Özdemir'in, babasının mezarı başında söyledikleri:

"Babam cesur bir insandı. Mesleği ile her zaman gurur duyardı. Onun için öncelik askerliği idi. Askerleriyle baba oğul gibiydi.

Ve bir gün geldi ki, Mustafa Kemal Atatürk'ün bize emanet ettiği bu toprakları korurken şehitlik mertebesine ulaştı ve görevini başka bir silâh arkadaşına devretti. O şimdi gelebileceği en şerefli mertebeye ulaştı.

Şimdi söyleyeceklerim, sevgili babacığıma.

Babacığım, her neredeysen bizi gördüğünü, bizi duyduğunu biliyorum. Seninle, görev yaptığın boyunca hep gurur duydum. Şimdi daha çok gururluyum. Unutma ki senin kanın yerde kalmayacak. Elbet bir gün yeni Erdoğan'lar, Erdinç'ler, Gökalp'ler, o tek dişi kalmış canavara bu toprak-

ları zindan edecek. Ruhun şad olsun babacığım. Ne mutlu Türk'üm diyene."

***

Her iki mektup bütün şehit yakınlarının ortak duygusu ve ortak yakınması... Benim İmralı ve Mudanya'da, şehit yakınları üzerine gözlemlerimle bu mektupları karşılaştırdığımızda, cemiyetin, kolektif şuuru geliştirmesi gerektiğini anlıyoruz.

2. Okyay'ın Bir Kararı: "Ne Mutlu Türk'üm Diye" Demek Irkçılık mı?!

İmralı hâkimlerinin Eğitim-Sen'le ilgili kararı ileride çok tartışılacaktır. Bu davada İmralı hâkimleri Mehmet Turgut Okyay ile Hüseyin Eken'in beraat kararı, Hâkim Albay Abdülkadir Davarcıoğlu'nun ise muhalefet şehri var... Dava yine bölücülükle ilgili...

Davanın yorumu da içinde... Olduğu gibi veriyorum.

(...)

Gereği düşünüldü.

Eğitim-Sen Merkez Yürütme Kurulu Başkan ve üyeleri olan sanıkların düzenledikleri 1998 yılı Şubat ayındaki Demokratik eğitim kurultayındaki çalışmaları bir kitapta topladıkları ve bu kitabı da neşrettikleri, kitabın 7. sayfasında "İlk öğretim Ana dilde olmalıdır" başlıklı bölümünde ve 397. Sayfasındaki bölümlerde keza 420. sayfasında ve 430, 467. sayfalarındaki açıklamalarda Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin Bölünmez bütünlüğünü bozmayı hedefleyen bölücülük propagandası yaptıkları iddiasıyla 3713 Sayılı Yasa'nın 8. Maddesi ile cezalandırılmaları istemiyle kamu davası açılmıştır.

Cumhuriyet Savcısı Esas Hakkındaki Mütalâasında aynı doğrultuda görüşleri ileri sürerek sanıkların 3712 Sayılı Yasa'nın 8. maddesiyle cezalandırılmalarını dava konusu kitabında TCK'nın 36. maddesi uyarınca müsaderesine karar verilmesini istemiştir.

Sanıklar savunmalarında; sendikalarının amacının çalışanların ekonomik ve sosyal haklarını geliştirmek olduğunu, ülkenin eğitim sorunuyla da ilgilendiklerini, eğitimin kalitesinin herkes gibi kendilerini de ilgilendirdiğini, bu nedenle 1995, yılından buyana 3 yıl içinde eğitim kurultayı düzenlediklerini, en son 360 delegeyle ve 5 günlük çalışmayla kurultayı tamamladıklarını ve kurultayda oluşturulan görüş ve bildirgeleri eğitimin

daha kaliteli hâle getirilmesi amacıyla derleyip kitap haline getirdiklerini, yönetim kurulu olarak bu konuda karar aldıklarını, bölücülük propagandası yapmadıkları gibi böyle bir kasıtla da hareket etmediklerini, ana dilde eğitim ilkesini kendilerinin dile getirmesi kadar doğal bir olay olamayacağını, tüm eğitimcilerin ana dilde eğitim yaptıklarını ve bunu önerdiklerini, bunun bilimsel bir araştırma sonucu tespit edildiğini, konuşmaların birer cümlelerinin alınarak suçlandıklarını, kitapta eğitimin bilimsel, lâik, demokratik ve ana dilde olmasını savunduklarını, sorunlarının çözümlerinin de ülkenin bütünlüğü içinde ele alınması gerektiğini de kitapta vurguladıklarını, başka bir kasıtlarının olmadığını belirterek beraatlerini istemiştir.

Dava dosyası, savunmalar ve bilhassa dava konusu kitap mahkeme heyetince incelenmiştir. Dava konusu kitapta eğitimin bilimsel, laik, demokratik ve anadilde olması gerektiğini vurgulanmıştır ve bu husus bilimsel bir görüş olarak ileri sürülmüştür. Ayrıca kitap içerisinde ülke sorunlarının çözümünün ülkenin bütünlüğü içinde ele alınmasının zorunlu olduğu açıkça vurgulanmıştır.

Eğitimdeki sorunların çözümü konusunda eğitimcilerin örgütü olan Eğitim-Sen'in görüşlerini bildirmesi doğaldır. Bilimsel anlamda ana dilin okul öncesi öğretilen dil olduğundan kuşku yoktur. Bu nedenle kitapta ana dildeki eğitimin önemi vurgulanmıştır. Kitaptaki ifadeler insanların düşünce özgürlüğünün bir ürünüdür. Gelişmiş demokratik ülkelerde ana dilde eğitimin önemi göz önünde tutularak okul öncesi eğitimde ana dillerini öğrenmeleri konusunda imkânlar tanınmakta, okullar açılmaktadır. Aynı husus Mayıs 1998'de CHP tarafından yayımlanan Demokratikleşme ve İnsan Hakları Ön Raporu'nda da dile getirilmiştir. Keza TÜSİAD tarafından yayımlanan Doğu Raporu'nda da bu husus fikir olarak belirtilmiştir. Toplumlar ancak düşüncelerini özgürce açıkladıkları sürece gelişebilirler. Herkesin aynı şekilde düşünmesi beklenemez.

Kitapta ayrıca Yatılı ilköğretim Bölge Okulları uygulamasının sakıncalarının belirtilmesi de düşünce özgürlüğü kavramı içerisinde değerlendirilmelidir. Kurultay bilimsel nitelikli ve eğitim amaçlı toplantılar yapmış ve sonunda da çalışmalarını kitap hâline getirmiştir. Kitabın tümü okunarak değerlendirme yapıldığında sanıkların düşünce özgürlüğü çerçevesinde eğitim sorularına demokratik çözümler önerdiği görülmektedir. Kitapta devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğü aleyhinde bölücülük propagandası yapılmadığı gibi sanıklarda böyle bir kasıt da tespit edilmemiştir. 680 sayfa olan kitabın sadece birkaç sayfasından cümleler alınarak sanıkların bölücülük propagandası yaptığı iddia edilemez. Kitabın tümünün değerlendirilmesi sonucu mahkeme heyetince dava konusu propaganda unsurunu içermediği tesbit edilmiştir.

3713 Sayılı Yasa'nın 8. maddesi 4126 Sayılı Yasa ile değiştirilirken düşünce özgürlüğüne aşırı bir sınırlama getirilmesi ve her türlü propagandanın madde kapsamına alınmasını önlemek amacı güdülmüştür ve bu nedenlerle "hangi yöntem, maksat ve düşünceyle olursa olsun" tabiri madde metninden çıkartılmıştır. Ayrıca kurultayda açıklanan görüşler taraftar toplamak amacıyla yapılmamıştır. Bilimsel bir çalışmadır. Tartışılan konuların yayımlanmasının belli bir görüşün propagandasının yapıldığı şeklinde anlaşılması yanlış olur.

Bu nedenlerle sanıkların beraatine ve kitapla ilgili toplatma kararının da kaldırılmasına karar verilmesi uygun görülmüştür.

Hüküm: Yukarıda açıklanan gerekçelere binaen,

Dava konusu kitabın içeriğinde Türkiye Cumhuriyeti Devletinin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü bozmayı hedef alan propaganda suçunun unsurları mevcut görülmediği gibi sanıklarda suç kastı da olmadığı anlaşıldığından sanıkların üzerlerine atılan suçtan BERAATLERİNE,

Ankara 2 nolu DGM. Yedek Hâkimliğinin 27.10. 1998 tarih 1998/290 D.işler sayılı toplatma kararının kaldırılmasına,

Sanıklar ve vekillerinin yüzüne karşı, isteme aykırı olarak, üye Abdulkadir Davarcıoğlu'nun karşı oyu ve oy çokluğu ile Yargıtay yolu açık olmak üzere verilen karar açıkça okunup anlatıldı. 15.3.1999

Başkan: Mehmet Turgut Okyay,

Üye hâkim: Hüseyin Eken

3. Muhalefet Şerhi

Dava konusu kitapta "... Ulus, devlet anlayışının yaşama geçirilmesi için halkların sosyal, kültürel, toplumsal, ekonomik, tarihsel bağları yok sayılmıştır. Böylece "Ne mutlu Türküm diyene!" de ifadesini bulan ırkçılık temelinde uluslaşma hareketini somutlaştırmıştır. (S.256)

Eğitim anlayışı Cumhuriyetin ilk yıllarında esas olarak Türk etnik kültürü etrafında siyasal birliği sağlamak üzere bir araç olarak kullanılmış; dolayısıyla farklı kültürel kimliklerin kendini ifade edebilmesi ve gelişebilmesi yolunda engelleyici bir rol oynamıştır. (S.275)

Demokratik eğitimin yaşama geçmesi için.... eğitimin ana dilde yapılması. (S.276)

Cumhuriyetin kuruluşundan beri hak ihlâlleri artarak sürmüş, özellikle 1960'larda başlayan 12 Mart ve 12 Eylül Askerî darbeleriyle insan hakla-

rı ihlâlleri sistemli bir hâle gelmiştir. Yaşanan bu süreçte başta Kürt halkı olmak üzere diğer halklar ve kültürler üzerinde asimilasyon ve inkâr politikaları sürmüştür. Demokratik kitle örgütleri ve sendikalar üzerinde yoğunlaşan baskı, kadına ve çocuğa yönelik şiddet, faili meçhul cinayetler ve ülkemizde yaşanan savaşın boyutları insan hakları ihlâllerinin en somut göstergesidir. (S.397)

Türkiye'de yaşayan Kürt insanının kendi ana dilinde eğitim görme istemi görmezlikten gelinmektedir. Kürtler coğrafî konumlanışı ve nüfus yoğunlukları nedeniyle Türkiye'deki diğer etnik gruplardan farklılık göstermektedir. Bu nedenle Kürt diline ilişkin sorunlar daha yoğunlukla hissedilmektedir. Kürt çocukları ne Kürtçede ne de Türkçede yetkinleşme sağlamaktadır. Birey yaşamda hem kendini algılamada hem de toplumda iletişim kurmada sıkıntı yaşamaktadır.

Bütün bunlar gerek bireyde gerek toplumda birikerek daha büyük sorunlara neden olmaktadır. Bu nedenle soruna çözüm getirilmesi birey ve toplum açısından önem taşımaktadır. Bu noktada ana dilde eğitim insanlık hakkı olduğunu bir kez daha vurgulamak gereklidir. Sorunun çözümü ise politiktir. (S.420-421)" denildikten sonra öneriler başlığı altında.

"... Her çocuğun ana diliyle eğitim ve öğretim yapabilmesinin bir hak olduğundan hareketle gerekli koşullar sağlanmalıdır.

Irkçı şöven asimilasyoncu eğitim ve öğretim uygulamalarına son verilmelidir.

Bölgede birer asimilasyon aracına dönüşen YİBO (Yatılı İlköğrenim Bölge Okulları) uygulamasından vazgeçilmeli bu okulların yerine bölgenin ihtiyaçlarına cevap veren demokratik lâik ve anadilde eğitim veren eğitim kurumları açılmalıdır." ifadelerine yer verilmiştir.

Bu ifadelerinden açıkça anlaşılacağı üzere Türkiye'de Türk halkından ayrı Kürt, Çerkez ve benzeri halkların yaşadığına, yapılan Türkçe eğitimin, ırkçı, faşist bir uygulama olup doğudaki yatılı bölge okullarının ve Türkiye'de sürdürülen eğitimin ırkçılık temeline dayalı asimilasyon aracı olarak kullanıldığı tezi ileri sürülmüştür.

Anayasamızın 3. maddesinde Türkiye Devletinin ülkesi ve milletiyle bölünmez bir bütün olup dilinin Türkçe olduğu,

66. maddesinde Türk devletine vatandaşlık bağıyla bağlı olan herkesin Türk olduğu,

42. maddesi 10. fıkrasında Türkçeden başka hiçbir dilin eğitim ve öğretim kurumlarında Türk vatandaşlarına ana dilleri olarak okutulamayacağı

ve öğretilemeyeceği, aynı maddenin 4. fıkrasında eğitim ve öğretim hürriyetinin Anayasaya Sadakat borcunu ortadan kaldırmayacağı,

Ve 3713 sayılı yasanın 3. maddesinde Anayasamızda hükme bağlanan devletin üniteler yapısına aykırı olarak bölücülük propagandası yapılması müeyyideye bağlanmıştır.

Anayasamızda hükme bağlanan milliyetçilik anlayışı şovenist bir anlayış olmayıp hangi etnik kökenden olursa olsun Türkiye Cumhuriyeti devletine vatandaşlık bağı ile bağlı olan herkesin Türk olarak kabul olunduğu Atatürk milliyetçiliğidir.

Oysa Sayfa 256'daki ifadeden de anlaşılacağı üzere Atatürk'ün "Ne mutlu Türküm diyene!" şeklindeki özlü sözü dahi ırkçılık olarak değerlendirilmiş olup, bölücü örgütlerin görüşlerine paralellik arz eden bir tarzda Anayasaya aykırı bir şekilde Türkiye'de Türk halkından ayrı hakların yaşadığı, bu hakların dil ve eğitim yoluyla asimile edilmeye çalışıldığı ileri sürülerek yine anayasaya aykırı bir şekilde millet olmanın en önemli unsurlarından birisi olan ve anayasada hükme bağlanan dil ögesi inkâr edilerek Türkçe'den başka dillerde özellikle Kürtçe eğitim yapılması önerilip kitap hâline getirilerek bölücülük propagandasının yapıldığı,

Kitap, kitaptaki düşünceler ve önerilerin yukarıda izaha çalışıldığı şekilde anayasanın belirtilen hükümlerine tamamen zıt ve aykırı olduğu, sanıkların amaçlarının eğitimdeki sorunların çözümüne yönelik düşünce özgürlüğü kavramı içerisinde değerlendirilmesine imkân olmayıp anayasanın 42. Madde 4. Fıkrasında hükme bağlanan anayasaya sadakat borcuna aykırı sadakatsizlik ve bölücülük suçunu oluşturmakta olup sanıkların eyleminin düşünce özgürlüğü kavramı içerisinde değerlendirilmesi mümkün değildir. Bünyesinde suç ihtiva eden Demokratik Eğitim Kurultayı başlıklı dava konusu kitabın toplattırılması kararının kaldırılması da yasal değildir.

Bu nedenlerle sanıkların kurultay sonucu oluşan görüşlerini kitap hâline getirerek bu kitapta anayasamıza aykırı olarak özellikle ana dilde eğitim yapılması konusu işlenmek suretiyle ülke ve ulusal bütünlüğümüz aleyhinde bölücülük propagandası yapılmış olduğu görüşünde olduğumdan yasal olmayan sanıkların beraatine ve toplattırılan kitapla ilgili toplatma kararının kaldırılmasına dair çoğunluk kararına katılmam mümkün olmamıştır.

Abdülkadir Davarcıoğlu

4. Hatırlatma

Yukarıdaki metinde söz konusu edilen bazı isimler ve kavramlar üzerine açıklamalar:

Eğitim-Sen, sol memur sendikaların toplandığı KESK (Kamu Emekçileri Sendikası Konfederasyonu)'e bağlı bir sendikadır. Mitinglerinde ve yürüyüşlerinde Türk bayrağı taşımazlar.

Mahkeme Başkanı Okyay ve üye hâkim Hüseyin Eken'in mesnet aldığı TUSİAD Raporu üzerinde çok tartışılmış ve raporu hazırlatan Halis Komili başkanlığındaki TÜSİAD'ın eski yönetimi şiddetle yerilmişti. Raporu hazırlayan Prof. Dr. Bülent Tanör hakkında yukarıda bilgi verilmiştir. Prof. Dr. Tanör, bu tartışmalar üzerine haftalık bir aktüalite dergisinde kendisiyle yapılan röportajda hâlâ Marxist olduğunu söylemişti.

CHP'nin raporundan bahsedilmektedir... Hemen her parti ve her kuruluş Güneydoğu meselesinde rapor hazırlatmıştır. CHP'nin raporu, tek olarak ele alınıp ne derece dayanak kabul edileceği tartışılır.

Bu davadaki vahim durum, *"Ne mutlu Türk'üm diyene!"* sözünün "ırkçılık" olarak nitelendirilmesidir. Dolayısıyla Atatürk'ün millî devlet görüşü, dolayısıyla anayasa hükmü hâline gelen "Atatürk milliyetçiliği" nin kabul edilemez olduğu zımnen ortaya çıkmaktadır.

İMRALI YAZILARI

Bu yazılar, günü gününe yazılmış ve Türkiye gazetesinde yayımlanmıştır. Ne gördüysem, ne hissettiysem verdim...

Öcalan davasının 7 Ekim 1999 ve 21 Ekim 1999 günlerinde Ankara'da Yargıtay'da yapılan iki temyiz duruşmasını da baştan sona takip ettim ve bu duruşmaları da günü gününe yazdım. Ancak, Yargıtay safhasını kitaba almadım...

Önemli olan İmralı duruşmalarıydı ve karar verilmişti...

Şimdi Öcalan idam edilsin veya edilmesin artık sonuç değişmiyor.

Öcalan'ın Türkiye'ye getirilip İmralı'da "misafir" edilmesiyle bir dönem kapanmıştır.

Öcalan, "Son İsyan"da yenilgiye uğramıştır.

Bugün Millî Gün

(31 Mayıs 1999, Mudanya)

Tarihî, Öcalan davasını takip etmek üzere Genel Yayın Müdürümüz Kenan Akın Beyin arabasıyla İstanbul-Yalova-Bursa üzerinden Mudanya'ya geldik. Bu kadar yolu ikibuçuk saatte aldık. Mudanya pazar günü olağanüstü bir günündeydi. Öcalan davasının arifesinde dünyanın dört bir yanından gelmiş gazeteciler ve şehit yakınları 20 bin nüfuslu ilçeyi kalabalıklaştırmıştı.

Öcalan yüzünden Bursa'nın sayfiyesi Mudanya'da turistler çekilmiş, asrın davasını takip etmek isteyen gazeteciler ve şehit yakınları sokakları doldurmuşlardı. Olağanüstü polisiye tedbirlerden bahsediliyordu ama ben o kadar sıkıcı bir tedbir görmedim. Bursa'dan gelişte, ilçeye girerken polis kontrolünden geçtik fakat polis şöyle bir baktı... Bizim "terörist" olmayacağımızı anlayınca bıraktı. Veya tanıdı!

Pazar olmasına rağmen hemen bütün dükkânlar açıktı. Otellerde yer kalmadığı için özellikle gazetecilerin büyük bir kısmı 28 km. mesafedeki Bursa'dan gelip gidiyorlardı. İşin zorluğu, dava yüzünden gazetecilere ve şehit yakınlarına günün çok erken başlamasıydı. İmralı adasına gidebilmek için sabahın beşbuçuğunda İlçe Jandarma Komutanlığında olmak gerekiyor. Bursa ve çevreden gelecekler için güç...

Gazetecilerin ve şehit yakınlarının hepsi İmralı'ya gidemiyor... Bir kısmı mecburen Mudanya'da kalıp gelişmeleri takip ediyorlar. İmralı'da davayı takip edecek Türk gazeteci sayısı 12 dolayında... Müracaatın fazlalığı ve yerin darlığı yüzünden gazetecilerin hepsinin her gün davayı takip etmesi mümkün olmuyor. Bu yüzden müracaat eden gazetecilerin bu tarihî olaya şahit olması için her birine bir ve iki gün verilmiş. Ben ise şanslı gazetecilerdenim. Birinci gün Kenan Akın takip edecek, ondan sonra peş peşe ben gazetemiz adına adaya gideceğim.

Davayı takip edeceklerin ilk uğradığı yer İlçe Jandarma Komutanlığı... Gerçekten burada sıcak bir ilgiyle karşılaşıyorsunuz. Komutanlığın bahçesine masalar atılmış ve üzerine yiyecek ve içecekler dizilmiş... Biz orada iken, masalar etrafında yorgunluk atan şehit aileleri oturuyorlardı.

Mudanya sokaklarında aynen millî günlerde olduğu gibi Türk bayrakları satılıyordu. Öcalan'ın yargılanması millî bir gündü! İleride bugün için, "Millî Birlik ve Bütünlük Bayramı" olarak kutlanması teklifi getirilirse şaşmayalım.

Öcalan'ın Maymun Şaşkınlığı

(1 Haziran 1999, Mudanya)

Bütün dünya seyrediyor... PKK'nın kurucusu, eylem kararlarını bir numaralı ismi, bebeklere, kadınlara, gençlere yönelmiş ölüm makinelerinin mekanizmasını çeken tek el Abdullah Öcalan, cam kafese giriyor, yerine oturuyor... Kamera yakın çekim yapıyor... Öcalan şaşkın, ürkek... Başını hafif etrafa doğru döndürüyor... Avukatlar, yabancı ve yerli gazeteciler, şehit yakınları salonda...

Öcalan neler hissetti dersiniz?

Ne hissettiğini, şaşkınlığı, ürkekliği, korkusu ortaya koymuyor muydu? Öcalan ormanda yeni yakalanıp kafese atılmış, insan içine çıkmaya alışık olmayan, bir maymunun şaşkınlığı, ürkekliği ve korkaklığı içindeydi.

Öcalan İmralı'da muhakeme edilirken, ben de şehit yakınları adına davaya müdahil olan Av. Fethi Yıldız'la beraberdim... Müdahil avukatların yedisi daimî, beşi ise münavebeli davaya girecekler. Hâlbuki sanık avukatlarından 12'si daimî avukat... Onlara tanınan imtiyaz, müdahil avukatlar arasında burukluğa yol açmadı değil...

Fethi Yıldız'da ayın 4'ünde davaya girecek... Yıldız: "Kısaca biz burada figüranız." diyor. Maksat şehit yakınlarının yalnız olmadığını göstermek. Eski arkadaşım olan Fethi Yıldız, 12 Eylül öncesi Ülkü Ocakları başkanlarından... Enteresandır, Fethi Yıldız'la konuştuktan sonra Kastamonu Ülkü Ocakları Başkanı Av. Rıza Büyükata telefon etti... Avukat Rıza Büyükata'da da ayın 11'inde İmralı'ya gidecekmiş... Her iki avukata da: *"Davaya girmeyi özellikle siz mi istediniz?"* diye sordum... Bunların davaya müdahil oluşları şehit ailelerinin talebi üzerine imiş. Fethi Yıldız daimî girecek yedi avukatın seçimiyle ilgili, her zamanki gibi farklı değerlendirmesiyle: *"Uslu çocuklar seçilmiş!"* dedi.

Av. Fethi Yıldız'la Öcalan'ın mahkemede yaptığı ilk konuşma hakkında fikir yürüttük... Yıldız şunu söyledi:

"Öcalan, Türk Ceza Kanunu'nun 59. maddesine sığınmak istiyor. Öcalan yaptıklarından pişmanlık duyarsa, iyi hâl gösterirse hâkimin takdiriyle idam cezası yerine müebbet, müebbet yerine 36 yıl yer... Sair cezalarda da altıda bir indirim yapılır. Bu kadar yaşanmış olay içinde üzgünüm demesi onu kurtarmaz ki..."

Ardından Avukat Rıza Büyükata da şu örneği verdi:

"İdam cezasına çarptırılan Şemdin Sakık da 59. maddenin uygulanmasını istedi ama mahkeme heyeti 'Eylemlerinin yoğunluğu sebebiyle uygulanması mümkün değildir.' kararını verdi."

Her iki avukatın açıklamasından, Öcalan için 59. maddenin işletilmesi mümkün görülmüyor.

***

"Öcalan is baby murderer."

"Öcalan bir bebek katilidir."

Şehit aileleri Öcalan'ın bebek katili olduğuna dair İngilizce bir yazı asmışlardı. Öcalan'ın kim olduğu ancak şehit ailelerinin gayretiyle dünyaya anlatılabiliyor. Şehit aileleri ayrıca PKK ve Öcalan'ın kim olduğunu anlatan İngilizce yazılmış broşür ve kitaplar dağıtıyorlar. Bunlar içinde şimdi Devlet Bakanı olan Abdülhalûk Çay'ın yazdığı "Nevruz" kitabı da bulunuyor.

Şehit yakınlarının bu faaliyetleri bir gerçeği de göz önüne seriyor. Sanki bu vatana oğlunu, kocasını, kardeşini şehit veren insanlar sahip çıkıyor... Devlet ise onlara bazı kolaylıklar sağlamanın ötesinde bir şey yapmıyor!

Mesele sadece *"Öcalan is bady murderer"* diye yazmakla anlatılamaz. İşin bir "katl" yönü, bir de "ideolojik" yönü vardır.

Öcalan Türkiye'yi bölmek istemiştir... Bunun felsefî ve sosyolojik yönleri tahlil edilmiyor. Yabancılara bunlar anlatılmıyor.

Öcalan İtalya'da ortaya çıktıktan sonra bu ülkeye gittim... İtalya Öcalan'a kucak açtığı için çok kızıyorduk. İtalya'da gördüm ki, bizim İtalyanlara bu kadar kızmaya hakkımız yok. Biz suçu kendimizde aramalıydık.

İtalyan parlamentosunda ikinci büyük partinin grup başkanıyla konuşurken gerçek bütün çıplaklığı ile ortaya çıktı... İtalyan politikacı: *"Hani sizin teziniz? Bana her gün PKK'dan açıklama geliyor, faks geliyor."* diyordu. *"PKK nedir? Ne yapmak istiyor?"* diye bir kâğıt parçasını kimseye göndermemişiz.

Bırakınız İtalya'yı... Kosova meselesinin alevlendiği, Müslümanların yurtlarından sürülmeye başlandığı yakın zamanda Arnavutluk'a olayları takip etmeye gittim... Tiran'da bir Arnavut gazeteci kızla Kosova'nın durumu üzerine konuşuyoruz... Gazeteci kız, Kosova şablonunu getirip Güneydoğumuzun üzerine örtüverdi!

Kızcağız, Türkiye'ye gelmişti. Bizi tanıyordu... Ama şimdiye kadar bir kişi ona bizim Güneydoğumuzda olup bitenleri, PKK'nın durumunu anlatmamıştı... Elinde hiçbir kaynak yoktu.

Arnavut gazeteci kıza iki meselenin birbiriyle asla benzeşmeyeceğini madde madde anlattım. Kızcağız, bunları gazetesinde yayımlamak üzere not alıyordu. Sonra hayretle bana bakarak:

"Neden sizin diplomatlarınız bunları bize anlatmıyor?" dedi.

Bu acı gerçekle sadece İtalya ve Arnavutluk'ta karşılaşmadım... Daha birçok ülkede yetersizliğimiz hemen göze batıyordu.

Demek ki, Türkiye'nin tezini gözü yaşlı, döşleri bayraklı, elleri pankartlı, yüreklerinde acının aleviyle her an patladı patlayacak şehit annelerine, babalarına, kardeşlerine anlattırmak gerekiyor!

Şehit ailelerinin ızdırabını anlıyorum... Yakınları bu ülkeyi kurtarmak, devleti yaşatmak için şehit oldular. Ancak, öne çıkması gereken şehit aileleri değil, devlettir.

Hissî plandan felsefî ve sosyolojik plana geçilmelidir. Dün Mudanya'da gazeteciler ve şehit yakınları arasında yaşananları bütün dünya seyretmiştir. Şehit aileleri yalnızlık duygusu yaşıyorlar... Davanın kendi omuzlarına yıkıldığı hissine kapılmışlar... Üstüne üstlük, onlar yüzlerce, binlerce kilometre ötelerden Mudanya'ya güç şartlar altında gelip davayı takip etmek isterlerken, Öcalan'ın beş yıldızlı otel gibi bir yerde kalması, her türlü imkânın sağlanması insanları öfkelendiriyor. Şehit aileleri öfkelerini bizzat bana ifade ettiler. Gerilimin altında bu da var.

Öcalan'ın Maskesi Erken Düştü

(2 Haziran 1999, İmralı)

İmralı adasında tarihî duruşmanın ikinci günü hâkim M. Turgut Okyay sanık Abdullah Öcalan'ı sorguladı. Öcalan sorgu sırasında, mümkün olduğu kadar suçunu hafifletmeye çalıştı. Sanık bu arada şimdiye kadar medyaya yansımamış isimler söyledi. Yazar Alev Alatlı bunlardan biri idi. Mesut Yılmaz iktidarında Recep Doğaner aracılığı ile ilişki kurmak istedi... Filistin-İsrail arasındaki barış süreci gibi yol bulmak istiyordu... "Faik Bulut ilişki kuracak, Yılmaz adına Alev Alatlı da benimle görüşmeye gelecekti. Sonra bu görüşme dileği bize iletildi. O sıra Şam'da bomba patlamıştı. İlişki koptu. Alatlı Avrupa temsilcimiz Şahin'le görüştü" dedi. Alev Alatlı'nın dört ciltlik sol aydınların geçmiş davranışlarını tenkit eden belgesel romanı bulunmaktadır. Bunun yanında Mesut Yılmaz'ın yazar Yalçın Küçük'le kendisine suikast yapılacağı haberini verdiğine dair söylentiyi yalanladı. Yalçın Küçük'le zaman zaman görüştüğünü, ancak bu haberi Yalçın Küçük'ün ağzından duymadığını sözlerine ekledi. Alev Alatlı'nın yanında gazeteci İlnur Çevik'in de adını kullanan Öcalan, Erbakan-Çiller hükûmeti zamanında Öcalan'a gönderilmek istenmiş. Ancak bu da olmamış. Sonra Öcalan Erbakan'ın kendisine mektup gönderdiğini söyledi. Hâkim mektubun nerede olduğunu sordu, Öcalan Şam'da arşivinde olduğunu belirtti. Mektubun muhtevası sorulunca da şu cevabı verdi: *"Güneydoğu'da iyileştirmeye gideceğiz, saldırıları durdurursan yatırım yaparız."*

Öcalan burada bir ilginç konuyu daha açtı ve Erbakan'a olumlu cevap verdiğini söyledi. Öcalan sakin görünmeye çalışıyor ve Hâkim Okyay'ın sorularına uslu uslu hem de zaman zaman istenmediği hâlde ayrıntıya girerek cevap veriyordu. Bu savunma stratejisinin bir parçası mıydı? Hep teslimiyet içinde görünen ve bütün suçlamaları kabul eden Öcalan, bir ara şehit yakınlarının kendilerini tutamayıp, kardeşlikten bahsettiği sırada, şehitlerin resimlerini kaldırıp Öcalan'a göstermeleri, *"katil!"* diye bağırmaları sırasında cam kafesinde, müdahil şehit ailelerine dönerek: *"Te Ce de 25 bin insanı öldürdü!"* diye bağırması herhâlde, usluluk maskesinin altındaki gerçek yüzüydü. Daha sonra Hâkim Okyay'ın ikazı üzerine Öcalan sesini kesti ve bir savunma hatası yaptığını anladı. Bu arada sanık avukatı Kemal Bilgiç ayağa kalkıp hâkime yönelerek, Öcalan'ın Cenevre Sözleşmesine imza atılıp atmadığının sorulmasını istedi. Sanık avukatları öyle bir tavır içindeydiler ki, sanki başka ülkenin insanları da Öcalan da kendi ülkelerinin sanığı olarak başka devlette yargılanıyordu. Avukatlar Öcalan'dan daha Öcalancıydılar. Cenevre Sözleşmesi meselesinde müdahil avukat-

lar ve şehit aileleri seslerini yükselttiler... Mahkeme Heyeti kendi arasında yaptığı kısa bir görüşmeden sonra bu sorunun sorulmayacağını açıkladı. Çünkü böyle bir soru Öcalan'ı "Bir başka ülkenin devlet başkanı" gibi gösterecekti. Duruşmada şehit ailelerini sinirlendiren davranış yine Öcalan'dan geldi... Öğleden sonraki oturumda şehit ailelerine söz verildi. Hepsi Öcalan'ı en ağır dille suçlayarak bekletilmeden idam edilmesini istediler. Sık sık Öcalan'a doğru dönerek şehit yakınlarının resimlerini gösterdiler. Öcalan sonunda söz aldı ve aynen şunları söyledi:

"Sayın yargıcım. Dilerim ileride savunmamı daha detaylı açtığım zaman ifade ederim. Burada şunu söylemek istiyorum. 200 yıllık bir geçmişi bulunan toplumsal nedeni bulunan meseleler benim şahsıma yıkılmasın. (Şehit yakınlarının feryadını kastederek) Bu isyanları noktalayabilmek için çalışmak gerekir. Madem düşman bizimle oynamak istiyor, o zaman bu oyunu birlikte bozalım. Barış ve kardeşlik için her şeyi yapalım."

İşte bu sözler sabahtan beri Öcalan'a tahammül etmeye çalışan şehit yakınlarını çileden çıkardı. Öcalan, sorgusu sırasında İran, Suriye, Ermenistan, Irak, Yunanistan, Güney Kıbrıs ve İngiltere'nin kendilerine yardım ettiğini anlatmıştı. İngiltere üzerinde özellikle durarak 1925'te Şeyh Sait Ayaklanması'nda İngiliz parmağına işaret etmiş ve kendilerine de bu ülkenin yardım sağladığını; ancak, hiçbir zaman bunlara güvenilmeyeceğini, İngiltere işi bitince tavır değiştirdiğini söylemiş, buna Kani Yılmaz'ın İngiliz parlamentosu tarafından davet edildiği hâlde tutuklanmasını örnek göstermişti. *"Düşmanın oyununu bozalım."* derken de bunları kastediyordu. Bu sözler karşısında şehit yakınları Öcalan'a yine resim ve bayrak kaldırdılar, *"katil!"* diye bağırdılar. Bayılanlar oldu... Bu arada bazı hanımlar Öcalan'ın yakınlarının üzerine yürüdüler. Sorgu sırasında Kırşehir Çiçekdağ'dan şehit babası Ahmet Beşkardeş'in Öcalan'a hitaben: *"Kürtçe biliyor musun! Benimle Kürtçe konuş!"* demesi ve arkasından Kürtçe Öcalan'a ağzına geleni söylemesi salonda dalgalanmaya yol açtı. Öcalan bu sözlerin hiçbirine cevap vermedi.

'Biz Size Ne Yaptık!'

(3 Haziran 1999, İmralı)

İmralı tarihî bir gününü daha yaşadı. PKK'nın başı Öcalan'ın muhakemesi sırasında genç kadın, kafes içinde kaykılmış, ellerini göbeğinde kavuşturmuş, ruhsuz oturan Öcalan'a dönmüş, hıçkırıklar içinde şu cümleyi sarfetmişti:

"Biz size ne yaptık!"

Bunca yıl akan kanın manasızlığı bu cümleler kadar çarpıcı ve dramatik anlatılamazdı: *"Biz size ne yaptık!"* Hemşire Yıldız Namdar şehit astsubay kocası Murat Namdar'ın fotoğrafını Öcalan'a gösteriyor, bir taraftan da gözlerinden yaş döküyordu. Çocuğunun babasını, eşini kaybetmiş, 27 yaşında dul bir kadının ızdırap dolu sözleri Mahkeme Başkanı Turgut Okyay ve salonda bulunanları da ağlatmıştı. Bayan gazeteciler de hıçkırıklarına hâkim olamıyorlardı. Salondakilerin duygularını sadece Öcalan'ın avukatları ve en arka sıralarda oturan akrabaları paylaşmıyordu. Yabancı diplomatlar ise şaşkın bir hâlde etrafa bakınıyorlardı.

Dün duruşmanın üçüncü günüydü. Şehit yakınları söz alıp konuştuklarında hâkimin bütün ikazına rağmen Öcalan'a dönüp *"Cani!"*, *"Asın bu katili!"* diye öfkeyle haykırıyorlardı. Yıldız Namdar yüreğinden kopan bir sesle *"Biz size ne yaptık!"* dedi ve sonunu getiremedi.... Öcalan'da acaba bir duygu kırıntısı kalmış mıydı! Sfenks gibi dururken bir hareket yapmak ihtiyacı hissetti. Başını masaya kadar eğip kaldırdı. Öcalan gibilerin duygulanması ancak bu kadar oluyormuş..

İlhami Çiçek, şehit Taner Çiçek'in babası... Oğlunun askerliğinin bitimine ikibuçuk ay kala şehit vermiş. 56 yaşındaki İlhami Çiçek oğlunun kalan ikibuçuk aylık askerliğini tamamlamak istiyordu ve bunda ısrarlıydı. İlhami Çiçek'in iki isteği daha vardı: *"Bu cani Müslüman ve Türk olamaz. Bu isim ondan alınsın. Asıldıktan sonra da cesedi bu vatan topraklarına gömülmesin."* Şehit aileleri Öcalan'ın kendilerinden özür dilemesine çok kızıyorlar. Sanki bir çocuk gibi, cam kırınış da özür diliyor, diyorlar. Şehit yakınları Öcalan'ın özrünü tek şartla kabul edeceklerini söylüyorlar: *"Şehitlerimizi geri getirirse!"*

Öcalan, şehit yakınlarının üç gündür kendisini en ağır dille suçlamalarından etkilenmiş olmalı ki, sonunda söz alarak yine şehit ailelerinden özür diledi. O özür diledikçe, şehit yakınlar daha da öfkelendiler. Öcalan şunları söylüyordu:

"Şehit yakınları benimle ilgili duygu ve düşüncelerini dile getirdiler. Bosna'ya, Kosova'ya, Afrika'ya bakalım. Daha acımasız durumlar yaşanmıştır. En modern ülke İngiltere'dir. En acımasız uygulamalar bu ülkede olmuştur. Benim gibi yargılama olmamıştır. Sonuçtan çekindiğimden değil, bunun geleceğe faydası olmayacaktır. Acıları paylaşıyorum."

Bir taraftan *"Acıları paylaşıyorum."* derken, diğer taraftan yine bildiğini okuyor, kendisinin asılmasının meseleyi çözemeyeceğini ifade ediyordu.

Bugünün çarpıcı bir gelişmesi de, davaya müdahil avukat olarak Kâzım Ayaydın'ın katılması... Ayaydın, görüşlerini dokunaklı bir ses tonuyla anlattı. Ayaydın'ın bir özelliği Kürt asıllı olması... Ayaydın şunları söyledi:

"Bu dava Kürt davası olarak gösteriliyor. Beni yakından ilgilendiriyor. Türkçeyi ilkokulda öğrenen bir Kürdüm. Dava, ne pragmatik, ne de ilmî olarak Kürtlerle ilgisi yoktur. Tarih boyunca isyanlar olmuş, isyanların arkasında başka ülkelerin oyunları çıkmıştır. Öcalan da kullanıldım, oyuna geldim, demektedir. Marksist gerilla tekniklerini bilen insan oyuna geldiğini nasıl bilmez. Evliya Çelebi, Erzurum'da karşılaştığı bir örneği verir. Dede Türkçe, baba, Türkçe-Kürtçe, torun ise sadece Kürtçe bilmektedir. Benim anam babam ise sadece Kürtçe, ben Kürtçe-Türkçe, oğlum ise yalnız Türkçe bilmektedir."

Ayaydın konuşurken Öcalan dikkat kesildi ve söz aldı:

"Sayın Ayaydın'ın görüşlerine katılıyorum. Dış güçler bizi kullanmak istemişlerdir. Bilinçli olarak yabancı güçlerin beni kullandıklarını görmedim. 1990'lardan sonra kullandılar. İngiltere'nin aleyhimdeki yayınlarını gerçekçi bulmuyorum. İngiltere, Kürtleri kendi içinde kırmak, Türkiye için problem olarak kalmasını istemektedir."

Öcalan'dan sonra avukatı Kemal Bilgiç, Kâzım Ayaydın'a cevap vermek istedi.... Kemal Bilgiç meseleyi "Kürt meselesi"ne çekmeye çalıştı. Ayaydın'ın görüşlerini "kişisel" görüp kitle görüşü olarak nitelendiremeyeceği iddiasında bulundu. Sorgulamanın ileri safhasında Öcalan'ın yeniden söz alarak söylediği şu sözler dikkat çekiciydi:

"Bir halkın dilinin yasaklanması görülmemiş bir baskıdır. Meselenin bu hâle gelmesinin başlıcasıdır. Ancak, mesele çözüm yoluna girmiştir."

Öcalan'ın Teslimiyeti

(4 Haziran 1999, İmralı)

Öcalan'ın avukatları can güvenlikleri olmadığı iddiasıyla duruşmaya girmeyince, Öcalan sorulara tek başına cevap verdi. Öcalan duruşmanın dördüncü gününde gide gide "Atatürk milliyetçiliği" çizgisine geldi. Ziya Gökalp'in Türkler ve Kürtler üzerine yazdıklarının tamamına ve Şükrü Mehmet Sekban'ın geldiği çizgiye katıldığını da söyledi ki, gazeteci arkadaşlar kendi aralarında *"Öcalan'da büyük tekâmül var... Bugün Atatürk milliyetçisi oldu, yarın da kendisini bir Türk milliyetçisi ilân ederse şaşmayalım."* diye espri yapmaya başladılar. Sanık avukatları gelmediği için hiçbir müdahale de yaşanmayınca, Öcalan tam bir teslimiyet içinde Türk devletine her türlü yardımı yapacağını söyledi.

Dün duruşmada gerçekten ilgi çekici anlar yaşandı. Duruşmanın renkli siması, şehit yakınlarının avukatlarından dönüşümlü katılan Fuat Turgut'tu. Duruşmada ilk defa bir avukat Öcalan'a kitap hediye etti. Fuat Turgut öyle sorular yöneltti ki, Öcalan verdiği cevapta Fuat Turgut'la aynı görüşe geldi. Av. Turgut, Öcalan'a sordu: *"Mehmet Sekban'ın görüşlerine katılıyor musunuz?"*

Mehmet Sekban bu yüzyılın başlarında kurulan Kürt Teâlî Cemiyetinin faal üyesiydi. Sevr'le Türkiye emperyalist güçler tarafından paylaşılırken, o da bir Kürt devleti kurma hayaline kapılmış ve daha sonra yurt dışına kaçmıştı. Aynı Öcalan gibi faaliyet gösterirken, araştırmaları sonucunda yanlışlık yaptığını fark edip Kürtlerin Türklerden ayrı olmadığını, aynı ırkî özellikler taşıdığını ortaya koyan bir kitap yazdı. Bana öyle geliyor ki, salondaki hemen hiç kimse Dr. Mehmet Sekban'dan haberdar değildi... Belki Mahkeme Heyeti de... Ancak Öcalan Dr. Sekban ve faaliyetlerini biliyordu. Öcalan Av. Turgut'a şu cevabı verdi:

"1920'lerde Kürt Teâlî Cemiyeti vardır. Bütün kuruluşlar ayrışmayı yaşıyor. Günümüzün Sekbancıları Demokratik Türkiye çizgisine gelmektedirler." Turgut tekrar sordu: *"Şimdi sana Türk milliyetçisi diyebilir miyiz?"* Öcalan: *"Ben Hititlere kadar dayanan Atatürk milliyetçiliğine yani kültür milliyetçiliğine inanıyorum."* Turgut: *"Ziya Gökalp'in Kürtler ve Türklerle ilgili yazdıklarına katılıyor musunuz?"* Öcalan: *"Ziya Gökalp'in 1922'de yazdığı Kürtler ve Türklerle ilgili yazısına tamamen katılıyorum."* Avukatla Öcalan arasındaki diyalog son derece enteresan bir noktaya gelmişti. Fuat Turgut, yanında bulunan Prof. Dr. Reşat Genç'in *"Türk İnanışları ile Millî Geleneklerinde Renkler ve "Sarı Kırmızı Yeşil"* adlı kitabını Öcalan'a hediye etmek için mahkeme Başkanı Turgut Okyay'dan izin istedi. Okyay, bu

izni verince avukat Fuat Turgut kitabı *"Apo'ya, Türkçü çizgiye girmesi dileği ile"* diye imzaladı.

Tarihî duruşmanın ikinci tarihî günü de bugündü. Bir avukat Öcalan'ı Türkçü çizgiye davet eden bir ithafla kitabı imzalayıp veriyordu. Bu kitapta PKK'nın ayrı bir devlet kurmak için bayrak rengi seçtiği renklerin Türk inanış ve gelenekleriyle aynı olduğunu, dolayısıyla Türklerin ve Kürtlerin aynı soydan geldiğini anlatıyordu. İstanbul'daki talebeliğinden beri tanıdığım Fuat Turgut'u İmralı'ya gidecek gemiye binmek üzere geldiği iskelede görünce, duruşmanın kesinlikle renkli geçeceğini iddia etmiştim. Nitekim öyle oldu!

Öcalan sık sık "Demokratik Cumhuriyet"ten, "Demokratik Türkiye"den bahsediyor. Avukatlar bu sözle ne demek istediğini Öcalan'ın açmasını istediler. Öcalan: *"Bu benim için kilit kavramdır. Kürt toplumunda hâlen çok ciddî demokrasi problemleri vardır. Devletle şeyh-ağa-aşiret üçgeni bent oluşturmuştur. Bireyin özgürlüğü engellenmiştir. Bu kaldırılmalıdır. Türkiye'ye bu taze bir kan verecektir. Bu çok kapsamlıdır. Üzerinde ne kadar durulsa yeridir."*

Öcalan *"Geçmiş geçmişte kaldı."* demek istiyordu:

"Geçmiş acılar bizi zor durumda bırakmıştır. Geçmiş ne kadar ağır olursa olsun geleceğimizi aydınlatmak için demokratik cumhuriyet anlayışı ile çözüm bulalım. Bu Türkiye'nin geleceği demektir. Sovyetler dağıldı, ülkelerin sistemleri değişti. PKK'nın ortaya çıkışı 70'li yıllardı. Geçmişi bırakalım... Geleceğe bakalım. Kusur işlemeyen örgüt var mı? Bizim için daha ağır olabilir. PKK'nın dönüşümü taktik mesele görülmemelidir."

Sonra sözü, PKK'nın yeni merkez konseyine getirdi. Öcalan avukatları vasıtasıyla PKK ile haberleşiyordu. Altı kişilik PKK yönetimi Avrupa'da yayınlanan *Özgür Politika*'da bir açıklamasında *"Çözümün İmralı'dan geçtiğini"* iddia etti. Öcalan yine aynı şeyleri söyledi: *"Dağdakileri indirmede önemli rol oynayabilirim. Örgütü tanıyorum. Demokratik çözüme örgütümüz fire vermeden uyabilir. Hükûmet çevresinden de barışa çağrı yapılırsa barış ve kardeşliğe gelirler. Siz sorabilirsiniz; niçin barışa geç geldiniz? Bütün dünya böyle geç geldi. Eylemlerin örgütü ne kadar zora soktuğunu gördüm. Örgüt içinde barış için savaş verdim."*

Yani demek istiyordu ki, beni asmayın... Yoksa olacaklardan sorumlu olursunuz! Şehit yakını avukatlarla ara verildiğinde konuştum... *"Bunları Avrupa'da girecek fare deliği aradığında niçin telâffuz etmedi de yakalanınca etti ve niçin kendi ayağı ile gelip teslim olmadı?"* dediler.

Bu Ne Küstahlık

(5 Haziran 1999, İmralı)

PKK'nın başı Öcalan'ın yargılanmasının beşinci gününde tam anlamıyla bir arbede çıktı. Davanın dünkü duruşmasında salonda bulunanlara *"Bu ne küstahlık!"* dedirtecek gelişmeler yaşandı. Sanık avukatları PKK Merkez Komitesinin bildirisini okumaya kalkınca şehit yakınlarının avukatları: *"Siyasî propaganda yapıyor engellensin!"* ikazında bulundular. Ancak, mahkeme başkanı Mehmet Turgut Okyay, "tarafsızlığın" dozunu ayarlamakta zorluk çekince, müdahaleyi geciktirdi ve sanık avukatı Kemal Bilgiç'in bildiriyi okumasına izin verdi. Bu defa şehit yakınları da seslerini yükselttiler ve bildirinin okunmamasını istediler... Şehit yakınlarının avukatlarından Şevket Can Özbay, bugün duruşmaya katılan Av. Fethi Yıldız ve Av. Hanifi Altaş da hâkimden müdahalesini ısrarla istediler. Can Özbay: *"Bunları dinlemek istemiyoruz. Öcalan'ı taraf yapıyorlar, asabımızı bozuyorlar. Toleransınıza sığınarak örgüt propagandası yapıyorlar. Müsaade etmeyin!"* diyerek ısrarını sürdürünce Mahkeme Başkanı Hâkim Okyay, Özbay'a sert bir sesle: *"Çık dışarı!"* dedi. Hâkimin bu tavrı bardağı taşırdı. O zaman bütün müdahil avukatlar ayağa kalktılar... Müdahil avukatlardan Fethi Yıldız ve Hanifi Altaş sıralarından çıkıp Hâkim Okyay'ın kürsüsüne yaklaştılar ve itirazlarına devam ettiler. O sıra salon da karışmıştı. Kadın erkek bütün şehit anası, babası, kardeşi, karısı sanık avukatlarına, kafes içinde hiçbir hareket göstermeden oturduğu yerden başını önüne eğip gözleri kısık olduğu hâlde kıpırtısız duran Öcalan'a lânetler okuyorlar, ellerindeki şehit yakınlarının fotoğraflarını kaldırıp gösteriyorlardı. Bazı şehit anaları sanık avukatlarının oturduğu tarafa doğru yürüdüler... Salonda görevli askerler, şehit analarını incitmeden zaptetmekte güçlük çektiler... Analar, özellikle sanık avukatları içinde yer alan üç kadın avukata karşı öfkeliydiler... Herkes ayaktaydı; hâkimler, savcılar da ayağa kalkmıştı... Arka taraflardan salonu çınlatan bir ses yükseldi... Yükselen sesle beraber bir takma bacak Öcalan'a ve avukatlarına lânet okuyan eller arasından havaya kalktı. Bir gazi sağ takma bacağını eline almış *"İnsan hakkını savunan şerefsizler! Bunu görün!... PKK propagandası yapanları dinlemek için mi geldik!"* diye sallıyordu. Askerler olaya müdahale ettiler ve gaziyi salondan dışarı çıkardılar. Bu ara Mahkeme Başkanı Okyay duruşmaya ara verdiğini açıkladı. Gazinin adı Naim Karapıçak'tı. 1995'te Kuzey Irak'ta bacağını kaybetmişti.

İmralı Ayrıntıları:

Öcalan Bir Oyun İçinde

(6 Haziran 1999, İstanbul)

PKK'nın başı Öcalan'ın başından beri Türkiye'nin gündemini belirleyen muhakemesinin her safhasında son derece ilgi çekici olaylar yaşandı. Önceki gün öğle üzeri, mahkemenin ilk bölümü bitti. Savcı iddianamesini ilk gün okudu... Benim de duruşmaya girmeye başladığım ikinci gün Öcalan sorgulandı... Üçüncü gün Öcalan'ın sorgusuna devam edildi ve müdahil şehit yakınlarına konuşma izni verildi. Dördüncü gün -bugünde Öcalan'ın avukatları ve akrabaları kalacak yerleri olmadığını ileri sürerek duruşmaya gelmemişlerdi- şehit yakınlarının avukatları iddialarını dile getirdiler. Beşinci günde de, sanık avukatları söz aldılar. Salı günü yapılacak 6. celsede DGM Başsavcısı Cevdet Volkan ile savcı Talât Şalk esas hakkında iddialarını ortaya koyacaklar... Mahkeme, celsenin ilk gününden itibaren renkli geçti. İlk günü *TRT* kamerası duruşma salonuna alınmıştı. Öcalan'ın kafesine girişini hepimiz televizyondan seyrettik... Ne kadar şaşkın ve ürkekti. Öcalan'ın bu görüntüsü hâfızamızda uzun zaman yer edecektir. İkinci günde mahkeme salonunda gazetecilerin yer aldığı bölümün en önünde orta sıraya oturdum. Bizim önümüzde üç sıra hâlinde sanık avukatları, sanık avukatlarından belki üç metre ileride Öcalan'ın kafesi yer alıyordu. Yani Öcalan'la aramızdaki mesafe 6 veya 7 metre idi. Öcalan'ı profilden görüyordum. kafesin iki yanında birer asker kıpırtısız duruyorlardı. Öcalan, kafesine girerken bir plastik bardak su, bir kağıt peçete ve savunma dosyasıyla geliyordu. Kafesin üst kirişine Öcalan'ın karşısına bir mikrofon konmuştu ama buraya hitaben konuştuğu zaman ses pek anlaşılmıyordu. Bu sebeple daha sonra el mikrofonu verildi. Duruşmaya katıldığım ilk günde, yerime oturur oturmaz gözümü Öcalan'ın kafesine açılan kapıya diktim... Öcalan nasıl bir hareketle girecekti! Mahkeme heyeti yerini aldı. Mahkeme Başkanı Mehmet Turgut Okyay: *"Sanık getirilsin."* dedi. Kafesin ardından kapı açıldı; Öcalan eşyalarıyla girdi... Kürsüye doğru bakıyordu... Önündeki koltuğu fark etmeyince çarpıp sendeledi, sonra kendisini toplayıp yerine oturdu. Öcalan'ı ilk defa görüyordum... Bir gazeteci olarak istesem daha önce görebilir miydim? Bilemiyorum... Zaman zaman aklıma geldi; belki Türkiye'de PKK üzerine en fazla yazı yazanlardan biri benim... Acaba Öcalan'la görüşmeye teşebbüs etse miydim? Bir tarihte Yunanistan'da görüşme fırsatı karşıma çıktı; ama içimdeki bir ses: *"Bu kadar cinayet işleyen bir adamla ne görüşeceksin."* dedi; vazgeçtim. Onun ardından İtalya'ya gittiğimde de görüşme fırsatı bulabilirdim... Bu defa görüşmeyi aklıma bile getirmedim. Öcalan'la görüşmüş olsaydım, onun çayı-

nı içecek, ekmeğini yiyecektim. O sıra birbirimize nezaket cümleleriyle hitap edecektik. Sonra gelip onun hakkında ne olursa olsun *"cani"*, *"bebek katili"* diye yazamayacaktım. Bunları söylersem iki yüzlü olacaktım. O zaman kendisiyle röportaj yapıp kıymet verdiğim insan, şimdi kafesin ardından parmağı ile beni gösterecek ve şunu diyecekti: *"Ben o zaman ne isem şimdi oyum. Ben sadece bir rol oynuyorum. Ama sen şahsiyetsiz bir insansın. Bir zamanlar benimle röportaj yapmak için arkamda dolanıyor, dil döküyordun... Şimdi ise cani diyorsun, bebek katili diyorsun... Kimse sana inanmaz!"* Öcalan'la bu röportaj meselesi çok tartışmalı... Geçmişte, özellikle 1994'ten önce, Öcalan, son derece mağrurdu... Türkiye'yi dize getireceğine inanıyordu. Bazı gazeteciler de Öcalan'ın bu mağruriyetinin -meslektaşlarım için 'aldandılar' demek istemiyorum- bazı sonuçları aldığına işaret kabul edip röportaj yapmak için sıraya girdiler. Öcalan'la röportaj yapan iki gazeteci duruşmalara birer gün katıldılar. İlk gün katılan gazeteci, şehit yakınlarının ağır sözlü hücumuna uğramış... Ertesi günü şehit yakınları bunu bana anlattılar. Önceki günkü duruşmaya katılan meslektaşım (Fatih Altaylı) da Öcalan'la 1997'de bir röportaj yapmış ama yayımlamamış (Veya yayımlanması engellenmiş). Bu röportajın bir metni sanık avukatlarının elinde... Öcalan vermiş. Sanık avukatları bu meslektaşımın ismini telâffuz ederek Öcalan'ın mahkeme safhasında ortaya attığı görüşleri o zaman da savunduğunu, kendisini kurtarmak için böyle davranmadığını bu yazıyla ispat etmek istiyorlar. Meslektaşıma, ara verildiğinde, bu durumu sorduğumda bu iddiayı doğruladı. Bazı şehit yakınları yine bu meslektaşımızın arkasından da söylendiler... 7-8 gazeteci Öcalan'la röportaj yaptı... Bunlar İmralı'ya neden gelmiyorlar dersiniz? Öcalan'la göz göze gelmemek için mi, yoksa şehit yakınlarının tavrından çekindiklerinden mi? Şehit yakınları, genel toplum içinde ayrı bir dünya kurmuşlar... Izdırapları aynı olduğu için birbirlerini çok iyi anlıyorlar... Şunu söyleyeyim, Öcalan'ın adını duymak istemiyorlar... Öcalan'ın avukatlarıyla dahi bir kelime konuşsanız, şehit yakınlarının tariziyle karşılaşıyorsunuz. Bir gazeteci mesleği gereği zamanında Öcalan'la röportaj yapmış veya herhangi bir sebeple görüşmüşse, o kişi asla unutulmuyor... Konuştuğum şehit yakınları bu gazetecilere *"PKK'yı büyüten insanlar"* gözüyle bakıyorlar.

Müdahil avukatlarla sanık avukatları karşılaştırdığımız zaman bariz farklar ortaya çıkıyordu. Sanık avukatlarının yaş ortalaması belki 26, şehit yakınlarının yaş ortalaması ise 50-55 idi. Sanık avukatlarının en büyüğü sanırım 30 idi. Şehit yakınlarının avukatları içinde en yaşlısı 72 yaşındaydı. Çoğu da 50'nin üstündeydi. Zaten en yaşlı avukat Cahit Torun, sanık avukatlarının gelmediği gün: *"Apo! Sen bu çocuklara mı kendini savunduruyorsun, git tecrübeli avukat tut!"* demişti. Zaten sanık avukatlarının da derdi Öcalan'ı savunmak değil... Tecrübesiz oldukları her hâllerinden bel-

li... Önceki gün ne yapmak istedikleri ortaya çıktı. Mahkemede PKK'nın bildirisini okumaya kalktılar... Bu da onların Öcalan'ı savunmak derdinde olmadıklarını gösteriyordu. Her birine şunu sormak isterdim: *"PKK yıkıcı bir örgüt müdür yoksa kurtarıcı bir örgüt mü?"* (Not: Cevap verirlerse sütunum açık.) Öcalan'la 1997'de röportaj yapan meslektaşım, dün sütununda, sanık avukatlarının niyetinin kavga çıkarmak olduğunu, müdahil avukatların da bu oyuna geldiğini yazıyordu. Özellikle Can Özbay'ın ismi üzerinde duruyordu. Can Özbay, geçmişte basında da sık sık geçen bir isimdir. 12 Eylül 1980 öncesi öldürülen savcı Doğan Öz davasında yargılanan İbrahim Çiftçi'nin de avukatıydı. Bu meslektaşım, Can Özbay'la takıştı. Mahkemeye, arbede yüzünden ara verilince, kantin bölümüne geçtik. Meslektaşım: *"Sanık avukatlarının istediği oldu... Tartışma çıkardınız."* deyince, Can Özbay sert konuştu ve: *"Tereciye tere mi satıyorsun!"* diye yüksek sesle söylendi. Yazıda Can Özbay isminin öne çıkmasında bu tartışmadan ileri geliyor. Meslektaşımınki bir görüş... Kendince haklı olabilir. Ben ise mahkemeyi dört gündür takip ediyordum. Avukatların mahkeme salonunu PKK'nın propaganda alanı olarak kullanacakları başından beri söylenegeliyordu. PKK'nın faaliyetleri Türkiye'de kesinlikle yasaktır. Öcalan da bu yüzden muhakeme edilmiyor mu! Avukatların PKK'nın bildirisini okumaları suç teşkil etmez mi? Dirayetli bir hâkim, avukatlar için tutuklama kararı çıkarırdı. Şehit yakınları ve avukatları müdahale etmek zorunda kaldılar. Hâkim ise o kadar musahamalı ki, dün de yazdığım gibi, muhakeme giderek suça göz yummaya dönüştü... Hâkim bey alınmasın, bu âdil yargılamanın ötesinde bir şey... Öcalan mahkeme sırasında bir rol kesiyor ama zaman zaman rolünü unutuyor. Bunun da en açık örneği, duruşmanın ikinci gününde sorgu sırasında kafesi içinde, şehit yakınlarına dönerek: *"TeCe de 25 bin kişiyi öldürdü!"* demesiydi. "TeCe" PKK'lıların literatüründe Türkiye Cumhuriyeti için bir tahkir ifadesidir.

Öcalan Kurtuluş Yolu Arıyor

(24 Haziran 1999, Mudanya)

Mudanya yine hareketlendi. Canlı yayın araçları deniz kenarında gazeteciler arasında "medya parkı" diye anılmaya başlanan alana konduruldular... Mudanya'da Öcalan'ın muhakemesiyle ilgilenen, avukat, gazeteci ve şehit yakınlarının oturdukları mekânlar bellidir. Bir yasak bölge vardır; bu bölgeyi, boyuna adımladım, 200 adım geliyordu. Medya Parkı ve medyacıların soluklandığı bir çay bahçesi, bir de İmralı'ya gidilen iskele bu alandaydı. Bu alanın batı tarafında seyyar demir parmaklıklarla çizilmiş sınırın ötesindeki mekân ise *"Şehit Yakınları Bahçesi"* idi. Şehit Yakınları Bahçesinde kadınlar çokluk... Çocuklar da vardı. Neden kadınlar gelmişti? Birincisi ana yüreği... İkincisi erkekler maişet derdinde... Karara doğru gelindikçe şehit yakınlarının sayısı artıyor. Beklenti?... Tabiî ki ne olacağını biliyorsunuz! Şehitlerin resimleri masalara dizilmiş. Öcalan'ın ikinci gününden itibaren yapılan sorgulamalarına irticalen cevap vermek durumunda kaldığı için, tabiri caizse daha "açık" veriyordu... Şehit ailelerinden özür diliyor, kendisine fırsat verilmesini istiyor, dağdakileri indireceğinden bahsediyor. Hızını alamıyor, Ziya Gökalp'in Türkler ve Kürtlerle ilgili yazısına "tamamen" katıldığını söylüyordu. Bütün bunları irticalen söylerken ve tam bir pişmanlık havası verirken, birden kendisine geliyor ve *"TeCe de 25 bin kişiyi öldürdü!"* diyebiliyordu. İşte bunları söyleyen Öcalan, son savunmasını ilk savunmasını tamamlar nitelikte bir savunmaya geçiyor. Birinci savunmasının daha girişinde şunları yazıyor: "Savunmamın temelinde Cumhuriyet Savcılığının hakkımda hazırladığı iddianameye ayrıntılı bir cevap olmaktan çok; daha önemli gördüğüm, Kürt sorunu ve PKK öncülüğündeki son isyandan, tarihî bir uzlaşma ve çözüm imkânının nasıl geliştirilebileceğidir. Orta boy bir savaş olarak da anlaşılabilecek bu eylemliliğin, barış şansını ortaya koymaya çalıştım."

İkinci savunmasında ise kesin hatlar çizmekten kaçınıyor, suçu "demokrasi"nin olmayışına, PKK içinde ferdî tavırlara bağlıyor ve kendisi bütün sorumluluğu yüklendiği söylese de, bu görüşleriyle tarihî vetireyi ve kendi sözünü dinlemeyen "yaramaz" militanlarına yüklüyor:

"PKK düşünce ve eylem olarak yasalar açısından ne kadar sorumlu tutulsa da dayandığı toplumsal zemin, içindekilerin kişilik özellikleri, direniş tarzı, uygulanan baskı biçimleri de sorumlulukta önemli pay sahibidir. Örneğin demokratik bir toplumda ve devlet yapısında bu tür isyana yatkın toplum ve bireyler, bu yaygınlıkta ve şiddetle ortaya çıkmazlar. (...) PKK, tüm olup bitenlerin sorumlusu olarak görülse bile, içinde biz-

zat özüne ters düşen, onu özel amaçları için kullanan kişi, grup hatta devlet seviyesinde güçleri görmezsek ve her birisinin sorumluluk payını doğru belirleyemezsek, bu bizi zincirleme yanlışlıklara götürür. Aynı yaklaşımı, PKK'nin örgüt yapısı için de söylemek mümkündür. Merkezden üyesine, ana karargâhından militanına kadar sorumluluk düzeyleri ancak bu çerçevede konulursa, hangi birey, örgüt, olup bitenlerden ne kadar sorumlu tutulmalı sorusuna ancak o zaman gerçekçi cevap verebilir."

Beğendiniz mi savunmasını! Kaçış yolu arıyor.

'Şehit Bayramı'na Doğru

(25 Haziran 1999, İmralı)

Şehit yakınlarının avukatı Şevket Can Özbay, Akşemsettin deniz otobüsünde şehit yakınlarına bir müjde veriyordu: *"29 Haziran 1999 günü 'Şehit Bayramı' ilân edeceğiz! Her yıl Mudanya'ya geleceğiz ve Şehit Bayramı'nı kutlayacağız!"*

"Şehit Bayramı!" Hiç duydunuz mu böyle bir bayramı? Eğer, 29 Haziran Salı günü karar duruşmasında PKK'nın başı Abdullah Öcalan idam cezası alırsa, şehit aileleri Mudanya'da bundan böyle her 29 Haziran'ı "Şehit Bayramı" olarak kutlayacaklar. Zaten böyle bir bayram Can Özbay gibi, her zaman farklı tavır sergileyen bir kişinin aklına gelirdi! Şehit ailelerinin çok sevdiği avukatları Can Özbay, Ankara Barosu tarafından soruşturuluyor. Can Özbay'a gönderilen soruşturma metnini gördüm... Ve acı acı güldüm...

Öcalan davası millî bir mesele midir, değil midir? Millî mesele ise, Türk milletine düşman olmayan herkesin buna müdahil olması gerekir mi, gerekmez mi? Eğer millî mesele değilse, şehitlerin tabutlarına neden Türk bayrağı sarılıyor? Neden askerî tören düzenleniyor? Gerektiğinde neden Türkiye'yi yöneten insanlar törenlere katılıyor? Dün duruşmada ilk defa bulunan Ankara Barosuna bağlı eski bir avukat arkadaşım, henüz duruşmalar başlamadan Ankara Barosuna gittiğini ve baro olarak tavır konması gerektiğini anlatmış. Baro ise, arkadaşımızın bu tavrına sessiz kalmış. Avukat arkadaşım, baroların Sivas davasına, Manisa davasına, Metin Göktepe davasına gösterilen ilginin onda birini Öcalan davası gibi millî bir meselede de göstermesi gerektiğini üzgün bir hâlet-i ruhiye içinde anlattı bana. Sanık avukatları dün son savunmalarını yaptılar. Bu avukatların sözcüsü durumundaki Kemal Bilgiç: *"Meslektaşlarım merak etmesinler, savunmayı bugün bitireceğiz."* diye bir de taş attı. Sanık avukatları 350 sayfa savunma hazırlamışlar ama bu savunma kendi açılarından tarihe bir not düşme niteliğindeydi. Öcalan'ın kanlı eylemlere işaret etmesinin sosyal ve siyasî sebepleri olduğuna dair ahkâm kestiler... Hatta kendilerine göre bir de Kürt tarihi uydurdular. Atalarını Medlere bağladılar. Hâlbuki, daha önceki duruşmalarda adı geçen, Dr. Şükrü Mehmet Sekban'ın 1933'te Fransızcası yayımlanan ve sonra Türkçeye de çevrilen *"Kürt Meselesi"* kitabını okusalardı, Öcalan'la ters düşmezlerdi. Öcalan kendisinin bir Sekbancı olduğunu söylemişti. Sekbancılık kavramını ilk defa duydum ama, bundan şu sonucu çıkardım... Dr. Şükrü Mehmet Sekban yüzyılın başında Osmanlı İmparatorluğu yıkılırken Kürtçülük yapmış ve yurt dışına kaçmıştı. Son-

ra yolunun yanlış oluğunu, Kürtlerin Turanî bir ırktan geldiğini, Türklerle kardeşliğini yazıyor, Medleri ise ataları değil, istilâcı bir güç olarak görüyordu. Sanık avukatları neler söylediler neler! Hiçbirinin de Öcalan'ı savunmakla ilgisi yoktu. Bu yüzden salon gerildi; müdahil avukatlar Mahkeme Başkanından müdahale etmesini istediler... Hâkim Mehmet Turgut Okyay, sanık tarafına gösterdiği her zamanki güler yüzü ve yumuşaklığı ile: *"Efendim biraz özetlerseniz iyi olur"* gibi kayırıcı sözleri şehit yakınlarını çileden çıkardı. Şehit yakını avukatların müdahalesi bir iki defa tekrarlanınca Mahkeme Başkanı Okyay, Can Özbay ve diğer avukatları dışarı atmakla tehdit etti. Bunun üzerine bir şehit yakını kalkıp bağırdı: "Onu değil beni atın!" Sonra kızgın dışarı çıktı... Diğer şehit yakınları da Öcalan'a ve avukatlarına karşı ağır sözler sarf edip: *"Biz de çıkarız!"* dediler. Mahkeme başkanının tavrı ibretlikti. Şehit yakınlarının hassasiyetini anlamaktan uzaktı. Bunun sebebi de bazı yerli ve yabancı medyanın kendisi hakkında, sanık tarafına daha yumuşak davrandığı için *"İyi yönetiyor."* diye övgü düzmeleriydi. Bunca kanın, bunca ızdırabın, bunca gözyaşının ardından sanık avukatları Türkiye'yi bölmek istemekten dolayı Öcalan için idam cezası istenen TCK'nın 125. maddesine göre değil, silâhlı çete kurmaktan en fazla 15 yıl ceza istenen TCK'nın 168/1. maddesine göre cezalandırılmasını istediler. *"Çünkü"* dediler, *"1993'ten beri ayrı bir devlet kurmaktan vazgeçmiştir. PKK'nın başı olarak eline silâh bile almamıştır... Bu durumda silâhlı çeteyi yönetmiş oluyor!"* Ne güzel savunma değil mi? Karar 29 Haziran'da açıklanacak, büyük ihtimalle o gün "şehit bayramı" ilân edilecek. Ya idam kararı çıkmazsa?! Bu Mahkeme Başkanı bugün şehit yakını avukatlarını düşündürdü... *"59. maddeyi işletebilir."*, dediler. Yani iyi hâlden müebbet hapis...

Bundan sonra Türkiye'nin hâli ne olur bilemem!

Bir Dava Böyle Bitti

(30 Haziran 1999, Mudanya)

Herkes soluğunu tutmuş bekliyordu. *TRT* spikeri: *"İmralı'ya bağlanacağız ve mahkeme heyetinin kararını öğreneceğiz."* anonsunu duyurdu. Yasak Bölgenin hemen yanı... Şehit Yakınları Bahçesi... Ozan Devaî, Ozan Alparslan sazlarının tellerine vurmak için kararı bekliyorlardı

Bir tarafta davul zurna ve oyun ekibi hazır bekliyordu.

Şehit yakınları, akıllarından geçen kararın dışında bir kararın çıkacağına asla ihtimal vermiyorlardı. Ya çıkarsa? Bunu düşünemiyorlar bile...

Ve karar...

TRT habercisi: *"Mahkemeden karar çıktı."* der demez, herkes ayağa fırladı... Sevinç çığlıkları, sevinç gözyaşları...

Ozan Devaî ve Ozan Alparslan sazlarının tellerine vuruyorlar. İrticalen *"bugün bayram"* nakaratlı şiirlerini okuyorlar. Mudanya'nın Mütareke Meydanında davullar gümbürdüyor...

Oyun ekipleri halay çekiyor... Horon tepiyor... Halk onlara eşlik ediyor...

Ve bütün dünya bu sahneleri seyrediyor...

Akşemsettin deniz otobüsü uzaktan göründü... Şehit yakınları deniz kenarına toplandı... Bayrak sallayanlar, slogan atanlar, Bozkurt işareti yapanlar yeri göğü inletiyorlar.

Akşemsettin deniz otobüsü bu defa doğrudan rıhtıma yanaşmıyor... Rıhtım etrafında bahçenin önüne kadar gelip kendince selâm çakıyor. Feribotun üstüne çıkan şehit yakınları bayrak sallıyorlar.

Feribot rıhtıma yanaşır yanaşmaz önce gazeteciler fırlıyor... Aralarında en hızlı koşan *TGRT*'den Faysal Atıl'dı.

Dokuz duruşma olmuştu. İlk duruşmaya Genel yayın Müdürümüz Kenan Akın katıldı. 6 duruşmaya İhlâs Medya Grubu adına ben katıldım. Diğer duruşmalara da TGRT'den Cemil Yıldız ve Faysal Atıl girdiler.

Faysal'a elbette bir ağabeyi ve duruşmada tecrübe sahibi olmuş bir kişi olarak taktikler vermiştik!

Türkiye'nin en önemli davalarından biri olan Öcalan davasının son celsesi dakika dakika şöyle gelişti:

07.40'ta deniz otobüsü hareket etti. 08.45'te İmralı'ya salona alındılar. 09.48'de mahkeme heyeti salona girdi. 09.50'de sanık avukatları, 09.51'de Öcalan girdi. Öcalan'ın üzerinde duruşmaların başından beri giydiği lacivert ceketi, bej pantolonu vardı. Duruşmaların başından beri değiştirdiği üçüncü gömleği kareli idi. 09.52'de muhakeme başladı. Başkan Mehmet Turgut Okyay, Öcalan'a son sözünü sordu...

Öcalan'ın ilk cümlesi: *"Vatana ihanet suçlamasını kabul etmiyorum."* oldu.

Öcalan tam bir dakika 30 saniye konuştu.

Öcalan konuşurken gergin, heyecanlı ve sesi titriyordu.

09.55'te mahkemeye karar için ara verildi.

Ara sırasında şehit yakınları ellerinde temsilî idam ipleriyle *TRT* ve *AA* muhabirlerine kantinde poz verdiler. Şehit yakınları idam kararından başka bir şey beklemiyorlardı.

Mudanya'ya indiklerinde de oğlu İlyas Aldağ'ı şehit veren Çankırılı Süleyman Aldağ, elindeki urganı meydanda bekleyen kalabalığa göstermiş ve halkı coşturmuştu.

Saat 10.24'te herkes tekrar mahkeme salonunda alındı. Mahkeme Başkanı Okyay, kararı açıklamadan önce şehit yakınlarına şunları söyledi:

"Karar açıklandıktan sonra lütfen sessiz şekilde terk edin. Gözünüzü seveyim taşkınlık yapmayın."

10.27'de sanık ve müdahil avukatları yerlerini aldılar. Salonda jandarma sayısı artırılmıştı.

10.29'da sanık Öcalan kafesine girdi. 10.30'da Başkan Okyay kararı okumaya başladı...

Kısaca:

"İdam!"

Şehit yakınları tam karar okunurken adaya girişte not tutmak için verilen kurşun kalemleri birer birer kırıp sanık avukatlarına fırlamaya başladılar. Kararın hemen ardından İstiklâl Marşı okumak için ayağa kalktılar.

Ancak şehit yakınlarının bu hâli Mahkeme Başkanının hoşuna gitmemişti... Biraz sert bir ifadeyle:

"Lütfen susun!" dedi.

Ancak şehit yakınları devam ettiler.

İstiklâl Marşı başladığında Öcalan gitmek üzere ayağa kalkmış ve avukatlarına selâm vermişti. Arkasındaki kapıyı iki defa tıklattı. Jandarmalar kapıyı açıp Öcalan'ı çıkardılar. Bu sırada avukatları da çıkarıyordu. müdahil avukatlar sanık avukatlarına bağırıyorlardı: *"Saygınız yok mu... İstiklâl Marşı'nı dinleyin!"*

Okyay idam kararını imzalamak için mahkeme üyesi Hüseyin Eken'in kalemini almıştı. Hüseyin Eken de aynı kalemle kararı imzaladı. Kalem bir Japon malı "Cebra zeb-Rolles Dx3"ti.

Okyay, İstiklâl Marşı'nın bitiminde şehit yakınlarını hemen dışarı çıkardı. Bu sırada gazeteciler Mahkeme Heyeti'ne yaklaşmışlardı. Bir gazeteci şu soruyu sordu: *"Neden mahkemede şahit dinlemediniz?"*

Mehmet Turgut Okyay'ın cevabı enteresan:

"Güneşin doğup battığına şahit gerekir mi? Her şey ortada... Ancak güneşin doğmayıp batmadığı yerde şahide ihtiyaç vardır."

Dava 30 günde dokuz duruşma devam etmiş, sonucu 40 dakikada alınmıştı, Mehmet Âkif, *"Allah bir daha İstiklâl Marşı yazdırmasın!"* demişti.

Ben de: *"Allah bir daha böyle bir dava göstermesin!"* diyorum.

İNDEKS*

A. France Presse, 96, 364, 414, 436, 506, 528, 560, 590, 672

A.K., bk. Avrupa Konseyi
A.T., bk. Tekin, Arslan
AA, bk. *Anadolu Ajansı*
AB, bk. Avrupa Birliği
Aba, Rıdvan, 213
Abbas (K) (Duran Kalkan), 42, 49, 80, 154
ABD Büyükelçiliği, 96, 364, 414, 436, 505, 560, 671
ABD, 34, 46, 47, 62, 66, 67, 70, 71, 162, 182, 183, 193, 330, 337, 339, 340, 349, 361, 364, 390, 395, 398, 401, 412, 414, 436, 437, 459, 462, 503, 504, 505, 506, 524, 528, 560, 575, 590, 672
Abdi İpekçi Parkı, 215
Abdi, 57
Abdullah Muhammed Hasan, 371
Abdülaziz, 254
Abdülhamit, 696
Abdüllâtif, 696
Abdülmecit (K), 258
Abdülmecit (Çiftçi), 250
Abdülmecit, 696
Abdülmelik (Fırat), bk. Melik Fırat
Abudhayat, 248
Acar, Ahmet, 212
Acar, Ferruh, 609
Açıkgöz, Durak, 217
Ada Komutanı, 517
Adalet Partisi, 115, 144, 289, 728
Adana 1 No'lu Sıkıyönetim Askerî Mahkemesi, 242
Adana Barosu, 676, 730
Adana Devlet Güvenlik Mahkemesi, 110, 247
Adana, 145, 173, 180, 235, 329, 388, 462, 473, 603, 618, 730
Aday, Derya, 173
Adışanlı, Özkan, 218
Adıyaman, 73, 123, 144, 145, 150, 180, 201, 209, 242, 748
Adnan (K), 78
ADYÖD (Ankara Demokratik Yüksek Öğrenim Derneği), 344
AET, 37
Afganistan, 70, 472
Afki Kampı, 252
AFP, bk. A. France Presse
AGİK İnsanî Boyut Konferansı Moskova Toplantısı Belgesi, 648
AGİK Milî Azınlıklar Uzmanlar Toplantısı Cenevre Raporu, 647
AGİK Nihaî Senedi, 648
AGİK Viyana Kapanış Belgesi, 543, 684
Agit (K) (Faysal Kurt), 246
Agit (K) (Mahsun Korkmaz), 253, 254, 255, 256
AGİT, 547
Agopyan, 509
Ağa (K) (Mervan Zikri), 35, 36, 42, 53, 54, 55
Ağaaslan, Mehmet, 258
Ağabeyli, Yaver, 210
Ağaç, Neşide, 207
Ağaç, Sevim, 207
Ağaç, Zehra, 207
Ağaçkonak, 209
Ağaçyurdu, 254, 257
Ağaköy, 209
Ağar, Mehmet, 381, 414, 645, 651
Ağca, Mehmet Ali, 711
Ağırınan, Kadri, 249
Ağlar, Sefer, 216
Ağrı Dağı, 74
Ağrı, 74, 114, 143, 144, 149, 150, 152, 201, 242, 244, 245, 361
Ahlin, Urban Chiristian, 505
Ahmet (K) (Mehmet Cahit Şener), 157
Ahmet [Demir], 247
Ahmet (Tekelioğlu), 427
Ahmet Zihni, 707
Ahmet, 37, 696
AİHM, 389, 555, 561, 611, 612, 624, 637, 640, 644, 645, 651
AİHS, 267, 586, 601, 602, 603, 609, 610, 611, 628, 631, 629, 634, 637, 638, 640, 641, 661, 680
Ak (Bilgiç), Songül, 675
Ak, Medeni, 175
Ak, Rasim, 384
Akad, 420, 433, 471
Akar, Hamit, 211, 212
Akarpınar, Ali, 207
Akat, Ayla, 676
Akat, Sevim, 675
Akay, Resul, 99, 383, 726
Akaya, Ramazan, 217
Akbal, Ulaş, 247

* "PKK", "Abdullah Öcalan, "Türkiye", "Apo", "Anadolu" kitabın hemen her sayfasında geçmektedir. Onun için bu kelimeleri indekse almadık. Bunların dışında, rakamla başlayan ifadeler indeksin sonunda sıralanmıştır.

Akbaş, Erdal, 217
Akbaş, Serkan, 676
Akburak, Mehmet, 207
Akçan, Ethem, 57, 144, 345
Akçan, Ethem, 57, 345
Akçelik, Mahir, 383
Akdeniz, Abdulgani, 209
Akdeniz, Elaattin, 209
Akdoğan, Ali, 217
Akdurman, İsmail, 217
Akgün, Ali, 208
Akın (K) (Kani Bulan), 71
Akın derneği, 71
Akın, Abdullah, 193
Akın, Doğan, 693
Akın, Kenan, 96, 711, 768
Akın, Müslüm, 251
Akıncı, Burak, 96, 436, 560
Akit, 560
Akkoyunlular, 292, 539
Akkuş, 234
Akkuş, Ahmet, 527, 746
Akkuş, Kamuran, 560
Akman, Nuriye, 497
Akoğuz, Emin, 671, 689
Akpınar, Kamil, 207
Akpınar, Süleyman, 207
Akpolat, Abdulhamit, 206
Akpolat, Cemile, 206
Akpolat, Ejder, 206
Akpolat, Hacı Salih, 206
Akpolat, Kamile, 206
Akpolat, Mehmet Salih, 206
Akpolat, Meryem, 206
Akpolat, Raife, 206
Akpolat, Turan, 206
Aksaç, Mustafa Necati, 213
Aksakal, 211
Aksakal, Fehmi, 527
Aksu, Fatma, 560, 672
Aksu'lar, 74
Akşam, 96, 506, 560, 672
Akşemsettin, 96, 559, 722, 731, 784, 786
Aktan, Gündüz, 644
Aktan, Güntaç, 96, 364, 414, 436, 506, 528, 560, 590, 672, 713
Aktar, M. Emin, 676
Aktaş, Ahmet, 208
Aktaş, Hasan, 78
Aktaş, Ünsal, 435, 439, 454
Aktı, Ali, 446
Aktı, Münevver, 446
Akyel, Behiye, 689
Akyol, Ali, 218
Akyol, Kıyasettin, 212
Akyol, Uğur, 214
Akziyaret, 201
Al, Şah İsmail, 152
Alaca, Hüseyin, 211
Alacakaya, 209, 213
Alatlı, Alev, 377, 378, 379, 516, 772
Alayumat, Yaşar, 211
Albaşgil, Hüseyin, 217
Aldağ, İlyas, 787
Aldağ, Süleyman, 689, 787
Alfieri, 654
Alhaslıoğlu, Kemal, 676
Alıç, Beytullah, 216
Alınak, Ayşe, 676
Alınak, Mahmut, 154
Ali (K) (Abdullah Öcalan), 381
Ali [Korkan], 244
Ali [Merkit], 241
Ali Fırat (K) (Abdullah Öcalan), 35, 83, 381, 445, 516
Ali Homan Gazi, 514
Ali Rıza, 698
Alin, Sait, 211
Alişar (K), 41
Alkan, Faik, 218
Alman Federal Parlamento Dışilişkiler Ve İnsan Hakları Komisyonu, 440
Alman Raf Örgütü, 68
Alman Şarkiyat Enstitüsü, 440
Almanya Büyükelçiliği, 96, 363, 589
Almanya, 33, 37, 38, 46, 47, 65, 66, 67, 89, 147, 178, 227, 232, 246, 288, 296, 319, 322, 330, 364, 366, 370, 380, 395, 414, 436, 459, 463, 502, 505, 509, 510, 513, 519, 520, 528, 590, 626, 635, 663, 734
Almus, 234
Alp Urungu, 442, 443, 444, 469, 723
Alp Urungu, 468
Alp, Mahmut, 211
Alparslan [Sultan], 485, 498
Alparslan Türkeş ve Liderlik, 488
Alpkan, Mehmet, 725
Alptekin, Engin, 382
Alptekin, Engin, 383
Alptekin, H. Mehmet, 689
Alptekin, Hacı Mehmet, 384
Alptekin, Murat, 384
Altanlar, Ali Kemal, 383
Altanlar, Mehmet, 383
Altaş, Hanifi, 87, 505, 506, 508, 515, 516, 730, 778, 741
Altay dağları, 468
Altay, Gül, 527, 559, 589, 668, 675, 748
Altaylı, Fatih, 506, 516, 552, 557, 655, 714, 749, 751, 755, 780
Altı – Oğuzlar, 469
Altı Vilâyeti Müdafaa Birliği, 478
Altın, Fatma, 82
Altınkaya, Muzaffer, 212
Altınok, Resul, 144, 150, 151, 241
Altıntarak, Veli Can, 244
Altıntaş, Adil, 257
Altıntaş, Mustafa, 218
Altun, Haydar, 152
Altun, Rıza, 38, 59, 81, 145
Aluş, Ömer, 525
Amanos dağları, 176
Amanos, 135
Amasya Genelgesi, 361, 679
Amasya Genelgesi, 359, 541
Amasya Metni, bk. Amasya Genelgesi
Amasya, 180, 293
Amed, 41, 81, 123, 140, 152, 164, 173, 231, 252
Amerika, bk. ABD
Amerikan Federal Büro, 525
Amerikan İnsan Hakları Ödevler Bildirisi, 666
Amsterdam, 40, 441
Anadolu Ajansı, 96, 364, 414, 436, 506, 518, 521, 528, 560, 590, 618, 634, 672, 713, 787
Anadolu Halk Kurtuluş Ordusu (AHKO), 186
Anadolu Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti, 541
Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti, 679
ANAP, 44, 289, 407, 408, 409, 410, 412, 727
Anar, Mustafa, 257
Anayasa Mahkemesi, 265, 331, 339, 393, 587, 607, 648
Ancollas, 599
Andaç, 216
Andak (K), 252
Angele, Bruno, 96, 671
ANKA, 590
Ankara 1 No.lu Devlet Güvenlik Mahkemesi, 110, 191
Ankara 2 No.lu Devlet Güvenlik Mahkemesi, 109, 100, 110, 192, 269, 273, 281, 407, 533, 564, 594, 615, 617, 674, 722, 746, 747, 761
Ankara Barosu, 676, 720, 744, 745, 746, 784
Ankara Devlet Güvenlik Mahkemesi, 107, 163, 270, 408, 411, 412, 533, 549, 617, 618, 632, 633, 634, 673, 748
Ankara Hukuk Fakültesi, 729, 748
Ankara İdare Mahkemesi, 103

Ankara Mimar ve Mühendisler Odası, 114
Ankara Üniversitesi, 691
Ankara, 32, 33, 42, 86, 87, 174, 193, 241, 242, 272, 293, 382, 383, 384, 385, 426, 428, 429, 430, 446, 507, 537, 603, 614, 710, 712, 729, 730, 731, 735, 745, 746, 767
Anlı, Fırat, 676
Anno-Banini, 471
Antakya, 55, 56, 574
Antalya Barosu, 676
Antalya, 72, 166, 175, 203, 251, 548
Antep, bk. Gazi Antep
Anter, Musa, 625, 628
Anyık, Nurettin, 419
AP, bk. Adalet Partisi
AP, bk. Associated Pres
Apak, Ahmet, 217
Apak, Sait Ahmet, 217
Apalak, Erkan, 212
Apalak, Güler, 689
Apaydın, Ayşe, 203
Apaydın, Hükmet, 203
Apaydın, Huri, 203
Apaydın, Leyla, 203
Apaydın, Sadık, 203
Ape-Mustafa-Cevdet (K) (Abdurrahman Marangoz), 173
APO İntikam Şahinleri, 198
APO'cular, 114, 201, 242, 243, 705
Aral, Hari, 211
Arar, Ahmet, 217
Arar, Ali, 217
Aras, Şengül, 210
Archeologie dans le Kurdistan (Kürdistan'da Arkeolojik Kazılar), 471
ARD, 96, 528
Ardahanlı, 383
Ardalı, Atilla, 280, 730
Ardalı, Hamdi, 730
Ardıçdibi, 211
ARGK (Artеşe Rızgariya Gele Kürdistan-Kürdistan Halk Kurtuluş Ordusu), 49,.50, 118, 130, 132, 152, 157, 183, 184, 185, 188, 233, 229, 537, 682, 750
Arhut, 234
Arı, Sait, 212
Arî (Hint-Avrupa), 471, 472, 474
Arıbaş, Memiş, 259
Arıcak, 214
Arıkan, Kadir, 676
Arıkan, Naciye, 676
Arınığ, Halis, 216
Arısoy, M. Semih, 732, 735, 736
Aristo, 39
Ariş, 490
Arkaş, Çetin, 210
Arlan, Cüneyt, 725
Arnavutluk, 588, 770, 771
Arpaören, 234
Arslan, Celâl, 428, 538
Arslan, Gülizar, 365
Arslan, İbrahim, 428, 538
Arslan, Lütfü, 725
Arslan, Nuri, 208
Arslan, Salime, 384, 689
Arslan, Türkan, 675
Arslanpınar, Muzaffer, , 732, 735
Artar, Hamit, 212
Arteş (K) (Engin Karadağ), 245
Arteş (K) (Ulaş Akbal), 247
Artеşe Rızgariya Gele Kürdistan, 118
Arto, George, 129
Artukoğulları, 292, 539
Artunyan, Agop, 445
Artvin, 58, 165, 181
Arzuboz, 748
ASALA, 62, , 57, 58, 68, 145, 372, 387, 470, 488, 495, 509, 510, 695, 734
Asef (Ozansoy), 243
Asım (Akbal), 247
Askerî Ateşe, 82, 86
Askerî Tıbbiye, 470
Aslan, Güllü (Gülay), 251
Aslan, Haydar, 217
Aslan, İhsan, 391
Aslan, Sait, 97
Aslan, Sefa, 429
Aslan, Selahattin, 217
Aslan, Süleyman, 97
Aslan, Zafer, 384
Aslan, Zeki, 208
Aslanoğlu, Burhanettin, 209
Asma, Mehmet Bakır, 675
Asrın Davası ve T.C.'nin Suç Dosyası, 390
Asrın Hukuk Bürosu, 508, 741, 742
Associated Press, 96, 364, 436, 506, 528, 590, 672
Assooited, 414
Asur Devleti, 471
Asuriler Birliği, 126
Asuriler, 402, 471
Aşık, Eyüp, 408
Aşkın, Hasan, 216
Aşkın, Saime, 151
Aşkın, Veysel, 527, 730
Ata, Enver, 151
Ataç, Halil, 80, 145, 150, 152
Atalay, Fuat, 75
Atasoy, Ferzinde, 199
Atasoy, İlimder, 218
Atatürk Barış Ödülü, 70
Atatürk Çarşısı, 175
Atatürk, Mustafa Kemal, 45, 288, 289, 293, 294, 295, 296, 311, 312, 314, 322, 326, 330, 331, 332, 335, 336, 356, 444, 447, 451, 452, 460, 482, 483, 492, 497, 498, 499, 500, 501, 502, 503, 509, 531, 541, 569, 636, 677, 694, 727, 759, 763, 776
Atav, Hacer Jale, 430, 431, 539, 689, 725
Ateş, Atilla, 31
Ateş, Bahattin, 205
Ateş, Ersin, 205
Ateş, Kâzım, 366
Ateş, Nejat, 88, 89
Ateş, Şevket, 205
Ateş, Toktamış, 490, 491
Ateş, Zeki, 205
Ateşoğulları, Kamil, 664
Athens New Agency, 506
Atıl, Celal, 214
Atıl, Faysal, 671, 690, 711, 786
Atılım, 730
Atina, 34, 36, 39, 68, 121, 178, 189, 190, 216, 244, 247, 249, 285, 368, 438
Atlantik, 474
Atlı, Ünal, 215
Atmaca, Hasan, 388
Atruş kampı, 59
ATV, 96, 364, 506, 528, 590, 671
Auban, S., 627
Avareş (K) (Mustafa Karasu), 81
Avcı, Abdussemet, 213
Avcı, Harun Alper, 589
Avcı, Hasan Alper, 87, 592
Avcıoğlu, Turan, 675
Avebury, 513
Avgi, 225
Avni, 705
Avrı, 174
Avrupa Birliği, 478, 577, 583, 587, 628, 647, 694
Avrupa için Paris Yasası, 648
Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, bk. AİHM
Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi, bk. AİHS
Avrupa İşkenceyi Önleme Komitesi, 624
Avrupa Konseyi, 134, 363, 547, 628, 629, 647, 650, 661
Avrupa Parlamentosu, 178, 547, 628, 640, 666
Avşar, Ahmet, 87, 97, 363, 414, 505, 527, 559, 589, 590, 591, 668, 671, 675, 689, 741, 746

Avşar, Behçet, 516
Avşar, Doğan, 257
Avşar, İhsan, 217
Avustralya, 122
Avusturya, 46, 319
Ay, Savaş, 721
Ayaklanma Taktiği Üzerine Tezler ve Görevlerimiz, 159, 162, 199, 681
Ayalp, Muhittin, 251
Ayalp, Mustafa, 251
Ayaydın, Kâzım, 414, 420, 421, 433, 539, 730, 775
Aydar, Ömer, 254
Aydar, Zübeyir, 129, 163, 178, 194
Aydemir, Yusuf, 429, 539
Aydın, 75, 143, 245
Aydınlık, 145, 379, 407, 494, 651, 720
Aydın, Aydın, 207
Aydın, Aynur, 207
Aydın, Cebrail, 207
Aydın, Cihan, 676
Aydın, Erkan, 214
Aydın, Fevzi, 254, 256, 257
Aydın, Güneş, 207
Aydın, Hasan Fehmi, 207
Aydın, İbrahim, 151
Aydın, Nurettin, 207
Aydın, Refat, 207
Aydın, Surri, 207
Aydın, Süleyman, 207, 257
Aydın, Vedat, 224, 625, 628
Aydınlı, Şakir, 207
Aydınlık, Atilla, 87
Aygan, Abdulkadir, 242
Aygün, Ercan, 218
Ayhan (K), 41
Ayhan, Necdet, 217
Ayhan, Süleyman, 559, 671, 689
Aykaç Kitabevi, 460
Aykın, Özgür, 257
Aykut, Ayhan, 205
Aykut, Burhan, 205
Aykut, Cemil, 205
Aykut, Elife, 205
Aykut, Emine, 205
Aykut, Enver, 205
Aykut, Halide, 204
Aykut, Halime, 205
Aykut, Hazal, 205
Aykut, İsmet, 205
Aykut, Mehmet Reşit, 204, 205
Aykut, Mehmet, 205
Aykut, Mustafa, 205
Aykut, Namet, 205
Aykut, Rıfat, 205
Aykut, Züleyha, 205
Aynaroz Papazı, 86, 490
Aynaroz, 755, 757
Ayney, Fatma, 97
Ayrıntı Yayınları, 504
Aytaç, Şamas, 218
Aytürk, Adnan, 100
Azat (K), 253, 257
Azerbaycan, 46, 76, 137, 439, 441
Azime, 250
Azizoğulları, 74
Baalbek, 56
Baas Partisi, 55
Bababey, 696
Baban, Naim B., 476
Babat, Enver, 205
Babat, Osman, 204
Babatlar, 73, 204
Babil, 433
Bacanlı, Ruhi, 435, 454, 730, 731
Bacia, Horst, 364
Bacia, Maria Ingves, 672
Bacrik, 254
Badovas, 39, 227
Bagok, 81
Bağcı, Abdurrahman, 213
Bağcı, Mehmet Emin, 88, 363, 376, 671, 689
Bağcılar, Hülâgu, 435, 453, 730
Bağdat, 401, 461, 470, 485, 489, 490, 565
Baggöze, 204
Bağlan, Mukaddes, 759
Bağlar, 207
Bağönü, 212
Bahçe, 247
Bahçeli, Devlet, 615
Bahçesaray, 207
Bahoz (K), 41
Bahri, 696
Bahtiyar [Aydın], 625
Bainczyk, Manfred, 414
Baider Mainoff, 375, 453
Bakar, Fethi Mehmet, 213
Bakımlı, 234
Bakırköy, 210
Bakış, Orhan, 215
Bakkal, Merve Gül, 210
Bakkal, Sezer, 210
Baksak, Abdurrahman, 254, 255
Baksi, Lamia, 78
Baksi, Mahsun, 78
Bakşi, Hüseyin, 210
Bakşi, Mehmet, 210
Bakü, 76, 372
Bal, Ersin, 414, 436, 468, 560
Balbo, 480
Balcı, Nurettin, 205
Balcı, Şükrü, 651
Balıkesir, 108, 428
Baliç, Resul, 254, 255
Baliç, Şahin, 78, 152, 365
Balkan Harbi, 476, 485, 715
Balkan Volkanı, 588
Ballı, Alper, 528
Ballı, Rafet, 516
Balman, Hayati, 252
Baltacı, Ali, 207
Baltacı, İbrahim, 207
Baltacı, Mehmet, 207
Baltacı, Nazife, 207
Baltık ülkeleri, 38, 63
Bandırma, 34
Banikürsi, 254, 255
Barak, Celal, 248
Baran (K), 258
Barlias, 124, 488
Barramoni, Sala, 130
Barsony, Andras, 414, 435
Barzanî, Mesud, 42, 59, 60, 66, 70, 202, 297, 367, 397, 401
Barzanî, Molla Mustafa, 401
Basın Yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğü, 712, 713
Bask, 66, 85, 645, 646
Baksi, Lamia, 78
Baksi, Mahsun, 78
Baskın, Tahir, 199
Bastion, Jeromen, 590
Başaran, İsmail, 218
Başbağlar, 207, 379, 387, 388, 456, 718, 755
Başbakanlık kriz merkezi, 103, 609, 610, 611, 613, 617, 631, 641
Başgöl, Sabine Küper, 590
Başpınar, Nimet, 446
Başyurt, 249
Batı Almanya, bk. Almanya
Batı, Mahsun, 676
Batman, 43, 72, 74, 114, 143, 146, 149, 175, 176, 222
Battal (K), 244
Batur, Şehmuz, 85
Bayar, Cahit, 32
Bayar, Derya, 675
Baybaşin, Hüseyin, 39, 67, 77, 371, 372, 514, 651
Bayburt, 165, 181
Baydemir, Osman, 391, 676
Bayer, Yalçın, 726
Bayık, Cemil, 78, 80, 143, 242, 243, 244, 246, 403
Bayık, Mehmet, 241
Baykal gölü, 468
Baykal, Ramazan, 207
Baykuş, Mustafa, 243
Bayla, Hasan, 213
Bayraktar, Kâzım, 675
Bayramoğlu, Ahmet, 745
Baytar, Kürşat, 559
Bazergan, 370
BBC, 96, 364, 414, 506, 528, 560, 590, 672
BDKP, 169
BDT, 139
Beccaria, 659
Bedirhan beyler, 444
Bedran (K) (Mehmet Sevgat),

256, 257
Bedran (K) (Reşo), 254
Bedrettin (Dörtyarna), 250
Beek, Heleen Van Der, 96, 527, 671
Behdinan, 48, 42, 76, 329
Bekaa, 43, 58, 63, 73, 86, 135, 147, 202, 223, 226, 243, 244, 246, 251, 252, 268, 279, 373, 397, 388, 398, 488, 508, 643, 693, 756
Bekar, Ahmet, 214
Bekdik, Zeynep, 590
Bekir (Kurt), 246
Belarus, 190
Belçika Büyükelçiliği, 96, 414, 527, 671
Belçika Kürdistan Komitesi, 174, 225, 226
Belçika, 41, 47, 67, 195, 196, 225, 330, 463, 511, 512, 513, 625
Belli, Mihri, 43
Belûcistan, 472
Bender–Abbas, 472
Bender-Buşir, 473
Bengi, Hilmi, 445
Berarej, 259
Berçem-Sinem (k) (Fehime Eman), 175
Berdan (K), 251
Bereket, Ali, 209
Bereket, Cumali, 209
Bereket, Gülhan, 209
Bereket, Gülistan, 209
Berita, 39
Berkevir, 254
Berlin, 64, 453
Bermal (K) (Güler Ortaç), 173
Berzweden, 230
Bervan-Amed-Melsa (K) (Hamdiye Kaplan), 175
Beşikçi, İsmail, 74, 669
Beşkardeş, Ahmet, 382, 773
Betts, Timothy A., 363, 414
Beyazıt Camisi, 496
Beydere, 246
Beyekrem, Mahmut, 87
Beykoz, 730
Beyrut, 58, 68, 146, 470
Beytüşşebap, 255
Bidoş, Ekrem, 205
Bidoş, Kemal, 205
Bidoş, Ziya, 205
Biegala, Eric, 506
Biji (K) (Şahin Bilici), 257
Biji (K), 253
Bilal (K) (Hüseyin Tilki), 258
Bilaloğlu, 217
Bilek, Cemşit, 676
Bilek, Ekrem, 75
Bilge, Hüseyin, 210
Bilgiç, Feyyaz, 217
Bilgiç, Kahraman, 442
Bilgiç, Kemal, 100, 277, 280, 363, 378, 389, 390, 414, 421, 422, 431, 432, 505, 515, 516, 517, 559, 561, 589, 590, 591, 592, 652, 668, 671, 675, 689, 740, 741, 775, 784
Bilgili, Ahmet, 484
Bilgin'ler, 74
Bilici, Mahmut, 258
Bilici, Şahin, 257
Bilir, Hacı, 209
Bindal, Boza, 251
Bindal, Osman, 251
Bindig, Rudolf, 505
Bineviş (K) (Hüsniye Oruç), 175
Bingöl, 74, 114, 143, 144, 149, 150, 162, 201, 210, 212, 217, 242, 248
Bingöl, Sezgin, 213
Bingöl, Zeki, 209
Bingölbalı, Çetin, 675
Bir İnsanlık Suçu: Ölüm Cezası, 664
Bir, Çevik, 400, 404
Birand, Mehmet Ali, 73, 442, 516
Birdal, Akın, 391, 511, 516, 728
Birecik, 81
Birgül, Sıddık, 209
Biriaska, 254
Birigeni Yaylası, 256
Birinci Büyük Millet Meclisi, 194
Birinci Dünya Savaşı, 288, 361, 502
Birleşik Arap Emirlikleri, 69
Birleşik Devrimci Cephesi, 77
Birleşik Kuvvet, 234
Birleşik Sol Parti, 169
Birleşmiş Milletler, bk. BM
Birol, Mehmet, 217
Bismil, 251
Bitlis, 58, 74, 149, 150, 206, 211, 212, 541, 679, 703
Bitlis, Eşref, 43, 396, 397, 625
BKDP, 128, 129, 136, 178
Blair, Tony, 504, 645
Blanco, Luis, 646
Blaskic, Timohir, 710
Block, Adam, 461
BM Çocuk Hakları Sözleşmesi, 650
BM Evrensel Beyannamesi, 637, 644, 647, 666
BM Evrensel İnsan Hakları Bildirgesi, 665
BM Güvenlik Konseyi, 97
BM Uluslararası Medenî ve Siyasal Haklar Sözleşmesi, 665
BM, 59, 97, 390, 629, 640, 644, 647, 648, 650, 665, 666
Boehm, Max Hildebert, 479
Boğazköy, 433
Boğduz Emen, 723
Bolak, Aydın, 720
Bonn, 155
Bora (Gözen), 720
Bosna, 79, 272, 340, 346, 431, 570, 580, 710, 775
Bosna-Hersek, 629
Bostankolu, 234
Botan (K) (Nizamettin Taş), 80
Botan Redaksiyon, 61
Botan, 38, 41, 48, 64, 73, 76, 80, 123, 140, 152, 164, 180, 246, 252, 254, 537, 682
Bouvard, Nükte, 414
Boyacı, Nezahat, 175
Boz, Cafer, 205
Boz, Cebrail, 205
Boz, Esat, 205
Boz, Fatma, 205
Boz, Hüseyin, 205
Boz, İkrem, 204, 205
Boz, Muhammet, 205
Boz, Nami, 205
Boz, Selime, 205
Bozacı, Uğur, 217
Bozan (K) (Kemal Ellik [Emlik?]), 254, 256
Bozdağlıoğlu, Osman, 210
Bozkurt, Faruk, 81
Bozkurt, Öztürk, 689
Bozkuş, Suat, 75, 77
Bozlak, Murat, 44, 192, 193, 430
Bozoğlu, Mustafa, 430
Böhler, Britta, 441
Bracciona, 33
Brezinski, Zbigniew, 458
Briand, A., 478
Britanya, 288, 293, 294
Brody, Reed Kalman, 671
Brüksel Konferansı, 390
Brüksel, 40, 77, 129, 163, 174, 179, 196, 225, 420
Cantürk, Behçet, 419, 420
BSP (Birleşik Sol Parti), 169, 191
Bucak Ailesi, 55, 73, 85, 144, 202
Bucak, Mehmet Celal, 115, 144
Bucak, Sedat, 85
Bucak, Yusuf Serhat, 129
Budak, Murat, 430
Bugan, Ali, 689
Bugan, Mirza, 212
Buldan, Necdet, 77, 419, 420

Buldan, Savaş, 420, 514
Buldan'lar, 74, 76, 77
Bulgan, Niyazi, 100, 277, 363, 378, 414, 431, 434, 505, 515, 527, 532, 550, 559, 589, 593, 668, 671, 676, 689, 740, 741, 746
Bulgaristan, 46, 64, 138, 247, 429
Buluntekin, İdris, 211
Buluntekin, İskan, 211
Bulut, Arslan, 498
Bulut, Faik, 377, 772
Buran, Bedia, 676
Bursa Haber, 414
Bursa, 75, 427, 429, 434, 551, 632, 716, 728, 730, 768
Bursa, Ahmet, 216
Butler, William, 96, 363
Bükardı, 214
Bükreş, 65, 82, 247
Bütüner, Şenol, 430
Büyük Birlik Partisi, 730
Büyük Kurultay, 498
Büyük Selçuklular, 292, 539
Büyükata, Rıza, 769
Büyükçulha, Ender, 100, 676
Cahit (K), 248
Calich, Ruggero, 560
Calzavra, Fabıo, 589
Cami Mahallesi, 212
Camus, Albert, 662, 660
Canan'lar, 74
Caner, Zeki, 217
Canik, 541, 679
Cankılıç, Cennet, 414, 422
Cansız, Sakine, 143, 418
Cansız, Şenol, 217
Cantürk, Behçet, 76, 419, 420, 514
Carleone, 32
Cavit, 706
Cebeci, 729
Cebeci, Orhan, 588
Cebeci, Türkân, 588
Ceget, 234
Cehennem Vadisi, 37
Celal (K), 258
Celal (K), 258, 259
Celal Hoca, 57
Cemal (K) (Murat Karayılan), 50, 74, 78, 80
Cemal (K)(Halil Kaya), 254
Cemal (K), 258, 417
Cemal, Behçet, 707
Cemal, Hasan, 72, 73
Cemil Esat, 55
Cemil Paşazadeler, 700
Cemil (Tayfun), 208
Cemile (Özturan), 244
Cemilpaşa Zade Ekrem, 703
Cenevre Mülteciler Sözleşmesi, 601
Cenevre Savaş Hukuku, 601
Cenevre Sözleşmesi, 378, 386, 389, 390, 391, 544, 555, 772
Cenevre, 648
Cengiz, Gülli, 203
Cengiz, Gürgin, 203
Cengiz, Halit, 204
Cengiz, Mecit, 203
Cengiz, Zülfü, 203
Cengo (K) (Abdurrahman Kandemir), 254
Cephe (ERNK), 49, 50
Cerme Kampı, 252
Cerrahoğlu, Nilgün, 37, 84
Cevdet, 703
Cevizdalı, 206
Ceyhan, 372
Ceyhan, Sebahattin, 212
Ceylan Holding, 72, 76, 221
Ceylan, Adem, 214
Ceylan, Fatma, 384
Ceylanpınar, 146
Ceyranlı Halid, 703
Ceza Hukuku, 599
Ceza Hukukunda Hümanist Doktrin, 594
Ceza Usûl, 638
Cezayir, 390, 401, 474
CHP, bk. Cumhuriyet Halk Partisi
Christy, Gene Burt, 96
Cicik, Betal, 251
Cihangir Ağa, 73, 76
Cihat, 37
Cihat (K) (Bedrettin Kaya), 417
Cilo (K), 252
Cilvegözü, 416
Cindoruk [Hüsamettin], 43
Ciraf Yaylası, 254
Civaoğlu, Güneri, 73, 96, 104, 105, 516, 716
Cizre, 155, 156, 160, 430
CNN, 96, 364, 414, 436, 506, 528, 560, 672
Corç (K) (Aristo Aristodolos), 39, 47
Corral, Gutllermo, 560
Coşkun, Sabri, 429
Coşkun, Yücel, 552
Crimen Majistratist, 600
Crow, E., 461
CTV, 364
Cudi Dağı, 430
Cudi (K), 252
Cuma (K) (Ali Gün), 254, 255
Cuma (K) (Cemil Bayık), 42, 49, 58, 60, 78, 80, 244, 246, 258
Cuma (K) (Deniz Şahin), 417
Cuma (K) 258
Cumhuriyet Halk Partisi, 42, 43, 44, 193, 195, 289, 396, 408, 730, 731, 754, 757, 761, 765
Cumhuriyet, 96, 436, 491, 528, 585, 608, 635, 747
Curzon, 461
Cypro Libya, 415
Çabuk, Fevzi, 212
Çaçan, Yunus, 531
Çadırcı, Mehmet, 218
Çakar, İlhan, 87, 100
Çakar, Nusret, 242
Çakıcı, [Alaattin], 408, 629
Çakır, Ali, 217
Çakır, Metin, 213
Çakır, Muharrem, 218
Çakır, Ramazan, 217
Çakırcalı, Bilal, 217
Çakırcı, Gülten, 212
Çakkalkurt, Hasan, 736
Çakmak, Özer, 213
Çaldıran, 292, 313, 581
Çalık, Mustafa, 497, 498
Çambel, Celal, 216
Çan, 703
Çan, Sıdıka, 689
Çandar, Cengiz, 73, 409, 442, 516
Çankaya, 193
Çapakçurlu Süleyman, 696
Çat, 209
Çatak, 150, 151, 203, 217
Çatlı, Abdullah, 55, 85
Çavuş, Hasan, 258
Çavuş, Yaşar, 210
Çay, Abdülhalûk, 433, 770
Çayan, Mahir, 344
Çaykara, 181
Çaylak, Musa, 257
Çaytepe, 211
Çeçenistan, 340
Çekoslavakya, 64, 68
Çelebi, Ahmet, 398
Çelebi, Nihat, 216
Çelik Harekatı, 78
Çelik, Ahmet, 210
Çelik, Ali, 218
Çelik, Cevahir, 218
Çelik, Eyüp, 213
Çelik, Habire, 210
Çelik, Hasan, 218
Çelik, Hatice, 210
Çelik, Hikmet, 676
Çelik, Hüseyin, 210, 217
Çelik, İbrahim, 207
Çelik, Mehmet Sait, 212
Çelik, Mehmet, 210
Çelik, Ramazan, 216, 218
Çelik, Selahattin, 150, 154, 254, 255, 256
Çelikcan, Hüseyin, 506
Çelikkol , Ahmet, 691
Çem, Niyazi, 675
Çemişgezek, 208
Çepelli, Ali, 689, 725
Çepelli, Beyhan, 428

Çepelli, Metin, 725
Çepelli, Reyhan, 689
Çerkes Ethem, 570
Çerkes Reşit, 696
Çermik, 245
Çetin, Hamza, 214
Çetin, Seyfettin, 212
Çetin, Suat, 213
Çetin, Ziya, 210
Çetiner, Ali, 143, 144, 154
Çetiner, Ali, 366
Çetinkaya Giyim Mağazası, 210
Çetinkaya, Ahmet, 210
Çetinkaya, Ali İhsan, 215
Çetinkaya, Hikmet, 96
Çetinkaya, Hüseyin, 206
Çetinkaya, M. Fesih, 206
Çetinkaya, Suat, 675
Çevik, Abdülkadir, 691
Çevik, İlnur, 378, 410, 516, 772
Çevrimpınar, 217
Çevrük, Mehmet, 689
Çırak, Emine, 446
Çıraklar, 611, 640
Çiçek (Korkan), 244
Çiçek, İlhami, 428, 774
Çiçek, Taner, 428
Çiçek, Necati, 217
Çiçek, Taner, 774
Çiçekdağ, 382, 773
Çiçekli Jandarma Karakolu, 230
Çiftçi, İbrahim, 729, 781
Çiftçi, İlhan, 250
Çiftçi, Nevzat, 85, 250, 379, 387, 388, 389, 588, 757
Çiftçi, Osman, 553
Çiftçi, Uğur, 553
Çiftlik, 234
Çil, Engin, 218
Çiller, Özer, 651
Çiller, Tansu, 290, 378, 441, 407, 408, 409, 410, 412, 516, 522, 772
Çimen, Halim, 218
Çimen, Hikmet, 209
Çimen, Mustafa, 253, 255, 256, 257
Çin, 70, 469, 486
Çirkin, Haydar, 676
Çiya K), 252
Çoban Pansiyonu, 215
Çoban, Erdal, 217
Çoban, İbrahim, 384
Çoban, Zeliha, 384
Çobandere, 204
Çobanoğlu, Ercan, 217
Çocuk Hakları Sözleşmesi, 650
Çölaşan, Emin, 436, 468, 758
Çöpür, Muharrem, 675
Çubuk, 211
Çubukçu, Mete, 506
Çukurca, 150, 151, 212, 384, 758, 759
Çukurova, 176
Çulhaoğlu, F. Belgün, 675
Çürükkaya, Sait, 173
D'Alema, 33
Dağ mahallesi, 250
Dağdelen, Abdurrahman, 429
Dağdöşü, 218
Daloğlu, Tülin, 364, 506, 528, 560, 672
Damjanoviç, 629
Dangin, Thureau, 471
Danıştay, 103
Danimarka Büyükelçiliği, 363, 435, 671
Danimarka, 528, 660
Dara K) , 417
Darıcı, 553
Darıkent, 215
Daş, Tacin, 250
Davarnız Turan, 730
Davarcıoğlu, Abdülkadir, 87, 100, 378, 467, 560, 748, 760, 763
Dayana, Sadettin, 211
Dayanışma Vakfı, 196
Dayton Anlaşmaları, 629
DDKD Devrimci Doğu Kültür Dernekleri), 145, 643
DDKO Devrimci Doğu Kültür Ocakları), 113, 360, 421, 617
DDP (Demokratik Değişim Partisi), 170, 191
Dedebağı, 206
Değer, Evren, 409
DEHAP, 44, 191
Delan, Ahmet, 204
Delil K), 35, 36, 42, 55, 56, 76, 244, 439
Demir, Ali, 208, 211
Demir, Fethi, 228, 247, 272, 368, 519, 521
Demir, İbrahim, 417
Demir, Mehmet, 218
Demir, Osman, 73
Demir, Salih, 217
Demir, Sedef Şenkal, 414
Demiral, Nusret, 712, 728
Demirbaş, İsmail, 216
Demirci, Celal, 207
Demirci, Emin Yaşar, 484
Demirel, Cafer, 250
Demirel, Süleyman, 31, 33, 305, 333, 381, 393, 394, 396, 397, 398, 399, 414, 415, 636, 649
Demirkıran, Sami, 757
Demirtaş, Alaaddin, 436
Demirtaş, İdris, 217
Demirtaş, Mesut, 215
Demirtaş, Şakir, 87
Demokrasi İsteyenler Hareketi, 128
Demokrat Parti, 289, 297, 720, 728
Demokratik Cephe, 55, 57
Demokratik Kürt Halkını Savunma, 418
Demokratik Sosyalizm Partisi, 440
Demokra ik Uygarlık, 284, 318, 320, 321, 324, 502, 545
Demokratikleşme ve İnsan Hak arı Ön Raporu, 761
Denderleuw, 196
Denge Kürdistan, 46, 54
Deniz, Bedriye, 209
Deniz, Burhan, 209
Deniz, Cemal, 209
Deniz, Emine, 209
Deniz, Erdal, 209
Deniz, Hülya, 209
Deniz, İsmet, 209
Deniz, Mehmet, 209
Deniz, Şehriban, 209
Denizli Barosu, 386, 676
DEP, 43, 44, 125, 126, 137, 162, 163, 165, 190, 360, 376, 405, 591, 625
Der Spiegel, 436, 590
Derbendigâver boğazı, 471
Dere, Kâzım, 676
Dereler, 204, 254
Derik, 146, 250
Derkuş, Yusuf, 54
Dersim, 41, 58, 75, 76, 140, 152, 164, 173, 231, 235, 252, 361
Dervişoğlu, Hasan, 210
Deutschtum, 479
Devrimci Birleşik Güçler Platformu, 182
Devrimci Doğu Kültür Ocakları, bk. DDKO
Devrimci Halk Birliği, 77, 145
Devrimci Halk Partisi, 160, 372
Devrimci Savaş, 148
Dev-Sol, 77, 182, 617, 634
Dev-Yol, 68, 147, 243, 617
DHB Devrimci Halk Birliği), 77, 145
DHKP/C, 41, 75, 180, 233, 234, 372
DHP Devrimci Halk Partisi), 160, 182
Dicle, 150, 247, 462
Dicle, Hatip, 43, 194, 376, 400
Dicle, İbrahim, 214
Dicle, Nesime, 207
Die Tages Zeftung, 672
Diker, Tevfik, 410
Dikkaya, Feridun, 207
Dikmen, 114

Dikmen, Füsun, 420
Dikmenli, Füsun, 43
Diksin, Hikmetullah, 211
Diktaş, Murat Fatih, 531
Dil Okulu, 642
Dilan (K) (Şemsi Kılıç), 39
Dilekçi, Ali Osman, 211
Dimitri Elen Kampı, 228
Dimitri, 36, 39, 64, 85
Din Yayanlar Birliği, 123
Dindarlar Birliği, 123
Dinsever, Nurullah, 212
Dirican, Ahmet, 590
DİSK, 617, 634
Dişsiz (K) (İrfan Pervane), 258
Dişsiz Mahmut, 259
Divriği, 242
Diyarbakır 1No'lu DGM, 244, 245, 247, 248, 249, 250
Diyarbakır 1 No'lu Sıkıyönetim Askeri Mahkemesi, 241, 243, 244, 246, 253, 257
Diyarbakır 2 No'lu DGM, 247
Diyarbakır 3 No'lu DGM, 246
Diyarbakır 5 No'lu askeri cezaevi, 643
Diyarbakır Barosu, 676
Diyarbakır Devlet Güvenlik Mahkemesi, 89, 110, 228, 618, 632, 633
Diyarbakır Emniyet Müdürlüğü, 234, 235, 236, 262
Diyarbakır, 43, 58, 74, 75, 76, 89, 113, 114, 115, 143, 144, 145, 149, 173, 176, 177, 179, 201, 204, 207, 208, 242, 245, 250, 251, 305, 345, 360, 374, 388, 428, 470, 484, 519, 538, 541, 617, 618, 642, 679, 695, 696, 699, 701, 703, 705, 706
Dizin, Adnan, 246
Doğan (K), 216
Doğan, Akın, 693
Doğan, Ali Rıza, 364, 436, 528, 590, 713
Doğan, Aydın, 732, 736
Doğan, Bekir, 385, 689
Doğan, Delil, 145, 241
Doğan, Güzel, 217
Doğan, Kemal, 204, 205
Doğan, Mazlum, 143, 145, 202, 259
Doğan, Sadiye, 676
Doğaner, Recep, 377, 516, 772
Doğanşehir, 74
Doğu Aşiretleri ve Emperyalizm, 468, 469
Doğu Beyazıt, 370
Doğu Raporu, 761
Doğu Göktürkleri, 469
Doğu ve Güneydoğu'nun Toplumsal Tarihi, 484
Doğu Vilâyetleri Müdafaa-i Hukuk Cemiyetleri, 541, 679
Doğubeyazıt, 247
Doktor Enver, 54
Doktor Velat (K) (Mehmet Dörtyama), 250
Doraşeker, Yasemin, 676
Dordere, 212
Dölay, Belgin, 96, 414, 505, 527
Dönmez, Sakine, 215, 225
Dönmez, Şahin, 143, 144, 241
Dönmezer, Sulhi, 600, 653
Dörtyama, Mehmet, 250
Dörtyol, 247
DP, bk. Demokrat Parti 322
Dr. Ali (K), 41
Dr. Baran, 253, 379, 388, 389
Dr. Hans, 515
Dr. Süleyman (K) (Sait Çürükkaya), 173
Drej, Mahmut, 55
DS (Devrimci Savaş), 148
DSP, 497, 730, 731, 754, 757
DTP, 42, 43, 44, 195
Duesing, Bernhard, 663
Dugarlı, Mustafa, 214
Duma, 32, 36, 401
Duman, Tacettin, 108
Dumlayıcı, Faysal, 82, 163, 418
Duran, Betül, 675
Duran, Ragıp, 516
Durant, Inge Birgit Nilson, 363, 435, 671
Durgun, Müslüm, 152
Durkheim, E., 600, 653
Durmuş, Mehmet Hayri, 114, 143, 144, 145, 202, 242, 256, 344
Dursun, Fettah, 199
Dursunoğlu, Selami, 209
Dündar, Can, 528
Dündar, İrfan, 100, 363, 505, 527, 559, 589, 668, 671, 675, 689, 746
Dündar, Uğur, 96
Dünya Barış Günü, 179
Dünya Ve Türkiye Açısından Atatürk, 500, 501
Dürre, Abdurrahman, 123
DYP, 408, 410, 412
Ebrahim, 667
Ebu Nidal, 415
Ebubekir (K) (Halil Ataç), 41, 49, 80
Ece, Mehmet, 242
Ecevit, Bülent, 32, 34, 411, 412, 289, 603
Edirne, 706, 715
Ediş, Kasım, 212
Ediş, Nevzat, 212
Edmonds, C.J., 471
EFE, 590
Efe, Remziye, 676
Efeler, 249
Ege Üniversitesi, 691
Eğil, 208
Eğitim-Sen, 376, 748, 760, 765
Eichmann, Adolf, 710
Eken, Hüseyin, 87, 100, 103, 378, 674, 689, 690, 748, 760, 761, 765, 788
Ekinci, Abdullah, 150, 151, 257, 258, 259
Ekmekçiyan, Levon, 695
Ekmen, Adnan, 154
Ekmen, Mehmet Ali, 154
Ekonomik, Sosyal Ve Kültürel Haklar Uluslararası Sözleşmesi, 601
Ekrem (K) (Adnan Dizin), 246
El Bekaa, Bk. Bekaa
El Cezire, 312, 487
El Fetih Örgütü, 145
El Havuş Kampı, 243
El Vatan Partisi, 56
Elazığ, 58, 74, 79, 114, 143, 144, 145, 162, 175, 201, 209, 211, 214, 217, 242, 246, 248, 374, 389, 541, 679, 700, 701
Elegeş suyu, 469
Elegeş yazıtı, 469
El-Feth, 57
El-Ezher Üniversitesi, 69
Elibol, Murat, 217
Elif (Dizin), 246
Elif (Elçin), 511
Elkansu, Ahmet, 207
Ellegaard, Lasse Knud, 528
Ellik, Kemal, 254, 256
Elmalı, Azime, 208
Elmalı, Eylem, 208
Elmalı, Nezahat, 208
Elmalı, Sedef, 207
Elmasırtı, 205
El-Muhaberat, 35, 36, 53, 55, 59, 83, 148, 157, 525
El-Tacelmah El-Vatan, 54
El-Vasat, 85, 395, 377, 378, 396, 399, 400
Elyürek, Alaattin, 427
Elyürek, Bayram, 427
Eman, Fehime, 175
Emek, Barış Özgürlük Bloku, 170, 191
Emen, Boğduz, 723
EMEP, 44

Emin, 696
Emin (Utkun), 251
Emine (Nahsan), 248
Emirizyan, 490
Emiroğlu, Nihat, 216
Emrah, 759
Endonezya, 314
Engels, 238, 239
Engin, Fahrettin, 218
Engizek, Hüseyin, 255
Eniya Rızgariya Netawiya Kürdistan, 118
Ensari'ler, 74
Ensaroğlu, Yılmaz, 391, 393
Enterpol, 37
Er, Rıdvan, 417
Erbakan, Necmettin, 42, 378, 379, 516, 522, 772
Erbaş, Cihan, 675
Erbaş, Doğan, 87, 100, 414, 505, 559, 589, 591, 668, 671, 675, 689
Erbaş, Fehmi, 77, 87
Erbaş, Fethullah, 391
Erbaşlı, Faruk, 590
Erbey, Muharrem, 676
Ercan, Seyfettin, 87
Erçin, Fatma, 511
Erdal (K) (Fevzi Aydın), 256, 257
Erdal (K) (Hüseyin Engizek), 255
Erdal (K) (Mustafa Yöndem), 78
Erdal (K), 253
Erdal, Ebru Arzu, 417
Erdem, Ali, 217
Erdem, Özgür, 675
Erdem, Siyami, 516
Erdemli, 426
Erdinç (Özdemir), 758
Erdoğan, Ali, 217
Erdoğan, Güzin Nil, 99
Erdoğan, Hasan, 208, 675
Erdoğan, Hulusi, 218
Erdoğan, Sadullah, 211
Erefe, Veli, 216
Erem, Faruk, 594, 595, 638, 639
Erendağ, Kasım, 207
Erfet, Murat, 87
Ergani, 74, 150, 470
Ergil, Doğu, 72
Ergül, Turgut, 217
Ergün, Ali, 257
Ergün, Refik, 87, 676
Ergün, Sait, 210
Ergüven, Ceyhun, 414, 528, 672
Erişir, Aslı, 257
Erkan, Ünal, 496, 651
Erkoyuncu, Cengiz, 87, 100, 363, 414, 435, 438, 439, 454, 505, 514, 522, 527, 530, 559, 589, 671, 674, 689, 727, 730, 732, 736
Ermenistan, 58, 61, 62, 76, 137, 139, 165, 372, 373, 441, 461, 470, 490, 575, 773
ERNK (Eniya Rızgariya Netawiya Kürdistan-Kürdistan Ulusal Kurtuluş Cephesi), 49, 50, 52, 63, 82, 118, 121, 122, 123, 125, 126, 138, 156, 163, 165, 174, 179, 189, 190, 195, 213, 220, 233, 246, 512, 750
Eroğlu, Ayhan, 244
Eroğlu, Emin, 204
Eroğlu, Metin, 382
Eroğlu, Turgay, 382
Erpalena, Mehmet, 211
Ersel kampı, 56
Ersoy, Ercan, 96, 364, 414, 436, 528, 560, 590, 672
Ertan, İbrahim, 217
Ertekin, Bayram, 257
Erten, Seva Ülman, 560
Ertuğrul Gazi, 453
Ertuğrul, 478
Ertuş Bey, 453
Ertuşi aşireti, 453
Eruh, 150, 151, 202, 204, 218, 230, 253, 255, 256, 260, 261, 617, 643, 687
Eryılmaz, Mustafa, 234
Erzin, 247
Erzincan 1 No.'lu Sıkıyönetim Askerî Mahkemesi, 663
Erzincan DGM, 244
Erzincan, 58, 123, 144, 180, 181, 207, 233, 242, 313, 423, 426
Erzurum Kongresi, 361, 540, 541, 679, 680
Erzurum, 41, 74, 76, 140, 144, 164, 180, 181, 209, 252, 293, 313, 420, 430, 539, 541, 581, 603, 775, 679
Esenboğa, 34, 695
Esen, Mustafa, 99
Esentepe, 748
Eskimez, Mustafa, 210
Eskişehir, 312, 452
Esmer, Alparslan, 96, 671
Eş, Davut, 213
ETA, 68, 375, 645, 646
Ethem, 251
Etibank Şark Kromları Kef İşletmesi, 213
Evangelisti, Fabio, 435, 671, 690
Evcil, İzzetin, 253, 254, , 257
Everdi, Mustafa, 484
Evliya Çelebi, 420, 539, 775
Evren, Kenan, 381
Evrensel, 391, 393, 395, 553, 558
Eymür, Mehmet, 409
Eyüp (Paçal), 247
Eyüb Ağa, 700
Eyyûbîler, 292, 539
Fadile (Kayıkçı), 251
Fahir, 715
Faik (K) (Abdurrahman Kayıkçı), 157, 251
Fakih Hasan, 705
Farrell, Adrian, 671
Faruk, 242
Faşizmle Mücadelede Birleşik Direniş Cephesi Üzerine, 147, 418
Fatih Sultan Mehmed, 451, 498, 722
Fatlı, 234
Fatma (K), 82
Fatma (Ozansoy), 243
Fatma (Sakık), 248
Fatma (Şerik), 242
Faysal (K), 258
Faysal, 204
Fazilet Partisi, 44, 730, 731, 754, 757
FDHC (Filistin Demokratik Halk Cephesi), 146
Fehmi Abdulkarim Şalul, 490
Felat (K) (Mehmet Özaydın), 41, 50, 81
Ferentinos, Adrina, 506
Ferhan (K) (Adil Tunç), 254, 257
Ferhan (K) (Halil Tunç), bk. Ferhan (K) (Adil Tunç)
Ferhan (K) (Hasan Atmaca), 388
Ferhat (K) (Osman Öcalan), 38, 42, 49, 51, 57, 60, 61, 81
Ferhat, 249
Fethiye, 215, 224, 225
Feyli, Abdülrezak, 129
FHKC (Filistin Halk Kurtuluş Cephesi), 146, 148
Fırat, Melik, 43, 44, 45
Fidan, Bülent, 213
Fidancı, Medeni, 206
Fidancı, Mehmet Mehdi, 206
Fidancı, Sait, 206
Fidancı, Zeki, 206
Fikret (K) (Burhan İlik), 254, 256, 257
Filifilas, 39
Filistin Demokratik Halk Cephesi, 147
Filistin Halk Kurtuluş Partisi Cephesi, 202
Filistin Kurtuluş Ordusu, bk. FKO
Filistin, 59, 340, 377, 390, 431, 570, 578, 647
Financial Times, 590

Finkel, Andrew, 96, 364, 414, 436, 506, 528, 560, 672, 713
Finlandiya Büyükelçiliği, 527, 560, 671
Finlandiya, 38, 436, 660, 672
Fis (Ziyaret), 113, 201, 345, 617, 642
Fixson, Oliver, 363
FKBDC (Faşizme Karşı Birleşik Direniş Cephesi), 148
FKÖ, 41, 56, 57, 58, 69, 373
Flash TV, 414, 747
Foça Özel Tim, 430
Fostervall, Finn K., 96
FP, bk. Fazilet Partisi
Franfurter A. Z., 364
Frankfurt, 68
Franko, 645, 646
Fransa Büyükelçiliği, 414, 505
Fransa, 37, 46, 47, 68, 154, 330, 364, 405, 414, 436, 463, 506, 528, 560, 590, 629, 659, 672, 714
Fransız Doğrudan Eylem Örgütü, 375
Fransız İhtilâli, 154, 458, 600
Frau, Avertino, 671
Frefel, Astrid, 672
Fuat (K) (Ali Haydar Kaytan)), 80, 154, 244, 418
Fütuhat-ı İslâmiye, 707
G.L.R.K. , 65
Gabar Dağı, 122
Gafur (K), 244
Galatasaray, 33
Gambetta, 661
Gandi, Mahatma, 645
GAP, 164, 338, 341
Gare Dağı, 51
Garzan, 41, 123, 140, 152, 164, 231, 252
Gazel, Yıldız, 207
Gazi Antep Barosu, 676
Gazi Antep Sulh Ceza Mahkemesi, 110, 603
Gazi Antep, 74, 114, 123, 143, 144, 150, 180, 181, 201, 203, 216, 242, 243
Gazi yatı, 434, 559
Gazi, bk. Atatürk, Mustafa Kemal
Gaziemir, 216
Gedik, Mustafa, 217
Gedik, Sadettin, 208
Gedik, Savaş, 217
Gedik, Selahattin, 208
Gediki, 80
Gelir, Ömer (417)
Gemici, Ahmet, 364, 436
Gemlik İlçe Jandarma Komutanlığı, 559
Gemlik, 95, 97, 434, 465, 527, 557, 559, 711
Gencer, Mehmet, 427, 689, 725
Gencer, Serhat, 427
Genç, 140, 150, 210, 211
Genç, Reşat, 445, 776
Genelkurmay Bakanlığı, 610, 620, 627, 641
General-Zinnar-Ali (K) (Alaattin Kanat), 248
Gent, Amalia Van 506
Geographic Journal, 471
Gercüş, 205, 247
Gerger, Haluk, 43, 72
Gezer, Hüdai Erdal, 87
Gezginci, Abdurrahman, 204, 205
Ghikas, Ioannis, 590
Gilbere Deresi, 208
Gildisi, Vassiliki, 560
Girdap - PKK'da Yaşanmayan Yıllar, 379, 388, 406, 588
Giresun, 165, 181, 233, 430
GKK, 140
GKRK, 138
Gobar (K), 252
Gorbaçov, 723
Gottschlich, Jurgan, 672
Göçer, Yahya, 213
Gök, Abdurrahman, 205
Gök, Fahriye, 205
Gök, Haşim, 205
Gök, Latife, 205
Gök, Sultan, 205
Gök, Şükrü, 205
Gökalp (Özdemir), 758
Gökalp, Mahmut, 217
Gökçe, Şevket, 244
Gökçen, Yılmaz, 217
Gökçeşeyh, 209
Gökoluk, 234
Göksu, Şakir Erkan, 87, 414
Göktaş, Abbas, 143, 144
Göktaş, Arif, 242
Göktürk Kağanlığı, 469
Göktürk yazısı, 469
Göktürk'ler, 468
Gölcük Askeri Mahkemesi, 632
Gönültepe, Fatma, 82
Görgöze, Metin, 151
Görümlü, 429
Götebock, H. G., 433
Gözel, Ali, 88
Gözlü, 211
Gözlüce, 207
Gözlüklü Cafer (K) (Ali Çetiner), 154
Gramatica, Filippo, 597
Griffiths, Joanna, 216
Grisons, 319
Gröhe, Hermann, 440
Grumlent, 65
Guesten, Susanne, 364, 506, 590
Guisot, F., 663
Gutti, 471
Güç, Muhittin, 213
Güçlükonak, 628
Güçlüpınar, 623
Güden, Cüneyt, 210
Gül, Ali Kaya, 206
Gül, Besil, 206
Gül, Fahri, 676
Gül, Fidan, 206
Gül, Gülhan, 206
Gül, Güllü, 206
Gül, Hıdır, 206
Gül, Keko, 206
Gül, Nursel, 206
Gül, Onur, 206
Gül, Seliha, 207
Gül, Sıla, 206
Güleç, Abdülkadir, 676
Güler, Hasan Hayri, 154
Gülistan, 72
Gülşen, Mahmut, 210
Gülşen, Mehmedi, 210
Gültekin, Abdurrahman, 211
Gültutan, Hasan, 217
Gülyazı, 427
Gümrük Birliği, 410, 647
Gümüş, Fethi, 676
Gümüş, Zülküf, 207
Gümüşhane, 165, 181, 233, 247
Gümüşsuyu, 746
Gün, Ali, 254, 255
Gün, Yılmaz, 213
Günay, Serdil, 96, 364, 414, 436, 590, 671
Günaydın, Yaşar, 384
Gündüz, Ali, 143
Gündüz, Arslan, 389, 644
Gündüz, Neymetullah, 676
Günebakan, 246
Güner, Hüseyin, 207
Güneş, M. Fehim, 100, 363, 414, 505, 671, 675, 689
Güneş, Mahmut, 211
Güney, bk. Güney Kürdistan
Güney Afrika Cumhuriyeti, 38, 70, 71, 122, 330, 373, 390, 647, 667
Güney Kıbrıs, 38, 47, 65, 369, 415, 418, 773
Güney Kürdistan, 41, 42, 52, 64, 78, 116, 130,185, 361
Güney, Faruk, 217
Güneybaşı, 208
Güneydoğu Kimliği - Aşiret Kültür İnsan, 669
Güngör, Celil, 484
Güngör, Çetin, 144, 150, 151
Güngör, Erol, 497, 498, 499
Güngör, Nevzat, 210
Günlük, 213
Günyazı, 230
Gür, Zafer, 676

Gürbulak, 370
Gürcan, İbrahim Hakkı, 207
Gürcistan, 46, 165
Gürel, Işın, 96
Gürel, Soner, 210, 414, 506, 560
Güreş, Doğan, 43, 74
Gürzova, 253
Güzel, Galip, 663
Habeşi, 700
Habsburg İmparatorluğu, 478
Habur Gümrük Kapısı, 59
Hacaloğlu, Selcan, 96, 364, 436, 506, 528, 590, 672
Hacettepe Üniversitesi, 387
Hacı Halit, 696
Hacı Kenan, 59
Hacı Sadık, 696
Hacı, 249, 253
Hacıibrahimoğlu, Zeki, 86, 87, 100, 363, 414, 435, 454, 505, 527, 589, 671, 689, 727, 729, 731
Hacıyusufhan, 253
HADEP, 42, 43, 44, 45, 51, 73, 74, 122, 127, 165, 169, 170, 176, 177, 190, 191, 192, 193, 194, 195, 197, 200, 278, 279, 280, 302, 331, 338, 360, 376, 377, 408, 438, 512, 568, 625
Haerld, Peter, 414, 505
Hafız Esad, 32, 53, 54, 134, 371, 415
Haftanın Kampı, 172, 233, 442
Hague Konferansı, 390
Hak ve Özgürlükler Vakfı, 154
Hakikî, 258
Hâkim (Özkan), 203
Hak-İş, 553, 726
Hakkâri, 37, 74, 136, 140, 144, 149, 150, 151, 153, 198, 201, 212, 216, 230, 242, 384, 429, 430, 655, 758
Hakkı (K) (Resul Baliç), 254
Hakurk Kampı, 42, 47, 80, 81, 247
Halep, 45, 135, 148, 149, 243, 251, 525
Halepçe, 153
Halfeti, 35, 101, 108, 251
Halit (K), 258, 259
Halit (K) (Ömer Gelir), 417
Halit, 696
Halkalı, 209, 509
Halkın Demokratik Partisi, bk. HADEP
Halkın Kurtuluşu, bk. HK
Halkın Emek Partisi, bk. HEP
Hall, Stuart, 504
Hamas, 172
Hamburg Üniversitesi, 97
Hamdi Bey, 702
Hamit (K), 259
Hamit, 258
Hammad (K) (Abdullah Öcalan), 381
Hamza (K) (Nizamettin Öztüran), 244, 245
Han, Hurşit, 371
Han, Tamara, 505
Haney, Ünal, 87
Hanili Salih, 705
Hannesson, Magnus Kjartan, 363
Haralamus, 63
Haralanbidis, Mihailidis, 373
Harput, 313
Hasan (Dilekçi), 211
Hasan (K) (Sabri Ok), 253
Hasan Ağa, 54
Hasan Keyfo, 514, 525
Hasan, 249, 703
Haseki, 135, 148
Hassa, 247
Haşim, 253
Hatay, 31, 55, 79, 134, 180, 181, 416
Hattuşaş (Boğazköy), 433
Hatun (Karadağ), 245
Haydar, 253, 257
Haymana, 407
Hazardağlı, İsmet, 364
Hazerşah, 211
Hazır, Cihangir, 152, 157
Hazine, Sevim, 675
Hazne (Kurt), 246
Hazro, 74
HDÖ, 78
Hebun (K) (Remzi Pişkin), 244
Hekimoğlu, Salih, 428
Held, David, 504
Helin (K), 82
Helin-Sakine, 51
Helsinki Bildirisi, 543, 684
Helsinki Konferansı Son Belgesi, 544
Helsinki Nihaî Senedi, 227, 556
Helsinki, 178
Helvi Kampı, 56, 146, 147, 152, 202, 243, 252
Hemingway, Ernest, 714
Henry Lummer, 416
HEP (Halkın Emek Partisi), 43, 158, 159, 162, 163, 193, 194, 360, 376, 625
Herat, 472
Herki'ler, 74
Hêvi (Ümit) Cemiyeti, , 470, 476
Heyet, 203
Hezen Rızgariya Kürdistan, 118, 255, 256, 257, 258
HHP, 157
Hınçak, 58, 489, 490
Hınıs, 697, 704, 706
Hırbitruha Kampı, 243
Hız, Sefer, 429
Hiçyılmaz, Mustafa, 217
Hilvan, 144, 146, 202, 254
Hindistan, 70, 337, 339
Hitit, 433, 443, 776
Hitler, 296, 322, 690
Hizan, 85
Hizbullah [Lübnan], 61
Hizbullah, 60, 61, 375, 417, 574
HK (Halkın Kurtuluşu), 145
Hochiminch, 240
Hoegh, Annaluse, 559, 590
Hogir (K) (Cemil Işık), 365
Hohler, 461
Hollanda Büyükelçiliği, 96, 527, 671
Hollanda, 33, 38, 39, 41, 46, 67, 125, 227, 246, 375, 408, 463, 511, 512, 513, 560, 659, 667, 710
Hotanto, 487
Hoybun, 470, 489, 490
Hoypun, 490
Hozat, 470
HPP (Örgüt içi İstihbarat), 152
Hristiyan Demokrat Partisi, 440
HRK (Hezen Rızgariya Kürdistan-Kürdistan Kurtuluş Birliği), 118, 131, 132, 150, 152
HRK Konseyi, 151
HRK, bk. Hezene Rızgariye Kürdistan
Hufvudstadsbladet, 672
Humaro Kampı, 252
Hurd, Douglas, 398
HÜNDER-KOM (Kürdistan Sanatçılar Birliği), 126
Hürriyet, 364, 367, 409, 412, 414, 422, 433, 436, 468, 506, 552, 726, 749, 751, 758
Hüseyin (K) (Nejat Utkun), 251
Hüseyin, 696
Hüsna (Pişkin), 244
Hüsnü, 249
Iğdır, 244
Il Tempo, 84
IKDP, 61, 136, 137, 148
Ilgaz, Abdulhalük, 206
Ilıcak, Nazlı, 410
Independent Television Commision, 195
Infernetto, 33
IRA, 67, 68, 346, 375, 645
Irak Kürdistanı, 405
Irak, 36, 59, 60, 71, 76, 79, 136, 148, 153, 157, 158,

159, 253, 258, 261, 273, 292, 312, 381, 401, 405, 438, 439, 471, 479, 487, 490, 539, 575, 773
Islahiye, 247
Isparta, 212
Işık, Cemil, 152
Işık, Hasan, 211
Işıklı, İbrahim, 211
ITC (İndependent Television Commision), 195
İ.H.E.B, 601, 602
İ.Ü. İstanbul Tıp Fakültesi, 690
İBDA-C, 375
İbo, 251
İbrahim (K) (Şahin), 254, 255
İbrahim (K), 42, 250
İbrahim Ali (Şerik), 242
İbrahim İncedursun Kampı, 252
İçel, 180
İde, Eşref, 211
İdris-i Bitlisî, 474, 486
İGT (İntihar Gerilla Timi), 175
İHA, 488, 711
İHAS, 619
İHD, 279, 280, 360, 375, 391, 392, 393, 511, 512, 728
İhlâs Haber Ajansı, bk. İHA
İhlâs Holding, 711
İhlâs Medya Grubu, 786
İhtilâlci İşçi-Köylü Partisi, 720
İhtiyar (Numan Uçar), 81
İKDP, 40, 61
İkinci Dünya Savaşı, 289, 322, 390, 477
İkinci Meşrutiyet, 470
İkiyaka, 204, 205, 261
İkizdere, 181
İKV, 650
İlbay, Orhan, 85, 174, 388, 389
İlhan, Selim, 211
İlhanı, Tahsin, 689
İlik, Burhan, 254
İlk İsyan, 344
İlker, 720
İlkhan, Ali Haydar, 206
İlkhan, Gülten, 206
İlkhan, Haydar, 206
İlkhan, Heves, 206
İlkin, Hüsamettin, 257
İlkyaz, Abdullah, 211
İlkyaz, İbrahim, 671, 689
İlsever, Ferit, 720
İlşu-Nail, 433
İlyas Sami Efendi, 478
İmam Molla Emin, 696
İmralı, 34, 35, 43, 86, 87, 91, 95, 97, 98, 100, 108, 109, 110, 190, 273, 275, 388, 407, 409, 412, 437, 491, 498, 506, 518, 519, 521, 527, 555, 557, 579, 584, 588, 605, 610, 612, 613, 614, 616, 617, 624, 631, 632, 633, 675, 709, 710, 711, 712, 713, 717, 722, 727, 729, 731, 748, 751, 754, 756, 757, 758, 760, 767, 768, 769, 772, 774, 776, 777, 778, 779, 780, 782, 784, 786, 787
İmset, İsmet, 73
İnal, Şükrü Evrim, 736, 740
İnarı, Aysu, 419
İnan, Vedat, 215
İnanç, Ünal, 560, 590
İncal davası, 104, 611, 640
İnceoğlu, Aydın, 213
İnci Baba, 76
İnci, Ali, 204
İnci, Gevri, 204
İnci, Mustafa, 204
İnci, Salih, 204
İnci, Şehmuz, 204
İngiliz Gizli Belgelerinde Türkiye, 460
İngiliz Yeni Solu, 504
İngiliz Yüksek Komisyonu, 461
İngiltere Büyükelçiliği, 96
İngiltere, 38, 46, 57, 66, 67, 70, 71, 195, 196, 273, 279, 321, 346, 364, 373, 398, 414, 427, 436, 462, 463, 504, 506, 513, 528, 545, 560, 575, 590, 645, 646, 660, 672, 714, 773, 775
İnönü, Erdal, 396, 398, 399, 649
İnönü, İsmet, 295
İnsan Hakları Avrupa Divanı, 622, 624
İnsan Hakları Derneği, bk. İHD
İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi, 602, 603, 609, 630, 543
İnsan Hakları İzleme Komitesi Türkiye Masası, 435
İnsan Hakları Komitesi, 650
İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerinin Korunmasına İlişkin Sözleşme Hükümleri, 543
İnsan Hakları Yüksek Kurulu Savcılar Hâkimler Yüksek Kurulu, 467
İnter Star, 96, 414, 506, 560
İntihar Gerilla Timi, 175
İP, 720
İran Komünist Partisi, 128
İran Kürdistan Bağımsız İşçi Partisi, 128
İran, 60, 61, 70, 75, 76, 81, 133, 136, 137, 148, 149, 150, 153, 157, 158, 159, 182, 241, 244, 247, 252, 292, 368, 369, 370, 371, 453, 471, 473, 474, 475, 476, 539, 574, 575, 773
İrlanda Büyükelçiliği, 671
İrlanda, 67, 570, 578, 645
İsa (Hz.), 441
İsa (K) (Orhan İlbay), 50, 81, 85, 388, 389
İsa, 249
İsfahan, 60
İskandinavya, 46,
İskenderun, 180, 247
İskoçlar, 321
İslâmî RAPO'rin Hareketi, 128
İslâmköyü Karakolu, 244
İslim (Utkun), 251
İsmail Ağa (Sımko), 475
İsmail, 249, 696
İspanya Büyükelçiliği, 560
İspanya, 38, 66, 85, 645, 646
İspirli, Bekir, 689, 725
İsrail, 58, 146, 148, 182, 183, 193, 377, 437, 462, 574, 575, 647, 710
İstanbul Barosu, 613, 632, 675, 719, 720, 721, 726, 756
İstanbul Büyükşehir Belediyesi, 722
İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesi, 251, 632
İstanbul Hukuk Fakültesi, 728, 730, 748
İstanbul Kürt Enstitüsü, 74
İstanbul Şehit Anaları Dayanışma ve Sosyal Yardımlaşma Derneği, 753, 757
İstanbul ve Trakya Harp Malûlü Gazileri Şehit Dul ve Yetimleri Derneği, 464
İstanbul, 72, 166, 175, 193, 203, 244, 250, 251, 273, 295, 329, 371, 381, 383, 384, 414, 427, 428, 434, 460, 461, 470, 477, 484, 491, 504, 505, 509, 517, 527, 548, 560, 565, 590, 618, 655, 698, 710, 718, 722, 730, 731, 746, 747, 768, 777
İstiklâl Savaşı, 463
İsveç, 46, 47, 66, 78, 79, 196, 366, 463, 505, 527, 660
İsviçre Büyükelçiliği, 559
İsviçre, 34, 46, 47, 76, 272, 318, 319, 320, 325, 326, 330, 337, 339, 349, 375,

439, 463, 503, 506, 545, 659, 672
İşçi Partisi (İngiltere), 504
İtalya Büyükelçiliği, 527, 589
İtalya, 33, 37, 38, 39, 46, 66, 73, 81, 84, 102, 103, 130, 175, 192, 193, 227, 272, 319, 330, 399, 400, 401, 438, 463, 513, 515, 519, 525, 560, 624, 626, 629, 635, 640, 659, 662, 666, 714, 758, 770, 771, 779
İtilâf Devletleri, 443, 714
İttihatçılar, 294, 295
İttilaat, 60, 61
İvanov, İgor, 33
İzmir Barosu, 675
İzmir Devlet Güvenlik Mahkemesi, 110
İzmir, 166, 203, 216, 250, 329, 548, 618
İzmit, 294, 312, 330
İzzet, 108
Jacques, Martin, 504
Jandarma Avni, 705
Jandarma Genel Komutanlığı, 515, 604, 605, 611
Jandarma İstihbarat Dairesi, 35
Jansson, Frej Gunnar Erkki, 363
Japon Kızıl Ordusu, 68, 375
Japonya, 58, 70, 122
Jelpke, Ulla, 589, 590
Jerinovski, 189
Johnstao, Lord Russel, 505
Jonathan, Benjamin, 96
Jön Türkler, 288
Juventus, 33
K. Irak, Bk. Kuzey Irak
Kab (Kürdistan Alevîler Birliği), 127
Kabak, Yılmaz, 217
Kabul, Esmer, 204
Kabul, Meryem, 204
Kaçar, Ertan, 217
Kadı Ali Rıza, 705
Kadıköy, 193
Kadir (K), 76
Kadirli, 388
Kadri, 703
Kafkas, Muammer, 216
Kahire, 470, 478
Kahraman Maraş, 123, 150, 180, 181
Kahraman, Fevzi, 488
Kahraman, Gülbeyaz, 508, 509, 510
Kahraman, Osman, 509
Kahveci-1, 212
Kakışın, Erol, 218
Kalafat, Yaşar, 490
Kale, Dündar, 506
Kalkan, Asiye, 207
Kalkan, Duran, 80, 143, 150, 154, 242, 388, 417
Kalkan, Mahfuz, 207
Kalkan, Nurettin, 207
Kalkan, Reşat, 207
Kalkan, Sevdet, 207
Kaman, 748
Kamışlı, 32, 149, 157, 418
Kâmil, 696
Kamuran, 249
Kamu-Sen, bk. Türk Kamu-Sen
Kanada Büyükelçiliği, 96, 414, 363, 671
Kanada, 70, 122, 330, 504
Kanal 6, 436
Kanal 7, 364, 436
Kanal D, 96, 528, 560, 590
Kanal E, 436
Kanalga Karakolu, 203, 217
Kanar, Ercan, 87, 88, 100, 103, 675
Kanat, Alaattin, 221, 248
Kanat, Hüseyin, 214
Kanat, Levent, 675
Kandal, Salih, 144
Kandemir, Abdurrahman, 254
Kandil Dağı, 47, 182
Kandil Kampı, 252
Kanık, Seneddin, 212
Kani Yılmaz (K) (Faysal Dumlayıcı), 37, 48, 66, 67, 71, 77, 79, 82, 163, 373, 418, 439, 512, 514, 773
Kankaya, Mehmet, 251
Kankkonen, Tom, 436
Kanmaz, Süheyla, 212
Kansu, Mazhar Müfit, 696, 697, 703
Kantar, Adnan, 206
Kantar, Ahmet, 206
Kantar, Mehmet Emin, 206
Kantar, Yeşrip, 206
Kantar, Yusuf, 206
Kantemir, Ahmet, 382, 719, 725
Kantemir, Fatma, 689
Kantemir, Hakan, 382
Kantemir, Mustafa, 433, 725
Kaplan, Halim, 204
Kaplan, Hamdiye, 175
Kaplan, Hasip, 87, 89, 92, 100, 103, 675
Kaplan, Hatice, 206
Kaplan, Leyla, 173, 235, 262
Kaptan, Abdullah, 206
Kaptan, Aynur, 206
Kaptan, Aysel, 206
Kaptan, Eyüp, 206
Kaptan, Felemez, 206
Kaptan, Gülbahar, 206
Kaptan, Hasret, 206
Kaptan, Hikmet, 206
Kaptan, İbrahim, 206
Kaptan, Medine, 206
Kaptan, Nafiye, 206
Kaptan, Perinaz, 206
Kaptan, Rabiya, 206
Kaptan, Raife, 206
Kaptan, Sıtkı, 206
Kaptan, Yakup, 206
Kaptan, Yaşar, 206
Kaptan, Zekeriye, 206
Kara Boğa, 485, 540
Kara Koyunlular, 292
Kara Ömer (K), 245
Kara, Abdullah, 217
Kara, Metin, 725
Kara, Ömer, 216
Kara, Sadullah, 87, 363
Kara, Veli, 218
Karabağ, 139
Karadağ, 471
Karabakan, M. Sait, 87, 675
Karabeyeser, Rabiya, 211
Karabıyık, Metin, 277, 383
Karabıyık, Sezai, 383
Karabıyık, Terlan, 277, 383, 722
Karaca, Mehmet, 531
Karaca, Yüksek, 217
Karacabey, Kürşat, 456, 464, 589, 590, 591, 730, 731, 749
Karacaer, Muammer, 217
Karadagi, Kâmran, 397
Karadağ, Engin, 245
Karadziç, 272
Karakaş, Fatma, 87, 675
Karakaş (Karakuş), Suphi, 145, 151
Karakeçili aşireti, 453
Karakoçan, 74, 114, 150, 241, 246
Karakoyunlular, 292, 540
Karakurum, 472
Karakuş, Hüseyin, 87, 414, 689
Karaman, Ferda, 96, 363, 589
Karamazı, Zeki, 208
Karaotlak, 251
Karaöge, 242
Karapıçak, Naim, 517, 522, 778
Karapınar, Akif, 675
Karapınar, Ali, 209
Karasakal, Hasan, 217
Karasu, Mustafa, 50, 78, 79, 81, 145, 242, 243
Karasungur, Mehmet, 143, 242
Karayalçın, Murat, 290
Karayılan, Murat, 74, 80
Karçunbaşı, 212
Kardaka, 471
Kardaş, Ferzende, 212
Kardaş, Hayrettin, 212
Kardaş, Mehmet Zeki, 212
Kardaş, Şehmuz, 212

Karer, Bakî, 143, 144, 145, 151, 242
Karer, Haki, 344
Karınca, Mustafa, 215
Karlıova, 150
Kars, 114, 140, 144, 149, 150, 152, 180, 201, 242, 377, 387
Karsu, Cumalı, 210
Kartal, İbrahim, 204
Kartal, İsmail, 676
Kartal, Kadir, 87, 363, 559, 671, 689
Kartal, Kadri, 379
Kartal, Kadriye, 204
Kartal, Leyla, 204
Kartal, Mehmet, 204
Kartal, Remzi, 74, 163, 420
Kartal'lar, 74
Kasapoğlu, Muhammet, 364, 436, 528, 590
Kasım, 696
Kasımlo, 40
Kasımo, Celilo, 62
Kastamonu Barosu, 719, 720, 728
Kastamonu, 181, 448, 748
Kaş, Fehmile, 676
Kaşönü, 244
Katar, Fevzi, 215
Kaulouri, Alexia, 751
Kavak, Faysal, 676
Kavaklıoğlu, Tuncay, 218
Kavi'ler, 73
KAWA, 191
Kaya, Ahmet, 72
Kaya, Ali, 211
Kaya, Atilla, 215, 225
Kaya, Ayfer, 38
Kaya, Bedrettin, 417
Kaya, Erkin, 745
Kaya, Halil, 150, 152, 254
Kaya, İbrahim, 254, 255
Kaya, İsmail, 210
Kaya, Keje, 211
Kaya, Mahmut, 211
Kaya, Mehmet Zeki, 676
Kaya, Naci, 208
Kaya, Turgay, 87, 675
Kaya, Yaşar, 129, 405, 406
Kayacı, Halil, 218
Kayadere, 244
Kayahisar, 211
Kayaönü, 213
Kayar, Erkem, 218
Kayıkçı, Abdurrahman, 157, 251
Kaynar, Hasan, 205
Kaynar, Metin, 215
Kaynar, Yüksel, 257
Kaynartepe, 207
Kayseri, 730
Kaytan, Ali Haydar, 80, 143, 144, 154, 241, 418
Kazakistan, 61, 439
Kazım (K), 41, 250
Kazbek, Gökhan, 364, 414, 506
Kazım (Dizin), 246
Kazım, 253
Kazaz, Serçil, 397
KDP, 40, 57, 59, 60, 66, 80, 148, 202, 367, 381
Keçecizade Fuad Paşa, 453
Kelahınet dağları, 429
Kelat, 472
Kelereş Kampı, 60, 252
Keleş (K) (Nûri), 254
Keleş, Hamza, 107, 270, 527, 676, 740, 746
Kemal (K), 42, 81, 258
Kemaliye, 207, 388
Kemal-Rizgar-Rezan (K) (Ejder Paçal), 247
Kendi İfadeleriyle Abdullah Öcalan, 200
Kent, Bruce, 97
Kenya, 31, 34, 38, 39, 40, 89, 102, 109, 190, 272, 277, 508, 515, 534, 603, 624, 626
Kerim (K), 253, 256, 257
Kerim Han Zendî, 476
Kerimo, Yılmaz, 505
Kerkük, 59, 273, 277, 278
Kerman, 472
Kerr, C., 461
Keser, Havva, 97
Keser, Hikmet, 97
Keser, Menderes, 97, 432
Keser, Mustafa, 242
Kesip (K), 251
KESK (Kamu Emekçileri Sendikası Konfederasyonu), 376, 553, 726, 765
Keskin, Abdurrahman, 96, 414, 506, 560, 672
Keskin, Adnan, 364, 436, 672
Keskin, Emire Eren, 675
Keskin, Hüseyin, 207
Keskin, Kadri, 728
Keskin, Mehdi, 43, 87, 91, 100, 103, 279, 363, 379, 435, 447, 452, 453, 454, 505, 522, 527, 551, 559, 561, 671, 689, 719, 727, 728
Kesmez, Aydın, 676
Keşan, 385
KGB, 63
Kıbrıs Harekâtı, 383
Kıbrıs Rum Kesimi, 97, 139, 575
Kıbrıs, Mehmet, 204
Kıdır, Maral, 154
Kılavuz, Metin, 676
Kılavuz, Şahin, 243
Kılıç, Altemur, 560, 590, 671, 711
Kılıç, Kazım, 215
Kılıç, Mahmut, 45
Kılıç, Mücahit, 254
Kılıç, Nihat, 560
Kılıç, Şahin, 218
Kılıç, Yusuf, 213
Kılıç'lar, 73
Kılıçarslan, 485
Kılıçarslan, Mehmet Salih, 212
Kılıçkaya, 204
Kınacı, Zeynep, 173, 214, 236
Kırbiş, Mehmet, 205
Kırca, Ali, 96, 104, 364, 528, 590, 671, 690, 741, 754, 757
Kırcali, 429
Kırgızistan, 61
Kırıkkale silâh fabrikası, 374
Kırıkkale, 427
Kırkkilise, 715
Kırkkuyu, 254
Kırklareli, 715
Kırmızıgül, Ali, 559
Kırmızıyüz, Yavuz, 218
Kırşehir, 382, 748, 773
Kısaca Kürt Ve Kürdistan Tarihi, 472, 475
Kışlalı, Ahmet Taner, 500, 501
Kıvılcım, 77
Kıvrak, Verda, 363, 435, 560
Kızıl Hafta, 145
Kızıl Tugaylar, 68
Kızıl, Ekrem, 254
Kızıl, Zeynep, 206
Kızılaslan, Abdullah, 204
Kızılaslan, Ömer, 204
Kızıldere, 234, 344
Kızılhaç, 46, 390, 391
Kızıliniş, 234
Kızılkan, Sevim, 212
Kızılkırmızı, Rezzan, 210
Kızılkırmızı, Seda, 210
Kızıltepe, 146, 248
Kızmaz, Hasan, 212
Kiğı, 150, 213, 701
KİH (Kürdistan İslâm Hareketi), 123, 127, 177
Kili, Suna, 500
Kinzer, Stephan, 96
Kireç, Aydın, 676
Kişisel ve Siyasal Haklar Uluslararası Sözleşmesi, 601
Kitston, 461
KKP (Kürdistan Komünist Partisi), 128
Klose, Hans-Ulrich, 440
Kobani, 243
Koca, Hüseyin, 489, 490
Koca, Sadık, 217
Kocadağ, Hüseyin, 85
Kocaeli, 632
Koçak, 247

Koçak, Ali Rasim, 430
Koçak, Erdal, 430
Koçanoğlu, Mustafa, 217
Koçaryan, 61, 62
Koçer, Habip, 217
Koçgiri aşireti, 74
Koçgiri, 41, 74, 140, 176, 252, 360
Koçoğlu, Ahmet, 209
Koçyiğit, Necla, 212
Kohl, 66
Kokarsu, 211
KOMA-GEL (Halk Komitesi), 155
Komala İran, 128
Komedya Haber Ajansı, 528
Komili, Halis, 765
Komkar, 46, 374
Kon Yayınları, 470
Konferans H. K., 599
KON-KURD (Avrupa Kürt Devleti Federasyonu), 126
Konya 4. Asliye Hukuk Mahkemesi, 735
Konya, 313, 730, 732
Kopenhag belgesi, 647
Kopenhag, 178
Korfu Adası, 34, 39, 190
Korkan, İsmet, 244
Korkmaz, Mahsun, 122, 145, 150, 151, 253, 254, 255, 256, 257
Korkmaz, Sabahattin, 676
Korkut, 208
Korkut, Hatice, 87, 100, 363, 414, 505, 527, 553, 559, 589, 609, 668, 671, 675, 689, 740, 741, 746
Korkut, Selver, 552
Kosova, 63, 79, 272, 330, 340, 346, 352, 431, 570, 576, 578, 580, 588, 643, 770, 775
Kostidi, Manol, 751
Kostunas, 39
Kourkoulas, Alkiviadis, 506
Kovancılar, 208
Kovulacak Güçler, 400
Kozluk, 212, 213
Köçer, Ahmet, 209
Köksal, Halim Kenan, 87
Köksal, Sönmez, 409
Köln, 179
Kömürcüoğlu, Ömer, 720
Köprülü, 212
Kör Cemal, 78, 365
Körfez Savaşı, 59, 79, 305
Köse, Hamit, 384, 689
Köse, Osman Ercüment, 384
Köse, Saliha, 689, 725
Köse, Selahattin, 209
Köse, Şeref, 209
Köseler, 108
Köstak, Filiz, 675
Köşk Çayevi, 207
Köy Hizmetleri, 552
Köymen, 468
Kriminoloji, 600, 653
Kubanç, Salim, 759
Kubay, 57
Kucu, Ali, 207
Kudret, Selami, 209
Kudüs, 372, 710
KUK (Kürdistan Ulusal Kurtuluşçuları), 145, 201
Kul, Helin, 675
Kulp, 77, 140, 150, 208, 428, 538
KUM (Kürdistan Ulusal Meclisi) 123, 124, 126, 161, 165
Kumral, Abdullah, 143
Kunter, Baha, 599, 639
Kuray, Sarp, 57
Kurmanç aşiretleri, 490
Kurt, Adnan, 208
Kurt, Aydın, 208
Kurt, Esma, 175
Kurt, Faysal, 246
Kurtay, Ferhat, 145
Kurtbaşı, 144
Kurtkayası, Ercan, 446
Kurtuluş örgütü, 58, 62, 617
Kurtuluş Un Fabrikası, 234
Kurtuluş, Hikmet, 214
Kurtuluş, Sebahattin, 214
Kuru, Ayşe, 675
Kurum, Sedat, 259
Kuveyt, 69, 71
Kuyu, 245
Kuzey Irak, 41, 47, 49, 50, 51, 54, 59, 71, 76, 79, 121, 122, 124, 128, 135, 136, 137, 148, 149, 150, 151, 155, 158, 161, 167, 169, 171. 172, 176, 177, 178, 179, 180, 181, 182, 185, 202, 233, 236, 241, 247, 250, 252, 277, 329, 361, 367, 369, 375, 383, 384, 385, 389, 391, 441, 462, 510, 517, 568, 570, 576, 778
Kuzey İrlanda, 645
Kuzey Kore, 70
Kuzey Kürdistan Ulusal Cephesi, 165
Kuzey Yemen, 69
Kuzey, Aydın, 217
Küba, 71
Küçük Ali, 254, 255
Küçük Mahir (K), 61
Küçük Mecmua, 484
Küçük Zeki (K) (Nevzat Çiftçi), 50, 85, 250
Küçük, Yalçın, 378, 379, 406, 407, 410, 412, 441, 516, 772
Küçükseri Tepesi, 213
Küçüktaşkıner, Nejdet, 87, 100, 279, 363, 370, 372, 376, 414, 435, 439, 444, 455, 505, 514, 527, 559, 589, 593, 651, 671, 689, 727, 728, 729
Kümbet, 208
Kümtay, Esin, 488
Küpeli Dağı, 389
Küprübaşı, 248
Kürdistan Aleviler Birliği, 123, 138
Kürdistan Aydınlar Birliği, 179
Kürdistan Bağımsız Hanımlar Örgütü, 128
Kürdistan Birleşik İslâm Partisi, 128
Kürdistan Demokratik Gençler Birliği, 128
Kürdistan Demokratik Partisi, 202, 367
Kürdistan Devrimcileri, 114, 201
Kürdistan Devriminin Yolu, 115, 117, 200, 238
Kürdistan Halk Kurtuluş Ordusu, 118
Kürdistan İnsan Hakları Örgütü, 128
Kürdistan İslâmî Hareketi, 138
Kürdistan Kurtuluş Birliği, 118
Kürdistan Report, 46
Kürdistan Ulusal Kongresi, 441
Kürdistan Ulusal Kurtuluş Cephesi bk. ERNK
Kürdistan Ulusal Kurtuluş Problemi ve Çözüm Yolları, 120, 147, 418
Kürdistan Ulusal Kurtuluş Siyaseti, 147
Kürdistan Ulusal Kurtuluş Süreci, 147
Kürdistan Ulusal Meclisi, 125, 165
Kürdistan Yezidîler Birliği, 126
Kürdistan Yurtsever Esnaflar Birliği, 126
Kürdistan Yurtseverler Birliği 395
Kürdistan'da Çözüm Yolu, 239
Kürdistan'da Örgütlenme Üzerine, 239
Kürdistan'da Zorun Rolü, 131, 147, 171, 239, 243, 417, 537, 682
Kürdo, 54
Kürecik, 74
Kürkçü, Ertuğrul, 516
Kürsiya Gel (Halk Kürsüsü),

196
Kürt Elkanlığı, 469
Kürt Enstitüsü, 165, 332, 339
Kürt Halkı İçin Barış ve Dayanışma Festivali, 179
Kürt Meselesi, 470, 471, 784
Kürt Parlamentosu, 40, 43, 177
Kürt Teâlî Cemiyeti, 443, 478, 776
Kürt Teavün ve Terakkî Cemiyeti, 476, 470
Kürt Ulusal Derneği, 128
Kürt Ulusal Kongresi, 40, 84
Kürt Üniversitesi Öğrencileri Derneği, 476
Kürt Vakfı, 196
KYB (Kürdistan Yurtsever Birliği), 57, 59 128, 129, 136, 441
La Question Kurde, 470, 471
Laaksonen, Jouni Veikko Juhani, 527, 560, 671
Laçin, Feride, 676
Lahey, 125
Laleli, 384
Lamia Halkida Kampı, 252
Lavrion Kampı, 63, 228, 247, 249, 252
Lazkiye, 415
LBC Sat Corparation, 436
LBO, 195
Le Figaro, 506
Le Monde, 96, 414
Lebedev, 32
Leco'lar, 76
Leon, 490
Lexpress, 414
Leygara, Cabbar, 675
Lezgin, 249
Libya, 32, 38, 69, 137, 149, 228, 376
Lice, 75, 77, 113, 140, 150, 175, 201, 202, 371, 588, 617, 625, 628, 642, 701
Lidbon, Carl, 505
Liege Kongresi, 597
Lipson, Leslie, 284, 318, 500, 501, 502, 545
Lisaridis, 415
Lolan Kampı, 202, 252
Londra oteli, 490
Londra, 46, 47, 196, 396, 399
Lordlar Kamarası, 513
Lozan Antlaşması, 266, 402, 470, 496, 648
Lullu Kürt Krallığı, 471
Lummer, Henry, 65, 514
Luts, Jessica, 560
Lübnan, 35, 53, 56, 57 58, 59, 77, 78, 122, 124, 131, 134, 135, 145, 146, 147, 148, 149, 194, 218, 223, 227, 228, 239, 241, 243, 252, 345, 368, 398, 417, 436, 439, 488, 515
Lüksenburg, 47
Macit, Selâmi, 456, 464
Madagaskar, 710
Maden, 470
Madımak Oteli, 379, 388
Madrid, 178
Mafyan (K), 57
Mahçupyan, Etyen, 490, 493, 728, 732, 735, 736
Mahir (K) (Fethi Demir), 228, 247
Mahir (K), 439
Mahir (K) (Mücahit Kılıç), 254
Mahir (K) (Numan Uçar), 36, 37, 38, 39, 49, 61, 62, 63, 81
Mahmura Kampı, 54, 59, 252
Mahmut (K) (İrfan Pervane), 258
Mahmut Osman, 40
Mahsun (K), 60
Mahsun Korkmaz Akademisi, 56, 74, 135, 146, 152, 202, 218, 244, 246, 247, 249, 252
Majno, 599
Makhmur Kampı, bk. Mahmura Kampı
Maksut, 696
Maktı, 42, 60, 75, 199, 370
Mala Sina, 55
Malatya 2 No'lu Devlet Güvenlik Mahkemesi, 248, 250
Malatya DGM, 251
Malatya, 74, 79, 123, 144, 181, 618
Malazgirt, 244, 313, 581, 696
Malta, 484
Mamak Askerî Cezaevi, 113, 344
Mamak Cezaevi, 344
Marukuran, 73
Mandela, 41, 68, 70
Manisa davası, 720, 784
Manisa, 38
Mantovani, 189
Marangoz, Abdurrahman, 173
Maraş, Mehmet, 560, 561, 562, 674, 689, 748
Marchelti, Adelfo, 527, 589
Mardin, 41, 76, 73, 81, 114, 140, 143, 144, 149, 150, 152, 153, 155, 164, 201, 229, 242, 246, 248, 250, 252
Marj, Longo, 68
Marks, 238
Marmara Üniversitesi Avrupa Topluluğu Enstitüsü, 389
Marmaris, 215, 224
Masiaski, A., 63
Mavan, 230
Mavi Haç, 372
Maviş, Elif, 175
Mayence Üniversitesi, 652
Mazgirt, 206, 215
Mazlum-Der, 375, 391, 393, 439
MBK, 730
Mebusan Meclisi, 293
MED TV, 39, 46, 47, 67, 72, 73, 137, 194, 195, 196, 197, 198, 200, 222, 223, 224, 225, 226, 262, 268, 372, 375, 381, 409, 412, 445, 472, 538, 618
Medeni Bilgiler, 500
Mediko, 46, 59, 515
Medine, 565
Medler, 470, 471, 472, 474, 784, 785
Medya (K), 246
Mega Channel, 560
Mehmet (Aygan), 242
Mehmet (K) (İbrahim), 39
Mehmet (Keyfo), 525
Mehmet Akif, 448, 788
Mehmet Bey, 700
Mehmet Hoca (K) (Cevat Soysal), 65, 81, 86, 194, 253, 254
Mehmet Mihri, 696
Mehmet Sait (K) (Ethem Akçan), 57
Mehmet, 249, 696
Merxler, Louis Alan, 414
Mekke, 565
Melik ailesi, 74
Memduh, 703
Menderes, Adnan, 617
Menteş, Murat, 217
Menteşe, Hulusi, 209
Menteşe, Muhlis, 209
Mercan, Şerif, 210
Mercidabık, 292
Mergen, Armanda, 652
Merkez Komite III. Toplantısı, 170
Merkit, Yıldırım, 144, 145, 241, 242
Mersin Barosu, 676
Mersin, 73, 462
Mervan Zikri, 35, 53, 54, 56
Mervaniler, 292, 539
Meşeiçi, 204
Meşeyolu, 214
Meşhed, 473
Mete Han, 498
Mete, Mehmet Ali, 199
Metin Göktepe davası, 720, 729, 784
Metin (K), (Abdullah Muhammed Hasan), 371
Metin (K), (Şahin Baliç), 365
Meydan, Arif, 218
Mezopotamya Kültür

Derneği, 74, 332, 512
Mezopotamya Yurtsever Devrimci Örgütü, 128
Mezra, 244
MHP, 487, 497, 498, 615, 642, 725, 729, 730, 731
MHP ve Yan Kuruluşları davası, 634
MHP-Ülkü Ocakları, 617
Mısır, 69, 364, 433, 486
Midyat, 249
Milan, 34, 204, 640
Millî Geleneklerimizde Renkler ve Sarı, 445
Millî Güvenlik Konseyi, 398
Millî İstihbarat Teşkilâtı, bk. MİT
Milli Karakolu, 256
Milliyet, 84, 96, 409, 506, 528, 693, 694
Milliyetçi Cephe hükûmetleri, 289
Milliyetçi Kürtler Cephesi, 128
Mimar Sinan Üniversitesi Endüstri Sosyolojisi Ders Notları, 488
MİMSAN Kireç Sanayi, 234
Minsk, 39, 190
Mir Hamit Bey, 700
MİT, 409, 411, 412, 603
Mithat (vali), 695, 706, 707
Mitrapano, 189
Mitropar, 37
Mitterand, Daniella, 154, 444
Mitterand, Fransua, 154
MLKP, 182
Moğolistan, 468
Moldova, 68, 86 194
Molla Cemil, 696
Molla Hamza, 242
Mollalar Birliği, 123
Mondros Mütarekesi, 540, 541, 679
Montavani, 37
Montesquieu, 661
Morris, Christopher, 96, 414, 590
Moskova, 36, 37, 38, 62, 189, 439, 444
Mossad, 410
Muallim Naci, 43
Mudanya Cumhuriyet Başsavcılığı, 631
Mudanya İlçe Jandarma Komutanlığı, 95, 110, 518, 712, 632
Mudanya, 98, 99, 455, 517, 527, 551, 559, 610, 615, 631, 631, 632, 709, 711, 712, 713, 714, 715, 716, 717, 721, 722, 724, 725, 726, 728, 730, 731, 751, 754, 760, 768, 769, 771, 782, 784, 786, 787
Mudanyaspor Lokali, 96
Muğla, 180
Muğlalı Olayı, 361
Muhaberat, bk. El-Muhaberat
Muhammed Bahr el-Ulûm, 398
Muhammed El Abbasy, 436
Muharrem (Karadağ), 245
Muhittin, 703
Muhsine (Çiftçi), 250
Muhtar Ömer, 54
Muhtar, Reha, 96, 104, 560, 672
Mumcu, Ceyhan, 730
Mumcu, Uğur, 408, 731
Murat (K), 50
Musa (K), 254, 256, 257
Musa (Nahsan), 248
Mustafa (Kanat), 248
Mustafa Bey, 699, 702
Mustafa, 705
Mustafayovski, Mustafa, 62
Musul, 54, 59, 273, 277, 278, 461, 485
Muş, 144, 149, 150, 208, 210, 211, 242, 244, 248, 478
Mut, 212
Mutafyan, Mesrup, 372
Mutki, 140
Mutlu, Muhyettin, 74
Muzaffer, 81
Mübarek, Hüsnü, 32, 35, 54
Mülkiye, 494
Mürsel (General), 695, 696, 706, 707
Müslüm (K) (Haydar Şalıkara), 251
Mütareke Meydanı, 786
Müttefik Devletler, 477
Nacar, Mehmet Celal, 87, 88, 89, 104, 279
Nadir, Şaziye, 210
Nadir, Zübeyde, 210
Nahçıvan, 76
Nahsan, Hacı, 248, 417
Nairobi, 190, 34
Nakib Bekir Sıtkı, 703
Nama, Mustafa, 213
Nama, Ömer, 213
Namdar, Murat, 422, 423, 424, 425, 426, 774
Namdar, Yıldız, 422, 424, 425, 426, 749, 774
Napolyon (III.), 453
Naram Sin, 471, 420, 433
Nasır (K) (Mehmet Ağaaslan), 50, 258
Nasrullah Camisi, 448
Nato, 39
Naueodie, François, 505, 414
Nazif Bey, 705
Nebatiye, 58
Nebatya Kampı, 56
Necmettin Hüseyin, 478
Negazakis, 36, 39, 63, 227
Nehir, Hacı Ali, 209
Nehir, Mahmut, 676
Nergard, Anita, 436, 671
Nergiz, 203
Nesrin (Akbal), 247
Netherland Press A, 560
Neue Zürcher, 506
Nevruz, 770
New York Times, 96
Nezan, Kendal, 444
NGO, 46, 375
Nihat Paşa, 312
Nikaragua, 390
Nikbay, Adem, 175
Niksar, 234
Nimet, 696
Ninova Kampı, 252
Niyazi, 696
Nizip, 146, 242
Noel, 461
Norveç Büyükelçiliği, 96, 436, 671
Norveç, 177, 660
Novigrad, 38, 39
Noyan, Hanifi, 251
NTV, 96, 364, 414, 506, 528, 590, 671, 713
Numan (Cebeci), 588
Nureddin-i Şehîd, 485
Nurettin Paşa, 314
Nurhak dağları, 180
Nuri (Kayıkçı), 251
Nuri (Keleş K), 254, 255
Nusaybin İlçe Emniyet Müdürlüğü, 232
Nusaybin, 73, 155, 156, 160, 246
Obi ırmağı, 468
Odabaşı, Nihat, 217
ODTÜ, 730
Oğul, Mustafa, 213
Oğuz Han, 723
OHAL, 496, 617
Ok, Sabri, 75, 81, 150, 194, 253, 254, 516
Okay, Halıkı Suha, 745
Okçiyen aşireti, 74
Okçu, Duran, 217
Okçuoğlu, Ahmet Zeki, 675
Okçuoğlu, M. Zeki, 87, 89, 361, 609
Okçuoğlu, Selim, 359, 415, 516, 675
Oktay (K) (Hasan Hayri Güler), 154
Okutan, Ekrem, 210
Okyar, Fethi, 295, 296, 322
Okyay, 87, 88, 90, 91, 100, 101, 102, 104, 271, 272, 273, 277, 278, 364, 365,

366, 367, 368, 369, 370, 371, 372, 373, 374, 375, 376, 378, 379, 380, 381, 385, 387, 407, 414, 415, 416, 417, 418, 419. 420, 422, 428, 431, 432, 435, 436, 437, 438, 443, 445, 446, 464, 487, 488, 489, 495, 506, 508, 510, 511, 512, 513, 515, 516, 517, 520, 528, 530, 531, 532, 550, 557, 560, 561, 562, 591, 592, 672, 673, 674, 675, 689, 690, 729, 740, 748, 749, 760, 762, 765, 772, 774, 776, 777, 778, 779, 785, 787, 788
Olağan Dışı Yargılama ar, 595
Oran, Baskın, 490, 494
Orbay, Kâzım, 695
Ordu ve Savaş Gerçekliğine Doğru Yaklaşmayın Anlayışları Yerle bir Edelim, 164
Ordu, 181, 234
Orhan, Süleyman, 207
Orhon Yazıtları, 469, 497
Orhun Kitabeleri, bk. Orhon Yazıtları
Orkun ırmağı, 469
Orkun, 730
Ormanlı, 207
Ortaç, Güler, 173
Ortadoğu, 590
Ortaklar, 218
Ortayol, 440
Oruç, Aydın, 386, 414, 505, 527, 559, 589, 668, 746, 671, 676, 689
Oruç, Hüsniye, 175
Oruç, M. İhsan, 209
Oslo, 177, 178
Osman (albay), 75
Osman (hapishane müdürü), 705
Osman Gazi, 451
Osman Ustaz, 54
Osmanlı İmparatorluğu, 288, 326, 474, 475, 497, 501, 540, 541, 679, 710
Osmanlı Meclis-i Mebusanı, 540, 679
Ozan Alparslan, 726
Ozan Devaî, 726, 786
Ozansoy, Ali, 243
Öbek, Tufan, 87
Öcalan, Abdullah, 97, 358, 428, 432
Öcalan, Ayney, 432
Öcalan, Fatma, 97, 175, 428, 432
Öcalan, Ayney, 428
Öcalan, Hacı Aydın, 97, 432, 428
Öcalan, Mehmet Emin, 97
Öcalan, Mehmet, 97
Öcalan, Menderes, 428
Öcalan, Osman, 42, 57, 81, 197, 198
ÖDP, 44, 77
Öget, 720
Öksüz, Recep, 527
Ölmez, Ömer, 211
Ömer (K), 254, 257
Ömer (Öcalan), 35, 101, 108
Ömer Aluş, 525
Ömer Muhtar (Ömer Aluş), 525
Ömerli, 101, 108, 229, 249, 251
Ömür Otel, 434
Ömürcan, Mustafa, 258
Ömürcan, Ali, 150, 151
Ömürcan, Solmaz, 243
Önal, İsmail Haklı, 154
Öncel, İrfan, 218
Önder, Soner, 210
Öncü, 410
Önder, Ali Tayyar, 433
Önder, Uğur, 87
Öner, Aynur, 671, 689
Önerge, Ahmet, 675
Örgeevre, Süreyya, 697, 703, 706
Örgütlenme Biçimi, 418
Örgütlenme Üzerine, 147
Öz, Doğan, 729, 781
Özal, Korkut, 409
Özal, Semra, 72, 86
Özal, Turgut, 43, 72, 86, 282, 289, 305, 333, 377, 394, 396, 397, 398, 399, 400, 409, 441, 442, 649, 727, 728, 759
Özalp, Alanur, 692
Özaslan, Seyfettin, 212
Özay, Ayhan, 218
Özayar, Vedat, 218
Özaydın, Bekir, 216
Özaydın, Mehmet, 81
Özbaş, Abdullah, 211
Özbay, Şevket Can, 88, 100, 363, 385, 414, 421, 505, 506, 516, 517, 521, 522, 527, 529, 530, 552, 559, 564, 589, 591, 592, 671, 674, 675, 689, 714, 719, 727, 729, 730, 740, 743, 744, 745, 746, 747, 748, 778, 781, 784, 785
Özbek, Hüseyin, 87
Özbekistan, 439
Özcan, Ergün, 244
Özcan, İzzet, 208
Özcan, Soner, 208
Özcan, Şuayip, 99, 726
Özcan, Yaşar, 675
Özcan, Ziya, 211
Özçelebi, Murat, 217
Özçelik, Mehmet Zeki, 213
Özçelik, Şiray, 689
Özdağ, Muzaffer, 730
Özdağ, Savaş, 456, 464, 589, 590, 730, 749
Özdalga, Aydın, 436
Özdemir, Ali, 210
Özdemir, Erdinç, 759
Özdemir, Erdoğan, 758
Özdemir, Faruk, 143
Özdemir, Halil İbrahim, 676
Özdemir, Hikmet, 217
Özdemir, İsmet, 217
Özdemir, Sisi, 217
Özdemir, Şenol, 257
Özdemir, Yahya Kemal, 207
Özden, Uğur, 589
Özdeş, Lütfi Müfit, 696, 703, 706, 707
Özdil, Mehmet, 212
Özen, Fatma, 175
Özen, Fatmi, 214
Özen, Mehmet Nuri, 216
Özen, Mehmet, 218
Özer, Ali, 87
Özer, Elife, 204
Özer, Emrah, 212
Özer, Enver, 210
Özer, Halime, 204
Özer, Mahmut, 211
Özer, Mustafa, 676
Özer, Sedai, 216
Özer, Yasin, 488
Özgen, Eralp, 743
Özgen, Hanifi, 210
Özgen, Hüseyin, 210
Özgen, Mehmet Zülfi, 210
Özgen, Mehmet, 210
Özgül, İlyas, 385, 387
Özgür Bakış, 516, 750
Özgür Gündem, 46, 72, 165, 377, 405, 419, 420
Özgür Politika, 182, 200, 437, 742, 777
Özgür Üniversite, 165
Özgür, Hüseyin, 210
Özkan, Gazi, 203
Özkan, Hacı Şeref, 203
Özkan, Hayriye, 203
Özkan, Hüsamettin, 32
Özkan, Meryem, 203
Özkan, Mevlüt, 217
Özkan, Sedat, 690
Özkan, Tuncay, 560
Özkan, Veliti, 203
Özkan, Zaide, 203
Özköse, Nurettin, 528, 560, 590
Özmen, Aydın, 208
Özmen, Mehmet Nuri, 676
Özmen, Nurettin, 208
Öztaş, Temür, 211
Özturan, Nizamettin, 244
Öztürk ailesi, 74
Öztürk, Atilla, 218

Öztürk, Hüseyin Hüsnü, 207
Öztürk, Mehmet, 217, 218
Öztürk, Ramazan, 73
Öztürk, Saygı Gürbüz, 364, 436, 590, 671, 528, 713
Öztürk, Ziya, 211, 212
P.T.Ö, 60
Paçal, Ejder, 247
Pağeng, 199
PAK (Partiya Azadiya Kürdistan-Kürdistan Özgürlük Partisi), 158
Paksoy, Adnan, 505, 508:
Palabıyık, İrfan, 145
Palestrina hastanesi, 32
Palme, Olof, 79, 366, 367, 377
Palu, 213, 697, 74
Papa II. Jean Paul, 179, 711
Papandreu, Yorgo, 89
Papandreu, 415

Paris Komünü, 238
Paris Kürt Enstitüsü, 154, , 199, 444
Paris Kürt Konferansı, 154
Paris Şartı, 684, 543, 556
Paris, 76, 154, 195, 319, 408, 453, 484
Parla, Abdurrahman, 211
Parma ız Zeki (K) (Şemdin Sakık) , 64, 78, 79, 80, 244, 245, 248
Partiya Karkeren Kürdistan (Kürdistan İşçi Partisi), 113, 118, 119, 201
Parto, İbrahim, 207
Parto, Recep, 207
Parto, Salim, 207
PASOK, 138
Pazarbaşı Mahallesi, 243
Pazarcı, Emin, 96
Pekcan, Ahmet, 209
Pekcan, Lütfiye, 364, 528
Perinçek, Doğu, 43, 376, 377, 410, 509, 516, 720, 729
Pers İmparatorluğu, 471
Pertek, 214
Pervane, İrfan, 258
Pervari, 150, 151, 253, 254, 256
Perver, Şivan, 72
Pescatore, 600
Peşmen, Mehmet, 257
Peşmen, Zehra, 212
Petrosyan, 61
Phach, Norman, 97
Pınarcık, 229, 249
Pmar-Perşen (K) (Leyla Kaplan), 235
Pietrosanta, Roberto, 560
Piling, 73
Pinyanişi aşireti, 453
Pir, Kemal, 57, 145, 202, 344
Pir (k) (Kâzım Ateş), 366
Piran, 702, 703
Pirincik, 214
Pirinççeken, 429
Pişkin, Abdullah 204
Pişkin, Hüseyin, 204
Pişkin, Ömer, 204
Pişkin, Remzi, 244
PKDW, 129, 358
PKK, 199
PKK Yurt İçi Silâhlı Faaliyetler, 200
PKK 3. Kongresi, 146
PKK II. Kongresi, 150
PKK IV. Kongresi, 124
PKK V. Kongresi, 115, 124, 125, 126
PKK VI. Kongresi, 47, 48, 49, 52, 53, 85
PKK Yurt İçi Silâhlı Faaliyetler, 200
PKK-Vejin, 68, 78, 157, 252, 366, 367, 418
PKSK (Kürdistan Bağımsız Emek Partisi), 128
Plate, Allard Auguste, 363, 435
PMK (Kürdistan Muhafizlar Partisi), 128
PNK (Kürdistan Ulusal Platformu), 128
Polat, Fatih, 391, 393, 395
Polat, Göksel, 590
Polat, Lütfü İhsan, 209
Polat, Mehmet, 209
Polat, Mercan, 675
Polat, Salâine, 82
Polat, Tahsin, 209
Polat, Zeynel, 87, 675
Polat, Zülküf, 209
Polonya, 196
Pope, Nicole, 96, 414
Portekiz, 66
Portekiz Televizyon İdaresi, 196
Portır [Porter], 71
Posta, 414, 590
Primakov, 37, 401
PRK-Rızgari (Kürdistan Kurtuluş Partisi), 128
Protagoras, 594
PSDK (Kürdistan Sosyalist Demokrat Partisi), 128
PSK, 40, 128, 169
Pusat, Hakan, 218
PZK (Kürdistan Emekçiler Partisi), 128, 129
Rad TV, 436
Finlandiya, 436
Radikal, 364, 436, 493, 672, 728, 732, 736
Raka, 248
Raman Aşireti, 74
Recinos, Augusto, 436, 505, 560, 590
Refah Partisi, 42, 44, 290, 291, 391, 439, 441
Regina Celia Cezaevi, 32
Rehber-Hasan (K) (Adem Nikbay), 175
Resmi Gazete, 561, 562, 599, 605, 610, 615, 631
Reşadiye, 234
Reşit, 696
Reşitoğlu, Mansur, 676
Reşo, 254
Reuss, Peter, 96
Reuter, 96, 364, 414, 436, 528, 560, 672
Reyhanlı, 31
RFI, 590
Rışvanoğlu, Mahmut, 490
Rızgar (K) , 62
Rızgari, 64, 191, 243
Ridaniye, 292
Rifat Esad, 371
Rize, 165, 181
Roj, 196
Roj (K), 252
Roja Welat, 332, 512
Rojbin-Amanos (K) (Fatma Özen), 175
Rojhat, 64
Roli (K) (Ebru Arzu Erdal) , 417
Roma İstinaf Mahkemesi, 33, 37
Roma, 32, 33, 38, 45, 66, 42, 65, 70, 75, 76, 81, 82, 130, 138, 178, 189, 194, 358, 667, 758
Romanya, 42, 65, 76, 81, 82, 138, 168, 194, 694
Roth, Claduia, 440
Roya Taze, 61
Rozalin (K) (Ayfer Kaya), 36, 36, 37, 38, 39, 54, 189
RTL, 590
RTÜK, 747
Ruanda, 643
Ruba (K), 252
Ruffy, Victor, 414
Ruha, 42, 81, 140
Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti, 541
Ruslheym, 366
Rusya, 32, 33, 36, 38, 39, 46, 47, 54, 60, 62, 63, 81, 102, 135, 139, 189, 227, 272, 288, 296, 322, 305, 339, 348, 401, 412, 436, 444, 458, 502, 525, 575, 626, 628, 629, 723, 734, 777
Rüstem, 37
Sabah, 414, 436, 468, 494, 497, 560
Sabırlı, Azat, 207
Sabırlı, Hikmet, 208
Sabırlı, Muteber, 208
Sabırlı, Semra, 208

Sabırlı, Yunus, 207
Sabir Türkleri, 468
Sabri (K), 41
Sabri (Sakık), 248
Sabri Baran (K) (Cihangir Hazır), 157
Sabu cu, Cengiz, 217
Saddam, 59, 71
Sadioğlu, Sedat, 675
Safeviler, 292, 474
Sahra, 474
Saida Kampı, 56, 58
Sai t-Pierre Meydanı, 711
Sait (K) (Ethem Akcan), 144
Sait Molla, 460
Sait, 60, 61
Sakallıoğlu, Nadir, 216
Sakarya, 429
Sakık, Arif, 618
Sakık, Sırrı, 194
Sakık, Şemdin, 78, 152, 244, 245, 248, 365, 377, 388, 389, 398, 400, 403, 442, 618, 769
Sakine (K) (Fatma Altın), 82
Sakine (K) (Fatma Gönültepe), 82
Sakine, 66
Salâhaddin-i Eyyûbî, 485, 475, 486
Salih (K) (Mahmut Bilici), 258
Salih Bey, 699, 700
Salim (Özer), 212
SALMAK (Küçük Asya ve Kıbrıs Halkları Dayanışma Komitesi), 418
Salvador, 340
Samandağ, 247
Samanlı Karakolu, 158, 216, 230
Samsa, Huri, 208
Samsun, 165
San Remo Konferansı, 461
Sancar (Sultan), 335
Sandıkçı, Hasan, 207
Sanremo, 660
Sans Viral Oteli, 249
Sara (K) (Sakine Polat), 82
Sarace i, Luigi, 33
Saraç, Mete, 217
Sargo , 471
Sarı ailesi, 250
Sarı Hüseyin (K), 258
Sarı Ömer (K) (Mustafa Ömürcan), 258
Sarıçiçek, Hüseyin, 242
Sarıgöz, Mustafa, 217
Sarıkurt, Abdullah, 32, 36, 189
Sason, 145, 150
Sauter, Dietrich, 96, 528
Savaş, İsa, 87
Savaş, Nizar, 435, 453
Savaşan, Çiler Nazife, 531
Savcılı, 748
Savşar, 698
Sayan – Altay dağları, 469
Sayılıer, Selami, 216
Sayman, Yücel, 719, 720, 721, 726
Sazak, 234
Schade, Horst Erwin, 559, 590
Schröder, 33
Schwimmer, Walter, 96
Scrott, J. S., 718
Sean Fey , 645
Sebilürreşat, 703
Seçme Yazılar, 238, 239
Sekban, Şükrü Mehmet, 443, 444, 470, 471, 484, 489, 776, 784
Seki, 205
Selahattin (Özturan), 244
Selanik, 179, 247
Selçuklu atabekleri, 453
Selçuklu, 497
Selek, Bayram, 217
Selim (III.)., 322
Selim (K) (Fevzi Aydın), 254, 256, 257
Selim Hoca (K) (Selahattin Çelik), 154
Selman, 249
Seltler, 479
Sened-İ İttifak, 322
Septi, Rıza, bk. Septioğlu, Ali Rıza
Septioğlu, Ali Rıza, 76, 221
Septioğulları, 74
Serbest Fırka, 289, 296, 322, 502
Serhat (K) (Adnan Dizin), 246
Serhat, 41, 140, 152, 164, 252
Serin Jandarma Takımı, 216
Serin Mahallesi, 216
Serkisyan, Zohrab, 695
Servet-Fırat (K) (Medeni Ak), 175
Serxwebun, 147, 164, 174, 199, 200, 222, 225, 226, 229, 230, 231, 262, 682
Sever, İbrahim, 214
Sevgat, Mehmet, 256, 257
Sevgili, Ahmet, 207
Sevgili, Beybun, 208
Sevgili, Hürriyet, 208
Sevi, Selahattin, 436
Sevkan, Ozan, 57
Sevr, 457, 776
Seydan, Süleyman, 676
Seyid Abdülkadir, 698
Seyid Rıza, 651
Sezgin, İsmet, 43, 72, 73, 516
Sezgin, Ümit, 528
Shell/Mobil Şirketi, 213
SHOW TV, 96, 364, 414, 528, 560, 672
SHP, 44, 158, 193, 650
Sıkılgan, Mehmet, 218
Sımko, 475
SIP, 376
Sırbistan, 63, 65, 79, 575
Sibir, 468
Sibirya, 468
Sidar, Kenan, 363, 414, 505, 527, 559, 589, 591, 592, 668, 671, 676, 689, 746
Siirt, 73, 75, 122, 144, 149, 153, 155, 201, 242
Silopi, 155, 156, 255, 429
Silvan, 74, 206, 244
Simitis, 272, 437
Sinan (K), 47
Sinanlı, 251
Sincan Dağı, 54
Sincar, Mehmet, 43
SİP (Sosyalist İktidar Partisi), 169, 191
Sipan, Ali, 389
Sirkaya, 234
Site Öğrenci Yurdu, 729
Sivas davası, 720, 784
Sivas Jandarma Komutanlığı, 425
Sivas Kongresi, 361, 540, 541, 679, 680
Sivas, 123, 140, 173, 176, 181, 234, 242, 293, 313, 379, 388, 517, 541, 679
Siverek, 146, 202, 700
Sivil ve Siyasal Haklar Sözleşmesi, 629, 650
Sivrioğlu, İsmail, 452
Siyasal Bilgiler Fakültesi, 113, 344
SKAI, 751
SKP, 129, 130, 137, 138, 177, 179
Slovakya, 196
SODEP, 396, 399
Sofya, 64, 68
Soğan, 211
Sol Blok, 77
Solhan, 205, 211, 212, 250
Songül (K) (Betal Cicik), 251
Soran, 42, 48, 76, 329
Sorej (K), 254, 255, 257
Sosyal Demokrat Partisi, 440
Sovyet Ekim Devrimi, 567
Sovyetler Birliği, bk. Rusya
Soysal, Cevat, 86
Söğüt, 453
Sönmez, Kenan, 154
Sönmez, Mansur, 213
Söylemiş, Gülnaz, 207
Söytürk, Yaşar, 218
Spano, Robert Ragnar, 505
Speiser, 471
Stabell, Harald, 589
Stalin, 296, 322

Star Cannel, 506
Star, 364, 436, 528, 590, 671, 713
Starbird, 195
Steinbach, Udo, 65, 440
Stockholm, 36, 155, 178
Strasbourg, 612, 631
Strella, 79
Sudan, 32
Sugden, Jonathan Robert, 435, 467, 468
Sultan (Demir), 247
Sultan Abdülaziz, 453
Sultan Alpaslan, 451
Sultan Selâhaddin, bk. Salâhattin-i Eyyûbî
Sultanyan, 490
Sunar, Salih, 209
Sunday Mirror, 226
Suphi (Hilvanlı), 57
Sur, 56, 58
Suriye KAB (Kürdistan Aleviler Birliği), 123
Suriye, 31, 32, 36, 42, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 59, 61, 62, 63, 64, 65, 68, 70, 75, 76, 77, 79, 85, 122, 133, 134, 135, 144, 145, 146, 148, 149, 150, 151, 153, 155, 157, 158, 159, 165, 175, 180, 181, 194, 195, 202, 227, 228, 239, 241, 243, 244, 245, 246, 248, 250, 251, 252, 261, 263, 272, 278, 279, 292, 345, 373, 374, 378, 380, 397, 401, 405, 408, 409, 416, 437, 438, 439, 462, 488, 509, 514, 534, 537, 539, 574, 575, 624, 626, 643, 773
Suruç, 73, 80, 144, 146, 242, 251, 345
Süryaniler, 43
Susurluk raporu, 625, 628
Susurluk, 85
Susuz, 247
Suudi Arabistan, 69
Suyabatmaz, Ali, 218
Süleyman (Pişkin), 244
Süleyman Nazif, 541
Süleyman, 253, 696
Süleymaniye, 59, 42, 128, 471, 479
Sülüntaş, 250
Sümer, 471
Sümer, Ş. Sezgin, 675
Sümer, Salih, 154
Sürgünde Kürdistan Parlamentosu, 124, 125, 126, 127, 128, 129, 179
Süryaniler, 40
Sütlüce, 211
Süyüm Bike, 714, 715
Süzük, Mehmet, 209
SVP (Sosyalist Vatan Partisi), 147
Swaziland, 667
Şafak Grubu, 113
Şaban (Merkit), 241
Şahan, Yusuf, 209
Şahbilmez, Ahmet, 213
Şahin (K) (Ferhat Abdi Şahin), 48, 67, 74, 77, 195, 378, 439, 512
Şahin (K), 439
Şahin, 254, 255
Şahin, Deniz, 417
Şahin, Hilmi, 217
Şahin, İmam, 675
Şahin, İsmail, 676
Şahin, Selim, 213
Şahinkaya, Tahsin, 651
Şahturna, 72
Şakar, Mahmut, 100, 363, 414, 505, 527, 553, 559, 589, 592, 668, 671, 676, 689, 746
Şalıkara, Haydar, 251
Şalk, Talât, 100, 104, 107, 270, 271, 377, 433, 464, 511, 527, 528, 549, 562, 563, 591, 688, 779
Şam, 35, 36, 38, 44, 54, 55, 56, 57, 73, 82, 83, 85, 86, 135, 146, 148, 244, 246, 247, 249, 251, 368, 377, 388, 397, 405, 406, 416, 513, 514, 547, 565, 772
Şanlı Urfa, 35, 81, 85, 101, 114, 115, 143, 144, 149, 201, 242, 251, 416
Şanlı, Abdurrahman, 204
Şanlı, Ali, 204
Şanlı, Azime, 204
Şanlı, Bestan, 204
Şanlı, Fatma, 204
Şanlı, Hanım, 204
Şanlı, Hatun, 204
Şanlı, Hezar, 204
Şanlı, Mesut, 204
Şanlı, Yusuf, 204
Şans Rival Oteli, 244
Şardan, Tolga, 506, 528
Şark İstiklâl Mahkemesi, 696
Şartamhari metni, 433
Şehidan Kampı, 252
Şehit Biritan Kampı, 252
Şehit Cemal Kampı, 252
Şehit Keskin Kaplankıran Karakolu, 175
Şehristan (K) (Nezahat Boyacı), 175
Şemdinli, 151, 202, 216, 218, 253, 257, 258, 259, 261, 384, 617, 643, 687
Şemseddin Efendi, 478
Şen, Rüstem, 215
Şen, Salih, 207
Şenci, Hamit, 254
Şener, Demet, 759
Şener, Mehmet Cahit, 81, 143, 144, 145, 157, 418
Şenerol, Tuncay, 259
Şengel [Şengen], 37
Şengen, 37
Şengen, Taşkın, 215
Şenol, Duygu, 675
Şentürk, Cafet, 689
Şenyiğit, Ahmet, 213
Şeref Han, 723
Şeref, 706
Şerif (K), 258, 259
Şerif Paşa, 461
Şerik, Hasan, 242
Şevket, 696
Şeyh Abdulkadir, 460
Şeyh Abdullah, 695, 696, 701, 705
Şeyh Ali, 696, 705
Şeyh Hasan, 701
Şeyh İsmail, 696, 705
Şeyh Mahmut, 697
Şeyh Mesut Mahallesi, 251
Şeyh Osman, 59, 61, 441
Şeyh Sait, 74, 490, 460, 540, 695, 696, 697, 701, 703, 704, 705, 706, 707, 773
Şeyh Şemseddin, 703
Şeyh Şerif, 695, 696, 700, 701, 705
Şeyno (K) (Hacı Nahzan), 417
Şeysel, 373
Şıho (K) (Hacı Nahsan), 248
Şırnak, 122, 136, 149, 150, 151, 153, 155, 160, 203, 204, 254, 255, 389, 427, 429, 430
Şiar, 253, 257
Şilli, Kemal, 211
Şilli, Mehmet Ali, 211
Şimşek, Sinan, 209
Şiran, 247
Şirvan, 150, 207, 211
Şirvanoğlu, Mahmut, 468, 469
Şişman Hacı (K), 256
Şişman, Adil, 211
Şişman, Ahmet, 211
Şişman, Mahmut, 211
Şişman, Mehmet, 211
Şişman, Sadık, 218
Şükrü (Yıldırım), 211
Tabak, Hikmet, 47
TADER, 177
Tadiç, Dusan, 710
Täges Anzeiger, 672
Tağaç, Ferzende, 143
Tahakküm ve Direniş Sanatları, 718
Tahran, 244, 401, 473
TAJK (Tevgera Azadiya Jinen Kürdistan-

Kürdistan Özgür Kadın Hareketi), 126
Talabanî, Celâl, 43, 55, 56. 57, 59, 60, 67, 70, 85, 162, 169, 395, 396, 399, 400, 401, 409, 441, 442, 516, 727
Talay, M. Serdar, 676
Talipoğlu, Ali, 675
Talipoğlu, Tayfun, 37, 73, 84
Tanaltay, Suna, 691
Taner, Tahir, 599
Tanır, Zeki, 87
Tannu – Tuva, 469
Tanör, Bülent, 720, 765
Tanrıkulu, Sinan, 675
Tanrıkulu, Tamer, 366
Tansaş Mağazası, 216
Taplan, Medine, 206
Taraklı, 204
Tarım, Hasan, 216
Tarsus, 462
Taş, Nizamettin, 80, 152
Taşbucak, 203
Taşçı, Metin, 430
Taşdan, Mehmet Emin, 258
Taşdelen, 203
Taşdelen, Ali, 207
Taşdelen, Mehmet, 207
Taşdelen, Satılmış, 217
Taşer, Dündar, 497
Taşer, Muhsin, 676
Taşkıran, Mehmet, 676
Taşnak partisi, 58, 62, 489, 490
Taşoğlu, Abdülaziz, 211
Tatlı, Halil, 218
Tay, Şeref, 217
TAYADDER, 177, 37, 73, 84
Tayfun, Zeki, 208
Taze, 61
TBB, 632
TBMM, 31, 294, 296, 312, 313, 314, 361, 382, 412, 450, 451, 500, 560, 599, 666, 693
TDHP (Türkiye Devrimci Halk Partisi), 160
TDP, 75, 77, 78, 181, 182
Tedhişçiliğin Önlenmesine Dair Avrupa Sözleşmesi, 226, 684
Tekelioğlu, Kader, 427
Tekelioğlu, Lütfü, 427
Tekin (K), 258
Tekin, Arslan, 37, 56, 69, 71, 74, 131, 272, 276, 364, 367, 370, 377, 378, 379, 388, 398, 400, 414, 436, 441, 443, 444, 473, 506, 517, 528, 590, 753, 754, 755, 757
Tekin, Cemal, 210
Tekin, Hacı, 212
Tekin, Mehmet, 204
Tekin, Mirza, 209
Tekin, Osman, 258
Tekin, Talât, 469
Tekören, 250
Teksen, Adnan, 484
Tel el-Amarna, 433
TEM Şube Müdürlüğü, 173
Temizkan, Buminhan, 215
Temizkan, Mehmet, 209
Tendürek, 245, 387
TEP (Türkiye Emekçi Partisi), 148
Tepe, Mükrime, 100, 363, 377, 378, 414, 468, 505, 515, 559, 589, 590, 668, 671, 675, 689, 746
Teraldci - Perver Cumhuriyet Fırkası, 295
Tercan, 384
Tercüman, 445
Terörizm ve Politik Şiddet, 199
Testel, Deniz, 436
Tevfik (K) (Mustafa Çimen), 255
TEVSAL (Örgüt dışı İstihbarat), 152
TGRT, 518, 560, 671, 690, 711, 786
Thatcher, 504
The Daily Telegraph, 560
The Hague, 710
The Washington Post, 364
Theolin, Sture Bertil, 505, 527
THKO, 617
THKP/C Acilciler, 79, 147
THKP/C, 113, 617
Tılıç, Doğan, 590
Tınç, Ferai, 414, 422, 433
Ticaret ve Turizm Yüksek Öğretmen Okulu, 729
TİKB, 77
TİKKO, 75, 233, 234, 372, 617
Tilebiyet, 248
Tilki (K) (Ali Ozansoy), 243
Tilki, Hüseyin, 257, 258, 259
Timur, 696
TİP, 617
Tiran, 770
Tiryaki, Kamil, 209
Tito, 500
TKEP (Türkiye Komünist Emek Partisi), 147
TKP İşçinin Sesi, 147
TKP, 617, 634
TKP/KIVILCIM, 182
TKP/ML, 182
TKP-ML/KONFERANS, 182
TKP-ML/TİKKO, 181
TMY, 554
TOBB, 650
Tokat, 180, 181, 234, 430, 588
Tokat, Selahattin, 217
Tokyay, Adil, 366
Tolon, Hurşit, 632, 712
Tomurcuk, 212
Topal Nasır (K) (Faruk Bozkurt), 81
Topal Osman, 569
Topal Şahin (K), 81
Topal, Hülya, 689
Topçu, Mustafa, 210
Topçuoğlu, İrfan, 218
Toperi, Kaya, 397
Topgüder, Hüseyin, 143, 144
Toplumsal Olmayanların Toplumu, 652
Toprak Holding, 72
Toprak, Halis, 72, 76, 221
Toprak, Veli, 506
Torun, Adil, 207
Torun, Cahit, 100, 103, 363, 371, 372, 376, 377, 379, 414, 419, 435, 439, 446, 455, 505, 527, 559, 589, 671, 689, 712, 713, 727, 728, 780
Tosya, 748
TÖB-DER, 617
Trabzon Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti, 541, 679
Trabzon, 165, 181, 541, 679
Tragotsis, Socratis, 590
TRT, 96, 98, 364, 364, 414, 422, 436, 506, 518, 521, 528, 530, 560, 590, 618, 634, 672, 674, 713, 738, 739, 779, 876, 787
TRT-2, 496
TSİP, 617
TUAD, 177
Tuğluk, Aysel, 414, 505, 559, 589, 668, 671, 675, 689
Tunca, Mahmut Yılmaz, 414
Tuncel, Murat, 210
Tunceli, 74, 114, 123, 140, 143, 144, 145, 149, 150, 173, 174, 176, 180, 181, 201, 206, 214, 215, 233, 236, 241, 242, 251, 388
Tunç, Adil, 254
Tunç, Ahmet, 205
Tunç, Bedri, 208
Tunç, Behçet, 205
Tunç, Gülbahar, 205
Tunç, Halil, 257
Tunç, Hanifi, 208
Tunç, Sait, 208
Tura, Mehmet, 217
Turabi (Aday), 173
Turan, Aşur, 212
Turan, Bahar, 207
Turan, Faruk, 428
Turan, Hamit, 209
Turan, Hediye, 207
Turan, Mahmut, 428
Turan, Mehmet, 143, 144,

510
Turan, Suzan, 207
Turgut, Fuat, 435, 440, 441, 442, 443, 444, 445, 453, 487, 489, 490, 494, 495, 730, 776, 777
Turhan, Mümtaz, 497
Turkhish Daily News, 40, 96, 364, 378, 409, 410, 414, 506, 528, 560, 590, 672
TUSİAD, 467
Tut, 748
Tutak, 244
Tutar, Ali Galip, 215
Tuz, Mehmet, 211
Tuzla, 729
Tuzluçayır, 114
Tünekpınar, 254
Türenç, Tufan, 364
Türk Ailesi, 73
Türk-Azerbaycan Dostluk Derneği, 730
Türk Eğitim-Sen, 99, 726
Türk Hava Yolları, 507
Türk İnanışları ile Millî Geleneklerinde Renkler ve "Sarı Kırmızı Yeşil", 776
Türk Kamu-Sen, 99, 383, 552, 726
Türk Kültürü ve Milliyetçilik, 499
Türk Ocağı, 730
Türk ve İtalyan Ceza Kanunları Şerhi, 600
Türk Yurdu, 714, 715
Türk, Ahmet, 43, 45, 76, 154, 162, 194, 400, 516
Türk'e Çağrı, 730
Türkân ağaları, 699, 700
Türkdoğan, Orhan, 489, 503, 669
Türker, Ali, 216
Türker, İrfan, 214
Türkeş, Alparslan, 61, 62, 86, 487, 488, 496, 642
Türkeş, Tuğrul, 651
Türkî Cumhuriyetler, 567
Türkistan, 453
Türk-İş, 552, 726
Türkiye Barolar Birliği, 720, 743, 745, 757
Türkiye Büyük Millet Meclisi, bk. TBMM
Türkiye Devrim Partisi, 372
Türkiye Devrimci Halk Partisi, 160
Türkiye Gaziler Kültür ve Yardımlaşma Vakfı, 382
Türkiye Günlüğü, 497
Türkiye İhtilâlci-İşçi Köylü Partisi, 729
Türkiye Komünist Emek Partisi, 147
Türkiye, 96, 364, 414, 436, 506, 528, 560, 590, 671, 709, 711, 753, 767
Türkiye'nin Etnik Yapısı-Halkımızın Kökenleri ve Gerçekler, 433
Türkmen, Han Mükremin, 87, 100, 363, 414, 435, 455, 505, 527, 559, 589, 671, 689, 727, 730
Türkmenistan, 61, 439
Türkmenler, 59, 70, 335
Türkseven, Mehmet, 205
Türkücü, Şaban, 207
Türküçü, Ali Rıza, 207
Türkyılmaz, Sabri, 426
Türkyılmaz, Sadık, 384
Türkyılmaz, Selma, 384, 689
Türkyılmaz, Züleyha, 426
TÜSİAD, 650, 720, 754, 761, 765
TV 8, 506
Uçar, Numan, 81
Uğur, Ali, 217
Uğur, Şefkat, 96, 364, 414, 506, 528, 590, 671, 713
Ukocular, 114
Ukrayna, 628, 629
Ulaşlı, 212
Ulubilen, Erol, 660
Uludere, 203, 255
Ulusal Azınlıkları Koruma Çerçeve Sözleşmesi, 650
Ulusal Demokrat Birliği, 59, 136
Ulusal Kongre Hazırlık Komitesi, 128, 129
Ulusal Kongre Temas Grubu, 128
Ulusal Kurtuluş Cephesi, 120
Ulusal Kurtuluş Ordusu, 201
Ulusal Kurtuluş Siyaseti, 417
Ulusal Kurtuluş Yolu, 417
Ulusalcılar, 114
Uluslararası Kuzey Kürdistan Konferansı, 163
Uluslararası Savaş Suçları Mahkemesi, 710
Umutlu, Baki, 217
Umyanus, 253
Unat, Mustafa Abadan, 98
UPI, 560
Urartu Oteli, 484
Urgan, Rita, 501
Ursavaş, Ali Saib, 696, 701, 704, 706, 707
Urumiye, 60, 81, 137, 244
Uslu, Ali, 206
Utba (Özkan), 203
Utkun, Nejat, 251
Uyanık, Bedirhan, 212
Uyanık, Mahmut, 163
Uyar, İlyas, 217
Üyllands Posten, 528
Uzundere, 429
Uzunköprü, Aydın, 212
Üçkardeş, Faruk, 250
Ülger, Ahmet, 87, 89
Ülger, Demircan, 96, 414, 506, 528, 560, 672, 713
Ülker, Nadir, 609
Ülkü Ocakları, 492, 730, 769
Ünal, Mehmet, 217
Ünalan, İlhan, 217
Ünlü, Cemal, 215
Ünlü, Hülya, 506
Ünye, 234
Ürdün, 148
Ürün, Feyat, 212
Ürün, Mehmet, 212
Üstünipek, Ayşegül, 753, 757
Üstünkaya, Muhittin, 213
Üveyiş (Öcalan), 35, 101, 108
Üveyşli, 35
Van Devlet Güvenlik Mahkemesi, 110, 199
Van, 58, 74, 77, 140, 144, 149, 150, 151, 175, 193, 198, 203, 207, 214, 217, 242, 484, 541, 618, 679
Vargün, Nuray, 675
Vargün, Yusuf, 675
Varol, Ayşe, 204
Varol, Genco, 204
Varol, Latife, 204
Varol, Leyla, 204
Varto, 150, 701
Vatikan, 179, 711
Vefa, Mahmut, 676
Velat (K), 258
Velşler, 321
Versailles, Michel, 414, 527
Vietnam, 240, 390
Viranşehir, 55
Viyana Belgesi, 556
Viyana İnsan Hakları Dünya Konferansı Deklarasyonu, 543, 684
Viyana, 128, 178, 474
Volkan, Cevdet, 87, 88, 89, 91, 100, 107, 422, 432, 433, 464, 512, 518, 520, 527, 528, 533, 549, 550, 563, 608, 613, 635, 674, 688, 711, 779
Volkan, Vamık, 489
Voltaire, 659
VTY, 196
Vural, Hasan, 251
Vural, Hüseyin, 215
Wals, Eric, 96, 363, 414, 671
Washington Anlaşması, 59, 71
Washington, 277, 67
Wilson, 461
YACK (Yekiti Azadi Cenin Kürdistan-Özgür Kadınlar Birliği), bk. YAJK
Yağan, Bedri, 77

Yağızoymak, 204
Yağlıgirdi, Hasan, 217
Yağmur, Önder, 214
Yahnici, Şevket Bülent, 731
YAJK (Yektiya Azadiya Jinen Kürdistan-Kürdistan Özgür Kadınlar Birliği), 51, 82, 197, 126, 176, 186, 197
Yakın Tarihten Günümüze Hükümetlerin Doğu-Güneydoğu Anadolu Politikaları – Umumi Mafettişliklerden Olağanüstü Hâl Bölge Valiliğine, 489, 490
Yalçın, Ali, 212
Yalçın, Baki, 217
Yalçındağ, Reyhan, 676
Yalman, Ahmet Emin, 312
Yalova, 768
Yalvaç, 212
Yaman, Ahmet, 37, 189
Yaman, Cavit, 217
Yanel, Ahmet, 205, 552, 214
Yanıkkaya, 213
Yanıkses, 254
Yarar, Güzel, 675
Yargıtay 4. Dairesi, 738
Yargıtay Ceza Genel Kurulu, 599
Yargıtay, 192, 616, 685, 688, 693, 728, 734, 737, 761, 767
Yaroslav, 62
Yasin, 249
Yassıada, 720
Yaşar Kemal, 410
Yaşar, Dursun, 209
Yaşar, Hamim, 208
Yaşar, Hatice, 414, 590
Yaşar, İmmihan, 527, 675, 748
Yaşar, Menderes, 212
Yaşar, Menice, 208
Yaşar, Muhammet, 208
Yaşar, Müzeyyen, 207
Yavaş, Fethi, 216
Yavi, 209
Yavilioğlu, Hacı, 209
Yavilioğlu, Rasim, 209
Yavilioğlu, Yusuf, 209
Yavuz Selim, 292, 486, 540, 453, 474, 679
Yavuz, Kemal, 693, 694
Yazgan, Emirhan, 199
YCK (Yektiya Civanen Kürdistan-Kürdistan Gençler Birliği), 126
YCK (Yurtsever Gençlik Birliği), 82
Yediveren, 199
Yeğenoğlu, Hüseyin, 213
Yekbun, 191
Yeler, Orhan, 213
Yelkenci, Mustafa, 213
Yemen, 58
Yeni Avrupa İçin Paris Şartı, 227
Yeni Hayat, 730
Yeni Şafak, 410, 506
Yeni Ülke, 72
Yeni Zamanlar, 504
Yeni Zelanda, 330
Yeniden Yapılanma Partisi, 37, 38
Yenisey irmağı, 469
Yenisey Kürtleri, 468, 469
Yenisey Yazısı, 469
Yenisey, 468
Yersin, Olivier, 559
Yeşil Partisi, 38
Yeşil, Bayram, 214
Yeşil, Binyamin, 209
Yeşil, Kurbani, 209
Yeşildağ, Hasan, 212
Yeşilköy Atatürk Hava Limanı, 488
Yeşiller Partisi, 440
Yeşiller, 38
Yeşilyurt, Ömer, 87, 363, 414, 729, 730
Yezidîler, 40, 43, 62
YHK, 358
Yıldırım, 246
Yıldırım, Ahmet, 207, 211
Yıldırım, Ali, 689
Yıldırım, Aynur, 242
Yıldırım, Hüseyin, 153, 367
Yıldırım, Kesire, 101, 143, 153, 366, 367
Yıldırım, Kurabey, 218
Yıldırım, Muharrem, 689
Yıldırım, Yusuf, 214
Yıldız, Abdulbaki, 209
Yıldız, Agit, 205
Yıldız, Ali, 205
Yıldız, Beyda, 553, 558
Yıldız, Cemil, 560, 711, 786
Yıldız, Cuma, 217
Yıldız, Eşref, 213
Yıldız, Fethi, 505, 508, 516, 730, 769, 778
Yıldız, Hasan, 429
Yıldız, İsmail, 205
Yıldız, Kenan, 429
Yıldız, Mehdi, 205
Yıldız, Mehmet, 205, 689
Yıldız, Metin, 87
Yıldız Meyhettin, 205
Yıldız, Muzaffer, 216
Yıldız, Salih, 205
Yılmaz (K), 41
Yılmaz, Abdülmecit, 258
Yılmaz, Ahmet Hakan, 213
Yılmaz, Ali Ekber, 675
Yılmaz, Aziz, 209
Yılmaz, Cevdet, 211
Yılmaz, Hamit, 204
Yılmaz, M. Recai, 257
Yılmaz, Mehmet Emin, 242
Yılmaz, Mesut, 32, 33, 377, 396, 398, 407, 409, 410, 412, 522, 615, 772
Yılmaz, Mustafa, 217
Yılmaz, Seferi, 258, 259
Yılmazer, Mehmet, 75, 77
Yılmaz-Zuhal (K), 216
YİBO (Yatılı İlköğrenim Bölge Okulları), 763
Yiğit, Ali, 66, 129, 163
Yiğit, Şehmus, 152
YKD (Yurtsever Kadın Derneği), 165
YMKM (Yukarı Mezopotamya Kültür Merkezi), 165
YNDK (Kürdistan Ulusal Demokratik Birliği), 128, 169
YNK, 40, 61, 169, 178
Yokuş, Fahrettin, 552
Yolaç, 206
Yoldaş, Tahsin, 212
Yol-İş Sendikası, 552
Yoncalıbayır, 208
Yozgat Barosu, 730
Yozgat Şehit Aileleri Derneği, 382, 553
Yozgat, 382, 553, 731
Yöndem, Mustafa, 78
Yörecik, 210, 248
Yugoslavya, 368, 500, 525, 643
Yunanistan Büyükelçiliği, 190, 603
Yunanistan, 34, 36, 37, 38, 39, 47, 54, 58, 63, 64, 65, 71, 79, 102, 133, 138, 139, 153, 165, 168, 174, 189, 216, 225, 227, 241, 244, 247, 248, 249, 252, 263, 272, 273, 278, 279, 368, 371, 373, 374, 388, 401, 418, 437, 459, 462, 463, 481, 490, 506, 519, 560, 575, 590, 624, 626, 641, 659, 751, 757, 773, 779
Yurtsever Aydınlar Birliği, 126, 138
Yurtsever Gençlik, 82
Yurttaş, Sedat, 43, 194, 516
Yurttaşlar ve Yurttaşlık, 504
Yusuf Ziya, 703
Yusuf, 696
Yuva, Cavit, 414, 431, 510, 674
Yücel (K) (İsmet Korkan), 244
Yüksekova Çetesi, 730
Yüksekova İlçesi İlçe Jandarma Komutanlığı, 175, 214
Yüksekova, 74, 76, 77, 160,

199, 204, 214, 430, 651
Yüksel, İzzet, 214
Yüksel, Nuh Mete, 107, 270
Yünlü, Necati, 212
Yüzüncüyıl Üniversitesi Sosyoloji Bölümü, 484
YWRK (Yekitiya Welatparazen Rewşanberen Kürdistan), 126
Zagnos, 41, 42, 47, 60, 76, 76, 77, 140, 198, 252
Zaman, 436, 560
Zaman, Amberin, 364, 560
Zaman, Arzu, 676
Zana, 249
Zana, Leyla, 43, 44, 45, 162, 194
Zand, Bernhard, 436, 590
Zap, 150, 403
Zara, 425
Zarife (Paçal), 247
ZDF, 414, 509
Zehav, 471
Zehra (K) (Maral Kıdır), 154
Zehra (Tayfun), 208
Zeki (K) (Mehmet Emin Taşdan), 258
Zeki (K), 258
Zekiya (Dörtyarna), 250
Zeli Kampı, 124, 247
Zengin, Hasan, 213
Zeydan, 59
Zeydan, Mustafa, 442
Zeydan, Yücel, 442
Zeynep (Aygan), 242
Zeyrek, Mustafa, 211
Zeyrek, Selahattin, 211
Zeyrek, Zaide, 211
Zian, Sayed Abdel Mageed, 364
Zilan (K) (Zeynep Kınacı), 236
Zile, 588
Zincirbozan, 642
Zini (Kanat), 248
Ziraat Bankası, 257
Ziya Gökalp, 443, 444, 484, 487, 496, 497, 776, 782
Ziyaret, 113, 212
Zöngür, Adem, 217
1. Milletlerarası Sosyal Savunma Kongresi, 660
12 Eylül 1980, 123, 146, 289, 317, 564, 617, 633, 643, 729, 730, 761, 769, 781
12 Mart 1971, 317, 499, 564, 720, 729, 761
14 Temmuz Silâhlı Propaganda Birliği, 151, 255
17 Kasım Örgütü, 68
18 Mayıs Silâhlı Propaganda Birliği, 151
1908 Osmanlı Anayasası, 476
2'nci Jandarma Sınır Tabur Komutanlığı, 199
2000'e Doğru, 377, 509
21 Mart Silâhlı Propaganda Birliği, 151, 258
24 Saat, 560, 590
27 Mayıs 1960, 289, 317, 564, 720
28 Şubat, 693
49'lar Olayı, 360
I. Ulusal Kadın Konferansı, 176
II. Ulusal Kongre Hazırlık Konferansı, 129
II. Yüksek Askerî Konsey Toplantısı, 170
VI. Ulusal Kongre Sürecine Dair Talimat ve Perspektifler, 200
V. Kürdistan Zafer Paneli, 179

İmralı'daki Konuk

Yar bana biraz hafıza, medet!

Terör, ekonomik dengesizlik, gelir dağılım uçurumu gibi problemler demokrasinin görünen düşmanları ama en az bunlar kadar tehlikeli, gizli ve sinsi bir düşman daha var: Hafıza kaybı. Ya da hafızasızlık... Bir zamanlar en ağır sosyal depresyonlara sebebiyet veren olaylar bile aradan kısa bir süre geçtikten sonra, önemini ve heyecanını yitirmektedir. Meselâ, Abdullah Öcalan olayı gibi... Öcalan'ın Türkiye'ye getirilişi, yargılanması ve idam cezası aldıktan sonra gelişen olaylar toplum üzerine çarpıcı tezler ve unutulamayacak belgeler içermektedir. Öcalan'ın İmralı'daki yargılanmasını başta sona izleyen, bütün duruşmalarda hazır bulunan gazeteci Arslan Tekin, ***'İmralı'daki Konuk'*** isimli kitabında bütün bu belgeleri bir araya getirdi. Arslan Tekin'in yargılamanın tamamlanmasından kısa bir süre sonra yayınlanan ama, önemi hâlâ anlaşılamamış kitabında Öcalan'ın Türk makamları tarafından yapılan bütün sorguları, savunmaları, mektupları ve mahkemede yaptığı bütün konuşmalar yer alıyor. Tekin, bu belge zenginliğinin yanı sıra duruşmalardaki atmosferi, perde arkasını da usta bir dille kitaba yansıtmış. Okuyucuya Öcalan ve Kürt sorunu konusunda daha önce fark edilmeyen birçok kritik nokta ve Apo'nun kişiliğine yönelik psikolojik bir tahlil sunuyor. İmralı'daki yargılamanın zaman zaman, bazı önemli konuların geçiştirilmesiyle 'üstünkörü' hâle dönüşmesi de Tekin'in dikkatinden kaçmıyor.

Öcalan'ın siyasî ve askerî yetkililerle temaslar konusundaki sözleri, PKK üzerindeki hâkimiyet problemleri, uyuşturucu-kaçakçılık-terör üçgenindeki ekonomik ve siyasal ilişkiler... Dahası, Avrupa'nın PKK'ya yaklaşımı ve tarihî Doğu-Batı hesaplaşmasının bu örgüt üzerinden tahakkuku... Hepsi bu çalışmada ayrıntılı bir şekilde yer alıyor. Bu kitap, Türkiye üzerinde düşünen, yakın tarihi anlamak ve kucağımızda hâlâ ateşten bir top olarak durmakta olan Kürt sorunu konusunca hafıza transfer etmek isteyenler için kaçırılmaması gereken bir çalışmadır. ***İmralı'daki Konuk***, son yıllarda gördüğüm en iyi 'arşiv, belge ve gözlem' harmanı.

MUSTAFA KARAALİOĞLU, Yenişafak, 6 Ağustos 2000

BİLGE OĞUZ